PEYGAMBERLER TARİHİ

AKŞAM'ın
RESİMLİ BÜYÜK

PEYGAMBERLER TARİHİ

MİTHAT SERTOĞLU

Yaradılış

İNSANLAR NEYİ İDRAK EDEBİLİRLER? — İLK YARATILAN NEDİR? — BİR EMİRDEN SONRA GELEN — DÜNYA VE KÂİNATIN YARADILIŞI NE KADAR SÜRMÜŞTÜR? — ULULUK ÜZERİNE DÜŞÜNCELER....

ALLAH'ımı zatını, yani bizzat kendisini insanlar bilemez, anlayamaz ve düşünemez. Çünkü zihinlerinin yapısı ve kudreti buna müsait değildir. İnsan aklı, ancak fizik âlemi idrak edebilir. Fizik ötesini idrak edemez. Biz, Cenabı hakkın sadece sıfatlarını idrak edebiliriz. Onun varlığının başlangıç ve sonunun bulunmadığını ve sonsuz bir kudret sahibi olduğunu ve her türlü sıfatın en mükemmel şekilde onda mevcut olduğunu biliriz ve buna inanırız. Meselâ ilim vardır. İlmin en mükemmeli ise, Allah'ımdadır Güzellik vardır. onun da en mükemmeli ondadır Kudret, adalet, merhamet, rızık verimlik, hayat verimlik, bilme, görme, işitme, ululuk, yücelik vesaire içinde böyledir. Bütün bunlara, güzel isimler denir ve Kur'an-ı Kerimde bu isimlerden yüz tanesi anılır. Aslında ise sayıları sonsuzdur. Varlığının başı ve sonu bulunmayan ve bütün bunlara sahip olan Cenabı Hak, bütün bunların başkaları tarafından da bilinmesini istedi ve bunun için insanları yarattı.

«Ben gizli bir hazine idim...»

İşte bu olayı, kendisi, Peygamberimiz vasıtasıyla, kudsi hadis ile bize şöyle haber veriyor:

— Ben, gizli bir hazine idim ve bilinmeyi arzuladım. Bunun üzerine beni bilmeleri için halkı yarattım.

Allah, insandan evvel onun için faydalı ve lüzumlu olan şeyleri yaratmıştır. Ancak, daima mevcut olmak yalnız kendisine mahsus bir sıfat olduğundan, yarattığı her şey son bulur ve bulacaktır. Kendisi ise hep baki kalır ve kalacaktır. Allah'ımdan başka herşeyin sonunun geleceğine yalnız Müslümanlar değil, Yahudiler, Hıristiyanlar ve hatta birçok putperest dinlere mensup olanlar da inanmışlardır. Varlığın daimî olarak devam edeceğine ise, yalnız hiçbir dine sahip olmayanlar inanırlar. Çünkü onlar, esas olarak maddeyi almışlardır ve maddenin her zaman mevcut olmuş olduğunu ve her zaman mevcut kalacağını kabul ederler. Fizik ötesi bir âlem tanımazlar.

İlk önce yaratılmış olan nedir?

Peygamber Efendimiz buyuruyorlar ki:

— Allah, ilk önce kalemi yarattı. Ona: Yaz, dedi Kalem de olup bitecek her şeyi yazdı.

Bundan, ilk yaratılanın kader, yani geçecek olaylar ve bunların geçiş şekli olduğunu anlıyoruz.

Modern ilim, bunu (tabiat kanunları) diye adlandırır.

Böylece Cenabı Hak kâinatı ve dünyayı yani fizik âlemi idare edecek tabiat kanunlarını yaratmış oldu. Bu kanunlar hükmü yaradılıştan, yaradılışın yok oluşuna kadar hiç aksamadan büyük bir düzenle yürüyecektir. Mevcut her şey, mutlak şekilde bu kanunlara tabidir. Bu kanunların dışında kendiliğinden hiçbir olay geçemez. Meğer ki, herşeye tabir olan Cenabı Hak murad etmesin. Onun bu şekilde murad ettiği ayrı kanunlara tabi tabiat üstü olaylara ise mucize diyoruz.

rtadan keserek biriktiriniz.

Bunlar da, yalnız Peygamberler vasıtasiyle ishar edilmiştir. Tabiat kanunları içinde olağanüstü hâdiseler ise, veliler, yâni Allah'ın dostları tarafından ishar edilmiş ve keramet adını almıştır.

Cenabı Hak, Kur'an-ı Kerim'de Peygamberlerden başka, hak dostları olan velilerden de bahsetmiş ve onlar hakkında:

— Allah'ın dostları için hiçbir korku ve hüzün yoktur diye buyurmuştur.

Cenabı Hak, öbür mahlûklarını yaratmadan evvel üzerinde arş bulunan sudan başka birşey mevcut değildi. Sonra karanlığı ve aydınlığı yarattı ve bunları birbirinden ayırdı. Herşey Allah'ın ol emri ile oluyordu.

Şu, karanlık ve aydınlık...

ALLAH, kaleme yaz diye emrettikten sonra ince bir bulut yaptı. Bu arşın yaradılmasından öncedir. Kalem, levh-i mahfuz diye anılan levha üzerine yaradılışın başından sonuna kadar olacak herşeyi yazdı. Arş ise, üzerine durduğu sudan sonra yaratıldı. Sonra da yerler ve gökler yaratıldı. O zaman gök ile yer ve onun arasında bulunan herşey denizlerle çevrildi. Bütün bunları ise, kürsü çevirmiş bulunuyordu.

Allah, canlı varlıkları altı günde yaratıp bitirdi. Bunu, kendisini Kur'an-ı Kerim'de:

— Gökleri ve yeri altı günde yaratan odur. Ayeti ile haber vermektedir. İlk iki günde yer yaratıldı. Bu yaradılış Pazar günü başlayıp Cuma günü sona erdi. Bunun için de evvelâ günleri yarattı Yedinci gün birşey yaratmadı.

Cenabı Hak, Fussilet Sûresinde diyor ki:

— Siz yeri iki günde yaradanı mı inkâr ediyor ve ona eşler koşuyorsunuz? Yer yüzünde sabit dağlar yerleştirmiş, onu kutlu kılmış, yeryüzünü bitkilerini normal olarak dört devre içinde yetiştirmesi kanununu, rızıklarını arayanlar için koymuştur. Sonra duman halinde bulunan göğe yöneldi, ona ve yeryüzüne (isteyerek veya istemiyerek buyruğuma gelin) dedi. İkisi de (isteyerek geldik) dediler. Allah, bunun üzerine iki gün içinde yeri, göğü var etti. Her göğün içini kendisine bildirdi. Yakın göğü ışıklarla donattı (yıldızların yaradılışı) ve bozulmaktan korudu. İşte bu, bilen, güçlü olan Allah'ın kanunudur.

Ancak, Cenabı Hak kanununda bir gün, bizim bin bilmemize bedeldir. Ve hacc Sûresinin 47. inci ayeti bunu şu şekilde haber verir.

— Rabbinin katında bir gün, saydıklarımızdan bin yıl gibidir.

Şu halde dünya ve kâinatın yaradılışı altıbin yıl sürmüş demektir. Bin yıl müddetle de yaradılanlar bir beraberlik düzenine, bir kıvama girdiler. Böylece hepsi yedibin yıl etti. Altıncı gün olan Cuma günü en son yaratılan ise ilk insan ve ilk Peygamber olan Hz. Âdem'dir. Bunu bize Peygamberimizin bir hâdisi haber veriyor. Ve bu hadisi bize İbni Abbas rivayet ediyor.

Cenabı Hak, insanlardan evvel melekleri yaratmıştır. Onların fizik yapısı bize benzemez. Biz, herşeyi beş duyumuzla hissederiz. Meleklerin varlığını hissedecek ayrı bir duygumuz da yoktur. Onların da varlığına, ancak Cenabı Hak, Kur'an-ı Kerim'i nde haber verdiği için inanırız.

İnsanlardan evvel melekler

CENABI - Hak, meleklerin başı ve üstadı olarak İblis'i yaratmıştır. Ona şeref vermiş, saydırmış, dünyanın hükümdarı ve cennetin muhafızı yapmıştı. İşte bu hal, İblis'in gurura kapılmasına ve ululuk taslamağa başlamasına sebep olmuştur. Ululuk ise, ancak Cenabı Hak'ka mahsustur. Öbür meleklerde bulunmayan bazı meziyetlerin kendisinde bulunması İblis'i şımartmış ve azdırmıştır. Bu ise, aşağıda nakledeceğimiz gibi, Cenabı Hak tarafından lânetlenmesine ve göklerden kovulmasına sebep oldu.

HZ. ADEM (A.S)

«BİR HALİFE YARATACAĞIM!» — İNSANLAR NEDEN YARATILMIŞTI? — ÂDEM'İN ÇAMURDAN TESTİSİ... — ALLAH İNSANI KENDİ SURETİNDE YARATTI... — MEMNU MEYVA VE ÖTESİ...

CENABI Hak, İblis'in kalbinde sakladığı gurur ve hisleri meleklere bildirmek istedi çünkü onlar, onun bu halinden habersizdiler. Cenabı Hak onlara:

— Ben, yeryüzünde kendime bir halife (bir vekil) yaratacağım diye haber verdi. Melekler bunun üzerine:

— Biz seni Hamd ve Ulus ile her eksiklikten ten

zih edip kutlarken, orada fesatlık meşgul olacak ve kan dökecek bir mahlûk mu yaratacaksın?.. dediler.

Allah:

— Ben, sizin bilmediklerinizi bilirim. Karşılığını verdi.

İbni Abbas bu ayeti tevsir ederken diyor ki:

— Cenabı Hak bu sözü ile: İblis'in içinde sakladığı hisler ve gururu, benim emirlerime aykırı iş görmeye karar vermiş olduğunu nefsinin ona bâtıl şeyleri güzel göstermekte olduğunu açığa vuracağım ki, siz bunu gözünüzle göreceksiniz, demek istemiştir.

Allah'ın Âdem'i yarattığı toprak onun buyruğu ile ölüm meleği Azrail tarafından yeryüzünün bir çok yerlerinden, birçok çeşit ve renklerinden alındı ve karıştırıldı. Ademoğullarının çeşitli tabiat, ırk ve renklerden olması bu yüzdendir. Melek toprağı alıp gökyüzüne çıktı. Onu su ile ıslattı ve çamur haline getirerek bıraktı. Bu çamur siyah bir hâl alıp kokuncaya kadar kendi halinde kaldı. Böylece, Allah katında murad olunan geçti. Toprak kurudu, Cenabı Hak bundan kendi eliyle Âdem'i yarattı. Nitekim Rahman Sûresinde:

— Biz insanı yıllar geçmiş olduğu için saksı gibi kurumuş dokunulduğu zaman ses veren, siyah ve kokan çamurdan yarattık diye buyurmaktadır.

TANRI İLK ÖNCE ÂDEMİ YARATTI VE ONU CENNETE KOYDU. SONRA (İNSAN İÇİN YALNIZ OLMAK İYİ DEĞİLDİR) DEDİ VE ÂDEMİN KABURGALARINDAN İLK KADIN OLARAK HAVVA'YI YARATTI. ONLAR CENNETTE HER İSTEDİKLERİNİ YAPABİLİYORLARDI. FAKAT ONLARA MEMNU AĞACIN MEYVALARINDAN YEMEMELERİ TENBİH EDİLMİŞTİ. YILAN ŞEKLİNE GİREN ŞEYTAN HAVVA'YI KANDIRDI. İKİSİ BERABERCE MEYVAYI TATTILAR VE İLK GÜNAHI İŞLEDİLER.

«Allaha hamd et!» dediler

Bu suretle yaratılan Âdem'in vücudu yerde kırk gün kaldı. Bu sırada İblis onun yanına gelip, ayağı ile vurur ve çıkan sesi duyardı. Çünkü içi henüz bir testi gibi boştu. İblis, onun içine girer çıkar ve incelerdi. Nihayet:

— Sen, böyle testi gibi ses çıkarmak için değil, başka bir maksatla yaratılmışsın. Sana verilecek kudret bana verilse elbette seni helâk ederim ve sen bana musallat olursan elbette sana isyan ederim, dedi.

Melekler Âdem'in çamurdan cesedinin yanından geçtikçe ondan çok korkarlardı. İblis ise en çok korktuğu halde onlara:

— Bu cesetten korkmayınız. Bana karşı ona kudret verilirse, onu mahvedelim diyordu.

Peygamberimiz, bir hadisi ile şöyle haber veriyor:

— Cenabı Hak Âdem'e ruh üfleyeceği vakit geldiği zaman meleklere:

— Ben Âdem'e ruh üfledikten sonra ona secde ediniz diye buyurdu. Sonra ona kendi ruhundan üfürdüğü vakit, evvelâ baş tarafından girdi Âdem, alışarak Melekler ona:

— Allah'a hamdet! dediler. O da:

— Allah'ıma hamdolsun, dedi. Cenabı Hak'da:

— Rabbin seni esirgesin karşılığında bulundu. Gözleri canlandıktan sonra Âdem cennet meyvalarını gördü onlardan yemek istedi iki ayağı henüz canlanmadan onların üzerine sıçradı. Cenabı Hak bu yüzden Enbiya Sûresinde:

— İnsan, aceleci olarak yaratılmıştır diye buyurmuştur.

CENABI Hak, kendi ruhundan Âdem'in cesedine üfleyip ruh baş tarafından biraz sirayet eder etmez, sirayet ettiği yer et ve kan olmuştur. Ruh göbeğine kadar vardığı zaman Âdem kendisine baktı ve vücudunun güzelliği onu hayran etti. Yerinden kalkmak istedi ise de kalkamadı. Cesedin her yeri canlandıktan sonra Cenabı Hak İblis'e ve mevcut öbür meleklere:

— Adem'e secde ediniz diye emir etti. Bütün melekler, bu emri derhal yerine getirdiler ancak İblis bunu yapmadı. Kibir ve gururu buna engel oluyordu:

— Ben, Âdem'e secde etmeyeceğim. Ben ondan hayırlıyım, yaşçada büyüğüm, yaradılışım bakımından ondan kuvvetliyim. Allah beni ateşten, onu topraktan yarattı, diyordu. Böylece, azgınlık ve kıskançlık yüzünden Allah'ın emrini yerine getirmedi.

Allah onu:

— Ey İblis... kendi elimle yarattığım Âdem'e secde etmekten seni alakoyan nedir?. Cehennemi seninle ve sana tabi olanlarla dolduracağım diye azarladığı halde İblis:

— Ben ondan hayırlıyım, senin çamurdan yarattığın mahlûka secde edecek değilim, diyerek isyanında devam etti.

Ve Cennetten kovuldu

Bunun üzerine Cenabı Hak lânet ederek onu Cennetten kovdu:

— Cennetten çık git. Cennette kibir gösterilmez, sen, zelil ve hakir oldun. Cenabı Hak, insanı kendi suretinde yaratmıştır. Peygamber Efendimiz:

— Muhakkak ki, Allah, insanı kendi suretinde yarattı, hadisi ile bunu haber vermektedir. Cenabı Hak, bundan sonra Âdem'e bütün isimleri, yani bilgileri öğretti. O'na öğretmedik hiçbir şey bırakmadı.

Bunları nasıl öğretti?.

Cenabı Hak, Alâk Sûresinde şöyle buyuruyor:

— Yaratan Rabbinin adıyla oku (Ey Muhammed).O, insanı uyuşuk kandan, küçük korucuktan yarattı, Oku Rabbi en büyük kerem sahibi, yâni karşılık gözetmeden vericidir. O, kalem ile öğreticidir. İnsana bilmediğini öğreticidir. Şu halde, şu neticeyi çıkartabiliriz. Cenabı Hak, Adem'e evvelce yarattığı kalem ile levh-i mahfuz'a yazılı şeyleri gösterip öğretti. Bu ise, bütün bilgi idi.

Cenabı Hak, bundan sonra meleklere bütün varlıkları gösterip:

— Eğer (Âdem'in yaradılışındaki endişelerinizde samimi ve) sadık iseniz bana bunların isimlerini haber veriniz dedi.

Melekler, şu karşılığı verdiler:

— Sen Münezzehsin bizim ise senin öğrettiğinden başka bir bilgimiz yoktur. Şüphesiz en çok bilici ve hâkim sensin.

Cenabı Hak, bu sefer Âdem'e hitap etti:

— Ey Âdem, onlara isimleri sen söyle:

Âdem, isimleri söyleyince Cenabı Hak:

— Ben, size göklerde ve yerde görünmeyi bilirim, dememişmiydim dedi. İşte, Âdem'e secde etmelerini bunun üzerine emrettim. Hepsi secde ettiler. İblis etmedi. Büyüklük tasladı ve kâfirlerden oldu.

Hz. Âdem'den sonra Hz. Havva annemiz yaratıldı. Cenabı Hak Âdem'i uykuya daldırdıktan sonra sol kaburga kemiğinden Havva'yı ona eş olarak yarattı.

Âdem, uykudan uyanınca onu gördü ve:

— Etim, kanım, eşim dedi ve kalbi ona sevgi ile bağlandı. Onunla birlikte Cennette yaşamaya başladı.

Cenabı Hak:

— Ey Âdem, sen ve eşin Cennette mesken edinin dilediğiniz yerde bol bol yeyin fakat şu ağaca yaklaşmayın, yoksa zalimlerden olursunuz, dedi.

Cennetteki mutlu günler

CENABI Hak'ın onları her meyvadan yemekte serbest bırakıp bir tanesini yasak etmesi, kendileri ve evlâtları hakkında kader'in hükmünü

yerine getirmek içindi. Süphesiz ki, o, olacak herşeyi bilirdi.

Âdem ve Havva, bu yasağı kabul ve buna uyacaklarına ahdettiler. Böylece Cennette mesut bir zaman geçirdiler.

İşte, meleklerden sonra böylece iki insan yaratılmış oldu. Melekler ve insanlar, ayrı mahlûklardı ve aralarında büyük farklar vardı. Melekler, yalnız Allah'ın dilediğini yapacak şekilde yaratılmışlardı. Kötülük edemezlerdi, iradeleri mevcut değildi. İnsanlar ise, irade sahibiydi. Hem iyi, ve hem kötü şeyleri işleyebilirlerdi. İyi şeyler yaparlarsa fazilet sahibi, kötü şeyler yaparlarsa günahkâr ve asi olurlardı. Melekler için ise, ne fazilet ve ne günah bahis konusu değildi. İçlerinde yalnız İblis, gurur ve kibre kapıldığı için Cenabı Hak onu iradesini kullanmakta serbest bırakmış, o da kıskandığı insana secde etmemek suretiyle bunu kötüye kullanarak Allah'a isyan etmiş ve onun lânetine uğrayıp Cennetten kovulmuştu. Bundan sonra da Şeytan diye anıldı. Lâkin bu yüzden insana düşman oldu. Sonunda kendisi nasıl cennetten kovuldu ise, onların da oradan kovulmalarını ve Cenabı Hak'kın nimetlerinden mahrum kalmalarını sağlamaya karar verdi. Günün birinde bir yılanın içine girip gizlice Cennete sokuldu. Orada Âdem ile Havva'yı aradı ve bir ağacın dibinde oturur halde buldu. Yavaşça ağacın dalına sarıldı ve yalandan ağlamaya başladı. Âdem ile Havva, onun hıçkırıklarını duydular ve:

— Neden ağlıyorsun, diye sordular.

Yılan:

— Sizin halinize acıyorum, çünkü hürriyet ve saadet içinde yaşadığınız bu güzel Cennetten yakında çıkarılacaksınız dedi.

Yasak meyvayı yiyenler

Bu sözler, onlara çok tesir etti. Çünkü bu hür ve mesut hayattan ayrılmanın düşüncesi bile kendilerine ağır geliyordu. Havva, kadın olduğu ve iradesi daha hafif bulunduğu için daha çok üzüldü.

Yılan bunun üzerine:

— İşte ben, size Cennette daimî olarak kalmanın çaresini öğretmeye geldim dedi.

Onlar heyecanla:

— Bu çare nedir? diye sordular.

Yılan aldatıcı bir tavırla, ve kandırıcı bir sesle:

— Bunun çaresi, size yasak edilen o ağacın meyvasından yemektir.

O zaman daimî olarak Cennette kalır ve ebedî hayata erişirsiniz, cevabını verdi.

Lâkin Âdem, buna itiraz etti:

— Rabbimiz, onu bize yasak etmiştir. Bizler ise bu yasağa uyacağımıza söz verdik.

Yılan, aynı kandırıcılıkla karşılık verdi:

— Rabbiniz, kıskançtır. Sizin burada daimî olarak kalmanızı ve ebedî hayata erişmenizi istemediği için bu yasağı koydu.

YILAN İÇİNDEKİ ZEHİRİ BOŞALTMIŞ, NİCEDİR DÜŞÜNDÜĞÜ ŞEYİ YAPMAĞA MUVAFFAK OLMUŞTU. ÂDEM İLE HAVVA MEMNU MEYVAYI YEDİKTEN VE İLK GÜNAHI İŞLEDİKTEN SONRA BÜYÜK PİŞMANLIK İÇİNDE CENNETTEN KOVULMUŞLARDI..

Âdem'de, Havva'da kötülüğün varlığından bile henüz habersiz ve son derece saf idiler. Yalan nedir bilmiyorlardı, her duyduklarını doğru sanıyorlardı. Bu yüzden büyük tereddüt ve ıstıraba düştüler. Cennetten çıkarılmak ve Allahın nimetlerinden mahrum kalmak düşüncesi, onları perişan etti. Bu perişanlık, akıllarını başlarından aldı. Allah'ın yasağını bir an için unuttular. Havva, yasak ağaca uzanarak yasak meyvadan bir tane koparıp yedi. Ve bir tanesini de yemesi için Âdem'e verdi. Lâkin Âdem, kendisini toparlamıştı:

— Rabbimiz bunu bize yasak etmedi mi?

Nasıl veriz?.. dedi.

O zaman Havva, şu karşılığı verdi.

— Ben nasıl ise yemiş bulundum, eğer sen de yemezsen herhalde ayrı düşeriz. Hadi ye.... başımıza ne gelirse birlikte gelsin,

Âdem bu sözler karşısında dayanamıyarak o çok lezzetli meyvayı yedi çünkü Şeytan Havva'yı ona çok güzel ve dayanılmaz göstermişti. Meyvanın, koparılan yerinden ise kan akıyordu. Birden müthiş bir sayha duyuldu. Âdem ve Havva korku içinde donakaldılar. Üstlerindekiler düşüp edep yerleri meydana çıktı. Yapraklar kopartıp örtünmeye çalıştılar. Sonra bulundukları yerden koşa koşa kaçmaya başladılar. Cenabı Hak gazap la:

— Ey Âdem, benden mi kaçıyorsun? diye sordu.

Âdem:

— Hayır Ya Rabbim, senden değil, senden utandığım için kaçıyorum dedi.

— Ya benim yasak ettiğim meyvayı neden yedin?

— Bana onu Havva yedirdi.

Bu sefer Cenabı Hak, Havva'ya hitabetti.

— Sen niçin o yasak meyvadan yedin ve neden onu Âdem'e yedirdin?

Havva, perişan ve mahçup bir halde cevap verdi.

— Beni yılan kandırdı.

Cenabı Hak:

— Ey yılan bunu neden yaptın diye sordu.

Yılan:

— Bunu bana içime giren şeytan yaptırdı dedi.

O zaman, Cenabı Hak onlara şu şekilde hitap etti:

— İblis, lânetlenmiş ve benim dergâhımdan kovulmuştur.

Kocan sana hükmedecek

EY Havva.... şu ağacın kanamasına sebep olduğun için sen de her ay kana bulanacaksın. Sen, benim kulumu aldattın. Bu suçunun cezası olarak hâmile olduğun vakit her defasında yükünü güçlükle ve arzusuz taşıyacaksın. Her yavrunu doğurduğun zaman ıstırap çekecek ve ölüm tehlikesi ile karşılaşacaksın. Kocana tabi olacaksın ve o sana hükmedecek.

Ey, Âdem, sen de yasak olanı tatdığın için rızkını zahmetle sağlayacaksın, onu elde etmek için güçlükler çekeceksin. Her lokma ekmeğini alın teri ile yiyebileceksin. Onu, yaratıldığın topraktan çıkaracaksın. Sen topraktansın ve ona döneceksin.

Ey yılan, sen lânetlenmiş İblis'i içine alarak Cennete girdin. Bunun cezası olarak mahlûkların en nefret edileni olacaksın. Karnının üzerinde sürüneceksin ve toprak yiyeceksin. Âdemoğulları ile birbirinize ebediyen düşman olacaksınız. Sen, rastladığın yerlerde onların ökçelerini vuracaksın ve onlar rastladıkları yerlerde senin kafanı ezeceklerdir.

Yılan, o zamana kadar parlak tüylü ve dört ayaklı idi. Bu lânet üzerine tüyleri döküldü ve ayakları koparak karnı üzerinde sürünmeye başladı.

Bundan sonra Cenabı Hak iyiyi ve kötüyü de öğrenen ve yasak meyvadan yiyen Âdem ile Havva'nın ebedi olarak yaşamamalarını buyurdu. Onları Cennetten çıkarıp yeryüzüne indirdi Üstelik, birbirinden ayırdı. Âdem için Hindistan'da Serendib Adası, Havva içinse Cidde mekân olarak tâyin edildi.

Ulu bir gün: Cuma

Âdem, Cuma günü yaratılmış idi. Cennetten çıkarılması da bir Cuma gününe rastladığı gibi, vefat ederek Rabbine tekrar kavuşması da Cuma günüdür.

Peygamber Efendimiz buyuruyorlar ki:

— Günlerin en ulusu Cuma'dır. Cuma günü Şeker ve Kurban Bayramı günlerinden de daha şereflidir. Cuma'nın beş özelliği vardır. Cenabı Hak bugün Âdem'i yarattı. O gün yere indirdi. Âdem o gün öldü. Cuma günü kıyamet kopar ve Cuma gününde öyle bir şerefli saat vardır ki kul haram olmamak şartı ile Rabbinden ne dilerse Allah onu verir.

Âdem Hint toprağına indirilmişti. Hz. İmamı Ali Efendimiz diyor ki:

— Yeryüzünde en ziyade hoş kokan Hint toprağıdır. Çünkü Âdem oraya indiği için onun Cennetten getirdiği hoş koku, Hindin ağaçlarına yapışmıştır. Hz. Âdem, Hindistan'ın Serendib Adasında tek başına kaldığı zaman uğramış olduğu büyük felâketi bir daha anladı. Bu yüzden büyük bir pişmanlık duyarak gözyaşları döktü. Cenabı Hak'ka yalvardı ve affını istedi. Merhameti sonsuz olan Allah, ona acıdı. Âdem, Cenabı Hak'tan bazı kelimeler telâkki etti ve bunun üzerine tövbesi kabul olunarak affolundu.

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulur:

— Âdem, Rabbin'den kelimeler telâkki etti. Rabbi de bunun üzerine tövbesini kabul etti.

Bu kelimeler nelerdir?

Rabbi, Âdem'e kendisine şöyle yalvarmasını emir etmişti:

— Rabbimiz, kendimize yazık ettik. Bizi bağışlamaz ve bize merhamet etmezsen, biz hüsrana düşmüş olanlardan oluruz.

Bu âyet A'rat Sûresindedir.

Sonra da şu yakarışını emretti.

— Münezzehsin. Allahım ve hamdüsenadır ve ismin yücedir ve büyüklüğün uludur ve senden başka tapılacak yoktur. Ben nefsime zulmettim. Sen beni affet. Muhakkak ki senden başka günahları affedecek yoktur.

Âdem, bütün bunları tekrarladı.

Sonra, şöyle bir yakarış oldu:

— Ya Rabbim, sen beni kendi elinle yaratmadın mı?

— Evet.

TANRI KÖTÜLÜKLERI ASLA AFFETMEDİ, IYİLIK, DÜRÜSTLÜK VE FAZİLET HER ŞEYIN ÜSTÜNDE OLMALIYDI. ŞAHSÎ ÇIKARLAR VE KİN, YUCELİKLERDE MUTEBER DEĞİLDİ. NETEKIM TANRI YILANI DERHAL CEZALANDIRDI VE BİR SÜRE SONRA DA ÂDEM İLE HAVVA'YI TEKRAR BİRLEŞTİRDİ.

— Ya Rabbim, ben tövbe ve halimi ıslâh edersem sen beni yine Cennetine döndürür müsün?

— Evet.

Böylece Âdem affolunduktan sonra Cenabı Hak ona:

— Mekke tarafına doğru git, diye buyurdu. O da hemen yola çıktı. Diğer taraftan Cidde'ye indirilmiş olan Havva Annemiz de onu aramak için yollara düşmüştü. Birbirlerine gittikçe yaklaşıyorlardı. Birbirlerine yaklaşıp buluştukları yere Müzdelife ve buluşup tanıştıkları yere Arafat adı verildi.

Yeryüzüne iniş

ADEM ile Havva, yeryüzüne indikleri zaman çıplaktılar. Âdem Cenabı Hak'ın emri ile Cennetten gönderilen sekiz çift hayvanın bir çifti olan koçları kesti. Yünlerini kırptı. Havva bunu eğirdi. İkisi birden kumaş dokudular. Âdem kendisine bir cüppe, Havva ise gömlek ve başörtüsü dokudu.

Cenabı Hak, gökten bir yakut indirdi. Bu yakut, bugün Kâbe'nin bulunduğu yere kondu. Âdem bunun çevresini tavaf ederdi. Çünkü evvelce meleklerin arşı tavaf ettiklerini görmüştü. Bu yakut, Tufan olayına kadar burada kaldı. Tufan sırasında Cenabı Hak onu göğe kaldırdı. Hz. İbrahim zamanına kadar bu hâl böyle devam etti. Sonra o, Kâbe'yi Allah'ın emri ile bina etti

Âdem ve Havva, zemzem pınarının bulunduğu yerde birleştiler. Bir rivayete göre de bir müddet sonra Hindistan'a döndüler. Âdem, Cennetten indirildiği zaman Allah'ın emri ile otuz türlü meyvayı kendisi ile birlikte getirmişti. Bunların on tanesi

kabuklu, on tanesi tek çekirdekli, on tanesi hem kabuklu hem de çekirdekli idi.

Kabuklu olanlar şunlardır: Ceviz, fındık, fıstık, nar, haşhaş, muz, badem, kestane, at kestanesi, Hindistan Cevizi.

Çekirdekli olanlar da şunlardır: Şeftali, hurma, hünnap, akgünlük, erik, şahluç.

Combira (Alıç, Sedir ağacının meyvası).

Kabuklu ve çekirdekli meyvalar ise şunlardır: Elma, portakal, üzüm, dut, incir, hıyar, kavun, armut, ağaç kavunu, harnub.

Âdem acıktı. O zaman Cenabı Hak ulu meleklerden Cebrail vasıtasiyle ona Cennetten yedi tane buğday gönderdi. Cebrail, bu taneleri Âdem'in eline verdi.

Adem:

— Bu nedir? diye sordu.

Cebrail:

— İşte, Cennetten çıkaran budur, dedi.

— Bunları ne yapayım?

— Yere serp.

Âdem böyle yaptı. Cenabı Hak sonsuz kudretiyle hemen o tanelerden başak ve buğday yetiştirdi. Cebrail bundan sonra buğdayın biçilmesini, dövülmesini, harman edilip, savrulmasını ona öğretti. Âdem, iki taşın arasında buğdayı ezip, övüttü. Cenabı Hak bunun üzerine unu su ile karıştırarak, hamur yapmasını ve külde pişirmesini emretti. Cebrail ona ayrıca çakmak taşından kıvılcım çıkarıp ateş yakmasını öğretti. Ve Âdem, ilk ekmeği pişirdi.

Böylece Âdem, günahının cezasını çekmekle rızkını zahmetle elde etmeye başladı. Şeytana uymanın acı neticesini gördü. Halbuki, Cenabı Hak onu daha evvel uyarmış ve Tâhâ Sûresinde buyrulmuş olduğu gibi:

— Ey Âdem, İblis sana ve eşine düşmandır. Sakın sizi Cennetten çıkarıp da bedbaht etmesin.... Cennette senin için aç kalmak yoktur. Sen orada susuz kalmayacak, ve güneşin sıcağını çekmeyeceksin, demiş. Lâkin olan olmuştur.

Âdem ile Havva gece ve gündüz içinde barınmak için bir mağara edindiler. Hayvan derilerinden elbiseler yaptılar, sonra, üremeye başladılar. Havva Annemiz her defasında biri erkek, bir kız olarak, ikiz doğuruyordu. Çünkü Âdem, indirildiği zaman yeryüzünün genişliğini ve aynı zamanda bomboş olduğunu görmüş ve:

— Ya Rabbi, yerin üzerinde onu imar edecek, benden başka sana hamdetip öğüşlerde bulunacak ve seni takdis edecek kimse yok mu demiş ve Ondan şu cevabı almıştır:

— Ben yeryüzünde senin evlâdından bana hamdedecek ve öğüşlerde bulunacak, beni takdis edecek kimseler yaratacağım. Yeryüzündeki mabetlerden birisini seçip hürmetimi ona tahsis edeceğim. Onu kendi adımla müzeyyenli kılarak kendime nisbet edip, Beytullah, Allah'ın evi diye anacağım. Onun için onun üzerine ululuğumu yerleştirerek celâlim ile şereflendireceğim onu hürmetli ve emniyetli bir yer kılacağım. Onun hürmeti sayesinde çevresinde, altında ve üstünde bulunan herşey ve her yaratık emniyet içinde yaşayacaklardır. Muhterem haremimi sayanı saymam vaciptir. Biri onu halkını korkutursa benim himayeme tecavüz etmiş, ahdi bozmuş, haram ettiğimi helâl saymış olur. Bu benim ilk defa Mekke Ovasında takdis ettiğim ilk evimdir. Her taraftan takım takım insanlar uzak yerlerden bu evimi ziyarete gelirler. Lebbeyike (buyruğuna itaat ediyorum) feryadları ile kalblerini titretmek, ağlayıp gözlerinden yaşlar dökmek isterler. Tekbir okuyarak, seslerini yükselterek ağlarlar. Başka şey düşünmeden onu ziyarete gelen beni ziyarete gelmiş olur. Ve benim misafirim sayılır. Ey Âdem sen hayatta olduğun kadar onu ziyaret et. Senden sonra gelen ümmet ve topluluklar, senin evlâdın olan nebiler, yüzyıllar geçtikçe evimi ziyaret ederler.

Bu ev, yukarda söylediğimiz gibi, o zamanlar gökten indirilmiş bir yakuttu. Âdem ile Havva, ilk erkek çocuklarına Kaabil, ikinci çocuklarına da Habil adını koydular. İlk kız çocuklarına ise, Eklima, ikincisine Lebûdâ ismini verdiler. Havva Annemiz, yirminci defa da tek bir erkek evlât doğurdu. Bunun adı Şit idi.

Haabil ve Kaabil

HZ. Âdem ilk yaratılan insan, yeryüzünün hükümdarı ve ilk Peygamberdi. O, iyi ve kötüyü bildiğinden ve Allah'ın emirlerinden haberdar olduğundan kendi neslinden gelen insanlar için yol gösterici idi. Buna, Cenabı Hak tarafından memur edilmişti. Ve Allah'ın emirleri sayfalar halinde kendisine indiriliyordu. Böylece insanlara iki cihanda saadet ve selâmete delâlet görevini yüklenmiş bulunuyordu. Bu görev, kendisinden sonra, yirmi evlâdı Şit'a verilecekti. Ve Nebilik nuru ona intikal edecekti. Kaabil ile Haabil büyüdükleri zaman bütün ailenin yükünü üzerine almışlardı. Kaabil, ziraatle meşgul olur, Haabil ise, hayvanları ehlileştirerek sürüler peyda ederdi. Nihayet, her ikisi ergenlik yaşına ulaştılar. Bu sırada Cenabı Hak Hz. Âdem'e indirdiği sayfalar vasıtasıyla Kaabil'in Lebudâ ve Haabilin Eklima ile evlendirilmelerini emretti. Yani, bir arada doğanlar birbirleriyle evlenmeyecek, ayrı bâtınlarda doğanlar evleneceklerdi. Lâkin, Kaabil buna itiraz ederek, Haabil'e:

— O, benim kızkardeşimdir. Benimle birlikte bir bâtında doğdu. Onunla evlenmek benim hakkımdır. Üstelik o güzel, senin kızkardeşin güzel değildir, dedi. Böylece, anlaşmazlık büyüdü sonunda hangisinin haklı olduğunun anlaşılması için Cenabı Hak'ka birer kurban takdim etmeye karar verdiler. Hz. Âdem, bu sırada ziyaret için Allah'ın emri ile Mekke'ye gitmişti. Evinden ayrılırken göke...:

— Evlâdlarımı emanet olarak bırakacağım onları sen koru, dedi. Lâkin gök, bunu kabul etmedi, Ye yeryüzü de aynı teklifi reddetti. Nitekim, dağlar-

BİR KISKANÇLIK ANINDA, KAABİL, KARDEŞİ HAABİL'İ ÖLDÜRMÜŞ. BÖYLECE İNSANOĞLU İLK CİNAYETİ İŞLEMİŞTİ O ANA KADAR ÖLÜMÜN NE DEMEK OLDUĞUNU BİLMEYEN KEDERLİ ANNE, HAABİL'İN ÜZERİNE EĞİLİP GÖZYAŞLARI DÖKTÜ.

da red cevabı verdiler. Âdem, bunun üzerine büyük oğlunu dönerek:

— Ey Kaabil, ben yokken, evlâdlarımı emanet olarak sana bırakacağım dedi. Kaabil bunu kabul edip:

— Döndüğün zaman aileni, seni sevindirecek bir halde bulacaksın, dedi.

Hz. Âdem gittikten sonra iki kardeş kurbanlarını Cenabı Hak'ka takdim ettiler. Kaabilin kurbanı bir demet başak, Haabilin ki ise genç ve semiz bir sığırdı.

Kaabil:

— Eklima benim kızkardeşimdir. Ben, senden büyüğüm ve babam beni vâsi olarak bıraktı diyor ve böylece böbürleniyordu. Cenabı Hak, beyaz bir ateş gönderdi. Bu ateş, Haabil'in kurbanını yaktı. Kaabil'in kurbanını ise olduğu gibi bıraktı. Böylece Kaabil'in kızkardeşi ile Haabil'in evlenmesine hüküm edilmiş oldu. Kaabil, fena halde hiddetlendi, gurur ve hisleri ve şeytan ona galebe çaldı ve Haabil'e:

— Ben seni elbette öldürür ve kızkardeşimle evlenmene engel olurum, dedi.

Cenabı Hak Kur'an-ı Kerim'inde şöyle buyurmaktadır:

— Hani onlar iki kurban takdim etmişlerdi. Birininki kabul edildi. Öbürünün ki edilmedi. Kurbanı kabul edilmeyen kardeşine (ben, elbette seni öldürürüm) dedi. Kardeşi, (Cenabı Hak, ancak sakınganların dualarını kabul eder) dedi. (Sen beni öldürmek üzere elini kaldırsan da ben öldürmek maksadıyla sana el kaldıracak değilim.) Kaabil'i nefsi kardeşini öldürmeye sürükledi. O, kardeşini öldürerek, azgınlardan oldu.

İlk cinayet!.

Kaabil, kardeşini öldürmeye kasdedince, Haabil ondan korkarak dağların tepesine kaçtı. Bir gün, sürüsünü otlatırken uyuya kaldı. Onu arayan Kaabil, o halde buldu. Yerden ağır bir taş alarak bununla vurup başını ezdi ve onu öldürdü. Böylece ilk insan öldüren o oldu. İlk öldürülen insan da Haabil.

Kaabil, kardeşini öldürdükten sonra, bu işten çok pişman oldu. Ne yapacağını şaşırdı. Habil'in cesedi önünde duruyor, Kaabil onu ne edeceğini bilemiyordu. Cenabı Hak, o zaman toprağı kazarak kardeşini nasıl gömeceğini göstermek için iki kardeş karga gönderdi. Bunlar savaştılar ve biri öbürünü öldürdü. Kardeşini öldüren karga, bir çukur kazarak onu gömdü.

Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyrulmaktadır:

— Ulu Tanrı, yeri eşerek kardeşinin ölüsünü nasıl gömeceğini göstermek üzere bir karga gönderdi. Kaabil eyvah, ben bu karga gibi hareket etmekten âciz mi kaldım ki, kardeşimin cesedini gömemiyorum dedi.

Sonunda, o da Haabil'i gömdü. Bu sırada kendisi yirmibeş ve öldürdüğü kardeşi yirmi yaşlarında bulunuyorlardı.

Hz. Âdem şeriatında kız ve erkek kardeşlerin aynı bâtında doğmamak şartıyla birbirleriyle evlenmeleri câizdi. Çünkü, evlenecek başka kimse yoktu ve insan neslinin devamı için bu şarttı.

Tevrât'ın rivayetc göre, kardeşini öldürdükten sonra Cenabı Hak Kaabil'e:

— Kardeşin nerede? diye sordu. O da:

— Bilmiyorum. Ben onun bekçisi değilim, dedi.

Bunun üzerine Cenabı Hak kendisine şöyle hitab etti:

— Kardeşinin kanı yeryüzünden sana seslenmektedir. Ağzını açıp kardeşinin kanını yutan, toprak, sana lânet okuyor. Sen çalışarak toprağı işleyip eksen de, o bundan sonra mahsul vermeyecektir. Sen, yeryüzünde korkarak, ne yapacağını şaşırmış halde dolaşacaksın.

Kaabil ise:

— Ya Rabbi. Benim suçum senin affetmeyeceğin kadar büyüktür. Sen beni kendi katından uzaklaştırdın. Ben artık yeryüzünde korkak ve ne yapacağımı şaşırmış bir halde dolaşacağım ve her rastlayan beni öldürecektir, diyerek günahının affını istedi.

Cenabı Hak ona:

— Mesele senin düşündüğün gibi değildir. Bir insanı öldüren yedi kere cezaya çarptırılamaz. Ancak Kaabil'i öldüren, yedi kere cezalandırılacaktır. dedi. Ve her rastgelen tarafından öldürülmemesi için onu işaretledi. Kaabil bunun üzerine zevcesini alıp Yemen taraflarına gitti.

İdris'le Havva arasında

EVVELCE nakletmiş olduğumuz gibi Hz. Havva yirmi doğum yapmıştı. Bunun ondokuzunda biri erkek, biri kız olmak üzere ikiz ve yirmincisinde tek bir erkek evlât doğurmuş ve ona Tanrı bağışı = Hibetullah mânasına olarak Şit adı verilmişti.

Cündeb oğlu Semure, Peygamber Efendimizden şu hâdisi nakleder:

— Havvanın her doğurduğu çocuk ölüyordu. Bunun üzerine Havva, çocuğu yaşarsa ona Abdülhâris adını vermeği adadı. Bu adağından sonra Havva'nın çocuğu yaşadı. Havva çocuğuna bu adı İblis'in ilhamı ile vermişti.

Kur'an-ı Kerim diyor ki:

— Hâmilelik ağırlaşınca her ikisi Rabbilerine dua ederek «Eğer bize sağlam bir çocuk verirsen elbette biz sana şükredenlerden oluruz» dediler. Yüce Tanrı onlara sağlam bir çocuk verince onlar onun ihsan ettiği çocuğa ad koyarken Allah'a ortak koştular. Allah, kendisine ortak koşanların ortak koşmalarından pâktır. Ve uzaktır.

Cübeyr oğlu Said, bu âyeti tefsir ederken şöyle demektedir:

— Havva ilk çocuğuna hâmile olup yükü ağırlaştıktan sonra İblis onun yanına geldi ve ona:

— Ey Havva, karnındaki nedir? diyo sordu.

Havva:

— Bilmiyorum. dedi.

— İçindeki bu şey burnundan mı, gözünden mi, yahut kulağından mı çıkacak?

— Bilmiyorum.

— Çocuğun sağ ve salim doğarsa benim emrime itaat eder misin?

— Evet, itaat ederim.

— Çocuğa Abdülhâris (yani Hâris'in oğlu) adını verir. Allah'ın lânetine uğramış İblis, Hâris adıyla anılırdı. Havva, bundan sonra Âdem'in yanına gelerek:

— Uykuda bulunduğum sırada biri bana şu sözleri söyledi, dedi.

Âdem:

— Uykuda gördüğün kimse İblis'dir. O, bizim düşmanımızdır. Ve bizi Cennetten çıkarttırandır. Onun şerrinden sakın, karşılığını verdi.

İblis tekrar Havva'nın yanına gelerek ilk sözlerini tekrarladı. Bunun üzerine Havva:

— Yaparım! diye razı oldu.

Cenabı Hak, Kur'anı-ı Kerim'inde buyuruyor ki:

— Eşine yaklaştığı vakit eşi hafif bir yükle yüklendi ve (onu) bu halde bir müddet taşıdı. Hâmileliği ağırlaşınca karı koca Rabbileri olan Allah'a «Bize bir kusursuz bir çocuk verirsen and olsun ki sana şükür edenlerden olacağız» diye yalvardılar. Allah onlara kusursuz bir çocuk verince, kendilerine verdiği şey hakkında Allah'a ortak koştular. Allah onların ortak koştukları şeylerden yücedir.

Hammad oğlu Amr'den gelen rivayet ise şöyledir:

— Havva erkek bir çocuk doğurduğunda İblis onun yanına gelerek:

— Çocuğa benim kulum (yani Abdülhâris, adını ver. Yoksa onu öldürürüm.) dedi.

Âdem ise:

— Ben seni dinlediğim için Cennetten çıkartıldım diyerek ona itaat etmedi ve çocuğa Abdülrahman adını koydu. İblis, bunun üzerine çocuğa musallat olup öldürdü. Bundan sonra Havva diğer bir çocuğa hâmile kaldı. Bunu doğurunca İblis yine yanına gelip:

— Çocuğa bana nispetle benim kölem adını vermezsen onu öldürürüm dedi.

Âdem:

— Ben sana evvelce itaat etmiştim sen beni Cennetten çıkarttırdın diyerek onun isteğini tekrar reddedip çocuğa Salih adını koydu. İblis, bu defa da musallat olarak çocuğu öldürdü. Havva üçüncü defa hâmile kaldıktan sonra İblis yine yanlarına gelip:

— Bana galip gelmek, yani çocuğunuzu öldürtmemek isterseniz ona Abdülhâris adını veriniz, dedi.

Onlar da çocuklarına bu ismi verdiler.

Ve ilk Peygamber

BÜTÜN bunlar, Kaabil ile Eklimâ'nın Hz. Âdem ile Hz. Havva'nın ilk çocuklarının olmadığını anlatıyor. Onlar, ilk ikiz çocuklarıdır. Abdülhâris hakkında ise, başkaca bir bilgimiz mevcut değildir.

Cenabı Hak Hz. Âdem'e emirlerini 21 sayfa olarak indirmiş ve ilk Peygamber bunları kendi eliyle yazmıştır. Ona yazıyı öğreten ise, Cebrail'dir.

Ebu Zerr Gifari (R.A.) diyor ki:

— Ben Resulü Ekrem (S.S.) Hazretlerine:

— Ey Resulullah, Cenabı Hak'ın nebileri (haberleri) kaçtır? diye sordum.

Bana:

— 124 bindir, dedi.

— Bunlardan Resul, yani Tanrı Elçisi olanlar kaçtır? diye sorunca da:

—313'dür, cevabını verdi.

— Ey Resulullah bu Peygamberlerden ilki kimdir? dedim.

Bu sorumu:

— Âdem! diye cevaplandırdı.

— O, Resul müdür?

Resulullah (S.S)..:

— Evet, Resul idi. Cenabı Hak onu kendi eliyle yarattı. Ona kendi ruhundan üfledi. Bundan sonra onu insan şekline soktu, dedi.

Âdem, ölüm çağına geldiği zaman oğlu Şit'i yanına çağırdı. Ona vasiyetlerini söyledi. Gece ve gündüzlerin saatlerini öğretti ve bütün mahlûkların Allah'a bir ibadet saati bulunduğunu anlattı. Sonra:

— Ey oğlum, yeryüzünde tufan hâdisesi olacak ve yedi yıl sürecektir, dedi.

Âdem öldükten sonra yerine...

Şit geçti. Peygamber Efendimiz ona elli sahife indirilmiş olduğunu söylemişti.

Ebu Zerr Gufari diyor ki:

Bir gün:

— Ey Resulullah, Cenab-ı Hak kaç kitap indirdi? diye sordu, bana:

— 104, diye cevap verdi. İdris'e inen 60 yapraktır. Şit'e, Âdemoğullarının bugüne kadar olan mezheplerini bildirdi. Âdem'in Şit'ten başka oğullarından gelen nesillerinin hepsi helâk olmuş, kesilmiş ve onlardan kimse kalmamıştır. Bugüne kadar yaşayan insanların hepsi Şit evlâdındandır.

Ebu Hüreyre, Peygamber Efendimize dayanarak şöyle rivayet etmiştir:

— Cenab-ı Hak, Âdem'i kendi eliyle yarattı. Ona, kendi ruhundan üfledi. Meleklere ona secde etmelerini emretti. Melekler, ona secde ettiler. Âdem, okudu. Sonra aksırdı, aksırdıktan sonra:

— Allahıma hamdolsun dedi. Rabbi de ona:

— Rabbin seni esirgesin, dedi ve:

— Sana secde eden meleklerin yanına git ve onlara selâm ver diye buyurdu. Âdem, meleklerin yanına geldi. Onlara selâm verdi. Onlar da:

— Sana Allah'ın selâm ve rahmetleri olsun, diye karşılık verdiler. Âdem, bundan sonra Tanrı katına döndü, Cenab-ı Hak ona:

— Selâm senin ve neslinden geleceklerin kendi aralarındaki hediye ve armağanlarıdır dedi.

Sonra, Cenab-ı Hak ona sağ elini açtı. Âdem burada kendi neslinden bütün geleceklerin sûretini gördü. Bunların herbirisinin ölüm saati yazılıydı. Âdem'in ömrü, 1000 yıl olarak yazılmıştı. Aralarında, üzerlerinde nurlar parıldayan bir kitle vardı. Âdem:

— Yarabbi bunlar kimlerdir? diye sordu.

Cenab-ı Hak:

— Bunlar, kullarıma doğru yolu göstermek üzere göndereceğim Nebi'ler ve Resûl'lerdir, cevabını verdi. Aralarında hepsinden daha nurlu biri vardı. Bunun ömrü ancak 40 yıl olarak yazılıydı. Âdem:

— Yarabbi, bunun ömrünü daha uzatmak için benim ömrümden 60 yıl eksilt, dedi.

Nitekim, sonradan ölüm meleği ruhunu kabzetmek üzere yanına geldiği zaman Âdem ona:

VE TOPRAK KURUDU. CENAB-I HAK BUNDAN KENDİ ELİYLE ÂDEM'İ YARATTI... KUR'AN-I KERİM'DEKİ RAHMAN SÛRESİ HARİKULÂDE BİR ŞEKİLDE ANLATIR BU MÜHTEŞEM OLAYI. YUKARDAKİ RESİM, MICHELANGELO'NUN «YARADILIŞ» ADLI TABLOSUNDAN ALINMIŞTIR...

— Erken geldin, deyince melek:

— Hayır, diye karşılık verdi.

— Daha 60 yıl ömrüm var.

— Ömründen birşey kalmadı. Çünkü sen ömrünün 60 yılını evlâtlarından Davud hesabına yazılmasını istemiştin. Diğer bir rivayete göre Âdem'in ömründen eksiltilen 40 yıldı. Ve Davud'un 60 yıllık ömrüne eklenmişti.

Böylece Âdem, 960 yıl yaşadı.

Hz. Âdem'in vasiyeti

ADEM, vefatından 11 gün evvel hastalanmış, vâsiyetlerini oğlu Şit'e bu sırada bildirmiş ve yazarak eline vermişti. Daha evvel bunları Haabil'e öğretmiş, lâkin o Kaabil tarafından öldürülmüştü. Şit oğulları ise bu bilgileri Kaabil oğullarından gizlediler. Bu yüzden onlar bundan mahrum kaldılar.

Tevrat'a inananlar Âdem'in 930 yıl yaşadığını rivayet etmişlerdir.

Peygamber Efendimizin anlattığına göre ise, Cenab-ı Hak Âdem'in Davud için bağışladığı yılları ömründen eksiltmemiş ve Âdem böylece tam 1000 yıl yaşamıştır.

Hz. Âdem öleceği zaman Tanrının Melekleri yanına toplanmışlardı. Oğlu Şit de yanındaydı. Hz. Havva, melekleri görünce Âdem'in yanına girmek istediyse de Âdem:

— Sen kendi işine bak ve beni Allah Melekleriyle bırak. Dünyada gördüklerimi hep senin yüzünden gördüm. Çektiğim mihnetler hep senin yüzündendir, diyerek yanına girmesine müsaade etmedi. Öldükten sonra Melekler onu sedir ve su ile yıkadılar. Ve Cenab-ı Hak'ın Cennetten gönderdiği kefenle kefenliyerek lâhdine indirip defnettiler. Bu şekilde defin olunmak, onun sünnetidir. Bunu bir kısım insanlar devam ettirmiş, bir kısmı ise başka görüş yollarına sapmışlardır. Definden evvel Şit, Cebrail'e:

— Cenaze namazını kıldır, dediyse de Cebrail:

— Olmaz, sen ileriye geç ve babanın cenaze namazını kıldır. 30 kere tekbir getir. Bu tekbirlerden beşi, namazın tekbirleri, kalan 25'i Âdem'e saygı içindir dedi.

Hazret'i Âdem'in nerede gömüldüğüne dair bir çok rivayetler vardır. Bunların ilki El-Firdevs Köyü civarına gömüldüğü ve burasının yeryüzünde kurulan ilk meskûn yer olduğu şeklindedir. İbni İshak'dan gelen bu rivayette El - Firdevs Köyünün nerede olduğu açıklanmamıştır.

Diğer bir rivayete göre ise Hazret'i Âdem Mekke civarında Ebu Kubeys Mağarasında gömülmüştür ki El Kenz Mağarası diye anılır.

İbni Abbas diyor ki:

— Tufan'dan sonra Nuh, gemiden çıkınca Âdem'i Beytül Mahdis de defnetti.

Yine İbni Abbas'a bağlanan bir rivayete göre ise Hazret'i Âdem, dünyaya indiği Serendib'teki Buz Dağında vefat etmiştir. Hazreti Havva'nın vefatı, ondan 1 yıl sonradır ve her ikisi aynı mağarada gömülmüş ve Tufan'a kadar burada kalmışlardır, Tufan başlarken Hazret'i Nuh, onların naaşlarını alıp tabutlara yerleştirerek gemisine koymuş, sular çekildikten sonra ise yine yerlerine defnetmiştir.

HZ. ŞİT (A.S)

HZ. ÂDEM'İN İKİZ DOĞMAYAN OĞLU. - 95 YAŞINDA EVLENME. - HAZRET-İ ŞİT'İN BABASI 912 YIL YAŞADI. HER ZAMAN BEYTULLAH'I ZİYARET EDERDİ.

HZ. Şit, evvelce söylemiş olduğumuz gibi Hz. Âdem ile Hz. Havva'nın son ve ikiz doğmayan oğullarıdır. Babası onu çok sever, o da ona hizmet eder ve yanından ayrılmazdı. Nitekim Hazreti Âdem vefatından kısa müddet evvel vasiyetlerini yazılı olarak ona bırakmıştır. Babasının vefatından sonra peygamberlik ona verildi. Ve kendisine Cenab-ı Hak tarafından elli sayfa indirildi. Ayrıca babasına indirilen sayfaları da toplıyarak bir araya getirmiş ve ona göre amel etmiştir. Kendisi Mekke'de yaşar ve her zaman Beytullah'ı ziyaret ederdi. Hayatı bu şehirde ibadet ile ve halkı doğru yola iletmekle geçmiştir.

Hz. Şit doğduğu zaman babası Hz. Âdem 235 yaşındaydı. Kendisi ise 912 yıl, ömür sürmüştür. Tevrât'ın riyavetine göre Şit, 605 yaşında iken, oğlu Enuş doğmuştur. İbni İshak ise, şöyle rivayet eder:

— Şit kızkardeşlerinden Hazûre ile evlenmiştir. Ondan Yaneş adlı bir oğlu ve Na'me adlı bir kızı doğmuştur. Şit, bu sırada 105 yaşında bulunuyordu. Yaneş doğduktan sonra ise 807 yıl daha yaşamıştır. Öldükten sonra oğlu Enuş onu baba ve annesinin yanına, Ebu Kubeys Mağarasına gömmüştür.

Buradaki yaş yılları fazla görünürse de, bunları bizim bugün ölçtüğümüz yıllarla ölçmemek lâzımdır. Çünkü o vakitler zaman biriminin ne olduğunu bilmiyoruz. Bir rivayete göre değişik birim dolayısıyla müddet 10 misli fazla gibi görünmektedir. Aslında, 10 yılı 1 yıla karşılık tutmak lâzımdır. Bir rivayete göre ise, ayın dünya etrafındaki bir devri, 1 yıl sayılıyordu. O zaman müddetlerin gayet normal olduğu görülmektedir.

95 yaşında evlenme

ŞİT'in Enuş'ten başka birçok evlâdı vardı. Lâkin kendisine onu vasi tâyin etmişti. Enuş, 95 yaşında bulunduğu sırada kızkardeşlerinden Na'me ile evlenmiştir. Bu zevcesinden Kınan adlı

bir oğlu oldu. Ondan başka birçok evlâtları da olmuştur. Lâkin, o da Kınan'ı kendisine vasi tayin etmiş, Kınan'ın ise başta Mehlâil olmak üzere bir çok çocukları olmuş, o da Mehlâil'i kendisine vasi seçmiştir. Mehlâil'in oğlu Yerd, Yerd'in oğlu Hanub'dı. İşte, Peygamberlerden Hz. İdris (A.S.) bu zattır.

Kaabil, yurdunu bırakıp Yemen taraflarına gittiği zaman İblis gelip onu buldu. Ve kendisine:

— Haabil'in sunduğu kurbanın kabul edilerek ateş tarafından yakılmasının sebebini bilir misin? diye sordu.

Kaabil:

— Bilmem, dedi.

— Buna sebep, onun ateşe tapması ve ateşin hizmetinde bulunmasıydı. Sen de bir ateşgede (Tapılan ateşin gece, gündüz yandığı yer) yap. Bu ateşgede senin için ve evlâdın için ibadet yeri olur. dedi.

İlk yapılan ateşgede

Kaabil, bunu dinliyerek bir ateşgede yaptı. Bu, dünyada ilk yapılan ateşgede'dir. Şit'den başka Hazreti Âdem'in diğer oğullarının ve bu arada Kaabil'in de nesli kesilmiş ve soyu sona erip kalmamış olduğu halde yanlış bir inanç ve kötü bir âdet olan ateşe tapma görenek olarak devam etmiş, nihayet İslâmın yayılışı üzerine ortadan kalkmıştır. O sırada en çok İran'da ateşe tapılırdı. Ve en namlı ateşgedeler burada bulunuyordu. Kaabil'in yeryüzünde soyu sopu kalmamış olduğu halde onun evlâdının bazı âdetleri ve sanatları da devam etmiştir. Meselâ onun soyundan gelenlerden Tulin, yeryüzünde, ilk defa çadırda yaşayan ve servet biriktiren kimsedir. Tubi ise, ilk defa çalgı yapan ve çalandır. Tubelkin, ilk önce topraktan maden çıkarıp tasfiye eden ve bunları işleyendir. Kaabil oğulları ovada, Şit oğulları dağlarda yaşarlardı. Kaabil oğulları zevkü safaya oyun ve eğlenceye, çalgı ve şarkıya müptelâ idiler. Bu yüzden Şit oğullarının onların yanına inmesi yasaklanmıştı. Ama, yine de yüz kadarı gizlice dağdan inerek onların yanına vardılar. Oyun ve eğlenceleri görünce bu hâl hoşlarına gitti. Onlar da bunlara ve Kaabil oğullarının kötü huylarına alıştılar. Yanlış inançları ile temasa geçtiler. Baba ve anneleri bunu sezince onların dağa dönüp öbür Şit oğullarının ahlâkını bozmamaları için duada bulundular. Cenab-ı Hak bu duayı kabul etti. Dağda kalanlar ise onların gelmeyişinden kuşkulanıp bir kısmı daha aşağıya indi ve onlar da oyun ve eğlenceyi görüp buna daldılar. Kaabil oğullarının kadınlarını beğendiler. O kadınlar kendilerini kabul ettiklerinden onlarla birleşerek azdılar. Ve azgınlık içinde yaşamaya başladılar. İçkinin ve fuhşun ne olduğunu böylece öğrendiler.

Kötülükler devri

HAKIKATEN bu gibi kötülüklerin Hazreti Âdem ile Hazreti Nuh devirleri arasında peyda olup yayıldığında bütün eski Doğu bilginleri sözbirliği halindedirler. Meselâ, aynı şeyler İbn-i Abbas'tan şöyle rivayet edilmiştir:

— İdris ile Nuh arasında geçen bin yıl içinde Âdem'den türeyen iki soydan biri ovada, öbürü dağda yaşamaktaydı. Dağda yaşayanların erkekleri güzel, kadınları çirkin, ovada yaşayanların ise, kadınları güzel erkekleri çirkindi. İblis ovada yaşayanların birisinin yanına bir genç şeklinde girmiş olduğu halde gelerek ücret karşılığında hizmetine girdi. İblis, bir müddet sonra çobanların çaldığı kavala benzer bir kaval yaptı ve bundan o güne kadar duyulmamış sesler ve nameler çıkartmaya başladı. Bu haber yayılınca etraftan birçok kimse bu güzel sesleri dinlemeye geldi. Bu münasebetle yılın bu gününü bayram saydılar. Kadınlar, bu bayramlara erkeklere süslerini gösterip işveler yaparak katılıyorlardı. Zamanla dağlık yerdeki erkekler, bu kadınların yanlarına inmeye başladılar. Sonra, geri döndüklerinde onların güzelliklerini öbür arkadaşlarına anlatırlardı. Bunun üzerine öbürleri de indi. Güzel dağ adamlarını beğenen kadınlar, kendilerini onlara teslim ettiler. Ve böylece fuhuş başladı. İşte Cenab-ı Hakk'ın:

— Siz, ilk cahillik çağında olduğu gibi ziynet ve süs yerlerinizi açıp göstermeyiniz. Âyeti ile yasakladığı açık saçıklık budur.

Yine İbn-i Abbas daha Hazreti Âdem zamanında Kaabil oğulları arasında her türlü ahlâksızlığın başladığını ve Hazreti Âdem'in bu yüzden Şit oğullarını onlarla kız alıp vermekten menettiğini rivayet etmiştir. Lâkin Şit zamanında buna riayet edilmedi. Onun oğulları öbür kadınları tanıyıp birleştiler. Onlarla evlenip aralarına karıştılar. Yeryüzünde her türlü kötülük ve ahlâksızlık çoğaldı. Nihayet bunların hepsi Nuh zamanındaki Tufan'da boğulup gittiler.

HZ. İDRİS (A.S)

— YAZI YAZARKEN İLK ÖNCE KALEM KULLANAN VE KUMAŞTAN ELBİSE DİKEN O'DUR. - TERZİLERİN PİR'İ İDİ - ZEKÂT, SADAKA O'NUN DEVRİNDE EMROLUNDU.

ONUN kim olduğunu yukarda söylemiştik. Cenab-ı Hak tarafından kendisine peygamberlik verilmiş, ve 60 sayfa indirilmiştir. Adı Kur'an-ı Kerim'de geçen peygamberlerdendir. Mısır'da doğmuştur. Yazı yazarken ilk önce kalem kullanan ve kumaştan elbise diken odur. Daha evvel yalnız hayvan derisi giyilmekte idi. İdris'in san'atı terzilik idi. Bu yüzden terzilerin piri sayılmıştır. İlk defa

zekât ve sadaka onun devrinde emrolunmuştur. Bir rivayete göre Haabil'in kaatili Kaabil'i takip edip öldüren de odur.

Kendisi Kaabil evlâdıyla onlara karışanları büyük bir felâketin beklediğini haber vermiş ve kendi evlâdının onlarla karışmasını yasaklamıştır. Allah'a itaat yolunda atalarının yolunu takip etmiş ve doğru yoldan ayrılanlarla savaşmıştır. Atları ehlileştiren ve onlara ilk binen de İdris'tir. Çok ibadet eder, çok duada bulunurdu. Sonunda Cenab-ı Hak tarafından diri iken göğe kaldırılmıştır. Bu sırada doğuşundan 365 yıl geçmiş bulunuyordu.

İdris'in oğlu Müteveşlik'dir. Onun oğlu Lemek'dir onun oğlu ise Nuh'tur.

HZ. NUH (A.S)

— 480 YAŞINDA PEYGAMBER OLDU. CENAB-I HAK O'NA PEYGAMBERLİK İHSAN EDİP HALKI HAK'KA DAVETE MEMUR ETTİ. 120 YIL HALKI DOĞRU YOLA ÇAĞIRDI.

YÜZYILLAR geçmiş insanlar çoğalmış, yeryüzü şenlenmiş, ziraat ve hayvancılık ve zanaatlar ilerlemiş, köylerden sonra kasabalar ve şehirler hasıl olmuştu. Lâkin Kaabil oğullarile onlara karışmış olanlar yüzünden insanlar doğru yoldan ayrılmış bulunuyorlardı.

Bir taraftan çoğu kendilerini yaratan ve nimetleriyle besleyen Cenab-ı Hakk'ı unutmuşlar, ateş'e, Güneş'e, yıldızlar'a ve putlara tapmağa başlamışlardı. Diğer taraftan ise, aralarında her türlü ahlâksızlık ve rezalet alıp yürümüş bulunuyordu. Aynı zamanda zulüm, başkasının hakkına saldırma, hırsızlık gibi şeyler tabiî sayılmağa başlamış, herkes kendisinin ve yardakçılarının gücüne dayanarak istediğini yapmağa ve istediği gibi yaşamağa başlamıştı.

Zamanla dağlık bölgelerde yaşayanlar tamamen ovalara inerek ovalarda yaşayanlara karışmışlar ve onların hayatına uymuşlardı. Nûh bu sırada büyümüştü. Kendisi, babası Lemek gibi atalarının dinine bağlı ve doğru yolda idi. Babası O'na bir gün:

— Dağ'da sen ve benden başkası kalmadı. Ben artık ihtiyarladım, sen ise hayatının bahar çağına henüz ulaştın. Sakın günahkârlara uyma. İçinde bulunduğumuz vahşet ve yalnızlık seni yıldırmasın. Başkalarına rastladığın zaman dilin döndüğü kadar kendilerine nasihat ederek doğru yola çağır. dedi. Nûh, babasının sözlerine uyup, kendisine henüz ilâhî emirle bir vazife verilmeden rastladığı herkes'e va'az ve nasihatlerde bulunuyordu. Lâkin O'nu dinleyen yoktu. Hâtta kendisiyle alay ediyorlardı. Nihayet, Cenab-ı Hakk O'na Peygamberlik ihsan edip halkı Hakk'a dâvete memur etti. Nûh, bundan sonra bütün gücünü bu işe verdiyse de, pek uzun yıllar geçip yeni nesiller hasıl olduğu halde kendisine aldıran ve sözlerini dinleyen yoktu. Kendisine Peygamberlik verilişi, doğumunun 480. yılına rastlar. Halkı 120 yıl doğru yola çağırdıysa da hiç bir netice alamadı. O'na yalnız zevceleriyle oğullarından Hâm, Sâm, Yafes ve halk'dan pek az kimse inanıp bağlanmışlardı. Oğlu Yâm bile îmân'a gelmemişt'.

AZGINLARIN CEZA GÜNÜNÜN YAKIN OLDUĞU VE CEZA NEV'İ VAHİY YOLU İLE HZ. NUH'A BİLDİRİLMİŞ, İMAN EDENLERİN SELÂMETİ İÇİN DERHAL BİR GEMİ YAPMASI EMROLUNMUŞTU. GEMİ, SERVİ AĞACINDAN YAPILACAK VE AMBARLI OLACAKTI. TEMSİLİ RESİMDE NUH'UN GEMİYİ İNŞA EDİŞİ GÖRÜLÜYOR.

Cemşir'in hükümdarlığı

Eski İran kaynaklarına göre Nûh çağının başlarında Cemşir hükümdardı. Kendisi bir genç yaşta bu makamı elde etmiş bulunuyordu. Cemşir, güzel ve iri yarı, güçlü kuvvetli bir delikanlıydı. Hükümdar olduktan sonra memleketinin hayırlı ve akıllı adamlarını yanına toplamış ve kendilerine:

— Siz benim yanımda bulunun, bana Allah ibadeti ve emirlerine uymayı telkin eyledi ve beni, Allah'ın emirlerinin dışında olan şeylerden ve her türlü yasaklardan menetti. Ben, bu hususlarda mutlaka söylediklerinizi yapacağım, dedi.

Onlar da bu isteği can ve gönülden yerine getirdiler. Cem, bu sayede âdil bir idare kurdu, insanların doğru yoldan sapmalarını önledi, sapanları cezalandırdı. Tebeası için hayırlı bir hükümdar oldu. Madenden kılıç ve diğer silâhlar ve âletler yapmayı, iplik, pamuk ve keten eğirmeyi ve dokumayı, bunları ve diğer eşyaları boyamayı, kireç söndürmeyi, alçı yapmayı, bu sayede güzel binalar inşaa etmeyi, derelerdeki kumlardan altın çıkarmayı, yataklarından değirmen taşları elde etmeyi, hoş kokular yapmayı, her türlü âletleri ve nakil işleri için arabaları kullanmayı tebeasına öğretti. İlk defa halkı sınıflara ayıran odur.

HZ. NUH, (BEŞERİYETİN İKİNCİ BABASI) ÛLÛLAZİM PEYGAMBERDİR. NUH DENDİĞİ ZAMAN AKLA İLK GELEN «TÛFAN» DIR. YUKARIDAKİ RESİM O BÜYÜK TÛFANDAN SONRA HZ. NUH'U TEMSİL ETMEKTEDİR. YANINDA KENDİSİYLE BERABER İMAN EDENLER VE MEŞHUR GEMİ İLE KURTULAN HAYVANLAR GÖRÜLMEKTEDİR.

Buna göre insanlar bilgin, yazar, asker, çiftçi, san'at ehli ve hademe olarak sınıflara bölündüler. Herkes bulunduğu sınıf içinde yükselir, lâkin birinden öbürüne geçemezdi.

Cem zamanında ev inşaatı ilerliyerek şehirler kuruldu. Böylece halk kendilerini sıcak ve soğuktan koruyan barınaklara sahip oldular. Sıhhî şartlar içinde yaşamağa başladılar. Hastalıklar bu yüzden azaldı, insanlar daha dinç ve sıhhatli oldu.

Lâkin Cem, sonradan azdı. Onu azdıran ise, insanları azdırıcı olan İblis'dir. İblis, bir gün insan kılığına girerek huzuruna çıktı. Cem onun varlığından rahatsız oldu:

— Sen kimsin?.. diye sordu. İblis:

— Korkma, ben İblis'im... Fakat sen bana kim olduğunu söyle...

Karşılığını verdi. Cem:

— Ben Allah'ın kullarından bir insanım, dedi. Lâkin İblis buna itiraz etti:

— Hayır, öyle değil.. Sen, öbürleri gibi bir insan olamazsın. Öyle olsa bu kadar kudret ve bilgi sahibi olamazdın, yedi iklim hükmün altında bulunmazdı.

Cem merakla sordu:

— O halde ben kimim?..

— Sen ancak bir Tanrısın. Çünkü, yalnız Tanrılar böyle bilgi ve kudret sahibidir. Onun için durma ve halkı kendine ibadete çağır. Bu sözler Cemşir'e hoş geldi, gururunu okşadı. Ertesi günü halkı toplıyarak, kendilerine:

— Bu güne kadar sizden bir hâli gizledim, şimdi bunu açığa vurmak istiyorum. Siz, benim yalnız bir hükümdar olduğumu sanıyorsunuz. Halbuki öyle değil. Ben ayni zamanda kudret ve bilgisine son olmayan bir Tanrıyım. Sizi bundan sonra kendime ibadete çağırıyorum... dedi..

Cem söz dinlemiyor

BU sözler üzerine bulunduğu yer sarsıldı. Cenab-ı Hakk, onun yanında bulunan salih kişilerden birisine şunları ilham etti:

— Hükümdar'a haber ver, derhal tövbe etsin, ve bana itaat ve ibadet yolunu bırakmasın. Halkı da azdırmasın, yoksa ona baş edemiyeceği bir belâ musallat ederim.

Lâkin bu sözler Cem'e hiç tesir etmedi. Bunun üzerine her işinde kendisine yardım eden Allah'ın görünmez Melekleri onu terkettiler. Hemen doğru yoldan sapıtma ve azgınlık başladı.

Hz. Nûh çağrılıyor

İNSANLAR, Cenab-ı Hakk'a ibadetten vaz geçip Cem'den başka, ateş'e, Güneş'e, yıldızlara ve putlara tapmağa ve her türlü ahlâksızlık ve rezaleti mübah görerek işlemeğe başladılar. Bunun üzerine Zalihâk lâkabile anılan Bivraslo, hükümdarlığı elinden almak için Cem'e isyan etti Büyük bir ordu ile üzerine yürüdü. Cem'in zevk ve safaya dalmış askerlerini kolaylıkla yendi. Cem'i yakaladı, evvelâ diri diri karnını yarıp, bağırsaklarını söküp çıkardı. Sonra ikiye böldü.

Lâkin, azmış insanlar tekrar Hakk yoluna dönmek istemiyerek sapıtkanlıklarını günden güne arttırdılar. İşte, Hz. Nûh'a Peygamberlik verilmesi ve halkı doğru yola çağırmağa memur edilmesi bu zamana rastlar.

Cem'i mahveden Bivraslo veya Biyorasp esasen yıldızlara tapanlardan olduğu için onun devrinde Cenab-ı Hakk'a ibadet büsbütün unutuldu. Hz. Nûh'un dâvetleri ise boşa gidiyor, kimse kendisini dinlemek bile istemiyor, hattâ onunla alay edip böbürleniyorlardı.

Cenab-ı Hakk, Kur'an-ı Kerimînde, Nûh Sûresinde şöyle buyurmaktadır:

— Nûh'u milletine «Onları kendilerine can yakıcı bir azab erişmeden evvel uyar» diye gönderdik. O da: «Ey milletim, şüphesiz ben size gönderilmiş ap açık bir uyarıcıyım. Allah'a kulluk edin. O'ndan sakının ve bana itaat edin ki Allah günahlarınızı bağışlasın ve sizi belli bir süreye kadar ertelesin, doğrusu Allah'ın belirttiği süre gelince (cezanız) geri bırakılmaz. Keşke (bunu) bilseniz dedi.

Sonra Nûh:

— Yarabbi!... dedi. Doğrusu ben milletimi gece, gündüz doğru yola dâvet ettim. Lâkin benim dâvetim, ancak benden uzaklaşmalarını arttırdı. Doğrusu ben Senin onları bağışlaman için kendilerini her çağırışımda parmaklarını kulaklarına tıkadılar. Elbiselerine büründüler, direndiler. Kibirlendikçe kibirlendiler, sonra doğrusu onlara, açıkca da, gizlice de Hakk'ı söyledim. «Rabbinizden bağışlama dileyin, çünkü O, çok bağışlayıcıdır. Böylece gökten size yağmur indirsin, sizi mallar ve oğullarla desteklesin, sizin için bahçeler var etsin, ırmaklar akıtsın... Ne oluyorsunuz ki Allah'a büyüklüğü yakıştıramıyorsunuz?... Halbuki sizi merhalelerden geçirerek yaratan O'dur.

«Rabbim, zalimleri yok et!»

ALLAH'ın göğü yedi kat olarak nasıl yarattığını görmüyor musunuz?... Aralarında Ay'a bir nur vermiş ve güneşin ışık saçmasını sağlamıştır. Allah sizleri yerden bitirir gibi yetiştirmiştir. Sonra sizi oraya döndürür ve yine oradan bitirir. Yeryüzünde dolaşamıyanlar için, yollar ve geniş geçitlerden geçebilmeniz için onu size yayan O'dur. dedim. Nûh «Rabbim, doğrusu bunlar bana karşı geldiler. Malı ve çocuğu kendisine sadece hazer getirene uydular. Birbirinden büyük düzenler kurdular. Ve insanlara sakın Tanrılarınızı bırakmayın Vedd, Suva, Yagus, Zevk, Nesr (adlı) putlarınızdan asla vazgeçmeyin dediler.

Böylece birçokları sapıttılar.. Rabbim, sen bu zalimlerin sadece şaşkınlığını arttır» dedi.

Onlar günahları yüzünden suda boğuldular, ateşe sokuldular, kendilerine Allah'dan başka yardımcı bulamadılar. Nûh dedi ki:

«Rabbim, yeryüzünde hiçbir kâfir bırakma, eğer sen onları bırakırsan dâllerini sapıtırlar, sadece ahlâksızları ve kâfirleri yetiştirirler. Rabbim, beni, annemi, babamı, evime inanmış olarak sığınanı, inanan erkek ve kadınları bağışla. Yalnız zalimleri yok et».

Hz. Nûh gemi yapıyor

BÖYLECE Hz. Nûh, bütün çabalarının boşa gittiğini ve nasihatlarının sapıtkanlara tesir etmediğini görünce onlara beddua etmiş, Allah'da bunu kabul eylemiştir. Nûh, aynı zamanda iyman sahipleriyle, iymana gelip kendisine sığınanların ve anne ve babasının gelecek belâdan korunmasını istemiştir. Bundan da bu sırada anne ve babasının henüz hayatta olduklarını anlıyoruz.

Bunun üzerine Cenab-ı Hakk Nûh'a bir ağaç dikmesini emretti. Nûh, bu emri yerine getirdi ve bir Servi ağacı dikti. Ağaç büyüdü, dal budak saldı. Cenab'ı Hakk onu keserek bir gemi yapmasını Nûh'a bildirdi. O da bunu yapmağa başladı. Herkes O'nun yanından geçiyor ve ne yaptığını soruyorlardı. Nûh gemi yaptığını söyleyince ise.

— Sen ovada gemi yapıyorsun demek. Gemi karada nasıl yürür! diye O'nunla alay ediyorlardı. Hz. Nûh onlara.

— Yakında neler olup biteceğini göreceksiniz... dedi.

Geminin inşaası sırasında milleti Nûh'a her türlü eza ve cefayı lâyık görmüş, Lâkin O'nu azminden döndürememişlerdi. Rivayete göre bir gün bir adam çocuğu omuzunda bulunduğu halde Nûh'a rastladı ve çocuğuna.

— Sen sakın büyüdüğün zaman bunun gibi olma.. dedi. Çocuk, babasının omuzundan inerek elindeki değnekle Nûh'un gözüne vurdu. İşte, O, milletine bu olay üzerine beddua etti. İnkâr ediciler hergün geminin etrafında toplanıyor, O'nu seyrediyor ve Hz. Nûh ile:

— Sen önce Peygamberdin, şimdi ise dülger oldun!.. diye alay ediyorlardı. Hz. Nûh ise sadece:

— Elbette, bizim de sizinle alay edeceğimiz gün gelir, dedi.

Nûh gemisini Servi Ağacından yapıyor, tahtaları çivilerle çakıyor ve civardaki zift kaynaklarından faydalanarak kalafatlıyordu. Geminin uzunluğu 300, genişliği 30 ve yüksekliği 50 Zira idi. Bir Zira ise 75,8 santimetredir. Gemi nihayet sona erdi. Üç kat olarak yapılmış, ışık ve hava için gerekli yerlerde pencereler bırakılmıştı.

O müthiş Tufan!

O ZAMAN Cenab-ı Hakk kendisine dünyada insan ve hayvan cinslerinin kalması için hepsinden birer çifti gemiye almasını söyledi Hattâ, böcekleri bile ihmâl etmemesini tenbih etti.

Böylece birbirile geçinemiyecek hayvanlar ayrı anbarlarda ve ayrı bölmelerde yerleştirildiler. Onlara ve gemiye binecek insanlara yetecek gıda maddeleri de taşınıp istif edildi. Kendisine iyman eden insanlarla, kuşlar birinci anbara, vahşi olmayan hayvanlar ikinci anbara, yırtıcı hayvanlar da üçüncü anbara yerleştirilmişlerdi.

Bundan sonra gök yavaş yavaş siyah ve yoğun bulutlarla örtüldü. Arkasından şimşekler çakmaya, yıldırımlar inmeğe, ortalık müthiş gök gürültüleriyle şarsılmağa başladı. Sonra birden şiddetli yağmurlar indi, bir taraftan da yerden sular fışkırdı. Bunlar gittikçe çoğaldı. Kırk gün, kırk gece durmadan devam etti. Evvelâ çukur yerler sularla doldu. Sonra sular bütün ovaları kapladı. Arkasından daha da yükselerek dağların yamaçlarına sarıldı. Nihayet en yüksek dağı aşıp her tarafı kapladı. Geminin ortasında bir kazan vardı. Allah'ın emrile bu kazan kaynamağa başladı. Böylece gemi kızgın buharın geri tepme gücü ile hareket etti. Gemide bulunup Nûh'a iyman edenler, müthiş Tufan'ı görünce Cenab-ı Hakk'a hamd ve sena'da bulundular. Bunlar Nûh'a inanmış olanlarla ailesi efradı, oğulları ve gelinleriydi. Dışarıda kalan insanlar ise, ne yapacaklarını şaşırmışlardı. Felâket büyüdükçe kimse kimseye aldırmıyor, sadece kendi canını kurtarmağa bakıyordu. Evvelâ yamaçlara, sonra tepelere, sonra da dağların tırmanabildikleri en yüksek yerlerine tırmandılar. Bunları başaramıyan ihtiyar, âciz, hasta ve çoluk, çocuk ilk boğulanlardan oldular. Lâkin felâket, öbürlerini de takibetti. Herkes kapılmış olduğu müthiş bir korkunun tesiri altında çılgına dönmüştü. Kollar mütemadiyen kayalara uzanıyor, parçalanmış tırnaklar taşlara dokunmağa çalışıyor, herkes delice tırmanmayı, sadece tırmanmayı, aşağıdan, Allahın su şeklinde yükseltiği ölümden kurtulmayı düşünüyordu. Döküle kala tırmandılar. En kuvvetliler en yüksekleere vardılar, lâkin sular en yüksekleri de aştığı için nihayet ayakları yerden kesildi. Yüzen yüzebildiği kadar yüzdü, müthiş fırtınanın kabarttığı dalgalar, bunları sinesine alarak aşağı çekiyor, boğuyordu. Sonunda ise, Hz. Nûh'un bedduası yerine gelerek bütün kâfir ve zalimler mahvolup gitti.

Hz. Nûh'un oğlu Yâm...

BU sırada, Hz. Nûh'a inanmamış olan ve bu yüzden O'na katılmayı red etmiş bulunan dördüncü oğlu Yâm ise dalgaların arasında bocalıyordu. Kendisi güçlü kuvvetli bir gençti. Lâkin, sonuna kadar dayanmasına tabiî imkân yoktu. Hz.

Nûh bu hali gördü. Çaresiz babalık şefkati harekete geldi. Ve onu hem dünya ve hem de Âhirette felâkete uğratmaktan kurtarmak için gemiye çıkıp kendisine katılmağa dâvet etti. Lâkin tam bir karanlıkta ve küfürde bulunan Yâm:

— Ben yüzer ve bir dağa çıkıp kurtulurum, diyerek bu isteği reddetti. Nûh:

— Ey oğul!.. Allah merhamet etmedikçe bu gün O'nun emrinden kurtuluş yoktur dedi. Lâkin, sözünü bitiremeden sert bir dalga Yâm'ı yakalıyarak suların içine gömdü. Hz. Nûh:

— Yarabbi!.. O benim oğlumdur, bendendir. Sen, merhametlilerin en merhametli olanısın.. Diye dua edip affını istedi ise de artık olan olmuş. Yâm boğulmuştu.

Tufan heryeri kaplayıp, sular en yüksek dağların tepesini aşınca, artık yer yüzünde Hz. Nûh'un gemisinde olanlardan başka hiçbir canlı kalmadı. Hepsi boğulup gitti. Gemide bulunan insanların sayısı ise seksen kadar olup hepsi Şit evlâdındandı. Ve gelecek olan bütün insanlar bunlardan üreyip türeyeceklerdi.

Tekrar karaya çıkış

GEMİ, dalgaların üzerinde yürüyordu. Bunu yürüten, yukarıda söylediğimiz gibi buhar gücü idi. Hûd sûresinde Cenab-ı Hakk, gemide bir kazan bulunduğunu ve zamanı gelince Allah'ın emrile kaynadığını ve geminin hareket ettiğini buyurmaktadır. Buhar gücünün bilinmediği devirlerde Kur'anı Kerimi tefsir edenler, bunu anlayamamışlardır.

Tufan, altı ay kadar devam etmiş ve Nûh'un gemisi suların üzerinde dolaşmıştır. Sonunda Cenab-ı Hakk yere.

— Ey toprak, sularını yut! ve göğe,

— Ey Gök, sen de yağmuru kes!.. Diye emretti. Böylece sular çekildi. Gemi, bu sırada Mekke'ye gelmiş ve bir hafta müddetle etrafında dolaşmıştı. Sonunda oradan ayrıldı, içinde bulunanlarla birlikte Cûdi dağının hizasına geldi. Burası, bugün Türkiye'de bulunan Ağrı dağıdır. Sular alçalınca gemi bu dağın üzerine oturdu.

Yeryüzü bomboş ve ıssızdı. Altı ay suların altında kalmış olan ağaçların bile çoğu canlılığını kaybetmiş ve çürümüştü. Nûh ve yanındakiler Recep ayının birinci gücü gemiye binmişlerdi. Muharrem ayının onuncu günü yani Aşûre günü Cenab-ı Hakk'a hamdederek gemiden çıkıp tekrar karaya ayak bastılar.

Dünyada daha yüksek dağlar da mevcuttu. Yağmur kesilerek bulutlar sıyrılıp güneşin parlamasile birlikte sular çekilmeğe başlayınca Hz. Nûh, bir yerde kara belirip belirmediğini anlamak için evvelâ bir karga salıverdi. Karga ise bir leşe rastladı ve onu yemeğe daldığından geri dönmedi. Hz. Nûh, bunun üzerine bir güvercin salıverdi. Gün batarken güvercin geri geldi. Ağzında kara bir zeytin dalı parçası vardı. Hz. Nûh, bundan; bazı karaların daha evvel belirdiğini, hatta bazı tilizlerin sürmüş olduğunu anladı. O sırada yine babalık şefkati üstün gelerek oğlu Yâm'ı hatırladı ve gayri ihtiyari yüreği sızlayıp:

— Yarabbi!.. O benim ev halkımdandır. Sen ise benim ve benden olanların boğulmıyacağını vaadetmiştin. Senin vaadin haktır ve sen hükmedenlerin en iyi hükmedenisin... Dedi.

Cenab-ı Hakk kendisine şu karşılığı verdi:

— Ey Nûh!.. O (Yâm), senden değildir. Çünkü kötü şeyler işlemekteydi. Aslını bilmediğin şey'i isteme, seni cahiller gibi olmaktan menederim. Nûh, bunun üzerine:

— Artık aslını bilmediğim şey'i istemiyeceğim. Dedi. Çünkü Yâm'ın kâfirlerden olduğuna kanaat getirmişti. İşte Cenab-ı Hakk, bundan sonra O'na ve yanındakilere gemiden çıkmalarını emretti. Onlar da selâmetle ve hamdederek toprağa yeniden ayak bastılar. Hemen Cenab-ı Hakk'a şükriçin secdeye kapandılar ve o gün ORUÇ tuttular. Sonra, gemide kalan bütün yiyecekler birbirine karıştırılıp pişirilerek akşama bununla iftar edildi. O yiyeceğin adı da Aşûrâ oldu. Bugün aşûre diyoruz ve her Muharrem ayının onun'da bunu pişiriyoruz.

Hz. Nûh, köy kuruyor

NÛH evvelâ insanları çıkardı. Sonra hayvanları serbest bıraktı. Sular süratle çekildiği için dağın tepesinden indiler. Nihayet yamaçların dışında ve ovaya yakın yerde Nûh yerleşmeyeri seçti. Burada bir köy kurarak adına Semânin dedi. Semânin seksen demektir. Çünkü köyün ilk sakinleri seksen kişi idi. Burada her aile için bir ev yapıldı. Tarla, veya bahçe ayrıldı. Lâkin herkes korku içindeydi. Bir türlü rahat edemiyordu. Buna sebep ise şahid oldukları Tufan olayıydı. Cenab-ı Hakk bunun üzerine Nûh'a bunun bir daha olmıyacağını bildirdi. O da bunu öbürlerine haber verdi. Böylece herkesin içi rahatladı.

Tufan olayı Kur'an-ı Kerimin çeşitli sûrelerinde anılır. Meselâ: Ağraf Sûresinde şu âyetler vardır:

— And olsun ki Nûh'u milletine gönderdik. «Ey milletim! Allah'a kulluk edin. O'ndan başka tapılacak Tanrınız yoktur. Doğrusu sizler için büyük günün azabından korkuyorum» dedi.

Milletinin ileri gelenleri: «Biz seni açık, seçik bir sapıklıkta görüyoruz» dediler. «Ey milletim, ben de sapıklık yoktur. Lâkin ben, Âlemlerin Rabbi'nin Peygamberiyim. Rabbi'min sözlerini size bildiriyor, öğüt veriyorum. Sizin bilmediğinizi Allah tarafından ben biliyorum, sakınmanızı ve böylece merhamete nâil olmanızı sağlamak üzere sizi uyarmak için aranızdan biri vasıtasile Rabbi'nizden size haber gelmesine mi şaşıyorsunuz» dedi. O'nu yalanladılar. Biz de O'nu ve gemide beraberinde olanları kurtardık. Âyetlerinizi yalanlayanları suda boğduk. Çünkü, onlar kör bir milletti.

Cenab-ı Hakk, Yunus Sûresinde şöyle buyuruyor:

— (Ey Muhammed!) de ki, Allah'a karşı yalan uyduranlar saadet'e erişemezler. Onlar için dünyada bir müddet geçim vardır. Sonda dönüşleri biredir. İnkârlarına karşılık onlara şiddetli azabı tattıracağız ve onlara Nûh'un başından geçenleri anlat. Milletine: Ey milletim, eğer durumum ve Allah'ın Âyet'lerini hatırlatmam size ağır geliyorsa ki ben (Bu hususta Allah'a dönmüşümdür) siz, Allah'a ortak tuttuğunuz şeylerle elbirliği edin. Yapacağınız iş, sonda size bir tasa vermesin, sonra (tasarladığınız şey'i) bana uygulamayın ve ertelemeyin, demişti. «Eğer yüz çevirirseniz, bilin ki ben sizden bir haber de istemiyorum; Benim karşılığım Allah'a aittir. Müslümanlardan olmakla emir olundum.» O'nu yalanladılar, amma, biz kendisini ve gemisinde bulunanları kurtardık. Onları ötekilerin yerine geçirdik. Âyetlerimizi yalanlayanları suda boğduk. Uyarılanlardan, söz dinlemiyenlerin sonlarının nasıl olduğuna bir bak.

Hûd Sûresinde şu âyet'ler vardır:

— And olsun ki, biz Nuh'u milletine gönderdik; «Ben sizin için apaçık bir uyarıcıyım. Allah'dan başkasına ibadet etmeyin, doğrusu ben hakkınızda can yakıcı bir günün azabından korkuyorum» dedi. Milletinin inkâr edici kâfirleri «Senin ancak kendimiz gibi bir insan olduğunu görüyoruz. Daha başlangıçta sana, bizim ayak takımının dışında kimsenin uyduğunu görmüyoruz. Sizin bizden bir üstünlüğünüz de yok. Biz, sizin yalancı olduğunuzu sanıyoruz» dediler.

Sürekli azab kime inecek?

NUH: «Ey milletim!.. Rabbimin katından bir delilim bulunsa ve yine bana katından bir hüccet vermiş olsa da bunlar sizden gizlenmiş olsa, söyleyin, istemiye istemiye sizi mecbur mu ederiz» dedi. «Ey milletim buna karşılık ben sizden bir mal istemiyorum» benim ücretim Allah'a aittir. Ben sizi cahil bir millet olarak görüyorum. Ey milletim!. Onları kovarsam Allah'a karşı beni kim savunur?.. Düşünmez misiniz?.. Size, Allah'ın hazineleri yanımdadır demiyorum, Gaybı da bilmem. Doğrusu Melek olduğumu söylemiyorum. Küçük gördüklerinize Allah haber vermiyecektir, diyemem. Allah, içlerinde olanı daha iyi bilir.. Yoksa, şüphesiz haksızlık etmiş olurum», «Ey Nûh, bizimle tartıştın, hem de çok tartıştın. Doğru sözlü isen tehdit ettiğin azabı başımıza getir» dediler. «Ancak Allah dilerse onu başınıza getirir, siz O'nu âciz bırakamazsınız. Allah sizi azdırmak istediyse ben size öğüt vermek istesem de faydası olmaz. O sizin Rabbinizdir. O'na döneceksiniz» dedi. Nûh'a «Senin milletinden, inanmış olanlardan başkası inanmıyacaktır. Onların işlediklerine inanma, sana bildirdiğimiz gemiyi gözcülüğümüz altında yap, haksızlık edenler için bana başvurma, çünkü onlar suda boğulacaklardır» diye vahyolundu. Gemiyi yaparken milletinin ileri gelen inkârcıları yanına uğradıkça O'nunla alay ederlerdi. O da: «Bizimle alay ediyorsunuz ama, alay ettiğiniz gibi, biz de sizinle alay edeceğiz, rezil edici azabın kime geleceğini ve sürekli azabın kime ineceğini göreceksiniz» dedi. Emrimiz gelip kazan kaynamağa başlayınca ve her cinsten birer çifti ve aleyhinde hüküm verilmiş olanların dışında kalan çoluk, çocuğunu ve inananları gemiye bindir» dedik. Onunla beraber pek az kimse inanmıştı. Allah «Oraya binin, yürümesi ve durması Allah'ın izniyledir, Rabbin bağışlar ve merhamet eder» dedi. Gemi onları dağlar gibi dalgalar arasında götürürken Nûh, bir kenarda ayrı kalmış oğluna «Ey çocuğum, bizimle beraber gel, kâfirlerle birlik olma» diye seslendi. Oğlu «Dağa sığınırım, beni sudan kurtarır» deyince. Nûh «Bu gün Allah'ın emrettiğinden ve acıdığından başka kurtulacak yoktur dedi. Aralarına dağlar girdi ve oğlu boğulanlara karıştı.

Yere «Suyunu em» göğe «Yağmuru kes» denildi. Su çekildi, iş bitti. Gemi Cudi Dağına oturdu. «Haksızlık eden millet, Allah'ın Rahmetinden uzak olsun» denildi. Nûh, Rabbine seslendi: «Rabbim!. Oğlum benim ev halkımdan (ailemden) idi. Doğrusu Senin vaadin Hak'dır. Sen hükmedenlerin en iyi hükmedenisin» dedi. Allah: «Ey Nûh, O senin ev halkından sayılmaz, çünkü kötü iş işlemiştir. Öyle ise, bilmediğin şey'i benden isteme, bu sana öğüt olsun, cahillerden olma» dedi. «Rabbim, Senden bilmediğim şey'i istemekten sana sığınırım, beni bağışlamaz ve bana merhamet etmezsen kaybedenlerden olurum» dedi. «Ey Nûh!.. Gemiden in, bir selâmet ve birçok bereket sana ve yanındaki kimselerden birçok ümmetlere olsun, daha birçok ümmetlere ki onlara nimetlerimizi vereceğiz, sonra (sapıtırlarsa) bizden onlara acı bir azab dokunacak.

Şüara Sûresinde de şöyle buyuruluyor:

— Nûh'un milleti Peygamberlerini yalanladı. Kardeşleri Nûh onlara «Allah'a karşı gelmekten sakınmazsanız ben muhakkak ki size gönderilmiş güvenilir bir elçiyim. Allah'dan sakının ve bana itaat edin. Buna karşı sizden bir ücret istemiyorum. Karşılığım ancak Âlemlerin Rabbindendir. Artık Allah'dan sakının ve bana itaat edin» dedi. «Sana mı inanalım?.. En aşağılık kimseler sana uykmaktadır» dediler.

Nûh: «Onların yaptıkları hakkında birşey bilmiyorum, hesapları Rab'lerine aittir. Düşünsenize... Ben, inananları kovacak değilim. Ben ancak açık bir uyarıcıyım» dedi. «Ey Nûh!.. Eğer bu işe son vermezsen şüphesiz ki taşlanacaksın» dediler. Nûh: «Rabbim! Milletim beni yalanladı, benimle onların arasında sen hüküm ver, beni ve beraberimdeki inananları kurtar» dedi. Bunun üzerine O'nu ve beraberinde bulunanları oldu bir gemi içinde taşıyarak kurtardık, sonra da geri kalanları suda boğduk.

Bölüşülen ülkeler

NUH, bundan sonra ülkeleri üç oğlu arasında bölüştürdü. Sâm'a yeryüzünün o zaman yaşanılan ve bilinen orta yerlerini, yani Beytül-Makdes, Nil, Fırat, Dicle, Seyhun ve Ceyhun bölgelerini verdi. Bu ülkeler Ceyhun ile Nil'in doğusuna kadar uzanır. Hâm'a Nil Nehrinin batı ülkelerini ve bu ülkelerin arka tarafındaki yerleri ayırdı. Yâfes'e ise Ceyhun ülkeleri ile ondan öte yerleri tahsis etti.

Yeni kavimler türüyor

SÂM'dan; Araplar, İbraniler, Geldaniler, Asûriler ve bütün diğer Sâmi kavimler....

Hâm'dan; Zenciler, Habeşliler, Hintliler, İranlılar ve bunlara akraba kavimler.

Yâfes'den; Türkler, Moğollar, Çinliler, Japonlar, Tibetliler ve Asyanın bunlarla akraba kavimleri üreyip türediler. Bunlar ayrıca birbirlerile karışıp yeni kavimler ve milletler peyda olduğu gibi, Nûh ve yanında bulunan ve kurtulan Şit oğullarının diğer iyman sahiplerinden de birçok milletler meydana geldi. Cenab-ı Hakk, Saffât Süresinde:

«— And olsun ki, Nûh seslenince duasına güzelce ibadet etmiş, O'nu ve ailesini büyük sıkıntıdan kurtarmıştık. Onun soyunu sürekli kıldık, sonradan gelenler için de «Âlemlerde Nûh'a selâm olsun» diye O'na iyi bir ün bıraktık. İşte biz iyileri böyle mükâfatlandırırız. Şüphesiz O, bizim inanmış kullarımızdandı. Sonra diğerlerini suda boğduk» diyerek yeni üreyiş ve türeyişin Nûh evlâtları ile O'na tâbi olanlardan olduğunu anlatır.

Bir bedduanın sonu

DÜNYADA Tarih başlangıcı Âdem'in yeryüzüne inmesinden itibaren sayılmıştı. Sonra Nûh Tufanı ve sıra ile Hz. İbrahim'in ateşe atılışı, Hz. Yusuf'un Peygamber oluşu, Hz. Mûsâ'nın Mısırdan çıkışı, Hz. İsâ'nın doğuşu ve nihayet Resûl'ü Ekrem (S.S.) Efendimizin Mekke'den Medine'ye göçleri Tarih başlangıcı itibar olunmuştur.

Kureyş Kavmi İslâm'dan evvel Fil Hâdisesini yâni Ebrehe Ordusunun Mekke'ye hücumu ve mahvoluşunu tarih başı sayarlardı. Sâm oğulları beyaz, Hâm oğulları esmer ve siyah, Yâfes oğulları sarı ve kırmızı renkli idiler.

Nûh, oğlu Sâm'a dua ederek Peygamberlerin O'nun neslinden gelmesini;

Yâfes' e dua ederek hükümdarların O'nun neslinden gelmesini;

Hâm'a ise beddua ederek neslinin öbürlerine köle olmasını diledi.

Bu bedduasına sebep onun menetmesine rağmen Tufan esnasında, gemide bulundukları sırada Hâm'ın zevcesine yaklaşmış olmasıydı. Nûh, kadınları bir tarafa ve erkekleri bir tarafa ayırmış, aralarına ise Hz. Âdem ile, Hz. Havva na'aşlarının bulunduğu tabutları koymuş, kimsenin bir taraftan öbür tarafa geçmemesini tenbih etmiş, lâkin Hâm bu tenbihi dinlememişti. Sonra da beddua ettiğine pişman olarak kardeşlerinin ve nesilerinin, O'na ve O'nun nesline şefkatle muamelede bulunmalarını diledi.

Hz. Nûh'un, bundan sonra Abir, Aylem, Aşur, Arfeksez, Lâvez ve İrem adlı oğulları doğmuş ve onlardan da nesiller üreyip türemiştir.

HZ. HÛD (A.S)

TUFAN FELÂKETİ UNUTULUNCA; İNSANLAR YAVAŞ YAVAŞ HAK YOLUNDAN ÇIKIP AZMAYA BAŞLADILAR. PUTLARA, GÜNEŞE, AY'A TAPIYORLARDI. YOLDAN ÇIKMIŞLARDI. CENAB-I HAKK HZ. HÛD'U PEYGAMBER OLARAK GÖNDERDİ.

ARADAN yüzyıllar geçmiş, Tufan felâketi unutulmuş, bunu bilen artık kalmamıştı. Bu yüzden insanlar yavaş yavaş Hakk yolundan çıkıp azmağa başladılar. Bir taraftan Allah'ı bırakıp yeniden çeşitli putlara veya Güneş'e, Ay'a, yıldızlara, ağaçlara tapmağa başladılar. Bir kısmı ise çeşitli tabiat kuvvet ve olaylarını ayrı ayrı Tanrıların işi sanarak bunlara isim veriyor ve kendilerine tapıyor, ma'bedlere heykellerini koyuyorlardı. Vicdanlardan Allah korkusu kalkınca yine zalim, hakka tecavüz ve her türlü fenalık ve ahlâksızlık da alıp yürüdü. İçki, kumar, fuhuş ve hattâ cinsî sapıklık yaygın hale geldi. Bu devirde Cenab-ı Hakk adlarını bilemediğimiz bazı Peygamberler gönderdiyse de, insanlar bunlara hiç aldırış etmediler. Üstelik onlara ezâ ve cefada bulundular. Hattâ, içlerinden bir kısmını öldürdüler. İsyan ve azgınlıklarından bir türlü vazgeçmedikleri için Cenab-ı Hakk bu husus-

ta en ileri gelenlerden İrem oğullarını helâk etti. Bunlar Âd ve Semûd milletleriydi. Birisi İrem oğullarından Avs oğlu Âd'dan üreyip türemişti. Bunlar Âd-ı Ulâ (ilk Âd milleti) diye anılırdı. Öbürü İrem oğullarından Cesir oğlu Semûd'dan üreyip türeyenlerdi. Kendileri aynı zamanda Arab-ı Âribe (Halis Araplar) adını taşırlardı.

Allaha ibadet edin!

Âd Kavmi, Arap Yarımadasının en güneyinde yer tutmuş ve Dehnâ Çölü ile Hadramud arasındaki Ahsâf Bölgesinde bir devlet kurmuşlardı. Medeniyette oldukça ileri idiler. Bağlar, bahçeler arasında süslü, büyük binalar yapmışlardı. Zengin ve refahlı bir millettiler. Ancak yoldan çıkmış bulunuyorlardı.

Sadâ, Semûd ve Hebâ adlı üç büyük putları vardı ki bunlara tapmakta idiler. Bunun için Cenab-ı Hakk, içlerinden biri olan Hz. Hûd'u kendilerine Peygamber olarak gönderdiyse de Âd Milleti kendisine asla itibar etmedi.

Cenab-ı Hakk Hûd Sûresinde şöyle buyurmaktadır:

— Âd Milletine kardeşleri Hûd'u gönderdik. Onlara şunları söyledi: «Ey milletim! (putlara değil) Allah'a ibadet edin. O'ndan başka Tanrımız yoktur. Aksi halde yalancılardan olursunuz. Ey milletim!... Buna karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Düşünürseniz (anlarsınız) ki benim karşılığım ancak beni yaratandandır. Ey milletim Rabbinizden mağfiret dileyin. Sonra O'na tövbe edin ki, gökten bol bol yağmur yağdırsın, Kuvvetinize kuvvet katsın. O'ndan, suçlu olarak yüz çevirmeyin... Onlar ise: «Ey Hûd!.. Sen bize açık bir delil getirmedin. Biz sadece senin sözlerin üzerine Tanrılarımızı terketmez ve sana inanmayız. Bir kısım Tanrılarımız seni çarpmıştır. (Onun için böyle konuşuyorsun) demekten başka birşey söylemeyiz dediler. Hûd: «Doğrusu ben Allah'ı şahid tutuyorum. Sizler de şahid olun ki, ben O'nu terkederek kendisine ortak koştuklarımızdan uzağım. Hepiniz bana tuzak kurun, hem de bunu hiç geciktirmeyin. Ben ise, ancak sizin ve benim Rabbimiz olan Allah'a güvenirim. Hiçbir canlı yoktur ki Allah'ın eli altında olmasın. Rabbim, elbette doğru yoldadır. Eğer (O'ndan) yüz çevirirseniz, bilmiş olunuz ki ben, benim vasıtamla size gönderileni bildirdim. Rabbim (sizi mahvedip) yerinize başka bir milleti getirebilir. O'na bir şey de yapamazsınız, şüphesiz O, herşeyi koruyandır» karşılığını verdi.

«Bana itaat edin!»

Şuarâ Sûresinde Hz. Hûd'un onlara şunları söylediği de buyurulmaktadır.

— Siz, her yüksek yerde koca bir bina kurup böyle boş şeylerle uğraşırsınız ha... (yeryüzünde) ebediyen kalacağınızı mı sanıyorsunuz?... Yakaladığınızı (esir edip kullandığınızı) zorbalıkla yakalayıp duracak mısınız?.. Artık Allah'dan sakının ve bana itaat edin. Bildiğiniz şeyleri size verenden sakının. Size sürüleri, oğulları, bahçeleri ve akar suları O vermiştir. Doğrusu hakkınızdaki ağır günün azabından korkuyorum.

Öbürleri:

— İster öğüt ver, ister verme... Bizce birdir. Bu durumumuz bizden evvelkilerimizin geleneğidir. Biz (Herhangi) bir azaba uğratılacak da değiliz.

Dediler.

Cenab-ı Hakk, onların bu isyan ve inatlarına karşılık yurd'larına üç yıl müddetle yağmur yağdırmadı. Bur— üzerine zor durumda kaldılar ve yağmur duası için Mekke'ye bir heyet gönderdiler.

Hasan oğlu Hâris şunu nakleder:

— Resûlullah (S.S.) Hz.'lerinin yanına giderken Rebze'de bir kadına rastladım. Kendisini hayvana bindirip O'nu da Yüksek Huzura iletmemi rica etti. Reddedemedim. Huzura vardığımızda Resûlullah (S.S.) bana:

— Temim oğulları ile aranızda bir şeyler mi oldu?... diye sordu.

— Evet, dedim, İki kere savaştık, iki keresinde de yenildiler. Sonra Dehnâ Çölünü aramızda sınır olarak tayin etmesini rica ettim. O zaman kadın:

— Ey Resûlullah!.. Sana zarar verem kimseler nelere mecbur edilirler?.. diye aleyhimizde söylemeğe başladı. Ben ise ona:

— Benim halim, kendisiyle birlikte bıçağı da getiren keçiye benziyor. Seni hayvanıma bindirip buraya getirdim. Şimdi hasmım olarak karşıma çıkıyorsun.. Ben Âd Milletinin temsilcileri durumuna düşmekten Allaha sığınırım.. dedim. Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem (S.S.)

— Âd Milletinin temsilcileri nedir?.. diye sordu. Ben de:

— Bunu, hakikaten en iyi bilen kimseden sordunuz... dedikten sonra anlatmağa devam ettim:

— Âd Kavmi kıtlık ve açlığa yakalanınca yağmur duasında bulunmak üzere Mekke'ye temsilciler göndermişlerdir. Onlar, Mekke civarında oturan Muaviye oğlu Bebir'e misafir oldular. O, kendilerini bir ay misafir edip sert içkiler sundu. Cariyelerine de şarkılar söyleterek misafirlerine hoş vakit geçirt mekteydi. Bir ay sonunda da birisini yağmur duasında bulunmak üzere Mihre Dağlarına gönderdiler. O da dua etti. Derken bulutlar gelmeğe başladı. Dua eden her bulut geldikçe:

— Şu tarafa geç!.. diye bir yer göstermekteydi. Nihayet bir bulut daha geldiği sırada hâtif'dan bir ses duyuldu:

— Her şeyi ince bir toz haline getiren bulutu al!.. Bu bulut Âd Milletinden hiç kimseyi sağ bırakmıyacaktır.

Yağmur duası eden, bunu duydu, Lâkin kimseye birşey söylemedi. Azâb da gelip çatti.

Yarabbi! Su! Su! Su!

Hikâyenin son kısmını şöyle de anlatırlar:

Mihre Dağına çıkan adam: — Yarabbi!.. Ben senin huzuruna esir düşmüş bir yakınımın fidyesini

verip kurtarmak veya bir hastaya şifa dilemek için gelmedim. Sen, sulamak âdetin olanlardan Âd Milletinin topraklarını da sula... diye dua etti. Bu sırada hâtiftan bir ses:

— Sen o bulutlardan istediğini seç!.

Dedi. O, her bulut geldikçe:

— Sen falan kimselerin yurdunu sula... derdi. Nihayet siyah bir bulut göründü. Ona da:

— Âd Milletinin yurduna git ve oraları sula dedi. Sonra duacı şu sesi duydu:

— Al sana herşeyi ince toz haline getiren bulutu!.. Bu bulut Âd Milletinden kimseyi sağ bırakmıyacaktır.

Adam, Muaviyenin oğlunun yanına döndü. Öbürlerini hâlâ içki içmekle meşgul buldu. Amma onlara hiçbir şey söylemedi. Bunların arasında bulunan Mersed, Hûd'a inanmış ve doğru dine girmiş olmakla beraber, bunu öbürlerinden gizliyordu. Misafirler kalışlarını uzattıkça Muaviye oğlu sıkılmaktaydı. Elinde, avucunda olanları harcamıştı. Lâkin konuklara da birşey söylemiyordu. Sonunda câriyeler bütün şarkı'rının güfteleriyle bu misafirliğin uzamış olduğunu iyma ettiler. Mersed, bunun üzerine arkadaşlarına dönüp:

— Allah adını and içerek size bildiririm ki bu duada bulunmakla Allah yurdunuza yağmur yağdırmayacaktır. Lâkin, Peygamberinize itaatle tövbe ederseniz yağmur yağacaktır, dedi. Heyette bulunanlardan Babir'in dayısı Cülhüme bu suretle onun Hûd'a inanıp hak dinine girenlerden olduğunu anladı. Bu yüzden kendisine:

— Biz, dünyada yaşadığımız müddetçe sana uyacak değiliz. Sen bizi putlarımıza tapmaktan mı alakoymak istiyorsun. Senin sözlerinle atalarımızın dinini bırakıp Hûd'un dinini kabul etmeyiz! diye çıkıştı, ve Babir'e:

— Bunu tevkif edin. Bizimle gelmesin, dedi. Sonra hepsi birden Âd Milleti için birlikte yağmur duasında bulunmak üzere Mekke'ye gittiler. Mersed de bir müddet sonra arkalarından gidip Harem'e varmadan evvel onlara yetişti. Onlar yağmur duasına başladıkları zaman da Mersed Cenab-ı Hakk'a şu şekilde duada bulundu:

— Ya Rabbi, yalnız benim dileğimi kabul et. Beni Âd Milletinin duasından hiç bir şeye karıştırma. Ben, ihtiyacım için dilekde bulunmak üzere tek başıma geldim.

Heyet başkanı Asr oğlu Kıl ise, duasına şöyle demekteydi:

— Ey Tanrimız, Hûd hak peygamber ise, bize yağmur yağdır. Çünkü mahvolduk.

Bunun üzerine Cenab-ı Hakk biri beyaz, biri kırmızı ve biri siyah olmak üzere üç bulut gönderdi. Aynı zamanda:

— Ey Kıl, bu bulutlardan birisini kendin için, birini de kavmin için seç! diye bir ses geldi. Kıl ise:

— Suyu en fazla olan siyah bulut olduğundan ben aralarından onu seçiyorum, dedi.

O zaman, ses bir daha duyuldu:

— Sen her şeyi ince toz haline getiren bulutu seçtin, bu bulut Âd Milletinden kimseyi sağ bırakmayacaktır. Ancak, bak dinini kabul etmiş olan Levziyye oğulları sağ kalacaklardır.

Mersed bunlardan-dı ve onlara Âd-ı âhire (sonraları Âd'lar) denirdi ki Âd Milletinden sağ kalanlar bunların neslinden-di.

Asr oğlu Kıl'ın seçtiği bulut, taşıdığı felâket yükü ile birlikte Âd yurduna gönderildi. Onlar, onun gelmekte olduğunu görünce:

— İşte, yağmur geliyor!.. diye sevindiler. Cenab-ı Hakk Akkâf Sûresinde şöyle buyuruyor:

— Ey Muhammed... sen, Âd Milletinin kardeşi (Hûd'u) hatırla. Ondan önce ve ondan sonra «Allah'tan başkasına ibadet etmeyin» diye nice uyarıcılar gelip geçmiş iken, Akkâf bölgesindeki milletini uyarmış «doğrusu sizin için ağır günün azabından korkuyorum» demiştir. «Sen bize, bizi Tanrılarımızdan alakoymak için mi geldin? eğer sen doğru sözlü kimselerden isen bizi tehdit ettiğin şeyi başımıza getir» dediler. «Şüphesiz, bunun ne zaman geleceğini Allah bilir. Ben size benim vasıtam ile gönderileni tebliğ ediyorum. Fakat sizin cahil bir millet olduğunuzu görüyorum» dedi. O azabın yayılarak vadilerine doğru yöneldiğini gördükleri zaman «Bu yaygın bulut, bize yağmur yağdıracaktır» dediler. Hûd, «hayır, o acele ile beklediğiniz şeydir. Can yakıcı azab veren bir rüzgârdır. Rabbinin emri ile herşeyi yok eder» dedi. Bunun üzerine, evlerinin harabelerinden başka bir şey görülmez oldu. Biz, suçlu milleti işte böyle cezalandırırız.

Âd Milletinin sonu

BULUT, şiddetli bir rüzgâr şeklinde Âd yurduna indi ve yedi gün, sekiz gece durmadan devam etti. Bu rüzgâr, koca ağaçları çöp parçaları gibi yerinden söküp atıyor, evleri yerle bir ve koca şehirleri mahvediyordu. Hûd ile ona inanmış olan bir azınlık, bir ağıla çekilmişlerdi. Yalnız burası zarar görmedi ve yalnız onlar kurtuldu. Hûd Milletinden olanlardan başka herkes ölüp gitti. Cenab-ı Hakk Hakka Sûresinde:

— Âd Milleti, gürültülü ve şiddetli bir kasırga ile mahvedildi. Onları o gün görseydin, içi boş hurma kökleri gibi yere serilmiş bir halde ölü bulurdun, buyuruyor.

Âd Milletinin başkanı Helecan, bir dağın kenarına sığınmıştı. Rüzgâr onu sarsıyor, o da bütün gücüyle karşı koyuyordu. Lâkin, nerede ise sürüklenip gidecekti. Hz. Hûd o zaman kendisine:

— Müslüman ol, kurtulursun, dedi. Helecan:

— Müslüman olursam Rabbinin katında benim için ne var? diye sordu.

Hz. Hûd:

— Cennet var, karşılığını verdi.

— Bu bulutta develere benzeyen şeyler nelerdir?

— Onlar, Rabbinin melekleridir.

— Müslüman olursam rur mu?

— Elbette korur.

Lâkin Helecan, isyan ve azgınlıkta son derecî inatçı idi:

— Rabbin bana bunların hepsini verse de yine Müslüman olmam, dedi.

Bunun üzerine müthiş bir rüzgâr onu birden yakaladı ve öbürleri gibi helâk etti.

Bu sırada ise, yağmur duası için gönderilmiş bulunan heyet, hâlâ Mekke'de bulunuyordu. Derken, birisi çıka geldi ve Âd Kavminin mahvolduğunu haber verdi. Ondan Hûd ile ona tabi olanların akıbetini sordular. Onların kurtulduklarını söyledi. Bunlara inanmak istemediler. Lâkin, sonunda haberin doğru olduğunu anladılar. Kıl, bundan çok müteessir olarak:

— Onlardan sonra bende yaşamak istemem, dedi. Bunun üzerine azab inerek onu ve yanında bulunanları mahvetti.

Cenab-ı Hakk Kamer Sûresinde, Âd Milletine gönderilen azabın şiddetli ve soğuk bir rüzgâr olduğunu buyurmaktadır.

Bundan sonra, Âd yurduna siyah kuşlar üşüşerek ölenlerin leşlerini kaldırıp denize attılar.

HZ. SALİH (A.S)

HZ. SALİH (A. S.) IN YARATTIĞI MÛCİZE —HZ. SALİH'İ ÖLDÜRMEK İSTEYENLERİN ÜZERİNE CENAB-I HAKK SAKLANDIKLARI KAYAYI YIKTI— 52 YAŞINDA MEKKE'DE HAKK'IN RAHMETİNE KAVUŞTU.

EVVELCE Semûd Milletinden bahsetmiştik. Bunlar, Şam ile Hicaz arasında Hicr denilen bölgelerde yerleşmiş, burada üreyip türemiş dağları delip taşları oyarak gayet sağlam evlerden kurulu şehirler meydana getirmişlerdi. Hepsi, uzun ömürlü kimselerdi. Ne çare ki, onlar da tıpkı Âd Mileti gibi bir müddet sonra azdılar. Yeryüzünü fesada vererek her türlü ahlâksızlığa saptılar ve Cenab-ı Hakk'ı bırakıp elleriyle yaptıkları putlara tapmaya başladılar. Bunun üzerine içlerinden Hz. Salih, kendilerine peygamber olarak gönderildi. O, milletini devamlı olarak doğru yola çağırıyor, isyân ve inatlarından bıkmıyor, ümidini kesmiyordu. Lâkin Semûd Mileti, onun davetini asla kabul etmemekte idiler.

Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerîm'de şöyle buyuruyor:

— Semûd Miletine kardeşleri Salih'i gönderdik. (Salih) onlara «Ey Milletim. Allah'a ibadet edin. Ondan başka Tanrınız yoktur. Sizi yeryüzünde yaratarak orasını imar etmenizi dileyen odur. Öyleyse, ondan mağfiret dileyin. Sonra da kendisine tövbe edin. Şüphesiz ki Rabbim size yakın ve duaları kabul edicidir» dedi. «Ey Salih, sen bundan önce aramızda kendisinden iyilik umulur bir kimse idin. Şimdi bizi, babalarımızın taptıklarına tapmaktan men mi ediyorsun? doğrusu, bizi davet ettiğin şeyden şüphe ve endişe duyuyoruz» dediler. (Salih bunun üzerine) «Ey Milletim, eğer Rabbimden bir açık delilim olur ve bana rahmet eder de ben ona baş kaldırırsam söyleyin, beni Allah'a karşı kim savunur? Bana kayıptan başka birşey kazandırmazsınız» dedi.

Hz. Salih'in Semûd Milletini hakka davet etmesi sürüp gitti. Onlar nihayet usanarak:

— Eğer Allah'ın Peygamberi olduğun doğru ise, bize bir mucize göster dediler. Hz. Salih onlara:

— Şu kayaya çıkınız, dedi.

Çıktılar. Kayada, çocuk doğuran kadınlarda görüldüğü gibi bir kıvranma ve titreme vardı. Nihayet, ortası yarıldı ve ortasından bir deve çıktı. Salih, bunun üzerine:

— İşte bu hayvan Allah'ın devesidir, ve sizin için bir işaret bir delildir. Ona dokunmayın. Kendi haline bırakın. O, Allah'ın yarattığı yeryüzünde dolaşarak yesin. Ona dokunursanız şiddetli bir cezaya çarptırılacaksınız. Deve, su içmek üzere belli bir günde suyun başına gelecek ve siz de belli bir günde su almaya geleceksiniz, dedi.

Devenin bu hali kendilerini usandırınca Semûd'lular onu tutup kestiler. Bu olay üzerine Hz. Salih onlara:

— Siz, yurdunuzda kalarak nimetlerden üç gün faydalanın. Bu, hak olan bir vaittir ve yalandan uzaktır. Cezanızın işareti ise yüzlerinizin yarın sabah kırmızı, öbür gün, sarı üçüncü gün ise siyah bir renk almasıdır. Nihayet azab alâmetleri göründü. Onlar da ölüm hazırlığı görmeye başladılar.

BU hususta Peygamber Efendimiz (S.S.) Hazretleri ise şöyle buyurmuşlardır:

— Salih, Semûd Milletine Peygamber olarak gönderilmişti. Cenab-ı Hakk onları çok uzun ömürlü kılmıştı. Öyle ki, kerpiçten ev yapanlar zamanın geçmesi ile ev yıkılır, lâkin sahibi yaşardı. Bunun üzerine onlar dağlardaki kayaları yontarak büyük evler yaptılar. Hepsi refah içinde yaşıyorlardı. Salih'e:

— Ey Salih, Rabbine dua et de senin kendisinin Peygamberi olduğunu isbat edecek olağanüstü birşey yaratsın, dediler. Salih, Allah'a dua etti. Allah, onun duası ile kayadan bir deve çıkardı. Deve, belli bir günde sudan içer, belli bir gün de Semûd Milleti sudan faydalanır, devenin geleceği gün deveden ve sudan uzaklaşırlardı. Deveyi sağmak onun sütü ile bütün kap ve kacaklarını doldururlardı. Bundan sonra Cenab-ı Hakk Salih'e onların yakın bir zamanda deveyi keseceklerini vahiy yoluyla bildirdi. Salih bunu kendilerine haber verince halk:

— Biz, deveyi kesecek değiliz, dediler. Salih onlara:

— Kendiniz kesmeseniz de yakında deveyi öldürecek biri doğabilir, karşılığını verdi.

Semûdlular:

— Doğacak bu çocuğun işaretlerini bize bildir, dediler. Allah adına yemin ederim ki onu bulur ve öldürürüz.

Salih, şunları söyledi:

— Deveyi öldürecek çocuk kumral, gök ve kırmızı renkte olacak.

Şehirde sayılan ve nüfuz sahibi iki ihtiyar vardı. Birisinin bir oğlu olup, ona denk bir genç kız bulunmuyordu. Bir kızın babası gencin babasına:

— Oğlunu neden evlendir miyorsun? diye sordu. O da:

— Şeref ve asalette oğluma denk bir kız bulamıyorum dedi.

— Benim kızım, senin oğluna denktir. Kızımı senin oğlunla evlendireceğim. Bunun üzerine öbürü oğlunu bu kızla evlendirdi. Bunlardan ise, Salih'in vasıflarını söylediği çocuk doğdu. Şehirde fesatla meşgul olup ıslaha çalışmayan sekiz kişi vardı. Salih halka:

— Deveyi sizden doğacak biri öldürecek, dedikten sonra onlar onun tarif ettiği çocuğu araştırıp bulmak üzere sekiz ebe kadın seçtiler. Ve yanlarına zabıta memurları kattılar. Bunlar, şehirde dolaşıp ve çocuk doğurmakta olan bir kadın görünce doğacak çocuk erkekse öldürür, kız ise sağ bırakırlardı. Salih'in tarif etmiş olduğu çocuk doğunca ebe kadınlar:

— Allah'ın Resûlü Salih'in tarif ettiği çocuk işte budur, diye bağırdılar. Zabıta memurları çocuğu alıp götürmek isteyince büyük babası buna engel oldu ve:

— Salih bu çocuğu isterse, biz kendimiz öldürürüz dediler. Bu, çocukların en kötüsü olup bir hafta da başka çocukların bir ayda ve bir ayda ise başka çocukların bir yılda büyüdüğü kadar büyümekte idi. Bir gün yeryüzünde fesatla meşgul olan sekiz kişi bir araya toplandıkları, çocuğun babasının babası ve annesinin babası da aralarında bulunuyorlardı. Öbürleri bunlardan Salih'den bir özelliğinden ve babalarının şerefinden dolayı bu genci de kendilerine katmasını istediler. Böylece, sayıları dokuzu buldu. Hz. Salih, geceleri şehirde geçirmiyerek kendisine nisbet edilen (Salih Mescid-i) nde kalıyordu. Sabahları ise şehire dönerek halka vaaz ve nasihat ta bulunmaktaydı. Karanlık bastığında Mescid'e gelir ve orada kalırdı.

İbni Cüreyb, şunu rivayet etmiştir:

— Bu çocuk büyüdükten sonra başkaları:

— Çocuklarımız öldürülmemiş olsaydı şimdi bizim de her birimizin genç bir oğlumuz olurdu. Çocuklarımızın ölümüne Salih sebep oldu, dediler. Ve aralarında konuşarak Hz. Salih'i öldürmeye karar verdiler:

— Sefere çıkacakmış gibi çıkalım, herkes bizi görüp sefere gittik sanır. Sonra, şehirden çıktılar ve bir kayanın altına gizlendiler:

— Saklandığımız yerden çıkıp Salih'i Mescid'inin yanında öldürürüz diyorlardı. Böylece, onun oradan geçmesini beklemeye başladılar. Cenab-ı Hakk ise kayayı onların üzerine yıktı. Hepsi parça parça oldular. Onların bu kararını bilen bazı kimseler işin sonucunu anlamak üzere şehirden çıktıkları zaman onları paramparça bir halde bularak feryatlarla geri döndüler ve:

— Ey Allah'ın kulları,. Salih, çocuklarımızı öldürtmekle yetinmedi. Bunları da öldürdü diye bağırıp çağırırlar. İşte, şehir halkı bunun üzerine hep birden deveyi öldürmeye karar verdiler. Fakat, o çocuktan başkası deveyi öldürmeye yanaşmadı. Bu kötü niyetliler devenin yanına gittiler. Deve, o sırada suyun başında duruyordu. Elebaşıları içlerinden birisine:

— Gidip devenin (ayak) sinirlerini kes dedi. Öbürü, devenin yanına yaklaştıysa da bu işi göze alamadı. Cesareti kırılmış halde geri döndü. Herif, bundan sonra kimi gönderdiyse, hiç biri bu işi yapmaya cesaret edemeden geri döndü. Nihayet, kendisi yanına varıp devenin sinirlerini kesti. Hayvan, hemen yere yuvarlanıp debelenmeye başladı. İçlerinden biri Hz. Salih'in yanına varıp:

— Çabuk yetiş... devenin sinirlerini kestiler, diye haber verdi. Hz. Salih devenin yanına koştu, öbürleri kendisini karşılayıp, özürler ileri sürmeye başladılar ve devenin sinirlerini keseni haber verdiler. Hz. Salih:

— Koşup yavrusunun arkasından yetişmeye çalışın, bunu yaparsanız Allah'ın azabını üzerinizden defetmesi umulur, dedi. Onlar, hemen koşup yavruyu aramaya başladılar. Yavru ise annesini ızdıraplar içinde görünce El-Kare Dağının üzerine çıkmıştı. Arayanlar kendisini yakalamak üzere dağa çıkmak istediler. Dağ ise, Allah'ın emri ile göğe yükseldi. Hz. Salih, yavrunun gözlerinden yaşlar aktığını gördü. Sonra acı bir sayha ile üst üste üç kere böğürdü. Hz. Salih bunun üzerine milletine:

Yavrunun her feryadı, bir güne alâmettir. Siz yurdunuzda nimetlerimden faydalanarak üç gün yaşayın. Bu yalandan uzak kesin bir vaaddir.

Azab günü

SONRA, gelecek azabın alâmetlerini yukarıda anlattığımız şekilde anlattı. Semûdlular ertesi sabah kalktıkları zaman yüzlerinin sapsarı kesilmiş olduğunu gördüler. Ertesi gün

yüzleri kızıl, üçüncü günü siyah oldu. Nihayet telâş ve üzüntü içinde:

— Vaad edilen azab günü geldi! dediler. Çaresiz kefenlerini hazırladılar. Sonra, diz çöküp yüzlerini yere eğerek gelecek azabı beklemeye başladılar. Ancak bunun nerden ve ne zaman geleceğini bilmiyorlardı. Dördüncü günün sabahında gökten bir sayha duyuldu. Bu, göklerde ve yerlerde bulunan herşeyin sesini kendisinde toplamış, müthiş bir avazdı. Bunun tesiri ile Semûd Milletinin göğüsleri ve kalbleri parçalanarak hepsi öldüler.

Rivayete göre Hz. Salih milleti arasında yirmi yıl yaşamış ve onların mahvından sonra elli iki yaşında bulunduğu halde Mekkede Hakkın rahmetine kavuşmuştur.

Peygamber Efendimiz (S.S.) Hazretleri Tebûk gazasına gittiği zaman Hicr mevkiinde konmuş ve:

— Ey ahali, Peygamberinizden mucizeler istemeyiniz, diyerek Semûd Milletinin başına geleni anlatmış, olay yerlerini işaret buyurmuş ve onlardan yalnız bir kişinin o sırada Harem'de yani Mekke hududu içinde bulunduğundan korunduğunu nakletmiştir. Bunun üzerine kendisine:

— Ey Resûlullah o kurtulan kimdir? diye sordular.

— Ebu Rigal idi, cevabını verdi.

Resûlü Ekrem (S.S.) Efendimiz Semûd Milletinin yaşamış olduğu yere gelince deve yavrusunun El- Kare Dağına çıkmış olduğu yolu göstermiş ve:

— Kimse onların köylerine girmesin ve sularından içmesin, diye buyurmuştur.

İbni Ömer ise Peygamber Efendimizin:

Resûlullah (S.S.), Semûd Milletinin köyüne gelince:

— Allah'ın azabına uğrayan bu kimselerin köyüne ancak ağlayarak giriniz. Ağlamadığınız takdirde girmeyiniz. Çünkü bu halde onların uğradığı azaba sizin uğramanız mümkündür, demiş olduğunu rivayet etmiştir.

HZ. İBRAHİM (A.S)

ANNESİ: NEMRÛD'UN KORKUSUNDAN HZ. İBRAHİM'İ (A. S.) BİR MAĞARADA DOĞURDU VE 15 YAŞINA KADAR ORADA YAŞADI — BABÂSINI DOĞRU YOLA DÂVET ETTİ — PUTLARI KIRIYOR — NEMRÛD HZ. İBRAHİM'İ (A. S.) ATEŞE ATTIRIYOR...

KENDİSİ, Halilullah = Allah'ın dostu diye anılmıştır.

Hz. Nûh'un oğlu Sâm'dan üreyip türeyenler evvelâ Irak'da yurt edinmiş ve Fırat Nehrine yakın bir yerde Başkentleri olan Babül şehrini kurmuşlardı. Geçecek olayları daha iyi anlamak için Hz İbrahim ile onun milletinin yaşadığı Mezopotamya = iki nehir arasının yani Fırat ve Dicle Nehirlerinin arasındaki bölgenin ve burada yaşayan milletlerin tarihine biraz eğilmemiz gerekecektir.

Bölge, aşağı Mezopotamya ve yukarı Mezopotamya diye iki kısma ayrılır. Sâm oğulları aşağı Mezopotamya'da kalabalık halde yaşıyorlardı. Burada çeşitli yerlerden göçüp yerleşmiş başka milletler de mevcuttu. Lâkin, bunlar yüzyıllar boyu sonunda Sâmi diye anılan Sâm oğullarına karıştılar, ve asıllarını unutup kendilerini Sâmi sanmaya başladılar. Kutsal kitaplar, bu sırada tufandan beri otuzbin yıl geçmiş olduğunu kaydederler. Burada ilk muntazam devleti kuran Akad'lardı. Bunların başkenti, Fırat Nehri kıyısındaki Agade şehri idi. Sonra, daha güneyinde yaşayan Kalde ve Semear'lileri hâkimiyetleri altına aldılar. Elâmlıları ise yenerek memleketlerinden sürüp çıkardılar. Kuzey Suriye'yi de Toros Dağlarına kadar Güney Anadoluyu zaptettiler. İlk hükümdarları Şarrûbin = Sargon idi. Sâmiler, daha evvel Asya'dan göçmüş Yafes oğulları soyundan Sümerlilerin hâkimiyeti altında iken, onun teşviki ile ayaklanarak Sümerlileri yenmişler ve devletlerini kurmuşlardı.

Akad Devleti yüzseksen yıl kadar devam ettikten sonra son bulmuş ve Sümerliler yine idareyi ellerine almışlardır. Ancak, onların, bu hâkimiyeti 3 yıl kadar devam edebildi. Asya'dan yelen Guti'ler bütün aşağı Mezopotamya'yı istilâ ederek 132 yıl süren bir devlet kurdular. Başkentleri bugünkü Kerküt'ün yerinde bulunan Arraf'dı. Sonunda onların yerine bir Sümer-Abad Devleti kuruldu ve 100 yıl kadar devam etti. Ve sonunda Sinear ve Akad — Kalde olmak üzere ikiye ayrıldı. Sinear 200 yıl kadar Sümer'lilerle Sâmi'lerden gelen Amuru'ların mücadelelerine sahne oldu. Sonunda Amurlular bunu kazanıp büyük bir imparatorluk kurdular. Akad ve Kalde'yi de zaptettiler. Merkezleri Babile yani Bab-ı ilâh (Tanrı Kapısı) şehri idi ki, sonra Babil diye anılmıştır. Bu imparatorluğun on namlı hükümdarı, devrine kadar gelen bütün kanunları toplayıp bir metin halinde yürürlüğe koyan meşhur

BÂBİLLİLER YILDIZLARA TAPARLARDI. BU YÜZDEN ASTRONOMİ İLMİNDE ÇOK İLERLEMİŞLERDİ. BÂBİL KULESİNİ DE HEM YILDIZLARA TAPMAK, HEM DE RASAT YAPMAK İÇİN İNŞA ETMİŞLERDİ. BU KULE 7 KATLI OLUP, ÇAPI 370 METRE OLAN SET ŞEKLİNDE BİR TEMEL ÜZERİNE KURULMUŞTU.

Hamurabi'dir. Ancak, Babil İmparatorluğunun parlak rengi onun hayatı ile devam edebilmiş, ondan sonra Kalde'ye hücum eden Asya'lı Kassen (Kasit) ler Amuru'ların siyasi hâkimiyetine kesin şekilde son verdiler. Onların çekilmesi üzerine aşağı Mezopotamya'ya Sümer'lerle soy birliği olarak Kasit'ler hâkim oldular. Yukarı Mezopotamya'nın halkı ise Yâfes evlâdından Asya'lı milletlerdi. Yurtları Sub-Arn = Su arası diye anılırdı. Buna sebep de iki suyun, yani Dicle ve Fırat Nehirlerinin arasında bulunmasıydı ki, Araplar bu bölgeye daha sonraları aynı mânaya gelen Beynennehreyn adını vermişlerdir.

Asur hâkimiyeti

SÂMİ Milletler, Subaru Bolgesine yavaş yavaş tüccar, işçi, ve ücretli asker olarak sızıp burada çoğalmışlar ve Kalde'nin ellerinden gidişi uzerine kitle halinde göçmüşlerdir. Kalde'li mânasına olarak daha sonraları Geldani'ler diye anılan bu Sâmi'ler, zamanla Kuzey'e doğru yayılmış ve Subaru'larla karışarak adetâ yeni bir millet meydana getirmişlerdir. Kasit'ler devrinde de bir çok Sâmi kavımlerin Subaru'ya göçtükleri bilinmiyor. Bu yeni millet, genel olarak Asuri'ler diye anıldılar. Bu ise, hukümdarlarının unvanlarından alınma bir isimdir.

Asur toprakları kısır ve verimsiz olduğundan bunlar kuvvetli bir devlet haline geldikten sonra sınırlarını bilhassa tek verimli olan aşağı Mezopotamya'ya doğru genişletmeye başladılar. İlk önce büyük Hitit İmparatorluğunun çöküşünden sonra Urfa Halep-Antalya bölgesinde kuvvetli bir devlet kurmuş olarak Orta Asya'lı Mitanni'lerin, sonra Kasit'lerin yurtlarına saldırdılar. Asur'lar, sert, amansız ve savaşçı bir milletti. Evvelâ Kasit Devletine son verdiler, sonra bütün aşağı Mezopotamya'yı ve Suriye'yi hâkimiyetleri altına aldılar. Lâkin, 30 yıl kadar sonra yeni güney Hitit Devletine yenildiler. Birçok topraklar bu arada Suriye ve Filistin ellerinden çıktı. Ancak, bir müddet geçince kendilerini toparlayıp yeniden fetihlere başladılar. Bu sefer, kendilerine karşı gelenlere çok amansız davranmışlar, harp esirlerini işkencelerle öldurmüşler, esir hukumdarlara ise işkencelerin en vahşilerini uygulamışlardır. Böylece evvelâ bütün Mezopotamya'ya hâkim oldular, sonra güney Hitit'leri yenip mahvettiler. Suriye ve Filistin'i tekrar ele geçirip burada kurulan Sâmi Devletleri ortadan kaldırdılar. Mısır zabt, baş kaldıran Babil ise tamamen tahrip olundu. Asur'lular rakipsiz bir devlet kurarak Ön-Asya'ya tamamen hâkim oldular. Devletlerin sınırı ise Kapadokya'dan İran'a, Hazar Denizinden Mısır'a ve Antakya'dan Basra Körfezi'ne kadar olan alanları içine almaktaydı. Ancak bu muazzam hâkimiyet, pek uzun surmedi. Evvelâ Mısır'lılar Asur hâkimiyetinden kurtuldular. Bundan sonra Asur İmparatorları kapıldıkları muazzam gurur içinde zevk ve sefa dolu bir hayat surerken guneyde Babil ve kuzeyde Med'liler bu zalim idareye karşı isyân edip bütün eski mağlûp milletleri, yani Sümer, Elâm, Arâmi, Akad kalıntılarını, bedevi Sâmi'leri, Mitanni'leri, Kafkaslardan inen İskit ve Mandha'ları bir araya getirerek Asur'luların başkenti olan meşhur Mineva üzerine yürüdüler. Güney orduları Babil perisini Nabupolassar kuzey ordusuna Med Kralı Kiakhsar kumanda ediyordu. Asurlular, üç büyük meydan savaşı verdikten sonra nihayet kesin şekilde yenilip mahvoldular. Devrin en parlak şehri olan Mineva eski mağlûp milletlerin ölçüsüz kinlerine sahne olarak görülmemiş şekilde tahrip olundu. Ve halkı öldürüldü. Diğer şehirler de aynı sonuca uğradılar. Böylece Asur Devleti tarihe karışmış, topraklarıysa Med ve Babil hükümdarları arasında paylaşılmıştı. Kiakhsar yukarı Mezopotamya'yı, Nabupolassar ise aşağı Mezopotamya ile Suriye'yi aldılar.

Nabupolassar, böylece ikinci Babil İmparatorluğunu kurdu. İlk önce üç yıl kadar Harran'da toplanıp yeni bir devlet kuran ve eski hâkimiyetlerini tekrar ele geçirme gayesini güden Asur kalıntıları ile uğraştı. Nihayet kesin bir savaş neticesinde onları da tarih sayfasından sildi.

Babil'liler bundan sonra Suriye üzerindeki haklarından vazgeçmek istemeyen Mısır ile mucadele ederek onları geniş şekilde yendiler. Meşhur hükümdarları (Buhtunasır) Nabuhodonosor, büyük mücadele sırasında Mısırlıların tarafını tutan Yahudi'leri tedip ederek Kudüs'ü tahrip ve onları Babil'e sürgun etmiş olmakla meşhurdur. Bu olaylardan sırası gelince bahsedeceğiz.

Bâbil devleti

BABIL Devleti, zamanla zayıfladı. Kuzeyde ise dostu olan Med'lerden yerini Akamaniş'ler almışlardır. Bunların hükümdarlarından (Keyhüsrev) Kurus Anadolu'yu zaptetti. Hükümdar Nabunt'un oğlu (Baltazar) Bel-Şar-Otsur'un idaresi altında Babil en zayıf devrini yaşıyordu. Nihayet Keyhusrev'in orduları hücum ederek Babil ordularını yendiler ve başkenti aldılar. Baltazar, esir ve idam edildi. Kaçmış olan Nabunt ise yakalanıp Keyhusrev'e gönderildi. Keyhüsrev, onun hayatına dokunmadığı gibi, gayet iyi muamelede bulundu. Hâtta Garmani (Karaman) Valiliğine tâyin etti.

Böylece, ikinci Babil İmparatorluğu da tarihe karışmış oldu. Şimdi, yine asıl konumuza dönelim. Babil'liler, yıldızlara taparlardı. Bu yüzden astronomi ilminde çok ilerlemişlerdi. En büyük Tanrı'ları ise yıldızların tanrısı saydıkları Bol Mardok'dı. Yıldızlara birtakım hayali kudretler izafe eder ve onların putlarını yaparlardı. Hem yıldızlara tapmak, hem de rasat yapmak için meşhur Babil Kulesini inşa etmişlerdir. Bununla da pek öğünürlerdi. Bu kule, her yönü üçyüzyetmiş metre olan set şeklinde bir temel üzerine kurulmuştu. Üst üste yedi kat idi. Her kat aynı yükseklikte, lâkin öbüründen biraz daha küçük

ve ayrı renkte idi. Birinci kat beyaz, ikinci kat siyah, üçüncü kat mor, dördüncü kat mavi, beşinci kat kırmızı, altıncı kat gri, yedinci kat ise sarı idi. En üstünde ise, ibadet ve rasat yeri mevcuttu. Katların birinden öbürüne helezoni merdivenlerle çıkılmakta idi. Yüksekliği bir rivayete göre 100, bir rivayeto göre 180 metre idi. İlk bulunan kalıntısının yüksekliği ölçülmüş ve 70 metre olduğu görülmüştü.

Babil halkı, bereketli toprakları sayesinde büyük bir refah içinde yaşamakta idiler. Ancak, zaman la hak yolundan sapmış, azmış ve yukarda da söylemiş olduğumuz gibi yıldızlara ve putlara tapar olmuşlardı. Cenab-ı Hakk, onları tekrar doğru yola sevkedip dünya ve âhiret azabından kurtarmak için Hz. İbrahim'i Peygamber seçerek gönderdi.

Hz. İbrahim, bir rivayete göre Nûh oğullarından Ken'an'ın neslindendir. Ancak, tarihi araştırmalar onun o zamanlar Hursî diye anılan Urfa şehrinde veya Harran'da doğmuş olduğunu teyid etmektedir. Buralarda ise, daha ziyade Orta Asya'dan göçen halk, yani Yâfes oğulları yaşamakta idiler. Hz. İbrahim burada doğmuş ve babası Azer tarafından Babil'e getirilmiştir. O sırada Babil'de hükümdar olarak Buhtunasır'un torununun oğlu Nemrûd bulunuyordu. Başka bir rivayete göre ise, Nemrûd (Anamorodoh) Bâbil hükümdarının Hûrsi Valisi idi ve Hz. İbrahim ile olan macerası bu şehirde geçmişti. Hz. İbrahim'in Peygamber olarak gönderilmesi yaklaştığı sırada müneccimler birgün Nemrûd'un yanına varıp:

Biz yıldızlara bakarak şunu gördük, filân yılın, filân ayında, filân yerde İbrahim adlı bir çocuk doğacak, kendisinin milletini eski dininden ayıracak, taptığı putları kıracaktır, dediler. Onların haber verdiği yıl gelince Nemrûd adamlar göndererek o yerde hâmile bulunan bütün kadınları toplatıp bir yerde hapsetti, Lâkin, Hz. İbrahim'in annesinin hâmileliği henüz belli olmadığı ve kendisi de onu gizlediği için hapsedilmedi. Nemrûd, hapsedilen kadınların doğurduğu bütün çocukları öldürttü. Hz. İbrahim'in annesi ise doğum vakti yaklaşınca evinden ayrılıp bir mağaraya gitti ve çocuğunu orada gizlice doğurdu. Onu, yine gizlice orada büyüttü. Ancak, Âzer zevcesinin hâmile olduğunu bildiğinden ona çocuğun ne olduğunu sorunca zevcesi onu doğurduğunu, lâkin yaşamadığını söyledi. Çocuk ise mağarada başparmağını emiyor ve Cenabı Hak onu bu sayede gıdalandırıyordu.

Hz. İbrahim 15 yaşına geldikten sonra annesinden kendisini mağaradan çıkarmasını istedi. O da onu karanlık bastıktan sonra dışarı çıkardı. Hz. İbrahim, etrafına bakındı, görebildiği muhteşem manzara, pek hoşuna gitti. O zaman göklerin ve yerin nasıl yaratıldığını düşündü ve:

— Beni yaratan, besleyen ve büyüten rabbimdir. Ondan başka da Tanrı yoktur, dedi. Sonra göğe baktı ve orada pek parlak bir yıldız görünce:

— Benim Rabbim bu yıldız olmalıdır, diye düşündü. Lâkin yıldız bir müddet sonra battı. O zaman İbrahim:

— Ben batıp kaybolan şeyleri sevmem, dedi. Biraz sonra ise ay doğdu. Hz. İbrahim onun aydınlığını görünce:

— İşte, Rabbim budur, dedi. Lâkin ay da battı. bu sefer:

— Rabbim bana doğru yolu göstermeseydi, sapıtacaktım, dedi. Nihayet, gece gitti ve gün ışıdı. Arkasından muhteşem ve parlak bir güneş doğarak yeri ve göğü aydınlattı. Hz. İbrahim bu manzara karşısında büyülendi:

— Benim Rabbim bu güneş olmalıdır, hem bu hepsinden büyük, ancak, akşam olup güneş de batınca yine:

— Ben batıp kaybolan şeyleri sevmem, dedi.

Sonra:

— Ben gökleri ve yeri yaratan, yoktan vareden Cenabı Hak'ka yüzümü döndürdüm ve hiç bir vakit ona ortak koşanlardan olmayacağım, dedi.

Kur'an-ı Kerim En'âm süresinde bu hususta şöyle buyuruyor:

— (İbrahim) gece basınca bir yıldız görmüştü. «İşte, bu benim Rabbim» dedi. Yıldız batınca ise «Ben, batanları sevmem» dedi. Doğduğu sırada ayı görünce «işte, bu benim Rabbim» dedi. O da batınca da «ant olsun ki Rabbim beni doğruya eriştirmeseydi, sapıklardan olurdum» dedi. Güneşi doğarken görünce «İşte benim Rabbim bu... Bu daha büyük» dedi. Lâkin batınca «Ey Milletim, doğrusu ben (Allah)'a ortak koşanlardan uzağım, yüzümü, gökleri ve yeri yaradana doğru yönelerek çevirdim ve ben ona ortak koşanlardan değilim» dedi.

Hz. İbrahim bundan sonra babası Âzer'in yanına döndü. Kendisi, Cenabı Hak'ka inanmış ve milletinin dininden nefret eder olmuştu. Lâkin, bunu henüz kimseye söylemiyordu.

Babası put yapardı

Evlerine gelince annesi babasına Hz. İbrahim'in onun oğlu olduğunu haber vermiş ve bütün macerayı anlatmıştı. Âzer, buna çok sevindi, kendisinin sanatı, put yapmaktı. Bunları yapar ve satmak üzere Hz. İbrahim'e verirdi. O da bunları satarken:

— Ne faydaları ve ne de zararları olan bu putları alan var mı? diye seslenir bu yüzden kimse alamaz, Hz. İbrahim de bunları alan olmayınca nehrin kenarına götürür ve başaşağıya suya atardı.

İb-ni Mes'ûd ise, peygamber efendimiz (S.S.) Hazretlerinden meseleyi şu şekilde rivayet etmiştir:

— Nemrûd ile İbrahim hâdisesi şöyle başladı:

— Nemrûd'un üzerinde bir yıldız parladı. Parlaklığından ayın ve güneşin bile ışığı görünmez olmuştu. Bu olay, Nemrûd'u çok korkuttu. Bunun üzerine sihirbaz kâhin, falcı ve iz ilminde usta olanları çağırttı ve onlara:

— Bu hâdisenin içyüzü nedir? diye sordu. Onlar:

— Memlekette biri zuhur ederek senin mahvına ve devletin yıkılmasına sebep olacaktır, diye karşılık

verdiler. Nemrûd Bâbil şehrinde yaşıyordu. Onlardan o cevabı aldıktan sonra başka bir şehre taşındı. Erkekleri oradan çıkartarak yalnız kadınları bıraktı. Yeni doğan her erkek çocuğun öldürülmesini emretti. Bütün erkek çocuklar öldürüldü. Nemrûd'un asıl şehrinde yapılması gerekli bir işi çıktı. İbrahim'in babası Âzer'den başkasına güvenmediği için bu işe onu memur etti. Kendisini gönderirken:

— Sakın eşin ile münasebette bulunma, dedi. Âzer de:

— Ben dinimde sabit bir adamım, dinimi buna feda edemem, diye karşılık verdi. Âzer, şehre geldi ve karısını görünce dayanamıyarak münasebette bulundu. Bunun üzerine onu Bâbil ile Basra arasında bulunan Evr adlı bir köye kaçırdı. Ve bir mağaraya yerleştirdi. Onun yiyecek ve içeceğini ve diğer ihtiyacı olan şeyleri sağlamakta idi. Nemrûd, olaylardan uzun bir müddet geçtikten sonra:

— Bunlar, yalancı sihirbazların uydurdukları şeylerdir, şehrinize dönünüz, dedi. Onlar da şehirlerine döndüler, İbrahim doğdu. Hükümdar, artık olayı büsbütün unutmuştu. İbrahim süratle büyüdü, kendisi, anne ve babasından başka halktan kimseyi görmüyordu. Uzun bir süre geçtikten sonra Âzer arkadaşlarına:

— Benim bir oğlum var, kendisini hükümdardan

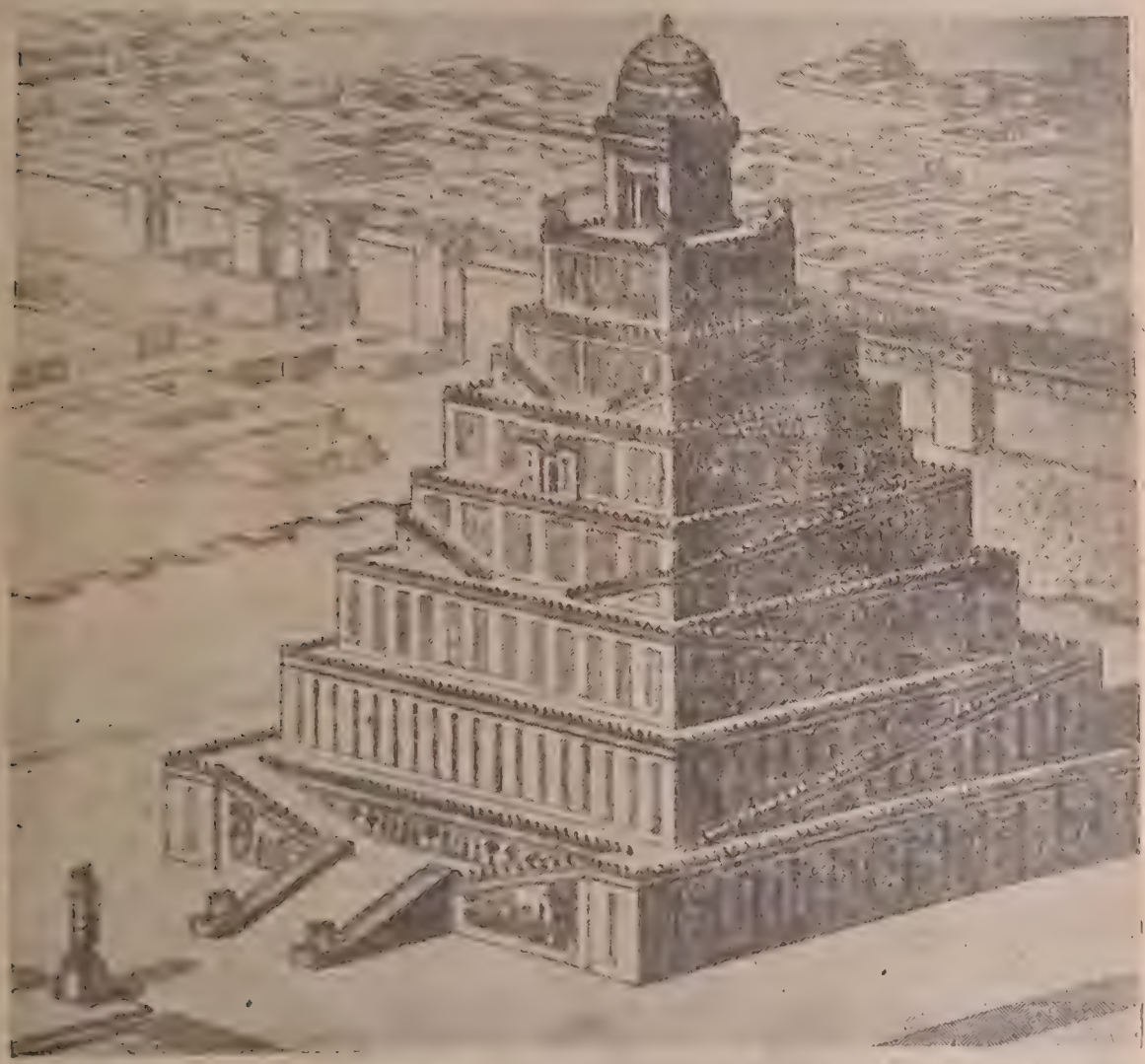

BABİL KULESİNİN SİLİNDİR ŞEKLİNDE İNŞA EDİLMİŞ OLDUĞU BİLİNMEKTE İSE DE BAZI TARİHÎ BELGELER KARE ŞEKLİNDE OLDUĞUNU İLERİ SÜRMÜŞTÜR. YUKARIDA 7 KATLI OLAN VE HER KATININ AYRI BİR RENK OLDUĞU BİLİNEN BABİL KULESİNİN KARE ŞEKLİNDEKİ HALİ GÖRÜLÜYOR.

saklamıştım. Acaba meydana çıkarsam hükümdar tarafından bir zarar gelmez mi? diye düşüncelerini sordu. Onlar:

— Hayır, oğlunu meydana çıkar, birşey olmaz, dediler. Bunun üzerine Âzer oğlunu ortaya çıkardı. İbrahim, mağaradan çıkınca hayvanlarla insanları gördü ve herşeyin ne olduğunu babasından sordu. Âzer ona:

— Bu devedir, bu eşektir, bu attır, bu koyundur... diye cevap vermekte idi.

Bundan sonra Hz. İbrahim'in yıldızı, ayı, ve güneşi gördükten sonra söyledikleri tekrarlayan Resulû Ekrem (S.S.) Efendimiz şöyle devam etmiştir:

— Güneş de battıktan sonra Cenabı Hak ona:

— Ey İbrahim, Müslüman ol! diye buyurdu. İbrahim de:

— Bütün âlemlerin Rabbi olan Allah'a iman ettim. Ona baş eğdim, diye cevap verdi.

İşte bunun üzerine Hz. İbrahim'e Peygamberlik verilmiş ve milletini hak dinine çağırmaya memur edilmiştir. Bunun üzerine kendisi yanlarına giderek onları hak dinine çağırdı ve:

— Ben sizin Allah'a ortak koşmanızdan usandım. İçten gelen imanla ve doğru dine bağlanarak yüzümü yerleri ve gökleri yoktan var edene çeviriyorum, dedi. Onları, ayrıca Allah'ın azabı ile korkuttu. Nihayet, babasını da doğru yola davet etti, ona:

— Babacığım, dedi. Niçin duymayan, görmeyen ve sana hiç bir şekilde faydalı olamayan bu putlara tapıyorsun?

Lâkin, ondan şu karşılığı aldı:

— Ey İbrahim, sen benim Tanrılarıma tapmaktan yüz mü çeviriyorsun? Bundan vazgeçmezsen seni taşlarım. Uzun bir müddet için benden uzak ol. Ben, hiçbir zaman senin dinini kabul etmem.

Onun putları hâkir gördüğü, sattığı sırada onlarla alay ettiği, hiçbir işe yaramayacaklarını ileri sürdüğü gerçi hemşehrileri tarafından artık biliniyorsa da henüz Nemrûd'un kulağına varmamıştı.

Bundan sonra da halkı doğru dine çağırmaya başladı. Cenabı Hak'ın Enbiya sûresinde buyurduğuna göre babasına ve onlara:

— Şu bağlanmış olduğunuz putlar nedir? diyo sordu.

Onlar:

— Biz, babalarımızı bunlara tapar bulduk, dediler. Hz. İbrahim:

— And olsun ki, siz de babalarınız da apaçık bir sapıtkanlık içindesiniz, deyince:

— Sen bize bir gerçek ile mi geldin, yoksa bizimle alay mı ediyorsun? diyo sordular. Hz. İbrahim şu karşılığı verdi:

— Hayır... Rabbiniz, göklerin ve yerin Rabbidir ve onları o yaratmışdır. Ben de buna şahitlerindenim. Allah'a yemin ederim ki siz ayrılıp gittikten sonra putlarınıza bir düzen hazırlayacağım.

Hz. İbrahim (A.S.)

putları parçalıyor

Lâkin, onu ve sözlerini ciddiye alan yoktu. Babası ise hâlâ oğlunun böyle şeylerden vazgeçeceğini umuyordu. Putlara tapanların büyük bir bayramı yaklaşmakta idi. Bu sırada kırlara çıkar ve eğlenceler düzenlerlerdi. Babası, Hz. İbrahim'i bunlarla avutabileceğini düşünerek bir gün kendisine:

— Ey İbrahim, bizim bir bayramımız var. Sen de bizimle bayram yerine gelirsen elbette dinimiz hoşuna gidecektir, dedi. Hz. İbrahim, bu teklifi kabul etti. Böylece yola çıktılar. Hz. İbrahim yolda hastalandığını ileri sürerek geri döndü. Ve büyük puthaneye geldi. Putlar, burada durmakta idi. Kapının hizasında büyük bir put, iki tarafında daha küçük iki put ve bunların yanlarında sıra ile daha küçükleri olmak üzere dizilmiş bulunuyorlardı. Önlerinde ise sözde takdis etmeleri için hazırlanmış yemekler vardı. Hz. İbrahim onlara alay olsun diye:

İNSAN NESLİ YEDİ KERE TÜREDİ

Büyük İslâm mutasavvıfı ve Allah'ın dostu Muhyiddin İbni Arabi diyor ki:

Bir keresinde Mekke'ye varmış, Kâbe'yi ziyaret etmekte idim. Birden Tavaf sırasında bize benzemeyen bir insan gördüm. Ancak birazsonra kendisini benden başka kimsenin görmediğini fark ettim. Yanına vardım ve Tanrı selâmını verdim. Selâmımı aldı. Bunun üzerine:

— Sen, kimsin? diye sordum.

— İnsanım, dedi.

— Ama, bize benzemiyorsun.

— Çünkü sizin ceddiniz olan Hz. Âdem evlâdından değilim.

— Ya, kimin evlâdındansın?

— Cenabı Hak, sizin ceddinizi yaratmadan evvel başka insan nesilleri de türetmiş ve azgınlıkları yüzünden kıyamet ile onları mahvetmiştir. Böylece, insan nesli yedi kere türedi. Hz. Âdem, bu üreyiş ve türeyişlerden yedinci neslin babasıdır. Ben de, eski nesillerden arta kalanım.

— Size sundukları yemekleri neden yemiyorsunuz? diye sordu. Sonra:

— Neden konuşmuyorsunuz? dedi. Sonra da eline bir balta alarak en büyüğü mustesna olmak üzere bütün putları kırıp parçaladı. Baltayı ise en büyük putun boynuna astı ve puthaneden çıkıp gitti.

Bayram şenliği bitince halk, putların takdis edeceklerini sanarak önlerine dizdikleri yemekleri almak için puthaneye geldiler. Lâkin karşılaştıkları manzara karşısında şaşırıp kaldılar. Büyük put müstesna olmak üzere hepsinin parçalanmış olduğunu görüp dehşete kapıldılar. Aralarında:

— Acaba bunu kim yaptı? diye konuştular.

Sonra:

— İbrahim adlı o gencin Tanrılarınız hakkında fieri geri konuştuğunu hatırlıyoruz dediler. Bunun üzerine hemen kendisini bulup puthaneye getirdiler ve:

— Ey İbrahim, bunu Tanrılarımıza sen mi yaptın? diye sordular.

Hz. İbrahim ise boynunda balta asılı olan en büyük putu gösterip:

— Şuna sorun, belki o yapmıştır. Belki de kendisiyle birlikte onlara da taptığınız için daha küçük putları parçalamıştır, dedi.

Onlar, evvelâ buna inanır gibi oldular. Ve Hz İbrahim'e karşı haksızlık ettiklerini sandılar. Ancak, kısa bir zamanda ayıldılar ve:

— Ey İbrahim, sen, bunların konuşmadığını bilmez misin? dediler.

O zaman Hz. İbrahim kendilerine şöyle hitap etti;

— O halde Allah'ı bırakıp da size hiç bir suretle fayda ve zararları dokunamayacak olan bu putlara neden tapıyorsunuz? Size de, Allah'ı bırakıp kendilerine taptıklarınıza da yazıklar olsun. Bu kadarını düşünemiyor musunuz?

BABACIĞIM ŞEYTANA TAPMA,,

Cenabı Hak Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

— İbrahim babasına demişti ki «Babacığım, duymayan, görmeyen ve sana bir faydası olmayan şeylere neden tapıyorsun? Babacığım, şüphesiz bana sana verilmemiş olan bir ilim geldi. Bana uy da seni doğru yola ileteyim. Babacığım, şeytana tapma. Çünkü şeytan, Rahman olan, Allah'a isyân etmiştir. Babacığım, doğrusu sana, Rahman katından bir azap gelmesinden korkuyorum. Böylece, şeytanın dostu olup kalırsın» Babası «Ey İbrahim, sen mi benim Tanrılarımı beğenmiyorsun? Bundan vazgeçmezsen muhakkak seni taşlarım. Uzun bir müddet için benden uzaklaş (yâni onları kabul etmedikçe yanıma gelme) dedi. İbrahim «sana selâm olsun. Rabbimden senin için mağfiret dileyeceğim. Çünkü o, bana karşı çok lütufkârdır» dedi.

Nemrûd'un cezası

BNİ İshak bu konuşmanın Nemrûd ile ileri devlet adamları da hazır bulunduğu halde halkın huzurunda geçtiğini rivayet etmiştir:

Hz. İbrahim'in son sözleri üzerine ileri gelenler onunla münakaşaya tutuşup kendi putlarının daha üstün olduğunu iddiaya ve onları övmeye, vasıflarını sayıp dökmeye başladılar. Hz. İbrahim ise, kendilerine şu karşılığı verdi:

— Cenabı Hak'kın tek bir ilâh olduğu hususunda münakaşa etmek istiyorsunuz? Halbuki Cenabı Hak bana, kendisinin bir tek Tanrı olduğunu bildirmek şerefini kazandırdı. Ben sizin kendileriyle Allah'a ortak koştuğunuz Tanrılarınızdan korkmam. Onlar, bana zarar veremezler. Bana ancak Cenabı Hakkın iradesi ile bir zarar erişebilir. Rabbim, ilmi ile herşeyi kaplamıştır. Siz, bundan ibret almayacak mısınız?

Cenabı Hak Şuara sûresinde Hz. İbrahim'in onlara şöyle hitap ettiğini buyurmaktadır:

— Atalarınızın ve sizin nelere taptıklarınızı görüyor musunuz? İşte onlar (o putlar) benim düşmanlarımdır. Dostum ise, ancak âlemlerin Rabbidir. Beni yaratan da doğru yola ileten de odur. Beni yediren de, içiren de odur. Hasta olduğum zaman bana o şifa verir. Beni öldürecek, sonra da diriltecek olan odur.

Bundan sonra Hz. İbrahim herkesin önünde Cenabı Hak'ka şöyle duada bulundu:

— Rabbim, bana hikmet ver ve beni iyiler arasına kat, benden sonra geleceklerin beni güzellikle anmalarını sağla. Beni, nimet cennetine vâris olanlardan kıl. Babamı da bağışla... Şüphesiz o da doğru yoldan sapanlardandır. İnsanların tekrar dirileceği günde Allah'a temiz bir kalple gelenlerin başka kimseye servetin ve oğulların fayda vermeyeceği günde beni mahzun etme.

Nemrûd, bunun üzerine kendisine:

— Ey İbrahim, dedi. Senin ibadet ettiğin ve başkalarını da ibadete çağırdığın, kudretini herşeyden üstün görüp başkalarından ulu saydığın bu mahlûk, nasıl bir şeydir? Hiç onu gördüğün var mı? diye sordu.

Hz. İbrahim, şu cevabı verdi:

— Benim Rabbim, hayat veren ve öldürendir.

— Ben de hayat veriyor ve öldürüyorum.

— Nasıl hayat veriyor ve nasıl öldürüyorsun?

— Ölüme mahkûm ettiğim iki kişiyi getirtir, birisini sağ bırakır, öbürünü öldürürüm.

Hz. İbrahim buna:

— Cenabı Hak güneşi doğu tarafından doğduruyor, sen, onu batı tarafından doğdurabilirsen iddialarının doğru olduğunu kabul ederim, karşılığını verdi.

Nemrûd sustu ve ona başka hiçbir şey sormadı. Çünkü, kendisiyle başedemiyeceğini sezmişti.

Bunun üzerine Hz. İbrahim'e nasıl bir ceza verilmesi gerekeceği görüşüldü, Heyzen adlı bir göçebe kabile başkanı diri diri yakılması fikrini ileri sürdü. Bu düşünce, Nemrûd ile yakınları tarafından doğru bulundu:

— Evet, onu ateşte yakmalı. Tanrılarımıza ancak böyle yardım etmiş oluruz, diyorlardı.

Hz. İbrahim (A.S.) ateşe atılıyor

BUNUN üzerine Hz. İbrahim bir eve hapsedildi. Ve Nemrûd onun yakılması için gerekli odunun toplanmasını emretti. Herkes, isteyerek bu emre uydu.

Hattâ, onun köyünden bir kadın, dileklerine ermek ve kendi dinine göre sevap kazanmak ümidi ile bu iş için odun toplamayı adamıştı. Böylece, her cins odundan toplandı ve yığıldıkça yığıldı. Küçük bir tepe kadar bir küme haline geldiği zaman odunların her tarafından ateşe verildi. Sonra Hz. İbrahim'i hapsedildiği yerden çıkardılar ve ateşin yanına sokulmak mümkün olamadığından onu mancınıkla ateşin ortasına fırlattılar. Odunların hepsinin birden tutuşmasından pek müthiş bir ateş hasıl olmuştu. Öyle ki, çok yükseklerden uçan kuşlar bile ölmekte ve yarı yanmış halde yere düşmekte idiler.

Hz. İbrahim'i kendisini ateşe fırlatacak mancınığın bulunduğu yüksek binanın üstüne çıkardıkları zaman o, sadece başını göğe doğru kaldırdı. Gök ve yer ve bütün melekler Cenabı Hakka:

— Rabbimiz yeryüzünde sana ibadet eden tek insan olan İbrahim senin yolunda ateşe yakılacak bize izin ver de yardımına koşalım, diye yalvardılar.

Cenabı Hak bunun üzerine:

— Siz bunu, ancak eğer o sizi yardımına çağırır veya sizlerden imdat isterse yapabilirsiniz. Ama, benden başkasını yardıma çağırmazsa ben onun yardımcısıyım. Beni, onunla başbaşa bırakın. Onu ben korurum, dedi.

Başını göğe kaldırmış olan Hz. İbrahim ise:

— Ey Rabbim, sen göklerde tek bir yaradansın. Ben de yeryüzünde tek başıma bulunuyorum ve yer

BABİL HÜKÜMDARI NEMRÛD ZALİMDİ. İBRAHİM'IN HAK DİNİNE DAVETİ GURURUNA DOKUNDU, ONU ATEŞE ATTIRDI, FAKAT TANRININ HİMAYESİYLE ATEŞ HAZRETİ İBRAHİM'İ YAKMADI.

yüzünde sana benden başka ibadet eden de yoktur. Senin yardımın bana yeter, sen ne hoş söylüyorsun, diye dua etti.

Bunun üzerine ateşe fırlatıldı, aynı zamanda Cenabı Hak yanmakta olan korkunç ateşe:

— Ey ateş, İbrahim için serin ve zararsız ol, diye emretti ve öyle oldu.

İbni Abbas diyor ki:

— Eğer «serin ve zararsız ol» denilmeseydi, yâni «serin» sözünü «zararsız» sözü takip etmeseydi, hasıl olacak serinlik Hz. İbrahim'i öldürecek derecede olabilirdi. Ayrıca yeryüzünde ne kadar ateş varsa o hitabın kendilerine de ait olduğunu sanarak sönerdi.

Cenabı Hak, aynı zamanda Hz. İbrahim'e bir melek gönderdi. Hz. İbrahim başını onun kucağına koydu, o da onun terlerini sildi.

Ateş, günlerce yanmakta devam etti. Nemrûd, atına binmiş olduğu halde birkaç gün sonra onun yanından geçti. Hz. İbrahim'in tamamen yanmış olduğundan hiç şüphesi yoktu. Lâkin hâlâ yanmakta olan odunların arasında onu gördü yanında kendi kıyafetinde birisi daha vardı. Bu Rabbinin gönderdiği melekti. Nemrûd, büyük bir hayrete, hattâ dehşete kapılarak geri döndü ve:

— Ben İbrahim'i ateşin içinde diri bir halde gördüm, bu hali anlayamadım. Şüphe içinde bulunuyorum. Bana hemen yüksek bir yer yapınız, bunun tepesine çıkıp ateşin içine bakacağım, dedi.

İstediği yüksek yer yapıldı. Nemrûd hemen bunun üzerine çıkarak yukardan baktı ve Hz. İbrahim'i kendi kıyafetinde birisiyle birlikte ateşin içinde rahatça oturduğunu ve onunla konuştuğunu gördü. O zaman kendisine:

— Ey İbrahim, senin ulu Tanrının kudreti ve kuvveti, meğer seni gördüğüm bu halde koruyacak kadar büyükmüş... diye seslendi.

Hz. İbrahim cevap vermedi.

Nemrûd, yeniden seslendi:

— Ey İbrahim, ateşten çıkabilir misin?

Hz. İbrahim:

— Evet, istersen çıkabilirim, cevabını verdi.

— Peki, içinde kaldığın takdirde bu ateş sana zarar vermez mi? Böyle bir şeyden korkmuyor musun?

— Korkmuyorum.

— O halde çık göreyim.

Hz. İbrahim ateşten çıkıyor

Hz. İBRAHİM ayağa kalkarak yürüdü ve ateşin içinden çıktı. Ateş, yalnız onun ellerini ve ayaklarını bağlayan ipleri yakmış, kendisine ise hiçbir zarar vermemişti.

Nemrûd bu sefer:

— O yanında sana benzer kıyafette olan birisi vardı. O kimdi? diye sordu.

Hz. İbrahim:

— Gökler meleği idi. Rabbim onu, benimle birlikte bulunmak ve konuşmak üzere gönderdi, dedi.

Sonra, ilâve etti:

— Ateşi de benim için serin ve zararsız hale getirdi.

Nemrûd, bu mucize karşısında şaşırıp kalmıştı. Hz. İbrahim'i pek büyük bir kudretin himaye ettiğini anladı. Ancak, tek Tanrı fikrine bir türlü ulaşıp yanaşamıyor, bunun da pek çok olduğunu sandığı Tanrılardan birisi sanıyordu. Nihayet:

— Ey İbrahim, dedi. Ben senin Tanrına kurban sunacağım. Çünkü onun ululuk ve kudretini ve sana yaptığını gördüm, lâkin yalnız ona taparak tek bir Tanrı olduğunu da kabul edecek değilim. Sadece, kendisini memnun etmek için dört bin sığır kurban edeceğim.

Hz. İbrahim, ona şu karşılığı verdi:

— Az olsun, çok olsun... sen kendi dininde kaldıkça Cenabı Hak sunacağın kurbanları kabul etmez.

— Ya?..

— Bulunduğun dini büsbütün bırakıp onun tek bir Tanrı olduğunu ve benim de kendisinin elçisi bulunduğumu kabul etmen lâzımdır.

Nemrut, bu teklifi reddetti:

— Bunun için mülk ve devletimden de vazgeçmem gerekir. Bu ise elimden gelmez. Bunu yapamam. Fakat çok yakın zamanda kendisine kurbanlar sunacağım.

Ve, bunu yaptı. Hazreti İbrahim'i de kendi haline bıraktı. Böylece, Cenab-ı Hak Peygamberini onun şerrinden korumuş oldu.

Hz. İbrahim'in zevcesi Sâra

BU olaylar üzerine Nemrut ile onun milletinin ileri gelenlerinden korktuları halde, halkın bir kısmı Hazreti İbrahimin davetini kabul ederek ona inandılar. Kardeşi Harani oğlu Lût da müminlerdendi. Hazreti İbrahim'in amcasının kızı olan Sâra kendi milletinin dinini reddedenlerdendi. Hazreti İbrahim'le görüştü. Onun dâvetini kabul edip Cenab-ı Hakk'a imân etti. Hazreti İbrahim de bunun üzerine kendisini zevce olarak aldı. Sonunda Hazreti İbrahim ile ona inanan ve hak dinine girenler, eski dinde kalanları terkedip gitmeye karar verdiler. Ve onlara:

— Biz sizden ve sizin Cenab-ı Hakk'a ortak koşmanızdan bıktık usandık. Aramızda edebi bir dargınlık ve düşmanlık hasıl oldu. Bu hâl, siz yalnız tek Tanrıya, gökleri, yeri, insanları, hayvanları ve kısaca herşeyi yoktan var eden ve kendisinin de varlığını başı ve sonu bulunmayan Cenab-ı Hakk'a imân edinceye kadar devam edecektir, dediler.

Bunun üzerine Hz. İbrahim, yanında kardeşinin oğlu Lût ile kendisine inanmış olanlar bulunduğu halde, Allah yolunda yurtlarını terkedip göçtüler. İlk önce Horran'a geldiler. Ve Allah'ın istediği kadar orada kaldılar. Sâra'nın Hz. İbrahim'in amcasının kızı değil de Horran Hâkiminin kızı olduğu da rivayet olunmuştur. Buna göre o, kendi milletinin bâtıl inançlarını reddediyordu. Hazreti İbrahim'in

HAZRETİ İBRAHİM'İN ÜZERLERİNE PEYGAMBER GÖNDERİLDİĞİ BABİL AHALİSİ KUVVETLİ BİR MEDENİYET KURMUŞLARDI. FAKAT YILDIZLARA TAPARLARDI. GÖKLERE ERİŞMEK İÇİN MEŞHUR KULEYİ YAPMIŞLARDI.

Horran'a geldiğini duyunca onunla görüşüp ve davetini kabul ederek Cenab-ı Hakk'a imân etmiş ve zevcesi olması teklifine ise kendisini kıskanmaması şartıyla müsbet cevap vermiş idi. Çünkü Sâra, dünyanın en güzel kadını idi.

Hazreti İbrahim, Horran'da uzun müddet kalıp sürüler ve servet sahibi oldu. Yalnız Cenab-ı Hakk kendisine evlât vermemişti. Çünkü eşi Sâra'nın çocuğu olmuyordu. Nihayet Cenab-ı Hakk kendisine bu yeri terketmesini buyurdu. O da yanında zevcesi, kardeşinin oğlu Lût ve kendisine inanmış olanlar bulunduğu halde serveti ve sürüleri ile göçtü. Ken'an, diyarına, yani Güney Filistin'e vardıkları zaman Cenab-ı Hakk:

— Ey İbrahim, işte burası tarafımdan sana ve senden üreyeceklere verilecektir, diye buyurdu. Ancak, bu bölgede büyük bir kuraklık ve kıtlık hüküm sürdüğü için Hz. İbrahim Güneye doğru göçmeye devam ederek, nihayet Mısır'a vardı. O çağda Mısır'da ondokuzuncu Firavun sülâlesinden Mermeftah hükümdar olarak bulunuyordu. Bu sırada çöllerde dolaşan göçebeler kıtlık zamanlarında Mısır'a gelirler ve Nil deltasının verimli bölgelerinde kalırlardı. Bunlar, Mısırlılar tarafından genellikle çok iyi kabul görmekteydiler.

Hz. İbrahim ve yanında bulunanlar da aynı şekilde iyi kabul gördüler. Bunlar aslında çeşitli ırklara mensub olup tek bir dine girmiş kimselerdi. Hazreti İbrahim, dolaştığı heryerde halkı doğru dine çağırmış ve çeşitli milletlerden kimseler bunu kabul edip onun liderliğinde birleşmişlerdi. Aralarında ilk zamanlarda tek müşterek olan şey din'di. Sonraları, izdivaç yoluyla birbirlerine karışmışlardı. Lâkin, Mısır'da kaldıkları sürece bu memleketin kültür

ve medeniyetinin hiç tesiri altına girmediler, özelliklerini korudular. Onların Mısır'a gelişinden bir müddet sonra Sâra'nın güzelliği dillere destan oldu. Nihayet birisi Firavun'a:

— Senin topraklarında, yanında, dünyanın en güzel kadını bulunan birisi dolaşıyor diye haber verdi. Firavun bir adamını gönderip Hazreti İbrahim'i çağırttı. Huzuruna geldiği zaman da:

— Yanındaki kadın kimdir? diye sordu. Hazreti İbrahim:

— Kızkardeşimdir dedi. Çünkü eşimdir dediği takdirde Firavun'un onu öldürteceğinden korkmuştu.

Firavun'un kolu kuruyor

Peygamberimiz (S.S.) Efendimiz şöyle buyurmuştur:

— İbrahim Allah rızası için üç kere yalan söylemiştir:

Birisi bayram yerine giderken hastayım diyerek geri kalması, ikincisi putları kırdığı zaman onları en büyük putun kırmış olduğunu söylemesi, üçüncüsü ise Sâra için kızkardeşimdi demiş olmasıdır.

Firavun bunun üzerine:

— Pekâlâ, öyle ise sen git ve süsledikten sonra onu bana gönder de göreyim, dedi.

Hazreti İbrahim çaresiz, geri dönerek durumu Sâra'ya anlattı ve:

— Firavuna senin kızkardeşim olduğunu söyledim, beni yalanlama. Esasen Allah yolunda kardeşimsin dedi.

Sâra Firavunun yanına gittiği zaman Hazreti İbrahim hemen namaza durdu. Sâra ise huzuruna girip oturunca Firavun elini ona doğru uzattı. Lâkin, eli, koluyla birlikte bir anda göğsüne kadar kurudu.

Firavun bundan Sâra'nın herkes gibi birisi olmadığını anlıyarak:

— Kolumun iyileşmesi için dua et. Tanrım adına and içerim ki kolum iyileşirse sana dokunmayacağım. Hattâ, bağışlarda bulunacağım dedi.

Sâra bunun üzerine:

— Yarabbi, Firavun bu sözünde sadıksa onun elini ve kolunu eski haline getir, diye dua etti. Cenab-ı Hakk da Firavun'un elini ve kolunu eski haline getirdi. Bunun üzerine Mısır Hükümdarı ona Hâcer (Hagara) adlı Mısırlı bir cariye bağışlıyarak kendisini serbest bıraktı. Ve Hz. İbrahim'in yanına gönderdi. Hazreti İbrahim, onun döndüğünü duyunca namazı bırakıp merakla:

— Ne oldu? diye sordu. Sâra ona:

— Cenab-ı Hakk beni o azmış kâfirden korudu, cevabını verdi.

Hâcer, çok güzel endamlı idi. Sâra onu Hazreti İbrahim'e bağışladı. Ve:

— Hâcer'in çok güzel bir kadın olduğunu görüyorum. Ümit ederim ki Cenab-ı Hakk'da ondan sana evlâtlar verir, dedi.

Yukarıda söylemiş olduğumuz gibi Sâra hiç doğurmamıştı. Bu yüzden Hazreti İbrahim'in mahzun olduğunu bilirdi. Cariyeyi bunun için kendisine bağışlamıştı. Nitekim Hâcer'den Hazreti İsmail doğmuştur.

Nitekim, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz buyurmuşlardır ki:

— Mısır'ı zaptettiğimiz zaman halkına iyi muamelede bulunmayı birbirinize tavsiye ediniz. Çünkü onların sizinle bir ahdiniz, bir akrabalığınız vardır.

Çocuk doğduktan bir müddet sonra Hazreti İbrahim yanındakilerle birlikte Mısır'dan ayrıldı. Niyeti Şam taraflarına gitmekti. Çünkü, Mısır halkının, kendileriyle karışmadıkları, kız alıp vermedikleri ve uzak durdukları için onlara iyi gözle bakmadıklarını hissediyor ve yeni Firavun İkinci Seti'nin umulmadık bir zulmüne uğramaktan korkuyordu. Mısırlılar ziraatçı ve şehirli, onlar ise çoban ve göçebe idiler. Esasen bu yüzden anlaşmalarına ve din ayrılığı dolayısıyla da kaynaşmalarına imkân yoktu.

HZ. LÛT (A.S)

İBRAHİM'İN ÇOBANLARI LÛT'UN ÇOBANLARI İLE KAVGA EDİNCE LÛT AYRILDI. SEDUM'A YERLEŞTİ. BURADAKİ HALK AHLÂK SÜKÛTU İÇİNDE İDİ. CENAB-I HAKK LÛT'A PEYGAMBERLİK VERERİK BU MİLLETİ DOĞRU YOLA İLETMEYE MEMUR ETTİ.

Hz. İbrahim Şam'a gelirken Filistin'deki Sebi adlı yere vardıkları zaman onun çobanlarıyla sürüleri bir hayli artmış bulunan Lût'un çobanları kavga ettiler. Çünkü otlaklar, iki tarafa yetmiyordu. Hz. İbrahim durumdan müteessir olarak Lût'a:

— Bu yüzden aranızda ve çobanlarınızın arasında çekişmeler olmasın. Birbirimizden ayrılalım. Sen, neresini istersen orasını seç dedi. Bunun üzerine Lût Mu'tekife taraflarına çekildi. Burası Ürdün Nehri boyunca uzanan bereketli ve verimli topraklardı.

Hz. İbrahim Mısır'dan Filistin'e geldiği zaman bu memleketin halkı, ziraat ve hayvancılıkla meşgul olmakta, etrafı surlarla çevrili şehirlerde oturmaktaydılar. Şehirlerin etrafı bağlar, zeytinlik ve inciriliklerle çevrili idi. Kendileri, tunçtan yapılmış silâhlarla savaşır, ve taştan yapılmış putlara taparlardı. Bunlar genellikle Ken'ani «Kenanit» diye anılmaktaydılar. Hz. İbrahim'le birlikte gelen göçebelere, Ürdün Nehrinin karşı tarafından geldikleri için «Karşı tarafın adamları» mânasına olarak Heb-Ru demişlerdir ki, İbrani sözü buradan doğmuştur.

Hz. İbrahim ise Sebi'iye yerleşmiş bir kuyu kazmış ve bir mescit inşa etmişti. Bu kuyunun suları yükselip çeşme gibi akar ve sürüler bununla suvarılırdı. Lâkin yerli halk bir müddet sonra kendisini rahatsız etmeye başladıklarından Hz. İbrahim buradan göçerek Remle ile Kudüs arasında bulunan Kıtt mevkiine indi. Ve burada yerleşti. O ayrıldıktan sonra Sebi'deki kuyunun suyu çekildi. Yerli halk o zaman yaptıkları hâtayı anlıyarak Hazreti İbrahim'e geldiler. Ve af dileyerek geri dönmesini istediler. Lâkin, o bunu kabul etmedi. Sebi'liler bunun üzerine:

— Senin tarafından kazılan, sularından senin ve bizim içtiğimiz kuyu kurudu, dediler.

Hz. İbrahim sürülerinden yedi keçi ayırıp onlara verdi ve:

— Bunları su içmek üzere kuyunun başına götürünüz. Benim keçilerim gelince su yeniden yükselecektir. Ancak aylık özrü olan hiçbir kadın çeşmenin suyundan avucu ile almasın, dedi.

Sebi'ler keçilerle birlikte geri döndüler. Hakikaten Hazreti İbrahim'in keçileri yaklaşır yaklaşmaz su yeniden kaynayıp yükseldi. Ve eskisi gibi akmağa başladı. Lâkin, bir müddet sonra aylık özrü bulunan bir kadın avucu ile çeşmeden su içtiği için, büsbütün kurumadıysa da, su çok azaldı.

İşte böylece İbranilerin yerleşmeye başlamış oldukları Filistin bölgesi iklim itibariyla ayrı bir özellik taşımaktaydı. Burada, ancak iki mevsim vardı: Kış ve yaz, Ekim ayının sonlarına doğru yağmur mevsimi başlar, sel yatakları dolardı. Soğuk oldukça şiddetliydi. Dağların üzerinde çok zaman ısı, sıfırın altına düşer, kar ise pek seyrek olarak yağardı. Mart ayı sonlarına doğru yağmurlar kesilir, bazan aylarca bir damla bile yağmazdı. Toprak, birkaç gün için ot ve çiçeklerle bezenirdi. Hâtta, arazisi sadece kumlardan ibaret olan yerlerde bile renk renk bitkiler yetişir, sonra ısı yükselir ve çöllerden esen doğu rüzgârları herşeyi kuruturdu. Bunun neticesinde bitkilerden eser kalmaz, ağaçları toz kaplar, her taraf gri bir renk alırdı. Geceleri çiğ düşer ve sabahları buharlaşarak ortalığı ağır bir sise boğardı.

İLK halkı tamamen göçebe olduğu için şehirli Asatlar tarafından göçebe mânasına olarak Filis diye anıldığı için sonradan Filistin diye anılan bu bölge Suriye'den daha alçaktır. Deniz tarafından gelindiği zaman oldukça dar bir ovadan sonra dağlık araziye varılır. Burası taşlık bir memlekettir. Ötede beride yuvarlak zirveli tepeler göze çarpar. Bunların yamaçlarındaki tek tük ağaçlardan başka bitki görünmez. Tepeleri teşkil eden tebeşirli kayaların arasında tabii mağaralar vardır. Bu memleketin sakinleri, uzun müddet bu mağaraları ölüleri için mezar olarak kullanmışlardır. Köyler ve şehirler tepelerin üstünde idi. Evler, penceresiz olup damları düz ve genel görünüşleri beyaz kare küplere benzerdi. Hemen her tarafta çakıl taşları ile dolu dar sel yatakları vardı. Yağmur yağdığı zaman hasıl olan seller, buralardan büyük bir gürültü ile akarak kaya parçalarını da birlikte sürüklerdi.

Filistinin doğu tarafı birdenbire adetâ duvar şeklinde yükselen dağlarla kapalıdır. Alt tarafta Ürdün Vadisi ile Lût Gölünün bulunduğu gayet alçak arazi uzar. Buralarda sert akışlı sular birer şelâle gibi vadiye inerler. Kuzey kısma ise Galile adı verilir. Burada dağlar daha yüksek, pınarlar daha bol, otlaklar daha iyidir.

Kurak, çıplak ve verimsiz olan bu memleketin dağları bahsettiğimiz çağlarda Çam, Sedir ve Meşe ormanlarıyla kaplıydı. Bu yüzden bugünkü kadar kurak bir yer değildi. Sarnıçlar, kuyular ve kanallarla gerekli su sağlanırdı. Vadilerde ise bol miktarda arpa ve buğday yetişirdi. Yine buralarda yetişen ketenden kumaş dokunurdu. Tepelerin yamaçlarında küçük taş duvarlarla sedler yapılmıştı. Bu sedlerde zeytin, incir, nar, badem ve fıstık gibi suya az ihtiyaç hisseden ağaçlar, hâtta bağlar bulunurdu. Ayrıca haşhaş, leylâk, karanfil, nergis gibi çiçekler yetişirdi. Halkın en büyük eğlencesi günün işlerinden sonra asmaların ve incirlerin altında dinlenmekti. Burası bir huzur ve sükûn yeriydi. Ve kutsal kitaplar bu yerden bahsederken «Herkes asmasının ve incirinin altında» deyimini kullanırlardı.

Lût ile birlikte ayrılıp gidenler zamanla Ürdün Vadisinin aşağılarında Sedûm, Ümre, Sâba, Duma ve Sûra diye anılan beş şehir kurdular. Ve medeniyet ve refahta ilerlediler. Ayni idare altında bulunan şehirleri mamur ve süslü idi. Halk ziraat ve hayvancılıkla çok zenginleşmişti. Lâkin ne çare ki büyük bir ahlâk sükûtu içinde bulunuyorlardı. Bir taraftan hak yolundan çıkmış ve putlara tapar hale gelmiş, bir taraftan da her türlü sefahat, rezalet ve ahlâksızlığa boğulmuşlardı. Üstelik aralarında cinsi sapıklık günlük ve normal bir alışkanlık haline gelmiş bulunuyordu.

Cenab-ı Hakk ailesi ile birlikte Sedûm'da oturan Lût'a Peygamberlik vererek kendisini bu milleti doğru yola iletmeye memur etti. O da halkı Hakka davete başladı. Ancak, Sedûmlular pek fena halde yoldan çıkmış oldukları için ona hiç aldırış etmeyerek bildiklerine devam ediyorlardı.

Hz. Lût kendilerine:

— Allaha karşı gelmekten sakının. Ben size Cenab-ı Hakk tarafından gönderilmiş bir Peygamberim. Allah'tan sakının ve bana itaat edin, karşılığında sizden bir şey de istemiyorum. Çünkü bunun karşılığını bana Cenab-ı Hakk verecektir. Allah'ın sizin için yarattığı eşleri bırakıp erkeklere nasıl yanaşırsınız. Siz hakikaten azgın bir milletsiniz, diyordu.

HAZRETİ İBRAHİM'IN CARİYESİ HÂCER'DEN HAZRETİ İSMAİL DOĞDU. FAKAT ZEVCESİ SÂRA KISKANDIĞINDAN ONLARI ALARAK ŞİMDİ KÂBE'NİN OLDUĞU YERE GÖTÜRÜP YERLEŞTİRDİ.

Lâkin onlar, kendisine şöyle cevap vermekteydiler:

— Ey Lût... Böyle sözlerden vazgeçmezsen seni şehrimizden kovarız. Eğer sen iddianda haklı isen Allahtan bize bir azab göndermesini iste!

Hz. Lût bunun üzerine onlara beddua ederek cevaplandırdı. Cenab-ı Hakk'a havale etti.

Hz. İbrahim'e gelen melekler

BUNDAN sonra müthiş bir olay meydana geldi. Bunun tafsilâtı ise şöyledir: Hz. İbrahim yukarıda daha evvel bahsettiğimiz gibi gayet zengin bir kimseydi. Üstelik çok konukseverdi. Bu yüzden daima misafiri bulunurdu. Lâkin, 15 gün kadar müddetle hiç misafir gelmediğinden buna çok üzülmüştü. Bu sırada Cenab-ı Hakk üç büyük meleğini yani Cebrail ile Mikail ve İsrafil'i ona, zevcesi Sâra'dan İshak adlı bir oğlunun ve ondan da Yakup adlı torununun doğacağını ve Lût Milletinin de mahvedileceğini haber vermek üzere gönderdi.

İbrahim insan şekline ve kılığına girmiş olan melekleri görünce çok sevindi. Büyük iltifatlarla karşıladı.

— Buyurun, ayaklarınızı yıkayayım, istirahat edin diyerek çadırının yanındaki çardağa götürdü. Sonra önlerine taze pişmiş temiz buzağı kebabı koydu. Lâkin, onlar yemeye el uzatmadılar. Hz. İbrahim bu hali hoş görmedi. Çünkü dostlukla gelinen yerde ikram olunan yemeği kabul etmek âdetti. Misafirler, bunun üzerine:

— Ey İbrahim, biz Allah'ın Melekleriyiz. Bizden korkma... Çünkü: «— Lût'un milletini mahvetmeye geldik.» dediler.

Sonra, ilâve ettiler:

— Hem de sana ve eşin Sâra'ya müjdeleriz. Sizin İshak adlı bir oğlunuz ve Yakup adlı bir torununuz olacak. Senin neslin, Ey İbrahim üreyip türeyecek ve gökteki yıldızlar kadar çoğalacak.

Onlara hizmet eden Sâra, bunları duydu ve güldü:

— Ben artık yaşlandım. Kocam ise ihtiyardır. O'na her ikimiz genç iken bir evlât veremedim. Şimdi mi vereceğim?

Melekler:

— Allah'ın kudret ve hikmetinden şüphe mi ediyorsunuz? dediler.

Onun rahmeti ve bereketi sizin üzerinizdedir.

Hz. İbrahim Cenab-ı Hakk'a hamd ve şükür ettikten sonra melekler kendisine asıl vazifelerini söylediler:

— Biz, Allaha isyan edip en kötü ahlâksızlıklara sapan ve kendilerine gönderilmiş Peygamberi doğru yola davetini kabul etmeyen Lût Milletini helâk etmeye memuruz.

Hz. İbrahim çok yufka yürekli olduğundan bu işe üzüldü.

Melekler:

— Ey İbrahim dediler, Lût, onları Allaha ibadeti çağırdı.

Yol kesip eşkiyalık etmekten, zinâdan, fuhuş'tan ve cinsî sapıklıktan menetti. Üstelik bu azgınlıklarından dolayı Allah'ın gazabı ile korkuttu ve tövbe etmedikleri takdirde ağır cezalara uğrayacaklarını haber verdi. Fakat, onun tehditleri bu adamlara tesir etmedi. Nasihatları ise çirkin günahlara büsbütün dalmalarından başka sonuç vermedi. Sonunda kendisine:

— Eğer iddianda haklı isen Allahtan bize bir azap göndermesini iste, dediler. Böylece Lût kendilerini uzun müddet imâna çağırdığı halde azgınlıkları bir türlü sona ermeyince Cenab-ı Hakk'dan yardım istedi. Cenab-ı Hakk'da bizleri onları helâk etmeye memur etti.

Hz. İbrahim:

— İçinde dört yüz mümin bulunan bir yeri helâk eder misiniz? diye sordu.

Melekler:

— Hayır, dediler.

Ya kırk mümin bulunursa?

— Yine etmeyiz.

— Ya ondört mümin?

Hz. İbrahim'in bu hesabı söylemesine sebep Lût'un ev halkının kendi zevceleri ile kızları ve damatları dahil ondört kişiden ibaret bulunduğunu bilmesiydi. Bunun için Melekler yine:

— Hayır, deyince içi rahat etti. Halbuki, Hz. Lût'un bir zevcesi müminlerden değildi. Bununla beraber:

— Lût da oradadır. Onun hali ne olacak? diye sormaktan kendini alamadı.

Melekler:

— Biz, onun orada olduğunu biliyoruz ve kendisini kurtaracağız. Yalnız, karısı helâk olacaktır, karşılığını verdiler.

Lût melekleri misafir ediyor

Bunun üzerine Allah'ın üç ulu Meleği Sodum'a yöneldiler. Oraya vardıkları zaman şehrin dışında ve ırmağın kenarında Lût'un küçük kızı Uzeyya'ya rastladılar ve:

— Ey küçük kız, misafir olacak bir yer var mı? diye sordular.

Uzeyya:

— Var. Fakat, ben geri dönmeden şehre girmeyin dedi. Çünkü, ahlâksız halkın bu güzel delikanlılara saldırmalarından korkuyordu. Babasının yanına varınca:

— Babacığım dedi. Şehrin dışında bugüne kadar görmediğim kadar güzel üç delikanlı gördüm. Halk bunları ele geçirirse çirkin şeyler yaparlar.

Ahali, Hz. Lût'un evine misafir kabul etmesini yasaklamışlardı. Buna rağmen onları gizlice misafir etmeye karar vererek yanlarına gitti. Melekler ise aralarında:

— Lût kendi milleti aleyhine dört kere şahadet etmeden onlara ilişmeyelim, diye karar vermişlerdi. Onu görünce:

— Senin evinde misafir kalabilir miyiz? dediler.

Hz. Lût:

— Kalabilirsiniz. Cevabını verdi. Birlikte yola düzüldüler.

Hz. Lût:

— Bu şehir halkının size neler yapabileceğini biliyor musunuz? diye sordu. Bunlar, son derece azgın kimselerdir. Melekler:

Melekler Hz. İbrahim'e İshak ve Yakub'u müjdelediler

Cenab-ı Hakk Hûd Sûresinde şöyle buyuruyor:

«... Elçilerimiz müjde ile İbrahim'e geldiler. «Selâm sana» dediler. İbrahim «Size de selâm» dedi. Hemen kızartılmış bir buzağı getirdi. Lâkin, onların ellerini buna uzatmadıklarını görünce durumlarını beğenmedi ve içine korku düştü. Onlar: «Korkma, biz Lût Milletine gönderildik» dediler. Bu sırada İbrahim'in eşi gülünce «Ona İshak'ı ve arkasından Yakub'u müjdeleriz» dediler. İbrahimin eşi «Vay başıma gelenler... Yaşlı bir kadın ve kocam ihtiyar bir adam iken nasıl doğurabilirim? Doğrusu şaşılacak bir şey».. dedi. Melekler: «Ey bu evin hanımı, Allahın rahmeti ve bereketleri üzerinize olmuş iken Allah'ın işine nasıl şaşarsın? O yücelerin yücesidir» dediler.

— Biz yeryüzünde bunlardan daha kötü ve ahlâksız insanlar bulunduğunu bilmiyoruz, dediler.

Hz. Lût yolda bunu onlara üç kere daha sordu ve aynı cevapları aldı. Nihayet üç misafiri gizlice evine sokmaya muvaffak oldu. Lâkin mümin olmayan karısı bunu görünce hemen koşup şehir halkına:

— Lût'un evine öyle güzel misafirler geldi ki bugüne kadar onlar kadar güzel gençler görmemiştim, diye haber verdi. Bunun üzerine ahali hemen koşup Hz. Lût'un kapısına dayandılar. Hz. Lût onlara:

— Ey ahali. Allah'tan korkunuz, misafirlerime dokunarak beni rezil etmeyiniz. Aranızda, hiç aklı başında kimse yok mu? İşte kızlarım Reyya ve Uzeyya... İsterseniz onları sizinle evlendiririm.

Bu, sizin istediğiniz öbür işten daha temiz ve meşru bir şey olur, dedi.

Onlar:

— Biz sana evine misafir kabul etmeni yasaklamamış mıydık? Hem pekâlâ bilirsin ki kızlarında gözümüz yoktur. Karşılığını verdiler.

Aynı zamanda kapıyı zorlamaya ve kırmaya başladılar.

Hz. Lût:

— Karşı koyabilecek bir kudretim veya sığınacak bir aşiretim olsaydı, sizi bu işten alakoyabilirdim, diye bağırdı.

O zaman Melekler:

— Ey Lût. Biz Cenab-ı Hakk'ın elçileriyiz. Senin sığınağın ise pek kuvvetlidir. Onlar sana dokunamazlar. Gece biraz ilerleyince ailen halkı ile birlikte yola çık. İçinizden hiç biriniz dönüp arkasına bakmasın. Ancak, zevcen bunun dışındadır. Çünkü milletin başına nasıl bir belâ gelecekse, o da aynı şeye katlanacaktır. Azab yarın sabah gelecektir. Sabah yakın değil midir? dedi.

Cebrail saldıranları kör ediyor.

Bu sırada kapı kırılmış, onu zorlayanlar içeri dolmuştu. Cebrail, bunun üzerine Allah'ın izniyle elini onlara doğru uzattı. Hepsi birden kör olarak ortalığı ve kapıyı bulmak için duvarları yoklamaya başladılar. Bir taraftan da:

— Ey Lût, köyümüze sihirbaz getirdin. Bizi büyülediler. Zaten sen de sihirbazın birisin. Lâkin, sabah olunca büyüleri bozulur, diyorlardı. Bu sırada ise Hz. Lût, Melekler vasıtasıyla Allah'tan aldığı emre uyarak evvelâ evini, sonra Sodum'u terketti. Sonra da Melekler, en büyükleri Sodum ve sonra Ümre olan ve diğerleri Sab'a, Duma ve Su'ra diye anılan beş şehirden kurulu Mütefike memleketi altını üstüne getirerek mahvettiler. Göklerden taşlar yağıp canlıları öldürdü.

Arkasından müthiş bir yağmur yağdı. Memleketin bulunduğu yer çökerek bugün Lût Gölü diye anılan göl meydana geldi.

Hz. Lût ile ailesi kaçarken müthiş gürültüleri duyuyorlardı. Mümin olmayan karısı dayanamayarak arkasına dönüp baktı. Aynı anda bulunduğu yerde taş kesilip kaldı. Ve uzaklaşamayarak o da öbür ahali ile birlikte mahvoldu. Bu felâket sonunda dört yüz bin kişinin öldüğü rivayet edilmiştir.

HZ İSMAİL (A.S)

İSMAİL'İN DÜNYAYA GELİŞİ.. — SÂRA'NIN ŞİKÂYETLERİ.. — İTAATLİ OL EMRİ VE ÖTESİ.. — TEVRAT'IN BİR RİVAYETİNE GÖRE.. — HÂCER'İN DÖNÜŞÜNDEN SONRA.

EVVELCE nakletmiş olduğumuz gibi Sâra çocuk doğuramadığı için pek güzel bir genç kız olan cariyesi Hâcer'i kocası Hz. İbrahim'e bahsetmiş, o da onunla evlenmiş ve İsmail adlı bir oğlu dünyaya gelmişti. Ancak, Hâcer hâmile kaldığından beri Sâra'ya karşı olan durumunu değiştirmiş, ona üstünlük taslamaya başlamıştı. Sâra, bu halden şikâyet edince:

Hz. İbrahim:

— Benden aranızda hüküm etmemi isteme. O senin cariyendir. Ve onun hakkında sen hüküm eder sin, dedi. Sâra, bunun üzerine Hacer'e mevkiini belli edecek şekilde muamelede bulundu. Hâcer, bu hususta Hz. İbrahim'den yüz bulamayınca Oba'yı terkedip kaçtı. Lâkin, yolda Allah'ın bir Meleği kendisine görünerek:

— Geri dön ve Sâra'ya karşı itaatli ol. Sen hâmilesin. Senden doğacak çocuğun nesli gökteki yıldızlar gibi çoğalacaktır, dedi. Hâcer, bunun üzerine geri döndü. Nihayet İsmail'i doğurdu. Sâra ise İshak'ı doğurduktan sonra Hz. İbrahim'e:

— Bu cariye ile oğlunu al götür. Bu çocuğu oğlumla beraber sana vâris olmasını istemiyorum, dedi.

Hz. İbrahim bu sözlerden çok mahzun oldu. Çünkü, Sâra'yı sayar ve her arzusunu yapardı. İsmail ise öz oğlu, Hâcer de onun annesi idi.

Tevrat'ın rivayetine göre, bunun üzerine Cenab-ı Hakk, Hz. İbrahim'e şöyle bir vahiy'de bulundu:

— Ey İbrahim, çocuk ve annesi için bu meseleye üzülme gitmesin. Sâra'nın sana söylediklerini dinle. Çünkü senin neslin İshak ile yâd olunacaktır. Ve cariyenin oğlundan da senin neslin olduğu için bir millet hasıl edeceğim.

Zemzem fışkırıyor

İslâm tanıyanların rivayetine göre Hz. İbrahim Kâbe'nin inşaası için Cenab-ı Hakk'tan emir almıştı. Ancak bunu nerede yapacağını bilmiyordu. Bunun üzerine kendisine yol göstermek için Sebine denilen bir rüzgâr gönderildi. Rüzgâr onları Mekke'ye iletti. Ve Kâbe'nin inşaa edileceği yeri gösterdi. Burası o zaman kuru bir topraktan ibaretti. Hz. İbrahim'e Cebrail vasıtasiyle Hâcer ile oğlu İbrahim'i orada bırakıp gitmesi bildirildi. O da onları Kâbe'nin El-Hicr denilen mevkiinde bıraktı. Onlardan ayrılırken Hâcer:

— Bizi kime güvenerek burada bırakıyorsun? diye sordu.

Hz. İbrahim:

— Allah'a! Cevabını verdi.

Bunun üzerine Hâcer:

— O halde yola çık, Allah bizi korur, dedi.

O da, Kur'an-ı Kerim'de buyurulduğu gibi:

— Ey Rabbimiz, zürriyetimden bazılarını senin kutlu şehrinin haremi yanında ekini olmayan bir devrede yerleştirdim. Ta ki, orada namaz kılsınlar onlara bu yeri sevimli kıl. Başkalarını da kendine çeken bir yer yap. Onlara meyvalarından rızk ver ki sana şükür etsinler, diye dua etti. O zamanlar İsmail, henüz küçük bir çocuktu. Hz. İbrahim ayrılıp gittikten bir müddet sonra susadı. Annesi, yanındaki tulumdan ona su verdi. Lâkin nihayet su tükendi. Çocuk ağlamaya başladı. Sonunda halsiz düştü. Hâcer su aramak için Sâfa Tepesine çıktı. Lâkin, orada bir şey göremedi. Allah'a niyazda bulunduktan sonra Merve Tepesine koştu. Burada da bir şey bulamadı. Tekrar Sâfa Tepesine vardı böylece bu iki yer arasında yedi kere gidip geldi. Böyle hızlı yürümeye Araplar sa'y derler. Bu münasebetle Sâfa ile Merve arasında ilk sa'y eden Hâcer olmuştur. Bu gün Hacc farzını yerine getirenlerin veya Umre, yani Hacc zamanı dışında Kâbe'yi ziyaret edenlerin aynı zamanda Sâ-

İSLÂM'DA ÖNCE ARAPLARIN TAPTIĞI İKİ PUT.

la ile Merve arasında yedi kere gidip gelmeleri vaciptir.

Hâcer, sonunda su bulmaktan ümidini kestiğinden:

— Ey İsmail, senin ölümünü gözümle görmek istemem diyerek yanından ayrıldı. Ancak, annelik şefkati ile fazla duramayıp yine yanına geldi. İsmail, ayaklarıyla tepiniyordu. Bu sırada Cebrail belirip Hâcer'e:

— Sen kimsin? diye sordu.

Hâcer:

— Ben İbrahim'den çocuk doğuran bir cariyeyim, karşılığını verdi.

— Peki, İbrahim giderken size bakmak üzere kendi yerine kimi bıraktı.

— Allah'ı bıraktı.

— Demek ki sizi korumaya en kudretli olanın himayesine bırakmış.

Bir rivayete göre bu sırada çocuk parmağı ile toprağı karıştırırken ve bir rivayete göre topuğu ile vurduğu yerden Zem-Zem denilen su fışkırmaya başladı. Hâcer bunu görünce suyu toplamak için bir çukur kazmak istedi, Cebrail:

— Bundan vazgeç, pınarın suyu boldur. Size yetecektir. dedi. Hâcer de burada bir çeşme yaptı..

Kâbe ve Hâcer'i Esvet

HZ. İbrahim, bundan sonra sık sık gelip onları ziyaret eder oldu. İsmail yavaş yavaş büyümekte idi. Nihayet babasına Kâbe'nin inşa ve halkın Hacca davet edilmesi emri geldiği zaman ona yardım edecek kadar büyümüş bulunuyordu. Hz. İbrahim Kâbe'yi vaktiyle kendisine işaret edilen yerde yapmaya başladı. İlk önce bir ibadet yeri yaptı. Makaam-ı İbrahim - İbrahim makamı diye anılan ve hâlen mevcut olan yerdir.

Sonra baba, oğul balyozlarla taşları kırıp toprağı kazarak evvelâ Kâbe'nin temelini attılar. Temeller yükseldi. Bugün Hâcer'i Esvet'in bulunduğu yere vardıkları zaman Hz. İbrahim oğluna:

— Ey İsmail, bana bir taş bulup getir. Onu insanlar için bir nişan yapacağım dedi. İsmail, istenen taşı aramaya gitti. Geri döndüğü zaman oraya bir taşın konulmuş olduğunu gördü. Bu, Hâcer-i Esvet idi. İsmail:

— Ey baba, bu taşı kim getirdi? diye sordu. Hz. İbrahim:

— Ey oğul, bu işi sana ısmarlamayı doğru bulmayan biri... karşılığını verdi.

Böylece, baba oğul, çalışarak Kâbe'nin inşaasını tamamladılar. Hz. İbrahim bundan evvel Harem denilen Mekke sınırlarını tâyin etmişti. Burası insanlar için emin bir yer olacak, sınırları içinde av bile avlanmayacaktı.

Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerim'inin Bakara Sûresinde şöyle buyuruyor:

— Rabbi, İbrahim'i bir takım emirlerle denemiş, o da onları yerine getirmişti. Allah «Seni insanlara imam (baş) edeceğim» demişti. (İbrahim) soyundan da...» deyince «Zalimler benim ahtime erişemez» dedi. Kâbeyi insanlar için bir toplanma yeri, bir güven yeri kılmıştık. «İbrahim'in makamını namaz yeri edinin» dedik. «Evimi ziyaret edenler, kendini ibadete verenler, rükû ve secde edenler için temiz tutun» diye İbrahim ve İsmail'e ahit verdik. İbrahim «Rabbim, burasını emin (güvenli) bir şehir kıl, halkından Allah'a ve ahiret gününe inananları ürünlerle rızıklandır» dedi.

İbrahim makamı

HACC Sûresinde de şu âyetler vardır:

— Şüphesiz ki Allah'ın yolundan yerli ve yolcu bütün insanlar için emniyet kılınan Mescid-i Haram'dan (Kâbe ziyaretinden) alakoyanlara ve orada başkasını zorla yanlış yola saptırmak isteyene acı bir azab var. İbrahim'in «Bana hiçbir şeyi ortak koşma. Tavaf edenler, orada kıyama duranlar, rükû edenler ve secdeye varanlar için temiz tut» diye Kâbe'nin yerine kondurmuştuk. İnsanları Hacca çağır, yürüyerek veya uzak yollardan gelen bineklere binerek sana gelirler. Kendi menfaatlerini bilsinler. Allah'ın onlara rızk olarak verdiği hayvanları belli günlerde kurban ederken onun adını ansınlar. Siz de bunlardan yiyiniz. Çaresiz kalmış yoksulu da doyurunuz. Sonra tıraş olup, tırnaklarını kesip temizlensinler. Adaklarını yerine getirsinler Kâbe'yi tavaf etsinler.

Ar'ara oğlu Halit şöyle rivayet etmiştir:

— Bir gün Ebu Talip oğlu Hz. Ali (K.V.)nın meclisinde birisi ayağa kalkarak:

— Bize Kâbe hakkında bilgi verir misin? Yeryüzünde ilk kurulan mabet Kâbe midir? diye sordu. Hz. Ali (K.V.):

— Hayır, ilk önce kurulan mabet Kâbe değildir. Yeryüzünde ilk yapılan mabed (Tabii İslâm Mabedi) İbrahim Makamıdır, cevabını verdi.

Bir rivayete göre de Kâbe inşaası sırasında yaşı ilerlemiş olan Hz. İbrahim ağır taşları kaldıramadığından bir taşın üzerine basıp inşaata devam etmiştir ve İbrahim Makamı da budur.

İbni Abbas şöyle rivayet eder:

— Zem-Zem fışkırıp akmağa başladıktan sonra kuşlar oradan ayrılmaz oldular. Çünkü suyun bulunduğu yerden hoşlanırlar. Mekke civarında yaşayan Cürhüm boyları bir müddet sonra o tarafta kuşların uçuştuğunu ve konup kalktığını farkettiler ve aralarında:

— Her halde burada bir su olmalı, diye konuşarak yola çıkıp Hâcer'in yanına geldiler. Kendisine:

— Eğer arzu edersen, bir arada yaşar, sana arkadaşlık ederiz, Su, yine sana ait olur dediler. Hacer bunu kabul etti. Cürhüm'lüler gelip orada yerleştiler. Her yıl da Hz. İbrahim'in daveti üzerine bir çok kimseler Kâbe'yi ziyaret ve tavafa geliyorlardı. Kâbe'nin tamamlanmasından sonra Cenab-ı Hakk

Haccı farz kılmış ve Hz. İbrahim'e de halkı Hacca davet etmesini buyurmuştu. Hz. İbrahim bu emri aldıktan sonra yanlarından geçen herkese ve topluluğa:

— Ey Allah'ın kulları. Gidip ziyaret etmeniz için bir Kâbe yapıldı. Oraya gidiniz ve Hacc ediniz, derdi. Onun bu davetini duyan insanlar, dağlar ve ağaçlar hal diliyle:

— Lebbeyke Allahümme Lebbeyke... (Ey Allahımız, davetini hulûs ve imânla kabul ediyoruz) diye cevap vermekte idiler.

Kâbe tamamlanınca ilk Hac farzını yerine getiren Hz. İbrahim'dir. Bunu yolu ve erkânı kendisine Cebrail tarafından talim edilmiş, o da evvelâ oğlu İsmail'e, sonra başkalarına bunu öğretmiştir. Hacc mevsiminde Mekke bu yüzden gittikçe kalabalıklaşır oldu. Hz. İbrahim'de bizzat her yıl Hacc'a gelir, arada ise Umre ziyareti yapar ve bu arada çoluk, çocuğunu yoklardı.

Hâcer, nihayet vefat etti. Oğlu namazını kılarak onu gömdü. Kendisini yalnız kalınca Cürhüm'lülerden bir kızla evlendi. Bir müddet sonra Hz. İbrahim onları ziyarete geldi. Ismail'i sordu. Yeni evini gösterdiler.

— Annesi ile birlikte orada mı oturuyor dedi.

— Annesi öldü. Orada eşiyle oturuyor, karşılığını verdiler. Hz. İbrahim, oğlunun annesinin vefat etmiş olduğuna üzülerek gösterilen eve vardı. Kapıyı kendisine bir kadın açtı. Lâkin, içeriye buyur etmedi. Hz. İbrahim onun kaba ve terbiyesiz bir kadın olduğunu anlamakla beraber:

— Kocan İsmail nerede diye sordu.

Kadın aksi aksi:

— Ava gitti, karşılığını verdi. Hakikaten İsmail, her gün Harem sınırı dışında okla avlanırdı.

Hz. İbrahim bu sefer:

— Misafir kabul eder misin? yiyecek ve içecek birşeyin var mı? dedi.

Kadın, aynı sertlikle cevap verdi:

— Hiçbir şeyim ve evimde kimsem yoktur.

— Şu halde kocan gelince benden selâm söyle kapısının eşiğini değiştirsin.

Hz. İbrahim böyle söyleyerek ayrılıp gitti. İsmail o gün avdan dönünce babasının kokusunu hissetti. Ve:

— Gelen oldu mu ?diye sordu?

Karısı:

— Şöyle şöyle bir ihtiyar geldi, diyerek Hz. İbrahim'i tarif etti.

— Sana bir şey söylemedi mi?

— Kocan gelince benden selâm söyle kapının eşiğini değiştirsin dedi.

İsmail:

— İşte, o eşik sensin diyerek kadını hemen boşadı. Ve Cürhüm'lülerden başka bir kızla evlendi. Hz. İbrahim bir müddet sonra Mekke'ye oğlunu tekrar ziyarete gelerek kapısını çaldı. Bu sefer kapıyı kendisine gayet nazik bir kadın açtı. Hz. İbrahim:

— İsmail nerede diye sordu.

Kadın:

— Ava gitti. İnşallah şimdi gelir. Allah seni esirgesin, evimize buyurmaz mısın? karşılığı verdi.

— Misafir ağırlayacak bir şeyin var mı?

— Var.

— Ekmek, arpa, buğday ve hurma var mı?

— Siz hele buyurun.

Kadın onu içeriye alarak kendisine et ve süt ikram etti. Hz. İbrahim:

— Et ve sütleri bereketli olsun diye duada bulundu.

Kadın kendisine arpa veya buğday ekmeği ve hurma ikram etseydi bu dua dolayısiyle Mekke yeryüzünde arpa ve buğdayı ve hurması en bol yer olurdu.

Bundan sonra gelini:

— Şimdi de gel başını yıkayayım, dedi. Kendisini İbrahim Makamına götürdü ve su getirerek onu sağ tarafına yatırdı. Hz. İbrahim ayağı ile makamın üzerine basınca taşta ayak izi kaldı, gelini bundan sonra onu sol tarafına da çevirip iyice başını yıkadı.

Hz. İbrahim, ondan çok memnun kalmıştı. Ayrılırken:

— Kocan geldiği zaman selâm söyle, kapının eşiği artık düzelmiştir, dedi.

O gittikten sonra İsmail geldi ve evinde babasının kokusunu duyarak:

— Gelen oldu mu? diye sordu.

Kadın, güler yüzle anlattı:

— Evet, insanların en güzel yüzlüsü ve en hoş kokulusu geldi. Kendisine et ve süt ikram ettim. Bereket duası okudu. Sonra başını yıkadım. Bak, hattâ taşın üzerinde ayak izi bile kalmış.

— Peki, giderken sana birşey söyledi mi?

— Evet, kocan geldiği zaman selâm söyle, kapının eşiği artık düzelmiştir. dedi,

İsmail, memnuniyetle gülümsedi:

— İşte o, babam İbrahim'dir.

İsmail'in bu karısının adı Seyyide'dir ve İsmail oğulları ondan üreyip türemişlerdir. Seyyide, Cürhümlülerden Amr oğlu Muzaz'ın kızıdır. Kendisi, oniki çocuk doğurmuştur. Bunların isimleri şöyledir. Nabit, Kaydar, İbdal, Mişam, Mesma, Vima, Misa, Hadad, Tem, Yatur, Nafis, Kadmin işte Allah'ın son Peygamber olarak gönderdiği Hz. Muhammed (S.S.) Efendimiz bunlardan İbrahimoğlu Ismailoğlu Kaydar'ın soyundan gelmiştir. Esasen bütün arap boyları Kaydar'ın ve Nabit'in soyundan üreyip, türemişlerdir.

Hz. İbrahim'in vefatı

HÂCER'den bir müddet sonra Sâra vefat etmiştir. Hz. İbrahim onu Hebrun'da defnetti

Ondan sonra iki kadın daha almış ve bunlardan da çocukları olarak yeryüzüne dağılmışlardır. Nihayet Hz. İbrahim dünyaya, servete ve oğul etmişti. Bunun için ölüm meleği yani Azrail kenlara doymuş olarak rahat ve huzur içinde Hakkın

Rahmetine kavuştu. Hz. İbrahim kendisi bizzat dilemeden canını almamasını Cenab-ı Hakk'tan rica dilşine çok yaşlı bir ihtiyar şeklinde görünüdü. O gün, misafirleri ile oturmuş yemek yemekteydi. Bir den sıcakla bir ihtiyarın yaya olarak düşe, kalka geldiğini gördü. Hemen bir eşek gönderdi. İhtiyar buna güçlükle binip geldi. Hz. İbrahim kendisine yemek ikram etti. İhtiyar lokmayı alarak ağzına atmak istiyor, lâkin bunu yapamıyarak gözüne veya kulağına sokuyor ve neden sonra ağzına götürebiliyor. Lâkin ne yese hemen altından çıkarıyordu. Hz. İbrahim onun bu halini merak ederek:

— Neyin var, hasta mısın? diye sordu.

İhtiyar:

— Hayır, lâkin pek ihtiyarladım, dedi.

— Kaç yaşındasın?

İhtiyar yaşını söyledi. Hz. İbrahim:

Benden sadece iki yaş büyük... diye düşündü. Demek ki iki yıl sonra ben de bu hale geleceğim.

Sonra:

— Ya Rabbi, bu hale gelmeden canımı al diye dua etti.

Bunun üzerine aslında Azrail'den başkası ölmayan ihtiyar, kalkıp onun ruhunu kabzetti; kendisini ilk zevcesi Sâra'nın yanına gömdüler. Öldüğü zaman 75 yaşında bulunuyordu.

Hz. İbrahim, Allah'ın Ulu Peygamberlerindendir. İlk önce misafirler ağırlayan, ilk önce tirit denilen yemeği pişiren, ilk önce sünnet olan ve ev halkından bütün erkeklerin, hattâ kölelerinin sünnet olmasını sağlayan peygamberler içinde ilk kılıç kuşanan ulûl'azm Resûlü Ekrem (S.S.) Efendimiz, Hz. İbrahim'in [illegible] müjdesini vermiştir.

Onun ölümü üzerine peygamberlik Celâbı Hakk tarafından en büyük oğlu Hz. İsmail'e verilmiş, kendisi Yemen dahili, bütün Arap yarımadasında Allah'ın dinini yaymak için mücadele ve cihatda bulunmuş, kabul etmeyenleri zorla buralardan sürüp çıkarmış, nereye gittiyse galip ve muzaffer olmuştur. Hz. İsmail'in 120 yaşlarında iken vefat ettiği rivayet olunur.

Bu bahse son vermeden bir de kurban olayından bahsetmek lâzımdır. Celâbı Hakk dostu ve Peygamberi Hz. İbrahim'in oğlunu kurban etmekle sınamıştır. Ancak bu oğulun İsmail mi, yoksa İshak mı olduğu hakkında rivayet birliği yoktur.

Kur'an-ı Kerim'de, Saffât sûresinde olay şöyle nakledilir:

— (İbrahim) «Rabbim, bana iyilerden olacak bir (oğul) ver.» dedi. Biz de onu yumuşak huylu bir oğul ile müjdeledik. Çocuk kendisinin yanı sıra yürümeye başlayınca «Ey oğulcuğum. Doğrusu ben uykuda seni boğazladığımı görüyorum. Bir düşün... ne dersin?» dedi. (Çocuk) «Ey babacığım, sana ne emir olunduysa yap. Allah dilerse benim sabredenlerden olduğumu göreceksin» dedi. Böylece, ikiside Allah'a teslimiyet göstererek babası oğlunu alnı üzerine yatırınca biz «Ey İbrahim. Rüyayı gerçek yaptın. İşte biz, iyi davranışları böyle mükâfatlandırırız» diye seslendik. Aslında bu, açık bir denemeydi. (Oğluna) bedel olan büyük bir kurbanlık (koç) verdik.

Böylece görülmektedir ki sûrede (oğul) sözü geçmekte fakat bunun İsmail mi yoksa İshak mı olduğu açıklanmamaktadır. Bazı kimseler bunun İsmail, bazıları ise İshak olduğunu ileri sürmüşlerdir. Ancak, Peygamber Efendimiz (S.S.) Hazretlerinin bir hadisi, meseleyi güzelce halletmektedir. Birisi gelip kendisine:

— Ey iki kurbanlığın oğlu... Allah'ın sana ganimet malı olarak ihsan ettiklerinden bana ihsanda bulun, diye hitap ettiği zaman Resulullah (S.S.) efendimiz güldü. Kendisinden:

— İki kurbanlığın oğlu ne demektir? diye sordular. Şunları söyledi:

— Abdülmuttalip (Yani, Peygamber efendimizin babasının babası) Zem zem kuyusunun kazısını tamamlamayı başardığı takdirde oğullarından birisini kurban edeceğini adamıştı. Oğulları arasında kur'a çekildi ve Abdullah'a (yani Peygamber efendimizin babasına) rastladı. Dayıları, Abdülmuttalip'in onu kurban etmesine engel oldular.

"Sözü amelden sayanın sözü az olur,,

Hz. İbrahim'e gelen 10 sayfalık Tanrı Buyruğunun bilinen kısımları bize Peygamber efendimiz (S.S.) tarafından haber verilmiştir. Bunu kendilerinden Ebu Zerr Gifari sorup öğrenmiş ve sonra nakletmiştir:

— Ey insanlara musallat olan ve kendisini büyük görerek sınanan hükümdar, ben sana dünya malını üst üste yığman için mi hükümdarlık verdim?

Hayır. Seni, ancak zulme uğrayanın istek ve duasını bana duyurmak, yani zulmü kaldırmak için gönderdim. Çünkü, zulme uğrayan kâfir bile olsa onun istek ve duasını reddedmiyorum.

Akıl sahibi olup da heves ve isteklerine yenilmemiş kimsenin hayatında ayrı ayrı saatler bulunmalıdır. Bu saatlerden bir kısmı Rabbine dua zamanı, yani Allah'a niyaz ve yalvarış saati, sonra Allah'ın yarattığı varlıkları düşünme saati, sonra kendisinin şimdiye kadar yaptığı ve şimdiden sonra yapacağı işler hakkında nefsini sorguya çekme saati, sonra da helâlinden yiyecek ve içeceğini sağlama ve mahsus saatleri bulunmalıdır. Aklı başında olan kimse ancak üç şey için bir yerden başka bir yere göç etmelidir. Biri Ahireti öbürü dünyası için gerekli olanları elde etmek için, üçüncüsü ise yasak olmayan şeylerden tatmak niyeti ile, aklı başında olan kimse zamanını (onun değerini) iyice anlamalı, haline ve işine düşkün olmalı ve dilini tutmalıdır. Sözü amelden sayanın sözü az olur. O kimse, ancak kendisine faydalı olan şeyleri konuşur.

— Oğlunun fidyesi bedeli olarak yüz deve kes, dediler. Abdülmuttalip oğlu yerine yüz deve kurban etti. İkinci kurbanlık ise, İsmail'dir. Ayrıca Saffât Sûresindeki âyetlere dikkat edersek, burada, Hz. İbrahim'in Cenab-ı Hakk'tan bir oğul dilediğini görürüz. (İkinci bir oğul) değil. Demek ki henüz hiç oğlu olmamıştı. Şu halde bu oğul, ilk oğlu İsmail'dir. Sonra yine Kur'an-ı Kerim Allah tarafından gönderilen meleklerin Hz. İbrahim ile eşi Sâra'ya İshak adlı bir oğul ve Yakup adlı bir torun müjdelediklerini buyurmaktadır. Bu da, kurban edilecek kimsenin İshak olmadığını gösterir. Öyle olsa Hz. İbrahim-Allah'ın bu müjdesine dayanarak İshak'ın yaşayacağını anlar, üzüntüye kapılmaz ve bu hal onun için bir deneme olmazdı. Halbuki Cenab-ı Hakk «Bu, açık bir deneme idi» diye buyurmaktadır. Bundan da kurban edilmesi emrolunan oğlun İshak değil, İsmail olduğunu anlamak mümkündür. Şimdi olaya gelelim.

Cenab-ı Hakk İbrahim'i deniyor

Hz. İbrahim evvelce naklettiğimiz gibi Hâcer ile oğlu İsmail'i Mekke'de yerleştirdikten sonra sık sık onları ziyarete gelirdi. Bütün gayesi oğlunun Allah'a ibadet edebilecek, kendisi ile birlikte çalışabilecek ve kendini idare edebilecek yaşa ulaşabilmesini görmekti. Hz. İsmail, genç yaşta serpilip büyüdü. İşte bu sırada rüyasında bu oğlunu kurban ettiğini gördü ve kendisine böyle yapması emir olundu. Bunun üzerine ona:

— Ey oğul, ipi ve bıçağı al da şu dağa çıkalım ve ev için odun sağlayalım, dedi.

Ona, kurban edilmesi emredilmiş olduğunu ise söylemedi. Baba oğul, dağa çıkmak üzere yola koyuldukları sırada şeytan bir insan kılığına girmiş olduğu halde Hz. İbrahim'in yolunu kesti ve:

— Ey ihtiyar, nereye gidiyorsun? diye sordu Hz. İbrahim:

— Bazı işlerimi görmek ve lüzumlu şeyleri tedarik etmek için şu dağa gidiyorum, cevabını verdi.

İblis:

— Sanırım ki sen rüyanda şeytanı görmüşsün o da sana oğlunu boğazlamanı emretmiş. Bunun için oğlunu boğazlamak istiyorsun, dedi.

Hz. İbrahim o zaman onun İblis olduğunu anladı ve şunları söyledi:

— Ey Allah düşmanı, benden uzaklaş. Allah'ın emrini yerine getireceğimi onun adına and içerek tekrar doğruladım.

Allah'ın düşmanı İblis, ondan ümidini kesince İsmail'e yaklaştı. O, bu sırada elinde ip ve bıçak bulunduğu halde babasını takip etmekte idi.

Şeytan kendisine:

— Ey çocuk, babanın seni nereye götürdüğünü biliyor musun? diye sordu.

Çocuk:

— Evimiz için şu dağdan odun getirmeye gidiyoruz, karşılığını verdi.

Şeytan:

— Allah'ın adına and içerim ki seni boğazlamaya götürmektedir, dedi.

Çocuk:

— Babam beni neden boğazlasın? diye sordu.

— Bunun kendisine Allah tarafından emredilmiş olduğunu söylüyor.

O zaman İsmail şunları söyledi:

— Allah'ın emrettiğini yerine getirmelidir.

Şeytan, çocuktan da ümidini kesince annesi Hâcer'in yanına vardı.

Hâcer, o sırada evindeydi. İblis ona:

— Ey İsmail'in annesi. İbrahim'in oğlunu nereye götürdüğünü biliyor musun? diye sordu.

Hâcer:

— Şu dağdan evimiz için odun getirmeye götürdü, cevabını verdi.

İblis:

— Hayır oğlunu boğazlamaya götürdü, dedi.

Hâcer, buna inanmadı:

— Hayır, İbrahim oğluna karşı çok şefkatlidir Onu pek sever. Niçin boğazlasın?

— Bunun kendisine Allah tarafından emredilmiş olduğunu söylüyor.

— O halde, Allah'ın emrini yerine getirmiş olur.

Allah'ın düşmanı İblis kızgın bir halde İbrahim ailesini terkedip gitti. Onları yoldan çıkaramamıştı. Çünkü hepsi Allah'ın emrini dinleyen ve ona itaat eden kimselerdi.

Nihayet, dağa vardılar, rivayete göre burası Sebir Dağıdır. O zaman Hz. İbrahim oğluna:

— Ey oğul. Rüyamda seni Allah'a kurban ettiğimi gördüm. Buna sen ne dersin? diye sordu.

Hz. İsmail:

— Ey baba, aldığın emri yerine getir. Allah isterse benim buna sabredeceğimi göreceksin, karşılığını verdi. Ancak, bu hususta senden arzularım var. Onları yerine getirmeni rica ederim, dedi.

— Elimden gelecek şeylerse şüphesiz yaparım.

O zaman oğlu babasına şunları söyledi:

— Evvelâ ellerimi ve ayaklarımı sımsıkı bağla ki çırpınmam yüzünden kanımdan üzerine sıçramasın aksi halde sevabın eksilir. Bıçağını iyi bile de beni çabuk öldürsün. Fazla ızdırap çekmeyeyim. Üçüncüsü, beni yüzü koyun yatır. Böylece, yüzümü görmezsin. Çünkü yüzümü görürsen babalık şefkatin üstün gelebilir. Ve seni Allah'ın emrini yerine getirmekten alakoyabilir.

Hz. İbrahim gözleri dolarak:

— Ey oğulcuğum... Allah'ın emrini yerine getirmek hususunda ne büyük yardımcısın, dedi.

Sonra, oğlunun ellerini ve ayaklarını bağladı ve bıçağını iyice bileyip onu yüzükoyun yatırdı. İsmail, beyaz bir gömlek giymiş bulunuyordu:

— Babacığım, dedi. Benim bundan başka gömleğim bulunmadığını bilirsin. Beni ne ile kefenliyeceksin?. Gömleğimi sıyır da kanlanmasın.

Hz. İbrahim bunu da yaptı ve bıçağı eline aldı. Tam oğlunu boğazlıyacağı zaman Cenab-ı Hakk kendisine:

Ey İbrahim, rüyanı gerçek yaptın. İşte biz iyi davrananları böyle mükâfatlandırırız, diye seslendi. Aynı zamanda ona büyük bir koç gönderdi. Bu koç beyaz renkte, iri gözlü ve boynuzlu idi. Hz. İbrahim o zaman Cenab-ı Hakk'ın kendisini deneyip sınadığını anlayarak şükretti ve oğlunu bırakıp koçu yakaladı ve boğazladı. Onu Mina'daki kurban yerinde boğazladığı rivayet olunur. İşte bu yüzden Hz. İbrahim Kur'an-ı Kerim'de «Ahte vefa eden İbrahim» diye anılır.

Bu olay, Kâbe'nin inşaasından kısa bir zaman evvel geçmiştir.

Tevrat ise, kurban edilmesi emredilenin İshak olduğunu yazar ve olayı şöyle anlatır:

— Allah İbrahim'i tecrübe ederek ona:

— Ey İbrahim dedi. O da:

— Lebbeyk (buyur, sana itaat ederim) diye cevap verdi.

— Şimdi biricik oğlunu, yani seydiğin İshak'ı alıp Muriye diyarına git ve onu orada sana söyleyeceğim dağların birisi üzerinde kurban edip yak.

İbrahim, sabahleyin erkenden kalkıp merkebine semer vurarak uşaklarından iki kişi ile oğlu İshak'ı beraberinde aldı ve yakılacak kurban için odun yardıktan sonra çıkıp Allah'ın söylediği yere yollandı.

Üçüncü günde İbrahim gözlerini kaldırdı. Uzaktan o yeri gördü. Ve İbrahim uşaklarına:

— Siz burada merkeple kalınız. Ve ben çocukla oraya gidip secde ettikten sonra size döneceğiz dedi. Sonra İbrahim, kurban yakılacak odunları oğlu İshak'a yükledi. Eline bıçak ve ateş alıp ikisi beraber gittiler.

Ve İshak babası İbrahim'e:

— Ey baba.. deyince o:

— Lebbeyk oğlum dedi.

— İşte ateş ve odun ve lâkin yakılacak kuzu nerededir?

İbrahim:

— Allah kendisine yakılmak için kuzu tedarik edecektir, dedi.

Böylece, ikisi beraber gittiler.

Ve Allah'ın kendisine söylediği yere geldikleri zaman İbrahim orada bir kurban yeri yaptı ve odunu dizdikten sonra oğlu İshak'ı bağlayıp odunların üzerine koydu. İbrahim oğlunu boğazlamak için elini uzatıp bıçağı alınca Rabbin meleği gökten:

— İbrahim, İbrahim, diye seslendi. O da:

— Lebbeyk!.. dedi.

Melek:

— Elini çocuğa uzatma ve ona birşey yapma, çünkü biricik oğlunu esirgemediğinden Allah'tan korkan olduğunu şimdi bildim, dedi.

Ve İbrahim gözlerini kaldırıp, arkasında ve sık çalılık arasında boynuzundan tutulmuş bir koç görünce gidip koçu alarak onu oğlu yerine kurban etti.. İbrahim, uşaklarının yerine döndükten sonra hep birden Sebii'ye gittiler. Ve İbrahim Sebii'de oturdu.

Yukarda izah ettiğimiz gibi, Hz. İbrahim Sebii'de otururken henüz İshak doğmamış bulunuyordu. İshak'ın doğuşu Lût Milletinin mahvolışundan hemen sonradır. Nitekim, Tevrat'da da olay bu şekilde kaydolunmuştur. Şu halde, İshak'ın henüz doğmadığı bir zamanda böyle bir olayın geçmesine imkân yoktur ve Hz. İbrahim'e kurban etmesi emredilen o değil, İsmail'dir. Hâdise ise, Hz. İbrahimin Sebii'yi terketmesinden çok sonra ve yukarda izah ettiğimiz şekilde olmuştur. Ayrıca Tevrat (biricik oğul)dan bahseder. Hz. İbrahim'in tek bir oğlu bulunduğu sırada ise bu İsmail idi.

HZ İSHAK (A.S)

HZ. İBRAHİM'İN İKİNCİ OĞLUDUR. İSMAİL'DEN 12 YIL 4 AY SONRA DOĞMUŞTUR. 8 AYLIK İKEN SÜNNET OLMUŞTUR. ÖMRÜNÜN SON ZAMANLARINDA İSE GÖRME KAABİLİYETİNİ KAYBETMİŞTİR.

KENDİSİ Hz. İbrahim'in ikinci oğludur. Ve bir rivayete göre Hz. İsmail'den on iki yıl ve dört ay sonra doğmuştur. Bir rivayete göre de yaş farkları bunun ancak yarısı kadardır veya yarısından biraz azdır. Kendisi sekiz aylık iken sünnet olma emri geldiği için babası ve baba evinde bulunan bütün erkeklerle birlikte sünnet olduğu bilinmektedir. Bazı kaynaklar anadan doğma âmâ olduğunu yazmışlarsa da yanlıştır. Hz. İshak, ömrünün son zamanlarında görmez olmuştur. Kendisine, babasının ölümü üzerine Cenab-ı Hakk'tan Peygamberlik gelmiştir. Ve baba yurdunda kalıp onun görevine devam etmiştir.

Hz. İbrahim'in ilk yurdundan çıkmasına sebep olan Nemrûd'un nasıl bir akıbete uğramış olduğunu bu vesile ile anlatalım. Hz. İbrahim'in müthiş

ateşten hiç bir zarar görmemesi suretiyle şahit olduğu mucize, onu şaşırtmıştı. Bu yüzden kendisine dokunulmamasını emretmiş, hattâ hak yoluna girmiş olanlarla birlikte göçmesine de ses çıkarmamış, lâkin sonra pişman olup arkasından adamlarını gönderdiği halde Cenab-ı Hakk koruduğu için, bulduramamıştı. Bunun üzerine:

— And ederim ki İbrahim'in Allah'ını bulacağım, dedi. Bu maksatla dört tane kartal yavrusu buldurdu. Onları et ve şarap ile besledi. Yavrular büyüyüp iyice kuvvetlendikten sonra bir sepet yaptırarak yanına aldığı birisiyle sepetin içine girdi. Bir et parçasını yukarıya doğru fırlatınca kartallar uçarak yükseldiler. Nemrûd aşağıya baktığı zaman dağları karınca kadar küçülmüş gördü. Bundan sonra yine bir et parçası alarak yukarıya doğru fırlattı kartallar daha fazla yükseldiler. Nemrûd aşağıya baktı ve toprakları denizlerle çevrili olarak gördü. Lâkin, biraz daha yükselince kendisini karanlıklar içinde buldu. Bu halde pek korkarak bu sefer aşağıya doğru bir et parçası attı. Kuşlar, hemen yere doğru süzüldüler ve bir dağın üzerine kondular. Kartalların kanat seslerini duyan dağlar, Nemrûd'a besledikleri nefretten dolayı yerlerinden oynayacak gibi oldular.

Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerim'inde İbrahim Sûresinde şöyle buyuruyor:

— Şüphesiz onlar düzenlerini kurdular. Halbuki, dağları yerinden oynatacak bile olsa, bu düzenleri hep Allah'ın elinde idi.

Nemrûd bu teşebbüsü boşa gidince bu sefer pek yüksek bir bina yaptırmaya başladı. Bunun tepesine çıkınca Hz. İbrahim'in Tanrısını görürüm sanıyordu. Nihayet, bina sona erdi. Nemrûd bunun tepesine çıktı. Bir şey göremediyse de binanın yüksekliği yüzünden çok korkarak altını kirletti. Sonra Cenab-ı Hakk onun yaptığı binayı temelinden yıktı. Nemrûd'un birçok adamları bunun altında ezilip mahvoldular.

Cenab-ı Hakk, Nahil Sûresinde şöyle buyuruyor:

— Onlardan evvel gelenler de gurur ve hile yoluna sapmışlardı. Allah onların yapılarını da tan temelinden yıktı. Tavan başlarına çöktü. Hiç beklemedikleri bir ceza onları alıp götürdü.

Bundan sonra Cenab-ı Hakk tarafından birisi gelerek Nemrûd'a hak yoluna girmesini ve bir tek Tanrı olan Cenab-ı Hakk'a ibadet etmesini bildirdi Nemrûd:

— Benden başka Tanrı var mıdır ki ona ibadet edeyim? karşılığını verdi. Melek, bir daha gelerek onu doğru dine davet etti. Nemrûd hem bunu, hem bundan sonra vaki olan üçüncü daveti reddetti. Melek bunun üzerine kendisine:

— Üç güne kadar ordularını topla ve hazır ol, dedi. Nemrûd, birisi ile savaşacağını sanarak ordularını topladı derken Cenab-ı Hakk onların üzerine sinekleri musallat etti. Sinekler o kadar çoktu ki, güneş doğduğu halde kimse onu göremiyordu. Sinekler, askerlere hücum ederek kanlarını emip etlerini yediler. Ortada sade kemikleri kaldı. Sonra çekilip gittiler. Lâkin, Nemrûd'a birşey olmamıştı. O zaman Cenab-ı Hakk ona da bir sinek musallat etti. Sinek, burnundan kafasına girdi. Bu hal hükümdarı müthiş bir acı ve ıstırap veriyordu. Bu acı ve ıstırabını hafifletmek için kafasına tokmaklarla vurduruyordu. Böylece uzun yıllar hududsuz acılar içinde yaşadı, iki elini kavuşturup birden onun kafasına indiren, kendisine en büyük merhamet eserini göstermiş oluyordu. Nihayet, Hz. İbrahim'in vefatından çok sonra, kafasına tokmaklar vurula vurula ölüp gitti.

Biz yine, Hz. İshak'a dönelim.

Hz. İshak'ın zevcesi İlyas oğlu Batevil'in kızı Rafka'dır. Bundan İs ve Yakup adlı iki oğlu dünyaya geldi, bunların ikiz oldukları ancak İs annesinden ilk doğan olduğu için büyük sayıldı ve babası tarafından daha çok sevildiği hakkında Tevrat'tan gelen bir rivayet vardır.

Lâkin Cenab-ı Hakk'ın evvelce Hz. İbrahim'i ve zevcesi Sâra'yı İshak adlı oğulları ve Yakup adlı torunlarıyla müjdelediğini Kur'an-ı Kerim bize haber verdiğinden biz İshak'ın ilk oğlu olarak Yakup'u kabul ediyoruz. Aynı müjde Tevrat'ta da bulunduğu halde, bu tezat bu kitabın tahrif edilmiş olduğunu gösterir. Bunun diğer misalini İshak ve İsmail bahsinde görmüştük.

Tevrat tahrif edilmiştir

Tevrât'ın tahrif edilmiş olduğunu anlatan bir örnek:

Yahudilerden birisi İslâmiyeti kabul ederek iyi ve halis bir Müslüman olmuştu. Abdülaziz oğlu Ömer Şam'da halife iken aynı zamanda namlı bir bilgin olan bu zatı huzuruna kabul ederek:

— Hz. İbrahim'e iki oğlundan hangisini kurban etmesi buyurulmuştu? diye sordu.

O da:

— Ey Müminler emiri, Kurban edilmesi emrolunan zatın İsmail olduğunu, Yahudiler de biliyorlar. Lâkin onlar bu meziyeti sizin, yâni Arap Milletinin babası olarak bilinen İsmail'e vermek istemiyorlar. Bunu kıskanıyorlar. İsmail'in sabır ve fedakârlığından dolayı Cenab-ı Hakk'ın ona ihsan ettiği bu nimeti inkâr ederek İbrahim'e kurban edilmesi emredilen oğlunun İshak olduğunu iddia ediyorlar, dedi. Böylece Yahudilerin vaktiyle Tevrât'da gönüllerince değişiklikler yaptıkları anlaşılmaktadır.

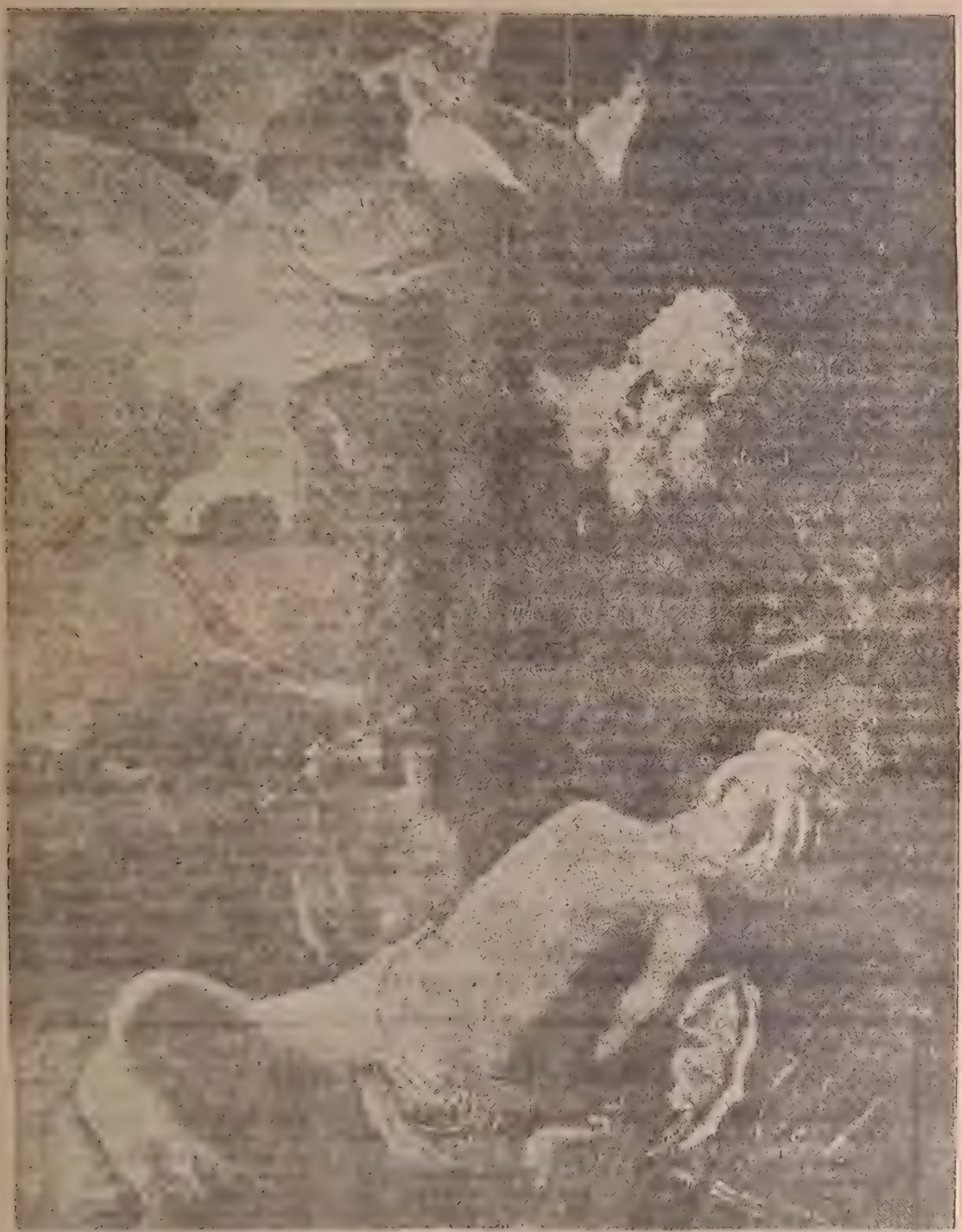

CENAB-I HAKK HAZRETİ İBRAHIM'I İMTİHAN ETMEK İSTEDI. ONA OĞLUNU KURBAN ETMESİNİ EMRETTİ. BABALIK ŞEFKATİ İLE VAZİFE HİSSI ARASINDA ISTIRABA DÜŞTÜ. FAKAT EMRİ YERİNE GETİRİRKEN GÖKTEN KURBAN İNEREK AFFEDILDİ.

Hz. İshak göç ediyor

YİNE Tevrât'ın rivayetine göre Hz. İshak'ın zevcesi Rafkanın babası Batevil yahut (Botoil)in annesi Hz. İbrahim'in erkek kardeşi Nahur'un zevcesidir. Hz. İbrahim'in öbür kardeşinin adı ise Harran'dır. Rivayete göre İs amcası Hz. İsmail'in kızı Besme ile evlenmiş ve bundan Rum doğmuş ve sarışın kumlar üzerinden türemiştir.

Bir ara şiddetli bir kuraklık ve kıtlık olmuştur. Hz. İshak —tıpkı babası gibi— kıtlık devrini geçirmek üzere Mısır'a göçmeye karar verdiyse de Cenab-ı Hakk kendisine Filistin'den ayrılmamasını, sadece Cerrâre ülkesine göçmesini vahyetti. O da, böyle yaparak Cerrâre'ye göçtü. Buranın yerli hükümdarı İbranileri iyi karşıladı.... Onlara yer gösterdi. Hz. İshak burada on yıl kaldı. Bu müddet içinde memlekette büyük bereket hasıl oldu. Bu bereketten Hz. İshak da nasibini aldığından zenginleşti. Koyun ve sığır sürüleri ve köleleri çoğaldı. Yerli Filistinli'ler kendisine haset etmeye başladılar. Onun kazdırmış olduğu su kuyularını doldurttular. Nihayet hükümdar Hz. İshak'a:

— Artık yanımızdan git çünkü bizden daha zengin ve kuvvetli oldun dedi.

Hz. İshak, son derece barış sever bir zattı. Bu yüzden yerli halkın münasebetsizliklerine, taşkınlıklarına ve tecavüzlerine katlanmış karşılık vermemişti. Çünkü, kendisini hükümdarın misafiri ve onun himayesinde sayıyordu. Lâkin o da böyle söyleyince, çadırlarını söküp göç emri verdi. Böylece Şeb'i denilen yere gelerek orada Allah'ın emri ile bir Mescid yaptı ve bir kuyu kazdırdı. Çadırlarını kurup yerleşti. Bir müddet sonra hükümdarın ordu kumandanı Peykûl ve veziri Ahrat çıka geldiler.

Hz. İshak onlara:

— Bana düşmanlık edip yanımızdan uzaklaştırdıktan sonra niçin geldiniz? diye sordu. Onlar:

— Allah'ın seninle beraber olduğunu açıkça anladık. Bunun için aramızda bir ahit, bir andlaşma olmasını istiyoruz. Bizimle beraber bulunduğun müddetçe sana hiç dokunmadıksa ve bizden de iyilikten başka hiçbir şey görmedinse senden de bize fenalık gelmesin. Çünkü sen Allah'ın mübarek bir kulusun karşılığını verdiler. Bunun üzerine Hz. İshak kendilerini o gün alakoydu. Gece kendilerine bir ziyafet çekti. Ertesi günü de birbirlerine bir surette fenalık etmemek üzere yeminleştikten sonra Peykûl ve Ahzad dönüp gittiler.

Hz. İshak, M.Ö. 1745 yılına kadar yaşadıktan sonra vefat etti. Son günlerde ihtiyarlıktan gözleri görmez olmuştu. Vefatından evvel oğlu Yakup'u yanına çağırmış, İs'in yaptığı gibi İbrani olmayanlardan kız almamasını vasiyet etmiş, sonra hayır ve bereket duası okuyarak kendisinde olan Peygamberlik hakkını ona verdiğini söylemiştir.

Bu onun Cenab-ı Hakk'tan aldığı emirdir.

Tevrat'taki asılsız olay

TEVRÂT ise, bu olayı büsbütün başka türlü anlatır. Buna göre babaları Hz. İshak, İs'i ve anneleri Rafka (bu isim Tevrât'da Rabeka şeklinde geçer) ise Yakup'u daha çok severlerdi. Rafka, oğlu İs'e en çok Hititlerden (Ayah Uzet) Yehudet adlı bir kızla evlenip onu gelin getirdiği için kızardı. Çünkü, İbranilerle Hititlilerin dinleri, dilleri, görenek ve gelenekleri birbirine uymazdı. İs, buna rağmen bir müddet sonra yine Hititli Basmet adlı bir kız almıştı. Hz. İshak ihtiyarlayıp gözleri kör olunca dünyada pek sayılı günlerinin kaldığını anladı. Bir gün büyük oğlu İs'i çağırdı ve kendisine:

— İşte ben ihtiyarladım. Öleceğim günü bilmiyorum. Şimdi sen silâhlarını ok mahfazasını ve yayını alıp Sahra'ya çık ve bana bir av avla. Ondan sevdiğim gibi bir yemek yaparak bana getir. Ben de yiyip ölmeden evvel sana bereket duası okuyayım, dedi. Hz. İshak, bunları söylerken Rafka oğlu Yakup'a duyduklarını anlattı ve:

— Şimdi söyleyeceklerimi muhakkak yap. Sürünün yanına varıp iki âlâ oğlak getir. Ben de babana pek sevdiği bir yemek hazırlayacağım. Sen onu kendisine götür yesin ve ölümünden evvel bereket duasını senin için okusun, dedi. Yakup evvelâ itiraz etti:

— İs, tüylü bir kimsedir. Ben ise tüysüz bir adamım. Eğer babam eliyle bana dokunursa kendisini aldatmak istediğimi anlar ve bana bereket yerine lânet okur.

Annesi şu karşılığı verdi:

— Oğlum, sana edilecek lânet benim üzerime olsun. Benim dediklerimi yap. Yakup, bunun üzerine sürüden iki âlâ oğlak alıp getirdi. Rafka da bunlardan Hz. İshak'ın en sevdiği yemeği hazırladı. Sonra İs'in evde bulunan bir elbisesini Yakup'a giydirdi ve elleriyle boynunun tüysüz yerlerine oğlak derisinden sardı. Nihayet hazırladığı yemeği ekmekle beraber onun eline vererek gönderdi.

Yakup, babasının yanına varınca:

— Babacığım, diye seslendi.

Hz. İshak:

— Sen hangi oğlumsun? diye sordu.

Yakup:

— Ben senin ilk doğan oğlun İs'im. Bana söylediklerini yaptım kerem edip kalk otur ve avladığımdan yiyip bana bereket duası oku, dedi.

Hz. İshak şaştı:

— Böyle çabuk nasıl av buldun?

Lâkin, Hz. İshak tereddüte kapılmıştı:

— Ey oğlum yanıma gel sana elimle dokunup ilk oğlum İs olup olmadığını anlayayım.

Yakup, yaklaştı. Babası eliyle ona dokundu ve:

— Beni öp, dedi. Yakup, babasını öptü. O zaman Hz. İshak, onun giydiği elbisenin kokusunu alarak:

— Ellerde İs'in elleri, koku onun kokusudur, ama, sesin Yakup'un sesine benziyor, dedi. Bununla beraber İs olduğuna kanaat getirmişti. Yemeği yedi ve:

— Allah sana göğün yağmurundan toprağın feyz ve bereketinden ve buğday ile bağ mahsulünden fazlasıyla versin. Sana milletler hizmet edip baş alsınlar. Kardeşlerine efendi ol ve annenin oğulları sana baş eğsin. Sana lânet okuyan melûn ve sana bereket okuyan mübarek olsun, diye dua etti. Yakup babasının yanından ayrıldıktan sonra İs, avlamış olduğu avla geldi. Hemen Hz. İshak'ın en sevdiği yemeği hazırlayarak yanına gitti ve:

— Babacığım kalksın da oğlunun getirdiği av etinden yiyip kendisine bereket duası okusun, dedi.

Hz. İshak, hayretle doğruldu ve:

— Sen kimsin? diye sordu.

İs:

— Ben, senin ilk doğan oğlun İs'im, dedi.

O zaman Hz. İshak ıstırapla haykırdı:

— Eyvah... ya o bana sen gelmeden evvel yemek getiren kimdi? Ben, onun yemeğini yedim ve kendisine bereket duası okudum ve o mübarek olacaktır. İs bunları duyunca büyük bir acıya düştü ve:

— Babacığım, bana da bereket duası oku, diye rica etti. Lâkin, babasından şu cevabı aldı:

— Kardeşin senden evvel gelip hile ile o bereketi sahip oldu.

İs:

— Benim için de bereketten birşey ayırmadın mı? diye yüksek sesle ağladı.

Hz. İshak:

— Senin meskenin toprağın feyzi ve bereketi ve göğün yağmuru olsun ve kılıcınla geçinip kardeşine kulluk eder, lâkin kendi keyfince gezdiğin zaman hür ve serbest olursun, dedi.

Tevrât'ın bu rivayetinin de tahrif edilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Çünkü, ne bir Peygamber zadenin babasına hile ederek peygamberliğe konmasına, ne de babasının bu hileyi anlamamasına imkân bulunmadığı gibi Cnab-ı Hakk da böyle bir şeye esasen müsaade etmez. Bundan başka, Hz. İbrahim Cenab-ı Hakk tarafından İshak ve Yakup ile müjdelenmiştir. Bu da, Peygamberlerin sırasını göstermektedir. Bunu, Hz. İshak da bilmekteydi. Onun için böyle bir sahne geçemezdi.

HZ. YAKUB (A.S)

HZ. İSHAK'IN OĞLUDUR. BABASININ VEFATI ÜZERİNE YERİNE GEÇTİ. DAYISININ BÜYÜK KIZI LEYYA İLE EVLENDİ. LEYYA ÖLÜNCE DE KÜÇÜK KIZI RÂHİL'İ ALDI.

BÖYLECE, Hz. İshak'ın vefatı üzerine yerine oğlu Hz. Yakup geçti. Ve Cenab-ı Hakk milletinin başkanlığı ile beraber, Peygamberliği de ona verdi. Hz. Yakup'un lâkabı İsrail idi. Bu yüzden ondan üreyip türeyenlere İsrailoğulları denmiştir. İsrail ise (Allah yolunda giden, Allah yolunda mücadele eden) demektir.

Hz. Yakup, babası vefat edinceye kadar hiç evlenmemişti. Hz. İshak ona Ken'anlı'lardan Filistinli'lerden veya Hititlilerden yani dini ve gelenekleri ve görenekleri kendilerin uymayanlardan kız almamasını vasiyet ettiği zaman:

— Babacığım, kimin kızını almamı istersin? diye sormuş, Hz. İshak da:

— Harran'a git. Orada dayın Lebban yaşamaktadır. Onun kızını al, demişti.

Hz. Yakup, babasının sözünü dinleyerek yola çıktı. Harran'a vardığı zaman şehrin dışında ağzı büyük bir taşla örtülü bir kuyunun başında beklemekte üç koyun sürüsü gördü. Sürülerin hepsi oraya toplandıktan sonra taşı yuvarlayıp onları suvarırlar, sonra taşı yine koyarlardı.

Hz. Yakup onlara:

— Ey kardeşlerim, sizler nerelisiniz? diye sordu.

Onlar:

— Harran'lıyız, dediler.

— Nahur oğlu Lebban'ı bilir misiniz?

— Biliriz.

— Sağ ve selâmette mi?

— Evet... İşte kızı Râhil koyunları ile geliyor.

Râhil, babasının sürülerini güderdi. Kendisi çok güzel bir kızdı. Yakup, onu görür görmez beğendi. Hemen kuyunun ağzından taşı yuvarlayıp onun sürüsünü suvardı. Sonra, Râhil'in yanına giderek genç kızı öptü ve ağladı, kendisine:

— Ben Rafka'nın oğluyum diye haber verdi. Genç kız, hemen koşup durumu babasına haber

HZ. YUSUF (A.S)

HAZRETİ YAKUP'UN EN KÜÇÜK OĞLUDUR. —YUSUF'U HALASI BÜYÜTÜYOR— KARDEŞLERİ YUSUF'U KISKANIP KUYUYA ATILIYOR.

EVVELCE söylemiş olduğumuz gibi Hz. Yakup'un on iki erkek evlâdı olmuştu. Bunların en küçükleri olan Yusuf ile Bünyamin, ana ve baba bir kardeş olup Râhil'in oğullarıydılar. Yusuf, babasının ve annesinin bütün güzelliğini kendisinde toplamıştı. Ve o güne kadar dünyaya gelmiş insanların en güzeli idi.

Peygamber Efendimiz (S.S.) Hazretleri buyurmuşlardır ki:

— Yusuf ile annesine, bütün insanlara verilen güzelliğin yarısı verilmiştir.

Yusuf doğduktan sonra babası onu kendi kız kardeşinin terbiyesine terk etti. Halası da Yusuf'u, dış güzelliğinden başka, bütün iç güzelliklerle de bezeyerek yetiştirdi. Babası ve öbür kardeşleri arasında en çok Yusuf'u severdi. Kardeşleri de onu sevdikleri kadar hiçbir şeyi sevmezlerdi.

Yusuf, yavaş yavaş büyüdü. Babasının ona olan özlemi gittikçe arttığından bir gün kızkardeşine giderek:

— Yusuf'u götüreceğim, Çünkü artık ondan bir saat bile ayrı kalacak halim yok, dedi.

HAZRETİ İSHAK SON DEMLERİNDE HAZRETİ YAKUP'U YANINA ÇAĞIRDI. ONU ÖPTÜ, HAYIR DUALARI ETTİ. YUKARDAKİ RESİM BU SAHNEYİ CANLANDIRMAKTADIR.

verdi. Lebban bunu duyunca acele seyirterek Yakup'un boynuna sarıldı. Alıp evine götürdü ve misafir etti. Aradan bir ay geçti. Hz. Yakup dayısına bütün gün hizmet etmekteydi. Lebban nihayet:

— Bana bedava mı hizmet edeceksin? dedi. Hz. Yakup:

— Karşılığında bana kızın Râhil'i verirsin teklifinde bulundu.

Lebban, bu teklifi kabul etti:

— Yabancıya vereceğime sana veririm.

Aralarında kararlaştırdıkları müddet geçince Hz. Yakup Râhil'i istedi.

Lebban:

— Onu değil, ablası Leyya'yı alırsın. Çünkü bizde büyük kızkardeş önce evlenir, dedi. Leyya, kızkardeşi kadar güzel değildi bununla beraber Hz. Yakup buna razı oldu. Leyya sırası ile Rubin, Sem'ûn, Lâvi ve Yahude adlı oğulları doğurdu. Sonra cariyesi Zelfe'yi, zevcine hediye etti. Hz. Yakup'un ondan Câd, Yaşer, adlı oğulları doğdu bundan sonra da Leyya, Yesaher ve Zebulûn adlı oğullar ve Dina adlı kız doğurdu.

Bir müddet sonra Leyya vefat etti. Bunun üzerine Lebban, küçük kızı Râhil'in Hz. Yakup ile evlenmesine müsaade etti. Lâkin, Râhil çocuk doğuramadı. Bunun üzerine zevcine:

— Bir evlât ver yoksa kederimden ölürüm diye yalvardı. Hz. Yakup:

— Evlâdı Allah verir dedi.

O zaman Râhil şu teklifte bulundu:

— Mademki çocuğum olmuyor, sana cariyemi vereyim. Ondan doğacakları evlâdım gibi bağrıma basarım.

Râhil'in çocuğu olmuyor

Hz. Yakup bunu kabul ettiğinden Râhil, cariyesi Belka'yı zevcine bağışladı. Belka evvelâ Dân sonra Neftâli adlı oğulları doğurdu. Sonra da Cenab-ı Hakk Râhil'in duasını kabul ederek onu kısırlıktan kurtardı. O da Yusuf ve Bünyamin adlı iki oğul doğurdu.

Tevrât ise Hz. Yakup'un babasının zoru ile evvelâ Leyya'yı ve yedi sene sonra Leyya henüz hayatta iken Râhil'i aldığını kaydeder. Hz. Musa şeriatından evvel İbraniler arasında iki kızkardeşi birden almak caiz görülürdü. Lâkin İslâm kaynakları Hz. Yakup'un Râhil ile, Râhil'in ablası Leyya'nın vefatından sonra evlendiğini naklederler.

Hz. Yakup nihayet dayısından memleketine dönme izni istedi ve kendi payına düşen sürüleri alarak Ken'an diyarına döndü.

İs ise, bu arada üçüncü izdivacını amcası Hz. İsmail'in kızı Besme'yi almak suretiyle yapmış ve sonra Şam taraflarına gitmişti. İs'in Besme'den birçok evlâdı doğdu, bunlar zamanla çoğalıp yerli kavimleri yenerek o bölgeye hâkim oldular.

Hz. Yakup'un en küçük oğlu Bünyamin, Ken'an diyarına dönerken yolda doğmuş ve Râhil bu doğum sırasında vefat etmiştir.

Hz. Yakup, böylece on iki erkek evlâda sahip olmuştur. Bunların her birinin evlâtları ileride bir İsrail sıbtına yani klana kendi adlarını verdiler. Yalnız Yusuf'un evlâdları, onun iki oğlu olan Menâşe ve Efraim dolayısiyle ikiye ayrılmışlar, böylece hepsi on üç klan etmiştir.

Bunlar eski tarihlerde esbat-ı Beni İsrail, yani İsrailoğulları klanları diye anılmışlardır.

Hz. Yakup ve yanındakiler Ken'an diyarına dönerlerken Salem şehri civarında çadırlarını kurmuşlardır. Hz. Yakup'un kızı Dina, o memleketin kızlarını görmeye çıkmıştı. Şehrin hükümdarı Hamur'un oğlu Şekim ona rastlayarak pek beğendi ve alıp evine götürerek sahip oldu. Bunun neticesinde ise Dina'ya büyük bir aşkla bağlandı ve babasına gidip:

— Bana bu kızı zevce olarak al, dedi.

Hz. Yakup, kızının başına gelenleri öğrenmişti. Lâkin, oğulları sürüleri otlatmaya gittikleri için sesini çıkartamadı. Şekim'in babası Hamur, kızını oğluna istemek üzere Hz. Yakup'un yanına vardı. Bu sırada Dina'nın erkek kardeşleri olayı haber alıp gelmişlerdi. Hepsi son derece hiddetliydiler. Hamur kendileri ile tatlılıkla konuştu:

— Oğlum Şekim, kızınıza âşık olmuş bulunuyor. Onu, kendisine zevce olarak vermenizi rica ederim. Kızlarınızı bize verip siz de kızlarımızı alın, akraba olalım bizimle beraber oturun, memleket genişletir. Ticaret ve ziraatle servet sahibi olursunuz.

Şekim de:

— Lütfedin. Ne isterseniz veririm. İstediğiniz kadar nikâh bedeli ve hediye isteyin. Ancak kızı bana zevce olarak verin, diye ricada bulundu. Hz. Yakup'un oğulları kızkardeşlerine İsrail arasında caiz olmayan şekilde davranıldığı için intikam almaya karar vermişlerdi. Dina'yı ise bir putperest ile evlendirmelerine şeriatları müsaade etmezdi. Ancak, kendileri azınlıkta oldukları için hileye baş vurmaya karar verdiler ve Dina'yı alabilmesi için Şekim'in sünnet olması gerektiğini, şehirde oturanlarla kız alıp vermek için de hepsinin sünnet edilmesi lâzım olacağını ileri sürdüler. Onlar da bu şartı kabul ettiler. Böylece, bütün erkekler sünnet oldu. Ertesi günü, onlar bu yüzden yaralı ve takatsiz halde bulunurlarken Hz. Yakup'un oğulları şehre hücum edip başta Hamur ve Şekim olmak üzere hepsini öldürdüler. Sonra şehri yağmalayarak kadınları ve çocukları esir ettiler. Hayvanları sürüp götürdüler. Tabii kızkardeşlerini de aldılar. Ve oradan göçtüler, Ken'an diyarına gittiler.

HAZRETİ YAKUP'UN OĞLU YUSUF GÜZEL VE AKILLI İDİ. BABASININ ONU SEVDİĞİNİ ÇEKEMİYEN, ANA AYRI ON KARDEŞİ ONU KUYUYA ATTILAR VE SONRA KUYUDAN ÇIKARARAK KERVANCILARA SATTILAR.

Yusuf'u çok seven kızkardeşi Hz. Yakup'a onu kendisine teslim edemiyeceğine yemin etti ve:

— Sen, şimdi Yusuf'u birkaç gün daha olsun yanımda bırak da kalbim yatışsın. Biraz sükûnet bulayım, diye yalvardı. Hz. Yakup'da bunu kabul etti.

Hz. İshak'dan miras kalan bir kuşak vardı. Ve Yusuf'un halasında dururdu. Kardeşler arasında buna sahip olan ailenin başkanı sayılır, herkes ona itaat ederdi. Halası, bu kuşağı hemen Yusuf'un beline sardı ve elbisesini üstüne indirdi. Sonra, kuşağın kaybolmuş olduğunu ilân etti. Bunun üzerine allede herkesin üstü arandı ve kuşak Yusuf'a zuhûr etti. Halası bunun üzerine:

— Ben, Yusuf hakkında artık istediğim gibi hareket edebilirim, dedi.

Çünkü Hz. Yakup'un şeriatına göre ele geçen hırsız, mal sahibinin kölesi olurdu. Baba çaresiz:

— Yusuf böyle bir şey yapmaz. Çünkü onu terbiye eden sensin. Ama, eğer yapmışsa yanında kalabilir dedi. Aslında ise bunu Yusuf'u alakoymak için muhabbetten doğan bir hile olduğunu sezmişti.

Yusuf, biraz daha büyüdükten sonra babasının yanına döndü. Bir rivayete göre bu sırada halası vefat etmiş, Yusuf'u bunun üzerine babası yanına almıştı. Bundan sonra bütün muhabbetini bu oğluna veren Hz. Yakup onu hiç yanından ayırmaz oldu. Bu hal, yavaş yavaş öbür kardeşlerinin kıskançlığını çekmeye başladı. Sonunda ona düşman kesildiler. Ve kendisinden nefret eder oldular.

İşte Yusuf, meşhur rüyasını bu sırada gördü. Onbir yıldız, ay ve güneş rüyasında kendisine secde etmişlerdi. Hemen bunu babasına anlattı. Bu rüya Yusuf'a ileride devlet ve Peygamberlik verileceğine ve öbür on bir kardeşinin kendisine tabii olacaklarına alâmetti. Hz. Yakup bundan pek memnun oldu. Aynı zamanda, endişeye kapılarak:

— Oğlum, bu rüyanı sakın öbür kardeşlerine anlatma. Çünkü —kıskanıp— sana bir düzen kurarlar. Şeytan insanın açık bir düşmanıdır. —kardeşlerini kandırıp azdırabilir— dedi.

Sonra, ilâve etti:

— Rabbin seni böylece rüyandaki gibi seçecek sana rüyaları tabir etmeyi öğretecek. Daha önce ataların İbrahim ve İshak'a nimetlerini tamamladığı gibi sana ve Yakup soyuna da tamamlayacaktır.

Böylece, ona, Cenab-ı Hakk tarafından ileride peygamberlik verileceğini müjdelemiş oluyordu.

Kardeşleri bu sırada aralarında şöyle konuşuyorlardı:

— Biz, birbirimize bağlı bir topluluk iken, babası Yusuf'u ve kardeşini daha çok seviyor. Doğrusu babamız, açıkça sapıttı. Yusuf'u öldürün veya öyle bir yere bırakın ki —Onu bir daha bulamayıp— babanız size kalsın.

Ondan sonra da iyi insanlar olursunuz.

İçlerinden biri:

— Yusuf'u öldürmeyin. Onu bir kuyunun dibine bırakın. Böyle yaparsanız bir yolcu onu bulur, dedi.

Aralarında böylece kararlaştırarak babalarının yanına gittiler ve şöyle dediler:

— Biz, her gün kırlarda dolaşıyoruz. Yusuf hep burada kalıyor. Mahzun oluyoruz. Müsaade ederseniz bizimle gelsin. Dolaşıp oynasın, neşelensin. Babaları buna yanaşmak istemeyince ısrar ettiler:

— Ey Babamız, bizler Yusuf'un iyiliğini istediğimiz halde kendisini neden bize emniyet etmiyorsun. Yazın onu bizimle gönder de gezip oynasın, —merak etme— biz onu koruruz.

Babaları:

— Kendisini götürmeniz beni üzüyor siz farkına varmadan onu kurt yer diye korkuyorum, dedi.

O zaman oğulları hep birden teminat verdiler. Ve kendilerinin kalabalık ve kuvvetli olduklarını, Yusuf'a göz kulak olacaklarını, onu böyle bir tehlikeden koruyacaklarını söylediler. Bunun üzerine Hz. Yakup istemiye istemiye razı olarak izin verdi.

Kardeşleri Yusuf'u alıp götürdüler. Lâkin evden iyice uzaklaştıktan sonra dövmeye başladılar, biri bırakıyor, biri dövüyor, hiç biri kendisine merhamet etmiyordu. İçlerindeki bütün kin ve nefreti açığa vurmuş bulunuyorlardı. Kendisini dayaktan ölecek hale getirdiler. Bu işte Câd, Yaşer, Yesâker, Zebulûn, en ileri gidiyorlardı. Zavallı Yusuf:

— Babacığım, yardıma koş. Ey Yakup imdada yetiş... cariyelerden doğanların oğluna neler yaptıklarını görmüyor musun? diye haykırıyor lâkin bütün feryatları boşa çıkıyordu.

İşin fenaya gittiğini gören Yehuda öbür kardeşlerine:

— Siz babanıza Yusuf'u öldürmeyeceğinize söz vermediniz mi? diyerek müdahalede bulundu ve daha fazla dövmelerine engel oldu.

Onu, nihayet bir kuyunun yanına götürdüler ve içine atmak istediler. Yusuf elleriyle, kuyunun kenarlarına tutununca, bu sefer gömleğini çıkarıp ellerini bağladılar. Yusuf bir taraftan ağlıyor bir taraftan:

— Kardeşlerim, hiç olmazsa gömleğimi veriniz, kuyuda onunla örtünürüm, diyordu. Öbürleri kendisiyle:

— Sen aşağıda on bir yıldızla konuşursun diye alay ettiler. Bundan da onun görmüş olduğu rüyayı duymuş oldukları anlaşılmaktadır. Bir rivayete göre Yusuf bu rüyasını, kendisi aleyhine kurulan bu düzene katılmayan ana- baba bir kardeşi Bünyamin'e anlatmış, o da çocuklukla ağzından kaçırmıştır. Yusuf:

— Hayır, ben böyle bir rüya görmedim, dediyse de dinlemediler ve zavallıyı ölsün diye kuyunun içine attılar. Lâkin Cebrail, Allah'ın emri ile, yolda kendisini tuttuğu için Yusuf yavaşça suya düştü.

Sonra bir taşın üzerine çıktı. Hâlâ ağlamaktaydı. Kardeşleri kendisine seslendiler o da haline acıdıklarını sanarak cevap verdi. Sesini duyunca ölmediğini anlayıp büyük bir taş atmak istediler. Lâkin Yehuda aynı şeyleri söyleyerek buna engel oldu. Esasen Yusuf kuyuda bulunduğu kadar ona yiyecek götüren de Yehuda'dır

İşte, bu felâket anında Cenab-ı Hakk Yusuf'a şunları vahyettiğini Kur'an-ı Kerim haber veriyor:

— İleride bu yaptıklarını onlara haber vereceksin. Ama, onlar senin Yusuf olduğunu bilemiyecekler.

İşte, Hz. Yusuf'a ilk gelen vahy budur. Ve böylece nebiler sırasına girmiş bulunuyordu.

Bu vahy, ona büyük bir gayret ve teselli verdi. Çünkü bunda kuyudan kurtulacağına dair bir müjde de bulunuyordu.

Kardeşleri bundan sonra bir hayvan boğazlayıp bunun kanını Hz. Yusuf'un gömleğine bulaştırdılar ve geri döndüler. Hz. Yakup onların yalnız döndüklerini görünce telâşla:

— Yusuf'umu ne yaptınız? diye sordu.

Onlar, sahte gözyaşları dökerek:

— Ey babacığımız. Bize inan... koşup oynamaya dalmıştık Yusuf eşyalarımızın yanında duruyordu.

HZ. Yusuf'un güzelliği ve edebiyatımız

TÜRK EDEBİYATINDA HZ. YUSUF'UN GÜZELLİĞİ BİLHASSA DIVAN EDEBİYATI DEVRİ ŞAİRLERİMİZ İÇİN BÜYÜK İLHAM KAYNAĞI OLMUŞTUR. MESELÂ, ZEYNEP HATUN'UN ŞU DÖRTLÜĞÜ BUNA MİSÂLDİR:

Şehâ bu sûret-i zîbâ sana Hakk'tan inâyettir
Sanırsın Sûre-i Yusûf Cemalinden âyettir
Senin hüsnün benim aşkım, senin cevrin benim sabrım
Demâden artar eksilmez tükenmez bînihayettir.

İZAHI:

EY GÜZELLER ŞAHI BU GÜZEL GÖRÜNÜŞ SANA ALLAH VERGİSİDİR YUSUF SÛRESİ, SANKİ GÜZELLİĞİNİN BİR ÂYETİ, DELİLİDİR. SENİN GÜZELLİĞİN, BENİM AŞKIM, SENİN CEFAN, BENİM SABRIM GİTTİKÇE ARTAR, EKSİLMEZ, TÜKENMEZ VE SONSUZDUR.

ŞAİR BAKİ'NİN DE ŞU BEYTİ PEK MEŞHURDUR.

Seni Yusûf'le güzellikte beraber dediler
Yusûf'u bilmezem amma seni rânâ bilirim

İZAHI:

SENİN İÇİN GÜZELLİKTE YUSUF'LA BERABER, YANİ EŞİTTİR, DEDİLER. YUSUF'U BİLMEM AMA SENİ PEK GÜZEL BİLİRİM.

PEYGAMBER EFENDİMİZ (S.S) HAZRETLERİ DE PEK GÜZEL DİLER BUNU ÖVEN BİR ŞAİR DİYOR Kİ:

Hem muhakkak doğmamıştır gülistân-ı âleme
Böyle bir hurşid-i enver hüsn-i Yusûf'dan beri

İZAHI:

MUHAKKAKTIR Kİ ÂLEM DENİLEN BU GÜL BAHÇESİNE YUSUF'UN GÜZELLİĞİNDEN BERİ BÖYLE BİR PARLAK GÜNEŞ DOĞMAMIŞTIR.

GERİ döndüğümüz zaman bir kurdun onu yemiş olduğunu gördük. Biz doğru doğru söylesek de sen inanmazsın. Ama, işte delil olmak üzere sana kanlı gömleğini getirdik.

Böyle diyerek Yusuf'un üzerine kan bulaşmış gömleğini babalarına uzattılar.

Hz. Yakup, onların kardeşlerine gadrettiklerini anladı. Lâkin, kendileri ile çekişmenin beyhude olduğunu biliyordu.

Kendilerine:

— Nefisleriniz sizi fena bir iş yapmaya sürükledi. Bana ise, artık sabır etmekten başka çare yok. Anlattıklarınıza karşılık ancak Cenab-ı Hakk'tan yardım istenir, dedi.

Zavallı Yusuf günlerce bu kuyuda kaldı. Kendisine yukarda söylemiş olduğumuz gibi, kardeşlerinden Yehuda gizlice yiyecek getiriyor, lâkin öbür kardeşlerinden ve bilhassa cariyelerden doğan Câd, Yaşer, Yesâker ve Zebulûn'den korktuğu için onu kuyudan çıkarmaya cesaret edemiyordu. Çünkü bu dördü çok şirret kimselerdi. Cenab-ı Hakk ise kuyuda yalnız kalmasın diye Yusuf'a bir melek göndermişti. Bu melekle olan sohbet ona bütün derdini ve ıstırabını unutturmuş, ezeli ve ebedi ilim ve hikmetin kokusunu o vasıta ile almaya başlamıştı.

Nihayet, birgün kuyunun başında bir kervan durdu.

Yusuf kuyuya atılışını şöyle anlatıyor

Atama Hazret-i Yakup derler.
Oluptur vâridât-ı hakka mazhar
Halulullah ceddimdir muayyen
ki Bârî anâ kıldı nârı gülşen
Bir evde on iki ihvan idik biz
Birbirimize yarân idik biz
Atamız bende gördü kabiliyyet
Ziyâde eyler oldu bana izzet
Bana mahsûs kıldı izzetini
Benimle eyler oldu sohbetini
A-dâvet ettiler ihvân-ı gaddar
Bıraktılar beni bir Çâha nâçâr
İnâyet eyledi Hakk etti tâ'cil
Yere düşmezden evvel tuttu Cibril
Nice gün menzilim hep bir taş oldu.
Fakire bir melek hem yoldaş oldu.

YUSUF İLE ZÜLEYHA,
TAŞLICALI YAHYA BEY

İZAHI: BABAMA HZ. YAKUP DERLER. KENDİSİ ALLAH'TAN GELENE, YANİ PEYGAMBERLİĞE VE KİTABA MAZHAR OLMUŞTUR. BABAMIN BABASI İSE, ALLAH'IN DOSTU (HZ. İBRAHİM) DİR Kİ ALLAH ONA ATEŞİ GÜL BAHÇESİ HALİNE GETİRMİŞTİR. BİZ, BİR EVDE ON İKİ KARDEŞ İDİK. VE BİRBİRİMİZE DOSTTUK. BABAMIZ BENDE KABİLİYET GÖRDÜ. BANA FAZLA İTİBAR EDER OLDU. İTİBARI HEP BANA İDİ. HEP BENİMLE SOHBET EDERDİ. GADDAR KARDEŞLERİM BU YÜZDEN BANA DÜŞMAN OLUP ÇARESİZ BİR HALDE BİR KUYUYA ATTILAR. ALLAH HEMEN İNAYET EYLEDİ VE YERE DÜŞMEDEN CEBRAİL BENİ TUTTU. NİCE GÜN DURAĞIM HEP BİR TAŞ OLDU VE BANA BİR MELEK YOLDAŞ OLDU.

KERVANDA bulunanlar su almak için kuyunun başına gelip aşağıya bakınca Yusuf'u gördüler. Hemen bir tanesi onu dışarıya çıkardı ve arkadaşına:

— Ey Büşra... işte bir köle!... diye seslendi. Bazı Kur'an-ı Kerim tefsircileri Yusûf Sûresindeki bu âyette geçen Büşrâ sözünü bir özel isim olarak kabul etmeyerek bunu (müjde...) diye tercüme ederler. Buna göre Yusuf'u kuyuda bulan arkadaşlarına:

— Müjde... işte bir köle!... diye seslenmiştir.

Tam bu sırada kardeşlerinden bazıları ve bir rivayete göre en azgın olan adını yukarda saydığımız dört kişi, Yusuf'un ne olduğunu anlamak ve eğer hâlâ hayatta ise işini tamamlamak için çıka geldiler. Lâkin kervancıların onu kuyudan kurtarmış olduklarını görerek yanlarına yaklaştılar ve:

— Bu, bizim kölemizdi. Elimizden kaçtı. Nerede buldunuz? diye sordular.

Kervancılar:

— Bu kuyunun içindeydi dediler.

— Demek buraya saklanmış.

— Biz bulduk, bizimdir.

— Yok, sahipsiz değildir. Ama hayırsız bir köledir. İsterseniz onu size ucuzca satalım.

Kervancılar, çekişmekten ise bu işe razı oldular ve Yusuf'u kardeşlerinden pek ucuza —rivayete göre 20 dirhem gümüşe— satın aldılar. Yusuf, tekrar kardeşlerinin eline düşerse kendisini öldüreceklerini hesapladığından hiç sesini çıkarmamıştı.

Yusuf Mısır'da satılıyor

KERVAN, yola koyuldu. Yolculuk Mısır'a idi. Nihayet oraya vardılar. Bu pek güzel köleyi kaçmasın diye yolda bağlı olarak götürüyorlardı. Yusuf, bu sırada onyedi yaşında bulunuyordu. Mısır'a vardıkları zaman kervancılar onu satışa çıkardılar. Kendisini Firavun'un veziri ve hazinesinin nazırı Katfir görerek pek beğendi ve satın alarak evine götürdü. Karısı Züleyha'ya:

— Ona iyi bak, belki bize faydası olur. Yahut da onu evlât ediniriz, dedi.

Katfir yaşlı olup evlendiğinden beri genç ve pek güzel olan karısı Züleyhâ'ya yaklaşamamıştı. Bu yüzden evlâtları olmamıştı. Züleyhâ'da kadınlığın en ateşli çağında bulunduğu halde aşktan mahrum kalmıştı. Dünya güzeli Yusuf'u görünce ona candan alâka bağladı. Ancak, duygularına hâkim oldu. Cenab-ı Hakk Yusuf ile beraber olduğundan her işinde başarı kazanıyordu. Efendisi onun bu başarısını ve üstelik sonsuz namus ve sadakatini görerek bir müddet sonra kâhya tayin edip evinin ve servetinin bütün idaresini ona teslim etti. Bu da malının bereketlenmesine sebep olarak serveti günden güne arttı. Katfir, yalnız harcadığını bilir, gelirini bilmez, ama ne kadar harcasa serveti eksilmezdi.

İşte, bu sırada Cenab-ı Hakk tarafından Yusuf'a ilim ve hikmet, yani Peygamberlik verildiğini Kur'an-ı Kerim buyurmaktadır.

Züleyha'nın ise Yusuf'a olan aşkı ve içtiyakı günden güne artıyordu. Bu hal, iradesini elinden ve aklını başından aldığından nihayet ondan kâm almaya karar verdi. Ancak, Yusuf'un yüksek ahlâkını bildiği için evvelâ bazı sözlerle yumuşatmak ve baştan çıkarmak yoluna saptı. Bir gün bin türlü işvelerle yanına sokularak:

— Yusuf, saçların ne kadar güzel? dedi.

Yusuf buna:

— Vücudumdan ilk önce saçlarım dökülecektir. Karşılığını verdi.

Kadın, biraz daha sokuldu. Onu, ateşli nefesi ve güzel kokusu ile sarıp gözlerinin içine baygın baygın bakarak:

— Yusuf, gözlerin ne kadar güzel? diye soludu.

Yusuf, bütün vücudunun titrediğini hissetti. Çünkü, o da genç ve sıhhatli bulunduğu halde içine düştüğü durum yüzünden o güne kadar evlenememiş ve kadınlardan uzak durmuştu. Bununla beraber kendisini tuttu ve:

— Vücudumdan ilk önce gözlerim yere akacaktır, karşılığını verdi.

Züleyha, biraz daha yaklaştı vücudu Yusuf'un vücuduna temas etti, ikisi de ürperdiler. Kadın ihtirastan boğuklaşmış bir sesle:

— Yusuf, yüzün ne kadar güzel? diye inledi.

Yusuf, iradesinin son gücünü kullanarak karşı koymaya çalışıyordu. Bitkin bir halde:

— Yüzüm de toprak olmaya mahkûmdur, diye mırıldandı. Ancak, mukavemeti sona ermişti. Züleyha bunu hissedip Yusuf'u elinden tuttu ve eve soktu. Kapıyı kapattıktan sonra gömleğini sıyırarak:

— Haydi, gelsene... dedi.

Yusuf'un gözleri, önüne serilen bu olağanüstü güzellik karşısında kamaştı, başı döndü. O da gömleğini çıkarmağa davrandığı sırada birden bire babasının hayali karşısında belirdi. Hz. Yakup, sağ elinin şahadet parmağını ısırmış olduğu halde karşısında duruyordu. Sonra ona:

— Ey Yusuf, bu kadına yaklaşma. Ona yaklaşmadığın müddetçe ufuktaki kuş gibi hür ve serbest olursun. Sana kimse el uzatamaz. Ama, bu kadına yaklaşırsan, ölmüş ve gökten yere düşmüş bir kuştan farkın kalmaz, dedi.

Bu ihtar, kâfi gelmişti. Yusuf hemen kendisini toparlayıp Züleyha'ya:

— Günah işlemekten Allah'a sığınırım. Doğrusu senin kocan, benim efendimdir. Bana, çok iyi baktı. Şüphesiz haksızlık edenler iflâh olmazlar, dedi.

Kur'an-ı Kerim bu hususta şöyle buyurmaktadır:

— And olsun ki kadın Yusuf'a karşı istekli idi. Hem Rabbinden bir işaret görmeseydi, Yusuf'da onu isteyecekti. İşte ondan kötülüğü ve fenalığı böylece engelledi. Muhakkak ki o bizim halis kullarımızdandır.

Yusuf, bunun üzerine kendisini bu belâdan kurtarmak için kapıya doğru seyirtti. Kadın, hemen yerinden fırlayıp arkasından koştu. Ve yetişip gömleğini yakaladı. Yusuf, zorlayınca gömlek yırtıldı.

Züleyhâ şairlere ilham kaynağı olmuştu

ZÜLEYHÂ'NIN GUZELLİĞİ DE ŞÂİRLERE İLHAM KAYNAĞI OLMUŞTUR. MESELÂ XVI. YÜZYIL BAŞLARINDA ÖLEN ŞÂİR HAMDULLAH HAMDÎ, ONU ŞÖYLE ÖĞMEKTEDİR:

Mülk-i Mağribde var idi bir şah
Râm idi buyruğuna mülk-ü sipah
Hakk ona vermiş idi bir duhter
Yüzü âyîne müşterî ahter
Kaameti serv-i bağ-ı rahmetti
Berk-ü bârı sefa ve lezzetti
Dâm-ı aklidi farkının mûyu
Fark olmazdı müşkden bûyu
İki deycûr târ-ı zülfeyni
Leyl içinde nehâr mâbeyni
Ârızı cennete nümûne idi
Gülleri anda güne güne idi
Deheni sığmadı onun sühane
Bir sühan sığmaz iken ol dehene
Bir gümüş levh idi o sîne heman
O gümüş levke makşeben-i Cihan
İki resmeylemiş turunca gibi
Bir gül üstünde iki gonca gibi

İZAHI: BATI ÜLKELERİNDE BİR HÜKÜMDAR VARDI. BUYRUĞUNA MEMLEKET VE ASKER BAŞ EYMİŞTİ. ALLAH ONA YÜZÜ AYNA GIBI GÜZEL VE TALİHLİ BİR KIZ VERMİŞTİ. BOYU, CENNET SELVİSİ, YAPRAKLARI VE MEYVALARI SAFA VE LEZZETLİ. BAŞININ SAÇLARI AKIL TUZAĞIYDI. KOKUSU MİSKTEN AYIRT EDİLEMEZDİ. ZÜLÜFLERİNİN TELLERİ İKİ KARANLIKTI VE ARASI GECE İÇİNDE GÜNDÜZDÜ. YANAĞI CENNETE ÖRNEKTİ. ONDAN ÇEŞİT ÇEŞİT GÜLLER VARDI. AĞZINA —KÜÇÜKLÜĞÜNDEN DOLAYI— SÖZ SIĞMAZKEN, AĞZI SÖZE SIĞMADI. GÖĞSÜ, BİR GÜMÜŞ LEVHA İDİ. O GÜMÜŞ LEVHAYA CENAB-I HAKK, BİR GÜL ÜSTÜNDE İKİ GONCA GİBİ DURAN İKİ TURUNÇ ÇİZMİŞTİ.

o da kurtularak kendisini dışarıya attı. Üzerine bir örtü almış olan kadın da fırladı. O zaman Züleyhanın kocası Katfir'in yine onun amcasının oğlu ile birlikte kapının önünde bulunduğunu gördüler. Kadın, yeis ve hiddet içindeydi. Katfir bu anormal durumu görünce:

— Ne oluyor? diye sordu.

Züleyha ona:

— Kadına saldıran kimsenin cezası ya hapis veya ağır işkence olmalıdır cevabını verdi.

Lâkin, kendisini toparlamış olan Yusuf, soğukkanlılıkla cevap verdi:

— Beni, kendisine o çağırdı, dedi. Sonra ilâve etti:

Mısır Firavunu da bir rüya gördü. Yusuf'u zindandan çıkarıp getirdiler. Firavun yorumu beğendi, onu hem affetti, hem *hem de sonra maliye nâzırı yaptı*

— Benden kâm almak istedi. Fakat, onu kendime yaklaştırmadım ve bu maksadına imkân vermedim. Sonra arkamdan yetişerek beni yakalamak istedi ve tuttuğu gömleğimi yırttı.

Katfir tereddüt edince Züleyha'nın amcasının oğlu hakemliği üzerine aldı:

— Eğer gömlek arkadan yırtılmışsa, kadın yalancıdır, erkek doğrulardandır. Gömlek müayene edildi ve arkadan yırtılmış olduğu görüldü. Katfir bu hali görünce karısına:

— Doğrusu, bu, sizin düzeninizdir ve kadınların düzeni büyüktür, dedi.

Sonra, Yusuf'a döndü:

— Sen bu işe göz yum (yani kimseye söyleme).

Kadına ise sert bir sesle:

— Sen de (Allah'tan) günahının bağışlanmasını dile. Çünkü suçlusun, diye çıkıştı. Kendisi evvelce söylemiş olduğumuz gibi Firavun'un veziri ve hazinelerinin nazırı bulunuyordu. Mısır azizi ünvanını taşımaktaydı. Büyük şeref ve haysiyet sahibi idi, bu yüzden, olayın duyulmasını istemiyordu. Ancak geçenler kısa zaman sonra kadınların diline düştü:

— Azizin karısı kölesinin olmak istemiş, sevgisi kalbini yakmış. Doğrusu onun açıkça sapıtmış olduğunu görüyoruz, diye dedikodu yaptılar. Bu sözler, Züleyha'nın kulağına gitti. Bunun üzerine kendilerini bir ziyafete davet etti. Geldikleri zaman koltuklara oturttu ve içecekler sundu. Nihayet ellerine birer ağaç kavunu ve soyup kesmek üzere birer de bıçak verdi. Sonra da Yusuf'a:

— Yanlarına çık! diye emretti.

Kadınlar Yusuf'u görünce güzelliği karşısında büyülenip kendilerinden geçerek ellerini kestiler ve:

— Hâşâ... bu insan değil, ancak kerem sahibi bir melek olmalıdır, dediler.

Züleyha bunun üzerine:

— İşte sözünü ederek beni yerdiğiniz budur. Andolsun ki onun olmak istedim. Fakat o iffetinden dolayı bundan kaçındı. Ama, antolsun ki emirimi yine yerine getirmezse hapise atılacak ve kahra uğrayacak, dedi.

Çünkü ondan asla vazgeçmemiş bulunuyordu. Tam tersine Yusuf'a beslediği aşk ve iştiyak günden güne artmıştı.

Yusuf, zina etmek suretiyle Allah'a isyanda bulunmaktansa hapis olunmayı tercih ederdi. Nitekim, bu sözleri duyunca:

— Ya Rabbi, hapis edilmek benim için bunların istediklerini yapmaktan daha sevimlidir. Eğer hilelerini benden uzaklaştırmazsan onlara kapılır ve cahillerden olurum, diye dua etti.

Cenab-ı Hakk, onun duasını kabul edip kadınların hilelerine engel oldu.

Bu olaydan sonra aziz, karısını evine hapsetmişti. Züleyha bir gün kendisine:

— Bu İbranî köle beni halka rezil etti. Onun karşısında bir an için kendimi kaybetmekte mazur bulunduğumu halka söylemiyor ben ise durumu anlatma çaresini bulamıyorum. Ya bana müsaade et de meydana çıkıp herkese mazeretimi anlatayım veya onu da hapset, dedi.

Züleyha böylece kendisini hâlâ reddetmekte olan Yusuf'dan intikam almak istiyordu. Katfir ise sonunda, bütün deliller lehinde ve suçsuz olduğu meydanda olduğu halde Yusuf'u hapsetmeği uygun görerek zindana yolladı. Bir rivayete göre Züleyha aslında Firavun'un kızı olduğu için aziz onun hakkında pek ileri gidemiyor ve isteklerine baş eğmek zorunda kalıyordu.

Tevrât bu olayı —biraz değişik şekilde olmak üzere— şöyle nakleder:

Efendisinin zevcesi Yusuf'a göz koyup;

— Benimle yat! dedi.

O da bundan kaçınarak:

— Efendim evde yanında bulunduğunu bile bilmez. Bütün servetini bana teslim etmiştir. Şu halde ben nasıl bu kötülüğü işler ve Allah'a karşı günaha girerim? dedi.

O ise, Yusuf'a her gün bunu söylüyor, Yusuf ise onunla bulunmak ve yatmak hususundaki sözlerini dinlemiyordu. Bir gün bir iş için eve geldiği zaman ev halkından kimse bulunmadığı sırada kadın onun elbisesinden tutup:

— Benimle yat! dedi. O da, elbisesini onun elinde bırakıp dışarı kaçtı.

Kadın bunun üzerine ev halkını çağırıp:

— İşte bakınız (efendiniz) bizimle alay etmek için İbranî bir köle getirdi. O da benimle yatmak için yanıma geldi. Ben yüksek sesle bağırdım. (Köle) yüksek sesle bağırdığımı duyunca elbisesini yanımda bırakarak kaçtı, dedi. Efendisi eve gelinceye kadar elbiseyi yanında alakoydu ve ona da aynı şeyleri söyleyerek:

— Bize getirdiğin İbranî köle eylenmek için yanıma geldi ben de yüksek sesle bağırınca elbisesini bırakıp kaçtı, dedi. Efendisi bunu duyunca fena halde kızdı ve Yusuf'u hükümdarın zindanına attı ve o da orada kaldı. Onunla birlikte zindana iki kişi daha atılmıştı.

Bunlardan birisi, hükümdarın şarapçı başısı, öbürü sofracıbaşısı idi.

Firavun, şarabçıbaşının kendisini zehirlemek istediğini ve sofracıbaşının da bu hususta ona yardım ettiğini duymuştu.

Yusuf hapishanede mahpusların rüyalarını tabir etmekle vakit geçiriyordu. Şarapçıbaşı ile sofracıbaşı aralarında:

— Haydi şu İbranî köleyi deneyelim diye konuştular. Ve Yusuf'un yanına giderek:

— Biz, birer rüya gördük bunları yorumlar mısın? dediler.

Yusuf, bunun üzerine rüyalarını anlatmalarını istedi. Evvelâ, şarapçıbaşı anlattı:

— Rüyamda üzüm sıktığımı ve bir kâse ile Firavun'a sunduğumu gördüm. Önümde bir asma vardı. Bunun üzerinde üç çubuk bulunuyordu Bunlar filizlenip üzüm verdiler. İşte ben, bu üzümü sıktım.

Yusuf ona:

— Sen, üç gün içinde affedilerek hapisten çıkacak ve yine eski görevine tayin edileceksin, ancak o zaman beni unutmamanı ve efendinin yanında anmanı rica edeğim, dedi.

Bundan sonra, sofracıbaşı rüyasını anlattı:

— Ben, başımda ekmek taşıdığımı gördüm. Kuşlar üşüşerek bunu yemekteydiler. Ekmek, üç tane idi.

Yusuf, onun rüyasını da şöyle yorumladı:

— Sen de üç güne kadar asılacaksın ve kuşlar etlerini yiyecekler.

Hakikaten dediği gibi oldu. Üç gün sonra şarapçıbaşı affedilerek eski görevi verildi. Sofracıbaşı ise asıldı. Lâkin, şarapçıbaşıya şeytan Yusuf'u tamamen unutturdu ve o, masum bulunduğu halde hapiste kaldı. Orada öbür mahpusları doğru dine ve hak yoluna çağırmakla meşgul oldu. Onlara şöyle dediğini Kur'an-ı Kerim haber vermektedir:

— Allah'a bir şeyi ortak koşmak bize yaraşmaz. Bu, Allah'ın bize ve insanlara olan lûtfudur. Fakat, insanların çoğu şükretmez. Ey mahpus arkadaşlarım. Ayrı ayrı bir sürü uydurma Rabbler mi daha iyidir, yoksa herşeyden daha üstün olan tek Allah mı? Allah'ı bırakıp taptığınız adlarını sizin babalarınızın koymuş olduğu putlardan başka bir şey değildir. Allah onların doğru olduğuna dair bir delil indirmemiştir. Hüküm vermek ancak Allah'a aittir, kendisinden başkasına değil, ona tapmanızı emretmiştir. Bu, dosdoğru dindir. Fakat insanların çoğu bilmez.

Yusuf zindanda geçirdiği yıllar zarfında başta zindancıbaşı olmak üzere herkesin sevgi ve saygısını kazanmıştı. Hapisanede biri hastalansa onu yoklar, mühtaç olanın ihtiyacını giderir, yeri dar olanın yerini genişletirdi. Yusuf, hükümdarın şarapçıbaşısına onu unutmamasını ve Firavun'un yanında anmasını rica ettikten sonra kendisine şöyle hitap edilmişti:

— Ey Yusuf... sen kendine benden başkasını himayeci mi edindin? Bunun cezası olarak hapislik müddetini uzatacağım.

Yusuf, ağlayarak şöyle söyledi:

— Ey Rabbim, katlandığım belâların çokluğu yüzünden kalbimde unutkanlık hasıl oldu. Bu yüzden yanlış bir söz harcadım. Beni bütün bu belâlara uğratan kardeşlerime yazıklar olsun.

FİRAVUNUN RÜYASI

Aradan birkaç yıl geçti. Firavun bir gece rüyasında kendisi Nil Nehrinin kenarında dururken nehirden gayet semiz yedi ineğin çıktığını ve çayırda otladıklarını arkasından yedi çirkin ve zayıf ineğin çıkarak semiz inekleri yediğini ve aynı zamanda yedi yeşil ve kurumuş başak gördü. Hemen devlet erkânını, din adamlarını ve sihirbazları toplayarak bu rüyayı kendilerine anlattı. Ve:

— Eğer rüya tabirini biliyorsanız rüyamı yorumlayınız, dedi.

Yanında bulunanlar:

— Bir takım karışık rüyalar... biz böyle rüyaları yorumlamayı bilemeyiz, dediler.

Şarapçıbaşı nice zamandan sonra Yusuf'u hatırladı ve Firavun'a:

— Ben size bunu yorumlayacağım... beni gönderin dedi.

Firavun:

— Nereye? diye sordu.

Şarapçıbaşı:

— Hapishaneye... karşılığını verdi. Ve anlattı:

— Firavun kulları olan bana ve sofracıbaşıya kızıp zindana atmışlardı. Bir gece ikimiz birer rüya gördük. Orada bizimle beraber aziz'in İbrani kölesi bulunuyordu. Rüyalarımızı yorumladı ve her ne dediyse çıktı. Ben, af olunarak eski görevime tayin olundum. Sofracıbaşı, asıldı.

Bunun üzerine Firavun:

— Gidip onu bana getirin, dedi.

Şarapçıbaşı hapishaneye gitti ve Yusuf'u bularak:

— Ey doğru sözlü Yusuf, rüyada yedi semiz ineğin, yedi zayıf ineği yemesi, yedi yeşil başak ve bir o kadar kuru başak görülmesi nedir? bize yorumla. Ben, de inanacak olanlara ulaştıracağım da bilsinler dedi.

Yusuf, rüyayı tabir etti:

— Devamlı yedi yıl ekin ekip biçtiğiniz ekinin yediğimizden artanını başağında bırakın. Bundan sonra yedi kurak yıl gelir. Bütün biriktirdiklerinizi yer, yalnız az bir miktar saklarsınız. Sonra, halkın yağmur göreceği bir yıl gelecek.

Şarapçıbaşı geri dönerek duyduklarını anlattı. Firavun bunun üzerine:

— O adamı bana getirin, diye tekrarladı.

Onu almaya geldikleri zaman Yusuf:

— Efendinin yanına dön, kadınlar niçin ellerini kesmişlerdi, bir sor. Doğrusu Rabbim onların düzenlerini bilir, dedi.

Hükümdar, bu haberi alınca olayı hatırlayarak kadınları topladı ve kendilerine:

— Yusuf'un olmak istediğiniz zaman durumunuz nasıldı? diye sordu.

Kadınlar:

— Hâşâ... biz onun bir kötülüğünü görmedik dediler. Aziz'in karısı Züleyha'da orada hazır bulunuyordu. Hemen:

— Hakikat şimdi ortaya çıktı onun olmayı isteyen bendim, diyiverdi.

Yusuf, bunu haber alınca:

— Maksadım Aziz'e gıyabında ihanet etmediğimi, hainlerin düzenini Allah'ın başarıya erdirmeyeceğini bilmesini sağlamaktı, dedi. Sonra, ilâve etti:

— Ben, nefsimi temize çıkarmıyorum. (Çünkü o) Rabbin merhameti olmadıkça her kötülüğünü emreder.

Firavun üçüncü defa olarak:

— Onu bana getirin emrini verdi. Yusuf'u hapishaneden çıkardılar. Tıraş edip, yeni elbiseler giydirerek Firavun'un huzuruna götürdüler. Yusuf, ona rüyayı bir daha uzun uzun yorumladı. Hükümdar:

— Bunun çaresi nedir? yani buna karşı nasıl tavranmalı? diye sorunca şunları söyledi:

— Yedi sene görülmemiş bolluk ve yedi sene görülmemiş kıtlık olacağına göre buna karşı tedbir almak lâzımdır. Firavun akıllı ve hikmet sahibi birisini bulup bütün Mısır ülkesine memur etsin. Yedi sene bolluk zamanında mahsulün beşte birini vergi olarak alsın. Halkın ihtiyacından artakalanı da satın alsın bu zahire, şehirlerde yığılıp saklansın ve kıtlık yıllarında harcansın. Böylece Mısır bu güç zamanları halk ıstıraba düşmeden atlatır. Bu sözler, hükümdara gayet makul geldi. Son olarak:

— Peki, bu işi kim yapabilir? Buna kimi memur etmeli? diye sordu.

Yusuf:

— Beni memleketin hazinelerine memur et çünkü ben korumasını ve yönetmesini bilirim, dedi.

Firavun, yanındakilere döndü:

— Kendisinde Allah'ın ruhu bulunan başka birisini bulabilir miyiz?

Onlar:

— Bulamayız efendimiz! dediler.

Firavun, bunun üzerine tekrar Yusuf'a hitap etti:

— Madem ki Allah bütün bunları sana bildirdi o halde senin kadar akıllı ve hikmet sahibi bir başkası yoktur. Bu andan itibaren bütün milletim sana itaat edecektir. Ben ancak, taht hususunda senden üstün olacağım. İşte seni, bütün Mısır diyarına Aziz tayin ettim.

Sonra, parmağında bulunan hâkimiyet alâmeti yüzüğü çıkarıp onun avucuna koydu. Alâ bir keten elbise giydirdi. Ve boynuna altın gerdanlık taktı. Onu, kendi ikinci arabasına bindirdi. Ve geçtiği yerlerde:

— Diz çökünüz! diye seslenilmesini emretti.

Bu sırada eski Aziz ölmüş ve Züleyha dul kalmış bulunuyordu. Yusuf, aradaki bütün kırgınlığı unutarak onu ziyarete gitti. Züleyha, hasta yatıyordu ve güzelliği solmuştu. Özleri artık görmüyordu. Onu bu hale getiren, Yusuf'a karşı duyduğu büyük aşktı.

Yusuf, onu bu halde bulunca çok müteessir oldu ve:

— Sana ne oldu Züleyha? diye sordu.

Züleyha, onun sesini duyunca titredi ve yavaşça:

— Sen misin Yusuf? dedi.

Evet benim.

— Bak, beni inadınla ne hale getirdin.

— Yanılıyorsun Züleyha, bu inad, değil, Allah'a itaattir. Bizim dinimizde zina yasaktır. Yoksa benim nefsimin de seni şiddetle arzu etmiş olduğunu izah edecek değilim. Ancak Allah'ın emri ve inayeti ile ona karşı koydum.

— Öyle ama bak, bu bana neye mal oldu.

— Ben şimdi Rabbime dua edeceğim, inşallah eski sıhhatin ve güzelliğin geri gelecek.

— Ne faydası var? Sen beni kabul etmedikten sonra....

— Ben seni ancak Allah'ın emrettiği şekilde meşru zevce olarak kabul edebilirim. Ama, onun için de benim dinime girmen, putlara tapmaktan vazgeçip bir tek Allah'a ibadet etmen ve yalnız ona inanman lâzımdır.

Yusuf ile Züleyha evleniyor

Züleyha, bunu derhal kabul ederek hak dinine girdi. Yusuf da Cenab-ı Hakk'a dua etti. Bu dua sonunda, Züleyha tamamen iyileştiği gibi eski güzelliği fazlasıyla geri geldi. Bundan sonra evlendiler.

Yusuf'u çok seven Firavun, eski Aziz Katfir'in ölümünden sonra onun Züleyha ile evlenmelerini sevinçle karşılamıştı. Yusuf, daima şiddetle arzu etmiş olduğu Züleyha ile zifaf için yanına girdiği zaman:

— Ey Züleyha... birbirimize bu şekilde kavuşmamız, vaktiyle senin istediğin şekildeki kavuşmamızdan daha hayırlı değil mi? diye sordu.

O zaman, Züleyha, kendisine şu cevabı verdi:

— Ey Yusuf... o günkü davranışımdan dolayı beni kınama. Bildiğin gibi, ben güzel ve sıhhatli bir kadındım. Dünya servetleri ve refah içinde yaşıyordum. Zevcim ise, kadınlara yaklaşamıyordu. Seni gördüm ve sevdim. Bu yüzden nefsim bana galip geldi. Nitekim, az kalsın sana da nefsin galip geliyordu ve kendini son anda güçlükle zapta muvaffak olabildin.

Zifaf gecesi, Yusuf Züleyha'yı bakire olarak bulmuştu.

Tevrât ise, Firavun'un on şehri baş kâhini Potifrağ'ın kızını Yusuf ile evlendirdiğini kaydeder.

Yusuf'un Menâşe ve Efraim adlı iki oğlu olmuş ve adlarını, yukarıda da söylemiş olduğumuz gibi İsrailoğullarının iki klanına vermişlerdir.

Böylece Yusuf'un adı ayrı bir klâna verilmemiş oldu. Yani, onun soyundan gelenler Menâşe, ve Efraim adlı iki klana bulundular.

Bundan sonra, Yusuf, bütün Mısır diyarını dolaşmaya başladı. Her yerde büyük zahire depoları kurdu. Bunlara memurlar ve muhafızlar tayin etti. İlk bolluk yılında mahsulün beşte biri halktan vergi olarak alındı. Lâkin, her çeşit zahire o kadar çok yetişmişti ki, halka bu hiç ağır gelmedi. Nitekim yıllık yiyecek ihtiyaçlarını ayırdıktan sonra geriye yine pek çok zahire kaldığından bunu da değer pahası ile devlete sattılar. Firavun, bütün hazinelerini Yusuf'un emrine vermişti. Bunlardan istediği kadarını sorgusuz sualsiz harcamaya izinli idi.

Böylece, tam yedi yıl geçti. Artık şehirlerdeki anbarlar tamamen dolmuş, yeni yapılanlar da bile yer kalmamış, Firavun'un hazinesi ise oldukça boşalmış idi. Ancak, hükümdar, buna aldırmıyordu. Yusuf'a inanıyor ve onun sayesinde hem tebaasının sıkıntı çekmeyeceğini ve hem de hazinesinin daha fazla olacağını biliyordu.

Kardeşleri ile karşılaşıyor

Nihayet, kıtlık yılları geldi. Bunları haber veren müthiş bir kuraklık oldu. Mısır, Suriye, Filistin ile Arap Yarımadasını ve Mezopotamya'yı içine alan geniş bir sahada bir damla yağmur yağmadı. Nehirlerin suları azaldı. Kuyular ve çeşmeler adetâ kurudu. İnsanlar içecek suyu güç buldular. Lâkin, mahsulün yüzde sekseni mahvoldu. Ertesi yıl aynı hal devam etti. Ve toprak hiç mahsül vermedi. Üçüncü yıl halk geçen yıllardan arta kalan ile yarı aç yaşadı. Dördüncü yıl ise açlık bütün bu bölgeyi kapladı. Hiç bir tarafta bir habbe yoktu. Yalnız, Firavun'un anbarları tıka basa zahire dolu idi. Bunlar Yusuf'un nezaretinde ve onun emrettiği şekilde halka dağıtılmaktaydı. Yedi yıl mahsullerini devlete satan halkın elinde bol para vardı. Rahatça ihtiyaçlarını gideriyorlardı. Fakir olanlara ise devlet yardım etmekteydi. Kısa bir zaman sonra bu hal dış memleketlerde de duyuldu ve her yerden zahire satın almak üzere kervanlar gelmeye başladı. Yusuf'un emri ile tüccarlara satış yapılmamakta, zahire doğruca ihtiyaç sahiplerine intikal ettirilmekteydi. Yahut da kıtlık bölgesindeki şehirler, şehirleri namına zahire satın alıyor ve bunu hemşehrilerine kâr gözetmeden satıyorlardı. Bu usule uymayana bir daha zahire verilmeyeceği ilân edildi. Başka yerden de tedariki imkânsız bulunduğu için herşey Yusuf'un koyduğu nizamlara göre yürümekteydi.

Kıtlığın hüküm sürdüğü memleketlerden birisi de Filistin idi. Ken'ân diyarında bulunan İsrailoğulları, büyük yiyecek darlığına düşmüş bulunuyorlardı. Bunun üzerine Hz. Yakup oğullarına:

— Ey oğullarım, Mısır diyarında bol zahire varmış gidiniz ve satın alınız, dedi.

On kardeş, yola çıktılar. Bünyamin ise babalarının yanında kaldı. Yusuf'dan ayrıldıktan sonra Hz. Yakup bütün muhabbetini ona vermiş ve hiç yanından ayırmaz olmuştu.

On kardeş, develeri ile yola düştüler. Yusuf'un herkesi idare edebilmesi için adam başına birer deve yükünden fazla zahire vermediğini duymuşlardı. Mısır'a vardıkları zaman Yusuf'un huzuruna çıkıp parası karşılığında kendilerine de birer deve yükü zahire vermesini istediler.

Yusuf, onları görür görmez tanıdı. Onlar ise kendisini tanımadılar, Yusuf:

— Yalan söylüyorsunuz, siz zahire almaya gelmediniz. Çünkü aslında birer casussunuz, dedi.

Onlar:

— Hâşâ ey Aziz, dediler. Biz yurdumuzda itibarlı insanlarız. Ve bir Peygamber zadeyiz. Böyle şeylere tenezzül etmeyiz.

— Peki, sizler kimlersiniz?

— Bize İsrailoğulları derler. Evvelce oniki kardeştik. Babam içimizden birini çok severdi. Lâkin, bir gün kırlarda bir kurt onu parçaladı.

— Peki, ondan sonra babanızın kalbi ençok hanginizle teselli bulur oldu.

— En küçük kardeşimizle.

— Onu neden getirmediniz?

— Babamız izin vermedi. Çünkü kendisinden ayrılamıyordu.

Yusuf adamlarına on devenin fazla fazla yüklenmesini emretti. Ayrıca, gizlice her birinin verdiği paranın da zahirenin üzerine konulmasını tenbih etti.

Sonra kendilerine:

— Baba bir kardeşinizi bana getirin. Benim sizler için ölçüyü bol tuttuğumu ve misafir ağırlayanların en iyisi olduğumu gördünüz. Eğer kardeşinizi bana getirmezseniz artık benden bir ölçek bile alamazsınız. Hiç gelmeyin... dedi.

Kardeşler, aralarında konuştuktan sonra Yusuf'a şunları söylediler:

— Babasını kandırmaya çalışacağız. Ve herhalde bunu yaparız.

— Savuşup gittikten sonra tekrar geri geleceğinizi nereden bilebilirim.

— Ne yapmamızı isterseniz yapalım, Ey Aziz.

— İçinizden birisini rehin olarak bırakırsanız, tekrar dönüp geleceğinize inanırım.

Onlar, aralarında tekrar konuştuktan sonra:

— Sana kardeşimiz Sem'ûnu rehin olarak bırakalım dediler. Yusuf da bunu kabul ettiğinden Sem'ûn kaldı. Öbürleri onun zahire devesini de yanlarına alarak gittiler.

Babalarının yanına döndükleri zaman:

— Ey babamız, dediler. Mısır Azizi bize, Yakup oğullarından birisinin bile göstermediği bir itibar gösterdi. Tekrar gelmemiz için Sem'ûnu yanında alakoydu. Sonra da:

— Kaybolan kardeşimizden sonra babanızın en çok sevdiği kardeşinizi getiriniz. O gelmezse zahire vermem. Beraberinizde getirmezseniz bir daha memleketime gelmeyiniz dedi. Ey babamız, bize zahire yasak edildi kardeşimizi bizimle beraber gönder de zahire alalım.

Hz. Yakup, buna yanaşmak istemedi:

— Daha evvel bir kardeşinizi emanet ettiğim gibi, şimdi de onu emanet eder miyim sanıyorsunuz? Allah koruyanların en hayırlısı ve merhametlilerin en merhametlisidir.

Hz. Yakup'un oğulları yüklerini indirip çuvallarını açınca herbiri zahire almak için verdiği parayı buldular ve:

— Ey babamız, daha ne isteriz?... İşte paramız da bize iade edilmiş, ailemize onunla yine zahire getirir kardeşimizi de korur ve bir deve yükü de fazla alırız. Esasen aldığımız az bir şeydir, diyerek adam başına bir deve yükünden fazla verilmediğini söylediler.

Hz. Yakup, onlara cevap vermedi. Lâkin bir müddet sonra zahire azalmaya başlayıp açlık tehlikesi yeniden belirince oğulları bu hususta şiddetle ısrar ettiler ve hepsinin mahvolmaması için başka çare bulunmadığını ileri sürdüler.

Hz. Yakup:

— Beni vaktiyle evlâdsız bıraktınız. Yusuf yok,

Kardeşleri üçüncü defa zahire almaya geldiklerinde Yusuf dayanamadı ve kendisini tanıttı «Ben sizin kuyuya attığınız ve sonra da kervancılara sattığınız kardeşiniz Yusuf'um» dedi. Sonra bütün kardeşlerini kucaklayıp öptü.

Sem'ûn yok.. şimdi de Bünyamin'i mi alacaksınız diyordu. Bunun üzerine Rûben:

— Eğer onu sana geri getirmezsem yanında bıraktığım iki oğlumu öldür, dedi.

Lâkin, kendisini yine razı edemediler.

Bir müddet daha geçti ve zahire büsbütün azaldı. O zaman babaları kendilerine:

— Mısır'a gidip bir miktar zahire daha alınız, dedi.

Ona Yehuda cevap verdi:

— O adam bize, kardeşimiz yanımızda bulunmadıkça bir habbe bile vermeyeceğini kesin olarak söyledi. Eğer Bünyamin'i bizimle birlikte gönderirsen sana zahire satın almaya gideriz, yoksa gitmeyiz. Çünkü boşuna yol zahmeti çekmiş oluruz.

— Peki o adama bir kardeşiniz daha bulunduğunu neden söyleyip bana gadreddiniz.

— O adam bizi dikkatle sorguya çekti. Akrabalarımızı sordu. Babanız sağ mıdır, başka kardeşiniz var mı? dedi. Biz de, söylediklerine göre cevap verdik. Kardeşinizi beraber getirin, diyeceğini nereden bilelim... Şimdi sen çocuğu benimle gönder de kalkıp gidelim ve bütün ailece açlıktan ölmeyelim. Bünyamin'e ben kefil olurum. Onu benden iste ve geri getirmezsem bana ebediyen lânet et. İşte, bu kadar tereddüt etmeseydin, şimdiye kadar Mısır'a bir daha gidip dönmüş ve bir yıllık zahiremizi de getirmiş olurduk.

Hz. Yakup son olarak:

— Hepiniz yok olmadıkça onu bana geri getireceğinize Allah'a karşı yemin etmezseniz, göndermem, dedi.

Hz. Yakup izin veriyor

BUNUN üzerine dokuz kardeş birer birer onun istediği gibi yemin ettiler. O zaman babaları şu tavsiyelerde bulundu:

— Zahirenin ücretini yanınıza alınız. Eski ücreti de götürüp iade ediniz. Belki yanlışlık olmuştur. Sonra kablarınıza diyarımızın âlâ meyvalarından koyup o adama hediye olarak götürünüz. Bal, badem, mürrisâfi ve fıstık götürünüz. Şehre girerken de tek bir kapıdan girmeyin ayrı ayrı kapılardan giriniz. Bununla beraber ben hiç bir şeyde Allah'ın takdirini defedemem. Hüküm Allah'ındır. Ben, ona güveniyorum. Güvenecek olanlar da ona güvensinler.

Onları ayrı ayrı kapılardan girmelerini tembih etmesine sebep, gözo fazla çarpmamalarıydı. Çünkü hepsi boylu poslu ve güzel adamlardı. Kendilerine nazar değmesinden korkuyordu.

Onlar şehre, babalarının emrettiği şekilde girdiler. Ancak bu hal Cenab-ı Hakk'ın kendileri hakkında takdir ettiği şeyi değiştirmedi. Sadece Hz. Yakup'un bir isteği yerine gelmiş oldu.

On kardeş, Yusuf'un yanına girdikleri zaman o, ana bir kardeşini derhal tanıdı, onlar:

— İşte getirmemizi emrettiğin kardeşimizi de getirdik, dediler. Yusuf:

— Çok iyi ettiniz. Bunun mükâfatını göreceksiniz. Karşılığını verdi, sonra evinin kâhyasına döndü:

— Bunları eve götür. Bir dana kesip hazırla. Çünkü öğle yemeğini benimle yiyeceklerdir. Yusuf'un adamı önlerine düştü. Halbuki onlar Aziz'in evine götürüldüklerini duyunca korktular. Akıllarına zahire çuvallarından çıkan para geldi.

— Acaba bizi köle olarak alakoyup hayvanlarımızı zapt mı edecekler? diye kuruntu ediyorlardı. Sonunda Yusuf'un kâhyasına yaklaşarak:

— Aman efendim, dediler. Evvelce zahire almak için bir kere daha gelmiştik. Dönüşte çuvallarımızı açınca, her birimiz ödediğimiz ücreti tamam olarak bulduk. Biz de onları geri getirdik. Zahire satın almak için de başka para getirdik. Paraları çuvallarımıza kimin koyduğunu bilmiyoruz.

Kâhya kendilerine:

— Korkmayınız. Allah'ınız ve babanızın Allah'ı çuvallarınızda size bir hazine vermiş. Paranız bana varmıştır. Karşılığını verdi. Sonra Şem'ûnu yanlarına çıkardı hepsini birden Yusuf'un evine götürdü. Ayaklarını yıkamaları için su ve hayvanlarına yem verdi. Onlar, öğle yemeğini Yusuf ile yiyeceklerini öğrenince hediyelerini hazırladılar. Yusuf gelince de ellerinde tuttukları hediyeleri takdim edip yerlere kadar eğilerek kendisini selâmladılar:

Böylece, pek uzun yıllardan sonra on iki kardeş bir araya gelmiş bulunuyordu. Ancak, Yusuf müstesna, hiçbiri bunun farkında değillerdi. Yusuf onların selâmını alıp hal ve hatırlarını sorduktan sonra:

— Geçen sefer bana ihtiyar babanızdan bahsetmiştiniz. Hâlâ sağ mı? dedi.

Öbürleri, tekrar yerlere kadar eğilip:

— Sağdır efendimiz, karşılığını verdiler.

Yusuf, Bünyamin'e bakıp:

— Demek bana bahsettiğiniz kardeşiniz bu... diye mırıldandı. Sonra ona döndü:

— Allah sana inayet etsin oğlum.

Kalbi, hızlı hızlı çarpıyordu. Daha fazla dayanamıyarak dışarı çıktı ve bitişik odada kana kana ağladı. Sonra gözlerini kurulayıp yüzünü yıkayarak yine yanlarına geldi ve:

— Yemeği getiriniz diye emir verdi. Kendisi için ayrı, onlar için ayrı ve yanında bulunan Mısır'lılar için ayrı sofralar kuruldu. Çünkü Mısır'lılar İbrani'lerle birlikte yemek yemezlerdi. Dinleri bunu yasaklıyordu.

Gece olunca Yusuf'un emri ile onlar ikişer ikişer yatırıldılar. Bünyamin yalnız kaldı. Yusuf bunun üzerine:

— O benimle uyusun dedi. Başbaşa kaldıkları zaman ise, boynuna sarılıp bağrına basarak:

— Ben senin anne bir kardeşin Yusuf'um. Onların bize yaptıklarına artık üzülme. Cenab-ı Hakk bize ihsanlarda bulundu. Sana bu söylediklerimden kendilerine sakın bahsetme. Hem, başına gele-

cek herşeye razı ol. Ses çıkarma ve itiraz etme, ben seninle beraberim ve Allah bizimle beraberdir. Ertesi günü Yusuf kâhyasına:

— Bu adamların hayvanlarına taşıyabilecekleri kadar zahire yükleyin. Paralarını da çuvallarına koyun. Ayrıca en küçük kardeşlerinin çuvalına benim su kabımı koyun, dedi.

Söyledikleri yapıldıktan sonra Yusuf kendilerini selâmetledi. Lâkin kervan biraz yol aldıktan sonra arkalarından birisi koşup yetişerek:

— Ey kervancılar... siz hırsızsınız, dedi. Onlar geri dönüp:

— Ne kaybettiniz? diye sordular.

— Aziz'in su kabını kaybettik. Onu getirene bir deve yükü mükâfat verilecek. Buna ben kefilim.

— Niçin böyle şeyler söylüyorsunuz. Hâşâ, biz böyle şeyler yapmayız. Taa kendi yurdumuzda çuvallarımızda bulduğumuz parayı geri getirdiğimiz halde efendinin evinden bir şey çalmamız nasıl akla gelir? Vallahi biz memleketi ifsat etmeye gelmedik. Hem hırsız da değiliz.

Adam:

— Yalancı iseniz, hırsızlığın cezası nedir? diye sordu:

— Cezası şudur: Çalınmış mal kimin yükünde bulunursa ceza olarak o alakonulur. Biz, zalimleri böylece cezalandırırız, dediler.

Bunun üzerine Yusuf'un emri ile arama başladı. Herkesin yükü indirildi ve arandı. Birşey bulunamadı. Bünyamin en sonra bırakılmıştı. Su kabı, onun yükünden çıktı.

O zaman onlar elbiselerini yırtıp feryad ettiler. Ve Yusuf'un huzurunda yere kapandılar, Yusuf:

— Bu ettiğiniz nedir? Bunun meydana çıkacağını niçin düşünmediniz? diye çıkıştı.

Ona, Yehuda cevap verdi:

— Efendim, ne diyelim ve kendimizi nasıl temize çıkaralım bilmem ki... Allah, kullarının kabahatini buldu. İşte hem biz, hem de yükünde kâse bulunan kardeşimiz, efendimizin köleleriyiz.

Yusuf:

— Hâşâ, ben böyle bir şey yapmam. Ancak kâse kendisinde bulunan bana köle olacaktır. Siz ise selâmetle babanıza gidiniz, dedi.

O zaman Yehuda kendisine yaklaştı:

— Efendimiz, sen bu memlekette Firavun makamında gibisin. Bu çocuğun bir kardeşi daha vardı. Vefat etti. Babamızın bütün muhabbeti bunadır. Sen geçen sefer onu getirmemiz için ısrar ettin. Babamız, göndermek istemedi. Biz, kefil olduk. Şimdi onu burada bırakırsak babamız kederinden ölür. Hem biz kendisine onu geri getirmeden gelmeyeceğimizi söyledik. Şimdi rica ederim, onun yerine efendimize ben köle olayım. Çocuk gitsin. O gitmezse, babamızın başına büyük felâket gelir. Ben, bunu gözümle görmek istemem.

Lâkin Yusuf:

— Hüküm verilmiştir! demekle yetindi.

O zaman kardeşleri Bünyamin'e döndüler:

— Ey Râhil oğulları... bütün bu belâlar sizin yüzünüzden başımıza geldi.

Bünyamin, onlara şu karşılığı verdi:

— Hayır, tam tersine... Râhil oğullarının başına her ne geldiyse sizin yüzünüzden gelmiştir.. Kardeşimi kırlara götürüp helâk eden sizsiniz. Bu kâseyi ise ben çalmadım. Onu yüklerin arasına koyan, zahire paramızı koyan ile aynı kimsedir.

Hz. Yakup'un oğulları kızdıkları zaman gözleri dünyayı görmezdi. Bu arada Ruben birdenbire hiddetlenerek:

— Ey Aziz, dedi. Ya hepimizi serbest bırakırsın veya öyle yüksek sesle bağırırım ki bu memlekette ne kadar hâmile kadın varsa çocuklarını düşürürler.

Burada Yakup neslinden biri var

RUBEN o kadar kızmıştı ki, vücudundaki bütün kıllar diken diken olmuş ve elbisesinden dışarıya uğramıştı. Yusuf, yanında duran kendi oğlu Menâşe'ye:

— Kalk, şu adama dokun! dedi.

Hz. Yakup'un oğullarından biri kızarsa bir kardeşi kendisine dokunduğu takdirde hiddeti hemen geçerdi. Menâşe eliyle dokununca Ruben'in hiddeti geçti. Kendisi buna şaşarak:

— Bu şehirde Yakup'un neslinden biri var, dedi.

— Yakup dediğiniz kimdir? diye sordu.

Ruben yine kızdı:

— Ey Aziz... onun adını ağzına alma. O, Nemrûd tarafından ateşe atıldığı halde yanmayan İbrahim'in oğlunun oğludur. İsrail diye anılır.

Kardeşleri, sonunda Bünyamin'i kurtaramıyacaklarını anlayarak başbaşa verip konuştular. Ruben:

— Kardeşimizi kurtaracağımıza ve sağ salim geri getireceğimize söz verdik ve yemin ettik. Babam hiç bir mazeretimizi dinlemeyecektir. Vaktiyle Yusuf'a ne yaptığımızı da biliyorsunuz şu halde ben, kardeşimiz birlikte gelmezse Mısır'dan ayrılmayacağım. Siz, babanızın yanına gider, olanları anlatır, Bünyamin'in Aziz'in tasını çaldığı için alakonulduğunu söylersiniz. Zaten kardeşi de evvelce hırsızlık etmişti.

Ruben bununla, Hz. İshak'ın kuşağının çalınması olayına imada bulunuyordu.

Sonra devam etti:

— Biz onu, ancak korunması mümkün olaylar dolayısiyle korumağa söz vermiştik. Bunda ise, kabahat kendisinindir. Bizim baş edemiyeceğimiz bu durumu o yarattı. Onun hırsızlık edip köle olacağını nerden bilebilirdik?

Hâdiseye bütün şehir şahittir. Biz, bu işte doğruyuz. Kendinizi babanıza karşı böyle müdafaa edersiniz. Olanları, Mısır'dan sizinle birlikte dönecek ve Ken'an diyarına konacak veyahut oradan geçecek olanlara soruna.

Öbürleri, çaresiz geri döndüler, ve babalarına bütün olanları anlattılar.

Hz. Yakup:

— Artık bana sabırdan başka çare kalmadı, diyerek onlara sırtını döndürdü ve ağlamaya başladı. Kederini içinde saklıyor, kimseye şikâyet etmiyor, yalnız gözlerinden durmadan yaşlar boşanıyordu. Sonunda, ağlamaktan gözlerine perde indi ve görmez oldu. Arasıra:

— Vah... Yusuf'a yazık oldu, diyordu.

Oğulları:

— Vallahi Yusuf'u anıp durma seni bitkin düşürecek ve bu yüzden helâk olacaksın, dediler.

Hz. Yakup:

— Ben keder ve hüznümü yalnız Cenab-ı Hakk'a açarım ve Allah katından sizin bilmediklerinizi bilirim. Karşılığını verdi.

Sonra, ilâve etti:

— Yusuf'un rüyasının doğru olduğunu da bilirim, onu doğru yorumladığımı da... haydi gidin ve Yusuf ile kardeşini arayın. Allah'ın yardımından ümid kesmeyin. Şüphesiz ki kâfirlerden başkası Allah'tan ümidini kesmez.

Hz. Yakup —bütün bu olaylar yüzünden— sevgili yavrusunu kaybetmiş yetmiş annenin ıstırabını çekmiş, yüz şehitin kazandığı sevabı kazanmış ve gece gündüz hiç bir an Yusuf'a kavuşmaktan ümidini kesmemiş olduğunu Resûlullah (S.S.) Efendimizden rivayet olunmuştur.

Hz. Yusuf kendisini tanıtıyor

Dokuz kardeş, üzüntüden harab ve bitkin bir halde Ken'an diyarından tekrar yola çıkarak Mısır'a vardılar. Ve Yusuf'un huzuruna çıktılar:

— Ey Aziz, biz ve çocuklarımız yine çok darlığa düştük ve yanına pek az bir para ile geldik. Bize ölçeği tam tut ve sadaka et. Allah şüphesiz ki sadaka sevenleri mükâfatlandırır.

Hakikaten zahire almak için ancak eksiğine geçen düşük ayarlı para ile ip, çuval nev'inden kaba malzeme ve biraz sade yağ getirmişlerdi. Bu hal, Yusuf'un son derece rikkatine dokundu. Artık dayanamıyarak:

— Bunlardan başka yanımda kim varsa çıksın, dedi. Herkes çıktıktan sonra ise kendisini tutamayıp yüksek sesle ağladı. Ve:

— Siz, Yusuf ile kardeşine farkında olmadan neler yaptığınızı biliyor musunuz? dedi.

Onlar, o zaman ilk defa şüpheye kapıldılar ve dikkatle kendisine bakıp:

— Yoksa sen Yusuf musun? diye sordular.

Yusuf:

— Ben Yusuf'um, bu da kardeşim, dedi. Allah bize iyilikte bulundu, doğrusu kim sakınır ve sabır ederse Allah'ın sabır edenlerin karşılığını zayi etmeyeceğini bilsin.

Öbürleri dehşete kapılmış ve oldukları yerde kala kalmışlardı. Yusuf, tekrar konuştu.

— Bana yanaşınız!

Yaklaştılar.

— Bana bakınız.. evet, ben kuyuya attığınız ve sonra kervancılara sattığınız Yusuf'um. Ama, bugün azarlanacak değilsiniz. Allah sizi bağışlar. O, merhametlilerin merhametlisidir. Her şeyde bir hikmet vardır. Siz beni o kervancılara satmasaydınız ben Mısır'a gelip Aziz olamayacaktım. O zaman da bu kıtlık yıllarında size yardım edemiyecektim. Bu yüzden İsrailoğulları mahvolacaklardı. Çünkü, bu kıtlık yılları daha devam edecektir. Cenab-ı Hakk neslimizi korumak için beni o gün buraya gönderdi. Beni buraya gönderen siz değilsiniz, Cenab-ı Hakk'tır. Beni Firavun'a vezir, evine efendi ve bütün Mısır'a sultan eden o dur.

Kardeşleri:

— Vallahi Allah seni bize üstün etti. Biz ise, aslında suçlu idik, demekten başka söz bulamıyarak kendisinden af dilediler. Bunun üzerine Yusuf:

— Şimdi, hemen geri dönün ve bu gömleğimi alıp babama götürün onu, yüzüne gözüne sürün, gözleri açılacaktır. Sonra, bütün çoluk çocuğunuzla bana gelin. Bütün aileyi ve babamı getirin. Kıtlık yıllarında burada rahat edersiniz. Burada her ne gördünüzse babama anlatın, benim durumumu haber verin, dedi. Sonra, evvelâ kardeşi Bünyamin'in boynuna sarılıp ağladı. Arkasından da bütün kardeşlerini kucaklayıp öptü. Birbirlerinin boynunda ağlaştılar.

Yusuf'un kardeşlerinin geldiğini duyunca Firavun memnun oldu. Yusuf'u çağırtarak:

— Kardeşlerine söyle, hayvanlarını yükletip Ken'an diyarına gitsinler ve babanızla bütün ailesini alarak Mısır'a gelsinler. Onlara en güzel yerleri vereyim. Evlâtları ve zevceleri için Mısır'dan arabalar alsınlar. Babanızı da araba ile getirsinler.

Yusuf, bu emri yerine getirdi. Kardeşlerine keten elbiseler giydirdi. Arabalar, yol azığı ve babası için hediyeler verdi, koca bir kervan, yola çıktı.

«Yusuf'un kokusunu duyuyorum»

RÜZGÂR, Yusuf'un kokusunu Hz. Yakup'a daha evvel ulaştırmak için Cenab-ı Hakk'tan izin istedi ve izin verildiği için bunu yaptı. Kervan Mısır'dan hareket edince Hz. Yakup yanındakilere:

— Ben, Yusuf'un kokusunu duyuyorum. Sakın bana bunamış demeyin! dedi.

Yanında bulunanlar:

— Vallahi sen (Yusuf hakkında) hâlâ eski yanlış düşünceler içindesin, karşılığını verdiler. Halbuki yanılıyorlardı.

Gerçi Mısır ile Ken'an diyarı seksen merhalr idi. Lâkin Cenab-ı Hakk'ın izniyle rüzgâr Yusuf'un kokusunu ona getirmişti.

Yehuda, müjdeci olarak o gün son süratle gidiyordu ve gömlek onda idi.

Nihayet yorgun, lâkin pek sevinçli bir halde

Kenʻan diyarına vardı. Doğru babasının yanına koştu ve hiç bir şey söylemeden gömleği ellerinin arasına koydu. Babası bunu öpüp koklayarak yüzüne, gözüne sürdü ve aynı anda gözleri açıldı. Görmeye başladı. Arkasından öbür oğulları yetişti. Hz. Yakup onlara:

— Ben size Allah'ın katından sizin bilmediklerinizi bilirim. Dememişmiydim, dedi.

Onlar, kendisine şu cevabı verdiler:

— Ey babamız, suçlarımızın bağışlanmasını dile. Çünkü doğrusu bizler suçluyuz.

— Rabbimden bağışlanmanızı dileyeceğim. Şüphesiz o, bağışlar ve merhamet eder.

İsrailoğulları birkaç gün geçince Mısır'a doğru yola çıktılar. Kafile geldikten sonra Hz. Yakup şükran için Cenab-ı Hakk'a kurban kesmişti. O gece rüyasında kendisine şöyle bir hitap vaki oldu:

— Ey Yakup ben senin ve babanın Rabbi olan Allah'ım. Mısır'a inmekten korkma. Çünkü, ben seni orada büyük bir millet haline getireceğim ve senin gözlerini Yusuf elleriyle kapayacaktır.

Bunun üzerine yolculuğa karar vermişti. Oğulları ve torunları yanındaydı. Kafile, rahat bir yolculuktan sonra nihayet Mısır'a vardı. Yusuf, onları memleketin sınırında karşılayarak babasını kucakladı. Mısır halkı Yusuf'u çok saydıklarından halktan ve devlet ricalinden pek çoğu onunla birlikte İsrailoğullarını karşılamaya gelmişlerdi. Hattâ

HAZRETİ YUSUF BABASINI VE BÜTÜN BERABERİNDEKİLERİ MISIR A GETİRTTİ. BİR RİVAYETE GÖRE FİRAVUN DAHİ HZ. YAKUB'U KARŞILAMAYA ÇIKTI. YUKARDAKI RESİMDE HAZRETİ YUSUF BEREKETLİ NİL ÜLKESİNDE BABASI İLE BULUŞUYOR.

HZ. YUSUF BABASINI FİRAVUN'A TAKDİM ETTİ. HÜKÜMDAR ONUNLA TANIŞMAKTAN ÇOK MEMNUN KALDI. KENDİSİNE İLTİFATLARDA BULUNDU.

bir rivayete göre Firavun da bunların arasında bulunuyordu.

Baba oğul karşılaşıyor

Bir rivayete göre de karşılaşma şöyle olmuştur: Kafile yaklaşınca Hz. Yakup yere indi ve Yehuda'ya dayanarak ilerledi. Bu sırada Yusuf, bütün ihtişamiyle göründü. Babası Yehuda'ya:

— Şu gelen Mısır Firavunu mudur? diye sordu. Oğlu:

— Hayır babacığım. O gelen senin oğlun Yusuf'tur, karşılığını verdi. Baba, oğul yan yana geldikleri zaman Yusuf evvelâ onu selâmlamak için eğilmek istedi. Lâkin, Hz. Yakup buna engel olarak kendisi hem Peygamber ve hem de onun babası olduğu ve bundan dolayı onun tarafından selâmlanmak hakkına sahip bulunduğu halde bu hakkından vazgeçerek:

— Ey keder ve hüzünleri giderici kimse, sana Allah'tan sağlık dilerim, diyerek onu selâmladı. Sonra gözyaşları içinde birbirlerinin kollarına atıldılar.

Kur'an-ı Kerim buyuruyor ki:

— Yusuf'un yanına geldikleri zaman o ebeveynini —ana - babasını— bağrına bastı.

Yukarda söylenmiş olduğu gibi, Yusuf'un annesi Râhil, Ken'an diyarı yolunda Bünyamin'i doğururken vefat etmiştir. Leyyâ ise, daha da evvel ölmüş bulunuyordu. Ve Yusuf'u evlâdı gibi bakıp büyüten ise, halası idi.

Biz bu âyetten, netice olarak Hz. Yakup'un sonradan bir daha evlenmiş olduğunu anlıyoruz. Nitekim, evvelce yalnız bir kızı varken rivayetler onun Mısır'a (oğulları ve kızları) ile gelmiş olduğu hususunda birleşmektedir. Şu halde Hz. Yakup'un yanında bulunan, Yusuf'un üvey annesidir. Yahut da, öbür rivayetler doğru değildir ve Râhil o sırada henüz sağ bulunuyordu.

Yusuf, ana babasını yüksek köşke çıkardı. Burada onlar ve kardeşleri kendisine secde ettiler. Böylece, güneşle, ayın ve onbir yıldızın kendisine secde ettikleri hakkında rüyası çıkmış oldu. Secde, o zamanlar selâmlama yerinde kullanılırdı.

O zaman Yusuf:

— Babacığım, dedi. İşte bu, vaktiyle görmüş olduğum rüyanın çıkışıdır. Rabbim, onu gerçekleştirdi. Şeytan, benimle kardeşlerimin arasını açtıktan sonra beni hapisten çıkaran sizi çölden getiren Rabbim, bana pek çok iyilikte bulundu.

Çünkü Allah dilediğine lütûf edicidir. Şüphesiz o en çok bilen, en çok hikmet sahibi olandır. Rabbim, bana hükümrânlık verdin. Rüyaların yorumunu öğrettin. Ey cümle âlemi yaradan.. sen, dünya âhiret dostumsun. Benim canımı Müslüman olarak al ve beni iyilere kat.

Sonra, babasını Firavun'a takdim etti. Hükümdar... onunla tanışmaktan çok memnun kaldı. Kendisine iltifatlarda bulundu.

Hz. Yusuf, babasından ayrıldığı sırada onyedi yaşında idi. Mısır'ın Azizinin evinde onüç yıl ve zindanda yedi yıl kaldı aradan yedi bolluk ve üç kıtlık yılı geçtikten sonra yani ayrılışlarının otuzuncu yılının nihayetinde babasına kavuştu. Babası, bu kavuşuştan onyedi yıl sonra Mısır'da öldü ve Yusuf onun gözlerini eliyle kapatarak vasiyeti gereğince naaşını bizzat Ken'an diyarına götürüp babasının yanında defnetti. Altı yıl sonra da kendisi vefat etti. Vefat etmeden İsrailoğullarını Yehuda'ya ısmarlamış bir gün Mısır'dan ayrılırlarsa tabutunu beraberlerinde götürmelerini vasiyet etmiş ve Hz. Musa bu vasiyeti yerine getirmiştir. Bu hesaba göre Hz. Yusuf vefat ettiği zaman altmış üç yaşında bulunuyordu. Tevrât, onun yüz yıl yaşadığını kaydederse de bu rivayet yukarıdaki hesaba uymamaktadır. Züleyha, Yusuf'un vefat ettiğini haber aldığı zaman çok müteessir olmuş onun geçici olarak konulduğu mezara koşmuş ve kabirinin üzerine düşerek can vermiştir.

Hz. Yakup Ken'an diyarından Mısır'a yetmiş kişi ile göçmüş ve İsrailoğulları bundan onüç klan halinde üreyip türemişlerdir.

Hz. Yusuf'un oğlu Efraim oğlu Nûn ve onun oğlu da Yûşaa'dır ki Hz. Musa'ya ileride anlatacağımız şekilde yoldaşlık etmiş olan yiğitdir.

HZ. EYYÛB (A.S)

HAZRETİ EYYÛB'UN PEYGAMBERLİĞİ HAZRETİ YAKUP ZAMANINA RASTLAR, VEFATINDAN SONRA PEYGAMBERLİĞİ OĞLU BEŞİR'E VERİLMİŞTİR.

KENDİSİ Hz. İshak'ın oğlu İs'in oğlu Razeh (veya Ragvil)in oğlu Mus'un oğuludur. Annesi bir rivayete göre Hz. Lût'un kızı, bir rivayete göre de Hz. Yusuf'un oğlu Efraim'in kızı Rahme'dir. Bu rivayet, kronolojiye daha uygundur. Razeh'in annesi ise, Hz. İsmail'in kızı Besme'dir.

İs oğulları, evvelce söylediğimiz gibi Şam taraflarına giderek üreyip türemişler ve bu bölgeye hâkim olmuşlardır. Hz. Eyyûb, bunların arasında yetişti. Kendisi son derece dürüst, Allah'tan kor-

kan ve kötülükten sakınan bir kimse idi. Yedi oğlu ve üç kızı vardı. Gayet servet sahibi olup yedi bin koyuna, üçbin deveye, beşyüz çift öküze ve beşyüz çift merkebe, sayısız kölelere ve geniş topraklara sahipti. Herkes kendisini sayar ve sözünü dinler, o da halkı doğru yola irşât ederdi.

Her oğlu, haftanın bir gününde evinde ziyafet tertipler babalarını ve öbür erkek ve kızkardeşlerini dâvet ederek bir arada yemek yerlerdi. Herkesin sırası sona erince Hz. Eyyûb hepsine dua eder, kurban keser ve bu müddet içinde bir günah işlemişlerse onlar için Cenab-ı Hakk'tan af dilerdi.

İblis, onun bu halini çekemez, dünya yüzünde bu derece doğru ve hayırlı bir insanın bulunduğuna tahammül edemezdi. Cenab-ı Hakk bir gün ona:

— Kulum Eyyûb'u gördün mü? Yeryüzünde onun gibi kâmil, doğru, Allah'tan korkan ve kötülükten kaçınan bir kimse yoktur, dedi.

İblis, şu karşılığı verdi:

— Ama, senden boşuna korkmuyor. Sen onu, evini ve mallarını koruyorsun. Emeğini bereketlendiriyorsun. Eğer mallarını elinden alsan, sana muhakkak ki isyan eder.

Cenab-ı Hakk:

— İstersen bütün mallarını al, ama ona dokunma, dedi.

Bir gün, hepsi birden en büyük oğlu evinde ziyafette idiler. Derken bir haberci gelip Hz. Eyyûb'a:

— Öküzler çift sürer ve merkepler yanlarında otlarken bağzı kimseler hücum edip onları zapt ederek uşakları kılıçtan geçirdiler, dedi.

Hz. Eyyûb:

— Cenab-ı Hakk'a hamdolsun, diyerek namaza durdu. Namazı henüz sona ermişti ki, ikinci bir haberci gelerek şunları söyledi:

— Gökten bir ateş inerek sürüleri ve çobanları mahvetti.

Hz. Eyyûb, yine Cenab-ı Hakk'a hamdederek namaz kıldı. Arkasından gelen üçüncü haberci Gerdanilerin develere hücum ederek onları zapt edip muhafızlarını öldürdüklerini haber verdi.

Belâlara nasıl sabır etti, dedi.

İblis, şu cevabı verdi:

— Çünkü evlâtları var. Evlâtlarına dokunsan sana mutlaka isyan eder.

Hz. Eyyûb bir gün evinde otururken bir haberci çıkageldi:

— Oğulların ve kızların bir arada bulundukları sırada şiddetli bir fırtına çıkarak evi yıktı. Hepsi altında kalıp öldüler.

O zaman Hz. Eyyûb kalktı. Elbisesini yırtıp saçlarını kestikten sonra yere düşer gibi secdeye vardı ve:

— Allah'ım, anamın karnından hiç bir şeysiz doğdum ve sana yine öyle varacağım. Sen verdin, sen aldın. Adın mübarek olsun, dedi.

İblis, yine mağlûp olmuştu. Cenab-ı Hakk ona:

— Kulum, Eyyûb'u gördün mü? Evlâtları yüzünden uğradığı büyük acıya nasıl sabretti, dedi.

İblis, bu sefer şu karşılığı verdi:

— Çünkü sıhhati yerindedir. Bir insan bunun için her şeyini feda edebilir.

Cenab-ı Hakk:

— Ona ne yaparsan yap, yalnız canına dokunma, dedi.

Hz. Eyyûb, bir anda tepesinden tabanlarına kadar kötü ve ıstırap verici çıbanlar çıkardı. Lâkin, yine şikâyet etmedi. Yalnız, toprağın üzerine oturdu ve kaşınmak için bir tuğla parçası aldı. Sonra Cenab-ı Hakk'a:

— Başıma bir belâ geldi. Sana sığındım. Sen, merhametlilerin en merhametlisisin, diye seslendi.

Karısı, bu hali görünce:

— Hâlâ kemalinde sabit duruyor musun? Allah'a isyan et ve ölüp kurtul! dedi.

Hz. Eyyûb, ona şu cevabı verdi:

— Cahiller gibi konuşma. Bunca zaman Allah'tan gelen her nimete razı olarak kabul ettim. Şimdi, gelen belâya razı olup kabul etmemek olur mu?

Dostları, başına gelen felâketleri duymuşlar ve onu teselliye karar vermişlerdi. Lâkin, uzaktan görünce tanımadılar. Sonra yaklaşarak kim olduğunu bilince yüksek sesle ağladılar. Elbiselerini yırtıp başlarına toprak saçtılar. Sonra onunla birlikte yedi gün yedi gece oturdular. Lâkin, hiç biri bir şey söyleyemedi. Çünkü öyle bir felâket içindeydi ki, kendisini teselli edecek söz bulamıyorlardı.

Hz. Eyyûb, tek şikâyet sözü olarak onlara şunu söyledi:

— Doğduğum gün niçin ölmedim.

O zaman, dostlarından biri kendisini şöyle teselli etti:

— Sen, nice zayıfları irşâd ettin, nice zayıf ellere ve çöken dizlere kuvvet verdin. Güvendiğin sakınganlığın, umduğun doğru yola gitmek değil miydi. Allah yanlış bir hüküm vermez. Her işte hikmeti vardır.

Hz. Eyyûb kısaca:

— Böyle olduğunu biliyorum, dedi.

Sonra ellerini Cenab-ı Hakk'a doğru kaldırdı

— Ya Rabbi, senin herşeye kaadir olduğunu bilirim. Senin isteğine kimse engel olamaz. Günahlarımı af ve tövbemi kabul et. Şüphesiz sen tövbeleri kabul edici olansın. Cenab-ı Hakk bunun üzerine kendisine:

— Ayağını yere vur yerden çıkacak tatlı su ile hem yıkanır, hem de ondan içersin, dedi.

Hz. Eyyûb iyileşiyor

HZ. Eyyûb, böyle yaptı. Bunun üzerine vücudu iyileşip eskisi gibi oldu. İblis, bir daha ve kesin şekilde yenilmişti. Cenab-ı Hakk, Hz. Eyyûb'u sınadıktan ve onu sabır ve sakınganlıktan ayrılmamış olarak bulduktan sonra böylece evvelâ sıhhatini iade etti. Sonra bütün servetini iki kat olarak verdi. Erkek ve kızkardeşleri ve dostları ya-

nına gelip verdiği ziyafette hazır bulunarak onu tazîyet ettiler. Cenab-ı Hakk, Hz. Eyyûb'un sonunu evvelinden iyi etti. On dörtbin koyunu, altı bin devesi, bin çift öküzü, ve bin merkebi oldu. Yedi oğlu ve üç kızı doğdu. Bütün memlekette onun kızları gibi güzel kızlar yoktu.

Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerim'inde buyuruyor ki:

— Doğrusu biz onu (Eyyûb'u) sabırlı bulmuştuk. Ne iyi kuldu. Daima Allah'a yönelirdi. Biz onun duasını kabul ettik ve başına gelenleri kaldırdık. Katımızdan bir rahmet ve kulluk edenlere bir hâtıra olmak üzere ona tekrar aile ve eski sahip oldukları ile bir mislini daha verdik.

Hz. Eyyûb, bundan sonra uzun müddet daha yaşadı. Ve torunlarını gördü. Nihayet, dünyaya doymuş olarak Hakk'ın rahmetine kavuştu.

Hz. Eyyûb'un, peygamberliği, Hz. Yakup zamanına rastlar. Vefat ettikten sonra Peygamberliği oğlu Beşir'e verilmiştir. Beşir, Peygamber olduktan sonra Zülkife diye anılmıştır. Bu ünvan, kendisine Cenab-ı Hakk tarafından ihsan olunmuştur. Hz. Zülkife, bütün ömrünü halkı doğru yola irşâd için harcamış ve nihayet Şam'da yetmiş beş yaşında vefat etmiştir.

HZ. ŞUAYB (A.S.)

HZ. ZULKİFE'NİN VEFATINDAN SONRA PEYGAMBER OLMUŞTUR. ANADAN DOĞMA KÖRDÜ. MEKKE'DE VEFAT ETTİLER.

Bir rivayete göre Hz. İbrahim'in oğlu Medyen'in oğludur. Diğer bir rivayete göre Hz. İbrahim'in değil, ona imân etmiş ve kendisi ile birlikte göçmüş bulunanlardan birisinin oğludur. Üçüncü rivayete göre, Hz. Lût'un kızı, onun büyük annesidir. Kendisi Hz. Zülkife'nin vefatından sonra Peygamber olmuştur. Anadan doğma kördü. Bir rivayete göre de çok az görürdü. Akabe Körfezinin güney tarafında bulunan Eyke ve Medyen halkına peygamber olarak gönderilmişti. Bunlar, Hak yolundan çıkmış, Allah'a ortak koşmaya başlamışlardı. Üstelik daima ölçü ve tartıda hile yapmak gibi kötü bir alışkanlıkları vardı. Ve bu şekilde servet sahibi olmayı umuyorlardı. Halbuki böylece helâl yerine haram kazanmaktaydılar. Kendileri bolluk ve refah içinde yaşayan bir milletti. Lâkin, bunun kadrini bilmezlerdi. Hz. Şuayb son derece tatlı dilli bir zattı. Bununla beraber, sözü bu sapıtmışlara tesir etmiyordu. Onlara:

— Allah'a ibadet ediniz. Sizin için ondan başka Tanrı yoktur. Kile ve terazide hile yapmayınız. Refah içinde yaşamanızın geçici olduğunu görüyor ve hepinizi sarsacak azap gününün gelmesinden korkuyorum, derdi.

Resûlü Ekrem (S.S.) Efendimiz buyuruyorlar ki:

— Şuayb, milletine anlatmak istediğini güzel bir şekilde ve maharetle anlattığı için peygamberlerin hatibi olmuştur. Fakat, Şuayb'ın Allah'ı hatırlatması ve onları onun azabı ile korkutması fayda vermedi. Allah, onları mahvetmek istediği zaman üzerlerine sıkıntıyı ve şiddetli sıcağı musallat etti. Bu sıcak yüzünden nefesleri daralınca evlerine sığındılar. Lâkin sıcaklık evlerine de sirayet edip yine nefeslerini daraltti. Bunun üzerine bazıları kurtuluş ümidi ile kırlara kaçtılar. Cenab-ı Hakk, onlara bir bulut gönderdi. Güneşin sert ışınlarından koruyan bu bulutun altında rahat ettiler ve herkesi onun altına çağırdılar. Orada, hepsi bir araya toplandıkları zaman Cenab-ı Hakk üzerlerine ateş yağdırdı. Bulutun gölgesine sığınalım derken mahvoldular. İşte Cenab-ı Hakk bunu Kur'an-ı Kerim'inde (Gölge gününün azabı) şeklinde anar.

Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerim'de Hûd Süresinde şöyle buyurmaktadır:

— Medyen halkına kardeşleri Şuayb'ı gönderdik. (Onlara) şöyle dedi:

«Ey milletim, Allah'a ibadet edin. Ondan başka Tanrınız yoktur. Ölçüyü ve tartıyı eksik tutmayın. Doğrusu ben sizi bolluk içinde görüyorum ve hakkınızda, sizi saracak olacak bir günün azabından korkuyorum. Ey milletim, ölçüyü ve tartıyı tastamam tutun, insanlara eşyalarını eksik vermeyin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın. Eğer inanıyorsanız, Allah'ın geri bıraktığı sizin için daha hayırlıdır. Ben, sizin bekçiniz değilim. «Ey Şuayb, babalarımızın taptığını bırakmamızı emreden veya mallarımızı istediğimiz gibi kullanmamızı yasaklayan senin namazın mıdır? (Halbuki) sen doğrusu aklı başında ve yumuşak birisin» dediler. «Ey milletim, Rabbimden benim inandırıcı bir delilim olduğu ve bana güzel bir rızık verdiği halde, söylesenize ona karşı gelebilir miyim? Size yasak ettiğim şeylerde (kendim) aykırı hareket istemem. Gücümün yettiği kadar ıslah etmekten başka dileğim yok. Başarım ise ancak Allah'tandır. Ona güvendim ve ona yöneliyorum.» dedi.

«Ey milletim, bana karşı gelmeniz, sakın Nûh'

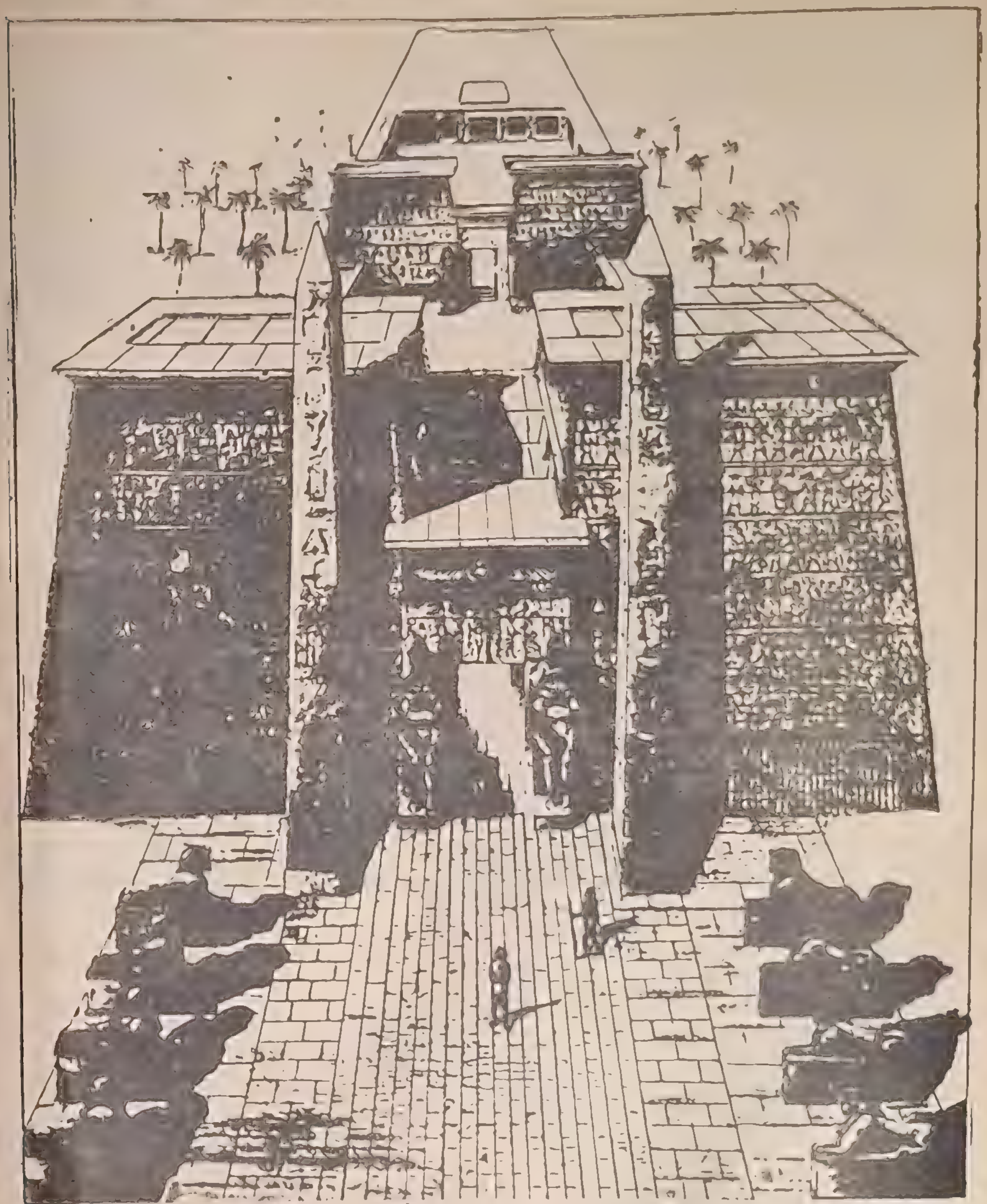

HZ. MUSÂ ZAMANINDA OLSUN, ONDAN EVVEL OLSUN, MISIRLILAR TAPINAKLARA ÇOK ÖNEM VERİRLERDİ. BİR TAPINAK İÇİN, BİNLERCE İŞÇİNİN YILLARCA ÇALIŞTIĞI OLURDU. ÇOK UZAKLARDAN, GÜÇLÜKLE GETİRDİKLERİ TAŞLARI İNCE BİR ZEVKLE OYARLAR VE BİR SAN'AT ESERİ MEYDANA GETİRİRLERDİ. RESİM, HZ, MUSA ZAMANINDA BİR MISIR MABEDİNİ GÖSTERİYOR.

un Milletine veya Hûd'un Milletine yahut da Salih'in Milletine gelen bir felâketin benzerini başınıza getirmesin. Lût Milleti, uzağınızda değildir. Rabbinizden bağışlama dileyiniz. Ona tövbe edin. Şüphesiz Rabbim merhamet eder ve çok sever.»

«Ey Şuayb, söylediklerinin çoğunu anlamıyor ve doğrusu seni aramızda güçsüz görüyoruz. Eğer taraftarların olmasa seni taşlardık. Esasen gözümüzde pek de itibarın yoktur» dediler. «Ey milletim, benim taraftarlarım size göre Allah'tan daha mı değerlidir ki, Allah'a arka döndünüz? doğrusu Rabbim yaptıklarınızı bilgisi ile kuşatmıştır.» dedi. «Ey milletim, durumunuzun gerektirdiğini yapın şüphesiz ben de yapacağım. Rezil edici bir azabın kime geleceğini, kimin yalancı olduğunu bileceksiniz. Gözleyin, doğrusu ben de sizinle beraber gözlüyorum». Emrimiz gelince Şuayb'ı ve beraberindeki inananları, tarafımızdan bir rahmet olarak kurtarmak, haksızlık edenleri bir çığlık tuttu. Oldukları yerde diz üstü çöküverdiler. Sanki hiç yaşamamışlardı. Bin ki Semûd Milleti gibi Medyen halkı da Allah'ın rahmetinden uzaklaşmıştı.

Ağraf Sûresinde de şu âyetler vardır:

— (Şuayb) «Allah'a inananları yolundan alakoyup ve o yolun eğrilğini dileyerek tehdit edip her yolda pusu kurup oturmayın. Az iken Allah'ın sizi çoğalttığını hatırlayın. Bozguncuların sonunun nasıl olduğunu bir görün. İçinizde benim vasıtamla gönderilene inanan bir topluluk ve inanmayan bir topluluk var. O halde Allah'ın aramızda hükmünü bildirmesine kadar sabredin. Allah, en iyi hüküm edicidir.» (dedi). Milletinin ululuk taslayan ileri gelenleri «Ey Şuayb, ya bizim dinimize dönersiniz ve ya andolsun ki seni ve sana inananları seninle birlikte kasabamızdan çıkartırız» dediler...

Medyenliler ve Eykeliler mahvoluyor

MİLLETİNİN inkâr eden ileri gelenleri «Şuayb'a uyarsanız, and olsun ki siz kaybedersiniz», dediler. Bu yüzden de onları bir titreme aldı ve oldukları yere diz üstü çöküverdiler. Şuayb'ı yalanlayanlar, yurtlarında sanki hiç yaşamamış gibi oldular, izleri bile kalmadı. Mahvolanlar, Şuayb'ı yalanlayanlar oldu. Nihayet Şuarâ Sûresi şunu haber vermektedir:

— Eyke'liler de peygamberlerini yalanladılar. «Sen büyülenmiş birisin bizim gibi bir insandan başka birşey değilsin. Doğrusu seni yalancılardan biri sanıyoruz. Eğer doğru sözlü isen, göğün bir parçasını üstümüze düşür» dediler. Şuayb «Rabbim yaptıklarınızı çok iyi bilir» dedi. Ama, onu yalanladılar. Bunun üzerine onları bulutlu bir günün azabında yakaladık. Gerçekten o gün, azabı büyük bir gündü.

Bize bu âyetler, Medyen'lilerle Eyke'lilerin ayrı ayrı azab şekilleri ile mahvolduklarını anlamaktadır. Medyen'liler, bir sayha ile düşüp helâk edilmişler, Eyke'liler, gökten inen bir azab ile mahvolmuşlardır.

Bu olaydan sonra Hz. Şuayb, Mekke'ye gitmiş ve kalan ömrünü orada ibadet ile geçirmiştir.

HZ MUSA (A.S.)

FİRAVUN'UN GAZABINDAN KURTARMAK İÇİN YUHİB, OĞLU MUSA'YI BİR KUTU YAPTIRARAK İÇİNE KOYDU VE NİL NEHRİNE BIRAKTI. KUTU FİRAVUN'UN ZEVCESİ ASİYE'NİN ELİNE GEÇTİ. ASİYE, FİRAVUN'A YALVARARAK MUSA'NIN BOĞAZLANMASINI ÖNLEDİ.

İSRAİLOĞULLARI Mısır'da üreyip türediler ve kalabalık bir millet haline geldiler. Yerli halka göre daha süratle üremeleri, zamanla bu ülkeye hâkim duruma gelmelerine yol açacağını anlatıyordu.

Bu sırada Mısır'da Firavun bulunan zat, son derece sert, merhametsiz ve zalim bir kimse idi. Şiddeti, Nemrûd'dan az değildi. Allah'a isyanı ve azgınlığı ise, ondan fazla idi. Kendisini resmen tanrı ilân etmiş ve tapınaklara heykellerini koydurarak halkı bunlara tapmaya mecbur bırakmıştı. Bu hal, yalnız tek Allah'a inanan İsrailoğullarına değil, eski Mısır Tanrılarına ve bunların en büyüğü sayılan ve Menfis'e de Ptah, Teb'de Amon ve Heliyopolis'de Râ diye anılan Tanrıya tapan yerli halka bile ağır geliyordu. Firavun, kendisinin bu Tanrı olduğunu iddia ederek onun heykellerini kendi şeklinde yaptırmıştı.

İşte, devlet adamları bu Firavun'a başvurarak Mısır tanrılarına ve burada kendisine tapmayı reddeden Mısır'lılarla karışmayıp ayrı bir cemaat ve millet halinde yaşayan İsrailoğullarının vaktiyle kendilerine verilmiş imtiyazlar sayesinde rahat yaşadıkları için pek süratli çoğaldıklarını, bu gidişle belli süre sonunda Mısır'da çoğunluk haline geleceklerini ve bu sayede memleketin idaresini ellerine geçireceklerini izah ettiler. Firavun, bunun üzerine onların bütün imtiyazlarını kaldırdı ve en ağır iş-

lerde ve angaryalarda kullanılmalarını emretti.

Tarihi incelemelere göre bu olaylar, Mısır'da onsekizinci hükümdar sülâlesini kuran Ahmozis zamanında geçmiştir ve kendisini tanrı ilân ederek İsrailoğulları aleyhine şiddetle harekete geçen de bu zattır. Hükümet merkezi ise Teb şehri idi.

Ahmozis, İsrailoğullarını tabi tuttuğu angarya sayesinde su kanalları açmış, şehirler ve tapınaklar inşaa ettirmiş, bütün bu ağır işlerde onları yarı aç ve kırbaç altında çalıştırmıştır. İsrailoğullarının çoğu bu ağır şartlara dayanamıyarak ölüyor, kalanları ise adetâ insanlıktan çıkıyorlardı. Angarya mevsimi geçince bunlar biraz kendilerini toparlıyor, lâkin yeni angarya mevsimi müddetince feci şekilde eziliyorlardı. Bütün bunları tertipleyen ise, Firavun'un verizi Hâmân idi.

İsrailoğulları için bütün bu zulümlere katlanmaktan ve Allah'a sığınıp sabır etmekten baska çare yoktu. Bir gün aralarından bir kurtarıcının çıkacağını ve Firavun'un kendi milletleri aleyhine uyguladığı zulümlere son vereceğine inanıyor ve bu ümid ile yaşıyorlardı.

Firavun, İsrailoğullarını çeşitli bölümlere ayırmıştı. Bir kısmını tarla sürdürüyor, bir kısmını inşaat işlerinde kullanıyor, bunları yapamayacak durumda olanlardan ve ayrıca Firavun'a yaravacak bir sanatı bulunmayanlardan ise çok ağır vergiler alıyordu. İsrailoğulları, buna karşı dinlerine sımsıkı sarılmışlardı.

Firavun'un zevcesi İsrailoğullarındandı.

FİRAVUN, İsrailoğullarından bu derece nefret ettiği halde, zevcesi onlardandı. Ve adı Asiye idi.

İşte, bu sıralarda Mısır'ın tanınmış kâhin ve sihirbazları Firavun'a başvurarak:

İsrailoğulları arasından bir çocuk doğacak. Bu, saltanatın ve hayatın için tehlikelidir. Eğer sağ kalacak olursa seni yenecek ve mahvedecek... diyé haber verdiler.

Firavun:

— Onun gelmesi yakın mıdır? diye sordu. Onlar:

— Henüz doğmamıştır. Ama, annesi ona hâmiledir, karşılığını verdiler.

Firavun, durumu Hâmân ile görüştü. Ona:

— Ben, buna inanmak istemiyorum. Bir İsrailoğlu beni nasıl yener ve mahveder. Bunlar sihirbazların hayali veya benden birşeyler koparmak için uydurdukları hikâyeler olmasın? dedi.

Hâmân ise, şu karşılığı verdi:

— Her ne olursa olsun, ihtiyatlı bulunmak fena birşey değildir.

— O halde, ne yapalım?

— Mademki annesinin ona hâmile bulunduğu-

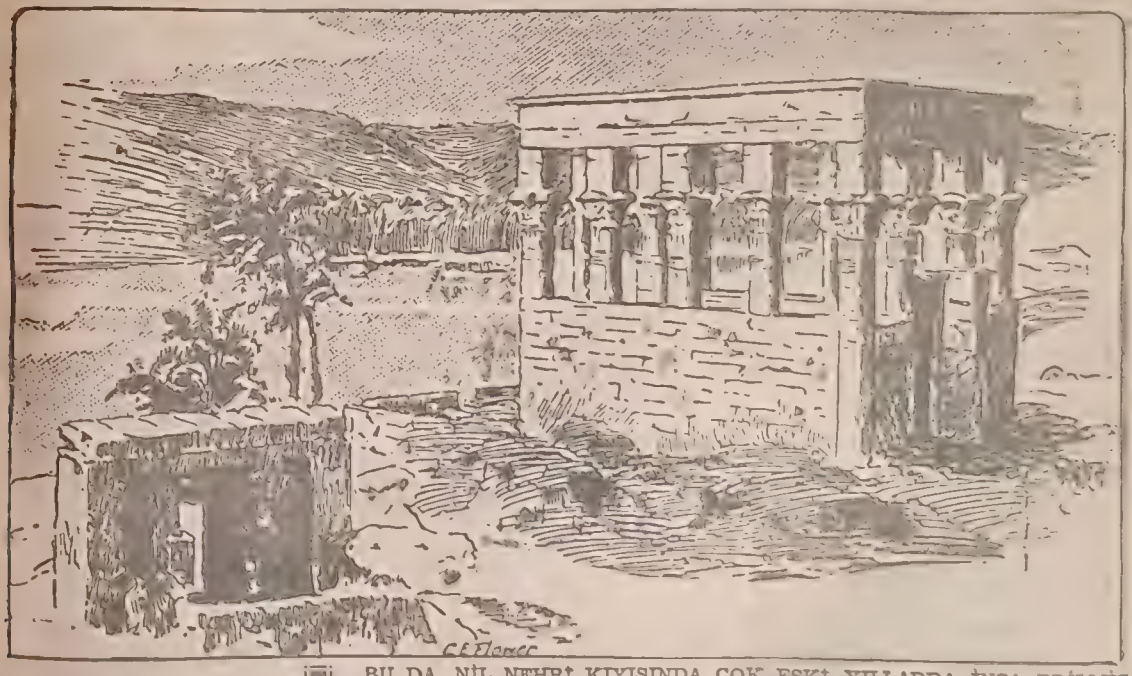

BU DA, NİL NEHRİ KIYISINDA ÇOK ESKİ YILLARDA İNŞA EDİLMİŞ BİR MISIR TAPINAĞINI GÖSTERMEKTEDİR. UZUN SÜTUNLAR ÜZERİNE OTURTULMUŞ OLAN BU MABETLERDEN O DEVİRDE BİLE YÜZLERCESİNE RASTLANMIŞTIR. BUGÜN YAPILAN KAZILARDA, MEVZUBAHS MABETLERDE KULLANILAN KIRMIZI VE MAVİ TAŞLARIN BUGÜN EŞLERİNE RASTLANMAMAKTADIR.

nu söylüyorlar, şu halde İsrailoğullarından her doğan erkek çocuğun öldürülmesini emredin.

Firavun'da böyle yaptı.

Bu sırada ise, Hz. Mûsâ'nın annesi kendisine hâmile bulunuyordu.

Şimdi Hz. Mûsâ ile aynı devirde kendisine peygamberlik verilmiş olan kardeşi, yoldaşı ve mücadele arkadaşı Hz. Harûn'un mesleklerine gelelim.

Hz. Yakub'un oğullarından Lâvi, kardeşi Jesekar'ın oğlu Mâri'nin kızı Nabite ile evlenmişti. Bu cins evlilikler İbraniler arasında henüz mevcut olup sonra Hz. Mûsâ'nın şeriatı ile kaldırılmıştır.

Bu izdivaçtan Garşun, Merdi ve Kahes adlı üç erkek kardeş doğdu. Kahes, İlyasoğlu Baturil'in torunlarından Fahi ile evlendi. Bu izdivaçtan da Yaşer doğdu. Yaşer, İbrahimoğlu Yeksan'ın kızı Şenus ile evlendi. Ondan İmrân adlı bir oğlu oldu ki, Hz. Mûsâ'nın babası bu zattır. Bir de Hârûn adlı kardeşi vardır. Bunların anneleri İbrahim oğlu, Yeksan oğlu, Berkiya oğlu İsmail'in kızı Yuhib idi.

Annesinin Hz. Mûsâ'ya hâmile kaldığı yıl, Firavun İsrailoğullarından doğan bütün erkek çocukların öldürülmesini emretmişti.

Yuhib, daha doğurmadan evvel:

— Ya Rabbi... karnımda olanı hür olarak sana adadım. Benden bunu kabul et! demişti.

Firavun bütün ebelere:

— İsrailoğullarından doğan her erkek çocuğu öldüreceksiniz. Fakat kızlara dokunmayın, diye emretti. Onlar da hükümdarın emrini yerine getirerek her erkek çocuğu öldürdüler. Ebeler, İsrailoğulları arasında dolaşıyor, hâmile bir kadına rastlarlarsa tartaklayıp işkence ediyor ve çocuğunu düşürtüyorlardı. Meselâ kamışlar topluyor, bunları kesip bıçak gibi keskin bir hale getiriyor, sonra hâmile kadınlar bunların üzerinde yürütülüyor, ayaklarının kesilmesinden doğan ıstırabı çocuklarının düşmesine sebep olup ve bu arada kadınların bir çoğu da ölüyordu. Böylece, bir kısım kız çocuklar da doğmadan ölmekteydiler. Bunlar, Hâmân'ın tertipleriydi. Böyle yaparak aynı zamanda İsrailoğullarının nüfuslarının azalmasını sağlamak suretiyle bir taşla iki kuş vurmaktaydı... Hârûn, bu emirden bir yıl evvel doğduğu için hayatta kalmıştı.

Erkek çocuklar öldürülüyor.

RESULÜ Ekrem (S.S.) efendimizden rivayet edilen bir hadise göre Firavun rüyasında Beytülmakdu tarafından gelen bir ateşin Mısır'daki kıptilerin, yani yerli halkın evlerini yaktığını, İsrailoğullarına ait evlere dokunmadığını görerek falcı ve kâhinlerden bu rüyanın yorumlanmasını istemiş, onlar da İsrailoğullarından doğacak bir kimsenin Mısır'ın mahvına sebep olacaklarını haber vermişlerdi. İşte Firavun İsrailoğullarından doğacak erkek çocukların öldürmelerini emretmesine sebep bu idi.

Ağır angaryalar İsrailoğulları ve bilhassa onların yaşlıları arasında ölüm oranını çoğaltıyor, yeni doğanlar da öldürüldükleri için nüfuslarında artık artış olmuyordu. İsrailoğullarının imtiyazları kaldırılarak ağır işlerde kullanılmaya başlanmalarından beri kıptiler, Firavun'un emri ile kölelerini bu işlerden almışlar ve sade hafif ev işlerinde kullanır olmuşlardı. Bu yeni durum karşısında ise, Firavun'a baş vurarak şöyle dediler:

— İsrailoğulları arasında ölüm çoğaldı. Yakında ağır işleri yine bizim kölelerimiz görmek zorunda kalacaklar. Erkek çocuklarını da öldürdüğün için yenileri yetişmiyor, eskileri ise ölüyor. Erkek çocukları sağ bıraksan iyi olurdu.

Bunun üzerine erkek çocukların bir yıl öldürülmesine ve bir yıl sağ bırakılmasına karar verildi. Hz. Mûsâ'nın doğduğu yıl ise, doğacak çocukların öldürülme yılı idi.

TEVRAT'IN RİVAYETİ

YAKUB ile birlikte Mısır'a gelmiş olan İsrailoğulları çoğaldılar ve kuvvetlendiler ve bu diyar onlarla doldu. Mısır'da Yusuf'u tanımayan yeni bir hükümdar zuhur edip kendi milletine «İşte İsrail milleti bizden çok ve kuvvetlidir. Gelin, onlara karşı akıllıca davranalım ki daha fazla çoğalmasınlar. Çünkü bir savaş olursa düşmanlarımızla birleşip bize karşı döğüşürler, ve bu diyardan çıkarlar dedi. Bunun üzerine onlara ağır işlerle işkence etmek için üzerlerine angarya memurları tayin ettiler. Onlara ne kadar işkence ettilerse o kadar çoğaldıklarından İsrailoğullarından bıktılar. Mısır'lılar İsrailoğullarını zulümle çalıştırdılar, balçıkta, kerpiçte ve her nevi ağır işlerle hayatlarını acı bir hale getirdiler. Her hizmet, zulüm ile idi.

Mısır hükümdarı İbrani ebelere:

— İbrani kadınların çocuklarını aldığınız zaman bakınız. Eğer oğlan ise, onları hemen öldürünüz. Eğer kız ise, sağ kalsınlar, dedi. Ebeler Firavun'a «İbrani kadınları Mısır kadınları gibi olmayıp, gayet kuvvetlidirler. Bu yüzden ebe yetişmeden doğuruyorlar» dediler. Bu yüzden Allah ebelere inayet etti, ve millet çoğalıp kuvvetlendi. Ve ebeler Allahtan korktukları için onların evlerini mamur etti. Firavun (bunun üzerine) bütün milletine «İsrailoğullarından doğan her oğlanı nehire atınız ve her kızı sağ bırakınız» diye emir etti.

Yuhib, güçlü kuvvetli bir kadın olduğu için ebeler yetişmeden Hz. Mûsâ'yı doğurdu. Lâkin, büyük bir korku ve keder içindeydi. O zaman, Cenabı Hak, ona şunu ilham ettiğini, bize Kasas sûresinde bildirmektedir:

— Oğlunu emzir. Başına bir şey gelmesinden korkarsan onu suya bırak. Korkma, üzülme. Biz şüphesiz onu sana iade edeceğiz ve peygamber yapacağız.

Yuhib, bunun üzerine Hz. Mûsâ'yı emzirdi. Sonra bir kutu yaptırarak içine koydu ve Nil nehrine bıraktı. Lâkin, bir rivayete göre, analık şefkatiyle Allahın vaadini unutarak yaptığına pişman oldu. Kendi kendine:

— Böyle yapmam herhalde doğru değildi. Eğer o gözümün önünde öldürülmüş olsaydı, hiç olmazsa elimle kefenler ve gömerdim. Bu, onu suya bırakmaktan ve balıklara yem olmasından daha hayırlı idi, dedi.

Yuhib, aynı zamanda daha evvel doğmuş olan kızına:

— Kardeşini nehir boyunca takip et ve âkıbetini bana bildir, dedi.

Kız, sular üzerinde akıp giden kapalı kutuyu uzaktan takip etti. Kutu, nehir boyunca aşağıya doğru gidiyordu. Dalgalar onu bazan kaldırıyor, bazan indiriyorlardı. Sonunda Firavun'un sarayının önündeki ağaçlığa götürdüler. Hükümdarın zevcesi, Âsiye'nin cariyeleri bu sırada nehirde yıkanmakta idiler. Kutuyu görünce yakaladılar. Evvelâ, açmayı düşündülerse de içlerinden biri:

— Belki Firavun'un zevcesi onun içinde kıymetli şeyler bulunduğunu sanır ve bizim onlardan almadığımıza inanmaz, dedi.

Âsiye Mûsâ için yalvarıyor

Bunun üzerine kapalı kutuyu hiç dokunmadan Âsiye'ye götürdüler. Âsiye, kutuyu açarak içindeki çocuğu görünce pek sevdi. Dünyada kimseyi o güne kadar bu derece sevmemişti. Lâkin, Firavun'un adamları bunu haber alınca geldiler ve boğazlamak için onu aldılar. Çünkü, bir İsrailoğlu olduğu belli idi. Âsiye onlara:

— Bu, bir tek çocuktur. Bununla İsrailoğullarının sayısı artmaz. Ben, Firavun'un yanına gidip onu bana bağışlamasını rica edeceğim. Eğer bağışlarsa, bana büyük iyilikte bulunmuş olursunuz. Eğer boğazlanmasını emrederse, çocuk zaten elinizdedir, dedi.

Âsiye, hükümdarın sevgili zevcesi olduğu için cellâtlar buna razı oldular. O da Firavun'un yanına giderek olayı anlattı ve:

— İkimizin de gözümüz aydın olsun. Onu öldürmeyiniz. Belki bize faydalı olur. Yahut, onu evlât ediniriz, diye rica da bulundu.

Âsiye'yi çok seven Firavun, onu kırmadı. Yalnız:

— Senin gözün aydın olsun... Benim oğula ihtiyacım yoktur, dedi

Resulûllah (S.S.) Efendimiz:

— Vallahi eğer Firavun da zevcesi gibi «Benim de gözüm aydın olsun» demiş olsaydı, o da onun gibi Mûsâ'ya iman etmiş olurdu. Lâkin, Allah kendini bundan mahrum etti, demiştir.

Çünkü Firavun, zalim ve cebbar olmaktan başka, kendisini Tanrı ilân etmek gibi, Tanrıya ortak koşmaktan da büyük bir suç işlemişti ve bunun cezasını çekmesi gerekiyordu. Mûsâ'ya iman etse, bundan kurtulur ve üzerinde olan mazlûmların hakkı ile isyanı ortada kalırdı.

Hz. Mûsâ'nın kız kardeşi ise, onun Âsiye'nin cariyeleri tarafından bulunarak sudan çıkarıldığını ve saraya götürüldüğünü uzaktan görmüştü. Hemen annesine koşup olanları haber verdi. O da tereddütlerinden dolayı tövbe ve istiğfar ile Cenabı Hakka şükretti.

Âsiye, çocuğun kendisine bağışlanmasından dolayı pek memnun kalmıştı. Lâkin, kısa zamanda yeni bir güçlük baş gösterdi. Çocuk, hiç bir sütannenin memesini almıyordu. Cenabı Hak:

«Sütannelerin memesini almamasını sağladık» diye buyurmaktadır.

Âsiye, üzüntü ve telâş içinde iken çocuğun ablası sokularak:

— Size ona sizin adınıza bakacak, ona iyi davranacak bir aile salık vereyim mi? dedi.

Âsiye:

Ver, deyince gidip annesini getirdi. Mûsâ'yı onun kucağına verdiler. Hemen annesinin memelerine yapışarak emmeğe başladı. Yuhib, kapıldığı şefkat duygusu yüzünden kendisini güç tuttu.

Cenabı Hak buyuruyor ki:

— Kalbini pekiştirmeseydin, nerede ise saraya alınan çocuğun kendi oğlu olduğunu açığa vuracaktı... Böylece onu (Mûsâ'yı), annesinin gözü aydın olsun, üzülmesin ve Allahın verdiği sözün gerçek olduğunu anlasın diye geri verdik.

Müjdeciler, Âsiye'ye koşup çocuğun genç bir kadının sütünü kabul ettiğini haber verdiler. Âsiye, hemen onları yanına getirtip çocuğun büyük bir iştahla emdiğini görünce Yuhib'e:

— Sen burada, benim yanımda kal, dedi. Çünkü, bu çocuğu sevdiğim gibi hiç bir şeyi sevmedim.

Genç ana, şu itirazda bulundu:

— Ben, evimi ve öbür çocuklarımı bırakamam. Arzu edersen çocuğu bana teslim et. Ben onu evime götürür ve kendi oğlum imiş gibi bakarım.

Âsiye, buna yanaşmak istemediyse de Hz. Mûsâ'nın annesi şiddetle diretti. Çünkü, Cenabı Hakkın oğlunu ona iade edeceği hakkındaki vaadini hatırlamıştı ve onun vaadinde durduğunu da bilirdi.

Annesi Mûsâ'yı alıyor

Nitekim, Firavun'un zevcesi sonunda buna razı oldu. Yuhib, oğlunu alarak evine döndü.

Hz. Mûsâ, gayet sıhhatli ve gürbüz bir çocuk olarak büyüdü. Âsiye, onu sık sık getirtip görmekte ve sevip okşamaktaydı. Annesine ise, aileyi büyük

refahla geçindirecek kadar ücret veriyordu. Hz. Mûsâ, nihayet tek başına saraya gelebilecek kadar büyüdü. İsrailoğulları o zamanlar şehrin kenar bir mahallesinde oturuyorlardı. Âsiye, onun yalnız başına saraya geldiğini haber alınca yanında bulunanlara:

— Benim oğlum geliyor. Herkes onu saygı ile karşılasın ve hediyesini sunsun. Ben sonra herkesin ne hediye vermiş olduğuna bakacağım, dedi.

Bunun üzerine herkes yollara dökülüp Âsiye'nin oğulluğunu karşıladı ve hediyesini sundu. Huzuruna girdiği zaman Firavun'un zevcesi Mûsâ'yı gördüğü için sevindi. Oğulluğu hem güzel ve hem de son derece zarif bir çocuk olmuştu. Âsiye:

— Onu Firavun'a götürünüz de sevsin, dedi. Yanına götürdükleri zaman Firavun onu kucağına aldı. Lâkin çocuk, onun sakalını tutup çekti. O zaman Firavun:

— Bu çocuk bana düşmandır. Her halde beni yeneceği söylenen budur, diyerek onu cellâtlara teslim etmelerini söyledi. Âsiye, bunu duyunca koşup geldi:

— Sen onu bana bağışlamamış mıydın? Yine ne oldu? dedi.

Firavun olanları söyleyince Âsiye güldü:

— O daha iyiyi, kötüyü ayıracak yaşa gelmemiştir, dedi. İstersen dene. Kendisine inci ile ateş koru parçası ver. Bakalım, hangisine elini uzatacak?

Firavun, çocuğa iki inci tanesiyle iki ateş koru uzattı. Hz. Mûsâ, uzanıp ateş parçalarını avuçladı. Hemen elini yakmasın diye bunları avucundan aldılar. Âsiye:

— Gördün mü? dedi. Eğer iyiyi kötüden ayıratak olabiliseydi ateşe el uzatır mıydı?

Firavun, buna kanaat getirerek çocuğu serbest bıraktırdı.

Aradan yıllar geçti. Hz. Mûsâ nihayet olgunluk çağına gelerek güçlü, kuvvetli bir delikanlı oldu. Hem bundan, hem de saraya mensup olduğundan dolayı herkes ondan çekinmekteydi. O da soydaşlarını himayeye başladı. Zamanla bu yüzden kimse İsrailoğullarına el kaldıramaz, hattâ hakaret edemez oldu.

Hz. Mûsâ, bir gün şehrin kenar semtlerinde dolaşırken bir Mısırlının bir İsrailoğlunu dövmekte olduğunu gördü. Soydaşı, ondan yardım istedi. Hz. Mûsâ, Mısırlıyı şöyle bir itince herif düştü ve öldü. Hz. Mûsâ:

— Bu, şeytanın işidir. Çünkü o apaçık, doğru yoldan çıkaran bir düşmandır, dedi. Sonra, Allaha dua etti:

— Rabbim, şüphesiz kendime yazık ettim. Sen beni bağışla.

Allah da onu bağışladı.

Hz. Mûsâ, korkmuştu. Lâkin, kendisini gören yoktu. Bununla beraber sabaha kadar şehirde dolaşarak bu olayın duyulmuş olup olmadığını anlamağa çalıştı.

Diğer taraftan bazı Mısır'lılar Firavun'a başvurarak:

— Bir İsrailoğlu, bir Mısırlıyı öldürmüş. Bu, bizim için büyük hakarettir. Onların böyle davranmalarına müsaade etmeyip ibret olacak bir ceza ver, dediler.

Firavun:

— Onu kimin öldürmüş olduğunu gören var mı? diye sordu.

— Hayır, karşılığını verdiler.

— O halde delilsiz ve şahitsiz hükmetmemiz doğru değildir.

Bundan sonra Firavun'un emriyle araştırma ve soruşturma başladı. Mısırlılar bu olay için delil ve şahit bulmak maksadiyle bütün şehri dolaşıyorlardı. Hz. Mûsâ ise bu sefer aynı İsrailoğluna rastladı. Herif, yine bir Mısırlı ile dövüşüyordu ve yine kendisinden yardım istedi. Hz. Mûsâ esasen dün yaptığı şeye pişman olmuştu:

— Aslında sen azgının birisisin, diyerek onu tutmak isteyince, herif bu sefer:

— Ey, Mûsâ.... dün bir cana kıydığın gibi, bugün de beni mi öldürmek istiyorsun? Sen bir arabulucu değil, yeryüzünde bir zorba olmak istiyorsun, diyo bağırdı.

Bunu duyan öbür Mısırlı hemen kaçmış ve durumu icap edenlere haber vermişti. Olanlar, Firavun'a bildirildi. O da Hâmân'a hemen cellâtları gönderip Hz. Mûsâ'yı idam ettirmesini emretti. Cellâtlar, yola koyuldular. Kendisine şehrin büyük caddesinde rastlayacaklarını biliyorlardı.

Lâkin, onun taraftarlarından biri şehrin ucundan kestirme yollardan hızla gelip Hz. Mûsâ'yı buldu ve:

— Ey Mûsâ, ileri gelenler seni öldürmek için aralarında konuşuyorlar. Hemen uzaklaş! dedi.

Hz. Mûsâ, o gün şehri ve arkasından Mısır topraklarını terkedip kaçtı. Tek başına uzun mesafeler aşıp Akabe körfezinin güney taraflarına, Medyen iline vardı. O zaman Medyen'lilere henüz gökten azab inmemişti. Hz. Mûsâ, şehrin kapısına vardığı zaman bir çok kimselerin hayvanlarını sulamak üzere toplanmış olduklarını gördü. Bir tarafta ise, kalabalığa yaklaşamıyan iki genç kız duruyordu. Hz. Mûsâ, onlara yaklaşarak:

— Siz hayvanlarınızı neden suvarmıyorsunuz? diye sordu. Kızlar:

— Çobanlar ayrılmadan biz suya yaklaşamayız. Babamız çok yaşlıdır. Biz ise, onun işini yapıyoruz. Halbuki âciz iki kızız, ırmağa sokulamıyoruz, dediler.

Hz. Mûsâ, onların davarlarını alıp suya sokuldu ve suvardı. Sonra, bir gölgeliğe oturdu. Hem yorgun, hem açtı:

— Ya Rabbi, doğrusu bana indireceğin hayra muhtacım, dedi.

Hz. Mûsâ ile Hz. Şuayıp

Biraz sonra o genç kızlardan birisi utana utana yaklaşarak:

— Babam, ücretini ödemek için seni çağırıyor, diye haber verdi.

Aslında bu kızlar, Hz. Şuayb'ın kızları, babaları da Hz. Şuayb idi. Hz. Mûsâ, yerinden kalkıp onun yanına vardı. Hz. Şuayb onu görünce:

— Sen de bizim gibi İbranî olmalısın, dedi.

Genç adam:

— Evet, söylediğin gibidir, cevabını verdi.

— Kimlerdensin?

— İsrailoğullarından ve Lâvi'nin sıbtındanım.

— Peki, buralarda tek başına ne arıyorsun?

Hz. Mûsâ, bunun üzerine başına bütün gelenleri anlattı. Hz. Şuayb kendisine:

— Korkma, artık o zalim milletin elinden kurtuldun, dedi.

Bu sırada kızlarından birisi babasına:

— Babacığım, onu ücretle tut. Bu güçlü ve güvenilir adam, ücretle tutulacakların en iyisidir, temindir bulundu. Sen artık ihtiyarladın. Biz ise kadın olduğumuz için bu işleri gerektiği gibi başaramıyoruz.

Hz. Şuayb:

— Evet, güçlü olduğu görünüyor. Lâkin güvenilir biri olduğunu nereden bileyim? dedi.

Kızı:

— Ben anladım, karşılığını verdi.

— Nasıl anladın?

— Demin sana gelirken ben önden yürüyordum. Bana bir kötülük etmek istemediği için arkasında yürümemi söyledi. Bundan, onun güvenilir bir kimse olduğunu anladım.

Bunun üzerine Hz. Şuayb, genç adama döndü:

— Bana sekiz yıl hizmet edersen, bu iki kızımdan birini sana nikâhlamak isterim. Eğer on yılı tamamlarsan, bu senin bir lûtfun olur. Ama, sana ağırlık vermek istemem, İnşallah beni iyi bir kimse olarak bulacaksın.

Hz. Mûsâ, ona şu cevabı verdi:

— Bu, seninle benim aramda bir (anlaşma) dır. Bu iki süreden hangisini doldurursam doldurayım bana haksızlık etmezsin. Söylediklerime, Allah vekildir.

Hz. Şuayb, onu kendisine getiren kızla evlendirdi. Bu olay, şöyle geçmişti: Babaları kızlarından birisine:

— Bana bir asâ, yani dayanacak değnek getir, dedi. Kız ona bir asâ getirdi. Bu asâ kendisine, insan şekline girmiş bir Melek tarafından hediye edilmişti. Babası:

— Bunu yerine koyarak başkasını getir, dedi.

Kız, istenileni yapıyorum sanarak yine aynı asâyı getirdi. Babası tekrar onu yerine koyarak başka bir asâ getirmesini emretti. Kız, bunu yerine götürüp koydu ve başka bir asâya elini uzattığı zaman asâlar yer değiştirip eline yine ilki geldi. Babası kızını kaç kere gönderse, aynı asâ geliyordu. Nihayet bunu Hz. Mûsâ'ya verip kendisini koyunlarını otlatmağa gönderdi. O da, elinde bu asâ olduğu halde çobanlık etti. Sonra Hz. Şuayb, bunun bir emanet olduğunu düşünerek verdiğine pişman oldu ve almak için arkasından kıra gitti. Orada Hz. Mûsâ'yı bulup:

— O asâyı bana iade et, dedi.

Lâkin Hz. Mûsa:

— Bu asâ benimdir, diye vermek istemedi. Bunun üzerine ilk naslayacaklarını hakem yapmayı kararlaştırdılar. Bu sırada insan kıyafetinde bir Melek yanlarına geldi. Meseleyi kendisine anlattılar ve aralarında hakem olmasını istediler. Melek:

— Asâyı yere koyunuz. İçinizden kim onu yerden kaldırabilirse onundur, dedi.

Mûsâ, Sufra ile evleniyor

Asâ, yere konuldu. Kızların babası ne kadar uğraştıysa da bunu kaldıramadı. Yere yapışmış gibiydi. Sıra Hz. Mûsâ'ya gelince kolaylıkla yerden alıp havaya kaldırdı. Hz. Şuayb, bunda bir hikmet sezerek asâyı ona bıraktı. Aynı zamanda asâyı getiren, kızı onunla evlendirdi. Hz. Mûsâ, elinde bu asâ bulunduğu halde söz verdiği sürece çoban olarak hizmet etti.

Resûlü Ekrem (S.S.) Efendimiz buyuruyorlar ki:

— Ben Cebrail'e:

— Mûsâ, tayin edilen iki müddetten hangisini yerine getirdi? diye sordum.

— Uzun olan (yani on yıl) müddetle hizmet etmek suretiyle şartı en mükemmel surette yerine getirdi, diye cevap verdi.

İki kız kardeşin adları Leyya ve Sufra idi. Hz. Mûsâ, bunlardan Sufra ile evlenmiştir.

Hz. Mûsâ, hizmet müddetini böylece en mükemmel şekilde tamamladıktan sonra kayınpederine vedâ edip ailesini alarak yola çıktı. Lâkin, bir müddet sonra yolunu şaşırdı. Bu sırada Sinâ'da Tûr dağı civarına gelmiş bulunuyordu. Mevsim kıştı. Derken, uzakta bir ateş gördü. Ailesine:

— Durun, bir ateş gördüm. Ya ondan size ısınabilmeniz için yanar bir odun getirir veya ateşin yanında yolu gösterecek birini bulurum, dedi. Oraya gelince kutsal yerdeki vâdinin sağ tarafında bulunan ağacın yanından kendisine seslenildi:

— Ey Mûsâ!.. Ben şüphesiz senin Rabbinim.. Ayağındakileri çıkar. Çünkü sen, kutsal bir vâdi olan Tûrâ'dasın. Ben seni seçtim. Artık vahyolunanları dinle. Şüphesiz ki ben Allahım, benden başka Tanrı yoktur. Bana kulluk et, beni anmak için namaz kıl. Herkesin yaptığının karşılığını görmesi için — zamanını gizli tuttuğum — Kıyamet mutlaka gelecektir. Bana inanmıyan ve hevesine uyan kimse, seni ondan alakoymasın, yoksa helâk olursun.

Hz. Mûsâ, bu ilâhî hitap karşısında şaşırmış, donakalmıştı. Ne yapacağını bilmiyor, büyük bir haşyet bütün benliğini sarmış bulunuyordu.

O zaman, kendisine tekrar hitab vâki oldu:

— Ey Mûsâ... Sağ elindeki nedir?

Hz. Mûsâ'nın ağzından güçlükle:

— O benim asâmdır. Ona dayanırım. Onunla davar güderim. Yaprak silkelerim. Ondan, daha bir

çok şekilde faydalanırım, kelimeleri döküldü.

Cenabı Hak:

— Ey Mûsâ! Onu bırak... dedi.

Hz. Mûsâ, asâsını bırakınca onun koca bir yılan haline geldiğini, bir yılan gibi kıvrandığını görerek arkasına bakmadan kaçtı.

Kendisine:

— Ey Mûsâ, dön gel, korkma, onu al. Çünkü sen güvende olanlardansın. Biz onu eski haline döndüreceğiz. Biz sana daha büyük mûcizelerimizi göstereceğiz. Elini koynuna, koltuğunun altına sok. Bembeyaz ve lekesiz olarak çıksın. Ellerini kendine çek, korkun kalmasın. Bu ikisi Firavun ile onun ileri gelenlerine karşı Rabbinin iki delilidir. Şüphesiz, onlar yoldan çıkmış bir millettir, denildi.

Hz. Mûsâ, denilenleri yaptı. Yılan, yine asâ haline geldiği gibi, koynuna soktuğu eli kar gibi bembeyaz ve lekesiz hale geldi. Tekrar sokunca eski haline döndü. O zaman:

— Rabbim, doğrusu ben onlardan birisini öldürdüm. Beni öldürmelerinden korkarım. Rabbim, göğsümü genişlet. İşimi kolaylaştır. Dilimin düğümünü çöz ki söylediklerimi iyi anlasınlar. Kardeşim Hârûn'un dili benimkinden daha düzgündür. Onu da benimle birlikte Peygamber yap. Benim vezirim et. Beni onunla destekle. Çünkü beni yalanlamalarından korkarım. Onu görevimde ortak kıl ki seni daha çok ululayalım ve daha çok analım. Şüphesiz sen, bizi görmektesin, diye dua etti.

Cenabı Hak:

— Ey Mûsâ, istediğin verildi. Seni, kardeşinle destekliyeceğiz. İkinize bir kudret vereceğiz ki onlar size el uzatamıyacaklar. Âyetlerimizle ikiniz ve ikinize uyanlar üstün geleceklerdir. Zaten sana başka bir kere de iyilikte bulunmuş ve annene vahyedilmesi gerekeni «Mûsâ'yı bir sandığa koy da suya bırak. Su, onu kıyıya atar. Bana da, ona da düşman olan biri onu alır» diye vahyetmiştik. Ey Mûsâ, gözümün önünde yetişesin diye seni (Âsiye'ye) sevgili kıldım. Kız kardeşin Firavun'un sarayına giderek «Size, ona bakacak birini göstereyim mi?» demişti. Böylece, annen üzülmesin diye seni ona iade etmiştik. Sen, bir cana kıymıştın. Seni üzüntüden kurtarmış ve bir çok musibetlerle denemiştik. Bunun için Medyen halkı arasında yıllarca kalmıştın. Sonra Ey Mûsâ, vaktin geldi. Seni kendim için ayırdım. Sen ve kardeşin âyetlerimle gidin. Beni anmakta gevşek davranmayın. Firavun'a gidin. Doğrusu o, azmıştır. Ona yumuşaklıkla söyleyin. Belki öğüt dinler veya korkar, diye buyurdu.

Hz. Mûsâ ile yanına gelmiş bulunan Hz. Hârûn:

— Rabbimiz, onun bize fenalık etmesinden veya azgınlığının artmasından korkarız, dediler.

Cenabı Hak:

— Korkmayın, ben sizinle beraberim. Görür ve duyarım. Ona gidip şöyle söyleyin:

— Şüphesiz biz Allahın Peygamberleriyiz. İsrail oğullarını bizimle beraber (bu diyardan) gönder. Onlara azab etme. Rabbinden sana bir mûcize getirdik. Doğru yola gidene selâm olsun. Doğrusu bizi yalanlayana ve bizden yüz çevirene azab edileceği vahyolundu. Zulmeden milleto git. Zulmetmekten sakınmazlar mı? buyurdu.

Bunun üzerine Hz. Mûsâ ile kardeşi, yanlarında aileleri bulunduğu halde pervasızca Mısır diyarına gittiler ve kendi milletlerinin arasına yerleştiler. Aradan uzun zaman geçmiş, olaylar unutulmuştu. İki kardeş, doğru Firavun'a vardılar ve Cenabı Hakkın kendilerine söylediklerini tekrarlayıp onu Rabba kulluğa dâvet ettiler.

Firavun, onları hayretle dinledikten sonra:

— Rabbiniz kimdir? diye sordu.

Hz. Mûsâ, buna:

— Rabbimiz, her şeye varlık veren, sonra onu doğru yola eriştirendir.

— O halde, daha evvel gelen nesillerin hali ne olacak?

— Onların bilgisi Rabbimin katında yazılıdır. Rabbim şaşırmaz ve unutmaz. Sizin için yer yüzünü döşeyen, yollar açan, gökten yağmur indiren odur. (Diyor ki) Biz o su ile türlü türlü, çift çift bitkiler yetiştirdik. İster yiyin, ister hayvanlarınızı otlatın. Bunlarda akıl sahipleri için şüphesiz dersler var. Sizi yerden yarattık, oraya döndüreceğiz ve tekrar oradan çıkaracağız.

Firavun yanındakilere döndü:

— Sizin benden başka Tanrınız olduğunu bilmiyordum.

Sonra, Hâmân'a alayla:

— Ey Hâmân, toprağın üzerinde ateş yak, tuğla hazırla ve benim için bir kule yap. Üzerine çıkarsam belki Mûsâ'nın Tanrısını görürüm, dedi.

Nihayet Hz. Mûsâ'ya hitab etti:

— Biz seni çocuk iken yanımıza alıp büyütmedik mi? Hayatının bir çok yıllarını aramızda geçirdin. Sonunda da yapacağını yaptın. Sen, nankörün birisisin.

Hz. Mûsâ, ona şu cevabı verdi:

— O işi isteyerek yaptımsa, sapıklardan olayım. Bu yüzden sizden korkup aranızdan kaçtım. Sonra Rabbim bana hikmet vererek Peygamber yaptı. Başıma kaktığın bu nimet, İsrailoğullarını kendine köle ettiğinden dolayıdır.

Firavun tekrar:

— Bu, âlemlerin Rabbi dediğin kimdir? diye sordu.

Hz. Mûsâ:

— Eğer kesin olarak bilecek kimseler iseniz, bilin ki O, göklerin ve yerin ve ikisinin arasında bulunan şeylerin Rabbidir, dedi.

Sonra, yanında bulunanlara hitab etti:

— Duyuyor musunuz? O sizin de Rabbiniz, önce geçmiş atalarınızın da Rabbidir.

Firavun, etrafındakilere:

— Size gönderilen Peygamberiniz, şüphesiz delinin biri... dedi.

Hz. Mûsâ devam etti:

— Eğer akıl edebilen kimselerden iseniz, biliniz ki O, doğunun, batının ve ikisinin arasında bulunanların Rabbidir.

Firavun, kızmağa başlamıştı:

— Eğer benden başkasını Tanrı edinirsen, and olsun ki seni zindana atarım.

— Sana, bir mûcize getirmiş olsam da mı? Firavun:

— Doğru sözlü isen mûcizeni göster, dedi.

Mûsâ'nın mucizesi

HZ. MÛSÂ, bunun üzerine asâsını yere attı. Değnek, kocaman bir yılan olup yerde kıvrılarak dolaşmağa başladı. Sonra, elini koynuna sokup çıkardı. Herkes bu elin bembeyaz hale gelip nûr saçmağa başladığını gördü.

HAZRETİ MUSÂ FİRAVUN'UN SARAYINDA BÜYÜDÜ FAKAT HİÇ BİR ZAMAN KENDİ KULUNDAN OLANLARA KARŞI SEMPATİSİNİ KAYBETMEDİ. BİR GÜN EHRAMLARIN YAPILIŞINI SEYREDERKEN BİR MISIRLININ ZAVALLI BİR YAHUDİYİ DÖVDÜĞÜNÜ GÖRDÜ. BÜYÜK BİR ÖFKEYE KAPILARAK MISIRLIYI ÖLDÜRDÜ.

Bu sırada yılan ağzını açarak üzerine doğru yürüyünce Firavun korkarak yerinden sıçradı ve:

— Şu yılanı zaptet, sana inanacağım. İsrailoğullarını da seninle birlikte göndereceğim, dedi.

Hz. Mûsâ, yılanı tutunca eskisi gibi bir asâ oldu.

Hz. Mûsâ, bundan sonra Firavun'un yanından ayrıldı. Lâkin, Mısır hükümdarı korkusunu yenerek ona inanmaktan ve İsrailoğullarını serbest bırakmaktan vazgeçti.

İbni İshak'ın rivayetine göre, Hz. Mûsâ, kardeşi ile birlikte Mısır'a döndükten sonra Firavun'un huzuruna çıkma müsaadesi almak için tam iki yıl beklemiştir. İki kardeş her gün sarayın kapısına geliyor, Allahın elçileri olduğunu söylüyorlardı. Lâkin bunu Firavun'a duyurmağa kimse cesaret edememekteydi. Nihayet bir gün dalkavuklarından biri hükümdarı eğlendirdiği sırada:

— Efendimiz, kapıda acayip sözler söyleyen iki kişi var. Bunlar Tanrının elçisi olduklarını ileri sürüyorlar ve senden başka Tanrı bulunduğunu söylüyorlar, dedi.

Ve Firavun sadece merakı yüzünden onların huzuruna getirilmesini emretti.

Hz. Mûsâ, yanından ayrıldıktan sonra hükümdar birden hastalandı. Bu, korkudan doğan bir ishaldi ve tam yirmi gün sürdü. Bununla beraber, onun hâlâ bir sihirbaz olduğunu sanıyordu. İyileştikten sonra devlet ve saray erkânını toplayarak kendilerine şunları söyledi:

— Mûsâ, büyük bir sihirbazdır. Sizi sihirle korkutup memleketinizden çıkarmak istiyor. Ne dersiniz?

Ona:

— «Mûsâ'yı da, kardeşi Hârûn'u da şehirde alakoy. Bir yere kaçmasınlar. Sonra öbür şehirlere haber gönder. Ne kadar usta sihirbaz varsa gelsin.. Bunlar, onu mağlûp ve rezil edeceklerdir, dediler.

Firavun bunu doğru bularak hemen gereken emirleri verdi. Aynı zamanda Hz. Mûsâ'yı çağırtarak kendisine:

— Ey Mûsâ, senin sihirbazlıklar gösterip bizi korkutmak ve yurdumuzdan sürüp çıkarmak istediğini anlıyorum. Şimdi biz de sana, seninkilere benzer sihirler göstereceğiz. Bir vakit seç, o gün orada buluşalım, dedi.

Hz. Mûsâ:

— Buluşmamız sizin bayram gününüzde, herkesin toplandığı sabah ile öğle arası, yani kuşluk vakti olsun, karşılığını verdi.

Sihirbazlar nihayet toplaşıp geldiler. Firavun, onlarla görüştü. Halbuki aslında bir takım gözboyayıcılardı. Hükümdara:

— Eğer onu yenecek olursak bize bir mükâfat var, değil mi? diye sordular.

Firavun:

— Evet, karşılığını verdi. O zaman gözde insanlar olacaksınız.

Ertesi gün, halk meydana dâvet edildi. Firavun da geldi. Sonra iki taraf karşı karşıya durdu.

Hz. Mûsâ, sihirbazlara bakarak:

— Size yazıklar olsun. Allaha karşı yalan uydurmayın. Yoksa azabı ile sizi yok eder. Allaha iftira eden hüsrana uğrar, dedi.

Sihirbazlar, ona cevap vermiyerek aralarında tartıştılar. Sonra Hz. Mûsâ ile Hz. Hârûn'u gösterip:

— Bu iki sihirbaz, sihirleriyle sizi yurdunuzdan çıkarmak, sizin üstün dininizi ortadan kaldırmak istiyorlar, dediler.

Sonra da, onlara döndüler:

— Haydi, düzenlerinizi bir araya getirin ve sıra ile gelin. Bugün üstün gelen başarıya ulaşacaktır. Amma, Firavun hakkı için biz üstün geleceğiz.

Hz. Mûsâ ile kardeşi cevap vermediler. O zaman kendisine:

— Ey Mûsâ, ya sen marifetlerini ortaya koy, yahut da biz koyalım, dediler.

Hz. Mûsâ, sükûnetle:

— Evvelâ siz koyun! karşılığını verdi.

Bunun üzerine sihirbazlar iplerini ve değneklerini ortaya attılar. Bunlar herkese, kımıldıyor ve yürüyor gibi göründüler.

Bu hal halkı hayretler içinde bıraktı ve ürküttü. Hz. Mûsâ, bir ân için onlara üstün gelememekten korktu. Bunun üzerine Cenab-ı Hak tarafından kendisine şöyle vahyolundu:

— Korkma... Sen onlardan muhakkak daha üstünsün. Sağ elindekini at da onları yutsun. Çünkü, yaptıkları sadece bir düzendir. Sihirbaz nereden gelirse gelsin, başarı kazanamaz.

Hz. Mûsâ, birden gönlünün ferahladığını duyarak sihirbazlara döndü:

— Yaptığınız sihirdir. Fakat Allah, onu boşa çıkaracaktır. Allah bozguncuların işini elbette düzeltmez. Suçlular istemese de, Allah sözleriyle gerçeği gerçekleştirecektir.

Hz. Mûsâ, böyle söyledikten sonra asâsını yere attı. Değnek, hemen koca bir yılan şekline girerek, öbürlerini birer birer yuttu. Sihirbazlar, bunun üzerine secdeye kapanarak:

— Biz, âlemlerin Rabbine ve Mûsâ ile Hârûn'un Rabbine inandık, dediler.

Firavun hiddetle bağırdı:

— Ben izin vermeden mi ona inandınız? Doğrusu bu, halkı şehirden çıkarmak için düzdüğünüz bir hiyledir. Fakat, siz göreceksiniz. And olsun ki, ellerinizi, ayaklarınızı çaprazlama keseceğim. Sonra da, hepinizi asacağım.

Sihirbazlar, şu karşılığı verdiler:

— Doğrusu biz, sadece Rabbimize dönmüş oluruz. Rabbimizin âyetleri gelince onlara inandığımız için bizden öç alıyorsun.

Sonra:

— Rabbimiz, bize sabır ver, ve canımızı Müslüman olarak al! diye dua ettiler.

Firavun ve yanındakiler:

— Bu yalancı sihirbazın biridir. Onunla birlikte iman etmiş olanların oğullarını öldürün. Kadınlarını sağ bırakın, dediler.

Firavun ise:

— Beni bırakın da Mûsâ'yı öldüreyim. O, Rabbine yalvaradursun. (Çünkü) korkarım ki o sizin dininizi değiştirecek ve yeryüzünde bozgun çıkartacak, diyordu.

Hz. Mûsâ, hiç soğukkanlılığını bozmadı:

— Doğrusu ben de hesap görülecek güne inanmayan ve kibirlenenlerin hepsinden benim de, sizin de Rabbiniz olan Allaha sığınırım.

HAZRETİ MÛSÂ'NIN RÖNESANS DEVRİNİN ÜNLÜ SANATCISI MİKELANJ TARAFINDAN YAPILAN MUHTEŞEM HEYKELİ

Firavun iman etmiyor

FİRAVUN ailesinden olup iman etmiş olduğunu gizleyen biri bu sırada söze karıştı:

— Rabbim Allahtır, diyen bir adamı mı öldüreceksiniz? Halbuki size Rabbinizden mûcizelerle gelmiştir. Eğer yalancı ise, yalanı kendisinindir; eğer doğru söylüyorsa, sizi korkuttuklarının bir kısmı başınıza gelebilir... Bugün memlekette hükümranlık sizindir. Başta olan sizsiniz. Amma, Allahın baskını size çatınca, ona karşı size kim yardım eder.

Firavun ise:

— Ben size, ancak kendi görüşümü söylüyorum. Sizi ancak doğru yola iletiyorum, dedi.

İnanmış adam:

— Ey milletim, diye devam etti. Doğrusu ben sizin için Nûh milletinin, Âd, Semûd ve onlardan sonra gelenlerin durumu gibi, Peygamberleri yalanlayan toplulukların uğradıkları bir günün (azabından) korkuyorum. Allah, kullarına zulüm edilmesini istemez. Ah ve feryad gününden korkuyorum. Arkanızı dönüp kaçacağınız gün, sizi Allaha karşı savunan bulunmaz. Allahın saptırdığını doğru yola getiren yoktur.

Firavun hâlâ:

— Biz elbette onları ezeceğ üstünlükteyiz, diyordu.

Nihayet, meydanı terkedip sarayına döndü ve İsrailoğullarının en ağır tazyikler altına alınmasını emretti.

Hz. Mûsâ, onlara:

— Allahtan yardım isteyin ve sabredin. Yeryüzü şüphesiz ki Allahındır ve kullarından dilediğini ona mirasçı kılar. Sonuç, Allaha karşı gelmekten sakınanlarındır, diyor, onlar da kendisine:

— Sen bize Peygamber olarak gelmeden önce de, geldikten sonra da eziyet çekti, karşılığını veriyorlardı.

Hz. Mûsâ ise:

— Rabbinizin düşmanlarınızı yok etmesi ve yeryüzünde sizi onların yerine geçirmesi ümid edilir. O zaman da nasıl davranacağınıza bakar, dedi.

Firavun, nihayet söylediği kuleyi yaptırdı ve bunun tâ tepesine çıkarak göğe bir ok fırlattı. Ok yere, kanlanmış olarak düştü. Her halde, bir kuşa rastlamıştı. Lâkin Firavun bunu görünce:

— Mûsâ'nın tanrısını öldürdüm! diye öğündü. Bunun üzerine Cenab-ı Hak, müthiş bir kuraklık musallat etti. Lâkin Firavun ailesi:

— Bizi sihirlemek için ne mûcize gösterirsen göster, sana inanmıyacağız! diyorlar, bir iyilik gelirse kendilerinden biliyor, bir kötülük olursa Hz. Mûsâ'nın uğursuzluğuna veriyorlardı.

Lâkin, kuraklık pek fazla uzayınca canlarına tak dedi. Sonunda ona başvurarak:

— Ey Mûsâ, Rabbine dua et, bu belâyı başımızdan defetsin. Biz de sana iman ederiz ve İsrailoğullarının seninle birlikte Mısır'dan çıkmasına izin veririz, dediler.

Hz. Mûsâ dua etti. Bunun üzerine Cenab-ı Hak yağmur gönderdi. Ekinler büyüdü. Bolluk ve bereket oldu. Lâkin, onlar iman etmediler. Bunun üzerine Cenab-ı Hak su baskınları gönderdi. Ekili yerler su altında kaldı. Hz. Mûsâ'ya tekrar başvurup dua etmesini istediler ve eskisi gibi söz verdiler. Onun duası ile sular çekilip ekinler yine boy attı. Fakat Firavun ailesi ve ona tâbi olanlar yine sözlerinden döndüler. Bunun üzerine Cenab-ı Hak onlara çekirge musallat etti. Bunlar, bütün ekinleri yediler. Hiçbir şey bırakmadılar. Mısır'da kıtlık hüküm sürmeğe başladı. Sonunda Firavun ailesi, Hz. Mûsâ'ya haber gönderdi:

— Bu çekirgeleri defetmesi için Allahına dua et. Çünkü halk ıstıraba düşmüştür. Bunları defedebilirsen her isteğin kabul edilecektir.

Hz. Mûsâ, Cenab-ı Hak'dan Firavun'u deneme ve sınamalarla yola getirmek emrini almış bulunduğu için, dua ederek çekirgeleri defetti. Mısırlılar:

— Bu belâdan da kurtulduk. Artık başımıza hiçbir şey gelemez ve Mûsâ da bir şey yapamaz, diyerek sözlerinden dönüp azgınlıklarında devam ettiler.

Cenab-ı Hak, bunun üzerine bir nevi böcek gönderdi. Bu, güveye de, karıncaya da benziyordu. Mısırlılar şimdiye kadar böyle bir böcek görüp tanımamışlardı. Bu böcekler zahireye musallat olarak mahvettikten başka Mısırlıların elbiselerini delip vücutlarını ısırıyor, yemeklerine hücum ediyor, onlara bulaşarak yenmiyecek hale getiriyorlardı. Herkes yiyeceğini koymak için tuğladan sütunlar yaptılar ve tencerelerini bunların üzerine yerleştirdilerse de, fayda etmedi. Ne zaman kapaklarını açsalar, bunların böceklerle dolmuş olduğunu görürlerdi. Şimdiye kadar gelen belâlar içinde hiçbir şey bu haşarat kadar onları rahatsız etmemişti. Nihayet, yine Hz. Mûsâ'ya başvurup kendilerini bunlardan kurtarması için ricada bulundular:

— Senin bir sihirbaz değil, bir Tanrı Elçisi olduğuna, kimsenin baş edemediği, bu böceklerle baş edersen inanacağız ve istediklerini yapacağız! diyorlardı.

Hz. Mûsâ dua etti ve haşarat kayboldu ve Mısırlılar yine sözlerinden dönüp azgınlıklarında devam ettiler.

Bunun üzerine Mısır'a durmadan iğrenç kurbağalar yağmağa başladı. Adım başında bunlara rastlanıyordu. Nihayet, her yer kurbağalarla kaplandı. Basacak yer kalmadı. Bunlar bir taraftan ölüp kokmakta, dayanılmaz bir koku ortalığı sarmakta, bu yüzden de salgın hastalıklar zuhur etmekteydi. Sıcak bastıkça hava teneffüs edilmez hale geldi. Sarayın bile bahçesi, damı, pencerelerinin içi kurbağa ölüleriyle doluştu. Bunlar ne kadar temizlenseler yerlerine yenileri yağmakta idi.

Sonunda, yine Hz. Mûsâ'ya başvuruldu ve yine sözler verildi. Onun duasiyle kurbağalar kaybolunca da yine sözlerden cayıldı.

Bütün bu mûcizeler, Firavun ailesiyle saray mensuplarını ve onlara körükörüne bağlı halkı bir türlü uyarmıyordu. Hattâ bu belâların yalnız onların başına gelerek İsrailoğullarının zarar görmemesini bile yorumlamıyorlardı.

Sonunda, bir belâ daha geldi. Mısırlılar hangi kuyudan su çekseler, hangi çeşmeden kablarını doldursalar, hattâ kovalarını Nil nehrine daldırıp çıkarsalar, sularının içilmesi ve kullanılması imkânsız kana döndüğünü dehşetle gördüler. Aynı yerlerden su alan İsrailoğullarının ise başlarına bu hal gelmiyordu.

Hemen tekrar Hz. Mûsâ'ya koştular:

— Ey Mûsâ, bu çok ağır bir imtihan. Bu hakikaten bir mûcize. Bizi bundan kurtar. Çünkü, artık sana inanmamak imkânsız. Sularımızı hiçbir sihir bu hale getiremez. Bu, apaçık bir mûcizedir. Sen, yine Allahına dua et. Sularımız eski haline dönerse iman edeceğiz ve İsrailoğullarının esareti sona erecek.

Hz. Mûsâ, bu belânın da Mısır üzerinden kalkması için Cenab-ı Hakka dua etti ve Cenab-ı Hak da duasını kabul buyurdu.

Ancak, Mısırlılar yine de imana gelmediler.

BU hallerden sonra Hz. Mûsâ, yanında kardeşi bulunduğu halde tekrar Firavun'a baş vurdu ve kendisine:

— Hayatın müddetince genç ve dinç yaşamak sıhhatte kalmak, uzun ömürlü olmak ve ölümünden sonra ebedî saadet olan Cennete erişmek şartiyle bana iman eder misin? dedi.

Bu sözler, Firavun üzerinde derin bir tesir hasıl etti ve:

— Hele Hâmân'a bir danışayım. Herhalde dediğini yapacağım, karşılığını verdi.

Hâmân yanına gelince:

— O adam geldi ve bana kendisine iman karşılığında genç ve dinç yaşamayı, sıhhatte kalmayı uzun ömürlü olmayı ve ölümümden sonra da ebedî saadete ulaşmayı vaad etti. Ne dersin? diye sordu.

Firavun, daha önceleri Hz. Mûsâ'dan hep:

— Sihirbaz! diye bahsettiği için Hâmân:

— O adam dediğin kimdir? dedi.

Firavun:

— Mûsâ! karşılığını verdi.

— Peki, sen onun teklifini reddetmedin mi?

— Hâmân gelince ona danışırım, dedim.

Hâmân, başını salladı:

— Ben, senin hakkında daha hayırlı düşünüyorum. Aciz göstermemelisin. Mûsâ'nın Rab dediğine tapıp bir köle mi olmak istiyorsun? Milletin, şimdiye kadar sana tapmağa alışmıştır. Mûsâ'nın Rabbine tapmağa başlarlarsa şüphesiz senden yüz çevirirler. Mûsâ'ya gelince, inan ki o sadece pek kuvvetli bir sihirbazdır.

Bunun üzerine Firavun tekrar kibirlendi ve Hz. Mûsâ'nın gösterdiği doğru yola gitmekten vazgeçti.

Hz. Mûsâ Mısır'dan çıkıyor

İşte, bundan sonra Cenab-ı Hak, Hz. Mûsâ'ya İsrailoğullarını alarak Mısır'dan çıkmasını emretti. Çünkü bir kısmı, Firavun ile devlet erkânının kendilerine fenalık etmelerinden korkarak ona tâbi olmak eğiliminde bulunuyorlardı. Hattâ, böyle yapanlar da vardı. Bir kısım İbrani kadınlar kıptilerle zinâ ederek çocuklar doğurmuşlar ve bir kısım İbrâniler de kıpti kadınlarıyla zinâ ederek evlât sahibi olmuşlardı. O zaman Hz. Mûsâ milletine:

— Eğer Allaha inanıyor ve teslim olmuş (İslâma gelmiş) bulunuyorsanız, Ona güvenin, dedi.

Onlar da kendisine:

— Allaha güvendik. Rabbimiz, bizi zalim bir milletle sınama. Bizi rahmetinle kâfirlerden kurtar, dediler.

Bunun üzerine Hz. Mûsâ'ya, göçün nasıl olacağı bildirildi:

— Ey Mûsâ, benim kullarımla birlikte gece vakti Mısır'dan çık. Firavun ve milleti, sizleri arkanızdan takip edeceklerdir.

Hz. Mûsâ, İsrailoğullarına:

Kıptilerden en değerli süs eşyalarını sözde ödünç olarak alınız. Kimse kimse ile yüksek sesle

MISIRLILAR VAADLERİNİ TUTMUYOR

KUR'AN-I KERİM'DE ŞÖYLE BUYURULUYOR
(Ağraf Sûresi)

Andolsun ki biz de Firavun ailesi ders alsınlar diye yıllarca kuraklığa uğrattık. Onlara bir iyilik geldiği zaman «Bu, bizden ötürüdür» derler. Bir fenalığa uğrarlarsa da Mûsâ ile onunla beraber olanların uğursuzluğuna verirlerdi. Bilin ki kendilerinin uğradığı uğursuzluk, Allah katındandır. Fakat, çoğu bunu bilmezler. Firavun ailesi «Bizi sihirlemek için ne mûcize gösterirsen göster, sana inanmıyacağız» dediler. Bunun üzerine su baskınını, çekirgeyi, haşeratı, kurbağaları ve kanı birbirinden ayrı mûcizeler olarak onlara musallat ettik Yine de büyüklük taslayıp suçlu bir millet oldular. Azab başlarına çökünce, «Ey Mûsâ... Rabbine, sana verdiği ahde göre, bizim için dua et. Bizden azabını kaldırsın. Sana andolsun ki inanacağız ve İsrailoğullarını seninle beraber göndereceğiz» dediler. Azabı, nasıl olsa tamamlıyacakları bir müddet için, üzerlerinden kaldırınca, hemen sözlerinden caymakta idiler.

konuşmasın. Böylece sizi uykuda sansınlar. Evlerinizi terkettiğinizi anlamamaları için sabaha kadar devam edecek mumlar yakınız. Aranızda parola Amr kelimesidir. Herkes alâmet olmak üzere kapısına biraz kan sürsün. Kıpti kadınlardan doğan çocukları alınız. Çünkü, onların babaları sizlersiniz ve onlar sizin kanınızdandırlar. Amma, kıpti erkeklerden doğan çocukları babalarına bırakınız. Çünkü onlar sizin kanınızdan değillerdir. Her ev, kusursuz olmak üzere erkek ve en az bir yıllık bir koyun veya keçi seçsin ve onu kurban etsin. Kapılara onların kanı sürülecektir. Bunları, ayın onunda alın ve on dördünde akşam üstü kurban edin. Ellerini ateşte kebap ederek yiyin. Hiç artmasın. Artanı ateşe atın ve yakın. Yol için giyinmiş, kuşaklarınızı sarmış, ayakkabılarınız, ayaklarınızda ve asâlarınız ellerinizde olduğu halde, acele olarak yiyeceksiniz, dedi.

Herkes, onun dediğini yaptı.

Nihayet, o gece geldi. Akşam üstü kurbanlar kesildi, kanları kapılara sürüldü. Bir gün evvel:

— Bayramımız var, diye Mısırlılardan kıymetli süs eşyalarını, altın ve gümüş tabaklarını ödünç diye almışlardı. Gece kurbanları, hamursuz kül pidesiyle yediler. Herkes giyinmiş ve eşyalarını hazırlamış olarak bekliyordu. O zaman, Cenab-ı Hak, Mısır üzerine yeni bir belâ gönderdi. İsrailoğullarından maada herkesin evinde, yani kapısında kan işareti bulunmayan her evde ilk doğmuş insan ve hayvan öldü. Şehri, müthiş feryatlar kapladı. Hz. Mûsâ'nın işareti üzerine İsrailoğulları bu kargaşalıktan faydalanarak yola koyuldular. Kimsenin onlara bakacak hali yoktu. Göçenler, kadın ve çocuklardan maada altıyüz bin kişiydiler. Koyun ve sığır sürülerini de almışlardı. Tevrat'ın rivayetine göre, yerli halktan da aralarına karışanlar olmuştu.

Hz. Mûsâ, şehirden ayrılırken şu şekilde beddua da bulundu:

— Ey Rabbim. Sen Firavun ile onun milletine bu dünyada mükellef bir hayat, çok mal ve büyük servetler verdin. Onlar, bunlarla halkı doğru yoldan şaşırttılar. Ey Rabbim, onların mal ve servetlerini yok et, kalblerini de sertleştir ki şiddetli azaba katlanmadan evvel iman etmesinler.

O dua ederken Hz. Hârûn:

— Âmin dedi ve Cenab-ı Hak da:

— Ey Mûsâ, duan kabul olundu, diye buyurdu.

Mısırlılar, neden sonra durumu anladılar. Bir taraftan da ölülerini gömmekle meşgul bulunuyorlardı. Firavun'un emriyle takip başladı. İsrailoğullarının en başında Hz. Hârûn ve ardcı olarak Hz. Mûsâ bulunuyordu. Kendisine:

— Ey Mûsâ, nereye gitmemiz emredildi? diye sordular ve ondan:

— Deniz kıyısına! cevabını aldılar.

Firavun peşlerine düşüyor

Firavun, bütün şehirlere haber gönderip aygırlara binmiş süvarilerin savaş âletleriyle İsrailoğullarının peşine düşmelerini emretti. Takipçi askerin kumandanı Hâmân'dı. Diğer taraftan Firavun da azgın bir aygıra binmiş olduğu halde geliyordu. Son olaylar onu büsbütün kızdırmış ve Hz. Mûsâ ile taraftarlarını bu sefer tam mânasiyle mahvetmeğe karar vermişti. Bu sırada güneş doğmuş bulunuyordu.

İki taraf birbirini görebilecek hale geldiği zaman İsrailoğulları:

— İşte yakalandık! diye büyük bir korkuya kapıldılar. Çünkü Firavun'un ne derece zalim ve insafsız olduğunu bilirlerdi. Ele geçtikleri takdirde kendilerini pek şiddetli bir şekilde cezalandıracağı, işkencelerle öldürteceği muhakkaktı. Bunun üzerine kendisine uyduklarından dolayı büyük bir pişmanlık duydukları Hz. Mûsâ'ya:

— Ey Mûsâ... Sen gelmeden evvel onlar bize işkence ediyor, lâkin sağ bırakıyorlardı. Şimdi ise arkamızdan yetişerek hepimizi öldürecekler. Önümüzde deniz, arkamızda Firavun'un ordusu var. Şimdi, hiç kurtuluş ihtimali kalmadı, dediler.

Hz. Mûsâ onlara:

— Hayır, Firavun size bir şey yapamıyacaktır. Çünkü Rabbim benimle beraberdir. Rabbinizin düşmanlarınızı öldürerek sizi yeryüzünün halifesi yapacağını umuyorum, karşılığını verdi.

Deniz ikiye ayrılıyor

CENAB-I HAK, İsrailoğullarını Mısır'dan alıp götürmesini emrettiği vakit Hz. Mûsâ'ya aynı zamanda Hz. Yusûf'un tabutunu da alıp kutsal topraklara, yani Filistin'e götürmesini bildirmişti. Hz. Yusûf vefat edeli dörtyüz yıl olmuştu. Hz. Mûsâ, onun kabrinin nerede olduğunu sordu. Bir ihtiyar kadın burasını bildiğini söyliyerek onu kabrin bulunduğu yere götürdü. Hz. Mûsâ, mezarı açıp mermer sandukayı çıkardı ve beraberinde götürdü.

İsrailoğullarını takip eden Mısırlılar, yağız aygırlara binmiş yetmiş bin süvari idi. Hz. Mûsâ, Kızıldeniz kenarına varınca Cenab-ı Hakkın vahyetmesi üzerine asâsiyle denize vurdu. Deniz, ikiye ayrılarak on iki yol meydana geldi. Sular, iki tarafa dağlar gibi yığılı duruyordu. Hz. Mûsâ'nın emri üzerine İsrailoğullarının on iki kolu, aşağıdaki sıra ile ilerlediler:

Evvelâ Rubin, Sem'ün, Lavi ve Yehuda kolları ilerledi. Bunlar Hz. Yakub'un ilk zevcesi Leyya'dan doğan oğullarından üreyen sıbıtlardı. Bunları, Leyya'nın câriyesi Zelfe'den doğan Câd ve Yâşer (veya Âzer) oğulları takib etti. Sonra yine Leyya'dan doğan Yesaher ve Zebulun oğulları ilerledi. Bunları da sırasiyle Râhil'in câriyesi Belhe'den doğan Dân ve Neftali oğulları, onları Râhil'den doğan Yusuf'un iki oğlu Menâşe ve Efrâim oğulları ile yine Râhil'den doğan Bünyamin oğulları takib ettiler.

Böylece, her boy, kendileri için denizde açılan yoldan geçmeğe başladılar. Menâşe ve Efrâim boyları ise beraberdiler. Aralarında sudan duvarlar bu-

FİRABUN MUSEVİLERE MISIRDAN ÇIKMA MÜSAADESİNİ VERDİKTEN SONRA PİŞMAN OLDU. ORDUSUYLA ONLARI TAKİBE BAŞLADI. FAKAT TANRININ HOŞUNA GİTMEDİ. KIZILDENİZ CIVARINDA YAHUDİLERE YETİŞEN, MISIR ORDUSU HÜCUMA GEÇTİ. FAKAT TANRI SULARI YARARAK MISIR ORDUSUNU SELLERDE BOĞARKEN İSRAİLLİLERİ KURU TOPRAKLARDA BIRAKMIŞTI.

lunduğu için birbirlerini görmüyorlardı. Bu yüzden her boy, öbürünü mahvolmuş sanmakta idi. Hz. Mûsâ, onların kalblerine düşen bu endişeyi hissedince Cenab-ı Hakka yalvardı. Bunun üzerine ara yerden sudan duvarlar kalkarak tek bir yol oldu ve onlar kan birbirlerini görüp sevindiler.

Firavun deniz kıyısına varıp suların ikiye bölünmüş olduğunu görünce yanındakilere:

— Bakınız, deniz benden korkarak nasıl ikiye ayrıldı, dedi. Firavun'a körü körüne inanan maiyeti, bunu doğru sandılar.

Firavun, bunun üzerine askerlerinin başına geçip aygırını mahmuzladı. Lâkin, içgüdüsü kendisine bir tehlike haberi veren hayvan yürümek istemedi. O zaman Cebrâil azgın bir kısrağa binmiş olduğu halde belirdi ve öne düştü. Azgın kısrağın kokusunu alan aygır, hemen yürüdü. Arkasından Mısırlı süvariler ilerlediler. Firavun askerleriyle denize açılan yola girdiği zaman İsrailoğulları öncüleri öbür kıyıya yaklaşmışlardı. Firavun ve ordusu tamamen denize girdikten sonra, Allahın emriyle dalgalar ürperip kabararak üzerlerine yığıldı. Açılan yol kapandı. Onların hepsi bu şekilde boğulurken İsrailoğulları da selâmetle karaya çıkmış bulunuyorlardı.

Firavun'un cesedi kıyıya vuruyor

İŞTE Firavun, hakikati ancak o zaman anladı. Ancak o zaman İsrailoğullarının ibadet ettikleri Allahtan başka Tanrı bulunmadığına ve kudret, kuvvet ve azametin yalnız ona mahsus olduğuna inandı. Lâkin, geç kalmış bulunuyordu. Bunun için tam batmak üzere iken:

— Allahtan başka Tanrı bulunmadığına inandım. Ben de Müslümanlardan oldum! dediyse de Cenab-ı Hak, kendisini Mikaail vasıtasiyle:

— Evvelâ Allahı inkâr edip azgınlardan olduğun halde şimdi ona nasıl iman ediyorsun? diye azarladı.

Resûlü Ekrem (S.S.) Efendimizden şöyle rivâyet edilmiştir:

— Cebrâil bana bir gün dedi ki:

— Ey Muhammed, ben iki kişiye, hiç kimseye kızmadığım şekilde kızmışımdır. Bunlardan birisi Âdem'e secde etmeğe yanaşmıyan İblis, öbürü milletine «Ben sizin ulu tanrınızım» diyen Firavun'dur. Tam battığı sırada iman edince:

— Ya Rabbi, ben eskiden isyan eden azgınlardandım. İşte şimdi iman ediyorum, beni bağışla diye dua edip Cenab-ı Hakkın affına uğramasından korktuğum için denizin sert ve yapışkan çamurlarını ve taş parçalarını onun ağzına nasıl doldurduğumu görseydin...

Kur'an-ı Kerim'de, Yûnûs Sûresinde şu âyetler vardır:

— İsrailoğullarını denizden geçirdik. Firavun ve askerleri haksızlık ve düşmanlıkla arkalarına düştüler. Firavun boğulacağı anda «İsrailoğullarının inandığı Tanrıdan başka Tanrı olmadığına inandım. Ben de artık Müslümanlardanım». Onat «Şimdi inandın mı? Daha önce baş kaldırmış ve bozgunculuk etmiştin. Senden sonrakilere bir ibret olması için bugün senin sadece cesedini kurtaracağız» dedik.

Sular, onun cesedini karşı kıyıya attılar. İsrailoğulları onu görünce ellerini, kulaklarını kopardılar, gözlerini oydular. Eğer onun cesedini görmeselerdi, öldüğüne inanmıyacaklardı.

İsrailoğulları karaya çıktıktan sonra ilerlemek istediler. Lâkin, yolu şaşırdılar. Aslında ne tarafa gideceklerini bilmiyorlardı. Hz. Mûsâ, bunun üzerine milletinin ihtiyarlarını topladı ve onlara danıştı. Nihayet, yanlarında bulunan Hz. Yusûf'un nâşının Filistin'de gömülmesi vahyolunduğundan bu bir işaret sayılıp o tarafa gidilmesine karar verildi.

Böylece yola çıktılar. Biraz sonra, bir kabileye rastladılar ve bunların gayet güzel ve süslü putlara taptıklarını gördüler. Mısırlılar arasında, uzun zaman kalmış olan İsrailoğulları, onlardan göre göre, böyle gözle görülür şeylere tapılmasına alışmışlardı. Hemen:

— Ey Mûsâ, bize de onların Tanrıları gibi bir Tanrı yap, dediler.

Hz. Mûsâ onlara, Firavun ile milletinin başına gelenleri hatırlattıktan sonra:

— Doğrusu siz cahil bir milletsiniz. Bunlar da yok olacaklar ve işledikleri boşa gidecektir, dedi.

Lâkin, bu arzuyu gönüllerinden tamamen silemedi.

Çöle vardıkları zaman susadılar. Hz. Mûsâ asâsıyla vurunca on iki pınar fışkırdı. Her İsrail boyu, bunlardan birinde içti. Menâşe ve Efrâim kolları aynı pınardan içtiler.

Cenab-ı Hak, Hz. Mûsâ'ya otuz gece kendisine duada bulunmayı emretmişti. O da milletinin ileri gelenlerinden yetmiş kişiyi yanına alıp Tûr dağına vardı. Oraya yaklaştıkları zaman öbürlerini geride bırakıp kendisi tek başına ilerledi.

Hz. Mûsâ, yola çıkmadan evvel kardeşi Hz. Hârûn'u kendi yerine bırakmıştı. Ona İsrailoğullarına göz kulak olmasını, aralarında ayrılığa düşmelerine sebeb olmamasını tembih etmişti.

Bu sırada İsrailoğulları arasına Sâmire kabilesine mensup bir Mısırlı karışmıştı. Kendisi, bir çok Mısırlılar gibi, öküze ve buzağıya tapardı ve İsrailoğullarını da kendi dinine çevirmeğe can atmaktaydı. Hz. Mûsâ gittikten sonra Hz. Hârûn'a sokuldu ve:

— Ey Hârûn, dedi. Biz Mısır'dan çıkarken kıptilerden altın ve gümüş kablarını ve ziynet eşyalarını ödünç olarak almamış mıydık?

Hz. Hârûn:

— Evet, öyledir, dedi.

— Peki, bunları ne yapacağımıza dair Mûsâ bir şey bildirdi mi?

— Hayır, bildirmedi.

— Halbuki herkes, bunlarla aralarında alışveriş ediyor. Bunlar ganimet malıdır. Su halde Allah

tan bir emir gelmeden böyle kullanmak bize helâl değildir.

Hz. Hârûn, gayet sofu ve sakıngan bir zattı. Hemen İsrailoğullarını topladı ve kendilerine:

— Elinizde kıptîlerden aldığınız ganimetler var. Bunları kullandığınızı duydum. Halbuki Mûsâ bunların bize helâl olup olmadığına dair Allahtan bir emir bildirmedi. Şu halde o gelinceye kadar bunları kullanmamamız lâzım. Hepsini bir yere yığınız ve o gelinceye kadar saklayınız, dedi.

Onlar, bunu kabul ettiler. Ancak içlerinden bazıları:

— Ey Hârûn, dediler. Bir araya koyarsak bunlar birbirine karışacak. Hangisi kimindir, belli olmıyacak. Bu da yeniden paylaşmada kavgaların çıkmasına sebeb olacak, dediler.

O zaman Sâmireli onlara bir akıl öğretti:

— Bir ateş yakalım ve hepsini içine atalım. Eriyip birbirlerine karışsınlar. Sonra eşit şekilde paylaşırız.

Bu düşünce kabul edildi. Büyük bir ateş yakılıp bütün ganimet eşyası içine atıldı ve hepsi eriyip bir tek kütle haline geldi. Bunun muhafazası da, onlara bu düşünceyi telkin etmiş olan Sâmireliye verildi.

Altın buzağı böğürüyor

KENDİSİ ise, usta bir kuyumcu olduğundan bu maden kütlesinden bir buzağı yaptı. Bu altın buzağı, sahici bir buzağı gibi böğürmekteydi. Sâmireli, Hz. Mûsâ'ya, Tûr dağına gitmek üzere yol göstermek için bir at sırtında gelmiş olan Cebrâil'in atının ayak izlerinden bir miktar toprak almış, herkes kendisinde bulunan süs eşyasını ateşe atarken o da bunu atmış, böylece buzağının canlı imiş gibi böğürmesini sağlamıştı. Başka bir rivayete göre ise, buzağının içine, rüzgâr estikçe öten bir düdük yerleştirmiş bulunuyordu. Bu öttükçe buzağı böğürüyor sanılıyordu.

Sâmireli bundan sonra İsrailoğullarına:

— İşte, sizin Tanrınız budur. Bu, Mûsâ'nın da Tanrısıdır. Amma, onu unuttu ve aramağa gitti. Haydi buna ibadet ediniz, dedi.

Güneşin ışınları altında pırıldayan ve arada bir böğüren buzağı, onları âdeta büyülemiş ve hayran bırakmıştı. Hemen ona tapmağa başladılar.

Aslında Cenab-ı Hak, İsrailoğullarını bu şekilde sınamak istemiş ve onların iman derecelerini böylece ölçüye vurmuştu.

Nitekim, Hz. Hârûn bunu haber alınca hemen yanlarına koştu ve:

— Ey milletim, siz bu buzağı ile sadece sınanıyorsunuz. Sizin gerçek Rabbiniz, kendisine inananlar için çok merhametli olan Allahtır. Bana uyun ve itaat edin, dedi.

Ne çare ki İsrailoğullarının kalbleri Bakara Sûresinde buyurulmuş olduğu gibi, kâfirlikleri yüzünden bir kere buzağı sevgisine bulaşmıştı. Onları bundan ayırmak güçtü. Üstelik Hz. Mûsâ yanlarında değildi. Sâmireli ise elinden geleni yaparak onları saptırmağa çalışmaktaydı. Bu yüzden Hz. Hârûn'u dinlemediler ve:

— Elbette Mûsâ dönüp gelinceye kadar biz buna taparız. Sonra o gelince ne söylerse ona göre hareket ederiz, dediler.

İçlerinden bir kısmı ise Allah birliği yolundan ayrılmamış ve Cenab-ı Hakka olan imanları sarsılmamıştı. Bunlar da Hz. Hârûn'a başvurup:

— Ey Hârûn, bu olacak şey mi? Mûsâ dokuz mûcize ile Allahın Peygamberi olduğunu ispat etmedi mi? Aramızdan bazılarının doğru dinden dönmelerine müsaade edecek misin? Bize izin ver, kılıçlarımızla onları doğru yola getirelim, teklifinde bulundular.

Lâkin, Hz. Hârûn, İsrailoğullarının bu yüzden biribirlerine düşüp dağılmalarından korktuğu ve Hz. Mûsâ'nın da böyle bir şeye razı olamıyacağını hesaplıyarak buna müsaade etmedi ve onun dönüşünü beklemeğe karar verdi.

Yukarıda adı geçen dokuz mûcize ise Hz. Mûsâ'nın asâsının yılana dönmesi, elinin bembeyaz olup nûr saçması, Mısırlılara musallat olan kuraklık, su baskını, çekirge, haşerat, kurbağa, suyun kana dönmesi ve denizin yarılmasıdır.

Dağ parçalanıyor

DİĞER taraftan Hz. Mûsâ, milletinden ayrılırken bunun otuz gün süreceğini söylemiş, halbuki Cenab-ı Hakk süreyi kırk güne çıkarmıştı. İsrailoğulları ise günü yirmi dört değil, onikî saat olarak hesapladıklarından aradan yirmi gün geçince:

— İşte, kırk gün geçti. Mûsâ geri gelmedi. Halbuki otuz gün sonra gelirim demişti. Demek ki bir daha dönüp gelmiyecek. Şu halde biz de buzağıya tapar dururuz, diyorlardı.

Hz. Mûsâ ise, Tûr dağına çıkmış ve İsrail milletini zalim Mısırlılardan ve onların zalim hükümdarlarından kurtardığı için Cenab-ı Hakka bütün bu süre boyunca şükran duasında bulunmuştu.

Tûr dağında, ikinci kere olarak arada vasıta olmadan Cenab-ı Hakkın kelâmını duydu. Kendisine:

— Ey Mûsâ, diyordu. Seni milletinden evvel amele gelmeğe sevkeden nedir?

Hz. Mûsâ:

— Yarabbi, onlar da ardımdadır. Hoşnud olman için ben önden geldim, karşılığını verdi.

Cenab-ı Hakk:

— Senden sonra doğrusu biz milletini sınadık Sâmiri onları saptıttı, diye buyurdu.

Hz Mûsâ. hayretle:

— Nasıl da saptıtabildi? dedi.

— Onlara bir altın buzağı yaptı. Buna taptılar...

Gazikli: 1

— Ya Rabbi, onları saptıran sensin.

— Sen ne kadar nasihat etsen, ne kadar mûcizeler göstersen milletinin her şeyi bir anda unutup bir buzağıya tapmağa kalkışmalarında büyük ibret vardır. Allah dilediğini saptırır, dilediğini doğru yola iletir. Çünkü, her şeye kaadir olan yalnız O'dur.

Hz. Mûsâ, Cenab-ı Hakla böyle konuşurken, bir anda gönlüne onu görmek aşkı düştü. Bu, sür'atle önüne geçilmez bir arzu, bir iştiyak haline geldi. Bunun için:

— Rabbim, bana görün de sana bakayım, dedi.

Cenab-ı Hak:

— Sen beni göremezsin, diye buyurdu. Amma, şu dağa bak. Eğer o yerinde kalabilirse beni görürsun.

Hz. Mûsâ, dağa baktı. Cenab-ı Hak en küçük bir zerresiyle dağa tecelli etti. Dağ, birdenbire infilâk edip paramparça oldu. Hz. Mûsâ, benliğini kaplayan hayret ve haşyet yüzünden kendisinden geçerek bayıldı.

Ayıldığı zaman hemen secdeye varıp:

— Rabbim, seni tenzih ederim. Tövbe ettim ben, iman edenlerin birincisiyim, dedi.

Hz. Mûsâ, Cenab-ı Hakkın kelâmını vasıtasız duyup onunla konuştuğu için Kelim ünvaniyle anılmıştır. Bu sırada Cenab-ı Hak'la yalnız bulunuyorlardı. Allah, yedi fersaha kadar olan mesafeyi her türlü canlıdan arıtmış, ayrıca şeytanı ve melekleri o alandan uzaklaştırmış, hattâ, ışığın varlığını bile yok etmiş, bu yüzden ortalık tamamen kararmıştı. Hz. Mûsâ, Cenab-ı Hakkın kelâmını duymanın zevk ve hazzından kırk gün kırk gece kendisinde olmamıştı. İşte bu yüzden nerede bulunduğunu unutup kendisini Cennette sanarak Cenab-ı Hakkı görebileceğini sandığından buna tâlib olmuştu. Cenab-ı Hakkın tecelli ettiği civardaki Zübeyr dağı idi. Cenab-ı Hak, yetmiş bin hicâb ötesinden bu dağa bir zerre halinde tecelli edince, dağ buna dayanamıyarak paramparça olmuştu.

Bu olaydan yüzyıllar sonra Resulü Ekrem (S. S.) Efendimiz, Mi'râca vardığı zaman, bu yetmiş bin hicâbı, yani örtü ve engeli aşarak Cenab-ı Hakkın huzurunda bulunmuş, onu görmüş ve onunla konuşmuştur. Cenab-ı Hakka o kadar yaklaşmıştı ki aralarında Kur'an-ı Kerim'de buyurulduğu gibi, iki yay boyu ve belki bundan da az mesafe kalmıştı. İşte bu sırada Peygamber Efendimiz her hicâba vardıkça Cenab-ı Hak:

— Gel! diye seslenıyor ve o da bu sayede onları aşıyordu.

Merhum Süleyman Çelebi, Mevlûd nazmında bunu şöyle anlatır:

Ref'olup ol şâha yetmişbin hicâb
Sırr-ı tevhid açtı vechinden nikaab,
Çünki geçti perdelerden ileri
Derdi Rabbi: Yâ Muhammed gel beri
Şeş cihetten ol münezzeh zülcelâl
Bi kemü keyf ana gösterdi Cemâl
Âşikâre gördü rabb-i izzeti
Âhirette öyle görür ümmeti

HAZRETİ MUSA 40 GÜN SÜRE İLE DAĞDA KALDI. ORADA TANRI ONA ON EMRİ BİLDİRDİ.

Bu mısraların izahı şöyledir:

Peygamberin önünden yetmişbin perde kalkarak Allahın birliği sırrının yüzünden örtü kalktı. Perdelerden geçtikçe Cenab-ı Hak «Ey Muhammed, gel beri» diye seslenmekte idi. Altı yönden de münezzeh olan Cenab-ı Hak, nicesiz ve nitesiz olarak yüzünü gösterdi. Peygamber, onu apaçık gördü. Ona tâbi olanlar da Cennette öyle göreceklerdir.

10 Emir geliyor.

İŞTE böylece Hz. Mûsâ, yetmiş bin hicâb ötesinden Cenab-ı Hakkın yalnız kelâmını duymuş, tecelli ettiği dağı bile görmeğe tahammül edemiyerek kendisinden geçip gitmiş, Resûlü Ekrem (S.S.) Efendimiz ise, bütün engelleri aşarak ona varmış, onu görmüş ve onunla konuşmuştur.

Zübeyr dağı, Cenab-ı Hakkın yetmiş bin hicâb ötesinden tecelli etmesi üzerine infilâk edip paralandığı zaman altı büyük parçaya ayrılmıştı. Bunların üçü Medine'ye düştü ve Uhud, Radvâ ve Berkan dağları bundan hasıl oldu. Diğer üçü de Mekke'ye düşerek Hirâ ile Seur ve Şîrâ dağları meydana geldi. Kâbe'nin ilk yapılışını anlattığımız sırada izah ettiğimiz gibi, o sırada Kâbe'nin bulunduğu yer düz bir ova idi ve civarda yalnız Safâ ve Merve tepeleri vardı.

Cenab-ı Hakkın Zübeyr dağına tecellisi Zilhicce ayının sekizinci Perşembe günü olmuş ve Hz. Mûsâ ertesi Cuma gününe kadar kendisinden geçmiş bir halde kalmıştır. Tövbesinden sonra Cenab-ı Hak kendisine şöyle hitab etti:

— Ey Mûsâ, ben seni bütün insanlar arasında Peygamberim olarak konuşmak üzere seçtim. Sana bahşettiğim bu (levhalardaki) âyetleri al ve bana şükredenlerden ol.

Cenab-ı Hak, A'raf sûresinde buyuruyor ki:

— Biz ona (Mûsâ'ya) levhalarda her şeyden nasihatler yazdık. Her şeyi tafsilâtıyla bildirdik. (Ey Mûsâ) bunları kuvvetle al ve milletine, bunun içindeki en güzel hükümleri alıp onlara amel etmelerini söyle.

İşte, meşhur On Emir'in yazılı bulunduğu levhalar bunlardı ve üzerinde yazılı on emir, şunlardır:

Ey İsrail milleti, dinle. Ben seni esaret yurdundan çıkaran Allah'ım.

1 — Bana karşı başka Tanrıların olmasın.

2 — Kendin için put yapmıyasın. Ne yukarıda gökyüzünde ve ne aşağıda yeryüzünde, ne toprağın altında ve ne sularda bulunan hiçbir şeyin suretini yapmayasın, onlara secde etmeyesin. Çünkü senin Rabbin olan ben, bana düşmanlık edenlerden babaların günahını, oğullarda üçüncü, dördüncü nesle kadar arayan gayretli Allah'ım ve beni sevip emirlerimi muhafaza edenlere bin nesle kadar inayet ederim.

3 — Allahın adını beyhude yere anmayasın.

4 — Dinlenme gününü kutlama için onu akılda tut. Altı gün çalışarak her işini gör. Yedinci gün senin, Rabbinin istirahat etmek için seçtiği gündür. Ne oğlun, ne kızın, ne kölen, ne câriyen, hayvanın ve ne de evinde bulunan misafirlerin hiç bir iş görmeyesiniz. Çünkü Rab, göğü, yeri, denizi, altı günde yaratıp yedinci günde istirahat etti. Bunun için istirahat gününü mübarek edip kutladı.

5 — Babana ve annene hürmet et ki, Allahın verdiği diyar üzerinde ömrün uzun olsun.

6 — Kimseyi öldürmeyesin.

7 — Zinâ işlemeyesin.

8 — Hırsızlık etmeyesin.

9 — Komşunun aleyhinde yalan yere şahitlik etmeyesin.

10 — Komşunun evine göz dikmeyesin. Komşunun karısına, kölesine, câriyesine, öküzüne, merkebine ve komşunun hiçbir şeyine göz dikmeyesin.

Sâmireli cezalanıyor

HZ. MÛSÂ, böylece Tûr dağında kırk gün kaldıktan sonra yanında levhalar bulunduğu halde İsrailoğullarının yanına döndü. Bunlar, yeşil zebercettendi. Lâkin milletinin yanına döndüğü zaman onların hakikaten buzağıya tapmakta olduklarını görerek levhaları yere atıp Hz. Hârûn'un üzerine yürüdü. Onu kafasından ve sakalından yakalıyarak sürükledi ve:

— Onların doğru yoldan saptıklarını gördüğün zaman niçin engel olmadın? diye bağırdı.

Hz. Hârûn:

— Ey annemin oğlu, dedi. Beni başımdan ve sakalımdan sürüklemekten vazgeç. Onlarla mücadeleye girişmememe sebeb sensin!

— Milletimle aramı açtın. Sözlerimi dinlemedin, demenden korkmamdı.

Hz. Mûsâ, bunun üzerine kardeşini bıraktı. Cenab-ı Hak ile konuşma sonucunda nûrdan yüzü parlıyor, bu yüzden kimse kendisine bakamıyordu. Bunu hissedince yüzünü bir atlas örtü ile kapadı. Sonra Sâmireliye dönerek:

— Bu yaptığın nedir? diye sordu.

Sâmireli:

— Ben sadece Cebrâil'in izinden bir avuç toprak alıp eriyen madene attım. Onlar sapıttılarsa kendileri sapıttılar, dedi.

Hz. Mûsâ, bunun üzerine:

— Defol. Dünyada cezan «Bana sürünmeyin» diyerek halktan kaçmak olacaktır. Âhirette sana vaad edilen cezadan ise kurtulamıyacaksın! diye bağırdı.

Ve, bu beddua üzerine Sâmireli, cüzzam hastalığına yakalandı.

Hz. Mûsâ, bundan sonra buzağıyı parçalayıp yaktı ve küllerini suya savurdu.

Bu iş sona erince İsrailoğullarına şöyle hitab etti:

— Buzağıyı Tanrı edinmekle kendinize yazık ettiniz. Nefislerinizi öldürdünüz. Cenab-ı Hak size

HAZRETİ MUSA'YI CENAB-I HAKKIN VERDİĞİ ON EMİRLE GÖSTEREN TEMSİLİ BİR RESİM.

Tevrat'ı indirip kesin ve güzel vaadlerde bulunmadı mı? Yoksa size zaman mı uzun göründü? Yahut da Rabbinizin üzerinden yüz çevirmesini istediğiniz için mi bana verdiğiniz sözü aykırı hareket ettiniz? Sizin Rabbiniz, ancak kendisinden başka Tanrı olmayan Allah'tır.

İsrailoğulları, fena halde pişman olmuşlardı:

— Rabbimiz bizi bağışlamaz ve günahlarımızı affetmezse her şeyi kaybedenlerden oluruz. Biz, yanımızda getirdiğimiz süs eşyalarını ateşe atmıştık. Samirell de atacağını attı ve olan oldu.

Hz. Hârûn da:

— Ey annemin oğlu, milletim beni zayıf görerek az kalsın öldürecekti. Beni azarlayıp düşmanları sevindirme ve zalimlerle denk tutma! dedi.

Hz. Mûsâ, bunun üzerine:

— Ey Rabbim, beni ve kardeşimi bağışla. Biz-

leri esirge, sen, esirgeyenlerin en merhametlisisin, dedi.

Bunun üzerine, İsrailoğulları arasında buzağıya tapanlarla tapmayanlar kılıçlarını çekerek birbirlerine hücum ettiler. Aralarında sert bir savaş geçti ve yetmiş kişi öldü. Savaş, gittikçe şiddetlenmek istidadında idi. Öyle ki, İsrailoğullarının hepsinin mahvolması mümkündü. Bunun üzerine Hz. Mûsâ ile Hz. Hârûn, Cenab-ı Hakka:

— Rabbimiz, İsrailoğulları mahvoluyor. Kalanları koru, diye yalvardılar.

Cenab-ı Hak, bu duayı kabul ederek savaşı durdurdu ve çarpışma sırasında her iki taraftan ölenler şehid sayıldı.

70 Nebî

İBNİ ABBAS'ın rivayetine göre, Hz. Mûsâ'nın getirdiği levhalar üzerinde on emirden başka şeyler de yazılmış ve hidayet ve ibadet yolları açıkça gösterilmişti. Ancak, Hz. Mûsâ'nın bunları yere atması üzerine âyetlerin yedide altısı tekrar göğe kaldırılmış ve İsrailoğulları bunlardan mahrum edilmişti.

Hz. Mûsâ, milletine on emri tebliğ ettikten sonra, onların ileri gelenlerinden yetmiş kişi seçerek kendilerine:

— Benimle birlikte Rabbin huzuruna varıp, kendiniz için ve İsrailoğulları için tövbe edip af dileyeceksiniz. Bunun için oruç tutunuz ve elbiselerinizi temizleyiniz, dedi.

Sonra, Cenab-ı Hak tarafından tayin edilen zamanda onlarla birlikte Tûr dağına gitti. Oraya vardıkları zaman, yanında bulunanlar:

— Ey Mûsâ, Allah'tan dile de onu duyalım. Çünkü biz, onun sözünü duymak istiyoruz, dediler.

Bu istekleri, imanlarının tam olmadığına delâlet etmekteydi. Çünkü imanın tam şekli gayba inanmaktır. Nitekim, Kur'an-ı Kerim de sık sık gayba inananları över. Islâmda esas da budur. Güç olan da budur.

Hz. Mûsâ, onların bu halini bildiğinden, imanlarını pekiştirmek gayesiyle bu isteklerine:

— Olur, dedi.

Sonra, dağa doğru ilerledi. Evvelce Allah'ın kelâmına mazhar olmuş olduğu yere varınca gökten bir bulut sütunu inerek dağı kapladı. Hz. Mûsâ, bu buluta girdi ve yanındakilere:

— Siz de yaklaşınız, dedi.

Bu sözleri söylerken alnında hiç kimsenin bakmağa takat getiremiyeceği bir nur parlıyordu. Bu nur, bir perde ile örtüldü. Bunun üzerine yetmiş arkadaşı buluta yaklaşarak içine girdiler ve hemen secdeye kapanıp Cenab-ı Hakkın Hz. Mûsâ'ya hitabını, ona verdiği emirleri duydular. Bunlar, kendisine iman edenlerin yapmaları ve yapmamaları gereken hususlardı ve Hz. Mûsâ şeriatinin temelini teşkil ediyordu.

Bundan sonra bulut çekildi.

Hz. Mûsâ onlara:

— Duydunuz ve iman ettiniz mi? diye sordu.

Arkadaşları:

— Ey Mûsâ, dediler. Onun sesini duyduk, ama kendisini görmedik. İyi bil ki gözümüzle görmeden iman etmeyiz.

Bunun üzerine gökten bir yıldırım inerek hepsini öldürdü. Hz. Mûsâ bu hali görünce:

— Ey Rabbim, dedi, murad etseydin onları ve beni daha evvel öldürürdün. Onlar, akılsızlık ettiler. Eğer kendilerini diriltmezsen bu ahmakların suçundan dolayı geride kalan İsrailoğulları da mahvolacaklardır. Ben Tûr'a, İsrailoğullarının en iyilerinden seçerek getirmiş bulunuyordum. Şimdi milletimin yanına tek başıma dönersem bana kimse inanmaz. Hayırlı saydıkları kimseler öldükten sonra bana tâbi olmak istemezler. Bu, senin imtihan için göndermiş olduğun bir belâdır. Sen, istediğini saptırır, istediğini doğru yola iletirsin.

Cenab-ı Hak:

— Bu senin seçtiğin kimseler, vaktiyle buzağıya tapmış olanlardı, dedi.

Bununla beraber Hz. Mûsâ'nın bu duasını kabul ederek onları dirilttî; lâkin, birer birer dirilttî. Her evvel dirilen, kendisinden sonrakilerin ölü olduğunu ve dirildiğini görüyordu. Hepsi dirildikten sonra birbirlerine baktılar ve:

— Ey Mûsâ, dediler. Sen dua edince, Rabbin ne isterse veriyor. Bârî dua et de bize de nebilik versin...

Hz. Mûsâ dua etti ve Cenab-ı Hak onlara nebilik verdi.

Sonra Tûr'dan döndüler. Cenab-ı Hak, İsrailoğullarına Kudüs topraklarına doğru yola çıkmalarını ve gidip burada yerleşmelerini emretti.

Yetmiş nebi'nin şahadeti, İsrailoğullarının üzerinde büyük bir tesir yapmış ve onları Hz. Mûsâ'ya tam itaatli hale getirmişti. O da bu fırsattan faydalanarak imanlarını pekiştirmek için kendilerine şöyle hitab etti:

— Ey İsrailoğulları, Cenab-ı Hakkın Yusuf vasıtasiyle Yakub oğullarını Mısır'a iletip orada türlü nimetleriyle beslediğini ve kalabalık bir millet haline getirdiğini anın. Orada refah ve rahatla yüzyıllar boyu kaldıktan ve günahlarına karşılık Cebbarın zulmüne uğradıktan sonra da inayetlerini esirgemiyerek zalimlerin yurdundan kurtardığını anın. Sularda size yol açarak kurtardığını ve peşinize düşen Cebbar ile askerlerini mahvettiğini anın. İbrahim'in Allah'ı, İshak'ın Allah'ı ve Yakub'un Allahı olan Rabbinizin sizi öbür milletler arasından kendisi için seçtiğini, isyanlarınızı affettiğini, nimet ve ihsanlarıyla beslediğini, iyiliklere boğup kötülüklerden koruduğunu anın. Artık tövbe edip. Kalbinizle ona iman edip bağlanın. O size levhalar üzerinde emirlerini indirmiş, Peygamberler vasıtasıyla yasak olanları ve olmayanları öğreterek şeriatinizi tamamlamış ve dünya hayatından sonra âhiret için saadet yolunu göstermiştir. Ona inanın, onu sevin. Emirlerini ve yasaklarını severek tutun. O, bütün âlemlerin Rabbi olan tek Tanrıdır. Ondan başka Tanrılar edinmeyin ve hiçbir şeyi

Dünyanın en eski Tevrat metinlerinden biri.

onun kadar sevmeyin. Onun emirlerini dinledikçe ömrünüz rahat geçecek ve ebediyen kalmak üzere Cennete varacaksınız. O, birdir, biriciktir ve yine de her yerde vardır ve her yerde sizi görür ve gözetir. İyi ve kötü amellerinizi bilir ve size ona göre muamele eder. İyileri rızıklarla ve evlâtlarla destekler. Her zaman vardı, her zaman var olacaktır. Varlığının başı ve sonu yoktur. Eşi ve benzeri olmamıştır ve olmıyacaktır. O, sizleri yaratılmışların en şereflisi kıldı. İnayetlerini size bahşetti. Sizin için iyi ve kolayı murad eder. Güçlüklerden sonra kolaylık, darlıklardan sonra genişlik verir. Onu, her zaman bütün kalbinizle anın. Hiç bir zaman unutmayın. Hem iyi bilin ki Allah gafilleri sevmez. Ölçüyü ve tartıyı ve hakkı gözetin. Kimsenin hakkına saldırmayın. Haddi aşmayın. İleri gitmeyin. Affedin. Müsamahalı olun. Böyle yaparsanız Rabbiniz de sizin hakkınızda öyle davranır. Tövbe edin. Allah, şüphesiz tövbeleri kabul edicidir. Her gece, gecenin üçte ikisi geçtikten sonra Cenab-ı Hakkın:

— Hani bir şey isteyen, hani tövbe eden, hani bağışlanma dileyen diye seslendiğini unutmayın ve fırsatı kaçırmayın. Allah'ın muhtaç kullarını unutmayın. Rabbiniz, onları size ısmarlamıştır. Siz onlara verdikçe, o da size fazlasıyla verir ve ayrıca âhirette bir mükâfat var.

İsrailoğulları, hikmet dolu bu sözleri büyük huşû içinde dinliyorlardı. Hutbe sona erdiği zaman kendisine:

— Sen, Allah'ın kelâmına mazhar olan zatsın, acaba yeryüzünde senden bilgili kimse var mı? diye sordular.

Hz. Mûsâ da:

— Acaba var mı? diye düşündü.

Bu, gurura kapılmaktı. Cenab-ı Hak, onu hemen azarladı:

— Ey Mûsâ, benim Mecma-i Bahreyn'de (yâni iki denizin birleştiği yerde) yeryüzünün en bilgin zatı olan bir kulum var.

Hz. Mûsâ, düştüğü hatayı anlayarak tövbe etti. Sonra, bu zatı bulmanın bir Allah emri olduğunu anlayarak:

— Ya Rabbi, onu nasıl bulabilirim? dedi.

Bu zat, Hz. Hızır'dı. Ebû Cağfer Taberi'nin rivayetine göre, Fars hükümdarlarından Esfiyanoğlu Feridûn zamanında ve Hz. Mûsâ devrinden çok evvel yaşamıştır. Kendisi, Feridûn'un ordularının kumandanı Zilkarneyn'in öncü kumandanıydı Hz. İbrahim ile Şebl'i halkı arasında kuyu meselesinden çıkan ihtilâfın dâvası, Zilkarneyn'in huzurunda görülmüştü. Evvelce bahsettiğimiz gibi, Hz. İbrahim bu kuyuyu kendisi yanındakiler ve hayvanları için kazdığı halde, kendi topraklarında bulunduğunu ileri süren yerli halk, ona rahat vermemişlerdi. Hz. İbrahim, rivayete göre dâvanın neticesini beklemeden kuyuyu terkedip buradan göçmüştür.

Bir sefer sırasında Zilkarneyn, öncü kumandanı olan Hz. Hızır'ı, ordu ilerisinin emniyetini sağlamağa memur etmiş, o da önden ilerlemişti. Bu sırada Âb-ı Hayat denilen ve suyu hayat veren pınara kadar ulaştı. Lâkin ne kendisi ve ne de ordu da bulunanlar bunun hayat suyu olduğunu bilmiyorlardı. Asıl adı Melkân oğlu Belya olan Hz. Hızır bilmiyerek bu sudan içip uzun ömre kavuştu ve hâlâ yaşamaktadır. Kendisi, Hz. İbrahim'e îman edenlerdendi. Cenab-ı Hak, onu nebilerinden etmiş ve büyük bilgi sahibi kılmıştır.

Resûlü Ekrem (S.S.) Efendimiz, onun hakkında:

— Cenab-ı Hakkın yarattıkları arasında olup bitenleri ve gelecekte olanları iyi bilen bir kimsedir, diye buyurmuştur.

Ayrıca:

— Hızır, benim kardeşimdir, demişti.

Hz. Mûsâ, onu nasıl bulacağını sorduğu zaman Cenab-ı Hak kendisine:

— Zenbilinin içine pişmiş balık koy ve yola çık. Bu balık nerede kaybolursa orada bulacaksın, diye buyurdu.

O da, her zaman hizmetinde bulunan Yûşâ'ya:

— İki denizin buluştuğu yere kadar durmadan gideceğiz. Sen de benimle gelir misin? diye sordu.

İki denizin buluştuğu yer, Süveyş berzahı idi. Yûşâ, hiç tereddütsüz:

— Başüstüne, gelirim, dedi.

— O halde, zenbilinin içine bir miktar ekmek ve kızarmış balık koy.

Yûşâ, onun dediklerini yaptı. Ertesi günü yola çıktılar. Hz. Mûsâ:

— Dikkat et ve bu balığın kaybolduğu yeri bana haber ver, dedi.

Yaya olarak deniz kıyısından ilerlemekteydiler. Bir hayli yol aldılar ve nihayet yorulup rastladıkları bir çeşmenin yanında dinlenmeğe karar verdiler ve buradaki bir kayanın yanında oturdular. Hz. Mûsâ, pek fazla yorulmuş olduğundan uykuya daldı. Yûşâ da serinlemek için çeşmeden elini yüzünü yıkadı ve abdest tazeledi. O, abdest aldığı sırada çeşmenin suyundan damlalar balığın üzerine sıçrayınca, balık dirilerek sıçrayıp denize atladı ve kemer gibi açılan suların altından sür'atle yüzüp gözden kayboldu.

Biraz sonra Hz. Mûsâ uyanarak:

— Burada fazla vakit kaybetmişiz. Hemen yola çıkalım, dedi.

Yûşâ da kalktı ve durmadan yola çıktılar. İşte bu telâş arasında Yûşâ, kızarmış balığın canlanarak denize atladığını ve yüzüp gittiğini haber vermeyi unuttu.

Bir müddet daha yol alıp Süveyş berzahını geçtiler. O zaman Hz. Mûsâ:

— Ey Yûşâ, dedi. Yolculuk bizi bir hayli yordu. Yiyeceğimizi çıkar da karnımızı doyuralım.

Yûşâ, bu sözler üzerine birden balık meselesini hatırlayarak:

— Biz o kayanın yanında dinlenirken balığa ne olduğunu biliyor musun? dedi.

Hz. Mûsâ, telâşla:

— Ne oldu? diye sordu.

Yûşâ cevap verdi:

— Balık canlandı ve denizde garip yollar açarak yüzüp gitti. Ama, şeytan bana unuttırduğu için bunu sana söylemedim.

Hz. Mûsâ:

— Hemen geri dönelim. Çünkü bu balık, bize, aradığımız kimseyi bulmakta yol göstercecekti, dedi.

Bunun üzerine döndüler ve kendi ayak izlerini takip ederek çeşmenin bulunduğu yere vardılar. Orada, elbisesini başına kadar çekmiş olduğu halde oturan bir kimseye rastladılar. Bu ise, Cenab-ı Hakkın bir rahmet verdiği ve gizlileri öğretmiş olduğu Hz. Hızır'dı. Hz. Mûsâ yanına yaklaşıp selâm verince Hz. Hızır:

— Ey İsrailoğullarının Peygamberi Mûsâ... Sana da selâm olsun, dedi.

Hz. Mûsâ:

— Benim kim olduğumu sana bildiren kimdir? diye sordu.

Hz. Hızır:

— Benim yerimi sana bildiren kimsedir, karşılığını verdi.

Hz. Mûsâ'nın üç sorusu

BUNUN üzerine Hz. Mûsâ:

— Eğer sana tâbi olursam gizlileri öğreten ilmi bana da öğretir misin? diye sordu.

Hz. Hızır, tereddüt etti:

— Sen, bana tâbi olarak birlikte bulunmağa tahammül edemezsin. Kendi bilginin ihata etmediği şeye nasıl tahammül edebilirsin?

Hz. Mûsâ, direndi:

— Neden tahammül edemiyeyim?

O zaman Hz. Hızır, şu açıklamada bulundu:

— Sebebi şu ki, sen Allah'ın bir Peygamberisin. Bunun için hükümlerini görünüşe göre verirsin. Halbuki benden görünüşe hiç uymayan şeyler sadir olur. Sen, bunun sebebini bilmediğin için sabredemezsin.

Hz. Mûsâ:

— İnşallah o yaptıklarından dolayı beni sabredici bulacaksın. İşlerinde sana karşı gelmiyeceğim, dedi.

— Peki, ama bana tâbi olduktan sonra eğer sana uygun gelmiyen bir şey yaptığımı görürsen, işin aslını ben açıklamadan acele edip bir şey sorma.

Hz. Mûsâ, bunu kesin şekilde kabul ettiğini bildirince birlikte yola koyuldular. Deniz kıyısına vardıkları zaman orada bir gemi gördüler. Hz. Hızır, gemicilere:

— Ödeyecek ücretimiz bulunmadığı halde bizi kabul eder misiniz? diye sordu.

Gemiciler:

— Buyurun, deyip saygı göstererek onları içeri aldılar.

Biraz sonra gemi hareket etti. İyice açıldıkları zaman Hz. Mûsâ, büyük bir hayretle Hz. Hızır'ın eline geçirdiği bir balta ile gemiyi delmeğe çalıştığını gördü ve verdiği sözü unutup hemen müdahaleye bulundu:

— Bu yaptığın nedir? Maksadın gemiyi içindeki bulunanlarla birlikte batırmak mıdır? Bana kalırsa kötü bir şey yapmaktasın.

Hz. Hızır ona dönerek:

— Ben sana, benimle birlikte bulunmağa tahammül edemiyeceğini söylememiş miydim? dedi.

Hz. Mûsâ, ancak bundan sonra aralarında evvelce geçmiş olan konuşmayı ve kendisinin vermiş olduğu sözü hatırladı ve:

— Evet, haklısın. Ben bunu unutmuştum, diye özür diledi. Ama, unuttuğum şeyden dolayı beni mes'ul tutmamanı ve bana güçlük çıkarmamanı rica ederim, karşılığını verdi.

Hz. Hızır:

— Pekâlâ, öyle olsun, dedi.

Gemi, nihayet karaya yanaştı. Dışarıya çıkıp ilerlemeğe başladılar. Bir müddet sessizce yol aldıktan sonra bir köye vardılar. Burada birçok çocuğun köy meydanında neş'e içinde oynamakta olduklarını gördüler. Hz. Hızır, bunların içinden en güzel olanını seçip elinden tutarak yürüdü ve bir duvarın dibine geldikleri zaman zavallıyı orada öldürüverdi.

Hz. Mûsâ, olayın etkisi altında kaldığından vermiş olduğu sözü yine unutarak:

— Böyle masum bir yavruyu haksız ve lüzumsuz yere niçin öldürdün? Bana kalırsa bu yaptığın çok kötü bir şey... diye âdeta bağırdı.

Hz. Hızır, sükûnetle yine aynı cevabı verdi:

— Ben sana, benimle birlikte bulunmağa tahammül edemiyeceğini söylememiş miydim?

Hz. Mûsâ, yine acele edip onun işine karıştığını anlayarak özür diledi:

— Bundan sonra sana artık hiçbir şey sorma-

Hz. Hızır ile buluşma

Hz. Mûsâ ile Hz. Hızır buluştukları zaman aralarındaki konuşmanın böyle geçmiş olduğu, Peygamber Efendimiz (S.S.) Hazretlerinden rivayet edilmiştir:

— Mûsâ, yanına yaklaşınca Hızır'a:

— Sana selâm olsun, dedi.

Hızır ise, elbisesine bürünmüş olduğu halde uyumakta idi. Uyandı ve:

— Bizim bu ilimizde selâm ne gezer? dedi.

— Ben, Mûsâ'yım.

— İsrailoğullarının Mûsâsı demek sensin?

— Evet.

yacağım. Sorarsam benimle arkadaşlık etme... Çünkü ikidir sözümü unutuyorum ve artık senden utanıyorum.

Hz. Hızır, sesini çıkarmadı.

Bundan sonra yine yollarına devam ettiler ve sonunda bir şehre vardılar. İkisi de yorulmuş ve acıkmış görünüyorlardı. Halbuki paraları yoktu. Bunun üzerine kendilerini Allah rızası için doyuracak ve misafir edecek birisini aradılarsa da hiç kimse yüz vermedi. Böylece yorgun argın giderlerken yıkılmak üzere bulunan bir duvarın yanından geçtiler. Hz. Hızır bunu görünce hemen durdu ve kollarını sıvayarak duvarı güzelce onardı.

O zaman, Hz. Mûsâ yine gafilete kapılarak:

— Bu şehir halkının bize nasıl muamelede bulunmuş olduklarını gördün. Ne karnımızı doyurdular ve ne de misafir etmek istediler. Halbuki sen, onların duvarlarını onardın. Pekâlâ isteseydin buna karşılık bir ücret alabilirdin. Neden böyle yapmadın? diye sordu.

Hz. Hızır bunun üzerine:

— Ey Mûsâ, dedi. İşte yine sordun ve bu üçüncü sorgun oldu. Artık seninle arkadaşlık edemiyeceğiz...

Hz. Mûsâ, başını önüne eğdi:

— Evet, hakkın var. Ben her defasında gafilete düştüm ve her defasında sabredemedim. Yalnız rica ederim. Bana hiç olmazsa sorduğum üç sualin karşılığını ver ve işin içyüzünü anlat.

Hz. Hızır:

— Pekâlâ, öyle ise dinle de anlatayım, dedi ve anlattı:

— İlkönce bindiğimiz ve saygı ile karşılandığımız gemi, bir takım yoksul kimselerin malı idi. Ellerindeki tek sermaye bu idi ve bunun geliri ile çoluk çocuklarını besleyip geçindiriyorlardı. Bunlar, on kardeşti. Beşi çalışıyor, beşi hasta yatıyorlardı. Çalışanlar, hem kendilerinin, hem de hasta kardeşlerinin ailelerine bakmakta idiler. Bu sırada ise peşlerine gaddar ve merhametsiz bir korsan düşmüştü. Maksadı gemiyi ve yüklü bulunan malları ele geçirmek, içindekileri ise öldürmekti. Ben, gördüğün gibi gemiyi sakatladım. Neticede korsan onun bu halini görerek zaptetmekten vazgeçti. Böylece sonunda bir çok kimsenin hayatı ve istikbali kurtuldu.

Hz. Mûsâ:

— Çok güzel, dedi. Peki, o çocuğu neden öldürdün?

— O çocuk, kâfirdi. Annesi ve babası ise, mü'min kimselerdi. Çocuğun onları da kâfirliğe sürüklemesi ihtimali mevcuttu. Her ikisi, çocuklarına karşı aşırı bir muhabbet beslediklerinden istediğine uyabilirlerdi. Biz, bunu bildiğimiz için durumu bu suretle önledik. Cenab-ı Hak'tan da ona bedel kendilerine salih bir evlât vermelerini dilediğ.

— Ya o duvarı onarman?

— Tabii, bunun da bir sebebi vardı. Gerçi şehirde kimse bizi doyurmadı ve misafir etmedi ise de, bu yüzden duygularımıza kapılmamız ve buna göre hareket etmemiz doğru değildi. Meselâ, o şehirde yetim iki çocuk yaşıyordu. Babaları iyi bir adamdı. Gördüğün duvarın altında Sureym ve Aşram adlı bu çocuklara ait bir hazine gizli bulunuyordu. Duvar yıkılsa meydana çıkacak ve başkalarının eline geçecekti. Cenab-ı Hak, o hazinenin, çocuklar büyüyerek kendilerini idare edecek ve ona sahip olup faydalanabilecek hale gelmelerine kadar meydana çıkmamasını istediği için duvarı onardım ve bunu sağladım.

İşte, ben bütün bunları kendiliğimden değil, Allah'ın emriyle yapmaktayım. Bunlar, görünüşte sana uygun gibi gelmedi. Sen de bu yüzden sabredemiyerek sordun.

Hz. Mûsâ, bunun üzerine Hz. Hızır ile vedâlaşarak İsrailoğullarının yanına döndü. Bir daha da hiçbir meselede en küçük bir gurura kapılmadı.

12 Nakib

HZ. MÛSÂ, İsrailoğullarının yanına döndükten sonra, onları Kenʿan diyarına, Kudüs topraklarına doğru götürmek emrini aldı. Bunun üzerine her boydan birer tane olmak üzere oniki kişi seçti. Bunlara Nakib deniyordu. Kendilerini önden gönderdi. Maksadı, varacakları yerde hüküm süren Cebbâr'ların, yani zor gücüyle hâkim olan zorbaların bulunup bulunmadığını öğrenmekti. Nakibler, hakikaten cebbârlardan Âc adlı birisine rastladılar. Âc, oniki nakibi yakalıyarak bağlayıp zevcesinin yanına götürdü ve onun ayaklarının altına atarak:

— Bunları ayaklarımla ezmemi ister misin? diye sordu.

Karısı:

— Ezme de, milletlerinin yanına dönüp gördüklerini haber versinler, dedi.

Âc, zevcesinin isteğini yerine getirip onları serbest bıraktı. Nakibler kurtulduktan sonra aralarında Cebbârın halini İsrailoğullarına haber verip vermemeyi tartıştılar. Sonunda ise, haber vermemeyi kararlaştırdılar.

— Bunu kendilerine söylersek, Allahın Peygamberinden yüz çevirirler. Doğrusu, durumu onlardan saklamak ve yalnız Mûsâ'ya haber vermektir. O ve Hârûn aralarında görüşüp bir karara varırlar, diyorlardı.

Böylece kararlaştırarak bu hususta birbirlerine ahid verdikten sonra İsrailoğullarının yanına döndüler. Lâkin, ahitlerini bozup babalarına ve kardeşlerine olayı anlattılar. İçlerinden sadece iki kişi sözlerinde durdular ve Âc ile olan macerayı yalnız Hz. Mûsâ ile Hz. Hârûn'a anlattı.

Kur'an-ı Kerim'in Mâide Sûresinde bu konuya şu âyetlerle temas edilmektedir:

— And olsun ki Allah İsrailoğullarından ahit almıştı. Onlardan oniki nakib seçtik. Allah «Ben şüphesiz sizinleyim. Namaz kılarsanız, zekât verirseniz, Peygamberlerime inanır ve onlara yardım

edersenız, Allah'a olan borcunuzu ödersenız, and olsun ki kötülüklerinizi örterim ve sizi altlarından ırmaklar akan Cennetlere koyarım. Bundan sonra sirden inkâra sapan kimse, şüphesiz doğru yoldan çıkmış olur» dedi. Ahitlerini bozdukları için onlara lânet ettik, kalblerini katılaştırdık. Onlar, sözleri yerlerinden değiştirirler. Kendilerine öğretilenin bir kısmını unuttular. İçlerinden pek azından başkasının daima hain olduğunu görürsün. Onları affet ve (suçlarından) vazgeç. Allah, şüphesiz ki iyilik edenleri sever.

Nakiblerin getirdiği haber, İsrailoğulları arasında âdeta bir panik yarattı. Bu yüzden de kutsal topraklara doğru yola çıkmak istemediler.

Hz. Mûsâ, yine Mâide Sûresinde buyurulduğu gibi kendilerine:

— Ey milletim, Allah'ın size olan nimetini anınız. Aranızdan Peygamberler yetiştirmiş ve sizden hükümdarlar yapmıştı. Âlemlerde kimseye vermediğini size vermişti. Ey milletim, Allah'ın size yazdığı (tayin ettiği) kutsal yere girin. Geriye dönmeyin. Yoksa, kaybedenlerden olarak dönersiniz.

Lâkin İsrailoğulları ona şu karşılığı verdiler:

— Ey Mûsâ, orda zorba bir millet var. Onlar, oradan çıkmadıkça biz oraya girmiyeceğiz. Eğer çıkarlarsa biz de gireriz.

Ahitlerinde durmuş ve durumu yalnız Hz. Mûsâ ile Hz. Hârûn'a anlatmış olan iki kişi, yani Efrâim boyundan Yûşâ ve Menâşe boyundan Kalûb:

— Zorbaların üzerine yürüyün. Şehirlerine kapısından girin. Bunu yaparsanız galip gelirsiniz. Eğer inananlardan iseniz Allah'a güveniniz, dediler.

Yûşâ'nın kim olduğunu evvelce söylemiştik. Kalûb veya Kilâb ise, Hz. Mûsâ'nın damadıydı.

Hz. Mûsâ da kendilerini tekrar bu işe teşvik ettiyse de İsrailoğulları kesin kararlarını bildirdiler:

KUR'AN-I KERİM'DE HIZIR KISSASI

Kur'an-ı Kerim'in Kehf sûresinde Hızır kıssası şöyle anlatılmaktadır:

Mûsâ, genç arkadaşına «Ben iki denizin birleştiği yere ulaşmağa, yahut yıllarca yürümeğe kararlıyım» demiş ti. İkisi de denizin birleştiği yere ulaşınca yemek için hazırlanmış balıklarını unutmuşlardı. Balık, bir delikten kayıp denizi boyladı. O yerden uzaklaştıkları vakit Mûsâ, yanındaki gence «Azığımızı çıkar. And olsun ki bu yolculuktan yorgun düştük» dedi. O da «Biliyor musun? Kayalığa vardığımız zaman ben balığı unutuverdim. Onu hatırlamamı bana unutturan ise şadece şeytandır. Balık, şaşılacak şekilde denizi boyladı» dedi. Mûsâ, «Aradığım işte bu idi» dedi. Hemen izlerini arayarak geldikleri yoldan geri döndüler. Bu arada ikisi, katımızdan kendisine bir rahmet verdiğimiz ve ilmi öğrettiğimiz birini buldular. Musâ ona «Sana öğretilen bilgiyi bana öğretmen için peşinden gelebilir miyim?» dedi. O «Doğrusu sen, benim yaptıklarıma dayanamazsın. Bilgice kavrayamıyacağın bir şeye nasıl dayanabilirsin?» dedi. Mûsâ «Allah dilerse sabrettiğimi göreceksin. Bu işde sana hiç baş kaldırmıyacağım» dedi. O da «Öyle ise bana uyacaksın. Ben sana anlatmadıkça hiçbir şey hakkında bana sorgu sorma» dedi. Bunun üzerine kalkıp gittiler. Sonunda bir gemiye bindiklerinde gemiyi deliverdi. Mûsâ «Bu gemiyi içindekileri boğmak için mi deldin? Doğrusu şaşılacak bir şey yaptın» dedi. Mûsâ'ya «Ben sana yaptığım şeylere dayanamazsın demedim mi?» dedi. Mûsâ «Unuttuğum için bana çıkışma ve gücümün yetmediği şeyden beni sorumlu tutma» dedi. Yine gittiler. Sonunda bir erkek çocuğa rastladılar. O, hemen onu öldürdü. Mûsâ «Bir cana karşılık olmaksızın mâsum bir kimseye mi kıydın? Doğrusu pek kötü bir iş yaptın» dedi. «Ben sana, yaptığım işe dayanamazsın demedim mi?» dedi. Mûsâ, «Bundan sonra sana bir şey sorarsam bana arkadaş olma. O zaman bence mazur sayılırsın» dedi. Yine yürüdüler. Sonunda vardıkları bir kasaba halkından yiyecek istediler. Kasaba halkı, bunları misafir etmek istemedi. İkisi şehrin içinde yıkılmağa yüz tutmuş bir duvar gördüler. Mûsâ'nın arkadaşı onu onarıverdi. Mûsâ «Eğer dileseydin buna karşı bir ücret alabilirdin» dedi. O da, şöyle söyledi: «İşte bu, ayrılmamızı gerektiriyor. Dayanamadığın işlerin sebebini sana anlatacağım. Gemi, denizde çalışan birkaç yoksula aitti. Onu, kusurlu hale koymak istedim. Çünkü peşlerinde her sağlam gemiye el koyan bir hükümdar vardı. Oğlana gelince, onun ana ve babası mümin kimselerdi. Çocuğun onları azdırmasından ve inkâra sürüklemesinden korkmuştuk. Rablerinin onlara, o çocuktan daha temiz ve onlara daha çok merhamet eden birisini vermesini istedik. Duvar ise, şehirdeki iki yetim erkek çocuğa aitti. Duvarın altında onların bir hazinesi vardı. Babaları da salih bir kimseydi. Rabbin onların olgunluk çağına ulaşmalarını ve Rabbinden bir rahmet olarak hazinelerini çıkarmalarını istedi. Ben, bunları kendiliğimden yapmadım. İşte, dayanamadığın işlerin içyüzü bunlardır.

— Ey Mûsâ, onlar orada bulundukça bir asla oraya girmiyeceğiz. Eğer istersen sen Rabbinle birlikte gidip kendileriyle savaşın. Biz, burada oturacağız.

Hz. Mûsâ, onlara hiçbir suretle söz geçiremiyeceğini anlayınca:

— Yarabbi, dedi. Ben ancak kendime ve kardeşime sahibim. Artık bizimle bu yoldan çıkmış milletin arasını ayır.

Cenab-ı Hak, bunun üzerine:

— Orası (yani kutsal topraklar) onlara yeryüzünde şaşkın şaşkın dolaşacakları kırk yıl için haram edilmiştir. Sen, yoldan çıkmış millet için tasalanma! diye buyurdu.

İsrailoğulları Tih çölüne kapanıyor

BUNDAN sonra İsrailoğulları Allah'ın emriyle Tih çölüne kapanıp kaldılar. Burası, altı fersahlık bir yerdi. Bu çölden kurtulmak için her sabah büyük bir ümid ve azimle yola çıkıyor, lâkin akşama kadar yürüdükleri halde dönüp dolaşıp aynı noktaya geliyorlardı.

Nihayet, Hz. Mûsâ'ya başvurup:

— Karnımızı nasıl doyuracağız? Yiyeceğimizi nereden sağlayacağız? Yoksa Rabbin bizi açlıktan helâk mi edecek? diye sordular.

Bunun üzerine Cenab-ı Hak gökten onlar için Kudret Helvası ve bıldırcınlar indirdi. Bıldırcın o kadar boldu ki, İsrailoğulları bunları yoklar ve sade semizlerini yer, öbürlerine el sürmezlerdi.

Sonra, yine Hz. Mûsâ'ya başvurdular:

— Bu çölde su da yok. Suyumuzu nereden bulacağız? Yoksa Rabbin bizi susuzluktan mı helâk edecek?

Bunun üzerine Cenab-ı Hakk'ın emriyle Hz. Mûsâ asâsıyla yere vurdu ve her kılan için bir pınar fışkırdı. İsrailoğulları bundan içerek susuzluklarını giderdiler. Ancak, bir müddet sonra güneşin kızgın ışınlarından rahatsız olarak:

— Ey Mûsâ, dediler. Bu çölde hiç gölgelenecek yer yok. Yoksa Rabbin bizi güneşle kavurup helâk mı edecek?

Cenab-ı Hak, hemen bir bulut gönderip altında gölgelenmelerini sağladı. Fakat bu sefer:

— Ey Mûsâ, ya elbiseyi nasıl tedarik edeceğiz? diye sordular.

Cenab-ı Hak, bunun üzerine onlara eskimeyen elbiseler verdi. İçlerinden boyu uzayan olursa, elbiseler de birlikte uzamakta ve daima vücutlarına uygun gelmekteydi.

Lâkin, İsrailoğullarını hiçbir suretle memnun ve tatmin etmeğe imkân yoktu. Cenab-ı Hakk, kendilerine ceza olarak tayin ettiği bu güç günlerinde bile onlardan her türlü nimetlerini esirgemediği halde, yine şikâyet edecek şeyler bularak Hz. Mûsâ'ya başvurdular ve:

— Ey Mûsâ, dediler. Biz, hep aynı şeyi yemeğe tahammül edemeyiz. Rabbine yalvar da, bize topraktan biten sebze, hıyar, sarımsak, mercimek ve soğan yetiştirsin.

Hz. Mûsâ:

— Siz, Cenab-ı Hak tarafından verilen hayırlı yiyecekleri onlardan aşağı olan şeylerle mi değişmek istiyorsunuz? O halde, şehre varın, orada istediklerinizi bulacaksınız, karşılığını verdi.

İşte, İsrailoğulları ancak bundan sonra daha evvel gitmek istemedikleri şehre gitmeğe karar verdiler.

Evet, bu pek acı, hazin ve ibret alınacak bir gerçektir.

İsrailoğulları evvelce Cenab-ı Hakkın emrine ve Hz. Mûsâ'nın ısrarına karşı gelerek bunu kabul etmemişler, isyanda bulunmuşlardı. Şimdi ise, Allahın emriyle yapmadıkları şeyi; hıyar, sarmısak mercimek ve soğan hatırı için yapıyorlardı.

Böylece, kırk yıl Cenab-ı Hakkın türlü nimetleriyle beslenip rahatça yaşadıkları Tih çölünden çıkarak kutsal topraklara gidip yerleşmeğe karar vermişlerdi. Bu sırada ise, yeni bir nesil yetişmiş bulunuyordu. Hz. Mûsâ, onların bu kararından memnun kalarak Cenab-ı Hakka şükretti. Lâkin, Tih çölünden çıkar çıkmaz kudret helvası ile bıldırcının arkası kesildi. Artık türlü sebzelerin yetiştiği yerlere varan İsrailoğulları, bunlardan istedikleri kadar yiyorlardı. Ancak, kısa zamanda eski nimetleri özledilerse de, onu ebediyen kaybetmiş bulunuyorlardı.

İnsanlar, esasen böyledir. Ellerindeki nimetin kadrini bilmezler ve ancak kaybettikten sonra bunların değerini anlarla, lâkin bir daha ele geçiremeyip hüsranda kalırlar.

Tih çölünden çıkıp ilerlediktn bir müddet sonra zorba Âc'a rastladılar. Bu cebbâr, gayet uzun boylu ve güçlü kuvvetliydi. Hz. Mûsâ, Allah'a güvenip sığınarak ona hücum edip asâsını salladı. Asâ, Âc'ın topuğuna rastladı. Lâkin, bu onun ölümüne kâfi geldi. Bu olay ise, İsrailoğullarının mânevi gücünü arttırarak şevkle ve cesaretle ilerlemelerine sebeb oldu.

Hz. Harun vefat ediyor

PEYGAMBER Efendimiz (S.S.) Hazretlerinden rivâyet edildiğine göre, bu sırada Cenab-ı Hak, bir Hz. Mûsâ'ya:

— Ey Mûsâ, ben Ben Hârûn'un ruhunu kabzedeceğim ve kendi yanıma kaldıracağım. Onu al da dağa gel, dedi.

Hz. Mûsâ, bunu kardeşinden gizledi. Bir gün, onu yanına alarak Cenab-ı Hakkın tarif ettiği dağa doğru yollandı. Buraya vardıkları zaman, o zamana kadar eşini ve çeşidini hiç görmedikleri bir ağaca rastladılar. Aynı zamanda bazır bir ev ve içinde döşenmiş bir yatak vardı ve evden de pek hoş bir koku gelmekteydi.

Hz. Hârûn, bunlara baktı ve hepsi pek hoşuna gitti. Bunun üzerine kardeşine:

Hazreti Mûcâ'ya gelen 10 emri halka izah eden bir Yahudi büyüğü

— Ben, burada uyumak istiyorum, dedi.

Hz. Mûsâ:

— Öyle ise uyu, karşılığını verdi.

Lâkin, Hz. Hârûn tereddüd ediyordu:

— Ya evin sahibi gelir de darılırsa...

— Korkma, sen uyu... Sahibi gelirse ben seni ona karşı korurum.

Hz. Hârûn:

— Sen de benimle birlikte uyu, teklifinde bulundu.

Hz. Mûsâ:

— Ya ev sahibi gelirse bizi onun darılmasından kim koruyacak? dedi.

Lâkin, kardeşi ısrar edince Hz. Mûsâ dayanamıyarak onunla birlikte yatıp uyudu. Bir müddet sonra ölüm kendisini yakalayıp son deminin geldiğini anlayınca Hz. Hârûn:

— Ey Mûsâ... Sen beni kandırdın! dedi.

Hz. Hârûn, ruhunu Cenab-ı Hakka teslim edip Rahmânın rahmetine kavuştuktan sonra mübarek nâşı yatak, ev ve ağaçla birlikte gökyüzüne kaldırıldı.

Hz. Mûsâ, pek sevgili kardeşinden bu suretle ayrılmış olmaktan mahzun bir halde İsrailoğullarının yanına tek başına döndü. İsrailoğulları, Hz. Hârûn'u daha çok severlerdi. Çünkü kendisi yumuşak huylu idi. Onları korur ve kendilerine kardeşi kadar sert davranmazdı. Bunun için Hz. Mûsâ'nın onu kıskanıp öldürmüş olduğunu sandılar ve bu düşüncelerini açığa vurmaktan da çekinmediler.

Hz. Mûsâ bunun üzerine:

— Size yazıklar olsun... Kardeşimi öldürdüğümü nasıl düşünebilir, buna nasıl ihtimal verirsiniz? dedi.

Lâkin, İsrailoğulları:

— Hayır... Sen onu mutlaka öldürdün. Çünkü kendisini senden çok sevdiğimizi biliyor ve bunu çekemiyordun, diye ısrar ettiler.

Hz. Mûsâ, her ne dediyse onları inandıramadı. Nihayet, kalkıp iki rekât namaz kıldı ve Cenab-ı Hakka dua etti. Bunun üzerine Hz. Hârûn yatağı ile birlikte gökten indirildi.

Bunun üzerine Hz. Mûsâ kardeşine:

— Ey Hârûn! diye seslendi.

Hz. Hârûn, bunun üzerine doğruldu ve:

— Ne istiyorsun ey kardeşim? dedi.

— Seni ben mi öldürdüm?

Hz. Hârûn bu soruya:

— Allah'a and ederim ki sen öldürmedin, diye karşılık verdi.

— O halde yatağına dön.

Hz. Hârûn yatağına döndü ve yatak yine gökyüzüne kaldırıldı. İsrailoğulları da ancak bundan sonra onun eceli ile ölmüş olduğuna inandılar.

HZ. YÛŞÂ (A.S.)

NÛN'UN OĞLUDUR. HAZRETİ MÛSÂ'NIN ÖLÜMÜNÜ TEK GÖREN O OLDU. MÛSÂ'NIN ÖLÜMÜNDEN SONRA İSRAİLOĞULLARINI KUTSAL YURDA GÖTÜRDÜ.

HZ. MÛSÂ ise, yüz yirmi yaşına vardığı zaman ölmüştür. Onun vefatı da şöyle olmuştur:

Cenab-ı Hakkın kendisine takdir ve tayin ettiği hayat müddeti sona ermekteydi. Halbuki Hz. Mûsâ ölümden iğreniyordu. Cenab-ı Hak, bunun üzerine kendisini hayattan bezdirip bıktırmayı murad etti. Bu maksatla Yûşâ'ya Peygamberlik verdi. Yûşâ, evvelce söylemiş olduğumuz gibi Efrâlm sıbtındandır. Babasının adı Nûn'dur. Efrâlm ise Yusuf oğlu, Yakub oğlu, İshak oğlu, İbrahim oğludur. Hz. Mûsâ, ona Peygamberlik verilmesine pek sevindi. Çünkü, halefinin kim olacağını merak ediyor, bir de kendisinden hemen sonra bir Peygamber gelmezse, İsrailoğullarının doğru yoldan sapmalarından endişe ediyordu.

Hz. Mûsâ, Cenabı Hakla vasıtasız olarak konuşmuştu. Kendisine bilgi ve hikmet verilmiş bulunuyordu. Bu yüzden ise, gurura kapılmaması gerektiğini Hz. Hızır olayı vesilesiyle öğrenmişti. O zamandan beri son derece mütevazi bir hayat sürmekteydi. Meselâ, küçük bir korulukta yaşar, bir taşın üzerine kazdığı oyuktan yemek yer ve yine bu oyuktan ağzı ile su içerdi. Bütün günlerini burada ibadetle geçirir, İsrailoğullarının ziyaretini de burada kabul ederdi. Ancak, hepsine birden hitab etmek veya pek mühim bazı işlerini görmek için buradan çıkardı.

Hz. Mûsâ, dediğimiz gibi kardeşine Peygamberlik verilmesine pek sevinmişti. İsrailoğulları da bunu sevinçle kabul etmiş bulunuyorlardı. Bir gün Hârûn:

— Ey annemin oğlu ve Rabbin Peygamberi, dedi. Allah'tan ne gibi tecellilere mazhar olduğunu bana anlatır mısın?

Lâkin, Hz. Yûşâ'dan şu cevabı aldı:

— Ey annemin oğlu ve Rabbin Peygamberi. Ben, bu kadar yıllardanberi sana hizmet ettim. Sonra, Cenab-ı Hak bana da Peygamberlik verdi. Ama, ne bu olaydan ve ne de sonra sana bir kere

şirun Allah'tan ne gibi tecelliilere mazhar olduğunu sordum mu?

Hz. Mûsâ:

— Hayır, sormadın, karşılığını verdi.

— O halde, sen de bana sorma.

İşte bu cevap, Hz. Mûsâ'ya ağır geldi ve onu hayattan bezdirip bıktırdı. Çünkü o güne kadar ilâhî tecelliilere yalnız kendisi mazhar oluyor ve bütün sırları biliyordu. Şimdi, kendisine sırlar tevdi edilen birisi daha vardı ve bunların ne olduğunu Hz. Mûsâ bilmiyordu.

Hz. Mûsâ, bir gün bu yüzden kalbi mahzun halde bulunduğu korunluktan çıktı. Yolda bir mezar kazan bazı meleklere rastlayarak kendilerini tanıyıp yanlarına yaklaştı ve:

— Ey Allah'ın melekleri, bu mezarı kimin için kazıyorsunuz? diye sordu.

Onlar:

— Cenab-ı Hakkın sevgili bir kulu için kazıyoruz, cevabını verdiler.

Hz. Mûsâ, mezarı dikkatle gözden geçirdi:

— Herhalde bu, Allah indinde büyük derecesi bulunan biri olmalı...

— Bunu nereden anladın ey Mûsâ?

— Çünkü şimdiye kadar buna benzeyen bir mezar görmemiştim.

O zaman melekler:

— Ey Allah'ın halis dostu, bunun senin mezarın olmasını ister miydin? diye sordular.

Hz. Mûsâ:

— İsterdim, diye cevap verdi.

— O halde, bu mezara gir de yat ve Rabbine doğru yönelip hafif bir nefes al.

Hz. Mûsâ böyle yaptı ve Cenab-ı Hak ruhunu kabzedip onu ebedî rahmetine kavuşturdu. Melekler de üzerini örttüler.

Bu, İbni İshak'ın rivayetidir.

Diğer taraftan Ebû Hureyre, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz Hazretlerinden şu rivayeti naklet-miştir:

— Evvelleri Azrâil, ruhunu kabzetmeye memur edildiği kimseye görünür ve Allah'ın emrini kendisine haber verirdi. Bir gün de Hz. Mûsâ'nın yanına gelerek ruhunu kabza memur olduğunu bildirdi, Hz. Mûsâ ise (Cenab-ı Hakdan böyle bir vahiy almadığı için buna kızarak) onun yüzüne bir tokat indirip gözünü sakatladı. Azrâil, bunun üzerine Cenab-ı Hakkın katına döndü ve:

— Yarabbi, kulun Mûsâ gözümü sakatladı. Eğer senin hörmetine lâyık bir kulun olmasaydı, ona yapacağımı bilirdim, dedi.

O zaman Cenab-ı Hak, Azrâil'e:

— Haydi, kulum Mûsâ'nın yanına var ve kendisine şunu bildir: Elini bir öküzün sırtına koysun. Avucunun örttüğü yerde ne kadar tüy varsa o kadar yıl yaşamakla bugün ölmek arasında serbestir. Birisini seçsin.

Ölüm meleği, Hz. Mûsâ'nın yanına dönüp Allah'ın emrini bildirdi. Hz. Mûsâ, bir müddet düşündükten sonra:

— Peki, o kadar yıl yaşadıktan sonra ne olacak? diye sordu.

Azrâil:

— Yine öleceksin, dedi.

— O halde, ruhumu şimdi kabzet.

Ve Azrâil, söyleneni yaptı.

İşte Azrâil bu olaydan sonra ruhunu kabza memur edildiklerine görünmeden gelmeğe başladı. Ancak Peygamberler ve bazı Hak dostları olan Veliler onu görür oldular.

Yûşâ hapsediliyor

HZ. MÛSÂ'nın vefatına tek şahit olan zat, Hz. Yûşâ'dır. Ancak, o, kendisine gösterilen kadarını görmüştür. Onun gördüğü, ikisi birden çölde iken şiddetli bir fırtınanın kopmuş olduğudur. Hz. Yûşâ:

— Bu, her halde kıyamettir. Eğer Mûsâ'ya sarılırsam kıyamet kopmaz, diyerek ona sarıldı. Lâkin rüzgâr Hz. Mûsâ'yı götürdü ve Hz. Yûşâ'nın elinde sadece onun gömleği kaldı.

Hz. Yûşâ, elinde bu gömlekle geri döndüğü zaman İsrailoğulları:

— Mûsâ nerede? diye sordular.

Hz. Yûşâ:

— Öldü. Cenab-ı Hak onu yanına aldı, dedi.

Lâkin İsrailoğulları bu sefer de ona inanmadılar:

— Yalan söylüyorsun. Bize tek başına hükmetmek için onu öldürdün. Bunun için elbette biz de seni öldürürüz.

Hz. Yûşâ, onların bu işde azimli olduklarını anlayarak:

— Bana üç gün müsaade edin ve sağ bırakın. Bu müddet içinde masum olduğum anlaşılmazsa o zaman öldürürsünüz, dedi.

Bunu kabul ederek kendisini hapsettiler. Hz. Yûşâ, Cenab-ı Hakka üç gün dua ederek suçsuzluğunun ortaya çıkmasını istedi. Üçüncü gün onu muhafaza ile görevli bulunanlar rüyalarında Hz. Mûsâ'nın Hz. Yûşâ tarafından öldürülmeyerek eceliyle vefat ettiğini gördüler. Ondan sonra kendisini serbest bıraktılar ve ona tâbi oldular.

Hz. Yûşâ, ilk iş olarak İsrailoğullarını kutsal yurda götürmeğe karar verdi. Onlar, şimdi âdeta yeni bir millettiler. Mısır'dan çıktıklarından beri bir nesil değişmiş, Hz. Mûsâ ve Hz. Hârûn ile birlikte eskiler ölmüş, pek ihtiyar olarak sağ kalanları da kimse dinlemez ve anlattıklarına inanmaz olmuştu. Bu, Tîh çölünde yetişen yeni bir nesildi ve kendilerine bir vatan bulmak azmindeydiler. Yerleşmek istedikleri topraklarda ise yerli Filistinli milletler yaşamaktaydı. Bunların arasında da Baur oğlu Bel'âm adlı birisi vardı. Aslında İsrailoğullarından iken onlardan ayrılıp Filistinliler arasında yerleşmişti. Kendisi, büyük bir şöhret ve servet sahibiydi. Buna sebeb ise Cenab-ı Hak tarafından ilim verilmiş kimselerden olması ve Allah'ın isimlerinden

İsm-i Âzam denilen en ulu adı öğrenmiş bulunmasıydı. Bel'âm, Cenab-ı Hakka bu ismiyle hitap ederek dua ettiği için her istediği olurdu. Filistinliler bu yüzden kendisine bir hükümdarmış gibi itaat ederler ve her ne isterse yaparlardı. Yalnız onlara nazaran çok ufak tefek ve gayet de çirkin olduğundan hiçbir kadın onunla evlenmeyi kabul etmemişti.

İşte İsrailoğullarının gayet kalabalık olarak memleketlerine yürüdüklerini duyunca Filistinliler bu zata başvurarak:

— Ey Bel'âm, beddua edip onları mahvet. Çünkü bizimle savaşırlarsa kimin galib geleceği bilinmez. Bizim ise gidecek başka yurdumuz yoktur, dediler.

Bel'âm ise:

— Onların başında Allah'ın bir Peygamberi var. Melekler de onlarla beraberdir. Kendilerine nasıl beddua ederim? karşılığını verdi.

Ancak, Filistinliler yalvarmaktan ve ısrar etmekten usanmadılar. Sonunda Bel'âm'ı pohpohlayıp kandırmağa muvaffak oldular. Bel'âm bunun üzerine merkebine binerek İsrailoğullarının tırmanmağa başlamış oldukları Husban dağına doğru yollandı. Lâkin, bir müddet ilerledikten sonra merkebi çöktü. Bel'âm, hayvanı kaldırıp tekrar bindiyse de, biraz yol alır almaz merkep yine çöktü ve bu sefer kalkmak istemedi. Bel'âm, hayvanı kalkıncaya kadar dövdü. Sonunda merkep, sadece Bel'âm'ın aleyhinde bir delil olsun diye Allah'ın izniyle dile gelerek ona şöyle hitap etti:

— Ey Bel'âm... Nereye gidiyorsun? Meleklerin önümde durarak bana engel olduklarını görmüyor musun? Allah'ın Peygamberi ile müminler senin aralarında yaşadığın milletin aleyhine dua etmektedirler. Bunun için onlara karşı muvaffak olamazsınız.

Lâkin Bel'âm buna, hayvanı daha fazla dövmekle karşılık verip ileriye doğru sürdü. Çünkü, kendisine çok güvenmekteydi.

Nihayet Husban dağına çıktılar ve İsrailoğullarının ilerlediğini gördüler. Bel'âm, hemen onlara beddua etmeğe başladı. Lâkin, Cenab-ı Hak, onun dilini Filistinliler aleyhine döndürdüğü için aslında onlara beddua etmekteydi. Yanında bulunanlar bunu duyunca:

— Ey Bel'âm, dediler. Ne yaptığının farkında mısın? Sen düşmanlarımıza değil, bize beddua ediyorsun.

Bel'âm, o zaman durumu anlayarak:

— Bu iş benim elimde değil, yapamıyorum. Çünkü Cenab-ı Hak dilime hâkim oldu, karşılığını verdi.

Bu sırada ise dili dışarıya sarkmış, göğsüne kadar inmişti. O zaman zorla konuşarak şunları söyledi:

— Ben, bu işe kalkışmakla nasıl olsa hem dünyamı ve hem de âhiretimi kaybetmiş bulunuyorum. Bunun için hiyleye başvurmaktan başka çare kal-

HZ. MÛSÂ'NIN ÖLÜMÜNDEN SONRA HZ. YÛSÂ İSRAİLOĞULLARINI KUTSAL YURDA GÖTÜRDÜ. FİLİSTİNLİLERLE YAPTIKLARI SAVAŞTAN SONRA KUDÜS'E YERLEŞTİLER. BURAYI İMAR ETTİLER. RESİMDE KUDÜS GÖRÜLÜYOR.

madı. Beni dinleyin. Kadınlarınızın en güzellerini seçip kendilerine ticaret malları veriniz ve İsrailoğulları arasına satmağa gönderiniz. Onlar, İsrailoğullarını baştan çıkarmağa çalışsınlar ve içlerinden biri kendileriyle yatmak isterse buna engel olmasınlar. Onlar bu kadınlarla zinâ ederlerse siz kurtulursunuz. Çünkü o zaman Rableri kendilerine yardım etmiyecek ve muhakkak üzerlerine bir belâ gönderecektir.

Filistinliler onun dediği gibi yaparak son derece güzel ve câzib kadınları seçip yolladılar. Onlar, sözde mal satmak bahanesiyle İsrail erkeklerinin arasına sokuldular. Aralarında Filistin büyüklerinden Sûr'un kızı Kesbi ilk başarıyı kazanarak Şem'ûn boyundan olan ve bu sırada bu sıbtın başkanı bulunan Şelûm oğlu Zümri'yi baştan çıkardı ve onunla yattı. Bu olay üzerine Cenab-ı Hak, İsrailoğullarına veba salgınını gönderdi. İsrailoğullarının kumandanlarından Finhas, durumu tahkik ederek meseleyi öğrenince doğru yanlarına vardı ve hâlâ durmadan zinâya devam eden ve biribirlerinden ayrılmıyan Zümri ile Kisbi'yi mızrağıyla vurup öldürdü. Sonra cesedlerini mızrağına takarak yukarı kaldırdı ve:

— Yarabbi... İşte biz, sana isyan edenlere karşı böyle davranırız, dedi.

Bunun üzerine salgın durdu ve İsrailoğulları tamamen mahvolmaktan kurtuldular. Rivayete göre, bu salgında ölenler; en az yetmiş bin kişiydi.

İsrailoğulları onlara yaptığı bu iyilikten dolayı bundan sonra Finhas'a ve Finhas oğullarına her kestikleri hayvanın kuyruk, kol ve yanak tarafından pay verir oldular. Aynı zamanda mallarının ilk mahsulünü de onlara verirlerdi.

Gün uzuyor

BU olaydan sonra Hz. Yûşâ, İsrailoğullarına hücum emri verdi. Bütün boylar ilerlediler ve bir Cuma günü Filistinlilere saldırıp akşama kadar onlarla savaştılar. İsrailoğulları galib durumda iken güneş batmağa yaklaştı. Savaş kesin bir zaferle sona ermezse, ertesi günü ne olacağı bilinmezdi. Düşmanın imdad alması veya İsrailoğullarının savaşı gevşetmeleri ihtimali mevcuttu.

Üstelik, ertesi günü Cumartesiydi ve Allah, o günü İsrailoğulları için istirahat günü olarak tayin etmişti. On emirde, bu husus kesin şekilde belirtilmiş bulunuyordu. Bunun üzerine Hz. Yûşâ, günü uzatması için Cenab-ı Hakka dua etti. Sonra güneşe:

— Sen de, ben de Cenab-ı Hakka itaat edenlerdeniz, diya hitab etti.

Bunun üzerine Allah'ın emriyle güneş geri döndü ve gün uzadı. Hz. Yûşâ, bunu görünce bütün gücüyle düşmana saldırdı. Filistinliler bu sayede kesin şekilde yenildiler. Savaş meydanında cesetlerinden yığınlar hasıl oldu. Büyük ganimetler elde edildi. Bunlar arasında pek çok putlar da vardı. Hz. Yûşâ, İsrailoğullarının putlara meyletmelerinden çekinerek onlardan, bugün elde edilen ganimet mallarının, zaferin şükran borcu olarak Cenab-ı Hakka sunulmasını istedi. Hepsi bunu kabul ettiklerinden büyük bir ateş yakılarak, bütün ganimetler içine atıldı.

Artık, Filistin yolu açılmıştı.

Ertesi günü dinlenen İsrailoğulları, Pazar günü yola çıktılar. Ürdün nehri törenle geçildi. On emrin yazılı bulunduğu levhaları taşıyan ve Tâbûtül-shd veya Tâbûtül-Sehâde diye anılan sandığı beraberlerinde götürüyorlardı.

Bu sandık, Yahudi hâkimiyeti Filistin'de devam ettiği müddetçe Kudüs'de, büyük mâbedde muhafaza edilmiş, sonra göç eden Yahudiler gittikleri yere, nihayet İspanya'ya götürmüşlerdir. Burada yüzyıllarca muhafaza olunan Tâbûtül-shd, Yahudilerin Engizisyon tarafından mahv ve sürgün edildikleri sırada, yani onaltıncı yüzyıl başlarında Yahudi bilginlerinden Ebül-Fida tarafından büyük maddi fedakârlıklar karşılığında kaçırılıp bir gemiye konularak Filistin'e doğru yola çıkarılmış, lâkin gemi Rodos civarında müthiş bir fırtınaya tutularak batmış, Ebül-Fida da bu arada boğulup gitmiştir.

Biz, yine konumuza dönelim:

İsrailoğulları Ürdün nehrini aştıktan sonra kuzeye doğru ilerlediler ve Filistinlilerin son mu-

ALLAH BUYURUYOR Kİ...

Cenab-ı Hak, Bel'âm hakkında Kur'an-ı Kerim'in A'raf Süresinde şöyle buyurmaktadır:

— Ey Muhammed, onlara, şeytanın peşine taktığı ve kendisine verdiğimiz âyetlerden sıyrılarak azgınlardan olan kişinin olayını anlat. Dileseydik, onu âyetlerimizle üstün kılardık. Fakat o, dünyaya meyletti ve hevesine uydu. Onun hali, üstüne varsan da, kendi haline bıraksan da, dilini sarkıtıp soluyan köpeğin hali gibidir. İşte, âyetlerimizi yalan sayan kimselerin hali böyledir. Sen, onlara bu kıssayı anlat. Belki üzerinde düşünürler. Âyetlerimizi yalanlayan, kendine zulmeden millet, ne kötü bir misaldir. Allahın doğru yola sevkettiği kimse, doğru yolda olur, saptırdığı kimseler ise, işte onlar mahvolanlardır.

kavemet noktası olan Beytül-Mahdis şehrini muhasara ettiler. İbrani'ler burasını Eriha diye anarlar, Hititler ise Kadeş derlerdi. Filistinliler, sağlam sûrlarının arkasına çekilip şiddetle mukavemet ettiler. İsrailoğullarının ise yanlarında sûrları yıkacak araçlar mevcut değildi. Bu yüzden muhasara uzadı. Üstelik şehirde zahire de boldu. Altıncı ayın sonunda Hz. Yûşâ, İsrailoğullarının bu işten usanmağa başladıklarını hissetti. Bunun üzerine kendilerini toplayıp şunları söyledi:

— Bana dikkat ediniz. Elimdeki boynuzdan boruyu üfler üflemez hep bir ağızdan Allah'ın adını haykırın. İnşallah, Cenab-ı Hak bir vüs'at verecektir.

İsrailoğulları, şehri çepeçevre sardılar. Hz. Yûşâ, borusunu eline alıp kuvvetle üfledi. Bunun üzerine bütün İsrailoğulları bir ağızdan:

— Allah! diye haykırdılar.

Aynı anda duvarlar sarsılıp çöktü, yerle bir oldu. İsrailoğulları hemen hücum edip şehre girdiler. Karşı koyanları öldürüp öbürlerini esir aldılar, mallarını yağmaladılar. Bu arada altın ve gümüş eşya ile silâhların hazineye teslim edilmesi emrolundu. Herkes bu emre itaat etti. Yalnız Aher adlı birisi bunlardan çalıp sakladı. Bu hal, galib duruma gelmiş olan İsrailoğullarının âni bir baskınla az kalsın mağlûp duruma düşmelerine sebeb olacaktı. Hz. Yûşâ, Allah'ın emriyle kur'a çekti ve bu kur'a, hırsızlığı yapana rastladı. Aher, çaresiz çaldığı malı ortaya çıkarmak zorunda kaldı. Bunun üzerine taşa tutulma cezasına çarptırıldı. Olayın geçtiği yer, ihanet eden adamın adına nisbetle Aher çukuru = Gavr-i Aher diye anılmıştır.

Bu zaferden sonra İsrailoğulları büyük mukavemet görmeden kutsal yurdu işgal ettiler.

İbraniler, o zamana kadar çoban ve göçebe idiler. Ziraatten çok hayvancılıkla uğraşırlar, şehirler kurmaktansa, çadırlarda yaşamayı tercih ederlerdi. Lâkin kutsal yurdu fethettikten sonra buralara yerleşmeğe başladılar. Her sıbt, yâni boy, ayrı bir bölgeyi seçerek yerleşti.

İsrailoğullarının bu başarısına en büyük sebeb, Filistin'de yaşayan halkın tek bir idare altında olmayıp dağınık şekilde ve müstakil şehir ve bölgelerde yaşamalarıydı. İsrailoğullarının da yerleşmelerinde bu dağınıklığı görüyoruz. Nitekim, bazı sıbtlar bu yüzden ağır felâketlere uğradılar.

İsrailoğullarının ele geçirdikleri ilk mühim yer, Ürdün'ün doğusundaki Cel'ad bölgesiydi. Burası Ürdün nehri vâdisinden 800 metre yüksekliğinde bir yayla olup gayet geniş otlakları vardı. Ruben ve Câd boyları burada kalıp yerleştiler. Bundan sonra boyların tek kumandadan çıkarak biribirlerinden ayrıldıklarını ve yerli halkı ya mahvedip ya itaatleri altına alarak onların memleketlerine yerleştiklerini görüyoruz. Bu sırada, göçebeliği terke diyor, Filistinliler gibi evler yapıyor, toprağı sürüyor, ağaç yetiştiriyorlardı.

Menâşe ve Efrâim boyları merkezde, Ürdün'e hâkim olan dağlarda yerleştiler. Güneyde son derece verimli olan Eriha vâdisine hâkim tepeleri Bünyâmin boyu vatan olarak seçti. Yehûda boyu ise Lût gölüne bakan dağlık ve kurak yerleri işgal etti. Bu bölge, sonradan Yahudiye diye anılmıştır. Şem'ûn ve Lavi boyları en güneyi seçmişlerdi. Lâkin, böylece öbür sıbtlardan çok ayrı düşmüşler, bu yüzden sonraları yerli halkın hücumuna uğradıkları zaman onlardan yardım göremeyip mahvolmuşlardır. İçlerinden kurtulan bir kısım aileler, öbür boylara iltica edip aralarında eridiler.

En kuzeyde ve Genezaret gölünün kuzeyinde, Celile bölgesinde Neftali boyu, daha güneyde Yaşer boyu yer aldılar. Zabulun boyu Genezaret gölünün batısında, Yesaker boyu ise bu gölün güneyinde yerleşti. Bunların yerleşme bölgeleri ormanlık yaylalardı.

Dân boyu, uzun zaman uygun bir yer aradı. Nihayet zaptı mümkün bir yer aramağa gönderilen beş genç, Fenikelilerin kurmuş oldukları Lais şehrine vardılar ve civarda düşmanları bulunmadığından bu şehir halkının barış içinde ve savunma vasıtalarından mahrum halde yaşadıklarını görerek geri dönüp durumu haber verdiler. Dân boyu mensupları, bunun üzerine birdenbire hücum edip şehri alarak yağma ve tahrip ettiler. Halkını öldürdüler veya esir aldılar. Sonra burada yeni bir şehir kurdular.

Hz. Yûşâ'nın hayatı boyunca İsrail boyları arasında bir bağlantı vardı. Kendisi, beraberinde getirdiği Hz. Yusuf'un nâşını, taştan sandukası ile birlikte, onun kardeşleri tarafından Mısırlılara satıldığı yerde defnetmişti. Kendisi, hayatta bulunduğu müddetçe İbranileri din bağıyla biribirlerine bağlamağa ve bir tek millet halinde devam ettirmeğe çalışmıştır. Lâkin, onun yüz on yaşında vefatıyla bu bağ koptu. Bu suretle bütün İsrail boylarına birden hükmedecek kimse kalmadı. Hz. Mûsâ'nın damadı Kâlûb bu vazifeyi üzerine almak istediyse de, öbür boylar değil, kendisinin mensup bulunduğu Menâşe boyu bile ona tâbi olmak istemedi. Boylece, her sıbt, kendi başına buyruk hareket etmeğe başladı.

İsrailoğulları, biribirlerinden uzaklaştıkça ve ayrı ayrı yaşamağa başladıkça aralarındaki din bağı da gevşedi. Hattâ bir kısmı yerli halkı taklid ederek putlara tapmağa başladılar. Ayrıca, dağların üzerinde bulunan büyük kaya parçalarına, kutsal saydıkları bazı ağaçlara, aya ve yıldızlara da tapıyorlardı. Putları, tunçtan yapılmış boğa veya yılandı. Bazı yerlerdeki kayalıkları Tanrıların oturduğu yerler sayarlar ve dikkatle muhafaza ederlerdi. Buraları Bet-El diye anarlardı ki Beytullah = Allah'ın evi demekti. Tabii bu din, Hz. Mûsâ'nın şeriatine tamamen aykırı idi. Bununla beraber, bazı boylar da doğru dinden ayrılmamışlar, tek Tanrı olan Cenab-ı Hakka ibadete devam etmişlerdir. Lâkin her boy müstakil olduğu için öbürünün işine karışmaz ve kendi kendisini istediği gibi idare ederdi.

Filistin'de İsrailoğullarının yerleştiği bölgelerin

tıvarında bir çok savaşçı milletler oturmakta idiler. Doğuda Moab'lar ve Amman'lar, güneyde Ken'âniler ve İbranilerin Amâlika diye andıkları İmlikler ile Edomlar ve Medyenler yaşamaktaydılar. Bunların bir kısmı, Hz. İbrâhim Mısır'dan döndüğü zaman amcasının oğlu Hz. Lût'a tâbi olarak ayrılan boyların kalıntıları, bir kısmı ise, güneyden gelmiş Amurru, yâni Sâmi asıllı göçebelerdi. Bunlar, arasıra birleşerek İsrailoğullarına hücum ederlerdi. Vatanları Filistin'in ova kısmı idi. İsrailoğulları, daha çok dağlık bölgelerde yaşarlardı. Bunlar birleşip kendilerine hücum ettikleri zaman, İsrail boyları da aralarında birleşerek Sofet denilen bir başkanın kumandasına girerlerdi. Sofetler, hem hükümdar ve hem de başkumandan vazifesini görürler ve bu görevleri sırasında İsrailoğulları kendilerine kayıtsız şartsız tâbi olurlardı. Bu başkanlara Hükkâm, yani Hâkimler adı verilmişti.

Bunların en meşhurları Medyenlileri yenen Menâşe boyundan Cad'un (Gedeón), Ammanlıları mağlûp eden Cel'ad (Galod)'lı Yeftah, Filistinlilere galip gelerek pek büyük bir şöhret kazanmış olan Şemsun (Samson), ve nihayet birleşik Ken'ân ordularını perişan eden ve İsrailoğullarının Jeanne d'Arc'ı sayılan Yesaker boyundan Deborah'dır.

Bunlar hakkında Tevrat'ta parlak menkibeler vardır. Meselâ, Yeftah aslında bir fahişenin oğluydu. Babasının meşrû oğulları kendisini baba evinden kovdukları için o da çöle çekilmiş ve başına topladığı serserilerle haydutluğa başlamıştı. Lâkin, gayet cesur ve bahadır bir adamdı. Cel'ad'lılar Ammon'ların hücumuna uğradıkları zaman kendisini dâvet ederek Sofet olmasını teklif ettiler. Çünkü düşmanlarına ondan başka karşı koyacak kimse yoktu. Yeftah, ona şerefini iade eden bu teklifi derhal kabul etti ve sür'atle bir ordu kurarak başına geçti. Ammon'larla savaş için yola çıkmadan evvel Allah'a dua ederek:

— Eğer Ammon'ları yenersem dönüşte beni evimin kapısında ilk karşılayacak olanı sana kurban edeceğim, diye adadı.

Aslında Hz. Mûsâ'nın şeriatinde insan kurban etmek diye bir şey yoktu; ancak yukarıda söylemiş olduğumuz gibi, İsrailoğullarının bir kısmı yerli dinlerin tesiri altında kalmış ve böyle bir takım bâtıl âdetlere uyar olmuşlardı.

Yeftah, ordusuyla ilerledi ve Lût gölünün güney doğusundaki ovada Ammon'larla karşılaştı. Arada pek çetin bir meydan savaşı geçti. Sonunda Ammon'lar kesin şekilde yenildiler. Hattâ bu yenilis, onların bir daha bellerini doğrultamamalarına sebeb olmuştur.

Yeftah, zaferden sonra büyük bir neş'e ve sevinç ile evine döndü. Lâkin, biricik evlâdı olan kızının def çalıp raksederek kendisini karşıladığını gördü. Bunun üzerine son derece hüzün ve yeise kapılarak elbiselerini yırttı ve:

— Eyvah kızım... Beni büyük bir ıstıraba gömdün. Zaferden sonra beni ilk karşılayanı Allah'a kurban etmeyi adamıştım. Sözümü geri alamam, dedi.

Kızı, soğukkanlılığını kaybetmedi:

— Baba, mademki beni Allah'a kurban olarak adadın, öyle yap. Çünkü o, düşmanların olan Ammon'lardan senin için intikam almıştır. Yalnız, bana iki ay izin ver. Arkadaşlarımla dağlarda gezip doyamadığım gençliğime ağlayayım.

Yeftah, bunu kabul etti. Genç kız, arkadaşlarıyla iki ay dağlarda gezdi. Sonra babasının yanına döndü ve törenle kurban edildi. Bu olaydan dolayı İsrail kızlarının Yeftah'ın kızı için yılda dört ay ağlamaları âdet oldu.

İsrailoğulları birbirine düşüyor

Cel'ad'lılar Ruben boyundan idiler. Onların bu zaferini Efrâim boyu çekemiyerek Yeftah'a:

— Savaş için bizleri de neden dâvet etmedin? diyerek haber gönderdiler.

Yeftah ise:

— Ya Ammon'lar bize saldırdığı zaman siz neden yardıma gelmediniz? diye cevap verdi.

Efrâim boyu, her ne olursa olsun Ruben boyuna hücum edip itibarlarını kırmak istiyordu. Yeftah daha evvel davranıp Efrâim boyuna hücum etti ve onları da büyük bir yenilgiye uğrattı. Bu, iki İsrail sıbtının ilk defa olarak savaşmalarıydı. Yeftah, yenilip kaçan Efrâim'lileri takip ederek önlerini ve arkalarını sardı. Geçidi aşmak isteyene:

— Efrâim boyundan mısın? diye soruluyor:

— Değilim! cevabını verenlere, öyle ise:

— Şebolet de... diyorlardı. Efrâim'liler ş harfini telâffuz edemediklerinden:

— Sebolet, deyince hemen öldürüyorlardı. Böylece, kırk bin savaşçı öldürüldü. Boy ise, dağılıp gitti.

Yeftah, bu görevi altı yıl gördükten sonra vefat etmiştir.

Bundan sonra Filistinliler İsrailoğullarına hücum ettiler. Bunlar, son derece savaşçı bir milletti. Akdeniz'den gelerek evvelâ kıyılarda yerleşmişler, sonra içeriye doğru sızmışlardı. Tunçtan zırh giymekte ve savaş arabalarıyla muharebe etmekteydiler. Kıyıda beş tane müstahkem şehir kurmuşlardı. Bunların en meşhuru Gazze şehriydi.

Filistinliler, İsrailoğullarıyla savaşarak onları yendiler ve kırk yıl müddetle idareleri altına aldılar.

Şemsun Filistin'lileri yeniyor

İşte o zaman Dân boyundan Şemsun meydana çıktı.

Bu beyden Monalı adlı sar'alı bir zat vardı. Karısı kısır olduğundan hiç çocuğu olmamıştı. Bir gün Rabbin bir meleği kendisine görünerek:

— Sen kısırdın; lâkin, şimdi hâmile kalıp bir erkek çocuk doğuracaksın. Bu sırada şarap veya

sarhoşluk veren bir şey içme ve temiz olmıyan hiç bir şey yeme. Doğan çocuğun da başına ustura dokundurma ve saçlarını kesme. İsrailoğullarını Filistinlilerden kurtaracak olan odur, dedi.

Hakikaten belli süre sonra Manoh'un bir oğlu doğdu. Adını Semsun koydular. Saçlarını hiç kesmediler. Şemsun, son derece kuvvetli bir yiğit olarak büyüdü. Her yerde Filistinlilere hücum edip onları yendi. Onlar nihayet Yehuda sıptına başvurup Şemsun'u kendilerine teslim etmelerini istediler. Şemsun o sırada bir mağarada oturmaktaydı. Yehuda'lılar yanına gelerek:

— Ey Şemsun, Filistiniler bizi ağır şekilde tehdit ettiler. Bize hâkim olduklarını biliyorsun. Eğer seni kendilerine teslim etmezsek, hepimizi mahvedeceklerine kendi tanrıları Baal üzerine yemin ettiler. Bir milletin mahvolmasından, bir insanın mahvolması daha iyidir. Lûtfedip bize merhamet eyle ve teslim ol, diye kendisine rica ettiler.

Şemsun biraz düşündükten sonra:

— Ben size teslim olurum, lâkin, beni öldürmeyerek Filistinlilere sağ olarak teslim edeceğinize yemin ediniz, dedi. Onlar da bunu kabul ettiklerinden kendilerine teslim oldu.

Şemsun'u kat kat kalın iplerle bağladılar ve götürüp teslim ettiler. Filistiniler son derece sevinç içindeydiler. Lâkin, bu sevinçleri uzun sürmedi. Şemsun bir silkinişte ipleri kopardı ve eline geçirdiği bir merkebin çene kemiği ile üzerlerine hücum ederek binden fazla Filistiniyi öldürdü. Öbürleri, canlarını güç kurtarıp kaçtılar.

Şemsun, bu olaya rağmen ortalıkta pervasızca gezerdi. Meselâ bir gün Gazze'ye, bir fahişenin yanına gitti. Şehir halkı onun geldiğini duyunca bulunduğu yeri sarıp şehrin kapısında pusu kurdular. Şemsun, gece yarısı durumu haber alınca kalktı. Şehrin kapılarını yakalayıp sürgülerle birlikte kopartarak çıktı gitti.

Sevgilisi ihanet ediyor

Sonunda, Delile (Dalila) adlı bir kadını sevdi. Her zaman onu görmeğe gelmekteydi. Filistinlilerin hükümdarı bu kadına başvurup büyük vaadlerde bulunarak Şemsun'un bu olağanüstü kuvvetinin nereden geldiğini öğrenmesini istedi. Delile, biraz da korktuğundan buna razı oldu ve bir gün kendisini sarhoş edip sırrını söyletti. Sonra uyurken saçlarını kesti. Aynı zamanda Filistinliler hücum ettiler. Şemsun, silkinip kalkmak istediyse de, kuvvetinin kalmamış olduğunu gördü. Düşmanları onu bağladılar ve gözlerini oyup Gazze'ye götürdüler. Orada zincire vurarak kırbaç altında değirmen çevirttiler.

Bir gün Filistiniler tanrıları şerefine büyük bir bayram tertiplemişlerdi. Kralları halkı eğlendirmek için Şemsun'un hapishaneden çıkartılarak büyük mâbede getirilmesini emretti. Şemsun, bir küçük çocuk tarafından yedilerek getirildi. Mâbede girince yanındaki çocuğa sütunlardan birisine dayanmasına müsaade etmesini rica etti. Sonra Cenab-ı Hakka:

— Yarabbi.... Beni, yalnız bir kere için kuvvetlendir. Filistinlilerden çıkardıkları iki gözüm için intikam alayım, diye duada bulundu.

Traş edilen saçları da uzamağa başlamış olduğundan eski kuvveti yerine geldi ve ortadaki iki sütunu tutup sarstı. Onlar yıkılınca mâbed çöktü. Şemsun, Filistiniler ve onların kralları hep birlikte yıkıntılar altında kalarak öldüler.

İsrailoğulları, Filistinlilerin tam esaretine düşmüşlerdi. Gazze, Gat, Eron, Asdod ve Ashalon şehirleri İbrani esir ve kölelerle doluydu. İsrailoğulları silâh yapmasın diye kendilerine demircilik yasak edilmişti. Saban demirlerini, çapalarını ve baltalarını bilemek için Filistinlilere başvurmağa mecbur kalırlardı. Kırk yıl müddetle İsrailoğulları arasında on Sofet yetiştiği halde hepsi birlik olup onların etrafında toplanamadıkları için Filistinlilere üstün gelip esaretten kurtulamadılar. Ağır vergiler ve angaryalar altında ezilip durdular. Filistiniler kutsal yurdun bütün merkez ve güney bölgelerine hâkim olmuşlardı.

Diğer taraftan Ken'anlılar da durmadan saldırmaktaydılar. İşte, Deborah, onlara karşı çıkan bir kadın kahramandır. Ken'anlılar, daha evvel aralarındaki kabile anlaşmazlıkları yüzünden İsrailoğullarına yenilmişlerdi. Bu sefer birleşip onları Ken'an diyarından tamamen sürüp çıkarmağa karar vermiş bulunuyorlardı. Bunun için boylara birer birer hücum edip yenme politikasını gütmeğe karar vermişlerdi.

Deborah İsrailoğullarını birleştiriyor

İSRAİLOĞULLARINDAN henüz Filistinlilerin esaretine düşmemiş olanların silâh olarak yalnız kılıç ve mızrakları bulunuyordu. Ok ve kalkanları yoktu. Halbuki zırhlı, savaş arabalı ve ok kullanan bir Ken'anlı ordusunun kendilerine hücum etmeğe hazırlandığını duymuşlardı. Buna, karşı koymağa imkân görmediklerinden savaşsız teslim olmayı düşünmeğe başladılar.

İşte bu sırada Yesaker boyundan Deborah adlı genç bir kadın ortaya çıktı ve İsrailoğulları sıbtlarını düşmanlarına karşı birleştirdi. Bunun için son derece üstün olan ikna kabiliyetini kullanmış, her tarafı dolaşarak halka hitab etmiş, dini duygularını tahrik etmiş ve nihayet çoğu biribirine düşman haline gelmeğe yüz tutan boyları bir gaye etrafında toplamağa muvaffak olmuştu. Bu birliğe Yesaker, Zabulun, Neftali, Efraim, Menâşe ve Bünyamin boyları dahil oldu. Ken'anlılarla araları iyi olan ve onlarla barış içinde bir arada yaşamayı ümid eden Yaşer, Dân ve Ruben sıbtları ise, birliğin dışında kaldılar.

İSRAİLOĞULLARI KEN'ANLI ORDUSUNUN KENDİLERİNE HÜCUM EDECEĞİNİ ÖĞRENİNCE SAVAŞSIZ TESLİM OLMAYI DÜŞÜNDÜLER. ANCAK DEBORAH ADLI BİR KADIN İSRAİLOĞULLARINI BİRLEŞTİREREK BİR ORDU KURDU VE KEN'ANLILARLA YAPTIKLARI SAVAŞI KAZANDILAR.

Bundan sonra savaş başladı. İsrailoğulları, Ken'anlılardan daha zayıftılar. Lâkin Deborah onlara büyük bir azim aşılamıştı. Bu yüzden hayatlarını hiçe sayarak kahramanca savaşıp Ken'anlıların mükemmel ve muntazam ordularını bozdular. Aynı anda görülmemiş bir fırtına koptu. Bu fırtına, Ken'anileri büsbütün şaşırttı ve ağır bir yenilgiye uğramalarına sebeb oldu. İsrailoğulları bu fırtınanın Cenab-ı Hak tarafından gönderildiğine inanıyorlardı. Ken'anilerin hizmetine girmiş ve ordularını tanzim etmiş olan Hititli kumandan kaçtıysa da, sığındığı bir bedevî çadırında ele geçirilerek öldürüldü.

Ken'aniler, bu yenilgiden sonra İbranilerle çaresiz barış yapmağa mecbur kalmışlardı. Bu barış, uzun yıllar sürmüş ve bu olay, İbrani edebiyatına Deborah Destanı diye geçmiştir.

Meşhur Sofetlerden Cod'un kendi halinde bir adamdı. Bu sırada İsrailoğulları Medyen'lerin ve İmlik'lerin hücumlarına uğramaktaydılar. Bunlar fırsat buldukça onların hayvanlarını sürüyor, ekinlerini mahvediyorlar, şehirlere saldırıyorlardı.

Ced'un bir gün buğday döverken Rabbin meleği kendisine görünerek:

— Sen, kahraman bir adamsın ve Allah seninle beraberdir, dedi.

Ced'un:

— Allah bizimle beraberse bütün bunlar neden başımıza geldi? O bizi, esaret yurdundan çıkaran Rab değil mi? Ecdadımızın bize anlattığı mucizeler ne oldu? diye sordu.

Melek:

— Senin milletin Allah'ın dinini bıraktı. Filistinlilerle, Ken'anlılarla, İmliklerle kız alıp verdi. Onların tanrılarına taptı. Bu hal, kendilerine sadece bir cezadır. Ama, İsrailoğullarından Allah yolundan ayrılmıyanlar var ve Rab, onların yüzü suyu hörmetine size yardım edecektir. Sen ortaya çık, galib geleceksin, dedi.

— Peki, ben Medyenlileri nasıl yenerim? Menâşe boyu fakirdir, ben ise babamın en küçük oğluyum.

— Allah seninle oldukça korkma.

Ced Sofet oluyor

CED'UN, bunun üzerine durumu milletine haber verdi. Neftali, Zabulun ve Yaşer boyları da gelip onlara katılarak Ced'un'u Sofet olmak üzere kabul ettiler. Bu sırada Medyenlilerle İmlikler, kendilerine katılan bir kısım doğu bölgesi göçebeleriyle birlikte Yezrael ovasında toplanmış bulunuyorlardı. Ced'un, düşman ordusuna gece vakti baskın şeklinde bir hücuma geçerek onları bozdu ve müthiş bir imha savaşı sonunda perişan edip büyük ganimetler aldı. Sonra yurdlarına saldırdı. Şehirlerini yağmalayıp halkı sürdü veya esir etti. Böylece Medyenler ile İmlikler, uzun bir müddet İsrailoğulları için tehlike olmaktan çıktılar.

Zaferden sonra İsrailoğulları Ced'un'a başvurup kendilerine hükümdar olmasını istedilerse de:

— Sizin hükümdarınız Rabbinizdir. Ona tâbi olun ve emirlerine itaat edin yeter, karşılığını verdi ve vazifesini tamamladığı için Sofetliği bıraktı.

Ancak, onun vefatı üzerine kendisini Sofet olarak tanımış olan boylar, yendikleri milletlerin tanrılarına tapmağa, onların kadınlarıyla zinâ etmeğe başlayıp yeniden azgınlık yoluna girdiler.

HZ. İŞMUİL VE TÂLÛT

HZ. İŞMUİL BİR SOFETTİ. KENDİSİNE İSRAİLOĞULLARI HÜKÜMDARLIK TEKLİF EDİNCE SAUL'U, DİĞER ADIYLA TÂLÛT'U TAVSİYE ETTİ. TÂLÛT FİLİSTİNLİLERİ BÜYÜK BİR MAĞLÛBİYETE UĞRATTI.

BUNDAN sonra İsrailoğulları en mühim düşmanları olan Filistinlilerle mücadeleye devam ettiler. Lâkin, onlara daima yeniliyorlardı. Hattâ Tâbutül-Ahd bile bir ara Filistinlilerin eline geçtiyse de şehirlerinde başlıyan cüzam salgınını bundan bilerek onu İbranilere geri verdiler. Filistinliler, bir taraftan da İsrailoğullarına yenilmiş ve mecburen barış imzalamış olan İmlikleri, Ken'anlıları, Ammonları ve Medyenleri el altından kışkırtmakta idiler. Filistinlilerden yardım gören Moablar da sık sık İsrailoğullarına saldırmakta idiler.

İbraniler, aslında barışsever bir millettiler. Kutsal yurda yerleştikten sonra kendilerini gayelerine erişmiş sayıyorlardı. Ancak öbür milletler bu yurdu ellerinden geri almak dâvasında bulunduklarından mütemadiyen saldırmaktaydılar. Filistinliler ise, hepsini birden idarelerine alıp büyük bir devlet kurmak azmindeydiler. İsrailoğulları sonunda uğradıkları bütün yenilgilerin birlik olmamalarından doğduğuna karar vererek bir tek idare altında birleşmeğe ve düşmanlarına hep birden karşı koymağa karar verdiler. Onlara bu fikri telkin eden, kendisine aynı zamanda nebilik verilmiş bulunan onun-

ve Sebetleri Hz. İşmuil idi. Kendisi İsrailoğullarını bir taraftan doğru dinden ayrılmamaya, yerli tanrıları terkedip yalnız Cenab-ı Hakka ibadet etmeğe teşvik ediyor, bir taraftan da mücadeleyi asla bırakmamalarını ve birlik olurlarsa düşmanlarına mutlaka üstün geleceklerini söylüyordu. Onlara, eskiden kazandıkları muzafferleri hatırlatıyor, aralarındaki mücadeleleri ve rekabetleri terketmelerini, eskisi gibi tek bir millet haline gelmelerini istiyordu.

Sonunda her boydan bir temsilci seçilerek kendisini ziyarete geldiler ve hükümdarlığı kabul ettiği takdirde hepsinin ona kayıtsız şartsız itaat edeceklerini bildirdiler. Çünkü, Filistinliler, hepsi için gittikçe büyük bir tehlike teşkil etmekteydiler. Boylardan bazıları onlara yenilip esaret altına düşmüşler, bazıları ise esarete benzer ağır şartlarla barış yapmışlardı.

Filistinliler, bunların hepsini ağır vergiler ve angaryalarla ezmekte ve sömürmekteydiler. Bunu kabul etmiyen öbür boylar ise durmadan onların saldırılarına uğrayarak ağır zararlara uğramakta idiler.

Hz. İşmuil ise, Cenab-ı Haktan aldığı vahiy ile Bünyamin boyundan Kays oğlu Saul'un İsrailoğullarını kurtarabilecek bir hükümdar olacağını biliyordu.

Saul, son derece güzel ve yiğit bir kimse idi. O günlerde tesadüfen Hz. İşmuil'i ziyarete gelmişti. Nebi kendisine:

— Sen, İsrailoğullarının hükümdarı olacak ve Filistinlilere üstün geleceksin, dedi.

Saul:

— Ben Bünyâmin boyundanım. Benim sıbtım, İsrailoğulları boylarının en küçüğüdür. Bana kim tâbi olur? dedi.

Hz. İşmuil ise:

— Sana tâbi olacaklardır, çünkü Allah'ın emri böyledir, karşılığını verdi ve kendisini evinde misafir etti.

Her boydan birisi kendisini ziyarete geldikleri zaman ise onlara:

— Ben, artık ihtiyar oldum. Size hükümdar olamam. Ancak, yanımda misafir bulunan Bünyâmin boyundan Saul'a tâbi olursanız sizin için kurtuluş vardır ve sizi esaret diyarı olan Mısır'dan kurtaran Allah'ın iradesi de böyledir, dedi.

Onlar, kendisine bir cevap vermediler. Saul da yurduna döndü. Ancak, bir müddet sonra Ammonlar Filistinlilerin yardım ve desteği ile hücuma geçip Ruben boyu ilk anda yenilerek büyük tehlike içinde bulunduklarını görünce öbür boylara şu haberi gönderdiler:

— Ammonlar bize saldırıp yendiler. Yakında İmilkilerin, Moabların ve Ken'anlıların da hücuma geçeceklerini duyduk. Biz onlarla meşgul iken Filistinlilerin batıdan saldıracaklarını casuslarımız haber verdi. Bu ise, İsrailoğullarının sonu olacaktır. Gelin, İşmuil'i dinleyip Saul'u hükümdar kabul edelim. İşmuil, bir nebidir ve her ne söylemişse Allah tarafından söylemiştir.

Öbür boylar, bu ağır tehlike karşısında hemen Ruben boyunun teklifini kabul ederek Saul'a haber yolladılar ve bütün İsrailoğullarının başına geçmesini, kendisine herkesin kayıtsız şartsız itaat edeceğini ve hükümdar tanıyacağını söylediler. Saul, esasen böyle bir dâveti beklediği için teklifi kabul ederek İsrailoğullarının başına geçti. Böylece İbraniler, ilk defa olarak bütün boylarıyla tek bir hükümdarın emrine girmiş oldular.

Saul, bundan sonra Tâlût diye anılmıştır.

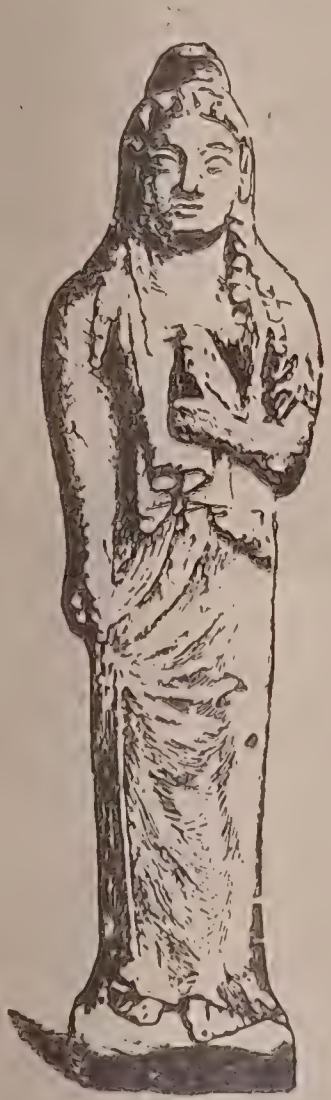

BİR FİLİSTİN PUTU

İsrail milleti devri açılıyor

KENDİSİ ilk olarak her boyun seçme savaşçılarından ve yiğit gençlerinden bir ordu kurdu. Bunları, mümkün olduğu kadar düşmanlarının kullandığı silâhlarla donattı. Onlardan istediği, hiçbir boyun artık başına buyruk hareket etmemesi, düşmana karşı tek bir millet ve tek bir kuvvet halinde mücadele etmeleriydi. Büyük korku ve endişeler içinde bulunan İsrail boyları, aralarındaki dâva ve üstünlük iddialarını bir tarafa bırakarak bunu kabul ettiler ve kendisini mutlak bir hükümdar olarak tanıdılar. Artık İsrail boyları devri kapanıyor ve İsrail milleti devri açılıyordu.

Tâlût, ilkönce Ammonlara hücum ederek onları büyük bir bozguna uğrattı. Bu ilk zafer, son tereddütleri de ortadan kaldırıp İsrailoğullarının Tâlût'un hâkimiyetini kesin şekilde kabul etmelerine yol açtı. Esasen kendisinin de Filistinlilerden evvel Ammon'lara hücumunun sebebi, bu idi. Bundan sonra bir yıl müddetle hazırlandı. Filistinliler de İsrailoğulları arasında yeni bir hareket doğmuş olduğunu hissettikleri için bunu kesin şekilde bastırmak için hazırlıklara girişmiş bulunuyorlardı.

Filistinliler yeniliyor

NİHAYET, otuz bin savaş arabası, altı bin zırhlı süvari ve sayısız piyadeden kurulu ordularını seferber hale getirdiler. Tâlût, bunu haber alınca, onların hücuma geçmelerini beklemeden saldırmağa karar verdi. Ordusunun bir kısmını ayırarak mağaralarda ve çalılıklar arasında pusuya yatırdı. Sonra geri kalanlarıyla ilerledi. İsrailoğulları ahit ve yeminlerini bozmamak için onun arkasından gidiyor, lâkin korkudan titriyorlardı. İlk Filistin karakollarını yenip kolaylıkla püskürttüler. Filistinliler, büyük bir strateji hatası yaparak ordularını üçe bölüp üç ayrı istikametten ilerlemeğe başladılar. Tâlût'un ordusu ise bir kütle halindeydi. Silâh bulan mükemmel silâhlanmış, bundan başka balta ve çapalarla silâhlı yardımcı

FİLİSTİNLİ BİR RAHİBE

Deborah'ın zaferden sonra şükran duası

İsrail, başkanlarına bağlandığı ve herkes kendisini gönülden verdiği için Rab'be hamdediniz.

Dinleyiniz ve duyunuz... Ben de, Rabbe ilâhi okuyacağım.

Rab, yardıma geldiği zaman Edon sahrası sarsılıp gökten yağmurlar indi.

Rabbin huzurunda dağlar sarsılıp Sinâ bile titredi.

İsrail'de kimse kalmadığı zaman ben zuhur ettim ve İsrailoğullarının anası olmak için ortaya çıktım.

Onlar, yeni tanrılar seçtiler. Doğru yolu bırakıp Baal'a taptılar.

Silâhları noksan, sayıları az, kalbleri korku ile dolu idi.

Okları ve kalkanları yoktu.

Ama ben, Yesaker boyundan çıkıp Zabulun, Neftali, Efrâim, Menâşe ve Bünyâmin sıbtlarını birleştirdim.

Allah'ın inayetiyle ok ve kalkan kullanan düşmanları mızrakla yendik.

Biz onlara hücum edince, ey Rabbimiz, senin inayetin gelip yetişti.

Sen onları vurdun. Onlardan bizim için intikam aldın.

İnayetin ne yücedir ve lûtfun ne büyüktür.

Sen en güçlü olansın Allah'ım.

Kusurlarımızı affet ve bizi bir daha doğru yoldan ayırma.

Ve bir daha düşmanlarımı za fırsat verme Allah'ım.

birlikler kurulmuştu. Bu ordu, evvelâ Filistinlilerin Afra yoluna doğru ilerliyen birliklerine hücum ederek ağır bir mağlûbiyete uğratıp hemen tamamen imha ettiler. Tâlût, onların silâhlarını aldı, silâhı noksan olanlara verdi ve diğer iki kuvvet birleşmeden Beyt-i Hârûn'a doğru yuruyen Filistin ordusunu yetişip onları da yendi. Çöl yoluna doğru giden kuvvetler bunu haber alınca dönmek istedilerse de, mağaralarda ve çalılıklarda gizlenmiş olan İsrailoğulları yerlerinden fırladılar ve arkalarını aldılar. Tâlût da gelip yetişince M.Ö. 1042 yılında Filistinliler kesin ve görülmemiş bir yenilgiye uğradılar.

Böylece İsrailoğulları kendilerini kırk yıldır esaret altında tutan düşmanlarını perişan etmiş oldular. Tâlût, hemen batıdaki şehirlerin üzerine yürüyerek bunları kolaylıkla aldı. İsrailoğulları bunları yağmalayıp halkını esir ettikten sonra buralarda kendileri yerleştiler.

Tâlût, böylece batıdaki tehlikeyi tamamen ortadan kaldırdıktan sonra Hz. İşmuil'in tavsiyesiyle doğuya yöneldi ve evvelâ İmlikleri yenip ezdi. Bu millet bu suretle hemen tamamen mahvoldu. Şehirleri, toprakları, servetleri ve sürüleri İsrailoğullarının eline geçti.

Onun doğuda bulunduğu sırada, kurtulan Filistinliler, yeniden bir ordu kurmuşlarsa da, artık İsrailoğulları için büyük tehlike olmaktan çıkmış bulunuyorlardı. Öbür düşman milletler de sinmiş halde idiler. Ancak, Hz. İşmuil durumdan memnun değildi. Çünkü Tâlût'un teokratik devlet yerine monarşi idaresini kurduğunu ve İsrailoğullarını dini kurallara göre değil, kendi istediği gibi idare ettiğini görüyordu. Yavaş yavaş Hz. Mûsâ'nın şeriatı kanun olmaktan çıkmış, bunun yerini Tâlût'un emirleri almağa başlamıştı. İsrailoğulları da bundan pek şikâyetçi değillerdi. Çünkü esasen kutsal yurda yerleştikten sonra boyların çoğu şeriatı terk ederek canları istediği gibi yaşamağa ve hattâ, yukarıda da söylemiş olduğumuz gibi, yerli tanrılara tapmağa başlamışlardı. Tâlût, dindar olmakla beraber, İsrailoğulları artık Hz. Mûsâ'nın şeriatı etrafında toplamanın imkânsız olduğunu sezdiğinden yeni bir sosyal düzen kurmayı doğru bulmuştu. Ne dindara ve ne de dinsize karışıyor, kendisine itaat ve hizmet edenleri eşit tutarak mükâfatlandırıyordu.

HZ. DÂVÛD (A.S)

PEYGAMBER HÜKÜMDARLAR DEVRİ... — HZ. DÂVÛD'UN KONUŞMALARINDA BİR HİKMET VARDIR... — FİLİSTİNLİLER ORDU KURUYOR... — CÂLÛT'A KİM KARŞI ÇIKACAKTI? — HZ. DÂVÛD'UN BÜYÜK ZAFERİ

HZ. DÂVÛD'un ortaya çıkışı ve İsrailoğullarının başına geçişi ile ise, durum değişmiştir. Çünkü, kendisi bir Peygamberdi. Bu yüzden dini kuralları esas tutuyordu. Bununla beraber Tâlût'un kurduğu sosyal düzeni de bozmayı doğru bulmıyarak teokrasi ile monarşiyi birleştirdi ve böylece İsrailoğulları tarihinde Peygamber hükümdarlar devri açılmış oldu.

Yehudâ boyundan olan Hz. Dâvûd, o zamanlar İsrailoğullarının en mâmûr şehirlerinden olan Beytül-Lâhm'da doğmuştur. Babasının adı Yesâ idi. Kendisi, kardeşlerinin en küçüğü bulunuyordu. Güzel tanbur çalar ve kalın sesiyle Rabbe ilâhiler okurdu. Hz. İşmuil ise Tâlût'un hükümdarlığının yakında sona ereceğini ve Yesâ oğullarından birisinin onun yerine geçeceğini vahiy yoluyla öğrenmişti. Bunun üzerine kalkıp Beytül-Lâhm'a gitti. Şehrin eşrafı ve ihtiyarları kendisini büyük saygı ile karşıladılar ve isteklerini sordular. O da:

— Yesâ oğullarını takdis etmeğe geldim, dedi.

Yesâ bundan pek memnun kalarak yedi oğlunu huzurundan birer birer geçirdi. Hz. İşmuil:

— Başka oğlun yok mu? diye sordu.

Yesâ:

— Bir de en küçük oğlum var, dedi.

— Nerededir? Niçin gelmedi?

— Koyunları gütmeğe gitti. Akşam üstü gelir.

— Geldiği zaman onu da göreyim.

Akşam üstü olduğu halde Hz. İşmuil, öbür oğul, yani Hz. Dâvûd da gelmeden yemeğe oturmadı.

Yesâ, sonunda adam gönderip onu çağırttı. Hz. Dâvûd, uzun boylu, kırmızı yüzlü ve pek güzel bir delikanlıydı. Hz. İşmuil onu takdis etti. Sonra yemek yediler. Ertesi günü de Hz. İşmuil Rame'ye döndü. Bu olaydan sonra Allah'ın inayeti Hz. Dâvûd ile oldu ve kendisine Nebilik verildi.

Tâlût, bu sırada sıkıntı illetine uğramış bulunuyordu. Kulları kendisine:

— Efendimiz, Beytül-Lâhm'da Yesâ oğlu Dâvûd adlı güzel tanbur çalan, kuvvet, kelâm ve cemâl sahibi bir delikanlı yaşıyor. Emrederseniz getirtsinler, dediler.

Tâlût, bunun üzerine Yesâ'ya haber gönderdi. O da hemen oğlunu yolladı. Tâlût, Hz. Dâvûd'dan

pek hoşlandı. Sıkıldıkça onun çaldığı tanburdan ferahlar, hikmet dolu sözlerinden zevk alırdı. Nihayet, kendisine silâhdar seçerek başkalarından üstün kıldı.

Bu sırada Filistinlilerin yeni bir ordu kurup Efsidamim'de toplandıkları haber alındı. Tâlût, hemen ordusunu alarak hareket edip oraya vardı. Ortada bi ova bulunuyordu. Filistin kuvvetleri bir dağda, İsrailoğulları öbür dağda yer almışlardı. Derken Filistinlilerden Câlût (Goliyat) adlı birisi meydana çıkarak er diledi. Câlût, görülmemiş derecede iriyarı bir adamdı. Başına bakırdan bir tulga, ayakla ın bakırdan çizmeler giymişti. Vücudu da bakır zırhlarla kaplı bulunuyordu. Kendisi İsrail ordusuna doğru:

— Birbirimizi niçin kıralım. Sizden de bir yiğit çıksın. Kim üstün gelirse öbür taraf ona tâbi olsun, dedi.

Lâkin, hiç kimse Câlût'a karşı çıkamadı. Câlût, İsrail ordusunun yanına kadar geldi. Yine yerinden kıpırdayan olmadı. Tâlût ise:

— Câlût'u kim öldürürse kendisine ordu kumandanlığı ile kızımı vereceğim, diye ilân etti.

Buna rağmen ortaya çıkan yoktu. Hz. Dâvûd ise, bu sırada babasının yanına dönmüş ve Yesâ, onun yerine iki kardeşini göndermişti. Savaş haberi gelince:

— Oğlum, dedi. kardeşlerinin yanına var. Onların hatırını sor ve bana haber getir. Herhalde Filistinlilerle savaşmışlardır.

Câlût meydan okuyor!

Hz. Dâvûd, bunun üzerine yola çıktı. Orduya vardığı zaman Câlût, o gün de hergünkü gibi ortaya çıkarak er dilemekteydi. Kimse çıkmayınca da İsrailoğullarına hakaretler yağdırdı. Hz. Dâvûd, bunları dinledikten sonra hayretle:

— Bu sünnetsiz Filistinli kim oluyor ki Allahın askerini tahkir ediyor? Niçin içinizden biriniz çıkıp onu öldürmüyorsunuz? diye sordu.

Kendisine:

— Hükümdarımız onu öldürecek olana bir ordu kumandanlığı ile kızını vermeyi vaad etti. Lâkin, kimse cesaret edemiyor, cevabını verdiler.

Hz. Dâvûd:

— Bana müsaade etse bu işi yapardım, dedi.

Onun söylediği bu söz, kısa zamanda Tâlût'a duyuruldu. O da hemen onu aratıp bulduratarak kendisine tanbur çalan genç olduğunu gördü ve:

— Sen misin ey Dâvûd? dedi.

— Evet efendimiz.

— Bu Filistinliyi öldüreceğini sen mi söyledin?

— Ben söyledim.

— Ama, sen onunla döğüşemezsin. Çünkü çok genç ve tecrübesizsin.

— Bana müsaade ediniz. Bu işi başaracağımı göreceksiniz. Çölde kaç kere babamın sürülerine hücum eden arslanları yakalayıp öldürdüm. Bu sünnetsiz, onlardan da kuvvetli değil ya? Hem o, Allah'ın askerini tahkir etmiştir. Vuruşmağa çıktığımız zaman Rab muhakkak benimle beraber olacaktır.

Tâlût, onun doğru ve hikmetle konuştuğunu bilirdi. Bu sözleri üzerine:

— Pekâlâ, haydi git, Allah seninle beraber olsun, dedi ve ona kendi elbisesini giydirerek, başına bakırdan bir tulga koydu. Kılıcını beline kuşattı. Hz. Dâvûd, bir kaç adım atar atmaz:

— Bunlarla yürüyemem. Çünkü alışık değilim, deyip hepsini üzerinden çıkardı. Eline değneği aldı ve dereye inip kendisi için beş çakıl taşı seçerek dağarcığına koydu. Sonra sapanı elinde bulunduğu halde Câlût'a karşı çıktı.

Câlût onu görünce:

— Ben köpek miyim ki üzerime değnekle geliyorsun? dedi. Sonra kendi tanrılarının adıyla ona beddua edip:

— Bugün senin etini kuşlara ve canavarlara yem edeceğim, diye bağırarak İsrailoğullarına yeniden hakaretler yağdırdı.

Hz. Dâvûd, onu sükûnetle dinliyordu. Sözleri sona erince:

— Ey Câlût, dedi. Sen benim üzerime mızrak, zırh ve kalkanla geliyorsun. Ben ise, Cenab-ı Hak ile geliyorum. Onun için silâhım senden üstündür ve sana galib geleceğim de muhakkaktır. Bugün, tahkir ettiğin İsrailoğullarının Rabbi, seni bana teslim edecek ve ben başını gövdenden ayıracağım. Böylece herkes halâsın kılıç ve mızrakla değil, lâkin Allah ile olduğunu anlıyacaktır.

Câlût, bu sözlere karşı daha fazla dayanamıyarak onun üzerine yürüdü. Hz. Dâvûd ise, hemen dağarcığındaki taşlardan birisini alıp sapanıyla fırlattı. Taş, Câlût'un tam alnına rastladı ve tulgasını parçalıyarak kafasına gömüldü.

Zaferin sonu

Câlût, yıldırım rastlamış bir çınar gibi olduğu yerde titredi, sallandı ve nihayet yüzükoyun düştü. Hz. Dâvûd hemen seğirtip onun kılıcını aldı ve bununla Câlût'un koca kafasını gövdesinden bir vuruşta ayırdı. Bunu gören İsrailoğulları, birden coşarak düşman ordusuna hücum ettiler ve onları kolaylıkla yendiler.

Tâlût, sözünde durdu. Savaştan sonra Hz. Dâvûd'u yanına getirterek alnından öptü. Onu ordu kumandanı yaptı ve kızıyla evlendirdi.

Lâkin bir müddet sonra Hz. Dâvûd'u çekemiyenler onu Tâlût'a çekiştirerek:

— Bu Yahudiyelinin senin tahtında gözü var. Şimdi halk arasında ve asker arasında büyük itibar sahibi oldu. Elbette bir fırsatını bulup seni gidirecektir, dediler.

O da oğlu Yunatan'ı çağırıp Hz. Dâvûd'u katletmesini emretti. Yunatan ise, onu severdi. Bunun

için kendisine haber gönderip durumu bildirdi ve saklanmasını tembih etti. Babasına da:

— Hükümdar, kendi bendesi Dâvûd aleyhine niçin günaha girmek istiyor. O, sana karşı suçsuzdur. Sana hizmet etti ve yine de eder. Filistinliyi öldürmek suretiyle İsrailoğullarını büyük belâdan kurtardı. Ben, senin oğlun ve en yakın dostun değil miyim? Başkalarını dinlemiyerek beni dinle ve günaha girme, dedi.

Tâlût, bu sözlerden müteessir olarak Hz. Dâvûd'a dokunmıyacağına yemin etti. O da onu babasına götürdü. Böylece mesele kapandı.

Lâkin, Tâlût kısa bir müddet sonra fikrinden caydı. Çünkü Hz. Dâvûd'un millî bir kahraman haline gelmesini çekemiyordu. Bunun için oğlundan gizli suikastçılar hazırladı ve Hz. Dâvûd'u evinde bastırıp öldürmelerini emretti. Ancak, karısı durumu öğrendiğinden kendisine haber verdi.

Hz. Dâvûd, o gece evinde yatmıyarak kırda gizlendi ve suikastçılar kendisini bulamadılar. O da ertesi günü Yunatan'ı gizlice görüp olanları anlattı. Yunatan, canı gibi sevdiği Hz. Dâvûd'a yapılanlara pek üzüldü. Sonra babasına gidip konuştu ve onun Hz. Dâvûd'u ortadan kaldırmak hususunda kararlı olduğunu görünce kendisine gizlice haber gönderdi. Hz. Dâvûd, bunun üzerine kumanda ettiği askeri birliklerle Tâlût'dan ayrılarak Hebrun şehrine gitti.

İsrail ordusu mağlûp!

İSRAİLOĞULLARININ böylece ikiye ayrılarak zayıflamalarından faydalanan Filistinliler, bu fırsattan yararlanarak, hemen yeniden bir ordu kurdular ve hücuma geçtiler. Tâlût, bunu beklemediği için gafil avlanmıştı. Ordusunu iyi hazırlayamadan savaşa tutuşmak zorunda kaldı. Buna rağmen oldukça dayandı. Lâkin, çetin bir savaş sonunda İsrail ordusu yenilip dağıldı. Başta Yunatan olmak üzere üç oğlu ve kardeşleri gözünün önünde ölünce, kendisi de yaralanmış olan Tâlût, FFilistinlilerin eline düşmemek için savaş meydanında intihar etti. Filistinliler, Ürdün nehrinin sağ kıyısında kalan bütün yerleri zaptettiler. İsrailoğulları, ancak nehrin sol yakasına tutunabildiler.

Ordu kumandanı Anber, kendisine tâbi olarak kalan Bünyâmin ve Eraîm boylarını toplayıp Tâlût'un hayatta kalan oğlu İşbaşet'i kral ilân etti. Ancak, Hz. Dâvûd, bunu kabul etmedi. Bu savaştan kısa zaman evvel vefat etmiş olan Hz. İsmâil, İsrail oğullarına Hz. Dâvûd'a tâbi olmalarını vasiyet etmiş olduğundan, mensup bulunduğu Yehuda boyu, onu hükümdar ilân etti. Yahudiyede oturan ve İsrailoğullarından olmıyanlar da onun hükümdarlığını kabul ettilerse de, öbür on bir boy, İşboşet'e tâbi olmakta devam ettiler. Bunun üzerine, İsrail boyları arasında ikinci defa olarak savaş başladı.

Kur'an-ı Kerime göre Tâlut, Câlut ve Dâvûd

Cenab-ı Hak, Bakara sûresinde buyuruyor ki:

Mûsâ'dan sonra İsrailoğullarının ileri gelenlerini görmedin mi? Bir Peygamberlerine «Bize bir hükümdar seç, Allah yolunda savaşalım» demişlerdi. «Ya size savaş farzedildiği halde gitmiyecek olursanız?» dedi. «Memleketimizden ve oğullarımızdan uzaklaştırıldığımıza göre, neden Allah yolunda savaşmıyalım?» dediler. Ama, savaş onlara farz kılınınca az bir kısmı müstesna olmak üzere yüz çevirdiler. Allah, zalimleri bilir. Peygamberleri onlara «Allah şüphesiz Tâlût'u size hükümdar olarak gönderdi» dedi. «Biz hükümdarlığa ondan daha lâyık iken ve kendisine malca da bir bolluk verilmemişken bize hükümdar olmağa nasıl lâyık olabilir?» dediler. «Doğrusu Allah onu size seçti, bilgice ve vücutça gücünü artırdı» dedi. Allah, hükümdarlığı istediğine verir. Allah, her şeyi kaplayıcı ve bilicidir. Peygamberleri onlara «Onun hükümdarlığının alâmeti Tâbût'un size gelmesidir. Onda Rabbinizden gelen gönül rahatlığı ve Mûsâ ailesinin ve Hârûn ailesinin bıraktıklarından kalanlar var. Onu, melekler taşır. Eğer inanmamışsanız bunun delili vardır» dedi. Tâlût, ordu ile birlikte ayrıldıktan sonra «Doğrusu Allah sizi bir ırmakla deneyecektir. Ondan içen benden değildir. Onu tatmıyan, eliyle sadece bir avuç içen müstesna, şüphesiz bendendir» dedi. Onlardan pek azı hariç, sudan içtiler. Kendisi ve kendisiyle olan müminler ırmağı geçince «Bugün Câlût ordusuna karşı koyacak güçümüz yok» dediler. Kendilerini Allah'a kavuşacak sayanlar ise «Nice az kimseler, Allah'ın izniyle çok kimselere üstün gelmiştir. Allah sabredenlerle beraberdir» dediler. Câlût ordusuna karşı çıktıklarında, «Rabbimiz, bize sabır ver, sebatımızı arttır. Kâfir millete karşı bize yardım et» dediler. Onları Allah'ın izniyle bozguna uğrattılar. Dâvûd, Câlût'u öldürdü. Allah Dâvûd'a hükümdarlık ve hikmet verdi. Ona dilediğini öğretti. Allah'ın insanları birbiriyle savaşmamış olsaydı, dünyanın düzeni bozulurdu. Fakat, Allah'ın âlemlere olan lûtfu büyüktür.

Hz. Dâvûd, daha az kuvvete sahib olduğu halde bu savaşı büyük bir ustalıkla yürüttü. Buna rağmen savaş uzayarak yedi yıl sürdü. Neticede, Anber, bir gün hakaret gördüğü İşboşet'i terkederek Hz. Dâvûd'a katıldı. Anber'e taraftar iki hizmetkârı da İşboşet'e suikast tertipleyip kendisini öldürmeleri ise, mücadeleyi sona erdirdi ve başsız kalan bütün boylar Hz. Dâvûd'un hükümdarlığını kabul ettiler. Ancak, Anber, bir müddet sonra yeni fesatlara kalkıştığı için Hz. Dâvûd'un başkumandanı Yuab tarafından öldürüldü. Cenab-ı Hak ise, Hz. İsmail'in vefatından sonra Peygamberliği Hz. Dâvûd'a verdiği için kendisi M.Ö. 1029 yılında hem hükümdar ve hem de Peygamber olarak İsrailoğullarının idaresini eline aldı.

DÜŞMANININ BAŞINI KESEN MUZAFFER DAVUT

Bundan sonra Hz. Dâvûd, İsrailoğulları Devleti için bir başkent kurmağa karar verdi. Bunun için henüz Ken'anlıların elinde bulunan Yebaş şehrini seçti. Sebebi ise, bu şehrin merkezi bir yerde bulunmasıydı. Burası, Seyhun dağının üzerindeydi ve gayet müstahkemdi. Üç tarafı, üç derin vâdi ile sarılmıştı. Üstelik Ürdün'e ve Suriye'ye giden yolların kavşağında bulunuyordu.

Hz.Dâvût'un Zaferi

Hz. Dâvûd, burasını muhasara etti. Gerçi zaptı çok zor görünüyorsa da onun büyük şöhreti karşısında yılmış olan Ken'aniler fazla mukavemet gösteremediler ve şehri İsrail Hükümdarı ve Peygamberine teslim ettiler. İşte, meşhur Kudüs (Jerusalem) şehri, burada yeniden kurulmuştur. İsrailoğulları onu Orşilim diye anarlardı.

Hz. Dâvûd, şehirde sonradan ileride Hz. Süleyman tarafından yerinde daha büyük ve daha muhteşemi yapılmış olan bir mâbed ve bunun civarında ruhaniler için evler yaptırdı. Ancak, boyların ayrı mahallelerde oturmalarını yasakladı. Böylece İsrailoğulları arasında eski kan rekabetlerinin yeniden uyanmasına engel olmak istiyordu. Buna karşılık, boyların aralarında kız alıp vermelerini teşvik için ayrı sıbtlardan olup evlenenlere mükâfatlar veriyor, bu da büyük tesir gösterip bu gibi evlenmeleri çoğaltıyordu.

Hz. Dâvûd, kendi sarayını ise Seyhun dağının üzerinde yaptı. Böylece, her hükümdar gibi, teb'asından ayrı bir saray hayatı yaşamağa başladı. Bu hal, İsrailoğulları için yeni bir şeydi. Gerçi Tâlût da hükümdardı, lâkin Hz. Dâvûd aynı zamanda Peygamberdi. Onlar, o zamana kadar Peygamberlerini daima aralarında görmeğe ve birlikte yaşamağa alışmışlardı. Buna rağmen Hz. Dâvûd'a olan büyük saygıları yüzünden bu hali pek yadırgamadılar.

Hz. Dâvûd'a Cenab-ı Hak tarafından Zebûr adlı kitap indirilmişti. Kendisi bunu kalın ve güzel sesiyle okur, bu sırada Erganun çalar ve bu hal dinleyenler üzerinde büyük tesir yapardı.

Yahudiye Devleti

HZ. DÂVÛD, böylece Yahudiye Devleti kurduktan sonra, Tâlût'un oğlu ile mücadelesi sırasında bundan faydalanarak kutsal yurda sokulmuş olan İmlikler, Moablar ve Medyenler ile mücadeleye başladı. Kendisi çok zaman başkentte kalıyor ve ordularını Yoab kumandasında olarak gerekli bölgelere gönderiyor, her taraftan da zafer haberleri geliyordu.

Bir müddet sonra Ammonlar ile Edumlar da

kesin şekilde yenilerek Yahudiye Krallığına vergi vermeyi kabul ettiler. Böylece krallık, başka milletleri de idaresine alarak yavaş yavaş bir imparatorluk haline gelmeğe başlıyordu. İbrani olmayan milletlerin şehirlerine İsrailoğullarından askerler ve kumandanlar gönderilmekteydi. Bu arada en fazla mukavemet eden İmlikler oldu ve bu yüzden en ağır darbeye onlar uğrayarak siyasi bir birlik olmaktan çıkıp dağıldılar ve öbür milletler aranında kaybolup gittiler. Memleketin hududu bu esnada Lübnan dağlarından Kızıldeniz'e kadar uzamıştı. Yalnız İşboşet ile olan mücadelesi sırasında kendisini destekledikleri için Hz. Dâvûd, Filistinlilerin beş şehrini kapsayan memleketlerini kendilerine iade etmiş, onlar da karşılığında kendisine düşmanlık etmiyeceklerine söz vermişlerdi. Filistinliler, esasen Tâlût zamanında üstüste uğradıkları mağlûbiyetler dolayısıyla eski önemlerini kaybetmişlerdi. Böylece Filistin, birinci derecede askeri kuvveti olan bir devlet olmaktan çıkmıştı. Artık siyasi varlığı ve istiklâli, Yahudiye Devletinin arzu ve insafına kalmış durumdaydı.

Lâkin, İbranilerin gittikçe daha büyük bir kuvvet kazanıp mütemadiyen yayılmaları ve öbür devletleri idareleri altına almaları, Filistinlileri endişeye sevketmekteydi. Hz. Dâvûd da aradaki anlaşmaya rağmen onlara hiçbir zaman tam mânasıyla güvenemiyor ve İsrailoğullarının ezeli düşmanları olduklarını unutmuyordu. Bu durum, sonunda iki tarafı silâhlı bir çatışmaya kadar sürükledi. Filistinliler, el altından Kuzey Suriyeye hâkim bulunan Âramî'lerle anlaşmışlardı. Hz. Dâvûd, bunu hissedince sür'atle Filistin üzerine yürüdü. Geçen savaşı kazanarak Filistin'i de kendisine vergi verir tâbi bir devlet haline getirdi. Bu sırada, Âramî'lerin hücumunu haber alarak o tarafa yöneldi. Arada geçen büyük meydan savaşını kazanamadıysa da, bu savaş Âramî'leri tamamen tükettiği için Şam şehri dahil bütün Kuzey Suriye, İsrailoğullarının eline geçti. Âramî'ler de Yahudiye Devletine vergi vermeğe ve onun yüksek hâkimiyetini tanımağa mecbur kaldılar. Neticede ise İbrani İmparatorluğu, Fırat nehrinden Nil nehrine kadar olan bütün sahalarda hâkimiyet kurdu.

İşte bu sırada Hz. Dâvûd'un küçük oğlu Absalom, babasını devirmek ve devletin başına geçmek için isyan etti. Bunun sebebi Hz. Dâvûd'un hükûmet ve saltanatı küçük oğlu Emmon'a bırakacağının ve onu gayrı resmi şekilde de olsa veliahd seçtiğinin anlaşılmasıydı. Absolon ise, çok haris bir gençti. İki kardeşin anneleri ayrı idi. Emmon bundan faydalanarak — Hz. Mûsâ şeriatince kesin şekilde yasaklanmış olduğu halde — Absalon'un kız kardeşi olup fevkalâde güzelliği ve cazibesiyle ün almış bulunan Tamara ile münasebette bulundu. Bu olay, ayrıca Absalom'un çok ağırına gitti ve sadık adamları vasıtasıyla Emmon'u öldürttü. Hz. Dâvûd, bundan çok müteessir oldu. Ancak Emmon'u da suçlu bulduğundan Absalom'u yalnız sürgüne göndermekle iktifa etti. Absalom, üç yıl sürgünde kaldıktan sonra araya girenler vasıtasıyla affedilip evinde oturmak ve dışarıya çıkmamak şartiyle affedilerek geri döndü. Başkumandan Yoab, bu yiğit genci severdi. Aradan bir müddet daha geçince, Hz. Dâvûd, bu emektar kumandanının hatırı için kendisini büsbütün af ve hattâ veliahd ilân etti.

Absalom'un plânı!

ANCAK, Absalom, babasının ölümünü bekleyemiyecek kadar haris ve sabırsızdı. Üstelik, evvelce uğramış olduğu muameleyi bir türlü unutamıyor, kendisine karşı büyük haksızlıkta bulunulduğu kanaatini besliyordu. İşte, bütün bunlar ona, tahtı zorla elde etmek fikrini verdi ve bunu fazla tereddüd etmeden uygulamağa kalkıştı.

Absalom, bu sırada Yehuda boyunu kendisi için tabii bir müttefik addediyordu ve bu kanaatinde de haklıydı. Çünkü bu sıbt, mevcut idareden asla memnun değildi. Hz. Dâvûd'u aralarından çıktığı halde kendilerini öbür boylara tercih ederek daha fazla korumamakla itham ediyorlardı. Halbuki, yu-

ZEBÛR'DAN PARÇALAR

Rabbe hamdediniz, çünkü inayeti ebedidir.

İlâhların Allahına hamdediniz. Çünkü inayeti, ebedidir.

Rablerin Rabbine hamdediniz, çünkü inayeti ibedidir.

Büyük mûcizeler gösterene,
Gökleri ilmiyle yaradana,
Yeri suların üzerinde yapana,

Gündüze hükm için güneşi
Ve geceye hükm için yıldızları halkedene,

Mısır'ı ilk doğmuşlarıyla vurana,
Ve İsrail'i aralarından çıkarana,
Kızıl Denizi yarana,
İsrail'i içinden geçirene,
Ve Firavun ile askerini batırana,

Milletini çölde gezdirene,
Büyük hükümdarları vurana,

Zelil olduğumuz vakit bizi unutmayana,

Düşmanlarımıza karşı bize necât verene,

Ve göklerin Allahına hamd ediniz, çünkü inayeti ebedidir.

MEŞHUR SÜLEYMAN MABEDİ BU MABED HZ. DAVUD TARAFINDAN YAPILMAYA BAŞLANDIYSA DA TAMAMLANMASI OĞLU SULEYMAN DEVRİNDE MÜMKÜN OLMUŞTUR.

karıda da izah etmiş olduğumuz gibi, Hz. Dâvûd, İsrailoğulları arasında kian fikir ve gelenekleri yıkmak ve onları tek bir millet halinde birleştirmek arzusundeydi. Zayıf boyların buna pek itirazı yoksa da Yehuda ve onların güney komşusu olan Sem'un boyları varlıkları muhafaza ve hattâ öbürlerine üstünlük dâvasında idiler. Üstelik Hz. Dâvûd'un Yehuda memleketinin merkezi olan Hebrun'u terkederek başka bir hükûmet merkezi kurması da onları çok gücendirmiş bulunuyordu. Diğer on boy ise, Hz. Dâvûd'u tutmakta ve hükümdarlığını hoş görmekteydiler. Bilhassa onun Yehuda boyundan çıktığı halde bu kiana imtiyaz tanımaması, onların kendisine bağlılık ve sadakatlerini artırmıştı.

Abşelom, işte bundan faydalanarak Yehuda sıbtı arasında gizlice propagandalara başladı ve kısa zamanda bir çok taraftarlar da buldu. Gizlice teşkilât kurdu. Kendisi için müsait bir durum meydana gelince, birdenbire Hebrun'a geldi ve taraftarları vasıtasıyla kendisini İbrani Kralı ilân etti. Bütün Yehuda boyu ile Sem'un boyunun bir kısmı onun krallığını derhal kabul ettiler. Abşelom, bunun üzerine bir ordu hazırlayarak Jerusalem üzerine yürüdü. Burasını ele geçirdiği takdirde bütün krallığa hâkim olacağını ve Yahudiye hükümdarlığını elde edeceğini umuyordu.

Hz. Dâvûd, veliahd ilân ettiği oğlunun böyle bir hareketini ummadığından tamamen gâfil bir durumda yakalanmıştı. Bu sırada yanında ancak şehir ve saray muhafız askerleri vardı. Bunlarla ise, üzerine yürüyen orduya üstün gelmesi imkânsızdı. Hemen Kudüs'ü terketti ve kendisine en sadık saydığı Gâd ve Ruben boylarının bulunduğu güney-doğu bölgesine, yani Cel'ad'a gitti. Sonra her tarafa haber gönderip askerlerini yanına çağırdı. Ordu, aslında onun şahsına son derece bağlı bulunduğundan, askerler her taraftan akın akın Cel'ad'a gelmeğe başladılar. Böylece Hz. Dâvûd, ordusuna kavuştu. O zaman babalık şefkati icabı olarak Abşelom'a son bir kere haber gönderip isyandan vazgeçtiği takdirde kendisini affedeceğini bildirdi. Ancak Abşelom ne dâvasından vazgeçecek ve ne de babasına itimad edecek yaradılışta olduğu için ne olursa olsun talihini denemeğe karar verdi. Ya her şeyi kazanacak veya her şeyi kaybedecekti.

Yoab, Abşalom'u öldürüyor

NİHAYET savaş kararlaştırıldı. Hz. Dâvûd, ordusunu üç kısma ayırmış, ikisini ileri sürmüş, birisini ihtiyatta bırakmıştı. İleri sürdüğü ordulardan birisine Yoab, birisine onun kardeşi Abişay, ihtiyat kuvvetlerine ise Ceti İtay kumanda ediyorlardı. Hz. Dâvûd, savaş meydanına bizzat çıkmak istememişse de askerleri:

— Sen, çıkma. Çünkü bizim yarımız bile ölse kalan yarımız düşmanı yenmeğe yeter. Ama, Allah göstermesin. Sana bir şey olursa her şeyi kaybederiz, diyerek buna kesinlikle engel oldular.

Hz. Dâvûd'un ordusu, Yehudiye'ye kuzeyden taarruz için ilerledi. İki ordu, Efrâim ormanlarında Mahnaim mevkiinde karşılaştı. Gün doğarken başlayan bu savaş, görülmemiş bir şiddetle akşama kadar sürdü. Yirmi bin kişi öldükten sonra, Abşalom'un ordusu bozuldu. Hz. Dâvûd, ona rastlanırsa öldürülmemesini ve huzuruna diri olarak getirilmesini tembih etmişti. Ordusunun bozulduğunu gören Abşalom hayvan sırtında kaçarken bir ağaca takılıp kaldı. Onu askerlerden birisi görerek, Yoab'a haber verdi. Yoab, hemen koşup geldi ve:

— Onu niçin öldürmedin. Öldürseydin sana on miskal gümüş ve bir kuşak verirdim, dedi.

Asker:

— Allah korusun... Eğer bana bin miskal gümüş verilse yine hükümdarın oğluna el uzatmazdım, dedi.

Lâkin Yoab, kargısını alarak Abşalom'a sapladı. Yanındaki maiyeti de kendisine yardım ederek işini bitirdiler. Sonra cesedini bir çukura atıp üzerini taşla örttüler. Onun ölümü üzerine Yoab, bozulan düşmanı daha fazla takip etmedi. Çünkü, Abşalom'un ölümüyle Yehuda sıbtının yine eski hükümdarlarına tâbi olacağını biliyor, arada daha büyük ve tamir edilmez bir düşmanlık yaratmak istemiyordu. Bundan sonra Hz. Dâvûd'a bir haberci gönderdi. Haberci onu selâmlıyarak:

— Allah mübarek etsin. Cenab-ı Hak size baş kaldıranları mahvetti, dedi.

Hz. Dâvûd hemen:

— Abşalom selâmette midir? diye sordu.

Haberci:

— Bilmiyorum, karşılığını verdi.

Arkasından ikinci bir haberci gelip zafer müjdesini daha teferruatlı olarak bildirdi. Hz. Dâvûd ona da:

— Abşalom selâmette midir? diye sorunca haberci:

— Allah, bütün düşmanlarınızı onun gibi etsin, dedi.

Hz. Dâvûd bundan, oğlunun öldürülmüş olduğunu anlıyarak son derece müteessir oldu ve:

— Oğlum, keşke senin yerine ben ölseydim, diye ağladı.

Bunun üzerine zafer sevinci matemе döndü ve ordu, şehre törensiz olarak döndü. Herkes kendisini âdeta suçlu hissediyordu. O zaman Yoab, hükümdarın yanına varıp:

— Bugün senin canını, oğullarının ve zevcelerinin hayatını, devlet ve hükûmetini kurtarmış olan askerlerini utandırdın. Ne gariptir ki, sana düşmanlık edenleri seviyor ve seni sevenlere düşmanlık ediyorsun. Biz hepimiz ölüp Abşalom hayatta kalsaydı galiba daha çok sevinecektin. Halbuki o, senin hem hayatına, hem saltanatına kasdetti. Göz yaşlarını sil ve hıçkırıklarını zaptederek dışarı çıkıp zaferlerinden dolayı askerlerine teşekkür et. Aksi halde öyle sanırım ki bu gece hepsi

dağılacak ve sabahleyin yanında kimseyi bulamıyacaksın. Bu ise, altından kalkamıyacağın bir felâket olur. Sen, saltanatını kaybetmekle kalmazsın, İsrail milleti yine düşmanları tarafından teker teker yenilip esaret altına alınacak kianlar haline gelir. Böylece, onların mahvolmalarına sebep olursun. Bu vebali üzerine alma, dedi.

Hz. Dâvûd, bunun üzerine dışarıya çıktı ve askerlerini zaferden dolayı tebrik etti. Bu münasebetle Yehuda boyundan alınan esirler serbest bırakıldı ve bu sıbt, öbür sıbtlarla barıştı. Bununla beraber, gönüllerde bir kırgınlık kalmış bulunuyordu.

Olaydan sonra Hz. Dâvûd bir soruşturma açtı ve bunun sonunda Absalom'un kendi emrine aykırı şekilde, diri olarak yakalanması mümkün iken, Yoab tarafından öldürülmüş olduğunu anladı. Buna pek üzüldü ve kumandanından soğudu. Hattâ bir aralık onu azledip yerine Yehuda boyundan Amaza'yı tayin etmeyi bile düşündüyse de, ordunun Yoab'a sadık ve bağlı olması sebebiyle yeni olaylar çıkmasın diye bu düşüncesinden vazgeçti. Sonra, bütün sevgisini en küçük oğlu Süleyman'a verdi. Onun annesi Beyti Sâbâ'yı da büyük bir aşkla severdi. Beyti Sâbâ, onun subaylarından birisinin zevcesi iken kocasının savaşta ölmesi üzerine dul kalmış ve kendisini çok beğenen Hz. Dâvûd ile evlenmişti.

Tevrât'taki safsata

TEVRÂT, bu hususta tamamen bir safsata nakletmektedir. Buna göre sözde Hz. Dâvûd bir gün Beyti Sâbâ'nın bir havuzda yıkandığını görüp onu çok beğenerek yanına çağırtmış ve kendisiyle zinâ etmiş, sonra başkumandan Yoab'a kocası Urya'nın sağ dönmiyeceği bir vazifeye gönderilmesini bildirmiş, o da bu emri yerine getirmiş. Böylece Urya ölünce Hz. Dâvûd dul kalan Beyti Sâbâ ile evlenmiştir. Tabii, İslâmî inançlara göre bir Peygamber olan Hz. Dâvûd'un böyle bir şey yapmasına imkân yoktur. Bu olay da Tevrât'ın ne derece tahrif edilmiş olduğuna başka bir misâldir.

Absalom'un vefatı ise, esasen pek yaşlanmış olan Hz. Dâvûd'u canından bezdirmiş ve tam bir inziva ve ibâdete çekilmesine sebep olmuştu. Artık, günlerinin sayılı olduğu bilinmekteydi. Bu yüzden sarayda büyük bir rekabet faaliyeti hüküm sürüyordu. Saltanatın resmen vârisi, Hz. Dâvûd'un büyük oğlu Adumniya idi. Ordu ve ileri devlet ricali, babasından sonra, onun hükümdarlığını tabii karşılıyor ve buna hazır bulunuyorlardı.

Diğer taraftan Beyti Sâbâ, saltanatı oğlu Süleyman'a sağlamak için faaliyetlere girişmiş bulunmaktaydı. Devlet ricalinin bir kısmı ile Yoab derecesinde nüfuz sahibi bulunan hâssa askerlerinin kumandanı Benaya onun tarafındaydılar ve üstelik Yoab'ın Absalom'u sadece tahtı Adumniya'ya sağlamak için öldürdüğünü ileri sürüyorlardı. Buna rağmen Yoab partisi daha kuvvetliydi. Beyti Sâbâ bunun üzerine Hz. Dâvûd'a, başkumandanının kendisini tahtından indirip yerine Adumniya'yı geçirmeğe karar verdiğini söyledi.

Hz. Dâvûd, ihtiyar ve hasta idi. Yeni bir mücadeleyi göze alamadığı gibi, oğulları arasında çıkacak bir mücadelenin de devleti parçalıyabileceğini düşünerek bu meseleyi hayatta iken kesin şekilde halletmeğe karar verdi. Bu ise, bir veliahd tayin etmek ve saltanatından onun lehine olarak feragatta bulunmakla mümkün olabilirdi.

Tam bu sırada Filistinlilerin yeniden saldırıya geçişleri, meseleyi geri bıraktı. Hz. Dâvûd, bu savaşa bizzat katıldı. İsrailoğulları ordusu galib geldiyse de Hz. Dâvûd, bu savaş sırasında ne kadar ihtiyarlamış ve kuvvetinin ne derece kesilmiş olduğunu anladı. Öyle ki, bir düşman askeri mızrağı ile kendisini az kalsın öldürüyordu. Bir İbrânî askeri araya girerek hükümdarı kurtardı ve bundan sonra hiç bir savaşa katılmaması kendisinden rica edildi:

— Sen, İsrailoğullarını toplayan kuvvetsin. Sen gidersen, biz yine dağılırız, diyorlardı.

Hz. Dâvûd ise, kendisinden sonra onları bir arada tutacak tek kuvvet olarak oğlu Süleyman'ı görüyordu.

Süleyman tahta çıkıyor,

Hz. Dâvûd, son zamanlarında yatağa düştü. Kendisini ne kadar örtseler üşürdü. Nihayet devletin ve ordunun ileri gelenlerini toplayarak onlara:

— Benim günlerimde olduğu gibi rahat etmek isterseniz oğlum Süleyman'ı tahta çıkarınız, dedi. Sonra böyle yapacaklarına dair hepsinden yemin aldı. Din adamları:

— Dâvûd, Peygamberdir. Sözlerinde hikmet vardır. Onu dinlemezsek yine felâketlere uğrarız, diyerek kesip attılar. Artık kimse itiraz edemedi. Bunun üzerine Hz. Dâvûd'un emriyle, Süleyman'ı tahta çıkartıp sadakat yemininde bulundular.

Herkes:

— Yaşasın Süleyman! diye bağırdı.

Hz. Dâvûd, yatağında bunu duyarak mes'ut oldu. Şehirde büyük şenlikler yapıldı. Süleyman, babasının huzuruna girerek onun tarafından takdis edildi ve hayır duasını aldı. Süleyman, genel af ilân edip kendisine muhalefet etmiş olanlara da iyi davrandı. Halbuki onlar, cezalandırılacaklarını sanıyorlardı. Bu yüzden, hepsi gelip kendisine saygı ve itaatlerini bildirdiler.

Hz. Dâvûd, artık saatlarının sayılı olduğunu hissedince oğlu Süleyman'ı yanına çağırarak şunları söyledi:

— İşte ben de herkesin gideceği yola gidiyorum. Daima cesur ve merd ol. Başarıya ulaşmak istersen Mûsâ'nın şeriatından ayrılma. Tevrât'ın

kanun ve hükümlerini yerine getir. Allah'ın emirlerini muhafaza et. Barışı sev ve koru. Sana hücum edilmedikçe savaşma!

Hz. Dâvûd, bundan sonra vefat etti. Saltanat müddeti kırk yıldı. Bunun yedi yılı Hebrun'da ve otuz üç yılı Kudüs'de geçmişti. Öldüğü zaman İsrailoğullarından eli silâh tutan erkekler beş yüz bin kişi, İsrailoğullarına tâbi eli silâh tutan erkekler ise sekiz yüz bin kişiydi.

Kardeşi ve eski saltanat rakibi Edumniya, Süleyman'ı ziyarete geldiği zaman onun tarafından ayağa kalkılarak karşılandı ve itibar gördü. O da kendisine sadakat yemini etti. Böylece iki kardeş barışmış oldu. Bu ise, İsrailoğulları için çok mühimdi. Böylece Yehuda boyu da yatışmış ve Süleyman'a tâbi olmuş oldu.

Ancak, Yuab bir türlü rahat durmadığı ve Süleyman'a tâbi olmayı kabul etmiyerek yeni isyanlar hazırladığı anlaşıldığı için idam edildi. Süleyman Benaya adlı kumandanı onun yerine seçti. Azriya'yı baş ruhani, Yehuşafaz'ı olayları yazmağa memur (yani vak'anüvis), Ahişar'ı Saray Nazırı, Zabud'u Vezir seçti. Ayrıca on iki Bakan tayin etti.

Hz. Süleyman adil bir hükûmdardı

HZ. DÂVÛD'un yerine en küçük oğlunu seçmesi, ona Cenab-ı Hak tarafından Peygamberlik verildiğini bilmesiydi. Onun tahta çıkmasından sonraki en mühim olay Şam'da Arâmîler'in ayaklanmasıydı. Çünkü, saltanat değişikliğini İbrânî devletinin zayıf bir zamanı saymışlar ve bundan faydalanmak istemişlerdi. Arâmîler, ilk iş olarak Yahudiye ile ilgilerini kesip istiklâllerini ilân ettiler ve artık onlara ne tâbi olacaklarını ve ne de vergi vereceklerini bildirdiler. Razon adlı Hz. Dâvûd'un ordusunda hizmet etmiş bir generali kendilerine kral seçmişlerdi. Aynı zamanda memleketi İsrailoğulları tarafından işgal edilince Mısır'a sığınmış olan Edum'luların kralı da geri dönerek idareyi yeniden eline aldı ve o da Edum'un istiklâlini ilân etti. Bunu Ammon'larla Moab'ların isyanı takip etti. Bundan maada, Yahudiye ve Sem'un boylar arasında da birlikten ayrılmak eğilimleri baş gösterdiği gibi diğer sıbtlarda da kıpırdamalar başladı. Böylece Hz. Süleyman daha saltanatının başında büyük güçlüklerle karşılaşmış bulunuyordu.

Hz. Süleyman, hem barışsever ve hem de gayet akıllı ve uzağı gören bir hükümdardı. Bunun için neticesi meçhul uzun savaşlara girmek istemiyordu. Bu yüzden Arâmîlerle Edumların istiklâlini tanıdı ve onlarla barış yaptı. Buna karşılık ise Moab ve Ammon'ların üzerine yürüyüp kendilerini yenerek itaat altına aldı.

Sonra, İsrail boyları arasında ayrılık propagandaları yapan Ken'anileri kesin şekilde yenerek buna engel oldu. Başarıları ve akıllı idaresi ise, kinlerin tekrar kendisine kuvvetle bağlanmasına sebeb oldu.

Hz. Süleyman, memleketi daha rahat ve sosyal yapıya daha uygun şekilde idare etmek için merkeziyet idaresi yerine ademi merkeziyet sistemini kurdu. Bunun için memleketini oniki büyük eyâlete ayırdı. Her eyâlete, hem dirayetli ve hem de kendisine sadık valiler ve ayrıca askeri kumandanlar tayin etti. Memurları en namuslu kimseler arasından seçti. Bütün bunların neticesinde Yahudiye devletinde son derece âdil ve vatandaş lehine işleyen bir idare kuruldu. Halk, bu idareden memnun kalarak kendisine büsbütün bağlandı. Barış ve emniyetin kurulması refahın artmasına sebeb oldu. Kendisi, aynı zamanda büyük bir siyasî idi. Bu yüzden komşu devletlerle giriştiği diplomatik ilişkilerden daima kârlı çıktı. Böylece, memleketini dış sarsıntılardan korudu. Geniş ticari münasebetlere girişti. Elat limanında ve Akabe körfezinde kurmuş olduğu ticaret donanmaları, uzak ülkelere kadar giderek mal mübadelesinde bulunuyor ve hep kârlı çıkıyorlardı. Kendisi için büyük bir tehlike ve ticaret alanında en mühim rakib olan Finike şehirlerinden Sûr Kralı Hirâm ile dostluk münasebetleri kurarak onu her iki alanda zararsız hale getirdi. Aynı şekilde Mısır ile de dostluk ve ticaret andlaşmaları yaptı. Bu sayede İsrailoğulları ticaret için bu memlekete gidip gelir oldular.

Bütün bunların neticesinde Yahudiye Devletinin yıldızı sür'atle parladı. Hükümdar - Peygamber Hz. Süleyman ise, bütün Orta Doğu'da ahlâk ve fazileti, ilmi ve irfanı, adalet ve müsamahası, merhamet ve cömertliği ile meşhur oldu. Buna rağmen, her ihtimale karşı hazinesini dolu ve ordusunu hazır bulundururdu. Bunu bilen öbür devletler kendisine saldırmaktan çekinirlerdi. Aynı zamanda memleketini bir çok müstahkem yerlerle donatarak bütün emniyet tedbirlerini almış bulunuyordu. En ziyade tahkim edilen yer ise, kuvvetli ve sağlam sûrlarıyla Kudüs şehri idi. Bu hususta, en fazla dostu Sûr Kralı Hirâm'dan faydalandı. Çünkü İbraniler, hâlâ inşaat yapmayı icabı gibi öğrenememişlerdi. Hirâm, dostu Hz. Süleyman'a mimarlar gönderdi. İsrailoğulları ise, ücretli işçi olarak çalışmışlar, bu arada Ken'anlı esirlerden de faydalanılmıştı. Lâkin, Hz. Süleyman, adaletini göstermiş ve onlara da ücret bağlamıştı. Hz. Süleyman, ayrıca bütün tebaası için belli süreli çalışma mükellefiyeti koymuştu.

Bundan sonra, kendisine bir saray yaptırmağa karar verdi. Bu saray, cidden muhteşem oldu. Hz. Süleyman bu sarayda altın basamaklarla çıkılan fildişinden tahtında otururak adalet ve hükûmet icra ederdi. Saray, Hirâm'ın yardımı ile Sûr'lu mimarlar tarafından inşa edilmişti. Büyük tören salonu 54 metre uzunluğunda, 26 metre genişliğinde ve 15 metre yüksekliğinde olup dört sıra sütunun üzerine dayanıyordu. Yer; baştan başa camdandı.

Hz. Süleyman, devrinde âdeta dünya hüküm-

dardı. Büyük şöhreti dolayısıyla Mısır Firavununun kızıyla evlenmiş ve onun için de ayrıca bir saray inşa ettirmişti. Kendisinin, çok mübalâğalı olarak dörtyüz zevcesi ve üçyüz cariyesi bulunduğu rivayet edilmişse de buna inanmağa imkân yoktur. Bununla beraber, saray bir haylı kalabalıktı. Bunların yiyeceği için her gün yüz koyun ve otuz sığır kesilirdi. Her ay, memleketin bir eyâleti sarayın masrafını öderdi.

Sâbâ Melikesi Belkıs

HZ. SÜLEYMAN, büyük ve mükemmel ticaret filosu sayesinde Akdeniz ve Hind Denizi ticaretine hâkim olmuştu. Bu yüzden, bazı memleketler büyük zararlara uğradılarsa da, seslerini çıkartamadılar. Bunlardan birisi de Yemendeki Sâbâ ülkesi idi. Buranın hükümdarı bir kadındı ve Sâbâ Melikesi Belkıs diye anılırdı. Akabe limanından kalkan İbrâni ticaret filosu, deniz ticaretiyle geçinen bu memleketi büyük iktisadi güçlüklere düşürmüştü. Lâkin Belkıs için yapacak bir şey yoktu. Çünkü memleketi küçük ve kuvvetsizdi. Sonunda, dünyanın her tarafından büyük şöhreti dolayısıyla bir çok kimselerin Hz. Süleyman'ı ziyaret ettiklerini ve kendisinin irfan, hikmet ve adalet sahibi bir zat olduğunu duyarak bizzat gidip görmeğe ve derdini anlatmağa karar verdi. Bu sırada, Hz. Süleyman'dan bir mektup aldı. Ulu Peygamber ona da, herkese olduğu gibi, kendisiyle anlaşarak bir ticaret andlaşması yapmasını tavsiye ediyordu Belkıs, bundan da cesaret alarak maiyeti ile yola çıktı ve uzun bir yolculuktan sonra Kudüs'e vardı. Bir kadın Melike olduğu için Hz. Süleyman onun hakkında ayrı bir saygı göstermiş ve İsrail topraklarına girdikten sonra her konakta ayrı heyetler tarafından karşılatarak bütün istirahatini sağlamış, kendisi Kudüs'e kadar tahtırevanla taşıtmıştı.

Aynı zamanda güzelliği ve kadınlık câzibesiyle şöhret sahibi olan Sâbâ Melikesi, bilhassa Kudüsde görülmemiş bir törenle karşılandı. Hz. Süleyman, tahtından inerek onu istikbal etti. Hakkında büyük saygı gösterip sarayında misafir etti. Uzun uzun görüştüler. Putperest olan Belkıs, Hz. Süleyman'dan doğru dini öğrenerek imana geldi. Bunun üzerine kendisiyle çok müsaid bir ticaret andlaşması imzalandı. Belkıs, bu Hükümdar Peygambere hayran olmuş ve hikmet, adalet ve insafının derin etkisi altında kalmıştı. Kendisine veda ederken:

— Duyduğumdan da daha hikmet ve servet sahibi olduğunu gördüm, dedi ve aynı törenle İsrail Devleti sınırına kadar uğurlandı. Akabe'de hazırlanan bir gemi ise, kendisini ve maiyetini yurduna kadar götürdü.

KUR'AN-I KERİM DİYOR Kİ

SÜLEYMAN, Dâvûd'a vâris olunca, «Ey insanlar, dedi' Bize kuş dili öğretildi ve bize her şeyden bol miktarda verildi. Şüphesiz, bu açık bir lûtuftur.

Süleyman, cinlerden, insanlardan ve kuşlardan kurulmuş ordusunu topladı. Hepsi bir arada oldukları halde gidiyorlardı. Nihayet, karıncaların bulunduğu bir vâdiye gelediler. O vakit bir karınca:

— Ey karıncalar, yerlerinize girin. Süleyman'ın ordusu farkına varmadan sizi ezmesin, dedi.

Süleyman, onun bu sözlerine (karşı) gülümsedi ve:

— Rabbim... Bana ve anababama verdiğin nimete şükür. Senin hoşnud olacağın şeyi yapmakta beni başarılı kıl ve rahmetinle iyi kullarının arasına dahil et, dedi.

HZ. SÜLEYMAN'A DAİR

HAZRET-İ Süleyman, doğu edebiyatına ilham kaynağı olmuştur. Meselâ bir Arab şairinin şu dört lüğü meşhurdur:

— Bir gün bir karınca Süleyman'ın huzuruna geldi ve hediye olarak kendisine bir çekirge ayağı getirdi. Sonra:

— Ey Süleyman, sen gerçi her şeye sahipsin. Lâkin, ben de sana, sahip olduğum en değerli şeyi getirdim. Hediyenin değeri onun maddi kıymeti ile değil, verenin kudretiyle ölçülür, dedi.

Hz. Süleyman'ın tahtının cinler tarafından rüzgâr vasıtasıyla istediği yere uçurulup götürüldüğü rivayet edilmiştir' Türk şairi Ziya Paşa, bu münasebetle şu unutulmaz mısraı söylemiştir:

Seyretti havâ üzre deniz
taht-ı Süleyman
Ol saltanatın yeller eser
şimdi yerinde

YUNUS EMRE DİYOR Kİ

Süleyman kuş dili bilir
dediler
Süleyman var Süleyman'
dan içeri

Kur'an-ı Kerim, Nemel Sûresinde Hz. Süleyman ile Sâbâ Melikesi'nin macerasını ve Belkıs'ın nasıl İslâma geldiğini anlatır.

Hz. Süleyman, Cenab-ı Hakkın izniyle, insanlardan başka rüzgârlara ve cinlere de hükmeder ve başta kuşlar olmak üzere bütün hayvanların dilini anlardı.

Mescid-i Aksâ

HZ. SÜLEYMAN'ın yaptığı en mühim işlerden birisi de, şüphesiz ki Mescid-i Aksâ diye anılmış olan büyük mâbedi inşa ettirmiş olmasıdır. Mescid-i Aksâ, Seyhun dağının üzerinde kuruldu. Hz. Dâvûd, burada küçücük bir mâbed yaptırmış ve Tabutül-Ahd'i bunun içinde muhafaza ettirmişti. Hz. Süleyman ise, Lübnan dağlarından inşaata çok elverişli olan ve rutubetten müteessir olup çürümeyen, tahtası gayet sert sedir ağaçları kestirdi. Büyük taş ocakları kurup buradan gerekli taşları çıkarttırdı. Mâbedin yerinin hazırlanması için dağın tepesi dar geldiğinden bir kısmı kesilip düzeltildi, bir kısmı sedler yaptırılıp doldurtuldu. Neticede 450 metre uzunluğunda ve 300 metre genişliğinde bir saha elde edildi. İşte, Mescid-i Aksâ, burada kurulmuş ve inşası sekiz yıl sürmüştür. Her yanı yüksek duvarlarla çevrilliydi. Bunun iç kısmı, cemaate mahsus avlu idi. Etrafında ise, mâbede hizmet ve ibadet vazifesiyle yükümlü din adamlarının hücreleri mevcuttu. Dış avludan iç avluya üç kapı ile girilmekteydi. Bu avlu, ibadete mahsustu. Burada aynı zamanda kurbanlar kesilir ve orta yerdeki büyük bakır havuzdan akan sularla temizlenilir ve abdest alınırdı.

Hz. Süleyman tebaasına yük olmamak için bu inşaata gerekli masrafı karşılamak maksadiyle Sûr Kralı Hirâm'dan borç almış, sonra bunu yavaş yavaş ödemişti. Yalnız memleketini müstahkem yerlerle donatırken aldığı büyük borcu ödeyemediği için, bir kısım hâli, yani boş ve oturulmıyan toprakları Hirâm'a terketmişti. Hirâm'ın ise, en muhtaç olduğu şey topraktı. Çünkü kendisinin arazisi az, nüfusu çoktu ve bu nüfus üstelik sür'atle artmaktaydı.

Sûr şehrinin karadan öbür Finike şehirleriyle bağlantısı yoktu. Evvelâ Sayda'ya tâbi iken zamanla istiklâlini kazanmıştı. İlk şehir, kıyıdan bir kilometre uzaklıkta bir kayalık üzerine kurulmuştu. Öbür bir kaya üzerinde de Sûr'luların taptığı Melkart adlı tanrı adına yapılmış bir tapınak vardı. Hirâm, aradaki boğazı doldurup bu iki adayı birleştirmişti. Sûr, yedi sekiz katlı bir yığın ev halindeydi. İçecek suyu, kıyıdan sandallarla getirilirdi. Adanın karşısında ise, Eski Sûr bulunurdu. Sûr'lular İspanya'yı keşfedip burada çok zengin gümüş madenleri bularak büyük servet sahibi olmuşlardı.

Hz. Süleyman'ın Hirâm'a terkettiği yer, eskiden Kenanlılara ait bulunan ıssız kıyılardı. Lâkin, buraları sür'atle şenlendi ve Sûr'lular tarafından yirmi kadar iskân bölgesi kuruldu. Böylece, Sûr halkı İsrailoğullarıyla yavaş yavaş temasa geçmişler, hattâ onların dilini öğrenmişler, bir kısmı da dinlerini benimseyerek İbrânîler arasında kaybolup gitmişlerdir. Bu suretle neticede Sûr'lulara toprak verilmesinin hiçbir zararı olmamış, bilâkis burada yerleşenlerin zamanla doğru dine girmeleri gibi bir netice hasıl olmuştur.

Hz. Süleyman'ın vefatı

Hz. Süleyman, 30 yıl İbrâni tahtında kaldıktan sonra vefat etmiştir.

Vefatı hakkındaki meşhur rivayeti nakletmeden geçemiyeceğiz.

Buna göre Hz. Süleyman, pek merak sardığı Mescid-i Aksâ'nın inşası sırasında her gün yapı alanını dolaşırdı. Evvelâ, mihrabı yaptırmıştı. Her sabah buraya uğrar ve yeni bir bitkinin çıkmış olduğunu görürdü. O zaman:

— Senin adın nedir ve nasıl bir hassaya sahipsin? diye sorar ve bitki kendisine adını ve hangi hastalığa iyi geldiğini söyler, Hz. Süleyman da bunu milletine haber verirdi.

Bir sabah mihrapta çok nadir bir bitki gördü ve:

— Senin adın nedir ve ne işe yararsın? diye sordu.

Bitki ise, şu cevabı verdi:

— Benim adım keçiboynuzudur. Yetiştiğim yeri kurutmak görevimdir.

İşte o zaman Hz. Süleyman kendi sonunun geldiğini ve dünyadaki hayatının nihayete ererek Rahmânın Rahmetine kavuşacağını anladı. Buna acımadı. Çünkü dünyanın günlerine doymuş, hayatta her isteğine ulaşmış, üstelik Cenab-ı Hakkın inayetlerine mazhar olmuş bir kişi idi. Büyük gayelerinden birisi olan Mescid-i Aksâ'nın yarım kalma endişesi onu üzmekteydi. Bunun üzerine inşaat yerinde bir kule ve bunun üzerine şeffaf Fenike camından bir de oda yaptırdı. Tebaasına:

— Ben, bu odaya çekileceğim ve oradan sizin çalışmalarınıza nezaret edeceğim, dedi.

Sonra, odaya girip asâsına dayanarak o vaziyette vefat etti. Lâkin, asâ sayesinde ayakta duruyordu. İşçiler, onun orada bulunduğunu görerek büyük bir şevk ile çalışmaktaydılar. Nihayet Mescid-i Aksâ tamamlandı. Lâkin, daha evvel Hz. Süleyman'ın dayanmış olduğu asâya bir kurt girmiş ve onu kemirmeğe başlamıştı. İnşaatın sona erdiği gün asâ kırıldı ve Hz. Süleyman öne doğru, secde eder vaziyette kapaklandı. Hemen yanına koştular ve Hakkın Rahmetine kavuşmuş olduğunu gördüler...

Kur'an-ı Kerim'de:

— Ağaç kurdu Süleyman'ın dayandığı değneği yedikten sonra Süleyman'ın cesedi yere düştü, diye buyurularak bu hâdise yetid olunmaktadır. Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizden rivâyet edilen bir Ha-

diso göre ise Hz. Süleyman'ın vefatı, mescidin yapılmasından sonradır. Kendisi, her sabah mâbede gelir ve orada bir ağacın büyüdüğünü görerek adını ve ödevini sorardı. Bir sabah geldiği vakit bir keçiboynuzu ağacını gördü ve:

— Senin adın ve ödevin nedir? diye sordu.

O da:

— Benim adım Ar'ar'dır. Bulunduğum yeri yıkarım, dedi.

Hz. Süleyman bunun üzerine Mescid-i Aksâ'yı harap olmaktan kurtarmak için bu ağacı söktürüp kendi sarayına naklettmiş ve olayın geri kalanı burada geçmiştir. Bu rivayete göre asâsına dayalı olarak bir yıl ölü halde kalmıştır.

Ruhbuam başa geçiyor

TEVRÂT, Mescid-i Aksâ'nın yapılışının, İsrailoğullarının Mısır diyarından çıkmalarından dört yüz seksen yıl sonra olduğunu kaydeder.

Hz. Süleyman vefat ettiği zaman hükümdarlık tahtına geçeli otuz yıl olmuştu. Ancak, onun ölümü üzerine devlet yeniden buhranlara sürüklendi. Kendi hükümdar bulunduğu müddetçe mensup olduğu Yehuda boyu vergi ve angaryalardan muaf bulunuyordu. Böylece, öbür boylara nazaran imtiyazlı bir durumu vardı. Bu imtiyaz, başta mevcut değil iken, Yoab'ın idamından sonra bahşedilmiş ve Hz. Süleyman'a olan büyük saygı yüzünden durum kabul olunmuştu. Bununla beraber, ufak tefek hâdiseler de olmamış değildi. Bu arada Kudüs şehri inşa olunurken Yehuda boyuna angarya yüklenmemesi yüzünden Efrâim boyu işçileri baş kaldırmış, bu hareket sür'atle bastırılmış, bunu teşvik eden Yerubuam kaçıp Mısır'a sığınmıştı. Kendisi Efrâim boyu arasında büyük itibar sahibi ve âdeta bu sıbtın başkanı idi.

Hz. Süleyman'ın vefatı üzerine saltanat tahtına oğlu ve vellahdi Ruhbuam geçmiş bulunuyordu. Ancak, böylece hâkimiyetin yine Yehuda boyunda kalmasına razı olmıyan Efrâim, Menâşe, Yesaker, Dan, Zebulun, Neftali ve Yaşer sıbtları duruma derhal cephe aldılar. Çad, Sem'un ve Ruben boyları ise, tarafsız kaldılar. Buna karşılık Yehuda ve Bünyâmin boyları Hz. Süleyman'ın oğlunun hükümdarlığını kabul ettiler.

Ruhbuam'ın hükümdarlığını kayıtsız ve şartsız olarak kabul etmemeğe karar vermiş olan yukarıda adlarını andığımız şimal sıbtlarının ileri gelenleri Nablus şehrinde toplanarak durumu kendi aralarında uzun boylu münakaşa ettiler. Sonunda bu toplantının tertipçisi olan Efrâim boyunun fikri kabul edildi ve buna dayanılarak yeni hükümdardan vergilerin geniş ölçüde indirilmesi, angaryaların hafifletilmesi, hiç kimseye ve bilhassa bu arada Yehuda boyu mensuplarına ayrı imtiyazlar tanınmaması istendi.

Yeni hükümdarın yapacağı, bunu derhal kabul etmekti. Çünkü eski sistemin yürümesinde Hz. Süleyman'ın şahsına duyulan büyük saygı başlıca âmildi. Şimdi ise, bu âmil ortadan kalkmış bulunuyordu. Şu halde, çoğunluğun karşı bulunduğu, eski sistemin yürümesine ve bilhassa zorla yürütülmesine imkân yoktu.

Lâkin, devlet işlerinde tecrübesiz ve babası kadar dirayetli bir kimse olmıyan Ruhbaum, üstelik tecrübeli devlet adamlarının sözlerine itibar etmiyerek yeni müşavirlerinin tesiriyle bu istekleri kesin şekilde reddetmek hatâsına düştü. Bunu da, çok sert bir lisanla bildirdi. Bu hal, tarafsız kalan boyları da gücendirdiği için, Yehuda ve Bünyamin boyları hariç olmak üzere bütün sıbtlar ona karşı isya nettiler. Böylece, Hz. Dâvûd zamanından beri nice uğraşmalar ve fedakârlıklarla kurulmuş ve devam etmiş olan İbrâni Birliği yeniden parçalanmış oldu. Âsilerin başında ise, Hz. Süleyman'ın vefatını duyar duymaz geri dönmüş bulunan Yerubuam bulunuyordu.

Ruhbuam, isyanı kolaylıkla bastıracağını sanmaktaydı. Bunun için hemen ordusuna seferberlik emri verdi. Ancak bu, eski İsrail ordusu değildi. Çünkü yalnız iki boya dayanıyor, üstelik bunlar

EMSÂL-Î SÜLEYMANDAN PARÇALAR

Rahatlıkla yenilen bir lokma, kavga ile elde edilecek bir ev dolusu kurbandan iyidir.

Gümüş için pota, altın için ocak vardır; lâkin kalbleri tecrübe eden Allah'tır.

Fakirle alay eden, onu yaradanla alay etmiş olur.

Belâya sevinen cezasız kalmaz.

Adaletle olan az şey, haksızlıkla olan çok şeyden iyidir.

Ahmağın ağzı helâkine sebeptir ve dudakları canı için tuzaktır.

Ev ve mal, ecdattan kalan mirastır. Lâkin dirayetli zevce Allah'tandır.

Tenbel, kış geldi diye çift sürmez, hasad zamanında ise dilenir.

Çocuğu başta eğitirsen, ihtiyarlığında bile sapıtmaz.

Fakirleri fakir oldukları için soyma ve çaresizi kapıda çiğneme, Çünkü Allah onların dâvalarını görecek ve onları yağma edenleri yağmalıyacaktır.

HZ. SÜLEYMAN SABA MELİKESİ BELKIS'A BÜYÜK İLGİ GÖSTERDİ. KENDİSİNİ SARAYINDA AYAĞA KALKARAK KARŞILADI. RESİMDE SABA MELİKESİ BELKIS, HZ. SÜLEYMAN TARAFINDAN KARŞILANIYOR.

bile İsrailoğullarının kendi aralarında bir kardeş kavgasına kalkışmalarını doğru bulmuyorlardı. Onları buna en fazla kışkırtan, biribirlerine silâh çekmekten menedenler ise din adamlarıydı. Tam bu sırada, Kuzey sıbtlarının birleşip Yerubuam'ı hükümdar ilân ettikleri haberi geldi. Böylece, yeni bir fiili durum meydana gelmiş ve devlet ikiye ayrılmış oldu. Kuzey sıbtları kendilerine başkent olarak Nablus (Sihem) şehrini seçtiler. Devletlerinin adı İsrâiliye oldu. Güney ise, Yahudiye devleti olup onun da merkezi eskisi gibi Kudüs'dü.

Yehuda, Bünyâmin, Sem'un ve Ruben boyları Yahudiye, öbür boylar ise İsrâiliye devletine tâbi oldular. İki devletin sınırını, Lût Gölünün en kuzey noktasından geçen bir hat teşkil ediyordu.

Ayrılık M.Ö. 930 yılında vaki olmuştur. Her iki kral, aslında kendisini bütün İsrailoğullarının hükümdarı sayıyor ve öbürüne gasıp gözüyle bakıyordu. Yerubuam, ilk iş olarak kendisine tâbi boylara mensup olanların Kudüs'e gitmelerini yasakladı. Buna karşılık kuzeydeki Dân ve daha güneydeki Betil şehirlerinde tapınaklar yaptırdı. Bu tapınaklarda altından buzağılar vardı ve halka, bunlara ibâdet etmeleri bildiriliyordu. Uzun müddet Mısır'da kalan Yerubuam, orada öküze tapmanın esas olduğu dini benimsemiş bulunuyor ve tebaasını da bu yola çekiyordu. İşin garibi, ona tâbi İsrailoğulları fazla itiraz etmeden bunu kabul ettiler.

Böyle davranmalarının en mühim sebebi ise, Hz. Mûsâ şeriatının kendilerine ötedenberi ağır gelmekte olmasıydı. Böylece neticede İsrailoğulları arasındaki mülki ayrılığı, dinî ayrılık da takip etti. Çünkü güney, doğru dine sadık kalmış bulunuyordu. Bu arada buzağıya tapmayı reddeden Lâvi boyu-mensupları yerlerinden ayrılarak güneye, Yahudiye devletine göç ettikleri gibi, öbür boylardan da doğru dine bağlı kalmayı tercih edenler aynı şeyi yaptılar ve Yerubuam buna engel olamadı.

İbrânî Devletinin ikiye ayrılarak zayıf düşmesinin ilk neticesi, tâbi devletlerin baş kaldırıp yeniden istiklâllerini elde etmeleri oldu. Yahudiye Devleti, kendi güneyinde bulunan Moab ve Ammon'larla savaş bile etmeden istiklâllerini tanımak zorunda kaldı. Yalnız, buna karşılık daha Hz. Süleyman zamanında istiklâlleri tanınmış olan Edum'luları tekrar itaat altına almağa muvaffak oldu. Sûr'lularla ise, eski dostluk münasebetlerine devam etti. Bununla beraber, İsrâiliye hükûmeti ile durmadan çatıştı ve savaştı. Yerubuam, bir ara güç duruma düştü. Ruhbuam, nerede ise onun bütün memleketini istilâ edecekti. İsrâiliye Kralı, bunun üzerine Mısır'dan yardım istedi.

Firavun'un gönderdiği bir akıncı ordusu Kudüs'e kadar ilerleyip hükümdarın sarayını ve Mescid-i Aksâ'yı yağmalayıp çekildi. Ancak bu hareket, Yahudiye Kralının geri dönmesine ve harekâtın yarım kalmasına sebeb oldu.

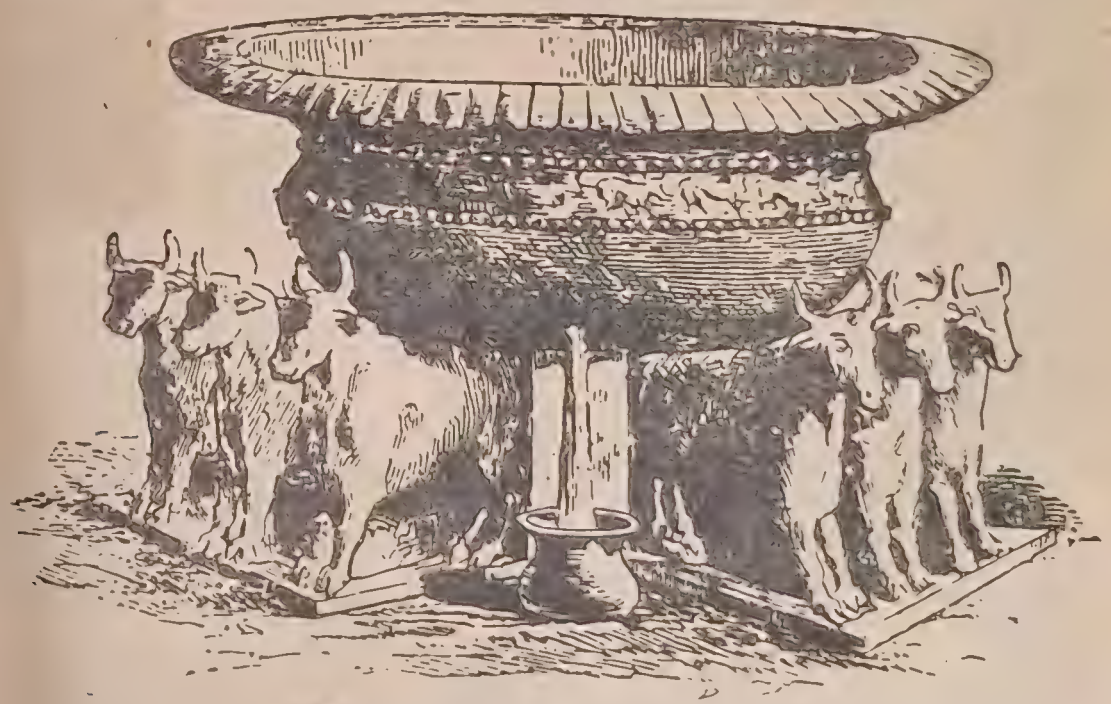

HAZRETİ SÜLEYMAN TARAFINDAN YAPTIRILAN MESCİD-İ AKSÂ'DAKİ TUNÇ HAVUZ. HAVUZUN ALTINDA ALTI TANE ÖKÜZ HEYKELİ BULUNMAKTADIR.

İSRAİLLİLER KOMŞULARIYLA ÇOK ÇETİN SAVAŞLARA GİRİŞTİLER. YUKARDAKİ RESİMDE GÖRÜLEN İSRAİL KOMUTANI AHAB, İKİNCİ HADDAD İLE YAPTIĞI SAVAŞTA YARALANDI. ANCAK YARALANDIĞINI ASKERLERİNE GÖSTERMEMEK İÇİN KENDİSİNİ ARABASINA BAĞLATTI VE SAVAŞ DEVAMINCA ÖYLE DURDU. SONRA DA ÖLDÜ. RESİMDE AHAB'IN YARALANIŞ ANI GÖRÜLÜYOR

Taht mücadelesi

YEROBUAM, yirmi iki ve Rohboam yirmi yedi yıl müddetle tahtlarında kaldılar. Onların devirleri devletlerinin gittikçe zayıflama devri oldu. Yerobuam'ın yerine oğlu Nâdâb geçti. Bu sırada Filistinliler yeniden bir ordu kurarak İsrâiliyye'ye saldırmış bulunuyorlardı. Nâdâb, hemen onların üzerine yürüdü ve kendilerini sindirdiyse de Yesaker boyuna mensup kumandanlardan Ba'şâ bu sırada isyan etti. Nâdâb, onunla da savaştıysa da yenildi ve kendisine esir düştü. Ba'şâ, Nâdâb'ı derhal öldürdü. Hattâ, bununla da yetinmiyerek Yerobuam ailesini katl-i-âma uğratarak içlerinden kimseyi sağ bırakmadı. Bundan sonra tamamen zaptetmek ve kendi idaresi altına almak maksadıyla Yehudiye üzerine yürüdüyse de, Şam hükümdarı Haddad'ın dostu ve müttefiki Rohboam'a yardımı üzerine geri döndü. Bundan sonra savaşlardan vazgeçip krallığa çekidüzen verdi. Hükümdarlık müddeti, yirmi yıldır. Ölümüyle yerine oğlu Ela geçti. Ela, çok genç ve tecrübesiz olup bir devleti idare edecek kudret ve kabiliyette değildi. Süvari kuvvetleri kumandanı Zimri, bundan faydalanmak baş kaldırıp bütün Ba'şâ ailesini yok etti ve krallığını ilân etti. Ancak, ordu bunu kabul etmiyerek o sırada Filistin cephesinde bulunan kumandanlardan Umri'yi seçti. Umri, M.Ö. 882 yılında Tirça üzerine yürüdü ve Zimri'yi sarayında muhasara etti. Zimri ise, Umri'ye teslim olmaktansa, sarayını ateşe vermeyi tercih etti ve sonunda kendisi, ailesi halkıyla beraber mahvoldu. Bu arada İsrâiliye devletinin sarayda bulunan hazinesi de yandı. Bir rivayete göre de sarayı şehirle birlikte yakan Umri'dir.

Yeni kral, Sihem, Nablus'un kuzey batısında yeni bir başkent kurdu. Burası Sâmiriye (Zimeron) diye anılmaktaydı. Bu başkent, etrafı dar boğazlarla çevrili bir vâdiye hâkim bulunuyordu. Böylece yaklaşılması güç, tabii şekilde müstahkem olan bir yerdi. Bir müddet Beyti Umri diye anılan Sâmiriye sur'atle parladı. Yahudiye devleti için Kudüs ne ise, İsrâiliye devleti için Sâmiriye o idi.

Umri, böylece kolay zaptedilmez bir başkent kurduktan sonra kendisi için daimî bir tehlike olan Arâmî Kralı Birinci Haddad'a karşı Sûr Hükümdarı İtobaal ile ittifakta bulundu. Sûr Kralları daha evvel Yahudiye ile dost idiler. Ancak Haddad'ın kendileri için de bir tehlike teşkil etmesi, buna karşılık Yahudiye'nin onunla dost kalması üzerine Umri ile anlaşmayı çıkarlarına daha uygun bulduular. Umri aynı zamanda İtobaal'ın kızı İzabaal (İzabel)'i, kendi oğlu Ahab'a istedi ve aldı. Bu münasebetle parlak bir düğün yapıldı. Bir müddet sonra da kendisi vefat edince yerine Ahab geçti.

Ahab, karısı güzel İzabel'e son derece meftundu. Onun her arzusunu yerine getirirdi. Bu yüzden onun isteği ve tesiri ile Fenike tanrılarına tapmağa başladı. Bu yüzden hahamlar tarafından dinsiz ilân edildi.

Gerçi, İsrâiliye Devletini kuran Yerobuam buzağıya tapıyor idiyse de, Umri eski dine sadıktı. Hattaâ, krallığa seçilmesinde bu hal büyük rol oynamış, onun zamanında Tevrât ve hahamlar, yani eski din adamları, İsrâiliye'de yeniden itibar kazanmışlardı. Lâkin Ahab, hahamların bu hareketine hiç aldırmıyarak krallığı içinde bütün dinleri serbest bıraktı.

Kuzeydeki Arâmî tehlikesi gittikçe büyükmekteydi. Ahab, buna karşı koymak için Yahudiye'de Aşa'nın yerine kral olan Yuşafaz ile anlaşmayı doğru buldu. Hattâ, kendi kızı Atali'yi, onun oğlu Yoram ile evlendirdi. Böylece, hem Sûr ve hem de Yahudiye ile ittifak yapmağa muvaffak oldu. Bundan sonra, iç savaşlarla harap olan memleketini imara çalıştı. İktisadi durumunu düzeltti. Yeni şehirler kurdu. Bir müddet sonra Arâmî Kralı Haddad vefat edince çıkan karışıklıklardan faydalanarak Şam üzerine yürümek istediyse de Haddad'ın yerine geçen İkinci Haddad daha evvel davranıp kalabalık bir ordu ile harekete geçti ve Sâmiriye önlerine kadar geldiyse de burada yenilerek geri dönmek zorunda kaldı. İkinci Haddad, ertesi yıl daha büyük bir ordu ile Sâmiriye üzerine yürüdü. Fakat şehir civarında geçen büyük meydan savaşını kaybederek esir düştü. Bununla beraber, Ahab, kendisine büyük saygı gösterdi. Hattâ arabasına alıp sarayına götürdü. Nihayet, Arâmî'lerin aldıkları şehirleri geri vermeleri şartıyla kendisini serbest bıraktı. Birinci Haddad zamanında Sâmiriye'de Şamlılar için serbest bir pazar yeri kurulmuştu. Bu zafer üzerine Şam'da da İsrâiliyye'liler için bir pazar yeri kurulma müsaadesi verildi. Uzağı gören bir hükümdar olan Ahab, Arâmî'lerle daima dostane ilişkiler kurmağa gayret etmiş ve bunun çok faydalarını da görmüştür. Meselâ, Âsûr Hükümdarı İkinci Salmanassar, Suriye üzerine yürüdüğü vakit, Haddad bir taraftan Ahab ile, bir taraftan Hamâblar ve Fenikeliler ile birleşip ona karşı 60.000 piyade, 82.000 süvari, 4.810 savaş arabası ve 100 deveden mürekkep bir ordu ile çıkarak savaşmış, Âsûr hükümdarı bu savaşı fiilen kazanmışsa da, ordusu çok yıprandığından zaferden faydalanmıyarak geri dönmüştür. Böylece, Suriye'den maada, Filistin de istilâdan kurtulmuş oluyordu.

Ahab savaşta ölüyor

ANCAK, bu savaştan sonra İkinci Haddad, evvelce Ahab'a iade etmeyi vaad ettiği şehirleri geri vermekten vazgeçti. Ahab, bunun üzerine Yuşafaz ile birleşip Arâmîlerin elinde bulunan Ramut şehri üzerine yürüdü ve bu şehir önünde İkinci Haddad ile savaşa tutuştu. Lâkin, daha savaşın başında savaş arabasının üzerinde bulunurken bir okla yaralandı. Buna rağmen yerini

terketmiyerek savaşı akşama kadar idare ettiyse de güneşin batmasına yakın vefat ettiği için mânevi gücü sarsılan asker dağıldı. Oğlu Ahazya bunun üzerine babasının cesedini alarak Sâmiriye'ye, Yuşafaz ise Kudüs'e döndüler.

Bu savaş M.Ö. 853 yılında geçmiştir.

Haddad'ın bu zaferi hem İsrâiliye ve hem de Yahudiye Devleti için büyük bir darbe teşkil etmiştir. Bu arada Âsûr'ların tekrar Suriye'ye hücum edip Haddad'ı yenmeleri, bu iki devlete biraz nefes aldırdı. Lâkin, Âsûr tehlikesini atlatan Haddad tekrar İbrânîlerle savaşa başladı. Bu sırada Ahab'ın yerine kral olan Ahazya da ölmüş ve yerine oğlu Yuram geçmiştir. Yuram, ilk iş olarak Yahudiye Kralı ile ittifak etti ve sonra İbrânîlere saldıran Moablar kralı Meşa üzerine yürüdü. Meşa, bazı İbrâni şehirlerini almış ve bütün halkını vahşice öldürtmüştü. İsrâiliye ordusunun geldiğini haber alınca kaçarak müstahkem bir şehre sığındı. Burası muhasara edildiyse de, Haddad'ın tekrar hareket geçip Sâmiriye önlerine kadar ilerlediği duyulduğundan geri dönüldü. Aynı zamanda Âsûrların Suriye'ye saldırmaları, Haddad'ın da geri dönmesine sebeb oldu.

HZ. İLYAS (A.S.)

HZ. HÂRÛN'UN TORUNUNUN TORUNUDUR - İSRAİL-OĞULLARINI TEVRÂT'IN YOLUNDA YÜRÜMEYE DAVET ETTİ - BU YÜZDEN SÂMİRİYE'DEN KOVULDU - İSRAİLOĞULLARININ ÜLKESİNE FELÂKET ÇÖKTÜ - İSRAİLOĞULLARINI DOĞRU YOLA GETİREMEYİNCE ALLAHTAN KENDİSİNİ YANINA ALMASINI İSTEDİ VE ÖLDÜ.

EVVELCE söylemiş olduğumuz gibi, Ahab doğru dini bırakarak Sûrluların tanrılarına tapmağa başlamıştı. Zamanla İsrâiliyeye bu din yayıldı. Yahudiye krallığı ise Hz. Mûsâ'nın şeriatına bağlı kalmıştı. Lâkin, siyasî sebebler yüzünden iki devletin yakınlaşması ve hükümdar ailelerinin kız alıp vermesi, üstelik resmen bir ittifak imzalanması hahamları fena halde endişeye sevk etti. Çünkü bu hal, putperestliğin Yahudiye Devletine de yayılmasına yol açmak istidadında bulunuyordu.

İşte bu sırada Cenab-ı Hak, Hz. Hârûn'un torununun torunu olan Hz. İlyas'a Peygamberlik vererek halkı doğru yola çağırmağa memur etti. Kendisi bir Peygamber soyundan geldiği için itibar sahibi idi. Halkın ona olan saygısı yüzünden Ahab da kendisine daima iyi davranır ve her zaman yanına girmesine müsaade ederdi. Hz. İlyas, evvelâ halka nasihat ederek kendilerini doğru dine dâvet ettiyse de kulak asan olmadı. Bunun sebebi, evvelce izah etmiş olduğumuz gibi, putperestliğin kendilerine daha kolay ve pratik gelmesiydi. Onu sabırla dinliyor, lâkin söylediklerini yapmıyorlardı.

Hz. İlyas, bunun üzerine Ahab'a tesir ederek doğru dine döndürmeyi denemeğe karar verdi. Ahab, bunu kabul ettiği takdirde tebaasını putlara tapmaktan menedebilirdi. Ahab, eski dini bilirdi. Hattâ, Hz. İlyas'ın bir Peygamber olduğunu da kabul ediyordu; lâkin yeni dinden dönmeğe ve tebaasını döndürmeğe niyeti yoktu. O da herkes gibi Hz. İlyas'ı saygı ve sabırla dinliyor, ancak yine kendi bildiğini okumakta kusur etmiyordu.

Hz. İlyas, İsrailoğullarına yeni bir şeriat getirmiyor, onları sadece eski ahitlerine döndürmeğe çalışıyordu. Kendilerine, artık unutulmağa başlanan Tevrât'tan parçalar okur ve vaaz ederdi.

Ahab, ilk zamanlarda onu uzun uzun dinlerken, nihayet bir gün sabrı taşarak şunları söyledi:

— Bana kalırsa, bâtıl olan bizim dinimiz değil, senin bizi çağırdığın eski dindir. Bilirsin ki etrafımızda Arâmiler, Kenâniler, Filistinliler, Ammonlar, Medyenler, Moablar, ve daha bir çok milletler yaşamaktadır. Bunların hükûmetleri ve hükümdarları olduktan başka Mısır ve Bâbil gibi büyük devletler de var. Üstelik hepsi ayrı ayrı tanrılara ve putlara tapmaktadırlar. Lâkin, yine de yiyip içmekte, rahatça yaşamakta ve dünyanın bütün nimetlerinden bol bol faydalanmaktadırlar. Ne onların dinleri dünyadaki hayatları için zararlı ve ne de sana inananların dinleri faydalı olmaktadır. Eğer senin bu söylediklerin doğru olsaydı Mûsâ şeriatine ve Tevrât'a bağlı olanların hepsinin saadet ve bağlı olmayanların da hepsinin felâket içinde bulunması gerekirdi.

Hz. İlyas, bunun üzerine:

— Ey Ahab, senin imanını tamamen kaybetmiş olduğunu görüyorum. Çünkü, yalnız bu dünyaya inanıyor ve hükümlerini de ona göre veriyorsun. Geçici bir dünya hayatı ile ebedî hayat ve saâdet

arasındaki farkı görmüyorsun. Bu yüzden senden umidimi kesiyor ve seni terkediyorum, dedi.

Bundan sonra da, bir daha onun yanına gitmedi. Lâkin bu hal, başka türlü tefsir edildi. Herkes Ahab'ın onu koğduğunu sanıyordu. Bu yüzden artık hakkında sabır göstermemeğe başladılar. Nihayet bir gün kendisine:

— Ey İyas, biz senin Peygamber olduğuna inanmıyoruz. Öyle olsa hükümdarımız seni koğmazdı. Sen aslında bizim rahatımızı kaçıran ve aramıza aykırılıklar koymak isteyen bir fesatçısın. Bunun için şehrimizi terket. Yoksa, seni taşlarız, dediler.

Hz. İlyas, onlarla baş edemiyeceğini anlayınca Sâmiriye'yi terketti. Sonra ellerini açıp şöyle beddoada bulundu:

— Allahım, bunca lûtuflarına mazhar etmiş olduğun İsrailoğulları doğru yoldan çıktılar ve sana ibadetten vazgeçip elleriyle yaptıkları putlara ve aslında mevcut olmıyan tanrılara tapmağa başladılar. Ben, senin emrinle onları dine çağırdım. Lâkin, beni dinlemek istemediler. Çünkü imanlarını kaybetmiş bulunuyorlar. Buna karşılık nimetlerinden hâlâ faydalanarak bunu dâvalarına delil olmak üzere ileriye sürüyorlar. Allahım, sen onların yağmurunu kes. Böylece nimetlerinden mahrum kalarak azab çeksinler. Bu hal, belki doğru yola girmelerine sebeb olur.

Cenab-ı Hak, Peygamberinin bu duasını kabul ederek yağmuru kesti. Böylece putlara tapmağa başlamış olan İsrailoğulları beldelerine üç yıl bir damla su düşmedi. Neticede her taraf kurudu. Ekin değil, meyva bile olmadı. Ağaçlar mahvoldu. Hayvanlara, böceklere varıncaya kadar öldü. Şiddetli bir açlık ortalığı kapladı. Hükümdarın hazinesi dışarıdan hububat alamıyacak hale geldi. Aç insan sürüleri, bir lokma yiyecek için oradan oraya göçüyor, kurumuş ot köklerini, hattâ hayvan leşlerini bile yiyordu.

Hz. İlyas, halktan uzaklaşmış ve tam mânasıyla bir inzivaya çekilmişti. Ancak, Cenab-ı Hak, ona hergün gökten ekmek ve katık indirmekteydi. İsrail halkı ise, ekmeğin kokusunu bile âdeta unutmuşlardı. Ama, Cenab-ı Hakkın kendi Peygamberini bu şekilde doyurduğunu haber almış bulunuyorlardı. Bu yüzden nerede bir ekmek kokusu duysalar veya kırıntısına rastlasalar:

— Demek ki İlyas buradan geçmiş! derlerdi.

Lâkin, buna rağmen küfürde sebat etmekteydiler.

Hz. İlyas, halk kendisini bulmasın diye bir yerde durmaz, hep yer değiştirirdi. Bu sırada bir aralık halkın haksız ve insafsız muamelesine uğramış bir kadıncağıza misafir oldu. Onun gelmesiyle fakir kadının evine de bolluk geldi. Çünkü o ve uzun zamandır hasta bulunan oğlu, Hz. İlyas'a indirilen nimetlerden faydalanıyor, rahatça karınlarını doyuruyorlardı.

Kadın bir gün kendisine:

— Ey İlyas, ben senin Allah'ın bir Peygamberi olduğuna inanıyorum. Her şey bir tarafa, gökten her gün inen nimet buna şahittir. Ben, esasen hiç bir zaman putlara tapmadığım için halkın düşmanlığına da hedef oldum. Dünya yüzünde de işte bir tek şu hasta oğlum var. Cenab-ı Hakka dua et de ona sıhhatini geri versin, dedi.

Bunun üzerine Hz. İlyas dua etti ve Elyasâ adlı çocuk iyileşti. Üstelik ona bütün kalbiyle bağlandı. Her gün vaaz ve nasihatlerini dinler ve kalbi hikmetle dolardı.

Cenab-ı Hak ise, bir gün Hz. İlyas'a şunları vahyetti:

— Sen, yağmurun kesilmesini istedin. Ben de duanı kabul ettim. Ancak sen bunu istemekle İsrailoğullarının doğru yoldan çıkmış olanlarından maada, aslında hiç suçu olmayan bir çok mahlûkların da mahvına sebeb oldun. Halbuki ben, İsrailoğullarının günahları yüzünden toprağın üstünde gezen hayvanların, havada uçan kuşların, böceklerin ve ağaçların mahvolmasını arzu etmezdim.

Hz. İlyas, bunun üzerine:

— Allah'ım, dedi. Ben bu ağır halin İsrailoğullarını yola getireceğini sandım. Ancak sen istediğini doğru yola iletir ve istediğini saptırırsın. Bu kulların felâketle adam olmadılar, belki saadetle adam olurlar. Müsaade et de onlara hayır-duada bulunayım. Belki bu suretle putlara tapmaktan vazgeçerler.

Cenab-ı Hak:

— İlyas Kulum, istediğini yap. Çünkü ben senden razıyım, dedi.

İsrailoğulları yola gelmiyor

HZ. İLYAS, bunun üzerine saklandığı yerden çıkarak İsrailoğullarının yanına vardı ve kendilerine şunları söyledi:

— Felâket altında kaldınız ve ezildiniz. Sizinle beraber hayvanlar, kuşlar, böcekler ve ağaçlar da felâkete uğradı. Bu felâketiniz daha da artmadan tevbe ediniz ve doğru dine dönünüz. Ama, bana inanmıyorsanız, taptığınız putları getirin. Kendilerinden ricada bulunun. Eğer onlar sizi bu belâdan kurtarabilirlerse sözlerinizin doğru olduğu meydana çıkar. Aksi halde yanlış yolda bulunuyorsunuz demektir.

Bunun üzerine onlar, pek güvendikleri putları getirdiler. Önünde diz çöküp ibadet ettiler ve bu belâyı üzerlerinden kaldırmalarını istediler. Lâkin, bunun hiçbir tesiri olmadı.

Belâ, kendilerini yıldırmış bulunuyordu. Putlardan bir fayda göremeyince o zaman Hz. İlyas'a döndüler:

— Bizim mahvolmuş olduğumuzu görmüyor musun? Ne olur, inandığın Allah'a dua et de bizi o kurtarsın. O zaman biz de ona dönenlerden oluruz...

Hz. İlyas, esasen kendilerine hayırdua etmek için bahane aramaktaydı. Hemen:

— Yarabbi, İsrailoğullarının üzerinden bu be-

lâyı kaldın. Belki ibret alıp doğru yola gelirler, dedi.

Arkasından bulutlar toplandı ve bol yağmurlar yağdı. Bunun neticesinde toprak yeniden canlanıp yeşillendi. Mahsul boy attı. Ağaçlar çiçek açtı. Bu sayede kıtlık son buldu. Ama, İsrailoğulları, belâ başlarından defolur olmaz verdikleri sözü unuttular, yine putlara tapmakta devam ettiler ve küfürlerinde ileriye gittikçe gittiler.

Bu olay Hz. İlyas'a, onlarla hiçbir şekilde başa çıkamayacağını anlattı. Çünkü kufur, iliklerine işlemiş, vicdanlarına yerleşmiş bulunuyordu. Demek ki, kendisinin Peygamberlik vazifesi bir fayda vermemişti. O halde, buna devama lüzum yoktu. Bunun üzerine:

— Allahım, ben bu zalim milletle başa çıkamadım ve onları sana döndüremedim. Bunu yapamıyacağımı da anlıyorum. Şu halde, yeryüzünde vazifem sona ermiştir. Sen artık canım al ve beni kendine kavuştur, diye dua etti.

Cenab-ı Hak, onun bu duasını kabul ederek:

— Ey İlyas, sana söyliyeceğim günde söyliyeceğim şehre git ve önüne çıkan ata korkmadan bin! diye vahyetti.

İlyas, yanına talebesi Elyasâ'yı alarak yola çıktı ve Cenab-ı Hakkın bildirdiği zamanda bildirdiği şehre gitti. O zaman, önüne ateşten bir at çıktı. Cenab-ı Hak, bu ata korkusuzca binen Hz. İlyas'a nurdan bir elbise giydirip kanatlar taktı ve her türlü dünya ihtiyaçlarından uzaklaştırıp yarı melek haline getirdi. Sonra at birden havalanarak Hz. İlyas ile birlikte gözden kayboldu.

HZ. ELYASÂ (A.S.)

HZ. İLYAS'TAN SONRA HZ. ELYASÂ'YA PEYGAMBERLİK VERİLDİ. ELYASÂ SERT BİR PEYGAMBERDİ. YA[illegible] ÜLÜ GEÇİREREK DİNİNİ YAYMAK İS[illegible]TİKEN, TA[illegible] PUTPERESTLERİN ELİNE GEÇTİ. ANCAK ELYASÂ KUMANDAN YAHO'NUN YARDIMIYLA TEKRAR TAHTI ELE GEÇİRDİ VE SERT TUTUMUYLA MUSA'NIN ŞERİATINA DÖNDÜRDÜ

İşte, Peygamberlik Cenab-ı Hak tarafından bundan sonra Hz. Elyasâ'ya verildi. Hz. Elyasâ, bütün olaylara şahit olmuştu. Kendisi Hz. İlyas gibi değildi. Sertliği bakımından Hz. Musâ'ya benzerdi. İsrailoğullarının putlara tapmasına hiç tahammülü yoktu. Ortaya çıktığı zaman pek çok tabii müttefik buldu. Bunlar, İsrailoğullarının eski dine sadık kalmış ihtiyarları ve hahamlar, yani din adamlarıydı. Bunların hepsi, putperestliği kabul etmiş ve yaymış olan kral ile onun hanedanına ve devlet adamlarına düşmandılar.

İzabel'in kızı Atali'nin oraya gelin gitmesi, putperestliğin Yahudiye Krallığında da yavaş yavaş itibar kazanmasına ve gayri resmi şekilde de olsa yayılmağa başlamasına yol açmıştı. İşte, hahamları en çok endişeye düşüren de bu idi. Çünkü, Yahudiye resmen Hz. Musâ şeriatına ve Tevrât'a bağlı kalmış bulunuyordu ve doğru dinin devamı ancak bu şekilde mümkün olabilmişti. Eğer, bir putperest gelin yüzünden bu devlet de putperestliğe geçerse, şeriat tamamen ortadan kalkardı. Buna sebeb ise halkın, şeriatın ağır kaidelerinden daima şikâyetçi oluşu, komşuları putperestlerin bu hususdaki serbest yaşayışlarına özenmeleriydi. Putperestlerde oruçlar, namazlar, sadakalar ve yasaklar yoktu. İstediklerini yaparlar, ne bulurlarsa yiyip içerler ve rastladıkları kadınlarla rahatça zinâ ederlerdi.

Hz. Elyasâ, üstadı Hz. İlyas gibi bu yoldan çıkmış ve azmış halkı yalnız nasihatler, yahut mûcizelerle yola getirmenin imkânsız olduğunu anlamıştı. Bunun için işe İsrâiliye Devletinden başlamak ve putperestlikten vazgeçmiyen Umri sülâlesini ortadan kaldırmak lâzımdı.

Bu sırada Ârâmî Hükümdarı İkinci Haddad vefat etmiş ve yerine Hazâil geçmişti. Hz. Elyasâ, onunla yakın dostluk münasebetleri kurdu. Çünkü, Ârâmu'lerin, İsrâiliye üzerindeki siyasî emellerinden vazgeçmemiş olduklarını biliyordu. Kendi maddi kuvveti olmadığı için maksadı onlara dayanarak Ahab hanedanını ortadan kaldırmaktı. Nihayet, Hazâil'i İbrâniler üzerine saldırtmağa muvaffak oldu İsrâiliye Kralı Yuram, tehlikeyi sezince, Yahudiye Kralı Ahazya ile ittifak etti. Buna rağmen Hazâil'e yenildi. Üstelik bu savaşta yaralandığından tedavi maksadiyle sarayına çekildi. Mağlûbiyet, Yahudiye Devletinde de kargaşalıklara yol açmıştı. Bir çok kimseler, bunu Allah'ın bir gazabı addediyor ve putperestliğin saray vasıtasiyle memlekette yayılmasının bu duruma yol açtığına inanıyordu. Bu sırada Ahazya vefat ederek yerine oğlu Yuram geçti. Böylece her iki krallıkta adaş hükümdarlar bulunuyordu.

Yuram, saltanatta müstakil kalabilmek ve babasının hazinelerini ele geçirebilmek için altı erkek kardeşini öldürtmüştü. Bu esnada Filistinliler, İsrailoğullarının düşmanı olan güney göçebelerile bir-

...ip Yahudiye'de hâlâ hüküm süren kargaşalıklardan istifade ile birden hücum ederek Kudüs'e girdiler. Şehri ve saray hazinesiyle harem dairesinin müstesna güzellerini yağmaladılar. Yuram'ı öldürdüler ve çekilip gittiler. Çünkü, bu bir savaş değil, bir akındı. Bu felâketten ancak Atali ile oğlu Ahazya kurtulmuşlardı. Ahazya, İkinci Ahazya ünvaniyle Yahudiye tahtına çıktı. Böylece, hanedan putperestlerin eline geçmiş bulunuyordu. Çünkü Atali, oğluna tamamen putperest terbiyesi vermişti. Neticede Hz. Elyasâ'nın istediğinin tamamen tersi olmuş, kendisi birisini kandırmağa uğraşırken, her iki krallıkta da putperest hanedan başa geçmiş, üstelik İbrânî yurdu yabancılara çiğnetilmişti. Böylece, Hz. Mûsâ şeriatı, büyük bir tehlikeye düşmüş bulunuyordu. Hz. Elyasâ, artık halka da dayanamazdı. Çünkü herkes son felâket ve istilâlardan onu sorumlu tutmaktaydı.

Bunun üzerine başka bir çareye başvurdu ve o sırada Ramut ordugâhında bulunan kumandanlardan ve doğru dine bağlı eski dostlarından Yaho'ya haber gönderip Yahudiye Krallığına dâvet etti. Kendisini, Allah'ın bir Peygamberi olarak putperest hanedanını mahvetmeğe memur ettiğini bildirmişti. Yaho, bu teklifi derhal kabul etti. Askerleri de kendisine itaat ettiklerinden Yaho, sür'atle İsrâiliye üzerine yürüdü. Ahazya'da bu sırada İsrâiliye'de bulunmaktaydı. Bunlar Yaho'yu karşılamağa çıktılarsa da, maksadını anladıklarından hemen kaçtılar. Fakat Yaho, onları şiddetle takip etti. Yuram, bir okla vurulup öldürüldü. Ahazya ise, yaralı olarak Mageddod (Mecdut) a kadar kaçabildi ve burada öldü. Bu sırada gayet ihtiyarlamış olan İzabel de Kudüs'te öldürülmüştü. Diğer taraftan Yuram'ın Sâmiriye'de bulunan altı oğlu, Hz. Elyasâ'nın emri ile katlolundular. Yaho, bunların kanlı kafalarını sepetler içinde huzuruna getirtti ve saray kapısının iki tarafına dizdirdi. Sâmiriye'den dönerken bir çeşme başında Ahazya hanedanına mensup ve olaylardan habersiz kırk kişiye rastlayarak bunların da hemen kafalarını kestirdi.

Baal rahipleri öldürülüyor

YAHO, bununla da yetinmedi. Bir müddet sonra tekrar Sâmiriye'ye döndü ve Baal dinine eski krallardan daha sadık göründü. Hattâ Baal tapınağına pek çok kurbanlar gönderdi. Sonra, büyük bir dini tören tertiplenmesini istedi. Baal rahipleri bu münasebetle toplandıkları zaman birden tapınağı sarıp hepsini öldürdü ve tapınağı da tahrib etti. Bundan sonraki sert icraatıyla Baal dinini hemen tamamen ortadan kaldırdı. Tapınaklarını yıktırdı. Herkesin Hz. Mûsâ'nın şeriatına, Tevrât'a ve Peygamberlerin emirlerine dönmesini emretti. Böyle yapmıyanlar hakkında ise, görülmemiş derecede şiddetli davrandı. Bu sayede putperestliğin kökü kazınmış oldu. Yalnız Dan ve Betil gibi uzak şehirlerde bazı putperest tanrı heykelleri kalmıştı. Lâkin kimse, bunlara açıkça tapmağa cesaret edemiyordu. Halk, ister istemez doğru dine dönmüştü.

Kudüs'te ise, başka olaylar geçiyordu. Atali, Sâmiriye'de olup bitenleri ve bütün akrabasının öldürüldüğünü haber alınca son derece müteessir olmuş ve ilk tedbir olarak tahta çıkıp kendisini Yahudiye Kraliçesi ilân etmişti. Fenike'den getirttiği askerler, onu korumaktaydılar. Hattâ Atali, bunlara dayanarak Baal dinini devletin resmi dini olarak

ASURLULARIN İBRÂNÎ ŞEHİRLERİNİ MUHASARA ETMELERİNİ GOSTEREN BİR ÂSÛR MİNYATÜRÜ

PEYGAMBER ELYASÂ KENDİSİNE BİR KUMANDAN SEÇTİ VE SURİYE TARAFINA OK ATTIRDI. BU KUMANDANIN GİDECEĞİ İSTİKAMETİ GÖSTEREN SEMBOLİK BİR EMİRDİ

kabul etti. Böylece, eskiye nazaran iş tersine dönmüş, Sâmiriye'de Hz. Mûsâ şeriatı, Kudüs'de ise putperestlik hâkim olmuştu.

Bu olaylar devam ederken, Ahazya'nın kız kardeşi ve baş haham Yehodaya'nın zevcesi, kardeşinin küçük oğlu Yuaş'ı ölümden kurtarmak için bir tarafa gizlemiş ve çocuk Atali'nin haberi olmadan bir mâbedde büyümüştü. Yuaş, yedi yaşına gelince Yehodaya onu ortaya çıkarıp:

— İşte, Prensiniz budur! diye askerlere gösterdi.

Atali, bunu haber alır almaz mâbede koştuysa da, kendisini içeriye sokmadılar. Bundan sonra, Hz. Elyasâ'nın İsrâiliye'de yaptıklarını Yehodaya, Kudüs'de üzerine aldı. Hahamların mensup bulunduğu Lavi boyu ile ve Yahudiye boyunun ileri gelenlerini dâvet edip kendilerile görüştü. Hepsi düşüncelerini kabul ettiklerinden bu iki boy mensuplarını silâhlandırıp bütün halkın huzurunda M.Ö. 796 yılında Yuaş'ı kral ilân etti ve bütün halka doğru dine sadık kalacaklarına yemin ettirdikten sonra Baal tapınağına yürüdü. Başrahibi yakalayıp minberin üzerinde öldürttü. Tapınağı yıktırdı. Böylece İsrâiliye'de olduğu gibi, Yahudiye'de de Baal dininden ve putperestlikten eser kalmadı. Her yerde Allâh'ın birliği inancı kuruldu. Bununla beraber, halkın bir kısmı bunlardan bir şey anlamamış, gönüllerinden putperestliği söküp atamamışlardı.

Ancak Yoha ihtilâli İbrâni'leri zayıf düşürmüş, buna karşılık Ârâmi Devleti kuvvetlenmişti. Hattâ, Âsûr'luların bir kaç hücumunu püskürtmüş bulunuyordu. Sonunda hükümdarları Hazâil, İsrâiloğullarının üzerine de yürüyüp Kudüs'ü muhasara etti. Yuaş, hazinelerin ve en değerli eşyalarını fidye olarak verip, onu geri döndürmeğe güçlükle muvaffak oldu. Yuaş, doğru dine kuvvetle bağlıydı. Hahamlar, bundan faydalanarak her tarafta bir çok yeni mâbedler açtılar. Bunların gelirini karşılamak için Kral, malî işleri onlara bıraktı. Kendisi ise, memleketi içinde bir gezintiye çıkarak sağda solda kalmış ne kadar putperest tapınağı varsa tahrip edip oyma ve dökme putlarını parçaladı. Putperest rahiplerin mezarlarını açıp kemiklerini yaktırdı. Mezarlıklarını yerle bir etti. Sonra yine Kudüs'e döndü. Sü... n mâbedini, yani Mescid-i Aksâ'yı onardı. Bunun için halka yeni vergiler koydu.

Böylece, Yehodaya'nın zamanında her şey iyi gitti. Ancak, onun ölümünden sonra tahakkümünden kurtulmuş olan Yuaş, tebaasına hoş görünmek için çoğunluğun asla terketmemiş oldukları Baal dinini serbest bıraktı ve putperest tapınaklarının yeniden açılmasına müsaade etti. Yehodaya'nın oğlu Zekeriya (Zaharya) onun bu teşebbüslerine engel olmak istediyse de Yuaş kendisini dinlemedi. Bunun üzerine Zekeriya bir suikast tertipleyerek taraftarlarıyla birleşip kralı bir gece yatağında öldürdü.

Yuaş'ın yerine, oğlu Amaya geçti. Bu sırada Edum'lular saldırıya kalkıştıkları için Amaya onların üzerine yürüdü. Kendilerini yendi ve başkentleri olan Zula şehrini zaptetti. Onun zamanında Yahudiye Devleti yavaş yavaş parlamağa başladı. İsyan ve ihtilâller devrinde harab olan Elyat limanını yeniden onarıp ticari faaliyete açtı. Yavaş yavaş Kızıldeniz kıyılarına kadar olan bölgelere nüfuzu yayıldı. Kervan yolları ve ticaret pazarları yeniden kuruldu. Bu sayede memleket, servet ve refaha kavuştu. Ancak, sefahat da aynı derecede arttı.

İsrailiye devleti geriliyor

ONUN zamanında da, oğlu Yonatan zamanında da iki İbrâni Krallığı barış ve dostluk içinde yaşadılar. İsrâiloğulları her iki krallıkta istedikleri gibi serbestçe dolaşıyor, nereye isterlerse oraya gidip yerleşiyorlardı. İki krallık, âdeta tek bir memleket haline gelmiş gibiydi. Yahudiye'nin kuvvetlenmiş olması, İsrâiliye'yi uzun müddet Ârâmi tehlikesine karşı da korudu. Bu devir, aynı zamanda büyük müstahkem şehirlerin kurulduğu ve ticaretin, ziraat ve hayvancılığa nazaran birinci plâna geçtiği bir devirdir. Aynı şekilde şehir hayatı da büsbütün yerleşmiş ve İbrani'lerin geleneksel yaşayışları olan göçebelik yavaş yavaş ortadan kalkmıştır.

Sosyal yapının özelliği ise, eskidenberi İsrâiloğullarında bulunmıyan orta sınıfın yine kurulamayışı ve halkın ya çok zengin, ya çok fakir olarak iki sınıf halinde devam etmesiydi. Tek değişiklik zengin sayısının artması, fakirlerin ise en az geçim seviyelerinin bir miktar yükselmesi olmuştu. Bu devirde yetişen nebiler, hep fakir halkın çıkarlarını zenginlere ve imtiyazlı sınıflara karşı korumuşlardır. Hahamlar da zengin ve imtiyazlı sınıfa dahil olduklarından bunların sözlerine artık kulak asmaz ve Peygamberlere itibar etmez olmuşlardı. Hattâ, bunların bazılarını kendi çıkarlarına karşı gördükleri için onlarla mücadele bile etmişlerdir.

Yaho, ise İsrâiliye'de yirmi sekiz yıl krallık ettikten sonra vefat etmişti. Yerine geçen oğlu Yuadaş zamanında, İsrâiliye'nin kudreti büsbütün azalmış, bu sırada Ârâmi tahtına çıkan Hazâil'in oğlu Üçüncü Haddad, durmadan hücum edip İsrâiliye şehirlerini yağmalamış, muhafız askerlerini ve halkını öldürmüştür. İsrâiliye ordusu böylece azala azala nihayet on bin yaya, elli süvari ve on savaş arabasından ibaret kaldı. Bu fırsattan faydalanan Ammon'larla Moab'lar da zaman zaman saldırıp İbrâni şehirlerini yağmaladılar. İşte, bu sırada Yahudiye ile yapılan yeni bir ittifak, İsrâiliye Krallığının büsbütün yok olmasına engel oldu. Güney Krallığı, Kuzey Krallığını her yerde müdafaa ederek düşmanlarının elinden kurtardı.

Yuadaş'dan sonra hükümdar olan Hoaş ise, devleti toparladı. Orduyu yeniden kurdu. Sonra Suriye'ye hücum edip Ârâmi'leri yenerek bir çok şehirleri geri aldı. Ammon ve Moab'ları mağlûp etti.

Ancak, onun bu zaferleri Yahudiye Kralı Amayanın hoşuna gitmiyordu. Çünkü, kendisinden yardım görerek âdeta onun vasiliği altına girmiş bulunan İsrâiliye Krallığı bu halden sıyrılmağa başlamıştı. Bunun üzerine ordusunu hazırlayarak İsrâiliye üzerine yürüdü. Lâkin, Sâmiriye civarında Beytüşşems mevkiinde M.Ö. 778 yılında mağlûp ve esir oldu. Yoaş ise ilerleyip Kudüs'ü zaptederek sûrlarını yıktırdı. Krallık hazinesini tamamen gasbetti. Sonra Amaya'yı serbest bıraktıysa da krallık tahtına çıkmasına müsaade etmeyip Yahudiye'yi âdeta bir eyâlet gibi idare etti.

Yoaş, on beş yıl hükümdarlıktan sonra bir ihtilâl neticesinde öldürüldü. Bunun üzerine oğullarından İkinci Yerubuam İsrâiliye, Azarya ise Yahudiye Kralı oldular. Azarya, hükümdarlığı sırasında Yahudiye Devletine çekidüzen vermeğe muvaffak oldu. Kudüs şehrinin sûrlarını yeniden inşa ettirdi. Mükemmel bir ordu kurdu. Bu sayede Filistinlileri yendi. Memleketinin sınırlarını genişletti. Kaybedilmiş şehirleri geri aldı.

Azarya'nın vefatı üzerine yerine oğlu Yotam kral oldu. Onun zamanı da mes'ud ve rahat geçti. İsrâiliye'de de durum aynı idi. Bu sırada Âsûr'ların mütemadi hücumları yüzünden Arâmî'ler çok sarsılmış durumdaydılar. İsrâiliye Kralı İkinci Yerubuam bundan faydalanarak evvelce Hz. Süleyman'ın idaresinde bulunmuş olan bütün yerleri zaptetmiş, hükümdarlığı zamanında halk refah içinde yaşamıştır. Ölümü üzerine ise hükümdar olan oğlu Zekeriya, altı ay sonra öldürülünce Yahu sülâlesi İsrâiliye'de sona ermiş oldu.

Zekeriya'nın yerine ihtilâlcilerin elebaşılarından Şalom geçti. Ancak o da yine elebaşılardan olan Menâhim tarafından öldürüldü. Menâhim, İsrâiliye Krallığında on yıl kaldı. Lâkin çok sert bir hükümdar olduğu ve halkı büyük bir zulüm ve istibdadla ezdiği için her tarafta ayaklanmalar başladı. Menâhim, bunları bastıramıyacağını anlayınca, Mısır'lılardan yardım istedi. Halbuki, Sûriye ve Filistin konusunda Mısır'lılarla Âsûr'lar rekabet halindeydiler. Bu yüzden Âsûr'lar, hemen İsrâiliye'ye hücum ettiler. Menâhim'in savaşmağa gücü yetmediğinden büyük paralar vererek onları geri döndürdü. Vefatında yerine oğlu Feshiye geçti. Lâkin kısa bir müddet sonra sarayında öldürüldü. Yerine ise onun kaatili Pekah hükümdar oldu.

HZ. ÂMÛS (A.S.)

BİR ÇOBAN İKEN M. Ö. 750 YILLARINDA KENDİSİNE PEYGAMBERLİK VERİLDİ. ARÂMİ HÜKÜMDARI İLE ANLAŞARAK YAHUDİYE ÜZERİNE YÜRÜDÜ.

M.Ö. 750 yıllarında İsrailliyede halk doğru yoldan çıkarak putlara tapmağa başlamıştı. İşte Hz. Âmûs'un zuhuru bu sıralarda, yani İkinci Yerubuam'ın saltanatının son zamanlarındadır. Kendisi bir çoban iken Cenab-ı Hak tarafından Peygamber olarak Betil şehrine gelmiş ve halka vaaz ve nasihat edib kendilerini doğru yola çağırmıştır.

Betil (daha doğrusu Bet - El) ise, putperestliğin en meşhur merkezlerinden biriydi. Hz. Âmûs şehrin ileri gelenlerini toplayarak onlara:

— Yontulmuş taştan evler yaptınız, lâkin içinde oturamıyacaksınız. Âlâ üzüm çubukları diktiniz, lâkin onun şarabından içemiyeceksiniz. Çünkü isyanlarınız ağır ve günahlarınız çoktur. İyileri tazyik eder, rüşvet alırsınız. Fakirin hakkını yersiniz.

Kötülükten kaçının, iyiliği sevin, hak ve adâleti tesis edin. Belki Allah, Yusuf milletinden kalanlara merhamet eder, dedi. Lâkin, onu dinlemediler. Sonunda ise, başlarına büyük felâketler geldiği zaman pişman oldularsa da iş işden geçmiş bulunuyordu.

Âsûr Kralından yardım isteniyor

KENDİSİ başa geçer geçmez, hükümetin dış politikasını değiştirip Arâmî Hükümdarı Rezon ile bir ittifak yaparak Yahudiye üzerine yürüdü. Bu taarruza karşı koyan Yahudiye Kralı Yotam, savaş sırasında vurulup öldü. Yerine geçen oğlu Ahaz, İsrâiliye Kralına yenildi. Yotam, Rezon ile beraber Yahudiye'yi çiğneyip perişan etti. Kudüs, muhasara altına alındı. Diğer taraftan Filistinliler ve Edum'lular hücuma geçip bir çok yerleri işgal ettiler. Ahaz, Bunun üzerine hazinesinde ve Mescid-i Aksâ hazinesinde bulunan bütün parayı, Âsûr Hükümdarı Tiglat Falassar'a gönderip kendisinden yardım istedi.

YAHUDİLER BABİL ESARETİ SIRASINDA TAM BİR KÖLE MUAMELESİ GÖRDÜLER. AÇ KALDILAR. RESİM PERİŞAN VAZİYETTEKİ YAHUDİLERİ GÖSTERİYOR.

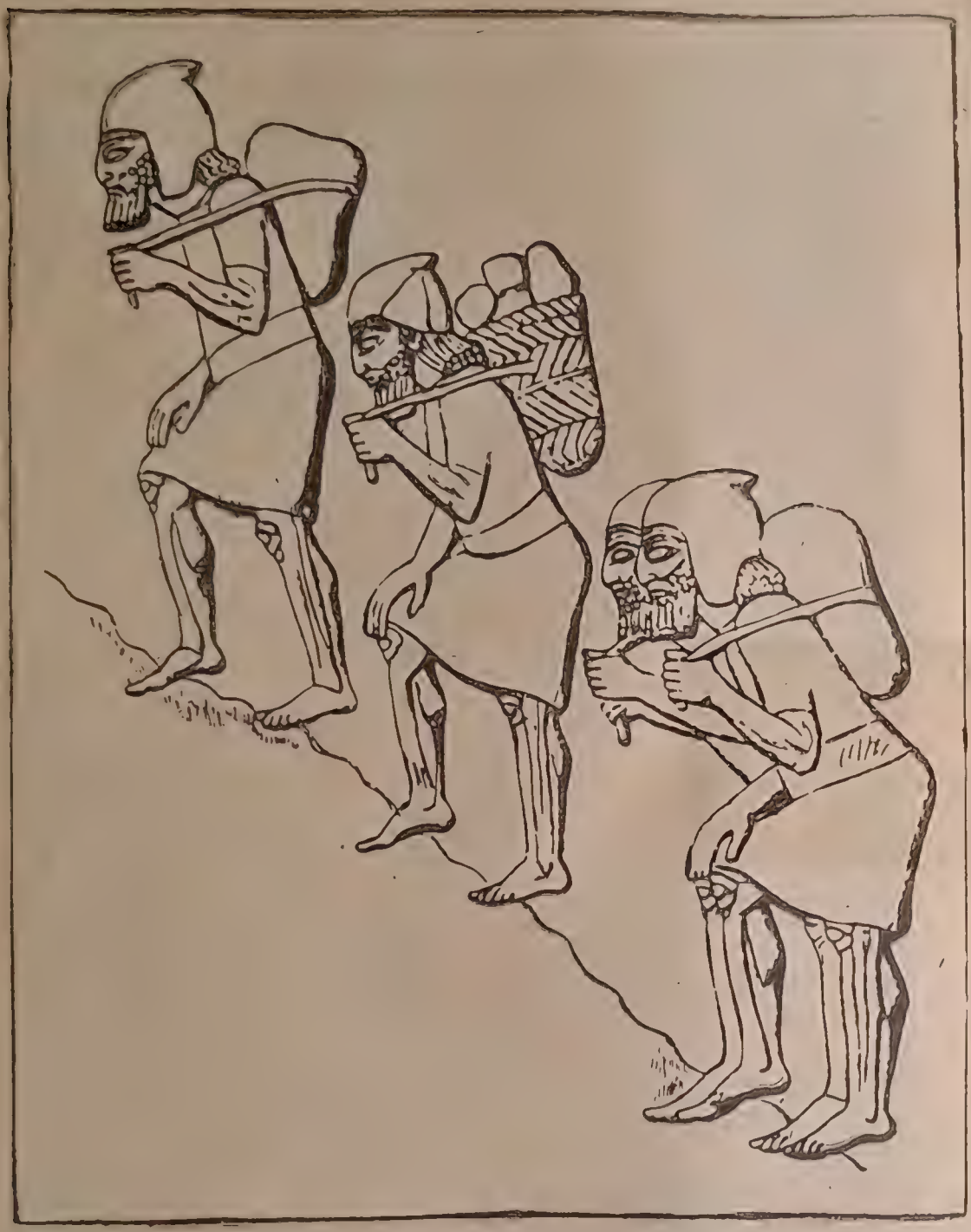

BABİL ESARETİ SIRASINDA YAHUDİLERE YAPILAN EZİYETLERİ GÖSTEREN BİR TABLO. YAHUDİLER SENELERCE BABİLLİLERİN ELİNDE ESİR KALDILAR, EN AĞIR İŞLERDE ÇALIŞTIRILDILAR.

HZ. EŞ'İYÂ (A.S.)

HAZRETİ ÂMÛS'TAN SONRA PEYGAMBER OLDU. HÜKÛMDAR HAZKİYA İLE BİRLİKTE ÜLKESİNİN BAĞIMSIZLIĞI İÇİN SAVAŞTI.

O SIRADA Peygamber bulunan Hz. Eş'iyâ, kralı bundan vazgeçirmek istediyse de engel olamadı. Nitekim, Âsûr hükümdarının gelişi bütün İbrâniler için âdeta bir felâket oldu. Tiglat Falassar evvelâ İsrâiliye'ye hücum ve bir çok şehirlerini zapt ile halkını esir ederek kendi yurduna gönderdi. Pekah, Sâmiriye'yi bırakıp kaçtı. Âsûr'lar, ayni zamanda Edum, Ammon ve Moab'lıları da vurup itaatleri altına aldılar. İsrâiliye'de müstakil olarak yalnız Efrâim sıbtı kaldı (M.Ö. 734).

Âsûrlar, Suriye'yi de altüst ettiler. Filistiniler, savaşsız teslim oldular. Rezon ise, yerinden kımıldamadı. Hattâ, Âsûrların Şam'a girdiklerini duyduğu zaman bile kaçmadı. Sarayında ele geçip öldürüldü. Tiglat Falassar, Şam'lılardan sekiz bin kişiyi Kuzey-Doğu Anadolu'ya sürdü. Arâmi Devletine son verdi. Bütün bu felâketlere sebeb olmuş bulunan Pekah ise, elinde kalan pek az yerlere sahib olmak karşılığında Âsûrlara vergi vermeğe razı oldu. Lâkin bir müddet sonra Huşâ (Huzâe) tarafından öldürüldü. Tiglat Falassar, ayni şartlarla onun hükümdarlığını kabul etti.

Ahaz, bu suretle kendi hükûmetini kurtarmış, lâkin İsrailoğullarının uğradıkları zulüm dolayısıyla hahamlar ondan yüz çevirmişti. Kendisi ise, esasen dindar bir kimse değildi. Hahamların bu durumuna karşılık, o da Mescid-i Aksâ'yı kapattı. Hahamların imtiyazlarını kaldırıp her yerde putperest tapınakları açtırdı ve putperestliği resmi din olarak kabul etti.

Âsûr Hükümdarı (M.Ö.) 727 yılında vefat etti. Huşâ bundan faydalanıp memleketini kurtarmak istedi. Bunun için müttefikler aradı. Âsûrların can dâşmanı olan Elâm'lar ve Bâbilliler'den yardım istemeğe coğrafi durum uygun değildi. Filistinliler ve Fenikeliler ise, yardım edecek halde değillerdi. Yahudiye esasen Âsûrların müttefiki bulunuyordu. Huşâ, bunun üzerine Mısır'dan yardım istemek hatâsına düştü. Yeni Âsûr Hükümdarı Salmanassar, bunu haber alır almaz kendisini huzuruna dâvet etti. Huşâ, af istemek ve bunu elde etmek ümidiyle yola çıktı. Lâkin, Âsûriye'ye gelir gelmez tevkif edildi ve bir daha da hiç kimse kendisinden haber alamadı. Âsûrlar, yeniden İsrâiliye üzerine yürüdüler. Efrâim boyunun ileri gelenleri hâlâ Mısır'dan yardım geleceğini umarak Sâmiriye'yi müdafaaya karar verdiler. Bu sırada Âsûr Hükümdarı vefat edip yerine oğlu Sargon geçmişti. Sargon, şiddetli bir hücumla M.Ö. 727 yılında Sâmiriye'yi zaptetti. Şehir Âsûr askerleri tarafından yağmalandı. Sargon, bütün Sâmiriye halkını yerlerinden sürüp Kuzey-Doğu Anadolu, Med ve Mezopotamya şehirlerine gönderdi. İsrâiliye halkının çoğu ise Yahudiye ile Mısır'a ve hattâ bir kısım Avrupa memleketlerine kaçtılar. Sargon bunların yerine Kalde'li (Geldani) esirlerini ve bir kısım Hamâ'lıları iskân etti. Bunlar, kendi dinlerini ve putlarını da birlikte getirdiler. Böylece İsrâiliye Devletinin siyasi varlığı sona erdi. İsrailoğullarından burada kalanlar da esarete düştüler. Yeni Sâmiriye'liler, onların âmansız düşmanları oldular.

Yahudiye Hükümdarı Ahaz ise, M.Ö. 722 de vefat ederek yerine hahamlar tarafından Hz. Mûsâ'nın şeriatına göre yetiştirilmiş olan Hazkiyâ geçti. Hazkiyâ, doğru dine kuvvetle bağlı, bilhassa Hz. Eş'iyâ'ya çok hürmetkârdı. Onu, daima dinlerdi. Bu sırada İsrâiliye Devletinin başına gelenler, bütün Suriye ve Filistin Hükümetlerini düşündürmeğe başlamış bulunuyordu. Âsûrların onları teker teker ayni âkıbete uğratacağı muhakkaktı. Bunun için birleşmeyi ve kuvvetli bir müttefik bulmayı tasarladılar. Bu maksatla Mısır'a başvurdular. Yalnız, Hazkiyâ pek uyanık ve ileriyi gören bir zât olan Hz. Eş'iyâ'nın sözünü dinleyerek devletini bu ittifakın dışında tuttu. Sargon bunu haber alır almaz harekete geçti. Yardıma gelen Mısır ordusu Rapya mevkiinde, Âsûrlara yenildi. Lâkin, Sargon başka yerlerde meşgul bulunduğu için Suriye işlerini bir müddet yüzüstü bıraktı. Onun öldürülmesi üzerine ise Suriye ve Filistin Hükûmetleri, bundan faydalanıp baş kaldırdılar ve artık Âsûr hâkimiyetini tanımadıklarını ilân ettiler. Bunun üzerine Sargon'un yerine hükümdarlığa geçmiş bulunan oğlu Senahherib (Zin Ah İrbâ) ordusuyla onların üzerine yürüdü. Hazkiyâ, bu sefer Hz. Eş'yâ'yı dinlemeyip öbür hükûmetlerle birlikte artık Âsûrlulara vergi vermiyeceğini ilân etmiş bulunuyordu. Senahherib, sür'atle ilerliyerek evvelâ Filistin arazisini ve Fenike şehirlerini aldı. Sonra, Suriye'ye yardıma gelen bir Mısır ordusunu perişan etti. Bu sırada Hz. Eş'iyâ'yı dinlemediğine pişman olmuş bulunan Hazkiyâ, Kudüs şehrini tahkim etmeğe başlamıştı. Biraz sonra Âsûr ordusu Kudüs önünde belirdi. Hazkiyâ, savaşsız teslim olmayı düşündüyse de Hz. Eş'iyâ, buna şiddetle karşı koydu:

— Sen, Allah'a bağlısın. İman sahibisin. O'nun adını yüceltmek ve kendisine ortak koşanları ortadan kaldırmak için bu kadar mücadele ettin.

Asur Hükûmdarı Salmanassar ve veziri

Süleyman mâbedini yeniden açtırıp orada Allah'a ibâdet ettin. Şu halde, Allah seninledir. O'na güven ve teslim olma. Beni ne zaman dinledinse hakkında hayırlı oldu ve ne zaman dinlemedinse olmadı, diyordu.

Hazkiya ölüyor

HAZKİYA, bu sefer onu dinledi. Bu sırada Habeş asıllı olan Mısır Hükümdarı Şabakan vefat ederek yerine oğlu Şabakatan, Mısır Firavun'u olmuştu Şabakatan'ın saltanatı kısa sürdü. Yerine geçen Taharka, Yahudiye'ye yardım etmek için büyük bir ordu ile Suriye'ye girdi. Bunun üzerine Senahherib, ordusunun bir kısmını Kudüs önünde bırakarak kendisi Firavun'un üzerine yürüdü. Lâkin, memleketinde çıkan karışıklıkları ve Kaldo'lilerin hücumunu haber alarak Yahudiye Devletiyle acele bir barış imzalayıp geri döndü. Buna göre, Yahudiye Devleti, Âsûr Devletinin yüksek hâkimiyetini tanımakta devam edecek ve vergilerini her yıl muntazaman gönderecekti.

Yahudiye, bundan sonra bir sükûnet devrine kavuşmuştur. Hazkiyâ, bu barış devrinde on beş yıl daha tahtta kaldı. Bütün hükümdarlık müddeti yirmi dokuz yıldır. M.Ö. 685 yılında vefa ettiği zaman elli dört yaşında bulunuyordu.

Yerine, henüz on iki yaşındaki oğlu Menşâ geçmiş ve 21 yıl krallık etmiştir. Onun zamanında Baal dinine mensup olanlar ağır basarak her yerde tapınak açmak müsaadesini almışlardı. Bir taraftan da Geldâni'lerin tanrılarına tapılmağa başlandı. Bununla beraber, çoğunluk Baal'e tapanlardaydı. Doğru dine bağlı kalmış olanlar ve hahamlarla herkes alay etmeğe başlamıştı. Menşâ da putperestliğe geçmişti. Hattâ Süleyman Mâbedine putlar koydurdu ve yıldızlar için kurban yerleri yaptırdı. Hahamlar ve din adamları buna çok üzülerek mücadelelere giriştilerse de Menşâ'nın hışmına uğramaktan başka bir netice de alamadılar. Bu arada felâkete uğrayanlardan birisi de Hz. Eş'iyâ oldu.

Menşâ'nın ölümüyle yerine geçen oğlu Amon zamanında da aynı durum devam etti. Hahamlar tarafından tertiplenen bir isyan sonunda tahtından indirilip yerine sekiz yaşındaki oğlu Yuşya çıkarıldı.

Yuşya, hahamlar elinde büyümüş ve kuvvetli bir dini terbiye almıştı. Bu yüzden putperestlikle şiddetle mücadele etti. Ordu kendisine sadık bulunduğundan başarıya ulaştı. Bu sırada Tevrât'ın beşinci kitabı olan ve bütün kanunları, dini hükümleri, Hz. Mûsâ'nın şeriatını ve On Emri kapsayan Tesniye'nin bir mâbedde bulunması büyük hâdise teşkil etti. Buna dayanılarak dini ıslahat yapıldı. Dine giren yanlış inanışlar ve davranışlar temizlendi. Âdetâ, Hz. Mûsâ şeriatına yeniden dönüldü. Tesniye, bütün halka okutuldu ve putperestliğin ne kadar kötü bir şey olduğu izah edildi. Yuşya, bütün putperest tapınaklarının yıkılmasını emretti. Bu emrinin yerine getirilip getirilmediğini kontrol için bizzat memleketi dolaşır, rastladığı tapınakları derhal yıkar ve putları tahrip ederdi. Tesniye'nin bulunması halka da tesir etmiş, doğru din büyük ölçüde rağbet kazanmağa başlamıştı. Bu arada, Hz. Eş'iyâ da eski mevkiini elde etmişti.

Bu coşkunluk arasında halkta ve hattâ devlet adamlarında Cenab-ı Hakkın, İsrailoğullarını her tehlikeye karşı müdafaa edeceği düşüncesi doğup yerleşmiş bulunuyordu. Bu yüzden Âsûr Devletine artık vergi verilmesinden vazgeçilmesi istenmekteydi. Halbuki Âsûrlular Devleti, pek muhteşem ve kuddetli bir imparatorluktu ve Yahudiye, ancak ona tâbi bulunarak varlığını muhafaza edebilirdi. Hz. Eş'iyâ, bunu düşünerek Yuşya'ya Âsûr Devletine karşı gelmemesini tavsiye etti. Lâkin, yabancı tahakkümünden kurtulmak isteyen Yahudiye Kralı, onu pek dinlemiyordu.

Yuşya'nın saltanatının sonlarına doğru Mısır Hükümdarı Psamtih, Âsûr Devletinde çıkan karışıklıklardan faydalanarak Suriye'ye hücum etti. Yuşya, Âsûrların tahakkümünden kurtulmayı ümid ettiği sırada Mısırlıların esaretine düşmemek için bir ordunun başında olarak karşı çıktı. Lâkin, müthiş Mısır ordusuna fazla dayanamıyarak yenildi ve yaralandı. Kudüs'e dönüşünde M.Ö. 608 yılında vefat etti. Onun ölümü, halk arasında büyük matem ve üzüntü yarattı. Bilhassa hahamlar çok müteessir oldular. Onların inanışına göre, Yahudiye'ye onun gibi bir kral ne gelmiş ve ne de gelecekti.

HZ. ERMİYÂ (A.S.)

KUDÜS'ÜN BABİL HÜKÜMDARINA TESLİMİ GEREKTİĞİNİ SAVUNDUĞU İÇİN HAPSE ATILDI. ONU BİR SARNICA ATTILAR. ANCAK KENDİSİNE İNANAN HÜKÜMDARIN ADAMLARINDAN SADKİYÂ TARAFINDAN KURTARILDI.

YUŞYA'nın yerine geçen oğlu Yehvahaz (Yuahaz), Mısır'lılara vergi vermek suretiyle devletinin varlığını muhafaza edebildi. Oğlu Yehvakim (Yuakim) de babası gibi davrandı Üstelik doğru dini terkedip Baal dinine döndü. Mısır'da Firavun bulunan Nehav ise, yeni Bâbil Dev-

tetine düşmandı. Bunun için Yahudiye Devletini bir âlet olarak kullanmak istiyordu. O sırada İsrâil Peygamberlerinden olan Hz. Ermiyâ, bunun şiddetle aleyhinde bulundu ve Nehav'ın Bâbil Hükümdarı Buhtunasır (Nabuhodonosor) tarafından mağlûp edileceğini söyledi. Kargamış civarında Buhtunasır'a yenildi. Lâkin Nehav, üç yıl sonra Bâbil Hükümdarıyla yeniden savaşa kalkıştı. Ayni zamanda Yahudiye Devletini kışkırtıp onlar aleyhine döndürdü. Buhtunasır, nihayet Suriye işlerine kesin bir sonuç vermeyi kararlaştırdı. Evvelâ burada kendisine tâbi bulunan Şam, Ammon ve Moab'lıları gönderip Kudüs şehrini muhasara ettirdi. Sonra, kendisi ordusuyla geldi. Bu sırada Yehyakim vefat etmiş, yerine oğlu Yuhim geçmiş bulunuyordu. Buhtunasır, üç aylık muhasaradan sonra, M.Ö. 597 yılında Kudüs'e girdi. Lâkin, şehri tahrip etmedi. Yalnız hükümdarla zevcesini, bütün devlet ileri gelenlerini,on bin kadar olan askerleri, dülger, demirci ve çilingir gibi san'at sahiplerini, ayrıca, saray ve mâbette bulduğu bütün serveti alıp Bâbil'e götürdü. Yahudiye'de yalnız fakirlerle köylüler kaldı. Yuşya'nın üçüncü oğlu Sadkiyâ'yı da, kendisine mutlak şekilde tâbi olmak ve ağır vergiler ödemeyi kabul etmek şartıyla Yahudiye'yi idareye memur etti.

Lâkin, Sadkıyâ, sadece yedi ay sonra yeni Mısır Firavunu olan Apriyes'in teşvikiyle Bâbil'e isyan etti. Buhtunasır, bunu haber alır almaz büyük bir ordu ile gelerek Yahudiye'yi baştan başa tahrip ve Kudüs'ü muhasara etti. O zaman Hz. Ermiyâ, Sadkıyâ'ya başvurarak mukavemet etmemesini, ederse hem kendisinin, hem de İsrailoğullarının büyük bir felâkete uğrayacağını haber verdi. Lâkin Sadkiyâ kendisini koğdu:

— Ben, Allah'ın yolundayım. Putlara tapmıyorum. Şu halde Allah bana yardım edecektir, diyordu.

Kudüs, Bâbil Hükümdarına şiddetle dayandı. Bu sırada, Apriyes'in büyük bir ordu ile ilerlediğini duyan Âsûr hükümdarı, muhasarayı ablukaya çevirerek Firavun'un üzerine yürüdü. Apriyes, karşı duramiyacağını anlayınca sür'atle çekildi. Buhtunasır, bunun üzerine geri dönerek Kudüs'ü yeniden sıkıştırmağa başladı. Halk, bütün kuvvetiyle karşı koyuyor, şehri teslim etmiyordu. Lâkin, Hz. Ermiyâ felâketi görmüştü. Boynunda bir boyunduruk bulunduğu halde halk arasında dolaşıyor ve halka teslim olmalarını tavsiye ediyordu:

— Allah buyuruyor: Eğer bir millet boynunu Bâbil hükümdarının boyunduruğu altına koymak istemezse onu kılıç, kıtlık ve vebâ ile cezalandıracağım ve mahvedeceğim.

Sadkıyâ, kızıp onu idam ettirmek istedi. Hz. Ermiyâ kaçıp saklandı. Lâkin şehirden çıkmak üzere iken yakalandı. Döğüldü ve hapse atıldı. Kendisi, hâlâ şöyle demekteydi:

— Allah buyuruyor: Bu şehirde kalan mahvolacaktır. Teslim olmak için çıkan ise kurtulacaktır. Çünkü bu şehir Bâbil Hükümdarına teslim edilecektir.

Nihayet kumandanlar Sadkıyâ'ya başvurup:

— Bu adam mutlaka öldürülmelidir. Çünkü askerlerin ve halkın mânevî gücünü kırıyor, dediler.

Sadkıyâ da Hz. Ermiyâ'yı onlara teslim etti. Kendisini, hapishanede içinde su bulunmıyan bir sarnıca attılar. Hz. Ermiyâ, çamurların içine düştü. Orada açlıktan ölmeğe mahkûmdu. Lâkin, hükümdarın adamlarından birisi kendisine inanıyordu. Nihayet Sadkıyâ'yı da ikna edip onu sarnıçtan iplerle çekerek çıkardı ve gizlice hükümdarın huzuruna götürdü. Sadkıyâ:

— Ey Ermiyâ, işte seni kumandanların elinden kurtardım. Şimdi hulûs ile söyle, ne yapayım? diye sordu.

Hz. Ermiyâ:

— Eğer Bâbillilere teslim olursan hayatta kalacaksın ve şehir de kurtulacak. Aksi halde onlar şehri yakacaklar, sen de kurtulamıyacaksın, diye cevap verdi.

Lâkin, Sadkıyâ mukavemete karar vermişti.

Kudüs, Bâbillilere tam bir buçuk yıl kahramanca dayandı. Şehirde müthiş bir açlık ve vebâ salgını çıkmış, yani yeniden hapse atılan Hz. Ermiyâ'nın haber verdiği felâketler yüz göstermiş, lâkin bu hal bile halkın mukavemetini kıramamıştır. Nihayet, şehrin kuzey sûrlarında bir gedik açıldı. Bâbilliler buradan hücum ederek şehre girdiler. Sadkıyâ, bir kısım askerleriyle kaçtıysa da şiddetle takip edildi. Yeriho'da yakalanarak Rible'de bulunan Buhtunasır'ın huzuruna getirildi. Bâbil Hükümdarı onu evvelâ şiddetle azarlayıp tahkir etti. Sonra oğullarıyla bütün ileri gelenleri gözünün önünde öldürttü. Nihayet bedbaht hükümdarın gözlerini oydurup tunçtan zincirlere vurdurarak Bâbil'e gönderdi. Bundan sonra hükümdar sarayını, mâbedi ve şehri yaktırdı. Sûrları yıktırdı. Ne bulduysa yağma ettirdi. Başhaham, mâbed muhafızları, Sadkıyâ'nın müşavirleri ve şehrin ileri gelenlerinden altmış kişi idam olundu. Kalanlar, Bâbil'e götürüldü. Bunlar, 832 aile idi.

Buhtunasır, bu sefer Yahudiye Devletine kesin şekilde son verdi. Hz. Ermiyâ'nın dostlarından Kedalya'yı vali tâyin etti. O da Hz. Ermiyâ'yı hemen hapisten çıkarıp istediği yere gitmekte serbest bıraktıysa da o, kendi vatanı olan Kudüs'de, bu yanıp yıkılmış, tamamen mahvolmuş şehirde kalmayı tercih etti.

BÂBİLLİLERİN KUDÜS'TEKİ SÜLEYMAN MÂBEDİNİ YERLE BİR ETTİKTEN 70 YIL SONRA YAHUDİLER, ONU YENİDEN İNŞA EDİYORLAR...

Hz. Ermiyâ'nın mersiyesi

Hz. Ermiyâ, serbest bırakıldıktan sonra, Bâbilliler tarafından tahrip edilmiş olan Kudüs için şu meşhur mersiyeyi söylemiştir:

— Ah, ahalisi o kadar kalabalık olan şehir, şimdi nasıl yalnız ve tenha duruyor... Evvelce milletler arasında a'metle tanınan bu şehir, şimdi bir dul kadın gibidir. Seyhûn yolları matemdedir. Çünkü bayramlarına artık kimse gelmiyor. Kapıları viran oldu. Rûhanîleri âh ediyor ve bâkireleri kederlidir.

Bu harab şehir diyor ki:

— Ey yollardan geçenler, bana bakınız. Bana rastlayan bir belâ gibi belâ var mıdır?

Kalk, her gecenin başlangıcında Rabbin huzurunda feryâd et ve her sokak başında açlıktan bayğın yatan mâsumlar için Rabbe ellerini kaldır.

Rabbin halâsını ummak ve sükûnetle beklemek lâzım.

Çünkü Rab, kimseyi ebediyen terketmez.

Derd verse de, merhamet de eder.

Ellerimizle beraber kalblerimizi de Allah'a kaldıralım.

Allah buyuruyor: Bir gün gelecek, Dâvûd'un torunları yine hükümdar olacak.

Hüküm sürecek ve adâlet icrâ edeceklerdir.

HZ. HAZKIYAL (A.S.)

48 YIL SÜREN BÂBİL ESARETİ SIRASINDA İSRAİLOĞULLARINI DİNLERİNE BAĞLAMAYA VE GELECEKLERİNDEN ÜMİTSİZLİĞE DÜŞMEMELERİNE ÇALIŞMIŞTIR...

İBRÂNİLERİN Bâbil esareti, M.Ö. 586-538 yılları arasında, yani 48 sene sürmüştür ve İsrailoğulları tarihinin mühim bir devrini teşkil eder. Yahudiye Valisi Kedalya, bir müddet sonra, Hz. Dâvûd sülâlesinden İsmail adlı bir fedai tarafından öldürülmüş, sonra kendisi Ammon'lara iltica etmişti. Yahudiye halkının bir çoğu bu olay üzerine Buhtunasır'ın hiddetinden korkarak Mısır'a göçtüler. Hz. Ermiyâ ile kâtibi Baruh da bunlar arasında bulunuyorlardı. Kalan ahali ise, Kudüs'ün tahribinden beş yıl sonra Moab'larla birleşip isyan ettilerse de bu, kendilerine pek pahalıya mâloldu. Bu sefer memleketleri tamamen perişan edildi ve 745 aile daha Bâbil'e götürüldü. Böylece bu 1577 aile, çeşitli şehirlerde iskân edildilerse de, bir arada yaşadılar. Örf, âdet ve an'anelerini muhafaza ettikleri gibi doğru dine dört el ile sarıldılar. Çünkü, bütün başlarına gelenlerin Allah'ı bırakıp putlara tapmaktan ve doğru yoldan ayrılmaktan ileri geldiğine inanmışlardı.

İsrailoğullarının Bâbil esaretine uğrayanları en yüksek tabaka idi. Bunların bir kısmı işçi olarak en âdi işlerde kullanılıyor, bir kısmı ise refah içinde yaşayabiliyorlardı. Bununla beraber, yerlerini terketmek dışında hürriyetlerine dokunulmamaktaydı. Bundan faydalanarak dinlerini bir düzen altına almağa çalıştılar. Gelen Peygamberlerin Kitaplarını topladılar. Bu sırada yetişen Hz. Hazkıyal ve Hz. Danyal hem bu hususta büyük gayret harcamışlar, hem de İsrailoğullarını dinlerine bağlamağa ve gelecekten ümidsizliğe düşmemelerine çalışmışlardır.

Hz. Hazkıyal'ın esaret sırasında İsrailoğullarını tesellisi

Rabbin eli, benim üzerimde oldu ve Rab beni kemiklerle dolu bir ovanın ortasına götürdü. Bana: «Ey Âdem oğlu, bu kemikler dirilir mi? dedi. Ben «Yarabbi, Sen bilirsin» diye cevap verdim. Rab bana dedi ki «Bu kemiklere söyle, onlara de ki: Rabbin Kelâmını dinleyiniz» Böyle söyledim. Hemen bir gürültü duydum. Bir hareket oldu. Sonra Rab bana «Söyle ve de ki: Ey ruh, dört rüzgâr tarafından gel. Bu ölüler üzerine üfle de dirilsinler» dedi. Böylece söyledim. Ruh, onlara girdi. Onlar, dirildiler. Ayağa kalktılar. Kalabalık bir ordu oldu. Rab bana dedi ki «Ey Âdem oğlu, bu kemikler bütün İsrailoğullarıdır. Onlar kemiklerimiz kurudu, ümidimiz kesildi, biz helâk olduk derler. Onlara söyle: Rab böyle buyuruyor: Ey milletim. Ben kabirlerinizi açacağım, sizi oradan çıkaracağımı, İsrâil yurduna götüreceğim.

HZ. DANYAL (A.S.)

KEYHUSREV TARAFINDAN BÂBİLLİLERİN OYUNU SIRASINDA ASLANLAR ÇUKURUNA ATILIYOR — ASLANLAR DOKUNMUYORLAR — İSRAİL OĞULLARININ YURTLARINA DÖNMESİ İZİN ALIYOR.

BUHTUNASIR, artık İsrailoğullarıyla ve onların kendi aralarındaki faaliyetlerle hiç meşgul olmuyordu. Onun maksadı Yahudiye'nin siyasi varlığına son vermekti. Kudüs'ü tahrip edip mâbedleri kapatmak ve ileri gelenleri alıp götürmekle bu gayesine varmış bulunuyordu.

Buhtunasır, nihayet M.Ö. 562 yılında, yani İsrailoğullarının Bâbil esaretinden yirmi iki yıl sonra öldüğü zaman, Doğu'da yeni bir tehlike, İran tehlikesi belirmiş bulunuyordu. Ondan sonra hükümdar olanlar bu tehlike ile yeteri kadar ilgilenmemişlerdi. Halbuki İran'da dost Med Devleti yerine Anzan'lı Akamamiş sülâlesi idareyi eline almış bulunuyordu. Bunların kralı Kurus (Keyhusrev), Ön Asya hâkimiyetini ele geçirmek dâvasındaydı. Bu maksatla evvelâ Lidya Kralı Krezüs'ü mağlûp etti. Sonra Bâbil üzerine yürüdü. Bu sırada Bâbil Hükümdarı bulunan Nabunid, devlet idaresini oğlu Baltazar (Bel-Şar-Utsur)'a bırakmış, kendisini ilmi araştırmalara vermişti. Nihayet aslen Bâbilli olan iki kumandan idaresindeki Keyhusrev ordusunun ilerlediğini duyunca, Baltazar'ı Bâbil'de vekil bırakıp ordusunun başına geçti. Lâkin, meydan savaşını kaybederek esir düştü. İran ordusu ise Bâbil üzerine yürüdü. Şehir abluka edildi. Lâkin Baltazar burasının zaptedilmez olduğunu sanıyordu. Bu yüzden sarayında hâlâ zevceleri ve cariyeleri ile eğlenmekteydi. Bir gün, yine büyük bir ziyafet vermişti. Bu ziyafete bin kişi dâvetliydi. Baltazar, adamakıllı sarhoş olduktan sonra Kudüs'de Süleyman Mâbedinden alınan altın ve gümüş kapları getirtmiş, cariyeleriyle birlikte bunların içinden şarap içmiş ve kendi tanrılarına hamdetmişti. İşte tam bu sırada salonun duvarına meçhul bir elin bir takım yazılar yazdığını görünce fena halde korktu ve aklı başına geldi. Hemen kâhinleri ve sihirbazları yanına getirtip:

— İçinizden şu yazıları kim okur ve izah ederse kendisine mükâfat olarak bir erguvânî elbise ve bir altın gerdanlık vereceğim ve üçüncü vezir tâyin edeceğim, dedi. Lâkin, yazıları kimse okuyamadı. O zaman İsrailoğlu Peygamberi Hz. Danyal'ı getirdiler. Kendisi yazıları okudu ve:

— Duvarın üzerinde Mâne, Tesel, Fars kelimeleri yazılıdır, dedi ve Mâne «Cenab-ı Hak, senin hükümranlığını incelemiş ve ona son vermiştir». Tesel «Sen, terazi ile tartıldın ve pek hafif geldin», Fâres ise «Memleketin taksim edilmiş ve İranlılarla Medlere verilmiştir» demektir, dedi.

Hakikaten, İran ordusu o gece Bâbil'e girmiş ve Baltazar yakalanıp öldürülmüştür.

Böylece, Keyhusrev evvelce Âsûrların hükmettiği bütün memleketlere sahip oldu. O zaman bütün öbür esirlerle birlikte İsrailoğulları da serbest kaldılar. Hükümdar, olayı duymuş olduğu için Hz. Danyal'ı huzuruna getirtip kendisiyle görüşmüş, son macerayı onun ağzından bizzat dinlemiş ve sonra kendisini İsrailoğullarının temsilcisi seçmişti. Hür kalan İbrâniler, çok memnundular ve vaktiyle kendilerine tahakküm eden, icabında zulümde bulunan ve onları her zaman aşağı gören Bâbillilere karşı böbürleniyor, eski hükümdarları ve tanrıları ile yüzlerine karşı alay ediyorlardı. Yeni idare, kendilerini himaye ettiği için Âsûrlar sinmiş, ses çıkaramaz olmuştu.

Keyhusrev, mahalli memurlar için mahalli halktan itimad edilir kimseleri seçerdi. Bâbil'de de öyle yaptı. Bâbilli'ler bundan faydalanarak kendisine başvurup:

— Ey yeni hükümdarımız, senin sadık tebaan olacağız. Senin âdil idareni benimseyeceğiz. Bunun alâmeti olarak hâkim olduğun memleketlerde bir ay müddetle her şeyi yalnız senden istiyeceğiz. Sen de emret, bu müddet içinde gerek senden başka, gerek Allah'tan ve gerek insanlardan bir şey isteyen arslanlar çukuruna atılsın. Buyur, ferman yaz ve imzala, dediler.

Bu hal, Keyhusrev'in hoşuna giderek istenen emirnameyi imzaladı. Halbuki bu, İbraniler aleyhinde kurulmuş bir tuzaktı. Çünkü onlar, günde üç kere Kudüs tarafına dönerek dua ederlerdi. Hz. Danyal, cemaatine bir ay müddet için bundan vazgeçmelerini söyledi. Ancak, kendisi bir Peygamber olduğu için bunu yapamazdı. Buna karşılık, evinde gizlice ibadete devam etti. Lâkin Bâbilli'ler bunu sezdikleri için hareketo geçtiler ve kendisine tuzak kurup bastılar.

Hz. Danyal, yüzü Kudüs'e dönük halde diz çökmüş dua ederken yakalanarak hükümdarın huzuruna götürüldü.

Bâbilli'ler:

— Ey ulu hükümdar, dediler. Sen, otuz gün müddetle senden başkasından bir şey isteyenin ars-

lanlar çukuruna atılması hakkında kanun koymadın mı?

Keyhusrev:

— Evet, söylediğiniz gibidir, karşılığını verdi.

— Senin kanunun değişir mi?

— Benim ve ülkemin kanunları değişmez.

— O halde, bu adamı arslanlar çukuruna at, çünkü biz kendisini, kendi tanrısından bir şey isterken bulduk.

Keyhüsrev'in canı sıkıldı. Çünkü Hz. Danyal'ı severdi. Üstelik onu bir oyuna getirdiklerini anladı ve :

— Ey Danyal, söylediklerî doğru mu? diye sordu.

Hz. Danyal:

— Ben, Allah'a dua ettim. Bunu inkâr etmem Ama, siz duayı yasaklamadınız, karşılığını verdi.

Oburleri:

— Dua, Allah'dan bir şey istemektir, diye ısrar ettiler.

Keyhusrev, çaresiz bir duruma düştüğünü anlamıştı. Hz. Danyal'a:

— Kendisini devamlı olarak dua ettiğin Allah, seni kurtaracaktır, dedi ve arslanlar çukuruna atılmasını emretti.

Hz. Danyal aslanların çukurundan sağ çıkıyor

BÂBİLLİLER, bu emre pek sevindiler ve götürüp onu içinde aç arslanların bulunduğu mahzene atarak mahzenin ağzını da koca bir taşla kapattılar ve resmi mühürle mühürlediler.

Keyhüsrev, o gece üzüntüsünden yemek yemedi ve huzurunda çalgı çaldırtmadı. Sabahleyin erkenden ise doğru arslanlar çukuruna koştu ve hazin bir sesle:

— Ey Danyal, kendisine devamlı olarak dua ettiğin Allah seni kurtardı mı? diye seslendi.

Hz. Danyal:

— Ey hükümdar, çok yaşa... Allah, Meleğini gönderip arslanların ağzını kapattı ve bana zarar vermediler. Çünkü, O'nun huzurunda ben suçsuzdum. Sana karşı da bir suç işlememiştim, dedi.

O zaman Keyhüsrev son derece sevinip Hz. Danyal'ı çukurdan çıkarmalarını emretti. İp attılar ve yukarıya çektiler. Kendisine hiç bir zarar erişmemişti. Çünkü Allah'a inanıyor ve güveniyordu...

Keyhusrev, bunun üzerine bir gün evvel, onu şikâyet etmiş olanları huzuruna getirtti. Onlar, Hz. Danyal'ı görünce hayret içinde kaldılar. Hükümdar:

— Siz, beni adalete aykırı bir işe sevkettiniz ve bunun cezasını göreceksiniz, dedi.

Sonra emretti, onları karıları ve çocuklarıyla birlikte arslanlar çukuruna attılar. Daha içeri düşerlerken aç arslanlar onları kapıyor ve parçalıyorlardı.

Keyhusrev, bunun üzerine bir emirname neşrederek İsrailoğullarının dinlerinde ve ibadetlerinde serbest bulunduklarını ilân etti ve İsrailoğullarına:

— Danyal'ı arslanların pençesinden kurtaran Allah'a dua ediniz, diye bildirdi.

* * *

Bâbil'in Keyhusrev zamanında zaptı M.Ö. 538 yılına rastlar. Ayni zamanda İsrailoğullarının esareti de bu suretle sona ermiş bulunuyordu. Bir yıl sonra, Hz. Danyal'ın aracılığı ile Bâbil'den ayrılıp yurtlarına dönmelerine izin verildi. Bunlar, bu sırada üreyip türemişlerdi. Esasen İsrailoğullarının en büyük niteliklerinden birisi de sür'atle çoğalmalarıydı. Bâbil'e getirilen esirlerin sayısı 17.000 kadardı. Dönenlerin sayısı ise 40.000 i buluyordu. Bunlar, partiler halinde vatanlarına döndüler ve her tarafı harab halde buldular. Yeni kuşak, büyük bir sevinç ve azim içinde bulunuyordu. Yaşlılar ise, Kudüs'ün ve Yahudiye'nin eski halini düşünerek ağlamaktaydılar. Hemen, memleketi yeniden kurmağa, mâbedleri inşa etmeğe ve Kudüs'ü onarmağa başladılar. Ancak, en zenginleri geri dönmemiş ve bulundukları yerlerde Keyhusrev'in tebaası olarak kalmayı tercih etmiş olduklarından bu iş yavaş yürümekteydi.

Yahudiye'nin en verimli ve işe yarar kısımları, uzun müddet sahipsiz kaldığı için, civar milletler, bilhassa yeni Sâmiriyeliler tarafından işgal edilmişti. İsrailoğullarından dönenler ise, ıssız ve verimsiz topraklarda, eski harap şehirlerde yerleşmek durumuna düşmüşlerdi. Sürgüne gitmemiş olan İbrâniler'den bir kısmı yukarıda bahsetmiş olduğumuz gibi başta Mısır olmak üzere başka memleketlere göçmüş, bir kısmı ise Kuzeye, Sâmiriye'ye çekilmiş ve onların dinine girmişlerdi. İşte, bilhassa bu sonuncularla, yani Sâmiriyeliler'in dinini kabul etmiş İbrâniler'le, Bâbil esaretinden dönmüş olanlar arasında büyük düşmanlıklar hasıl oldu. Sâmiriyeli İsrailoğulları onların da kendi tanrılarına tapmalarını istemişler, Bâbil esareti sırasında doğru dine dört el ile sarılmış olan İsrailoğulları ise, bunu reddetmişlerdi.

Bâbil esaretinden dönen İsrailoğulları, ilk iş olarak artık mevcut bulunmayan Süleyman Mâbedini yeniden inşaya karar verdiler ve M.Ö. 515 yılında bunu büyük zahmet ve fedakârlıklarla tamamladılar. Sonra, eski Kudüs şehrinin sûrlarını yapmağa başladılar. İşte, onlara düşman kesilmiş olan Sâmiriyeliler, bunu fırsat bilerek İran hükümdarına, onların kendisine isyan için Kudüs'ü tahkim ettiğini bildirdiler. Keyhusrev, bunun üzerine bu işin derhal durdurulmasını emretti.

HZ. AZRA (A.S.) VE NEHEMİYÂ

İBRÂNİ'LERİ BİR IRK HALİNE GETİRMEK İÇİN UĞRAŞTI — İSRAİLOĞULLARININ YABANCILARLA KIZ ALIP VERMESİNİ YASAKLADI — TEVRÂT-I YENİDEN DÜZENLEYİP YAYINLADI.

BÖYLECE, aradan on beş yıl geçti. Nihayet, İran Hükümdarı, Darius Histapes zamanında inşaata tekrar müsaade olundu. Ondan sonra İran tahtına geçen Erdeşir (Artok Şatra) 'in baş nedimi Nehemiyâ adlı bir İbrânî idi. Onun teşvikiyle, Bâbil'de yaşayan İsrailoğulları, Hükümdara başvurup Kudüs'e yardım edilmesine müsaade olunmasını rica ettiler. Kendisine ricacı olarak o sırada İsrail Peygamberlerinden olan Hz. Azrâ'yı göndermişlerdi. Nehemiyâ, onun hükümdarla buluşmasına vasıta oldu. Hz. Azrâ, büyük bir talâkatle konuşdu. Erdeşir'e, İsrailoğullarının aslında savaşçı değil, barışçı bir millet olduklarını ve şimdiye kadar ancak kendilerini müdafaa için savaştıklarını, daima düşmanlarının hücumuna uğrayıp perişan olduklarını uzun uzun izah etti. Ona doğru dinin esaslarını anlattı. Hz. Dâvûd'dan, Hz. Süleyman'dan, Tevrât'tan ve Hz. Mûsâ'nın şeriatından bahsetti. Nihayet, bu meseleye karşı büyük bir merak duymağa başlıyan hükümdar, baş nedimi Nehemiyânın da teşvikiyle Kudüs'ü ziyarete karar verdi ve yanında Hz. Azrâ ile Nehemiyâ, Bâbil'de yerleşmiş İsrailoğullarının ileri gelenleri ve devlet erkânından bir hey'et bulunduğu halde bu ziyareti yaptı. Bundan sonra Bâbil'li İsrailoğullarının şehrin imarına yardım etmelerine müsaade etti. Kudüs'de cemaatin idaresini Hz. Azrâ ele almış bulunuyordu. Kendisi, İbrânî'leri yalnız bir din etrafında toplanmış bir cemaat değil, bir millet, bir ırk haline getirmek gayesini güdüyordu. Çünkü, doğru dinin yalnız İsrailoğullarına mahsus bir imtiyaz ve onların Allah tarafından seçilmiş bir millet olduğunu inanmaktaydı. Şu halde, doğru dini, bu millet dışında yaymağa lüzum yoktu. Bunun için İbrânîler ile İbrânî olmayanlar arasında kesin bir engel koymayı düşündü. Bu maksatla İsrailoğullarının yabancılarla kız alıp vermesini yasakladı. Üstelik İbrânî ana babadan doğmayanların dine kabul edilmemesi esasını koydu. Sonunda, çeşitli dinlere girmiş veya dini inançları zayıflamış İbrânîleri kurtarmak için Tevrât'ı yeniden düzenleyip yayınlayarak hepsini bu Kitabın etrafında toplama mücadelesine girişti. Bütün bu işlerinde oldukça başarıya ulaştı. Kendisi, Hz. Mûsâ'nın şeriatına uymayanların İbrânî sayılmıyacağını ilân etmişti. İbrânîlerin bir kısmı bunu kabul ettiler. Yaşayışları çoktan değişmiş olan bir kısmı ise kabul etmeyip cemaatten kesin şekilde ayrıldılar.

Nehemiyâ, bütün nüfuzunu kullanarak Hz. Azrâ'yı destekliyor ve fikirlerini benimsiyordu. Bu yüzden onun başarılarında büyük tesiri olmuştur. Kendisi, Yahudiye'ye sık sık gelir, Kudüs'ü, Süleyman Mâbedini ziyaret eder ve Hz. Azrâ ile görüşürdü. İsrailoğulları, onu da Peygamberlerinden saymış ve öyle kabu' etmişlerdir.

Eğer, bu iki zatın bu işbirliği, ve azimli çalışmaları olmasaydı, bugün dünyada ne bir İbrânî milleti ve ne de bir Musevî dini bulunurdu.

Bununla beraber, Yahudiye Devleti bir siyasî varlık olarak yeniden kurulmadı. Burası, İran'ın sadece bir vilâyeti idi ve ayni devletin Suriye eyâletine bağlı bulunuyordu. Bununla beraber ne genel valiler ve ne de mahalli valiler halkın yaşayışına, dinine, görenek ve geleneklerine karışmadıkları için herke- rahattı. Başlıcaları hükümdara vergilerini muntazam şekilde ödemek ve düşmanlarıyla siyasi münasebetlerde bulunmamak olan mükelleefiyetlerini yerine getirdikten sonra da bu rahatlarını kaçırac ak bir şey de olmazdı.

Hz. Azrâ'nın gayretiyle kurulan mahalli idare, tamamen teokratik, yani dini esaslara dayanmakta idi. Bu yüzden Kudüs'de büyük hahamlar devri başladı. Halkı bunlar idare ederler, yalnız din değil, dünya işlerine de düzen verirlerdi. Hahamlar, İran Hükümdarının himayesinde birer kral gibiydiler. Ancak, hükümdarla münasebetleri doğrudan doğruya olmazdı. Dileklerini Peşa diye anılan Filistin valisine, o da Sotrap ünvanını taşıyan Suriye eyâleti valisine bildirir, bunlar, yetkileri içinde olanı halleder, olmayanı hükümdara sorarlardı.

Filistin'de bu devir, iki yüz yıl sürmüştür. Bu arada Yahudiye ve İsrailiye farkı kalmamış, iki bölge uzun bir devreden sonra tamamen birleşmişti. Hz. Azrâ'nın en büyük başarılarından birisi de bu oldu. Artık ne Yahudiye ve ne de İsrailiye mevcuttu, sadece Suriye Satraplığına bağlı Filistin Peşalığı mevcuttu. Peşa ise, çok zaman İbrâniler arasından seçilmekte, böylece millet, resmen siyasî bir varlığa sahip olmamakla beraber, yine de kendi kendisini idare etmekteydi.

Barış ve rahatlık devri

BÖYLECE geçen iki yüz yıl, bu bölge için hakiki bir barış ve rahatlık devri olmuştur. Abar-Nahara (Nehir ötesi) diye anılan Suriye ve Filistin Satrablığı merkeze pek uzak olduğu

için Devlet, genel valiye çok zaman geniş yetkiler vermiş, o da bu bölgeyi istediği gibi idare etmişti. Bu idare, pek ukıcı ve vergiler de ödenemiyecek derecede ağır olmadığından İbrânîler için bir şikâyet konusu mevcut değildi. Hükümdar, bütün eyâletler halkından asker aldığı gibi, onlardan da alırdı. Meselâ, İranlılarla Yunanlılar arasında geçen meşhur Maraton savaşında Suriye'li ve İbrânî askerlerin de bulunmuş olduğunu biliyoruz.

Bütün İran hâkimiyeti devrinde Filistin'de tek bir hareket görülmüştür. Bu da M.Ö. 358 - 338 yılları arasında Hükümdar bulunan III. Ardeşir zamanında Suriye'de vâki bir isyana İbrânî'lerin de karışmış olmasıdır. Bunun cezası olarak, hareket bastırıldıktan sonra bunların bir kısmı ve muhtemelen bu harekete karışmış olanlar, Hazar Denizi kıyısına sürgün edilmişlerdir. Bunlar, burada dinlerini — Uz. Azrâ'nın koyduğu esaslara aykırı olarak — yerli milletler arasında yaymışlardır. Meselâ, Hazar Türklerinin Musevi oluşu bu yüzdendir. Musevi Türkler, zamanla kısmen Kırım'a, kısmen Baltık Denizi kıyılarına ve Polonya'ya göçmüş ve yerleşmişlerdir. Karaim diye anılan bu Türklerin dini ile Musevi dini arasında zamanla farklar hasıl olduğundan birbirini reddeden iki mezhebe ayrıldılar. Karaim'ler, asıl Tevrât'a bağlı kalmışlar ve cemaatten ayrı düştükleri için sonradan bu Kitapta yapılan bir kısım tahrifleri ve hahamların tefsirlerini kabul etmemişlerdir.

Bununla beraber, İbraniler, genellikle İran idaresinden memnundular. Bunun en mühim delili, Makedonya'lı İskender'in Filistin'i istilâsı sırasında onların İranlılara sadık kalmalarıdır.

Yeniden bir tek Filistin'in kurulmasının en mühim bir neticesi de Arâmî dilinin yavaş yavaş İbrânî dilinin yerine kaim olmasıdır. Aradan geçen iki yüz yıl sonunda Arâmîce, hem hükümetin resmî dili, hem de halkın konuşma dili haline gelmiş, hattâ halkın anlayabilmesi için Tevrât da bu dile çevrilmiştir.

Bu hal, İran Devletinin Makedonyalı İskender tarafından ortadan kaldırılışına, yani M.Ö. 332 yılına kadar devam etti. İskender'in kurduğu büyük imparatorluk ise, ancak onun hayatıyla ayakta durabildi. Sonra, birbirleriye boğuşmağa başlıyan generalleri arasında taksim olundu. Bunlardan Ptoleme ile Antigon M.Ö. 315 yılında Filistin hâkimiyeti için Gazze'de çarpışmışlar, lâkin bir netice alamamışlardır. 301 yılında geçen İspsus savaşında Antigon ölünce imparatorluk üç general arasında taksim olundu. Ksandros Makedonya'yı, Selevkus Ön Asya ile Mezopotamya'yı, Ptoleme Mısır'ı aldılar. Selevkus bu arada Filistin'in de kendisine ait bulunması gerekeceğini iddia ettiyse de Ptoleme ağır bastı ve neticede İsrailoğulları yüz yıl kadar onun idaresinde kaldılar. Lâkin, Selevkus'lar, Filistin'den kesin şekilde vazgeçmedikleri için Mısır'la mücadeleyi bırakmadılar ve bu arada en çok ezilen ara sırada İsrailoğulları oldu.

Filistin'in İskender tarafından fethinden itibaren bu ülkede yer yer Yunan kolonileri yerleştirilmişti. Bu da, Yunan kültürünün bu ülkede yayılmasına yol açmıştı. İskender, ayrıca Mısır'da kendi adına bir şehir, yani İskenderiye'yi kurduğu zaman buraya bir çok da Yahudi yerleştirmişti. Bunlar da Yunan kültürünün çok tesiri altında kalmış, hattâ Yunanlaşmışlardı. Onların, yurtlarında kalanlarla münasebetleri, Yunan kültürünün Filistin'e büsbütün girmesine sebeb oldu. Bir çok şehirlerde tapınaklar açıldı ve putlara tapılmağa başlandı. Yunan putperestliği, Filistin'in yerli putperestliği gibi kaba saba olmayıp büyük bir kültüre dayandığından, İsrailoğulları için daha tehlikeliydi. Yüksek Yahudi aileleri, bu kültürün tesiri altında kalıyorlardı. Yunan asıllı yeni Mısır FiFravunları gerçi Kudüs'deki Başhahamın dini ve siyasî otoritesine dokunmamışlarsa da, Yunan kültürünü Filistin'de gittikçe daha fazla yaymak için ellerinden geleni yapmışlar ve bunda bir hayli muvaffak olmuşlardı.

Lâkin, Yahudi aristokrasisinin Yunan kültürüne olan eğilimi, büyük kütlenin şiddetli mukavemeti ile karşılandı. İsrailoğulları, siyasî istiklâllerini kaybetmeğe razı olmuşlardı; lâkin atalarının dini tehlikeye düşünce büyük bir asabiyete kapıldılar. Bu da Uz. Azrâ'nın koyduğu esasların aralarında iyice yerleşmiş olduğunu göstermekteydi. İşte bu yüzden M.Ö. 221 tarihinde Selevkus'lardan Suriye Kralı Üçüncü Antiyakos ile Mısır Hükümdarı Dördüncü Ptoleme arasında savaş başladığı zaman Yahudiler, dinleri için tehlikeli bulmadıklarından, Suriye Kralının tarafını tutmuşlardı. Antiyakos, beş yıl sonra Mısır'lılara karşı büyük bir hezimete uğrayınca İsrailoğulları yine Mısır'a tâbi oldularsa da bu, uzun sürmedi. M.Ö. 197 yılında Mısır ordusu kesin bir yenilgiye uğradı ve Üçüncü Antiyakos, Filistin'e yeniden hâkim oldu.

Yunan hâkimiyeti

YAHUDİLER, Selevkusları evvelâ bir kurtarıcı gibi karşılanmışlardır. Ancak, bir müddet sonra hayal kırıklığına uğradılar. Çünkü onlar da, Ptoleme'ler gibi, Yunan kültürünü temsil ediyorlardı. Yeni efendileri, Yahudilere ilk zamanlarda iyi davrandılar ve kendilerine dinî kanunlarına göre yaşama hakkını tanıdılar. Yahudilerin yemedikleri şeylerin Kudüs'e girmesini yasakladılar, hattâ bu şehrin bütün masraflarını devlet hazinesinden görmeğe başladılar. Bütün bunlarsa, daha tehlikeli bir durum yarattı. Çünkü Selevkusların böyle davranışı onlara karşı Yahudilerde büyük bir sempati uyandırmış ve bu siyasî sempati yavaş yavaş Yunan kültürüne hayranlık takip etmiştir. İşte Hahamlar, bu tehlikeyi sezmekte gecikmediler. Yunan kültürü bu sefer yüksek tabakaya değil, geniş halk tabakasına sızmağa başlamıştı. Hahamlar, hemen gerekli tedbirleri alarak cemaatlerinin Yunanlılarla her türlü temasını kesmeğe çalıştılar. Bunun üzerine yeni Kral Dördüncü

Antiyakos, dinî bir tazyik siyasetine başladı. Bir müddet sonra da, Yahudiler dahil, Filistin'de yaşayan bütün kavimlerin Yunan dinine geçmesini emretti. Öbür milletler, bunu derhal kabul ettiler. Hattâ, Yunan kültürüne meclûb Kudüs Başhahamı bile mukavemet taraftarı değildi. Ancak, küçük dereceli hahamlar ve mutaassıp halk kütlesi bunu kesinlikle reddettiler. Kral, bunun üzerine sert bir tedhiş siyasetine başladı. Yahudi dini, âyinleri, bayramları yasaklandı ve Cumartesi tatili kaldırıldı. Doğan çocukların sünnet edilmesi kesin şekilde men'olundu. Kudüs'deki büyük mâbed, Zevs tapınağı haline getirildi. Emirlere itaat etmiyenler, ağır işkencelere uğratıldıktan sonra öldürülüyorlardı. Lâkin, bunlar bir netice vermedi. Siyasi hâkimiyetleri için fedakârlıktan kaçınmış olan Yahudiler, atalarının dini konusunda böyle davranmadılar. İşkenceyi ve ölümü, din değiştirmeğe tercih ettiler.

Bu hal, nihayet genel bir isyanın patlamasına sebeb oldu.

M. Ö. 167 yılında bir Selevkus subayı, bir hahamı Yunan putlarından birisine tapmağa zorlayınca, onun tarafından öldürüldü. İhtilâl, bu hahamın kumandasında başladı ve oğlu kumandasında beş yıl sürdü. Sonunda Yunanlılar, Filistin'den tamamen çıkarıldılar. Nihayet, büyük bir Yahudi devleti kuruldu. Bunun M.Ö. 104 yılında sınırları Hz. Dâvûd zamanındaki devletin sınırlarına ulaştı. Son büyük kral Aleksandr'ın vefatında, yerine zevcesi Solome geçti. Onun ölümüyle de memleket Hirkom ve Aristobul adlı oğulları arasında bölüşülerek zayıfladı.

HZ. YUNUŞ (A.S.)

ASURLULAR ZAMANINDA NİNVA ŞEHRİNDE DOĞDU. ÜLKESİNDEN GÖÇ EDERKEN GEMİCİLER TARAFINDAN DENİZE ATILDI. — BİR YUNUS BALIĞI TARAFINDAN YUTULDU VE ALLAHIN EMRİYLE KARAYA KADAR BU BALIĞIN KARNINDA GELDİ.

BU PEYGAMBERİN macerasını anlatmak için biraz daha geriye dönmemiz gerekecektir. Kendisi, vaktiyle Âsûrlar zamanında Ninve şehrinde doğmuştu. Cenab-ı Hak, kendisine Peygamberlik vererek Âsûrları doğru dine çağırmağa memur etti. Hz. Yunüs, bu vazifeye büyük bir şevk ile girişti Ancak, sadece onların alaylarına uğramakla kaldı. Kendisini dinlemek bile istemiyor, Âsûr tanrılarına büyük bir şevk ve hevesle tapmakta devam ediyorlardı.

Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'de Yunüs Sûresinde buyuruyor ki:

— İçlerinden birine «İnsanları uyar ve inananlara Rableri indinde yüksek makamları bulunduğunu söyle» diye vahyetmemiz, insanların tuhafına mı gitti ki kâfirler «bu, apaçık bir büyüdür» dediler.

Hz. Yunüs, her ne yaptıysa onları yola getiremedi. Bunun üzerine uyarıcı olmak üzere kendilerine bir azab verilmesini Cenab-ı Hak'dan diledi. Cenab-ı Hak da duasının kabul edileceğini kendisine vahyetti. Bunun üzerine halka:

— Haberiniz olsun ki, üç güne kadar bir belâya uğrayacaksınız. İnşallah bu, sizi uyarır, dedi.

Sonra şehri terkedip bir mağaraya gizlendi. Aradan üç gün geçince bütün şehri genizleri yakan ve nefesleri daraltan bir duman kapladı.

Halk, o zaman onun doğru söylemiş olduğunu anlıyarak şehirden çıkıp her yerde kendisini aradılar. Bir taraftan:

— Yunüs, Yunüs... diye haykırıyor, bir taraftan tevbe ediyorlardı. Hz. Yunüs ise, mağaradan çıkmadı Nihayet duman dağıldığı sırada şehre dönmeğe karar verdi. Lâkin, yaklaştığı zaman her şeyi yerli yerinde görerek bir şey anlamadı.

O zaman, Cenab-ı Hak kendisine şöyle buyurdu:

— Bir şehir halkı inanmalı değil mi idi ki imanları onlara fayda versin. İşte, Yunüs'ün milleti, inandığı zaman, dünya hayatında rezilliği gerektiren, azabı onlardan kaldırdık ve onları bir süre daha dünyada geçindirdik.

Hz. Yunüs, şehri o halde görünce:

— Şimdi buraya girerse, halk benimle alay eder, dedi.

Bu yüzden oraları terkedip gitti. Deniz kenarına vardığı zaman bir gemiye rastladı ve bindi. Denize açıldıkları sırada şiddetli bir fırtına koptu. Gemi, parçalanacak hale geldi. Gemiciler korkarak ağırlıklarını suya attılar. Hz. Yunüs, geminin anbarında uyumaktaydı. Kendisine yaklaşıp dürttüler ve :

— Bu felâket içinde nasıl uyuyabiliyorsun? Kalk, Allah'a dua et. Hepimiz mahvoluyoruz, dediler.

Sonra aralarında:

— Her halde içimizde bir günahkâr var. Kur'a çekelim, kime rastlarsa denize atalım, dediler.

Kur'a, Hz. Yunüs'e rastladı. Kendisine:

— Sen kimsin ve hangi millettensin? diye sordular.

Hz. Yunüs:

GEMİCİLER TARAFINDAN DENİZE ATILAN YUNUS PEYGAMBERİ KURTARMAK İÇİN ALLAH DERHAL BİR BALIK PEYDAH ETTİ. BALIK ONU YUTTU VE BİR MÜDDET DOLAŞTIKTAN SONRA TANRININ İSTEĞİ ÜZERİNE ONU KURU BİR YERE BIRAKTI.

TEVRÂT'A GÖRE...

Tevrât, balığın karnında bulunduğu sırada Hz. Yunüs'ün şöyle seslendiğini kaydeder:

Dar zamanımda Rabbe feryad ettim. O da duamı kabul etti. Derinliklerden seslendim, sesimi duydun.

Beni denizin ortasına attın ve akıntılar beni sardı. Çırpıntılar ve dalgalar üzerimden aştı.

Dedim ki, ben Senin gözlerinin önünden koğuldum. Lâkin yine Kutsal Mâbedine bakacağım.

Sular etrafımı aldı. Deniz beni sardı. Yosunlar başımı sardı.

Uçurumların dibine indim. Deniz dibinin kayalıkları üzerime geldi. Lâkin, ey Allahım olan Rab, Sen beni çukurdan çıkardın.

Canım derde boğulduğu hal de Allah'ı andım ve niyazım Senin Kutsal Mâbedine vardı.

Sana hamdedip kurban sunacağım ve adaklarımı yapacağım. Kurtarış, Rabbe mahsustur.

— Ben İbrâniyim ve gökleri ve yeri yaradan Allah'tan korkanlardanım, karşılığını verdi.

Bunun üzerine, gemiyi kurtarmak için son bir çaba harcadılar. Lâkin, fayda vermedi. Deniz, büsbütün kabardı. Nihayet, Hz. Yunüs'ü yakalayıp denize attılar. Cenab-ı Hakkın emriyle bir balık onu yuttu.

Cenab-ı Hak buyuruyor ki:

— Eğer Allah'ı tesbih edenlerden olmasaydı, tekrar dirilinecek güne kadar dirilmemek üzere balığın karnında ölmüş olacaktı.

Hz. Yunüs, balığın karnında ve karanlıklar içinden Rabbine şöyle seslendi:

— Senden başka Tanrı yoktur. Sen, münezzehsin. Doğrusu ben, zalimlerdendim.

Çünkü, hatâ ettiğini anlamıştı.

Balık Hz. Yunüs'ü karaya çıkarıyor

BALIK, nihayet Allah'ın emriyle, Hz. Yunüs'ü karaya çıkarıp gölgesiz bir kıyıda bıraktı. Kendisi, balığın karnından çıktığı zaman cildi yeni doğmuş bir çocuğunki gibiydi. Bu yüzden Cenab-ı Hak, onu güneşin kızgın ışıklarından korumak için hemen bir bitki bitirdi. Onu korudu. Sonra yüz binlere Peygamber olarak gönderdi. Onlar da ona inandılar.

Tevrât'ın nakline göre Hz. Yunüs yine Ninva'ya gönderilmiştir. O da, Allah'ın emrine uyup oraya gitti. Ninva, çok büyük bir şehirdi. Kendisi şehrin önüne vardığı zaman kapısından girdi ve:

— Bu şehir kırk gün sonra harab olacaktır, dedi.

Onu tanıyan Ninvalılar, geçen seferki olayı hatırlayıp imana gelerek feryad ettiler ve oruç tuttular. Herkes sırtına çullar giydi. Haber hükümdara varınca o da tahtından kalkıp çul giyerek küllerin içinde oturdu.. ve:

— İnsanlar, hayvanlar, sığırlar ve koyunlar hiç bir şey yemesin ve otlamasın ve su içmesin. Herkes çul giysin. Bütün kuvvetiyle Allah'a feryad etsin. Kötü yoldan dönsün ve zulümden vazgeçsin. Kimbilir, belki de Allah merhamet eder ve biz helâk olmayız! diye emretti.

Allah da kötü yoldan döndüklerini gördü ve göndereceği belâyı göndermedi.

Bazı Kur'an-ı Kerim tefsircileri yukarıda andığımız:

— Bir şehir halkı inanmalı değil mi idi ki imanları onlara fayda versin. İşte, Yunüs'ün milleti, inandığı zaman, dünya hayatında rezilliği gerektiren azabı onlardan kaldırdık ve bir süre daha dünyada geçindirdik. Meâlindeki Âyetin buna delâlet ettiğini söylemişlerdir.

Ninva, hakikaten bir müddet daha devam etmiş ve sonra düşmanlar tarafından zapt ve tahrip edilmiştir.

HZ. İSÂ (A.S.)

ANNESİ HZ. MERYEM VE DOĞUMUN SONRASI — KORKULU GÜNLERİN ARKASINDA — PEYGAMBERLİĞİN BAŞLANGICI — İNANANLARLA İNANMAYANLAR — TALEPLER VE GELİŞMELER — ÇARMIHA GERİLEN İE ÖTESİ.

BÖLÜNMÜŞ ve zayıflamış olan Filistin, nihayet M.Ö. 63 yılında bu sefer Romalıların eline düşmüştür. Ancak onlar Yahudi yurdunu birden zaptetmiyerek tedricen hükümleri altına aldılar. Romalılar, İskender'e vâris olanların bütün aldıkları memleketlere göz dikmişlerdi. Salome öldüğü zaman her iki oğlu, yani II. Herkan ve II. Aristobul, memleketin bölünmüş olan kısımları-

HZ. MERYEM İSA'NIN DOĞUŞUNDAN SONRA OĞLUNU KRAL HEROD'UN GAZABINDAN KORUMAK İÇİN MISIR'A GÖÇ ETMİŞ VE 5 YIL ORADA KALMIŞTIR. RESİM HZ. MERYEM'İN GÖÇ EDİSİNİ GİSTERİYOR

na hâkim olmakla iktifa etmiyerek bir müddet sonra bütün devleti ele geçirme mücadelesine giriştiler. Edum valisi olup aslında da bu milletten olan, lâkin Yahudi dinine geçmiş bulunan Antipator, hemen II. Hirkan'ın tarafını tuttu. Ürdün nehrinin ötesinde yaşayan ve bir kısım yerleri ve bu arada Gadora adlı mühim şehirleri Yahudiler tarafından zaptedilmiş olan Nabatlar da onu desteklediler. Bunlar, II. Hirkan için büyük avantajlardı. Halk ise ikiye bölünmüş durumdaydı. Bir kısmı bir kardeşi, bir kısmı öbür kardeşi tutmaktaydı. Bununla beraber, Kudüs'e hâkim olanın, bütün hâkimiyeti ele geçireceği anlaşılıyordu.

Roma Generali Pompeius, Suriye'ye geldiği zaman, iki kardeş arasında mücadle son derece kızışmış bulunuyordu. Onun gelişini duyunca, her ikisi kendisinden faydalanmak üzere ayrı ayrı yardım istediler. Aristobul, kendisine ayrıca pek değerli hediyeler de göndermiş olmasına rağmen, Pompeius, Roma'nın çıkarı için Hirkan'a yardımı daha faydalı gördü. Romalı Generalin işe müdahalesiyle Aristobul yakalanıp Roma'ya gönderildi. Ancak, Hirkan'a da sadece Başhaham ünvanı bırakıldı. Filistin işgal edilmediyse de Roma'nın yüksek hâkimiyetini tanıdı.

Pompeius bir müddet sonra Roma İmparatoru oldu. M.Ö. 65 tarihinde de General Skorpus'u Filistin'i işgale memur etti. Skorpus, evvelâ Yahudilerin sonradan işgal etmiş oldukları yerleri ellerinden aldı. Gazze, Yafa, Akre, Godora, Dora böylece elden çıktı. Kalan kısmı, Skorpus tam idaresi altına aldı. On yıl sonra Suriye'de Roma konsülü olarak bulunan Kabiniyus ise Yahudiyeyi büsbütün zayıflatmak için beş kısma böldü. Bunlar, Kudüs, Ürdün ötesi, Amathus, Sepfaris, Jeriko bölgeleriydi. Böylece Yahudi devleti parçalanmış oldu. Gerçi, II. Hirkan, resmen bu devletin başkanı idiyse de, aslında bütün idare Antipator'un elindeydi. Kendisi, devletin başbakanı sıfatıyla idareden sorumlu olmakla beraber, kesesini doldurmaktan başka hiç bir şey düşünmüyor, buna karşılık Romalıların himayesini görüyordu. Nihayet, bu hizmetlerine karşılık Sezar zamanında Roma vatandaşlığına kabul edildi ve Yahudi Devleti Proküratör'ü, yani bir nevi Genel Valisi tâyin olundu. Ayrıca büyük oğlu Foselüs'e Kudüs Valiliği, küçük oğlu Herod'a ise, Celile Valiliği verildi. Böylece, Yahudi dinine girmiş yabancılar devlete tam mânasıyla hâkim duruma geçtiler.

Lâkin, öbür taraf da mücadeleyi tam mânasıyla terketmiş değildi. Roma'ya gönderilmiş olan II. Aristobul'un oğlu Antigon, o sırada İran'a hâkim olmuş bulunan Farsların yardımıyla Krallığın başına geçmeğe hazırlanıyordu. Farslar, Yahudi Krallığını işgal ederek Kudüs'ü yağma edip II. Hirkan'ı esir ettiler ve İran'a götürdüler. Antigon, halk tarafından kral ilân olundu. Her tarafta aranan Herod, bu kargaşalıkta yakayı kurtarıp Mısır'a kaçtı ve Romalılar tarafından Kudüs Kralı tayin edildi ve yanında bir Roma ordusuyla geri dönerek Kudüs şehrini muhasara etti. Şehir, kırk gün dayanabildikten sonra teslim oldu. Herod, bütün düşmanlarını öldürdü. Şehir tekrar yağmalandı. Bu sefer Süleyman Mâbedi de bu yağmadan payını aldı. Antigon'a taraftar olmuş bulunan herkes cezalandırıldı. Kendisi de yakalanıp Romalılara teslim edildi ve onlar tarafından Antalya'da öldürüldü. Memlekette ise kesin olarak Roma'ya tâbi bir idare kuruldu. Bu idareyi de ne miras yoluyla ve ne de halk tarafından seçilmiş, lâkin sadece Roma tarafından tayin edilmiş olan Herod temsil etmekteydi. Hem asilzadeler sınıfı, hem halk tabakası ondan nefret etmekteydiler. Üstelik bir İbrâni olmadığı için hahamlar da kendisini tutmuyorlardı. Herod, ne millî ve ne de dinî bir siyaset takip etmekteydi. Çünkü, ne İbrâni ve ne de dindardı. O, sadece bir asker ve bir diplomattı; lâkin hem iyi bir asker ve hem de iyi bir diplomat. Bu yüzden Yahudilerin hiç bir şeyine aldırış etmiyor, sadece Roma'nın askerî gücünü tanıyor, yalnız ona boyun eğiyor ve ona dayanıyordu. Üstelik Yunan kültürüne meclûptu ve bunu yaymak için elinden geleni yapardı.

Romalılar, Herod'dan çok memnundular. Çünkü o, istedikleri gibi bir kimse idi ve memleketi onların arzularına göre idare ediyordu. Bu sayede Yahudi Krallığı, tam bir Roma eyaleti olmuştu. Roma da karşılığında ona daima geniş yetkiler vermiş, arazisini genişletmişti. Ancak ondan memnun olmayan İsrailoğullarıyla, bütün uğraşmalarına rağmen, asla anlaşamadı. İbraniler için, o daima bir yabancı idi. İyilikle kendisine yaklaşmıyan tebaasına ağır zulümlerde de bulunmaktan çekinmedi. Bu ise sadece kendisine olan nefreti arttırdı.

BU SIRADA Yahudiler, Fariziler ve Sâdıkiler (Fariziyenler ve Sadusiyenler) olmak üzere iki mezhebe ayrılmış bulunuyorlardı. Fariziler, doğru dine en bağlı kalmış olanlardı. Âhirete Cennet ve Cehenneme ve ruhun ebediliğine inanırlardı. Tevrât'dan maada onun Talmut adlı tefsirini de kabul ederler ve aynı derecede muteber tutarlardı. Halk arasında nüfuzları çoktu. Politikaya karıştıkları için iktidarlar onları tehlikeli görürdü. Çünkü halkın taassubundan faydalanarak büyük kütleleri peşlerinden sürüklemeyi bilirlerdi.

Sadukiler ise, tahrif edilmiş şekliyle de olsa yalnız Tevrât'ı kabul ederler, Talmût ile haham tefsirlerini ve Hz. Mûsâ şeriatinin dışında her şeyi reddederlerdi. Hattâ bunlar, öbür Peygamberlerin ve Nebilerin sözü bile olsa... Lâkin buna karşılık âhireti, cennet ve cehennemi, hattâ kaza ve kaderi kabul etmezlerdi. Onlara göre ölümden sonra diriliş yoktu ve mükâfat da, ceza da bu dünyada idi. Allah'a ise ne cennet arzusu, ne cehennem korkusu, lâkin yalnız ona olan muhabbet yüzünden ibadet etmek doğru idi. Böylece, saadetin dünya nimetlerinden ibaret olduğunu kabul etmiş olduklarından bundan bolca faydalanmaya bakarlardı. Bu yüzden de bütün zenginler hemen hemen bu mezhebi seçmişlerdi.

Bu iki mezhebin dışında Yahudiler arasında ay-

ri bir toplum vardı. Bunlar Essen'ler diye anılırlardı. Bu zümre, her şeyde fazileti ve sakınganlığı esas alırdı. Kendileri, mallarını ve mülklerini cemaate terketmişlerdi. Aralarında ne zengin ve ne de fakir vardı. Bunun gibi, efendi ve köle de yoktu. Herkes birbirine müsavi ve cemaatin malına ortaktı. Ahlâk kaidelerine çok riayet ederler ve son derece kanaatle geçinirlerdi. Örnekleri, eski Peygamberlerdi ve onların hayatını yaşamak iddiasındaydılar. Bunlar, günlük çalışmalarını kısa keserek ibadetle meşgul olurlar, kazâ ve kadere ise bütün imanlarıyla bağlı bulunurlardı. Politikaya, günlük olaylara, hükûmet işlerine karışmazlar, dini kurallara ve büyüklerine kuvvetle itaat ederlerdi.

İşte, bunlar arasında Farizi'ler, Kral Herod'un baş düşmanıydılar. Herod, onlarla evvelâ anlaşmak istedi; lâkin, bunun mümkün olmadığını görünce, kendilerini ağır şekilde ezdi. Bu uğurda görülmemiş derecede kan döktü. Yahudiler de bu sayede Roma idaresinin kadife eldiven içinde demir bir pençe olduğunu anlamış oldular. Onlara günlük yaşayışlarına, dinlerine, mâbedlerine, görenek ve geleneklerine karışan yoktu; lâkin Farizi'ler gibi baş kaldıran olursa bunun cezasını mahvolmakla görüyordu. Romalılar için Yahudi dini, tamamen yabancı bir şeydi. Bu yüzden bu yeni tebaalarının inançlarına tamamen kayıtsız kalmışlardı. Yahudiler ise, Romalıları ve onların dinini aşağı görürlerdi. Herod'un

Hazreti İsâ'nın doğuşunu gösteren temsilî resim.

krallığından sonra durum yavaş yavaş değişti ve Romalılar kölecileri saydıkları Yahudilerin bu haline tahammül edemez oldular. Bu yüzden de onları her zaman ezdiler. Yahudiliği, ortalığı fesada verecek fikirlerle dolu görüyorlardı. Hele onların daima kendilerini kurtaracak bir Mesih'i beklemelerine ve buna kuvvetle inanmalarına pek kızarlardı. Çünkü bu, Roma'ya karşı bir kurtarıcı olacaktı. Roma tazyiki arttıkça da Yahudiler arasında Mesih fikrine bağlılık büsbütün artmaktaydı.

Hz. Zekeriyyâ

Hz. İsâ, Kral Herod zamanında doğmuştur. Peygamberliği ise, Herod'un oğlu Herod Antipas zamanındadır. Kendisinden evvel, ondan altı ay önce doğmuş olan Hz. Yahyâ, Yahudilere Hz. İsâ'nın geleceğini tebşir edici bir nebî olarak gönderilmişti. Bu zat, ondan evvel Peygamber olan Hz. Zekeriyanın oğluydu.

Tevrât'ın rivâyetine göre Hz. Azrâ'dan sonra şu Peygamberler de gelip geçmiştir:

Hz. Nehemiyâ, Hz. Estir, Hz. Ubdiyâ, Hz. Mihâ, Hz. Nahûm, Hz. Habkuk, Hz. Sofniyâ, Hz. Hecây, Hz. Melahiyâ.

Hz. Zekeriyâ ise, Hz. Dâvûd'un neslindendi. Süleyman Mâbedinin en büyük ruhanisi o idi. Vaktini ibadet etmek, Tevrât yazmak ve halka vaaz etmekle geçirirdi. Mâbedde kurban kesmek de ona mahsus bir imtiyazdı. Kendisi, bu yüzden Yahudiler gibi kurtarıcı Mesih'in gelmesini beklemekteydi. Ancak Mesih'i bekliyenler iki kısımdı. Bunların bir kısmı Mesih'in, İbranilerin siyasî hürriyeti için Hz. Dâvûd neslinden geleceğine ve Roma hâkimiyetini yıkarak eskisi gibi hür ve müstakil Yahudi Devletini kuracağına inanırlardı. Öbür kısmı ise Masih'i barış ve adâlet getirecek, yalnız İbranilerin değil, bütün insanların mânevî kurtuluşu için gelecek bir kurtarıcı, yeni bir din kuracak bir Peygamber olarak bekliyorlardı.

İşte, Hz. Zekeriyâ da bunlardandı.

Hem onun, hem de İsrailoğullarının ileri gelenlerinden İmrân adlı zatın zevceleri kısırdılar. Hiç çocuk doğurmamışlardı. Bu iki kadın, ayni zamanda kız kardeştiler. İmrân'ın zevcesi, Allah kendisine bir çocuk verirse onu mâbede vakfetmeyi adamıştı. Bir müddet sonra da hâmile kaldı. Ancak, çocuğu doğmadan zevci vefat etti. Vakti gelince de kendisi bir kız çocuk doğurdu ve adını Meryem koyarak:

— Yârabbi, ben bir erkek evlâd umuyordum. Sen ise bir kız verdin. Ama, onu yine de kabul etmeni rica ederim, dedi ve mâbede götürüp hahamlara teslim etti.

Bir kızın böyle bir hizmete vakfedilmesi âdet olmamakla beraber, kendisi itibarlı bir aileden olduğu için isteği kabul edildi. Sonra da teyzesinin kocasına teslim edildi ve Meryem böylece Hz. Zekeriyâ'nın evinde büyüdü.

Hz. Yahya'nın doğumu

HZ. ZEKERİYÂ, zamanla ihtiyarlıyarak doksan dokuz yaşına vardı. Hayatının günleri artık sayılıydı. Ancak hiç evlâdı olmamış olduğundan dolayı çok üzgündü. Ancak, Cenab-ı Hak, bu Peygamberinin daha fazla üzülmesini istemiyordu. Nitekim Hz. Zekeriyâ bir gün:

— Allahım. İşte kemiklerim inceldi ve saçlarım bembeyaz oldu. Şimdiye kadar senden her ne duada bulundumsa beni mahrum etmedin. Korkum, benden sonra yerime geçecek yakınlarımın sana karşı kusurlu davranmalarıdır. Halbuki, zevcem kısırdır. Bana da, Yakub oğullarına mirasçı olarak bir oğul bağışla ve onun Senin rızanı kazanmanı da sağla, diye dua edince Cenab-ı Hak:

— Ey Zekeriyâ, seni Yahyâ (Allahın inâyeti) adlı bir oğul ile müjdeleriz. Bu adı ise, ondan evvel kimseye vermemiştik, diye buyurdu.

Hz. Zekeriyâ, buna rağmen bu işin nasıl olabileceğine akıl erdiremiyordu:

— Yârabbi. Benim zevcem kısırdır ve ben de

İSA'NIN DOĞUMUNU GÖSTEREN BİR TABLO

Ünlü ressam Rafael tarafından yapılan Meryem ve İsâ tablosu...

— Senin Rabbin böyle buyurdu. Çünkü, böyle bir şey benim için çok kolaydır. Hem sen daha evvel de bir hiç iken seni yaratmamış mıydım? dedi.

Hz. Zekeriyâ:

— Yârabbi, diye yalvardı, O halde bunun için bana bir alâmet ver.

— Senin alâmetin üstüste üç gün hiç konuşmamak olsun.

Hz. Zekeriyâ, Allah'a hamdetti. Sonra mâbedden çıkıp cemaate işaretle Cenab-ı Hakkı tesbih etmelerini bildirdi. Sonra üç gün konuşmadı. Nihayet, zevcesinin hâmile olduğu anlaşıldı. Günler geçti, vakit doldu ve Yahyâ doğdu.

Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

— Bu, Rabbinin, kulu Zekeriyâ'ya olan Rahmetini anıştır. (O) Rabbine gönülden yalvarmış, şöyle demişti:

— Rabbim, hakikaten kemiklerim gevşedi ve saçlarım ağardı. Rabbim, Sana yalvararak şimdiye kadar hiç bir şeyden mahrum kalmadım. Doğrusu, benden sonra yerime geçecek yakınlarımın iyi hareket etmiyeceklerinden korkuyorum. Zevcem de kısırdır. Katından bana bir oğul bağışla ki bana ve Yakub oğullarına mirasçı olsun. Onun, Senin rızanı kazanmasını da sağla.

Allah:

— Ey Zekeriyâ. Sana Yahyâ adlı bir oğul müjdeliyoruz. Bu adı, daha evvel hiç kimseye vermemiştl, diye buyurdu.

Zekeriyâ:

— Rabbim, zevcem kısır ve ben son derece ihtiyar iken nasıl oğlum olabilir? dedi.

Allah:

— Rabbim, öyle ise bana bir alâmet ver, dedi. kolay bir şeydir. Nitekim, daha önce bir şey değil iken seni de yaratmıştım, dedi.

Zekeriyâ:

— Rabbim, öyle ise bana bi ralâmet ver, dedi.

Allah:

— Senin alâmetin biribiri peşinden üç gün ve üç gece insanlarla konuşmamaktır, diye buyurdu.

Zekeriyâ, bunun üzerine mâbedden çıkıp milletine «Allah'ı sabah ve akşam tesbih edin» diye işarette bulundu.

Yine Hz. Yahyâ hakkında Kur'an-ı Kerim'de şu Âyetler vardır:

— Ey Yahyâ... Kitaba kuvvetle sarıl! diyerek daha çocuk yaşta iken ona Hikmet ve Katımızdan kalb yumuşaklığı ve sâfiyet verdik. O, Allah'dan sakınan ve ana babasına karşı iyi davranan bir kimse olup bir zorba değildi. Doğduğu günde, öldüğü günde ve tekrar dirileceği günde ona selâm olsun.

Meryem büyüyor

Diğer taraftan Meryem büyüdükten sonra Hz. Zekeriyâ onu mâbede götürmüş ve özel olarak yaptırdığı bir odaya yerleştirmişti. Genç kız, burada

YUKARDA NAUNBURG KİLİSESİNDEKİ HAÇA GERİLMİŞ ISA BÜSTÜ GÖRÜLÜYOR. 1270 YILINDA YAPILAN BU BÜRST İSA'NIN DUYDUĞU ACILARI BELİRTMEKTEDİR.

her zaman Cenab-ı Hakka ibâdetle meşgul olur, yalnız özrü zuhur ettikçe belli günlerini yine teyzesinin evinde geçirirdi. Temizlendikten sonra da mâbede dönerdi. Odasına ise, Hz. Zekeriyâ'dan başkası girmezdi.

Bir gün teyzesinin evinde özürlü günlerini tamamladıktan sonra yıkanmak ve abdest almak maksadiyle evinin doğu tarafına doğru gitmişti.

Cenab-ı Hak buyuruyor ki:

— Sonra insanlardan gizlenmek için bir perde germişti. Biz, Cebrâil'i göndermiştik ve ona tam bir insan gibi görünmüştü. Meryem:

— Eğer Allah'dan sakınan bir kimse isen, senden Rahmân (olan Allah) a sığınırım, dedi.

Cebrâil:

— Ben, temiz bir oğlan bağışlamak için Rabbinin sana gönderdiği elçiden başkası değilim, dedi.

Meryem:

— Bana bir insan dokunmamış iken, ben de kötü bir kadın olmadığım halde nasıl oğlum olabilir? dedi.

Cebrâil:

— Bu, böyledir. Çünkü Rabbin, «Bu Benim için

kolaydır. Onu insanlara bir mûcize ve Katımızdan bir Peygamberin annesi olma şerefini kazandı.

Cebrâil, Meryem'e yaklaşarak yakasına üfledi. Bunun üzerine o da Hz. İsâ'ya hâmile kalarak ulu bir Peygamberin annesi olma şerefini kazandı.

Hz. Meryem, hiç erkek bilmemiş bir bâkire olduğu halde başına böyle bir şey gelmesinden endişe duydu ve utandı. Çünkü, derdini kimseye anlatamamaktan korkuyordu. Herkesin hakkında fena şeyler düşünmesi ihtimali vardı. Bu yüzden durumunu kimsenin bilmemesi için ailesini gizlice terkedip Beytül-Lahm tarafına doğru gitti. Maksadı, hâmile olduğunu saklamak ve çocuğunu tanıdıklarından habersiz olarak doğurmaktı. Böylece, gizlene saklana yorgun ve perişan aylar geçirdi. Bir gün de doğum ağrılarına yakalandı. O zaman bütün gücü tükenmiş ve mukavemeti kalmamış halde bir hurma ağacının dibine yığıldı ve:

— Ne olurdu, daha evvel ölmüş ve bugüne kadar unutulmuş olsaydım, diye ağlandı.

İşte o zaman gâibden bir ses duydu:

— Ey Meryem... Sakın üzülme. Senin içinde bulunanı Rabbin şerefli kılmıştır. Altında bulunduğun hurma ağacını silkele. Taze hurmalar dökülecektir. Ye ve iç. Hem, gözün aydın olsun. Seni gören olur ve bu hali sorarsa, Allah'a susma orucu adamış olduğunu ve o gün kimse ile konuşmıyacağını bildirirsin.

Hz. İsâ Doğuyor

Nihayet, Hz. İsâ doğdu.

Ve annesi onu alarak geri döndü. Mübede vakfedilmiş bir bâkirenin kucağında bir çocukla çıkagelmesi hiç de iyi karşılanmadı. Herkes:

— Ey Meryem. Sen, utanılacak bir şey yapmışsın. Halbuki baban kötü bir kimse ve annen de iffetsiz değildi, diyerek onu ayıpladı.

Hz. Meryem, kendisine tenbih edilmiş olduğu şekilde, konuşmadı. Yalnız işaretle çocuğu göstererek meseleyi ondan sormalarını anlattı.

O zaman:

— Ey Meryem, biz çocukla nasıl konuşabiliriz? dediler.

Bunun üzerine çocuk dile gelerek:

— Ben, şüphesiz ki Allah'ın kuluyum. O, bana Kitâb verdi ve beni Peygamber eyledi. Nerede bulunursam bulunayım, beni mübârek kıldı. Yaşadığım müddetçe namaz kılmamı, zekât vermemi ve anama karşı iyi davranmamı emretti. Beni, bedbaht bir zorba yapmadı. Doğduğum günde, öleceğim günde ve tekrar dirileceğim günde bana selâm olsun, sözlerini söyledi.

Bu hususta İncil'in rivâyetine göre, Hz. İbrahim'den Hz. Dâvûd'a kadar on dört kuşak, Hz. Dâvûd'dan Bâbil esaretine kadar on dört kuşak ve Bâbil esaretinden Hz. İsâ'ya kadar on dört kuşak geçmiştir. Hz. Meryem ise, Hz. İbrahim neslinden ve Yehuda sıbtından Yakub oğlu Yusûf adlı bir genç ile nişanlı iken evlenmelerinden evvel Allah'ın emriyle ve Cebrâil vasıtasiyle hâmile kaldı. Yusûf, sâlih bir kimse olduğu için onu rezil etmek istemedi. Bu yüzden kendisinden gizlice ayrılmayı düşündü. O sırada Allah'ın Meleği rüyasında kendisine görünerek:

— Ey Yusûf, Meryem'i kabul etmekten korkma. Çünkü, onun rahminde mevcut olan Cebrâil'dendir

GİOTTO TARAFINDAN YAPILAN İSA BAŞI. 1305 — 1307 YILLARI ARASINDA YAPILMIŞTIR.

o bir oğul doğuracak ve ona İsâ (yani Kurtarıcı) adını koyacaksın. Çünkü o, milletini günahlardan kurtaracaktır, dedi.

Yusûf uyandıktan sonra Rabbin Meleğinin kendisine olan emrine uyarak Meryem'i zevceliğe kabul etti ve ilk oğlunu doğuruncaya kadar ona yaklaşmadı ve o mâsuma İsâ adını koydu. İsâ, Kral Herod zamanında Yahudiye'nin Beytül-Lahm şehrinde doğduğu vakit Doğu tarafından Kudüs'e âlimler gelip:

— Yahudilerin doğmuş olan hükümdarı nerededir? diye sordular. Çünkü, Doğuda onun yıldızının doğduğunu gördük ve ona secde etmeğe geldik, dediler.

Herod bunu duyunca kendisi ve onunla beraber bütün Kudüs muztarib oldu. Bütün Başhahamlarla milletin âlimlerini toplayarak onlara:

— Mesih nerede doğacaktır? diye sordu.

Onlar:

— Yahudiye'nin Beytül-Lahm şehrinde doğacak. Çünkü Peygamber vasıtasiyle böyle yazılmıştır, dediler.

O zaman Herod, âlimleri gizlice çağırıp yıldızın ne zaman göründüğünü kendilerinden soruşturdu ve:

— Gidiniz, mâsuma dair dikkatle bilgi toplayınız ve onu bulduğunuz zaman bana haber veriniz ki gidip kendisine secde edeyim, diyerek kendilerini Beytül-Lâhm'e gönderdi.

Onlar da hükümdarın emrine uyarak gittiler. Doğuda gördükleri yıldız da varıp mâsumun bulunduğu yerin üzerinde durunca ya kadar önlerince gitti. Yıldızı görünce son derece sevindiler. Eve girip mâsum ile annesi Meryem'i buldular ve yere düşüp ona secde ettiler. Hazinelerini açarak hediye olmak üzere altın, günlük ve mürrisâfi takdim ettiler. Lâkin, rüyalarında kendilerine Herod'un yanına dönmemeleri vahyedildiği için başka bir yoldan kendi yurdlarına gittiler.

Onların gidişinden sonra, Rabbin Meleği rüyada Yusûf'e görünerek:

— Kalk, mâsum ile annesini alıp Mısır'a kaç ve ben sana söyleyinceye kadar orada kal. Çünkü Herod mâsumu öldürmek için arayacaktır, dedi.

O da kalkıp gece yola çıkarak mâsum ile annesini aldı ve Mısır'a gitti ve Herod vefat edinceye kadar orada kaldı.

Hz. Meryem İsâ ile Mısır'dan dönüyor

HEROD ise, âlimlerin kendisiyle alay ettiklerini görünce son derece kızdı ve onlardan soruşturduğu zamana göre Beytül-Lâhm ile sınırlarında iki yaşından aşağı bulunan bütün çocukları öldürttü.

Herod'un ölümünden sonra Rabbin Meleği, Mısır'da rüyasında Yusûf'e görünüp:

— Kalk, mâsum ile annesini alıp İsrail diyarına git. Mâsumun canına kastedenler öldüler, dedi.

O da kalktı ve mâsum ile annesini alıp İsrail diyarına geldi. Lâkin Yahudiye'de Arhelavus'un babası Herod'un yerine kral olmuş olduğunu duyduğundan oraya gitmeğe korktu ve rüyada kendisine vahyolunduğu gibi, Celile'ye gidip Nâsıra şehrinde yerleşti.

Bu olayları tarihî vak'alarla karşılaştırırsak şu sonuçları alabiliriz:

Herod'un oğlu Arhelavus, Hz. İsâ'nın doğumundan 6 yıl sonra Romalılar tarafından krallıktan azledilmiştir. Şu halde Yusûf ailesiyle Mısırdan döndüğü zaman Hz. İsâ en çok 5 yaşında bulunuyordu.

O zaman Roma tarafından bir prokürator, yani genel vali tayin olunup memleketin umumî idaresine nezaret vazifesi ona verildi. Memleket ise, Herod'un iki oğlu arasında taksim edildi. Bunlar Filis ile Herod Antipas'dır. Bu Herod, son derece kurnazlığı yüzünden İncil'de Tilki diye anılmıştır.

İslâm kaynaklarında ise meseleyi şöyle görüyoruz:

Yahudiler, Hz. Meryem hakkında şüphe ettikleri zaman, Hz. İsâ kendilerine:

— Şüphesiz Allah benim de, sizin de Rabbinizdir. Ona kulluk edin. Doğru yol budur, dedi.

Onları bu olay karşısında büyük bir şaşkınlığa kapıldılar. Böylece Hz. Meryem'i rahatsız etmez oldular. Ancak, bu büyük mûcizeye, yani yeni doğmuş bir çocuğun kendilerine bu şekilde hitab etmesine rağmen şeytan vesvesesi bir müddet sonra üstün geldi ve, babasız bir çocuğun doğamıyacağını söylemeğe, hattâ bununla da yetinmiyerek Hz. Zekeriya'ya dil uzatmağa başladılar. Çünkü mâbeddede bulunduğu sırada Hz. Meryem'in yanına ondan başkası girmiyordu.

Yahudiler, bununla da yetinmiyerek, nihayet bizzat Hz. Zekeriyâ'nın yüzüne karşı söyler oldular. Bunun üzerine Hz. Meryem, yanında oğlu ve bir de amcasının oğlu Yusûf bulunduğu halde Mısır'a gidip orada beş yıl, yani Kral Herod'un ölümüne kadar kaldı ve sonra geri döndü ve gidip Celile'nin Nâsıra şehrinde yerleşti. Hz. İsâ, burada büyüdüğü için Nâsıralı diye anılmıştır. Kendisi, otuz yaşına kadar Nâsıra'da kaldı. Bu sırada ise memleket bölünmüş ve Celile bölgesi Kral Herod'un oğlu Herod Antipas'a düşmüştü. Pontus Pilatus ise Kudüs'de Roma proküratörü, yani genel valisi olarak bulunmakta idi.

Hz. Yahyâ'ya, bu sırada artık Peygamberlik verilmiş bulunuyordu. Kendisi, çölde bir münzevi hayatı yaşıyor, vaktini tıpkı Hz. Zekeriyâ gibi, Allah'a ibadet ve halkı doğru yola dâvet ile geçiriyordu. Çünkü Musevîlik artık doğru din olmaktan çıkmış bulunmaktaydı. Tevrât'ın ağır şekilde tahriflere uğraması, bir çok yabancı ahidelerin Talmût vasıtasiyle dine girişi, hahamların kendilerine göre tefsirlere kalkışmaları ve nihayet bunlara göre çeşitli mezheblerin zuhuru bu işi büsbütün çığırından çıkarmış, insanları doğru dine sevkedecek bir Peygamberin gelmesi için lüzumlu bütün şartlar hâsıl olmuştu.

O sırada, Peygamber Hz. Yahyâ idi, lâkin bu büyük görev ona verilmemişti. O, yukarıda da söylediğimiz gibi, bu işi görecek Zâtı, âdeta tebşir etmek için gelmişti. Nitekim, kendisinden sonra gelecek olandan bahsederken:

— Ben, onun pabuçlarını bile taşımağa lâyık değilim, diyordu.

Annesi aslında Hz. Dâvûd neslinden olmakla beraber Hz. İsâ, basit halk tabakasına mensuptu. Çünkü, annesinin amcazadesi Yusûf, alelâde bir dülgerdi. Hattâ bu yüzden dülger mânâsına olarak Neccâr diye anılmıştır.

HZ. İSA KENDİSİNE PEYGAMBERLİK VERİLDİKTEN SONRA 40 GÜN ORUÇ TUTMUŞ VE TANRIYA DUA ETMİŞTİR.

Yusûf Neccar, kendi el emeği ile yaşayan,doğuda pek çok bulunup ne sefalet ve ne de refah çinde yaşayan bir kimseydi. Bu bölgede hayatın son derece sade oluşu, zenginlik gibi bir imtiyazı hemen hemen lüzumsuz hale getirmişti.

Yusûf Neccar'ın aile halkı oldukça kalabalıktı. Hz. İsâ'nın erkek ve kız kardeşleri vardı. Kendisi, bunlardan en büyüğü idi. Öbürlerinin kimlikleri tarih boyunca meçhul kalmıştır. Çünkü, onun kardeşi olduklarını iddia eden ve içlerinde Hıristiyanlığın ilk yayılma yıllarında büyük önem kazanmış olan Jak adlı biri de bulunan dört kişinin aslında teyzezadeleri olmaları ihtimali daha fazladır. Hz. Meryem'in, yine Meryem adlı bir kız kardeşi vardı. Kendisi, ad Alfe veya Kleonas olan birisiyle evlenmişti. Çocukları ise, Hz. İsâ'ya ilk tâbi olanlar arasında idiler. Onlar, genç üstada katılmışlar ve büyük görevler yapmışlardı. Halbuki kendi kardeşleri ona karşı durmuşlardı. İşte teyzezadelerin «İsâ'nın Kardeşleri» lâkabını almaları bu yüzdendir. Hz. İsâ'nın kardeşleri Hıristiyanlık âleminde — tıpkı anneleri gibi — ancak onun ölümünden sonra önem kazanmışlardır.

Kız kardeşlerinin hepsi Nâsıra'da evlendiler. Kendisi de, yukarıda söylemiş olduğumuz gibi, bu şehirde büyüdü. Bu küçük şehir Esdirelon ovasının kuzey tarafını kapayan dağlar zincirinin tepesinde, dalgalı bir arazide idi. Burada kış serttir. İklim ise kuvvetli ve sağlamdır. Şehir, o devrin bütün Yahudi kasabalarında olduğu gibi, mimari kurallarına riayet edilmeden inşa edilmiş bir yığın kulübeden ibaretti ve o zaman Doğu memleketlerinde görülen bütün küçük şehirler gibi fakir ve kuru bir görünüşe sahipti. Şehrin etrafı bağlar, bahçeler ve incir ağaçlarıyla çevriliydi.

Celile'nin halkı pek karışıktı. Fenikeliler, Arâmiler, Araplar ve hattâ Yunanlılar gibi Yahudilerden başka bir çok milletler, Hz. İsâ devrinde burada yaşarlardı. Bu çeşitli unsurlar arasında Yahudiliğe geçiş nâdir değildi. Bununla beraber, kendi dinlerinde kalanlarla Yahudilerin burada — belki ayrı kasabalarda — lâkin «barış içinde ve bir arada» yaşadıkları bilinmektedir. Burası, Güneyde, Sâmiriye dağlarının yakıcı çöl rüzgârlarıyla kavrulan gamlı ve haşin Yahudiye gibi değildi. Halkı daha neş'eli, daha müsamahalı ve daha sıcak kanlıydı.

Hz. İsâ, ilk tahsilini bu kasabada yaptı. Daha yüksek bir okula gittiği bilinmiyor. Esasen 30 yaşına kadar yaşadığı Nâsıra'da böyle bir okul da yoktu. Yalnız hem okul, hem mâbed vazifesi gören sinagokta öbür öğrencilere göre daha üstün bir mevkii bulunduğu muhakkaktır. Çünkü, onlara Hazan diye anılan hocaları tarafından izah edilecek Tevrât parçalarını okumak vazifesi, Hz. İsâ'nın idi. İleride geçen olaylardan Tevrât'ın kapsadığı bütün kısımlarla Peygamber kitaplarını iyi bildiği anlaşılmaktadır. Mücadelesi sırasında en bilgili hahamları susturmayı ve kendisine cevap veremez hale getirmeyi başarmıştır. Ama, kendisini susturan ve cevap veremiyecek hale getiren olmamıştır. Çünkü, Hz. İsâ, ilmi asıl kaynağından, yani Cenab-ı Hakdan vahiy yoluyla almaktaydı.

Hz. İsâ hiç evlenmedi

HZ. İSÂ'NIN, Arâmî dilinin Celile'ye mahsus bir lehçesini konuştuğu muhakkaktır. Bunun gibi, Yunan dili ve Kültürü ile hiç teması olmadığı da muhakkaktır. Çünkü, hahamların en mütaassıp devri idi ve onlar Yahudileri böyle temaslardan korumak uğrunda her şeyi yapıyorlardı. Celile gibi fakir bölgelerdeki küçük kasabalarda ise, insan istese ve yasaklıyan olmasa da bu imkân esasen fiilen mevcut değildi. Yunanca ve Yunan kültürü Kudüs'de bile az yaygındı. Bunlarla meşgul olmak haysiyet kırıcı sayılır ve ancak süs ve eğlence kadınlarına yakıştırılırdı. Çünkü tahsil edilip öğrenilmesi gerekli olanın ancak Tevrât olduğu kabul edilmişti. Öyle ki, ilmiyle meşhur bir hahama:

— Çocuklara Yunan dili ve felsefesi ne zaman öğretilmelidir?

Diye sorulunca:

— Gece ve gündüz olmıyan bir saatte... Çünkü «Tevrât'ı gece ve gündüz okuyacaksın» emri vardır, demişti.

İşte, bundan dolayı, Hz. İsâ büyüdüğü muhit içinde yabancı bir kültürün ve yanacı inanışların hiç tesiri altında kalmamıştı. Hattâ, Essen'lerin sofu hayatından veya Yahudi filozoflarının fikirlerinden bile haberli değildi. Talmût, bazı Farizi'ler tarafından Celile'ye getirilmişse de, Nâsıra'ya ulaşmamıştı. Bu yüzden karışık inanışlara yabancı idi. Bununla temas çok daha sonra, Peygamberlik vazifesini yerine getirmek için Celile'yi terkedip Yahudiye'ye gelmesi üzerine olmuş, lâkin bu, kendisinde sadece iğrenme ile karışık sert bir tepki hasıl etmişti.

O, sadece Tevrât okurdu ve bunu, hemen her zaman büyük bir dikkatle okur ve incelerdi. Burada dikkatini en çok çeken Hz. Danyal'a nisbet edilen kitabdı. Aslında bu kitab, Kral Antiyakos Epigan zamanında müfrit bir Yahudi tarafından yazılarak Hz. Danyal'a indirilmiş gibi Tevrât'a dâhil edilmiş olup son zamanda revaçta olan fikirlerin bir özeti idi. Yazarı da ilk defa olarak dünya olaylarında İsrailoğullarının kaderine bağlı bazı vak'aların bulunduğu fikrini ortaya atmağa cesaret etmişti. Hz. İsâ, daha sonraları Herod'un kurduğu büyük şehirleri, burada yaşanan bambaşka hayatı görmüştü. Lâkin bunlar, onun ruhunda büyük bir tesir uyandırmadı. O, kalben daima incir ve zeytin ağaçları, bahçeleri, kulübeleri, serin kuyuları ile Celile'ye bağlı kaldı.

Hz. İsâ'ya henüz Peygamberlik gelmeden evvel Yusûf Neccar vefat etti. O da annesinin arzusuna uyarak onunla beraber Nâsıra'ya iki saat mesafedeki Kana kasabasına göçtü ve burada dülgerlik etmeğe başladı. Yahudi âdetleri, kendisini yalnız

ileri çalışmalara vermiş kimselerin bile bir san'at öğrenmesini ve bununla meşgul olmasını gerektiriyordu. O devirde en büyük âlimlerin bile böyle birer san'atları vardı. Hz. İsâ, hiç evlenmedi. Çünkü, kendisini bir gaye için yaratılmış hissediyor ve belki de ev bark sahibi olmayı buna engel sayıyordu. Kadınlara, daima hemşire muamelesi ettiği bilinmektedir.

İşte kendisine Peygamberlik gelmek üzere bulunduğu bu sırada Celile'den Yahudiye'ye indi.

Bu esnada ise Hz. Yahyâ'nın şöhreti bütün Yahudiye'ye yayılmış bulunuyordu. Halk her taraftan onun eliyle Ürdün nehrinde yıkanıp tevbe ederek günahlarından arınmağa koşmaktaydı.

İncil, bu olayı şöyle anlatır:

O günlerde Yahyâ:

HAZRETİ İSA İNSANLARI UYARMAK AMACIYLA ANNESİ MERYEM'DEN AYRILIYOR

— Tevbe ediniz. Çünkü göklerin hükümranlığı yaklaşmıştır, deyip Yahudiye sahralarında vaaz ederek zuhur etti. Çünkü «Rabbin yolunu hazırlayınız. Onun yollarını doğrultunuz diyerek sahrâda çağlayanın sadası» diye Eş'iyâ Peygamber vasıtasiyle haber verilen Zât budur. Yahyâ, deve tüyünden elbise giyer, beline bir kayış kuşanırdı. Yediği çekirge ile yaban balıydı. O zaman Kudüs ve bütün Yahudiye ile Ürdün civarının bütün halkı onun yanına gelip günahlarını itiraf ederek Ürdün nehrinde eliyle vaftiz olurlar, yani yıkanırlardı. Hattâ Fariziler ve Sadukilerden bile niceleri gelmekteydi. Hz. Yahyâ onları görünce:

— Ey engerek nesli... Gelecek gazabdan kurtulmayı size kim öğretti? dedi. Şu halde, tevbeye lâyık meyvalar meydana getiriniz. Babamız İbrahim'dir demeyi kendinize kâfi görmeyiniz. Çünkü size derim ki, Allah İbrahim'e şu taşlardan bile evlâu hâsıl etmeğe kaadirdir. Hem de balta ağaçlarının köklerinin yanına konulmuştur. Artık iyi meyva vermiyen her ağaç kesilip ateşe atılacaktır. Ben sizi tevbe için su ile vaftiz ediyorum. Ama, benden sonra gelen benden kudretlidir. Ben, onun ayakkabılarını bile taşımağa lâyık değilim. O, sizi kutsal ruh ve ateşle vaftiz edecektir. Yabası da elinde olup kendi harmanını tamamen savuracak ve buğdayını anbara koyup samanını sönmez ateşe atacaktır.

Hz. Yahyâ, Hz. İsâ'yı tanıyor

Hz. İsâ da onun şöhretini duyarak gelmişti. Henüz Peygamberlik ödevi kendisine verilmemiş olduğundan o da Hz. Yahyâ'nın eliyle yıkanmak ve tevbe edip günahlardan arınmak istiyordu. Lâkin, Hz. Yahyâ, onu görür görmez tanıdı ve:

— Ben senin elinle vaftiz olmağa muhtaç olduğum halde sen bana mı geliyorsun? dedi.

Hz. İsâ, ona şu karşılığı verdi:

— Şimdi bunu bırak, çünkü her hakkı yerine getirmemiz lâzımdır.

Bunun üzerine Hz. Yahyâ onu Ürdün nehrinde yıkadı. Hz. İsâ sudan hemen çıktı ve göklerin kendisine açılarak ilâhî ruhun bir güvercin gibi süzülüp üzerine gelmekte olduğunu gördü. Ayni zamanda:

— İşte, Peygamberim budur ve Ben ondan razıyım, diye bir ses duyuldu.

Bu son olay; Hıristiyan kaynaklarının rivayetidir.

Hz. Yahyâ'nın şöhreti, bu sırada Celile'ye hükmeden Herod Antipas'ın kulağına kadar varmıştı. Halkın ona olan fazla rağbetinden evvelâ kuşkulandıysa da yaptırdığı tahkikat sonunda tehlikeli bir kimse olmadığını anlayıp kendisiyle fazla meşgul olmadı. Esasen zevk ve safadan başka bir şey düşünmeyen bir sefihti. Şahsı için sezdiği tehlikeyi şiddetle ezer, sonra yine eğlencelere dalardı. Ahlâksızlığı ve zulmü ile herkesi kendisinden nefret ettirmiş bulunuyordu.

Herod Antipas, ahlâksızlığını nihayet kardeşi Filis'in eski karısı Herodiya'ya ve sonra da onun kızı Salome'ye âşık olacak dereceye vardırdı ve arzusuna hiç bir gem tanımadığı için Herodiya ile zinâ etmekten de çekinmedi. Lâkin bu hal, hemen duyularak halka pek çirkin ve ağır göründü. Herod Antipas ise, büyük bir aşkla bağlı bulunduğu fettan Herodiya'dan asla vazgeçemiyordu. Nihayet düşünüp taşınarak onu nikâhla almağa ve böylece dedikoduların önüne geçmeğe karar verdi. Lâkin, Hz. Mûsâ'nın şeriatı böyle bir evlenmeye, yani kardeşinin karısını almasına müsaade etmiyordu. Herod Antipas, o zaman bir plân düşündü. Bu işde Hz. Yahyâ'nın şöhretinden ve onun halk arasında mevcut itibarından pekâlâ faydalanabilirdi. Eğer bu zât nikâhlarını kıyarsa, artık kimse sesini çıkartamazdı. Hz. Yahyâ'nın kendi isteğine karşı koyacağını hiç aklına getirmiyordu. Çünkü, bulunduğu bölgede arzularına karşı gelecek birisini tasavvur edemiyordu. Bunun üzerine onu çağırttı. Hz. Yahyâ ise, bu dâvetin sebebini bilmediği için kalkıp geldi Onun da belki doğru yola meyledip günahlarına tevbe edeceğini umuyordu. Herod Antipas, kendisini iltifatla karşıladı ve:

— Ey Yahyâ, senin sâlih bir kimse olduğunu biliyorum. Bunun için bir meseleyi ıslah etmeni istiyorum. Bunu yapar mısın? diye sordu.

Hz. Yahyâ:

— Evvelâ meselenin ne olduğunu söyle... karşılığını verdi.

Herod Antipas, bunun üzerine durumu izah etti:

— Kardeşimin eski karısı Herodiya'yı bâna nikâhla ve zevcem olsun.

Hz. Yahyâ, o zaman dâvetin sebebini anladı ve

— Ey Herod, benden imkânsız olanı isteme... Çünkü şeriatimize göre bu olamaz, dedi.

— Neden böyle söylüyorsun? İbrahim'in, İshak'ın ve Yâkub'un evlâtlarından ana ayrı kız kardeşlerini bile alanlar olmadı mı?

— Ana veya baba ayrı kız kardeşleri veya iki kız kardeşi almak gibi şeyler evvelce vardı. Mûsâ, bunları kaldırdı. Biz ise onun şeriatine tâbi bulunuyoruz. Bunun için bu izdivaç mümkün değildir.

— Ama, sen böyle bir nikâh kıyarsan yeni bir şeriat olur. Mûsâ da senin gibi bir insandı.

— Evet, o da bir insandı, lâkin bir şeriaş getirmeğe memur edilmişti. Ben ise böyle bir şeye memur edilmedim.

— İstediğimi yaparsan seni servete boğarım.

— Benim servete ihtiyacım yok.

— Demek zengin bir adamsın?

— Senin anladığın mânada belki zengin değilim ey Herod, lâkin kendi anladığım mânada zenginim.

— Bu nasıl şey, bana anlatır mısın?

— Anlatayım.. Servet, ihtiyaçları karşılar. Ben, ihtiyaçlarımdan vazgeçtim. Bu yüzden servete de

HAZRETİ İSÂ SIK SIK HALKIN ARASINA KARIŞIR VE ONLARI DOĞRU YOLA ÇAĞIRIRDI RESİMDE HZ. İSÂ KUYU BAŞINDA BİR KADINA SONSUZ HAYATTAN BAHSEDİYOR.

İhtiyacım kalmadı. Ancak, Cenab-ı Hakkın bana bahşettiği gönül zenginliğine sahibim.

— Demek ki, servete ihtiyacın olmadığı için isteğimi yerine getirmiyorsun. Ama, ya sana, arzumu yapmazsan seni hapis, işkence ve idam edeceğimi söylersem?...

— Dünya cezâları, âhiret cezâlarından büyüktür Herod... Bu yüzden Allah'ın şeriatine uymayan isteğini yine reddederim.

— Demek benden korkmuyorsun?

— Hayır, çünkü Allah'dan korkuyorum. Esasen O hükmetmezse sen hükmedemezsin. Her şey O'ndan gelir ve ben O'ndan gelen her şeye razıyım. Ancak, ne mutludur ki o kimseki hayra vasıta olur ve ne bedbahttır o kimse ki şerre vasıta olur.

Herod, daha fazla dayanamıyarak:

— Bu herifi alın ve hapsedin! emrini verdi.

Herod, Hz. Yahyâ'nın başını kestiriyor

BÖYLECE DE Herod Antipas'ın isteğinin tamamen aksi meydana gelmiş bulunuyordu. Şimdi, Hz. Yahyâ'nın Herodiya'yı ona nikâhlamadığı duyulacak ve bu, büsbütün dedikodu konusu olacaktı.

Bu işe en çok kızanlar ise Salome ile annesiydi. Herodiya, muhakkak Herod Antipas'a varmak, bu suretle kendisine ve kızına büyük kudret ve nüfuz sağlamak emelindeydi. Hz. Yahyâ ise bu davranışıyla onun hayallerini kökünden yıkıyordu.

Herod Antipas o akşam da, her akşam olduğu gibi, işret sofrasını kurmuş, bol bol şarap içmiş, Salome'nin tahrik edici rakslarını seyretmişti. Adam akıllı sarhoş olduğu bir sırada Salome ona sokularak:

— Ey kudretli Herod, bir çöl mecnununun bizi rezil etmesine nasıl müsaade ettin? diye sordu.

Öbürü:

— Onu sarayın zindanında hapsettim. Hakkında elbette bir karar vereceğim, dedi.

— O, kendi hakkında kararını vermiştir. Halkı başına topluyor ve senin hükümetin aleyhine konuşuyor. Mesih'in yakında geleceğini ve İbranileri senin ve Roma'nın idaresinden kurtaracağını söylüyor. Bu, tehlikeli bir adamdır. Hem senin için ve hem de Roma için ölmesi lâzımdır.

Herod Antipas, tereddüt etti. Halk arasında olan büyük itibarından dolayı Hz. Yahyâ hakkında bir anda karar vermek doğru değildi. Ancak, Salome'nin sözleri de yabana atılamazdı. Eğer, Hz. Yahyâ halkı hakikaten bir kurtarıcı hesabına tahrik ediyorsa ve bu, Romalıların kulağına giderse, buna müsamaha etmenin cezasını, en az hükûmetini kaybedip sürgüne gönderilmekle öderdi.

Bunun üzerine kaşlarını çatarak:

— Onun böyle şeyler söylediğini duyan var mı?..

— Size bir şâhid dinletebilirim.

Herodiyad, bunun üzerine evvelce hazırladığı bir Saduki'yi meclise getirtti ve o da şöyle şehadet etti:

— Ben Yahyâ'nın «Göklerin hükümranlığı yaklaşmıştır. Benden sonra gelecek benden kudretlidir. Hem balta ağaçların köklerinin yanına konulmuştur. İyi meyva vermiyen her ağaç kesilecek ve ateşe atılacaktır» dediğini duydum. Üstelik, bunu duyan yalnız ben değilim. Benimle beraber pek çok kimse de duydu. Çünkü bunları gizlide değil, açıkta söyledi.

Herod Antipas, artık her türlü tereddüdü bıraktı ve:

— Yahyâ'nın kafasını kesiniz ve bana getiriniz, diye emretti.

Cellâtlar, saray zindanına koştular ve Hz. Yahyâ'nın kafasını kesip altın bir tepside bulunduğu halde Herod Antipas'a getirdiler. Böylece, Allah'ın bu Peygamberine şehidlik nasib oldu.

Hz. Zekeriyâ, bir rivayete göre Hz. İsâ'nın doğuşundan bir müddet sonra, Hz. Meryem hakkında olan töhmet yüzünden Yahudiler tarafından öldürülmüştür. O zaman yüz yaşında bulunuyordu. Diğer bir rivayete göre ise, Hz. Yahyâ'nın şehid edilişine kadar yaşamış ve olayı haber alınca Herod Antipas'ın kendi aleyhine de harekete geçeceğini sezerek mâbede sığınmıştı. Nitekim, kralın adamları kendisini yakalamak üzere mâbede geldiler. Onu her yerde aradılarsa da bulamadılar. Lâkin, onların mâbedi tahribe başladıklarını gören Hz. Zekeriyâ, baliçeye çıkarak bir ağacın koyuğuna saklandı. Ne çare ki, bir asker kendisini görmüştü. Öbürlerine haber verdi. Hemen büyük bir destere bularak ağacı ortasından ikiye böldüler. Hz. Zekeriyâ da ikiye bölünmek suretiyle şehid olup Rahmânın Rahmetine kavuştu. Esasen Herod Antipas'ın siyaseti böyle idi. Büyükleri vurur ve küçüklerin böylece sinmesini sağlardı.

Oğlu öldürüldükten sonra Hz. Zekeriyâ'nın kendisiyle mücadeleye kalkışacağını ve kendisine büyük saygı besliyen halkı onun aleyhine kışkırtacağını hesaplamış ve bu yüzden mutlaka öldürülmesini emretmişti.

Hz. İsâ'ya peygamberlik veriliyor

İşte, bu olaylardan sonra da Hz. İsâ'ya Cenab-ı Hak tarafından Peygamberlik verilmiştir.

Hz. İsâ, kendisine Peygamberlik verilince sahraya çekilerek bunun şükrünü edâ için kırk gün kırk gece oruç tuttu.

Bundan sonra şeytan kendisine musallat oldu. Yanına gelip:

— Eğer Peygamber isen emret, bu taşlar ekmek olsun, dedi.

Hz. İsâ:

— İnsan yalnız ekmekle yaşamaz, ancak Alla

HZ YAHYA, İSÂ'YI GÖRÜNCE HEMEN TANIDI. HZ. İSÂ'NIN İSTEĞİ ÜZERİNE ONU ÜRDÜN NEHRİNE SOKARAK YIKADI, VAFTİZ ETTİ HZ. İSÂ SUDAN ÇIKINCA GÖKLERİN KENDİSİNE AÇILARAK İLÂHİ RUHUN BİR GÜVERCİN GİBİ SÜZÜLÜP GELMEKTE OLDUĞUNU GÖRDÜ.

hın ağzından çıkan bir sözle yaşar.. karşılığını verdi.

Şeytan, bu sefer kendisini Kudüs'e götürüp mâbedin üzerine çıkardı ve:

— Eğer hakikaten Peygamber isen kendini aşağıya at. Çünkü o zaman Allah kendi Meleklerine emredecek, onlar da ayağın taşa çarpmadan seni tutacaklardır, dedi.

Hz. İsâ, bunu da reddetti:

— Allah'ın olan Rabbi tecrübe etme diye yazılmıştır.

Şeytan sonunda kendisini yüksek bir dağa götürüp dünyanın nice memleketlerini seyrettirdikten sonra:

— Eğer bana secde edersen bunların hepsini sana veririm, dedi.

Hz. İsâ ise:

— Ey şeytan çekil git... Allah'ın olan Rabbe secde kılıp yalnız O'na ibâdet edesin... diye yazılmıştır, cevabını verdi.

O zaman, şeytan onu terkedip gitti.

Hz. Yahyâ'nın başına gelenlerden evvel Hz. İsâ, Kudüs'deki büyük mâbedi ziyaret edip hahamların dersinde hazır bulunmuştu. Bu sırada bir çok meselelerde onlarla münakaşalara girdi ve hepsini susturup cevaptan âciz hale getirdi. Hepsi onun ifadesinin düzgünlüğüne, konuşmasının güzelliğine, düşüncelerini gayet berrak şekilde açıklamaktaki ustalığına ve nihayet ilminin derinliğine hayran kalıp:

— Acaba hangi üstaddan okumuştur? diye biribirlerine sordular. Halbuki bütün bunlar kendisine Cenab-ı Hak tarafından verilmişti. Aynı zamanda İncil indirildi. Ancak bu İncil, bugün Hıristiyanların elinde bulunan kitap değildir. Yalnız, bazı hâtıralardır. Bunlar, Hz. İsâ'dan sonra başkaları tarafından yazılmıştır. Hattâ, zamanla sayıları o kadar arttı ki, Hıristiyanlık dünyası ne yapacağını şaşırdı ve İmparator Birinci Kostantin zamanında İznik'de toplanan bir ruhani meclis, bunlardan dördünü seçerek öbürlerini reddetti. Bunlar da:

1 — Meta'nın yazdığı,
2 — Markos'un yazdığı,
3 — Luka'nın yazdığı,
4 — Yuhanna'nın yazdığı,

İncillerdir. Bu yüzden, Allah'ın Hz. İsâ'ya indirdiği Kitabın aslı değillerdir. Bu dört kitap, Hz. İsâ ve O'nun hayatı hakkında çıkarılmış rivâyetler ve ken

HAZRETİ İSÂ DAHA 12 YAŞINDAYKEN GENİŞ BİLGİSİYLE DEVRİNİN ÂLİMLERİNİ VE ETRAFINDAKİLERİ ŞAŞIRTIYORDU.

HAZRETİ İSA KENDİSİNE KARŞI OLAN YAHUDİ DİN ADAMLARIYLA HALKIN ÖNÜNDE MÜNAKAŞA EDER. SONUNDA HEPSİNİ SUSTURURDU RESİM HZ İSA'NIN YAHUDİ DİN ADAMLARIYLA MÜNAKAŞASINI GÖSTERİYOR.

dışından nakledildiği iddia olunan bazı nasihetlerden ibarettir.

Cenab-ı Hakkın Hz. İsâ'ya indirdiği İncil ise başka bir kitaptır. Bugün elimizde mevcut değildir. Ancak bunun halkı doğru dine, yani İslâma çağıran ve o sırada tahrif, tefsir ve ilâveler yüzünden aslı ile bir alâkası kalmıyan Tevrât'ın eski hükümlerini yenileyen bir kitaptı. Onun aslını ise Kur'an-ı Kerim'de bulabiliriz. Allah'ın bu Kitabında Hz. Meryem ve Hz. İsâ hakkındaki Âyetler bir araya getirilirse İncil meydana çıkmış olur.

İncil, halkı İslâma çağırıyordu. Tevrât da öyle. Çünkü Allah indinde İslâmdan başka din mevcut değildir ve onun birer Müslüman olan Peygamberleri, halkı bu dine dâvet ile memur edilmişlerdi.

Mâide Sûresinede şu Âyetler vardır:

«— Meryem oğlu İsâ'yı, kendisinden evvel gelmiş bulunan Tevrât'ı doğrulayarak, öbür Peygamberlerin izi üzerinde ve onların arkasından gönderdik. Yol gösterici ve aydınlatıcı olan ve önünde bulunan Tevrât'ı doğrulayan İncil'i yol gösterici olarak indirdik.»

Hz. İsâ bu Kitaba dayanarak halka Allah'ın varlığını ve birliğini telkin etmiş, onları emirlere uymağa ve yasakları tutmağa çağırmıştır. Kendisi İsrailoğullarına, bütün insanlara gönderilmiş bir Peygamber olduğu için Yahudilerden başka diğer milletlere de hitab ediyor ve hepsini doğru yola çağırıyordu Onun bu hali, Yahudilere evvelâ gayet garib geldi. Çünkü Hz. Azrâ devrindenberi doğru dinin yalnız İsrailoğullarına mahsus bir nimet olduğuna inanmışlar, onun başka milletler arasında da yayılması düşüncesini terketmişlerdi. Tabii, bu yanlış bir fikirdi. Çünkü Cenab-ı Hak, bütün âlemlerin Rabb idi ve Rahmet ve Şefkati bütün insanlara mahsustu. Yahudiler ise, bunları yalnız kendilerine tahsis etmek istiyorlar, başkalarının doğru dine girmesini arzu etmiyorlar, üstelik aslında kendileri de doğru yoldan sapmış bulunuyorlardı.

Hz. İsâ şenliklerle karşılanıyor

HZ. DANYAL zamanında henüz Yahudiler, Bâbil esaretinde bulundukları sırada aralarında yetişmiş Peygamberlerden Hz. Üzeyre, Allah'ın oğlu demek suretiyle putperest akidesine bulaşmışlardı. Çünkü, putperest dinlerde Tanrıların anaları, babaları ve evlâdları bulunduğuna inanılırdı. Nitekim, kendisine inanmış olanlardan bir kısmı sonradan Hz. İsâ hakkında da böyle bir safsata ortaya atmışlar, onu Allah'ın oğlu saymışlardı Tabii bu, en büyük küfürdür. Allah'a oğul nisbet etmek, O'nu kendi yarattığı canlılar derecesine indirmek olur. Halbuki Cenab-ı Hak, böyle şeylerden münezzehtir. Nitekim Kur'an-ı Kerim:

— De ki: O Allah bir tektir. Her şeyden müstağnidir. Evlâd sahibi ve (kimsenin) evlâd (ı) olmadı ve hiç bir şey O'nun dengi olamaz.»

Diye buyurmaktadır.

Hz. İsâ, teyzesinin oğlu Hz. Yahyâ daha tevkil edilip hapse atıldığı zaman Celile'ye dönmüş bulunuyordu Celile halkı, onu büyük bir sevinçle karşıladı. Aralarından bir Peygamber çıkmış olması, kendilerine gurur vermişti. Bu yüzden şenlikler bile düzenlendi. Hz. Yahyâ, bu sırada henüz hapishanede bulunuyordu. Yani, daha idam edilmemişti.

SALOME HAKKINDA BİR RİVAYET

Hz. Yahyâ, hapse atıldığı zaman annesi Herodiya, kızı Salome'ye:

— Bu adamın şöhret ve itibarını kırmazsak biz rezil oluruz. Zindana in ve onunla zinâ et. Yanında şâhidler bulunsun ve bunu her tarafa duyursunlar.. dedi.

Salome, bunu kabul ederek zindana indi ve gizlediği şâhidlerin huzurunda kendisini Hz. Yahyâ'ya çıplak olarak arzetti. Sonra onu tahrik etmek ve baştan çıkarmak için elinden geleni yaptı. Lâkin, Allah'ın Resûlüne tesir edemedi Hz Yahyâ, onu hakaretle reddetti. Salome, bunun üzerine geri döndü ve hiddetinden titrer bir halde durumu annesine anlattı. Herodiya:

— O halde cezasını ölümle çekmeli.. dedi.

O gece, Herod Antipas'ın huzurunda muhteşem bir ziyafet verildi ve onun tam iyice sarhoş olduğu bir zamanda Salome yarı çıplak halde bir aşk ve şehvet raksına başlayıp bunu çırılçıplak olarak sona erdirdi. Herod Antipas'ın şehvetten gözleri dönmüştü. Salome'yi yanına çağırıp kendisine usulca:

— Bu gece benimle yatacaksın, dedi. O zamana kadar onda gözü varsa da henüz kendisiyle zinâ etmemişti. Salome:

— Karşılığında bana ne verirsin? diye sordu.

Antipas:

— Her ne istersen! dedi.

O zaman Salome:

— Bana şu altın tepsi üzerinde Yahyâ'nın kesilmiş başını ver.. dedi.

Antipas tereddüt edince, işte o zaman Herodiya ortaya Hz. Yahyâ aleyhine olan şâhidi getirdi. Bunun üzerine cellâtlara gerekli emir verildi ve biraz sonra şehid edilmiş olan Hz. Yahyâ'nın kesik kafası bir tepsi içinde Salome'ye takdim olundu.

Ve Salome o gece kendisini Herod Antipas'a teslim etti.

HAZRETİ İSÂ'NIN ELİNİN TEMASIYLA KÖRLER GÖRÜYOR, TOPALLAR YÜRÜYOR, FELÇLİLER VE CÜZZAMLILAR HASTALIKLARINDAN KURTULUYORLARDI.

HAZRETİ İSÂ BİR HASTAYA SİFA VERİYOR.

HZ. İSÂ KENDİSİNDEN ŞİFA DİLEYEN SAKATLARI İYİLEŞTİRİYOR

Bunu haber alınca kendisiyle görüşebilen ve kendisine inanmış olanlardan iki kişiyi gönderip kısa zaman evvel Ürdün'de eliyle yıkadığı bu zatın, Yahudileri kurtaracak Mesih olup olmadığını anlamak istedi. İki kişi Celile'ye şenlik zamanında vardılar. Gördükleri neş'e ve sevinç havası onları şaşırttı. Kendileri zamanlarını oruç, dua ve ibâdetle geçirdikleri için bu hali birden yadırgadılar. Buna rağmen, Hz. Îsâ ile görüşerek:

— Beklenen kimse sen misin, yoksa bir başkasını beklememiz lâzım mı? diye sordular.

Hz. Îsâ, onlara kısaca şu cevabı verdi:

— Benim hakkımda tereddüde düşmeyen mesuttur...

Bu cevabın Hz. Yahyâ'ya, idamından evvel ulaşıp ulaşmadığını bilmiyoruz. Ulaşmamış olması ihtimali ise daha fazladır. Lâkin, Hz. Îsâ, onun idamını duyduğu zaman çok üzüldü ve Celile'yi terk ederek Zebulun ile Neftali sınırlarında ve deniz kıyısında bulunan Kefernahum şehrine gitti.

Hz. Îsâ'nın ilk Havarileri

HZ. ÎSÂ, bu şehirde halka vaaz ve nasihat etmeğe ve onları doğru yola çağırmağa başladı. Lâkin, kendisini pek dinleyen yoktu. Çünkü, burası Celile değildi ve onu tanımıyorlardı.

Bir gün deniz kenarında dolaşırken iki balıkçının ağ atıp balık tutmakta olduklarını görüp kendilerine:

— Arkamdan geliniz, balık avcısı iken sizleri insan avcısı yapayım, dedi.

Bunlar, sonradan Petros diye anılan Sem'un (Sem'unüs-Safâ) ve kardeşi Andravus idiler. Resûlün sözleri kendilerine tesir ettiğinden hemen ağları olduğu gibi bırakarak arkasından gittiler. Biraz ileride kayıkta ağlarını onarmakta olan iki kardeşi daha gördü. Bunlar da Yâkub ile Yuhanna idiler. Hz. Îsâ, onları da çağırdı ve onlar da her şeyi olduğu gibi bırakıp arkasından gittiler.

İşte, onun ilk havârileri bunlardır. Havâriler, zamanla oniki kişiye vardılar. Bir tanesi de Yuda diye anılan Sem'un'du. Bunlar, Hz. Îsâ'ya îmân etmişlerdi. Yahudiler ise, onu şiddetle reddetmekte devam ediyorlardı. Hz. Îsâ ise, bütün Celile'de dolaşarak sinagoklarda vaaz ve nasihatle halkı doğru yola dâvet etmekteydi. Bu sırada hastaları iyileştiriyor ve türlü mûcizeler gösteriyordu. Şöhreti kısa zamanda Celile sınırlarını aştı. Her taraftan türlü illetlere müptelâ kimseler, şifâ ümidiyle koşup gelmeğe başladılar. O da hepsine şifâ verip

HAZRETİ İSÂ KENDİSİNE İLK İNANAN HAVARİLERDEN ÜÇÜYLE ÖNDE PEYGAMBERE EN YAKIN OLANI ST. PETER, ONUN YANINDAKİ GENÇ ST. JOHN VE ARKADA DİĞER BİR HAVÂRÎ.

hastaları iyileştirdi, körlerin gözünü açtı, kötürümleri yürüttü.

Lâkin, İsrailoğullarının vicdanı kararmış olduğu için şâhid oldukları mûcizelere rağmen ona îmân etmediler. En büyük düşmanları ise hahamlardı. Bunlar, gece gündüz onun için pusu düşünüyor ve kendisini mahvedecek çareler arıyorlardı. Hz. İsâ, onlarla daima kalabalık bir cemaat huzurunda konuşuyor, kendileriyle münakaşa ediyor ve sonunda hepsini susturuyordu.

Çünkü, Cenab-ı Hak tarafından kendisine ilim ve hikmet verilmişti.

Bir gün hahamlar ve Fariziler kendisine:

— Bizimle halkın önünde konuşuyor, sonra bizim hazır bulunmadığımız yerlerde mûcizeler gösterdiğini iddia ediyorsun. Eğer Peygamber isen, şimdi ve şu dakikada bir mûcize göster, dediler.

Hz. İsâ, bunun üzerine yerden bir avuç yaş balçık aldı ve bundan bir kuş yaptı. Sonra buna üfledi. Kuş, silkinerek canlandı ve kanatlarını çırparak uçup gitti.

Hahamlar, hayret içinde kaldılar. Lâkin, direnişlerine devam ettiler. Hz. İsâ, bunun üzerine gözlerinin önünde anadan doğma bir körü görür hale getirdi. Delileri ve cüzzamlıları iyileştirdi. Hattâ evlerinde yedikleri ve sakladıkları şeyleri haber verdi. Nihayet bir gün en büyük mûcizesini göstererek Allah'ın izniyle bir ölüyü dirilttti.

Kefernahum'a geldiği zaman bir yüzbaşı yanına gelerek:

— Bana hizmet eden kimse evimde kötürüm olarak yatıyor ve pek fazla ıstırap çekiyor, diyerek iyileştirilmesini istedi.

Hz. İsâ:

— Ben ona şifa veririm, dedi.

Yüzbaşı ise, boynunu bükerek şöyle konuştu:

— Efendi, senin benim damımın altına girmene ben lâyık değilim. Çünkü ben hükûmet emrinde bulunmuş kimse olup benim emrimde de bir çok asker vardır. Onlara git dersem giderler ve gel dersem gelirler. Doğru iğri, ne söylersem yaparlar. Ancak sen bir söz söylersen hastam şifâ bulur.

Hz. İsâ bunu duyunca şaştı ve yanında bulunanlara:

— Ben İsrailoğullarında bile bu kadar imana rastlamadım, dedi. Sonra, yüzbaşıya hitap etti:

— Git ve her şey bana inandığın gibi olsun.

Yüzbaşı evine döndüğü zaman hastasını şifâya kavuşmuş olarak buldu.

Hz. İsâ'nın bu Kefernahum'a ikinci gelişi idi. Buna sebeb ise ailesi halkının onu asla bir Peygamber olarak kabul etmemeleri ve Nâsıra'lıların sosyal seviyesi dolayısiyle kendisine önem vermemeleriydi.

Böylece Kefernahum'a döndükten sonra burada ve civardaki küçük şehir ve kasabalarda yanında bulunan havarileriyle dolaşarak doğru dini yaymağa çalıştı. Bunun için sinagokları seçmişti. Cumartesi günleri halk burada toplanır ve her yerde haham bulunmadığından cemaatten biri kalkarak Tevrât okur ve bunu açıklar, bazan da bu açıklamalara kendi düşüncelerini katardı. Herkes ona bir şey sormak veya söylediklerine itiraz etmek hakkını taşırdı.

Hz. İsâ, bundan faydalanarak Tevrât okuma ve açıklama işini üzerine alıyor ve bu münasebetle halka doğru din hakkında telkinlerde bulunuyor, münakaşaları seven mutaassıp Farizi'ler buralarda pek bulunmadıklarından halk kendisini sükûnetle dinliyor ve söylediklerinin tesiri altında kalıyordu.

Böylece, nüfuzu artmaktaydı. Ancak, tesir alanı dardı. Bu da Tâberiye Gölü bölgesiydi. Tâberiye şehrinden Şeriya nehrinin başına kadar uzayan bir körfez vardır. İşte, Hz. İsâ'nın telkinlerine en uygun yer burasıydı. Onu sıcak kalble kabul eden küçük ve fakir Mecdel kasabası da burada idi. Yine bu bölgede sık sık uğradığı Valmanto, Kefernahum, Beyti Said, Kurazin kasabaları da vardı. Bunlardan, bugün yalnız Mecdel kasabası mevcut olup öbürlerinin yerleri bile kesin şekilde bilinmemektedir.

İşte, bu kasabalarda dolaşan ve daima iyi bir kabul gören Hz. İsâ, halka kendisine indirilmiş İncil'i de okur, vaaz ve nasihatte bulunurdu:

— Fakir olanlar mes'uttur. Çünkü semâ âlemi onlara aittir. Saf ve yumuşak huylu olanlar mes'uttur, çünkü teselliye mazhar olacaklardır. Adalete susamış olanlar mes'uttur, çünkü buna doyacaklardır. Affedenler mes'uttur, çünkü affolunacaklardır. Kalbi sâf olanlar mes'uttur, çünkü Cenab-ı Hakkı görceklerdir. Barış sever olanlar mes'uttur, çünkü Allah'ın evlâtları gibi sayılacaklardır. Adalet yolunda zulme uğrayanlar mes'uttur, çünkü ilâhî âlem kendilerinindir.

Kurtların ve pasın harab ettiği, hırsızların bulup çaldığı hazineleri toprağa gömmeyiniz. Fakat hazinelerinizi ne kurtların, ne pasın ve ne de hırsızların bulunmadığı semada arayınız. Senin hazinenin bulunduğu yerde kalbin de bulunur. Onu seversen Allah'ı sevemezsin. İşte, bunun için size diyorum ki, ne yaşamanız için gerekli yiyecek ve ne de giymeğe muhtaç olduğunuz şeyler için endişe etmeyiniz. Hayat, gıdadan daha asil, vücut, elbiseden daha üstün değil mi? Gökyüzünde uçan kuşlara bakınız: Ne ekerler ve ne de biçerler. Ne arpa anbarları ve ne de kilerleri vardır. Cenab-ı Hak ise onları besler. Siz, bu kuşlar kadar olamıyor musunuz? İçinizde kim endişe ede ede kendi boyuna bir parmak ilâve edebilir? Elbiseye gelince, bunun için neden düşünüyorsunuz? Kırlardaki zambaklara bakınız. Bunlar, ne çalışıyorlar ve ne de iplik büküyorlar. Buna rağmen Hz. Süleyman bütün servet ve saltanatıan rağmen bunlardan birisi gibi giyinemedi. Ey inanışı zayıf olanlar... Düşününüz ki Cenab-ı Hak bugün mevcut olup yarın ateşe atılacak bir bitki için böyle yaparsa, sizler için neler yapmaz? Bunun için yelse kapılıp:

— Ne yiyeceğiz, ne içeceğiz, ne giyeceğiz? demeyiniz. Bu endişelerle ancak Allah'a ortak ko-

şanlar uğraşır. Yarın için endişe etmeyiniz, yarının işi kendiliğinden olacaktır. Her günün endişesi kendisine yeter.

Sonra, onlara şu misali anlatıyordu:

— Güzel ve süslü elbiseler giyen ve her gün bol bol yiyip içen bir zengin ve onun kapısında Lazar adlı bir fakir vardı. Lazar, vücudunu çıbanlar kaplamış olduğu halde zenginin kapısında yatar, onun sofrasından dökülen ekmek kırıntıları ile geçinir ve köpekler yaralarını yalarlardı. Günün birinde öldü ve Melekler tarafından Hz. İbrahim'in bulunduğu makama götürüldü. Zengin de öldü ve

HAZRETİ İSMAİL KIZINI İYİ ETMESİ İÇİN RİCA EDEN BİR ANNE

HAZRETİ İSÂ MEZARA GÖTÜRÜLEN BİR ÖLÜYÜ DİRİLTİYOR

gömüldü. Sonra âhiret azâbı sırasında, cehennemin dibinde, gözlerini açarak, uzaktan Hz. İbrahim'in kucağında yatan fakiri görüp:

— Ey Hz. İbrahim, bana merhamet et ve Lazar'ı gönder de parmağını suya batırıp dilime bir kaç damla damlatsın. Çünkü bu alevler içinde müthiş bir azabdayım diye feryad etti. Lâkin, Hz. İbrahim ona şu cevabı verdi:

— Oğlum, düşün ki sen hayatta saadet hissini aldın ve Lazar da çekeceğini çekti. Şimdi o teselliye kavuşmuştur ve sen azâblar içinde kıvranıyorsun...

Çünkü o zengin, malından fakirlere vermez, kapısının önünde dilenenlere aldırış etmezdi.

Gökten inen sofra

KUDÜS'E pek sık gitmezdi. Çünkü burada kendisini hem yabancı ve hem de düşman bir muhit içinde bulurdu. Çok zaman bir kaç Celile'li ile birlikte, ziyaret zamanları kalaba-

lıkta kaybolup giderdi. Esasen, şehir hayatını sevmez, köyleri tercih ederdi. Mâbedi ziyaret ettikten ve bazan hahamlarla çekiştikten sonra akşam üstü Elnar vâdisine iner, buradaki bahçede biraz dinlenir ve geceyi geçirmek üzere Zeytindağı'na giderdi.

En çok Lût gölüne ve Şeria nehrine bakan bir tepedeki Betani kasabasını severdi. Bu basit ve fakir muhitte, dostluklarından çok zevk aldığı iki kız kardeş ve bir erkek kardeşten mürekkep aile, onu daima sıcak bir sevinçle karşılarlardı. İki kız kardeşten Marta fazla hareketli, Meryem fazla ağırdı. Çok zaman Hz. İsâ'nın ayaklarının dibinde oturmuş olduğu halde onu dinler ve günlük işlerini unuturdu. O zaman, bütün işlerin kendisine kaldığını gören Meryem, tatlı tatlı şikâyet eder, Hz. İsâ ise ona:

— Kız kardeşin, artık kendisinden geri alınamıyacak olan mükemmel hisseyi seçti, derdi. Erkek kardeşleri Lazar'ı da çok severdi.

Hz. İsâ, burada dinlenir, sonra yine mücadelesine başlardı. Bu mücadele hahamlar ve Fariziler ile idi. Onlara:

— Ben, Tevrât'ta bulunanları tasdik için geldim. Hem de bir Kitap ve bir şeriat getirdim. Size haram edilen bazı şeyleri helâl etmeğe de memurum. Size, Allah'ın Âyetleriyle geldim. Şu halde Allah'dan korkun ve onun emirlerine itaat edin. Allah, sizin de benim de Rabbimizdir. Ona ibâdet edin. Doğru yol, budur, derdi.

Lâkin, onu reddederlerdi. Yalnız oniki havarisi:

— Bizler, Allah yolunun yardımcılarıyız. Allaha inandık ve sen şâhid ol ki Müslümanlarız, derlerdi.

Hz. İsâ, bunun üzerine yeniden gezintilerine başlıyor, sefalet içinde bulunan ve ıstırap çeken halka ümid ve teselli dağıtıyordu. O, bütün tevbelerin kabul edileceğini ve Allah nazarında herkesin eşit olduğunu telkin etmekteydi. Bu tevbe ise, yalnız İsrailoğullarına mahsus değildi. Putperestler, Sâmirîyeliler ve öbür dinlere mensup olanlar veya dinsizler için de Allah'ın rahmeti vardı. O güne kadar işledikleri günahlara tevbe etmeleri, Allah'ın varlığını ve birliğini, O'ndan başka Tanrı bulunmadığını kabul etmeleri ,emirlerini tutmaları ve yasaklarından kaçınmaları kâfiydi. Hahamlar, bilhassa buna tahammül edemiyor, doğru dinin yalnız İsrail oğullarına mahsus bir imtiyaz olduğunda ısrar ve onu «Allah'ın Kelâmını yabancılara söylemekle» itham ediyorlardı. Lâkin o, bu gibi iddialara aldırmıyor, vazifesinin bütün insanlığı imana ve İslâma dâvet olduğunu bildiği için buna devam ediyordu.

Kendisine en inanan Havariler bile bir gün:

— Rabbine dua etsen bize gökten bir sofra yemek indirir miydi? dediler.

Hz. İsâ:

— Eğer kendisine inanıyorsanız Allah'dan korkun, karşılığını verdi.

Ancak, öbürleri:

— Gerçi O'nun kudretinden şüphe etmiyoruz. Ancak, teberrüken bunu istiyoruz. Böylece kalblerimiz tatmin edilir ve Cenab-ı Hakkın senin her istediğini vereceğini bilmiş oluruz, diye ısrar ettiler.

Hz. İsâ, onlara evvelâ yüz gün oruç emretti. Bunu tuttular, lâkin isteklerinden de vazgeçmediler. Bunun üzerine:

— Yârabbi, bize gökten bir sofra indir de onun indirilliş zamanı bizim vaktimizde ve bizden sonra gelecekiere bayram, Senin kudretine ve benim Peygamberliğime alâmet olsun. Bize o rızkı ver. Sen, en hayırlı rızık vericisin, diye dua etti.

Cenab-ı Hak da:

— Ben size o sofrayı indireceğim. Onun inişinden sonra sizden inkâr edenlere öyle bir azâb edeceğim ki, âlemlerde kimseye o azâbı etmemişimdir, diye buyurdu.

O sofra, iki bulut arasında bulunuyordu. Bakarlarken birdenbire önlerine indi. Bunun üzerine Hz. İsâ ağladı ve:

— Yârabbi, beni şükredenlerden et. Yârabbi bunu âlemlere bir rahmet kıl ve bir azâb kılma, diyerek kalkıp abdest aldı ve namaz kıldı. Sonra bu sofradan yediler. Sofra, günaşırı kırk gün indirildi. Yemekleri pişmiş balık, türlü sebzeler, zeytin, bal, yağ, pastırma, soğan ve yufka ekmeği idi. Bundan yalnız onlar değil, mûcizeyi duyup gelen herkes yer ve yiyecekler eksilmezdi.

Bu olay, Kur'an-ı Kerim'in Mâide Sûresinde anılır.

Açık mûcizeler, hahamları fena halde ürkütmeğe ve telâşlandırmağa başlamıştı. Her yerde, onun aleyhine çalışıyorlardı. Romalılar, tebaalarının dini işlerine karışmadıkları için onlar da meseleye siyasi bir yön vermeğe, Hz. İsâ'nın hükümdar olmak için halkı isyana teşvik ettiğini ileri sürmeğe başladılar. Diğer taraftan Herod Antipas da onu kendi hâkimiyeti için tehlikeli görmeğe başladığından tevkif ettirmek üzere aratmağa başladı. Hz. İsâ, bunun üzerine bir tarafa çekildi. Lâkin, Havarilerden Yuda, para karşılığında kendisini ihbar etti. Hz. İsâ ise ,son defa olarak o gece Havarilerini topladı. Kendilerine doğru dini yaymalarını tenbih etti. Dağıldıkları sırada kendisini tevkif edecek olanlar çıkageldiler. Lâkin Allah'ın emriyle, Hz. İsâ sanarak onu ele veren Yuda'yı yakaladılar. Herif, her ne söylediyse derdini anlatamayıp Hz. İsâ diye tevkif olundu. Sorguya çekilip kırbaçlandı ve sonra haydutlar gibi çarmıha gerilerek ağır bir azabla can verdi. Hz. İsâ ise, yeryüzünde üç yıl kadar süren Peygamberlik görevi sona erdiğinden Cenab-ı Hak tarafından diri olarak göğe kaldırıldı.

Hıristiyan kaynakları ise, olayı değişik olarak şöyle nakledeler:

— Hz. İsâ, yanında Havarileri ve ayrıca kalabalık bir cemaat bulunduğu halde Milâdın 33 üncü yılında Kudüs'e geldi. Bu sırada hahamların aleyhindeki faaliyeti pek artmış, hattâ durumu incelemek için ruhani bir meclis kurulmuştu. Mesele, ortaya şu şekilde atıldı:

HAZRETİ ISÂ KUÇÜK BİR ÖLÜYU DİRİLTEREK MUCİZESİNİ GÖSTERİYOR

— İsa ve Musevilik bir arada yaşayabilir mi? Buna:

— Yaşayamaz, cevabı verildi.

O zaman, Başhaham kesin kararını bildirdi:

— Bütün bir millet uğrunda bir insanın ölmesi faydalıdır.

Böylece idam hükmü verilmiş oldu.

Bu sırada Başhaham bulunan Yusuf Kaiyafa, Romalılara tamamen sadık ve onlar tarafından bu göreve tayin edilmiş birisiydi. Başhaham, hemen hemen her yıl yenilenirdi. Kaiyafa ise, sadakat ve itaatinden dolayı sekiz yıldır mevkiini muhafaza ediyordu. Kendisinden evvel Başhaham bulunan Hanan henüz sağdı ve hâlâ büyük nüfuz sahibi idi. Bütün güç ve karışık işler, kendisine sorulurdu. Kaiyafa ise onun damadı idi.

Hz. Îsâ, her gün mâbede gidiyor ve hahamlarla türlü münakaşalara girişerek cemaatin huzurunda onları cevaptan âciz bırakıyordu. Kendisini tevkif etmek için fırsat arıyorlar, lâkin halktan çekiniyorlardı. Ortada açık bir suç bulunması lâzımdı. Bir ara onu Romalılara tevkif ettirmek için çare aradılar ve bir de hiyle düşündüler. İyi niyetli kimseler gibi kendisine sokularak şu suali sordular:

— Biz, senin her zaman doğru söylediğini biliriz. Onun için bizi aydınlat. Çünkü bir müşkülümüz var. Acaba bizim Kayser'e (yâni Roma İmparatoruna) vergi vermemiz caiz midir?

Böylece, onu pusuya düşürmeyi ümid ediyorlardı. Çünkü bu mesele, Yahudiler arasında gizli gizli münakaşa konusu olmaktaydı. Hz. Îsâ, onların maksadını sezerek:

İNCİL YAZAN İSA'NIN DÖRT HAVÂRİSİ

— Bana basılmış bir altın para getiriniz, dedi. Dediğini yaptılar. O zaman:

— Bunun üzerinde kimin resmi var? diye sordu.

— Kayser'in! dediler.

— O halde, Kayser'e ait olanı Kayser'e ve Allah'a ait olanı Allah'a veriniz.

— Bunun üzerine hiyle yürümedi.

Hahamlardan başka, âlimler de vardı. Bunlar, daha geniş görüşlü idiler. Bir gün bir tanesi kendisine:

— Hangi emir bütün emirlerin başında gelir? diye sordu ve Hz. İsâdan şu cevabı aldı:

— Bütün emirlerin başında gelen şudur: Ey İsrail, dinle. Allah'ımız olan Rab, bir tek Tanrı olan Allah'dır. Onu, bütün kalbinle, bütün canınla, bütün düşüncenle ve var kuvvetinle sev. Bundan sonra da şu emir gelir: Komşunu kendin gibi sev.

Âlim, bunları kabul etti:

— Hakikati söyledin. Çünkü Allah birdir ve O'ndan başka Tanrı yoktur. O'nu anlattığın gibi

SON YEMEKTE İSA HAVARİLERİ İÇERİSİNDEN BİRİSİNİN [illegible] DİSİNE İHANET EDECEĞİNİ SÖYLEYİNCE, SOFRADAKİLER ÇOK ŞAŞIRDILAR...

sevmek ve komşuyu kendisi gibi sevmek muhakkak ki Allah'a kurbanlar sunmaktan daha hayırlıdır.

Yuda'nın ihaneti

GÜNAH işlemiş olan ve hayatını günah işleyerek kazanmakta bulunan kadınlar geldiği zaman Hz. İsâ onları reddetmezdi. Bilâkis kendilerine teselli verir, Allah'ın tevbeleri kabul ettiğinden bahis ve tevbe telkin ederek kötü hayattan kurtarırdı. Hakkında bahane arayanlar bir gün böyle bir kadını, hem de zinâ ederken yakalanmış olduğu halde yanına getirdiler ve:

— Hz. Mûsâ'nın şeriati böylelerinin taşlanarak öldürülmesini emrediyor... Sen ne dersin? diye sordular.

Kadın, korkusundan titriyor ve yalvaran gözlerle ona bakıyordu.

Hz. İsâ:

— İçinizde hiç günah işlememiş olan ilk taşı atsın, dedi.

Herkes sustu ve yavaş yavaş dağılıp gitti. O zaman Hz. İsâ:

— Git ve bir daha günah işleme! dedi.

Kadın, kurtulmuştu.

Hz. İsâ hakkında başhaham ve hahamlar yukarıda belirtmiş olduğumuz gibi, kararlarını vermiş bulunuyorlardı. Ancak, halktan çekindikleri

HAZRET-İ İSÂ'NIN HABÂRİLERLE BERABER YEDİĞİ SON YEMEK SIRASINDA PEYGAMBER İÇLERİNDEN BİRİNİN KENDİSİNE İHANET EDECEĞİNİ SÖYLEDİ.

için altı gün sonra gelecek bayramın sona ermesini ve herkesin dağılmasını bekliyorlardı.

Hz. İsâ ise, bayramdan bir gece evvel Havarileri ile toplandı ve birlikte sofrada otururlarken:

— Bu gece benimle yemek yiyenlerden birisi beni ele verecektir, dedi.

Onlar, bu sözlerden son derece müteessir oldular ve birer birer:

— Bu ben miyim? diye sordular

Hz. İsâ, sadece:

— Benimle beraber elini yemek sahanına batıranlardan biridir, dedi. Sonra ekmeği alıp bereket duası okudu ve parçalıyarak onlara verdi:

— Alınız ve yiyiniz. Bu, benim cesedimdir.

Sonra da şarap kâsesini alarak şükretti ve:

— Alınız ve içiniz. Bu, benim kanımdır. Yani çok kimseler için dökülen Ahd-i Cedid'in kanıdır. Aslında ben onu Tanrı'nın katında taze olarak içeceğim güne kadar, artık asmanın mahsulünden içmiyeceğim, dedi

İşte şeytân, bu sırada Yuda'ya onu ele vermeyi telkin etmiş bulunuyordu.

Yemek sona erince Hz. İsâ bir liğene su koyup peşkir kuşanarak Havarilerin ayaklarını yıkamağa başladı. Kendisine sıra gelince Petros:

— Sen mi benim ayaklarımı yıkayacaksın? dedi.

Hz. İsâ:

— Sen şimdi benim ne yaptığımı anlıyamazsın. Ama, sonra anlıyacaksın, cevabını verdi.

Petros, direnmek istedi:

— Sen benim ayaklarımı hiçbir zaman yıkamıyacaksın

Ancak, Hz. İsâ:

— Eğer yıkamazsam senin benimle bir nasibin olmayacaktır, deyince buna razı oldu.

Bundan sonra Hz. İsâ onlara şöyle hitab etti:

— Bilmem ki ne yaptığımı anladınız mı? Siz bana efendi ve muallim dediğiniz halde, sizin ayaklarınızı yıkadım ve sizlere bir örnek verdim. Şu halde sizin de benim gibi yapmanız ve birbirinizin ayaklarını yıkamanız gerekir.

Sonra, yanında on bir Havarisi bulunduğu halde Zeytindağına gittiler. Yuda ise, onu ele vermek için sıvışmış bulunuyordu. Öbürleri ,yolda ilâhiler okuyorlardı. Zeytindağına vardıkları zaman Hz. İsâ:

— Bu gece hepiniz benim hakkımda sürçeceksiniz, dedi.

Sonra, mahzun bir halde ilâve etti:

— Çünkü, çobanı vuracağım ve sürü dağılacaktır, diye yazılmıştır.

Petros, itiraz etti:

— Onların hepsi sürçse de ben sürçmem.

Bunun üzerine Hz. İsâ:

— Ey Petors, dedi. Bu gece horoz iki kere ötmeden sen beni üç kere inkâr edeceksin.

Petros bu sözlere:

— Eğer seninle beraber ölmem icab etse bile seni asla inkâr etmem, karşılığını verdi.

Öbürleri de ayni şeyi tekrarladılar.

Hz. İsâ, onlara:

— Ben dua edinceye kadar siz burada oturunuz, diyerek yanında Petros, Yâkub ve Yuhanna bulunduğu halde mahzun bir halde ilerledi ve onlara:

— Canım, ölüm derecesinde kederlidir. Siz, burada kalarak uyanık durunuz, dedi. Sonra, biraz daha ilerledikten sonra yere kapanarak şöyle dua etti:

— Allah'ım, Senin indinde her şey mümkündür. Bu kâse benden geçsin, lâkin benim istediğim değil, Senin istediğin olsun.

Sonra, üç kişinin yanına döndü ve onları uykuya dalmış bularak:

— Ey Petors, uyuyor musun?.. Biraz uyanık duramadın mı? Şeytanın kandırmasına düşmemek için uyanık durup dua ediniz. Gerçi ruh hazır, lâkin ten zayıftır, dedi.

Sonra tekrar gidip dua etti. Dönüşte ise yine onları uyur buldu. Hepsine öyle bir gaflet bastırmıştı ki, gözlerini açamıyorlardı. Bu yüzden ona ne cevap vereceklerini bilemediler. Üçüncü gelişinde ise:

— Artık istediğiniz kadar uyuyup dinlenin. Çünkü vakit geldi ve işte insanoğlu günahkârlara teslim olunmaktadır, dedi.

Hz. İsâ, daha sözünü bitirmeden oniki Havarilerden biri olan Yuda, yanında hahamlar, ulema ve ihtiyarlarla bir çok sopalı ve kılıçlı kimselerle çıkageldi Yuda, daha evvel onların Hz. İsâ'yı tanımaları için:

— Ben kimi öpersem tutunuz, çünkü odur, demişti.

Yuda, yaklaştı, ve:

— Selâm sana efendim, diyerek onu öptü.

Hz. İsâ:

— Ey Yuda... Beni öperek mi ele veriyorsun? dedi.

Aynı zamanda Petros kılıcını çekip atıldı ve başhahamın kölelerinden birisinin vurup kulağını düşürdü Lâkin, Hz. İsâ:

— Bu kadarı kâfidir, diye müdahalede bulundu. Sonra elini kulağı kesilene uzatıp yarasına dokunarak şifâ verdi ve gelenlere döndü:

— Neden kılıç ve sopalarla haydutların üzerine gelir gibi geldiniz? Ben, mâbedde her gün sizinle beraber değil miydim? O zaman niçin yakalamadınız? Ama, bu sizin saatiniz ve karanlığın hükûmetidir, dedi.

Hıristiyanlarca doğru olarak kabul edilmiş olanlardan Markus, yazdığı İncil'de diyor ki:

— O zaman hepsi onu bırakıp kaçtılar ve onun ardı sıra vücudu üzerine keten bezi sarınmış bir genç gidiyordu. Onu tuttular.

İşte, aslında bu yakaladıkları Yuda idi. İncil bunu açıkça söylediği halde, Hıristiyanlar yakalananın Hz. İsâ olduğunda ısrar ederler. Kur'an-ı Kerim de Hz. İsâ'nın değil, onu ele verenin yaka-

ROMALI ASKERLER TARAFINDAN TEVKİF EDİLEN HAZRETİ İSA KENDİSİNİ ELE VEREN YUDA'NIN ÖNÜNDEN GEÇİYOR.

HAZRET İSÂ SORGUYA GÖTÜRÜLÜRKEN PETER DIŞARDA YORGUN VE ÜMİTSİZ DOLAŞIYOR.

tanmış olduğunu bildirir. Biz Müslümanlar da bu hakikate inanırız.

İsâ'ya vurulan tokat

YİNE Hıristiyan rivayetine dönelim:

Onu yakaladıktan sonra sıkıca bağladılar ve evvelâ eski Başhaham Hannan'a, yani bütün bu işleri perde arkasından tertipleyen kimseye götürdüler. Havarilerden yalnız Yuhanna ve Petros onu takip ediyorlardı. Başhahamın tanıdığı olduğu için Yuhanna içeri avluya alındı. Petros dışarıda kaldıysa da Yuhanna kapıcıya söyleyerek onu da içeriye aldı. Kapıcı kız, ona dikkatle bakarak:

— Sen de şu Nâsıra'lı İsâ ile beraber olanlardansın değil mi? dedi.

Petros:

— Ne söylediğini anlamıyorum, karşılığını verdi. Aynı ânda horoz öttü. Hava oldukça soğuk olduğu için avlunun ortasında bir ateş yakılmıştı. Kız, bunun etrafında toplanıp ısınanlara:

— Bu da onlardandı... diye yeminle söyledi.

O da:

— Ben o adamı tanımam, diye yemin etti.

Hz. İsâ'yı ise Hannan'ın yanına götürmüşlerdi. Eski Başkâhin kurnazlık dolu gözleriyle onu süzerek:

— Halka neler vaaz ediyordun? diye sordu.

Hz. İsâ, şu cevabı verdi:

— Ben, her şeyi halkın huzurunda açıkça söyledim ve mâbedde konuşup gizli yerde konuşmadım. Neden bana soruyorsun? Duymuş olanların kendilerinden ne söylemiş olduğumu sor. İşte onlar, benim söylediğim şeyleri bilirler...

Bunun üzerine orada duran memurlardan biri kendisine bir tokat vurarak:

— Büyük hahama böyle mi cevap verilir?.. dedi.

Hz. İsâ, ona döndü:

— Eğer söylediğim fena bir şey ise, fenalığına şahadet et. Eğer iyi ise, niçin bana vuruyorsun?

Hannan, onu yine bağlı olduğu halde damadı Başhaham Kaiyafa'ya gönderdi. Petros da peşinden gidiyordu .Avluya süzülüp girdi. Kendisini görenler:

— Sen onunla olanlardan değil misin? dedi.

Petros inkâr edince:

— Öylesin... Çünkü şivenden Celile'li olduğun belli oluyor, diye ısrar ettiler.

Başhahamın kullarından olup Petros'un kulağını kesmiş olduğu kimsenin akrabasından biri de:

— Ben seni bu gece bahçede onunla görmedim mi? dedi ve derhal horoz öttü.

O zaman Petros, Hz. İsâ'nın kendilisne:

— Bu gece horoz iki kere ötmeden sen beni üç kere inkâr edeceksin! dediğini hatırlayarak acı acı ağlayıp dışarıya çıktı.

Bu sefer, Başhaham, Hz. İsâ ile meşgul oldu. Bir çok kimseler, hakkında yalan yere şahâdette bulundular. Lâkin, sözleri birbirini tutmuyordu. Hahamlar ve ulema da âcizdiler. Başhaham ayağa kalkarak Hz. İsâ'ya hitab etti:

— Bunlar senin aleyhinde şahadet ediyorlar.. Hiç cevap vermiyecek misin?

O, susup cevap vermiyordu. Yusuf Kaiyafa bu sefer:

— Daima diri olan Cenab-ı Hak adına sana yemin veriyorum. Doğru söyle, Mesih sen misin? diye sordu.

Hz. İsâ:

— Söylediğin gibidir. Hem bundan sonra insan oğlunu kudretin sağında oturur ve göğün bulutları üzerinden gelir halde göreceksiniz, karşılığını verdi....

Başhaham, bunun üzerine elbisesini yırtıp bağırdı:

— Bu adam küfür etti. Artık bize başka şâhitler ne lâzım. İşte şimdi küfrünü duydunuz, ne dersiniz?

Hazır bulunan hahamlar ve ulema:

— Ölüme hak kazandı, dediler.

Bunun üzerine orada bulunalnar yüzüne tükürmeğe ve yumruk vurarak:

— Kim vurdu? Peygamber isen bil! diye alay etmeğe başladılar.

Roma'lı Vali İsâ'yı suçsuz buluyor

Sabah olunca Başhaham, öbür hahamlarla ulemay ve ihtiyarları topladı. Cemaatin ileri gelenleri de hazır bulundular. Meselc, yeni baştan görüşüldükten sonra Hz. İsâ'nın, Kudüs'deki Roma Proküratörü, yani Genel Valisi Pontus Pilatus'a teslim edilmesi kararlaştırıldı ve onu bağlı bulunduğu halde götürüp teslim ettiler. Pilatus, esasen meseleyi biraz duymuştu. Yahudiler, bayramdan evvel inançlarına göre kirlenmemek için hükümet konağına girmemişlerdi. Bu yüzden Pilatus onların yanına çıkıp:

— Bu adam hakkındaki şikâyetiniz nedir? diye sordu.

Onlar:

— Eğer suçlu olmasaydı, getirip sana teslim etmezdik, karşılığını verdiler.

Pilatus, biraz düşündü. Bu adam, belki Yahudilerin dinine göre bir suç işlemişti. Lâkin, Roma kanunları önünde suçsuzdu. Bunun için:

— Onu size vereyim ve hakkında kendi şeriatinize göre hükmediniz, dedi.

Lâkin Yahudiler, buna itiraz ettiler:

— Bizim kimseyi öldürmemize izin yoktur.

Pilatus, tekrar içeri girip Hz. İsâ'ya:

— Sen Yahudilerin hükümdarı mısın? diye sordu.

Hz. İsâ, cevap verdi:

— Sen bunu kendiliğinden mi söylüyorsun, yoksa benim hakkımda sana başkaları mı söylediler?

Pilatus, biraz kızmıştı:

— Ben, Yahudi miyim? Seni bana kendi milletin ve Başbaham teslim etti. Ne yaptın, suçun nedir?

Hz. İsâ:

— Benim hükümranlığım bu dünyada değildir. Eğer bu dünyada olsaydı, taraftarlarım benim için mücadele ederlerdi. Ama, şimdi benim hükümranlığım burada değildir, dedi.

— Öyle ise, sen bir nevi hükümdarsın.

— Söylediğin gibidir. Ben bunun için, yani hakikate şahadet etmek için doğdum ve bunun için dünyaya geldim. Hakikatten yana olan herkes, benim sözümü dinler.

Pilatus ona:

— Hakikat nedir? diye sordu, lâkin cevabını beklemeden yine Yahudilerin yanına çıktı ve:

— Ben, onda hiç bir suç bulamadım, dedi.

Yahudiler:

— O, Celile'den başlayıp tâ buraya kadar bütün halkı kışkırtıyor, dediler.

Pilatus bunun üzerine:

— Bu adam Celile'li midir? diye sordu.

— Evet karşılığını verdiler.

— Şu halde Herod Antipas'ın bölgesindendir.

Pilatus böyle söyleyerek Hz. İsâ'yı, o günlerde Kudüs'de bulunan Antipas'a gönderdi. Antipas, buna çok memnun oldu. Çünkü Hz. İsâ hakkında çok şeyler duymuş, hattâ onun tekrar dirilmiş olup mûcizeler gösteren Hz. Yahyâ olduğuna dair, rivâyetler kulağına gelmişti. Bu yüzden kendisini merak ediyor ve görmek istiyordu. Kendisine bir çok şeyler sorduysa da, hiç bir cevap alamadı. Bu yüzden biraz hayâl kırıklığına uğrayarak tekrar Pilatus'a gönderdi. Lâkin, göndermeden evvel iyice tahkir etti ve alay olsun diye sırtına parlak bir elbise giydirdi. Antipas ile Pilatus'un o günlerde araları açılmıştı. Bu vesile ile barıştılar.

Pilatus tekrar hahamlarla ihtiyarları ve Yahudileri toplayıp:

— Bana bu adamın halkı azdırdığını söylediniz. Ben tahkikat yaptım ve kendisinde bir suç bulamadım. Nitekim, Herod da bulamadı. İsterseniz, onu dövdükten sonra salıvereyim. Çünkü, bayramlarınızda sizin için bir suçlunuzu salıvermem âdetinizdir, dedi.

Yahudiler ise bir ağızdan:

— Hayır, onu değil, Barabas'ı salıver, dediler. Barabas, şehirde karışıklık çıkarmak töhmeti-

YUDA NIN IHANETİ SONUCU YAKALANAN HAZRETİ İSÂ ROMA VALİSİNİN HUZURUNDA. VALİ CEZALANDIRMAYA TARAFTAR DEĞİL, FAKAT YAHUDİ ZENCİLERİNİN KIŞKIRTTIĞI HALK GALEYAN HALİNDE.

ROMALI VALİ İLKÖNCE HZ. İSÂ İLE HUSUSİ BİR KONUŞMA YAPTI VE ONU SUÇLU BULMADI.

YUDA İHANETİNDEN SONRA BÜYÜK BİR PİŞMANLIK DUYDU. ALDIĞI PARAYI KUDÜS MÂBEDİNE BAĞIŞLAMAK İSTEDİ. FAKAT ORADAKİ DİN ADAMLARI BUNU NEFRETLE REDDETTİLER.

le tevkif olunmuş âdi bir hayduttu. Pilatus, Hz. İsâ hakkında tekrar:

— İsterseniz serbest bırakırım, dedi.

Lâkin Yahudiler:

— Onu değil, Barabas'ı salıver, diye bağırıp çağırdılar.

İsâ çarmıha geriliyor

BUNUN üzerine, Pilatus, çaresiz Hz. İsâ'yı alıp kamçı ile dövdü. Askerler de dikenlerden bir Taç örüp kafasına koyarak bastırdılar. Dikenlerin battığı yerlerden kanlar yüzüne doğru aktı. Sonra eğlenmek için diye kendisine erguvani renkte bir elbise giydirdiler. Hepsi teker teker önünden geçiyor ve:

— Selâm sana ey Yahudilerin hükümdarı! diyerek birer tokat vuruyorlar, sonra önünde diz çökülüyor, tekrar kalkıp yüzüne tükürerek yanına koydukları kamışı kafasına indiriyorlardı.

Böylece gönülleri istediği kadar dövüp alay ettikten sonra Hz. İsâ'yı yine Pilatus'un yanına götürdüler. Bu arada karısı Genel Valiyi görmüş:

— O sâlih bir adamdır. Ondan elini çek! demişti.

Pilatus, balkondan Yahudilere göründü ve:

— İşte o adamı! dedi.

Yahudiler:

— Onu asın diye tekrar bağırdılar.

Pilatus bir daha:

— Ben onda bir suç bulmuyorum. Alıp siz asınız, diye teklif ettiyse de, Yahudiler itiraz ettiler:

— Bizim şeriatimiz var ve şeriatimize göre katli lâzımdır. Ama, bizim buna yetkimiz yok...

Pilatus, içeriye girip Hz. İsâ'ya:

— Seni itham ettikleri şeyler de doğru mudur? diye sordu.

Hz. İsâ, hiç cevap vermedi. Genel Vali bunun üzerine:

— Neden cevap vermiyorsun? Seni asmağa da serbest bırakmağa da kudretim olduğunu bilmiyor musun? dedi.

Hz. İsa, şu cevabı verdi:

— Eğer sana yukarıdan verilmemiş olsaydı, benim üzerimde hiç bir kudretin olmazdı.

Pilatus, onu serbest bırakmağa bahane arıyordu. Yahudiler bunu hissedince:

— Eğer onu salıverirsen Kayser'in dostu değilsin. Çünkü, kendisini hükümdar sayan herkes Kayser'e karşıdır, dediler.

Pilatus, bunun üzerine Hz. İsâ'ya yine kendi elbiselerinin giydirilmesini emrettikten sonra dışarıya çıktı ve İbrani'lerin Gabasâ dedikleri taş döşemeli mahkeme yerinde oturdu. Günlerden Cuma ve Yahudilerin bayramlarının ilk günüydü. Pilatus onlara:

— İşte hükümdarınız! dedi.

Ama, Yahudiler:

— Onu kaldır ve as.. diye bağırdılar.

— Demek hükümdarınızı asmamı istiyorsunuz?

— Bizim Kayser'den başka hükümdarımız yok.

Pilatus, bunun üzerine su getirtip herkesin önünde ellerini yıkayarak:

— Bu sâlih adamın kanı benim üzerimde de-

ildir. Ondan el yunuyorum, dedi.

Yahudiler ise:

— Onun kanı bizim üzerimize ve evlâdımızın üzerine olsun, diye karşılık verdiler.

Pilatus:

— Peki, öyle olsun! diyerek Barabas'ı salıverdi. Bu iş hiç hoşuna gitmemekle beraber, Hz. İsâ'yı Romalı askerlerin refakatinde çarmıha gerilmek üzere Yahudilere teslim etti. Bu sırada saat üçe geliyordu. Birlikte idam edilecek iki kişi daha vardı. Gerileceği haçı, yani çarmıhı sırtına yüklediler ve Golgota denilen kafa kayası adlı yere doğru yola çıktılar.

Hz. İsâ, uykusuz, yorgun ve perişan haldeydi. Üstelik fena halde dayak yemişti. Bu yüzden haçı taşıyamıyordu. Yolda Kirinalı Şem'un adlı birisine rastlayıp haçı ona yükleyerek taşımaya zorladılar. Romalı askerler, kendisine içmek için mürrüsâfi ile karışık şarap verdilerse de kabul etmedi. Bunun üzerine avuçlarından ve ayaklarından mıhlanarak haça gerildi. O hâlâ:

— Yârabbi, bunları affet. Çünkü ne yaptıklarını bilmiyorlar, diyordu.

İki haydut da iki yanında haça gerilmişlerdi. Pilatus «Yahudilerin Hükümdarı» diye Lâtince, Yunanca ve İbranîce bir yafta yazıp başının üstüne astırmıştı.

Yahudiler, hemen ona koşup:

— Bu yaftayı indir. Çünkü o Yahudilerin hükümdarı değildir, diye itiraz ettilerse de Pilatus:

— Ne yazdımsa yazdım! deyip onları koğdu.

Hz. İsâ, çarmıha gerildikten sonra Romalı askerler kur'a atıp elbiselerini paylaştılar.

Haçın altında toplanmış olan Yahudiler ona küfrederek:

— Başkalarını kurtardın ,ama kendini kurtaramıyorsun Haydi bakalım, haçtan in, sana iman edelim, dediler.

Hahamlar ise:

— Allah'a güveniyordu. Eğer Allah ondan razı ise kendisini kurtarsın. Biz de Peygamberliğine inanalım, diyorlardı.

— Eğer Mesih isen kendini de bizi de kurtar, dedi.

Öbür haydut ise:

— Sen, mahkûmiyet altında iken bile Allah'dan korkmaz mısın? Biz, haklı olarak mahkûm olduk ve yaptıklarımızın cezasını çekiyoruz. Bu adam ise suçsuzdur ,diye müdahalede bulundu.

Sonra Hz. İsâ'ya:

— Hükümranlığına ulaştığın zaman beni hatırla, dedi.

Hz. İsâ ona:

— Sana derim ki, hakikaten bugün benimle

İHANETİNDEN SONRA BÜYÜK BİR PİŞMANLIK DUYAN YUDA ALDIĞI PARALARI ÜZÜNTÜYLE TERE SAÇIYORDU.

HAÇI TAŞIYAN HAZRETİ İSÂ, YORGUNLUKTAN YERE DÜŞTÜ.

beraber Cennette olacaksın, karşılığını verdi.

Hz. İsâ:

— Susadım, dedi.

Orada bulunanlardan biri bir süngeri sirkeye batırarak kamışın ucuna takıp ona uzattı ve içirdi. Hz İsâ:

— Elovi Elovi.. limâ sebektani (Allahım) Allahım.. Beni niçin terk ettin? dedi.

Saat altı sıralarında ortalık karanlığa büründü. Güneş karardı ve mâbedin büyük perdesi ortasından yırtıldı. Saat dokuzda Hz. İsâ, yüksek sesle feryâd edip can verdi. Yerler titreyerek kayalar çatladı. Romalı yüzbaşı bu hali görünce yanındakilere:

— Bu adam hakikaten sâlih bir kimseydi, dedi.

İsâ mı? Yuda mı?

PAZARTESİ günü cesedlerin haçta kalması Yahudilerce caiz olmadığından onun eklemlerinin kırılmasını istediler. Bunun üzerine askerler, çabuk ölsünler diye gelip onunla birlikte haça gerilenlerin eklemlerini kırdılar. Lâkin, Hz İsâ'nın vefat etmiş olduğunu görerek bunu yapmadılar. Yalnız askerlerden biri mızrağı ile onun böğrünü deldi. Buradan kanla karışık su aktı.

Hz İsâ'ya inanmış olduğu halde korkusundan bunu açığa vuramıyan Erimtiya'lı Yusuf adında birisi Pilatus'a başvurup cesedi kaldırma müsaadesi istedi ve bunu alarak Hz. İsâ'nın nâşını haçtan indirdi. Onu baharatlayıp keten bezine sararak civarda hazır bulunan yeni bir kabre koydular.

Üç gün sonra ise Hz. İsâ ölülerden kıyam edip kendisine inananlara göründü. Sonra Cenab-ı Hak tarafından göğe kaldırıldı.

Biz Müslümanlar, Hıristiyanların bu rivâyetini reddederiz. Çünkü haça gerilen Hz. İsâ değil, onu ele veren Yuda idi. Yuda, ilk şaşkınlığı geçtikten sonra derdini bir türlü anlatamamış, üstelik yediği müthiş dayaklar, açlık, yorgunluk ve korkudan sersemleyip aklı başından gitmişti. Başhaham ile öbür hahamlar şahsan esasen Hz. İsâ'yı fazla tanımazlardı. Bunu, geçen olaylardan anlıyoruz. Hz. İsâ, ancak kendi muhitinde tanınan bir kimse idi. Bu yüzden karanlıkta onun yerine — Allah'ın irâdesiyle — Yuda yakalanmış ve cezasını çekmiştir. Hz. İsâ ise, üç gün gizlendikten sonra bir kısım Havariler ile buluşup görüştü ve sonra Cenab-ı Hak tarafından göğe kaldırıldı.

Eğer haça gerilen Yuda değil de Hz. İsâ olsaydı, ıstırap zamanında:

— Allahım, Allahım... Beni niçin terkettin? demezdi.

Çünkü bir Peygamberin Allah'dan ümid kesmesine ve ne kadar müşkül durumda olursa olsun böyle bir şey söylemesine imkân yoktur. Nitekim Peygamber Efendimiz (S.S.) Mekke'den Medine'ye göçerken kendisini öldürmek için peşinden giden müşrikler sığınmış olduğu mağarayı keşfettikleri zaman, yanında bulunan Hz. Ebû Bekir (R.A.), ölümün artık yüzde yüz gelip çattığına kani olarak büyük bir üzüntüye kapılmış, Peygamber Efendimiz (S.S.) ise ona sadece:

— Mahzun olma... Muhakkak ki Allah bizimle beraberidr, demekle yetinmiş ve hiç telâşlanmamış, nitekim Cenab-ı Hak bu iki göç yoldaşını koruyup kurtarmıştı.

Hz. İsâ, kendisinden sonra Resûl-ü Ekrem (S. S.) Efendimizin geleceğini haber vermiştir. Yuhanna İncilinde bu husus şöyle ifade edilmiştir:

— Sizin için benim gitmem hayırlıdır. Çünkü, ben gitmedikçe teselli verici gelmez. O geldiği zaman dünyayı günah ve salâh hususunda ilzâm edecektir. O hakikat ruhu geldiği zaman sizi tamamen hakikate irşâd edecektir. Çünkü kendiliğinden söylemiyerek ona bildirilen her şeyi söyleyecek ve olacak şeyleri haber verecektir.

HAZRETİ İSÂ CARMIHDA.

HAZRET-İ İSÂ İKİ KAATİLLE BİRLİKTE CARMIHA GERİLİYOR.

LEONARDA'YA GÖRE HZ. İSÂ'NIN SON AKŞAM YEMEĞİ TABLOSUNUN BİR KISMI.

İncil'in o gün konuşulan dildeki aslı, evvelce söylemiş olduğumuz gibi, ele geçmemiştir. Sonradan yazılan Yunanca nüshalarında teselli verici sözü, yani Perikletos, ilk nüshalarda Parakletis şeklinde idi. Nitekim asıl nüshadan Arapçaya tercüme edilmiş Bernaba İncilinde de Parekletis diye yazılıydı. Bunun Arapçaya tercümesi ise Ahmed sözüne karşılık olup Peygamber Efendimiz (S.S.) in mübârek şahsını anlatmaktadır. Lâkin, Hıristiyan kilisesi tarafından bu kelime sonradan Perikletos şekline çevrilerek mesele örtbas edilmek ve başka Peygamber geleceği gizlenmek istenmiştir. Buna rağmen Hz. İsâ'dan sonra insanları hakikate irşâd edecek birisinin geleceği gizlenememiştir. Esasen Katolik kilisesinin İncil'in yalnız kendi papazlarından başka kimsenin bilmediği Lâtince ile okunup yazılması mecburiyetini koyması da bundandır. Kur'an-ı Kerim ise Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin son Peygamber olduğunu tereddütsüz ve kesin şekilde bildirmektedir.

Yahudilik daha Herod zamanında yalnız İsrailoğullarının oturduğu bir kısım yerlerde kalmış, Filistin'in öbür yerleri ise putperestliğe tâbi olmuştu. Hattâ İsrailoğullarından da — evvelce de olduğu gibi — Yahudiliği terkedip putperestliğe geçenler vardı. Herod Antipas zamanında ise, işler büsbütün çığırından çıkmış bulunuyordu.

Antipas'ın kardeşi Filis'in ve ayni zamanda Herodiya'nın oğlu ve Salome'nin erkek kardeşi olan Agrippa, Roma'da ve tam bir Romalı gibi büyütülmüştü. Kendisi, 39 yılında amcası Herod Antipas'ı Roma'ya ihanetle itham etti. Roma İmparatoru Kaligula, onun dostu idi. İmparator olunca babasının ölümüyle Suriye'ye katılan yerleri Agrippa'ya vermişti. Onun jurnali üzerine Antipas'ı azledip Lion şehrine sürdü ve onun idaresinde bulunan yerleri de Agrippa'nın topraklarına ekledi. Daha sonra, İmparatorluğunu Ağrippa'ya borçlu olan Klodius, büyük babası I. Herod'un hâkim olduğu bütün bölgeleri Agrippa'nın idaresine terketti ve hahamları tâyin yetkisini de verdi.

Agrippa 44 yılında ölünce memleket evvelâ oğlu II. Agrippa'ya verilmek istenildiyse de sonra bundan vazgeçilip bir Genel Valinin idaresine terk olundu. 53 yılında II. Agrippa evvelâ Filistin top-

VATİKAN DA SİXTİN KİLİSESİNDE MİKEL ANJ TARAFINDAN YAPILAN İSA TABLOSU. MESİH BURADA KUVVETLİ VE ADALELİ OLARAK TASVİR EDİLMİŞTİR.

raklarına sahip oldu. İmparator Neron bunlara Celile ile Pere bölgelerini ve Taberiye şehrini ekledi.

II. Agrippa, Yahudi dinine ve geleneklerine bağlı ve âdil bir hükümdar olduğu için halk tarafından sevilirdi. Ölünce memleket yine bir prokürator'ün idaresine verildi. Böylece, Yahudiler için yeniden tazyik devri başladı. Bilhassa dinî meselelere vâki müdahaleler Yahudileri kızdırıyor ve isyanlara sevkediyor, lâkin bunlar büyük bir şiddetle eziliyordu.

En büyük isyan, Farizi'lerin tahrikleriyle nihayet Kudüs'de patlak verdi. Prokürator bulunan Florus, bunu bastıramıyarak kaçmak zorunda kaldı. Hattâ, Suriye Genel Valisi Cestiyus bile bu müthiş ihtilâle karşı duramıyarak geri çekildi. Böylece, Kudüs, bir müddet için olsun Yahudilerden temizlenmiş oldu. Ancak, Roma'nın böyle bir hale tahammülü yoktu. Hiç bir noktada gerileyemezdi. Çünkü, bir noktada gerilerse, her noktada gerileme başlardı. Filistin'den vazgeçmenin sonu Asya ve Afrika hâkimiyetini bile tehlikeye düşürebilirdi.

AMİENİ KATEDRALİNDE ANAKAPI ÜZERİNDEKİ İSÂ RESMİ

BUNUN üzerine İmparator Neron, meşhur kumandanlardan Vespanyanus'u büyük bir ordu ile Filistin'e gönderdi. Vespanyanus, evvelâ Celile'yi sindirdi. Sonra Kudüs'ü muhasaraya hazırlanırken imparator seçildiği için yerine oğlu Titus'u bırakıp Roma'ya döndü. Kudüs, onun teslim teklifini reddedince sert ve kanlı bir savaş başladı. Lâkin, Yahudiler bunu kaybetiklerinden, 70 yılında Titus ordusuyla şehre girdi.

O zaman, Roma intikamını korkunç bir şekilde aldı. Kudüs, baştan başa yağmalandı. Mâbedler soyuldu ve sonra hepsi ateşe verildi. Yalnız Kudüs'de bir milyon Yahudi öldürüldü. Memleketteki kurbanlar ise, sayısızdı. Sağ kalanların hepsi esir sayıldı. Bunlar, ya köle olarak satıldılar veya Mısırdaki taşocaklarında ve mâdenlerde çalışmağa mecbur edildiler. Bu sırada kaçamasınlar diye sol ayaklarının siniri dağlanarak yakılıyordu. Bir kısmı ise Roma'ya götürülüp sirklerde vahşi hayvanlar tarafından parçalanmaları halka seyrettirildi. Yahudilere olan zulmü Buhtünnasır'ı çok geride bırakan Titus, bu münasebetle Roma'da parlak bir zafer alayı tertipledi.

Bu son fâcia üzerine Yahudiler artık Filistin'de tutunamadılar ve dünyanın dört tarafına dağıldılar. Siyasî varlıkları, Roma'nın müthiş darbesiyle son buldu. Bir kısmı Arabistan Yarımadasına kaçarak Yesrib (Medine) de yeni bir iktisadî merkez kurdular. Burada bir İbranî Üniversitesi açtılar. Civarda kendilerini koruyacak kaleler inşa ettiler. Doğu'da bu son Yahudi merkezi ise, İslâmın yayılmasıyla ortadan kalkmıştır.

Hz. İsâ'nın Cenab-ı Hak tarafından göğe kaldırılmasından sonra hayatta kalan onbir Havârisî, Hıristiyanlığı yayma vazifesini üzerlerine aldılar. Bunun için, hedef olarak fakir halk tabakasını seçmişlerdi. Evvelâ kendilerine yardımcılar buluyor, bunlar, onlara tâbi olarak dini öğreniyor ve her tarafa yayıyorlardı. Bilhassa köleler, tek teselli olarak Hıristiyanlığa sarılmışlardı. Çünkü o devirde onların hayat şartları çok ağırdı.

İlk yüzyılda, Hıristiyanlık büyük bir sür'atle yayıldı. Bunu en çok Yunanlılar benimsemişlerdi. Roma'da bile ilk Hıristiyanlar Yunanlılardı. Ancak, din de sür'atle çığırından çıkmış bulunuyordu. Kısa zaman sonra Hz. İsâ'nın Allah'ın oğlu olduğu safsatası kabul edildi. Sonra teslis, yani üçleme akidesi meydana çıktı. Bu da baba - oğul- kutsal ruh, yani Allah - İsâ - Cebrâil'den mürekkebti. Böylece ezeli ve ebedî kudret üçe bölünmüş oluyordu. Teslis, Hıristiyanlığa eski dinlerden aktarma edilmişti. Neticede Hıristiyanlar, Tevhid = Allah'ın Birliği inanışından ayrılmış ve ona ortak koşmuşlardı.

Hıristiyanlar, bir taraftan da dinî teşkilât kurmağa başladılar. Bir şehirde yaşayan Hıristiyanlar, Pazar günleri ibâdet etmek için bir araya gelirlerdi. Bu toplantı (Eglis) diye anılırdı. Mânası ise, (Meclis) dir. Eglis'e devam edenler, birbirlerini kardeş ve Eglis'i bir aile sayarlardı. Bu yüzden üyelerden zengin olanlar, servetlerinin bir kısmını fakir

HAZRETİ İSA'NIN ÇARMIHTAN

ÇARMIHTAN İNDİRİLDİKTEN SONRA İSA'YI MERYEM'İN KUCAĞINDA GÖSTEREN MİCHELANGELO'NUN MEŞHUR TABLOSU.

HIRİSTİYANLAR İSA'NIN ÖLDÜKTEN SONRA DİRİLDİĞİNİ VE BAZI HIRİSTİYANLARLA KONUŞTUĞUNU İNANIRLAR.

ve muhtaçlara verilmek üzere Eglis'e terkederlerdi.

Eglis'ler, bulundukları şehirlerin adıyla anılırlar ve kendi aralarında dini ve sosyal bir birlik teşkil ederlerdi. Eglis'lerin hepsine birden İsâ Eglisi veya Genel Eglis mânasına olarak Katolik Eglisi denirdi. Kilise sözü de, Eglis'den bozmadır.

Eglis'lerde dua edilir, İncil ve Havâri mektupları okunur ve birlikte yemek yenirdi. Bu, Hz. İsâ'nın Havârileriyle birlikte yemek yemesini temsil için yapılırdı.

Hıristiyanlık, yeni bir kültür yaratmıştı. Bu yüzden bu dine girmek isteyen, buna intibaka mecburdu. Bunun için de evvelâ gittikçe karışık hâle gelmiş bulunan Hıristiyan akidesini öğrenmesi icabederdi. Eglis, bu maksatla, birisini seçer ve namzed bir müddet ondan ders alırdı. Sonra vaftiz edilip dine kabul olunurdu.

Eglis'lerin birer dini başkanı vardı. Buna Evek denirdi. Evek'lerin en büyüğü ise Roma Eglis'inin başkanıydı.

Evvelce söylemiş olduğumuz gibi, Roma, kendi tebaasının dini işleriyle meşgul olmazdı. Hıristiyanlığın ilk zamanlarda sür'atle yayılmasına sebep bu idi. Ancak, asıl Roma vatandaşları için bazı mecburiyetler vardı. Meselâ, her Romalı, Roma tanrıları şerefine tertiplenen törenlerde bulunmağa, hâkim ise mahkeme başlamadan evvel tanrılar adına kurban merasiminde hazır olmağa ve onlara buhur sunmağa, askere sancaklara ve işaretlere tapmağa mecburdu. Tabii, bir Hıristiyanın böyle bir şey yapmasına imkân yoktu. Esasen onlar, Roma tanrılarından ve putperestliğe ait âdetlerden tiksinirlerdi. Hıristiyanlığa geçmiş bir Romalı veya Roma'da yaşayan bir Hıristiyan, Hıristiyan olduğu için değil de Roma tanrılarını küçümsediği ve kanunlarına aykırı davrandığı için takibata uğrardı. Çünkü, Romalıların buna hiç tahammülleri yoktu. Bu yüzden kendilerine karışmayıp ayrı yaşayan, genel şenlik ve bayramlara, büyük dini törenlere katılmayan, hattâ — tıpkı Yahudiler gibi — kendilerini aşağı gören Hıristiyanlara zamanla fena halde düşman oldular.

Hıristiyanlara yapılan işkenceler

HIRİSTİYANLIKTA bir âdet vardı. Toplantılarına ve dini törenlerine yalnız Hıristiyanlar kabul edilmekteydi. Yani, hiç bir yabancı aralarına giremezdi. Bunun için Hıristiyan

olmayanların bu toplantılar hakkında bir fikirleri yoktu. İşte bu yüzden yavaş yavaş Hıristiyanların bu toplantılarda kötü şeyler yaptıkları, gizli âyinleri sırasında Hıristiyan olmayanların çalınmış çocuklarını öldürerek yedikleri şeklinde olmıyacak rivâyetler çıkmağa başladı. Bu gibi rivâyetler, putperestler tarafından evvelce Yahudiler hakkında da çıkarılmış, onların yabancıların çocuklarını kaçırarak kanlarını içtikleri söylenmişti. Hattâ, bu söylentiler, Hıristiyanlık devrinden çok sonra da devam etmiştir. Ancak, Yahudiler uğradıkları son büyük darbeden evvel bir hükûmet şeklinde, yani sosyal ve siyasal olarak teşkilâtlanmış halde bulunduklarından ve çok zaman kendilerini kendi dinlerinden olanlar idare ettiği için bu gibi iftiralardan zarar görmemişlerdi.

Hıristiyanların ise durumu böyle değildi. Yalnız dini teşkilât kurmuş bulunuyorlardı. Bu teşkilâtın ise hiç bir maddi gücü mevcut değildi ve kendilerini himaye eden siyasi bir otorite de yoktu. Bu yüzden, çok zaman zulme ve haksızlığa uğrarlardı. Böylece III dördüncü yüzyılda ağır durumlara düştüler. Meselâ, İmparator Neron, Roma'yı bizzat kendisi yaktığı halde, bu suçu Hıristiyanlara yüklemekten çekinmedi. Gerçi aleyhlerine hiç bir delil elde edilemediyse de buna aldıran olmadı. Evvelâ bazı Hıristiyanlar demir kerpetenlerle diz kapakları ezilmek ve vücutlarının en hassas yerleri kızgın demirlerle dağlanmak suretiyle işkenceye uğratıldılarsa da buna büyük bir imanla karşı koyup hiç bir itirafta bulunmadılar ve cemaatlerinin reddetmiş olduğunu dalma reddettiler. Neron, buna rağmen onların suçlarını kabul ettiklerini ilân etti.

Bunun üzerine bir kısmı haça gerilmek, bir kısmı bir direğe bağlanarak katrana bulanıp diri diri yakılmak, bir kısmı da arenalarda vahşi hayvanlara parçalatılmak suretiyle mahvedildi. Bu gibi idamlar kütle halinde yapıldığı için Eglis'lerin her sosyal sınıfa mensupları bunlardan paylarını aldılar. Yalnız bazı pek zengin kimseler, büyük rüşvetler vererek canlarını kurtarıp kaçtılar. Bu devirde Hıristiyanlar Roma tarafından insanlık düşmanı ilân edilmiş ve haklarında her türlü muamele revâ görülmüştür. Böylece, Romalıların onlara beslediği nefret kısmen tatmin edilmiş oldu.

70-117 yılları arasında Roma İmparatoru bulunan Trayan, ilk defa olarak Hıristiyanlığa ve Hıristiyanlara karşı genel tedbirler almıştır. Onun neşrettiği emirname ile Hıristiyanlık bir suç telâkki edildi, Eglis teşkilâtı yasaklandı. Cemaat toplantıları, Roma aleyhinde gizli cemiyetler sayıldı ve bu yüzden bunlara mensup olanların hepsi idama mahkûm oldu. Böylece, Hıristiyan olduğu anlaşılan herkes başka bir suçla itham olunmasına lüzum kalmadan idam ediliyordu. Hıristiyan olduğunu başkaları huzurunda itiraf edeni ise öldürmek suç sayılmamakta idi.

Ancak kimin Hıristiyan olduğu, kimin olmadığı belli değildi. Bu yüzden bir çok tereddütler hâsıl oluyordu. Meselâ Bitini Valisi Pilinos, İmparatora yazdığı mektupta kendisine «Hıristiyan» adı altında bir çok kimseler getirildiğini, bunu itiraf ve bu hususta ısrar edenleri idam ettirdiğini bildirmiş, geri kalanlar hakkında ne yapacağını sormuştu.

Sonra, onlar hakkında şu bilgileri vermişti:

— Bunlar, kendilerine isnâd edilen suçun sabahları güneş doğarken kalkıp İsâ'ya bir Tanrı gibi ibâdet etmekten, aralarında onun adına ilâhiler okumaktan, hırsızlık, adam öldürme, zinâ gibi şeylerden uzak durup ahidlerinde mutlaka sebât etmekten ibaret bulunduğunu, bundan sonra herkesin yerli yerine çekildiğini, sonra birlikte yemek yemek için toplandıklarını söylüyorlar. İçlerinden iki kadına, hakikati itiraf ettirmek için pek fazla işkence ettirdim. Lüzumsuz, müfrit ve bâtıl bir inanıştan başka bir şey bulamadım. Bu bâtıl inanış yalnız şehirlere değil, kasabalara ve köylere kadar yayılmaktadır.

Trayan, kendisine şu cevabı verdi:

— Kimin Hıristiyan olduğunu araştırmağa lüzum yok. Eğer biri ihbar edilir ve kendisi de bunu itiraf ederse o zaman cezalandırmalı. Lâkin inkâr edenleri ve haklarındaki şüpheler ne kadar büyük olursa olsun bizim tanrılarımıza ibâdet edenleri affetmeli. İmzasız mektuplarla yapılan ihbarlara da hiç itibar olunmamalı.

Hıristiyanlar vahşi hayvanlara parçalatılıyor

BUNDAN sonra Doğu'da Trayan Kanunu gereğince Hıristiyanlara zulüm başladı. Devlet memurları gerçi bunu yapmıyor, lâkin halk kendilerini zorluyordu. Bir kıtlık, salgın hastalık veya deprem olduğu zaman, Bu, tanrıların Hıristiyanlara kızmasına hamledilirdi. O zaman halkın galeyanı ile Hıristiyanlar devlet memurlarına zorla yakalatılıyor ve vahşi hayvanlara atılıyorlardı

Hıristiyanlardan idama mahkûm olanlar o devrin âdetlerine göre cezalandırılırlardı. Bunlar, Roma vatandaşı ise, yalnız kafaları kesilmekteydi. Öbürleri ise, ağır işkencelere uğratılırlar ve idamları umumi eğlenceler şeylinde yapılırdı.

177 yılında Lion ve Viyana şehirlerinde Anadolu'lu Yunanlılardan kurulu cemiyetler meydana çıkarılmıştı. Hepsi tevkif edildi. Bunlardan, hükûmet memurları huzurunda Hıristiyan olduklarını gizlemiyenler idama mahkûm oldular. Kendileri hemen ağır işkencelere uğratıldı. Maksad, gizli toplantılarında suç işlediklerini ve bu arada çocukları yediklerini itiraf ettirmekti. Lâkin, Hıristiyanlar, dinlerine leke sürdürmemek gayretiyle korkunç işkencelere rağmen bu ithamı şiddetle reddettiler.

O zaman, içlerinden Blandin adlı bir genç kız, görülmemiş cesaretiyle hepsine örnek oldu. En ağır işkenceler altında sadece:

— Ben bir Hıristiyanım. Bizim topluluklarımız-

İLK HIRİSTİYANLARA ROMALILAR TARAFINDAN TÜRLÜ İŞKENCELER YAPILIR, VAHŞİ HAYVANLARA PARÇALATILIRLARDI.

da hiç bir kötülük ve suç yoktur, demekle yetindi.

Lion Eglisinin Başkanı Sanktos da müthiş işkenceler altında sorulan suallere tek bir cevap vermişti:

— Ben bir Hıristiyanım!

Lion Valisi, Hıristiyanların şehrin arenasında vahşi hayvanlara parçalattırılmasını emretti. Bu, halk için büyük bir eğlence demekti. Herkes, tiyatroya koştu ve mazlûmların âkıbetini büyük bir zevkle seyretti. Oyunlar (!) başlarken Sanktos kızgın bir demir iskemleye oturtulmuştu. Bu, ağır ve uzun bir işkenceydi. Tiyatro sona erdiği zaman hâlâ sağdı ve nefes alıyordu. Bunun üzerine bir kılıçla öldürüldü. Vücudu işkenceden harap halde

HAZRETİ İSÂ'NIN ÇARMIHA GERİLDİKTEN SONRA HAKİKİ HIRİSTİYANLARA GÖRÜNDÜĞÜNÜ İFADE EDEN BİR TABLO.

olan ve müthiş ıstıraplar içinde bulunan Blandin, bir direğe bağlandı ve canavarlar üstüne salıdırıldı. Lâkin hayvanlar, onu parçalamak istemediler. Bunun üzerine tekrar hapse götürüldü. Bir kaç gün sonra yeniden bir eğlence düzenlendi ve genç kız arenada halkın gözü önünde kızgın iskemleye oturtuldu. Burada uzun saatler kaldıktan sonra bir ağa sarılarak azgın boğaların önüne atılıp onların boynuz darbeleriyle günlerdir çektiği işkence son bularak hayata vedâ etti.

Ancak bu haller, Hıristiyanları asla yıldırmıyordu. Çünkü bu şekilde ölmek, inanışlarına göre en büyük şeref ve din şehidi ünvanını almalarına vesiyle idi. Zamanla, böyle âkıbetleri büyük bir arzu ile ister oldular. Bu yüzden kendilerini bizzat ihbar ederek mahkûm edilmelerini taleb ediyorlardı. Bir defasında bir kaç Hıristiyan tevkif edilmişti. Bunun üzerine şehirde bulunan bütün Hıristiyanlar başvurup idamlarını istediler. Vali, bir kısmını idam ettirdikten sonra:

— Budalalar, gidin başımdan... Ölmeyi bu kadar istiyorsanız kendinizi asın veya bir uçuruma atın! diyerek, kalanları koğdu. Böyle muamelelere uğrayan Hıristiyanlar ise din şehidi şerefine ermek için Romalıların mâbedlerine girip putlarını tahrib ederlerdi. Lâkin, kilise sonunda böyle müfrit davranışları yasakladı.

Üçüncü yüzyılda Hıristiyanların sayısı hem pek artmış, hem de din yüksek tabaka arasında da yayılmıştı. O zaman Roma İmparatorları Hıristiyanlığı ciddi bir tehlike olarak telâkki etmeğe başladılar ve bu dini ortadan kaldırmak için büyük bir şiddetle harekete geçtiler. Bütün Hıristiyanlar, Roma tanrılarına ibâdete mecbur tutuldular. İtaat etmiyenler hapse atılıp aç ve susuz bırakıldılar. İleri gelenleri ise idam olundular. Tabii, bu idamlar hep işkence ile olmaktaydı. Bazı Hıristiyanlar, Roma tanrılarına tapmış olduklarına dair Roma memurlarından büyük rüşvetler karşılığında vesikalar elde edip kendilerini kurtardılar. Pek azı da boyun eğerek söyleneni yaptı. Lâkin bunlar, kilise tarafından uzun müddet affedilmedi.

Bundan sonra bir emirname yayınlanıp her tarafa bütün ruhani reislerin idamı bildirildi. Bu münasebetle, en büyük ruhani olan Roma Evek'i, tevkif ve idam edildi. Bir kısım ruhaniler ise diri diri yakıldı. Yakalanan Hıristiyanlar ağır işlere ve madenlere gönderildi. Kadınlar, uzak şehirlere sürüldü.

Sonra, zulüm yavaşladı ve durdu. Kırk sene müddetle Hıristiyanlara ilişen olmadı. Bu yüzden bu dinin yayılışı sür'atlendi. Bu arada bir çok askerler, hattâ Roma Valileri ve saray mensupları Hıristiyanlığa geçtiler. Ancak, bir müddet sonra Hıristiyanlar, Roma ordusunda hizmet etmek istememeğe başladılar. Aslında imparatordan ve Roma tanrılarından nefret ediyorlardı. Bunun üzerine bütün askerlerin Roma dinine göre kurban sunmaları istendi. Bu da, bir çoklarının ordudan ayrılmasına sebeb oldu. İşte, bunun üzerine yeniden bir zulüm devri başladı. Yine bütün Hıristiyanların Roma tanrılarına tapmaları emrolundu. Bunu yapmayanlar işkenceler ve idamlarla ezildi. Bir kısmı, ister istemez bu emre boyun eğdi. Nihayet, Hıristiyanlık resmen ilga olunup yasak edildi. Yasağa uymayanlar idama mahkûm oldular. Roma'da o sırada Çift (Doğu ve Batı) İmparatorlar Devri başlamıştı. Doğu İmparatoru bütün bu emirleri şiddetle tatbik ederek Hıristiyanlara tam mânasıyla kan kusturdu. Batı İmparatoru Konstantin ise Hıristiyanları severdi .Bu yüzden emirleri tatbik alanına koymadı. Hıristiyanlar, Doğu İmparatorunun icraatını protesto için kütle halinde kendisine başvurup idamlarını istediler. Tabii, bunun tatbikine imkân yoktu. Bunun üzerine isteklerinde ısrar edenlerin elebaşıları öldürtüldü. Öbürleri, birer gözleri çıkarılır ayak sinirleri yakılarak madenlere yollandılar.

Doğu İmparatoru Gabr ,Hıristiyanlarla başedemiyeceğini anlayınca, sonunda onlarla uğraşmaktan vazgeçti. Hıristiyanların pasif direnişi kendisini mağlûp etmişti Gabr, Hıristiyanlığın suç olmadığını ve bu dine mensup bulunanların ibâdetlerini artık serbestçe yapabileceklerini ilân etti.

Zulüm devri, sona ermiş oluyordu.

Kostantin'in annesi Hıristiyandı.

324 YILINDA tek başına Roma İmparatoru olan Kostantin'in annesi Hıristiyandı. Kendisi ise, sonradan çıkarılmış bulunan bütün rivâyetlerin aksine, ölümüne kadar bu dine girmemiştir. Hıristiyanları desteklemesine sebeb, mücadelesi sırasında — annesi Hıristiyan olduğu için — onların kütle halinde kendi tarafını tutmuş olmalarıydı. Bu hal ise başarısında mühim rol oynadı. Kendisi tek başına İmparator olmadan on bir yıl evvel bir emirname yayınlayıp Hıristiyanlığın Roma dini ile müsavi olduğunu ilân etmişti. Kim isterse, istediği dini seçebilecekti. Böylece, vicdan hürriyeti Roma'da kabul olunuyordu. Sayısız Hıristiyan hemen onun ordusuna koştu ve kahramanca savaştı. Kilise, Kostantin'in ordusunda savaşırken ölenlerin din şehidi sayılacağını ilân etmiş, Kostantin ise bunun karşılığında evvelce zaptolunan kilise mallarını iade etmişti.

Doğudaki İmparator Liçinyüs ise aksine Hıristiyanlar aleyhine harekete geçmiş, bu dinden olan memurları devlet hizmetinden uzaklaştırmış, ruhani reisler toplantılarını yasak etmiş, bir kısım Hıristiyanları hapse atmıştı. Tabii bu davranışının mücadeleyi kaybetmesinde mühim rolü oldu. Kostantin tek başına kalınca, Doğu'daki Hıristiyanlara da aynı hakları tanıdı. Bununla beraber, kendisi putperestti ve putperest tebaasının haklarını da dikkatle korurdu. Paralarının üstünde putperest işaretleri durmakta ve geleneksel «Mâbud Mars'ın şerefine ve İmparatorun dehâsına» ibâresi yazılı bulunuyordu. Kendisi ise en büyük putperest ruhani derecesi olan Baş Pontif ünvanını muhafaza ediyor ve bu müna-

sebetle gerekli törenlerde hazır bulunuyordu. Yalnız askerlerinin sancaklara haç işaretini koymalarına ses çıkarmamıştı.

Dördüncü yüzyılın başında ise, Hıristiyanlık dini tamamen çığırından çıkmış bulunuyordu. Yunan ve Roma putperestliğinin bir çok inanışları bu dine sinmişti. İncil adıyla sayısız kitap elde dolaşmakta idi. Bu da ,mezheb anlaşmazlıklarına yol açmakta idi. Bâbil asıllı Teslis akidesi, dinin esası olmuştu. Hz. İsâ'nın Allah'ın oğlu ve hattâ bizzat Allah olduğu iddia edilmekteydi. Kostantin'i, Hıristiyanlık inanışındaki aykırılıklar doğrudan doğruya ilgilendirmiyordu. Onun arzusu, Hıristiyan tebaası arasında mezheb mücadelelerinin başlamasını önlemekti. Aksi halde, hâkimiyetinin unsuru zayıflardı. Bu maksatla tek başına İmparator olduktan bir yıl sonra İznik'de bir Ruhanî Meclis topladı. Kendisi Yunanca bilmediğinden burada Lâtince olarak bir açılış konuşması yaparak Hıristiyanlığın tek bir mezheb ve inanış haline getirilmesini istedi. Bu meclis, daha evvel söylediğimiz gibi, elde dolaşan İncil'leri tetkik ederek bunun dördünü seçip resmen kabul ve Hıristiyan akidesini Teslis esasına dayandırarak ilân etti. Kostantin, bu meclisin kararlarını hemen yayınlayıp bütün Hıristiyanların bunlara uymasını emretmek suretiyle tek bir Hıristiyan mezhebini bütün İmparatorluk için yürürlüğe koydu ve buna aykırı davranışları yasakladı.

Putperestlik ise, her müdahaleden uzak ve serbest şekilde devam ediyordu. Devlet memurlarıyla askerlerin çoğunluğu, hâlâ eski dinde idi. Kostantin bir taraftan bu dini ve onun gelenek ve göreneklerini kuvvetle himaye ederken, diğer taraftan Hz İsâ'nın Hıristiyan inanışına göre çarmıha gerildiği yeri temizletip ziyaretlere açtı. Gömüldüğü iddia edilen yerde Kumame ve doğduğu yerde Beytüllahm kiliselerini inşa ettirdi. Böylece, sonuna kadar iki taraflı bir dini politika takip ederek hem putperestleri ve hem de Hıristiyanları memnun etmeğe çalıştı.

ANCAK putperestler onun Hıristiyanlara pek müsâid davrandığından, bu yüzden bazı geleneklerden fedakârlık ettiğinden şikâyetçi idiler. Hıristiyanlarsa onun hâlâ resmen putperest kalmasını hoş görmüyorlardı. Yani, neticede 327 tarihinde vefat ettiği zaman hiç bir tarafı tam mânasiyle memnun edebilmiş durumda değildi. Bununla beraber, Hıristiyanlar onun ölümünden faydalanarak ruhunu teslim etmeden evvel resmen Hıristiyanlığa geçmiş olduğunu ilân ve kendisini bir Hıristiyan olarak kabul ettiler. Halbuki bu, doğru değildi. Hıristiyanlık ise ,asıl onun ölümünden sonra ve Hıristiyan imparatorlar devrinde pek sür'atli bir ilerleme kaydedip nihayet devletin resmî dini haline gelmiş ve putperestlik terkedilip yalnız köylerde ve cahil halk arasında bir müddet daha devam edebilmiştir. Aynı devir içinde kilise bütün teşkilâtını tamamlamış ve halktan ayrı, özel imtiyazlara sahip bir ruhanî zümresi meydana gelmiştir.

İznik Meclisinin kararları, İmparatorluğun batı kısmında itirazsız kabul edilmişti. Lâkin, Kostantinin ölümünden sonra Doğuda buna aykırı bazı mezhepler zuhur etti ve hayli tutundu. Meselâ bunlardan Teslis akidesini reddeden Aryus mezhebi bir ara İmparator bulunan Konstans tarafından kabul edilmiş ve Doğu bölgesi bu mezhebe girmişti. Bu yüzden İmparatorluğun büyük merkezinde isyanlar ve ayaklanmalar bile oldu. Batı Bölgesi İmparatoru Konstan ise, İzmir Meclisi kararlarına taraftardı. Bu yüzden artık Papa diye anılmağa başlanan ve Hıristiyanlık Baş Ruhanisi sayılan Roma Evlek'i, İznik kararlarına dayanan Katolik mezhebini İmparatorluğun resmî dini olarak kabul ve ilân etti. Diğer taraftan kiliseler yavaş yavaş, Hz. İsâ, Hz. Meryem ve Havarî resimleriyle doldurmağa, bunlara ise alenen tapılmağa başlandı. Yani, Hıristiyanlık sür'atle putperestliğe doğru gidiyordu. Nihayet, Beşinci yüzyılda buna karşı ilk tepki uyandıysa da, bu sefer resimlere taraftar ve aleyhtar olanlar arasında kanlı mücadeleler başlıyarak sürüp gitti. Sonunda resim taraftarları bu mücadeleyi kazandılar. Böylece putperestlik, Hıristiyanlığa biraz daha sızmış oldu.

Altıncı yüzyılda ise, yeni bir din doğdu. Bir papaz, Hıristiyanlıkla eski inanışları birleştirmeğe kalktı. Bunun oğlu Mani, eski İran ve Hind dinlerini de buna dahil etti. Böylece Hıristiyanlık, çeşitli putperestlik, yıldızlara tapma, zerdüştlük, ateşe tapma, Euda ve Brahma dinlerinden mürekkep Maniheizim doğdu ve her inanışı okşadığı için inanılmaz bir hızla yayıldı. Kısa zaman sonra da Doğu bölgesinde Hıristiyanlığı tamamen ortadan kaldıracak hale geldi.

İşte, Müslümanlığın zuhuru, Manihcizm'i ortadan kaldırarak bütün dünyaya yayılmasına engel olmuştur. Hattâ Yahudilik ve Hıristiyanlık bu sayede varlıklarını muhafaza edebilmişlerdir. Ancak bu itikad, bazı bâtınî inanışlar halinde ve İslâm dini içinde bazı zümrelerin akîdesi olarak devam etmiştir.

Diğer taraftan Doğu ve Batı kiliselerinin arasındaki anlaşmazlık durmadan artmış ve nihayet bunlar 858 yılında biribirlerini afaroz ederek iki ayrı kilise, Batıda Katolik ve Doğuda Ortodoks kilisesi kurulmuştfu. Aslında Ortodoksluk, Hıristiyanlıkla Yunan putperestliğinin karışımından doğan birer bâtıl inanç haline gelmişler, Hz. İsâ'nın getirdiği doğru din ise kaybolmuştu. İşte bütün bunlar, insanları doğru dine, hakiki inanca ve Hak yoluna irşâd edecek son bir Peygamberin gelmesini gerektirecek bir durum meydana getirmiş, Cenab-ı Hak da bunun üzerine son Peygamber olarak Muhammed Mustafa (S.S.) Hazretlerini insanlara hidâyet ve âlemlere rahmet olarak göndermiştir. Kendisi ve onun vasıtasiyle inen Kur'an-ı Kerim, kuruyu ve yaşı bırakmadan insanlar için her şeyi bildirici, bütün tereddütleri giderici, Allah'ın Rahmetini haber verici ve azâbiyle korkutucu açık delîller, Âyetlerdir.

Hz. Muhammed Mustafa (S.S.)

BABASI ABDULLAH, ANNESİ ÂMİNE HÂTUN'DUR. SON PEYGAMBERDİR — MEDİNE'YE GÖÇ — BEDİR VE UHUT SAVAŞLARI.

ARAP Yarımadası, aslında bir Sâmî yurdudur. Bu ırka mensup çeşitli milletler, Yarımadanın çeşitli bölgelerinde yerleşmişler ve zaman zaman Mezopotamya ve Suriye'ye dalgalar halinde taşmışlardır. Bunların bu bölgelere gelenleri, oradaki yerleşmiş çeşitli kavimlerle karışmışlar. Bir kısım bunların arasında eridi, bir kısmı ise yeni milletler meydana getirdiler. Asıl yarımadada kalanlar ise, genellikle Arab diye anıldılar. Ancak, bunlar da ırkî saflıklarını tamamen muhafaza edemediler. Meselâ, Suriye yoluyla Arabistan'a inen ve Asya menşeli olan Hurriler, yarımadaya sızarak Hicaz bölgesine kadar ilerlemiş ve burada yerleşmişlerdi. Nitekim Hz. İbrahim'in de oğlu Hz. İsmail'i getirip Mekke bölgesine yerleştirmiş olduğunu daha evvel görmüştük. Hz. İbrahim ise Sâmî, yani Sâm oğullarından değil, Yâfes oğullarındandı. Yapılan Arkeolojik araştırmalar, Hicaz bölgesinin bu devir sâkinlerinin Sâmîler gibi Dolikosefal = Uzun kafalı değil, Türklerin de mensup bulunduğu Asya kavimleri gibi Brakisefal = Yuvarlak kafalı olduğunu kesin şekilde ortaya koymuştur. Hz. İbrahim ve onun neslinden gelenler de hep böyle idiler. Ancak, onun getirdiği dini kabul eden bir çok Dolikosefal milletler bir araya gelmiş, birbirine karışmış, yüz yıllar boyu devam eden ihtidâlar gittikçe daha karışık ırklara mensup bir toplum meydana getirmiş, sonra bunların hepsine birden İbrâni denmiştir.

Kendilerini bir tek millet haline getiren ise, tesiri altında kaldıkları kültürdü. Onun en mühim unsuru da din ve sonra dil idi. İbrâniler, Bâbil esaretine kadar ihtidâ edenleri kendilerinden saymışlar ve aralarında eritmişlerdir. Ancak, Hz. Azrâ devrinden sonra cemaate yabancılar kabul edilmedi, girenler ise İbrâni sayılmadı. Yalnız bu arada Hz. İbrahim'in nesli saflığını muhafaza ederek devam etti. Nitekim, Yarımadada oturan Arablar, Hicaz'da Hz. İbrahim'in oğlu Hz. İsmail'in neslinden gelenleri hiçbir zaman kendilerinden saymamışlar, ve bunlara Arablaşmış mânasına olarak Mütearribe demişlerdir. Temiz Arab ırkının yurdu ise İç Yemen, Hadramut ve Amman bölgeleriydi. Buradan çıkan kabileler ise, Yarımadanın çeşitli bölgelerine dağılmışlardır.

Böylece Arabistan Yarımadası Kuzey ve Güney olmak üzere iki etnik grup teşkil ediyordu. Gerçi zamanla Kuzeyliler Güneye, Güneyliler de Kuzeye gidip yerleşmişlerse de yine Güneylilere Kathani ve Kuzeylilere Nezârî demekte devam edilmiş ve aralarında dalma bir zıdlık bulunmuştur. Kuzeyliler, Güneylileri daha iptidaî bulur, Güneyliler ise Kuzeylileri yabancı sayarlardı. Asıl Arab ırkına mensup Güneyliler, ortadan kalkmış olan İmlikler ve Semûdlar ile akraba ve urkdaştılar. Güneylilerle Kuzeylilerin geleneklerinde, sosyal yaşayışlarında iktisadî faaliyetlerinde ve hattâ dillerinde fark vardı. Güneyden gelip Kuzeyde yerleşenlerin en mühimleri Yesrib (Medine) lilerdi. Bu yüzden tam Kuzeyli olan Mekkelilerle hiç anlaşamazlardı.

Ana Güney kabileleri şunlardı:

Hamdan ve Mehzic kabileleri: Büyük kısım daima Yemen ve bölgesinde kalmıştır. Hâlâ Tâif'in Güney doğusunda oturan ve Hz. Ömer devrinde İran fethinde büyük rol oynamış bulunan Sekîf aşireti, bunlardandır.

Tay'lar: Güneyden göçüp Mezopotamya'da 2000 yıldanberi Selmâ ve Ace dağları civarında oturmuşlardır. Onlardan dolayı Suriyeliler ile Iraklılar bütün Arabları uzun müddet Tay adını vermişlerdir. Tay'lar ise kendilerini daha ziyade meşhur bir aşiretlerinin, Sammar'ların adiyle anmışlardır.

Amile ve Cüzamlar: Bunlar da çok eski çağlardan beri Güneyden Mezopotamya'ya göçmüşler ve Filistin'e yerleşmişlerdir.

Lahm'lar: Güneyden göçüp Fırat bölgesinde Hire devletini kurmuşlardır.

Kinde'ler: Hadramut'da kalmışlardır.

Azd'lar: Amman'dan Kuzeye doğru göçmüşlerdir. Suriye'de bir devlet kuran Gazzan'lar, bir zaman Mekke'ye hâkim olmuş bulunan Huzâe'ler Yesrib'de yerleşmiş bulunan Evs ve Hazrec aşiretleri hep bunlara mensupturlar.

Himyer'ler: Çok eski çağlarda Kuzeye göçüp Suriye bölgesinde yerleştiler. Huzâe'lerin bunlara mensup olmak ihtimali de vardır. Suriye'de yerleş-

muş Bahra ve Tenûh'lar; Hicaz'da İzam vâdisinde yaşayan Cübeyne'ler, ve komşuları Urzâ'lar; Kuzey Hicaz çölünde mekân tutmuş Beli'ler, hep bunlardandır.

Nizar'lar, Naadlar

KUZEY kabileleri olan Nizar'lar, Naad'lar diye de anılırlardı. Bunların asıl vatanı, Havran'ın doğusundaki Sefa civarıydı. Buralarda yapılan kazılarda bunu isbat eden kitâbeler ele geçirilmiştir.

Kuzey kabileleri evvelce Rabia, Muzar ve daha İslâmdan evvel ortadan kalkmış olan İyaz aşiretlerinden mürekkepti. Anzâ ile Esed'ler, bunlardan Rabia'lara mensuptular ve ilk yerleşme bölgeleri Basra ile Yesrib arasıydı. Daha sonraları, Suriye çölüne hâkim oldular. Kuzey doğudaki Sebâ'lar ile Batıdaki Rualar da bunlardandır. Bekr ve Tağlib adı ile kol teşkil eden Vâil'ler, yine onların akrabalarıdır Bu iki aşiret aralarında savaşmış, her ikisi bu yüzden yıpranmışlardır. Bekr'ler Kuzeye göçerek Diyarıbekr bölgesinde, Tağlib'ler de, Güneye inerek Mezopotamya'da yerleştiler ve Hıristiyan oldular.

Muzar'ların en mühim kolu Kays'lardılar. Hattâ bu yüzden bütün Kuzey kabilelerine Kays'lar adı verilmişti. Güney Necd'de ve Mekke ile Medinenin Doğusunda yerleşmiş olan Havâzin'ler ile Süleym'ler aynı gruba mensupturlar. Bunlar, çevrelerini çok rahatsız ettikleri için öbür kabileler tarafından göçmeğe mecbur edilmişlerdir. Bunun üzerine Mısır'a gidip evvelâ Nil nehri deltâsında yerleştiler Lâkin, burada da rahat durmadıklarından Güneye naklolundular. Nihayet Batı Afrika'ya göçtüler. Bu yüzden Kuzey Batı Afrika, Arab Bedevileri hep bunlara mensupturlar. Bunlardan yalnız Ukeyl (Agel) aşireti Necd'de kalmıştır.

Kays'ların bir kolu olan Gatafan'lar da Abs ve Zubyan adlı iki kardeş aşiretten mürekkeptir. Lâkin, aralarında uzun boylu didişmişlerdir. Ferâze'ler, Zubyan'ların en kuvvetli kolu idiler. Bundan başka Zabbe ve Temim'ler de Muzar grubuna dahildiler. Ayrıca, Harb'lar, Mutayr'lar, Uteybe'ler ile Beni Halid, aynı gruba dahil aşiretlerdir. En sonunda, yine Muzar'lardan olan Huzeyl'lilerle bu kabilelerin en önde ve en şereflisi sayılmış Kureyş'leri anacağız.

Muzar'lılarla Rabia'lılar arasında sonu gelmez bir rekabet mevcud idi. Bu yüzden çok zaman Rabia'lılar onlara karşı Güney kabileleriyle birleşirlerdi. İslâmdan sonra ise, bu aşiretlerin çoğu birleşmiş, biribiri içinde erimiş ve böylece bazıları ya pek zayıflamış veyahut tamamen ortadan kalkmıştır.

Bir de Yarımadada Huteyn ve Süleyb gibi Arablıkla ilgisi olmıyan avcı bedeviler vardı ki, Arablar bunları çöl çingeneleri diye anmışlardır.

Arabistan'ın coğrafi durumuna gelince:

Bu memleket Asya'ya Kuzey kısmiyle bitişik olup Batısını Kızıldeniz, Doğusunu Basra körfezi, Umman Denizi, Güneyini Hind Okyanusu çevirmiştir. Afrika'ya olan bağlantısı ise Süveyş berzahı iledir. Yine ayni kıt'a ile, Güneyde Kızıldeniz'i Hind Okyanusu ile birleştiren Bâbülmendeb ile ayrılır.

Batı Arabistan, Hicaz ve Yemen diye iki kısımdan mürekkeptir. Asıl Hicaz, yani Sed, alçak kıyı ve çöl bölgesini, yani Tihâme'yi, yayla kısmından, yani Necd'den ayıran dağ zinciridir. Lâkin bu isim zamanla Batıda Kızıldeniz ve Doğuda Necd arasında kalan, Kuzeyde Akabe körfezi nihayetinden Mekke güneyinde bir kaç günlük mesafeye kadar uzanan bütün yerlere teşmil edilmiştir. Hicaz'ın en kuzey kısmı olan ve Tebük'e kadar uzanan kısmına, buradaki dağlar dolayısiyle Hismâ denilir. Çorak bir memlekettir. Fırtınalı sağanaklardan sonra sel suları vâdilerden inerse de, sonra her yeri büyük bir kuraklık kaplar ve çok miktarda su sıkıntısı çekilir. Cüzam'ların yurdu, burasıydı. Eskiden Mısır hacılarının takib ettikleri Medine - Akabe yolu, Yenbu'a, yahut az ilerideki Medine'nin limanı ve bu şehre iki saat mesafede bulunan El-Câr'e kadar deniz kıyısını takip ederdi. Akabe körfezinin tek anılmağa değer yeri olan Manka mevkii sâkinleri, Hicretin 9 uncu yılında İslâm Peygamberi ile bir andlaşma imzalamışlardı. Bu andlaşmanın metninden bu halkın balıkçılık ve dokumacılık ile meşgul oldukları anlaşılmaktadır. Bir de El-Vech adlı küçük gemilerin barınağı olan bir liman vardı. Hâlâ İzâm vâdisi (Vâdi-i İzâm) denilen Vadil-Hamd, denize bu noktada varır. Bu vâdi bir çok kollara ayrılır. Başlangıç noktası ise Hayber'in Güney Doğusunda Rumma vâdisiyle ayni noktada olup Güney Batı yönünde ilerler ve Yesrib civarına kadar geldikten sonra Kuzey Batıya doğru bir kavis çizer. Bu vâdinin, tarihten evvelki devirlerde mevcud olmuş bulunan büyük bir nehrin yatağını teşkil ettiği anlaşılmaktadır.

Bugün, ancak büyük yağmurlardan sonra vâdinin dibinde bir miktar su görülür. Memleketin iç taraflarında ve biraz daha Kuzeyde Medyen harabeleri (Medâin) bulunur. Evvelce yol, Bedâ üzerinden Vadil-Kura'ya giderdi. El-Hüer mevkii ile Vadil-Kura arasında eskiden aşk ve ihtirasları ile meşhur olan Uzra, yani «Aşk uğrunda ölenler» kabilesi yaşardı.

Medine'nin etrafı ise tamamen volkanik olup bu arazi Tedmür'den Mekke'ye kadar uzar. Evvelce burada bir çok volkanlar faaliyet göstermiştir. Uzun bir fâsıladan sonra son volkan indifaı 1256 yılında kaydedilmiştir. Volkanik dağlara Arablar Harre ve Lâbe derlerdi. Yesrib (Medîne) böyle iki dağ arasındadır. Harre vâdileri gayet münbit olup hurmalıklarıyla meşhurdur.

Medîne'nin kuzeyinde, bir saat kadar mesafede meşhur Uhud dağı vardır. Rumma vâdisinin başladığı büyük Hayber ile Haze, Yesrib arazisinden sayılır. Mekke ise Harem bölgesiyle çevrilidir. Harem arazisi, Mekke'den itibaren her tarafa doğru ortalama bir fersah mesafedir. Başladığı yerlere hudud

denirdi. Necd ve Yemen'den gelenler için hudud Karnül-Menâzil'dir ki, Arab Yarımadası şairlerinin yarıştığı meşhur panayır, yani Sûk-ı Ukâz = Ukâz Pazarı bu civarda kurulurdu. Burada ve Güneye doğru 36 mil mesafede Gazvan dağlarında zengin Mekke'lilerin yazlıkları olan Tâif vardır. Tâif havası pek sağlamdır. Meyvası da pek boldur. Bütün Hicaz bölgesinde kışları suların donduğu tek yer burasıdır.

Mekke'nin güneyindeki dağlarda pek eski zamanlardan beri Huzeyl kabilesi oturmaktaydı. Bu kabile bir çok meşhur şair yetiştirmekle tanınmıştır. Bölgeye sonradan Sakif kabilesi yerleşmiştir. Evvelce Tâif'e de onlar hâkimdiler. Dağlar, burada genişleyerek alçalır ve çok arızalı olmakla beraber, çok da münbit bir arazi meydana getirir. Dağların daha yukarılarında güneyden, Yemen bölgesinden göçmüş kabileler yaşamaktaydı. Mübârek sayılan Receb ayında bile Mekke'de bir çok kabalıklar yaptıkları için kendilerine yabaniler mânasına olan Behimiye denir, yalnız Mekke pazarına pek çok mal getirdikleri için mevcudiyetlerine tahammül edilirdi. Aslında Beeile kabilesinden idiler.

Yemen kelimesinin mânası ise sağdaki memleket veya uğurlu memleket'tir. Her devirde, münbit ve zengin olmakla şöhret kazanmıştır. Yemen, iki ayrı kısımdır. Tihame, yani kıyı ve Necd, yani yaylâ. Yemen'in Tihâme'si, Hicaz Tihâme'sinin devamıdır ve denizin çekilmesiyle yavaş yavaş da olsa durmadan genişlemektedir.

Arabistan'ın güneyinde Hadramut (Hadramaut) adlı, dağlık ve vâdilerle biribirinden ayrılmış bir bölge mevcuttur. Halkı, çalışkan ve müteşebbistir. Çok eski zamanlardan beri geleneksel olarak buranın bir kısım gençleri tâlihlerini denemek için başka ülkelere göçerlerdi. Böylece, zamanla dünyanın hemen her tarafına dağılmışlardır.

Arabistan'ın en doğu kısmı olan Umman, çok münbit, limanları bol ve denizinde bereketli balık avı yapılan bir yerdir. Halkı, mâhir gemiciler olarak tanınmışlardır. Umman'ın batısında ve kuzey batısında Irak sınırlarına kadar uzanan yer Bahreyn diye anılırdı. Ayrıca, bu bölge, Başkenti dolayısıyla Hacer adını taşırdı. Şimdi Bahreyn, yalnız bir adanın (Uvâl adasının) adıdır.

Bütün bu bölgelerin ortasında kalan kısım, Orta Arabistan diye anılır. Burada, büyük bir çöl uzanır. Bunun, hemen hiçbir yerinde su yoktur. Yağmurlardan sonra ortalık birden yeşerir ve zengin mer'âlar hâsıl olur. Çöl Bedevileri, aileleri ve hayvanlarıyla bu sırada, en çok dört ay, Orta Arabistan'da kalırlar. Yağumlar kesilip sular kuruduktan sonra hayvanlar henüz mevcut bol usareli nebatlar, insanlar ise hayvanların sütleri ile yetindiklerinden suya pek de ihtiyaçları olmaz. Lâkin kızgın sıcaklar nebatları kurutmağa başlayınca Bedeviler de buradan göçüp giderler. O zaman çöl, yeni yağmur mevsimine kadar ölü ve ıssızdır.

Çölün kuzey doğusunda ve Bahreyn'den üç gün mesafede suyu son derece bol Yabrin vâhası vardır ki Umman'dan Mekke'ye giden yol, buradan geçer. Çölün kuzeyinde ise Yarımadanın havası en sağlam yeri olan asıl Necd yaylâsı başlar. Bunun kuzey doğu kısmı Yemâme diye anılır ve asıl Necd'den sayılmazdı.

İslâmdan önce Arap yarımadası

İSLAMDAN evvel Arab Yarımadası halkı çoğunlukla güneşe, aya, yıldızlara, putlara tapınırlardı. Hz. İsmail'in Hicaz'da yaydığı din, zamanla ortadan kalkmış, halk azıp yine putlara tapmağa başlamışlardı. Kâbe, bir dini hâtıra olarak kalmışsa da içine putlar doldurulmuştu. Ayrıca, her bölgenin bir tanrıyı temsil eden büyük putu vardı. Romalıların Yahudileri mahvetmesinden sonra, evvelce söylemiş olduğumuz gibi, bir kısım Yahudiler Yesrib bölgesinde yerleşmişlerse de, dinleri Arablar arasında çok yayılmamıştı. Hıristiyanlığın zuhurundan sonra ise Kuzey Arabistan'da bazı kabileler bu dine girmişlerdi. Hıristiyan Arablar, öbürlerini daima aşağı görürlerdi.

Arablar, genellikler kabileler halinde yaşamakta idiler. Bunlar, Şeyh adını taşıyan başkanlarına kayıtsız şartsız itaat ederlerdi. Her kabilenin gelenek ve göreneği onun riayet edilmesi şart olan kanunu idi Küçülmüş bir kaç kabile birleşerek bazan tek bir kabile haline gelirler ve içlerinden en nüfuzlu olanın başkanına tâbi olurlardı. Bunun aksine, bazan da bir kabile çeşitli kollara ayrılırdı. Lâkin, buna rağmen kendilerini tek bir kabileye mensub sayar ve bununla iftihar ederlerdi. Bu kabileler içinde bazıları az çok devamlı hükümetler kurabilmişlerdir. Bunlar da, Kuzeyde, Irak ve Şam tarafında oturan Nabat'larla Menzerler ve Gassanlar, Güneyde, güney kabilelerinin kaynağı olan Kahtan'lar ve Mutaarribe, yani Hz. İsmail evlâdıdır.

Makedonyalı İskender, Arabistan'ı fethe karar verdiği zaman evvelâ Nabat'ların mukavemetiyle karşılaşmış, onları bir hayli ezip hırpalamışsa da, mukavemetlerini tamamen kıramamıştır. İskender'in ölümünden sonra generalleri de aynı şeyi denemişler, lâkin muvaffak olamamışlardı. Arabistan, böylece Roma Devletine de baş eğmemiş, yalnız İmparator Trayan devrinde kuzey sınırlardaki Petra zaptolunmuştur. Arablar ise, Roma - İran mücadelesinden faydalanarak Yarımada dışında iki devlet kurdular. Bunlar Gassan ve Hire Devletleriydi. Nabat'lar, bu mücadeleler sırasında eriyip gitmişler, yerlerini alan Tedmür'lerin devleti de Roma tarafından ortadan kaldırılınca bütün bu bölgede yaşayan kabileler, Hire Devletine tâbi olmuşlardı.

Hire Devletinin hükümdarları Menzer'ler adlı bir soy tarafından idare edilirlerdi. Bunun tesiriyle ve zamanla Menzerler ismini aldılar. Zamanla par-

layıp zengin ve muhteşem bir devlet haline geldilerse de Nûman oğlu Üçüncü Menzer'in vefatından sonra, yani yedinci yüzyıl başlarında devletin istiklâline İranlılar tarafından son verildi ve burası bir İran eyâleti haline getirildi. Gassan'lar ise, büyük mücadelede daima Roma'nın ve sonra Bizans'ın tarafını tutmuşlar, bu yüzden Menzer'lerle hemen hep savaş halinde bulunmuşlardır. Bu arada Himyerler de Yemen bölgesinde bir devlet kurmuşlar ve ticaret ve ziraatle zenginleşmişlerdi.

Necran, Me'rib, San'a ve Aden o devirde parlamış olan şehirleriydi. Me'rib civarında, iki dağ arasında biriken suları muhafaza eden büyük bir baraj mevcuttu. Toprak bu sayede sulanır ve bereketli mahsuller alınırdı. Ancak bir yıl bu baraj fazla yükselen suların tazyikine dayanamıyarak yıkıldı ve sular her tarafı kaplayarak ağır zararların doğmasına sebeb oldu. Barajı yeniden yapamıyan Himeyrler yurdlarını bırakıp başka yerlere göçtüler, pek azı da yerlerinde kaldılar. Lâkin, memleket bir daha belini doğrultamadı.

Bu yer, aynı zamanda bir Yahudilik — Hıristiyanlık mücadelesine şâhid olmuştur. Bizanslılar, burasını Hıristiyanlaştırmağa çalışmışlarsa da, zor kullandıkları için halkın nefretini kazanmışlardı. Bu yüzden putperestlik, âdeta millî duyguların bir sembolu şeklinde devam etti. Son Hükümdar Ebû Nüas ise, Yahudiliği kabul etmişti. Bunun için Necran'da Hıristiyanlığı kabul etmiş olan Arablara saldırdı. Bunun üzerine Bizans İmparatoru Justinyanus, mutaassıb Hıristiyan olan Habeşlileri onun üzerine tahrik etti. Habeşliler de gelip fazla bir mukavemet görmeden Yemen'i işgal ettiler. Habeşli Ebrehe çaydırlı bir Hıristiyandı. San'a'da büyük bir kilise inşa etti. Bütün bölgeyi Hıristiyanlaştırmak emelinde bulunuyor, ancak Arabistan halkının Kâ'be'ye hâlâ beslediklerî saygı ve bağlılığı bu isteğine en büyük engel sayıyordu. Ebrehe, burasını ortadan kaldırmadıkça San'a'nın Hıristiyanlığı bu ülkelerde yayacak ve yaşatacak dinî bir merkez haline gelemiyeceği kanaatine varmıştı. Bunun için ordusuyla Mekke üzerine yürüdü. Ordusunun başında büyük bir fil bulunuyor ve ilerleyişine hiç bir şeyin engel olamıyacağını sanıyordu. Çünkü Hicaz Arablarının dağınık Bedevî kuvvetlerden ibaret bulunduğunu ve muntazam bir ordu halinde olmadıklarını biliyordu. Bunların ise, kendisine karşı şüphesiz ki ciddî bir mukavemet göstermeleri beklenemezdi.

Ancak hesaba katmadığı tek şey, Cenab-ı Hakkın kendi evi olan Kâ'be'yi muhafaza edeceği idi. Burası gerçi o sırada putlarla dolu ise de, aslında O'nun emriyle vaktiyle bir İslâm mâbedi olarak yapılmıştı ve bir müddet sonra putlardan temizlenip yine bir İslâm mâbedi ve bütün İslâmların ziyaretle mükellef olacakları, ibâdetlerinde yüzlerini döndürecekleri bir yer haline gelecekti. Gaafil Ebrehe, bunlardan habersiz olarak emniyet ve gururla ilerliyordu. Lâkin, Cenab-ı Hak, sert taşlar atan Ebâbil'i gönderip Ebrehe ordusunu mahvetti

Ebrehe, perişan halde geri dönmüş, dört yıl sonra da Yemenliler İranlılardan yardım görerek Habeşlileri yurdlarından uzaklaştırmağa muvaffak olmuşlardı.

Ebrehe'nin Mekke'ye hücumu, ordusunun başında bir fil bulunduğu için Fil Olayı diye anılmıştır. Bu olay 715 yılında geçmiştir ki bu, aynı zamanda Cenab-ı Hakkın insanlara gönderdiği son Peygamber olan Hz. Muhammed (S.S.)'in doğum yılına rastlar

Mahallî putperest inanışlarından maadâ İslâmdan evvel Arablar arasında Yahudilik, Hıristiyanlık ve İran tesiriyle Zerdüştlük mevcuttur. Meselâ Himyerliler, Gassanlar ve bir kısım Rebia kabileleri Hıristiyan olmuşlardı. İleri Arab aileleri çocuklarını tahsil için Suriye manastırlarına göndermekteydiler. Diğer taraftan Hecr, Kinâne, Kâaboğlu ve Kinde kabilelerinin arasında Yahudilik yayılmış bulunuyordu. Yesrib'de ise, daha evvel de söylemiş olduğumuz gibi, tamamen Yahudi tesiri altında kalmıştı ve burada Beytül-Medâris adı altında bir İbrânî Üniversitesi kurulmuştu. Arabistan'da Hıristiyanlarla Yahudilere, Ehl-i Kitab = Kitab Ehli denirdi. Temim kabilesi ise, hemen tamamen Zerdüşt idi.

Hanifilik

BUNLARIN dışında Arabistan'da Hanifilik adlı bir inanç vardı. Aslında evvelce Hz. İbrahim tarafından tebliğ olunan din, Allah'ın Birliğini kabul eden İslâm dini idi. Lâkin, zamanla ve cehâletin tesiriyle buna putperestlik karışmıştı. Hattâ, Mekke şehri, bir putperest merkezi haline gelmiş bulunuyordu. Lâkin, her şeye rağmen Tevhîd, yani Allah'ın Birliği inancı büsbütün ortadan kalkmış değildi. Bir çok akıl sahibleri, insanların cansız ve hiç bir kudreti olmayan bir takım putlara tapmalarından nefret ediyor ve putperestliğe kuvvetle karşı bulunuyordu. Meselâ, namlı bir putun şerefine kurulmuş bir panayırda Nevfel oğlu Varaka, Cahş oğlu Abdullah, Huveyres oğlu Osman ve Amr oğlu Zeyd, tören sırasında aslında hiç bir kudreti olmayan, insanlara ne iyilik ve ne de kötülük edebilen ve onların eliyle yapılmış olan cansız putlara tapmayı reddetmişler ve bunun aşağılayıcı bir şey olduğunu ileri sürmüşlerdi. Bunların dördü de namlı Kureyş kabilesine mensub tanınmış dört zâttı. Varaka, Hz. Hadîce'nin amcazadesi, Abdullah Hz. Hamza'nın kız kardeşinin kızı, Osman, Abdüluzâ'nın torunu, Zeyd ise, Hz. Ömer'in amcası idiler.

Amr oğlu Zeyd, vaktiyle Hz. İbrahim'in tebliğ etmiş olduğu dinin esaslarını araştırmak için seyahatlerde bulunmuş, Suriye'ye kadar giderek bazı hahamlar ve papazlarla görüşmüş, ancak onların sözleri kendisini tatmin etmediği için:

Abdullah ise Hıristiyanlığı seçmişlerdi.

O sıralarda Tâif'in başkanı bulunan Sait oğlu Ümeyye, aynı zamanda tanınmış bir şairdi. Kendisi Tevrât ile İncil'i okumuş ve putperestliği terk edib Hz. İbrahim'in dinine girmişti. Ümeyye, ileride göreceğimiz Bedir Gazâsına kadar yaşamış, lâkin Muâviye'nin annesinin babası Utbe'nin bu savaşta maktul düştüğünü öğrenince, İslâma girmekten vazgeçmiştir. Yine Saide oğlu Kus ve Nüşeyye oğlu Kays, putperestliği terketmiş olan tanınmış şimalardandır. Kays, Resûl-ü Ekrem (S.S) in Peygamberliği devrine ulaşmış ve İslâma geçmiştir.

Hz. İbrahim'in dini, o sırada Hanifilik diye anılıyordu. Hanif, putperestlikten vazgeçmiş mânasına gelmekteydi. Mekke ve Yesrib (Medine) halkının bir kısmı da daima Hz. İbrahim'in dinini yenileyecek birisinin zuhurunu beklerlerdi.

O devirde Arablar arasında çeşitli inançlar veya tamamen dinsizlik hüküm sürmekteydi. Bu yüzden kötü itiyâdlar ve ahlâksızlık da alıp yürümüştü. Meselâ, putlara insan kurban etmek âdeti vardı. Üvey anneler, baba mirasıyla birlikte oğullara intikal ederdi. Kız kardeşlerle evlenmek câiz görülüyordu. Kadın almanın sınırı yoktu. Sarhoşluk, kumarbazlık, zinâ ve cinsî sapıklık pek yaygındı. Savaşlarda ele geçen esirlerden erkekler diri diri yakılmakta, kadınlar tecavüze uğradıktan sonra karınları yarılarak öldürülmekte, mâsum çocuklar katledilmekteydi.

Bütün bunlara sebeb, Hanifîlerle Kitab Ehlinin sayılarının az oluşu ve Arablar üzerinde büyük bir tesir yapamayışları idi. Bu dinlerden birisine girmek bir çok emirlere ve yasaklara uymayı gerektiriyordu. Arablar ise, iki sebepten dolayı bunu istememekteydiler. Bunların birincisi kendi kabile gelenek ve göreneklerine bağlı kalmak arzusu, öbürü hareketlerinde hür bulunmak isteği idi. Putperestlik ise hiç bir şeyi yasaklamıyordu. Bu dinin bütün yükümlülüğü belli zamanlarda puta tapmak ve istekler için yapılan adakları yerine getirmekten ibâretti.

Arab Yarımadasının muhtelif yerlerinde meşhur putlar vardı. Bunlar, o bölgenin putu idi. Halk, kendi putlarına tapmakla beraber, öbürlerini de inkâr etmez, sayar ve tapardı. Bu putların en meşhurları ise şu dördü idi:

Mekke şehrindeki Uzzâ adlı put. Kureyş, bu puta tapardı.

Yesrib şehrindeki Menât adlı put. Evs ve Hazreç kabileleriyle Gassan'lılardan Hıristiyanlığa geçmemiş olan' buna taparlardı.

Tâif şehrindeki Lât adlı put. Sukayf oğulları buna tapardı.

Ayrıca, bir kısmı Yemen'liler Yegus, bir kısmı Ye'uk ve Hüzeyl kabilesi Suvâ adlı putlara tapmaktaydılar. Ancak, putların en büyüğü olarak Kâ'be'nin üzerine konmuş olan Hübel kabul edilmişti. Kureyş'den başka, bir çok kabileler ona saygı ile tapar ve istekleri için adaklar adarlardı.

Hicaz bölgesinde henüz putperestliğin bilinmediği devirlerde Huzâe kabilesinden Hâris oğlu Rebia, Suriye'ye yaptığı bir seyahat sırasında halkın taştan putlar yonttuklarını görmüş ve:

— Bunlar ne işe yarar? diye sorunca:

— Kuraklık zamanında yağmur yağdırırlar, istekleri verirler ve savaşları kazandırırlar, cevabını almıştı.

Bunun üzerine bunlardan bir kaç tanesini dönüşünde Mekke'ye getirdi ve Kâ'be'nin etrafına dizdi. Dinî bir merkez olan Kâ'be'yi ziyarete gelen Arablar, taşlardan onlara benzer putları yontup diyarlarına götürdüler ve putperestlik de böylece yayıldı. Buna rağmen, putperestliğin en koyu devrinde bile Arablar, bütün bunların üstünde tek ve üstün bir kudret bulunduğunu unutmamışlardı. Buna da (Allah) derlerdi. Hattâ, en sıkışık zamanlarında ona yalvarırlardı. Cenab-ı Hak, müşriklerden, yani kendisine ortak koşanlardan bahsederken şöyle buyuruyor:

— Gemilere bindikleri zaman Allah'a cân-ü gönülden yalvarırlar. Kurtulup karaya çıktılar mı, bakarsınız ki Allah'a ortak koşmaktadırlar.

Son Peygamber

İNSANLARA son Peygamber olarak gönderilmiş ve doğru din olan İslâm dinini tebliğ etmiş bulunan Hz. Muhammed (S.S.) Efendimizin baba adı Abdullah'dır. Abdullah Abdülmuttalib'in, o da Hâşim'in, o da Abdülmenaf'ın, o da Kusay'ın, o da Kilâb'ın, o da Mürre'nin, o da Lüvey'in, o da Galib'in, o da Fihr'in, o da Mâlik'in, o da Nadr'ın, o da Kinâne'nin, o da Hüzeyme'nin, o da Müdrike'nin, o da İlyas'ın, o da Mudar'ın, o da Nezâr'ın, o da Maad'ın, o da Adnan'ın oğludur. Adnan ile Hz. İsmail arasında ise kırk kişi vardır. Hâlen bunlardan şu yedisinin adı bilinmektedir:

Uded, Mukavvim, Sârih, Yeşcab, Ya'reb, Sabit, Kaydaz.

Büyük ihtimale göre Uded, Adnan'ın babasıdır. Kaydaz'ın ise Hz. İsmail'in oniki oğlundan biri olduğu bilinmektedir. Hz. İsmail ise, bilindiği gibi, Hz. İbrahim'in oğludur. Resûl-ü Ekrem (S.S.), Hz. İbrahim'den bahsederken onu:

— Ceddim diye anardı.

Bu aile, yalnız Hicaz'da değil, hemen bütün Arab Yarımadasında şeref ve asaleti ile tanınmış bulunuyordu. Aileye Kureyş adını Kinâne oğlu Nadr'ın vermiş olduğu rivayet olunmuştur. Başka bir rivayete göre ise Kureyş adını ilk alan Mâlik oğlu Fihr'dir ve ondan sonra kabilesi bu isimle anılmıştır.

Hâfız Irabî diyor ki:

— Kureyş adını ilk alan en doğru rivâyete göre Fihr, en yaygın rivâyete göre ise Nadr'dır.

Bu iki zattan sonra gelenlerden en büyük şöhret sahibi Kusay'dır. Onun zamanında Kâ'be muhafızı Huzâe kabilesinden Halil idi. Kusay, onun kızı Hibbâ ile evlenmişti. Kâ'be muhafızlığı da Ha-

lil'in vasiyeti üzerine onun ölümünden sonra ken-

— Ben, Hz. İbrahim'in asıl getirmiş olduğu dine giriyorum, demişti.

Kendisi, Peygamberlik gelmeden evvel Hz. Muhammed (S.S.) ile görüşmüş, Varaka ile Osman ve disine intikal etti. Kusay, aynı zamanda mühim işlerin bir arada görüşülmesi için Dârünnedve adlı bir danışma yeri ve meclisi meydana getirmiştir. Kureyş büyükleri burada toplanırlar ve gerekli işleri görüşürlerdi. Savaş ve barışa burada karar verilir, mühim törenler burada yapılır, evlenmeler burada olur ve uzun seferlere gidecek ticaret kervanları buradan hareket ederdi.

Kâ'be, o devirde de Arab kabileleri tarafından ziyaret ve hac olunurdu. Bu, Mekke'liler ve Kureyş için mühim bir mesele idi. Bunun hem büyük şerefi ve hem de iktisadî değeri vardı. Kusay bu işe gerekli chemmiyeti vererek Rifâde denilen ziyaretçileri ağırlayıp fakirlerini doyurmak ve Sakaaye denilen ihtiyaçları olacak suyu sağlamak hizmetlerini tesis etmiştir. Bir gün Kureyş'lileri toplayıp kendilerine:

— İnsanlar, çok uzaklardan gelerek burasını ziyaret ediyorlar. Bunlara gerekli konukseverliği göstermek Kureyş'in vazifesidir, demişti.

Bunun üzerine onlar da her yıl aralarında iane toplayıp ziyaretçileri Mekke ve Minâ'da ağırlamağa başladılar. Ayni zamanda büyük tulumlara su doldurup gelenlere dağıtırlardı. Yine hac zamanlarında Müzdelife civarında üzerinde ateş yakılan Meş'ar-i Harâm onun tarafından tesis edilmiştir. Bütün bunlardan dolayı «Toplayıcı» mânasına gelen Kureyş adının ilkönce Kusay'a verilmiş olduğuna dair bir rivâyet de vardır. Nitekim Mecma' yani, bir araya getirici diye anıldığı bilinmektedir.

Kusay'ın altı oğlu vardı ve yaş sırasiyle isimleri şunlardı:

Abdüddâr, Abdimenâf, Abdülüzzâ, Abdi bin Kusay, Tahmir, Berre.

Kusay, bütün mühim işlerini en büyük oğlu olan Abdüddâr'a danışırdı. Ölümünden sonra ise Kâ'be muhafızlığı hizmeti Abdimenâf'a geçmiştir ki Peygamberimiz (S.S.) in ailesi ona mensuptur. Kâ'be hizmetleri ise Abdüddâr oğullarında kaldı.

Abdimenâf'ın da dört oğlu vardı. Bunlar, Hâşim, Abdişems ,Muttalib ve Nevfel adını taşırlardı. Hepsinin soyu sopu üremiştir. Kâ'be Muhafızlığı ise, en büyükleri olan Hâşim'e geçmiştir. Ancak, Abdişems'in oğlu Ümeyye, bunu çekemiyerek amcasiyle rekabet ve mücadeleye girişti. Sonunda ise bunu kaybettiğinden Kureyş tarafından hem amcasına elli deve vermeğe, hem on yıl Mekke'den uzaklaşmağa mahkûm oldu. Ümeyye, buna boyun eğerek, on yıl muddetle gidip Şam'da oturmuştur. Lâkin böylece Hâşim oğullariyle Ümeyye oğulları arasında ük münâferet tohumu ekilmiş oldu. Ne derecede kadar doğru olduğunun tahkiki mümkün olmıyan bir rivâyete göre de Hâşim ile Abdişems aslında ikiz kardeştiler. Doğdukları zaman da Hâşim'in parmağı, kardeşinin yüzüne yapışık bulunuyordu. Bu yüzden kesip ayırmak mecburiyeti hâsıl olmuş, bu da onlardan gelecek iki soy arasında kan dökülecceğine işaret sayılmıştı. Ümeyye ise, ikiz olmakla beraber, kendi babasının evvel doğduğunu iddia ederek Kâ'be Muhafızlığının onun evlâdına ait olması gerekeceğini ileri sürmüş, ancak Abdimenâf'ın bu hususiaki vasiyetine şahâdet edenler karşısında partiyi kaybetmişti.

Kâbe hizmetlerinin bölünüşü

HÂŞİM, ileride yeni rekabet ve mücadelelerin çıkmaması için bazı tedbirler almayı düşündü. Çünkü Kusay vefat ettiği zaman da böyle bir ihtilâf çıkmış ve ancak bir kısım hizmetlerin paylaşılması ile mesele halledilmişti. Kusay, daha hayatta iken Kâ'be'ye ait bütün işleri oğlu Abdüddâr'a yermiş, yalnız muhafızlık Abdimenâf'a geçmişti. Hâşim, bu hizmetlerden bir kısmının kendilerine verilmesini istemiş, Abdüddâr'ın kabilesi buna karşı çıkmış, bu yüzden iki taraf savaşacak iken araları bulunarak Rifâde ve Sakaaye hizmetleri Hâşim'e verilmişti.

Bu esnada Kureyş, on boy'a ayrılmış bulunuyordu. Bunlar da Hâşim oğulları, Ümeyye oğulları, Nevfel oğulları, Abdüddâr oğulları, Teym oğulları, Esed oğulları, Adiz oğulları, Mahzûm oğulları, Cumah oğulları ve Sehm oğullarıydı. Ayrıca Mekkenin dış mahallelerinde oturan ve Kureyş'e mensup olmayan Hars oğulları, Edrem oğulları, Muharib oğulları ve Kusays oğulları vardı ki, bunlara Zevâhir denirdi. Bu dört boy, Kureyş'e tamamen bağlı olup iyi ve kötü günlerinde ve bütün mücadelelerinde onlarla beraber bulunurlardı.

Hâşim, Kâ'be hizmetleri olan on beş hizmeti, boy'lar arasında bölerek anlaşmazlıkları ortadan kaldırmış, muhafızlığı ise kendi ailesinde bırakmıştır.

Bu hizmetler ise, şunlardı:

1 — Sedânet: Bu, en yüksek hizmet sayılırdı. Buna memur olan Kâ'be'nin kapıcısı idi ve anahtarı onda durardu. Gerektiğinde Kâ'be'yi o açar ve kapardı. Bu hizmet, Hâşim oğullarındaydı.

2 — Rifâde: Bu, evvelce izah ettiğimiz gibi, Kâ'be'yi ziyaret ve hac için gelenleri doyurmak hizmeti idi. Nevfel oğullarına verildi.

3 — Sakaaya: Bunun da evvelce Kâ'be'yi ziyaret ve hac için gelenlere su temini olduğunu izah etmiştik. Hâşim oğullarında kalmıştır.

4 — Ukab: Bu, Kureyş'in, mânası kara kuş olan bayrağının adıdır. Yalnız savaş zamanlarında çıkarılırdı. Bütün kabileler bir bayrak seçerlerse Ukab onda durur, seçmezlerse Ümeyye oğulları tarafından taşınırdı.

5 — Dârünnedve: Ne olduğu evvelce izah olunmuştu. Burayı nezaret, Abdüddâr oğullarına verildi.

6 — Kiyâde: Bu, savaş veya ticaret için yola

ıkan kafilelerin kumandanlığı ve başkanlığı olup Ümeyye oğullarına ait oldu.

7 — Meşvere: Bu, mühim meselelerde akıl danışma idi. Hizmet, Esed oğullarına verildi ve bundan sonra Kureyş'liler onların fikirlerini almadan hiç bir önemli karar vermez oldular.

8 — Eşnak: Borçları tespit, zamanında ödenmelerini sağlama, para cezalarını değiştirme ve tahsil etme vazifesi olup Teym oğullarına verildi.

9 — Isâr: Bir meselenin müzakere ile halledilemezse kur'a çekmek suretiyle halli demekti. Cumah oğullarına ait bir vazife olup İslâmdan sonra ilga olunmuştur.

10 — Mahare: Kâ'be'de bulunan putlara vakf edilen parayı nezaret ve bunun hesabını tutmak vazifesi olup Sehm oğullarına ait iken bu da İslâmdan sonra kaldırılmıştır.

11 — Kubbe: Savaşlarda kurulan ve altında savaş malzemesi saklanan çadır. Bununla meşgul olmak nöbetle idi.

12 — Ainne: Savaşta atlara nezaret vazifesi olup bu da nöbetle idi.

13 — Sefâre: Bir yere elçi gönderilmesi. Gidecek elçi, bu işi kim en iyi başarabilecekse o olurdu.

14 — Hüküme. Dâvalara bakma görevi. Bunun için de yaşlı ve itimada şayan kimseler oy ile seçilirdi.

15 — İmâre: Kâ'be'de kötü ve başkasını rahatsız edici davranışları, gürültü ve patırdıyı ve yüksek sesle konuşmayı engelleme. Bunun için de çeşitli boy'lardan birer kişi seçilirdi.

Hâşim, kendisine düşen vazifeleri büyük bir dikkat ve itinâ ile yerine getirmek suretiyle büyük bir şöhret ve itibar sahibi oldu. Bütün Kureyş, kendisini sayardı.

Onun zamanında ticaret çok ilerlemiş ve yapılan andlaşmaya göre Bizans İmparatorları, kendi memleketlerine gelen Arab tüccarlarını vergilerden muaf tutmuşlardı. Hâşim, bir müddet sonra Habeşistan İmparatoru ile de aynı şekilde anlaştı. Bunun üzerine Arab tüccarları, kışın güney, yazın kuzey memleketlerine gider oldular. Ankara, bu sırada Bizanslıların elinde bulunuyordu. Arab kervanları buraya kadar varır ve saygı görürlerdi.

Hâşim, Hicaz'ın ve hattâ bütün Arab Yarımadasının ancak ticaretle kalkınabileceğini sezmiş bulunuyordu. Ticaret için birinci şart ise, güvendi. Halbuki, Bedeviler bir çok ticaret kervanlarına saldırıyor, böylece bunu ihlâl ediyorlardı. Yarımadaya hâkim tek bir otorite yoktu. Ticaret yolları emniyet altında bulunmuyordu. Bu haller, kervanların gidip gelmesini engellemekteydi. Hâşim, bunun üzerine Arabistan Yarımadasını dolaşarak söz sahibi kabile başkanlariyle görüştü. Durumu kendilerine izah etti ve hepsinden, bölgelerinden geçecek ticaret kervanlarına saldırmıyacaklarına ve başkalarının saldırmalarına da engel olacaklarına dair söz aldı. Karşılığında Kureyş, onların ihtiyacı olan ticaret mallarını getirip uygun bir fiyatla satacaktı. Bundan sonra, Arab Yarımadasında süren güvensizliğe ragmen Kureyş kervanları rahatça gidip gelmeğe başladı.

Haşim'in oğlu Şeybe

HÂŞİM, kıtlık zamanlarında aldığı tedbirlerle Hicaz halkının sıkıntılarını giderir, böylece eski kıtlıkların birlikte getirdiği ağır felâketlere engel olurdu Kıtlığın başlıca sebebi ise bazı yıllarda yeteri kadar yağmur yağmaması, mahsul olmaması ve hayvanların beslenmesini sağlayan otlakların vaktinden evvel kurumasıydı.

Hâşim, ticaret kervanlarına bizzat katılırdı. Bir defasında Suriye'ye giden bir ticaret kervanıyla birlikte yola çıkmıştı. Kervan, Yesrib'de mola verdi ve halkı o sırada bu şehirde kurulan panayıra katıldılar. Hâşim, panayırda dolaşırken halinden ve tavrından kişizâde olduğu anlaşılan bir kadına rastlamış, kendisini pek beğenmiş, sonra sorup soruşturarak Hazrec kabilesinden ve Neccar oğullarından Zeyd kızı Selmâ olduğunu anlayıp izdivacına tâlib olmuştu. Selmâ, bu isteği kabul etmiş olduğundan Hâşim onunla evlendi. Sonra, Suriye'ye doğru yolculuğuna devam etti ve Gazze'ye vardığı sırada hastalanarak vefat etti. Selmâ ise, bu sırada ondan hâmile kalmış bulunuyordu. Belli müddet geçtikten sonra bir erkek çocuk doğurup adını Şeybe koydu.

Bir rivâyete göre de, Hâşim, Selmâ ile Yesrib'de nikâhlandıktan sonra zifaftan evvel Şam'a gitmiş, dönüşte yine Yesrib'e uğrayıp zifaf olmuş ve zevcesini Mekke'ye getirmiş, Selmâ'nın hâmileliği ağırlaştığı sırada yanına alarak Yesrib'e gitmiş, onu orada bırakmış ve kendisi yoluna devamla Suriye'ye giderek Gazze'de ölmüştür.

Şeybe, yedi sekiz yaşlarına kadar Yesrib'de, annesinin yanında kaldı.

Bir gün Abdimenâf oğlu Hâris oğullarından biri Yesrib'e gelmişti. Sokakta çocukların ok atarak eğlendiklerini gördü. İçlerinden bir tanesi oku hedefine ulaştırınca iftiharla:

— Ben Hâşim'in oğluyum, diye haykırdı.

Hâris ona yaklaşarak:

— Sen kimsin? diye sordu.

Çocuk:

— Ben Abdimenâf oğlu Hâşim'in oğluyum, cevabını verdi.

— Peki adın nedir?

— Şeybe'dir.

Hâris oğlu, onu sevip okşadı. Mekke'ye dönünce de Hâşim'in kardeşi Muttalib'i bularak durumu kendisine haber verdi ve:

— Kardeşinin oğlu çok necib bir çocuktur. Onu Mekke'ye aldırsan iyi edersin, dedi.

Muttalib, hemen bir deveye binerek yola çıktı ve kardeşinin oğlunu beraberinde getirmedikçe Mekke'ye dönmiyeceğine yemin etti. Yesrib'e varınca doğru Neccar oğullarının mahallesine gitti. Orada bir çok çocukların aralarında top oynamak-

ta olduklarını gördü ve içlerinde bulunan Şeybe'yi hemen tanıdı. Çünkü o, babasına çok benzerdi. Orada bulunanlardan birisine:

— Abdimenâf oğlu Hâşim'in oğlu bu mudur? diye sordu

Orada, kendisini tanıyanlar vardı:

— Ey Muttalib, evet, kardeşinin oğlu budur, dediler

Sonra, ilâve ettiler:

— İstersen annesi duymadan onu götür. Çünkü duyarsa götürmene asla müsaade etmiyecektir.

Muttalib, bunun üzerine Şeybe'nin yanına yaklaştı ve:

— Ey kardeşimin oğlu. Ben, senin amcanım. Seni kendimle beraber kavmimin yanına götürmek istiyorum diyerek devesini çöktürdü.

Şeybe hiç bir şey söylemeden onun arkasına bindi. Hemen yola çıkıp şehirden ayrıldılar.

Annesi, ancak akşamdan sonra durumu öğrenerek büyük bir kayguya düştü ve ağlamağa başladı O zaman kendisine Şeybe'nin amcası tarafından götürüldüğü haber verildi. Bir rivâyete göre de Muttalib onunla daha evvel görüşmüş ve müsaadesini almıştır.

Muttalib, yanında Şeybe bulunduğu halde Mekke'ye vardığı zaman kuşluk zamanıydı. Bu sırada halk mûtad toplantı yerinde bulunuyordu. Kendisine

— Yanındaki çocuk kim? diye sordular.

Muttalib, uzun boylu izahat vermektense kısaca

— Kölem dedi

Sonra evine gidip zevcesi Sehan oğlu Said kızı Hadice'ye de aynı şeyi söyliyerek çocuğu onun yanında bıraktı ve kendisi pazar yerine giderek güzel elbiseler aldı. Bunları ona giydirdi. Tabii, ertesi günü herkes olayın aslını öğrendi. Ancak bilmiyenler Şeybe'yi Mekke sokaklarında gezerken gördükçe:

— Bu, Abdülmuttalib (yani muttalib'in kölesidir) dediler Bu yüzden Şeybe bundan sonra böyle anıldı.

Muttalib, çocuğa ilk iş olarak babasının mallarını gösterdi ve teslim etti. Ancak, amcalarından Nevfel, onun bir arsasına sahip çıkıp zorla elinden aldı. Abdulmuttalib, bunun üzerine Kureyş büyüklerine başvurdu ve şikâyette bulunduysa da onlardan şu cevab aldı:

— Biz, amcalarınla senin arandaki işe karışmayız.

Abdülmuttalip dayısı Ebû Esad'dan yardım istiyor

ABDÜLMATTALİP, hakkını elde etmek hususunda onlardan ümidini kesince durumu bir mektupla kendisini çok seven ve oğulları gibi bakıp büyütmüş olan dayılarına yazdı Bunun üzerine Neccar oğullarından Ebû Esad, sekseni süvarinin başında bulunduğu halde birden Mekke'ye çıkageldi. Abdülmuttalib, onların geldiğini duyunca karşılamağa çıktı ve:

— Dayıcığım, evime buyurunuz, dedi.

— Ey kız kardeşimin oğlu... Senin hakkına tecavüz edenlerle karşılaşmadan evine gelemem.

Abdülmuttalib:

— Ben buraya gelirken amcam Nevfel, Kureyş'in ileri gelenleriyle birlikte Kâ'be yanında Elhicr'de oturmaktaydı, dedi.

Ebû Esad, bunun üzerine doğruca oraya vardı ve kılıcını çekip Nevfel'in başucunda durarak:

Bu mübârek binânın Allah'ı adına yemin ederim ki kız kardeşimin oğluna malını iade etmezsen kafanı keserim, dedi.

Nevfel, işin şakaya gelir tarafı olmadığını anlayınca:

— Ben de bu mübârek binânın Allah'ı adına yemin ederim ki ona arsasını geri vereceğim, karşılığını verdi.

Orada bulunanlar da buna şahâdet ettiler. Ebû Esad da bundan sonra Abdülmuttalib'in evine döndü.

İşte Abdülmuttalib, bu olay dolayısiyle:

— Dayılarım benim için amcalarımdan daha hayırlıdır, demiştir

Şimdi Resûl-ü Ekrem (S.S.) Hazretlerinin soyunun daha yukarılarına doğru uzanalım.

Kusay'ın babası Mürre oğlu Kilâb'ın annesi, Kinâne soyundan gelen Sabbe oğlu Süreyr'in kızı Hind'dir Baba bir olmak üzere başka anadan doğma Teym ve Yekzân adlı iki kardeşi daha vardır. Mürre'nin annesi, yine Kinâne soyundan Şeybân'ın kızı Vahşiye'dir ve ana baba bir iki kardeşi vardır. Birisinin adı Adiy öbürünün ise Husays'dır.

Mürre'nin babası Kâab'ın annesi Maviye'dir, ve Elkay oğlu Kü'bü'n kızıdır. Baba ve ana bir iki kardeşi vardır. Birisinin adı Amr, öbürünün Semâ'dır. Naciye oğullar diye anılırlar.

Kâ'b'ın başka anadan doğmuş iki kardeşi vardır. Biri Huzeyme veya A'ize'dir. A'lzet-i Kureyş diye meşhurdur. Annesi Âize adını taşır ve Kuhafe oğlu Elhıns'ın kızıdır. Kâ'b'ın öbür ana ayrı kardeşi Sa'd'dır. Onun annesi de Bünâne'dir.

Kâab'ın babası Lüvey'dir. Onun annesi Kinâne oğlu Nadr oğlu Yâhud'un kızıdır. Adı Atike'dir ve Kureyş'dendir. Lüvey'in ana ve baba bir iki kardeşi olup isimleri Teym ve Kays'dır. Kays'ın nesli devam etmemiş, kesilmiştir.

Lüvey'in babası Gâlib'dir. Onun annesi Müdrike'nin soyundan gelen Hâris oğlu İbni Gâlib'in kızı Leylâ'dır. Onun ana ve baba bir kardeşleri Muharib, Esed, Afv, Cevı ve Zib'dir. Muharib ile Hâris, Kureyş'lilerle beraber Mekke civarında yaşayan Zevâhir'dendir

Gâlib'in babası Fihr annesi Cürhüm'lerden Muzâz oğlu Hâris oğlu Âmir'in kızı Cendele'dir. Fihr, kendi zamanında Kureyş'in dağınık boylarını bir araya toplamış ve onların başkanı olmuştur.

Mekkeliler Himyer'lerle savaştıkları zaman Başkumandanları Fihr idi.

Hassan Himyer'lerden ve diğer Yemen kabilelerinden asker toplayıp Mekke üzerine yürümüştü. Maksadı, taşlarını söküp Yemen'e nakledercek Kâ'be'yi orada kurmak ve haccı kendi memleketine çevirmekti. Hassan, Nahle mevkiine vardığı zaman evvelâ Mekke halkının otlaklardaki hayvanlarını yağma ettirdi. Yollarını kesti. Lâkin, korktuğu için Mekke'ye giremedi. Kinâne boyları, Esed'ler, Cüzam'lar ve Muzar'la birlikte Mekke'den çıktılar. İki ordu arasında şiddetli bir savaş geçti. Himyer'ler yenildiler ve başkanları Abdikülâl oğlu Hassan, Fihr tarafından esir edildi. Fihr'in torunu Tâlib oğlu Kays bu savaşta ölmüştür. Hassan, Mekke'de üç yıl esir kaldıktan sonra fidyesini ödeyerek esaretten kurtuldu. Lâkin, yurduna dönerken Mekke ile Yemen arasında öldü.

Fihr'ın babası Mâlik'dir. Onun annesi Advan kızı İkrişe'dir.

Mâlik'in iki kardeşi vardı. Bunların adı Yahlûd ve Salt'dır. Yahlûd oğulları Kureyş topluluğundan ayrılmışlar, Kinâne oğlu Mâlik oğlu Hâris oğlu Amr oğullarına katılmışlardır. Salt'ın ise nesli devam etmemiştir.

Mâlik'in babası Nadr'ın asıl adı Kays'dır. Annesi Üdd oğlu Mürre'nin kızı Berre'dir. Ana-baba bir kardeşleri Miklân, Mâlik, Amîr, Nudayr, Hâris, Amd, Saad, Avf, Ganm, Mahreme, Cervel, Gazavan ve Hidol'dur. Yalnız baba bir kardeşi Abdi Menât'dır ki annesi Zefrâ diye anılırdı. Abdi Menât'ın ana bir diğer kardeşi Mes'ûd oğlu Ali, Gassan'ların neslindendir. Abdi Menât'ın babasının adı Kinâne'dir. Kendi Vâil oğlu Bekr'in kızı Hind ile evlenmiş, ondan çocukları olmuş, öldükten sonra Hind'i mes'ûd oğlu Ali almıştır.

Nadr'ın babası Kinâne'dir. Onun annesi Avâne diye anılır. Diğer bir rivâyete göre de Kays oğlu Amr'ın kızı Hind'dir. Kinâne babasının ölümünden sonra — eski Arab âdetine göre — üvey annesi Berre ile evlenmiştir.

Kinâne'nin babası Huzeyme'dir. Onun annesi ise İlhaf oğlu Eslem'in kızı Selmâ'dır. Onun ana baba bir kardeşi Huzeyf'dir. Yalnız ana bir kardeşi ise Hulvan oğlu Taglib'dir.

Huzeyme'nin babası Müdrike'dir. Müdrike'nin asıl adı Amr'dır. Annesi İmrân oğlu Hulvan'ın kızı Leylâ'dır. Müdrike'nin ana baba bir kardeşleri Amr ve Umeyr'dir.

Müdrike'nin babası İlyas'dır. İlyas'ın annesi Hayda kızı Ribâb'dır.

İlyas'ın babası Muzar'dır. Onun annesi Akk kızı Sevde'dir. Babası Mizar ölürken mal ve servetini oğulları arasında bölüşmüş, bu sırada kırmızı deriden çadırını ona bırakmıştı. Bu yüzden Muzar'a kırmızı mânasına olarak Hamrâ diye anılırdı. Muzar'ın öbür kardeşleri Rabia, İyad ve Emmar'dır.

Bu dört kardeş, zekâlarının şiddetiyle tanınmışlardır. Bir gün birlikte yolda giderlerken Mu-

— Buradan tek gözlü bir deve geçmiş! dedi.

Rabia:

— Hem de yürürken bir yanı üzerine çarpılıp yürüyen bir deve... diye ilâve etti.

Iyad ise:

— Bu devenin kuyruğu kesiktir, diye hükmetti.

Nihayet Enmar:

— Üstelik ürkektir, diye bahsi bitirdi.

Oradan bir hayli uzaklaştıkları sırada kaybolmuş devesini arayan birisine rastladılar. Herif, onlara:

— Kaçmış bir deve gördünüz mü? diye sordu.

Muzar:

— Deven tek gözlü müydü? diye sordu.

Herif:

— Evet, dedi.

Rabia:

— Her halde bir yana kaykılarak yürümekteydi... diye söze karıştı.

Adameağız:

— Evet, evet... öyle idi, karşılığını verdi.

Bu sefer İyad:

— Bu, sanırım kuyruğu kesik bir deve idi, diye fikrini söyledi.

Devenin sahibi, gittikçe ümidi artarak:

— Tamam! dedi.

Nihayet Enmar:

— Deven ürkekti değil mi? diye sordu.

Herif:

— Öyle, ürkek bir deve idi, karşılığını verdikten sonra:

— Peki, nerede devem? dedi.

Dört kardeş omuzlarını kaldırarak:

— Bilmiyoruz, karşılığını verdiler. Görmedik...

Lâkin o, yakalarını bırakmadı:

— Devemi bana olduğu gibi tarif ediyor ve üstelik de onu görmediğinizi iddia ediyorsunuz. Böyle şey olmaz ve ben buna inanamam.

Onlar, yemin ettilerse de, herif yine yakalarını bırakmadı. Nihayet, dâvaları çözen kâhin Afaa'nın yanına gittiler. Devenin sahibi, olayı anlattıktan sonra:

— Bunlar, devemi çalmış olmalılar. Çünkü, hem onun bütün vasıflarını biliyorlar ve hem de kendisini hiç görmediklerini söylüyorlar, dedi.

Afaa, onlara döndü:

— Siz ne dersiniz?..

— Sanırım da aynı şeyi söyliyeceğiz. Çünkü bu adamın devesini hiç görmedik.

— Peki, görmedinizse onu nasıl tarif edebiliyorsunuz?

Evvelâ, Muzar cevap verdi:

— Ben, devenin bir gözünün kör olduğunu söyledim. Çünkü, dikkat ettim; yolun yalnız bir tarafındaki otları yemiş...

Sonra, Rabia konuştu:

— Ben de ayak izlerine dikkat ettim. Bir tarafının izleri düzgün olduğu halde, öbür taraftakiler bozuktu. Bundan da yampiri yürüdüğünü anladım.

İyad da şu izahatı verdi:

— Hayvanın tezeği toplu halde bulunuyordu. Bundan da kuyruğunun kesik olduğunu anladım. Aksi halde, yani kuyruğu bulunsa bunu sallar ve tezeği dağıtırdı.

Nihayet, Enmar söz aldı:

— Devenin dişi olduğunu açıktaki bol otları yemeyip kuytudaki az otları yemesinden anladım.

Dâva, hallolunmuştu. Afaa, onların kim olduğunu sordu ve öğrenince büyük ikramlarda bulunarak yemeğe alakoydu.

Yemek sırasında Muzar:

— Ben, bundan güzel bir şıra içmedim. Ne olurdu asması mezarlıkta bitmiş olmasaydı, dedi.

Rabia da ondan geri kalmadı:

— Ben de bundan âlâ bir et yemedim. Ne olurdu, hayvan köpek sütü emmemiş olsaydı...

Iyad hemen söze karıştı:

— Ben, bugün gördüğüm şu zâttan daha şereflisini görmedim, Ama, nedense kendi babasına nisbet edilmiyor.

Nihayet, Enmar da konuştu:

— Ben, bugüne kadar bu kadar faydalı sözler duymamıştım.

Afaa, bu sözleri hayretle dinlemişti. Harem dairesine giderek duyduklarını anlattı. Annesi:

— Ben, bir kabile başkanı ile evli idim. Kocamın çocuğu olmuyordu. Kabile başkanlığının elinden gitmesinden korktuğum için bir gece kocamın misafiri bulunan bir beyle yattım ve hâmile kaldım. Kocamsa onu ertesi günü öldürüp gizlice gömdü, diye

Evin kâhyası boynunu büktü:

— Hakikaten asma, babanın mezarı üzerinde dir.

Afaa, çobanı çağırdı ve et hakkında sordu.

Çoban:

— Bu hayvan doğduğu vakit annesi öldü. Bu yüzden bir köpek emzirerek büyüttü, dedi.

Afaa geri döndü ve:

— Ey Muzar, asmanın bir mezar üzerinde büyüdüğünü nereden anladın? dedi.

Muzar:

— Şırasını içer içmez şiddetli bir susama duyup, ondan anladım, karşılığını verdi.

Afaa, onun kardeşine döndü:

— Peki, ey Rabia, sen etini yediğin hayvanın köpek sütü emdiğini nereden bildin?

Rabia:

— Et lezzetli, lâkin tadı yakıcı idi, karşılığını verdi.

— Peki, ey Iyad, ya sen babamdan başkasına nisbet edildiğimi nereden bildin?

— Biz yemek yedikçe lokmalarımıza bakıyordun. Babası öz olan bunu yapmaz.

Afaa, nihayet Enmar'a döndü:

— Ya sen neden öyle konuştun?

— Çünkü bu sözleri başka yerde söylememiz için ihtiyaçlarımızı soracak ve giderecek olduğunu düşündüm.

Abdülmuttalib'in adağı

Nİzar ise, Muzar'ın babasıdır. Ebû Iyâd ve bir rivâyete göre Ebû Rabia diye anılırdı. Annesi Cevşem kızı Muâne'dir.

Maad da Nizâr'ın babasıdır. Maad'ın annesi Lihm kızı Mehdet'dir ve babasının soyu Hz. İbrahim'e ulaşır.

Adnan ise, Maad'ın babasıdır. Adnan'ın babasının Uded olduğu rivâyet olunmuştur. Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin zevcesi Ümmi Seleme (R.A.) Validemizin:

— İrakes-Serâ, Yerâ'nın ve Yerâ Zend'in, Zend de Uded'in ve Uded Adnan'ın babasıdır, dediğini, yeğeni Vehb oğlu Abdullah rivâyet etmiştir.

Şecere bilginlerinden İbni Şihâb ise, Hz. İbrahim ile Muad arasını şöyle bağlamıştır:

Hz. İbrahim oğlu Hz. İsmail oğlu Kaydaz oğlu Nebt oğlu Seyfi oğlu Mürr oğlu Müşeccir oğlu Kumeyr oğlu Nizâl oğlu Hısm oğlu Devs oğlu Itâme oğlu Nedvan oğlu Zâid oğlu Mahmud oğlu Da'di oğlu Atud oğlu Kasver oğlu Tamh oğlu Mut'im oğlu Avsee oğlu Yezin oğlu İsmail oğlu İbrahim oğlu Akbar oğlu Zarib oğlu Şahdûd oğlu İlle oğlu Ukyan oğlu Raime oğlu Mücemmil oğlu Avvâm oğlu Muhallim oğlu Yerbah oğlu İtr oğlu Sabbe oğlu Şacib oğlu Emin oğlu Uded oğlu Adnan oğlu Maad.

Böylece şecere âlimleri biribirine benzeyen ve benzemiyen isimleri kapsayan bir çok bağlantılar kurmuşlarsa da, hanginin doğru olduğu tam mânasiyle bilinememektedir. Buna rağmen, evvelce söylemiş olduğumuz gibi, bu soyun Hz. İbrahim'e bağlandığına şüphe yoktur.

Biz, yine konumuza dönelim:

Abdülmuttalib Mekke'de büyümüş, evlenmiş ve Abdullah adlı bir oğlu olmuştur ki bu zât, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin babasıdır. Abdullah, kardeşlerinin en küçüğü idi.

Abdullah, Zübeyr, Abdimenâf, Abdülkâbe, Atike, Berre ve Ümeyye ana ve baba bir kardeştiler. Abdimenâf ise, Ebû Tâlib diye anılırdı. Bu kardeşlerin anneleri Mahzûm oğlu İmrân oğlu Aiz oğlu Amr'ın kızı Fâtıma'dır.

Abdullah ile ana ayrı kardeş olanlar ise Hâris, Ebû Leheb, Gaydak, Macer, Mukakavvim, Dırar, Kusem, Hamza ve Abbas'dırlar. İçlerinden Kusem, pek küçük yaşta ölmüştür.

Abdülmuttalib, bunlar içinde en çok Abdullah'ı severdi. Çünkü kardeşlerinin en güzeli, en iffetlisi, en doğrusu o olduğu gibi, yüzünde ayrı bir nûr vardı.

Abdülmuttalib oğulları hakkında İbni İshak şunu rivâyet eder:

Abdülmuttalib, kapanmış olan zemzem kuyusunu yeniden kazmak istediği zaman Kureyş buna karşı gelmiş, bunun üzerine o da:

— Beni koruyacak on oğlum olduğu zaman bir tanesini Kâ'be'nin Rabbine kurban edeceğim, diye adamıştı.

Nihayet on oğlu oldu ve kendisini koruyacak çağa eriştiler. Bunun üzerine onları toplayarak adağını bildirdi. Oğulları:

— Emrine hazırız. Nasıl istersen öyle yap. Yalnız kurban edilecek kardeşimizi ne yolla seçeceksin? diye sordular.

Abdülmuttalib:

— Hepiniz birer ok alıp üzerlerine adlarınızı yazarak bana veriniz, dedi.

Oğulları da birer ok alıp üzerlerine adlarını yazdıktan sonra babalarına verdiler. Abdülmuttalib, bu okları alıp Kâ'be'nin içine girdi. Burada kur'a çekildi ve Abdullah'a rastladı. Bunun üzerine onu boğazlamak için bıçağını eline aldı ve kurban yerine doğru ilerledi. Halk, bunu haber alınca toplantı yerinden kalkarak yanına geldiler ve:

— Ey Abdülmuttalib, oğlunu nereye götürüyorsun? diye sordular.

Abdülmuttalib:

— Kurban etmeğe... dedi.

Lâkin, onlar itiraz ettiler:

— Kendi oğullarından birisini kurban edemezsin. Çünkü, sen bunu yaparsan, başkalarına örnek olursun ve oğul kurban etmek âdeti yerleşir. İnsanlar, bu hal üzerinde yaşayamazlar.

İçlerinden Abdullah oğlu Mugire ise:

— Ey Abdülmuttalib, bir başka çareye başvurmadan oğlunu kurban edemezsin, dedi.

Abdullah, onun kız kardeşinin oğlu idi.

Öbür Kureyşliler de:

— Eğer bunun karşılığı mal ve para ise ödemeyi biz üzerimize alıyoruz. Abdullah'ı kurban etmeden evvel Hicaz'da bir kâhin kadın varmış, ona baş vur. Meseleyi ona danış. O ne derse öyle yaparsın. Eğer oğlunu kurban etmeni söylerse, edersin. Seni ve Abdullah'ı sevindirecek başka bir çare tavsiye ederse onu yaparsın, diye müdahalede bulundular.

Bunun üzerine onlar, Abdülmuttalib ile Abdullah'ı yanlarına alarak yola çıktılar. Evvelâ Yesrib'e geldiler. Burada yaptıkları soruşturma sonunda kâhin kadının Hayber'de bulunduğunu anlıyarak oraya gittiler ve kendisiyle buluştular. Abdülmuttalib meseleyi anlattı ve kendisinden bir hal çaresi söylemesini istedi. Kadın:

— Yarın gelin, konuşalım, dedi.

Ertesi günü yanına vardılar. Kâhin kadın, meseleyi bir daha dinledikten sonra:

— Sizde diyet, yâni kan bahası ne kadardır? diye sordu.

— On deve... dediler.

— O halde yurdunuza dönünüz ve on deve ile çocuk arasında kur'a çekiniz. Kur'a çocuğa rastlarsa on deve daha ilâve edip yine kur'a çekiniz ve buna kur'a develere rastlayıncaya kadar devam edip sonra develeri kurban ediniz. Böylece, Rabbiniz sizden razı olmuş olur. Üstelik çocuk da kurban edilmekten kurtulur.

100 deve kurban ediliyor

ABDÜLMUTTALİB ve arkadaşları Mekke'ye döndüler ve işe başladılar. Abdullah ile on deve getirildi. Babası Allah'a dua ettikten sonra kur'a çekildi ve Abdullah'a rastladı. Bunun üzerine on deve daha ilâve edilip kur'a yeniden çekildiyse de yine Abdullah'a rastladı. Böylece, her defasında on deve ilâve edilerek kur'a çekilmeğe devam olundu. Sonunda develerin sayısı yüze yükselince kur'a onlara rastladı.

Kureyş halkı bunun üzerine:

— Ey Abdülmuttalib, artık Allah senden razı oldu ve bu iş sona erdi, dediler.

Lâkin Abdülmuttalib, kur'a develere üç kere rastlamadan bu işten vazgeçmiyeceğine yemin etti. Bunun üzerine üç kere daha kur'a çekildi ve her üçü develere rastladı. Böylece, mesele kalmadı. Develer kurban edilerek etlerinden kim isterse faydalanmak üzere ortada bırakıldı.

İbni Şihâb, bu olayla ilgili olarak şu hâdiseyi rivâyet etmiştir:

— İslâm zamanında bir kadın filân işi olduğu takdirde oğlunu Kâ'be'nin yanında kurban edeceğini adamıştı. İşi olunca güç duruma düştü. Adağını yerine getirip getirmemesi icabettiği hususunda tereddüd ediyordu. Nihayet, bir fetvâ almak üzere Medine'ye gelerek Hz. Ömer'in oğlu Abdullah'a başvurup meseleyi anlattı ve ondan şu cevabı aldı:

— Bu hususta kesin bir şey söyliyemem. Yalnız şunu bilirim ki Cenab-ı Hak adakların yerine getirilmesini emretmiştir.

Kadın:

— Şu halde oğlumu kurban edeyim mi? diye sordu.

Abdullah:

— Cenab-ı Hak, insan öldürmeyi de yasaklamıştır, karşılığını verdi.

Kadın, bundan sonra Hz. Abbas'ın oğlu Abdullah'ın yanına giderek meseleyi ona da anlatıp akıl danıştı. Abdullah:

— Allah, adakları yerine getirmeyi emreder ve aynı zamanda insan öldürmeyi yasaklar, dedikten sonra yukarıda naklettiğimiz Abdülmuttalib olayını anlattı ve:

— Ben, oğlunun yerine böylece yüz deve kurban etmek gerekeceği düşüncesindeyim, dedi.

O zaman Mervan Medine Emiri bulunuyordu. Olayı duyunca kadına:

— Bence Ömer oğlu da Abbas oğlu da fetvâlarında yanılmışlardır. Çünkü haram ve günah olan bir şey'i adama esasen caiz değildir. Aranırsa bâtıldır. Bu günahı işlediğin için tevbe edip Allah'dan af dile ve sadaka ver. Oğlunu kurban edemezsin. Çünkü Allah bunu yasak etmiştir, dedi.

Mervan'ın bu fetvâsı halkı sevindirdi ve ondan sonra yasak olan şeylerin adanamıyacağına dair genel bir fetvâ verildi.

Böylece kurba nedilmekten kurtulduktan sonra

Abdullah, Kâ'be'nin yanından ayrıldı. Babasıyla birlikte geri dönerken Esed oğullarından Ümmi Kattal adlı bir kadının yanından geçiyordu. Bu kadın, Esed oğlu Nevfel oğlu Baraka'nın kız kardeşi ve Abdüluzzâ oğlu Esed oğlu Nevfel'in kızıydı. Delikanlının yüzüne dikkatle baktıktan sonra:

— Ey Abdullah, nereye gidiyorsun? diye sordu.

Abdullah:

— Babamla beraber eve dönüyoruz, karşılığını verdi.

Kadın, ona bir adım yaklaşıp hafifçe yolunu keserek:

— Eğer şimdi benimle gelir ve beraber yatıp birleşmeyi kabul edersen sana uğrunda kurban edilen kadar deve veririm, dedi.

Lâkin Abdullah, bu teklifi reddetti:

— Babam yanımdadır ve ben ne onun emrine aykırı bir şey yapar ve ne de yanından ayrılırım. Esasen yüz değil bin deve versen zinâ gibi bir kötülüğü işlemem.

Abdülmuttalib, oğluyla birlikte yoluna devam ederek Zühre oğlu Abdimenâf oğlu Veheb'in yanına geldi. Bu zât, o zaman yaşı ve şerefi itibariyle Zühre oğullarının başkanıydı. Abdülmuttalib ondan kızı Âmine'yi oğlu Abdullah'a zevce olarak istedi. Abdülmuttalib, o sırada Kureyş'in ulusu olduğundan Veheb bu teklifi kabul etti. Bununla beraber Âmine de Kureyş içinde asaleti ile tanınmıştı. Annesi Kusay oğlu Abdüddâr oğlu Osman oğlu Abduluzzâ'nın kızı Berre idi. İstetik şahsen yüksek meziyetlerle tanınmıştı.

Nikâh hemen orada kıyıldı ve zifâf icra olunarak Âmine, son Peygamber Muhammed Mustafâ (S.S.) Efendimize hâmile kaldı.

Abdullah, ertesi sabah Âmine'nin yanından ayrıldı. Yolda yine Ümmi Kattal'a rastladı. Ancak, kadın bu defa kendisiyle hiç ilgilenmedi. Abdullah bunun sebebini merak ederek:

— Bugün kendini bana neden arzetmiyorsun? diye sordu.

— Dün sende mevcut olan nûr, bugün kaybolduğu için sana ihtiyacım kalmadı. Bu nûr, iki kaşının ortasında parlıyordu. Ben, onun bana geçmesini istediğim için sana o teklifte bulundum. Sakın beni önüne gelenle düşüp kalkanlardan sanma. Nitekim sen Âmine ile zifâf olduktan sonra bu nûr kaybolduğu için şimdi karşılığında yüz deve versen de seninle yatmam.

— Benim de esasen öyle bir arzum yok.

Ümmi Kattal'ın erkek kardeşi Varaka Hıristiyandı ve Hıristiyanların âlimlerindendi. Bir çok kitab okumuş ve bunlardan son Peygamberin Hz. İsmail neslinden geleceğini öğrenmişti. Bu yüzden Kureyş gençlerine dikkat ederdi. Meseleyi kız kardeşine de söylemiş ve o, Peygamberlik nûrunu Abdullah'da görerek hâmile kalmayı ve son Peygamberin annesi olma şerefine erişmeyi istemişti. Lâkin bu şeref, Cenab-ı Hak tarafından Kureyş'in en meziyetli, en seçkin, en iffetli ve en güzel kızı Âmine için takdir olunmuş ve bu takdir de yerini bulmuştu.

Bu Nûr, Hz. Âdem'den beri Peygamberden Peygambere geçen ve asıl sahibini arayan Nûr-ı Muhammedî idi ve Abdullah ile Âmine'nin evlenmeleri üzerine de asıl sahibini bulmuştu.

Peygamber efendimiz (S.S.) ana rahminde yetim kalıyor

O SIRADA bütün Arab Yarımadasında ağır bir kıtlık hüküm sürmekte ve Kureyş de bundan payını almaktaydı. Lâkin, Âmine Hâtun, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize hâmile kalınca, Cenab-ı Hak onun yüzü suyu hürmetine bu kıtlığı def'etti. Hattâ o kadar bolluk oldu ki, Araplar bunu uzun yıllar boyu unutamamışlar ve bolluk yılı diye hatırlayıp durmuşlardır.

Abdullah, evlendiği zaman on sekiz yaşlarında bulunuyordu. Babası, izdivacından bir müddet sonra kendisini hurma getirecek olan bir ticaret kervanıyla Şam'a gönderdi. Dönüş yolunda Abdullah hastalandı. Kafile Yesrib'e vardığı zaman ise hastalığı büsbütün arttığı için orada kaldı. Abdülmuttalib, sevgili oğlunun Yesrib'de ağır hasta bulunduğunu duyunca, hemen kardeşlerinden Hâris'i oraya yolladı. Ne çare ki Hâris, Yesrib'e vardığı zaman Abdullah ölmüş bulunuyordu. Orada Nebiga konağının avlusunda ve girişte sol tarafta gömüldü. Peygamberimiz Efendimiz (S.S.) de bu suretle daha ana rahminde iken yetim kalmış oldu.

Tarihi olayların seyrine göre Ebrehe'nin Mekke üzerine yürüyüşü de bu sıralardadır. Evvelce naklettiğimiz gibi Ebrehe, Mekke civarına kadar gelerek halkın hayvanlarını sürüp götürmüş, lâkin şehre tecavüze cesaret edememişti. Bu hayvanları arasında Abdülmuttalib'in develeri de vardı. Kendisi Kâ'be'yi Allah'ın koruyacağına inandığı için sadece develerini kurtarma teşebbüsüne girişti. Bu maksatla da korkusuzca Ebrehe'nin ordusuna vardı. Ebrehe'ye Mekke'den birisinin geldiğini söylediler.

— Kimdir? diye sordu.

— Kureyş'in Başkanı! dediler.

Ebrehe, onun barış görüşmesi için geldiğini tahmin ederek yanına kabul etti ve saygı gösterip ne istediğini sordu.

Abdülmuttalib:

— Dün askerleriniz hayvanlarımızı sürmüş.. Bu haksız bir şey... Çünkü henüz savaşmadık. Galib ve mağlûb belli olmadı. Bunlar arasında benim de dört yüz devem var. Onları geri vermeni istiyorum, dedi.

Ebrehe, bu istek karşısında hayretler içinde kalmıştı:

— Ben senin, Mekke'ye tecavüz etmememizi ve Kâ'be'yi yıkmamamızı istiyeceğini sanıyordum. Sen ise, dört yüz devenin derdindesin. Bu nasıl iş?..

Abdülmuttalib, ona büyük bir sükûnetle şu karşılığı verdi:

— Ey Ebrehe... Ben, sadece develerin sahibiyim.

Bunun için onları kurtarmağa bakarım. Kâ'be'nin sahibi ise Allah'dır ve onu O korur.

Ebrehe bunun üzerine:

— Şu adamın develerini veriniz, diyerek onu geri gönderdi.

Abdülmuttalib, aynı sâkin ve emin hâli ile Mekke halkının da telâşını gideriyor, Allah'ın Kâ'be'yi koruyacağını ve Habeşlilerin ona bir zarar eriştiremiyeceklerini telkin ediyordu. Onun bu hali karşısında Kureyş biraz rahatlamış, teselli bulmuştu. Ebrehe ile ordusunun âkıbetini ise daha evvel söylemiştik.

Hz. Peygamber

S.S. efendimizin doğduğu ev

İNSANLIK tarihi bir çok zamanlar ona hayat veren ve hayatına yücelik bahşeden olaylara şâhid olmuştur. Ancak milyonlarca yıldanberi beklediği gün, henüz gelmiş değildi. O günü, dünya ve kâinat hasretle bekliyor, büyük karanlığı büyük aydınlığa çevirecek olan şafağın sökmesine intizar ediyordu.

Bu, son Peygamberin doğuşu olacak, bu doğuşla Tevhid, yani Allah'ın Birliği inanışı bir daha unutulmamak üzere canlanacak, saâdet kapıları açılıp hidâyet yolları görünecekti.

Mısır'lı meşhur astronom Mahmudül-Feleki, matematik hesabları sayesinde Resûl-ü Ekrem (S.S.) Hazretlerinin Arabi aylardan Rebiulevvel ayının 12 nci ve Milâdi tarihle 20 Nisan 715 Pazartesi gecesi doğduğunu tesbit etmiştir.

Sahih-i Buhari adlı meşhur Hadis kitabının sahibi İmâm Buhari, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin oğlu İbrahimin ölümü ânının güneş tutulmasına rastladığını ve bu olayın Hicretin onuncu yılında vâki olup İslâm Peygamberinin de bu sırada Hicri yıl hesabıyla 63 yaşında bulunduğunu kesinlikle zapt ve kaydetmiştir. Hicretin onuncu yılında vâki olan bu güneş tutulması Milâdi 7 Ocak 632 yılına rastlamaktadır. Bunu esas alarak altmış üç Hicri yılı geriye doğru gider ve gün farklarıyla doğruluğundan şüphe olmıyan rivayetleri karşılaştırırsak 20 Nisan 715 (12 Rebiulevvel) tarihini buluruz. Bu yıl, aynı zamanda Fil yılı, yani Ebrehe ordusunun Mekke'ye saldırmağa kalkışıp mahvolduğu yıldır.

Hazret-i Osman (R.A.) Leys oğullarından Eşyem oğlu Kabas'a:

— Sen mi, yoksa Resulûllah mı büyüksünüz? diye sorduğu zaman ondan şu cevabı almıştır:

— Resûlûllah benden uludur. Ben ise, yaşça kendisinden büyüğüm. Çünkü Ebrehe'nin Mekke üzerine yürüyüşünden bir yıl sonra Fil'in gübresini bozulmuş ve yeşillenmiş olarak gördüğümü hatırlıyorum. Üstelik, yaşı çok ilerlemiş olduğu halde Abdişems oğlu Ümeyye'ye yetiştim ve onun kölesi tarafından yedilerek götürüldüğünü gördüm.

Mahreme oğlu Kays ise:

— Ben ve Resulûllah ikimiz Fil yılında doğduk, demiştir.

Abdülmuttalib oğlu Abdullah, Nûşirevân'ın saltanatının yirmi dördüncü, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz ise kırk ikinci yılında doğmuşlardır. Şu halde Abdullah vefat ettiği zaman 18 yaşındaydı. Nûşirevân'ın saltanatının kırk ikinci yılı ise, 715 tarihine rastlar.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, Mekke şehrinde sonradan İbni Yusûf konağı adı verilen evde dünyaya şeref vermiştir. Kendisi bu evi hayatında Ebû Tâlib oğlu Âkil'e bağışlamıştır. Konak, ömrü boyunca bu zâtın mülkiyetinde kaldı. Vefatından sonra ise oğulları tarafından Yusûf oğlu Hacec'in kardeşi Yusûf oğlu Muhammed'e satılmıştır. İşte burası bu yüzden İbni Yusûf = Yusûf oğlu konağı diye anıldı. Çünkü bu zât, kendi konağını yaparken, bunu da içine almıştır. Sonradan Harun Reşid'in câriyesi Hayzüran tarafından ev yine konaktan ayırtılmış ve içinde namaz kılınan bir mescid yapılmıştır. Hâlen bu binâ, Suudi Arabistan Hükümeti tarafından mükemmel şekilde restore edilmiş bulunulmaktadır.

Âmine Hâtun demiştir ki:

— Ben Resûlûllaha hâmile kaldığım zaman bana rüyâmda denildi ki:

— Sen, bu milletin ulusuna hâmile kaldın. Doğduğu zaman çocuğunu kıskançlığın şerrinden korumak için Allah'a: Tek ve bir olan Sana sığınıyorum, diye dua et ve ona Muhammed adını ver.

Ona hâmile kaldığım zaman içimden çıkan nûrun aydınlığı ile Şam topraklarındaki Busrâ sarayını gördüm. Öbür kadınlar gibi gebelik zahmetleri çekmedim. Gebelerin uğradıkları ağırlıklara uğramadım. Doğum vakti eriştiği zaman kulağıma bir ses geldi. Ürktüm, hemen bir ak kuş gelerek arkamı kanadıyla sıvadı. Korku ve ürkme halleri benden

EBÂBİL...

Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'in Fil Sûresinde şöyle buyuruyor:

— (Ey Muhammed, Kâ'beyi yıkmağa gelen) fil sahiblerine Rabbinin ne yaptığını gördün mü? Onların düzenlerini boşa çıkarmadı mı? Onların üzerine sert taşlar atan Ebâbil kuşları gönderdi. Sonra onları yenilmiş ekinler gibi kıldı.

gitti. Bana, beyaz bir kâse ile şerbet sundular. Kardan beyaz ve şekerden tatlıydı. Onu içince nûra boğuldum ve kendimi nûrdan farkedemez oldum. O anda Resûlüllah doğdu. Etrafıma baktım. Abdimenâf kızlarına benzeyen, fakat daha nurlu ve daha güzel kızların beni tavâf etmekte olduklarını gördüm. Şaşıp kalarak:

— Bunlar kim acaba Allahım... dedim.

Ebû Elas oğlu Osman'ın şöyle naklettiği olduğunu Ebû Süveyd Sakafi'den torunu Mut'im oğlu Cübeyr rivayet etmiştir:

— Annem bana, Âmine'nin Resûlüllahı doğurduğu zaman yanında bulunduğunu söyledi ve şunları anlattı:

— Çocuk doğduğu zaman evin neresine baksam sâdece nûr görüyordum. Yıldızlara baktığım zaman bana o kadar yaklaşıyorlardı ki:

— Bunlar üzerime düşecekler... diye söyleniyordum.

Hayatta iken Cennetle müjdelenmiş on kişiden biri olan Avf oğlu Abdürrahmân'ın zevcesi:

— Ben o gece orada idim ve Resûlüllah doğduğu zaman bütün dünyanın doğudan batıya kadar nûrla kaplanmış olduğunu gördüm, demiştir.

Peygamberlik mühürü

PEYGAMBERİMİZ (S.S.) Hazretleri doğduğu zaman göbeği kesik ve sünnetli idi. Sırtında ve iki kürek kemiğinin arasında, tam kalbi hizasında Peygamberlik Mührü mevcuttu.

Hıristiyan ve Yahudi âlimleri, o günlerde son Peygamberin doğmasına intizâr etmekteydiler. Bunlar, daha evvel gelip geçen Peygamberlerin kitablarını ve diğer dini eserleri okuyarak bu kanaate varmışlardır. Tevrât ve İncil, son Peygamberi bâzan Muhammed ve bâzan Ahmed diye anmaktaydı. Hahamlar ve papazlar bunu bilmekteydiler

SÜLEYMAN ÇELEBİ DİYOR Kİ...

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin doğumunu, Mi'racını ve ölümünü Mevlûd diye anılan Vesiletün-Necât adlı eserinde bir daha yazılmaz şekilde kaleme almış bulunan Süleyman Çelebi, doğum olayını şöyle anlatıyor:

Âmine Hâtun Muhammed ânesi
Ol sadefden doğdu ol dürdânesi
Çünkü Abdullah'dan oldu hâmile
Vakterişti haftavü eyyâm ile
Hem Muhammed gelmesi oldu yakîn

Çok alâmetler belirdi gelmedin
Ol Rebîülevvel âyın nicesi
On ikinci gice isneyn gicesi
Dedi gördüm ol Habîbin ânesi
Bir aceb nûr kim güneş pervânesi
Berk urup çıktı evimden nâgehân
Göklere dek doldu nûr ile cihan

Hem havâ üzre döşendi bir döşek
Âdı Sündüs döşeyen ânı melek
Âmine eydür çu vaktoldu tamam
Üç melek geldi elinde üç alem
Üç alem çünki dikildi üç yere
Her birisin ideyim nerden nere
Mağribü Maşrikte ikisi anın
Biri dâmmda dikildi Kâ'be'nin
Bildim onlardan ki ol halkın beyi
Kim yakın oldu cihana gelmeyi
İndiler gökten melekler sâf sâf
Kâ'be gibi ettiler evim tavâf
Yarılıp divâr çıktı nâgehân
Geldi üç Hûri bana oldu ayân
Bazılar derler ki ol üç dilberin
Âsiye'ydi biri ol meh peykerin
Biri Meryem Hâtun idi âşikâr
Birisi hem Hûrilerden bir nigâr
Geldiler lûtf ile ol üç mehcebin
Verdiler bana selâm ol dem hemin
Çevre yanıma gelip oturdular
Mustafa'yı birbirine muştular
Bu senin oğlun gibi kadr-i cemîl
Bir anaya vermemiştir Ol Celîl

Ulu devlet buldun ey dildâr sen
Doğiserdir senden ol hulk-i hasen
Bu gelen ilm-ü ledün sultânıdır
Bu gelen Tevhid-i irfân kânıdır
Vasfını bu resme tertîb ettiler
Ol mübârek nûru tergîb ettiler
Âmine eydür: Çü vaktoldu tamâm
Kim vücûda gele ol hayrülenâm
Susadım gaayet harâretten kati
Sundular bir câm dolusu şerbeti
Kardan ak idi ve hem soğuk idi
Lezzeti dahi şekerde yok idi
İçtim ânı oldu cismim nûra gark
İdemezdim kendimi nûrdan fark
Geldi bir ak kuş kanadiyle revân
Arkamı sığadı kuvvetle hemân
Doğdu ol saatte ol Sultan-ı din
Nûra gark oldu semâvât-ü zemin

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin en sevgili terceleri Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz nakletmiştir:

— Resûlûllahın doğuşunun ertesi günü, Mekkede yaşayan bir Yahudi, Kureyş'lilerin toplantı yerine geldi ve:

— Bu gece aranızda bir erkek çocuk doğdu mu? diye sordu.

Kendisine:

— Evet, Abdülmuttalib oğlu Abdullah'ın bir oğlu oldu.. cevabını verdiler.

Yahudi, uzun uzun içini çekerek:

— İşte o, son Peygamberdir ve arkasında işareti vardır, diye haber verdi.

Kureyşliler, bunun üzerine yeni doğan çocuğun yanına vardılar. Yahudi, ona iyice baktı. Şeklini inceledi ve sonra arkasındaki işareti görerek:

— Eyvah, Peygamberlik artık İsrailoğullarından gitti ve İsmailoğullarına geçti. Bundan sonra da Peygamber gelmek ihtimali kalmadı. Kureyş, o derece devlet bulacak ki şöhreti doğudan batıya kadar yayılacak.. diye döğüne döğüne gitti.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizi bir çok şiirleriyle öğmekle tanınmış olan Sâbit oğlu Hassan (R.A.) da şunu nakletmiştir:

— Sekiz yaşımda bulunuyordum. Bir sabah Medine'de bir Yahudinin öbürlerine:

— Bu gece Ahmed'in yıldızı doğdu! diye haykırdığını hatırlamaktayım. Daha sonra hesapladım, o gece Resûlûllahın doğduğu gece idi.

Peygamberimiz (S.S.) Efendimiz doğduktan sonra Âmine Hâtun onun dedesi Abdülmuttalib'e haber gönderib bir erkek çocuk doğurduğunu haber verdi. Abdülmuttalib, gelib çocuğu gördü. Âmine Hâtun o zaman gördüğü rüyâyı anlatarak çocuğun adını Muhammed koymasını söyledi.

Abdülmuttalib onu kucağına alarak Kâ'be'ye götürdü ve içine girip dua etti. Adını da Muhammed koydu. Bu isim, Kureyş'de daha evvel duyulmuş değildi. Abdülmuttalib, Kâ'be'ye girdiği zaman, orada bulunan bütün putların yüz üstü yere düşmüş olduğunu görmüş, buna pek hayret ederek başkalarını da çağırıp göstermiş ve hepsi şaşmışlardı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) in doğuşu dolayısiyle yalnız Hicaz'da bu olaylar cereyan etmekle kalmamış, dünyanın bir çok yerinde aynı ânda bir çok hâdiseler olmuştur. Bunlar içinde tarihlerin zaptedebilmiş oldukları şunlardır:

Yukarıda söylemiş olduğumuz gibi son Peygamber Muhammed Mustafâ (S.S.) doğduğu sırada İran Hükümdarı Nûşirevân'dı. Kendisi, son derece adâlet sahibi bir kimse olduğu için Âdil lâkabı ile anılmaktaydı. O zamanlar İran Hükümdarlarına Kisrâ derlerdi. O gece Kisrâ'nın Medâin adlı başkentinde bir yer depremi oldu. Sarayı sarsılıp on dört sütun yıkıldı ve bin yıldanberi yanan Ateşgede'ler de, yani ateşe tapanların kutsal saydıkları ateşin yandığı mâbedlerde yanan ateşler, kendilliğinden söndü. Sâve gölünün suları çekildi. O gece İran Mubedan'ı, yani herkesin müşküllerini sorduğu en büyük âlim ve kadısı rüyâsında serkeş develerin cins Arab atlarını yederek götürdüklerini ve bunların Dicle nehrini aşıp İran topraklarına yayıldıklarını gördü. Yer depremi Kisrâ'yı korkutmuş, fakat korkusunu belli etmemeğe çalışmıştı. Ancak, bunların semavi bir işaret olduğunu kestirdiğinden nihayet meseleyi devlet ricaline danışmağa karar verdi ve tâcını başına giyerek muhteşem tahtına oturup onları topladı. Kendilerine:

— Bunca yıldır hükümdarım. Ne kendim ve ne de benden evvel gelenler bir yer depremini hatırlamamaktadırlar. Bu deprem ise şehri değil, sarayımı hedef tuttu ve on dört sütun ytkılıp devrildi. Ben, bunun olağanüstü bir şey olduğuna inanıyorum ve Semâvi bir işaret sayıyorum. Bunun hakkında sizlerin düşünceleriniz nedir?

Daha kimse cevap vermeden bir habercinin gelip acele bir mektup getirdiğini bildirdiler. Kisrâ mektubu aldı ve okudu. Bu, Ateşgede'lerin söndüğüne dair olan ilk haberlerdi. Nûşirevân bunu öğrenince büsbütün kaygulandı ve durumu orada bulunanlara bildirip:

— İşte, bin yıldan beri yanan ve tapılan ateşlerin de aynı gece kendiliğinden söndüğünü haber aldık. Bu olayı da, öbürüne ekliyebiliriz, dedi.

O zaman, Mubedan söz aldı:

— Tanrı, ulu hükümdarımıza bütün işlerinde başarı versin. Ben de aynı gece garib bir rüyâ gördüm. Müsaade buyrulursa anlatayım.

Kisrâ:

— Anlat! emrini verince Mubedan sözüne devam etti:

— Rüyâmda ağzı köpürmüş ve serkeş develer gördüm. Bunlar, gayet cins Arab atlarını yederek lerliyorlardı. Dicle nehrine vardılar ve onu kolaylıkla aşıp yurdumuza girdiler ve her tarafa dağıldılar.

Bu rüyâ, Kisrâ'yı büsbütün üzdü. Buna rağmen hükümdarlık vekariyle bir şey belli etmiyerek:

— Ey Mubaden, bu rüyâ neye alâmettir? diye sordu.

Mubaden, ona şu cevabı verdi:

— Bu rüyâ, Arablar tarafından bir olay çıkarılacağına alâmettir.

Kisrâ, bunun üzerine meclise son verdi ve kendisine tâbi hükümdarlardan olup aklına ve dirâyetine çok güvendiği Hire Hükümdarı Menzer (yahut Münzir) oğlu Nûman'a bir mektup yazarak kendisinden soracağı suallere cevap verecek birisini göndermesini istedi. Bunun üzerine Nûman, Gassanîlardan Amr oğlu Abdülmesih'i gönderdi. Bu zât, kendisi gibi Hıristiyandı ve Hıristiyanların âlimlerindendi. Kisrâ ona:

— Sana soracağım şeye cevap verecek kadar bilgin var mı? diye sordu.

Abdülmesih:

— Kisrâ sorsun. Bilirsem cevap veririm. Bilemezsem, cevap verecek kimseyi haber veririm, dedi.

Kisrâ, bunun üzerine bütün olayları anlattı ve:

— Bunlar neye alâmettir? diye sordu.

Abdülmesih

— Ey Kisrâ, bunlar, pek mühim şeyler olmalı Cevabını ise ancak Suriye sınırında ve Arab çöllerinde oturan dayım Satîh verebilir, dedi.

— Şu halde durmadan onun yanına git. Olanları anlat ve bana çabuk bir cevap getir.

Bu sırada Arablar arasında gelecekten haber verdiğine inanılan kâhinler vardı. Kendileri onlara Arrafe derlerdi. En meşhurları ise Satîh adlı bu zâttı. Kendisi Yemen'li olup Suriye'de bir manastırda yaşamaktaydı. Vücudunda doğuştan kemik yoktu. Bu yüzden hiç hareket edemeden sırtüstü yatardı. Bir yere götürüleceği zaman kendisini bir halı gibi devşirerek hayvana yükler ve öyle götürürlerdi.

Abdülmesih, sür'atle yol alarak onun bulunduğu manastıra vardı ve yanına girdi. Ancak o zaman Satîh'in son nefesinde bulunduğunu gördü. Bir kaç zamandır ne bir şey duyuyor ve ne de bir şey söyliyebiliyordu. Nitekim, yeğeninin verdiği selâmı da duymadı.

Abdülmesih, bu halden çok müteessir olarak şu kasîdeyi okudu:

— Yemen'in en şerefli ve ulu kimşesi sağır mıdır? Yoksa işitmekte midir? Ey halli güç meseleleri daima çozen zât, yoksa yarışı kazandı da dizginlerini çekerek atını mı durdurdu? Halbuki yanına Senem âilesinden olan yeğeni gelmiştir. Onun annesi Hecen oğlu Zib âilesindendir. Kendisi mavi gözlü, parlak dişli, beyaz cildli, hassas kulaklı, bol cübbeli ve vücudu buna uygun bir kimsedir. Şimdi, İran Hükümdarının elçisi olarak uyku bastırdığı halde uyumadan yoluna devam edip sert bir devenin üzerinde ve kaygılı bir halde uzun yollardan gelmiştir. Ona bir cevap vermez misin?

Satîh, onun bu kasîdesini dinledikten sonra gözlerini araladı:

— Bu, Abdülmesih'dir. Bir devenin sırtında Satîh'in yanına gelmiş, lâkin Satîh mezara yaklaşmış bulunuyor. Kisrâ, seni sarayının sarsılması, on dört sütunun yıkılması, Ateşgede'lerdeki ateşin sönmesi ve Mubedan'ın rüyâsı neye alâmettir diye sormak için gönderdi. Mubedan rüyâsında serkeş develerin cins Arab atlarını yederek Dicle nehrini aştıklarını ve İran ülkelerine yayıldıklarını görmüştür. Bütün bunlar şuna alâmettir ki Medâin sarayının yıkılan sütunları kadar Kisrâ gelip geçecek ve sonra saltanatlarına güneyden gelenler tarafından son verilecektir.

Satîh, bunları söyledikten sonra hemen vefat etti. Abdülmesih de oradan ayrılıp aynı sür'atle Medâin'e döndü ve Kisrâ'nın huzuruna girerek Satîh'in sözlerini nakletti. Bunun üzerine Nûşirevân'ın içi rahatlayarak:

— Bizden on dört hükümdar gelip geçene kadar neler olur... dedi.

Halbuki, kendisinden sonra İran devletinin durumu sarsılmış, onun da mensup bulunduğu Sâsânî soyundan sadece dört yıl içinde on hükümdar gelip geçmiş, kalan dördü de ancak Hazret-i Osman (R.A.) ın Halifeliği devrine kadar İran'ı idare edebilmişlerdir.

Abdülmuttalib, torununda bütün hayırlı alâmetleri sezerek son derece memnun olmuş ve:

— Bunun şânı çok yüce olacak, diyerek Cenab-ı Hakka kendi soyundan böyle hayırlı bir evlâd hasıl ettiği için hamdetmiştir. Sonra, muazzam bir ziyafet düzenleyip bütün Kureyş'lileri dâvet etti. Ziyafet sırasında kendisine:

— Şerefine bu ziyafetin düzenlendiği çocuğa ne isim koydun? diye sordular.

— Muhammed! cevabını verdi.

Onlar, buna şaştılar:

— Böyle ecdadın arasında bulunmıyan bir ismi neden seçtin?

Abdülmuttalib, onlara Âmine Hâtunun rüyâsından hiç bahsetmiyerek:

— Onu gökte Hak ve yerde halk pek çok öğsün diye... dedi.

Hakikaten bu kelimenin Arabcada mânası (pek çok öğülmüş kimse) dir.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) efendimizin süt kardeşleri

RESÛL-Ü EKREM (S.S.) Efendimize, o devrin âdeti olduğu gibi bir süt anne tutuldu. Bu, Süveyde adlı bir kadındı. Kendi oğlu Mesruh ile birlikte Âmine Hâtunun oğlunu da emzirmiştir. Ondan evvel Hamza oğlu Abdülmuttalib'e ve ondan sonra da Abdülesed oğlu Ebû Seleme'ye süt annelik etmiştir. Bu yüzden onlar Resûl-ü Ekrem (S.S.) in ilk süt kardeşleridir.

Daha evvel söylemiş olduğumuz gibi, son Peygamber doğmadan evvel kurak ve kıtlık vardı. Çölde yaşayan bu kabileler, kadınlarını süt annelik bulmak için Mekke ve Yesrib'e gönderirler, böylece geçimlerini sağlamağa çalışırlardı. O yıl Mekke'ye Saad oğullarından bir çok kadınlar bu maksatla geldi. Onlar, süt anne olarak daima diğerlerine tercih edilirlerdi. Bunun sebebi ise yurdlarının Mekke'ye nazaran iklim bakımından daha yumuşak olması ve Arabcayı çok güzel konuşmalarıydı. O yıl gelenler arasında Ebû Züeyb kızı Halime de vardı. Yanında kocası ve çocukları bulunduğu halde gelmişlerdi.

Olayın ötesini bu mübârek kadından dinleyelim:

— O yıl şiddetli kuraklık hiç bir şey bırakmamış ve bir damla olsun yağmur yağmamıştı. Devemiz de yanımızda bulunuyordu. Çocuklarımız açlıktan ağladıkları için o gece hiç birimiz uyuyamamıştık. İhtiyar devemiz, onları doyuracak sütü veremediği gibi, benim de sütüm çocuk beslemeğe yetecek derecede değildi. Yağmur ve sevinçli günler bekliyorduk. Ben, dişi merkebime binmiştim. Yorgun düşerek ilerleyemiyen hayvanlar, bizimle olanları güç duruma sokmuştu. Nihayet Mekke'ye varıp ezi-

direcek çocuk aramağa başladık. Arkadaşlarımız olan kadınlardan herbirine Resûlüllah'a süt anne olması teklif edildiyse de, yetim olduğu için onlardan hiçbiri almak istemedi. Çünkü hepimiz çocuğun babasından yardım ve ihsan umuyor ve:

— Bu çocuk yetimdir. Annesi de onun için bir şey vermez.. diyorduk.

Benimle gelen kadınların hepsi emzirmek için birer çocuk buldular. Yalnız ben kalmıştım. Yurdumuza dönerken kocama:

— Öbür kadınların hepsi emzirmek için birer çocuk buldular. Ben de bir çocuk almadan dönmek istemiyorum. Şu yetim çocuğu götüreceğim, dedim.

Kocam:

— Bu çocuğu almamazlık etme. Allah'ın onu hakkımızda bereketli ve hayırlı etmesi umulur, dedi.

Bunun üzerine ben de evine gidip çocuğu alarak konak yerimize geldim. Aslında onu başka çocuk bulamadığım için almıştım. Çocuğu kucağıma alır almaz Cenab-ı Hak süt bereketi ihsan ettiğinde o da, süt kardeşi de doyuncaya kadar emdiler. Daha evvel açlıktan uyuyamıyan kardeşi, şimdi onunla beraber uyuya kaldı. Kocam ise ihtiyar devemizin yanına varıp baktığı zaman onun memelerinin sütle dolu olduğunu gördü ve sağıp getirdi. Biz de doyana kadar içtik ve sonra uyuduk. Kocam sabahleyin bana:

— Ey Halime... Biliyor musun, sen hayırlı ve mübârek bir çocuk almışsın, dedi.

Bundan sonra Mekke'den ayrıldık. Ben, çocuğu yanıma alarak dişi merkebime binmiştim. Hayvan, kafilede bulunan bütün merkepleri geçti. Hiç biri onunla başa çıkamadı. Kadın arkadaşlarım:

— Ey Ebû Züeyb'in kızı... Bu merkep senin köyden binerek çıkmış olduğun hayvan mıdır? Durdur da bizi bekle.. diyorlardı.

Ben de yemin ederek aynı merkeb olduğunu söylüyordum. Bana:

— Hayvanının acaib bir hali var, demekteydiler.

Böylece yolumuza devam ederek nihayet Saad oğulları yurdundaki konak yerimize vardık. Yeryüzünde bu bölgeden daha kurak bir yer bulunduğunu bilmiyordum. Böyle olduğu halde koyunlarımız akşamları memeleri sütle dolu olduğu halde dönüyorlardı. Biz, onları sağarak sütlerini içiyorduk. Halbuki başkaları koyunlarında bir damla süt bulamamaktaydılar. Bizim hayvanlarımızın halini gözleriyle gören kimseler çobanlarına:

— Yazıklar olsun... siz de hayvanlarınızı neden Halime'nin otlattığı yerde otlatmıyorsunuz? Orada otlatın, diyorlardı.

Onların koyunları akşamları yerlerine aç dönüyor ve bir damla süt vermiyorlardı. Halbuki bizimkiler akşamları bol süt getirmekteydiler. Böylece Allah'ın bu çocuk sayesinde bize olan hayrını artırmakta olduğunu görmekteydik. Aradan iki yıl geçti. Onun büyüyüşü de başka çocuklara benzemiyordu. İki yaşına vardığı zaman diş etleri kabararak yemek yiyecek bir hale geldi. Bundan sonra çocuğu annesine götürdük. Ancak hayır ve bereketini görmüş olduğumuz için onun yanımızda kalmasını isteyerek annesine:

— Oğlunuzu büyüyene kadar bizim yanımızda bıraksan olmaz mı? Onun Mekke hummasına yakalanmasından korkuyoruz, dedik.

Bizim yanımızda bırakmasında fazla ısrar edince annesi nihayet razı oldu. Çocuğu alarak yurdumuza döndükten bir müddet sonra bir gün süt kardeşiyle birlikte evin arka tarafındaki hayvanlarımızın yanında bulundukları sırada süt kardeşi koşa koşa eve geldi ve babasına:

— Beyaz elbiseler giymiş iki kişi gelerek Kureyşli kardeşimizi yere yatırıp karnını yardılar, ka-

MERHABA!...

Süleyman Çelebî, Mevlûd'ün de Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin doğuşunu şu beyitlerle karşılar:

Yaratılmış cümle oldu şâdmân
Gam gidib âlem yeniden buldu cân
Cümle zerrâtı cihân edib sadâ
Çağrışûben dediler kim:
Merhaba ey âli sultan Merhaba
Merhaba ey kânı irfân Merhaba
Merhaba ey kurretül'aynı Halil
Merhaba ey hasmı mahbûb-u Celil
Merhaba ey cümlenin matlûbu sen
Merhaba ey Hâlikin Mahbûbu sen
Merhaba ey cânı cânân Merhaba
Merhaba ey derde dermân Merhaba
Merhaba ey cümle ümmet melcel
Merhaba ey çâresizler eşfai
Merhaba ey rahmetenlil âlemin
Merhaba sensin şefiül müznibin
Ey cemâli gün yüzü bedri münir
Ey kamu düşmüşlere sen destgir
Destgirsin kamu üftâdenin
Hem penâhı bende-i âzâdenin
Ey gönüller derdinin dermânı Sen
Ey yaratılmışların sultanı Sen

rıştırıyorlar.. diye haber verdi.

Bunun üzerine ben ve babası koşarak yanına gittik. Çocuk ayakta ve yüzü sararmış bir haldeydi. Biz ısrarla:

— Sevgili oğlumuz, sana ne oldu? diye sorduğumuz zaman:

— Beyaz elbiseler giymiş iki kişi yanıma gelerek beni arka üstü yatırdıktan sonra karnımı yardılar ve karnımda ne olduğunu bilmediğim bir şey aradılar, diye cevap verdi.

Kocam:

— Halime, ben onu cin çarpmış olmasından korkuyorum. Kendisini ailesine götür, dedi.

Ben de öyle yaptım. Annesi:

— Çocuğu neden getirdin? Halbuki onu yanından ayırmak istemiyerek götürmüştün, dedi.

Ben:

— Oğlun artık büyüdü. Ben, vazifemi yaptım. Başına bir takım kazâ ve belâlar gelmeden işte onu sana sağ ve sâlim olarak teslim ediyorum, diye cevap verdim.

Annesi:

— Hayır, onu teslim etmenin sebebi bu değildir. Doğrusunu söyle, ona şeytanın musallat olmasından mı korktun? diyerek beni doğruyu söylemeden bırakmadı. Ben olanları anlatınca:

— Ona şeytan musallat olamaz. Oğlumun ulu bir hali var. İstersen bunu sana anlatayım, dedi.

Ben:

— Anlat, deyince, şöyle devam etti:

— Ben ona hâmile olduktan sonra içimden bir nûr çıktığını gördüm. Bu nûr, Busrâ şehrindeki sarayları aydınlattı. Ben, ona hâmile olmaktan daha kolay ve hafif bir hal bilmiyorum. O doğduğu zaman elini yere dayamış ve başını göğe kaldırmış halde bulunuyordu. Sen şimdi çocuğu bana bırak da yola girmiş olduğu halde evine dön.

Evs oğlu Şeddad diyor ki:

— Bir gün Resûlüllah (S.S.) ın yanında oturduğumuz sırada Amr oğullarından yaşı pek ilerlemiş bir zât geldi ve değneğine dayanarak ayakta durduğu halde Resûlüllah'ı devesine nisbet ederek kendisine şöyle hitabda bulundu.

— Ey Abdülmuttalib'in oğlu. Sen kendinin Allah tarafından, Mûsâ, İsâ ve diğerleri gibi Peygamber olarak gönderildiğini söylüyormuşsun. Bana, böyle haber verdiler. Sen, bu iddianla büyük bir söz söylemiş oluyorsun. Çünkü Resûller ve Nebîler ancak İsrailoğullarının iki boyundan gönderilmişlerdir. Sen ise, şu taşlara ve putlara tapan bir kavmin evlâdısın. Peygamberlik, sana çok uzaktır. Fakat, her sözün bir hakikat tarafı vardır. Bana sözlerinin aslı ile bu olayın nasıl başlamış olduğunu anlat.. dedi.

Resûlüllah (S.S.), ihtiyarın bu sözlerini çok beğenmişti:

— Ey Amr oğullarından olan kişi. Bu sorduklarınla ilgili haberler vardır. Fakat, bunlar sen ayakta iken söylenmez. Otur! dedi.

İhtiyar, bir deve çöker gibi oturduktan sonra Resûlüllah (S.S.) devam etti:

— Benim sözümün aslı ve halimin başlangıcı budur. Ben, atam İbrahim'in dininin bir sonucu, kardeşim Meryem oğlu İsâ'nın bir müjdesi ve annemin tek oğluyum. Annem bana hâmile kaldıktan sonra rüyâsında karnında bir nûr bulunduğunu görmüş. O anlatırken de: ben bu nûru gözlerimle takip ediyor ve o benden uzaklaştıkça yeryüzünün doğu ve batı taraflarını aydınlatıyordu, demiştir. Nihayet ben dünyaya geldim. Ben, Kureyşin tapmakta oldukları putlara ve olanları medheden şiirlere düşman olarak büyüdüm.

Süt annemin ülkesinde bulunduğum sırada bir gün ailemden ayrılıp arkadaşlarımla bir derenin içinde oynadığımız sırada yanıma ellerinde içine kar doldurulmuş altın bir tas bulunan üç kişi geldi. Beni yakaladılar. Kaçan arkadaşlarım koşarak dereninin ağzına kadar gittikten sonra yüzlerini onlara döndürüp:

— Sizin bu çocukla ne işiniz var? O, bizim bilemizden değil, Kureyş'in Ulusunun oğludur. Bizim aramızda, süt annesinin yanında büyüyen yetim bir çocuktur. Onu öldürürseniz elinize ne geçecek? Muhakkak birisini öldürmek istiyorsanız, içimizden istediğinizi seçip öldürün, onu serbest bırakın. Çünkü, kendisi bir yetimdir, dediler. Lâkin adamlar onların sözlerine kulak asmadıklarını görünce kaçarak evlerine gittiler. Halkı, beni tutup yere yatıranlara karşı yardıma çağırıyorlardı.

Nurlu yüzük

GELEN üç adamdan biri beni yavaşça yere yatırdıktan sonra göğsümün ikiye ayrıldığı yerden başlıyarak aşağıya kadar yardı. Ben yardığını görüyor, lâkin elinin temasını bile duymuyordum. O, karnımdan bağırsaklarımı çıkardıktan sonra kar ile yıkadıktan sonra yerine yerleştirdi. Bundan sonra ikincisi ayağa kalkarak arkadaşına:

— Artık sen git! dedi ve kendisi elini içime sokup kalbimi çıkardı. Ben ona bakarken kalbimi yardı ve içinde bulunan siyah, uyuşuk kan parçasını çıkararak bir tarafa attı. Bu sırada görünen elindeki yüzüğe iliştî. Nûrdan olan bu yüzük, bakanları hayrete düşürecek derecede parlamaktaydı. Adam, kalbimi bu mühürlü yüzükle mühürledi ve kalbim nûrla doldu. Bu, Peygamberlik ve hikmet nûrudur. Bundan sonra kalbimi eski yerine yerleştirdi. Ben, uzun zaman bu mührün serinliğini duymuşumdur. Bundan sonra içlerinden üçüncüsü ona:

— Sen uzaklaş, dedi ve elini yarılan yerimin üzerine sürdü. Oraları Allah'ın izniyle bitişip birleşti. Bundan sonra beni tatlılıkla ayağa kaldırarak ilk önce karnımı yarmış olana:

— Onu, milletinden on tanesiyle tart, dedi.

Dartıldım ve ağır geldim.

Bunun üzerine:

— Yüz tanesiyle Dart!.. dedi.

Yine dartıldım ve yine ağır geldim.

Bu sefer:

— Bin tanesiyle dartl dedi.

Ben, yine ağır gelince nihayet:

— Onu kendi haline bırakınız. Çünkü bütün milletiyle dartılsa ağır gelecektir, dedi.

Bundan sonra onlar beni kucaklayıp başımdan, iki gözümün arasından ve alnımdan öptüler. Sonra:

— Ey dost, korkma. Bu işlerle sana nasıl bir iyilik etmiş olduğumuzu bilseydik, çok sevinirdik, dediler.

Bu adamlar benimle uğraşırken aralarında büyümekte olduğum kabile halkı toplu bir halde yanıma geldiler. Gelenlerin başında süt annem bulunuyor ve yüksek sesle:

— Vah zayıf yavrum... Zayıf yavrumun imdadına koşunuz! diye haykırıyordu.

Melekler, bana doğru eğilerek başımdan ve iki gözümün ortasından öpüp:

— Zayıf olmak bakımından senin halin ne kadar hoş ve sevimlidir, dediler.

Onları görmiyen süt annem:

— Tek başına kalan oğlumun imdadına koşunuz, diye seslenince, Melekler beni kucaklayıp tekrar başımdan ve gözlerimin arasından öpüp:

— Tek başına sandıkları sen, ne kadar hoş ve Azizsin, dediler. Fakat, sen tek başına kalmış değilsin. Allah ile Melekler ve yeryüzünde inananlar seninle beraberdirler.

Süt annem:

— Ey benim yetim çocuğum. Kimsesiz olduğun için seni arkadaşlarından ayırıp öldürdüler. dei.

Melekler beni yine kucaklayıp aynı şekilde öptüler ve:

— Sen, ne kadar hoş ve aziz bir yetimsin. Allah'ın seni ne kadar saydığını ve senin için ne kadar iyilik istediğini bilsen ne çok sevinirdin, dediler.

Melekler, beni derenin ağzına kadar götürdüler. Süt annem beni görünce:

— Ey oğlum, ben seni bundan sonra sağ olarak görebilecek miydim? dedikten sonra üzerime doğru eğilerek kucakladı. Vallahi süt annemin kucağında bulunduğum sırada elim hâlâ Meleklerin birinin elinde idi. Ben onlara bakıyor ve süt annemle gelen halkın da onları gördüklerini sanıyordum. Halbuki onlar, Melekleri görmemişlerdi. Gelenlerin içinden bâzıları:

— Bu çocuğu cinler çarpmış ve onu deli etmiş. Kâhinimize götürerek baktıralım. Tedavi etsin, dediler.

Ben, bunu diyene:

— Ey adam. Bende senin dediğin hallerden hiç biri yok. Aklım ve düşüncem yerinde. Kalbim de sağdır. Hastalığım yoktur, dedim.

Babam, yâni süt annemin kocası:

— Söylediklerini duymuyor musunuz? Söyleyişi düzgün, sözleri doğrudur. Ben, oğlumda hiç bir hastalık bulunmadığını umuyorum, demekteydi.

Onlar, benim ve babamın söylediklerine bakmadan beni kâhine götürdüler ve halimi hikâye ettiler. Kâhin:

— Siz susun. Çocuk kendi halini kendisi anlatsın. Çünkü durumunu sizden iyi bilir.. dedi.

Bunun üzerine, ben olup bitenleri anlattım. O vakit kâhin sıçrayıp beni kucakladı ve yüksek sesle:

— Ey Arab milleti... Sizi yardıma çağırıyorum. Bu çocuğu ve onunla birlikte beni de öldürün. Lât ile Uzzâ adına yemin ederek söylüyorum ki onu sağ bırakır ve büyüyüp adam olmasına imkân verirseniz sizin bütün inanışlarınıza ve işlerinize aykırı hareket edecek ve hiç bir zaman işitmediğiniz bir din ile gelecektir.. dedi.

Kâhin, sözünü bitirince süt annem yanıma gelerek beni onun kucağından çekip aldı ve:

— Senden daha bunak birisini görmedim. Sen benim oğlumdan daha delisin. Böyle seyler söyliyeceğini bilmiş olsaydım, onu senin yanına getirmezdim. Sen, kendini öldürecek birini ara. Ben bu çocuğu öldürtecek değilim, diye karşılık verdi.

Yesrib'e hicret

BU OLAYDAN sonra beni âileme götürdüler. Ben, bana yapılanların tesiriyle korku içinde sabahladım. Göğsümün yukarıdan tâ aşağıya kadar yarılan yerinin izi ise duruyordu.

İhtiyar, onun bu sözlerini duyduktan sonra:

— Kendisinden başka Tanrı olmayan Allah adına yemin ederek senin Hak Peygamber olduğuna şehâdet ederim. Bununla beraber senden yine başka soracaklarım var. Bu sorulara da cevap ver, dedi.

Resûlüllah (S.S.) ona Amr oğulları şivesiyle:

— İstediklerini sor, cevabını verdi.

Adam, sordu:

— Ey Abdülmuttalib oğlu... İlmi arttıran nedir?

Resûlüllah (S.S.):

— Öğrenmektir, dedi.

— Peki, ilmin yolunu gösteren nedir?

— Sormaktır.

— Kötülüğü arttıran şey nedir?

— Ona devam etmektir.

— Azgınlıktan sonra iyilik fayda verir mi?

— Evet, tevbe günahı ve güzel işler kötülükleri giderir. Kul Allah'ını bolluk ve neş'e zamanında hatırlarsa, Allah da ona belâ ve kaygu zamanında yardım eder.

— Bu, nasıl olur?

— Cenab-ı Hak diyor ki «Ben ululuğuma anı içerek kulumun şahsında iki türlü emniyeti toplamadığım gibi, iki türlü korkuyu da toplamıyacağımı söylüyorum. Kulum dünyada benden korkarsa, kullarımın Cennette yanımda toplandıkları zaman, ben onu emniyet içinde bulundururum. Onun emniyeti devam eder. Onu, yok edileceklerle beraber yok etmem. Kulum, dünyada benden korkmazsa, kullarımın hesab için toplandıkları zamanda o benden korkar ve bu korkusu devam eder.

— Peki ey Abdülmuttalib'in oğlu... Sen halkı hangi şey'e çağırıyorsun?

Resûlûllah (S.S.), buna da şu cevabı verdi:

— Ortağı olmıyan Allah'a ibâdete, Allah'a benzetilen Lât ve Uzzâ putlarına tapmaktan vazgeçmeğe, Allah tarafından gönderilen Kitablarla Peygamberlerine inanmağa, bütün şartlarını yerine getirerek beş vakit namaz kılmağa, yılın bir ayında oruç tutmağa ve maldan zekât vermeğe çağırıyorum. Zekât verirsen, Allah senin malını temizler. Bundan başka, gücün yeterse, Kâ'be'yi ziyarete, cünüblükten sonra yıkanmağa, ölüme ve ölümden sonra dirilişe ve Cennet ve Cehenneme inanmağa çağırıyorum.

— Bunları yaparsam mükâfatı nedir? Çünkü ben hayatta rahatı ve bolluğu seven bir kimseyim.

— Bunun mükâfatı zafer ve memleketlerde iktidar sahibi olmaktır.

Bunun üzerine ihtiyar dâveti kabul ederek tevbe edip Islâma girdi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize Peygamberlik geldikten sonra, süt annesi süt babasıyla birlikte, Mekke'ye gelerek kendisini ziyaret etmiş ve onun tarafından:

— Anacığım, anacığım... diye iltifatla karşılanıp büyük saygı görmüş, Hz. Halime (R.A.) kocasıyla birlikte İslâmla şereflenmişlerdir. Onun oğulları ve Resûlûllah (S.S.) ın süt kardeşleri Süleyman ve Abdullah'ın da İslâmı kabul ettikleri bilinmektedir Öbür kardeşleri hakkında ise bilgimiz mevcut değildir

Resûl-u Ekrem (S.S.), altı yaşlarına vardığı zaman annesi Âmine Hâtun, kendisini ana tarafından akrabaları olan Neccar oğullarının yanında kalmak üzere Yesrib'e götürdü. Yolculuk sırasında Peygamber Efendimizin babasından kalma hizmetçisi olan Ümmi Eymen de beraberlerinde bulunuyordu. Âmine Hâtun, zevcinin mezarını ziyaret etmek maksadiyle bu yolculuğa çıkmıştı. Böylece bir müddet için Yesrib'de kaldılar. Evvelce söylediğimiz gibi, o sırada bu şehirde pek çok Yahudi, bir İbrâni Üniversitesi ve bu yüzden de tanınmış hahamlar bulunmaktaydı. Çocuk, hemen hahamların dikkatini çekti. Onu, fırsat bulup iyice incelediler ve:

— İşte bu çocuk, bu ümmetin Peygamberi olacak.. kararını verdiler.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), bu yolculuğa ait bâzı şeyleri hatırlamaktaydı. İleride Müşriklerin, yâni Allah'a ortak koşanların baskısı yüzünden Allah'ın emriyle Mekke'den Yesrib'e hicret ettiği sırada Adiy oğullarının avlusunda durarak:

— Annem, burada otururdu. Bu havusun içinde yüzme öğrendim ve süt kardeşim Şeymâ ile burada oynardım, demişti.

Şeymâ'nın asıl adı Hazzake olup Müslümanlığı kabul etmiştir. Onun küçük kardeşi Husayka hakkında ise bir bilgi mevcut değildir.

Âmine Hâtun, Yesrib (Medine) de bir müddet kaldıktan sonra Mekke'ye avdet etmek üzere oğlu yanında bulunduğu halde tekrar yola çıkmış, lâkin yolda iken hastalanıp vefat etmiştir. İbni Humeyd, Hâzım oğlu Amr Ensari'den kendisine kadar ulaşan rivâyete dayanarak onun Ebvâ mevkiinde vefat ettiğini nakleder. Bunun üzerine, babasız doğmuşken henüz altı yaşında bulunduğu sırada anadan da öksüz kalan Resûlûllah (S.S.) Efendimizi Ümmi Eymen, Mekke'ye getirerek dedesi Abdülmuttalib'e teslim etti. Âmine Hâtun'un nâşı da Mekke'ye getirilmişti. İbni Cüreyre:

— Resûlûllah (S.S.) ın annesinin kabri, Mekke'de, Ebû Zerr sırtında bulunmaktadır, demiş ve bunu Safvan oğlu Osman'dan nakletlerek rivâyet etmiştir. Diğer bir rivâyete göre ise Âmine Hâtun, Ebvâ'da defnolunmuştur.

Abdülmuttalib, Fil olayından sekiz yıl sonra 82 yaşında bulunduğu halde vefat etmiştir. İbni Humeyd, bunu İbni İshak'dan naklen rivâyet etmiştir ve doğru bir rivâyettir. Bunun için İslâm âlimleri tarafından kabul edilmiş ve dedesinin Resûlûllah (S.S.) on yaşında bulunduğu sırada vefat ettiğine dâir bir senede dayanmıyan rivâyet reddolunmuştur.

Abdulmuttalib ölünce, sekiz yaşında bulunan çocuğu babasının ana baba bir kardeşlerinden amcası Ebu Tâlib yanına ve himâyesine aldı ve Resûlûllah (S.S.) onunla oturmağa başladı. Ebû Tâlib, bu amcazâdesini çok sever, hiç yanından ayırmak istemezdi Onda, ayrı özellikler bulunduğunu sezmişti Meselâ, kendi çocukları uykudan kalktıkları zaman gözleri çapaklı ve uyku sersemliğinde bulundukları halde, Resûlûllah (S.S.) dipdiri kalkar ve tertemiz gözleri pırıl pırıl parıldardı. Bir şey söylendiği zaman yetişkin bir insan gibi cevap verir ve bir şey haber verdiği zaman ise mutlaka doğru çıkardı.

Kuraklık ve yağmur

ABDÜLMUTTALİB'in vefatı yılında meydana gelen büyük bir kıtlık ve kuraklık sırasında halk büyük bir ıstıraba uğradı. Buna bir çâre bulmak için Dârünnedve'de toplandı. Kimi Uzzâ ve Lât, kimi Menât adlı putlara adak âdanmasını, kimi ise hepsinden büyük saydıkları Hübel adlı puta dua edilmesini ileriye sürdüler. Nihayet içlerinden yaşlı birisi ortaya şu fikri attı:

— Aramızda hâlâ Hz. İbrahim neslinden kalan kimseler varken, onlara neden başvurmuyoruz.

yoruz.

Bunun üzerine halk Ebû Tâlib'e başvurup kendisinden yağmur duasına çıkmasını istedi. O da, kendisinde gördüğü olağanüstü haller dolayısiyle Resûlûllah (S.S.) Efendimizi alıp Kâ'be'nin yanına vardı ve sırtını duvara dayayarak dua etmeğe başladı.

Urfute oğlu Ğıhbûne diyor ki:

— O yıl, ben de Mekke'ye gitmiş bulunuyordum .Ebû Tâlib'in yanında yüzü güneş gibi parlayan bir çocukla Kâ'be duvarına yaslanıp dua etti-

şini görenlerdenim. Gökte hiç bir bulut yoktu. Ama çocuk parmaklarıyla işaret edince, birden bulutlar toplanarak yağmur yağmağa başladı.

Kureyş âdetlerine göre, en zengin âile çocukları bile bir müddet çobanlık ederlerdi. Resûlullah (S.S.) da on iki yaşlarına kadar bu işle meşgul oldu. Bu sırada ise keçi gütmekteydi. Bunu da şundan biliyoruz: Bir gün ashabiyle Mekke civarında dolaşırlarken bir kara dut ağacına rastladılar. Bundan toplayıp kendisine getirdikleri zaman şunları söyledi:

— Bu dutlar ne kadar kararırlarsa o kadar daha tatlı olurlar. Ben bunu, çocukluğumda buralarda keçi güderken öğrenmiştim.

Bir çok Mekke'linin olduğu gibi, Ebû Tâlib'in san'atı da ticaretti. Her yıl bir kervana katılıp Suriye'ye gider ve gelirdi. Bir seferde elde ettiği ticaret, çok zaman ona bir yıl kâfi gelirdi.

Ebû Tâlib, bu seferlere Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizi götürmezdi. Buna sebeb ise, yollarda çok zahmet çekilmesiydi. Lâkin, pek sevdiği amcazâdesi bir def'asında ondan ayrılmak istemedi. Çünkü, kervanın gidip geliş müddetince Mekke'de pek yalnız kalıyordu. Nihayet Ebû Tâlib, üzülmesin diye onu birlikte götürmeğe razı oldu.

Hazırlık görüldü ve nihayet kervan yola çıktı. Uzun müddet yol aldıktan sonra Suriye'de Busrâ denilen yere vardılar. Burası, Âmine Hâtunun hâmile bulunduğu sırada karnından çıkan nûrun aydınlatıp kendisine saray gibi büyük binâlarını göstermiş olduğu yerdi. Busrâ'da bir de büyük manastır ve bu manastırda Bahira adlı pek ihtiyar ve pek âlim bir râhib mevcuttu. Bu zât, bütün ömrünü ibâdete ve okumağa vermiş bulunuyordu. Manastırda pek zengin bir kitaplık vardı. Buradaki râhibler, bu kitapları genç râhiblere okutup öğretirler, onlar da kendilerinden sonra gelenlere böyle yaparlardı.

Bahirâ, ilmi kadar fazilet sahibi de bulunuyordu. İbâdet, onu Allah'a yaklaştırmış, hakikati görmüş, Hıristiyanlığa sonradan girme Teslis ve Hz. İsâ'yı Allah'ın oğlu sayış gibi yanlış inançlardan arınarak Tevhide ulaşmış, Allah'ın Birliğini ruhuna sindirmişti. Üstelik Hz. İsâ'nın müjdelediği Perikletos'un, yâni son Peygamberin gelmesinin yaklaştığını sezenlerdendi. Hattâ, Mekke'den Busrâ'ya kadar nûr yayıldığı zaman onun doğmuş olduğunu anlamış bulunuyordu.

Nitekim, o sabah manastırın penceresinden çöl yoluna bakarken uzaktan bir kervanın geldiğini, lâkin gökyüzünde bir bulut parçasının da kervanı takib ettiğini görmüştü. Biraz daha yakına geldiği zaman, bu bulutun kervanda bir çocuğu gölgelediğini farketti. Bu ona, büyük bir heyecan verdi. Çünkü kervan, vaktiyle nûrun gelmiş olduğu istikametten gelmekteydi. Nihayet manastırın yanında kondular. Herkes, ağaçların altına sığındı. Bulut da o çocuğun altına oturduğu ağacın hizasında durdu ve ağacın dalları çocuğa doğru eğildi.

Bahirâ, bu olağanüstü şeyleri görünce, hemen yiyecek hazırlayıp gönderdi. Kervan halkı, buna şaştılar. Çünkü burada bir kaç kere konmuşlar, lâkin hiç bir zaman ilgi görmemişlerdi. Onlar yemeklerini yedikten sonra râhib manastırdan çıkarak kervan halkını yanına dâvet etti. Bir taraftan onlara kim olduklarını, nereden gelip nereye gittiklerini soruyor, bir taraftan da onlara belli etmeden çocuğu inceliyordu.

Sonunda, şu kanaate vardı:

Evet, kitaplarda belirtilen bütün alâmetler bu çocukta mevcuttu. Demek ki, Allah'ın göndereceği son Peygamber, İncil'in müjdelediği Perikletos bu çocuk olacaktı.

Bahirâ'nın nasihati

BİRAZ sonra yemek ağırlığı ve yol yorgunluğu ile herkes bir tarafa çekildi. O zaman Bahirâ, başbaşa kaldığı çocukla sohbete daldı. Ona bir çok şeyler sordu ve bilhassa uykuda iken veya uyanık bulunduğu sırada gördüğü şeylerden kendisine bahsetmesini istedi. Aldığı cevaplar, tamamen ümid ettiği ve beklediği gibi idi. Nihayet, bir fırsatını bulup onun sırtını muayene ederek kalbi hizasında bulunan Nübüvvet mührünü gördü.

Bundan sonra, amcasının yanına gidip:

— Bu çocuk senin neyin oluyor? diye sordu.

Ebû Tâlib buna:

— Oğlumdur, karşılığını verdi.

Lâkin Bahirâ bunu kabul etmedi:

— O, senin oğlun değildir. Çünkü bu çocuğun yetim olması lâzım.

Ebû Tâlib:

— Evet, gerçi öz oğlum değildir. Lâkin oğlum yerindedir. Çünkü kardeşimin oğludur, dedi.

— Babası ne zaman vefat etti?

— Annesi bu çocuğa hâmile bulunduğu zaman. Bu yüzden yetim olarak doğmuştur.

Bâhirâ:

— Söylediklerin doğrudur, dedi.

Sonra ilâve etti:

— Benden bir nasihat ister misin?

— Okumuş bir kimsesin. Elbette hayırlı bir şey söylersin.

— Beni dinlersen hemen yurduna dön ve çocuğu da berabet götür.

— Peki'lâ, fakat neden?

— Gideceğin yerde çok Yahudi vardır. Bu çocuğu onlardan koruman lâzım. Kendisine bir fenalık edebilirler. Çünkü onun ileride pek büyük bir kimse olacağını sezeceklerdir. Bunun için kendisini bulunduğun şehre götür ve dalma da Yahudilerden koru.

Onlar konuşurlarken kervanda bulunan Kureyş'in ileri gelenleri yanlarına gelmişlerdi. Râhib, çocuğun elinden tutarak onlara şunu söyledi:

— Bu görmüş olduğunuz çocuk, âlemlerin ulu-

sudur. Allah'ın Resûlüdür. Cenab-ı Hak onu âlemlere rahmet olarak göndermiştir.

Öbürleri, böyle bir şeye asla ihtimal vermedikleri için:

— Bunları nereden biliyorsun? diye sordular.

Râhib, kendilerine o zaman şunu anlattı:

— Manastırın penceresinden kervanınızın geldiğini gördüm. Siz, buraya varan yokuşu çıkmağa başladığınız zaman ağaçların ve taşların ona secde ettiklerini fark ettim. Bunu siz görmüyordunuz, lâkin ben görüyordum. Ağaçlar ve taşlar ise, ancak bir Peygambere secde eder. Sonra, bir bulut parçasının onu gölgelediğini ve o yürüdükçe onun da ilerlediğini gördüm. Bu da, aynı şeye alâmettir. İşte bakın, bulut onu hâlâ gölgelemektedir. Gideceğiniz yerlerdeki Rumlar ve Yahudiler bu alâmetleri sezerlerse kendisini yaşatmazlar.

Putperest ve câhil Kureyş'liler, Bahirâ'nın bu sözlerine kulak asmıyorlardı. Onlara göre bunlar, bir bunağın saçmalarıydı. Çocuk, aralarında büyümüştü ve onlara göre öbür çocuklardan farksızdı.

Bu sırada manastırdan birisi gelerek Bahirâ'ya bâzı misafirlerin kendisini görmek istediklerini haber verdiler.

Bahirâ telaşla:

— Beklesinler, ben geliyorum, dedi. Sonra Ebû Tâlib'e:

— Söylediklerimi unutma ve geri dön. Bu çocuk sana Allah emanetidir. Onu korumakla mükellef bulunduğunu unutma, diyerek acele manastıra döndü. Gelenler, yedi Rum papazıydı. Bahirâ:

— Hoş geldiniz kardeşlerim. Allah'ın inâyeti sizinle beraber olsun. dedi.

Onlar:

— Hoş bulduk ey ulu râhib ve münzevi... Allah'ın inâyeti seninle de olsun, karşılığını verdiler.

— Bu uzak manastırı ziyâretinizin sebebi nedir?

Papazlardan biri, hepsi adına konuştu:

— Ey şöhreti bütün Hıristiyanlık âleminde duyulmuş olan Bahirâ... Ey Hıristiyan dünyasının gayretli sınır bekçisi, ilim ve hikmet sahibi kişi... Gelişimizin sebebi, Allah tarafından yeni bir Peygamber gönderileceğinin duyulmuş olmasıdır. Bunu tahkik için her yolun üzerine adamlar gönderildi. Biz de bir haber alabilmek için senin manastırının yanından geçen yola memur olduk.

— Peki, arkanızda sizden hayırlı bir kimse bıraktınız mı?

— Biz, senin manastırının yanından geçen yolu kendimiz tercih edip geldik.

Bahirâ, onların hiç de iyi niyetli kimseler olmadığını anlamıştı. Aradıkları kimse ise, biraz ileride, ağaçlıkların altında bulunuyordu. Bunu sezerlerse, her halde onu ortadan kaldırmağa teşebbüs ederlerdi. Bunlar, fedai papazlardı. Başlarına gelecekleri düşünmeden kendilerine verilen vazifeyi tereddütsüzce yerine getirirler, bu uğurda ölmeyi ise bulunmaz bir nimet sayarlardı. Çocuğu sezdikleri anda yanına varıp, kervan halkının kendilerini sonradan parçalıyacaklarını bile düşünmeden onu öldürürlerdi.

Bahirâ, bunları bildiği için onlara:

— Siz, Allah'ın bir şey'i irade ettiği takdirde, her hangi bir kimsenin buna engel olabileceğine inanır mısınız? Veya, böyle bir şey gördünüz mü? diye sordu.

Papazlar:

— Hayır, şüphesiz böyle bir şey olamaz, karşılığını verdiler.

— O halde beni dinleyin ve böyle şeylere kalkışarak Allah'ın irâdesine isyana teşebbüs etmeyin.

Papazlar, bu sözlerin tesiri altında kalarak:

— Ey nâmlı Bahirâ, ne yapmamızı istiyorsan söyle, onu yaparız, dediler.

— Şurada biraz oturun ve benim dönüşümü bekleyin.

Bahirâ, bundan sonra manastırdan çıkarak yine kervan sâhiplerinin yanına geldi ve Ebû Tâlib'i bularak:

— Rica ederim, çocuğu bir ân evvel buradan uzaklaştır, dedi.

Ebû Tâlim, bir hayli endişeye düşmüştü:

— Ey râhib, karşılığını verdi. Ben, bu kervanla Suriye'ye, Rum memleketlerine gitmeğe mecburum. Fakat, senin söylediklerinden sonra, çocuğu beraberimde götürmek istemiyorum. Esasen yola çıkarken de yanıma almağa niyetim yoktu. Lâkin, kendisi çok ısrar etti. O halde, onu, yanına güvendiğim kimseleri katarak hemen geri yollarım.

Râhibin gözleri parladı:

— İyi edersin. Hem böyle yaptığın için Allah da senden muhakkak razı olacaktır.

Ebû Tâlib, bunun üzerine güvendiği kimselerden iki kişiyi yanına çağırdı ve:

— Suriye'de çocuklara musallat olan bir tehlike, belki bir hastalık bulunduğunu gelen yolcular râhibe söylemişler. Siz Muhammed'i alın ve sür'atle Mekke'ye dönün. Ticaret payımızı size ben getiririm. dedi.

Onlar da bunu kabul ederek çocuğu yanlarına alıp geri döndüler.

Böylece Cenab-ı Hak, Habibini korumuş oldu. O da Mekke'ye dönüp yine çobanlığa başladı.

İslâm âlimlerinden birçoğu Bahirâ olayını kabul etmezler

BUNUNLA beraber, İslâm âlimlerinden bir çoğu, Bahirâ olayını kabul etmezler. Onların incelemelerine göre Resûlüllah (S.S.), Ebû Tâlib ile birlikte yola çıkıp Busrâ'ya gelmemiş ve Bahirâ ile görüşmemiştir ve bu hususdaki rivâyetler de sağlam bir senede dayanmamaktadır. Meselâ, bunu nakledenlerden Termizi, olayı «garib» diye kaydetmiştir. Allâme Zehebi ise, tamamen red-

detmiştir. Olayı ilk nakleden Ebû Mûsâ Eş'ari bunu kendisi görmemiş olduğu gibi, kimden duyduğunu da haber vermemiştir. Diğer taraftan bir çok Hıristiyan yazarlar, bunu fırsat bilerek Resûlûllah (S.S.) ın, doğru dini Nasturi mezhebinde bir rahib olan Bahirâ'dan öğrendiğini ve bunun Hıristiyanlığın bir zaferi olduğunu ileri sürerler. Halbuki Resûl-ü Ekrem (S.S.) o sırada henüz on yaşlarında bir çocuk olduğuna göre bir saat kadar bile görüşmediği Bahirâ'dan yeni bir dinin bütün esaslarını öğrenmesine akılca imkân yoktur. Nitekim kendisi aradan otuz yıl kadar geçtiği halde, bir kere olsun böyle şeylerden bahsetmemiş, ancak Peygamberliği verildikten sonra Allah'ın âyetleri kendisine indirildikçe insanlara bildirmiştir.

İbni Humeyd, Müslümanlar İmamı ve Allah'ın Birliğine inanmış kimselerin halifesi, Ebû Tâlib oğlu Hz. Ali (K.V.) nin şunu naklettiğini, torunu yoluyla rivâyet etmiştir:

Resûlûllah (S.S.) bana bir gün dedi ki:

— Câhiliye devrinde (yâni İslâmdan evvelki devirde) ben de işlenmesi âdet olan ve tabii görülen bazı şeyleri işlemek istedimse de, Cenab-ı Hak her seferinde engel oldu. Bunun üzerine bir daha böyle kötü şeyler yapmamağa karar verdim ve yapmadım.

Ben:

— Bunlar nasıl şeylerdi Ey Resûlûllah? diye sordum.

Şöyle anlattı:

— Mesela bir defasında gece serinliğinde Kureyş'den bir akranımla deve otlatıyorduk. Ona:

— Sen develere bakarsan, ben Mekke'ye iner, gece eğlencesine katılırım, dedim.

Arkadaşım, bunu kabul etti. Ben de Mekke'ye geldim. İlk evde def ve saz çalınmakta idi:

— Burada ne var? diye sordum.

— Filân filânca ile evlendi. Düğün şenliği yapılıyor, dediler.

İçeriye girdim ve seyretmek için bir tarafa oturdum. Lâkin, Allah bana uykuyu musallat etti. Bu yüzden uyuyakalmışım. Ancak, güneşin tesiriyle uyandım. Böylece eğlencelere katılamadım. Arkadaşımın yanına döndüğüm zaman bana:

— Ne oldu? diye sordu. Olanları anlattım.

Başka bir gece ondan yine aynı şey'i rica ettim ve kabul etmesi üzerine Mekke'ye indim. Yine böyle bir toplantıya katıldım. Lâkin, geçen seferki gibi Cenab-ı Hak tekrar uykuyu musalat ettiği için güneşin doğmasına kadar uyudum. Bunun üzerine Allah'ın beni bu gibi şylerden menetmiş olduğunu anlıyarak bir daha bu hususta hiç bir teşebbüste bulunmadım. Sonunda Cenab-ı Hak bana Peygamberlik şerefini bağışladı.

İslâmdan evvel Arab Yarımadasında siyasi birlik mevcut olmadığından buradaki kabileler durmadan birbirleriyle çatışırlardı. Bu çatışmaların zaman zaman büyüyerek âdetâ bir savaş halini aldığı olurdu.

İslâmdan evvel, bunların en şiddetlisi olarak bilinen son savaş, Fıcar savaşıdır ve Kureyş ile Kays kabilelerinin arasında geçmiştir. Kureyş'e mensub âileler, bu savaşa katılmak için ayrı ayrı bölükler hazırlamışlardı. Hâşim oğullarının bayrağını Abdülmuttalib oğullarından Zübeyr taşımakta idi. Artık yetişkin ve delikanlılık çağına ulaşmış bulunan Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz de bu bayrağın altında bulunuyordu. Kureyş'in şerefi tehlikede idi. Lâkin buna rağmen kendisi bu savaşta silâh kullanmadı.

İmam Süheyli diyor ki:

— Resûlûllah (S.S.), bu savaşta amcalariyle birlikte döğüşmemiştir. Bununla beraber, döğüşecek yaşa varmış bulunuyordu.' Döğüşe katılmamasına sebeb, savaşın harâm aylarda geçmesi ve bir de Müşrikler arasında kopmasıdır. Halbuki Cenab-ı hak bir Mü'mine ancak kendi adını yüceltmek için savaşa müsaade eder.

Siyret-i Nebevî adlı meşhur eserin sahibi Hişâm oğlu Abdülmelik de onun kimseye karşı silâh kullanmamış olduğunu teyid eder.

Fıcar savaşında Kureyş'in Başkumandanı Ebû Süfyan'ın babası ve Muaviye'nin dedesi Ümeyye oğlu Harb'dı. Savaş pek şiddetli geçmiş, tâlih evvelâ Kays'a gülmüşse de sonunda Kureyş üstün gelmiştir.

Yarımadada yer yer ve sık sık geçen ve ardı arası bir türlü alınamıyan bu savaşlar, sayısız aileyi mahvetmiş, yağma ve gasb ise yavaş yavaş âdet haline gelmeğe başlamıştı. Durum, herkes için kötü idi. Bugün hücum eden, yarın hücuma uğrayacağından emin bulunmuyordu. Bugün yağma ile ganimet elde eden, yarın her şey'ini kaybedip etmiyeceğini bilememekteydi. Bu yüzden Yarımadada bir korku ve dehşet havası hüküm sürmekteydi. Gözler pusuda, sinirler gergin ve gönüller rahatsızdı.

Kâbe'nin tamiri

NİHAYET, bu işe bir son verilmesi düşünüldü. Fıcar savaşından sonra Kureyş gâlib durumda iken Kays ile anlaşmayı kabul ederek ilk örneği vermiş bulunuyordu. Savaştan sonra Abdülmuttalib oğlu Zübeyr, genel bir anlaşmaya varılarak bu yüz kızartıcı hale bir son verilmesini teklif etti. Bunun üzerine Hâşim, Zühre ve Teym oğulları Ced'an oğlu Abdullah'ın evinde toplanarak aralarında bir andlaşma yaptılar. Bunun hükümlerine göre bu üç âile zulme uğrayanlara yardım edecekler, sayılara imdadda bulunacaklar, zâlimlere karşı durup bunların Mekke'de oturmalarına müsaade etmiyeceklerdi.

Resûlûllah (S.S.), bu andlaşmayı yapanlar arasında bulunmuştur. Kendisine Peygamberlik geldikten sonra bunun bahsi geçtiği zaman:

— Bugün de böyle bir andlaşmayı kabule dâvet olunsam, onu tereddütsüz kabul ederim, demiştir.

Bundan evvel de Cürhüm ve Kakura kabileleri arasında böyle bir andlaşma yapıldığı bilinmektedir.

Lâkin, ne buna ve ne de sonrakine uzun müddet riâyet edilmemiş ve çatışmalar yeniden başlamıştı. Son andlaşma Yarımadada âdetâ bir barış kuvveti kurulmasını öngörüyordu. Üç namlı âile, saldırgana karşı kuvvet kullanarak harekete geçeceklerdi. İşte bu yüzden saldırganlığa eğilimli bulunanlar bir müddet sinmişler, bu da geçici de olsa bir huzur devri yaratmıştı. Ancak daha sonra ufak tefek saldırılar başlamış ve «Barış kuvveti» ciddî bir müdahalede bulunmadığından bu hal saldırganlara cesaret vermiş, eski durum geri dönmüştü. Ancak, haram aylar denilen Zilkaade, Zilhicce, Muharrem ve Receb aylarında Hicaz'da savaşılmasına kesin şekilde engel olunmuştu. Bu, Hicaz bölgesi için hayatî bir önem taşıyordu. Çünkü böylece her yıl ticarî ve iktisadî faaliyetlerin serbest ve tehlikeden uzak olarak cereyan edeceği bir barış süresi hasıl oluyordu.

Bundan sonra meydana çıkan bir mesele de, Kâ'be'nin tâmiri işidir. Kâ'be o sırada orta boylu bir insan yüksekliğindeydi. Üzeri ise açıktı. Binâ, bir hayli yıpranmış ve harab hale gelmişti. Bulunduğu yere göre yağmurlu günlerde Mekke sokaklarından akan bütün seller ona doğru iniyor, bu da binâyı büsbütün tahrib ediyordu. Yağmur sularının bu hücumuna engel olmak için bir sed yapılmışsa da, bu da bir çok defalar yıkılmış ve sular Kâ'be'yi harab etmekte devam etmişti.

Sonunda Kâ'be binâsının yeniden ve daha sağlam bir şekilde yapılmasına karar verildi. Ancak, Mekke'de en bulunmıyan şey, inşaata elverişli sağlam kereste idi. Bu sırada Cidde kıyılarında bir geminin kazâya uğrayarak karaya vurduğu duyuldu. Gemiler en sağlam, dayanıklı ve kolay kolay çürümeyen kerestedeen yapılırdı. Kureyş, durumu haber alınca Mugire oğlu Velîd'i Cidde'ye gönderdi. O da geminin kerestelerini satın alıp Mekke'ye sevketti. Bunun üzerine inşaat başladı. Yapı masrafına, Kureyş'e mensup her âile katılmaktaydı. Buna karşılık, her âileye bir vazife verilmiş bulunuyordu. Böylece bu işe bütün Kureyş âileleri iştirâk ediyorlardı.

Ancak Hacer-i Esved'i yerine koyma meselesine gelince, bu şerefi hiç bir âilenin öbürleriyle paylaşmak istemedikleri anlaşıldı. Nedense hepsi bunun kendi âilelerine âid olduğunu iddia ediyor ve bunu ispatlıyacak bir takım rivâyetleri ileri sürüyor, ancak hiç bir âile öbürünün rivâyetlerini kabule yanaşmıyordu.

Sert, asabî ve ateşli Arab karakteri, bu işde de hemen tesirini gösterdi. Kavgalar koptu ve kılıçlar kınlarından sıyrıldı. Her âile, parmaklarını kanla dolu bir çanağa batırarak bu şerefi öbürlerine vermiyeceklerine yemin etmişlerdi. Bu yüzden de durum, âdetâ aşılması imkânsız bir noktaya gelip takılmıştı. Böyle zamanlarda Arablar iki çareye baş vururlardı. Kılıç ve Hakem... Birinci çâre, ekseriyetle daha çok tercih olunurdu. Ancak bu sefer, taraflar birden fazla olduğu, daha doğrusu her âile diğerlerine karşı bulunduğu için hepsinin biribiriyle vuruşması gibi bir durum mevcuttu. Bu yüzden, işin kılıç ile halli mümkün değildi. Çekişme dört gün sürüp sonnda hiç bir karara varılamayınca Kureyş'in en yaşlı erkeği olan Mugire oğlu Ebû Ümeyye hakemde baş vurulmasını teklif etti. Ancak, tarafsız bir hakem bulmak da mesele idi. Çünkü, bu dâvada Kureyş'e mensup herkesin alâkası mevcuttu. Bu hususta ise Kureyş dışından birisinin hakemliğini kabul etmelerine imkân yoktu. Bunun üzerine, ertesi sabah Kâ'be'ye en yakın mesafeden geçecek ilk şahsın hakem olmasına karar verdiler. Sabah erkenden her âilenin en ihtiyarından kurulu bir hey'et toplanıp bekledi ve Kâ'be civarına en yakın yerden ilk geçenin Hz. Muhammed (S.S.) olduğunu görüp kendisini çağırıp hakemliği teklif ettiler. Resûlûllah (S.S.), bunu kabul ile her âileden birisini seçti. Sonra, yere bir yaygı serdi. Hacer-i Esved'i bu yaygının içine koyarak hepsine birden taşıttı. Yaygıyı onun konacağı yere kadar onlar vasıtasiyle yükseltti. Nihayet mübârek taşı alıp kendi eliyle yerine yerleştirdi.

Böylece, aynı zamanda semâvî dinlerin son taşı yerine yerleştirilmiş oluyordu. Nitekim Resûl-ü Ekrem (S.S.):

— Ben, Peygamberlik binâsının son taşıyım, buyurmuşlardır ki, doğru dini kemâle erdiren son Peygamberim demektir.

Resûlûllah'ın ticaret hayatı

ONUN gösterdiği büyük dirâyet sayesinde mesele böylece halledilmiş ve bu mübârek yapı için kan dökülmemişti. Kâ'be'nin bu seferki yapısı sırasında ona bir de tavan ilâve edilerek üstü de örtülmüştü. Ancak, inşaat malzemesi yetişmedi. Bu yüzden de asıl binanın zemininden bir kısım yer terkolundu. Yeni temeller, eski temellerin üzerine konulmakla beraber zeminden bırakılan kısmın etrafı bir duvarla çevrildi. İleride Kâ'be'ye ilâvesi düşünülen bu yer, Hatîm diye anılmıştır. Bugüne kadar da olduğu gibi kalmıştır. İslâmdan sonra Kâ'be duvarlarının birisinin yıkılıp açık kalan kısmın bir tarafının Hatîme ilâvesi düşünülmüşse de, bu halin yeni Müslümanları gücendirmesi ihtimali gözönüne alınarak bundan vazgeçilmiştir.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), Kâ'be inşasında bizzat bedenen çalışmış, sırtında taş taşımış, hattâ bu yüzden mübârek omuzları yara olmuştu.

Resûlûllah (S.S.) hayatını kazanması gereken çağa erişince meslek olarak ticareti seçti. Esasen Kureyş ve İsmail oğulları binlerce yıldanberi bununla meşguldüler. Nitekim İslâm Peygamberinin hâmisi ve amcası Ebû Tâlib de tüccardı. Kendisi, onunla beraber ticaret kervanlarına katılarak bir çok yerlere gitmiş ve bu hususta tecrübe sahibi olmuştu. Aynı zamanda ticarette doğruluğu ve namuskârlığı ile şöhret kazanmıştı. Kendisinin şahsen sermayesi yoktu. Ancak o zamanlar böyle kimselere sermaye verilerek ticaret için başka memleketlere

gönderilir ve hasıl olan kâr, ortaklaşa bölüşülürdü. Resûlûllah (S.S.) da ayni şey'i yapıyor, kendisine sermaye verenlerle ortaklaşa iş görüyor ve kârı bölüşüyordu. Bu sırada onun gösterdiği büyük dürüstlük dillere destan ve ortaklarının şahadetiyle sâbit olmuştur. Bu yüzden kendisi daha Peygamberliğinden evvel emniyet ve sözünde durma ile meşhur olmuş ve bu gibi meziyetlerin örneği sayılmıştır.

Ebilhumsâ oğlu Abdullah diyor ki:

— Peygamberliğinden evvel Resûlûllah (S.S.) ile birlikte bir iş görmüştük. Ben, işlerin tamamlanmasından evvel gitmeğe mecbur kaldım ve belli bir günde dönüp bunu tamamlıyacağıma söz verdim. Fakat, her nasılsa bunu unuttum. Nihayet, aradan üç gün geçtikten sonra sözümü hatırlayıp hemen buluşacağımız yere koştum. Beni görünce ne payladı ve ne de kaşlarını çattı. Sadece:

— Çok merak ettim ve son üç günü burada geçirdim, dedi.

İslâmdan sonra eski iş arkadaşlarından Sâib, Müslümanlığı kabul ile yanına geldiği zaman hazır bulunanlar onu övmeğe başladılar.

Resûlûllah (S.S.):

— Sâib'i bana övmeyiniz. Ben onu hepinizden iyi tanırım, dedi.

Sâib de:

— Sana feda olayım. Seninle ticaret ortaklığı etmiştik. Hak hususunda hatır gönül saymaz, zerre kadar riyakârlık etmezdin, karşılığını verdi.

Resûlûllah (S.S.), ticaret maksadiyle Suriye, Yemen ve Basra'ya bir çok seyahatlerde bulunmuş, böylece ayni zamanda Arab Yarımadasını tanımak fırsatını elde etmişti.

Bu sırada Mekke'de oturan ve Rasûlûllah (S.S.) ın akrabasından bulunan bir kadın, yâni Hz. Hadice Validemiz de ticaretle meşguldü. Kendisi Kusay oğlu, Abdüluzzâ oğlu, Esed oğlu Huveylid'in kızı idi. Babası, Ficar savaşında ölmüştü. Kendisi, başkasına mal ve para vererek kazancı bölüşürdü. Bu sırada Resûlûllah (S.S.) ın çok doğru ve emin bir kimse olduğunu duyduğundan kendisine haber göndererek Suriye'ye gidip alışverişte bulunmak üzere mal ve para vereceğini, hattâ başkalarına verdiği kârdan daha fazlasını ona böleceğini söyledi. Resûlûllah (S.S.) bunu kabul etti ve yanında bu muhterem kadının kölesi Meysere de bulunduğu halde yola çıktı. Yolda, Busrâ'da konakladılar. Rivâyete göre, Bahirâ bu sırada vefat etmiş ve yerini Nastura adlı diğer bir râhib almıştı. Nastura, Resûlûllah (S.S.) bir ağaç gölgesinde dinlenirken Meysere ile konuştu ve:

— Şu ağacın altında oturan zât kimdir? diye sordu.

Meysere:

— Adı Muhammed'dir. Ticaretle meşguldr. Son derece dürüst ve emniyetli bir zât olduğundan Muhammedül-Emin diye anılır. Kendisi Mekke'lidir ve Kureyş'in Hâşim oğulları kolundan asil, necib bir zâttır, dedi.

Râhib, maktan onu süzerek:

— Onu bunu bilmem ama, bu ağacın altındaki zât, hiç süphesiz bir peygamberdir. Şimdi, size tavsiye ederim. Daha kuzeye ve kalabalık yerlere giderseniz Yahudiler kendisini görüp tanırlar ve bir kötülük etmeğe kalkışırlar. Onun için elinizdeki malları burada satarak geri dönün.. sözlerini söyledi.

Meysere, durumu gidip Resûlûllah (S.S.) Efendimize anlattı. O da bu hususta ısrar etmeyip elindeki malları Busrâ'da sattı. Lâkin, Cenab-ı Hak, bereketini verdiği için pek çok para kazanıp yeni mallar alarak bunlarla birlikte Mekke'ye döndü. Hava çok sıcak ve bunaltıcı idi. Ancak Meysere yolda iki Meleğin kanatlariyle Resûl-ü Ekrem (S.S.) Hazretlerini gölgeleyip serinlettiğini görmüştü. Dönüşte, bütün bunları hanımına anlattı. Ayni zamanda hesap görüldü ve büyük kazanç hasıl olduğu anlaşıldı. Üstelik getirilen mallar Mekke'de çok değer bulduğundan bundan da ayrıca kâr elde edildi.

Ancak, Hz. Hadice (R.A.) Validemizin artık gözünde kâr filân yoktu. Meysere'nin anlattıkları kalbini ve zihnini aydınlatmış bulunuyordu. Çünkü amcazâdesi olan, Hıristiyan dininde bulunan Nevfel oğlu Varaka bir gün bir rüyâsını yorumlarken kendisine şunları söylemişti:

— Ey Hadice, muhakkak ki sen Son Zaman Peygamberi olacak zât ile evleneceksin.

Kendisi, Kureyş kadınları içinde soyca, asaletçe, meziyetçe ve servetçe hepsine üstündü. Bu yüzden ikinci kere dul kaldıktan sonra bir çok kimseler onunla evlenmeğe can atmışlar, lâkin kendisi onları reddetmişti. Yüksek ahlâk ve faziletinden dolayı Tâhire diye anılmaktaydı. Sonradan İslâm arasında Hadicetül-Kübrâ, yâni Ulu Hadice diye şöhret bulmuştur. Meysere'yi iyice dinledikten sonra ise Son Zaman Peygamberinin kim olacağını sezerek Resûlûllah (S.S.) Efendimize haber gönderip kendisiyle izdivaca tâlib oldu. O zamanlar Kureyş kadınlarının böyle taleblerde bulunmağa hakları vardı. Resûlûllah (S.S.) da pek büyük saygı duyduğu bu mübârek kadının talebini geri çevirmeyi bir ân bile aklına getirmeden durumu amcası Ebû Tâlib'e açtı ve onu kendisine resmen istemesini rica etti. O da, Hz. Hadice (R.A.) Validemizin amcası Esed oğlu Amr'a başvurdu ve belli günde yanında Hz. Hamza (R.A.) da bulunduğu halde evine giderek Hz. Hadice (R.A.) Validemizi Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize beyyüz altın mehirle nikâhladı.

Resûlûllah'ın çocukları

O SIRADA Resûlûllah (S.S.) yirmi beş ve zevcesi 40 yaşlarında bulunuyorlardı. İslâm Peygamberinin, İbrahim'den başka bütün evlâdları bu izdivaçtan hâsıl olmuştur ki onlar da Zeyneb, Rukiye, Ümmi Külsüm, Fâtıma, Kesım, Tahir ve Tayyib'dir. Kendisi, ilk erkek oğluna nisbetle Ebû Kasım diye anılmıştır. Bu çocuklardan son üçü, İslâmdan evvel ölmüş, diğerleri ise İslâm

ile şereflenmişlerdir. Hz. Hadice (R.A.) Validemizin ise ilk iki izdivaçtan iki oğlu ve bir kızı vardı.

Ebû Câfer Tâberî diyor ki:

— Hadice'nin konağı bugün bilo Hadice Konağı adiyle anılmakta olan evdir. Rivâyet edildiğine göre Muaviye burasını satın alıp mescid haline getirmiştir. Yapısı, değiştirilmeden muhafaza olunmuştur. Eve girildiği zaman kapının sol tarafında bulunan taş ise, Ebû Leheb ile Hamrâ oğlu Adiy Sakafî'nin evlerinden atılan taşlardan kendisini korumak için Resûlüllah (S.S.) m altına saklanmış olduğu taştır.

Tâberi, Milâdi 923 yılında vefat ettiğine göre burasını 9 uncu yüzyılda, yâni Hicretten 250 yıl kadar sonra görmüş olmalıdır.

İşte, yukarıda bahsettiğimiz Kâ'be'nin tâmiri olayı bu izdivaçtan on yıl sonra, yâni Resulüllah (S.S.) otuz beş yaşlarında bulunduğu zaman cereyan etmiştir.

Daha evvel nakletmiş olduğumuz gibi Tûfan sırasında Nûh kavmi suda boğulup mahvolduğu sırada Cenab-ı Hak, Kâ'be'yi göğe kaldırmıştı. Sonra Hz. İbrahim Halilüllah ve Hz. İsmail yine evvelce anlattığımız gibi onu yeniden yaptılar. Bundan sonra onu muhafaza hizmeti Hz. İsmail evlâdına geçti. Hz. İsmail ise Cürhüm kabilesinden kız aldığı için, muhafızlık hizmeti onun vefatiyle bu kabileye kaldı. Lâkin Cürhümlüler bir müddet sonra Mekke'de kötü ve çirkin işler yapmağa başladılar. Kâ'be'ye adanan ve sunulan malları yağmalıyorlar, ziyarete gelenlere ezâda bulunuyorlar, üstelik Beytullah'a gerekli saygıyı göstermiyorlardı. Hattâ, burada zinâ bile eder olmuşlardı. Bu arada Esat ve Nâile adlı iki kişinin burada zinâ ederken taş kesildikleri rivâyet olunmuştur. Bütün bu yaptıklarından dolayı Cürhümlülerin başına bir çok belâlar geldi. Cenab-ı Hak onlara dinmeyen burun kanaması ve her şeylerini yiyip mahveden karıncalar musallat etti. Bu hastalık ve karıncalar, Cürhümlülerin belini büktü. Sağ kalanlar, Mekke'den çekilip gitmeğe karar verdiler. Cürhüm kabilelerinden o sırada Mekke'de oturanlardan Huzâelilerin başkanları ise, Rebia oğlu Amr idi. Son çare olarak Kâ'be'de bulunan iki ceylân heykelini ve Hacer-i Esved'i dışarıya çıkarıp:

— Yârabbi! Cürhümlüler senin kullarındır. Öbür millet ve kabilelerden daha eski ve şereflidirler. Eskiden beri senin memleketinde oturmaktadırlar. Onları affet. Bir daha günah işlemesinler... diye duada bulunduysa da kabul olunmadı. Bunun üzerine Cürhüm'lüler iki ceylân heykeli ile Hacer-i Esved'i Zemzem kuyusuna attılar. Kuyuyu da doldurarak sağ kalanlar Mekke'yi terkettiler. Bunlar gidip Cüheyne kabilesine âid topraklara yerleştiler. Lâkin, müthiş bir sel, onları sürüp götürdü. İşte, bütün bu olaylar bilindiği için Câhiliye devrinde, yâni İslâmdan evvel bile Kâ'be'ye büyük saygı gösterilir, onun civarında zulüm, günah ve ahlâksızlık yapılmazdı.

Bu gibi kötülüklerden uzak bulunan Rebia oğlu Amr ise Huzâe'liler ile birlikte Kâ'be'de kalmış ve burasını idare etmeğe devam etmiştir.

Bu zât, Kâ'be'nin etrafını temizlemiş, harem dahilinde avlanmayı eskisi gibi yasaklamış, Beytullah'a gerkli saygı ve itibarı kazandırmıştır. Daha sonra ise, Kâ'be'nin idaresini, evvelce naklctmiş olduğumuz gibi Hz. İsmail oğullarından Kusay eline almış, bundan sonra bu hizmet, Kureyş'de kalmıştır. Abdülmuttalib ise Zemzem kuyusunu yeniden kazdırıp buraya atılanları çıkarmış ve yerine koydurmuştur. Bir rivâyete göre de Hacer-i Esved esasen kuyuya atılmamış bulunuyordu.

Kâ'be'de adaklar yüzünden birikmiş bir hazine vardı. Bu hazine bir ara çalındı ve yapılan tahkikat sonunda Huzâe'lerin Beni Mülayk bölümünden Duveyk'in evinde bulunduğu anlaşıldığından ceza olmak üzere eli kesildi. Ancak, Kâ'be'yi soymakla itham edilenler arasında Abdi Menâf oğlu Nevfel oğlu Amir oğlu Hâris ile Kays oğlu, Aziz oğlu Ebû İbab Temimi ve Abdülmuttalib oğlu Ebû Leheb de vardı. Bunlar hazineyi çaldıktan sonra Düveyk'in evinde saklatmış oldukları iddia ediliyordu. Mahkeme, bu işde Amir oğlu Hâris'i suçlu görüp kendisini Mekke'den on yıl müddetle sürgün etti.

Kâ'be tâmir olunurken kapı tarafının onarımı Abdimenâf ve Zühre oğullarına, Hacer-i Esved tarafı ve güney köşesi Mahzûm ve Teym oğullarına, arka tarafı Cüneh ve Sehm oğullarına, Hatim tarafı Abdüddâr, Esed ve Adiy oğullarına verilmişti.

Tâmirden evvel eski duvarların yıkılıp yıkılmaması bahis konusu oldu. Bâzıları bundan korkuyorlardı. Bunun üzerine Mugire oğlu Velid:

— Ben bu işe başlarım, dedi. Sonra:

— Yârabbi, Sen biliyorsun ki sadece iyilik kasd ediyoruz. Bizi korkutma, diye dua ederek işe başladı. Öbürleri:

— Bakalım, Velid'e yarına kadar bir şey olmazsa, biz de bu işe katılırız, dediler.

Ertesi sabah onun işine devam ettiğini görünce kendisine katılıp eski duvarları temellerine kadar indirdiler. Temele vardıkları zaman yeşil renkli, birbirlerine iyice kenetlenmiş kayalara rastladılar. Bunların arasına demir bir kazık koydular. Lâkin, birbirinden ayırmak istedikleri vakit bütün Mekke'nin yerinden sarsıldığını görerek vazgeçtiler. Kâ'be, eski temeli üzerine yapıldı. Hacer-i Esved'in yerine konması olayını ise daha evvel anlatmıştık.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, kendisine Peygamberlik gelinceye kadar bütün süre içinde, yâni çocukluk ve gençlik çağında hiç bir zaman putlara tapmamıştır. Putlar şerefine yapılan törenlere katılmamış, onlar için kesilen kurbanların etinden yememiştir. Yâni, Peygamber oluşundan evvel de putperest değildi. Bâzı Hıristiyan yazarlar, onun oğluna Abdüluzzâ adını verdiğini, şu halde Peygamberliğinden evvel putlara saygı duyduğunu yazmışlardır. Uzzâ, evvelce söylemiş olduğumuz gibi, mühim bir putun adıydı. Halbuki bu, tamamen bir iftirâdır. Çünkü Abdüluzzâ, Resûlüllah (S.S.) in değil, Hz. Hadice'nin ona varmadan evvelki ind-

vaçlarından doğan oğlunun adıydı. Bunu, Buhari rivâyet etmişse de, rivâyet ettiği kimse olarak zikrettiği Ebû Üveys oğlu İsmail, Hadis uleması tarafından itimada şâyân ve rivâyetleri doğru olarak kabul edilmediğinden Hz. Hadice'nin oğlunun bu adı taşıdığı da onlarca reddolunmuştur.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) in ise, Peygamberliğinden evvelki devirde bile putperestlikle mücadele ettiği kesin şekilde bilinmektedir. İzdivacından sonra zevcesine her gün:

— Ey Hadice, vallahi ben Lât ve Uzzâ'ya tapmam. Vallahi onlara aslâ tapmam, derdi. Bunu, en yakın komşuları rivâyet etmişlerdir.

Hz. Hatice evlendikten sonra

Müslüman oldu

MEKKE'de Sâide oğlu Kus, Nevfel oğlu Varaka, Amr oğlu Zeyd, Cahş oğlu Ubeydullah ve Huveyres oğlu Osman gibi putperest olmayan kimseler mevcuttu. Varaka, daha evvel söylemiş olduğumuz gimi Hz. Hadice'nin amcazâdesi idi ve Hıristiyanlığı kabul etmişti. Kendisi Mekke'de oturduğuna göre Resûlûllah (S.S.) Efendimizle görüşmüş olması icâbeder. Buhari ise, Zeyd ile görüştüğünü kaydeder.

Yine bâzı Hıristiyan yazarlar, Resûlûllah (S.S.) ın Hıristiyanlarla görüşüp onların dini tesirleri altında kaldığını ortaya atmışlardır. Halbuki, bu asla vârid değildir. Aksine, onun getirdiği İslâm dini, o sırada Hıristiyanlığın esas akidesi olan Teslis ile Hz. İsâ'nın Allah'ın oğlu ve hattâ bizzat Allah olduğu inancını şiddetle reddetmiştir. İslâm inancında, Hıristiyan akidesinin hiç bir tesiri yoktur. Çünkü, Tanrı üçlüğü değil, Allah Birliği akidesi onun esasını teşkil ediyor, Hz. İsâ'yı ise sadece bir Peygamber olarak tanıyordu. O, vaktiyle doğru bir din getirmiş, daha doğrusu Yahudilerin çığırından çıkardıkları doğru inanışı yeniden tesise çalışmış, kendisinden sonra ise getirdiği din Bâbil, Yunan ve Roma putperestliği ile karışarak bâtıl bir inanış haline gelmişti.

Hz. Hadice, evvelce putperestti. Lâkin, Resûlûllah (S.S.) ile izdivacından sonra, onun telkini ile bunu terketmiş ve Tek Tanrı'ya inanmıştı. Esasen muhterem zevci, dostlarını dikkatle seçer, lâkin bunların hepsine putperestlikten vazgeçmelerini telkin ederdi. Peygamberliğinden evvelki dostları arasında başta gelen Hz. Ebûbekir (R.A.) dir. Yine onlar arasında zevcesinin yeğeni Hizâm oğlu Hakim vardır. Bu zât, Mekke'de Rifâde vazifesini ifa ediyor ve Dârünnedve'nin binası da ona âid bulunuyordu. Kendisi sonradan burasını Muâviye'ye yüz bin dirheme satmış ve aldığı parayı fakirlere dağıtmıştır. Yaşı, Resûlûllah (S.S.) dan beş yıl kadar fazlaydı. Hicretin sekizinci yılında İslâmla aydınlanmışlardandır. Ancak, İslâma geçmeden evvel de Resûlûllah (S.S.) ile dostluğunu daima devam ettirmiştir.

Bu dostlar arasında Ezd kabilesinden tabib Su'lebe oğlu Dammad da vardı. Peygamberliğinden sonra Mekke'ye gelerek Resûlûllah (S.S.) ile görüşmüş ve İslâmı kabul etmiştir. Yine bunlar arasında Mahzûm oğullarından Sâib oğlu Kays'ı sayabiliriz. Bu zâtın kölesi Cübeyr oğlu Mücâhid, sonradan Kur'an-ı Kerim'in namlı bir tefsircisi olarak tanınmıştır.

İslâmdan evvel Mekke, putperestliğin merkeziydi. Kâ'be'nin içinde Arabların tapmakta oldukları üçyüz altmış put mevcuttu. Resûlûllah (S.S.) ın mensup bulunduğu Hâşim oğulları âilesi bu mâbedin muhafızı olmakla beraber, kendisi onlara karşı nefret duyardı. İnsan eliyle yapılmış bu boyalı taş ve tahta parçalarının hiç bir kudreti olmadığını, ne iyilik ve ne de fenalık yapamıyacaklarını bilirdi. Onlara tapmanın ve kendilerinden medet ummanın beyhudeliği bir tarafa, bunu insan için küçültücü bir şey sayar ve asıl Cenab-ı Hakka ibâdete engel olduğunu düşünürdü. Üstelik putperestlik, ahlâksızlık dini idi. Çünkü, hiç bir şey'i yasaklamıyordu. Resûlûllah (S.S.) ise doğuşta son derece afif ve nezih idi. Bu yüzden putperestlik âdetlerinden tiksinirdi. O zamanlar Kureyş'liler, öbür kabilelere üstünlüklerini göstermek için hac mevsiminde Arafata çıkmazlar, hacca gelenlerin Kureyş'lilere benzer elbiseler giymelerini yasaklarlar, buna uymayanları Kâ'be'yi çıplıçıplak tavafa zorlarlardı. Bu yüzden zamanla Kâ'be'yi çıplak olarak tavaf etmek âdeti yerleşmişti. Putperestler, içkiye mübtelâ idiler. Hurma veya üzüm şarabını çok zaman sızıncaya kadar içerlerdi. Kumar ise, en büyük iptilâları idi. Ayrıca, zinâya pek düşkündüler. Biribirine tanhada rastlayan kadın ve erkekler, hemen zinâ ederlerdi. Fuhuş hem serbestti, hem de ayıp bir şey sayılmazdı. İşte, Arab âlemini içinden kemirip zayıflatan bu gibi kötülüklerden doğuştan uzak ve onlara düşman olan Resûlûllah (S.S.) ın, bütün bunlara meydan veren putperestlikten nefret etmesi kadar tabii bir şey olamazdı.

Bu gibi kötülüklerden kısmen olsun uzaklaşmak istiyen bâzı kimseler, Hıristiyanlığa girmişlerdi. Nevfel oğlu Varaka, Huveyres oğlu Osman bunlardandı. Lâkin, bâzılarını Hıristiyanlık da tatmin etmemiş, asıl hakikati ve doğru yolu aramışlarsa da bulamamışlardı. Meselâ yukarıda bahsi geçen Amr oğlu Zeyd:

— Yârabbi... Sana nasıl ibâdet edilmesi gerektiğini bilmiş olsaydım, o şekilde ibâdet ederdim, demiş, ancak bunu öğrenemeden, yâni İslâmdan evvel vefat etmiştir.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, o zamanlar çok meşgul bir zâttı. Ticaret için uzun yolculuklarda bulunur, çoluk çocuğu ile meşgul olurdu. Buna rağmen, ruhunda daimi bir tatminsizlik vardı. Dünyanın ve dünya işlerinin boş olduğunu hissediyordu. Çünkü Cenab-ı Hak, kendisini başka bir vazife için seçmiş bulunmakta idi. Kendisi ise, bunu henüz

bilmiyordu. Halbuki kırk yaşına gelmiş ve Peygamberlik çağı yaklaşmıştı.

Bir çok milletlerin ve kabilelerin bilginleri ise, bir Peygamberin gelmek üzere bulunduğundan şüphe etmiyorlardı.

Rabia oğlu Amr'dan gelen şöyle bir rivâyet vardır:

— Nufeyb oğlu Zeyd bana bir gün dedi ki:

— Ben, İsmail neslinden ve Abdülmuttalib oğullarından bir Peygamberin gelmesini beklemekteyim. Ancak, onun devrine kadar yaşıyacağımı ümid etmiyorum. Ben, ona inanıyor, onu kutluyor ve Peygamberliğine şahâdet ediyorum. Sen eğer çok yaşar ve onun devrine erişirsen benden kendisine selâm söyle. İstersen tanıman için onun vasıflarını sana anlatayım da dinle.

Ben:

— Haydi anlat! deyince şunları söyledi:

— Ne uzun ne kısa boylu, saçları ve kılları ne çok ne azdır. Gözleri daima kırmızıdır ve iki kürek kemiği arasında Peygamberlik mührü vardır. Adı, Ahmed'dir. Bu şehirde (yâni Mekke'de) doğacak, kendisine Peygamberlik bu şehilde gelecek, kavmi onu bu şehirden çıkaracaktır. Çünkü, getirdiği dini sevmiyecek ve istemiyeceklerdir. Kendisi Yesrib'e göçecek, sonra dini yayılacaktır. Onun hakkında aldanmaktan ve aldatılmaktan sakın. Ben, İbrahim'in dinini araştırmak üzere bütün memleketleri dolaştım. Bunu kendilerine sorduğum Hıristiyan, Yahudi veya Mecûsilerin hepsi bana:

— Senin bu aradığın din, geldiğin yerdedir, demişler ve bu gelecek Peygamberin de son Peygamber olacağını söylediler.

Resûlûllah'a gelen sesler

EN, Müslüman olduktan sonra Zeyd'in sözlerini Resûlûllah (S.S.) Hazretlerine naklettim ve onun selâmını söyledim. Onun hakkında Allah'dan rahmet diledi ve selâmına karşılık verdi. Üstelik:

— Ben onun Cennette eteklerini sürüyerek dolaştığını gördüm, dedi.

Halifeliği devrinde Hz. Ömer (R.A.), Medine'de ve Resûlûllah (S.S.) ın meclisinde oturmaktaydı. Bir Arab kendisini görmek üzere Mescide girdi.

Hz. Ömer:

— Bu adamı görüyor musunuz? Kâfirliği terk ettikten sonra bile Müşriklikte devam ediyor, dedi. Öbürü, sesini çıkarmadan selâm verip oturdu. Hz. Ömer ona:

— Müslüman oldun mu? diye sordu.

Öbürü:

— Evet, ey Mü'minler Emiri.., karşılığını verdi.

Hz. Ömer, etrafındakilere:

— Bu adam Cahiliye devrinde kâhindi, dedi.

Adam:

— Ey Mü'minler Emiri, beni neden bugün tebaandan kimseyi karşılamadığın bir şekilde karşıladın? diye sordu.

Hz. Ömer, başını eğerek cevap verdi:

— Seni ne zaman görsem, Cahiliye devrini, o karanlık ve kötü çağı hatırlıyorum. Allah bizi affetsin. O zamanlar çok kötü şeyler yapıyor, putlara tapıyor ve onların boyunlarına sarılıyorduk. Bu hal, Allah bizi İslâmla şereflendirinceye kadar devam etti.

Bunun üzerine öbürü itiraf etti:

— Evet, ben de o devirde kâhindim.

Hz. Ömer:

— Şu halde sana tâbi olan Cinin söylemiş olduklarının en acâibini anlat, dedi.

Adam, anlattı:

— İslâmın çıkışından bir müddet evvel bana tâbi olan cin gelerek:

— Sen, bütün cinlerin şaşırdıklarını ve dinlerinden ümidlerini kestiklerini görmüyor musun? dedi.

Bunun üzerine Hz. Ömer de orada hazır bulunanlara şunu anlattı:

— Cahiliye devrinde bir gün putlardan birisinin yanında bulunuyorduk. Birisi bu puta adamış olduğu bir danayı kurban etmişti. Biz de hayvanın eti bölüşülürken hissemizi almak üzere beklemekte idik. Bu sırada dananın içinden benzerini daha evvel duymadığım bir ses:

— Ey Zehirliler... İşin doğrusu olacaktır. Bir tek Allah'dan başka Yaradan yoktur, diye bağırdı. Bu olay, İslâmın zuhurundan bir ay kadar evveldir.

Bunu, Hz. Osman (R.A.) ın azâdlısı Kâ'ab oğlu Abdullah, bir çok kimse ile birlikte rivâyet etmiştir.

Mut'am oğlu Cübeyr anlatmıştır:

— İslâmın zuhurundan bir ray kadar evvel Buvâne adlı putun yanında oturuyorduk. Kendisine kurban olarak develer getirmiştik. Bunlardan birisinin içinden şöyle bir ses geldi:

— Benden acâib şeyler duyunuz. Gökten vahiy çalmanın arkası kesildi. Biz, Mekke'li Ahmed hürmetine gökten haberler çalmak istiyen şeytanları —taşa tutar gibi— parlak ateş parçalarına tutuyoruz. Kendisi Mekke'den Yesrib'e hicret edecektir.

Biz, şaşırıp sustuk. Çok geçmeden de Resûlûllah zuhûr etti.

Resûlûllah (S.S.), daha 37—38 yaşlarında iken yönlerini kestiremediği taraflardan kendisine:

— Yâ Muhammed! diye seslenilmeğe başlandı. Peygamberlik, çok ağır bir yüktür. Fizik âlemde mahpus bulunan insanın Metafizik âlemle irtibat kurmasıdır. Buna, insan ruh ve yapı sisteminin dayanması kolay değildir. Bu yüzden, her Peygamber gibi Resûlûllah (S.S.) Efendimiz de Cenab-ı Hak tarafından buna yavaş yavaş alıştırılmıştır. Nitekim meselâ bir müddet sonra kendisine bu şekilde seslenilmesine alışmıştı. Halbuki ilkönceleri bu hal onu ürkütmüş bulunuyordu.

Ondan sonra zaman zaman kendisine pırıltılar

veya hüzmeler halinde nûrlar görünmeğe başladı. Bunları, muhterem zevcesinden başka kimseye söylemiyor, ona da herkesten gizli tutmasını tenbih ediyordu. Sonra, rüyâları çıkmağa başladı. Geceleri gördüğü rüyâlar, hemen ertesi günü aynen zuhûr etmekteydi.

Bu hâl, iki yıl sürdü ve Resûlûllah kırk yaşına ulaştı. Bu yaşa basmakla beraber, kendisinde büyük bir değişiklik hissetmeğe başladı. İnsanlardan uzaklaşmak ve yalnız kalmak ihtiyacını hissetmekteydi. Mekke'nin kuzey doğu tarafında üç mil kadar mesafede ıssız bir ovada beş yüz metre yüksekliğinde Hirâ dağı mevcuttu. Bu dağ, üzerinde derin ve ürkütücü yarıklar bulunan siyah bir granit yığınından ibârettir. Üstünde ağaç değil, bir çalı parçası bile yetişmez. Gerek Hirâ ve gerekse etrafı, bütün güneşin kızgın ışınları altında kavrulup durur. Buranın ikinci bir özelliği de, tam bir sessizliktir.

Granit dağdaki çatlaklar, irili ufaklı mağaralar hâsıl etmiştir. Bunların biraz derin olanları nisbeten serinedir. Bu mağaralara giren, sanki dünya ile ilgisi kesilmiş gibi olur. Bu yüzden eski çağlardanberi bir çok Arab düşünürleri bu dağa varıp mağaralarında yaşamışlar, ruhlarına sükûnet ve düşüncelerine akıcılık veren tam bir ıssızlık içinde yaradılışın sırrını düşünmüşler ve bu ezeli ve ebedi muammayı halle çalışmışlardı. Bu yüzden, mağaraların bir kısmı meşhur düşünürlerin adiyle anılırdı.

Resûlûllah'a Peygamberlik veriliyor

RESÛLÛLLAH (S.S.), son ruh haline eriştikten sonra Hirâ'ya gider ve buradaki bir mağarada tek başına düşüncelere dalar olmuştu. Yiyeceğini yanına alır, günlerce orada kalır ve bu hâl bâzan aylarca sürerdi.

Resûlûllah (S.S.) burada ibâdetle meşguldu. İbâdeti ise Cenab-ı Hakkı düşünmek ve yarattıklarından ibret almaktı. Arablar buna o zamanlar tahannüs derlerdi ki taabbüd, yâni ibâdetle aynı mânâya gelmekteydi. Resûlûllah (S.S.) ın büyük ceddi Hz. İbrahim de kendisine Peygamberlik gelmeden evvel Allah'a bu şekilde ibâdet ederdi.

Resûlûllah (S.S.), gün geçtikçe zihnine binbir düşüncenin hücum ettiğini görüyordu. «Ben kimim?.. Neyim?.. Niçin varım?.. Neden yaradıldım?.. Bu sonsuz varlık nedir?.. Niçin vardır?.. Neden yaradılmıştır?.. Yaradılışın sebebi ve sırrı nedir?..

Aynı zamanda, ruhunda gittikçe bir hafiflik hissetmekte, öyle ki kendisini artık hiç bir şey şaşırtmamaktaydı. Metafizik âleme temasa o kadar alışmıştı ki, Mekke'den Hirâ'ya gelirken yollarda bek ender olarak rastladığı ağaçların ve kayalarının

— Selâm sana ey Allah'ın Resûlü- diye seslenmeleri kendisini artık şaşırtmaz olmuştu.

Bâzan dağlarda, taşlarda, nebatlerde, canlı ve cansız her şeyde ve bütün kâinatta mevcut zerrelerin hep birden ürpererek:

— Allah!.. diye haykırıp kendilerini yaradanın adını andıklarını duyar ve kendisinden geçerdi.

Kırk yaşına bastığı yılın Ramazan ayında Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, Hirâ dağındaki mağarada bulunuyordu. Yıl Milâdî olarak 601 ve Ramazan ayının bir rivâyete göre 17 si ve bir rivâyete göre 24 ü idi. Bunun 17 nci gün olduğunu kabul edenler, Cenab-ı Hakkın Enfâl Sûresinde Bedir Gazâsı gününde kendilerine indirmiş olduğuna inanan kulları anmasını esas alırlar. Ancak bu, ayrı bir olay ve Hirâ dağında Resûlûllah (S.S.) Efendimize ilk vahy'in gelmesi başka bir olaydır. Bu ikincisi, Ramazanın yirmi dördüne, Bedir günü de 17 sine rastlar.

Günlerden ise, Pazartesi olduğu şüphesizdir. Bunu, bizzat Peygamber Efendimiz şu Hadisleriyle haber vermiştir: Kendisine Pazartesi günleri neden oruç tuttuğunu sordular, Şu cevabı verdi:

— Ben, o gün doğdum. Bana o gün Peygamberlik verildi.

Kısaca, Milâdî 601 yılı Ramazan ayının 21 ünde Pazartesi günü gecesiydi. Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, Hirâ dağındaki mağarada, derin düşüncelere dalmış bulunuyordu. Gece yarısına yakındı. Ay yoktu. Ortalık derin bir karanlığa bürünmüştü. Yalnız gökte Arabistan semâsının sayısız parlak yıldızları göz kırpıyordu. Sessizlik ise, tam ve mutlaktı.

Derken, ruhunu en derin noktalarına kadar titretip bütün varlığını sarsan bir ses duydu:

— İkra (Oku)!..

Kendisi, ne zamandır sahibini görmediği sesleri duymuş ve buna alışmış olduğu halde, bu sefer bu sesin bir sahibi vardı. Bu da, mağaranın karanlıkları içinde bir nûr sütunu gibi duran Hz. Cebrâil (A.S.), yâni Cenab-ı Hakkın büyük Meleği, Peygamberlere vazifelerini tebliğ edegelmiş olan ve Kur'an-ı Kerim'de Rûhul-Emin diye anılan zât idi.

Bu, ilâhî âlemle tam bir temastı. Bunun dehşet ve azameti altında Resûlûllah (S.S.) donup kaldı, ne yapacağını bilemedi. Derken, Melek, onu yakaladı ve tâkati tamamen sona erinceye kadar sıkarak tekrar:

— Oku!.. dedi.

Peygamber Efendimiz, nihayet güçlükle:

— Ben, okuma bilmem, diyebildi.

Lâkin, Melek onu tekrar sıktı. Bu sıkış o kadar şiddetliydi ki Resûlûllah (S.S.) öleceğini sandı Cebrâil bir daha:

— Oku! dedi ve ondan:

— Neyi okuyayım? cevabını aldı.

Cebrâil (A.S.) bunun üzerine devam etti:

— Oku, her şeyi yaradan, insan sularda yaşayan bir kurtçuktan yaradan Rabbinin adiyle. Oku, kalemle öğreten, insana bilmediğini öğreten Rabbin en büyük kerem sahibidir.

Cebrâil (A.S.) bu Âyetleri okuduktan sonra, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz de tekrarladı ve hemen hâfızasına, hâfızasına değil, bütün varlığına

ve benliğine nakşolundu. Melek kaybolduğu zaman Âyetler âdeta kalbine yazılmış gibiydi.

Ve, Resûlûllah (S.S.) uyandı.

Çünkü, Allah'ın Meleği ona ilk defa uykusunda görünmüş, kendisi ise bunu ancak uyandıktan sonra anlamıştı.

Resûlûllah (S.S.) ne olduğunu bir türlü anlayamıyordu. Bunların kendisine Cenab-ı Hak tarafından tebliğ olunduğunu sezmişti. Bununla beraber, olayı hayâlâsı bir türlü almıyor, kendisinin bir Peygamber olarak seçilmiş olduğunun böylece haber verildiği aklına gelmediğinden ne yapacağını bilemiyordu.

Sonra birden, büyük bir dehşete kapıldı. Şimdi ne yapacaktı? Bu başına geleni başkasına söylemeli mi, söylememeli miydi? Söylese kendisine deli diyeceklerinden korkmaktaydı. Yerinden fırladı. Maddi varlığı buna daha fazla dayanamıyacaktı. Mağaradan çıktı. Kendisini bir uçuruma atmayı ve böylece bu işden kurtulmayı düşünmekteydi.

Uçuruma ulaşan yolun yarısına vardığı zaman birden, bir ses duydu. Bu ses yukarıdan geliyor ve şöyle diyordu:

— Ey Muhammed... Sen, Allah'ın Peygamberisin. Ben ise, Cebrâil'im.

Başını kaldırdı ve insan şeklindeki Meleği gördü. Gayrı ihtiyarî iki dizinin üzerine çöktü. Lâkin, ne tarafa baksa onu görmekteydi.

Böylece ve bu hâl içinde gecenin kalan kısmı ve bütün gün geçti. Akşam olup ortalık yeniden kararda. O gün, kendisinin evine dönme zamanıydı. Bu olay dolayısiyle olduğça gecikmişti. Hz. Hadice, kendisini merak etmiş ve aratmak için adamlar göndermişti. Onlar, Resûlûllah (S.S.) Efendimizi bulduklar zaman, Cebrâil ortadan kaybolmuştu.

Evine pek perişan hâlde dönmüş olduğunu sonradan Hz. Ayşe (R.A.) Validemize anlatmış ve olayı o rivâyet etmiştir. Vücudu, titreyip ürpermekte, ayakta zorlukta durmaktaydı. Sadece:

— Beni örtüp sarınl diyordu.

Hz. Hadice, onu hemen yatırıp güzelce örttü ve dinlenmesini sağladı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), böylece bir müddet dinlendikten sonra kendisine geldi. O zaman muhterem zevcesi:

— Sana ne oldu, başına neler geldi... Yoksa hasta mısın? diye sordu.

Resûlûllah (S.S.), bunun üzerine başından geçenleri kendisine tafsilâtı ile anlattı.

Resûlûllah'a ilk inanan eşi idi.

O ZAMAN Hz. Hadice (R.A.) kendisine şu sözleri söyledi:

— Ey Muhammed, sevin... Cenab-ı Hak seni asla hakir ve zelil etmiyecektir. Sen, her zaman akrabana bakar, daima doğru söyler, başkalarının derdini dinler, işlerini görmekten âciz olanların güçlüklerini yüklenirsin. Felâket ânlarında başkalarından yardım esirgemez, yetimleri korur, misafirleri ağırlar, halka yardım edersin. Niçin mahzun oluyorsun ey Muhammed?.. Sevin ve tahammül et. Sen, her halde bu ümmetin Peygamberi olmalısın. Çünkü o sana gelen Allah'ın Meleği'dir.

Böylece, Resûlûllah (S.S.) henüz halkı doğru dine çağırmağa memur olmadan evvel ona ilk inanan ve Peygamberliğini tasdik eden Hz. Hadice oldu. Nitekim bu işe memur olduğu vakit Peygamber Efendimiz, İslâma ilkönce onu dâvet etmiş ve dâveti ilk kabul eden, onunla ilkönce namaz kılma şerefini kazanan da o olmuştur.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), bundan sonra uyuyarak dinlendi. Sonra, Hz. Hadice onu, yukarıda adını andığımız ve Hıristiyan dininde bulunduğunu söylemiş olduğumuz amcazâdesi Nevfel oğlu Varaka'ya götürdü. Varaka, Resulûllah (S.S.) ın anlattıklarını dikkatle dinledi. Sonra Hz. Hadice'ye:

— Ey amcamın kızı, dinlemiş olduklarım beni hayrette bırakmadı. Söyledikleri doğru ise bu, İmrân oğlu Mûsâ'ya gönderilmiş olan Namûs (yani Cebrâil) dur.

Sonra da, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize şöyle hitab etti:

— Müjde ey Muhammed. Sen, Meryem oğlu İsâ'nın haber vermiş olduğu son Peygambersin.

İSLÂM PEYGAMBERİNİ ÖĞÜŞ...

İşidir dahi acâib kudreti
Kudret-i Hakdan tutun hem ibreti
Yer ve gök gulgule doldu serteser
Geldi ol nûr gitti âlem zulmeti
Söze geldi vahş ü tayr ü, taş ağaç
Sözleri cümle Muhammed Midhati

Didiler bir birine kim budur ol
Makdemi meymûn mübârek tal'ati
Budur ol sultan ki âlemde müdâm
Günde beş kez urulusar nevbeti
Budur ol kim gelüser Hak'dan ona
Tâc-ı izzet birle levlâk hil'ati

Budur ol kim buna kim olsa karib
Bigümân ol Hakk'a bulur kurbeti
Budur ol kim bu nebiyy-i Hak iken
Dahi olmamıştı âdem hilkati
Budur ol kim enbiyâ Hak'dan kamû
Dilediler kim olalar ümmeti

Süleyman Çelebi

Genç olmayı ve senin halkı dine dâvete memur edileceğin zamana ulaşmayı istedim. Öyle olsaydı, milletinin seni doğduğun bu şehirden çıkaracağı zaman sana yardım ederdim.

Resûlullah (S.S.) bu son sözler karşısında hayret etmekten kendisini alamadı:

— Demek milletim beni doğduğum bu şehirden çıkaracak?..

— Evet. Çünkü senin gibi doğru dine dâvet edenlere milletleri dâima düşman olmuştur. Bu yüzden seni de yalancılıkla itham edecekler, deli diyecekler, alay edip eziyette bulunacaklardır. Bunlar, her Peygamberin başına gelen şeylerdir.

Buhari, bu olaydan sonra vahyin kesildiğini ve Resûlullah (S.S.) ın bundan çok muztarib olduğunu nakleder. Ancak bu arada yine Ulu Meleklerden olan (İsrâfil (A.S.) in kendisine görünmesi ile teselli buluyordu. İsrâfil, ona Peygamberliğini te'yid edecek şeyler söylüyor, ancak vahiy getirmiyordu. Çünkü bu, (Cebrâil (A.S.) in vazifesiydi.

Bu hâl, üç yıl sürmüştür. Bu üç yıllık müddet, Resûlullah (S.S.) ın Nebilik devridir. Yâni, kendisi Peygamber olmuş, lâkin halkı dine çağırmağa memur edilmemiştir. Bundan sonra, aşağıda nakledeceğimiz şekilde risâlet devri başlar ve yirmi yıl sürer. Kendisi bu süre içinde halkı İslâma dâvetle mükellef olmuş ve bunu yerine getirmiştir.

Hicaz bölgesinde vaktiyle doğru din yayılmış, ancak yukarıda da söylemiş olduğumuz gibi zamanla yerini putperestliğe bırakmıştı. Bir çok kabileler aslında bütün kudretin kendisinde toplanmış olduğu tek bir Allah'ın mevcut olduğuna inanırlar, putlara ise onunla kendileri arasında vasıta olmaları için taparlardı. Tabii, bu gayet saçma bir şeydi. Cenab-ı Hak, Yûnûs Sûresinde:

— Allah'dan başka, kendilerine zararları ve faydaları dokunmıyacak olan putlara tapıyorlar ve bunlar Allah indinde bize şefâat edeceklerdir diyorlar.

Buyurarak bunların bu davranışını yermiş ve Enbiyâ Sûresinde:

— Siz'er de, Allah'dan gayrı taptığınız putlar da Cehennem odunu olacak ve oraya gireceksiniz.

Âyetiyle onlara âkıbetlerini göstermiştir.

Bir çok büyük İslâm âlimleri bu Âyetlerde geçen put kelimesini, sadece taştan ve ağaçtan yontulmuş veya mâdenden yapılmış putlar değil, gönlün Allah'dan başka taptığı her şey'e, müptelâ olduğu bütün dünya varlıklarına ve ondan gayrı kimseden yardım, rahmet ve şefâat istememeğe teşmil etmişlerdir. araya, mala, şöhrete, şehvete ve bütün dünya nimetlerine tapanlar, tıpkı putlara tapanlar gibidir. Paranın, malın veya bunlara ve dünya varlıklarına sâhip olanların onları koruyup kurtaracaklarına inanmaları da böyledir. Esirgeyen ve Bağışlayan ise, yalnız Cenab-ı Hakk'dır ve O'nun izniyle Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz kullara şefâat edebilir. Bunun dışında bazı Hak dostlarının bu gibi dualarını Cenab-ı Hak isterse kabul eder. Nitekim, Cenab-ı Hak:

— Allah'dan başka şefâat edecek kimdir?. Meğer ki O'nun izni olsun.

Buyurmaktadır.

Müşriklerin, yâni Allah'a ortak koşanların bir kısmının da garib bâzı inanışları vardı. Meselâ Kinâne, Huzâe ve Cüheyne kabileleri, Melekleri Allah'ın kızları olarak kabul ederlerdi. Bu yüzden Meleklere ve hattâ cinlere taparlardı. Onlar, aynı zamanda son derece câhil kimselerdi. Bunun için aralarından birisinin kendilerine Peygamber olarak gönderileceğini ve ona vahiy yoluyla Allah emirleri geleceğini bir türlü havsalalarına sığdıramazlardı. Aynı sebebden, Resûl-ü Ekrem (S.S.) ın gelişine pek şaşmışlar ve onu kabul etmek istememişlerdir. Bir Peygamberin tıpkı kendileri gibi yeyip içmesi, uyuması, yorulması, dinlenmesi, evlenip çoluk çocuk sahibi olması onlar için imkânsız bir şeydi. Bunun için Cenab-ı Hak'kın vahyettiği şeyleri onun uydurduğunu iddia ettiler. Çünkü bir Peygamberi olağanüstü bir varlık olmak üzere düşünüyorlardı.

İlk gelen Ayet

PEYGAMBERLİK fikri ise, aralarında yalnız Kitâb ehli olanlarda, yâni Yahudi ve Hıristiyan dinine girmiş bulunanlarda vardı. Bunların büyük çoğunluğu da, ancak kendi dinlerini doğru sayıyor bir kısmı ise yeni bir Peygamber geleceğini bildikleri halde, kendi dinleri itibardan düşmesin ve böylece bâzı çıkarları ellerinden gitmesin diye Resûlullah (S.S.) Efendimizi kabul etmiyor ve gelecek Peygamberin o olmadığını ileri sürüyorlardı.

Ayrıca, daha evvel söylemiş olduğumuz gibi, aralarında Hanifî olanlar, yâni tek bir Allah'a, ölümden sonra hayata ve bu hayatta mükâfat ve mücazata inananlar da vardı. Meselâ Resûlullah (S.S.) ın dedesi Abdülmuttalib:

— Allah hakkı için bu dünyadan başka bir dünya daha vardır ki burada iyilik edenler orada mükâfat görecek, kötülük yapanlar da cezalarını çekeceklerdir, demişti.

Putperestlerin ise, mânevî bir inancı yoktu. İnsanlar —tıpkı hayvanlar gibi— doğar, büyür, yaşlanır ve nihayet yok olur sanırlardı. Esasen putlardan, yalnız dünya hayatı için öteberi isterlerdi. Daha evvel görmüş olduğumuz gibi, Yahudilerin Farisi denilen yaygın mezhebinde bulunanlar da ölümden sonra hayata ve âhirete inanmazlar, her şey'in bu dünyada olup biteceğini kabul ederler ve Allah'dan yalnız dünya için isterlerdi. Bu inanış da Yahudiliğe putperestlikten geçmişti.

Putperestlerin çoğunun evlerinde de birer putları vardı. Gece uykuya yatmadan evvel, sabah kapıdan çıkarken veya akşamları evlerine döndükleri zaman önlerinde eğilerek onlara taparlar, içine putları doldurdukları Kâ'be'yi, el çırparak ve ıslık çalarak tavâf ederler, sonra putlara ellerini sürüp duada bulunurlardı.

Hayvanların ilk doğan yavrularının putlara kurban edilmesi âdetti. Ayrıca, Receb ayının ilk on günü içinde büyük putlara kurban kesmek âdeti vardı.

İslâm, bütün bu âdetleri kaldırmış ve Resûlûllah (S.S.), bu saçmalıkların yerine doğru dini tebliğ etmek üzere gelmişti. Bunun için de, yukarıda söylemiş olduğumuz gibi, Nebilik şerefine erdikten sonra üç yıl beklemiştir. Üç yıl sonra ise, kendisine yine Vahiy gelmeğe başladı.

Bu ikinci devrede ilk gelen Kur'an-ı Kerim Âyetleri hangisiydi? Bunun hakkında iki rivâyet vardır: Birincisine göre, Resûlûllah (S.S.) Efendimiz, Hz. Hadice Validemizin evinde örtüsüne bürünmüş yatarken Müdessir Sûresi geldi. Müdessir, örtünüp bürünmüş olan demektir. Sûre, şu Âyetlerle başlıyordu:

— Ey örtünüp bürünen... Kalk da (halkı) uyar. Rabbini Ulula ve elbiselerini temizle. Kötü şeylerden uzaklaş. Yaptıklarını çok görüp başa kakma ve Rebbin uğrunda sabret. Kıyâmet borusu üflendiği vakit, işte o zorlu gün kâfirler için hiç de kolay değil.

Öbür rivâyet de ikinci olarak:

— Nûn! Kalem ve onunla yazılanlara and olsun ki (Ey Muhammed) sen, Rabbinin nîmetlerine ulaşmış bir kimsesin; bir deli değilsin. Şüphesiz senin için sonsuz bir karşılık var ve şüphesiz sen büyük bir ahlâk sahibisin.. diye başlayan Nûn Sûresinin geldiği yolundadır.

Ancak bütün İslâm üleması bu hususta ilk rivâyeti kabul etmişlerdir. Çünkü bu Sûredeki:

— Kalk da (halkı) uyar! sözü, Peygamber Efendimize halkı doğru dine çağırmasını emrediyor ve bu suretle kendisinin Risâlet devri başlamış oluyordu.

Cenâb-ı Muhammed (S.S.), bu emre hemen uymak durumundaydı. Ancak, bu işe kimden başlıyacağını düşünüyordu. Nihayet, kendi Nebiliğine ilk inanmış olan zevcesi Hz. Hadice (R.A.) Validemizde karar kıldı ve onu Hak dinine çağırdı. O da, bunu hemen kabul etti.

Bundan sonra, ev halkı dışında kime açılacağını düşünmeğe başladı. Kendisi, yaradılış itibariyle utangaç ve çekingendi. Birdenbire ortaya çıkmanın doğuracağı tepkilerin ne olacağını kestiremiyordu. Putperestlerin yukarıda saymış olduğumuz inançlarını ve ruh hâllerini gayet iyi bildiğinden onların kendisini hemen doğru dine çağıran bir Peygamber olarak kabul edeceklerine pek ihtimal vermiyordu. Bunun üzerine işe, kendisine en yakın hissettiklerinden ve böyle olanlardan başlamağa karar verdi. Bunun için de yakın dostu Hz. Ebûbekir (R.A.) aklına geldi. Bu zât, zengin ve Kureyş arasında çok itibarlı bir kimse idi. Serveti 40 bin dirhem gümüş derecesinde (bugünkü rayice göre ortalama 350 bin Türk lirası) idi. Bilgisi, aklı ve yüksek ahlâkı, kendisine büyük bir itibar sağlamıştı. Bir müşkülü bulunan ona danışır, ihtiyacı olan kendisine başvurur ve her iki hâlde de boş dönmezdi. O da Kureyş içinde ve putperest muhitte yetiştiği halde, putlara asla tapmamış ve putperest âdetlerini daima nefretle karşılamıştı. Her zaman dünyayı yaradan ve idare eden Ezeli ve Ebedî bir Kudretin varlığına inanmıştı.

Bu yüzden Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, meseleyi kendisine açıp anlatınca, hiç teredüt etmeden onun dâvetini kabul ederek İslâm dinine girdi. Böylece, kadınlar arasında İslâmla aydınlanmak şerefine ilkönce Hz. Hadice ermiş olduğu gibi, erkekler arasında da bu şerefe ilkönce o erdi.

İlk müslüman olan çocuk Hz. Ali idi.

EVVELCE söylemiş olduğumuz gibi, esasen babadan yetim olarak doğan Resûlûllah (S.S.) ın, evvelâ annesi ve sonra dedesi ölünce ortada kalmış, bunun üzerine amcası Ebû Tâlib, kendisini himâyesine alarak evlâdı gibi büyütmüştü. Sonra Resûlûllah (S.S.) büyümüş, ticarette kazanmış, evlenip ev bark sahibi olmuştu. Ebû Tâlib'in âilesi çok kalabalık, kendisi ise fazla zengin değildi. Bir yıl, şiddetli bir kuraklık ve kıtlık olunca, çok güç durumda kaldı. Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem (S.S.), amcalarının en zengini Hz. Abbas (R.A.) ile görüştü ve kendisine:

— Amcam ve kardeşin Ebû Tâlib'in âilesinin çok kalabalık olduğunu biliyorsun. Üstelik kıtlık ortalığı kasıp kavurmaktadır. Gel beraber yanına gidip yükünü hafifletelim. Oğullarından birisini sen al, birisini ben alayım, dedi.

Hz. Abbas (R.A.) bu teklifi kabul ettiğinden, ikisi birlikte Ebû Tâlib'in yanına vardılar ve:

— Ortalığı kasıp kavuran bu kıtlık sona erinceye kadar biz birer oğlunu yanımıza alarak senin yükünü hafifletmek istiyoruz, dediler.

Esasen pek bunalmış hâlde olan Ebû Tâlib, bu teklifi kabul etti. Bunun neticesinde ise, Resûlûllah (S.S.), onun oğullarından Hz. Ali (K.V.) Efendimizi ve Hz. Abbas (R.A.) da öbür oğlu Hz. Cafer (R.A.)ı yanlarına aldılar.

O sırada Hz. Ali (K.V.) pek küçük bir çocuktu. Bu yüzden tamamen Peygamber Efendimizin terbiyesiyle büyüdü. Bunun neticesinde de putlara asla tapmadı. Muhterem amcazâdesine halkı dine çağırma görevi verildiği zaman ise, henüz on iki yaşında bulunduğu halde dâveti kabul edip İslâmla şereflendi. Böylece çocuklar arasında ilk Müslüman olan o oldu. Namaz emredildiği zaman ev içinde Resûlûllah (S.S.) ile birlikte ona uyarak bunu ilk kılan nasıl Hz. Hadice (R.A.) Validemiz ise, ev dışında bunu ilk yapan da Hz. Ali (K.V.) dir. Peygamber Efendimiz, ona namazı öğrettikten sonra tenha yerlerde birlikte İslâmın direği olan bu ibâdeti ifa ederlerdi. Ebû Tâlib ise, tesadüfen onların tenha yerlere çekildiklerini görmüş. Bunun sebebini so-

rak edip bir gün ikisini gizlice takip etti ve namaz kıldıklarını gördü. Bu muhteşem ibâdet tarzı, onu tesiri altında bıraktığından Resûlüllah (S.S.) Efendimize yaklaşıp:

— Yapmış olduğun bu şey'in bir ibâdet olduğunu anlıyorum. Yalnız bana söyle: bu, hangi dinin ibâdetidir? diye sordu.

Resûlüllah (S.S.):

— Sevgili amcacığım, karşılığını verdi. Bu; Allah'ın, Meleklerinin, Peygamberlerinin ve Ceddimiz İbrahim'in dinidir ve Allah beni halkı bu dine dâvet etmeğe gönderdi. Sen de onu kabule en lâyık ve haklı olanlardan birisisin.

Ebû Tâlib, bir ân düşündü. Kendisi Kureyş'in ulusu idi. Onu, bütün an'aneleriyle temsil ediyordu. Bunları birdenbire terketmeği göze alamadı. Bu yüzden, kısa bir tereddüdden sonra:

— Ey sevgili amcazâdem, dedi. Ben kendi dinimi, atalarımın dininin ve onların inanışlarıyla ibâdet tarzlarını terketmem, Ama, vallahi kendim sağ oldukça da kimseden sana bir zarar eriştirtmem.

Bununla beraber, zihni bu meseleye takılmıştı. Yeni dinin ne olduğunu merak ediyordu. Nitekim, bir kaç gün sonra oğlunu bir tarafa çekerek:

— Kabul etmiş olduğun bu din nasıl bir şeydir? diye sordu.

Oğlu, kendisine şu karşılığı verdi:

— Babacığım; Ben, bir tek Allah'a ve O'nun Peygamberine inandım. Getirmiş olduğu dini kalbimle ve dilimle kabul ve tasdik ettim. Onunla birlikte bu dinin ibâdeti olan namazı kıldım.

Ebû Tâlib, bunun üzerine kendisine düşünceli bir halde şunları söyledi:

— Muhammed, seni şüphesiz ancak hayırlı olan bir şeye çağırmaktadır. Ondan ayrılma.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) in Hârise oğlu Zeyd adlı âzâdlı bir kölesi vardı. Kendisi aslında bir Hıristiyan çocuğu iken savaşta esir olarak Hz. Hadice'nin kardeşinin oğlu Hakim tarafından satın alınmış ve onun tarafından halasına verilmiş, Hz. Hadice de Peygamber Efendimize hediye etmişti. Resûlüllah (S.S.) onu hemen âzâd ettiyse de Zeyd'in kendi yanından ayrılmak istemediğini görünce evlâd edindi. Onu, çok sever ve kendisine «Sevgili» mânasına gelen Habib kelimesiyle hitâb ederdi. Onu, babasından kalan ve kendisine dadılık etmiş olan Ümmi Eymen ile evlendirmiş ve bu izdivaçtan doğan Usâme adlı oğullarını da torunu gibi bağrına basmıştı.

Zeyd, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize, tam gönülden bağlıydı. Ona hep baba gözüyle bakmıştı. Nitekim, günün birinde asıl babası Hârise, oğlunun yerini öğrenerek çıkageldi ve onu istedi. Peygamber Efendimiz:

— Zeyd benim oğulluğum, lâkin senin öz oğlundur. Bu yüzden, isterse seninle gidebilir. Ancak, kendisini buna zorlayamam. Çünkü, isterse yanımda kalabilir, dedi.

Hârise, oğlunun bir köle değil, bir evlâd sayıldığını ve bulunduğu yerde gayet rahat bir hayat yaşadığını görmüştü. Bu yüzden Zeyd kalmak isteyince fazla ısrar etmedi.

Resûlüllah S.S.) Efendimiz halkı dâvete memur olduğu sırada Zeyd otuz üç yaşlarındaydı. Onun Hz. Hadice (R.A.) ile birlikte namaz kıldığını görerek bunun ne olduğunu sordu. Yeni dinin ibâdet şekli olduğunu öğrenince de kendisi bunu hemen kabul etti.

İslâm âlimleri bütün bunları gözönüne alarak ilk Müslüman oluş sırasını şu şekilde kabul etmişlerdir:

Kadınlardan: Hz. Hadice (R.A.) Validemiz.
Erkeklerden: Hz. Ebûbekir (R.A.)
Çocuklardan: Hz. Ali (K.V.)
Azâdlı kölelerden: Hz. Zeyd (R.A.)

Resûlüllah (S.S.) ın dâveti üzerine İslâmla ilk şereflenen kimsenin Hz. Hadice (R.A.) olduğunda hiç tereddüd edilmemiştir. Diğerlerinin sırası hususunda ise çoğunluğu ittifakı şu şekildedir.

Hz. Ali (K.V.)
Hz. Zeyd (R.A.)
Hz. Ebûbekir (R.A.)

İlk namaz

ALLAH'IN birliğini kabul etmek ve putları reddedip onlara tapmayı bırakmaktan sonra Cenab-ı Hakkın insanlara ilk emrettiği şey, ilk İslâm ibâdeti olan namazdır.

Namazın Arapçası salât'dır ve Müslümanlara Kur'an-ı Kerim'de belli vakitlerde yerine getirilmesi emrolunmuş bedeni bir ibâdettir. Öbür bedeni ve mali ibâdetlerden üstündür. Resûl-ü Ekrem (S.S.) bir Hadisle namazın dinin direği ve Mü'minlerin mi'racı, yâni Allah'a yükselmesi olduğunu bildirmiştir. İlk zamanlar ikişer rek'âttan ibaretti. Daha sonra buna gece namazı ilâve olunmuş, ileride anlatacağımız Mi'râc olayından sonra ise, bugünkü şekliyle günün beş vaktinde kılınması farz edilmiştir.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, ilk namazı, kendisine Müddessir Sûresi inerek halkı dine çağırmağa dâvetle mükellef olduktan sonra kılmıştır. Bunun şeklini ve namazdan evvel abdest almayı Allah'ın emriyle Cebrâil (A.S.) kendisine tarif ve talim etmiştir. Kendisi, ilk abdesti alıp ilk namazı kıldıktan sonra da bunları Hz. Hadice (R.A.) Validemize öğreterek ona abdest aldırıp namaz kıldırmıştır.

Cübeyr oğlu Nâfi (R.A.), Resûlüllah (S.S.) dan, Risâletin, yâni halkı dine dâvet emrinin ilk günü Cebrâil (A.S.) in kendisine imam olarak Kâ'be civarında namaz kıldırdığını ve bunun sabah namazı olduğunu rivâyet etmiştir.

Büyük Hadis âlimi İmam Müslim, Resûlüllah (S.S.) dan şu rivâyeti nakletmiştir:

— Cebrâil inerek bana imamlık etti. Onunla namaz kıldım. Sonra yine onunla namaz kıldım. Sonra yine onunla namaz kıldım. Sonra yine onunla

namaz kıldım. Sonra yine onunla namaz kıldım.

Bunu söyledikten sonra mübârek parmaklariyle beş kere işarette bulunmuştur.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) ayni gün yukarıda söylemiş olduğumuz gibi, Hz. Hadîce (R.A.) Validemize abdest aldırıp namaz kıldırmış ve ertesi günü de Hz. Ali (K.V.) onlara katılmış ve böylece ilk İslâm cemâati teşekkül etmiştir. Hz. Ali (K.V.), sevgili amcasiyle yengesinin, şimdiye kadar görüp bilmediği bir şekilde ibâdet ettiklerine şâhid olarak bunun ne olduğunu sormuş, Resûlüllah (S.S.), bunun üzerine kendisine İslâmın esaslarını anlatarak dine dâvet etmişti. Hz. Ali (K.V.), o devrin âdetine göre, henüz rüşdünü isbat etmemiş yaşta olduğundan:

— Babama sorayım, karşılığını verdi.

Resûlüllah (S.S.) bunun üzerine:

— Ey Ali, bu dâveti kabul etmezsen, hiç olmazsa başkalarına söyleme... dedi.

O gün, Pazartesi idi. Hz. Ali (K.V.), o gece Allah'ın inâyeti ile hidâyete erişmiş ve ertesi Salı günü Resûlüllah (S.S.) Efendimize İslâmı kabul ettiğini bildirerek birlikte namaz kılmıştır.

İşte bu pek mübârek namaz cemaatine ondan sonra katılan Hz. Zeyd (R.A.) oldu. Sonra da Resûlüllah (S.S.) evi dışında İslâm ile ilk aydınlanmış olan Hz. Ebû Bekir (R.A.) kendilerine katıldı.

Bir gün Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, yanında Hz. Ali (K.V.) bulunduğu halde, Mekke dışında, dağ arasındaki bir vâdide namaz kılıyordu. Ebû Tâlib, onları yine gizlice takip etmişti. Lâkin, bu sefer yanında öbür oğlu Hz. Cağfer (R.A.) da bulunuyordu. Resûlüllah (S.S.), önde ve Hz. Ali (K.V.) sağ gerisinde namaza durunca, Ebû Tâlib öbür oğluna:

— Haydi sen de amcazâdenin kanadı altına gir! diyerek omuzundan hafifçe itip Hz. Cağfer (R.A.) i Resûlüllah (S.S.) ın sol gerisinde namaza durdurdu ve böylece onun da İslâmla aydınlanmasına delâlet etti.

Diğer taraftan İslâmla aydınlanmış olan Hz. Ebûbekir (R.A.), bunun hemen yayılması gerektiğine karar vermişti. Kendisini çok sayan ve şahsına itimad eden dostları vardı. Evvelâ onlara başvurarak meseleyi izah ile dine girmelerini tavsiye etti. Bunun üzerine yakın dostları şu sıra ile İslâmı kabul ettiler:

Ümeyye oğullarından Affân oğlu Hz. Osman (R.A.)

Avf oğlu Hz. Abdürrahmân (R.A.)

Ebû Vakkas oğlu Hz. Saad (R.A.)

Avâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.)

Ubeydullah oğlu Hz. Talha (R.A.)

Bunun üzerine Hz. Ebûbekir (R.A.), onları alıp Resûlüllah (S.S.) Efendimizin huzuruna götürdü. Orada şehadet kelimesini İslâm Peygamberine alenen söylediler ve abdest alarak namaz kıldılar.

Bundan sonra Müslüman olanların sırası nedir? İslâm âlimlerinin yaptıkları incelemeler, bunu tereddütsüz olarak ortaya koymuş bulunduğundan onları da İslâma giriş sırasiyle anıyoruz:

Cerrah oğlu Abdullah oğlu Hz. Ebû Ubeyde (R.A.)

Hz. Ebû Zerr Gıfârî (R.A.)

Eress oğlu Hz. Habbab (R.A.)

Nufeyl oğlu Amr oğlu Zeyd oğlu Hz. Said (R.A.)

Zevcesi Hattab Kızı Hz. Fâtıma (R.A.)

Abdülesed oğlu Hz. Ebû Seleme (R.A.)

Mahzûm oğullarından Ebû Ekram oğlu Hz. Ekram (R.A.)

Maz'ûn oğlu Hz. Osman (R.A.)

Onun kardeşi Hz. Kudame (R.A.)

Öbür kardeşi Hz. Abdullah (R.A.)

Abdimenâf oğullarından Muttalib oğlu Hâris oğlu Hz. Ubeyde (R.A.)

Mes'ud oğlu Hz. Abdullah (R.A.)

Hz. Bilâl Habeşî (R.A.)

Hz. Suheyb Rûmi (R.A.)

Yâsir oğlu Hz. Ammar (R.A.)

Onun annesi Hz. Sümeyye (R.A.)

Böylece, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin dâvetini kabul ile İslâma girenlerin sayısı yirmi dördü bulmuştu. Hz. Cağfer (R.A.) ile, bu sayı yirmi beşe yükselir.

İlk Müslümanların kimler olduğu mühim bir meseledir Çünkü bunlar, İslâmı, hiç bir tesir, korku veya menfaat karşılığında kabul etmiş değil, can ve gönülden istiyerek dine girmişlerdir. Bu yüzden bunları, meselâ Mekke'nin fethi gününde ölümle İslâmdan birini seçmek zorunda kaldıkları zaman İslâmı seçenlerle mukayese etmemek lâzımdır.

Gizli namaz kılınıyor

İLK Müslümanların biribirlerine bir çok benzer tarafları vardır. Bunlar, genellikle hakikati arayan, yüksek yaradılışlı, yüksek ahlâklı kimselerdir. Meselâ, Hz. Ebûbekir daha evvel de söylemiş olduğumuz gibi, doğruluğu, sakınganlığı, iffeti, dirâyeti, yardım severliği ve namusuyla tanınmıştı. Maz'ûn oğlu Hz. Osman (R.A.), İslâmdan evvel içki nev'inden kötülüklerden uzak bir düşünür, İslâmdan sonra dünyayı ve dünyaya âid her şeyi terketmiş bir zâhid olmakla mâruftur. Süheyb Rûmi (R.A.) de böyle idi. Ebû Zerr Gıfârî (R.A.), İslâmdan evvel putperestliği terketmiş bulunuyordu. Kardeşi bir gün Mekke'ye gelerek Resûlüllah (S.S.) ın Kur'an-ı Kerim okuduğunu duymuş, sonra gidip ağabeysine:

— Kendisinin ecdadının dininden dönmüş olmakla itham ettikleri birisini gördüm. Halbuki insanları iyi ahlâka dâvet ediyordu. Bir şey okuyordu, lâkin, bu ne nazım ve ne de nesirdi. Onun düşünüşleri, senin fikirlerine benziyor, demişti.

Ebû Zerr (R.A.), bu sözlerden meraka düşerek bizzat Mekke'ye gitmiş, Peygamber Efendimizi dinlemiş ve hemen Müslüman olmuştu.

Kendisi, en afif bir hayat yaşayan, dünya işlerine hiç karışmayan ve inandıklarını sonuna kadar savunan bir kimseydi. Meselâ, servet biriktirmenin

İslâma aykırı olduğu kanaatindeydi. Bu kanaatini durmadan müdafaa etmiş, aksini yapanların İslâmdan uzaklaştıkları iddiasını ileri sürmüş ve hattâ Hz. Osman (R.A.) ın Halifeliği zamanında bu yüzden Medine'den sürülmüştü.

İlk Müslümanlar, ya Hanifi veya Hanifiler tarafından yetiştirilmiş kimselerdi. Çoğu, İslâmdan evvel esasen putperestliği terketmiş ve kendilerini Hz. İbrahim'e tâbi saymışlardı. Bununla beraber, Hz. İbrahim dininin ne olduğunu bilmiyorlar ve bunu aramakla meşgul bulunuyorlardı. Meselâ İslâmdan beş yıl evvel vefat eden Zeyd, Hanifi idi ve oğlunu da öyle yetiştirmişti. Bu yüzden Hz. Said (R.A.), Peygamber Efendimizle buluşunca, babasının bütün ömrünce aradığı yol göstericiyi kendisinin bulmuş olduğunu anlıyarak derhal İslâma girmişti.

Yeni Müslümanların hepsi, Kureyş'in o zamanlar çok önem verdikleri tanınmış lâkaplar, büyük mevkiler veya servet sahibi kimseler değillerdi. Meselâ, Yâsir oğlu Hz. Ammar (R.A.), Eress oğlu Hz. Habbab, Hz. Süheyb Rûmî v.s. böyle idiler. Resûlüllah (S.S.) bunlarla birlikte Kâ'be'ye doğru gittiği zaman Kureyş ileri gelenleri:

— Aramızdan Allah'ın lûtuf ve inâyetine mazhar olanlar bunlar mı? diye bilhassa onların fakirlikleriyle alay ederlerdi.

Bu mübârek kişiler, belki maddeten fakir, lâkin mânen zengin insanlardı. Çünkü, kalbleri sâf, sonsuz ve coşkun imânla doluydu. Öbürleri ise, esasen sadece sahib oldukları servet ve mevki dolayısiyle İslâma yanaşmıyorlardı. Yâni öbürlerinde noksan gördükleri ve kendilerinde mevcut bu gibi şeyler, aslında onların İslâm ile aydınlanmalarına ve doğru yola girip kurtulmalarına engel olmakta idi. İşte, ilk zamanlarda Resûl-ü Ekrem (S.S.) in etrafında toplanan kimselerin çoğunluğunu fakirlerin teşkil etmesi bu yüzdendi.

Nitekim, Hz. Nûh (A.S.) ın ilk cemaati de böyle idi ve bu yüzden milleti kendisine:

— Biz içimizden yalnız aşağı tabakadan olanların sana tâbi olduklarını görüyoruz ve sizin bizden üstün bir halinizi görmüyoruz, demişlerdi.

İlk Hıristiyanlar da fakir köylü ve balıkçılar ve kölelerdi.

Ancak, sonraları İran ve Doğu Roma İmparatorluklarının satvetini yıkan, Asya, Afrika ve Avrupa'ya yayılan İslâm, işte bu ilk Mü'minlerin sâf ve sağlam imânları üzerinde kurulmuştur.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Hazretleri, Müdessir Sûresiyle «Kalk ve uyar» emrini aldıktan sonra İslâmı bu şekilde yaymağa başlamıştı. Lâkin, Müslümanlar âdetâ gizli bir camiyet halindeydiler. Onların kim olduklarını aşağı yukarı yalnız Müslüman olanlar bilmekteydi. İbâdetler, gizli yerlerde yapılıyordu. Yalnız, Kureyş, Resulüllah (S.S.) Efendimizin Peygamberliğini ilân ettiğini öğrenmişti. Bununla beraber, ona pek aldırdıkları yoktu. Hattâ, bâzan Kâ'be'ye varıp namaz kılmasına bile ses çıkarmıyorlardı. Çünkü onun halkı kendi dinine çevirebileceğine ve Kureyş'in atalarının inancını terkedeceğine asla inanmıyorlardı.

İşte, bu sırada Hicr Sûresinin 94 üncü Âyetiyle Cenab-ı Hak kendisine şu emri verdi:

— Artık sana emrolunanı açıkla ve Müşriklere (yâni Allah'a ortak koşanlara) aldırma.

Sonra da, Şuarâ Sûresinin 214—219 uncu Âyetleri indirildi:

— Önce en yakın akrabalarını uyar. Sana uyan Mü'minlere kol kanad ger. Sana isyan ederlerse «Yaptıklarınıza uzağım» de. Senin kalkıp namaz kılanlar arasında bulunduğunu gören, güçlü ve merhametli olan Allah'a güven.

Böylece, İslâmı yalnız bir zümre arasında yayması değil, alenen ilân edip herkesi buna dâvet etmesi emrolunuyordu. Resûlüllah (S.S.), bunun üzerine bütün tereddütleri bıraktı. Evvelâ en yakın akrabalarını yanına çağırdı. Bunların içinde Müslüman olmuş olanlar da, olmamış olanlar da vardı. İslâm dininin esaslarını hepsine yeniden izah ettikten sonra kendilerine şunları söyledi:

— Allah'a inanmak ve emirlerine itâat etmek suretiyle kendinizi kurtarmağa bakınız. Yoksa, sizinle olan akrabalığımın faydası yoktur.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, işte bundan sonra alenen namaz kılar oldu. Daha evvel namazlar, yukarıda söylemiş olduğumuz gibi gizli yerlerde kılınıyor ve Peygamber Efendimiz bu sırada cemâate imam oluyordu. Hattâ bir keresinde böyle cemâatle namaz kıldıkları sırada Müşrikler onları görerek bu ibâdetleriyle alay etmişler, bunun üzerine aralarında kavga kopmuş ve cemâat arasında bulunan Ebû Vakkas oğlu Hz. Saad (R.A.), eline geçirdiği bir deve çene kemiği ile Müşriklerden birisinin kafasını yarmıştı. Bu yüzden kendisi fisebîlillâl, yâni Allah yolunda kan döken ilk gazi sayılmıştır.

Çok zaman da ilk Müslümanlardan Erkam oğlu Hz. Erkam (R.A.) ın Safâ civarındaki evinde toplanıyorlar ve orada namaz kılıyorlardı.

İşte burası, İslâmın ilk mescididir.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), bir gün Safâ tepesine çıkarak:

— Ey Kureyş! diye seslenerek mensup olduğu kavmi yanına çağırdı. Duyanlar, hemen gelip toplandılar. O zaman kendilerine:

— Size, bu tepenin arkasından düşman bir ordunun geldiğini söylesem bana inanır mısınız? diye sordu

Hepsi:

— Elbette inanırız. Çünkü sen, daima doğru söylersin, karşılığını verdiler.

— O halde, size şunu ihtar ediyorum. Eğer, Allah'a inanmazsanız büyük bir azâba uğrayacaksınız...

Lâkin, içlerinde amcası Ebû Leheb'in de bulunduğu kalabalık hiddetle homurdanarak dağılıp gittiler.

Evet, ona inanırlardı. Çünkü, hiç yalan söylediğine şâhid olmamışlardı. Hattâ bu yüzden kendi-

sini Emin, yâni güvenilecek kimse diye anarlar ve Muhammedül-Emin derlerdi. Ancak, her hususta inandıkları bu zâtın haber verdiği en büyük hakikate ezeli ve ebedi tek hakikate inanmak istemiyorlardı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), bundan sonra başka bir şey'i denemek istedi. Bir gün yanına Hz. Ali (K.V.) Efendimizi çağırarak kendisine şunları söyledi:

— Ey Ali, ben Allah'dan en yakınlarımı İslâma dâvet emrini almış bulunuyorum. Halbuki bu işe teşebbüs edince onların kötü muameleleriyle karşılaşacağım. Bu yüzden, bir müddet sustum. Lâkin, sonunda Cebrâil bana bu emri yerine getirmezsem Allah'ın azâbına uğrayacağımı haber verdi. Bu yüzden, bu emri mutlaka yerine getirmem gerekiyor. Sen, bir yemek hazırlayıp üzerine pişmiş bir koyun budu koy. Büyük bir çanak da süt tedarik et. Sonra, Abdülmuttalib oğullarını ziyafete çağır.

Hz. Ali (K.V.), bu emri hemen yerine getirip bir yemek hazırladı ve bunun üzerine de pişmiş bir koyun budu koydu. Ayrıca, büyücek bir çanak süt tedarik edip Abdülmuttalib oğullarına vardı ve kendilerini ziyafete dâvet etti. Onlar, aralarında Ebû Leheb de bulunduğu halde geldiler. Sofraya oturuldu. Resûlüllah (S.S.) pişmiş koyun budunu parçalayıp Ebû Tâlib'den başlamak üzere Ebû Leheb'e, Abbas'a, Hamza'ya ve diğer hazır bulunanlara dağıtıyordu. Gelenler, istedikleri kadar yedikleri halde, et hiç eksilmiyordu. Halbuki, bud o kadar büyük değildi. Hattâ, iştihalı bir kimse, onu bir oturuşta bile yiyebilirdi. Sonra Peygamber Efendimiz, amcazâdesine misafirlere süt ikram etmesini emretti. Hz. Ali (K.V.) çanağı hepsine sundu. Doya doya, kana kana içtiler. Ancak, çanak hâlâ dolu idi. Bu, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin göstermiş olduğu ilk maddi mûcize idi. Bu olağanüstü hâl ile onların gözlerini açmak, sonra da kendilerine Allahın emirlerini bildirmek istiyordu.

Lâkin, o daha ağzını açmadan durumu sezen Ebû Leheb:

— Bunlar sizi büyülediler! dedi.

Bunun üzerine hazır bulunanlar hemen kalkıp gittiler.

Resûlüllah (S.S.) ertesi günü amcazâdesini çağırıp:

— Ey Ali, dedi. Dün Ebû Leheb bana söz fırsatı vermedi. Sen bize, yine dün hazırladıklarını hazırla. Bu işi bir daha deneyeceğim.

Hz. Ali (K.V.), yine ayni yemekleri hazırladı ve Abdülmuttalib oğullarını çağırdı. Geldiler ve sofrada karınlarını tıka basa doyurdular. O zaman Peygamber Efendimiz kendilerine şöyle hitâb etti:

— Ey Abdülmuttalib oğulları. Vallahi Arablardan hiç kimse, milletine dünya ve âhiretleri için benim size kabulünü teklif edeceğim şeyden daha hayırlı bir şey teklif etmemiştir. Allah bana, sizleri kendi dinine dâvet etmemi emretti ve ben hem size ve hem de bütün insanlığa Peygamber olarak gönderilmiş bulunuyorum. Şimdi söyleyin: İçinizden hanginiz bana, kardeşim, vasîm, ve halifem olarak yardımcı ve arkadaş olacak?

Herkes sustu ve hiç bir cevab vermedi. Derken, henüz on iki yaşında ve zayıf bir çocuk olan Hz. Ali (K.V.) ayağa kalktı:

— Ey Allah'ın Resûlü... Ben olurum.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), bunun üzerine onu boynundan tuttu ve:

— İşte bu, benim kardeşim, vasîm ve aranızda Halifemdir. Sözlerini dinleyiniz ve kendisine itâat ediniz, dedi.

Ancak bu sözler, toplantıda hazır bulunanları güldürmekten başka bir işe yaramadı. Ayağa kalktılar ve Ebû Tâlib'e:

— Duydun mu?.. Muhammed sana, kendi oğlunun sözlerini dinlemeni ve ona itâat etmeni emrediyor... diyerek dağılıp gittiler.

Böylece, bu toplantı da hiç bir sonuç vermemiş oldu.

YUNÜS EMRE'DEN BİR İLÂHÎ

Şöyle hayran eyle beni aşkın oduna yanayım
Her nereye bakar ise gördüğüm seni sanayım

Aşkın ile doldur içim senden yana eyle gücüm
Lütfeyle bağışla suçum lütfun ile ben kanayım

Çünkü seni sevdi canım terkini kıldım cihanın
Bilmezem kande mekânın seni ben kande arayım

Kaynar deniz gibi canım oynar gemi gibi tenim
İki deniz arasında gark olup ben ıslanayım

Sekiz cennet arzolunsa yetmiş bin hûri görünse
Aldatamaz bu canımı bunda nice aldanayım

Yedi tamu dedikleri katlanmaya İbrahim'e
Sekiz cennet arz olunsa sensiz cenneti neyleyim

Yedi deniz geçer isem yetmiş ırmak içer isem
Susuzluğum kanmaz benim dost çorbetiyle kanayım

Yunüs Emre bil bu sözü kördür münkirlerin gözü
Can doludur dostun yüzü onu nice göstereyim

Müşrikler Ebû Tâlib'e başvuruyorlar

RESÛL-Ü EKREM (S.S.), bundan sonra başka bir çareye başvurdu. Kureyş'in âile âile topluca oturdukları yerler vardı. Buralara giderek her boy'a ayrı ayrı seslenir ve onları Allah'ın Birliğine ve kendi Peygamberliğine inanmağa çağırırdı. Bu arada Kur'an-ı Kerim'den gelmiş olan Âyetleri, yüksek ve tesirli bir sesle okumaktaydı. Böylece, Allah'ın dinine dâvet emrini yerine getiriyor, lâkin kendisine pek uyan olmuyordu. Kureyş, ona karşı kayıtsızdı, onu kendi hâline bırakmışlardı. Tanınmış bir âileden olduğu ve Ebû Tâlib tarafından himâye gördüğü için kimse kendisine ilişmiyordu. Hattâ, Kur'an-ı Kerim Âyetlerini sükûnetle dinlemekte idiler.

Ancak bu hâl, Resûlûllah (S.S.) ın, Allah'dan başka Tanrı bulunmadığına ve O'ndan başkasına tapmanın câiz olmadığına dâir olan Âyetleri bildirmeğe başlamasiyle değişti. Şimdi, yeni bir durum hâsıl olmuştu. Onlar evvelce Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin belli düşüncelere sapmış, kendisini Peygamber sanan birisi olduğuna inanıyorlar, bu hâli ise zararsız görüyorlar, yalnız onunla ve ona tâbi olanlarla arada bir alay etmekle yetiniyorlardı. Halbuki o, şimdi, kendi putları aleyhinde konuşmağa ve onların tapılmağa lâyık olmadığını iddia etmeğe başlamıştı. Bu, şimdiye kadar olmamış bir şeydi. Kureyş'in putlarına kimsenin dil uzatması şöyle dursun, öbür kabileler bile onları sayar, tapmak ve kurban sunmak için gelirlerdi. Putlar, o zamana kadar Kureyş'in yalnız dinini değil, şerefini de temsil ediyordu. Onlara hakaret, Kureyş'e ve Kureyş'in bütün mensuplarına hakaret telâkki edilirdi. Onların ise, buna tahammül etmelerine imkân yoktu.

Bunun üzerine kabilenin ileri gelenleri bir araya toplandılar ve meseleyi konuştular. Bunların arasında şu kimselerin bulunduğunda bütün rivâyetler birleşmektedir:

Ümeyye oğullarından Harb oğlu Ebû Süfyân

Mugire oğlu Hişâm oğlu Ebû Cehil

Abdüşemâ oğullarından Rebi'a oğlu Utbe

Onun kardeşi Şeybe

Ebû Cehil'in amcası Velid oğlu Vâil oğlu Âs

Hişâm oğlu Ebülbahteri.

Bunlar, vardıkları karara göre Resûlûllah (S.S.) Efendimizi himâye eden Ebû Tâlib'e başvurarak onun kendi putları aleyhinde konuşmaktan vazgeçmesini istiyecekler, bunun dışında kendisini hareketlerinde ve dininde serbest bırakacaklarını söyliyeceklerdi. İstedikleri, bir anlaşma idi. Çünkü, Ebû Tâlib ortak bir kanlı ihtiyarlarımızı. Yahut bir zamanda ölebilirdi. Ondan sonra ise amcazâdesine bir şey yaptıkları takdirde öbür Arab kabileleri:

— Muhammed'e amcası ölünceye kadar bir şey yapamadılar ve ancak o öldükten sonra el uzatabildiler.. diyerek kendilerini ayıplarlardı.

Bu yüzden Resûlûllah (S.S.) ile anlaşmayı ne kadar istiyorlarsa, o buna yanaşmadığı takdirde kendisine karşı hemen zor kullanmağa da o derecede kararlıydılar.

Bunun üzerine hep beraber Ebû Tâlib'e vardılar. Ebû Tâlib, işi sezmişti. Bununla beraber, onları iyi karşılayıp hâl hatır sordu. Onlar:

— Ey Ebû Tâlib, sana ne için geldik biliyor musun? diye sordular.

Ebû Tâlib:

— Eğer Muhammed için geldinizse, her halde onun benim himâyemde olduğunu unutmadınız, karşılığını verdi.

— Evet ey Ebû Tâlib, unutmadık. Esasen o senin himâyende olduğu için sana geldik. Sen bizim büyüğümüz ve Kureyş'in de ulususun. Senden istediğimiz, kardeşinin oğlunun bize saygı göstermesi, tanrılarımıza dil uzatmamasıdır. Mademki himayende bulunuyor, kendisine böyle yapmasını emret. O zaman biz de onun Tanrısına dil uzatmayız.

Ebû Tâlib:

— Kendisiyle konuşacağımı ve söylediklerinizi ona nakledeceğimi vaad ederim. Her halde o da bunu kabul edecektir. Kureyş arasında bir anlaşmazlık çıkmasını istiyeceğini sanmam, dedi.

Bu sözler, onları memnun etti ve yatıştırdı. Ebû Tâlib, bundan sonra Resûlûllah (S.S.) Efendimizi yanına çağırtarak Kureyş ileri gelenlerinin kendisini ziyaretlerini anlattıktan sonra şunları söyledi:

— Ey Muhammed. Bu kişiler senin de mensub olduğun kavmin ihtiyarları ve ileri gelenleridir. Senden istedikleri ise, atalarının da tapmış olduğu tanrılarına dil uzatmamandır. Eğer böyle yaparsan onlar da senin Tanrına dil uzatmıyacaklar ve seni rahat bırakacaklar.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), içini çekerek başını önüne eğdi:

— Ey sevgili amcacığım. Ben, buna Allah tarafından memur edilmiş bulunurken, onları kendileri için daha hayırlı olan bir dine çağırmaktan nasıl vazgeçebilirim? Bu dine dâvetin esası da, eski dinlerinin bâtıl olduğunu izah değil midir?

Ebû Tâlib, bunun üzerine ona ikinci kere olarak İslâmın esasını sordu:

— Senin onları dâvet ettiğin din nedir?

— Ben onları tek bir sözü kabule, yâni Allah'ın Birliğine inanmağa çağırıyorum. O zaman hiç bir kudreti olmıyan ve insan eliyle yontulmuş bulunan bu putlara tapmaktan vazgeçeceklerdir. Kureyş eğer bunu kabul ederlerse, bütün Arablar onların verdiği örneğe uyar. Bu da daha sonra Arab olmıyanların da tek bir Allah inancı etrafında toplanmalarına ve

Arabların onların başına geçerek pek büyük şerefler kazanmalarına yol açar. Ben onları, hem dünyaları ve hem de âhiretleri için hayırlı olana dâvet ediyorum. Bunu kabul etmezlerse de bu din yayılacak ve onlar bu yüzden dünyada zelil olacakları gibi, âhirette de ebedî azâba uğrayacaklardır. Demek ki ben onlar için hayırlı olanı istiyorum.

Ebû Tâlib, onu yanına alarak Kureyş toplulu-ğuna gitti ve onlara hitâben:

— İşte, amcamın oğlu burada... Ben kendisiyle konuştum. O bana, sizleri sadece dünyanız ve âhiretiniz için hayırlı olan bir sözo dâvet ettiğini söyledi. dedi.

Hazır bulunanlardan Ebû Cehil:

— Bu bir söz ise, biz ona benzer on söz söyleriz. Yeter ki bu mesele hallolunsun, karşılığında bulundu.

— Bu söz nedir ey Muhammed?

Resûl-ü Ekrem (S.S.), ona cevab verdi:

— Bu söz şudur: Bir Allah'dan başka hakiki Tanrı yoktur.

Bu söz, hazır bulunanları ürküttü. Çünkü bu, bütün putları inkâr demekti. Halbuki onlar, yukarıda saydığımız sebeblerden dolayı, putlardan vazgeçemiyorlardı.

Bu yüzden:

— Sen bundan vazgeç de, başka bir şey iste! dediler.

Lâkin, ondan aldıkları cevap, çok kesin oldu:

— Güneşi alarak getirip önüme koysanız da sizden bundan başka bir şey istemem.

Kureyş'liler, hiddetle fırladılar:

— Vallahi sana da, sana bunu emreden Tanrı-na da durmadan söyüp sayacağız.

Sonra meclisi terkedip gittiler. Aralarında ise, şöyle konuşmaktaydılar:

— Yürüyün ve kendi tanrılarımıza tapmağa devam ederek bunda sebat edin. Bu, sadece bir uydurmadan ibârettir. Başka kavimlerde böyle bir hâl bulunduğunu duymadık. Bu, zamanın başımıza getirmek istediği bir musibetten başka bir şey değil!

Resûlüllah (S.S.) Efendimizi en çok ilgilendiren ise, bu olanlar karşısında Ebû Tâlib'in durumunun ne olacağıydı. Bu yüzden ona dönerek yüzüne baktı. Ebû Tâlib ise, onun duygularını anlıyarak:

— Ey amcamın oğlu, dedi. Üzülme. Çünkü, onlara karşı haddi aşmış değilsin.

Resûlüllah (S.S.), bunun üzerine yeniden ümide kapılarak amcasını bir daha dine çağırmağa karar verdi Bu onun, en büyük bir arzusuydu. Kendisine bu kadar iyilik etmiş, baba gibi büyütmüş, düşmanlarına karşı korumuş olan bu zâtın, İslâmla aydınlanarak âhiret saadetine ermesini bütün kalbi ve bütün ruhu ile istiyordu. Bunun için yalvaran bir sesle:

— Amcacığım, dedi. Bir Allah'dan başka Tanrı bulunmadığını söyle de kıyamet gününde senin hakkında şahadette bulunayım.

Ebû Tâlib, cevab vermeden evvel uzunca düşündü. Sonra şunu söyledi:

— Ey amcazâdem. Ben, çok ihtiyar oldum. Ölüm çağım da yaklaştı. Bu yüzden herkes benim için ölümden korktuğumdan dolayı sana imân ettiğimi söylerler. Eğer böyle olmasaydı, sana hemen imân ederdim. Ben, atalarımızın dininde öleceğim.

Bu sözlerinden ve bir çok hareketlerinden Ebû Tâlib'in kalbiyle İslâmı kabul ettiği, ancak bunu diliyle ikrar edemediği anlaşılmaktadır. Ancak, bu yalnız boş bir gurur dolayısiyle değildi. Kendi İslâma geçmedikçe Kureyş arasında itibarını muhafaza edecek ve bu sayede Resûlüllah (S.S.) Efendimizi koruyabilecekti. İslâmını ortaya koysa, Kureyş ondan da yüz çevirir, böylece amcazâdesini himâye etmesi hiç bir işe yaramazdı.

Ebû Tâlib, Hz. Peygamberi himayeden vazgeçmiyor

BUNUNLA beraber, Peygamber Efendimiz onun imânını ikrar etmediğine çok üzüldü. Lâkin, elinden bir şey gelmezdi. Nitekim bu sıra inen bir Âyetle Cenab-ı Hak:

— Sen, sevdiklerini doğru yola götüremezsin. Ancak, Allah istediklerini doğru yola götürür, diye buyurdu.

Diğer bir Âyet ile de:

— Allah'ın dostları için korku ve hüzün yoktur, diye buyurulduğundan, Resûl-ü Ekrem (S.S.), hemen kendisini toparlıyarak vazifesine devam etti. Halkı mütemadiyen putlara tapmamağa ve bir tek Allah'a imân edip ona ibâdete çağırmaktaydı. Kureyş'in müşrikleri biraz daha sabretmeyi denediler. Lâkin, üstüste inen Âyetler, onları ürküttü ve kızdırdı. Sonunda hep birden tekrar Ebû Tâlib'in yanına varıp:

— Ya onu bu işden men'eder veya himâyeden vazgeçersin! diye ültimatomu dayadılar.

Ebû Tâlib:

— Neden böyle konuşuyorsunuz? diye sordu. Hele biraz daha sabredin.

Şöyle karşılık verdiler:

— Sabrettik, ancak sabrımız sona erdi. Kardeşinin oğlunu bu işden men'etmeni istedik, yapmadın. Artık ne olacaksa olsun. Bir taraf mahvolursa, hiç olmazsa öbür taraf rahat eder diye düşünüyoruz. Çünkü onun tanrılarımıza hakaret etmesine tahammül edemiyoruz. Bunun için şuna karar verdik ey Ebû Tâlib... Eğer sen Muhammed'den yüz çevirmiyecek olursan, biz senden yüz çevireceğiz.

Ebû Tâlib:

— Pekâlâ, müsaade edin de onunla bir kere daha konuşayım, diyerek kendilerini teskin etti.

Bununla beraber, meselenin çok büyüdüğünü ve bir çıkmaza girdiğini anlıyordu. Çünkü biliyordu ki ne onlar, ne de amcasının oğlu iddialarından vaz geçecek kimseler değillerdi. Bu hal ise, kendisini üzmekte ve bilhassa Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize bir zarar erişmesinden çok korkmaktaydı. Ni-

hayet, onu çağırdı ve Kureyş ileri gelenlerinin anlattıklarını olduğu gibi naklettı. Sonra:

— Ey Muhammed, senden kendini de beni de korumanı isterim, dedi.

Bu söz, çok mânalıydı. Gerçi Ebû Tâlib bu durum karşısında onu daha fazla korumağa kudreti yetmiyeceğini açıkça söylemiyordu; ancak, bu sözleriyle bunu îmâ etmekteydi.

Bu hal, Resûlüllah (S.S.) Efendimizi birdenbire büyük bir üzüntüye düşürdü. Ebû Tâlib'in kendisini terketmesi ona, Kureyş'le tamamen karşı karşıya kalmaktan daha ağır geliyordu. Bu yüzden gözleri yaşarmış olduğu halde şu karşılığı verdi:

— Sevgili amcacığım. Sen eğer bu işden, yâni halkı Allah'ın birliğine çağırmamdan, onları doğru dine ve Hak yoluna dâvet etmemden vazgeçmem karşılığında gökten indirip sağıma güneşi ve soluma ay'ı koysan bile benim bundan vazgeçmeme imkân yoktur. Allah'ın dini üstün gelinceye kadar veya kendim helâk oluncaya kadar bu yolda çalışıp uğraşacağım.

Sözlerini sona erdirdiği zaman artık göz yaşlarını tutamıyordu. Kalktı ve oradan uzaklaştı. Kendisini gerçi amcası terketmişti. Ama Allahın onu terketmiyeceğine kesin olarak inanmaktaydı. Bu yüzden, azminden hiç bir şey kaybetmemiş bulunuyordu.

Ebû Tâlib, bu sözler ve onun hali karşısında son derece duygulanmıştı. Ne yapsa, onun azminden dönmiyeceğini biliyordu. Bunun için kendisini terk etmenin faydası yoktu. Ebû Tâlib, esasen böyle bir şey yapmağa kararlı değildi; yalnız, bunu ileri sürerek onu yumuşatmayı denemişti. Şimdi ise, böyle yapmış olduğuna pişmanlık duymaktaydı. Bunun üzerine onun arkasından:

— Ey Muhammed, buraya gel! diye seslendi ve o dönüp gelince, elini omuzuna koyarak:

— Ben seni hiç bir zaman terkedecek ve Kureyş'e teslim edecek değilim. İşine devam edebilir ve her yerde istediğin gibi konuşabilirsin, dedi.

Bu sözler, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin bütün dertlerini bir anda dağıtarak onu büyük bir sevince boğdu. Amcasına teşekkür edip huzur içinde yanından ayrıldı.

—

Haber, derhal yayıldı. Kureyş'liler, gerçi Ebû Tâlib'e karşı tehdidler savurmuşsa da bunu hemen yerine getirecek durumda değillerdi. O, kabilenin en büyüğü idi. Kendisine ilişemezlerdi. Bu, geleneklere tamamen aykırı idi. Böyle yaparlarsa öbür Arab kabilelerinin yanında küçük düşerler ve onlar tarafından kınanırlardı. Bu yüzden onu, amcasının oğlunu himâyeden başka bir çare ile vazgeçirmeyi kurarak yanlarında Mugire oğlu Velid oğlu Umara bulunduğu halde Ebû Tâlib'e vardılar ve kendisine şunları söylediler:

— Ey Ebû Tâlib. İşte sana Umara'yı getirdik. Kendisinin Kureyş'in en güzel genci ve en kuvvetli şâiri olduğunu sen de bilirsin. Onu, sana veriyoruz. Oğul edin. Aklından da, yardımından da faydalanırsın. Atalarımızın dinine aykırı hareket eden, Kureyş'in birlik ve beraberliğini tehlikeye düşüren, bizleri akılsız ve ahmak yerine koyan kardeşinin oğlunu bize teslim et de öldürelim.

Ebû Tâlib, onlara şu karşılığı verdi:

— Vallahi bu teklifinizle beni kötü duruma düşürmek istiyorsunuz. Ben, bu genci yedirip besliyeceğim karşılığında ise kardeşimin oğlunu öldürmeniz için size teslim edeceğim ha... Aklınıza koyun ki böyle bir şeye imkân yoktur.

Bunun üzerine aralarında bulunan Abdimenâf oğullarından Nevfel oğlu Adiy:

— Ey Ebû Tâlib, dedi. Kavmin sana karşı çok insaflı ve adâletli davrandı. Onlar, senin de memnun olmadığın bir duruma son vermek istiyorlar. Sen ise, onların hiç bir teklifini kabul etmiyorsun.

Ebû Tâlib, kendisine şu cevabı verdi:

— Sen, kavmimin bana karşı çok insaflı ve adâletli davrandıklarını söylüyorsun. Halbuki, Allah hakkı için öyle davranmıyorlar. İnsaf ve adâletleri olsa beni durdukları kadar istemediğim bir hususa zorlamazlar. Senin de onlarla bir olup beni küçük düşürmek istediğini görmekteyim. Ama, hepiniz ne isterseniz yapın.

Artık ezâ ve cefalar başlıyor, Hz. Peygambere hakaretler artıyor

İŞTE bu olay, iki tarafın aralarının büsbütün açılmasına ve birbirlerine iyice düşman olmalarına sebeb oldu. Kureyş'li müşrikler, bu sefer İslâmı kabul etmiş olanlara ezâ ve cefâ etmeğe başladılar. Müslümanların çoğunluğu Hâşim ve Abdülmuttalib oğullarından oldukları için bu ezâ ve cefâya onlar mâruz kalmaktaydılar. Çünkü bunlardan Müslüman olmayanlar bile, âile gayreti yüzünden Müslümanları himâye etmekteydiler. Ebû Tâlib, bunun üzerine Abdülmuttalib oğullarını bir araya toplıyarak onlardan bu konuda birlik olmalarını ve Resûlüllah (S.S.) Efendimizi Kureyş'e karşı müdafaa etmelerini istedi. Ebû Leheb'den başkası, bunu kabul ettiler. Bu durum, Ebû Tâlib'i çok sevindirdi ve âile gayretlerini büsbütün tahrik etmek için Peygamber Efendimizi kendilerine uzun uzun övdü.

Abdülmuttalib oğullarının bu birlik ve beraberliği, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize büyük gayret ve destek oldu. Bunun üzerine her yerde serbestçe dolaşarak Cenab-ı Hak tarafından arka arkaya indirilen Âyetleri halka okumağa başladı. Ancak, Ebû Leheb de peşini bırakmıyor, nereye gitse birlikte gidiyor ve o Âyetleri okudukça kendisi:

— Sakın Muhammed'e aldanmayın. Çünkü o, sizleri atalarınızın dininden ayırmak istiyor, diyordu.

Ebu Leheb'in zevcesi Ümmi Cemil, Ebû Süfyân'ın kızıydı. Ebû Süfyân'ın babası Harb, Fıcar savaşında kumanda etmişti. Ebû Leheb ise, Resûlüllah (S.S.) Efendimizin babasının ana ayrı kardeşiydi. Ümmi Cemil, böylece onun yengesi olduğu

halde, kendisine pek düşmandı. Ona elinden gelen cefâyı yapmaktan geri kalmaz, meselâ dikenler toplayarak geçeceği yollara serpmek suretiyle rahatsız ederdi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize ve Müslümanlara ezâ edenlerden birisi de Mahzûm oğullarının başkanı olan Ebû Cehil olup kendisi Mugire oğlu Velid'in yeğeni idi. Mugire oğlu Velid ise, Kureyş'in en ileri gelen ve Velid oğlu Hâlid'in babası idi. Yine bunlar arasında çok zengin ve çok nüfuzlu olan Sehm oğullarından Vâil oğlu Âs vardı ki o da Âs oğlu Amr'ın babasıydı. Muaviye'nin ana tarafından büyük babası olan Rebia oğlu Utbe de bunların arasında bulunuyordu.

Ficar savaşından evvel Harb, resmen Kureyş'in başkanı idi O, bu savaşta ölünce oğlu Ebû Süfyân, iktidarsızlığından dolayı, yerine geçememiş, bu mevkii Mugire oğlu Velid almıştı. Kureyş'de, ondan sonra söz sahibi ise Ebû Cehil'di. Ebû Süfyân, Kureyş'in başına geçmemiş olmakla beraber Umeyye oğulları ailesinin, yâni Emevilerin başkanıydı. Hâşim oğullarının en yaşlısı Ebû Leheb, en itibarlısı ise Ebû Tâlib idi. Bu sonuncudan başka, bunların hepsi İslâma şiddetle karşı koymuş olmakla mâruf-dular Abdülmuttalib oğlu Esved, Abdi Yegus oğlu Esved, Hâris oğlu Nadr, Halef oğlu Umeyye. Muayt oğlu Akabe gibileri ise ikinci derecede geliyor ve bunların elinde bir oyuncak olarak bulunuyordu.

Kureyş'in inanışına göre, bir Peygamber gelse bile bu ileri gelen, malı ve evlâdı bol kimseler arasından çıkabilirdi Resûlüllah (S.S.) ise, hem onlar gibi zengin değildi, hem de arkasında bırakacağı erkek evlâdı yoktu Şu halde, Peygamber olamazdı.

Kureyş'liler, Hıristiyanlardan da nefret ederlerdi Çünkü, Kâ'be'yi yıkmak-üzere gelen Habeş ordusunun kumandanı Ebrehe Hıristiyandı. Bu yüzden Araplar, İran mecûsilerini Hıristiyanlara tercih ederler ve İranlılar Bizanslıları yendikçe sevinirlerdi Müslümanlar ise, Kitab ehli olan Hıristiyanların Mecûsi İranlılara üstün gelmelerini isterlerdi. Müslümanlar ibâdet ederlerken yüzlerini Kudüs'e döndürürlerdi Her iki taraf, Hz. İsâ'ya kadar gelmiş olan bütün Peygamberlere ve onların getirmiş olduklarına inanırlardı. Yâni, aralarında müşterek noktalar vardı. İşte bu yüzden Kureyş'liler bir ara Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin Hıristiyanlığı kurmak ve yaymak istediğini bile sanmışlardı.

Emevî - Hâşimî rekabetinin başlangıcını evvelce anlatmıştık. Abdülmuttalib sağ bulundukça Hâşimî'lerin itibarını yüksek tutmuş ve Kureyş'de birinci derecede söz sahibi olmuştu. Lâkin, kendisi vefat ettiği zaman yerini tutacak kimse çıkmadı. Ebû Tâlib fakir, Abbas henüz on yaşında, Ebû Leheb ise ahlâksızdı. Emeviler, bundan faydalanarak mevkilerini kuvvetlendirmek istemişler, lâkin Hâşim oğullarından bir Peygamber çıkması bütün plânlarını bozmuştu.

Bu yüzden Emeviler, İslâmiyetin amansız düşmanı kesilmişlerdi. Meselâ, Bedir Gazâsı hariç, Müslümanlara karşı açılan bütün savaşları Ebû Sufyân tertiplemişti. Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin can düşmanı olup ona ezâ edenlerden Muayt oğlu Akabe de Emevî idi. Diğer taraftan üstünlük dâvasında bulunan Mahzûm oğulları da Peygamberlik meselesini çekememişlerdi. Başkanları Mugire oğlu Hâlid bu yüzden İslâma karşı olanlarla hemen birleşmişti. Onun yeğeni Ebû Cehil, son nefesine kadar İslâmla şiddetle mücadele etmişti. Müslümanlık hakkındaki düşüncesini ise, kendisi şöyle ifâde etmiştir:

— Bizimle Abdimenâf arasında eski bir rekabet vardır. Onlar ziyafet verirlerse, biz de bir ziyafet veririz. Onlar cömertlik gösterirlerse, biz de bir cömertlik gösteririz. Böylece, onlardan aşağı kalmak istemeyiz. Lâkin şimdi Hâşim oğulları Peygamberlik dâvasında bulunuyorlar. Vallahi biz onların Peygamberine inanmayız.

Kureyş'lilerin çoğu, hattâ en ileri gelenleri sarhoşluk zinâ, hırsızlık, yalancılık, dedikoduculuk, kibir, öğüngeçlik, iftiracılık, başkasının aybını arama, hakka tecavüz, kabalık, huysuzluk gibi kötülüklere müptelâ idiler. Kur'an-ı Kerim ise, arka arkaya inen Âyetlerle bütün bunlara hücum ediyor, bu ayıblarını yüzlerine vuruyor, bu ise onları çileden çıkarıyordu.

Bu durum, bütün Kureyş'i Müslümanlığa karşı mücadeleye sürüklemeğe kâfi idi. Lâkin Kureyş, çaresiz sabredi yordu. Daha evvelki savaşlar, bilhassa Ficar vasası onları çok sarsmış olduğundan artık savaşın sözünü bile duymak istememekteydiler.

NA'T- ŞERİF

Ey güzel yüzlü Resûlüllah şefâat kıl bana
Çün buyurdun kim güzellerden olur hâcet revâ

Şem'-i hüsnün seyr edip pervânen oldu mihr ü mâh
Kim döneler üstüne her rûz-u şeb çün âsiyâ

Çün enâ emlâh deyüp verdin melâhattan nemek
Bu nemekden Yusûf'ü hasret nigâh ettin sana

Ey Resûlüllah yâ hayrel-verâ keşfet yüzün
Tâ ki didârınla ola dide-i dil rûşenâ

Ah kim müstağrak-ı deryâ-ı hayrettir bu gün
Şeyh HAKKI olalı aşkın yüzüyle âşinâ

Arablar, kabilelerine son derece bağlı idiler. İçlerinden birisi öldürülse, öbürlerinin hepsi onun intikamını almağa kalkışırlardı. Kureyş de, Resûlüllah (S.S.) Efendimizi ortadan kaldırmak istiyor, lâkin Hâşim oğullarının intikamından korkuyordu. Böyle bir hal, bütün Mekke'yi kana boyardı. Üstelik, her kabileden İslâm'ı kabul etmiş bir, iki kişi vardı. Bu yüzden Müslümanları öldürmeğe kalkışmak, bunların hepsiyle savaşmayı göze almak demekti.

Utebe'yi aslan parçalıyor

BUNUNLA beraber, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize karşı mücadeleyi de asla terk etmemişlerdi. Meselâ, onun kızı Zeyneb (R. A.) in kocası, Ebül-Âs, Müslümanlara en çok cefâ edenlerdendi. Öbür kızları Rukıye (R.A.) ile Ümmi Külsûm (R.A.) da Ebû Leheb'in oğulları Utbe ve Uteybe ile evlenmişlerdi. Babaları, onları boşamalarını emredince boşadılar. Üstelik Uteybe, Resûlüllah (S.S.) ın yanına varıp:

— Ben senin dinini inkâr ediyorum. Seni de sevmiyorum. Sen de beni sevmezsin. İşte bu yüzden kızını boşuyorum, diye bağırmıştı. Hattâ, bununla da yetinmemiş, üzerine saldırıp yakasını tutarak yırtmıştı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), bu halden son derece üzüldü ve ona şu şekilde beddua etti:

— Yârabbi, Sen ona canavarlarından bir canavarı musallat et!

Uteybe, bu beddunaya uğradı. Şam'a giderken yolda bir arslan hücum ederek kendisini paraladı ve böylece müşrik olduğu halde can verdi.

Hz. Rukıye (R.A.) ise, bir müddet sonra Hz. Osman (R.A.) ile evlenmiş, onun nikâhında iken vefat etmiş, Hz. Osman (R.A.) da bundan sonra onun kız kardeşi Hz. Ümmi Gülsüm ile evlenmek suretiyle Peygamber Efendimize iki kere dâmad olmak şerefini kazanmış, bu yüzden de Zinnûreyn = İki Nûr sahibi ünvanını kazanmıştır.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) aleyhine olan hareketler artmaktaydı. Kendisi bir defasında namaz kılarken Muayt oğlu Akabe, onun boynuna abasını dolamış, döndürmüş, onu yere yıkacak ve boğacak hale getirmişti. Bereket bu sırada Hz. Ebû Bekir (R.A.) yetişerek kendisini kurtardı. Aleyhine söylüyor, yüzüne sövüyor, üzerine pis şeyler atıyorlardı. O ise, bütün bunlara tahammül etmekteydi. İşte, öbürlerinin anlayamadıkları bu tahammülün sebebi idi. Çünkü kendileri, bir insanın böyle şeylere ancak dünya menfaatleri için katlanabileceğine inanmaktaydılar.

Bu yüzden Rebia oğlu Utbe, Resûl-ü Ekrem (S. S.) Efendimizi Kureyş namına ziyaret ederek:

— Ey Muhammed, sen ne yapmak istiyorsun? Mekke'ye hâkim olmak sevdasında mısın? Yahut çok asil bir kadınla evlenmeyi veya servet sahibi olmayı mı arzuluyorsun? Eğer, böyle isteklerin varsa söyle, sana hepsini sağlarız. Hattâ, bütün Mekke'ye hâkim olmanı kabul ederiz. Yalnız, şu söylediklerinden vazgeç.

Resûlüllah (S.S.) ise, ona şu Âyetleri okumak suretiyle karşılık verdi:

— Ey Muhammed, de ki: Ben sadece sizin gibi bir insanım. Bana Mâbudun yalnız bir tek İlâh olduğu vahyolunuyor. Hepiniz O'na doğrulun ve O'ndan bağışlanma dileyin. De ki: Demek siz, yeri, göğü iki günde yaradanı tanımıyor ve O'na bir takım ortakları koşuyorsunuz? O, bütün âlemlerin Rabbidir...

Utbe, arkadaşlarının yanına döndüğü zaman hâlâ bu ulvî sözlerin tesiri altında kalmış ve vicdanında bir değişiklik olmuştu. Bu yüzden kendisini göndermiş olan Kureyş'lilere şunları söyledi:

— Muhammed'in sözleri vezinli ve kafiyeli değildi. Ama bunlar, şiirden daha üstün şeylerdi. Bana kalırsa, siz onu kendi haline bırakınız. Başarıya ulaşır ve bütün Arabistan'a hâkim olursa, bu sizin için de iftihar vesilesi olur. Bunu başaramazsa, esasen Arabistan onu mahveder.

Fakat Kureyş, onun bu sözlerine aldırmadı. Onlar:

— Mekke'deki bu kadar put bile bizi doğru düzüst idare edemezken, tek bir Tanrı nasıl idare edebilir? demekteydiler.

Bundan sonra, Müslümanlar aleyhine olan zulüm büsbütün arttı. Onlar ise, bu ezâ ve cefâlara görülmemiş bir tahammül ile katlanmaktaydılar. Çünkü, kuvvetlerini imânlarından alıyorlardı. Kureyş, Müslümanları bir anda ortadan kaldıramıyacağını hesaplayınca, zulüm ederek İslâmdan vazgeçirme politikasına sapmıştı ve böylece, onların tekrar putperestliğe döneceklerini sanıyordu. Halbuki, ilk Müslümanların sarsılmaz inancı buna tamamen engeldi.

Onları yakalıyor, dokunulamıyacak kadar kızgın hâle gelmiş kumların üzerine yatırıyor, göğüsleriyle kollarına ve bacaklarına yine güneşin altında kızmış taşlar koyuyor ve cehennemî güneşin altında kendilerini satılmış o halde bırakıyorlardı. Yahut hendekler kazıp içinde ateş yakıyor, kor hâsıl olunca Müslümanları içine atarak hendeğin kenarında oturdukları halde onların müthiş ıstıraplarla kıvrandıklarını seyrediyorlardı. Bir kısmının kızgın demirlerle vücutlarının hassas yerlerini dağlıyor, yahut boğmak için suya atarak şırpınışlarıyle eğleniyorlardı.

Zulme uğrayanlar arasında, Temim oğulları kabilesinden iken esarete düşmüş ve bir kadın tarafından satın alınmış olan ilk Müslümanlardan Eress oğlu Hz. Habbab (R.A.) başta gelenlerdendir. Bir köle olduğu ve himâye edecek kimsesi bulunmadığı için Kureyş'liler ona gönüllerince işkence

ederlerdi. Meselâ, kor haline gelmiş ateşin üzerine yatırılmış ve kımıldamaması için göğsüne birisi çıkmıştı. Hz. Habbab (R.A.), korlar tamamen kararıncaya kadar o vaziyette kalarak çekilmez acılara katlanmış olduğu halde, İslâmdan dönmeyi reddetmişti. Bu sırada ağzından yalnız şu sözlerin döküldüğü duyulmuştu:

— Allah'dan başka Tanrı yoktur.

Kendisi, demirci idi. İş yapar, lâkin müşrikler:

— Evvelâ Muhammed'i inkâr et, paranı sonra verelim, derlerdi.

Hz. Habbab (R.A.) ise:

— Ben onu hiç bir zaman terketmiyeceğim ve kıyamet gününde de onunla beraber olacağım, karşılığını verirdi.

HZ. MUHAMMED (S.S.)IN DOĞDUĞU GECE MELEKLERİN ABDULMUTTALİB'İN EVİNİ YEDİ DEFA TAVAF ETMELERİ

Bilâl-i Habeşi'ye yapılan işkenceler

MÜŞRİKLERDEN Ümeyye oğlu Halef, kölesi olup sonradan Peygamber Efendimizin müezzini olarak şöhret kazanan Hz. Bilâl Habeşi (R.A.) için çeşitli işkenceler tertiplerdi. Çok zaman ateş gibi kızgın kumlara yatırıp üstüne taş yığar ve İslâmı terketmediği takdirde taşların sayısını arttırarak kendisini onların altında ezip öldüreceğini söylerdi.

Hz. Bilâl (R.A.) in ağzından ise, yalnız şu sözler çıkardı:

— Allah Birdir, Allah Birdir, Allah Birdir...

Halef, bundan sonra onun boynuna ip geçirip çocukların eline vererek Mekke sokaklarında saatlerce koşturur, o ise hem koşar, ve hem de haykırırdı:

— Allah Birdir, Allah birdir, Allah birdir...

İmân. ruhunu o derece yüceltmişti ki bedenine yapılan işkenceler onu âdeta ilgilendirmiyordu bile...

Yâsir oğlu Hz. Ammar (R.A.), ilk on Müslümana dahildi. Babası Hz. Yâsir (R.A.), Mekke'ye Yemen'den gelip yerleşmiş ve câriye aslından olan Hz. Sümeyye (R.A.) ile evlenmişti. Hz. Ammar (R. A.), Müslüman olduktan sonra onların da İslâmla aydınlanmalarına delâlet etmişti. Müşrikler, oğlunu bayıltıncaya kadar dövmekle yetinmeyip annesine de işkence ederlerdi. Hz. Sümeyye (R.A.), bütün işkencelere göğüs gererek dininden dönmeyince Ebû Cehil, hiddetinden deliye dönüp onu bir mızrakla vurarak öldürmüştü. Böylece, İslâm uğruna ilk şehid olan bu mübârek ve muazzez kadındır. Kocası da bir müddet sonra işkenceler altında can verip aynı şerefe erişmiş ve Rahmân'ın rahmetine nâil olmuştur.

Aslında İranlı olduğu halde Bizanslılara esir düştüğünden Rûmî diye anılan Hz. Süheyb (R.A.) âzadlı bir köle idi. Hz. Ammar (R.A.) ile birlikte Müslüman olmuştu. Kureyş'li müşrikler, onu da ölüm haline gelinceye kadar döverlerdi. Nihayet, bu ezâlardan kurtulmak için Yesrib'e göçmeğe karar verdi. Lâkin, bütün malını mülkünü vermeden müşriklerin elinden kurtulamadı.

Yine kölelerden Hz. Fukeyhe (R.A.) ağır muamelelere uğrayanlardandır. Efendisi Ümeyye oğlu Safvân, ayağına ip takarak onu sert çakıllar üzerinde sürükler, sonra bir putun önüne götürüp:

— Bu, senin tanrın değil mi? diye sorar ve ondan:

— Hayır, değildir. Benim de, sizin de Tanrımız, Bir olan Allah'dır, cevabını alırdı.

Ümeyye oğlu, bu hâle o kadar sinirlenirdi ki, bir defasında boğazını yakalayıp olanca kuvvetiyle uzun müddet sıktı ve öldü sanarak terketti. Hz. Fükeyhe (R.A.) ise ölmemiş, sadece bayılmıştı. Safvân bunu haber alınca, ertesi günü onu kızgın kumlara yatırıp dili dışarıya fırlayana kadar üzerine taş yığmıştı.

İslâmın ve Müslümanların ileri düşmanlarından birisi de, o sırada henüz bu din ile şereflenmemiş olan Hattab oğlu Hz. Ömer (R.A.) dı. Müslüman câriyesi Hz. Lübeyne (R.A.) ondan çok çekmiştir. Kendisini uzun boylu döver, sonra:

— Sana acıdığımdan dolayı bırakıyorum sanma... Sadece yoruldum, derdi.

Hz. Lübeyne (R.A.) ise, ona pervâsızca:

— Eğer İslâma gelmez isen, cezâya uğrayacaksın.. der ve bu yüzden tekrar dayak yerdi.

Bu ağır işkencelere uğrayanların imdadına koşan birisi vardı: Hz. Ebû Bekir (R.A.).. Kendisi zengindi. Onları sahiblerinden satın alıp âzad ederek kurtarırdı.

Hz. Lübeyne (R.A.), Ebû Cehil tarafından döğülerek bir gözü kör edilen Hz. Züneyre (R.A.), Hz. Âs (R.A.), Hz. Ümmi Abes (R.A.), Hz. Nehdiye (R.A.) ve Bilâl Habeşi (R.A.) onun tarafından bu şekilde kurtarılanlardandır.

Meselâ, bir gün Hz. Bilâl R.A.), şiddetli bir işkenceye uğratılmıştı. Hz. Ebû Bekir (R.A.), bunu görüp son derece müteessir olarak:

— Bu adama böyle işkence etmeğe ne hakkın var? dedi

Lâkin. işkenceye zevkle devam eden herif:

— Bilâl, benim kölemdir. Ona canım ne isterse yaparım. Buna da kimse karışamaz. Eğer kendisine acıyorsan satın alıp kurtar.. dedi.

Hz Ebû Bekir (R.A.), hemen herifin istediği çok yüksek bedeli ödeyerek Hz. Bilâl Habeşi (R.A.) yi satın aldı.

Herif bunun üzerine:

— Ey Ebû Bekir... Sen bu işden zararlı çıktın.. Çünkü ben bu köleyi çok daha ucuza satardım.. dedi.

Hz. Ebû Bekir (R.A.) ise, ona şöyle cevab verdi :

— Hayır, bu işden kârlı çıkan yine de benim. Çünkü bu köle karşılığında eğer bütün servetimi isteseydin verirdim.

Sonra, hemen Hz. Bilâl (R.A.) ı âzad etti.

Kureyş'li müşrikler yalnız kölelere değil, yavaş yavaş yüksek tabakaya mensup Müslümanlara da saldırır oldular. Böylece Ümeyye oğullarından Affân oğlu Hz. Osman (R.A.) başta olmak üzere Hz. Ebû Zerr Gıfârî, Avâm oğlu Hz. Zübeyr ve diğerleri çeşitli maddi işkencelere uğradılar.

Resûlüllah (S.S.) Efendimize Peygamberliğin gelişinin beşinci ve halkı İslâma dâvete memur oluşunun ikinci yılında İslâm aleyhindeki bu işkenceler pek fazla artmış bulunuyordu. Peygamber Efendimiz, bunun üzerine Müslümanlardan isteyenlerin Habeşistan'a göçebileceklerini bildirdi. Bu sırada Habeşistan Hükümdarı Necaşi Ashame idi. Kendisi Hıristiyandı ve gayet âdil ve insaflı olmakla tanınmıştı. Üstelik putperestlikten nefret

ederdi. Kurdunda ise kimseye haksızlık edilmesine meydan vermezdi. Esasen, göç yeri bütün bunlardan dolayı Habeşistan olarak seçilmişti. Ayrıca da ticaret için daha evvel gidip gelmiş olduklarından bu memleket Mekke'liler için yabancı sayılmazdı. Habeşliler de onlarla yaptıkları ticaretten daima kârlı çıktıkları için kendilerine sempati duyarlardı.

Habeşistan'a göç

HABEŞİSTAN'A gizlice yapılan bu göçe ilk katılanlar bir rivâyete göre on bir erkek ve dört kadındır. Bir kısmı hayvan sırtında, bir kısmı ise yaya olarak evvelâ Suaybe'ye vardılar ve oradan iki gemi ile karşı kıyıya geçtiler.

HZ. MUHAMMED (S.S.) IN ANESİ ÂMİNE HÂTUN'A, BÜTÜN MELEKLERİN GELEREK SON PEYGAMBERİN ANNESİ OLACAĞINI HABER VERMELERİ.

Kureyş müşrikleri bunu haber alınca peşlerine düştüler. Fakat onlar Suaybe'ye vardıkları zaman gemiler, denize açılmış oldukları için bir şey yapamadılar.

Bu muhacirler arasında Affân oğlu Hz. Osman (R.A.) ile zevcesi Hz. Rukiye (R.A.), Utbe oğlu Hz. Huzeyb (R.A.) ve zevcesi Hz. Sehle (R.A.), Avâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.), Abdimenâf oğullarından İmeyr oğlu Hz. Musab (R.A.), Avf oğlu Hz. Abdürrahmân (R.A.), Mahzûm oğullarından Abdülesed oğlu Hz. Seleme (R.A.), Maz'ûn oğlu Hz. Osman (R.A.), Vâil oğullarından Rebia oğlu Hz. Amr (R.A.), Adiy oğullarından Hz. Ansi (R.A.) ve zevcesi Leylâ, Ebû Rühum oğlu Hz. Ebû Sebre (R.A.), Mes'ûd oğlu Hz. Abdullah (R.A.) vardı.

Başka bir rivâyete göre, muhacirler seksen kişi

HZ. MUHAMMED (S. S.)'IN ANNESİ ÂMNE HATUN'A GELEN ZİYARETÇİLER...

idiler ve Yâsir oğlu Hz. Ammar (R.A.) da beraberlerinde bulunuyordu. Lâkin, onun Mekke'de kalmış olduğuna dâir olan rivâyetler daha kuvvetlidir. Yalnız Ebû Tâlib oğlu Hz. Ca'fer (R.A.) in dahil olduğu bilinmektedir.

Bununla beraber, göç kafilesinde bulunanların sayısı hakkında rivâyetler birbirine uymamakta, yalnız yukarıda saydığımız isimlerde ittifak olunmaktadır. Bir de, bilinen bu göçün bir defaya mahsus olmayıp devam ettiğidir.

Göçün sebebi, Müslümanların müşriklerden yalnız ezâ ve cefâ görmeleri değil, aynı zamanda Allah'ın emrettiği ibâdeti yerine getirmelerine engel olunmasıydı. Meselâ, bunlar arasında bulunan Mes'ûd oğlu Hz. Abdullah R.A.), Kâ'be'de Rahmân Sûresini yüksek sesle okuduğu için müşrikler tarafından fena halde dövülmüştü.

Bu arada Hz Ebû Bekir (R.A.) de bir müddet sonra Peygamber Efendimizin emriyle, evvelce göçmüş olanlara katılmak üzere Mekke'den ayrıldı Lâkin, Berkül-Gımad mevkiine vardığı zaman, Kureyş'lilerce hatırı sayılan ve kendi dostlarından olan Duganne oğluna rastladı. Kendisi, aynı zamanda Kaare kabilesinin başkanıydı. Hz. Ebû Bekir (R.A.) den durumu öğrenince:

— Senin gibi bir zât yurdundan ne çıkar ve ne de çıkarılabilir, diyerek onu geri döndürdü ve alıp Mekke'ye getirdi.

Sonra Kureyş lileri gelenlerine onu himâyesine almış olduğunu bildirdi. Onlar da bunu Hz. Ebû Bekir (R.A.) in namazını evinde kılması ve Kur'an-ı Kerim'i açık sesle okuması şartiyle kabul ettiler. Lâkin, Hz. Ebû Bekir (R.A.), din gayretiyle bir müddet sonra bu şartlara uyamadı. Bahçesinin bir kısmını namazgâh haline getirdi ve orada alenen namaz kılmağa başladığı gibi, Kur'an-ı Kerim'i de yine yüksek sesle okur oldu. Hem okur, hem de hazin hazin ağlardı. Bu haller, bir çok Kureyş kadın ve çocuklarının onun evinin önünde toplanmalarına sebeb oluyordu.

Müşrikler, bunun üzerine Duganne oğluna başvurup durumu bildirdiler. O da gelip:

— Ey Ebû Bekir... Ya evinde oturup sesini çıkarma veya kendini benim himayemden çıkar... dedi.

Hz. Ebû Bekir (R.A.), ona şu cevabı verdi:

— Himâyeni sana reddediyor ve Allah'ın himâyesine sığı gösteriyorum.

Habeşistan'a göçenler, şunları söylemişlerdir:

— Habeşistan'a geldik. Habeşliler bize son derece iyi muamele ettiler. Dinimize göre serbestçe ame ve Allah'a ibâdet ettik. Bize kimse kötü muamelede bulunmadı ve kimseden de kötü bir söz duymadık.

Sahabelerin bir kısmı bu şekilde hicret ettikten sonra Resûlüllah (S.S.), Mekke'de İslâmı yaymağa devam etti. Sehabe, Peygamber Efendimize, hayatında Müslüman olarak mülâki olan, onunla görüşen ve Müslüman olduğu halde vefat eden demektir Bunun çoğul şekli ashab'dır. Resûl-ü Ekrem (S.S.), Ebû Tâlib'in himâyesinde bulunduğu için müşrikler onu öldüremiyor, lâkin ezâ ve cefâ etmeğe devam ediyorlardı. Halkın onun tesiri altında kalmasına engel olmak için kendisini dinlemesine müsaade etmiyorlar, her yerde sadece bir şair, bir deli veya sihirbaz olduğu rivâyetini yayıyorlardı

Habeşistan göçünden sonra müşrikler Resûlüllah (S.S.) Efendimize daha fazla ezâ eder oldular. Bir gün Kâ'be'de, El Hicr mevkiinde oturmuş ondan bahsediyorlardı. Biribirlerine:

— Bu adamın bize yaptıklarına artık tahammülümüz kalmadı Bizi akılsız ve ahmak yerine koyuyor, ecdadımıza sövüyor, dinimizi ayıplıyor, tanrılarımıza hakaret ediyor, birlik ve beraberliğimizi bozuyor. Biz ise, bütün bunlara bugüne kadar dayandık, ama, daha ne kadar dayanacağız?, diyorlardı.

Onlar, böyle konuşurlarken, Resûl-ü Ekrem (S. S.) gelip Hacer-i Esved'i öptü. Sonra, Kâ'be'yi tavâf etmeğe başladı. Onların hizasından geçerken kendisine sövüp saydılar. O, aldırmadı. İkinci kere hizalarından geçerken bu sefer daha ağır hakaret kelimeleri kullandılar, yine aldırmadı. Lâkin, üçüncü keresinde yanlarında durarak, kendilerine şöyle hitab et'

— Ey Kureyşliler... Bana, sözleriniz tesir etmez. Çünkü vallahi ben yanınıza boğazlanmayı bile göze alarak gelmiş bulunuyorum.

Onun bu sözleri, dinleyenler üzerinde büyük tesir hasıl etti ve bu şekilde davranmış olduklarından utanç duyarak tatlılıkla:

— Ey Ebû Kasım. Haydi rahatça geç, dediler. Resûlüllah (S.S.) bundan sonra onların yanından ayrıldı.

Kureyş'liler ise, yerlerinde kalakaldılar. Lâkin, o gittikten sonra içlerinden biri şöyle konuştu:

— Siz onun başınıza ne belâlar açtığını bildiğiniz ve hakkınızda neler söylediğini duymuş olduğunuz halde, nasıl oldu da geçip gitmesine izin verdiniz?

Biraz sonra tavafa devam eden Resûlüllah (S. S.) yine hizalarına gelmiş bulunuyordu. Bu sefer, hepsi yerlerinden kalkıp etrafını kuşattılar ve:

— Putlarımız ve tanrılarımız hakkında onların bâtıl ve işe yaramaz olduğunu, kendilerine tapmanın fayda vermiyeceğini söyleyen sen misin? dediler.

Resûlüllah (S.S.) kısaca:

— Evet benim! karşılığını verdi.

O zaman bir tanesi üzerine atılıp onu elbisesinin içinde sıkıştırmağa başladı. Bu sırada Hz. Ebû Bekir (R.A.) çıkageldi ve:

— Ey Kureyşliler... Rabbim Allah'dır diyen bir kimseyi mi öldürmek istiyorsunuz? O ise size Rabbinizden açık mûcizelerle geldi. Eğer yalan söylüyorsa vebâli kendisine âiddir. Amma, doğru söylüyorsa haber verdiği azâbların size isâbet edeceği şüphesizdir,, diyerek müdahalede bulunup onu ellerinden aldı.

Hz. Hamza (R.A.) ile Ebû Cehil'in kavgası

BİR GÜN Resûl-ü Ekrem (S.S.), Safâ tepesinde oturuyordu. Bu sırada Hişâm oğlu Ebû Cehil yanından geçti ve geçerken kendisini ağır sözlerle tahkir etti. Resûlüllah (S.S.),

HZ. MUHAMMED (S. S.) IN DOĞUMUNDAN SONRA; İBRİK, ÖRTÜ, LEĞEN TAŞIYAN ÜÇ MELEĞİN GELMESİ

ona hiç cevap vermedi. Bu sırada Cud'an oğlu Abdullah Temimi'nin âzadlısı bulunan bir kadın, tepenin yukarı tarafındaki evinden bunları duydu. Sonra dışarı çıkarak Kâ'be civarında toplanmış oturan Kureyş'lilerin yanına gidip oturdu. Biraz sonra Abdülmuttalib oğlu Hz. Hamza (R.A.) nın oku ve yayı yanında bulunduğu halde avdan döndüğünü ve âdet olduğu üzere Kâ'be'yi tavaf için o tarafa yöneldiğini gördü. Kadın, hemen onun yolunu keserek o gün Ebû Cehil'in Resûlüllah (S.S.) Efendimizi nasıl tahkir etmiş olduğunu anlattı ve ona lâkabı ile hitab ederek:

— Ey Ebû Umâre, dedi. Hişâm oğlunun kardeşinin oğluna yapmış olduklarını görseydin çok üzülürdün. Muhammed'e durup dururken söyüp saydı ve kalbini kıracak sözler söyledi. Muhammed ise, ona hiç bir cevab vermedi.

Hz. Hamza (R.A.), gerçi henüz imâne gelmemiş ise de kardeşinin oğluna yapmış olduklarını görseydin çok üzülürdün. Muhammed'e durup dururken söyüp saydı ve kalbini kıracak sözler söyledi. Muhammed ise, ona hiç bir cevab vermedi. akrabalık damarlarını depreştirdi. Hemen Kureyş toplulu̇ğuna vardı ve onların arasında oturan Ebû Cehil'e elindeki yayla şiddetle vurarak kafasını fena halde yardıktan sonra:

— Benim kardeşimin oğluna küfredib kalbini kırar sen misin? Buna, nasıl cesaret edebilirsiş?. Haydi bakalım, gücün yetiyorsa ona yaptıklarını bana da yap! dedi.

Orada hazır bulunan bir kaç kişi Hz. Hamza (R.A.) nın üzerine atılmak istedilerse de, Ebû Cehil engel oldu:

— Ebû Umare'ye dokunmayınız, çünkü haklıdır Ben onun kardeşinin oğluna bugün hakikaten çok ağır sözler söyledim:

Câkin, o çekilip gittikten sonra yanındakilere şunları söyledi:

— Sakın Hamza'ya ilişmeyiniz. Çünkü büsbütün kızarsa gidip Müslüman olur. Muhammed de böylece daha kuvvetlenir.

Hz. Hamza (R.A.) ise Kureyş içinde hem pek aziz. hem de pek yiğit ve bahadır bir kimse idi. Ebû Cehil'in taraftarları çok olduğu gibi, onun da dostları ve taraftarları çoktu ve içlerinde Müslümanlar da vardı.

Ebû Cehil, arada bir kavga koparsa Kureyş'in içine ikilik düşmesinden korkuyordu. Çünkü bu hal, İslâmın kuvvetlenmesine yarayabilirdi. Onun ise, en çok istemediği bu idi ve bu yüzden kafasının yarılmasını sineye çekmişti. Kendisi, Kureyş'in ulularından ve hatırı çok sayılan, sözü geçen, taraftarı kalabalık, kimseden pervâsı olmayan bir kişi idi. Hattâ Resûl-ü Ekrem (S.S.) bu yüzden:

— Yârabbi, Sen bu dini ya Ebû Cehil ile veya Hattab oğlu Ömer ile aziz et! demişti.

İleride görecek olduğumuz gibi, bu duanın birinci değil, ikinci kısmı kabul olunmuştur.

Hz. Hamza (R.A.) ise, olay yerinden ayrıldıktan sonra Resûlüllah (S.S.) ın yanına varıp olanları anlattı. Kendisine teselli verdi. Resûlüllah (S. S.) ise

— Ey Hamza, dedi. Beni en çok teselli edecek ve sevindirecek olan senin İslâma gelmendir.

Hz. Hamza (R.A.) esasen İslâma pek istidatlı olduğu için hemen orada Şahadet kelimesini söyleyerek İslâm ile şereflendi. Arkasından bunu bütün Kureyş'e ilân etti. Bu hal, Müslümanları pek sevindirdi ise, müşrikleri de o kadar me'yus etti.

Habeşistan'a göçen Müslümanların orada iyi bir kabul görmeleri, müşrikleri ayrıca kızdırmıştı. Nihayet Necâşi'ye bir hey'et gönderip onları geri istemeğe karar verdiler. Bu sırada hicret etmiş olanların sayısı, yüzü geçmiş bulunuyordu. Kureyş'liler Rebia oğlu Abdullah ile Âs oğlu Amr'ı aralarından seçip gönderdiler Bu hey'et Habeşistan'a varınca evvelâ saray erkânı ile ve ruhânî başkanlarla görüştü. Hediyelerini sundular ve:

— Bizim memleketimizde bir takım ahmak herifler yeni bir din uydurdular. ve ortalığı fesada verdiler. Şimdi de sizin yurdunuza sığınmış bulunuyorlar. Onlar hakkında yarın Necâşi ile görüşeceğiz. Tekliflerimizin kabulü hususunda siz de bize yardım ediniz, dediler.

Hey'et, ertesi günü Necâşi tarafından kabul edildi. Kureyş'in iki temsilcisi, suçlu olduklarını ileri sürerek Müslümanların kendilerine teslim edilmelerini istediler Saray erkânı da onlardan tarafa çıktı. Lâkin, yukarıda söylemiş olduğumuz gibi, gayet akıllı ve adâletli bir zat olan Necâşi, evvelâ Müslümanları çağırtıp bunlarla yüzleştirdi ve kendilerine:

Sizin Hıristiyanlığa da, Putperestliğe de aykırı olan dininiz nedir? diye sordu.

Müslümanlar adına Ebû Tâlib oğlu Cafer (R. A.) cevab verdi:

— Ey Necâşi.. Biz, elleriyle yaptıkları putlara tapan câhil bir millettik. Üstelik, her kötülük ve ahlâksızlık bizde mevcuttu. Leşleri yer, hırsızlık eder, zinâ işler, komşularımıza fenalıkta bulunur, hattâ öz kardeşlerimize zulüm etmekten çekinmezdik Kim kuvvetli ise, zaifi ezer ve hakkını çiğnerdi İşte, bu sırada içimizden biri çıktı. Hepimiz, onun asil, doğru ve namuslu birisi olduğunu biliyorduk O bizi İslâma çağırdı. Bize, putlara tapmaktan vazgeçmeyi öğretti. Kan dökmekten çekinmeyi tavsiye etti. Doğru yolu gösterdi. Öksüzlerin malına el uzatmamızı yasakladı. Komşularımıza saldırmaktan, namuslu kadınlar aleyhine söylemekten kurtardı. Bizi namaz kılmağa, yani bir tek olan Allah'a ibâdete dâvet etti. Biz de kendisine inandık ve tâbi olduk ve böylece putperestlikten ve onun telkin ettiği veya hoş gördüğü ahlâksızlıklardan vazgeçtik. İşte, milletimiz bunun için bize düşman kesildi. Gayeleri bizleri bu dinden döndürmek ve yine putperestliğe saptırmaktır.

Necâşi, onları dikkatle dinledikten sonra:

— Şimdi bana Peygamberinize gelen Âyetlerden okuyunuz.. dedi.

Hz. Cağfer (R.A.), bunun üzerine Meryem Sûresinden bir kısmını okudu. Necâşi, bundan son derece duygulanarak:

— Yemin ederim ki Mukaddes Kitab (Tevrât ve İncil) ile bu Âyetler, aynı pınardan fışkıran ışıklardır, dedi.

Sonra, Kureyş heyʼetine döndü:

— Yurdunuza dönebilirsiniz. Çünkü bu mazlûm mültecileri size teslim edecek değilim.

Âs oğlu Amr, ertesi günü Necâşî ile bir daha görüşerek Müslümanların Hıristiyanlığın da şiddetle aleyhinde bulunduklarını söyleyip onu tahrik etmek istedi. Necâşî, hemen yine Müslümanları çağırttı ve kendilerine:

— Hazret-i İsâʼyı Peygamber olarak tanıyor musunuz? diye sordu.

Hz. Cağfer (R.A.):

— Evet, onu büyük Peygamberlerden biri olarak tanıyoruz, cevabını verdi.

— Peki, onun hakkında ne düşünüyorsunuz?

— Bunun hakkında Peygamberimizin sözünü nakledeyim: Peygamberimiz diyor ki: Hazret-i İsâ, Allahʼın kulu, Peygamberi ve Kelimesidir.

Necâşî:

— Evet, İsâ, sizin dediğinizden fazla bir şey değildir, dedi.

Meclisde bulunan ileri derecede papazlar, onun bu sözlerinden ürkmüşlerse de, bir şey diyememişlerdi. Çünkü kendileri Hz. İsâ (A.S.) yı Allahʼın oğlu olarak kabul eden bâtıl inanışa saplanmışlardı. Hz. Cağfer (R.A.) ise «Allahʼın kelimesi» diyerek onun Cenab-ı Hakkın Ol emriyle babasız doğduğunu ileri sürmüş, Necâşî de bunu kabul etmişti. Böylece, doğru inanışa sahib bulunduğu anlaşılıyordu.

Neticede Kureyş heyʼeti, hiç bir şey elde edemeden geri döndü.

Geriye dönüş

BU SIRADA Habeşistan bazı düşmanların hücumuna uğramıştı. Necâşî, bunları bertaraf etmek için sefere çıktı. Müslümanlar, onun kendi yardımlarını kabul edip etmiyeceklerini anlamak için içlerinden birisini savaş yerine göndermeğe karar verdiler ve en gençleri olan Hz. Zübeyr (R.A.) i bu iş için seçtiler. O da, şişirilmiş bir tulumla Nil nehrini aşarak savaş yerine gitti. Bu sırada Müslümanlar, Necâşîʼnin zaferi için dua etmekteydiler. Hz. Zübeyr (R.A.), bir kaç gün sonra geri dönerek Habeşistan Hükümdarının düşmanlarına üstün geldiği haberini getirdi.

Bu sıra Mekke müşriklerinin İslâmiyeti kabul ettikleri haberi geldiğinden Müslümanlar geri dönmek üzere yola çıktılar. Ancak, Mekkeʼye yaklaştıkları sırada bu haberin doğru olmadığını anladıklarından bir kısmı geri döndü, bir kısmı ise gizlice Mekkeʼye gelip olayın ayrıntılarını öğrendi.

Mesele ise şu idi:

Cenab-ı Hak, Kurʼan-ı Kerimʼin Secde Sûresinde buyurduğu gibi, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz yeni gelen Âyetleri okurken müşrikler bunlar duyulmasın diye gürültü ederler, hattâ araya sözler karıştırırlardı.

(Kâfirler! Kurʼanʼı dinlemeyin. Gürültü edin, belki galib gelirsiniz, derler) Âyeti, bunu anlatmaktadır. Bir gün, Resûlüllah (S.S.) Efendimiz, Necm Sûresi indiği zaman şu Âyetleri yüksek sesle okudu:

— Şimdi Lât ve Uzzâ ve bunların üçüncüsü olan Menât (adlı putlar) ın ne olduğunu söyler misiniz? Demek ki erkekler sizin ve dişiler Allahʼın?.. Öyle ise bu haksız bir paylaşma. Bunlar, sizin ve babalarınızın taktığı adlardan başka bir şey değil. Allah, onları destekliyen bir delil indirmemiştir. Onlar yalnız zanlarına ve canlarının istediğine uymaktadırlar. Halbuki, and olsun ki onlara Allahʼın doğruluk rehberi (olan Kurʼan) gelmiştir.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) daha:

— Şimdi Lât ve Uzzâ ve bunların üçüncüsü olan Menât'ın ne olduğunu söyler misiniz? der demez müşrikler arkasından bunların bâtıl şeyler olduğunu anlatan Âyetlerin de okunacağını anlayıp onun bu sözlerinin duyulmaması için gürültüye başladılar ve içlerinden biri yüksek sesle:

— Bunlar, yüksek putlardır. Onların şefaati beklenir.. diye bağırdı.

Gürültü arasında müşriklerin bir kısmı bunu Resûlüllah (S.S.) Efendimizin söylediğini sanarak secdeye kapandılar. Çünkü, putlar övülmekteydi Gürültü yatıştıktan sonra Resûl-ü Ekrem, Âyetleri yukarıda yazmış olduğumuz gibi yeniden okudu ve putları yerdi. Ancak, müşrikler bunu bildikleri halde:

— Muhammed bugün bizim putlarımızı övdü. dedikodusunu her tarafa bilhassa yaydılar.

Asıl Müslümanlar, durumun ne olduğunu tabi biliyorlardı. Haber ise Habeşistanʼa, Müslümanlar ile müşrikler arasında anlaşmazlık kalmadığı şeklinde aksetmiş ve bu yüzden muhacirler geri dönmek üzere yola çıkmış, lâkin Mekke civarına varınca işin aslını anlamışlardı.

Her şeye rağmen İslâmın ilerlemesi ve bazı kabileler arasında yayılması devam ediyor ve bu hal müşrikleri endişelere sevkediyordu. Nihayet, kendisine şahsen bir daha başvurdular. İstediği kadar para ve mal vereceklerini, hattâ Mekkeʼde hâkimiyetini tanıyacaklarını, buna karşılık kendisinden yalnız bir şey istiyeceklerini söylediler.

Resûlüllah (S.S.) :

— O istediğiniz nedir? diye sorunca da şöyle karşılık verdiler:

— Bizim putlarımız aleyhinde bulunma.. Bir de senin Allahʼın aleyhinde bulunmayalım. Bir yıl sen Lât ve Uzzâʼya tap, bir yıl biz senin Allahʼına ibâdet edelim. Böylece barış içinde yaşar gideriz.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) bunu kesin şekilde red etti. Nitekim, hemen inen KÂFİRÛN Sûresi onun bu reddini teyid etti. Sûre, şöyle idi:

— Ey Muhammed, de ki, ey kâfirler ben, sizin ibâdet ettiğiniz şeylere ibâdet etmiyeceğim. Siz de benim ibâdet ettiğime ibâdet etmezsiniz. Ben, sizin

İbâdet ettiğiniz şeylere ibâdet etmedim. Siz de benim ibâdet ettiğime ibâdet etmediniz. Sizin dininiz sizin için, benim dinim ise benim içindir.

Sonra da ZÜMER Sûresinin şu Âyetleri gönderildi:

— Ey Muhammed, de ki: Ey câhiller, siz bana Allah'dan gayrisine ibâdet etmeyi mi teklif ediyorsunuz? Sana ve senden önce gelen Peygamberlere vahyolundu: Allah'a ortak koşarsan, emellerin boşa gider, zarar ve ziyana uğrarsın. Yalnız bir Allah'a ibâdet et ve nimetlerine karşı şükredenlerden ol.

Müşrikler, bundan sonra kesin bir karara varmak ve bu işi kökünden halletmek üzere aralarında bir toplantı yaptılar. Toplantının başkanı, İslâmın büyük düşmanı ve putperestliğin yorulmaz savunucusu Ebû Cehil idi.

Burada mesele uzun boylu görüşüldü ve iki düşünce üzerinde birleşildi. Bunların biri, İslâmın yayıldığı Müslümanların gittikçe arttığı, öbürü ise, Peygamber Efendimizin hiç bir tâviz vermediği ve hiç bir anlaşmaya yanaşmadığı idi.

Şu halde, acele bir tedbire başvurmak gerekiyordu.

Bu tedbirin ne olabileceği hakkında herkes ortaya bir düşünce attıysa da, bunlardan hiç biri meseleyi kökünden halleder nitelikte görülmedi. Sonunda Ebû Cehil:

— Bana kalırsa tek çare Muhammed'i öldürmek, böylece bu işe kesin bir netice vermektir, dedi. Sonra bunu yapacak olana büyük ölçüde para ve mal vermeyi taahhüd etti. Sonunda da:

— İçimizde bu işi kim yapacak? diye sordu.

Bunun üzerine, henüz İslâma gelmemiş olan Hattab oğlu Hz. Ömer (R.A.) ortaya çıkarak:

— Görüyorum ki bu işi Hattab oğlundan başka yapacak yok! dedi.

Ebû Cehil, buna pek sevindi ve onu parlak sözlerle övdü. Hz. Ömer (R.A.), otuz üç yaşında, son derece güçlü ve kuvvetli, yiğit ve bahadır, dediğinden dönmez, bildiğinden şaşmaz bir kimse idi. İslâm ise, kendi âilesi arasına da sızmış bulunmakta idi. Meselâ kız kardeşi Hz. Fatıma (R.A.), onun zevci olan amcazâdesi Zeyd oğlu Hz. Said (R.A.) ve yine aynı âileye mensup Abdullah oğlu Hz. Nuaym (R.A.) ile iki de câriyesi İslâm ile aydınlanmış bulunuyorlardı. Kendisi, Resûlüllah (S.S.) ortadan kalkarsa, öbür İslâmların dağılacağını ve eski dinlerine döneceklerini sanıyor ve bu işi başarabileceğine de inanıyordu. Bunun için kılıcını kuşanarak hemen yola çıktı. Yolda ise Abdullah oğlu Hz. Nuaym (R.A.) a rastladı. Bu zat, onun halinden kötü bir şeye niyet etmiş olduğunu sezmişti. Çünkü burnundan hiddetle soluyor, gözleri âdeta kıvılcımlar saçıyordu. Bunun üzerine:

— Ey Hattab oğlu, böyle nereye gitmektesin? diye sordu.

Öbürü, tereddütsüz maksadını açıkladı:

— Arabların arasına ayrılık düşürerek onların birlik ve beraberliğini bozan Muhammed'i ortadan kaldırmağa...

Hz. Umeyr (R.A.):

— Ey Ömer... Cidden müşkül bir işe kalkışmış bulunuyorsun! dedi.

— Neden müşkül olsun?

— Bunu başarman güçtür de ondan... Evvelâ şunu bil ki sahâbeleri onun başucunda dolaşıyor. Seni, kendisine yaklaştırmazlar ve yaklaşırsan senden evvel davranırlar. Onların hepsini öldürmeden kılına dokunamazsın. Sonra, haydi farzedelim ki emeline muvaffak oldun... Yâ Abdülmuttalib oğullarının elinden nasıl kurtulursun? Seni yaşatırlar mı sanıyorsun? Ondan sonra da senin akrabaların işe müdahale eder ve Mekke'de kan gövdeyi götürür. İşte, asıl o zaman büyük bir fitne kopar.

Bu sözler, tamamen akla uygun olduğu halde, Hz. Ömer (R.A.) i fena halde sinirlendirdi ve:

— Böyle konuşuyorsun. Çünkü sen de onlardansın. Şu halde, evvelâ seni öldürmeliyim, diyerek kılıcına el attı.

Hz. Nuaym (R.A.) bir adım geri çekilerek:

— Dur ey Ömer, dedi. Böyle bir işe başlamak istiyorsan beni bırak ve daha yakınlarından başla.

— Ne demek istiyorsun?

— Demek istediğim şu ki, kız kardeşinle kocası da İslâma girmişlerdir. Elinden geliyorsa, git evvelâ onları tepele.

Yalan söylüyorsun. Böyle bir şey olamaz. Sana inanmıyorum. Elimden kurtulmak için bunları uyduruyorsun.

— Sor soruştur, bak ve gör... O zaman doğru söyleyip söylemediğimi anlarsın. Benim yakamı bırak ve dediğimi yap. Eğer yalanım çıkarsa, ben her gün Mekke'deyim. Beni, her istediğin ân bulabilirsin.

Hz. Nuaym (R.A.), bunları onun elinden kurtulmak için söylemiyordu. Kendisinin, kız kardeşini ne kadar sevdiğini bilirdi. Hz. Fâtıma (R.A.) nın İslâma girdiğini duyunca bu muhabbet yüzünden yumuşayacağını ve niyetlendiği kötülüklerden vazgeçeceğini ummaktaydı. Çünkü, hakikaten Resûlüllah (S.S.) Efendimize saldırırsa, iş bir din meselesi olmaktan çıkarak bir kan dâvası haline dökülür ve iki âile birbirlerini mahvetmedikçe bundan vazgeçmezdi. Üstelik, iki tarafın da yakınlarının ve taraftarlarının bu işe karışmaları ihtimali vardı. Hz. Ömer (R.A.) ise hiddet yüzünden bu teferrüatı düşünecek halde değildi. Bununla beraber, geçen konuşma onda bir tereddüd uyandırmıştı. Bu tereddüdüne sebeb de kız kardeşiyle kocasının Müslüman olduklarına dair Hz. Nuaym (R.A.) in ortaya attığı iddia idi. Bu yüzden evvelâ bunu tahkik etmeğe karar vererek Hz. Said (R.A.) in evine yollandı. Karı koca ise evde idiler ve yeni inmiş olan TÂ-HÂ Sûresini öğrenmeğe çalışmakla meşguldüler. Bunu bir sahifeye yazdırmışlardı ve dâvet etmiş oldukları Eress oğlu Hz. Habbab (R.A.) a okutmakta idiler.

Hz. Ömer (R.A.), evin önüne gelince, içeride okunan TÂ-HÂ Sûresini duyarak durumu anladı ve onların İslâma girdiklerine şüphesi kalmıyarak şiddetle kapıyı vurmağa başladı. Kız kardeşi onun si-

Jâhın kuşanmış ve hiddetten gözü dönmüş bir halde gelmiş olduğunu görünce korktu. Hemen o sahifeyi ortadan kaldırdı ve Hz. Habbab (R.A.) ı da sakladı. Sonra, varıp kapıyı açtı.

Hz. Ömer (R.A.), hışımla içeriye girip:

— Demin o okuduğunuz neydi? diye bağırdı.

Hz. Saîd (R.A.), onun son derece hiddet içinde bulunduğunu gördüğünden işi geçiştirmek için:

— Bir şey değildi... dediyse de, öbürü onu yakasından tutup bütün gücüyle sarsarak:

— Ya... Demek bana söylenmiş olanlar doğru imiş.. Demek ki siz de atalarınızın dinini terketmiş ve Muhammed'e tâbi olanlara katılmışsınız... dedi ve onu bir itişte fena halde yere yuvarladı.

Bunun üzerine Hz. Fâtıma (R.A.) ağabeyisinin daha ileri gitmesine engel olmak için müdahalede bulunmak isteyince yüzüne bir tokat yedi. Tokadın şiddetinden yüzünden kanlar boşanan Hz. Fâtıma (R.A.), bütün cesaretini toplayıp dişi bir arslan gibi onun karşısına dikildi ve hiddetinden asla pervâ etmiyerek avazı çıktığı kadar haykırdı:

— Ey Ömer... Neden Allah'dan korkmaz ve O'nun Âyet ve mûcizelerle gönderdiği Peygamberine inanmazsın? Evet, işte ben de, kocam da slâm nûru ile aydınlandık ve kafamızı kessen bile bundan vazgeçecek değiliz... Haydi durma. Elinden ne geliyorsa yap!.

Sonra, kalbinden taşan bütün imâniyle Şehadet kelimesini tekrarladı. Kocası da ona uydu.

Hz. Ömer (R.A.), ise, esasen kız kardeşine attığı tokattan pişman olmuş, yüzünün kanaması ise, içini sızlatmıştı. Çünkü, onu hakikaten çok severdi. Bu hal, hiddetinin yatışmasına sebeb olduğu gibi, onun söylediği sözler de kendisini etkilemiş bulunuyordu.

Bunun üzerine gönül alıcı bir ses ve tavırla:

— Şu okuduğunuz şey'i çıkarın bakayım, dedi.

Kız kardeşi, biraz evvel Hz. Habbab (R.A.) ın okumakta olduğu sahifeyi kaldırdığı yerden alarak bir şey söylemeden onun önüne koydu. Hz. Ömer (R.A.), bunu yüksek sesle okumağa başladı.

Sûre, şöyle başlıyordu:

Rahmân ve Rahîm Olan Allah'ın Adiyle

TÂ-HÂ. Ey Muhammed, biz Kur'an'ı sana sıkıntıya düşmen için değil, ancak Allah'dan korkanlara bir hatırlatış (bir öğüt) ve yeri ve yüce gökleri yaradanın katından (bir Kitab) olarak indirdik. Rahmân (olan Allah) arşa hükmetmektedir. Göklerde ve yerde ve her ikisinin arasında ve toprağın altında bulunanlar O'nundur.

Okuduğu son Âyet, ona çok tesir etmişti. Uzun uzun düşündü. Kendisi okuyup yazmış ve bir çok meseleler üzerinde düşünmüş bir kimseydi.

Nihayet:

— Ey Fâtıma, dedi. Bu kadar yaratılmışların hepsi de sizin ibâdet ettiğiniz Allah'ın mıdır? dedi.

Hz. Fâtıma (R.A.):

— Ey Ömer, bundan şüphe mi ediyorsun?. Elbette öyledir, karşılığını verdi.

— Ya bizim beş yüz kadar süslü putumuz?.

Evet, onların yeryüzünde hiç bir şeyleri olmadığı doğrudur.

Böylece, imân nûru kalbini ve kafasını aydınlatmağa başlamıştı. Ama, kendisi bunun farkında değildi. Bununla beraber vicdanında bir hafiflik, bir huzur hissediyordu.

Sonra, okumağa devam etti:

— Sen, istersen sözü açığa vur. Ama O, şüphesiz gizlinin de gizlisini bilir. Allah'dan başka Tanrı yoktur. En güzel isimler O'nundur.

İşte, bu son Âyetler, yapacağını yaptı. Hz. Ömer (R.A.), bütün irâdesini kaybetti. Bir ânda göğsü gümbürdediği halde Şahadet kelimesini söyliyerek İslâm ile şeref buldu.

Tam bu sırada Hz. Habbab (R.A.), gizlendiği yerden çıktı, hâlâ kendisini toparlıyamamış olan ve derin bir vecd içinde bulunan Hz. Ömer (R.A.) ın yanına gelerek kendisine şöyle hitab etti:

— Ey Ömer, şimdi beni dinle... Resûlullah (S. S.) bir gün:

— Yârabbi... Sen bu dini yâ Ebû Cehli veya Hattab oğlu Ömer ile aziz et! diye dua etmişti. İşte duası kabul olundu ve sen bu büyük saadete eriştin...

Hz. Ömer (R.A.), bütün metanetine rağmen göğsü hıçkırıklarla sarsılıp ağlıyordu. Öbürleri de biribirine ve ona sarılarak sevinç göz yaşlarıyle kana kana ağladılar. Böylece büyük heyecanları yavaş yavaş sükûnet buldu. Bunun üzerine Hz. Ömer (R.A.):

— Resûlullah (S.S.) nerede bulunuyor? Varıp onunla buluşayım ve Şahadet kelimesini o zatın huzurunda tekrarlıyayım. Vallahi bu hususta bir ân sabrım ve kararım yoktur.. dedi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz ise o gün de, çok zaman olduğu gibi Erkan oğlu Hz. Erkam (R. A.) ın Safâ civarındaki evinde sahâbeleri ile toplanmış bulunuyordu. Hz. Habbab (R.A.):

— Ey Ömer, onun şimdi nerede olduğunu ben biliyorum. Gel, seni ona götüreyim, dedi.

Ve, beraber yola çıktılar.

Lâkin sahâbeler onun gelişini görünce:

— Ey Resûlullah... Hattab oğlu Ömer kılıcını kuşanmış olarak geliyor.. diye endişelerini açığa vurdular. Çünkü onun kendisine bir zarar eriştirmesinden korkuyorlardı:

Lâkin, onlar arasında bulunan Hz. Hamza (R. A.), ayağa fırladı:

— Ömer'den korkacak ne var? Gelirse gelsin.. Eğer gelişi hayırlı bir şey için ise mesele yok. Böyle değilse, o daha silâhına davranamadan ben bir darbede başını yere düşürürüm.

Hz. Ömer Resûlullah'a gidiyor

RESÛLÜLLAH (S.S.) ise, bu olanları gülümseyerek seyrediyordu. Çünkü Cenab-ı Hak, kendisine Hattab oğlunun İslâmla aydınlanmış bulunduğunu vahyetmişti. Bunun için Hz.

Ömer (R.A.) i sımsıkı yakalamış olarak yanına getirdikleri zaman:

— Onu serbest bırakınız.. dedi.

Sahâbeler, bu emri derhal yerine getirdiler.

O zaman Hz. Ömer (R.A.), Resûl-ü Ekrem (S. S) Efendimizin önünde gayri ihtiyari diz çöktü. Resûlüllah (S.S.) ise, onu yakasından kavrayarak:

— Ey Ömer, buraya neden geldin, söyle? dedi.

Bu hitab, Hz. Ömer (R.A.) in bütün vücudunu ve ruhunu titretip ürpertti ve yavaş, lâkin herkesin duyduğu bir sesle:

— Ey Resûlüllah, dedi. Müslüman olmağa geldim, karşılığını verdi.

Sonra, Şahadet kelimesini söyledi:

— Ben, Allah'dan başka Tanrı olmadığını ve Muhammed'in O'nun kulu ve Peygamberi olduğuna şahadet ederim.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, bunun üzerine yüksek sesle:

— Allahü Ekber...

Diyerek tekbir getirdi. Hazır bulunan ashâbın hepsi bunu aynı şekilde yüksek sesle tekrarladılar.

SÜT ANNESİNİN KUCAĞINDA HZ. MUHAMMED VE AMİNE HATUN'U ZİYARETE GELENLER.

Buna, dağlar ve taşlar katıldılar. Bütün Mekke sanki yerinden oynayıp sarsıldı.

Hz. Hamza (R.A.) dan hemen üç gün sonra Hz. Ömer (R.A.) in İslâmla aydınlanması büyük bir sevinç ve coşkunluk yaratmıştı.

Hz. Ömer (R.A.), bunun üzerine etrafına bakınarak:

— Kaç kişiyiz? diye sordu.

Hazır bulunanlar sayıldı ve:

— Sen dahil, kırk kişiyiz, denildi.

Hattaboğlu:

— O halde ne duruyoruz?.. Haydi Kâ'be'ye varalım ve orada Allah kelimesini yüceltelim, dedi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.):

— Haydi! diyerek ayağa kalktı. Herkes yerinden fırladı. Evden çıktılar.

O zaman, çok ulvî bir manzara hâsıl oldu.

Hz. Ömer (R.A.), en öndeydi.

Onu, Hz. Ali (K.V.) takib ediyordu.

Arkalarından ise, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz gelmekteydi.

Sağında Hz. Ebû Bekir (R.A.), solunda ise Hz. Hamza (R.A.) yer almışlardı.

Öbür sahâbeler ise, onların arkasındaydılar.

Bu sırada ise müşrikler Kâ'be'de toplanmış, sabırsızlıkla haber beklemekteydiler. Onlar, Hattaboğlunun mutlaka dediğini yapacağına, yâni Resûlüllah (S.S.) Efendimizi öldüreceğine inanıyor ve bundan sonra hasıl olacak durum hakkında alınacak tedbirler üzerinde konuşuyorlardı.

Birden içlerinden birisi heyecanla:

— Bakınız... Ömer, Muhammed'i ve ona tâbi olanları peşine takmış getiriyor! diye bağırdı.

Hepsi, heyecanla doğruldular ve manzarayı gördüler. Ancak, içlerinde hepsinden daha zeki olan Ebû Cehil, durumu kavrar gibi olmuştu. Çünkü, bu geliş başka türlü bir gelişti. Hemen onlara doğru ilerledi ve Hz. Ömer (R.A.) in önünde durarak:

— Ey Ömer... Hayrola? Ne oldu? diye sordu.

Hz. Ömer (R.A.), buna sadece yüksek sesle şahadet getirerek İslâmını ilân ederek karşılık verdi.

Kâbe'de ilk toplu namaz

Müşrikler, bu olay karşısında kalakaldılar. Bu, onların hiç ummadıkları bir hal ve kendileri için çok ağır bir darbe idi. Durumu bir türlü akılları almıyordu. Hattaboğlu, kısa zaman evvel yanlarından İslâm Peygamberini mutlaka öldürmek azmiyle ayrılmış, şimdi ise İslâmını ilân ederek dönmüş bulunuyordu.

Bu darbe altında en çok ezilen, ne diyeceğini bilemiyen ve âdeta dili tutulan ise, Ebû Cehil oldu.

Hz. Ömer (R.A.), hepsine birden dönerek:

— Beni bilen bilir... Bilmeyen de bilsin ki ben Hattab oğlu Ömer'im, dedi.

Böylece, hepsine meydan okumuş oluyordu. Lâkin bu meydan okuyuşa karşı çıkan olmadı. Tersine, müşrikler birer fişek savuşup gittiler.

Müslümanlar ise, Kâ'be'nin önünde dizildiler. Resûlüllah (S.S.) imam oldu ve hepsi birden yüksek sesle tekbirler alarak ilk defa olmak üzere Kâ'be'de topluca ve rahatça namaz kıldılar.

Bu ümidleri de suya düşünce Kureyş'liler son bir çare olarak Müslümanlarla bütün ilgilerini kesmeğe ve onları bu şekilde bunaltıp yıldırmağa karar verdiler. Bu kararın hedefi ise, İslâmın zuhur ettiği ve Peygamber Efendimizin çıkmış olduğu Hâşim oğulları âilesiydi. Husumetin bu âileye yönelmesinde ise en büyük rolü, onlara rakib ve düşman olan Ümeyye oğulları, yâni Emeviler oynamışlardı.

Bunun üzerine Kureyş'e mensub boylar bir araya toplanarak şöyle bir andlaşma akdettiler:

(Hiç kimse Hâşim oğullariyle kız alıp vermiyecek, hiç kimse onlarla ticaret yapmıyacak ve hiç kimse Muhammed'i teslim etmedikçe onlara yiyecek vermiyecektir.)

Bu andlaşma, Mansur oğlu İkrime tarafından yazılarak Kâ'be'nin kapısına asıldı.

Hâşim oğulları, başta Ebû Leheb olarak pek azı müstesna, bu durum karşısında başkanları olan Ebû Tâlib'in yanında ve etrafında toplandılar ve onun kararıyle Ebû Tâlib şi'bi diye anılan vâdiye çekildiler. Çünkü, müşriklerin kendilerine birdenbire hücum etmelerinden de çekiniyorlar, dağınık halde olmaktansa bir arada bulunmayı tercih ediyorlardı. Burası, Hâşim oğullarına miras kalmış olan bir yerdi. Resûl-ü Ekrem (S.S.) in doğduğu ev de buradaydı. Müslüman olan ve olmayan Hâşim oğulları şi'bide tam üç yıl muhasarada kalmışlar ve çok ıstırap çekmişler, buna rağmen yılmamışlardır. Müslümanlar, İslâm gayretiyle, öbürleri âile bağı gayretiyle her güçlüğe dayanıyorlardı.

Onları, bilhassa açlık muztarip ediyordu. Açlıktan feryâd eden çocukların sesleri, tâ uzaklardan duyulmaktaydı. Hâşim oğulları ağaç yapraklarını ve ağaç kabuklarını bile yemek zorunda kaldılar. Ebû Vakkas oğlu Hz. Saad (R.A.) sonradan demiştir ki:

— Ebû Tâlib şi'binde kaldığımız sırada bir gece kuru bir deri parçası bulmuştum. Bunu evvelâ suda ıslatarak yumuşattım. Sonra ateşe tutup su ile karıştırarak yemeğe mecbur oldum.

Hâşim oğullarının katlandığı bu ağır güçlük, onların azimlerini kıramakla beraber, müşrikleri son derece memnun ediyor ve eğlendiriyordu. Hepsi sonunda onların pes ederek isteklerine boyun eğeceklerini ummaktaydılar. Lâkin, aralarında bu durumu tasvib etmeyenler de vardı. Bunların bazıları onlara gizlice yardım da ediyorlardı.

Anlaşma bozuluyor

BU ARADA Hz. Hadice (R.A.) Validemizin kardeşinin oğlu Hakim oğlu Hizâm, ona bir miktar buğday gönderdi. Buğdayı Hakim oğlunun kölesi götürüyordu. Ebû Cehil, yolda ona rastlayıp durumu anlıyarak

— Ey köle... Nereye gidiyor ve kime ne götürüyorsun? diye sordu ve şu cevabı aldı:

— Ben, bana efendimin vermiş olduğu emri yerine getiriyorum ve bu yüzden de kimseye hesab vermeğe mecbur değilim.

— Senin efendin, andlaşmayı bozamaz.

— Bunu git kendisine söyle...

Lâkin, Ebû Cehil daha fazla dayanamıyarak köleye hücum edip buğdayı elinden zorla almağa teşebbüs etti. Ancak, Ebülbahteri o sırada çıkagelerek duruma müdahale etti:

— Ey Ebû Cehil... Kimse halasına bir miktar buğday göndermekten men'edilemez. Hem, kölenin dediği de doğrudur. O, efendisine itaatle mükelleftir. Bir sözün varsa, git Hişâm ile konuş.

Ancak, Ebû Cehil, lâf anlamıyordu. Bu yüzden aralarında kavga koptu. Nihayet Ebülbahteri eline geçirdiği bir hayvan çene kemiği ile onun kafasını yardı. Sonra da ayaklarının altına alıp ezdi. Köle bu sırada buğdayı yerine ulaştırmak için savuşup gitmişti. Ebû Cehil ise, yediği dayağı sineye çekti. Çünkü bir çok kimsenin andlaşmayı bozmayı arzuladığını hissediyor, olayı büyüterek buna sebeb olmak istemiyordu.

Nitekim, bir müddet sonra, Müslümanların uğradıkları bu haksız işkenceyi lüzumundan fazla ağır bulan ve Hâşim oğullarının akrabası olan Hişâm Mahzûmî, muhasarada bulunanlara yiyecek göndermeğe başladı. Hattâ, bir gün bununla da yetinmeyerek Hâşim oğullariyle ana tarafından akraba bulunan Mugire oğlu Ümeyye oğlu Züheyr'e başvurarak:

— Ey Züheyr, dedi. Eğer Hişâm oğlu Ebû Hakem seni dayıların aleyhine bir andlaşmaya çağırdığı gibi, sen de onu kendi dayıları aleyhine bir anlaşmaya çağırmış olsaydın vallahi o bunu kabul etmezdi. Sen istediğin gibi yediğin ve istediğin kadınla evlenebildiğin halde dayılarının karınlarını doyurmaktan ve kızlarını evlendirmekten mahrum kalmaları seni hiç üzmüyor mu? dedi.

Züheyr, başını önüne eğdi:

— Ey Hişâm. Emin ol ki, ben de onlar gibi ıztırap çekiyor ve bu işden iğreniyorum. Fakat tek başıma ne yapabilirim ki... Bana bir kişi daha olsa, o yüz kızartıcı andlaşmayı parçalardım.

Hişâm:

— Ben varım, dedi.

— O halde, bir üçüncüyü ara.

Hişâm, bunun üzerine Abdimenâf oğlu Nevfel oğlu Adiy oğlu Mut'im'in yanına vardı ve kendisine şunları söyledi:

— Ey Mut'im... Sen Kureyş'e uyarak Abdimenâf oğullarından Hâşim oğulları ve Abdülmuttalib oğulları gibi iki namlı boyun mahvolup gitmelerine seyirci kalacak mısın? Vallahi bana imkân verirseniz ben o yüz kızartıcı kâğıdı yırtardım.

Öbürü:

— Ey Hişâm, ben tek başıma bir kimseyim, dedi.

— Ama, bir kişi daha var.

— Kim?

— Ben!

— Bir üçüncüyü daha bulmalısın.

— Onu da buldum.

— O kimdir?

— Ümeyye oğlu Züheyr'dir.

— O halde, bir dördüncüyü daha bul.

Hişâm, bunun üzerine Ebülbahteri'nin yanına vardı. Ebülbahteri ise, bu işe girişmek için bir beşinciye de ihtiyaç bulunduğunu ileri sürdü. O da Muttalib oğlu Esved oğlu Zemaa'ya başvurdu. Zemaa, diğer yardımcıların kimler olduğunu öğrendikten sonra bunu kabul etti. Bunun üzerine hepsi Mekke'nin yukarı tarafındaki Hatamül-Hacûn'da buluştular ve andlaşmayı bozuncaya kadar uğraşacaklarına dair biribirlerine söz verdiler. Sonra, ertesi günü Kureyş'in toplantı yerine vardılar. Züheyr'i sözcü seçmişlerdi. O da evvelâ Kâ'be'yi yedi kere tavaf etti. Sonra Kureyş'lilere şunları söyledi:

— Ey Mekke'liler. Hâşim oğulları mahvolursa, bundan sonra biz nasıl rahatça yer ve içeriz. Vallahi kardeşlik bağlarını koparan bu andlaşma bozulmadıkça yerime oturmıyacağım.

Hazır bulunanlardanu İslâmın büyük düşmanı Ebû Cehil hemen atıldı:

— Yalan söylüyorsun. Çünkü, bu kâğıdı yırtamazsın.

O zaman Zemaa söze karıştı:

— Yalancı sensin... Esasen biz bu andlaşmaya râzı değildik.

Ebülbahteri de:

— Zeman doğru söylüyor. Biz, bu kâğıtta yazılı olan şeyleri ne kabul ve ne de tasdik ediyoruz, dedi

Nihayet Mut'im:

— Evet, sizler doğru söylüyorsunuz. Bu kâğıdın hâlâ Kâ'be'nin kapısında asılı durmasından Allah'a sığınırım. sözlerini söyledi.

Hişâm Mahzûmî de onları tasdik edecek şekilde konuştu.

Ebû Cehil:

— Siz. bu işi bu gece aranızda kararlaştırmışsınız, dediyse de kendisine taraf çıkan olmadı. Bunun üzerine Adiy oğlu Mut'im, kâğıdı Kâ'be'nin kapısından indirdi. O zaman Arablar, böyle bir şey yazarken «Allah'ın adiyle başlıyorum» cümlesini başa koyarlardı. Mut'im, kâğıdı eline alınca kurtların bu sözlerden başka kâğıtta yazılı ne varsa yeyip mahvetmiş olduklarını gördü. Bunun üzerine kâğıdı yırttı ve andlaşma ortadan kalkarak Hâşim oğulları muhasaradan kurtuldular. Bu andlaşmayı kaleme alıp yazan İkrime'nin ise eli kurumuştur.

Kâğıt yırtılmadan evvel Ebû Tâlib çıkagelmiş ve :

— Ey Kureyş halkı. Kardeşimin oğlu şimdi bana bu kâğıtta «Allah'ın adiyle başlıyorum» sözünden başka ne yazılı ise kurtlar tarafından yenip mahvedildiğini söyledi ve bunun Allah tarafından kendisine vahyolunduğunu bildirdi. Haydi gelin bakalım. Eğer sözleri doğru çıkmazsa sizi haklı bulaca

hm ve bundan sonra kendisini himaye etmiyeceğim. Doğru çıkarsa siz de artık insafa gelin, demiş, bunun üzerine hepsi bakarak hakikaten «Allah'ın adiyle başlıyorum» cümlesinden başka bütün yazıların mahvolduğunu görmüşlerdi.

Ebû Tâlib şi'binde muhasarada bulundukları sırada Resûlûllah (S.S.) Efendimiz, Peygamberlik vazifesine eskisi devam etmiş, inen Âyetleri Müslümanlara bildirmiştir.

Onlar muhasarad iken, Hâşim oğullarına mensub bimayan Müslümanlar da mahallelerini bırakıp gelerek onlara katılmışlar ve bütün güçlüklere birlikte katlanmışlardı.

Bu sırada Müslümanlar, Resûlûllah (S.S.) Efendimize başvurarak:

— Bize bir mûcize göster ki kalbi zaif olanların azmi ve mukavemeti artsın, dediler.

Ay ikiye bölünüyor

MEHTAPLI bir geceydi. Resûlûllah (S.S.) dua etti ve mübârek parmağiyle işaret edince ay ikiye bölündü. Hattâ, bir parçası Hirâ dağının bir tarafında, öbür parçası öbür tarafında göründü. O zaman Resulûllah (S.S.), bir çok kimseyi adlariyle çağırarak:

— Şâhid olunuz, dei.

Onlar da:

— Gördük ve mûcizene şâhid olduk ey Resûlûllah! karşılığını verdiler.

Lâkin müşrikler, bu açık mûcize karşısında bile imâna gelmeyip:

— Bu Muhammed'in yapageldiği sihirlerdendir, dediler.

Muhasara sırasında kimsenin Mekke'nin pazar yerine gitmesine izin verilmezdi. Böylece gelip geçen hac mevsimlerinde Hâşim oğulları ticaretten ve kazançtan da mahrum kaldılar. Yalnız Hz. Hamza (R.A.), kılıcı sayesinde ortada pervâsız dolaşmakta ve kimse kendisine ses çıkartamamaktaydı. Hz Ömer (R.A.) de her gün müşriklerle pençe pençeye çekişmekteydi.

Muhasara nihayet erince, Hâşim oğulları biraz nefes aldılar. Başka yerde oturan Müslümanlar yerlerine döndüler. Kur'an-ı Kerim Âyetleri durmadan geliyordu. Bunlar, Arabların o zamana kadar duymadıkları bir üslûp ve tarzda idi. O devirde onlar arasında şiir ve hitâbet pek rağbetteydi. Pek meşhur şairler ve hatibler yetişmişti. Bunların hepsi Kur'an-ı Kerim karşısında şaşırıp kalmışlardı. Bir kısmı, bunun insan sözü olamıyacağını ve mutlaka Allah Kelâmı olması gerekeceğini anlayıp hemen İslâmı kabul etmişlerdi. Kur'an-ı Kerim, bir Süresinde kendi benzerini hiç kimsenin meydana koyamıyacağını bildirmişti. Resûlûllah (S.S.) bunun üzerine İslâma karşı olan şairlere ve hatiblere meydan okudu. Onlar uğraştılar, didindiler, lâkin bir türlü muvaffak olamadılar. Nihayet, âciz kaldılar.

Bir gün müşriklerin ileri gelenlerinden Mugire oğlu Velid, Resûlûllah (S.S.) in yanına gelerek:

— Sana indirildiğini söylediğin şeyden bana biraz oku, dedi.

Peygamber Efendimiz, bunun üzerine bir miktar Kur'an-ı Kerm okudu. Mugire oğlu, bunu büyük bir dikkatle dinledi. Sonra başını sallayıp:

— Bu sözlerde büyük tatlılık ve güzellik var. Bunlar, hem çok derin ve hem de faydalı sözler. Bir insan tarafından söylenmesine imkân yoktur, dedi.

Kureyş'lilerin yanına döndükten sonra, kendisine:

— Ne duydun? diye sordular.

O da karşılığında:

— Aranızda benim kadar şiirden anlayan var mı? dedi.

— Yok! karşılığını verdiler.

— Evet, doğru söylediniz. Ben, her türlü şiiri, hattâ cinlerin söylediği iddia edilenleri bile bilirim. Ama, Muhammed'in okuduğu, bunların hiç birisine benzemiyor. Bu sözler, her türlü söze üstün gelebilir ama hiç bir söz onlara üstün gelemez.

Müslümanların muhasarası bittikten sonra hac mevsimi yaklaşmaya başladı. Ondan evvel üç hac mevsimi geçmiş, lâkin Müslümanlar Ebû Tâlib şi'binde muhasarada bulundukları üç yıl boyunca hacca gelen öbür kabilelerle temas edememişlerdi. Halbuki, İslâmın yayılmasında en mühim vasıta bu gibi temaslardı. Kureyş'liler bunu çok iyi bildiklerinden hac mevsimi yaklaşmağa başlayınca telâşa kapıldılar Çünkü Müslümanların gelecek kabilelerle temasına engel olamazlardı. Bunun üzerine her zamanki gibi Dârünnedve'de toplandılar ve meseleyi konuştular. İlk karara vardıkları konu şu oldu:

— Evvelâ Muhammed hakkında ne diyecek iseh onu tespit edelim ve bu hususta mutlaka ağız birliğinde bulunalım. O zaman söylediklerimize inanırlar. Yoksa, hepimiz ayrı ayrı konuşursak ne kadar aleyhinde söylesek bize inanmazlar.

Bundan sonra, ne diyeceklerini kararlaştırmak için konuşmağa başladılar. Bir kısmı:

— Muhammed bir kâhindir diyelim, düşüncesini ileri sürdü.

Mugire oğlu Velid itiraz etti:

— Sözleri kâhin sözüne benzemiyor. Bunun için söylediklerinize inanmazlar. Başka bir şey bulmalı.

— Delidir deriz...

— Buna da inanmazlar. Çünkü kendisinde hiç bir delilik alâmeti yok.

— Öyle ise şairdir diyelim.

— Söyledikleri şiire benzemiyor... Üstelik aslında kendisi şair değil.

— Tek çare, sihirbaz olduğunu söylemek.

— Buna da kimse inanmaz. Çünkü ne efsun okuduğunu ve ne de düğümlere üflediğini gören var..

Böylece, söylenecek tek bir söz kalıyordu:

— Peygamberdir!

Lâkin, imân nûru kalblerini ve vicdanlarını aydınlatmamış olduğundan bu hakikati bir türlü itiraf edemiyorlardı.

Bunun için de, hiç bir karara varmadan dağılıp gitmek zorunda kaldılar.

En güzel söylenen yedi şiir, Kâ'be'de asılı dururdu. Bunlara Muallâkat-ı Seb'a = Asılı Yediler denirdi. Birisi daha güzel bir şey söylerse, bunlardan biri indirilir, yerine o asılırdı. Arabların Câhiliye devrinde, yâni İslâmdan evvel gelen en büyük şairlerinden İmrilül-Kays'ın bir şiiri de bunlar arasında bulunuyordu.

Hûd Sûresinin Nûh Tufânını bildiren Âyetleri indiği zaman bunların belâgatine herkes hayran kaldı. Hattâ İmrilül-Kays'ın henüz hayatta bulunan kız kardeşi bunları duyduğu vakit:

— Ağabeyimin söyledikleri artık iftihar meydanında kalamaz! diyerek Kâ'be duvarından indirdi. Bu kaside, hepsinden üstündü; o, indirilince diğerleri de birer ikişer indirildiler.

Nihayet, hac mevsimi gelip çattı. Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, Mekke'nin dışına çıktı. Kâ'be ziyaretine gelen kabileleri gördükçe bunları isimleriyle yanına çağırmağa ve Kur'an-ı Kerim okuyup İslâma dâvete başladı. Bu, çok tesirli bir usûldü. Kabileler, Kureyş'li müşriklerle temas etmeden onunla görüşüyor, içlerinden bir kısmı İslâmı kabul ediyor ve dönüşlerinde yurdlarına götürüyorlardı. Böylece Müslümanlık, Yarımadanın her köşesine dağılmaktaydı.

Yeni Müslümanlar

MESELA bu arada Seleme oğulları kabilesinden bir kaç kişi bu şekilde kendisinden Kur'an-ı Kerim dinleyip İslâm ile şereflendiler ve yurdlarına döndükten sonra olanları anlattılar. İçlerinden birisinin babası Amr:

— Duyduklarını bana da naklet.. dedi.

Oğlu FÂTİHA Sûresini okudu.

— Ne güzel sözler... Öbür sözleri de böyle mi?

— Bundan da güzel şeyler söylüyor.

Amr:

— Sizlere ne mutlu ki onu duydunuz ve söylediklerini dinlediniz... dedi.

Bir çokları da Kur'an-ı Kerim'in Âyetlerini duyar duymaz:

— Bunlar, Allah sözüdür. Çünkü hiç bir insan böyle şeyler söyleyemez. Şu halde, bunları nakleden bir Peygamberdir, diyerek Müslüman olmaktaydılar.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), ayrıca kabilelerin konak yerlerini dolaşarak kendilerini İslâma çağırır, lâkin müşrikler onların, onu dinlemesine engel olmağa çalışırlardı.

İbâd-oğlu Rabia diyor ki:

— Babamdan şunu dinledim:

— Ben küçük bir çocuk iken babamla Minâ'da bulunuyorduk. Resûlüllah (S.S.), Arab boylarının bulunduğu yerlere geliyor ve onlara adlarıyle seslenip:

— Allah beni size Peygamberh olarak gönderdi. Allah size kendisine ibâdet etmenizi, O'na ortak koşmamanızı, Tanrı diyerek putlara tapmamanızı, bana inanıp Peygamberliğimi kabul etmenizi, Allahın emirlerini halka bildirinceye kadar beni korumanızı emrediyor, diyordu.

Onun arkasında ise, saçları iki uzun örgü halinde, iyi giyinmiş, gözleri şaşı birisi dolaşmakta ve o da:

— Bu adam sizi Lât ve Uzzâ'ya tapmaktan vazgeçirmeğe çağırıyor. Ona inanmayın, sözlerini dinlemeyin, demekte idi.

Babama:

— Bu kimdir? diye sordum.

— Muhammed'in amcasıdır, dedi.

— Adı nedir?

— Abdülmuttalib oğlu Abdüluzzâ'dır. Ebû Leheb diye anılır. Böyle anılmasına sebeb kızdığı zaman yüzünün çok kızarmasıdır.

Leheb, Arabcada alev demektir.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), bu şekilde İslâmı yaymağa çalıştığı sırada Amir oğullarının yanına da gitmiş ve bir miktar Kur'an-ı Kerim okuduktan sonra kendilerini doğru dine çağırmıştı. İçlerinde bulunan Firâs oğlu Beyhara:

— Ben bunu himayeme alırsam, ileride bütün Arab kabilelerine hâkim olurum, diye düşünerek, Resûlüllah (S.S.) ın yanına geldi ve kendisine:

— Biz, bu dini kabul ederek sana tâbi olacağız ve seni düşmanlarına karşı koruyacağız. Ancak, sen öldükten sonra hâkimiyet bize kalır mı? dedi ve kendisinden şu cevabı aldı:

— Emir ve irâde, Allah'a mahsustur. Kendisi hâkimiyeti kime isterse ona verir.

— Peki, biz senin uğruna mücade ederek öbür kabilelere üstün geldikten sonra hâkimiyet bize âid olmazsa bu işden faydamız ne olacak?

— Allah size elbette dünya ve âhirette mükâfat edecektir.

Lâkin onlar, bunu kabul etmiyerek yurdlarına döndüler. Orada, yaşı çok ileri olduğu için o yıl hacca katılamamış olan bir ihtiyarlarına olanları anlattılar. İhtiyar kendilerini dikkatle dinledikten sonra:

— Çok hatâlı hareket etmişsiniz. Acaba kendisini bulmanız ve bu hatânızı telâfi etmeniz mümkün değil mi? Benim bildiğim kadarı, İsmâil oğullarının söyledikleri hep doğru çıkmıştır, dedi.

Resûlüllah (S.S.) ise, hac mevsimi fırsatını kaçırmıyarak faaliyetlerine devam ediyordu. Amir oğulları kabilesinden Samit oğlu Süveyd de Kâ'be ziyaretine gelmiş bulunuyordu. Kendisi asaleti ve bahadırlığı ile tanınmıştı. Hattâ, kabilesi bu yüzden onu kâmil = kemâle ermiş, noksansız lâkabı ile anarlardı. Kendisi hem okur yazar ve hem de

kuvvetli bir şairdi. Resûlûllah (S.S.) geldiğini duyunca onun yanına vardı ve kendisini Allah'a imân ile İslâma girmeğe çağırdı. Süveyd onu dikkatle dinledi. Sonunda:

— Sana inen kitap, belki benim elimde olan kitap gibi bir şeydir.. dedi.

Resûlûllah (S.S.):

— Senin elindeki kitap nedir? diye sordu.

— Lukman'ın hikmetleridir.

— Bu hikmetlerden bana anlatır mısın?

Süveyd:

— Hay hay... diyerek ona Lukman'ın hikmetlerinden bir kısmını okudu. Resûl-ü Ekrem (S.S.) bunları dinledikten sonra:

— Ey Süveyd, dedi. Bunlar, güzel sözlerdir. Şimdi de, beni dinle...

Ve ona, Kur'an-ı Kerim Âyetlerinden okudu.

Süveyd, bunların ifadesi ve derin mânası karşısında hayret içinde kalmıştı.

— Bunlar, hakikaten benim söylediklerimden ölçülemiyecek derecede yüksek sözlerdir. Bunları red ve inkâra imkân yoktur, dedi.

Kendisi Medine'ye dönmüş ve çok geçmeden savaş sırasında ölmüştür. Kabilesi, öldürüldüğü zaman kendisinin İslâma geçmiş olduğunu söylemiştir...

Bu gibi olayların misalleri çoktur. Biz, hepsini burada saymayacağız.

Hâşim oğullarının muhasarası sona erdikten sonra Resûl-ü Ekrem (S.S.), Habeşistan'a göçmüş olan Müslümanlara haber gönderip kendilerini geriye çağırdı. Onlar da kalkıp geldiler.

Hz. Hadice (R.A.) ve Ebû Talib aynı yıl vefat ediyor.

PEYGAMBERLİĞİNİN onuncu yılı, Resûlûllah (S.S.) Efendimiz için çok kederli olmuştur. Bunun sebebi, hem sevgili ve muhterem zevcesi Hz. Hadice (R.A.) Validemizin, hem de amcası ve hâmisi Ebû Tâlib'in aynı yılda vefatlarıdır. Kendisi bu yüzden bu yılı hüzün yılı diye anmıştır.

Daha evvel de izah etmiş olduğumuz gibi, Ebû Tâlib, Resûlûllah (S.S.) Efendimizin Peygamberliğine ve İslâm dinine kalben inanmış, lâkin yine izah etmiş olduğumuz sebebler dolayısiyle bunu ilân etmemiştir. İslâmda şart ise, hem kalben tasdik ve hem de dil ile ikrardır. Bununla beraber, yazdığı şiirlerin bazı mısralarından İslâma inanmış olduğu anlaşılmaktadır. Bir defasında:

— Elbette ben Muhammed'in yalan söylemiyeceğine inanıyorum. Hattâ, Kureyş kadınlarından utanmasam, ona tâbi de olurdum, demişti.

Ama, bütün mesele bu değildi. Kendisi, eski dine resmen bağlı kaldıkça amcazâdesini himâye edebileceğine inanmaktaydı. İslâma geçse, himayesinin müşrikler nazarında hiç bir değeri kalmıyacağını ve onların Resûlûllah (S.S.) Efendimize hemen tecavüzde bulunacaklarını hesaplamaktaydı.

Nihayet, ölüm döşeğine yattı. O zaman Resûl-ü Ekrem (S.S.) yanına yaklaştı ve:

— Ey bana babalık etmiş ve onun yerini tutmuş olan amcacığım, dedi. Sana yalvarıyorum. Şahadet kelimesini bir kerecik olsun söyle. Böylece âhiret gününde sana şefaat edebileyim.

Ebû Tâlib, tereddüd ediyordu:

— Bana korktu demelerini istemem.

Sonra, Kureyş'in ileri gelenlerini çağırdı ve onlara şöyle hitab etti:

— Kardeşimin oğlu Muhammed, emin bir kimsedir. Her türlü yalandan muhakkak ki uzaktır ve size benim verebileceğim her nasihati o verebilir. İslâm dinine gelince, bu da şüphesiz kalbin kabul edeceği bir şeydir. Onu inkâr etmek için insanın deli olması lâzım. Ben, sonunda şehirde ve çöllerde oturan herkesin onu kabul edeceğine inanıyor ve bunu kesin olarak biliyorum. Ben sağ oldukça Muhammed'i himâye ettim. Düşmanlarından korudum. Ben öldükten sonra sizin de böyle yapmanız lâzım.

Bunun sonrası için iki rivâyet vardır.

1 — Buhari'nin nakline göre, Resûlûllah (S.S.) Ebû Tâlib'e Şahadet getirmesini bir daha teklif etmiş, lâkin Ebû Cehil:

— Ey Ebû Tâlib... Atalarının dinini terkedecek misin? diye müdahale edince:

— Ben Abdülmuttalib oğullarının dininde ölüyorum, demiş, Resûlûllah (S.S.) ise:

— Ben senin için daima dua ederek Cenab-ı Hak'dan bağışlanmanı isteyeceğim, sözlerini söylemiştir.

Buhari'ye ulaşan bu rivâyet, Ebû Tâlib'in vefatı sırasında yanında bulunanlardan gelmediğinden ve müşriklerden rivâyet edilmiş olması muhtemel görülmüş olduğundan bir çok İslâm âlimleri tarafından kabul edilmemiştir.

2 — Ebû İshak'ın nakline göre ise, o zaman henüz İslâmla şereflenmemiş olan Hz. Abbas (R.A.), kulağını Ebû Tâlib'e yaklaştırmış ve onun ölümünden evvel Şahadet kelimesini söylediğini duymuştur. Bu rivâyet, Hz. Abbas (R.A.) ın oğlu Hz. Abdullah (R.A.) yoluyla geldiği için İslâm âlimlerince mûteber sayılmıştır.

Biz, ikinci rivâyeti kabul ediyoruz.

Meselâ, Ebû Tâlib bir defasında hastalanmış ve Resûl-ü Ekrem (S.S.) den:

— Ey kardeşimin oğlu... Seni Peygamber olarak gönderen Allah'a dua et de iyileşeyim, demiş ve o da dua edince iyileşmiş, bunun üzerine de:

— Bak oğlum, Allah senin duanı kabul etti... demiştir.

Bu, bir ikrardan başka nedir?

Ebû Tâlib, 85 yaşında vefat etmiştir. Peygamber Efendimiz ise, o sırada 50 yaşlarında bulunuyordu.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizi çok sarsan bu vefatı, o sırada 65 yaşlarında bulunan Hz. Hadice (R.A.) Validemizin vefatı takip etti. Böylece kendisi iki mühim destek ve hâmiden mahrum kalmış oluyordu. Kureyş'li müşrikler ise, Ebû Tâlib'in ölürken kendilerine yapmış olduğu vasiyeti hiç dikkate almadan bu sefer hâmisiz buldukları Resûlüllah (S.S.) aleyhine şiddetle hareketo geçtiler. Çünki, artık kendilerini durduracak bir kuvvet ve bir engel düşünemiyorlardı. Bunların başında ise, her zamanki gibi Ebû Cehil gelmekte idi.

Bir ara onun şahsına karşı o kadar fena davranmağa başladılar ki, nihayet bir gün:

— Allahım... Kureyş'i Sana havale ediyorum, diyerek beddua da bulundu. Bu beddunun nasıl yerini bulmuş olduğunu ileride göreceğiz. Lâkin, Hz. Habba (R.A.) kendisine başvurup Kureyş'i lânetlemesini istediği zaman bunu hemen reddetmiş ve:

— Sirden evvel gelen bâzı insanlar, testerelerle kesildikleri halde vazifelerinden dönmediler. Cenab-ı Hak bizi muhakkak muvaffak edecek ve sonunda bu memlekette Allah korkusundan başka korku kalmıyacak, demişti.

Resulûllah taşa tutuluyor

HER ZAMANKİ gibi, başta Ebû Cehil olmak üzere, Ebû Leheb, Abdiyegûs oğlu Esved, Mugire oğlu Velid, Halef oğlu Ümeyye, Hâris oğlu Nadr, Haccac oğlu Münebbih, Muayt oğlu Ukbe ve Ebû Âs oğlu Hakem Resûlüllah (S.S.) in en amansız düşmanlarıydılar. Kendisini deli veya büyücü sayarlar, her türlü kötülüğü revâ görürler, onun şahsından başka Kur'an-ı Kerim'e ve Cenab-ı Hakka pervâsızca dil uzatırlardı. Bir çok ayak takımı da onlara uyardı.

Yukarıda adlarını saydıklarımızdan başka ayrıca Kays oğlu Hâris, Fakihe oğlu Ebû Kays, Vâil oğlu Âs, Sayfî oğlu Sâil, Abdülesved oğlu Esved, Said oğlu Âs, Hasâsim oğlu Âs, Hamrâ oğlu Adiy gibileri de Resûlüllah (S.S.) Efendimize ezâ ve cefâ etmekle tanınmışlardı.

Peygamber Efendimiz, Kureyş'den yeniden kimsenin İslâma girmek istemediğini görünce, hem Allah'ın dinini başka yerlerde de tanıtmak ve hem de bir müddet olsun bu ezâlardan uzak kalmak için yanında Hârise oğlu Hz. Zeyd (R.A.) bulunduğu halde Tâif'e gitmeğe karar verdi. Burada, bir çok mûteber âile başkanları vardı. Bunlar İslâma geldikleri takdirde Allah'ın dini bu bölgede sür'atle yayılabilirdi. Kendisi bunların arasında bulunan Mes'ûd, Habib ve Abdi Yâlil'i tanımaktaydı. Bunlar, üç kardeştiler. Resûlüllah (S.S.) Tâif'e varınca kendilerini ziyaret etti ve İslâmı izah ederek onları Peygamberliğini kabul ve tasdike çağırdı. Lâkin, bu sözler üç kardeşe zerre kadar tesir etmedi. Hattâ, kendisiyle alay ettiler. Abdi Yâlil:

— Eğer Allah seni Peygamber olarak gönderdiyse, ben Kâ'be'nin kapısını koparıp satarım.

Habib ise:

— Allah senden başka Peygamber olarak gönderecek başkasını bulamadı mı? dedi.

Mes'ûd da, şunları söyledi:

— Seninle konuşmak istemem. Çünkü hakikaten bir Peygamber isen sözlerini reddetmek tehlikeli olur. Ama yalan söylüyorsan, bir yalancı ile konaşulmaz.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), onlardan ümidini keserek yanlarından ayrıldı. Lâkin üç kardeş bununla yetinmiyerek kölelerini ve halkın aşağı tabakasından olan bâzı kimseleri onların aleyhine kışkırttılar. Bunlar, bağırıp çağırarak Resûlüllah (S.S.) ın peşine takıldılar ve kendisine hakaretler yağdırdılar. Bunun üzerine halk onun etrafına toplandı ve kendisini taşa tuttu. Hârise oğlu Zeyd, vücuduna siper ederek Resûlüllah (S.S.) Efendimizi bunlardan korumağa çalıştığı halde, onun bir çok yerlerinden yaralanmasına engel olamadı. Mübârek vücudundan akan kanlar, ayakkabılarına dolmuştu. Nihayet civardaki Rabia oğullarının bağına sığınarak bunlardan kurtuldular.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), bir asmanın altında oturup dinlendi. Biraz kendisine geldikten sonra Allah'a dua ederek yardımını istedi:

— Yârabbi.. Senin merhametin sonsuzdur. Sana sığınarak varsa hatâlarımızın affını ve gazabına değil, lûtfuna uğramayı dua ederim. Bana verdiğin vaziteyi yerine getirmem için yardımın kâfidir. Çünkü Senden başka kuvvet ve Senden başka koruyucu yoktur.

Rabia'nın Utbe ve Şeyda adlı oğulları, onun uğradığı muameleyi görmüşler ve kendisine acımışlardı. Köleleri Addas'a:

— Şu üzümlerden koparıp bir tabağa koy. Kendisine götür ve yemesini söyle, dediler.

Addas denileni yaptı. Resûlüllah (S.S.), önüne konulan tabağa elini uzatarak:

— Bismillâhi Rahmânir-Rahîm (Rahmân ve Rahim olan Allah'ın adiyle) dedi.

Köle:

— Bu şehir halkı bu cümleyi kullanmaz... sözlerini mırıldandı.

Resûlüllah (S.S.) ona:

— Sen nerelisin? diye sordu.

— Ninvâ'lıyım.

— Demek ki Hz. Yunüs'ün memleketindensin?

Adda merakla:

— Sen, Yunüs'ü nereden biliyorsun? dedi.

— Bilirim. Çünkü benim kardeşimdir. O, bir Peygamberdi, ben de bir Peygamberim.

Addas, bunun üzerine eğilip onun başını, ellerini ve ayaklarını öptü. İki kardeş ise, olanları uzaktan hayretle seyrediyorlardı. Köle yanlarına dönünce:

— Ey Addas, o adamın neden başını, ellerini ve ayaklarını öptün? diyo sordular.

Addas, kendilerine:

— Benim efendilerim, karşılığını verdi. Yerşü-

zünde bu zâttan daha hayırlı kimse yoktur. O, bana, ancak Peygamberlerin bildiği bir şey'i söyledi.

Öbürleri:

— Yazıklar olsun sana... Dikkat et, seni dininden ayırmasın. Çünkü senin dinin, onun dininden hayırlıdır, dediler.

Resûlullah (S.S.), böylece Tâif'lilerin İslâmı kabul etmiyeceklerini anladıktan sonra Mekke'ye dönmeğe karar verdi. Şehre bir konak mesafedeki Batnı Nahle'ye vardı ve orada geceledi. O gece namaz kılarken, bir kaç Cin yanına gelerek Kur'an-ı Kerim'in okunuşunu dinlediler ve İslâmla şereflendikten sonra kendi kavimlerine de Allah'ın rahmetini müjdelemek ve aynı zamanda azâbiyle korkutmak için yanlarına döndüler ve Cenab-ı Hakkın, Kur'an-ı Kerim'inde buyurduğu gibi:

— Gerçekten biz, doğru yola ileten hayret verici bir Kur'an dinledik ve ona inandık. Biz, Rabbimize hiç bir şey'i ortak koşmıyacağız. Şüphesiz Rabbimizin ululuğu her şeyden üstündür. Kendisi ne zevce ve ne de evlâd edinmemiştir. Doğrusu biz, Mûsâ'dan sonra indirilen ve daha önce inen kitapları tasdik edip Hakka ve doğru yola götüren bir kitap dinledik. Ey kavmimiz, Allah'a çağırana uyun

HZ. MUHAMMED (S.S.) VE CEBRAİL.

ve ona inanın ki Allah da günahlarınızı bağışlayıp sizi can yakıcı azâbdan korusun, dediler.

Rivâyete göre o gece Kur'an-ı Kerim dinleyerek imâna ve İslâma gelen ve kavimlerinin yanına dönüp bunları haber veren cinler şunlardı:

Hiss, Miss, Şâir, Synâ, ve Ahkâm...

Resûlüllah (S.S.) ertesi günü, Mekke'ye doğru yola çıktı. Şehre yaklaşırken birisine rastlayıp:

— Seni Mekke'ye elçilik ile göndersem gider misin? diye sordu.

Öbürü, bunu kabul etti. Kendisi Mekke'ye döndüğü zaman eskisinden büyük bir düşmanlıkla karşılacağını tahmin ediyordu. Adama:

— Şehre varınca Şârik oğlu Annes'i bul ve kendisine de ki:

— Muhammed sana soruyor: Allah'ın emirlerini kavmine anlatıncaya kadar onu himâye eder misin?

Adam, gidip Annes'i buldu ve Resûlüllah (S.S.) 'in sözlerini kendisine tekrarladı. Annes, şu cevabı gönderdi:

— Muhammed'in kendisi Kureyş'e mensuptur. Ben ise değilim. İstediğini yapamam. Kureyş'den birisine başvurmalıdır.

Resûlüllah (S.S.) elçiye:

— Mekke'ye bir daha gider misin? diye sordu, Öbürü:

— Giderim, deyince, bu sefer şunları söyledi:

— Oraya varınca Amr oğlu Süheyl'in yanına git ve ona da ayni şeyleri söyle.

Elçi varıp Süheyl'i bularak olanları anlattı. Süheyl de bu isteği:

— Muhammed'e söyle. Ben, Lüvey oğlu Âmir boyundanım. Kendisi Kâab oğlu Mürre'den gelmektedir. Âmir oğulları ise, Kâab oğullarını himâye etmezler, diyerek reddetti.

Resûlüllah (S.S.):

— Peki bir daha aracılık eder misin? diye sordu. Adam,

— Ederim, dedi.

— Şu halde, bu sefer de Adiy oğlu Mut'im'i bul ve ayni şeyleri bir kere de ona söyle.

Mut'im, elçilikle geleni dinledikten sonra:

— Pekâlâ... Git kendisine söyle. Onu söylediği şekilde himâyeme alıyorum. Yarın sabah gelsin! dedi.

Ertesi sabah Mut'im, oğulları ve kardeşleriyle silâhlanarak Kâ'be'ye geldi.

Ebû Cehil onu görünce:

— Muhammed'e yardımda mı bulunacaksın? Yoksa onu himâye mi edeceksin? diye sordu.

Adiy oğlu:

— Himâye edeceğim, karşılığını verdi.

Bunun üzerine Ebû Cehil:

— Senin himâyende olan, bizim de himâyemizde sayılır, dedi.

Resûl-u Ekrem (S.S.), bunun üzerine Mekke'ye döndü ve yine orada yaşamağa başladı.

Medine'deki Yahudiler

RESÛL-Ü EKREM (S.S.) Efendimiz, bir gün Kâ'be'ye gelmişti. Müşrikler ise bir tarafa toplanmış oturuyorlardı. İçlerinde bulunan Ebû Cehil, alay olsun diye:

— Ey Abdimenâf oğulları... İşte Peygamberiniz geldi, dedi.

Ona Rebia oğlu Utbe karşılık verdi:

— Ey Ebû Cehil... Yâni bizden bir Peygamber veya bir hükümdar gelemez mi demek istiyorsun?

Ebû Cehil, mesele büyümesin diye sustu. Bu olay Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize haber verilince Utbe'nin yanına geldi ve:

— Ey Utbe, dedi. Vallahi senin bu gayretin ne Allah ve ne de onun Peygamberi içindir. Belki, sadece âile gayreti içindir.

Sonra Ebû Cehil'e döndü:

— Ey Ebû Cehil... Vallahi sen de aradan çok zaman geçmeden az gülecek, fakat çok ağlayacaksın...

Sonra da, herkese birden hitab etti:

— Ey Kureyş... Vallahi siz de aradan çok geçmeden şimdi istemediğiniz bu dini kabul edeceksiniz..

Daha evvel söylemiş olduğumuz gibi, o zamanlar Yesrib diye anılan Medine'de Yahudi çoktu. Şehrin etrafındaki bütün araziyi ele geçirmişler ve buralarda kendilerini müdafaa edecek kaleler yapmışlardı. Medine'liler ise, buraya Yemen tarafından göçmüşler ve Evs ve Hazrec adlı iki kardeşten iki kabile olarak üreyip türemişlerdi. İlk zamanlarda bunlarla Yesrib Yahudilerinin arası iyi idi. Hattâ, müşterek düşmanlarına karşı bir ittifak bile yapmışlardı. Lâkin, Yahudiler kuvvetlendikten sonra bu ittifakı bozarak onları idareleri altına almışlardı Bir ara Fetyûn adlı birisi Yahudilerin başına geçmişti. Kendisi, gayet ahlâksız bir herifti. Evlenecek her kızın ilk gecesini kendisiyle geçirmesi usulünü koymuş ve bunu zorla kabul ettirmişti. Bu yüzden, sonunda bir isyan çıktı. Yesrib'li Arapların başkanı Aclân oğlu Mâlik, evlenecek kız kardeşinin Fetyûn'un koynuna girmesine tahammül edemiyerek kılığını değiştirip ona refakat etmiş ve böylece sarayına girdikten sonra bu ahlâksız Yahudiyi öldürüp Suriye'ye kaçarak Gassan'lılardan Ebû Cebele'ye iltica etmişti. Hıristiyan Gassan'lılar, esasen Yahudilere düşmandılar.

Ebû Cebele, Mâlik'in hareketini çok beğenmiş, sonra bir ordunun başında bulunduğu halde Yesrib'e gelmişti. Yahudiler, bundan çok kuşkulandılarsa da, kalelerine güveniyorlardı. Bununla beraber, Ebû Cebele'nin müzakere teklifini kabul ettiler ve en ileri gelenleri onun tertiplediği ziyafete vardılar Ebû Cebele ise, hepsini yakalatıp kafalarını kestirdi. Böylece, Yahudilerin Yesrib'deki üstünlükleri sona erdi. Arabar da bunun üzerine kendilerini icabında korumak için şehir civarında bazı kaleler yaptılar ve bu sâyede rahatça yaşadılar.

Lâkin, bir müddet sonra, Evs ve Hazrec kabilelerinin arası açıldı. İki boy, sık sık çatışır ve savaşır oldu. Nihayet aralarında Buas savaşı koptu. Bu savaş, son derece sert ve şiddetli geçmiş, iki tarafın hemen bütün ileri gelenleri maktul düşmüşlerdi

Bu savaşta yenilen Evs'liler, Kureyş'den yardım ve himâye istemek üzere Mekke'ye bir hey'et gönderdiler. Bunların arasında Muaz oğlu İyas adlı birisi de vardı. Resûl-ü Ekrem (S.S.), onların geldiğini duyunca yanlarına gitti. Kendilerine bir miktar Kur'an-ı Kerim okudu ve onları İslâma dâvet etti. Evs'liler de, Hazrec'liler gibi putperestti. Lâkin, her iki boy Yahudilerle uzun müddet bir arada yaşadıkları ve çeşitli münasebetlerde bulundukları için doğru din hakkında Mekke'lilere göre daha çok bilgi sahibi idiler. Hattâ Yahudiler onlara:

— Allah'ın bir Peygamber göndermesi yaklaşmıştır. O gelince biz hemen kendisine tâbi olacağız ve o sayede sizi mahvedeceğiz, derlerdi.

Bu yüzden, Kur'an-ı Kerim onlara tesir etti. Hattâ Muaz oğlu İyas arkadaşlarına:

— Bu zâtın bizi dâvet ettiği şey, bizim buraya gelmekteki maksadımızdan daha hayırlıdır, dedi.

Lâkin, hey'etin reisi olan Ebûlhayser, Kureyş'lileri kızdırmamak için yerden bir avuç çakıl taşı alarak İyas'ın suratına fırlattı ve:

— Biz buraya bunun için gelmedik. Asıl işimize bakalım, diye bağırdı.

Bununla beraber, Ebû Cehil, pek ağır ve kabul edilmez şartlar ileri sürdüğü için hey'et eli boş döndü Mekke'liler, ticaretle meşgul olurlardı. Bu yüzden de esasen daha çok ziraat ve hayvancılık ile uğraşan Yesrib'lileri aşağı görürlerdi.

Bir rivâyete göre ise, bu hey'etin gelişi Buas savasından evveldi ve maksatları da Hazrec'e karşı Kureyş'den yardım istemekti. Dönüşlerinde savaş kopmuş, yardım göremiyen Evs'liler yenilmiş, Muaz oğlu İyas ile evvelce kendisinden bahsettiğimiz Sâmit oğlu Süveyd bu savaşta ölmüşlerdir. Bu ikinci rivâyet, daha doğru olarak kabul edilmiştir.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) ise, sonsuz bir gayretle İslâmı yaymağa çalışıyordu. Bir gün Mekke'nin dışındaki Akabe mevkiinde otururken bir kaç kişinin oradan geçtiğini gördü. Kendilerini yanına çağırıp:

— Siz, kimlerdensiniz? diye sordu.

Onlar:

— Yesrib'den, Hazrec oğullarındanız, karşılığını verdiler.

— Siz, Yahudilerle dost musunuz?

— Dost değil ama, müttefikiz.

— Size bir şey söylemek istiyorum. Oturmaz mısınız?

Hazrec'liler, onun pek kuvvetli şahsiyetinin tesiri altında kalmış olduklarından:

— Hay hay, buyur, söyle... diyerek yakınına oturdular.

Akabe bîatı

RESÛLÛLLH (S.S.), Bunun üzerine bir miktar Kur'an-ı Kerim okudu ve sonra kendisinin Cenab-ı Hak tarafından gönderilmiş bir Peygamber olduğunu söyleyip onları İslâma dâvet etti.

Hazrec'liler dinledikleri nin derin etkisi içinde bulundukları halde birbirlerine bakarak:

— Vallahi, Yahudilerin yakında gelceeğini söylediği zat işte budur, dediler.

Sonra, birden bir endişeye kapıldılar.

— Sakın Yahudiler ona inanmakta ve getirmiş olduğu dini kabul etmekte bizden öne geçmesinler.

Bunun üzerine altısı birden İslâmı kabul etti ki onlar da şu zâtlardır:

1 — Âmir oğlu Hz. Kutbe (R.A.)
2 — Zürare oğlu Hz. Es'ad (R.A.)
3 — Mâlik oğlu Hz. Rşfi (R.A.)
4 — Hâris oğlu Hz. Avf (R.A.)
5 — Abdullah oğlu Hz. Câbir (R.A.)
6 — Âmir oğlu Hz. Ukbe (R.A.)

Resûl-ü Ekrem (S.S.), içlerinden Mâlik oğlu Hz. Râfi (R.A.)'e, kendisine vahyolunan Âyetlerden bir kısmını vermiştir. Bu pek gayretli ve yiğit Müslüman, ileride göreceğimiz Uhud savaşında şehid düşmüştür

İşte, Hazrec'lilerden bu altı kişinin Akabe'de İslâmı kabul ve Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize tâbi olmalarına Akabe biati denilir. İşte Yesrib halkından İslâmla ilk aydınlanan bu altı zattır. Hicretten sonra Medinetün-Nebevî = Peygamberin şehri ve kısaca Medine adını almış olan bu şehir Müslümanları, Resûlüllah (S.S.) Efendimize çok yardım ettikleri için Ensâr = Yardımcılar diye anılmışlardır.

Medine'lilerin en büyük derdi, Hazrec ve Evs kabileleri arasındaki düşmanlıktı. Müthiş Buas savaşı ise, bunu bütün korkunçluğu ile ortaya koymuş bulunuyordu. Şimdi bir barış devrinde idiler, ancak bu hal her ân bozulabilirdi. Çünkü kalben birbirlerine düşman bulunuyorlardı. Bunun için İslâmla aydınlanan bu altı kişi, içlerini hemen Peygamber Efendimize döktüler:

— Biz, Medine'lileri görünüşte barış içinde, lâkin birbirine düşman iki bölük halinde bıraktık. Bütün ümidimiz, Allah'ın senin sayende ve senin getirdiğin din sayesinde Hazrec ile Evs'i barıştırmasıdır. Biz, esasen iki kardeş kabile iken aramıza hiç yoktan düşmanlık girdi. Şimdi, geri döneceğiz ve hepsini İslâma çağıracağız. İslâm, onları yine bir araya getirir ve eskisi gibi kardeşlik duygularıyle bağlarsa, muhakkak ki sen aramızda en sayılan ve en aziz bir kimse olacaksın.

Resûl-ü Ekrem (S.S.):

— Gidiniz ve onlara Allah'ın dinini öğretip kendilerini buna dâvet ediniz. İslâm gayreti, her

gayretin üstündedir ve muhakkak ki insanlar arasında bütün düşmanlıkları ve anlaşmazlıkları kaldırır, karşılığını verdi.

Akabe biati, Resûlûllah (S.S.) Efendimizin İslâmı yayma uğrunda katlandığı gayretlerin en mühim sonuçlarından biriydi. Kafile, Yesrib'e döndü. Bu altı kişiden her biri, kendi dost ve yakınlarına ve diğer kimselere İslâmın ne olduğunu anlatıp öğretmeğe başladılar ve onları bilhassa geleceği beklenilen son zaman Peygamberini Yahudilerden evvel tanımağa teşvik ettiler.

Cenab-ı Hakkın inayeti ile, İslâm dini böylece Medine'de sür'atle yayıldı. Mekke'liler ve Yahudiler tarafından hep aşağı görülegelmiş olan Ensâr, şimdi İslâm ile iftihar ediyor ve kendilerini üstün görüyorlardı. İslâmın Medine'de yayılışındaki sür'at hususunda yalnız şunu kaydedelim ki öbür hac mevsimine kadar, yâni bir yıl içinde Medine'de, içinde oturanlardan en az birisinin Müslümanlığı kabul etmemiş olduğu bir tek ev kalmamıştı. Bunun yanında, hepsi birden şevkle şslâma girmiş pek çok aile de vardı. Ancak, bunlar İslâmiyeti yalnız bir tek olan Allah'a inanmak ve O'nun gönderdiği Peygamberi kabul etmek olarak biliyorlar, Kur'an-ı Kerim'in o güne kadar gelen bütün Âyetleriyle İslâmın koyduğu yasak ve emirleri ve ibâdet şeklini öğrenmemiş bulunuyorlardı. Bu yüzden ertesi hac yılında Ensârdan on iki kişi gelip yine Akabe'de Resûlûllah (S.S.) ile buluştular. Bunların beşi, bir yıl evvel onunla görüşen ve İslâmla şereflenen kimselerdi. İçlerinden yalnız Hâris oğlu Câbir gelememişti. Geri kalanların ikisi Evs kabilesinden olmak üzere İslâmı duyup kabul etmiş olanlardı. Bunlar, Peygamber Efendimizin huzurunda Müslüman olduklarını söylemek, ona tâbi olacaklarını bildirmek ve İslâm dinine âid Allah'ın diğer emirlerini öğrenmek için gelmişlerdi. Buna ikinci Akabe biati denilir ve burada hazır bulunan kimseler şunlardır:

1 — Zürâe oğlu Hz. Es'ad (R.A.)
2 — Hâris oğlu Hz. Avf (R.A.)
3 — Mâlik oğlu Hz. Râfi (R.A.)
4 — Âmir oğlu Hz. Ukbe (R.A.)
6 — Hz. Afs'ın kardeşi Hâris oğlu Hz. Muaz (R.A.)
7 — Sâmit oğlu Hz. Ubâde (R.A.)
8 — Abbas oğlu Hz. Ebû Abdurrahman Yezid (R.A.)
10 — Abdülkays oğlu Hz. Zevkan (R.A.)

Evs'lilerden:

11 — Sâide oğlu Hz. Üveym (R.A.)
12 — Teyyehan oğlu Hz. Ebülheysem (R.A.)

Bu son zâtın, ilk altı kişi ile beraber birinci Akabe biatinde de bulunduğunu rivâyet edenler olmuştur. Meselâ, Allâme Şibli, bu aradadır.

Muaz oğlu Saad ve Hüzayr oğlu Esid İslâm'ı kabul ediyor

BU ON İKİ kişi yurdlarına dönmeden evvel Resûlûllah (S.S.) dan kendilerine İslâm dinini tamamen öğretecek birisini yanlarına katmasını istediler. Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz de bunun üzerine, İslâmla ilk şereflenenlerden ve o güne kadar inmiş Kur'an-ı Kerim Âyetlerinin hepsini öğrenmiş olanlardan Hâşim oğlu boyuna mensup Ümeyr oğlu Hz. Mus'ab (R.A.) ı yanlarına verdi. Medine'ye döndükleri zaman bu beldenin en itibarlı kişilerinden Zürâe oğlu Hz. Es'ad (R.A.), kendisini evinde misafir etti. Hz. Mus'ab (R.A.), Medine'lileri evlerinde ziyaret ederek onlara Kur'an-ı Kerim'in o güne kadar inmiş olan Âyetlerini okur, Müslümanlığın esaslarını ve teferrüatını öğretirdi. İslâm, Medine'de bu sâyede daha sür'atle yayılmaktaydı. Kısa zamanda Medine ile Kûbâ arasındaki her âileye sızdı. Yalnız Katme, Vakıf ve Vâil âileleri istisnâ teşkil ediyor, henüz İslâma girmeğe karar veremiyorlardı.

Bu arada Zürâre oğlu da büyük gayret göstermekteydi. Meselâ bir gün Hz. Mus'ab (R.A.) ı alıp Abdüleşhel oğullarının mahallesine götürdü. Burada, onların bahçesinde Bi'r-i Marak diye anılan kuyunun başında bir kısım Ensâr ile oturdular. Bu sırada Evs kabilesinin başkanı Muaz oğlu Saad ile aynı kabileden yine o derece itibarlı bulunan Hüzayr oğlu Esid, bunu haber aldılar. Her ikisi de henüz müşrikdiler ve üstelik İslâma düşman bulunuyorlardı. Muaz, Hz. Mus'ab R.A.) ın geldiğini duyunca, Esid'e:

— Bizim aramızdan bâzılarını, bilhassa zaîf olanları azdırmak ve atalarının dininden döndürmek üzere birisi gelmiş. Git, onu korkutup bu işden vazgeçir ve bizim mahallemize girmesine engel ol, dedi.

Esid:

— Bu işi neden kendin yapmayıp bana ısmarlıyorsun? diye sorunca da, şu karşılığı verdi:

— Onu, Zürâre oğlu Es'ad himâye ediyor. Zürâre oğlu ise, bildiğin gibi benim akrabam, teyzezâdemdir. Böyle olmasaydı bu işi ben yapardım.

Esid, bunun üzerine mızrağını almış ve toplantı yerine gitmişti.

Zürâre oğlu Hz. Es'ad (R.A.), bu sırada yanında bulunduğu Hz. Mus'ab (R.A.) a:

— Şu elinde mızrak bulunduğu halde gelen Evs kabilesinin ulusudur. Bunu kazanırsak belki de bütün Evs'i kazanırız. Ona göre davran... diye fısıldadı.

— Öyle yapar, ona İslâmiyeti güzel güzel anlatırım. Yeter ki otursun.

Esid hiddetli bir tavırla:

— Buraya neden geldiniz? diye sordu. Hali

ardırmak ve atalarının dininden döndürmek mi istiyorsunuz?

Hz. Mus'ab (R.A.), yumuşak bir sesle:

— Oturup beni dinler misin? karşılığını verdi. Eğer söylediklerimi beğenirsen kabul eder, beğenmezsen kabul etmezsin...

Esîd, aklı başında bir adamdı:

— Doğru ve insaflı konuştun, dedi ve onların yanına oturdu.

Bunun üzerine Hz. Mus'ab (R.A.), kendilerine bir miktar Kur'an-ı Kerim okudu. Esîd, daha bu Âyetleri dinlerken, kendisine kabulü henüz teklif edilmemiş olan İslâm ve îmân ışığı yüzünde parıldamağa başlamıştı. Sonra dinin esasları kendilerine izah edildi. Esîd, Kur'an-ı Kerim karşısında âdeta kendisinden geçmişti:

— Bunlar ne güzel sözler...

Sonra, sordu:

— Bu dine girmek için ne yapmak lâzım?

Kendisine, izah edildi:

— Bütün vücudunu tertemiz yıkayacak, sonra Şahadet kelimesini, yânî Allah'dan başka Tanrı bulunmadığını ve Muhammed'in O'nun kulu ve Peygamberi olduğunu dilinle söyleyecek ve kalbinle tasdik edeceksin. Sonra da sana târif edeceğimiz şekilde iki rek'at namaz kılacaksın. Bu, İslâmın başta gelen ibâdetidir.

Esîd, hemen yerinden fırladı. Yıkanıp gusletti. Elbiselerini de temizledikten sonra Şahadet kelimesini cân ve gönülden söyleyerek İslâm ile şereflendi ve arkasından kendisine târif edilen şekilde iki rek'at namaz kıldı.

Bu iş sona erince, dünyaya yeniden doğmuş gibi oldu. Kalbi îmân ile ve îmânın verdiği o anlaşılmaz şevk ile dolmuştu. Orada bulunanlara:

— Ben, arkamda öyle birisini bıraktım ki eğer o da İslâmı kabul ederse bütün Evs kabul eder, dedi ve mızrağını bıraktığı yerden alıp Muaz oğlu Saad'ın yanına döndü. Saad, onu bekliyordu. Hz. Esîd (R.A.) in geldiğini görünce:

— Ey Esîd, dedi, vallahi yanımdan ayrıldığın zamankinden başka bir yüzle geri dönüyorsun... dedi.

Sonra:

— Ne yaptın? diye sordu.

Öbürü, şu karşılığı verdi:

— Zürâre oğlu ile misafirine rastladım. Lâkin, onlarda hiç bir zararlı hal görmedim. Bununla beraber kendilerine dinlerini yaymamalarını söyledim. Bana:

— İstediğin gibi hareket ederiz, dediler.

Sonra da, şunları söyledi:

— Ben, aynı zamanda Hârise oğullarının Zürâre oğlu Es'ad'ı öldürmek üzere harekete geçtiklerini duydum. Halbuki o, senin teyzezâdendir. Bu yüzden onu koruyacağını bildikleri halde buna teşebbüs ediyorlar.

Saad, bu sözleri duyunca hiddetle yerinden fırladı ve Hz. Esîd (R.A.) in elinden mızrağını kaparak oraya doğru yollandı. Lâkin Bîr-i Marab'a vardığı zaman oradakilerin telâşsız halde olduklarını ve sükûnetle oturduklarını gördü. Bundan da arkadaşının kendisine sırf bu meclise gitmesi için bu oyunu oynadığını anlayarak hiddetli bir tavırla yanlarına oturdu ve Zürâre oğluna lâkabı ile hitab ederek:

— Ey Ebû Ümame, dedi. Eğer aramızda akrabalık bulunmasaydı, sen bu mahalleye gelemez ve bizim sevmediğimiz bu işi yapamazdın.

Hz. Es'ad (R.A.) ise, sessizce oturmakta olan Hz. Mus'ab (R.A.) a döndü:

— Ey Umeyr oğlu... Yanına öyle ulu ve nüfuzlu bir kimse geldi ki eğer İslâmı kabul ederse bütün kabilesi de ona tâbi olacaktır.

Bunun üzerine Hz. Mus'ab (R.A.), tatlı bir sesle Muaz oğlu Saad'a hitab etti:

— Beni dinlemek ister misin? Eğer söyleyeceğim şeyleri kalbin kabul ederse ne âlâ... Yok, bunlardan hoşlanmazsan biz de kalkıp gideriz.

Mızrağını yanına saplayıp dikmiş olan Saad:

— Doğru konuştun... Söyle bakalım, dedi.

Hz. Saad'ın (R.A.) kabilesi müslüman oluyor.

HZ. MUS'AB (R.A.), bunun üzerine ona da bir miktar Kur'an-ı Kerim okuyup İslâmın esaslarını anlattı. Onun da yüzünde îmân nûru belirip ayağa fırlayarak:

— Bu dine girmek için ne yapmak lâzım? diye sordu.

Kendisine, aynı şeyleri söylediler. Hepsini hemen yerine getirerek o da İslâm ile aydınlandı. Sonra, kabilesinin yanına döndü. Onlar kendisini görünce:

— Ey Saad... Yüzünde başka bir hal var, dediler.

O zaman Hz. Saad (R.A.) kendilerine sordu:

— Benim sizler arasındaki mevkiim ve derecem nedir?

Evs'liler:

— Sen bizim ulumuz ve başkanımızsın. Üstelik de, en akıllı olanımızsın, karşılığını verdiler.

— O halde sizler İslâmı kabul etmeden içinizden her hangi birisiyle konuşmak bana haram olsun!..

Onlar:

— Bizden istediğin nasıl bir şeydir? dediler.

Hz. Saad (R.A.), şu karşılığı verdi:

— Allah'dan başka Tanrı olmadığına ve Muhammed'in O'nun kulu ve Peygamberi olduğuna

inanacaksınız. Bunu, dilinizle söyleyip kalbinizle tasdik edeceksiniz.

O gün akşama kadar Abdüleşhel oğullarının aylusunda İslâm ile şereflenmiyen kalmadı. Evs'lerden yalnız Hatme, Vâil ve Vakıf oğulları boyları İslâmı kabul etmediler. Onların İslâmı kabul etmemelerinde en büyük rolü oynayan ise, aralarında büyük itibar sahibi bulunan Eslet oğlu Ebû Kays'dır. Nitekim bu zât ancak Bedir savaşından sonra İslâm ile aydınlananlardandır.

Umeyr oğlu Hz. Mus'ab (R.A.), bundan sonra Medine'den Mekke'ye döndü. Çünkü vazifesi sona ermiş ve bunu çok güzel şekilde başarmış bulunuyordu.

İslâmı kabul etmiş olan Ensâr ise, hac mevsiminde yanında müşrik arkadaşları da bulunduğu halde Medine'den ayrılıp Mekke'ye doğru yollandılar. Yolda, arkadaşlarından ayrıldılar. Maksadları Akabe'ye gidip Resûlüllah (S.S.) ile buluşmaktı.

Mâlik oğlu Hz. Kâab (R.A.) diyor ki:

— Biz, kendi kabilemizden olan hacılarla birlikte yola çıkmıştık. Yolda namaz kıldık. İslâm dininin hükümlerini iyice öğrenmiş bulunuyorduk. En büyüğümüz olan Mârur oğlu Berâ bize:

— Benim aklıma bir şey geldi. Bunu kabul edip etmiyeceğinizi bilmiyorum, dedi.

— Nedir? diye sorduk.

— Ben, namaz kılarken Kâ'be'yi arkama almamayı düşündüm. Namazımı, yüzümü ona doğru çevirerek kılacağım.

Kendisine:

— Vallahi biz Allah Elçisinin yüzümüzü ancak Kudüs tarafına döndürüp namaz kılınacağını haber verdiğini duyduk. Biz, onun söylediklerine karşı gelmek istemiyoruz, dedik.

Lâkin o, sözümüzü kabul etmiyerek:

— Ben namazımı Kâ'be tarafına dönerek kılacağım, diye ısrar etti. Biz, kendisini ayıbladıksa da o, Mekke'ye varıncaya kadar hep böyle yaptı. Oraya vardığımız zaman:

— Ey kardeşimin oğlu... Yüzümü Kâ'be'ye dönüp namaz kıldığım için içime bir şüphe düştü. Beni Resûlüllah (S.S.) katına götür. Kendisinden bunu soracağım, dedi.

Bunun üzerine Resûlüllah (S.S.) ın yanına gitmek üzere yerimizden kalktık. Kendisini daha evvel görmemiş olduğumuz için şahsen tanımıyorduk. Yolda Mekke halkından birisine rastladık ve kendisine Resûlüllah (S.S.) ın nerede bulunduğunu sorduk. Bize:

— Kendisini tanıyor musunuz? diye sordu.

— Hayır, dedik.

— Peki, Abdülmuttalib oğlu Abbas'ı tanıyor musunuz?

— Evet, tanıyoruz. Çünkü alış veriş için şehrimize gelir.

— O halde, Kâ'be'ye varıp yanına oturanı görünce yanına gidin, odur. Çünkü daima Abbas ile beraber oturur.

Bunun üzerine Kâ'be'ye gittik ve Abbas'ın yanında oturan Resûlüllah (S.S.) ı görerek sevindik ve selâm verip yanına oturduk. Resûlüllah:

— Ey Abbas, bunlar kimlerdir? diye sordu.

Abbas:

— Bunlar, kendi kavimlerinin ulularıdır Mârur oğlu Berâ ve Mâlik oğlu Kâab'dır, dedi ve bizim kimler olduğumuzu kendisine izah etti.

Bunun üzerine Berâ söze başladı:

— Ey Resûlüllah... Ben, Allah'ın beni doğru yola iletmesi sayesinde Müslüman olmuştum. Sonra yola çıktım. Namaz kılarken Kâ'be'yi arkamda bulundurmak istemedim ve ona dönerek namaz kıldım. Arkadaşlarım, bu hususta bana muhalefet ettiler. Ben ise, buna devam ettim. Lâkin, içime bir şüphe düştü. Bu hususta ne dersin?

Resûlüllah (S.S.), şu karşılığı verdi:

— Biraz daha sabretmiş olsaydın, kıbleyi görürdün.

Sonra, mübarek yüzünü Kudüs tarafına dönerek namaza durdu. Berâ ile ben, ona uyarak böylece namaza durduk.

Yetmiş kişi İslâm için Akabe'ye geliyor

HACCI tamamladıktan sonra biz Medine'li yetmiş Müslüman, Bayramın üçüncü günü Akabe'de Resûlüllah (S.S.) ile görüşmeğe karar verdik ve Müşrik arkadaşlarımızdan gizlice ayrılıp, Yalnız içlerinden Haram oğlu Ebû Câbir Amr'a:

— Sen, bizim eşrafımızdansın. Eğer bâtıl dini bırakmazsan yarın kıyamet gününde cehennem ateşinin odunu olmandan korkuyoruz, dedik ve Resûlüllah (S.S.) ile Akabe'de buluşacağımızı haber verdik. Bunun üzerine, hemen İslâmı kabul etti. Bizler, gecenin üçte biri geçtikten sonra yerimizden süzülüp kimse görmeden Akabe'ye doğru yollandık. Evvelce söylediğim gibi, yetmiş kişi idik. Aramızda iki de kadın vardı. Bunlardan birisi Kâab'ın kızı Nesîbe, öbürü Adiy oğlu Amr'ın kızı Esmâ idi.

Böylece Ensâr, Akabe'de toplandılar ve Resûlüllah (S.S.) ın gelişini beklediler. Nihayet, yanında amcası Abbas bulunduğu halde geldi. Abbas, o zamanlar henüz müşrikti, lâkin Resûlüllah (S.S.) ı himâye ediyor ve işini kolaylaştırıyordu. Nitekim, söze o başladı ve ensâra hitab ederek:

— Bu zâta neden bîat edeceğinizi biliyor musunuz? diye sordu.

Onlar:

— Evet, biliyoruz, dediler.

— Siz bu zâta İslâm uğrunda her milletle savaşmak için söz veriyor musunuz? Eğer bu sebebden dolayı malınız ve servetiniz tükenerek içinizden ileri gelenleriniz öldükten sonra kendisini terk

edeceksiniz, bu işe hiç girişmeyin ve bundan şimdiden vazgeçin. Çünkü sonradan dediğim gibi yapacak olursanız, vallahi bu size hem dünya ve hem de âhiret için bir rezalet olacaktır. Ama, malınız ve servetiniz tükendiği ve ileri gelenleriniz öldükleri halde onu terketmiyeceksiniz kendisine biat ediniz... Çünkü bu size hem dünya ve hem de âhiret için hayırlı olacaktır.

Ensâr bunun üzerine Resûlüllah (S.S.) Efendimize:

— Biz sana mal ve servetimizi feda etmek şartiyle biat ediyoruz dediler ve:

— Bu fedakârlığımızın karşılığı ne olacak? diye sordular.

Resûl-ü Ekrem (S.S.):

— Cennet! karşılığını verdi.

— Şu halde elini uzat...

Peygamber Efendimiz, mübarek elini uzattı. Hepsi kendisine biat ettiler.

Bir rivâyete göre Abbas bu sözleri, biat edeceklerin neler yükleneceklerini kendilerine iyice izah için, diğer bir rivâyete göre düşünmek isteyeceklerini hesaplayıp biati bir gece ertelemek ve bu suretle buna başkalarının ve bilhassa Selûl oğlu Übeyyi oğlu Abdullah'ın da katılmasını sağlamak maksadiyle söylemişti.

Rivâyete göre bu sırada Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin elini tutarak ilk biat eden Neccâr oğullarından Zürâre oğlu Es'ad ve Abdüleşhel oğullarından ise Teyyehan oğlu Ebülhayşem'dir. Diğer bir rivâyete göre de ilk biat eden Mârur oğlu Berâ'dır. Allâme Şiblî ise, Abbas'ın sözlerine karşı onun:

— Biz kılıçların gölgesinde yetişmiş kimseleriz, dediğini, Ebülheysem'in ise Peygamber Efendimize:

— Ey Resûlüllah... Bilirsiniz ki bizim Yahudilerle bir takım bağlarımız, anlaşmalarımız var. Bizim Müslüman oluşumuzla bunlar ortadan kalkacaktır. Yalnız senden şunu isteriz. Başarıya ulaştıktan sonra bizleri bırakıp doğduğun yere dönmel demiş ve Resulüllah (S.S.) ın buna:

— Hayır... Öyle bir şey olamaz. Bugünden itibaren benim kanım sizin kanınızdır. Siz, benimsiniz ve ben, sizinim, cevabını vermiş olduğunu kaydeder.

Ensâr, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Hazretlerine şu şekilde biat etmişlerdi:

«Allah'a asla ortak koşmayacağız. Hırsızlık ve zinâ etmeyeceğiz. Çocukları öldürmeyeceğiz ve Allah'ın Peygamberine hak olan her hususta itâat edeceğiz.»

Onlar, bu şekilde biat ediyorlarken Zürâre oğlu Hz. Es'ad (R.A.) kendilerine:

— Bu taahhüdünüzün mânasını iyice anlıyor musunuz? Bunun bütün Arablara, bütün Acemlere ve hattâ bütün insanlara savaş ilânı demek olduğunu idrâk ediyor musunuz? diye sormakta ve onlardan:

— Evet, taahhüdümüzün bütün bu mânalarını anlıyoruz, cevabını almaktaydı.

Hattâ Nazlı oğlu Ubâde oğlu Hz. Abdullah (R.A.):

— Ey Resûlüllah. Vallahi eğer arzu edersen şimdi kılıçlarımızı çeker ve Minâ'da toplanmış olan müşriklerin üzerine yürürüz, demiş ve ondan:

— Şimdilik buna memur değilim, cevabını almıştı. Bu da ensârın ne derece büyük ve sağlam imân sahibi olduklarını anlatmaktadır.

Oniki Nakib

RESÛL-Ü EKREM (S.S.) Efendimiz, bundan sonra onların arasında oniki nakib seçti. Bunların dokuzu Hazrec'den ve üçü Evs'den olup hepsi kendi boylarının başkanlarıydı. Bunların İslâma geçişi ise, kendi boylarının da Müslümanlığı kabul etmeleri demekti.

Bu oniki nakib, şu kimselerdir:

1 — Huzayr oğlu Hz. Esid (R.A.) Evs'lilerdendi. Müslüman oluşunu evvelce nakletmiştik. Babası Buas savaşında kumandandı.

2 — Teyyehan oğlu Hz. Ebülheysem (R.A.). Evs'lilerdendir. kinci Akabe Biatinde bulunmuştur.

3 — Huseyme oğlu Hz. Saad (R.A.). Bedir savaşında şehid düşmüştür.

4 — Zürâre oğlu Hz. Es'ad. Birinci Akabe Biatinde bulunmuş, İslâmın Medine'de yayılması uğrunda büyük gayret göstermiştir. Kendisi Ensâr'a imamlık ederdi.

5 — Rebi oğlu Hz. Saad (R.A.). Uhud savaşında şehid düşmüştür.

6 — Revâhe oğlu Hz. Abdullah. Tanınmış bir şairdi. Mûte savaşında şehid düşmüştür.

7 — Ubade oğlu Hz. Saad (R.A.). Ashabın tanınmışlarındandı. Resûlüllah (S.S.) ın vefatı üzerine Hilâfet meselesini ortaya ilk atandır.

8 — Amr oğlu Hz. Münzir (R.A.). Bi'r-i Maûne'de şehid düşmüştür.

9 — Mârur oğlu Hz. Berâ (R.A.). Resulüllah (S.S.) Mekke'den Medine'ye hicretlerinden evvel hakkın rahmetine kavuşmuştur.

10 — Amr oğlu Hz. Abdullah (R.A.). Uhud savaşında şehid düşmüştür.

11 — Sâmit oğlu Ubade. İkinci Akabe Biatinde bulunmuştur.

12 — Mâlik oğlu Hz. Rafi (R.A.). Birinci Akabe

Biatinde bulunmuştur. Uhud savaşında şehid düşmüştür.

Resûlûllah (S.S.), bundan sonra Ensârın konak yerlerine dönmelerine müsaade etti. Onlar da geri dönüp uyudular. Lâkin, Kureyş'liler, meseleyi duymuşlardı. Ertesi sabah onların yanına gelip:

— Sizin bizlerden bâzılarımızı yanınıza alıp şehrinize götürmek ve onlarla birlikte bize karşı savaşmak üzere ona buna biatte bulunduğunuzu duyduk. Halbuki vallahi biz bütün Arab kabilelerinden en çok sizinle savaşmaktan nefret ederiz, dediler.

Ensâr ile birlikte konaklamış olan ve bu olaylardan habersiz bulunan Medine'li müşrikler yerlerinden kalkıp böyle bir şeyden haberleri olmadığına ve bu gibi bir işe teşebbüs etmemiş bulunduklarına dair yemin ettiler. Kureyş'liler, onlara inandılar ve işin aslını anlamıyarak bunun sadece bir dedikodu olduğunu sandılar, dönüp gittiler.

Üçüncü Akabe Biatinde bulunanlar Medine'ye döndükten sonra Müslüman olduklarını açığa vurarak İslâmı yaymağa başladılar. Onların boyları içinde eski dinlerini bırakmıyan yalnız bâzı ihtiyarlar kalmıştı. Meselâ bunlardan birisi Cemuh oğlu Amr idi. Halbuki onun oğlu Muaz Müslüman olmuş ve kendi boyundan yedi gençle birlikte Akabe Biatinde bulunmuştu.

Ensâr dönüp gittikten sonra ise Resûlûllah (S.S.) Efendimiz, ashabına Medine'ye göç müsaadesini verdi. Hattâ, bir kısmına bunu emir de etti. Kendilerine: —

— Cenab-ı Hak, sizi Ensâr ile kardeş etmiştir. Onların yurdunu sizler için bir emniyet yurdu kılmıştır, diyordu.

Bunun üzerine, Müslümanlar birer ikişer Yesrib'e göçmeğe başladılar. Kendisi ise, bu hususta, Allah'ın emrini bekliyordu. Esasen daha evvel Medine'ye göçen olmuştu. Meselâ Mahzûm oğullarından Abdülesed oğlu Hz. Ebû Seleme (R.A.), daha Akabe Biatinden bir yıl evvel hicret etmiş bulunuyordu.

Kendisinden sonra ise şu dört zât Medine'ye hicret etmişlerdir:

1 — Cahş oğlu Hz. Abdullah (R.A.)

2 — Cahş oğlu Hz. Ebû Ahmed (R.A.)

3 — Rebia oğlu Hz. Âmir (R.A.)

4 — Onun zevcesi Hz. Leylâ (R.A.)

Hz. Ebû Ahmed (R.A.), anadan doğma kördü. Kendisini götürecek kimse de bulamamıştı. Buna rağmen tek başına yola çıkmış ve Allah'ın inâyeti ile Medine'ye varmıştı.

Göç, durmadan devam ediyordu. Nihayet bir gün geldi ki Mekke'de Resûlûllah (S.S.) ın yanında sâdece Hz. Ebû Bekir (R.A.), ve Hz. Ali (K.V.) kaldılar. Sonunda Hz. Ebû Bekir (R.A.), de göç için izin istediyse de, Resûl-ü Ekrem (S.S.) den şu cevabı aldı.

— Acele etme ey Ebû Bekir, çünkü, Allah'ın sana bir yol arkadaşı bulması umulur.

Resûlûllah (S.S.), yakında kendisinin de Cenab-ı Hak'dan hicret izni alacağını hissediyordu. Lâkin, bunun nereye olacağını bilmemekteydi. Bir gece rüyasında hicret yerini bahçeli ve ağaçlıklı bir yer olarak görmüş, bundan da Yemâme'ye göçeceğini tahmin etmişti. Halbuki aslında rüyasında gördüğü yer Medine idi.

Mi'râc

KENDİSİ Mekke'de yalnız kalınca müşriklerin busbütün zulümlerine uğramağa başlamıştı. Ancak, bütün bunlara pervasızca göğüs geriyor ve katlanıyordu. Mekke civarında yaşayan ve İslâmı kabul etmiş bulunan nüfuzlu kabile başkanları, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizi himâyeye hazır olduklarını söylemişlerdi. Hattâ içlerinden sağlam kaleye sahip bulunan Amr oğlu Hz. Tufeyl (R.A.), onu buraya dâvet etmiş, fakat Cenab-ı Hak tarafından emir bekleyen Resûlûllah (S.S.) bu yüzden dâveti kabul edememişti.

Hicretten evvel geçen olayların en mühimmi ise, şüphesiz ki Mi'râc'dır. Bu olay, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin Hak katına yükselişidir. Bize Kur'an-ı Kerim'in İsrâ Sûresi olayı haber vermektedir. Mi'râc'ın mânevî şekilde, yâni bir rüyâ halinde mi yoksa maddî şekilde yâni, cismen mi olduğu meselesi İslâm üleması arasında kesin şekilde halledilmiştir. Çünkü Kur'an-ı Kerim'de olaydan bahs ederken:

— Kulunu bir gecede Mescid-i Harâm'dan (yâni Kâ'be'den) Mescid-i Aksâ'ya (yâni Kudüs'deki mâbede) göndereni (Allah'ı) her kusurdan münezzehtir.. diye buyurulmaktadır.

Arabcada gönderme mânasına gelen bir çok kelime vardır. İsâl, İrsâl, İsrâ gibi. Bunlardan İsrâ, yalnız maddî şeyler hakkında kullanılır. Yukarıda andığımız âyette de İsrâ kelimesi kullanılmış ve olay da Resûlûllah (S.S.) Efendimiz tarafından bu şekilde izâh edilmiş olduğundan Mi'râc'ın maddeten ve cismen cereyan ettiğinden şüphe etmek asla câiz olamaz.

Mi'râc, hicretten iki buçuk yıl evvelki Receb ayının 26 ncı Pazartesi gününü 27 nci Salı gününe bağlayan gece vâki olmuştur. Resûlûllah (S.S.), o gece amcası Ebû Tâlib'in kızı Ümmi Hâni'nin evinde misafir olarak bulunuyordu. İlkönce, Kâ'be'den alınarak Mescid-i Aksâ'ya götürülmüştür. Kendisi, uyuduğu sırada Cebrâil (A.S.) gelerek uykusundan uyandırdı ve Cenab-ı Hak'kın selâmını bildirdikten sonra:

— Mi'râc olacak, Allah'ın katına yüceleceksin ve Ondan doğruca emirler alacaksın, dedi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) ise:

— Hazırım ey Cebrâil! cevabını verdi.

Cebrâil (A.S.), bunun üzerine kendisini evvelâ alıp Kâ'be'ye götürdü. Göğsünü yarıp kalbini çıkartarak Zemzem ile yıkamak suretiyle onu Allah'ın izniyle bütün dünya endişelerinden temizledi ve altın bir tastan göğsünü hikmet ve imânla doldurdu. Sonra, kendisini Kudüs'e ulaştıracak olan Burak'a bindirdi.

Resûlüllah (S.S.), Burak'ı şöyle târif eder:

— Katırdan küçük, lâkin merkebden büyük, iki ayağını gözünün nihayetine kadar basan bir hayvan.

Gerçi Cenab-ı Hak, Resûlünü yanına yüceltmek için böyle vasıtalara muhtaç değil ise de, kendisinin hâbbül-esbâb, yâni sebeblerin yaratıcısı olduğunu da unutmamak lâzımdır. Yâni, Cenab-ı Hak bir şey yaratmadan evvel onun sebeblerini yaratır. Bir olay için de vasıtalar. Allah, metafizik âlemin olduğu gibi, fizik âlemin de yaratıcısı ve düzenleyicisidir ve bu iki âlemin şaşmaz ve değişmez kanunlarını vaz'etmiştir. Onların biribirine teması ânında fizik âlemden metafizik âleme veya metafizik âlemden fizik âleme geçerken bu iki âlemin kanunları bir noktada birleşecek, sonra biribirlerinden ayrılacaktır.

Bu arada Elmalılı Küçük Hamdi Efendi merhum tefsirinde Burak ve Berk, yâni yıldırım sözünün aynı kökten geldiğini ifade ile Burak sözünün şimşek ve yıldırım sür'atini anlattığını ileri sürmüşse de, biz bu hususta Peygamber Efendimizin hadisini kabul ile yetiniyor ve Burak hâdisesini, insan idrâkinin metafizik âlemle temas edebilmesi için bir vasıta olarak görüyoruz.

Resûlüllah (S.S.), böylece Kudüs'e vardığı zaman gelip geçmiş bütün Nebi ve Resûl ruhları tarafından karşılandı. Onlar orada, Allah'ın emriyle kendisine tâbi olup ümmeti olma şerefini kazandılar. Bundan sonra Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, Cenab-ı Hakkın katına yükselecek başka bir vasıtaya nakledildi. Kendisi bunun için:

— İnsan oğullarının ruhları onunla yükselir.. buyurmaktadır.

Bununla yükselip dünyadan ve dünyaya âid göklerden uzaklaştı. Dünyanın da dahil bulunduğu galaksiden, yâni yıldızlar topluluğundan çıktı. Bu topluluk, beş milyar kadar yıldızı kapsar ve aralarında birinin ışığı diğerine binlerce yılda ulaşanlar vardır.

Resûlüllah (S.S.), yanında Cebrâil (A.S.) bulunduğu halde öbür semâların kapısına, yâni geciş yerine vardı. Cebrâil (A.S.):

— Kapıyı açınız!

Diye seslendi.

İçeriden:

— Kimsin? diye sordular.

— Cebrâil'im, cevabını verdi.

— Peki, yanındaki kimdir?

— Muhammed'dir.

— Kendisine Peygamberlik verilmiş olan Muhammed mi?

— Evet.

Bunun üzerine kapı hemen açıldı ve bu semâları koruyan ve maiyetinde yetmiş bin Melek bulunan İsmail adlı Melek Peygamber Efendimizi selâmladı. Bu yetmiş bin Meleğin herbirinin maiyetinde ise ayrıca yüzer bin Melek vardı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), buradan yedinci göğe kadar Meleklerin kanadları üzerinde yükseldi.

Birinci katta bir zâta rastladılar. Kendisi, yaradılmış olduğu gündenberi hiç değişmemişti. Ona, neslinden gelenlerin ruhları arzediliyor, eğer bu mü'min bir ruh ise:

— Hoş ruh... Hoş koku... Bunun kitabı İlliyinde olsun.

Eğer mü'min olmayan bir ruh ise:

— Kötü ruh... Kötü koku. Bunun kitabı Sicilde olsun, diyordu.

İlliyyin, Cennetin yüksek bir tabakası, Sicil ise, cehennemin aşağı bir katıdır. Böylece cennetlik ve cehennemlik olan ruhları biribirinden ayırmaktaydı.

Resûlüllah (S.S.):

— Bu zât kimdir? diye sordu.

Cebrâil (A.S.):

— Bu, senin baban ve bütün insanların babası olan Hz. Âdem'dir, cevabını verdi.

Bunun üzerine Hz. Âdem (A.S.):

— Merhaba ey sâlih nebi ve sâlih oğul.. diyerek Resûlüllah (S.S.) Efendimizi selâmladı. Onu öğdü ve hakkında hayır duada bulundu.

Bundan sonra, deve dudaklı kimseler gördü. Bunların dudakları kesiliyor ve ağızlarına ateşten birer taş konuluyor, bu taş içlerini tamamen yakıp kavurarak geri taraflarından çıkıyordu. Sonra bu, tekrarlanıyor ve durmadan devam ediliyordu.

Peygamber Efendimiz:

— Ya bunlar kimlerdir? diye sordu.

Cebrâil (A.S.) cevab verdi:

— Bunlar, dünyada zulüm ile yetim malı yiyenlerdir.

Yine bâzı kimseler gördü ki, vücutlarının deriler sırını gibi kesilmekte ve ağızlarına doldurulup:

— Yeyin! denilmekteydi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.):

— Peki, ya bunlar kimlerdir? dedi.

— Bunlar, insanların yüzüne karşı alay edip arkalarından söyleyenlerdir.

Üzerinde nefis kebablar bulunan sofralar kurulmuştu ve bunların etrafında oturanlar vardı. Lâkin, bu nefis kebablar yerine etraflarında bulunan kokmuş leşleri yemekteydiler.

— Bunların da kimler olduklarını bana söyler misin?

Cebrâil (A.S.), Resûl-ü Ekrem (S.S.) in bu suâlini şu şekilde cevaplandırdı:

— Bunlar, zinâ işlemiş olanlardır. Yâni Allahın helâl ettiğini bırakıp haram kıldığına rağbet etmişlerdir.

Karınları vücutlarından büyük kimseler gördü ki Cenab-ı Hakkı bırakıp Firavun'a ibâdet etmiş olanlar günde iki kere ateşle azâb edilmeğe götürülürlerken bulundukları yerden geçiyor, onlar kaçmak için fırlıyor, lâkin koca karınlarını kaldıramadıkları için yuvarlanıyor ve öbürleri onları çiğneyip geçiyorlardı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), bu manzarayı ibretle seyretti:

— Ya bunlar kimdir ey Cebrâil?

— Bunlar, faiz yeyiciler, yâni tefecilerdir.

En sonra bâzıları bacaklarından ve bâzıları memelerinden asılı kadınlar görüp bunların da kimler olduklarını sordu ve şu cevabı aldı:

— Zinâ eden ve çocuklarını öldüren kadınlardır.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), böylece göğün ikinci katına vardı.

Cenab-ı Hak'kın huzuruna varış

RESÛLÛLLAH (S.S.), göğün ikinci katında Hz. Yusuf (A.S.) ile ümmetine rastladı. Ona selâm verdi. Sonra sırasiyle üçüncü katta Hz. Yahyâ (A.S.) ile Hz. İsâ (A.S.), dördüncü katta Hz. İdris (A.S.) ile buluşup selâmlaştı. Beşinci katta ise, Hz. Karûn (A.S.) a rastladı. Etrafında ümmetinden pek azı vardı. Selâmını aldı. Göğün altıncı katında Hz. Mûsâ (A.S.) yı gördü. Yedinci katta ise büyük ceddi olan Hz. İbrâhim (A.S.) ile buluştu. Hz. İbrâhim (A.S.) ona:

— Merhaba ey sâlih nebî ve sâlih oğul! dedi.

Kendisi, sırtını Beyt-i Ma'mur'a dayamış bulunuyordu. Cebrâil (A.S.) ise, Resûl-ü Ekrem (S.S.)

BURAK HAKKINDA YEŞİLETÜN - NECAT NE DİYOR ?

Bel berü ey aşk oduna yanıcı
Kendini ma'şuka âşık sanıcı

Dinle gel mi'râcın ol şâhın ayân
Âşık isen aşk oduna durma yan

Ol hümâyûn baht, ol kadri yüce
Ümmü Hânî evine vardı gece

Anda iken nâgehân ol yüzü ak
Cennete var dedi Cebrâil'e Hak

Bir murassâ tâc bir hulle kemer
Hem dahi al bir Burâk-ı mu'teber

Ol Habibime ilet binsin anı
Arşımı seyreylesin görsün beni

Cebrâil çün cennete oldu revân
Gördü kim kırk bin Burak otlar hemân

İçlerinden bir Burak ağlar kati
Yemez içmez kalmamış hiç takati

Gölerinden yâşı Ceyhûn eylemiş
Ciğerini dert ile hûn eylemiş

Dedi Cebrâil nedir ağladığın
Hüzn ile cân ü ciğer dağladığın

Bâki yoldâşın yiyip içip gezer
Sen inlersin de cânın'ne sezer

Dedi kırk bin yıldürür kim ey Emin
Aşkdır bana yemek içmek hemin

Nâgehân bir ses işitti kulağım
Ol zamandan bilmezem solum sağım

Yâ Muhammed deyûben çağırdılar
Bu sedâ birle yürekler deldiler

Ol zamandan bilmezem ki nolmuşum
Ol âdın ıssına âşık olmuşum

Cenneti başıma aşkı dâr eder
Didemi leyl ü nehâr enhâr eder

Cebrâil eydür ki ana Ey Burak
Verdi Hak maksudunu kılma firak

Gel berü mâşûkuna götüreyim
Yüreğin zahmına merhem vurayım

Aldı Cebrâil Burak'ı ol zamân
Tâ Cenâb-ı Ahmed'e geldi hemân

Süleymân Çelebi

Efendimizi Beyt-i Ma'mûr'a soktu. O da orada iki rekât namaz kıldıktan sonra ulu bir ağaç gördü. Bu ağacın kökünden iki pınar fışkırıp iki tarafa iki nehir halinde akıyordu.

— Bunlar nedir? diye sordu.

Cebrâil (A.S.) şu cevabı verdi:

— Biri Rahmet nehri, öbürü Kevser'dir.

Resûlûllah (S.S.), evvelâ Rahmet nehrinde yıkandı. Böylece geçmiş ve gelecek her türlü hatâlardan, günahlardan mutlak şekilde arındı.

Sonra ikisi, Kevser nehri boyunca ilerlediler ve Sidre-i Müntehâ'ya vardılar. O zaman Cebrâil (A.S.):

— Ey Muhammed, dedi. Bana bu noktaya kadar izin vardır. Buradan ileri bir adım daha atarsam yanarım.

Sidre-i Müntehâ nedir?

Bu, bir Cennet ağacıdır. Üzerinde yumurta büyüklüğünden testi büyüklüğüne kadar meyvaları vardır. Göklerin en sonunda bulunduğu için nihayetteki mânasına olarak Müntehâ diye anılmıştır. Sidre ise, Arabistan kirazı demektir.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, ağacın yanına çıktı ve onun meyvalarının kırmızı, beyaz, mavi olmak üzere durmadan renkten renge girdiklerini gördü. Bu, Allah'a yakın olmanın heybetinden doğan bir haldi. Birden Refref geldi. Bu da Cenab-ı Hakka yaklaşma vasıtalarından bir vasıta idi. Resûlûllah, onunla, hicâb denilen yetmiş bin engeli aştı. Herbirinden geçerken Cenab-ı Hak:

— Ey Muhammed, gel! diye buyurmakta idi.

Böylece, nihayet Cenab-ı Hakkın huzuruna vardı. Ona (iki yay boyu, yahut daha da az) yaklaştı. Bu sözün arapçası Kaabe Kavseyn ev ednâdır. Bunun için Peygamber Efendimizin Mi'râc sırasında bu son vardığı makama, Kaabe Kavseyn makamı denilir.

Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruyor:

— Araları iki yay boyu kadar, yahut daha da az oldu. Allah, o ânda kuluna vahyedeceğini etti. (Muhammed'in) gözünün gördüğünü gönlü yalanladı... And olsun ki Rabbinin varlığının bütün delillerini gördü.

Yaradılış

RESÛLÛLLAH (S.S.), Cenab-ı Hakkın huzuruna dâhil olduğu zaman sonsuz bir haşyet ve târifi imkânsız bir heyecan içinde idi. Bu arada, dudakları arasından şu kelimeler gayrî ihtiyarî olarak döküldü:

— Her türlü öğüş, dua ve en güzel olan şeyler Allah'a mahsustur.

Cenab-ı Hak harf, kelime ve sesi vasıtasiyle olmadan Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize doğrudan doğruya hitab etti:

— Ey Peygamberim, sana selâm ve Allah'ın rahmeti ve bereketi olsun.

Resûlûllah (S.S.), cevap verdi:

— Selâm bizim üzerimize ve sâlih kulların üzerine olsun.

Bu sırada, Sidre-i Müntehâ'da bulunan Cebrâil (A.S.) bunları duyarak:

— Ben, Allah'dan başka Tanrı bulunmadığına ve Muhammed'in onun kulu ve Peygamberi olduğuna şahadet ederim, dedi.

Bütün bu sözleri bir araya getirirsek namaz-

SÜLEYMAN ÇELEBİ DİYOR Kİ...

Söyleşirken Cebrâil ile kelâm
Geldi Refref önüne verdi selâm

Aldı ol şâh-ı cihânı ol zaman
Sidreye gitti ve götürdü hemân

Gördü gök ehli ibâdette kamû
Herbiri bir türlü tâatta kamû
Hep gök ehli cümle karşı geldiler
Mustafa'ya izzet ikrâm ettiler

Merhaba hem ey Muhammed dediler
Ey şefâat kânı Ahmed dediler

Her biri kutluladı mi'râcını
Dediler giydin saâdet tâcını
Yürü kim meydan senindir bu gece
Sohbet-i sultan senindir bu gece

Çünkü kamusun görüp geçti öte
Vardı eristi O ulu hazrete
Ref'olup ol şâha yetmiş bin hicâb
Sırr-ı tevhid açdı yechinden nikab

Çünki geçti perdelerden ilerü
Dedi Rabbi: Yâ Muhammed gel berü

Şeş cihetten ol münezzeh zülcelâl
Bi kem ü keyf ana gösterdi cemâl

Âşikâre gördü Rabb-i İzzeti
Âhirette öyle görür ümmeti

larda oturduğumuz zaman okuduğumuz Tahiyyat meydana gelir ki arapçası şöyledir:

(— Ettehiyyâtü lillâhi vessalâvâti vettayyibât— Esselâmu aleyke yâ eyyühennebiyyü ve rahmetullahi ve berekâtühû — Vesselâmün aleynâ ve alâ ibâdillâhi sâlihin — Eşhedü en lâilâhe illâllah ve eşhedü enne Muhammeden abdühû ve resûlühû).

Cenab-ı Hak, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize hitab ederek selâmını, rahmetini ve bereketini ona bezletmişken sevgili Peygamberimiz Efendimiz Hazretleri bunu kabul ile beraber, ümmetinin bütün sâlih kullarına teşmil etmiştir.

Resûlüllah (S.S.), Cenab-ı Hakkın huzurunda yaradılışın sırrını öğrendi.

Peygamberimizden gelen bir Kudsî Hadis, Cenab-ı Hakkın şöyle buyurduğunu bildirmektedir:

— Ben gizli bir hazine idim ve bilinmeyi muhabbet ettim ve beni bilmeleri için halkı yarattım.

Böylece, hiç bir şeye ihtiyacı olmayan Cenab-ı Hak, kendisinin bilinmesini istemiş ve kendisini bilecek olanları yaratmıştır. Kendisi, her şeyi Zâtında toplamış, ebedî ve ezelî varlık, ebedî ve ezelî kudret, bilgi ve güzellik olarak tecelli etmiş ve bundan, gördüğümüz maddî âlem vücut bulmuştur. Bu tecelli kaybolduğu ânda maddî âlem de yok olur. Çünkü aslında Allah'dan başka bir şey yoktur.

Şair diyor ki:

Kendi hüsnün hûblar şeklinde peydâ eyledin
Çeşm-i âşıkdan dönüp sonra temaşâ eyledin

(Kendi güzelliğini, güzeller şeklinde yarattın, sonra dönüp onu ona âşık olanın gözüyle seyrettin.)

O, her şeyin yaratıcısı olan Yaradan'dır. O'ndan başka her şey ise yaratılmış olanlardır. Her şey O'na âşıktır, âşık olunan yalnız O'dur. Her şey O'nu sever, sevilen yalnız O'dur. Herkes O'nu bilmek ister, bilinmek istenen yalnız O'dur. Her şey O'nu anar, anılan yalnız O'dur.

İşte Mi'râc, bu iki taraflılığın buluşması, tecelli edenle tecelli edilenin bir araya gelmesidir. Bu buluşma ve bir araya gelme ise, arada bir vasıta bulunmadan olmuştur. Bu olay Kaalû belâ'dan beri ilk defa vâki ve bu şeref Resûlüllah (S.S.) Efendimize nasib oluyordu.

Kaalû belâ nedir?

Cenab-ı Hak, canlıları maddî olarak yaratmadan evvel onların ruhlarını yarattı ve bir meclisde toplayarak:

— Ben sizin Rabbiniz değil miyim? diye sordu.

Bunun arapçası:

— Elestü birabbikümdür. Bu yüzden de bu Meclise Elest Meclisi denir.

Ruhlar:

— Evet, dediler.

(Evet dediler) sözünün arapçası da (Kaalû belâ) dır.

Bu meclisde Cenab-ı Hak onlarla vasıtasız olarak bir arada bulunmuş ve kendilerine vasıtasız olarak hitab etmişti. İşte, aynı hal, ikinci defa Mi'râc'da olmuştur. Üçüncü defa da, âhirette vâki olacaktır.

Cenab-ı Hak, A'râf Sûresinde şöyle buyuruyor:

— (Ey Muhammed), Rabbin, Âdem oğlunun sulbünden soyunu devam ettirmiş ve onlara «Ben sizin Rabbiniz değil miyim?» demiş ve buna kendilerini şâhid tutmuştu. Onlar da «Evet» dediler. Bu; kıyamet günü «Bizim bundan haberimiz yoktu» derseniz veya «Daha evvel babalarımız Allah'a ortak koşmuşlardı, biz onlardan sonra gelen bir nesiliz. Bizi bâtıl şeyler işlemiş olanların yaptıklarından dolayı helâk eder misin?» derseniz diyedir.

50 rekât namaz

RESÛLÜLLH (S.S.), Cenab-ı Hakkın huzurunda bulunduğu sırada kendisine ne istersè verileceği söylendi. O ise, kendisi için istenecek her şeyc varmış olduğu halde, yalnız bir şey istedi:

Ümmetinin bağışlanmasını.

Cenab-ı Hak, bunu kabul etti ve ümmetini kendisine bağışladı.

İşte, bu yüzden yeryüzünde en büyük nîmet ve saâdet Muhammed ümmetinden olmaktır. Bunun için ona, getirdiği dine ve kendisine indirilen kitaba hiç tereddütsüz ve en saf bir gönülle inanmak ve onun sünnetlerini kabul etmek lâzımdır.

Böyle yapanlara ise Cenab-ı Hak, Cennetini ve Cemâlini vaad etmiştir.

Resûlüllah (S.Ş.) Efendimiz, Sidre-i Müntehâdan Kaabe Kavseyn'e doğru yükselirken arş'ı ve kürsü'yü görmüştür. Levh-ı Mahfûz denilen kader levhasına Cenab-ı Hakkın emriyle olacakları yazmakta bulunan kalemin bu sırada çıkardığı cızırtıyı duymuştur ve olanları sonradan anlatırken şöyle söylemiştir:

— Bunlar, insan gözlerinin görmediği, insan kulaklarının duymadığı, insan kalbine doğmamış şeylerdi.

Cenab-ı Hak, Peygamberine son olarak elli namaz farz etti. Sonra kendisine izin verdi. Resûlüllah dönüşte Hz. Mûsâ (A.S.) ya uğradı, O, kendisine:

— Allah sana ne emretti? diye sordu.

Resûlüllah (S.S.):

— Elli namaz, cevabını verdi.

— Geri dön ve hafifletilmesini dile. Çünkü ümmetin buna takat getiremez.

Peygamber Efendimiz döndü ve elli namazın hafifletilmesi duasında bulundu. Elli namaz, kırk namaza indirildi. Dönüşte Hz. Mûsâ (A.S.) bunu öğrenince:

— Bu da çoktur, dedi.

Resûlûllah (S.S.) yine döndü ve tekrar duada bulundu. On namaz daha indirildi. Lâkin Hz. Mûsâ (A.S.) bunu da çok bularak yine dönmesini tavsiye etti. Böylece, her defasında indirilip beş namaz farz oldu. Hz. Mûsâ (A.S.):

— Bunun da hafifletilmesini iste, deyince, Resûl-ü Ekrem (S.S.):

— Tekrar başvurmağa utanırım, dedi.

Bunun üzerine kendisine hitab edildi:

— Bu beş vakit, elli vakte bedeldir. Sevabı, on misilidir. İyi bir şey işlemeğe teşebbüs eden onu yapmazsa ona bir sevab yazılacak, yaparsa, on sevâb yazılacaktır. Kötü bir şey yapmağa teşebbüs eder ve yapmazsa günah yazılmıyacak, yaparsa bir günah yazılacaktır.

Resûlûllah (S.S.), kendisini birden yine Ümmi Hâni'nin evinde ve yatağında buldu. O sabah, Kureyş'in toplantı yerine vardı ve olanları anlattı. Müşrikler tabiî bunu inkâr ettiler. Müslümanlar, hayret içinde kaldılar. Hattâ, içlerinde tereddüde düşen oldu. Bunun üzerine Kureyş'den bir kalabalık Hz. Ebû Bekir (R.A.) e vardılar ve olanları anlattılar. Kendisi, hiç tereddütsüz:

— Mademki bunları söyledi, şüphesiz ki hepsi doğrudur, dedi.

Şaştılar:

— Demek ki, bütün bunlara rağmen sen onu tasdik ediyorsun?

— Evet... Hem bu kadar da değil. Ben onu bundan daha uzak gibi görünen şeylerde de tasdik ederim.

İşte Hz. Ebû Bekir (R.A.), bundan dolayı çok tasdik edici demek olan Sıddik ünvaniyle anılmıştır.

Lâkin, Kureyş'liler ona da inanmadılar. Nihayet aralarında konuşup hakikati meydana çıkarmağa karar verdiler. Tabiî, onların hakikat sandıkları hakikat olmayandı. Bildikleri bir şey vardı. Resûlûllah (S.S.) hiç bir zaman Kudüs'e gitmemiş ve Mescid-i Aksâ'yı görmemişti. Halbuki içlerinde Kudüs'e giden vardı. Hemen yanına gittiler ve kendisine:

— Mademki böyle şeyler anlatıyorsun, bize Mescid-i Aksâ'yı tarif et! dediler.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, bunun üzerine Mescid-i Aksâ'yı o kadar teferruatiyle anlattı ki, hepsi hayretler içinde kaldılar ve:

— Doğrusu, tam ve noksansız olarak tarif etlin, dediler.

Lâkin, imân kalblerine bir türlü doğmuyordu. Bu büyük mûcizeye daha yeni şâhid olmuşken bu sefer:

— Ama, bu o kadar mühim değil, diye tuttırdular. Bizim oradan bir kervanımız yola çıkmıştı. Bize ondan haber ver.

— Mescid-i Aksâ'dan Mekke'ye dönerken onlara Revha mevkiinde rastladım. Kaybolan bir develerini aramaktaydılar. Susamıştım. Yüklerindeki su kabını, alıp içtim ve yine yerine astım. Geldikleri zaman sorun, o kabda su bulabilmişler mi?

Onlar, bununla da kani olmadılar ve:

— Bize develerin sayısını, yüklerini ve görünüşlerini de anlat, dediler.

Resûlûllah (S.S.) hepsini anlattı ve sonunda:

— Kervanın en önünde alaca bir deve var. Üzerinde dikilmiş bir çuval bulunuyor, karşılığını verdi ve en sonra da kervanın geleceği günü ve Mekke'ye gün doğarken varacağını bildirdi.

Kendisine inananlar, buna da inandılar ve hattâ tahkike lüzum görmediler. İnanmıyanlar ise o gün Mekke'den çıkıp güneşin doğmasını beklediler. Seviniyor ve aralarında:

— Bugün onun yalancı olduğunu ispat edeceğiz, diye konuşuyorlardı. O sırada güneş doğdu ve aynı zamanda içlerinden biri:

— İşte kervan geliyor, diye bağırdı.

Bir başkası da seslendi:

— Önünde de bir alaca deve var.

Bir üçüncüsü kervanda bulunanları saydı. Resûlûllah (S.S.) ın söylediği kimselerdi. Kervan varınca su kabını sordular. Bir tanesi:

— Evet, dolu olarak yerine asmıştım. Sonra, Revha'da kaybolan devemizi aradık. Dönünce beş buldum, dedi.

Bütün bu açık mûcizeler, en imânsızı bile imâna getirmeğe yeterdi. Lâkin müşrikler:

— Bu, apaçık bir sihir... diyerek omuzlarını silkelemekle yetindiler.

Resûlûllah, bundan sonra beş vakit namaz emrini Müslümanlara bildirdi ve kendisinin Mi'râc'a varmasına karşılık:

— Namaz, Mü'minin Mi'râcıdır, buyurdu. Müslümanlar, hemen dört elle namaza sarıldılar.

Resûlûllah 20 rekât namaz kılardı.

CENAB-I HAKKIN farz ettiği namaz miktarı, sabah iki, öğle dört, ikindi dört, akşam üç ve yatsı dört olmak üzere on yedi rekâttı. Peygamber Efendimiz ise, ayrıca sabah farzından evvel iki, öğle farzından evvel dört ve sonra iki, ikindi farzından evvel dört, yatsı farzından evvel dört, sonra iki olmak üzere yirmi rekât daha kılmak âdetindeydi. Müslümanlar, bu sünneti de hemen benimsediler. Sonra da yatsı namazını müteakip üç rekât vitir kılmak vâcib oldu.

İlk namaz, sabah ve akşam olmak üzere ikişer rekâttı. Hz. Âyşe (R.A.) Validemiz:

— Farz olunduğu zaman, seferde ve hazarda

namaz ikişer rekâtlı. Sonra sefer namazı olduğu gibi kaldı. Hazar namazları arttırıldı, demiştir.

Namazlar günde iki kere sabah ve akşam ikişer rekât iken, Müzemmil Sûresinin baş tarafı inerek gece namazı farz oldu. Bir yıl sonra da farz olmaktan af edilerek isteyenin kılması şekline döndürüldü. Yâni nâfile namazı haline geldi. Bunun gibi, sünnet namazları ile Ramazanlarda kılınan teravih de nâfile namazlardandır. Yâni kılınması farz değildir, lâkin kılınırsa çok iyidir.

Resûlüllah (S.S.), yirmi rekât teravih namazını cemaatle üç kere kılmış ve sonra mescide çıkmamıştır. Çünkü, bu namaz Müslümanlar tarafından o kadar rağbet bulmuştu ki, Peygamber Efendimiz farz edilmesinden çekinmişti. Nitekim, tekrar cemaatle kılınması ancak Hz. Ömer (R.A.) in Halifeliği zamanındadır. İlk teravih ise, Hz. Ebû Zerr Gifari (R.A.) nin rivayetine gkre Bayrama yedi gün kala, yâni, Ramazan'ın yirmi üçünde kılınmıştır

Resûl-ü Ekrem (S.S.):

— Doğrusu Allah, erkek ve kadın her Müslümana bir gün ve bir gecede beş vakit namaz kılmasını farz etmiştir, diye buyurmak suretiyle farz olan namazları açıkça belli etmiştir. Yalnız, ileride görceceğimiz gibi, sonradan Cuma günü öğle namazı yerine iki rekâttan ibaret olan Cuma Namazı farz olmuştur.

Beş vakit namazın kılınma zamanları da şöyledir:

Sabah Namazı: Ortalığın hakiki aydınlanışından, güneşin doğmasından az evvele kadar.

Öğle Namazı: Güneşin en yüksek noktayı aşmasından dikili şeylerin gölgesinin kendi boyuna veya iki boyuna varmasına kadar. Cuma Namazının vakti de budur.

İkindi Namazı: Dikili şeylerin gölgesinin kendi boyuna veya iki boyuna varmasından güneşin batmasına kadar.

Akşam Namazı: Güneşin batmasından, batıdaki aydınlık ve kızıllığın tamamen kaybolmasına kadar.

Yatsı Namazı: Akşam namazı vaktinin sonundan Sabah Namazı vaktinin girmesinden az önceye kadar.

Mekke ve Medine halkı, barış ve anlaşma içinde yaşayagelmişlerdi. Ancak, liderlik Mekke halkında ve Kureyş kabilesindeydi. Evvelce de söylemiş olduğumuz gibi, Mekke'liler ticaretle meşgul olduklarından daha çok ziraat ve hayvancılıkla meşgul bulunan Medine'lileri kendilerinden aşağı görürlerdi. Bununla beraber, kız alıp vermek suretiyle arada akrabalıklar kurulmuştu. Şimdi ise, Müslümanlar Mekke'yi terkedip Medine'ye gitmişlerdi. Üstelik İslâm, burada sür'atle yayılmış ve tutunmuş bulunuyordu. Eğer bu din Medine'liler sayesinde Arab Yarımadasına yayılır ve çoğunluk tarafından benimsenirse Mekke'lilerin ve Kureyş'in eski itibarı kalmaz ve ikinci dereceye düşerlerdi. İşte, Müslümanların Medine'ye birer ikişer göçmelerine karşı evvelâ kayıtsız kalmış olan Mekke müşrikleri, bir müddet sonra bu endişeye kapıldılar ve meseleye bir hal çaresi bulmak üzere meşhur Dârünnedve'de toplandılar. Toplantı başladığı zaman geniş bir şala bürünmüş ve Necid'li bir kabile başkanı olduğunu söyleyen bir ihtiyar da gelip yanlarına oturdu. Halbuki bu, İblis idi. Toplantıda hazır bulunan Kureyş'in ileri gelenleri ise şunlardı:

Ümeyye oğullarından Harb oğlu Ebû Süfyan.

Abdüşşems oğullarından Rebia oğlu Utbe ve Rebia oğlu Şeybe.

Abdiddâr oğullarından Hâris oğlu Nadr.

Abdimenâf oğullarından Adiy oğlu Tuayme ve Mut'im oğlu Cübeyr.

Mahzûm oğullarından Hişâm oğlu Ebû Cehil.

Esed oğullarından Hişâm oğlu Ebülbahteri ile Esved oğlu Zem'a ve Hizâm oğlu Hakim.

Sehm oğullarından Haccac oğlu Nübeyt ve Haccac oğlu Münebbih.

Cümeyh oğullarından Halef oğlu Ümeyye.

Bunlardan başka, bir çok kimseler daha gelmişlerdi.

Herkes yerine oturunca söze şöyle başlandı:

— Bu adamın tuttuğu işin ne dereceye kadar inkişaf ettiğini hepimiz görüyor ve biliyoruz. Vallahi onun kendisine inanmış olanlarla bir olup bize saldırmıyacağından da emin değiliz. Şu halde, bu işe bir çare, bir tedbir aramak ve bulmak lâzım. Şimdi herkes, bu hususta düşündüğü çareyi söylesin.

Aralarından biri ilk olarak şu fikri ileri sürdü:

— Onu yakalayıp zincire vuralım ve hapse atalım. Burada ölünceye kadar kalsın.

İblis, buna itiraz etti:

— Bu düşüncenin doğru olmadığını söyleyeceğim. Onu hapse atarsanız, fikirleri ve emirleri kilitleyeceğiniz kapının dışında kalacak ve taraftarlarına ulaşacaktır. O zaman, onların kendisini elinizden almak için üzerinize saldırmıyacakları ne mâlûm? Çünkü bu gidişle ona tâbi olanların sayısının artıp sizin sayınızı aşması mümkündür. O zaman size kolaylıkla üstün geleceklerdir. Onun için başka bir şey düşünün.

Bunun üzerine bir başka fikir ortaya atıldı:

— Onu, şehrimizden sürüp çıkartalım. Nereye giderse gitsin. Böylece, ondan kurtulmuş oluruz. Aramızdaki dostluk da yeniden kurulur. Kendi işlerimizle meşgul olup dururuz.

İblis:

— Hayır, diye söze karıştı. Bu da işe yarar bir tedbir değil. Çünkü kendisini şehrinizden sürdüğünüz takdirde başka kabilelerin arasına gidecektir. Biliyorsunuz ki ifadesi güzel, sözleri tatlı ve mantığı kuvvetlidir. Bu sayede onları kandırıp kendi-

sine uydurur. Kabileler ona uyarlarsa üzerinize yürüyerek sizi ezerler ve idareleri altına alırlar. Böylece o, bu sefer Mekke'ye tam hâkim olur. Sizin ise, bütün kabilelere karşı koymanıza imkân yoktur. Bu yüzden onu şehrinizden sürmek şöyle dursun, kendisi çıkıp gitmek istese bile buna müsaade etmemelisiniz. Yesrib'in ona tâbi olanlarla dolduğu yetmez mi?

Nihayet, Ebû Cehil de söz aldı:

— Benim bu hususta bir fikrim var. Lâkin, bunun sizin düşündüklerinize uymadığını görüyorum

Hepsi birden:

— Söyle, nedir?.. diye sordular.

Bunun üzerine Ebû Cehil:

— Onu öldürmeliyiz, dedi.

Herkes sustu. Lâkin, Ebû Cehil devam etti:

— Tereddüdünüzün sebebini anlıyorum. Onu kim öldürürse onun boyu ile Abdimenâf oğulları arasında bir kan dâvasının çıkmasından ve sonra bunun her iki boya dost ve yakın olan boylara bulaşmasından endişe ediyorsunuz. Ama, bunun da çaresi var.

— Buna nasıl çare olabilir? Ey Ebû Cehil bilmez misin ki hiç bir boy, kendisine mensup birisinin öldürülmesine tahammül edemez. Bu yüzden bizim yurdumuzda ve öbür Arabların yurdunda nice kere işin kanlı savaşlara kadar döküldüğünü duymadın mı?

— Tabiî duydum.

— O halde?..

— Onu dediğiniz gibi, ancak bir boya mensup birisi öldürürse arada kan dâvası çıkar.

— Peki, bir boya mensup olmayan kimse var mı?

— Sözümü ters anladınız. Benim dediğim bu değil. Elbette herkes bir boya mensuptur ve onu öldürenle Abdimenâf oğulları arasında kan dâvası çıkar. Ama, bu işe bütün boylar katılırsa ne olur? Bir de onu düşününüz.

— Bu işe hepsi nasıl katılabilir?

— Çok kolay. Her boya mensup asil ve bahadır birer genç seçeriz. Hepsine birer kılıç veririz. Onlar hep birden bir tek insan imişler gibi Muhammed'i vurur ve öldürürler. Bu suretle de onun kanına bütün boylar katılmış olur. Abdimenâf oğulları bütün bu boylarla çarpışamıyacaklarına göre diyete razı olmak zorunda kalırlar. Biz de onlara bu kan bahasını öderiz. Mesele kalmaz. Böylece, Muhammed ortadan kalkınca, bu fitne de sona erer. Ona tâbi olanlar, tâbi olacak kimse bulamayınca yine bize dönerler. Biz, hiç bir şey olmamış gibi kendilerini kabul ederiz. Bu iş de kat'i şekilde sona erer ve bir müddet geçince unutulup gider.

Necid'li kabile şeyhi kılığındaki İblis, ayağa kalktı.

— İşte tedbir, budur ve sizin buna karşı ileri sürecek başka bir fikriniz de yoktur.

Bunun üzerine, Ebû Cehil'in fikri kabul edilerek Resûl-ü Ekrem (S.S.) in bu şekilde öldürülüp ortadan kaldırılmasına karar verildi.

Cebrail (A.S.) suikasti haber veriyor.

HALBUKİ her şeye kaadir olan Cenab-ı Hak, Onların bu düzenlerini boşa çıkaracaktı. Çünkü kendi Peygamberini müşriklere karşı koruyordu. Kur'an-ı Kerim'in ENFAL Sûresinde olaya şu âyetlerle temas edilir:

— Kâfirler seni hapsetmek veya öldürmek, yahud da sürmek için düzen kurmaktaydılar. Allah da onların düzenini bozuyordu. O, düzen bozucuların en iyisidir.

Nitekim, Dârünnedve'de suikast kararına varanlar henüz yerlerine dağılmadan Cebrâil (A.S.), Resûlüllah (S.S.) Efendimize gelip onların aldıkları kararı bildirerek:

— Bu gece, bundan evvel uyumuş olduğun yatakta yatma, dedi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), bunun üzerine Hz. Ali (K.V.) Efendimizi çağırıp kendisine şunları söyledi:

— Kureyş'li müşriklerinin, her boydan bir genç seçip silâhlandırarak bu gece beni öldürmeyi kararlaştırdıklarını Cebrâil bana haber verdi. Sen, benim yatağımda yatıp uyu. Yatarken benim yeşil hırkama bürün. Onlar, sana hiç zarar erîştiremiyeceklerdir. Ben ise, Cenab-ı Hak'dan Yesrib'e göç-

GEL...

Müştâk isen ger ol güle
Bülbül gibi efgâna gel
Ateşleri yok gönüle
Yanmazdan evvel yana gel

Terk et bu gurbet menzilin
Tut Kâbe-i vuslat yolun
Elden koma teslim elin
İsmâil ol kurbâna gel

Durma geri gel ileri
Bas ayağın yola yürü
Açık ise can gözleri
Dost ilini seyrâna gel

Keşf olsa vahdet âlemi
Vurma Enelhak'dan demi
Zapt eyle ey HAKKI femi
Âdâb ile erkâna gel.

me emrini almış bulunuyorum. Ebû Bekir'e, kendisini Sevr dağında bekleyeceğimi söylersin. Gelip beni bulsun ve beraberinde yiyecek, su ve Yesrib yolunu gösterecek bir rehber ve benim için olan deveyi getirsin, dedi. Sonra, kendisinde bulunan emanetleri ona tevdi edip sahiplerinin kimler olduğunu söyleyerek kendilerine vermesini söyledi.

Bu da garib bir durumdu. Kureyş, Resûlûllah (S.S.) Efendimize, nihayet canına kasdetmeğe karar verecek kadar düşmandı. Lâkin, içlerinden yine en çok onun doğruluğuna ve dürüstlüğüne güvendikleri için değeri fazla şeylerini ona emanet edip saklatırlardı.

Resûlûllah (S.S.), aslında son Dârünnedve toplantısından üç gün evvel Cenab-ı Hak tarafından Yesrib'e hicret etmek emrini almış bulunuyordu. Kendisi, evvelce gördüğümüz gibi, Hz. Ebû Bekir (R.A.) in hicretine izin vermemişti. Bunun üzerine Sıddîk kendisine:

— Sen kendin için Yesrib'e hicret izini verileceğini ümid ediyor musun? diye sormuş ve ondan:

— Evet, ümid ediyor ve hicret emrini bekliyorum, cevabını almıştı.

Bunun üzerine iki deve ayırıp bunları beslemeğe başladı. Resûlûllah (S.S.), kendisini ya sabahleyin veya akşamları ziyaret eder, bunun dışında evine gelmezdi.

HZ. MUHAMMED İN BENİ MUTELLEB KAVMİYLE SABAŞI.

Havanın çok sıcak olduğu bir gün tam öğle vakti geldi. Hz. Ebû Bekir (R.A.) onu görünce:

— Ey Resûlûllah... Her halde mühim bir şey ki geldin. Hayrola? diye sordu.

Resûlûllah (S.S.), içeriye girdikten sonra:

— İkimiz yalnız kalalım, dedi.

— Evde yabancı kimse yok. Kızlarım Esmâ ve Âyşe ile yalnız bulunuyorum.

O zaman Resûl-ü Ekrem (S.S.) durumu haber verdi:

— Ey Ebû Bekir... Bana Cenab-ı Hak'dan Yesrib'e hicret emri geldi.

Hz. Ebû Bekir (R.A.), heyecanla sordu:

— Ey Resûlûllah... Bu hicrette ben senin yoldaşın ve arkadaşın olacak mıyım?

Ve, büyük müjdeyi aldı:

— Evet, olacaksın. Benden haber bekle.

— Ey Resûlûllah... Bu günler için dört aydır iki deve beslemekteydim. Bunların birisini al.

— Alırım, lâkin bedeli karşılığında.

Hz. Ebû Bekir (R.A.), Resûl-ü Ekrem (S.S.) in bu hususta kararlı olduğunu gördüğü için bunu kabul zorunda kaldı. Deve yine onda duracak ve kendisi haber bekliyecekti. İlk merhale olarak Sevr dağındaki mağara seçilmişi. Hz. Ebû Bekir (R.A.) in kızı Hz. Âyşe (R.A.) Validemizin ablası ve Zübeyr oğlu Hz. Abdullah (R.A.) ın annesi Hz. Esmâ (R. A.), yolculuk için lüzumlu üç günlük azığı hazırlayıp bir kaba koyarak daha evvel Sevr dağındaki mağaraya götürdü.

Hz. Âyşe (R.A.) Validemizin ana bir, baba ayrı Hâris adlı bir kardeşi vardı. Onun babası Abdullah oğlu Âmir Müslüman olmuş ve Hz. Ebû Bekir (R. A.) tarafından satın alınıp âzad edilmiş, lâkin onu terketmemişti. Hz. Ebû Bekir (R.A.) kendisini çağırarak Sevr dağındaki mağarayı târif etti ve kendisine âid koyun sürüsünü akşamları buradan geçirmesini tenbih etti. Sonra bir rehber peyledi. Böylece, bütün hazırlıklar tamamlandı.

Resulullah (S.S.) suikastçıların üzerine toprak serpiyor.

RESÛL-Ü EKREM (S.S.), kendi aleyhine hazırlanan suikastı haber alınca, hicret zamanını ertesi akşam olarak kararlaştırmıştı. Olayların nasıl gelişeceğini bilemediği için Hz. Ebû Bekir (R.A.) ile görüşmek fırsatını bulup bulamıyacağını da bilmiyordu. Bu yüzden Hz. Ali (K. V.) ye de ona ulaşacak bir haber bırakmayı doğru bulmuştu. Çünkü o, sadece Cenab-ı Hakkın kendisine bildirdiklerini bilirdi. Kur'an-ı Kerim'de buyurulduğu gibi, bir kâhin değildi. Öbür insanlar gibi bir insandı. Yalnız, kendisine Peygamberlik verilmişti. Gaybı bilmek ise, ancak Allah'a mahsustu. Kendisine hicret emri gelmişti. Bunun için buna girişiyor ve muvaffak olacağına, Medine'ye ulaşacağına inanıyordu. Fakat, olayların bütün ayrıntılariyle nasıl geçeceği kendisine bildirilmemiş olduğundan gerisini Cenab-ı Hakka bırakıyor ve O'na tevekkül ediyordu.

Suikastçılar ise, o gece evi muhasara etmişlerdi. Başta Ebû Cehil olmak üzere Halef oğlu Ümeyye ile Âs oğlu Hakem ve Ebû Leheb de beraber bulunuyor ve bu hareketi idare ediyorlardı. Ebû Leheb ise, Abdimenâf oğullarından bulunduğu ve Resûlûllah (S.S.) ın amcası olduğu halde bu işe fiilen karışmaktan çekinmemişti. Çünkü ona karşı büyük bir kin ve düşmanlık besliyordu. Resûlûllah (S. S.) bir gün Kureyş meclisine gelerek:

— Ben sizi, önünüzdeki kıyamet gününün azâbiyle korkutmağa memurum. İmân ediniz, demiş, Ebû Leheb buna kızarak kendisine ağız dolusu söğüp saymak suretiyle hakarette bulunmuştu. Bunun üzerine Leheb Sûresi inmişti:

— Ebû Leheb'in elleri kurusun, yok olsun. Malı ve kazancı kendisine fayda vermiyecektir. Alevli ateşe yaslanacaktır. Karısı da boynunda bir ip olduğu halde ona odun taşıyacaktır.

İşte Ebû Leheb, kendi hakkında böyle bir Sûre inmesinden ve bunda karısından da bahsolunmasından çok tedirgin olmuş, buna fena halde içerlemişti. Çünkü kendisi Allah'a inanmadığı için bunların Resûlûllah (S.S.) tarafından uydurulduğunu sanıyordu. Bu yüzden onun can düşmanı kesilmiş, kendisiyle daima mücadele etmiş ve sonunda suikast işine de karışmıştı.

Bu hareketi ise, ayrıca milli geleneklere aykırı idi. Resûl-ü Ekrem (S.S.) ile aynı aileye mensup olup, ikisi de hem Abdimenâf oğlu, hem Hâşim oğlu, hem de Abdülmuttalib oğlu idiler. Bu yüzden onun canına kastedenlerle birleşmesi değil, aksine —düşünceleri birbirine ne kadar aykırı olursa olsun— böyle bir şeye kalkışanlara karşı müdafaa etmesi lâzımdı. Lâkin cahilâne kin ve hiddet, ona her şeyi unutturmuş bulunuyordu.

Bu sırada ise Ebû Cehil, evi sarmış ve bir kısmı kapısının önünde birikmiş olan suikastçıları, son ânda yapacakları işden vazgeçmemeleri için şu sözlerle kışkırtmaktaydı:

— Muhammed, kendisine tâbi olduğunuz takdirde Arabların ve Arab olmayan milletlerin hükümdarları olacağınızı, öldükten sonra dirileceğinizi ve dirildikten sonra da Ürdün bağları gibi güzel bağ ve bahçelerde yaşayacağınızı, kendisine tâbi olmazsanız sizleri boğazlıyacağını, dirildikten sonra sizin için hazırlanmış ateşte yanacağınızı söylüyor...

O, tam böyle konuşurken Resûl-ü Ekrem (S.S.) evin kapısından çıktı. Yerden bir avuç toprak alarak:

— Evet ey Ebû Cehil... Bu sözleri söyleyen benim. Bu cezaya uğrayacaklardan biri de sensin... dedi.

Lâkin Cenab-ı Hak, gözlerini perdelediği için, onlar kendisini görmüyorlardı. Resûlûllah (S.S.) ise bir taraftan:

— Ya-Sin. Ey Muhammed, Ben Hakim olan Kur'an'a and ederim ki, sen Allah tarafından doğru yol üzerinde gönderilmiş Peygamberlerdensin. Bu güçlü ve merhametli olan Allah'ın babaları uyarılmadığı için gafil kalmış bir milleti uyarman için indirdiği (Kitab) dır. And olsun ki, hüküm çoğunun aleyhine olarak gerçekleşmiştir. Bunun için artık inanmazlar. Boyunlarına, çenelerine kadar varan demir halkalar geçirmişizdir. Bunun için başları yukarı kalkıktır. Önlerine ve arkalarına sed çekmişizdir. Gözlerini perdelediğimizden artık göremezler Onları uyarsan da uyarmasan da birdir, inanmazlar.

Diyerek, Yâsin Sûresini okuyor, bir taraftan da elindeki toprağı üzerlerine saçıyordu. Onlar, abdal

DUŞMANIYLA SAVAŞAN HZ. MUHAMMED'İ (S.S), CEBRAİL MİKÂYİL VE EZRAİL'İN KORUMAYA GELMESİ

ahdal bakışmakta, lâkin kendisini görememekteydiler. Böylece aralarından geçip gitti.

Resûlûllah (S.S.), ilk iş olarak Kâ'be'ye vardı. Orada:

— Ey Mekke, Bütün dünyada en çok sevdiğim yer sensin. Lâkin senin evlâtların beni duvarlarının arasında rahatça yaşamağa bırakmıyorlar, dedi.

Bundan sonra Hz. Ebû Bekir (R.A.) in evine vardı. Sıddîk, onu büyük bir sevinç ve heyecanla karşıladı. Bir müddet sonra da pek hafif şekilde Tan yeri ağardı. Suikastçılar ise, hâlâ gaflet içinde bekliyorlardı. Birisi yanlarına yaklaşarak:

— Kuzum, siz burada ne bekleşiyorsunuz? diye sordu.

— Muhammed'i! dediler.

Öbürü güldü:

— Boş yere bekliyorsunuz...

— Neden boş yere beklediğimize hükmediyorsun. Biz, kendisini gözetledik ve eve girdiğini görerek. Sonra buradan ayrılmadık. Evi de muhasara ettik. Dışarıya çıkmış olsa kendisini görürdük.

— Vallahi ben onu evden çıkarken gördüm. Sizin başlarınıza toprak serperek geçip gitti.

Suikastçılar başlarını yokladılar ve topraklanmış olduğunu gördüler. Bunun üzerine uzanıp evin içine bakarak Resûlûllah (S.S.) ın yeşil hırkasına bürünmüş halde uyumakta olan Hz. Ali (K.V.) yi görerek:

— İşte Muhammed, hırkasına bürünmüş uyuyor, dediler ve yine yerlerine döndüler.

Çünkü Resûlûllah (S.S.) Efendimizi evinden çıkarken öldürmeğe karar vermişlerdi.

Nihayet ortalık aydınlanınca evin avlusuna doldular. Bu sırada, suikastçıların geleceğini bildiği halde, Peygamber Efendimize olan sarsılmaz imânı yüzünden onların kendisine bir zarar veremiyeceğine inanmış olduğu için derin ve rahat bir uykuya dalmış bulunan Hz. Ali (K.V.) uyanıp kalktı. Suikastçılar, onu görünce şaşkına döndüler ve üzerine hücum ederek yakasından tutup:

— Muhammed nerede? diye sordular.

O ise, kendilerine sükûnetle:

— Bilmiyorum, cevabını verdi. Ben onun bekçisi değilim.

Lâkin müşriklerin gözü dönmüştü. Kendilerinin bir oyuna geldiklerini, bu oyunda ise onun da parmağı bulunduğunu sezdiler. Bu yüzden Resûl-ü Ekrem (S.S.) in nerede olduğunu ancak onun bileceğini tahmin ederek bunu söylemesi için kendisini tehdid ettiler, hattâ dövdüler. Hiç bir cevap alamayınca da götürüp hapsettiler. Ancak, bir şey öğrenemediklerinden serbest bıraktılar. Buna sebeb de Abdülmuttalib oğullarından çekinmeleriydi. Çünkü onlar duruma müdahale ederlerse her iş yarım kalırdı. Esasen içlerinden Ebû Leheb'den başka bu işe karışan olmamıştı. Hattâ, henüz İslâma gelmemiş olan Hz. Abbas (R.A.) ın, ağabeysi Ebû Tâlib'in oğlunu yapılacak fena bir muameleye kayıtsız kalmıyacağını bilirlerdi. Üstelik asıl hedef de Hz. Ali (K.V.) değildi. Bu yüzden onun üzerinde fazla durmadılar.

Bu münasebetle şunu da kaydedelim ki Hz. Abbas (R.A.) gerçi açığa vurmamışsa da, bir çok hareketlerinden onun İslâma inanmış olduğu anlaşılmaktadır. Resûlûllah (S.S.) ın hemen daima yanında bulunarak onu korumağa çalışması ve üçüncü Akabe biatinde geçen olaylar, bunu açıkça anlatmaktadır. Ancak kendisi, İslâmını açığa vurmadan Peygamber Efendimizi daha iyi koruyacağını ve ona daha faydalı olacağını hesaplamıştı. Nitekim, daha sonra geçen olaylar da bunu göstermektedir.

Her tarafta Peygamber Efendimiz aranıyor

SUİKASTÇILAR ise, her tarafta Resûlûllah (S.S.) Efendimizi arıyorlardı. Ne çare ki, aramaları boşa çıkmaktaydı. Sonunda onu bulup getirene yüz deve verileceği ilân olundu. Bu, o zaman aşağı yukarı bir servet demekti. Bunun üzerine ne kadar serseri ve çapulcu müşrik varsa her tarafa dağılıp kendisini aramağa başladılar. Ancak hiç bir şey elde edemediler. Çünkü, Resûlûllah (S.S.), bu sırada Hz. Ebû Bekir (R.A.) [illegible] e bulunuyordu. Nitekim, akşama kadar da orada kaldı. Ortalık kararınca iki göç yoldaşı evin arka tarafından çıkıp şehri terkettiler ve Sevr dağına doğru yollandılar.

Sevr dağı, Mekke'den üç mil uzaklıktadır. Mağara ise dağın tepesindedir. Dağın eteğinden buraya kadar olan mesafe de bir mil kadardır. Dağın üstünden deniz görülmektedir. Burası Hirâ dağından daha yüksek olup onun gibi volkanik yapılı ve her türlü bitkiden mahrumdur.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) ile hicret yoldaşı Hz. Sıddîk Sevr'in eteğine vardıkları zaman ortalık iyice kararmıştı. Ayın yeryüzünü ışıklandırmadığı bir gece idi. İzleri belli olmasın diye yalınayak yürümüşlerdi. Dağı da aynı şekilde tırmandılar. Bu tırmanış ise, bir buçuk saat kadar sürdü. Son derece yorgun düştüler. Resûlûllah (S.S.) Efendimizin taşlardan örselenen ayakları kanamaktaydı. Yol boyunca durmadan Lâ ilâhe illâllah = Allah'dan başka Tanrı yoktur diyerek tevhid okumuştu. Sonra mağaraya girdiler. Resûlûllah (S.S.) yorgun başını Yâr-ı Gaarının, yâni mağaradaki dostunun göğsüne dayadı ve gözlerini yumdu. Hz. Ebû Bekir (R.A.) ona doğru eğilince, hâlâ tevhid kelimesini tekrarlamakta olduğunu duydu.

İşte bu hal, bu zamanda ve bu suretle meydana gelmiş bir Peygamber sünnetidir. Müslümanlar, güç ve sıkışık zamanlarında tevhid okuyarak selâmete ererler.

Bu sırada ise Ebû Cehil Mekke'de durmadan

Resûlüllah (S.S.) Efendimizi araştırmaktaydı. Arabların çok önem verdikleri mesken dokunulmazlığı bu vesile ile ihlâl ediliyor, ondan emir alan ve yüz devr vaadi ile gözleri dönen çapulcu ve ayak takımı her yere girip çıkıyor, kendilerine kimse engel olmağa cesaret edemiyordu.

Bir ara Hz. Ebû Bekir (R.A.) in de ortada bulunmadığı anlaşıldı. Bu haber, Ebû Cehil'i büsbütün kızdırdı. Hattâ bizzat evine seğirtip kendisine kapıyı açan Hz. Esmâ (R.A.) ya büyük bir hiddetle:

— Baban nerede? diye sordu.

Ondan:

— Bilmiyorum... cevabını alınca da yüzüne bütün kuvvetiyle bir tokat indirdi. Böylece, gelenekleri bir daha çiğneyerek kendisine mensub olmayan hür bir kadına el kaldırmış oldu. Onun bu hareketleri müşrikler arasında bile kınanıyor, lâkin kendisi hiç bir şeye aldırmıyordu. Âdeta kudurmuş gibiydi.

Bundan sonra Dârünnedve'ye koşup ve o... işin tertipleyicisi olup son toplantıda bulunanlara haber gönderdi. Hepsi, süklüm püklüm geldiler, durumu görüştüler. Sonunda:

— Muhammed'in Mekke'de bulunmadığı kesin olarak anlaşıldı. Şu halde şehri terkedip gitmiştir, kararını verdiler.

Aynı zamanda Necid'li kabile başkanı kılığındaki İblis'in, onun Mekke'den gitmesinin ne kadar tehlikeli olacağı hakkındaki sözlerini hatırladılar. O zaman Ebû Cehil:

— O ihtiyar nerede? diye sordu.

Lâkin, kimse kendisini bir daha görememişti:

— Her halde dönüp gitmiş olmalı... dediler ve bunun üzerinde fazla durmadılar.

Ebu Cehil bunun üzerine:

— Mademki Mekke'den çıktı, onu bulmalı ve bu işi bitirmeliyiz. Esasen çok uzağa gidememiştir, dedi.

Sonra:

— Iz keşfetmekte en usta kimdir? diye sordu.

— Alkame oğlu Gerz'dir, dediler.

— Şu halde kendisini bulun. Etrafı dikkatle araştırıp onun izini ve ne tarafa doğru gittiğini keşfetsin.

Hemen Alkame oğlunu buldular. Kendisi, hakikaten bu işde usta idi. Dikkatle araştırdıktan sonra:

— İki iz var, dedi. İki kişi Ebû Bekir'in evinin arka tarafından çıkmış ve şehrin dışına doğru gitmiş.

Bunun üzerine o önde, gözü dönmüş müşrikler arkada yola düzüldüler. Gerz, izleri maharetle takib ediyor, bir taraftan da:

— Bunlar sandallarını çıkarmışlar, yalınayak gidiyorlar, diyordu.

Müşrikler, heyecan içinde idiler:

— Aman izleri kaybetme.

Nihayet dağ tırmandılar ve mağaranın önüne vardılar. Alkame oğlu:

— İzler burada kayboluyor, dedi.

— Nasıl olur? Buradan göğe uçmadılar ya...

— Vallahi orasını bilmem. Benim anladığım, her iki izin de burada sona erdiğidir.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) ile Yâr-ı Gaar'ı onların konuştuklarını duymakta, etrafta dolaşmalarından doğan ayak seslerini işitmekteydiler. Resûl-ü Ekrem (S.S.) gayet sâkindi. Daima:

— Sabret, Allah'ın vaadi hakdır âyetini hatırlıyor ve bunu tekrarlıyordu.

Lâkin, Hz. Ebû Bekir (R.A.) telâşta idi. Bu telâşı ise kendisi için değil, Resûlüllah (S.S.) içindi. Onun kulağına eğilerek:

— Ey Resûlüllah, düşmanlar pek yaklaştı. Öyle ki, ayaklarının dibine baksalar bizi görürler. Beni öldürürlerse hiç bir kıymeti yok. Ama, sana bir şey olursa ümmetin mahvolur, dedi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) ayni sükûnetle:

— Mahzun olma. Şüphesiz Allah bizimle beraberdir, karşılığını verdi.

Kur'an-ı Kerim'in Tevbe Sûresinde, bu sözler aynen geçer.

Müşrikler ise, araştırmaya devam ediyorlardı. Bir ara Halef oğlu Ümeyye mağaranın kapısına yaklaştı

Buhari'ye en meşhur şerhi yazan Kastalani, Mevâhib-i Ledünniyye adlı eserinde diyor ki:

— Bir Akasya ağacı, dallarını uzatıp mağaranın ağzını örtmüş, son derece ürkek olmakla tanınmış bir çift yaban güvercini hemen oraya yuva yaparak dişisi yumurtlayıp üzerine yatmış ve bir örümcek mağaranın girilecek ağzını ağı ile örtüp kapatmıştı.

Halef oğlu Ümeyye'ye:

— Bir de şu mağaraya baksak! dediler.

Öbürü güldü:

— Allah akıllar versin... Örümceklerin henüz Muhammed doğmadan ördükleri ağların mağaranın ağzını kapatmış olduğunu görmüyor musunuz? Üstelik yaban güvercinlerinin yuva yapmasından buradan bir canlının geçmediği anlaşılıyor. Boşuna vakit kaybetmiyelim.

— Peki, ne yapacağız?

— Her halde ayni izlerden geri döndüler veya bunlar başkalarına âid izler.

— Yahud bu iş, onun her zaman yaptığı sihirlerden biri...

Böylece mağarayı aramadılar ve çekilip gittiler...

Hz. Ebu Bekir (R.A.) ın ayağını yılan sokuyor

MÜŞRİKLERİN defolup gitmesi üzerine Hz. Ebû Bekir (R.A.):

— Ey Resûlüllah, dedi. Eğer şöyle bir bakıverselerdi bizi görürlerdi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz ise, kendisine şu cevabı verdi:

— Üçüncüleri Allah olan o iki arkadaş için ya ne umardın?

Kendisi, son derece yorgun olduğu için başını tekrar Hz. Ebû Bekir (R.A.) in göğsüne dayayıp uykuya daldı. Bir müddet sonra ise Yâr-ı Gaar'ı biraz ötedeki bir deliğin içinde bir yılanın kıpırdadığını gördü. Bir taraftan onun dışarıya çıkıp Resûlüllah (S.S.) Efendimize bir zarar vermesinden korkuyor, bir taraftan da kendisini yorgun argın olarak daldığı uykudan uyandırmağa kıyamıyordu.

Nihayet, tek çareye başvurdu ve ayağını uzatarak topuğu ile deliği tıkadı. Lâkin, yılan hemen davranıp topuğunu soktu. Hz. Sıddîk, buna rağmen ayzğını çekmedi. Canı fena halde yandığı halde dişini sıktı ve öyle durdu. Fakat çektiği acının şiddetinden gözlerinden yaşlar fışkırıp bir tanesi Resûlüllah (S.S.) Efendimizin nurlu yüzüne damladı ve kendisini uyandırdı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.):

— Ne oldu ey Ebû Bekir? diye sordu.

Hz. Ebû Bekir (R.A.), ıztırabını belli etmemeğe çalışarak:

— Ayağımı bir şey soktu sanırım. Ama, zararı yok ey Resûlüllah... Sana feda olayım, cevabını verdi.

Resûlüllah (S.S.) baktı: Yılanın soktuğu yer kanamaktaydı. Yarayı ağzının mübârek suyu ile ıslattı. Ağrı hemen dindiği gibi zehirin tesiri de geçti.

Resûlüllah (S.S.) ile hicret yoldaşı bu mağarada üç gün üç gece kaldılar. Çünkü müşriklerin onları hâlâ aradığını ve ortalığı gözetlediğini tahmin ediyorlardı. Hz. Âmir, koyun sürüsünü her gün buradan geçirip onlara taze sağılmış süt temin ediyor, onlar bunu içiyor ve Hz. Esmâ (R.A.) nın hazırladığı arpa ekmeği ve kurutulmuş eti yiyerek karınlarını doyuruyorlardı. Yerlerini bilen Hz. Ebû Bekir (R.A.) in oğlu Hz. Abdulah (R.A.) da her gün kimseye görünmeden gizlice mağaraya gelerek Mekke'de olan biteni ve müşriklerin niyetlerini kendilerine anlatıyordu.

Dördüncü günü sabah erkenden Hz. Âmir (R. A.) onlara hem süt getirdi, hem de rehberin develerini getirmiş olduğunu haber verdi. Ureykıt oğlu Abdullah adını taşıyan rehber müşrik, lâkin namuslu, inanılır ve güvenilir bir adamdı. Hz. Abdullah (R.A.) bir gün evvel ona babasının emrini bildirip develeri getirmesini tenbih etmişti.

Hz. Âmir de kendilerine katıldığı için rehber dahil, dört kişilik kafile öğle vakti yola çıktı. Resûlüllah (S.S.), Hz. Ebû Bekir (R.A.) den satın aldığı ve Kasva adını koyduğu deveye binmişti. Sonradan savaş ve yolculuklarında çok zaman buna binmeyi tercih etmiştir.

Bir Çarşamba gününe rastlayan Milâdî 622 yılı Eylül ayının onikinci günü ve İskender takviminin 933 üncü yılı idi.

İlk merhalede durmadan yirmi dört saat yol aldılar. Sahile doğru ilerliyorlardı. Öğle vakti sıcak dayanılmaz bir hal aldı. O zaman Hz. Ebû Bekir (R.A.):

— Ey Resûlüllah, biraz dinleniniz, dedi.

Bu sırada Kudeyd denilen yere varmışlardı. Burada Ebû Ma'bed adlı bir bedevinin çadırı vardı. Hem acıkmış, hem de susamışlardı. Develerinden inip çadıra uğradılar. Süt veya hurma gibi bir şeyler varsa satın almak istiyorlardı. Lâkin, çadırın sahibi orada değildi. Karısı Huzaa kabilesinden Hz. Halid (R.A.) in kızı olup sonradan İslâmla aydınlanmış olan Hz. Atike (R.A.):

— Zevcim burada değil, dedi.

Hz. Ebû Bekir (R.A.):

— Biraz süt veya hurma satın almak istiyoruz. Bize satar mısın? diye sordu.

— Yazık ki, hiç bir şey yok,

O zaman Resûl-ü Ekrem (S.S.), orada duran bir koyunu gösterdi:

— Ya bu nedir?

Kadıncağız:

— Artık bir koyundur. Yürümeğe bile hali yok. Bu yüzden sürü ile gidemedi, dedi.

— Müsaade edersen sağalım.

— Sağın ama, sütü yoktur.

Resûlüllah (S.S.) koyunun yanına vardı. Evvelâ başını okşadı. Sonra besmele çekerek sağmaya koyuldu. Aynı zamanda:

— Bana büyücek bir kab getirin, dedi.

Kab, kısa zamanda sütle doldu. Resûlüllah (S. S.) Efendimiz, evvelâ kadına ikram etti. O isteyinceye kadar içtikten sonra aynı şekilde öbürlerine

CENÂB-I HAK BUYURUYOR Kİ

Kâfirler onu Mekke'den çıkardıkları zaman, mağarada bulunan iki kişiden biri olarak Allah ona yardım etmişti. Arkadaşına:

— Mahzun olma, şüphesiz Allah bizimle beraberdir, diyordu.

Allah, ona güven vermiş, onu görmediğiniz askerlerle desteklemiş, kâfirlerin sözlerini alçaltmıştı. Ancak Allah'ın sözü yücedir.

TEVBE Sûresi 40 ıncı âyet

içirdi. Nihayet, kendisi de içti. Sonra da koyunu yine sağmaya koyuldu. Kab dolunca herkes bir daha içti. Tekrar sağıp kabı doldurarak Hz. Atike (R. A.) ye:

Bu da sende kalsın, dedi.

Bu sırada Hz. Ebû Bekir (R.A.) toprağı temizlemiş ve Resûlüllah (S.S.) için dinlenecek bir yer hazırlamıştı. Güneş, alçalmağa başlayıncaya kadar burada kaldılar. Sonra Peygamber Efendimiz:

— Haydi, yolumuza devam edelim, diye buyurdu.

Yola çıkmadan evvel elini, yüzünü ve ağzını yıkadı. Mübârek ağzındaki suyu, çadırın yanında bulunan bir ağacın dibine püskürttü. Bu, dikenli bir ağaç olup yapraklarını yiyen develer hasta olurlardı. Kocası eve döndükten sonra Hz. Atike (R.A.), o günkü garib olayları anlattı ve süt dolu kabı göstererip:

— Bak, bize bir kafile uğradı. İçlerinden sâlih birisi şu hasta koyunu sağdı. İki kab dolusu sütü bize içirdi. Kendisi de içti. Sonra, üçüncü kabı doldurup bıraktı, dedi.

Kocası, biraz düşündükten sonra:

— Bana bunu yapanı tarif edebilir misin? diye sordu.

— Tabii... Çünkü hali hiç gözümün önünden gitmiyor. Ortadan biraz uzunca boylu, siyah saçlı ve siyah gözlü, yüzü ise gayet nurlu bir kimseydi.

Kocasının gözlerinden yaşlar fışkırdı:

— Vallahi bu Kureyş arasından çıktığı söylenen âhir zaman Peygamberidir. Keşke ben de burada bulunsaydım da kendisine biat edip dinine girseydim. Bunun bana nasib olmasını isterdim.

Hz. Ebû Ma'bed (R.A.) in bu duası kabul olunmuş ve kendisi daha sonra Peygamber Efendimizle görüşerek hem İslâm ile aydınlanmış ve hem de sahâbelik şerefine ermiştir.

Şecer-i Mübareke

O ağacın ve koyunun macerasını Hz. Atike (R. A.) sonradan şöyle anlatmıştır:

— O gece yattık. Ertesi sabah kalktığımız zaman ağacı tamamen değişmiş bulduk. Daha büyümüş ve serpilmiş ve meyvalar vermişti. Bu meyvalar mis gibi kokuyordu ve bal gibi tatlıydı. Kim yese, hem açlığı ve hem de susuzluğu geçmekteydi. Yapraklarını yiyen hasta hayvanlar hemen iyileşmekte, süt verenlerin ise sütü görülmemiş derecede artmaktaydı. Bundan dolayı ona Mübareke ismini koyduk. Onun şöhreti, çöldeki bütün bedeviler arasında yayıldı. Aralarında birisi hastalansa getirip meyvasından yedirirlerdi ve yiyen de iyileşirdi.

Bir gün, ağacın bütün yaprakları döküldü. Bir müddet sonra aynı gün Resûlüllah (S.S.) Efendimizin Hakkın Rahmetine eriştiğini duyduk. Sonra, yaprakları yeniden sürdü ve yine meyva verdi. Otuz sene sonra, aynı hal oldu. Bu sefer de Mü'minler İmamı ve Müslümanlar Halifesi Hz. Ali (K.V.) nin şehid edildiğini haber aldık. Mübareke, bu olaydan sonra bir daha meyva vermedi. Bununla beraber, yapraklarından yine faydalanılıyordu. Kocamla bir gün budaklarından birisinden kan aktığını gördük. Üstelik yaprakları da tamamen dökülmüştü. Bunun bir felâket haberi olduğunu anladık. Nitekim arkasından İmam Hüseyin (R.A.) Efendimizin Kerbelâda ehl-i beytiyle birlikte Yezidiler tarafından şehid edilmiş olduğunu duyduk ve ağladık. Ağaç ise, kuruyup gitti. Koyuna gelince, Hz. Ömer (R.A.) in Halifeliği çağına kadar yaşadı. En kurak zamanda, hiç bir hayvan yiyecek bulamazken, biz onu sağar ve istediğimiz kadar süt alırdık.

Müşrikler mükâfatı arttırıyorlar

DİĞER taraftan Resûlüllar (S.S.) ın Mekkeden uzaklaşmağa muvaffak olduğunun duyulması, müşrikler arasında büyük bir hiddet uyandırmıştı. Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem (S. S.) Efendimizle Hz. Ebû Bekir (R.A.) i yakalıyacak olana yüz deve verileceği ilân olundu ve bu, her tarafa duyuruldu. Haber, civarda oturan Kinâne kabilesine kadar varmıştı. Bu kabilenin Müdlic boyuna mensup Ceş'am oğlu Süraka, bu mükâfatı kazanmağa karar verdi. Evvelâ, oklarla fal baktı. Fal, olumsuz çıktı. Lâkin, yüz deve gözünü karartmıştı. Bunun için fala aldırış etmiyerek, atına atlayıp yola çıktı. O da, iyi bir iz takip ediciydi. Nitekim, bir müddet sonra kafilenin izlerini buldu. Evvelâ Hz. Ebû Ma'bed (R.A.) in çadırına varıp oradan bir haber almak istedi. Kafilenin ne zaman geçtiğini, içlerinde kimlerin bulunduğunu sordu. Lâkin, karı koca hiç bir şey söylemiyerek onu başlarından def ettiler. Süraka kuvvetli atına güveniyordu. Mahmuzlayıp izlerini takib ederek dört nala sürdü ve hicret kafilesine yetişti.

Onu ilk gören Hz. Sıddık oldu ve:

— Ey Resûlüllah... Birisi geliyor ve gelişi düşman gelişine benziyor. Galiba yakalandık, dedi.

Resûlüllah (S.S.) hiç telâşlanmadı:

— Allah bizimle beraberdir. O, bize hiç bir zarar eriştiremiyecektir.

Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerîm'de buyuruyor ki:

— Allah seni insanlardan korur. Doğrusu Allah kâfirlere yol göstermez.

Aynı anda, Süraka'nın atı yuvarlandı. Lâkin herif, yüz deve gayretiyle yerden kalkarak yine atına binip mahmuzladı. Bu sefer, hayvanın ayakları dizlerine yakın kuma gömüldü ve taş gibi yerinde kaldı. Süraka, bunun üzerine büyük bir korku ve paniğe kapılıp bulunduğu yerden:

— Ey Muhammed, bana dua et, bu halden kurtulayım. Böyle yaparsan vallahi geriden gelen obür arayıcıları şaşırtır, başka tarafa savarım, diye seslendi.

Resûlûllah (S.S.) dua etti. Süraka, bulunduğu halden kurtularak Peygamber Efendimizin huzuruna geldi. Bu apaçık mûcize yüzünden İslâmın ergeç üstün geleceğine aklı kestiği için:

— Ey Muhammed... Bana bir aman kâğıdı ver. Vallahi üç gün müddetle kimseye bir şey söylemem.

HAZRET-İ MUHAMMED (S.S.) ABDEST ALIYOR

O zamana kadar da varacağın yere varırsın, dedi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.):

— Peki, neden peşimize düştün? diye sordu.

— Kureyş sizi yakalıyacak olana yüz deve vaad etti. Ben, fakir bir adamım. Buna tamah ettim. Ama, hatâ ettiğimi anlıyorum.

Bunun üzerine Hz. Âmir (R.A.), Peygamber Efendimizin emriyle bir aman kâğıdı yazarak verdi. Böylece kendisi İslâmlardan ilk aman alan olmuştur. Süraka, hakikaten sözünde durmuş ve geri dönerek rastladığı kimselere bu bölgede hicret kafilesinden eser bulunmadığını söyliyerek onları yanlış yönlere sevketmiştir. Ebû Cehil, neden sonra işi anlıyarak:

— Sen hem korkak, hem de alın bir herifsin, diye kendisini paylamış, ancak ondan şu cevabı almıştır:

— Sen de benim görmüş olduklarımı görseydin, Muhammed'in Peygamber olduğuna inanırdın.

Nitekim Hz. Süraka (R.A.), hicretin dokuzuncu yılında Huneyn gazâsından sonra İslâm ile şereflenerek Peygamber Efendimizin huzuruna gelmiş ve:

— Ey Süraka... Kollarına Kisrâ'nın bileziklerini taktığın zaman nasıl olacaksın acaba?.. iltifatına nâil olmuştu.

Bu sözlerin ne mânaya geldiğini kimse anlamamıştı. Resûlüllah (S.S.) bunun üzerine:

— Ben, Sürâka'nın, gözümün önünde imiş gibi, Kisrâ'nın bileziklerini kollarına taktığını görüyorum, diye ilâve etti.

Kisrâ, koca bir imparatorluğun başı, Arablar ise zayıf, dağınık ve iptidaî bir milletti. Üstelik İranlılardan ve Kisrâ'dan çok korkarlardı. Ticaret için gittikleri İran şehirleri onları büyüler, buralarda gördükleri Kisrâ'nın süslü ve muntazam askerleri ise kalblerine haşyet salardı. Lâkin, Hz. Ömer (R.A.) in Hilâfeti zamanında bu muhteşem devlet Arablar tarafından yerle bir edilmiş, ele geçen Kisrâ'nın hazineleri Medine'ye getirilmiştir. O zaman hakikaten Hz. Sürâka (R.A.) nın payına, Kisrâ'nın bilezikleri düşmüş ve bunları kollarına taktığı zaman herkes Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin sözlerini hatırlamış ve bunun bir mûcize olduğunu o zaman anlamıştı.

Hicret kafilesi, bundan sonra yine yoluna devam etti. Yolda bu sefer bir çobana rastladılar.

Resulüllah (S.S.):

— Bize bir miktar süt satar mısın? dedi. Çünkü hem acıkmış, hem de susamışlardı.

Çoban ise, boynunu büktü:

— Bunu, ben de arzu ederdim. Fakat sağacak koyunum yok. Ancak, bir keçi mevcud ise de o da süt vermiyor.

— Sen onu bana getir.

Çoban keçiyi getirdi. Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz mübârek ellerini hayvanın memeleri üzerine koyunca sütle doldu. Hayvan sağıldı. Hz. Ebû Bekir (R.A.), altına kalkanını tuttu. Kalkan sütle doldu. Çoban dahil, hepsi kana kana içip doydular.

Hayretler içinde kalmış olan çoban:

— Ben, senin gibi kimse görmedim. Kimsin bana bildir, diye yalvardı.

Resûlüllah (S.S.):

— Ben, Allah'ın Peygamberi Muhammed'im, dedi.

Çoban, biraz düşündü:

— Evet, şimdi hatırladım. Kureyş'lilerin dininden döndüğünü ve halkı da dininden döndürüyor dedikleri sensin demek...

— Demek öyle söylüyorlar.

— Evet...

— Ya sen ne düşünüyorsun?

— Ben, senin gerçek Allah'ın Peygamberi olduğuna şahadet ederim. Çünkü senin yaptıklarını Peygamber olmayan yapamaz. Müsaade edersen ben de seninle geleyim.

— Benim nereye gittiğimi biliyor musun?

— Bilmiyorum ama, seninle her yere giderim.

— Şimdi mümkün değil... Sonra nerede olduğumu duyar ve gelirsin.

Hz. Ebu Bekir (R.A)

Peygamberimizi rehberimdir diye takdim ediyordu

YOLLARDA bir çok kimselere rastlıyorlardı. Hz. Ebû Bekir (R.A.), daha evvel ticaret maksadiyle Suriye'ye gidip geldiği için kendisini tanıyorlar ve:

— Ey Ebû Bekir, bu kimdir? diye soruyorlar, o da:

— Rehberimiz, cevabını veriyordu.

Bu, pek hikmetli bir sözdü. Çünkü Resûlüllah (S.S.), kendilerine hak yolunu ve doğru yolu gösterdiği için hakikatte onların rehberiydi. Öbürleri ise onu, para ile tutulmuş kılavuz sanıyor, Hz. Ebû Bekir (R.A.) in sözünden bu mânayı çıkartıyorlardı.

Rastladıkları arasında ticaret için gittiği Suriye'den dönmekte olan Avâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.) da vardı. Son olaylardan haberi olmadığından onları görünce:

— Bu ne hal ey Resûlüllah? diye sordu.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) ise:

— Beni Peygamber olarak gönderen Allah Mekke'den Yesrib'e göçmemi emretti, karşılığın verdi

— Müsaade edersen Mekke'ye kadar giderek hesaplarımı göreyim. Sonra, ben de gelip size katılayım.

— Elbette hesaplarını görmen lâzım.

Hz. Zübeyr (R.A.), onlara yeni ve beyaz elbiseler giydirdi ve başka ihtiyaçları olup olmadığını sordu. Sonra vedâ ederek Mekke'ye doğru yollandı. Oraya varınca mallarını satıp herkesle hesaplarını

görerek hemen yola çıkmış, Medine'ye gelmiş ve Resulüllah (S.S.) Efendimize katılmıştır.

Yesrib halkı ise, Tanrı Elçisinin Mekke'yi, kendi şehirlerine gelmek üzere terketmiş olduklarını haber almışlar ve son derece sevinmişlerdi. Bütün endişeleri ise onun Yesrib'e sağ sâlim varabilmesi idi. Ancak, hangi istikametten geldiğini ve hangi yolu takib ettiğini bilmedikleri için bir yardımları dokunamıyordu. Bununla beraber, büyük küçük, kadın erkek, çoluk çocuk şehrin dışına çıkarak yol-

RESULÛLLAH (S.S.), MELEKLERLE BERABER

ları gözlemekte ve Resûlûllah (S.S.) Efendimizin gelişini büyük bir şevk ve hasretle beklemekteydiler. Sonra, gelmediğini görünce birer ikişer boyunları bükük geri dönüyorlardı.

Bir gün, yine gün doarken Yesrib'den çıktılar. Öğle vaktine kadar beklediler. Nihayet, ümidleri kalmayınca mahzun bir halde geri döndüler. Yahudiler de kuşkuda idiler. Hz. İbrahim (A.S.) devrinden sonra Peygamberler hep Hz. İshak (A.S.) neslinden ve Hz. Yâkub (A.S.) yoluyla gelmiş bulunuyordu. Hz. İsmail (A.S.) neslinden bir Peygamber gelirse, Peygamberlik İsrailoğullarının elinden gidecekti. Resûl-ü Ekrem (S.S.) in zuhur ettiğini duymuş bulunuyorlardı. Ancak, bütün halkın ona tâbi olup olmıyacağını kestirememekteydiler. Daha evvel Mekke'den Medine'ye göçüp gelmiş Müslümanların ve Akabe'de İslâm Peygamberini görmüş olan Ensârın anlattıkları ve İslâmın Yesrib'i bir anda sarmış olması kendilerini bir hayli endişeye düşürmüş olmakla beraber, henüz yeni dinin Yarımadaya yayılacağına pek de inanmıyorlardı. Bununla beraber, onun Yesrib'e gelmesini hoş karşılamıyorlardı. Lâkin, Yesrib'in tamamen İslâmlaşmış olması yüzünden de ses çıkartamıyorlardı.

İşte o gün, Yahudilerden birisi, yüksekçe bir tepenin üzerine tırmanmış, ortalığı gözetlemekteydi. Birden, uzaktan gelen kafileyi gördü ve Müslümanlara gayrî ihtiyarî:

— Beklediğiniz geliyor! diye seslendi.

Bunun üzerine Ensâr, hemen silâhlarını kaparak atlı olan atlı, olmayan yaya ve koşa koşa o tarafa yöneldiler. Yanına vardıkları zaman ise, Peygamber Efendimiz, Yesrib'e bir saat mesafede bulunan Avf oğlu Amr ailesinin yaşadığı Kuba adlı köye ulaşmış bulunuyordu.

Hz. Peygamber'in ilk misafirliği ve ilk mescid

AVF OĞULLARI, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin validelerinin mensup bulunduğu Neccar oğullarının bir boyu, yâni İslâm Peygamberinin dayılarıydı. Daha evvel de Mekkeden Yesrib'e göçmüş olan Müslümanları ilk evvel karşılayıp misafir edenler onlardı. Nitekim bu muhacirlerden Hz. Safvan (R.A.), Hz. Mikdâd (R.A.), Hz. İyaz (R.A.), Hz. Ebû Ubeyde (R.A.), Hz. Süheyl (R.A.), Hz. Umeyr (R.A.), Hz. Veheb (R.A.) gibi bir çokları hâlâ bu köyde bulunmaktaydılar.

Muhacirlerin hepsi kendisine başvurup:

— Ey Resûlûllah, bende misafir kal! diye ayrı ayrı yalvardılarsa da, ondan şu cevabı aldılar:

— Ben, dayılarıma misafir olacağım.

Sonra, kendisini karşılamış olanlar arasında bulunan Avf oğulları ailesinin başkanı Hz. Kulsûm (R.A.) un evine indi. Bu da, çok tabii bir şeydi. Çünkü İslâma gelmiş bir akrabasını çiğneyip geçemezdi.

Resûlûllah (S.S.) Efendimiz, Kuba'ya 622 Milâdi yılı Eylül ayının yirmisine rastlayan Rebiulevvel ayının 8 inci Perşembe günü varmıştır. Bu hesaba göre, hicret yolculuğu sekiz gün sürmüş bulunuyordu.

Kendisi ve göç yoldaşları son derece yorgun oldukları için burada on gün dinlenildi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), Kuba'ya varışından üç gün sonra da Hz. Ali (K.V.) çıkageldi. Peygamber Efendimiz, kendisi Mekke'den ayrıldıktan sonra geçen olayları ondan duyup öğrendi.

Kubâ'da, Resûlûllah (S.S.) ın ilk girişiği iş, bir mescid yaptırmaktı. O güne kadar bütün Müslümanlara açık bir mescid mevcut değildi. Müslümanlar evlerinde veya üçer beşer kişi bir arada namaz kılarlardı. Meselâ, Medine Müslümanları sayıları kırka vardıktan sonra o zamanlar Arûbe adını taşıyan Cuma günleri şehrin dışında Nebî'-ül Hadamât veya Nebî'-ül Hudmân denilen yerde Zürâre oğlu Hz. Es'ad (R.A.) ın delâletiyle toplanıp namaz kılar olmuşlardı.

Mâlik oğlu Hz. Kâab (R.A.), diyor ki:

— Babamın gözleri görmez olduktan sonra Cuma günleri kendisini camie götürürdüm. Yolda ezan sesini duydukça hep Zürâre oğluna rahmet okurdu. Bir gün sebebini sordum. Bana şunu söyledi:

PEYGAMBER EFENDİMİZ BUYURUYORLAR Kİ...

İnsanların en hayırlısı, insanlara faydalı olandır.

Utanmaktan yalnız hayır gelir.

Bir kötülük yaptınsa, arkasından bir iyilik et.

Beşikten mezara kadar bilim isteyiniz.

Evleniniz ve çoğalınız.

Halktan uzak duran ve halkın kendisinden uzak durduğu kimseden hayır yoktur.

Mide, her hastalığın başı ve perhiz her ilâcın başıdır.

Temizlik imândan gelir.

Ekiniz, biçiniz. Tarımla meşgul olunuz. Çünkü tarım mübârek bir şeydir.

Helâlından kazanan Allahın sevgilisidir.

Bölücü bizden değildir.

Sabır, imânın yarısıdır.

Dedikoducu Cennete giremez.

Bir hastayı ziyarete giden kimse, Cennet yolunda yürür.

İnsanların en kötüsü, eşinin ve çocuklarının rızkını daraltandır.

— Ey oğul, bizi evvelâ Cuma namazı için toplayan odur

Kendisine:

— O zaman kaç kişi idiniz? dedim.

— Kırk kişi idik, karşılığını verdi.

İşte İmam Şâfii bu yüzden Cuma namazı kılınabilmek için namazla mükellef kırk hür erkeğin bulunması içtihadını ileri sürmüşse de, İmamımız İmâm-ı âzam Ebû Hanife, biri imam olmak üzere dört kişiyi, Şâfii'lerin namlı fakihlerinden Ebû Sevr ise biri imam ve biri ona uymuş iki kişiyi kâfi görmüşlerdir.

Biz konumuza dönelim.

Resûlüllah, Kubâ mescidini misafiri bulunduğu Hedm oğlu Hz. Külsûm (R.A.) un hurma kuruttuğu yerde ve bütün Müslümanlara mahsus olarak inşa ettirmiştir. Bunun yapılmasına şahsen katılmış iki kat olarak ağır taşlar taşımıştır.

Sahâbeleri:

— Ey Resûlüllah, sen bırak, biz taşıyalım. Canımız yolunda feda olsun, diyerek kendisini bundan alakoymak istedikçe, bunu söyleyeni kırmamak için götürdüğü taşı ona verir, lâkin kendisi hemen daha ağırını taşımağa başlardı. İşte, Kubâ mescidi, böyle mübârek bir alın terinin eseriydi.

Kuba Mescidi hakkında Cenab-ı Hak buyuruyor ki...

— Daha ilk gününden sakınganlık temeli üzerine kurulan Kubâ'daki mescidde namaz kılmak daha hayırlıdır. Orada temizliği ve nezahati seven insanlar vardır. Allah da temizlenenleri sever.

TEVBE Sûresi Âyet 108

Mescidin inşasında çalışan Jardan Revâhe oğlu Hz. Abdullah (R.A.) da şu mısraları söylemiştir:

— Bu mescidin inşasına iştirak edenler ne kadar mutludur. Ayakta iken veya oturdukları sırada Kur'an okuyanlar ne kadar mes'uttur. Gecelerini uyku ile geçirmeyenlere büyük zevkler vardır.

Hz. Peygamber (S.S) Efendimiz Medine'ye geliyor

NİHAYET, mescidin inşası sona erdi. Bu mescid, Hz Osman (R.A.) ve Ömer oğlu Abdülâzız zamanlarında ve onların emriyle genişletilmiş, sonra bir çok tâmirler görmüştür. Son büyük tâmiri İkinci Mahmud zamanında ve 1829 yılındadır. Resûlüllah (S.S.) Efendimizin misafir olduğu Hz. Külsûm (R.A.) un evi de sonradan bir mescid haline getirilmiş ve «Fâtıma Mescidi» diye anılmıştır. Burası, Kubâ mescidinin kible duvarının arkasına rastlamaktaydı.

Böylece, Kubâ'daki on günlük misafirliği nihayete erdikten sonra Resûlüllah (S.S.), Yesrib'e gitmek üzere devesine bindi. Günlerden Cuma idi. Medine halkı kendisini pek coşkunca ve pek gönülden karşıladılar. Halk, Kubâ ile asıl şehir arasında iki taraflı dizilmişti. Def, darbuka, herkes ne eline geçmişse çalarak sevincini ortaya koyuyor, damlara çıkmış olan kadınlar:

— Ay bize Vedâ dağının arkasından doğdu Allah'a dua eden bulundukça, bize de şükür etmek vâcib oldu diye neşideler okumaktaydılar.

Sonra, sıralanan halkın arasından Ensârın namlıları ilerlediler ve Peygamber Efendimizin önüne varınca can ve gönülden:

— Ey Resûlüllah... İşte evlerimiz, işte mallarımız işte canlarımız emrine âmade, dediler.

O ise hepsinin ve herkesin gönlünü ayrı ayrı alarak ilerlemekteydi. Kendisi, heyecan içindeydi. İslâmın büyük zaferinin ilk alâmetlerini görüyor ve Allah'a şükrediyordu. Çünkü etrafını saran bu temiz vicdanlara dayanarak yücelen İslâmın artık muvaffak olamaması düşünülemezdi.

Kendisi, Sâlim oğullarının mahallesinden geçerken Öğle namazı vakti erişti. Günlerden Cuma idi.

— Ey İnananlar. Cuma günü namaz nidâ edildiği zaman Allah'ı anmağa koşun. Alış verişi bırakın. Bitirseniz, bu sizin için daha faydalıdır. Namaz bitince de yeryüzüne dağılın ve Allah'ın lûtfundan rızık isteyin. Kurtuluşa erişebilmek için Allah'ı çok anın. Sûresi. Cuma namazını farz etti.

İlk Cuma Namazı ve ilk Hutbe

Resulüllah (S.S.) bunun üzerine Müslümanlara Cuma namazı kıldırdı ve şu hutbeyi okudu:

— Malûmunuz olsun ki şüphesiz bu günde, bu makamda ve bu ayda Cenab-ı Hak kıyamete kadar devam etmek üzere size Cuma namazını farz etti. Gerek benim hayatımda olsun, gerek benim vefatımdan sonra olsun, âdil bir hükümdara veya câir (zulüm edici, doğru yoldan men'edici) bir hüküm-

dara tâbi bulunan her kim Cuma'yı inkâr ederek veya bakkını hafifsemeyerek terk edecek olursa, Allah iki yakasını bir araya getirmesin ve hiç bir işini tamamlamasın. Malûmunuz olsun ki Cuma'yı terk edenin namazı da, zekâtı da, orucu da makbul değildir. Meğer ki, tevbe ede. Tevbe edenin Allah tevbesini kabul eder.

Böylece, Cuma bütün Müslümanlara farz oldu, İbni Abbas (R.A.) diyor ki,

— Resûlüllah (S.S.) in bize hicretten sonra ilk kıldırdığı Cuma, Sâlim oğulları vâdisindeki namazdı.

Yine Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz Cuma namazı hakkında:

— Bir özrü olmadan Cuma'yı üstüste üç kere terk eden kimsenin Allah kalbini mühürler. Allah da bir kimsenin kalbini mühürlerse, onu cehennemin dibine koyar, Buyurarak Cuma namazının önemini bir daha tekid etmiştir.

Ondan sonra artık eski adı terk edilerek o gün Cuma diye anılmış, Yesrib'e ise, Medinetün-Neberi, yâni Peygamber Şehri ve kısaca Medine adı verilmiştir. Medine'den sonra ilk Cuma namazı Bahreyn'deki Cüvâsâ mescidinde kılınmıştır. Bundan sonra Müslüman memleketi olan yerlerde kılınmağa başlamış, İstanbul'da ise ilk defa 29 Mayıs 1453 Milâdi yılına rastlayan Hicri 27 Cemaziyelevvel 857 Salı gününü takib eden ilk Cuma gününden itibaren kılınmıştır.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), hutbesine şöyle devam etmiştir:

— Allah'a hamd eder, O'ndan yardım ister, bizi bağışlamasını ve doğru yoldan ayırmamasını dilerim. Allah'a inanırım. O'na ortak koşmam ve ortak koşanların düşmanı kesilirim. Bir Allah'dan başka Tanrı yoktur. Muhammed O'nun kulu ve Peygamberidir. Cenab-ı Hak onu, Peygamberlerin arkası kesilerek ilim azalıp milletler doğru yoldan saptığı âhir zamanda onları doğruya sevk etmek üzere bir nûr ve bir hidâyet olarak gönderdi. Herkes Allah'a ve Peygamberine itâat ederse doğru yolo bulmuş sayılır. Allah'a ve Peygamberine isyan eden ise sapıklık yoluna sapmış, haddini aşmış ve isyanda ileri gitmiş olur. Ben size Allah'dan sakınmayı, Peygamberine itâati tavsiye ederim. Çünkü, Müslümanın Müslümana en hayırlı öğüdü, âhiret işlerine isteklendirmesidir. Bundan daha hayırlı bir iş ve ibâdet de yoktur. Allah'dan korkup ibâdet ederek sakınan olmak, âhiret için isteyeceğiniz şeyler için en büyük güven ve yardımdır. Bir kimse, gizli veya açık olarak yalnız Allah rızâsını taleb edip Allah ile arasını ıslah ederse dünyası için kendisine iyi bir nam ve âhiret için iyi bir yer hazırlamış olur. Zaten insan o gün ancak dünyada yaptığı hayırlı işlerinden fayda görür. Allah bizi, kendisinden sakınmağa çağırıyor. Bununla beraber, Allah kullarını çok esirger. Allah'ın vadi Hak'dır. O'nun vaadleri yerini bulur. Çünkü Cenab-ı Hak kitabında «Benim sözüm değişmez. Kullarıma zulüm edecek de değilim» diyor. Allah size ihsanlarda bulunduğu gibi, siz de O'nun rızâsını kazanmak için hayırlı işlerde bulununuz. Allah'ın düşmanlarına düşman kesiliniz. O'nun rızâsı için savaşınız. O, sizleri milletleri ve kulları arasından seçti. Size Müslüman adını verdi. Tek kudret sahibi Allah'dır. O'nu, çok anınız. O, insanlara dilediği gibi hüküm eder. Allah uludur ve kuvvet ancak Yüce Allah'a mahsustur.

Kasva nihayet Hz. Halid'in evi önünde çöktü

Namazdan sonra ayni mücadele başladı. Herkes Resûlüllah (S.S.) in kendisine misafir olmasını arzu ediyor. Peygamber Efendimiz ise, hiç birisini kırmak istemiyordu. Nihayet, devesini serbest bırakarak:

— Kasva, Cenab-ı Hak tarafından nereye memur edildiyse, oraya gidecektir, dedi.

Deve, bir müddet kendi kendisine gittikten sonra evvelâ sonradan Peygamber Mescidi olan yerin kapısının bulunduğu arsaya çöktü. Burası, Neccar oğullarından iki yetim çocuğun mülkü idi. Birisinin adı Seh, öbürünün Süheyl idi. Babaları Abbâd oğlu Sa'lebe daha evvel ölmüş bulunuyordu.

Kasvâ, çöktükten sonra, hemen kalktı. Biraz ilerledi. Yine Neccar oğullarından Zeyd oğlu Hz. Ebû Eyyûb Hâlid Ensârî (R.A.) nin evinin önünde çöktü. Sonra, buradan da kalkıp ilk çöktüğü arsaya çökerek boynunu uzatıp bağırdı.

Resûlüllah (S.S.):

— İnşallah konağımız burası olur, diyerek Kasvâ'dan indi. Hz. Ebû Eyyûb (R.A.) hemen geldi ve eşyalarını alarak kendi evine götürdü. Ensârdan herbiri onun hâlâ kendisine misafir olmasını istiyor:

— Ey Resûlüllah, sahipleri kalabalık, silâhları çok olan benim yime buyurun, diyordu.

Resûlüllah (S.S.) ise:

— Eşyası nerede, ise, yolcu oradadır... diyerek Hz. Hâlid (R.A.) in evine indi. Sonra, devenin çöktüğü arsanın kime aid olduğunu sordu. Afra oğlu Hz. Muaz (R.A.), arsanın iki yetime aid olduğunu söyledi. Resûlüllah (S.S.) bunun üzerine:

— Ey Ebû Bekir, burasını satın al, dedi.

O da hemen bedeli olan on miskal altını vererek arsayı satın aldı. Resûlüllah, burada bir mescid yapılmasını emretti ve mescidin yanındaki odaların inşası sona erinceye kadar, yâni yedi ay müddetle Hz. Ebû Eyyûb Ensârî (R.A.) nin evinde oturdu. Ev, iki katlıydı. Sahibi mübârek misafirine üst katını tahsis etmek istediyse de Peygamber Efendimiz ziyaretçilerini kolaylıkla kabul için alt katı tercih etti.

Resûlüllah (S.S.), bundan sonra Hz. Zeyd (R. A.) e iki deve ve beş yüz dirhem gümüş vererek, kendisini Mekke'ye, ailesi halkını getirmeğe gön-

derdi. Hz. Ebû Bekir (R.A.) in oğlu Hz. Abdullah (R.A.) da beraber gitti. Resûlûllah (S.S.) ın kızı Hz. Rukiye (R.A.), zevci Hz. Osman (R.A.) ile birlikte Habeşistan'dan doğru Medine'ye dönmüş ve öbür kızı Hz. Zeyneb (R.A.) in zevci onun Medine'ye gitmesine müsaade etmediği için Hz. Zeyd (R.A.), Resûlûllah (S.S.) ın zevcesi Hz. Sevde (R.A.) Balidemizle en küçük kızı Hz. Fâtıma (R.A.) Validemizi

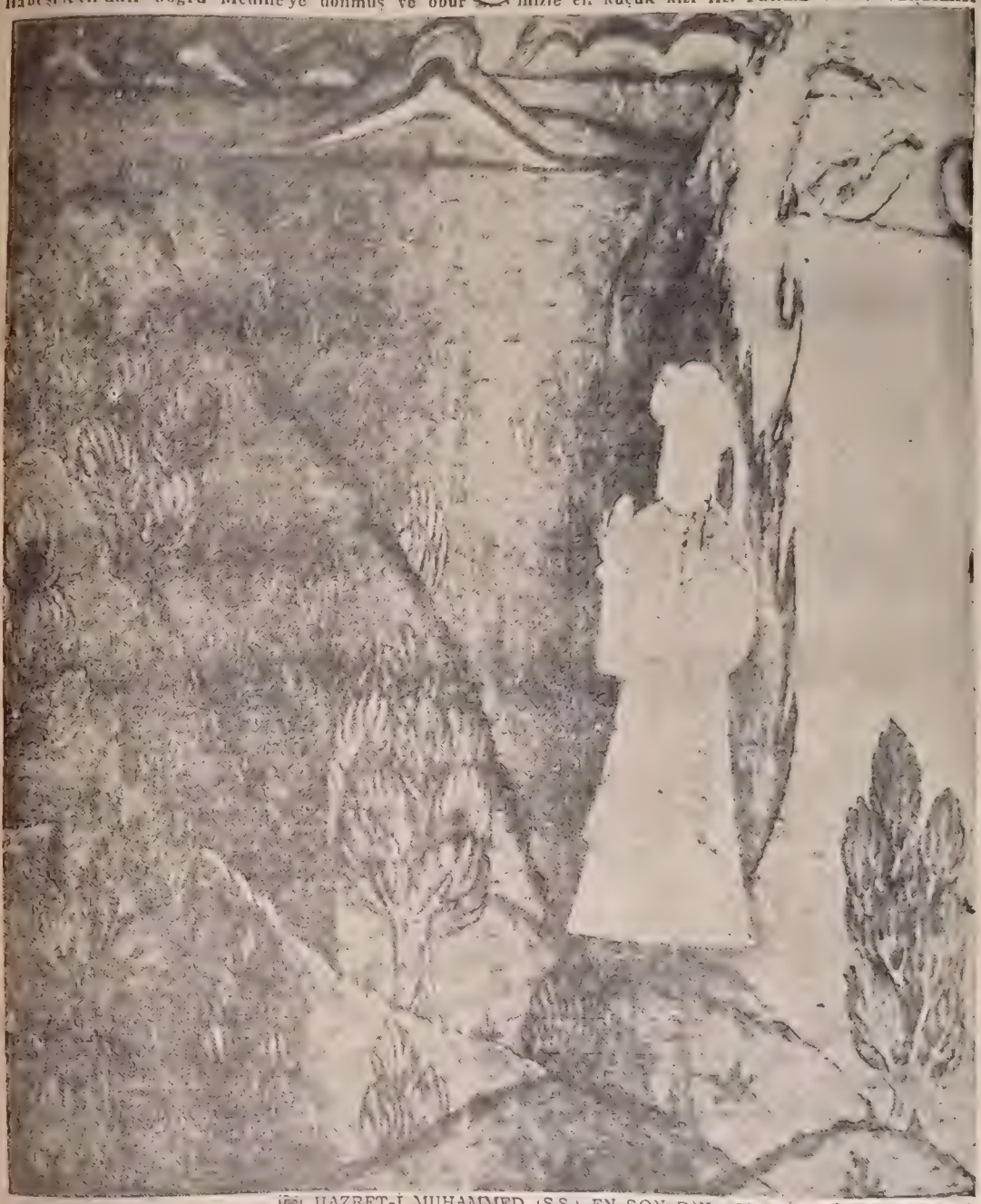

HAZRET-İ MUHAMMED (S.S) EN SON DİN, İSLAMİYETİN YAYILMASI, İNSANLIĞIN KURTULMASI İÇİN ÇALIŞIYORDU. (YUKARIDAKİ TEMSİLİ RESİMDE, BÜYÜK PEYGAMBERİN HİRA DAĞINA ÇIKIŞI GÖRÜLÜYOR.)

ve Hz. Ayşe (R.A.) Validemizi Medine'ye getirmiş, Hz. Abdullah (R.A.) da onlarla birlikte geri dönmüştü. Bunlardan başka Hz. Zeyd (R.A.), kendi tercesi Hz. Ümmi Eymen (R.A.) ile oğlu Hz. Usâme R.A.) yi birlikte getirmişti.

Medine bayramı ediyordu

BU SIRADA Medine'de sonu gelmez bir bayram havası sürüp gidiyordu. Ensâr, akın akın her gün Resûlüllah (S.S.) Efendimizi ziyarete gelmekte, onu görmeğe doyamamakta idiler. Medine'de Yahudilerin çok itibar ettikleri meşhur bir âlimleri yaşamaktaydı. Bir gün o da ziyaretçi kafilesine katılarak Peygamber Efendimizin huzuruna vardı. Ona dikkatle baktıktan sonra:

— Bu yüz, asla bir yalancı yüzü değil, diyerek Şahadet kelimesini söyledi ve İslâmla aydınlandı. Bu zatın adı Selâm oğlu Hz. Abdullah (R.A.) dı ve İslâmla şereflenmesi Medine Yahudileri için büyük bir darbe olmuştu.

İki yetim, kendilerine âid arsayı para ile satmak değil, hibe etmek istemişlerse de, Resûlüllah (S.S.) bunu kabul etmemişti. Burada, mescidin temeli hemen atılarak inşaata başlanmıştı. Peygamber Efendimiz, bu yapıda bir irgat gibi çalışır, bir taraftan da:

— Yârabbi, âhiretin hayrından başka hayır yoktur. Yârabbi Ensârdan ve Muhacirlerden bağışlamanı istirgeme... derdi.

Bu hal, Sahâbeyi coşturuyor ve dört elle işe tarılmalarını sağlıyordu.

Kıblesi Mescid-i Aksâ'ya doğru olan mescid, yedi ayda tamamlandı. Burası, her külfetten uzak ve sade bir bina idi. Duvarları kerpiçten, tavanı hurma ağacındandı. Direkleri de hurma kütüklerinden yapılmıştı. Zemin, kuru topraktı. Yağmur yağdığı zaman tavandan sular sızar ve yerler çamur olurdu. Sahâbeler, bir gün çamuru kurutmak için yere çakıl serpmişlerdi. Resûlüllah (S.S.) bunu beğenmiş ve mescidin zeminini çakıl döşetmişti.

Mescidden başka, buna bitişik hücreler, yâni odalar yapılmıştı. Bunlar da kerpiçtendi. Bu sırada Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin nikâhında Hz. Sevde (R.A.) Validemizle Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz bulundukları için onlara mahsus birer oda yapılmış, sonraki zevceleri içinde başka odalar ilâve olunmuştur. Bunları içinde Hz. Ümmi Seleme (R.A.) Hz. Ümmi Habibe (R.A.), Hz. Cüveriye (R.A.), Hz. Meymûne (R.A.), Hz. Zeyneb (R.A.), Validelerimizin hücreleri kuzeye; Hz. Ayşe (R.A.), Hz. Safiye (R.A.), Hz. Sevde (R.A.) Validelerimizin hücreleri ise güneye bakıyordu. Her oda üç, üç buçuk arşın genişliğinde, beş arşın uzunluğunda ve bir adam boyu yüksekliğinde, gayet mütevazı birer meskendi. Kapı yerine pattaniye gibi kıl bir örtü kullanılır ve geceleri içlerinde ışık yakılmazdı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin Ensârdan olan komşuları içinde Ubâde oğlu Hz. Saad (R.A.), Muaz oğlu Hz. Saad (R.A.), Hz. Ebû Eyyûb (R.A.), ve Hazem oğlu Ammâre (R.A.) ve az çok hali vakti süt gönderirler, Hz. Ebû Eyyûb (R.A.) ise her akşam büyük bir kab süt ve tereyağı yollardı. Hz. Enes (R.A.) in annesi Hz. Ümmi Enes (R.A.) ona bütün malını hibe etmiş, Resûlüllah (S.S.) da bunu kabul ederek Hz. Ümmi Eymen (R.A.) e vermişti.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), mescidin tamamlanmasından bir ay sonra nikâhlısı Hz. Ayşe (R.A.) Validemizle evlenmiştir. Onun bu sırada dokuz yaşında bulunduğu hakkındaki rivayet ise, doğru değildir. Nişanlandıkları zaman Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz on dört yaşında bulunuyordu. Üç yıl sonra, yâni on yedi yaşında bulunduğu sırada Peygamber Efendimizle evlenmiştir. Kendisi, Mekke'de ilk Kur'an-ı Kerim âyetleri indiği zaman altı yaşında olduğunu söylemiştir. Ondan on yaş büyük olan ablası Hz. Esmâ (R.A.) nın Hicretin yüzüncü yılında 73 yaşında vefat ettiği kesin olarak bilindiğine göre, Hicret yılında 27 ve kız kardeşi Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz on yedi yaşında bulunuyorlardı.

İnşaat nihayete erdikten sonra Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, zevceleri valideleriyle birlikte buraya taşındı. Kendisi çok zaman, Hz. Ayşe (R.A.) Validemizin hücresinde oturmayı tercih ettiği için buradan mescide bir yol yapılmıştır. Bu hücre hâlen mübârek nâşının gömülü bulunduğu yerdir.

Ensâr, Peygamber ailesinin bakımını üzerlerine almışlardı. Buna herkes katılmak istiyordu. Bu arada Mâlik oğlu Hz. Enes'in annesi pek fakir olduğundan bu işe katılamıyor ve pek üzülüyordu. Nihayet bir gün, o sırada on yaşlarında bulunan oğlunu Resûlüllah (S.S.) Efendimize götürüp:

— Bu da size hizmette bulunsun, diyerek bir rakı ve gitti.

İslâm muhacirleri, neleri var neleri yoksa Mekke'de bırakarak gelmişlerdi. Aralarında zengin olanlar da vardı. Ancak, Medine'ye gizlice geldikleri için yanlarında bir şey getirememiş bulunuyorlardı. Ensâr, onlara ellerinden gelen yardımı yapmakta, her şeylerine ortak etmekte idiler. Bununla beraber, muhacirlerin geçimlerini sağlamak için sürekli bir çareye, bir sisteme başvurmak gerekiyordu. Çünkü hep sadaka ve hediye ile geçinmeyi kendilerine yediremiyorlardı. Daha evvel çalışarak alınlarının teri ile kazanmağa ve bununla geçinmeğe alışmış kimselerdi. Ancak yeni yurtlarında çalışma vasıta ve alanından mahrum idiler. Resûl-ü Ekrem (S.S.) Hazretleri, bunu düşünerek muhacirlerle ensâr arasında bir kardeşlik kurmağa karar verdi. Bunun için mescidin inşasının bitmesine yakın bir gün onları Mâlik oğlu Hz. Enes'in evinde topladı. Muhacirler sayıldı ve adetlerinin kırk beş olduğu anlaşıldı. O zaman Peygamber Efendimiz şöyle hitab etti:

— Ey ensâr... Bu muhacirler sizin kardeşlerinizdir.

Sonra muhacirlerden ve ensârdan sıra ile birer

kişi çağırıp kardeş olduklarını ilân etti. Bunun üzerine ensârdan her biri, muhacir kardeşini kendi evine götürdü ve malının yarısını ona verdi. Meselâ, ensardan Rebî oğlu Hz. Saad (R.A.), muhacir kardeşi Avf oğlu Hz. Abdürrahman (R.A.) ı evine götürmüş, ona malının yarısının verdikten başka:

— Bak kardeşim. Benim iki zevcem var. İstersen birisini boşayayım. Onunla evlen.. teklifinde bulunmuş, ancak öbürü bunu reddetmişti.

İslâm da kardeşlik ahlâkı

ENSÂRIN serveti, hazır altın ve gümüş değildi. Varlıkları, bazı vâhalardaki araziden ibaretti. Bunun için bu arazilerin muhacirlere bölüştürülmesini istediler. Lâkin, baştanberi ticaretle meşgul olan muhacirler, ziraatten anlamıyorlardı. Bu yüzden Resûlüllah (S.S.), muhacirler adına bu teklifi kabul edince, ensâr, ziraatle kendilerinin meşgul olarak mahsulü muhacir kardeşleriyle paylaşacaklarını söyleyip bir fedakârlık nümunesi daha gösterdiler.

Kurulan bu islâm kardeşliği, öz kardeşlikten daha kuvvetli bir bağ idi. Buhari, ensârdan biri ölse, malına kardeşi olan muhacirin vâris olduğunu kaydeder. Buna karşılık öz kardeşi bu malden hisse alamamaktaydı.

Nitekim, Cenab-ı Hak, ENFAL Sûresinde:

— İmân edip hicret eden ve Allah yolunda mallariyle ve canlariyle cihâd edenlerle onlara yer veren ve yardım edenler, işte onlar biribirlerinin velileridir, diye buyurmuştur.

Bu hal, Bedir Savaşına kadar devam etmiş ve bundan sonra geçimleri hususunda muhacirlerin ensâra ihtiyacı kalmayınca da:

— Hısımlar, biribirlerinin velileridir, âyeti inerek o ândan sonra muhacirleri ensâra vâris olmaları usulü kalkmıştı. Daha sonra, Hicretin dördüncü yılında Medine civarından uzaklaştırılan Nudayr oğul'arının bütün arazi ve vâhaları Müslümanlara kalmış, bunun üzerine Resûlüllah (S.S.), ensârı çağırıp:

— Muhacirler fakirdir. Kabul ederseniz bu arazi yalnız onlar arasında bölüşülsün. Karşılığında ise siz de evvelce onlara vermiş olduğunuz araziyi geri alın, demiş, lâkin ensâr bu toprakların muhacirlere verilmesine razı olmakla beraber, kendilerinin onlara verdikleri arazinin geri alınmamasını istemişlerdi.

Ensârın bu fedakârlıkları bütün Müslümanlar için ebedî bir şeref ve iftihar vesilesidir.

Buna karşılık muhacirler de boş durmamışlardır. Meselâ ensârdan Rebî oğlu Hz. Saad (R.A.), sahib olduğu her şeyin yarısını Avf oğlu Hz. Abdurrahman (R.A.) a teklif ettiği zaman o kendisine:

— Kardeşim, Cenab-ı Hak malına bereket ihsan etsin. Sen, bana yalnız çarşıya çıkan yolu göster ve gerisini bana bırak, demişti.

Hz. Saad (R.A.), bunun üzerine kendisini Kınka' çarşısına götürmüş, o da orada bir miktar süt ve peynir alıp satmış ve akşama evine kazançla dönmüştü. Bundan sonra durmadan çalışıp kazanarak büyük servet sahibi olmuştu. Öyle ki, kervanlar mallarını dışarıdan Medine'ye getirdikleri zaman şehirde âdeta bolluk, bereket hasıl olurdu.

Hz. Abdurrahman (R.A.):

Cenab-ı Hakka çok şükürler olsun. Elime kum alsam altın oluyor, derdi.

Bir kısmı da dükkân açmışlardı. Hz. Ebû Bekir (R.A.), dükkânında elbisecilik ile meşgul olmakta idi. Hz. Osman (R.A.) hurma ticareti yapıyordu. Hz. Ömer (R.A.) de ticaretle uğraşmaktaydı. Hattâ, ticaret alanı İran'a kadar genişlemişti. Esasen Câhiliyye devrinde Âs oğlu Hz. Amr (R.A.) ile beraber, ticaret için bu memlekete bir kaç sefer yapmışlardı. Öbürleri de küçük çapta ticaretle hayatlarını kazanmakta idiler. Hattâ, Hz. Ebû Hureyre (R.A.) ye, öbür sahâbeye göre neden daha fazla hadis rivayet ettiği sorulduğu zaman şu cevabı vermişti:

— Bunda şaşılacak bir şey yok. Çünkü ben, bütün vaktimi Resûlüllah (S.S.) ın yanında geçiriyordum. Bunun için onun sözlerini, ticaretle meşgul olan arkadaşlarımdan daha fazla duymakta idim.

İleride göreceğimiz gibi, Hayber'in fethinden sonra muhacirler ensâra aid bütün vâhaları ve toprakarı onlara iade etmişlerdir.

Ensâr, muhacirlerin oturmaları için evlerinin etrafındaki boş yerleri tahsis etmişlerdi. Böyle yerleri olmayanlar ise, onları kendi evlerine almışlardı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin muhacirlerden ensâr ile kardeş ettikleri ilk on üç çift şunlardır:

1 — Hz. Ebû Bekir (R.A.) ile Yezid oğlu Hz. Hârice (R.A.),

2 — Hattab oğlu Hz. Ömer (R.A.) ile Mâlik oğlu Hz. Utban (R.A.),

3 — Affan oğlu Hz. Osman (R.A.) ile Sâbit oğlu Hz. Evs (R.A.),

4 — Abdullah oğlu Hz. Ebû Ubeyde Cerrah (R.A.) ile Muaz oğlu Hz. Saad (R.A.),

5 — Avâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.) ile Vakş oğlu Hz. Selâme (R.A.),

6 — Avf oğlu Hz. Abdurrahman (R.A.) ile Rebî oğlu Hz. Saad (R.A.),

7 — Umayr oğlu Hz. Mus'ab (R.A.) ile Hz. Ebû Eyyûb Ensârî (R.A.),

8 — Yâsir oğlu Hz. Ammâr (R.A.) ile Yemân oğlu Hz. Huzeyfe (R.A.),

9 — Hz. Ebû Zerr Gıfarî (R.A.) ile Amr oğlu Hz. Münzir (R.A.),

10 — Hz. Selmân Fârisî (R.A.) ile Hz. Ebüdderdâ (R.A.),

11 — Hz. Bilâl Habeşî (R.A.) ile Hz. Ebû Rüveyha (R.A.),

12 — Rebia oğlu Utbe oğlu Hz. Ebû Huzeyfe (R.A.) ile Beşir oğlu Hz. Ubâd (R.A.),

13 — Zeyd oğlu Hz. Said (R.A.) ile Kâab oğlu Hz. Übeyye (R.A.).

İslâm birliğinin temeli bu kardeşlikti

MUHACİLERLE ensâr arasında bu şekilde bir kardeşliğin kurulması, yalnız evsiz ve yurdsuz kalan muhacirleri yerleştirmek gibi geçici bir tedbiri hedef tutmuyordu. Bu şekilde, bundan sonra devam edecek olan İslâm birlik ve beraberliğinin de temeli atılmıştı.

İslâm, ahlâkın yükselmesini sağlayan ve insanca faziletleri geliştiren kuvvetli bir müessesedir. Bu müsseseyi vücuda getirmek için her çeşitten insanlara, en basit kabiliyetlerden en yüksek istidatlara kadar herkese ihtiyaç vardı. Resûlûllah (S.S.) Efendimizin gayreti ile, başkalarını doğru yola iletmeğe ve ruhen, ahlâkan ve vicdânen yükseltmeğe kudreti olan çok kuvvetli kimselerden kurulu bir cemâat meydana gelmişti. Bundan dolayı, bu kardeşlik kurulduğu zaman Resûlûllah (S.S.), ileride gerek ensârdan ve gerekse muhacirlerden yetişecek mürşid ve müridler arasında müşterek niteliklerin sağlanmasını, bunlar arasında karakter birliği kurulmasını ve böylece gelecek İslâm kuşakları arasında hiç bir ayrılık ve aykırılık bulunmamasını hedef tutmuştu.

Aralarında bu şekilde kardeşlik kurulmuş olanları, işte bu görüş altında gözden geçirmek lâzımdır.

Meselâ, henüz hayatta iken Cennetle müjdelenmiş on kişiden biri olan Zeyd oğlu Hz. Said (R.A.) in babası, İslâmdan evvel Hz. İbrahim (A.S.) in dinine girmiş olanlardandı. Babasından bu şekilde bir dinî terbiye almış bulunan Hz. Said (R.A.), İslâm zuhur eder etmez bunu kabul etmiş, annesi de ayrı yolu tutmuştu.

Evvelce görmüş olduğumuz gibi Hz. Ömer (R.A.) in Müslüman olmasında Hz. Said (R.A.) in büyük tesiri olmuştu. Kendisi ashâbın en ileri olanlarından sayılan, cidden irfan sahibi bir zattı. İslâm kardeşi Kâab oğlu (Hz. Übeyye (R.A.) ise öyle yüksek seviyede bir kimse idi ki, Hz. Ömer (R.A.) gibi birisi kendisini Seyyidûl-Müslimin = Müslümanların Efendisi diye anmıştı. Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin ilk vahiy kâtibi o idi. Kıraat denilen Kur'an-ı Kerîm'i doğru okuyup telâffuz etmekte en büyük hüccet de Hz. Übeyye (R.A.) dir.

Utbe oğlu Hz. Ebû Huzeyfe, Kureyş başkanlarındandı. İslâm kardeşi Beşir oğlu Hz. Ubâd da kendi kabilesinin başkanıydı.

Hz. Ebû Ubeyde (R.A.), Resûl-ü Ekrem tarafından Eminûl-ümmo, yânî ümmetin emîni, inanılır ve güvenilir adı verilmişti. İslâm için yapmıyacağı yoktu. Bu uğurda bütün duygularını yenmiş, akrabalık bağlarını koparıp atmıştı. İslâm kardeşi Muaz oğlu Hz. Saad (R.A.) ise, Evs kabilesinin başkanıydı. Kendisi Hz. Ebû Ubeyde (R.A.) nin zamanla son derece tesiri altında kalmış, onun âdeta karakterini benimsemişti. Meselâ ileride Kurayza oğulları savaşında onlara mensup dört yüz müttefikini İslâm uğrunda feda etmekten çekinmemişti. Halbuki o zamanlar Arablar arasında ittifak bağı, kan bağı derecesinde kuvvetliydi.

Hz. Bilâl Habeşî (R.A.) ile Hz. Ebû Rüdeyha (R.A.), Hz. Selmân Fârisi ile Hz. Ebüderda (R.A.), Yâsir oğlu Hz. Ammâr (R.A.) ile Yemân oğlu Hz. Huzeyfe (R.A.), Umayr oğlu Hz. Mus'ab (R.A.) ile Hz. Ebû Eyyûb Ensârî (R.A.) arasında olan bağların, öz kardeşlik bağlarının bile üzerinde olduğunu geçen olaylar göstermiştir.

Ensârın muhacirlere karşı gösterdiği kardeşçe fedakârlığın ve yüksek duyguların benzerini tarihte bulmak imkânsızdır. Bahreyn'in fethi sırasında Resûlûllah (S.S.), ensârı çağırıp fethedilen toprakları onların aralarında bölüştürmek istemiş, lâkin onlar hep bir ağızdan:

— Evvelâ muhacir kardeşlerimize verilsin. Bir hissemizi, ancak ondan sonra kabul ederiz, demişlerdi.

Bir gün birisi Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize başvurarak aç olduğunu söyleyip yiyecek istedi. O da evine haber gönderip yiyecek göndermelerini söylediyse de Peygamber evinde sudan başka bir şey bulunmadığı haberi geldi. Resûlûllah (S.S.) bunun üzerine:

— Şunun karnını doyuracak kimse yok mu? dedi.

Ensârdan Hz. Ebû Talha (R.A.):

— Ben varım ey Resûlûllah... diyerek yerinden fırladı ve adamı evine götürdü ve zevcesine:

— Yiyecek getir de şu misafiri doyuralım, dedi.

Karısı:

— Ancak çocukların karnını doyuracak kadar bir şey var, cevabını verdi.

Hz. Ebû Talha (R.A.):

— Olsun, onu getir.. diye ısrar etti ve karısının getirdiği yemeği fakirin önüne koyup karnını doyurdu:

Kur'an-ı Kerîm'deki:

— Kendileri muhtaç olsa da, başkalarını kendilerine tercih ederler, âyet-i kerîmesi bu olaya işaret etmektedir.

Ashâbın içinde bir de son derece fakir olanları varını. Bunlar, her zaman Resûl-ü Ekrem (S.S.) in yanında bulunurlar, onun ilim ve irfanından faydalanırlardı. Mescidin bir tarafında ve ona bitişik bir gölgelik vardı. Böyle yerlere Arablar Suffa derlerdi. Bu söylediklerimiz burada yatıp kalktıkları için Suffa ashâbı diye anılırlardı. Ne aileleri ve ne de gâlelcri vardı. Biri evlendi mi, arkadaşlarından ayrılırdı. Son derece fakir, kısaca hiç bir şeye mâlik olmıyan kimselerdi. Esasen, hiç bir şeyde de gözleri yoktu ve gönülleri yalnız Allah sevgisiyle doluydu. Calı çırpı toplar, bunları satar ve karın-

larını doyurmağa çalışırlardı. Gündüzleri Resûlüllah (S.S.) Efendimizle beraber bulunurlar, geceleri Suffa'da yatarlardı. Çoğunun tek sahip olduğu şey, bir tek ottüden ibaretti. Akşam yiyecekleri bulunmadığı için Peygamber Efendimiz sofrasında bir kısmını misafir eder, bir kısmını öbür ashâbına gönderirdi. Ensâr, bunlara hurma salkımları gönderir, onlar bunları kurutmak için gölgeliğe âsar ve dokülenlerden birer tane yerlerdi. Resûlüllah (S.S.), sadaka kabul etmez, bunlara yollardı. Kendisine gelen hediyelerden de onlara pay çıkarırdı. Buna rağmen bazan bir iki gün yiyecek bulamaz, hallerini de kimseye belli etmez, çok zaman da namazda halsiz kalarak ayakta duramayıp yere düşerlerdi. Hz. Ebû Hureyre (R.A.) bunlardan biriydi.

İslâm, Yahudi andlaşması

SONRADAN İslâmda dünyanın hem her türlü nimetlerinden ve hem de her türlü gailelerinden vazgeçip kendilerini yalnız Allah'a verenler ve gönüllerinden Allah sevgisinden başka ne varsa silenler Suffâ ashâbına nisbet edilerek Sûfî diye anılmışlardır.

Ubâde oğlu Hz. Saad (R.A.), hem zengin, hem de pek cömerd bir zattı. Sofrasında gün olurdu ki seksen misafiri bulunurdu.

Resûlüllah (S.S.), daima Suffâ ashâbı ile alâkadar olurdu. Bir gün sevgili kızı Hz. Fâtıma (R. A.) nın un öğütmekten elleri şişmiş ve yaralanmıştı. Bunun üzerine babasından bir yardımcı istemiş, Resûl-ü Ekrem (S.S.) bunun üzerine:

— Kızım, Suffâ ashâbı aç iken ben sana nasıl yardımcı bulabilirim? demişti.

Şuffâ ashâbı geceleri çok zaman namaz kılmak ve Kur'an-ı Kerim okumakla meşgul olurlardı. Bir yere irşad için birisi gönderilmek icab etse, bunlar arasından seçilirdi.

Medine Yahudilerinin bir kısmı, evvelce gördüğümüz gibi, buraya Filistin'den gelip yerleşmiş olan İsrail oğullarındandı. Bir kısmı ise, bunların tesiriyle Yahudiliğe girmiş Arab kabileleriydi. Meselâ, Kurayza, Kınka' ve Nudayr kabileleri, böyle idi. Yânı aslen Arab iken Yahudilerin dinini kabul etmişlerdi. Bu yüzden Yahudiler gibi korkak değil, Arablar gibi cesur ve savaşçıydılar. Lâkin, onların hilekârlığını benimsemişlerdi. Meselâ, Evs ve Hazrec kabilelerinin arasını mütemadiyen açarlardı. Bunun en mühim misali Buas savaşında görülmüştü.

Resûlüllah (S.S.), bunun için Hicretten sonra Medine'lilerle Yahudilerin ilişkilerini açıklığa kavuşturmak istedi. Bu maksatla Yahudi ileri gelenlerini yanına çağırarak kendileriyle bir andlaşma yaptı. Bu andlaşma, şu esasları kapsıyordu:

1 — Diyetlere, fidyelere aid kurallar, bundan sonra da eskisi gibi geçerli olacaktır.

2 — Yahudiler, din hürriyetine sahip olacaklar ve kimse tarafından dinlerine ve ibâdetlerine karıştılmıyacaktır.

3 — Müslümanlar ve Yahudiler dostça şartlar içinde yaşayacaklardır.

4 — İki taraftan biri, üçüncü bir tarafa savaş ilân etmeğe mecbur kalırsa, öbür taraf ona yardım edecektir.

5 — İki taraftan hiç biri Kureyşlileri himaye etmiyecektir.

6 — Medine saldırıya uğrarsa, şehri iki taraf el birliği ile müdafaa edecektir.

7 — İki taraftan biri bir düşmanla barış yaparsa, öbür taraf da bu barışın hükümlerine uyacaktır.

8 — Dini husumetlerin çözümlenmesi, bu andlaşmanın dışında kalacaktır.

Resûlüllah (S.S.) Efendimizin Medine'ye gelişinden beri Yahudiler Kuşku ve tereddüd içindeydiler. Yeni durumun nasıl olacağını ve onun kendilerine nasıl davranacağını bilmiyorlardı. Bu andlaşmayı bu yüzden isteyerek kabul ettiler. Çünkü onların çıkarlarına uymaktaydı. Kendileri, şimdilik durumu olduğu gibi muhafaza etmek, sonra nasıl isterlerse öyle hareket etmek niyetindeydiler. Bu andlaşmayı kabul ederek durumu muhafaza edebilirlerdi. İstedikleri zaman ise ona uymamak ellerindeydi.

Mescid tamamlanıncaya kadar Medine'de namaz belli bir yerde kılınmamıştır. Resûl-ü Ekrem (S.S.) in şehre bir Cuma günü girdiğini ve Öğle vakti erişince namaz kılıp hutbe okuduğunu yukarıda söylemiştik. Bunun tarihi Rebiülevvel ayının on sekizine ve 622 Milâdî yılı Eylül ayının 30 uncu gününe rastlar. Peygamber Efendimiz, ikinci Cumayı 7 Ekim günü kıldırmış ve bu sefer şu hutbeyi okumuştur:

— Kendiniz için yarayacak olanı bu günden işleyin. Çünkü yarın, vasıtasız ve rehbersiz olarak Cenab-ı Hakkın huzuruna vardığınız zaman O size:

— Benim Peygamberim gelip emirlerimi tebliğ etmedi mi? İhtiyacından fazlasını verdiğim halde kendin için ne hazırladın? diye soracaktır.

Siz, o vakit sağınıza solunuza bakacak, lâkin hiç bir şey bulamıyacak, önünüze bakacak ve cehennemden başka bir şey görmiyeceksiniz. İçinizde kendisini ateşten bir hurma parçasiyle olsun kurtaracak olan varsa, bunu yapsın. Bunu bulamazsa, tatlı bir sözle bir gönül alsın. Bir iyilik en az on mislinden yedi yüz misline kadar mükâfatlandırılacaktır. Hepinize Allah'ın selâm ve rahmetini dilerim.

14 Ekim 622 tarihinde kıldırdığı Cuma namazı münasebetiyle de Resûl-ü Ekrem (S.S.) şu hutbeyi okumuştur:

— Allah'a hamd eder ve rahmetini dileriz. Ona kötü amellerimizden ve nefsimizin şerrinden sığınırız. Bizi doğru yola iletmesini dileriz. Allah'ın doğru yola iilettiğini hiç kimse şaşıtamaz. Hidayetten mahrum ettiğini de kimse uyaramaz. Allah birdir ve ortağı yoktur. En güzel söz, Allah'ın sözü

olan Kur'an-ı Kerim'dir. Kalbini onunla susleyene, İmân ve İslâma gelene ve Allah'ın sözünü insanların sözüne tercih edene ne mutlu. Allah'ın sevdiğini sevin ve O'nu bütün kalbinizle sevin. Allah'ı anmaktan usanmayın. Allah'a ibâdet edin. O'na hiç bir şeyi ortak koşmayın. O'ndan başka kimseden yardım istemeyin Allah'dan korkun. O'na karşı gelmekten sakının. O'nun rızasını elde etmeğe ça-

MELEK, HAZRETİ MUHAMMED'LE GÖRÜŞÜYOR.

lışın. Ahdinizde durun. Allah(ahdinde durmayanları sevmez. Allah'ın rahmet ve bereketi hepinizin üzerine olsun.

Namaz vakitlerinin bildirilmesi ve ilk ezan

Mescid tamamlandıktan sonra beş vakit namaz burada kılınmağa başladı. Ancak, namazın cemaatle kılınması, yeni bir problemin ortaya çıkmasına yol açmıştı. Cemaatin evvel glenleri, sonra gelenlerini beklediklerl için bir kısmı çok beklemeğe mecbur kalıyor, bir kısmı uc uca namaza yetişiyordu. Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz ashâbını toplayarak namaz vakitlerinin nasıl ilân edileceği hakkında düşüncelerini sordu.

Evvelâ:

— Nâkuus çalalım, dediler.

Nâkuus, yassı ve kuru bir tahta parçası olup bunun üzerine Vebil diye anılan bir çomakla vurulur ve bundan sert bir ses hasıl olurdu. Lâkin, bu beğenilmedi. Çünkü Hıristiyanlar Nâkuus çalardı.

Bunun üzerine:

— Şebbur çalalım, teklifinde bulunuldu.

Şebbur bir nevi boru idi. Bu da doğru bulunmadı. Sebebi ise bir Yahudi âdeti olmasıydı.

Bazıları, ateş yakılmasını ileri sürdüler. Ancak, Mecûsî âdeti olduğundan kabul edilmedi. Bayrak çekilmesi teklifi de beğenilmedi. Üstelik Yatsı zamanı ortalık kararduğı zaman bayrak görülemezdi.

Nihayet, Hz. Ömer (R.A.):

— Ey Resûlüllah... Neden halkı namaza dâvet için birisini memur etmiyorsun? dedi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), bu düşünceyi beğenerek:

— Ey Bilâl, sen kalk ve halkı namaza çağır.. diye buyurdu.

Hz. Bilâl Habeşî (R.A.), son derece güzel, dâvudî ve dinleyenleri tesir altında bırakan sesiyle tanınmıştı. Bundan sonra namaz vakitleri gelince:

— Namaza... Namaza!.. diye seslenerek dolaşmağa başladı. Ancak, bu onu tatmin etmedi. Çünkü namaz vaktini ancak dolaşıp yetişebildiği yerlerde ilân edebiliyordu.

Bu sırada Zeyd oğlu Hz. Abdullah Ensârî (R. A.) bir rüya gördü. Kendisi:

— Herkes ileri geri söylemiyecek olsa, bunu uyanık iken gördüm derdim, demiştir.

Sünen-i ebi Dâvûd, Ebû Leylâ oğlunun rivayetiyle onun bu rüyayı şu şekilde görmüş olduğunu nakleder:

— Yeşiller giyinmiş bir zat gördüm. Elinde bir Nâkuus vardı. Kendisine:

— Bunu bana satar mısın? diye sordum.

— Ne yapacaksın? dedi.

— Bununla namaz vakitlerini ilân edeceğim, karşılığını verdim.

Bunun üzerine bana şöyle söyledi:

— Sana bundan hayırlısını târif edeyim.

Sonra, mescidin damına çıktı ve ezanı okudu.

Hz. Abdullah (R.A.), sabah erkenden Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize varıp rüyasını anlattı ve ezanı tekrarladı. O da kendisine bunu Hz. Bilâl Habeşi (R.A.) ye öğretmesini emretti. Bunun üzerine ilk namaz vakti, İslâmın bu ilk müezzini mescid civarında Neccâr oğulları ailesinden bir kadının oldukça yüksek bulunan evinin damına çıkarak — bugün hâlen okunduğu şekilde — ilk ezanı okudu. Bütün Medine ürpermiş ve herkesin yüreği ağzına gelmişti. Hz. Ömer (R.A.), koşa koşa Resulüllah (S.S.) ın huzuruna gelerek aynı ezanı rüyasında kendisinin de görmüş olduğunu haber verdi. Nitekim biraz sonra ashâbdan yirmi kişinin aynı rü-

İSTERİM

Her gün yalvarırım Ulu Mevlâya
Ben muradım Allah'ımdan isterim
Yarabbi sen erdir kulun kasdına
Ben muradım Allah'ımdan isterim

Bilirim suçlarım günâhım çokdur
Ama yalvardığım ol gani hakdır
Benim hiç kimseden isteğim yokdur
Ben muradım Allah'ımdan isterim

Bir adı Muhammed bir adı Ahmed
Diledi ümmetin ol nûr-i Ehad
Şefâat kıl aman güzel Muhammed
Ben muradım Allah'ımdan isterim

YUNUS der ki cihan başıma dardır
Her gün benim işim âh ile zârdır
Cümlenin maksûdu ancak didârdır
Ben muradım Allah'ımdan isterim

yayı görmüş oldukları anlaşıldı. Bunu teyid etmek üzere de Cenab-ı Peygamber (S.S.) Efendimize vahiy inince, mesele kalmadı.

Ezan okumak için sonradan mescidin arka tarafına yüksekçe bir yer yapıldı. Burada Hz. Bilâl (R.A.) ile yine sesinin güzelliği ile tanınmış olan Ümmi Mektum oğlu Hz. Abdullah (R.A.) ezan okurlardı.

HAZRETİ MUHAMMED HATİCE HATUN'LA BERABER.

İlk Mûnafıklar

HİCRETİN bu birinci yılında Resûlûllah (S. S.), Medine'ye yerleştikten kısa bir zaman sonra Kubâ'ya vardığı sırada kendisine misafir olduğu Hz. Kulsûn (R.A.) vefat etti. Onu ise, daha mescidin yapılması sona ermeden, Zürâre oğlu Hz. Es'ad (R.A.) ın ölümü takib etti. Boğazında bir şiş peyda olmuş ve gittikçe büyüyüp nefes almasına engel olarak vefatına sebeb olmuştu. Medine Yahudileri ile münafıklar, yani Müslüman olmuş gibi göründükleri halde kalbleri ile îmân etmemiş olanlar, bu fırsatı kaçırmak istemiyerek hemen her tarafta:

— Muhammed eğer hakikaten Peygamber olsaydı, bu kadar sevdiği arkadaşı ölmezdi... demeğe başladılar.

Bu sözler Resûlûllah (S.S.) ın kulağına kadar geldi ve bunun üzerine:

— Ben ne kendim için, ne de arkadaşım için hiç bir kudrete sahib değilim, dedi.

Böylece bu gibi söylentilerin önünü almış oldu. Hakikaten kendisi Cenab-ı Hakkın da buyurduğu gibi, herkes gibi bir insandı. Ayrıca Peygamberlik görevini yüklenmişti. Ancak Allah'ın buyurduklarını bilir ve yapabilirdi. Bütün bilgi ve kudret ise Allah'a mahsustu.

Bu iki zatın vefatları Resûlûllah (S.S.) Efendimizi müteessir etmişti.

Zürâre oğlunun vefatından sonra başkanları bulunduğu Neccâr oğulları, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize başvurarak:

— Ey Resûlûllah, bildiğin gibi o bizim başkanımızdı ve öldü. Sen bize işlerimizi görecek bir başkan seç, dediler.

O da, kendilerine şöyle cevap verdi:

— Sizler, benim dayılarımsınız. Ben, sizden birisiyim ve başkanınızım.

Neccâr oğulları, bu sözlere çok sevindiler. Bununla daima iftihar etmişlerdir.

Bu yıl Mekke müşriklerinden Mugire oğlu Velîd ve Vâil oğlu Âs dünyadan göçüp gittiler.

Yine bu yıl, Hz. Zübeyr (R.A.) in Medine'de bir oğlu doğdu ve adı Abdullah kondu. Kendisi Hz. Ebû Bekir (R.A.) in büyük kızı Hz. Esmâ (R.A.) ile evli bulunuyordu. Bu, Hicretten sonra Medine'de ilk doğan çocuktu. Halbuki Yahudilerin büyü yaptıkları için muhacirlerin çocuğu olmıyacağı hakkında bir dedikodu vardı. Bu da, bu suretle boşa çıkmış oldu. Bu yüzden doğum haberi gelince Müslümanlar bir ağızdan Tekbir getirmek suretiyle bu olayı kutladılar. Hz. Esmâ (R.A.), Medine'ye hicret ettiği zaman hâmile bulunuyordu. Hicretten sonra Ensâr arasında ilk doğan ise Nûman oğlu Hz. Beşir (R.A.) dir. Doğuşu, Hicretten on dört ay sonradır ve Zübeyr oğlu Hz. Abdullah (R.A.) dan altı ay sonra dünyaya gelmiştir.

Medine, muhacirlerin artık vatanı olmuştu. Ancak ilk ânda havası ile uyuşamamışlardı. Hattâ Hz. Ebû Bekir (R.A.) ile Hz. Bilâl Habeşi (R.A.), sıtmaya yakalandılar. Sıtma nöbeti kendilerini yokladıkça da Mekke'yi hasretle anarlar ve Hz. Bilâl Habeşi (R.A.) kendilerinin bu şehirden çıkmalarına sebeb olanlara ve bu arada bilhassa Halef oğlu Umeyye ile Rebia oğlu Utbe'ye ve kardeşi Şeybe'ye beddua ederdi.

Resûlûllah (S.S.), onların ıztırabından müteessir olarak bir gün şöyle duada bulundu:

— Yârabbi, Mekke gibi sen bize Medine'yi de sevdir. Bizlere burada bereket ve bolluk ihsan et.

Cenab-ı Hak, bu duayı kabul ettiğinden muhacirler Medine'yi sevdiler. Hattâ Hz. Ömer (R.A.), daima:

— Yârabbi, Sen bana kendi yolunda şehid olmayı nasib eyle ve Medinetün-Nebevi'de ölmeyi mukadder et, diye dua ederdi.

Nitekim, bu dua da kabul olunmuştur.

Böylece, Hicretin birinci yılı sona erdi.

Kible değişiyor

HİCRETİN İKİNCİ YILI

HİCRETİN ikinci yılı, iki mühim olayı kapsar. Bunların birincisi, Müslümanlar için yeni bir kible kabul edilmesi, öbürü ise, İslâm uğrunda ve onu müdafaa için kılıçların kınlarından sıyrılmasıdır.

Her dinin dayanakları ve onların işaretleri vardır. İslâmın dayanaklarından en mühimmi beş vakit namazdır. Namaz, İslâm dininin direği, Müslümanların mi'râcı, yâni Allah'a yükselişidir. Namazın kılınmasında en doğru tarz, Müslümanların onu cemaatle bir arada kılmalarıdır. Bu; İslâmın ruhu olan eşitliği ve İslâm kardeşliğini ifade eder. Müslümanlar, namazlarında bir vücut ve bir kütle halindedir. İşte, bu kütlenin hep birden döndükleri yer, İslâm dininin en büyük işareti olan kibledir. Müslümanların hep birden ona dönmeleri İslâmi olmayan her şeyden sıyrılmaları demektir.

O güne kadar Yahudilerle Hıristiyanların kıblesi Kudüs idi. Çünkü, bu her iki din, varlıklarını buraya borçluydular. Kudüs, bu iki dinin müşterek işareti idi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), Mekke'de bulunduğu sırada yüklendiği Peygamberlik vazifesi, iki hedef taşıyordu. Bunlardan birisi ceddi olan Hz. İbrahim (A.S.) in dinini canlandırma, öbürü bunu yenileme idi. Nitekim kendisi:

— Ben size, Ceddim Hz. İbrahim'in şeriatini getiriyorum, buyurmuştu.

Bu yüzden İslâmın ilk devirlerinde kible Kudüs idi. Peygamberlik, Hz. İbrahim'den sonra onun onun oğulları Hz. İshak ve Hz. İsmail kollariyle devam ediyordu.

Kâ'be'yi, Hz. İbrahim ile birlikte Hz. İsmail yapmışlardı. Bundan sonra Hz. İsmail'e tâbi olan-

ların kıblesi Kâ'be olmuş, ancak bunlar zamanla doğru yoldan ayrılıp putlara tapmağa başlamışlardı. Böylece Kâ'be, putperestlerin kıblesi haline gelmiş bulunuyordu. Bu yüzden Resûl-ü Ekrem (S.S.) ibâdetlerini İbrahim makamında yapıyordu. Burası ise Kudüs'e bakmaktaydı. Bununla beraber, ibâdetlerini burada yapmakla, hem Kudüs'e, hem de Kâ'be'ye dönmüş sayılırdı.

Hicretten sonra yerleşilen Medine'de İslâmlardan başka Yahudiler ve müşrikler vardı. Burada, müşriklerin kıblesine karşılık, dinleri çığırından çıkmış ve aslından uzaklaşmış olmakla beraber, kitab ehli olan ve putlara tapmayan Yahudilerin kıblesinin tercih olunması lâzımdı.

İşte böylece, Hicretten sonra bir rivayete göre on altı ay ve bir rivayete göre on sekiz ay müddetle ibâdette kıble olarak Kudüs kabul edilmekte devam olundu. Lâkin, İslâmın kuvvetlenmesi, Medine'yi sarması, Mekke'liler arasında yayılması artık Kâ'be'yi müşriklere mahsus olmaktan çıkarmış bulunuyordu.

İşte bunun üzerine BAKARA Sûresinin:

— Yüzünü Mescid-i Haram'a (yâni Kâ'be'ye) doğru döndür. Nerede bulunursanız yüzünüzü o tarafa döndürünüz.. âyeti inerek, Kâ'be'nin Müslümanlar için kıble olduğu Cenab-ı Hak tarafından bildirildi. Bu, aynı zamanda, İslâmın Mekke'ye de yayılacağını ve Kâ'be'nin putlardan temizleneceğini anlatan bir müjde idi. Nitekim ondan sonra inen:

— Doğu da, Batı da Allah'ındır.. âyeti de İslâmın dünyanın her tarafına yayılacağına ve Kâ'be'nin dünyanın her tarafındaki Müslümanlara kıble olacağına işaretti.

Kıblenin Kâ'be'ye dönüş olayı ise, şöyle cereyan etmiştir:

Daha evvel söylemiş olduğumuz gibi, Üçüncü Akabe biatinde bulunanlar, Resûlüllah (S.S.) Efendimizle görüşmek üzere Medine'den ayrılıp Mekkeye gelirlerken içlerinde bulunan Ma'rur oğlu Hz. Berâ (R.A.), arkadaşlarının kınamasına rağmen yüzünü hep Kâ'be'ye döndürüp namaz kılmış, sonra kendisiyle görüştüğünde Peygamber Efendimiz, Kudüs'e doğru namaz kılmasını tarif etmişti.

Hz. Berâ (R.A.), Hicretten evvel vefat etmiş bulunuyordu. Bir gün onun dul karısı ve Hz. Beşir (R.A.) in annesi bulabildiği şeylerden basit bir yemek hazırlayarak Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizi dâvet etti. En büyük meziyetlerinden biri sonsuz tevazuu olan İslâm Peygamberi, bu dâveti hemen kabul ederek onun Medine dışında Seleme oğulları yurdundaki evine gitti. Kendisini büyük şevk ve sevinçle karşılayan fakir kadının evinde öğle yemeğini yedi. Biraz dinlendi ve civardaki mescidde namaza varıp arkasında duran erkek ve kadın cemaate imam oldu. Namazın ilk iki rek'âtı kılındıktan sonra birden BAKARA Sûresinin:

— Ey Muhammed. Yüzünü göğe döndürüp durduğunu görmekteyiz. Seni elbette hoşnud olacağın kıbleye döndüreceğiz. Yüzünü Mescid-i Haram'a doğru döndür. Nerede bulunursanız yüzünüzü o tarafa döndürünüz. Şüphesiz kendilerine kitab verilmiş olanlar, bunun Rablerinden bir gerçek olduğunu bilirler. Allah, onların istediklerinden gafil değildir. Sen (Müslümanlardan başka) kendilerine kitab verilenlere her türlü delili getirsen de yine kıbleye uymazlar. Sen de onların kıblesine uyacak değilsin.

Âyetleri geldi ve bu suretle kıblenin Kâ'be'ye döndüğü bildirildi. Resûlüllah (S.S.), hemen namaz içinde olduğu halde, yerinde dönüp kıbleyi değiştirerek yüzünü Kâ'be'ye çevirdi. Derhal cemaat de kendisine uyup aynı şekilde yüzlerini Kâ'be'ye döndürdüler. Namazın diğer iki rek'âtı, böylece yeni ve ebedî İslâm kıblesine karşı kılındı. İşte bu yüzden bu mescid iki kıble mescidi mânasına olan Mescid-i Kıbleteyn diye anıldı. Bu mescide, eski mihraba dokunulmadan yeni bir mihrab daha ilâve olunmuştur. Bundan sonra Resûlüllah (S.S.) ın kıldığı ilk İkindi namazı ise, tamamı, yâni dört rek'âtı da Kâ'be'ye karşı kılınan ilk namazdır.

BAKARA Sûresinin bu âyetlerinden, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin de ne zamandır kıble olarak Kâ'be'yi arzuladığı anlaşılmaktadır. Ancak, bunu tatbik için Allah'dan bir emir gelmesini bekliyordu. Böylece o emir de gelmiş oldu.

Bu şekilde kıblenin Kudüs'den Mekke'ye dönüşü, Medine'deki Yahudileri çok sinirlendirdi. Çünkü onlar, eskiden beri Arablara üstünlük iddiasında bulunmaktaydılar. Müşrikler, bu üstünlüğü tanıyor, hattâ erkek çocukları yaşamıyanlar, ilk doğacak erkek evlâtlarını Yahudiliğe adıyorlardı. İslâmın çıkışı ise, Yahudiliği sarsmış bulunuyordu. Çünkü İslâm, Yahudiliğin üstünlüğünü tanımamaktaydı. Ancak, Müslümanların da onların kıblesini kabul etmiş bulunması Yahudileri teselli ediyor ve üstünlük duygularını okşuyordu.

Bunun üzerine Yahudilerin ileri gelenleri Peygamber Efendimize başvurup:

— Ey Muhammed, dediler. Sen, İbrahim dinine ve milletine tâbiim demiş olduğun halde, onun kıblesinden niçin yüz çevirdin. Eğer eski kıblene dönersen, biz de sana tâbi oluruz.

Ancak, kıblenin döndürülmesi Allah'ın emri olduğu için Resûlüllah (S.S.), onların bu teklifini reddetti. İslâmı Allah koruyacak ve yayacaktı. Bunun için onların desteğine ihtiyaç yoktu. Onlar Müslüman olurlarsa, bunun faydası yalnız kendilerine idi.

Yahudiler, bu red cevabından dolayı daha da hiddetlendiler ve her yerde Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin kıbleyi Allah'ın emriyle değil, sadece Yahudilere olan düşmanlığı yüzünden Kudüs'den Kâ'be'ye çevirmiş olduğunu söylemeğe başladılar. Rastladıkları Müslümanlara:

— Muhammed'i görüyor musunuz? İşte, ne yapacağını bilmiyor. Kâh şu tarafa, kâh bu tarafa dönüp duruyor, diyor, ellerinden gelen menfî propagandayı yapıyorlardı.

Bu sözler iyi düşünemiyen bazı kimselerin üze-

rinde etkiler yapmaktan geri kalmadı. Hattâ bazıları:

— Kıble öyle kolay değişir şey değildir. O değiştiğine göre İslâmda başka şeyler de değişebilir, demeğe başladılar.

Diğer taraftan, Müslümanlar arasında bazı münafıklar da zuhur etmeğe başlamıştı. Müslüman olmanın şartı Allah'ın varlığını ve birliğini, Hz. Muhammed (S.S.) in O'nun kulu ve Peygamberi olduğunu dil ile söylemek ve kalb ile tasdik etmek olduğu halde, bunlar bunu dilleriyle söylüyor, lâkin kalbleriyle tasdik etmiyorlardı. Münafıkların başı, Hazrec kabilesinin ileri gelenlerinden Ubeyye oğlu Abdulah idi. Eskiden Medine'de sözü çok geçen bir kimse olduğu halde İslâmdan ve hicretten sonra eski nüfuz ve itibarı kalmadığı için Müslümanlığa düşman kesilmiş ve Yahudilerle gizlice işbirliğinde bulunmağa başlamıştı. İşte o da, kiblenin Kâ'be'ye dönmesini fırsat bularak sağda solda:

— Peki, daha evvel ölmüş olanların namazları ne olacak? demeğe başladı.

Bütün bunların doğurduğu tereddütler üzerine Cenab-ı Hak, BAKARA Sûresinin şu âyetlerini indirdi:

— Ey Muhammed, de ki: Bizim de sizin de Rabbiniz olan Allah hakkında bize karşı hüccet mi göstermektesiniz? Bizim yaptıklarımız bize, sizin yaptıklarınız da size aittir. Biz, O'na karşı samimiyiz. Yoksa İbrahim, İsmail, İshak ve Ya'kub ile torunlarının Yahudi veya Hıristiyan olduklarını mı iddia ediyorsunuz? Peki, siz mi yoksa Allah mı daha iyi bilir? Allah tarafından kendisine bildirilen bir hakikati gizleyenden daha zâlim kim vardır? Allah, yaptıklarınızdan gafil değildir. Onlar, geçmiş birer ümmettir. Kazanmış oldukları kendilerine, sizin de kazandığınız ise sizedir. Onların yapmış olduklarından mes'ul değilsiniz. Halkın beyinsizleri «Onları yöneldikleri kibleden çeviren nedir?» diyecekler. De ki: «Doğu da, Batı da Allah'ındır. O, dilediğini doğru yola iletir. Böylece sizi, insanlara örnek olmak üzere, tam ortada bulunan bir ümmet kıldık. Peygamber de size örnektir.» Senin yöneldiğin tarafı, Peygambere uyacakları bundan cayacaklardan ayırmak için kıble yaptık. Doğrusu Allah'ın doğru yola ilettiği kimselerden başkası için bu ağır bir şeydir. Allah, ibâdetlerinizi boşa çıkaracak değildir. Allah insanlara şefkat gösterir, merhamet eder... Her nereden yola çıkarsan yüzünü Mescid-i Haram'a çevir. Şüphesiz, bu Rabbinden bir hakdır. Allah, yaptıklarınızdan gafil değildir. Her nereden yola çıkarsan yüzünü Mescid-i Haram'a çevir. İnsanların zulüm edenlerinden başkalarının size karşı gösterecekleri bir hüccet olmaması için her nerede olursanız olunuz, yüzlerinizi o tarafa çeviriniz. Bu hususta onlardan korkmayın, benden korkun ki nimetlerimi tamamlayayım. Böylece, doğru yola gidebilirsiniz... İyilik yalnız yüzlerinizi doğuya veya batıya çevirmek değildir. Lâkin iyi olan Allah'a, âhiret gününe, Meleklere, Kitaba, Peygamberlere inanan, O'nun sevgisiyle malını yakınlarına, yetimlere, düşkünlere, yolculara, yoksullara ve köleler (i âzad) uğrunda veren, namaz kılan, zekât veren ve ahidleştikleri zaman ahidlerinde vefâ gösterenler, zorda, darda ve savaş meydanlarında sabredenlerdir.

Bu âyetler, kiblenin asıl maksat olmadığını, onun yeryüzünde İslâm için bir işaret teşkil ettiğini, yoksa doğunun da batının da Allah'ın olduğunun ve O'nun her yerde hâzır ve nâzır bulunduğunu anlatmaktadır. Yine bu âyetlerden, İslâm için bir işaret olan kiblenin hakikî mü'minlerle mü'minlik iddiasında bulunanları veya mü'min olmayanları ayırdığını anlıyoruz.

Oruç'un Farz oluşu

YAHUDİLER arasında kendilerine Müslümanız diyenler de vardı. Bunlar Müslümanlarla birlikte Kudüs'e doğru dönerek ibâdet ediyorlardı. Lâkin aslında, İslâmın dost şeklindeki düşmanlarıydılar. Nitekim, kıble Kâ'be'ye döndürülür döndürülmez mahiyetleri ve münafıklardan ibâret oldukları meydana çıkmıştı. Çünkü hiç bir Yahudi, bütün varlığı ile bağlı bulunduğu Kudüs'ü bırakarak başka bir kıbleyi kabule yanaşamıyordu.

Diğer taraftan Mekke müşrikleri olayı duyunca:

— İşte Muhammed, sonunda bizim dinimizin Hak olduğunu anladı. Bizim kıblemize döndü. Yakında dinimize de dönecektir, demişlerdi.

Lâkin, yukarıdaki âyetler onlara da bir cevab teşkil etmiş ve sonunda kiblenin Kâ'be'ye dönüşü İslâmın bir zaferi olmuştur.

Orucun farzedilmesi, kiblenin dönüşünden sonradır.

İslâmdan evvel Aşûrâ denilen Muharrem'in onuncu günü oruç tutmak âdeti mevcuttu. Resûlüllah (S.S.) da o gün oruç tutardı. Bu, onlara aslında Hz. İsmail (A.S.) den kalma idi. Tûfan sona erip Hz. Nûh (A.S.) ile yanında bulunanlar Muharrem ayının onuncu günü karaya ayak basmışlar ve şükran için oruç tutmuşlardı.

Nitekim Peygamber Efendimiz:

— Aşûrâ gününde oruç tutunuz. Çünkü Peygamberler o gün oruçlu bulunurlardı, diye buyurmuştur.

Cebel oğlu Hz. Muaz (R.A.) diyor ki:

— Resûlüllah (S.S.), Medine'ye hicret edince, Yahudilerin Aşûrâ gününde oruç tuttuklarını haber aldı ve sebebini sordu. Yahudiler:

— O gün Allah Firavun'u denizde boğmuş, Mûsâ ile kavmini kurtarmış, Mûsâ şükran için oruç tutmuştu. Bunun için biz de Mûsâ'ya uyarak oruç tutuyoruz, dediler.

Resûlüllah (S.S.):

— Mûsâ'ya uymak hususunda biz sizden haklı ve öndeyiz, buyurdu ve aşûrâ gününde oruç tuttu tutulmasını da emretti.

Resûlûllah (S.S.) Efendimizin esasen o gün oruçlu olmak âdetiydi. Aşûrâ günü birisini memur ederek mahalleleri dolaştırıp:

— Oruca niyetli olmayan oruç tutsun. Yemek yemiş olan da akşama kadar imsâk etsin, diye haber verdi. Ancak:

— Aşûrâ günü oruç tutan Yahudilere benzememek için bir gün evvel ve bir gün sonra da oruç tutsun, diye buyurdu.

Oruç, daha evvelki dinlerin de mühim bir ibâdet şekli idi. Nitekim Müslümanlara orucu farzeden âyette (Size, sizden evvelkilere olduğu gibi oruç farz edildi) diye buyurulmasından bu husus anlaşılmaktadır.

Oruç hakkında âyetler ve söylenenler

YAHUDİLER, orucu matem alâmeti, kefaret, adak, yahut bir belâyı def' için tutarlardı. Orucu bazan yalnız hahamlar, bazan bütün halk tutmaktaydı. Her yıl Ekim ayının birinden onuna kadar böyle oruç tutulur ve bunlara Nedâmet günleri denirdi. Ayrıca Nisan birinci ay olmak üzere dördüncü, beşinci, yedinci ve onuncu aylarda tutulan oruçlar vardı. Bunlar, birer günlük oruçlardı. Hepsi güneşin doğuşundan batışına kadar sürerdi. Bunlardan başka bir çok dini ve tarihi hâtıralar dolayısiyle bir günden üç güne kadar oruç tutulurdu.

İslâmda oruç, Hicretin ikinci yılında, Şâbân ayında farz olundu ki Bedir savaşından bir ay ve bir kaç gün evveldir. İlk zamanlar oruçla mükellef olan Müslümanlar, oruç tutmak veya fidye vermek arasında serbest bırakıldı. Bir de hastalar ve yolcular, bu halleri sona erince kazâ etmek şartiyle oruç tutmaktan af olunmuşlardı. Sonradan tutabilecek olanın fidye vermesi kaldırıldı ve mutlaka oruç tutması farz edildi.

Bunu bildiren âyetler, şunlardır:

— Ey inananlar. Sizden evvel gelenlere olduğu gibi size de oruç farz edildi. Bu, sakınmanız içindir. Sayılı bir kaç gün zarfında oruçlu olunuz. İçinizden hasta veya yolcu bulunan, tutmadığı günler sayısınca başka günlerde tutar. Oruca dayanamıyanlar, bir düşkünü doyuracak kadar fidye verir. Kim gönülden iyilik yaparsa o, iyilik kendisinindir. Oruç tutmanız, eğer bilirseniz, sizin için hayırlıdır. Ramazan ayı ki Kur'an onda insanlara yol göstererek, yol gösterici ve doğruyu yanlıştan ayırıcı belgeler olarak indirildi; sizden bu ayı idrâk eden oruç tutsun. Hasta veya yolculukta olan tutmadığı günlerin sayısı kadar başka günlerde tutsun. Allah, sizin için kolaylık ister; güçlük istemez. Sayıyı tamamlamanızı, size yol göstermesi karşılığı onu ululamanızı, şükretmenizi ister.

Cebele oğlu Hz. Muâz (R.A.) diyor ki:

— Oruç, üç kere değişti. Muhacirler Medine'ye geldikleri zaman Medine'lilerin oruç hakkında bir taahhüdü yoktu. Resûlûllah (S.S.), her ay üç gün oruç tutar, ashabına da tutmalarını emrederdi. Ramazan orucu farz olunca halkın çoğu buna alışık olmadığı için kendilerine oruç tutmak güç geldi. Bunun için tutmayanlar altmış fakirin karnını doyururlardı. Sonra «Sizden bu ayı idrâk edenler oruç tutsun» emri gelince, Resûlûllah (S.S.) cidden tâkati olmayanlardan maada herkesin oruç tutmasını buyurdu.

Ramazan orucu farz edildikten sonra âşûrâ orucu ile her ay tutulan üç günlük oruç, nafile oruçlar arasına girdi. Yâni, isteyen tutar, isteyen tutmazdı. Tutulmasında mecburiyet yoktu. Fakat sevap vardı.

Oruç ilk farz olunduğu vakit başlangıç zamanı Yatsı namazından sonra, sona erişi ise ertesi günü güneşin batışı idi. Süresi 22 saat ve bazan daha da fazla tutuyordu.

Bir gece Hz. Ömer (R.A.), Yatsı namazından sonra zevcesine yaklaştı ve ertesi gün Resûlûllah (S.S.) Efendimize suçunu itiraf edip bu hatâsının affı için Allah'a dua etmesini rica etti. Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz:

— Ey Ömer, bu hal sana yakışmazdı, buyurdu.

Ancak, bir çok Müslümanlar, aynı halde olduklarını itiraf ettiler. Nihayet şu Âyet gelerek orucun başlaması güneşin doğmasından az evvele alındı.

— Oruç tuttuğunuz günlerin gecesi kadınlarınıza yaklaşmanız size helâl edildi. Onlar sizin örtünüzdür, siz de onların örtüsüsünüz. Allah, nefsinize güvenemiyeceğinizi biliyordu. Bunun için tevbenizi kabul ve sizi af etti. Artık onlara yaklaşabilirsiniz. Allah'ın sizin için takdir ettiğini dileyin. Tan yerindeki beyaz çizgi siyah çizgiden ayırd edilinceye kadar yeyin, için. Sonra orucu geceye kadar tamamlayın.

Oruç, Müslümanlar arasında bir müddet sonra çok sevilen ve yayılan bir ibâdet oldu. Çok kimse, Ramazan günlerinin dışında nafile orucu tutmayı âdet haline getirdi. Bazıları bütün gün oruç tutuyor ve akşam olunca iftar etmeden yeni bir oruca başlıyordu. Resûlûllah (S.S.) bunu haber alınca yasakladı. En çok bir gün oruç tutmağa izin verdi. Buna, Savm-ı Dâvûd = Dâvûd Orucu denilirdi ve Hz. Dâvûd (A.S.) bu şekilde oruç tutardı.

As oğlu Hz. Amr (R.A.), iftar etmeden oruç tutar ve bütün gece namaz kılardı. Bir gün Resûl-ü Ekrem (S.S.), kendisine şöyle buyurdu:

— Senin iftar etmeden oruç tuttuğunu ve bütün gece namaz kıldığını bilmiyorum mu sanıyorsun. Böyle yapma. Çünkü senin gözünün de hakkı vardır, nefsinin de hakkı vardır, ehlinin de hakkı vardır. Oruç tut ve iftar et. Namaz kıl ve uyu. On günde bir oruç tut, dokuz günün de sevabına erersin.

Hz. Amr (R.A.):

— Ey Resûlüllah, benim bundan fazlasına gücüm yeter, dedi.

— O halde Dâvûd orucu tut.

— Dâvûd nasıl oruc tutardı ey Resûlüllah?

— Bir gün tutar, bir gün bırakırdı. Düşmanla karşılaşınca da kaçmazdı.

Sonra:

HAZRETİ MUHAMMED'E (S.S.) ŞERBET SUNULUYOR.

— Daimi şekilde oruç tutan, hiç tutmamış gibidir, dedi ve bunu üç kere tekrarladı:

Hz. Ebû Hureyre (R.A.) diyor ki:

— Resûlûllah, iki orucu bağlamayı yasak etti. Müslümanlardan biri:

— Ey Resûlûllah. Sen öyle yapıyorsun ya... deyince, ondan şu cevabı aldı:

— Hanginiz benim gibisiniz? Ben, Rabbin indinde gecelerim. O, beni yedirir, ve içirir.

Mâlik oğlu Hz. Enes (R.A.) ise Resûlûllah (S. S.) Efendimizin:

— Siz, benim gibi değilsiniz. Vallahi ben bir ay müddetle bile iftar etmeden oruç tutabilirim, dediğini rivayet etmiştir.

Her hakkın sahibini gözetmek

YUKARIDA nakletmiş olduğumuz gibi, Resûlûllah (S.S.) Efendimiz, Hz. Selmân Fârisi (R.A.) ile Hz. Ebûdderdâ (R.A.) yı din kardeşi etmişti. Hz. Selmân (R.A.) bir gün din kardeşini ziyarete gelmişti. Hz. Ebûdderdâ (R.A.), ona yemek ikram etti ve kendisinin oruçlu olduğunu söyledi. Lâkin Hz. Selman (R.A.), ev sahibi yemedikçe kendisinin de yemiyeceğini söyleyince o da mecburen orucunu bozup birlikte yemek yedi. Gece oldu ve yattılar. Hz. Ebûdderdâ (R.A.), biraz sonra namaza kalkmak istediyse de, misafiri:

— Yat, uyu... diyerek engel oldu.

Öbürü biraz daha uyuduktan sonra yine kalkmak istedi. Misafiri bu sefer de engel oldu. Gecenin sonlarına doğru ise:

— Şimdi kalk bakalım, dedi.

Kalktılar ve beraberce namaz kıldılar.

Namazdan sonra Hz. Selman Fârisî (R.A.) dedi ki:

— Kardeşim, senin Rabbinin hakkı olduğu gibi, nefsinin ve ehlinin de hakkı vardır ve her hakkın sahibini gözetmek lâzımdır.

Ertesi günü Hz. Ebûdderdâ (R.A.), Resûlûllah (S.S.) Efendimizin huzuruna vardığı zaman Hz. Selman Fârisî (R.A.) nin sözlerini ve yaptıklarını anlattı. Resûlûllah (S.S.):

— Selman doğru davranmış, dedi.

Oruç'un farz olduğu yıl fitre de emrolunmuştu

Orucun farz olduğu yıl, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz Müslümanlara aynı zamanda fitre vermelerini emretmiştir. Bunu, Bayrama bir iki gün kala, bir hutbe sırasında buyurmuştur. O Bayramda ise, Resûlûlla (S.S.), imam olarak cemate ilk defa açıkta Bayram namazı kıldırmıştır. Necaşi, Avâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.) e bir mızrak hediye etmişti. Bu mızrak, kıble istikametinde dikilir, Resûlûllah (S.S.), ona karşı namaza durur ve Bayram namazları böyle kılınırdı. Bu mızrak sonraları Medine müezzinlerine intikal etti.

Hicretten evvel Medine'li Arablar içlerinden, kendisinden daha evvel bahsettiğimiz sonradan münafıklar başı diye anılan Übeyye oğlu Abdullah'ı hükümdar seçmeyi düşünüyorlardı. Kendisi, Hazrec kabilesindendi. Hazrec'liler ise Buas savaşında Evs'lilere galib gelmiş oldukları için üstünlük kendilerindeydi. Ayrıca Übeyye oğlu, Yahudilerin de dostu olduğundan onlar tarafından da desteklenmekteydi. Hicretin vâki olmasıyla bu iş yarım kaldı. Lâkin, Resûlûllah (S.S.) Medine'ye şeref verdikten hemen bir kaç gün sonra, Kureyş müşrikleri bir mektup yazarak Übeyye oğlu Abdullah'a gönderdiler. Bunda, şöyle diyorlardı:

— Sizin bizimkini himayenize almış olduğunuzu öğrendik. Vallahi onu ya öldürür veya yurdunuzdan sürüp çıkarırsınız. Aksi halde, bütün savaşanlarınızı öldürünceye ve bütün kadınlarınızı esir alıncaya kadar sizinle savaşacağız.

Resûlûllah (S.S.), bunu haber aldı ve kalkıp Übeyye oğlunu ziyaret ederek şunları söyledi:

— Eğer Kureyş'in bu teklifini kabul edecek olursan benim ashabım olan muhacirler ve ensâr, uğrumda mücadeleye hazır ve kararlı bulunuyorlar...

GEL TEVBEYE

Ey gafil insan aç gözün
Gel tevbeye gel tevbeye
Dergâh-ı Hakka tut yüzün
Gel tevbeye gel tevbeye

Gel mescide meyhâneden
Gelmez hayır mestâneden
Te'hir eylemek ya neden
Gel tevbeye gel tevbeye

Doldu ecel peymânesi
Ömrün nesi kaldı nesi
Ey dünyânın divânesi
Gel tevbeye gel tevbeye

Binbir günâh ettin yeter
Rûyin siyâh ettin yeter
Beyhûde âh ettin yeter
Gel tevbeye gel tevbeye

Âkil olan halkı nider
Hak yoluna doğru gider
HAKKI seni dâvet eder
Gel tevbeye gel tevbeye

du. Kendisi, Ebû Türâb diye anılmaktan, Peygamber Efendimizin kendisine taktığı bu addan pek hoşlanırdı.

Bundan sonra cereyan eden en mühim olay ise, İslâmın da en mühim olaylarından biri olan Bedir savaşıdır.

Bedir savaşa

Bedir, bir köy adıdır ve savaş, bu mevkide geçtiği için bu adla anılmıştır. Medine'den seksen mil mesafede bulunan Bedir köyünde her yıl panayır kurulduğundan yolları ârızalı olduğu halde Suriye'ye giden kervanlar buraya uğrarlardı.

Evvelce anlatmış olduğumuz gibi müşrikler, Dârünnedve'de toplanarak İslâmı tamamen ortadan kaldırmak için Medine'ye hücum etmeyi ve bütün Müslümanları öldürmeyi tasarlamışlardı. Ancak, yaptıkları keşif hareketleri sonunda Medine halkının gayet uyanık olduğunu görerek baskında bulunamıyacaklarını anladılar. Müslümanların Suriye ticaret yolunu mütemadiyen tehdid etmeleri, hattâ bir kervanlarını vurup almaları, üstelik civar kabilelerle saldırmazlık anlaşmaları yapmaları ise, Kureyş'in sabrını taşırmakta ve onları bir an evvel bu işi kesin bir sonuca bağlamağa zorlamaktaydı.

Kureyş, kendi gücünden başka Medine'deki Yahudilere ve münafıklara da güveniyordu. Münafıkların başı Übeyye oğlu Abdullah, son zamanlarda İslâma karşı açıkça cephe almış bulunmaktaydı. Meselâ, Resûlüllah (S.S.), bir gün Medine'de Müslümanlarla Yahudi ve müşriklerin birlikte oturmakta oldukları Hazreç'lilerin Hâris oğlu mahallesinden geçiyordu. Hayvanı, yoldan toz kaldırınca Übeyye oğlu yüzünü örterek:

— Yerden toz kaldırıp bizi rahatsız etme!.. dedi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) ona aldırmadı. Orada bulunanlara selâm verdi ve kendilerine bir miktar Kur'an-ı Kerim okudu. O zaman Übeyye oğlu Abdullah büsbütün içerleyip onun sözünü kesti ve:

— Bana bak, dedi. Ben bu okuduklarından hoşlanmıyorum. Senin dediklerin doğru bile olsa neden gelip bizi rahatsız ediyorsun. Bunları, seni ziyaret edenlere oku ve bizi rahat bırak.

Orada bulunanların çoğu bu saygısızca sözlerden incinerek Übeyye oğlunun üzerine yürüdüler. Lâkin, yine Resûlüllah (S.S.), araya girip bir olay çıkmasına engel oldu.

Bu sırada inen bazı âyetler ise, hücuma uğradıkları takdirde buna karşılık savaşabileceklerini Müslümanlara bildirdiği için, Resûlüllah (S.S.) yakında mühim bir silâhlı çatışmanın olacağını tahmin ediyordu.

O âyetler ise, şunlardı:

— Kendileriyle mücadele edilenlere zulme uğradıkları için savaş müsaadesi verilmiştir. Şüphesiz Allah, onları galib getirmeğe kadirdir.

Ve:

— Sizinle savaşanlarla, siz de Allah yolunda savaşınız.

Bu âyetlerden anlaşılan, Müslümanlara müdafaa savaşı için izin verildiğidir. Bu da, İslâmın savaşçı ve saldırgan bir din olduğu hakkındaki iftirayı ortadan kaldırmağa yeterlidir.

Yukarıda izah ettiğimiz gibi, Resûlüllah (S.S.) Efendimizin bütün gayreti, Mekke'lilerin kendilerine taarruzlarına engel olacak tedbirleri geliştirmek yönünde idi. Sadece İslâmı kabul ettikleri için Mekke'liler, bir kısmı hısım ve akrabaları olan hemşehrilerini ağır tazyiklere tâbi tutmuşlar ve onlar hakkında son derece merhametsiz davranmışlardı. Müslümanlar, bu yüzden yurdlarını bırakıp Medine'ye göçmek zorunda kalmış bulunuyorlardı. Geride bıraktıkları mal ve mülkleri müşrikler tarafından zaptedilmiş, hicret ettikleri memleketlerin idarecilerine onların iadesi veya himaye edilmemesi için neticesiz baskılarda bulunulmuştu. Bu da kâfi görülmemiş, hicret yurduna hücum için plânlar yapılmıştı. Buna karşı Müslümanlar, onların kervan yolunu keserek iktisaden bunaltmağa ve bu suretle kendi aleyhlerine olan tazyiki hafifletmeğe çalışmaktaydılar.

Kureyş ise, buna bir savaşla karşılık verme kararı aldı.

Savaş hazırlığı

SAVAŞ için, para lâzımdı. Bunu sağlamak için de Kureyş pek büyük bir kervan hazırlayarak Suriye'ye göndermişti. İbni Saad'ın bin deveden kurulu olduğunu söylediği bu kervana bütün Mekke'liler, hattâ kadınlar bile katılmışlardı. Bunun dönüşünde büyük bir kâr elde edileceği umuluyor ve sefer masrafının bununla karşılanması kararlaştırılmış bulunuyordu. Hadrami oğlu Amr'ın katli ve kervanının yağma edilmesi sırasında bu kervan henüz Suriye'den hareket etmiş bulunuyordu. İşte bu yüzden, Mekke'liler bunun da taarruza uğraması ihtimalini düşünerek son derece endişeye kapılmışlardı.

Suriye'den gelen bu kervan, Medine'nin batı veya kuzey tarafından geçebilir ve buralarda mola verebilirdi. Resûl-ü Ekrem (S.S.), Suriye'ye kadar göndердiği casuslar vasıtasiyle kervanın hareketini ve takib etüği yolu izliyor ve muntazaman haber alıyordu. Seri develere binmiş habercller, çöl bedevileri gibi kervanın yanından geçiyor, sonra son sür'atle Medine'ye dönüyorlardı.

Verdikleri bilgilerden, kervanın mütemadiyen istikamet değiştirdiği anlaşılmaktaydı. Bunun sebebi ise, bir baskına uğramak korkusuydu. Kervanın yöneticileri, alabildiğine uzayan çöllerde izlerini kaybettirmek çabasındaydılar.

Tasarladıkları plâna göre kervan kuzey yolunu

takib edecek, sonra birden güneye dönüp Mekke istikametinde yol alacaktı. Çünkü, güney yolunda yaşayan kabileler, Müslümanların dostu ve bir kısmı da müttefiki idiler.

Kızıldenize yakın olan Bedir mevkii, mühim ve büyük bir konak yeri ve Suriye - Mekke - Medine yollarının kavşağı, Bedir bölgesi ise, hem gizlenmeğe ve hem de pusu kurmağa elverişli bir yerdi.

Mekke ile Medine arasındaki konak ve merhaleler şunlardı:

Medine — Dervûş — Müsacid — Şüfeyye — Hısarî — Şih — Mastura — Rabık — Daf — Usfan — Marrüzzahran — Mekke.

Müsacid'den batıya doğru bir yol Hamra'ya ve oradan Yenbu'a varıyor, sonra Şih istikametinde dönerek Bedir'e ulaşıyordu. Hamra ile Bedir ve Bedir ile Şih arasında da bir yol vardı. Daf ile Mekke arasındaki yol, doğu istikametinde idi. Daf'dan doğru güneye gidilirse Behban'a ve oradan Dehban üzerinden Cidde'ye varılırdı. Cidde'den doğuya giden bir yol ise, Bahra ve Hudeybiye üzerinden yine Mekke'ye ulaşırdı.

Resûlüllah (S.S.) Efendimiz, Ebû Süfyan kumandasındaki bu kervanı vurmağa karar vermişti. Çünkü bunun getireceği kârla müşriklerin bir ordu hazırlıyacaklarını duymuştu. Bunun üzerine, aşhâbını toplayıp durumu onlara anlattı.

Başta Hz. Ebû Bekir (R.A.) olmak üzere muhacirler, İslâm uğrunda her harekete ve her fedakârlığa hazır bulunduklarını söylediler.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) ise, ensârın ne diyeceğini bekliyordu. Onlar, şimdiye kadar olan hareketlere hiç katılmamışlardı. Çünkü, verdikleri söze göre ancak Medine taarruza uğrarsa yardım edeceklerdi.

Lâkin, Hazrec kabilesinin başkanı Ubâde oğlu Hz. Saad (R.A.) ın birden ayağa kalktığı görüldü. Yüzünü Resûlüllah (S.S.) Efendimize döndü ve şunları söyledi:

— Ey Resûlüllah. Vallahi bize düşmanlarımıza mukavemeti değil, kendimizi denize atmamızı emretsen bunu bile hiç tereddüd etmeden yaparız.

Buna, Hz. Mikdad da şu sözleri ekledi:

— Ey Resûlüllah. Biz sana Mûsâ'nın kavmi gibi: git de Rabbin ile birlikte savaş; biz burada kalacağız, demeyiz. Biz senin sağında, solunda, önünde ve arkanda savaşacağız.

İlk İslâm ordusu 305 kişiydi.

İŞTE, Resûl-ü Ekrem (S.S.) bunun üzerine muhacirlerden ve ensârdan 313 kişi ile ve Ebû Süfyan kumandasındaki kervanı vurmak maksadiyle Medine'den ayrıldı. Gelen haberler, bu kervanın Bedir'de konaklıyacağını anlatıyordu. Meselâ, su içmek bahanesiyle Bedir civarındaki kuyuların birine kadar varan bir haberci, burada sohbet edenlerden birisinin kervan halkından bir kimseden alacağı olduğunu ve kervan Bedir'e vardığı vakit borçlunun bunu kendisine ödeyeceğini umduğunu söylediğini duyarak bu haberi sür'atle Resûlüllah (S.S.) Efendimize ulaştırmıştı. Bunun üzerine, Bedir ovasının kuzeyindeki dar geçidde pusu kurularak kervanın orada durdurulmasına karar verildi. Yola çıkıldıktan sonra çok zaman Peygamber Efendimiz de küçük birliklerle asıl ordudan ayrılarak keşif hareketlerine katılıyor ve düşman hakkında bilgi toplamağa çalışıyordu. Kendisi, develerin boyunlarındaki çıngırakların çıkarılmasını emrettiği gibi, yürüyüşleri yalnız gece yapıyor, gündüzleri kuvvetlerini uygun yerlerde gizliyor, böylece düşmanın bu harekât hakkında hiç bir bilgi elde edememesini sağlayacak tedbirlere başvuruyordu. Nitekim, Bedir'e doğru ilerlenirken mütad olan Dervîr - Musacid - Hamra - Bedir yolu takib edilmemiş, başka bir yol seçilmişti.

Ancak, kervanın idarecileri bir baskın ihtimalini daima düşünmekteydiler. Bu yüzden onlar da iki konak arasındaki normal yolu takib etmiyorlar, rastgele yön değiştiriyorlardı. Ebû Süfyan, kervanın ne zamandır gözetildiğini hissetmişti. Hattâ, Suriye'den hareket ettiklerinden beri bu halin mevcut olduğunu seziyordu. Hadramî oğlunun kervanının vurulmuş olduğunu da duymuştu. Bilhassa Müslümanların nüfuz bölgesine girdikten sonra endişesi büsbütün arttı. Bedir civarında oturan Gifâr kabilesi, İslâmdan evvel kervan vurmayı, hattâ bu işi yasak aylara bile aldırmadan yapmayı itiyad edinmişlerdi. Mekke'liler, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizle görüşen bu kabile mensuplarından Ebû Zerr Gifârî, İslâmı bu bölgede yaymağa memur edilmiş ve bunda muvaffak olarak kabilesini İslâma sokmuştu. Muhammed Hamidullah, kervan hakkında bilgi toplamak hususunda daha çok Gifârîlıların görevlendirilmiş olduğunu muhtemel görmektedir ki, akla yakın ve olaylara uygun bir tahmindir.

Endişesi gittikçe artan Ebû Süfyan, kendince gerekli bütün tedbirleri almış bulunuyordu. Bunların, isabetli tedbirler olduğu inkâr edilemez. O da kervanına yalnız geceleri yol aldırıyor, böylece hem yerini belli etmemeğe çalışıyor, hem de o yıl sıcakların en şiddetli olduğu bu mevsimde bunun tesirinden uzak kalmış oluyordu. Ramazan ayı iyi ve Ramazan ayı o yıl Mart ayına rastladığı halde sıcaklar her yıldan daha evvel kemâlini bulmuştu. Resûl-ü Ekrem (S.S.), Medine'den ayrılırken, askerlerine orucu bırakmamalarını emretmiş, Hz. Mektum oğlu (R.A.) nu mescid imamlığına ve Abdülmünzir oğlu Hz. Ebülbabe Ensârî (R.A.) yi ise Medine muhafızlığına ve kendi vekâletine memur etmişti. Ayrıca civardaki köylerde bazı kaynaşmalar olduğu haber alındığından Adiy oğlu Âsım Aclânî gerekli yetki ile Kubâ tarafına gönderilmişti. Hz. Osman (R.A.), kendisi de zevcesi Hz. Rukıya (R.A.)

hasta olduğundan, Medine'de kalmış, Hz. Ebû Umame (R.A.) ise annesi ağırca rahatsız bulunduğundan sefere iştirâk etmemişti. Böylece, Medine'den çıkan 313 kişilik kuvvetin altmış dördü muhacirlerden ve kalanı ensârdandı.

İslâm ordusu Ramazan ayının 12 sine rastlayan 9 Mart 623 günü Medine'den hareket etti. Ubeydullah oğlu Hz. Talha (R.A.) ve Zeyd oğlu Hz. Said (R.A.) ise emniyet kademesi olmak üzere önden gönderilmişlerdi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), Medine'den bir mil mesafede Ruha menzilinde durarak ordusunu gözden geçirdi ve pek küçük yaşta olanlarla çok ihtiyar bulunanları geri döndürdü. Rivayete göre, bunlar sekiz kişiden ibaretti ve böylece İslâm ordusu üç yüz beş kişi kaldı.

Bu arada yaşı küçük olanlardan Ebû Vakkas oğlu Hz. Umeyr (R.A.) da geri gönderilmek istenmiş, lâkin rica ederek o kadar ağlamıştı ki sonunda Resûl-ü Ekrem (S.S.), onun birlikte gelmesine müsaade etmişti. Bundan pek memnun olan ağabeyisi Ebû Vakkas oğlu Hz. Saad (R.A.), kardeşinin beline kendi eliyle kılıç kuşandırdı.

Nihayet İslâm ordusu, Ruha'dan hareket etti. Muhacirlerin beyaz bayrağını Umeyr oğlu Hz. Mus'ab (R.A.) taşımaktaydı. Ensârın ise, Hazrec ve Evs kabilelerine ait iki bayrağı açılmıştı. İçlerinden yalnız Hz. Mersed Ganevî (R.A.), Avâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.) ve Esved oğlu Mikdâd atlı, gerisi yaya idi. Yetmiş develeri vardı ve bunlara nöbetle binmekteydiler. Resûlüllah (S.S.) ile Hz. Ali (K.B.) ve Hârise oğlu Hz. Zeyd (R.A.) nöbetleşe, aynı deveye binmekteydiler.

İşte, sonradan dünyayı titretecek olan İslâm ordularının ilki budur.

Ordu, ikinci molayı Safrâ mevkiinde verdi. Sonra, yukarıda söylemiş olduğumuz gibi, mûtad yolu bırakarak Munsarıf - Zatı İczâl - Muallâ ve Üseye üzerinden Bedir'e doğru ilerlemeğe başladı.

Kervan takip edildiğini farkediyor

EBÛ Süfyan ise, Bedir ve Huneyn yolları kavşağında mola vermişti. Bundan sonra Bedir'de mola vermek veya durmadan yola devam etmek hususunda karara varmak için kendisi bizzat bir keşif hareketine çıktı ve sabahın pek erken saatlerinde Bedir'deki bir kuyunun başına vardı. Bedir halkı, Müslüman ordusu hakkında hiç bir haber alamadığı için Ebû Süfyan onlardan bir şey öğrenemedi. Lâkin İbni Kesir'in rivayetine göre, Ebû Süfyan'ın gelişini haber alan ve her iki tarafla barış içinde bulunan Cüheyne kabilesi başkanı Amr oğlu Mecdî gelip kendisiyle görüştü ve Ebû Süfyan'ın sorması üzerine, kuyudan su almak için deve sırtında bir Müslümanın gelmiş olduğunu söyledi. Ebû Süfyan, hemen bu izleri takib ederek biraz ileride deve gübresine rastladı. Bunu inceleyince:

— Bu hayvan, bu bölge halkının develerine verdiği yemden değil, Medine'lilerin verdiği yemden yemiş... Demek bunlar Muhammed'in askerlerinden birisine aid!.. diye haykırdı.

Böylece, kervanın keşfedildiğini anladığından hemen geri döndü ve durumu bildirmek üzere Ömer oğlu Dumdum Gıfârî'yi sür'atli yol alan bir deve ile Mekke'ye gönderdi. Kendisi ise kervanı kaldırıp Kızıldeniz kıyısına paralel olarak hızla tam güney yönünde harekete geçti ve Bedir'e uğramadan, hiç durmadan yol alıp tehlikeden kurtuldu. Bundan sonra Mekke'ye bir haberci daha göndermiş ve tehlikenin geçmiş olduğunu bildirmiştir. Ebû Süfyan, güneye doğru hızla yöneldiği sırada, İslâm ordusu da Medine'den harket etmiş bulunuyordu.

Habercinin Mekke'ye gelişinden üç gün evvel, Abdülmuttalib'in kızı Âtike gece bir rüya görerek bunu erkek kardeşi olup henüz İslâmını ilân etmemiş bulunan Hz. Abbas (A.S.) a anlattı:

— Birisi deve ile Mekke'ye gelerek:

— Ey cemâat... Üç güne kadar olacak savaşa yetişiniz, diye bağırdı. Sonra Ebû Kubeys dağına çıkıp yerinden büyük bir kaya koparttı ve aşağıya attı. Kaya, parça parça oldu ve her parçası Mekke'nin bir evine rastladı.

Sonra da:

— Bu rüya, yakında Kureyş'e büyük bir musibet erişeceğine alâmettir. Bunu gizli tut, kimseye söyleme... diye tenbih etti.

Lâkin Hz. Abbas (R.A.), bu rüyayı gizlice Utbe oğlu Velid'e anlatmış, o da babası Rebia oğlu Velid'e haber vermiş, Velid ise herkese söylediği için kısa zamanda duymayan kalmamıştı.

Ertesi günü Rebia oğlu Utbe ile kardeşi Şeybe, Ebû Cehil, Halef oğlu Umeyye, Ebû Halef oğlu, Esved oğlu Zamga ile Ebülbahterî, Dârünnedve'de toplanmış bu rüya meselesini konuşurlarken Hz. Abbas (R.A.) çıkageldi. Ebû Cehil onu görünce hakaretli bir tavırla:

— Kız kardeşine ne zamandan beri Peygamberlik geldi? Ey Abdülmuttalib oğulları, erkeklerinizin Peygamberlik dâvasına kalkıştığı yetmiyormuş gibi, şimdi de kadınlarınız mı aynı dâvaya kalkışacak? dedi.

Bununla da kanaat etmiyerek bütün Abdülmuttalib oğullarına atıp tuttu. Onun bu sözleri, her yerde duyuldu. Kadınların bile kulağına gitti. Hz. Abbas (R.A.), akşam olup evine varınca bütün Abdülmuttalib kadınları başına toplanarak kendisini:

— Ebû Cehil'e neden bu kadar yüz veriyor ve kendisinden niçin çekiniyorsunuz? Erkekleriniz hakkında söylemediğini bırakmadığı yetmezmiş gibi, şimdi de kadınlarınıza da dil uzatmağa başladı. Abdülmuttalib oğulları buna karşı da mı susacak(lar? diye payladılar.

Hz. Abbas (R.A.) a bu sözler pek ağır gelerek ertesi günü varıp Ebû Cehil'e haddini bildirmeğe

karar verdi ve sabahleyin erkenden onu bulabileceğini tahmin ettiği Kâ'be'ye vardı.

Tam bu sırada Ebû Süfyan'ın habercisi çıkageldi. Avazı çıktığı kadar:

— Ey Kureyş'liler, yetişin. Suriye kervanı Muhammed'in eline düşmeke üzere... Bütün malınız elinizden gidecek! diye haykırmaktaydı.

Böylece, Âtike'nin rüyası çıkmış oluyordu. Hz. Abbas (R.A.), bunun üzerine Ebû Cehil'e sataşmayı unutarak herkesle birlikte habercinin yanına koştu. Herifi hemen sorguya çektiler ve olanları öğrendiler.

Bunun üzerine Ebû Cehil, hemen duruma hâkim oldu ve:

— Ey Kureyş... Hazırlanın. Herkes silâhlansın. Kervanı kurtarmamız şarttır, dedi.

Aynı zamanda namlı hatiblerden Amr oğlu Süheyl, halkı gayrete getirecek bir nutuk söyledi. Hemen hazırlık başladı. Ancak, Âtike'nin görmüş olduğu rüyanın baş tarafı doğru çıktığı için sonu da doğru çıkar endişesiyle bir çok kimseler tereddüde düşmüşlerdi. Meselâ, İslâmın büyük düşmanı Ebû Leheb bu yüzden bir bahane ile sefere katılmayıp yerine para ile başkasını göndermeğe karar vermişti. Nihayet, Ebû Cehil'in kardeşi Hişam'a:

— Benim yerime sen git... Buna karşılık bana olan dört bin dirhem borcundan vazgeçerim, dedi. O da, bunu kabul etti.

Bu arada Rebia oğlu Utbe ile kardeşi Şeybe de bu sefere katılmamak istedilerse de Ebû Cehil:

— Tehlikede olan kervanla beraber Ebû Süfyan'dır. Ebû Süfyan ise, sizin iki taraflı akrabanızdır. Onun yardımına koşmaktan nasıl geri kalırsınız? Bir avuç adamdan korkmağa utanmıyor musunuz? Her gün atıp tutuyordunuz, işte şimdi kendinizi gösterin. Eğer geride kalırsanız, bir daha bunun utancından kurtulamazsınız, diye ağzına geleni söylediği ve yakalarını bırakmadığı için ister istemez sefere katılmağa karar verdiler.

Hakikaten Utbe'nin babası Rebia ile Ebû Süfyan'ın babası Ümeyye oğlu Harb, kardeş olup Abdülmenâf oğlu Abdüşşems'in oğlu idiler. Ayrıca, Ebû Süfyan'ın zevcesi Hind, Rebia oğlu Utbe'nin kızı idi. Böylece arada iki yönden akrabalık vardı.

Kureyş'liler yola çıkıyor

İş, bununla kalmadı. Kureyş'in ileri gelenlerinden Halef oğlu Ümeyye de ihtiyarlığını ileri sürerek sefere katılmamak istedi. Ebû Cehil, böylece bir çözülmenin meydana gelmesinden korktuğu için kimsenin geri kalmasına meydan vermek istemiyordu. Ebû Leheb'e diş geçirememişti. Lâkin, Halef oğlu Ümeyye hakkında böyle davranmadı. Eline bir göz sürmeliği ve Muayt oğlu da bir buhurdan alarak evine gittiler ve bunları önüne bırakıp:

— Ey Ümeyyo, kadınlar gibi oktan ve kılıçtan korkanlara işte bunlar yakışır, dediler.

Halef oğlu, bunun üzerine sefere katılmak zorunda kaldı.

Son olaylar Hz. Abbas (R.A.) ile Ebû Cehil'in arasını açmışsa da Kâ'be'nin evvelce izah ettiğimiz Sekaaye vazifesi ile onarım işleri kendisinde bulunduğundan geri kalamazdı. Esasen, olup bitecekleri yakından şâhid olmak arzusundaydı. Ayrıca, öbür Abdülmuttalib oğulları da ister istemez sefere katıldılar. Amr oğlu Âs ise, Ebû Süfyan ile birlikte kervanda bulunuyordu. Yalnız Hz. Ömer (R.A.) kabilesi olan Adiy oğulları bu işe katılmamışlardı.

Müşrikler ordusu, Ebû Süfyan'a yardım için büyük sür'atle yol almaktaydı. Bedir mevkiine varıncaya kadar mola verilen konaklarda sıra ile Ebû Cehil, Ümeyye oğlu Safvân, Amr oğlu Süheyl, Rebia oğlu Şeybe, Rebia oğlu Utbe, Sabâbe oğlu Kays ve Ebülbahterî nöbetle dokuzar onar deve keserek askeri doyurmakta idiler. Hz. Abbas (R.A.) da Kureyş'in ulularından olduğu için bu işe katılmak zorunda kalmıştı. Yola çıktıktan bir müddet sonra Ebû Süfyan'dan kervanın tehlikeden kurtulduğunu haber veren haberci de geldi. Bunun üzerine yeniden bir tereddüd hâsıl oldu. Bazıları:

— Mademki kervan kurtulmuş, geri dönelim, demeğe başladılar.

Lâkin, Ebû Cehil:

— Hayır, Muhammedilere iyi bir ders vermeden geri dönemeyiz. Böyle yapmazsak, ikide birde kervanlarımıza saldırmağa devam edecekler. Üstelik Hadramî oğlu Amr ve evvelce vurulan kervanımızın intikamını almamız lâzım. Hem geri dönersek, düşmanlarımız kendilerinden korktuğumuzu sanırlar ve tecavüzlerini arttırırlar. Böyle bir fırsat elimize bir daha geçmez. Bunu kaçırmıyalım. Onları kıstırıp hepsini öldürelim, diyerek geri dönüşe engel oldu. Ancak Zühre oğulları:

— Mekke'den çıkışımız kervanı kurtarmak içindi. Mademki kervan kurtuldu, biz geriye dönmeliyiz, deyip gece vakti ordudan ayrıldılar ve Mekke'ye döndüler.

İşte bu yüzden sefere hiç katılmıyan Adiy oğullariyle geri dönen Zühre oğulları, Bedir savaşından zarar görmemişlerdir.

Dokuz yüz elli kişiden kurulu ve yüz kadar atlı süvari olan Kureyş ordusu, Mekke'den Bedir mevkiine bir haftada varmıştır. Resûlüllah (S.S.) ise, kervanı kaçırdıklarını anladığı halde geri dönmedi. Kendisinin, Kureyş ordusunun gelişinden haberi yoktu ve esasen Medine'den onlarla çarpışmak için çıkmamıştı; lâkin buralara kadar gelmişken civar kabilelerle temas etmek, onlarla barış veya ittifak anlaşmaları yapmak ve mümkün olursa İslâmı kendilerine izah edip aralarında yaymak istemişti. Böylece Kureyş kervanlarının Suriye'ye altına alabilecekti. Bu arada Demre, Zur'a, Mudlic, Bab'a kabileleriyle ittifak anlaşmaları yaptı. Bun-

ları Bedir ile Kızıldeniz arasında yaşayan kabileydi. Mekke - Suriye yolu ise, buradan geçiyordu.

Bu sırada Bedir kuyularına kadar ilerlemiş olan Avvâm oğlu Zübeyr ile yanında bulunanlar, Kureyş ordusundan Haccâc oğullarının şu almağa gelmiş zenci bir kölesini yakaladılar ve kendisini Ebû Sufyan hakkında sorguya çektiler. Çünkü, Kureyş ordusundan haberleri olmadığından onu, kervan halkından biri sanıyorlardı. Lâkin köle, bu hususta hiç bir bilgi vermedi. Biraz daha sıkıştırılınca da Kureyş ordusundan olduğunu söyledi:

Durumu haber alan Resûlullah (S.S.), köleye:

— Kureyş ordusu kaç kişi? diye sordu.

Köle:

— Kesin olarak bilmiyorum, karşılığını verdi.

Peygamber Efendimiz, biraz düşündü:

— Kunak yerlerinde kaçar deve kesiliyordu?

— Onar deve.

Resûlullah (S.S.):

— Şu hâlde, dokuz yüz veya bin kişi olmalılar, dedi.

Hakikaten, Kureyş ordusu, yukarıda da söylemiş olduğumuz gibi 950 kişiydi. Halbuki, İslâm ordusu 305 kişiden ibaretti. Böylece, ortaya yeni bir durum çıkmış bulunuyordu. Medine'den savaş için değil, bir kervan vurmak için çıkılmıştı. Kervanın silahlı muhafızları topu topu yetmiş kişiydiler. Halbuki Kureyş ordusu bin kişiydi. Bunun için bunlarla karşılaşmak veya kervanın peşine düşmek hususunda yanındakilere danışmak ihtiyacını hissetti. Lâkin, kendi Kureyş'le çarpışmak arzusundaydı. Çünkü, Cenab-ı Hakkın kendileriyle birlik olduğuna ve müşriklere üstün geleceklerine inanıyordu.

Bunun üzerine ashâbını toplayarak kendilerine durumu olduğu gibi anlattı ve:

— Şimdi siz karar verin, dedi. Kervanın peşine mi düşmek istersiniz, yoksa müşrikler ordusu ile karşılaşmak mı? Cenâb-ı Hak ise, bunlardan birisini bana vaad etmiştir.

Bu sözler, bir tereddüd hâsıl etti. Nihayet:

— Biz, bir kervan vurmak niyeti ile çıktık. Eğer böyle büyük bir ordu ile karşılaşacağımızı bilseydik, daha tedarikli olurduk, dediler.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), bu sözlerden sıkıldı. Çünkü, şahsan savaş taraftarıydı: Kureyş'e indirilecek bir darbenin İslâm için büyük başarı olacağını ve müşrikleri uzun müddet için sindireceğini hesaplıyordu.

Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir (R.A.):

— Ey Resûlullah, dedi. Ben seninleyim. Benden başka seninle olanlar da vardır. Cenâb-ı Hak mutlaka seni destekler.

Hz. Ömer (R.A.) da heyecanla söze karıştı:

— Ey Resûlullah... Ben de varım. Hepimiz sana fedâ olalım.

Bu sözler üzerine Esved oğlu Hz. Mikdad (R.A.), bütün muhacirler adına ortaya çıkarak:

— Ey Resûlullah... Sen, bizim fikrimizi sordun, söyledik. Ama, Allah'ın emrini ve kendi emrini söylemedin. Cenab-ı Hak senin bize ulaştırdığın Kur'an-ı Kerim'inde:

— Allaha itaat ediniz ve Peygamberine itaat ediniz, buyurmuştur. Biz, vallahi bunun üzerindeyiz ve sen ne emredersen onu yaparız. Emredersen, dünyanın öbür ucuna kadar gitmeğe hazırız. Çünkü, sana her hususta biat etmiş bulunuyoruz. Eğer savaşmamızı emredersen buna hazırız. Müşrikler istedikleri kadar kalabalık olsunlar. Bundan perva-miz yok. Çünkü, Cenab-ı Hak, şehidlerimize Cennetini vaad etmiştir, dedi.

Bu sözler, Resûlullah (S.S.) Efendimizin yüzünü güldürdü.

Ancak, Hz. Mikdad (R.A.), yalnız muhacirlerin kararını bildiriyordu. Ensâr, bununla bağlı değildiler. Bu yüzden, bu sefer onlara döndü:

— Siz de düşüncenizi söyleyiniz.

Bunun üzerine Muaz oğlu Hz. Saad (R.A.):

— Ey Resûlullah, dedi. Biz, ensârı mı kastediyorsun?

— Evet...

Hz. Sâad (R.A.) da ayağa kalktı:

— Ey Resûlullah, bizler sana, senin Peygamberliğine ve Cenab-ı Hak tarafından getirdiğin her şeyin gerçek olduğuna inandık ve sana tâbi olmak ve itâat etmek üzere ahidedererek söz verdik. Bunun için her ne istersen emret. Seni bizlere Peygamber olarak gönderen Allah hakkı için sen nereye gidersen birlikte gideriz. Ne yap dersen yaparız. Denize yürüsen seninle beraber yürürüz ve bundan hiçbirimiz geri kalmayız. Biz, düşmana karşı varmaktan asla çekinmeyiz. Savaş zamanı geri dönmeyiz. Biz sabırlıyız ve sadıklarız. Cenab-ı Hakdan dileğimiz, bize senin memnun kalacağın bir fırsatı vermesidir. Hemen Allah'a dayanarak bizimle arzu ettiğin tarafa yürü.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin memnuniyeti bu sefer son dereceyi bularak:

— Öyle ise Allah'a dayanarak yürüyünüz, dedi.

Bunun üzerine İslâm ordusu, Bedir mevkiine doğru yola çıktı. Yolda:

— Size, Cenab-ı Hakkın bana iki topluluktan birisini vaad etmiş olduğunu müjdelerim. Vallahi, ben sanki Kureyşlilerin düşüp helâk olacakları yere bakıyorum, dedi.

Nitekim Bedir sahrasında da:

— Şurada Kureyş'ten filânca, burada filânca öldürülecektir diye birer birer göstermiş ve bütün dedikleri de çıkmıştır.

Cenab-ı Hak, ENFAL Sûresinde bu olayı şu âyetlerle anlatır:

— ::: Rabbin seni Hak (uğruna savaş) için evinden çıkarmıştı. Halbuki Müslümanlardan bir kısmı bundan hoşlanmamışlardı. Gerçek (durum) ortaya çıktığı zaman sanki ölüme gidiyormuş gibi seninle tartışmışlardı. Allah, bu iki topluluktan birini size vaad etmişti. Siz, kuvvetsiz olanın size düşmesini istiyordunuz. Halbuki, suçluların hoşuna gitmese de hakkı ortaya çıkarmak ve bâtılı tepelemek için Allah, sözleriyle hakkı ortaya koymak ve

kâfirlerin kökünü kazımak istiyordu. (Sonra) Rabbinize sığındığınız zaman O: «Ben size, biribiri peşinden bin Melekle yardım ederim» karşılığını vermişti. Allah bunu ancak bir müjde ve kalbinizin yatışması için yapmıştı. Yardım, ancak Allah'dandır. Şüphesiz, en güçlü ve en doğu hüküm verici O'dur.

Zenci köleden Kureyş ordusunun gelmekte olduğu haberi alındığı zaman İslâm ordusu kervanı vurabileceği kuzey geçidinde bulunuyordu. Muhammed Hamidullah, İslâm ordusunun sonradan da bu noktada kalmış olmasının muhtemel bulunduğunu beyan eder. İbni Hişâm ise, daha güneye indiğini kaydetmektedir. Taberi de, Resûlüllah (S.S.) Efendimizin ordu ile ilerleyip Bedir'deki suların yanına indiğini ve Kureyş gelinceye kadar havuzları su ile doldurttuğunu, ayrıca askerlerine savaş vaziyeti aldırttığını, Kureyş'lilerin ise onlardan evvel gelip ordugâh kurduklarını ve Resûlüllah (S.S.) ın:

— Yârabbi, Kureyş toplayabildiği bütün güçlü ve iftihar ettiği kimselerle gelmiştir. Onlar, sana düşman olmuslardır. Senin Peygamberini yalanlamaktadırlar. Yârabbi... Ben senden, vaad ettiğin zaferi bize kazandırmanı dilerim.. diye dua ettiğini nakleder ve buna esas olarak Urve oğlu Hişam'ın, Mervan oğlu Abdülmelik'e yazmış olduğu mektuba dayanır. Abdülmelik bu olayların nasıl geçtiğini sorduğu için Hişam tarafından kendisine bu mektup yazılmış ve istediği tafsilât verilmiştir.

Allâme Şibli'ye gelince, o da pek güvenilir kaynaklardan olan İbni Hişam'a dayanarak olayı aynen şöyle kaydeder:

Kureyş'liler, savaş alanına Müslümanlardan evvel varmış oldukları için hâkim noktaları işgal etmişlerdi. Müslümanların elinde bir tek su kuyusu bile yoktu. Yer o kadar kumlu idi ki develerin bile ayakları batıyordu.

Münzir oğlu Hz. Hubab (R.A.), Resûl-ü Ekrem (S.S.) in yanına yaklaşarak:

— Savaş için seçilen bu yer Allah'ın vahyi ile mi, yoksa stratejik düşüncelerle mi seçildi? diye sordu.

Resûlüllah (S.S.):

— Hayır, bu hususta bir vahiy almadım, dedi.

— O halde, su kuyularından birisini işgal ve öbürlerini tahrib edelim.

Resûlüllah (S.S.), bu tavsiyeyi kabul ve tatbik ettirmişti.

İbni Hişam'ın bu hususiaki kaynağı ise, İbni İshak'dır. Bu zat, tâbiîndendir. Yâni Peygamber Efendimizin sahâbelerine yetişmiş, onlarla görüşmüş ve bir çok olayları kendilerinden nakletmiştir.

Resûlüllah (S.S.) kısa bir keşif hareketinden sonra ordusunu yerleştirdi. Savaş, sabahleyin başlayacaktı. İslâm ordusu öyle bir vaziyet almıştı ki, güneş yükseldiği zaman arkalarında kalacak, ışıkları ise, düşmanın gözlerine vuracaktı. Ayrıca vâdinin El-Ariş tepesine yakın yerde ordugâh kurulduğu için düşmanın su ile bağlantısı kesilmişti. Üstelik büyük bir hendek, yâni kanal kazılarak suyun düşman tarafına akması önlendi ve su bir havuz halinde birikerek Müslümanların kolayca faydalanacağı hale geldi.

Biraz sonra da gece bastırdı.

Cüheym'in rüyası

MÜŞRİKLER savaş alanına görünüşte neş'e ve coşkunluk içinde gelmişlerdi. Aslında ise içleri rahat değildi. Bir çoklarının pek yakın akraba ve hısımları karşı orduda bulunduğu için bu tavaşı istemiyorlardı. Ancak, artık geri dönemiyecek kadar ileri gitmişlerdi. Üstelik türlü vehim ve vesveselerle rahat bir gece geçirmediler. Mü'minler ise, Cenab-ı Hak kendilerine kalb kuvveti verip endişelerini giderdiğinden huzur içinde uyudular.

Ertesi sabah Ramazan ayının on yedisi idi (1 Mart 623). Gece yağmur yağmış, kumlar nemlen sertleşmişti. Muaz oğlu Hz. Saad (R.A.), Resûlüllah (S.S.) için hurma dallarından bir gölgelik meyd

EYLE BİZİ

İlâhî Cennet evine
Girenlerden eyle bizi
Yarın anda Cemâlini
Görenlerden eyle bizi.

Mahşerde halk kala hayrân
Çok yürekler ola büryân
Arşın gölgesinde seyrân
Edenlerden eyle bizi.

Râ hayy ü kayyum ü Samed
Ihsânına yoktud aded
İhsânına yoktur aded
Kalanlardan eyle bizi

Bu dünyanın cefâsı çok
Kimi aç dürür kimi tok
Şol mizanda sevâbı çok
Gelenlerden eyle bizi

Bakmayıp dünya hâline
Koyulmuşum hak yoluna
Berâtını sağ eline
Alanlardan eyle bizi

Mü'minlere rahmet ola
Münâfıklar mahrum kala
Yunüs der ki doğru yola
Gidenlerden eyle bizi.

na getirdi. Arkasını ve iki tarafını, yâni güneş yönünü kırmızı çadırlıkla örttü. Resûl-ü Ekrem (S. S.), yanına Hz. Ebû Bekir (R.A.) i alarak bunun altına girdi. Hz. Saad (R.A.) ile ensârdan bir kaç yiğit, kılıçlarını bellerine takarak bunun yanında nöbet beklemeğe başladılar. Çünkü düşmandan bir kısım fedailer süzülüp buraya saldırabilirlerdi.

Gece yağmurun yağması Müslümanları sevindirmiş, biriken sulardan yıkanıp abdest almışlardı. Kur'an-ı Kerîm:

— Üzerinize gökten su indirerek onunla sizi temizlemişti.. âyeti ile buna işaret eder.

Geceyi ibâdet ve Allah'a dua ile geçirmiş olan Resûlüllah (S.S.), Müslümanları namaza dâvet etti ve kendilerine imam olarak sabah namazını kıldırdı. Sonra kendilerine gazâ ve cihâd hakkındaki âyetleri okudu:

Müşrikler ordusunda ise Abdimenâf oğlu Muttalib oğullarından Salt oğlu Cüheym arkadaşlarına:

— Bu gece bir rüya gördüm, diye anlattı. Ata binmiş birisi, yanında devesi bulunduğu halde yanımda durdu ve Rebia oğlu Utbe ile kardeşi Şeybe, Ebû Cehil, Halef oğlu Ümeyye gibi ileri gelen Kureyşlileri sayarak:

— Bunlar öldürüldü, dedi. Sonra devesinin boynunun dibine bir bıçak saplayarak ordugâha salıverdi. Devenin kanı, ordugâhta bulunan bütün çadırlara sıçradı.

Bu haber Ebû Cehil'e ulaştığı zaman:

— Demek Muttalib oğullarından bir Peygamber daha zuhur etti. Ama, yarın karşılaştığımız zaman kimin öldürüleceğini görecekler, dedi.

Sonra ilâve etti:

— Onları yeneceğiz ve Bedir'de üç gün kalıp develer keserek şaraplar içeceğiz. Cariyelere sazlar çaldırıp şarkılar söyleteceğiz.

Bu savaşa en gönülsüz olarak katılanlardan birisi de Ebû Tâlib oğlu Tâlib idi. Hattâ kendisine:

— Siz bütün Hâşim oğulları her ne kadar bu sefere bizimle birlikte geldinizse, kalbinizin Muhammed ile beraber olduğunu biliyoruz, demişlerdi.

Tâlib, sonradan ne öldürülenler, ne esir alınanlar arasında bulunmuş, ne de yurduna ve evine dönmüştür.

Kureyş'liler savaş alanına gelirken yolda Gıfâr'lılardan müşrik kalmış Rahza oğlu İyma kendilerine develer yediye etmiş ve:

— İsterseniz size silâh ve insan gücüyle de yardım edeyim, demişti.

Çünkü, onların galib geleceğine inanmış bulunuyor ve bundan kendisi için ileride faydalar sağlamayı ümid ediyordu.

Ona, şu cevap verildi:

— Eğer biz, insanlarla savaşacak isek, onları yenmekten âciz değiliz. Lâkin, Muhammed'in dediği gibi, hakikaten Allah'a karşı savaşıyorsak onun ve hiç kimsenin yardımı bize fayda etmez.

Bu olay da, Kureyş'in daimî bir şüphe ve tereddüd içinde bulunduğunu ve buralara kadar ancak Ebû Cehil'in zoruyla gelmiş olduğunu anlatmaktadır.

Ebû Cehil ise, gayet azimli ve zaferden emindi.

Kureyş ordugâha yerleştikten sonra Vehb oğlu Ümeyr Cümehi'ye:

— Sen gidip Muhammed'in arkadaşlarının kaç kişi olduğunu keşfet.. dediler.

O da atına bindi ve İslâm ordugâhının etrafını dolaştıktan sonra geri döndü ve:

— Bunlar, üç yüz kişiden ya biraz fazla veya biraz az, haberini getirdi. Sonra:

— Lâkin, bir kısmı pusuya yatmış veya geride kalmış olabilirler. İsterseniz bir daha bakayım, diye ilâve etti.

— Bak, dediler.

Cümehi bu sefer ovayı adamakıllı dolaştı ve dönüşte:

— İlk gördüklerimden başkası yok, dedi.

Arkasından da şunları söyledi:

— Ey Kureyşliler. Onları öyle bir topluluk olarak gördüm ki, sığınakları yalnız kılıçlarıdır. Vallahi sizden biriniz ölmeden onlardan birisini öldüremiyeceksiniz ve onlar sizlerden kendi sayıları kadar kimse öldürdükten sonra kalanlarınız yaşayıp ne yapacak? Bunu, iyice düşününüz ve kararınızı öyle veriniz.

Onun sözleri, bu savaşı hiç istemiyenlerden Hizâm oğlu Hakim'i bir hayli düşündürdü. Nihayet, Rebia oğlu Utbe'nin yanına varıp kendisine, künyesi ile hitab ederek:

— Ey Ebû Velid, dedi. Sen, Kureyş'in ulusu olan bir kimsesi ve itâat edilen bir büyüğüsün. Sana, zamanın sonuna kadar hayırla yâd edilmeni sağlayacak bir şey söylememi ister misin?

Utbe:

— Nedir, söyle, karşılığını verdi.

— Hazrami oğlu Amr'ın kan bahasını üzerine al ve bunu halka ilân et. Böylece bu işe engel olursun.

Utbe, biraz düşündükten sonra:

— Kabul ediyorum, dedi. Amr benim ahidlim'di. Hem onun kan bahasını ve hem de kervanında olan malın bedelini üzerime alıyorum. Yalnız, sen bana kefil olur musun?

— Olurum.

— O halde, şimdi Ebû Cehil'in yanına var ve onunla anlaş. Çünkü ben, bu işe ondan başkasının engel olacağını düşünemiyorum.

Hakim, bunun üzerine Ebû Cehil'in yanına gitti ve kendisine herkesin içinde:

— Ey Ebû Cehil, dedi. Rebia oğlu Utbe senden, yanında bulunanlarla birlikte Muhammed ile karşılaşmadan çekilip gitmeni istiyor. Buna karşılık Hadrami'nin kan bahasını ve kervanında kaybedilen malın bedelini ödeyecektir.

Ebû Cehil, hışımla ona döndü:

— Utbe, senden başka gönderecek kimse bulamadı mı?

Hizâm oğlu

— Bulamadı, karşılığını verdi. Esasen ben de ondan başkasının elçiliğini kabul etmezdim.

Sonra, Utbe'nin yanına döndü. Utbe'nin oğlu Hz. Ebû Huzeyfe (R.A.) Müslüman olduğu için Ebû Cehil, onun bu yüzden savaşı istemediğini tahmin ediyordu. Biraz sonra çıkageleerek Utbe'ye sert bir tavırla:

— Senin korkudan ciğerin şişmiş.. diye çıkıştı. Utbe ise, sükûnetle şu karşılığı verdi:

— Ey dili sararmış... Kimin korkluğunu, kimin korkmadığını yakında göreceğiz.

Sonra, Kureyş'lilerin yanına giderek onlara şöyle hitab etti:

— «Ey Kureyş'liler. Vallahi Muhammed ve arkadaşlarıyla karşılaşmaktan bir şey kazanacak değilsiniz. Çünkü onlardan birini öldüren bir kimse, aranızdan birisinin yüzüne baktığı zaman ya dayısının oğlunu veya ailesinden birini öldürmüş olanın yüzüne bakmış olacaktır. Geri dönünüz ve Muhammed'i bütün Arablarla başbaşa bırakınız. Arablar onu öldürürlerse, sizin maksadınız hâsıl olur. Eğer Muhammed, Arablara yenilmezse, sizin kendisine dokunmamış ve ondan öç alınmamış olduğunuzu görüp anlayacaktır.

Ebu Cehil, durmadan müşrikleri kışkırtıyordu

SONRADAN İslâmla şereflenmiş olan Hizâm oğlu Hz. Hakim (R.A.), kendisine sorması üzerine bir gün Hakem oğlu Mervân'a olayın ötesini şöyle anlatmıştır:

— Ebû Cehil bunları duyunca:

— Utbe böyle söyler. Çünkü Muhammed ile arkadaşlarını görerek korktu. Bize gelince, vallahi, Muhammed ile aranızda Allâh hükmünü yerine getirmeden geri dönecek değiliz. Kendisi, oğlu Muhammed'in ordusunda bulunduğu için savaşa engel olmak istiyor ve sizi bunun için korkutmağa çalışıyor, dedi. Bundan sonra Hadramî oğlu Amr'ın kardeşi Âmir'e:

— Ortaya çık ve kardeşinin kanını talep et, diye haber gönderdi. Bunun üzerine Âmir ayağa kalkıp elbiselerini yırtıp:

— Amr'in intikamını talep ediyorum, diye bağırmağa başladı.

Ramazanın on yedinci günü sabahleyin erkenden Resûlullah (S.S.), İslâm ordusunu tertibledi. Elinde tuttuğu asâ ile safları düzeltiyordu. Bu sırada biraz ileri çıkmış olan Gaziyye oğlu Hz. Sevad (R.A.)'ı karnından dürterek:

— Ey Sevâd, sıranın düzenini bozma, dedi.

Öbürü:

— Canımı acıttın ey Resûlullah. Bunun karşılığını isterim, diye itirazda bulundu.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), bunun üzerine kendi karnını açarak:

— Karşılığını yap! dedi.

Bu âni bekleyen Hz. Sevad (R.A.), hemen onu kucaklayıp karnından öptü ve maksadını itiraf etti.

— Ey Resûlullah... Biraz sonra öldürülmiyeceğimi biliyorum. En son olarak sana dokunmak, senin elini öpmek istedim.

O gün muhacirlerin bayrağını Umeyr oğlu Hz. Mus'ab (R.A.), Hazrec'lilerin bayrağını Münzir oğlu Hz. Hubâb (R.A.) ve Evs'lilerin bayrağını Muâz oğlu Hz. Suad (R.A.) taşımaktaydı.

Bundan sonra Resûlullah (S.S.) Efendimiz, İslâm askerlerine şöyle hitab etti:

— Savaş sırasında saflarınızı bırakıp ayrılmayınız. Hiç bir yere kımıldanmadan yerlerinizde duruhuz. Ben emir vermeden savaşa başlamayınız. Düşman size yaklaşmadan oklarınızı kullanıp israf etmeyiniz. Oklarınızı, düşmanlarınız kalkanlarını açınca kullanınız. Kılıç ise en sonra; düşmanla göğüs göğüse gelince kullanılacaktır. Bağırıp çağırmıyacak; savaş nârası atmıyacaksınız. Allah, her hususta iyi ve güzel davranmanızı emretmektedir. O halde, öldürürken bile en iyi ve en güzel şekilde davranınız. Zâlimce davranmayınız. Savaşa katılmamış olanlara ilişmeyiniz. Düşmanlarınızı öldürmekten çok mafsallarına vurmak suretiyle kan dökmeden saf dışı etmeğe çalışınız.

Her Müslüman askeri, bulunduğu yere küçük bir taş yığınağı yapmıştı. Bunlar, daha fazla bir müdafaa savaşı tasarlıyan Müslümanlar için çok elverişliydi. Ayrıca iki tarafın da giyimleri birbirine benzediği için Müslümanlar aralarında parolalar kararlaştırmışlardı. Bunlar da «Ey Allah öldür» ve «Allah birdir, Allah birdir» idi. İkinci parola daha çok kullanılmıştır. Ayrıca muhacirler için «Ey Abdurrahmân oğulları»; Hazrec'liler için «Ey Abdullah oğulları» ve Evs'liler için de «Ey Ubeydullah oğulları» diye seslenilecekti.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), bunlardan maada:

— İşâretler edinin, diye tenbih etmişti. Bunun üzerine edinebilenler başlıkları ve miğferleri üzerine yünden ibik şeklinde parçalar taktılar.

Bu sırada, düşmanordusu belirdi. Çoğu zırhlı oldukları halde ilerliyorlardı. İçlerinde yüz süvari ve yedi yüz develi vardı. Silâhları, pek mükemmeldi. Onların da üç bayrakları olup birisini Umeyr oğlu Ebû Aziz Zürâre, ikincisini Hâris oğlu Nadr ve üçüncüsünü ise Talha oğlu Talha taşımakta idi. Sağ ve sol kanad olmak üzere iki kısma ayrılmışlardı.

Müşrikler ordusu ilerledi, sonra durdu. Böylece, iki taraf nihayet karşı karşıya gelmiş bulunuyordu. Bir tarafta hak, bir tarafta bâtıl vardı. Bir taraf nur bir taraf zulmetti. Tevhid, yâni Allah'ın birliğine inanış, şu bir avuç Müslümanın yiğitliği ve fedakârlığı sayesinde kalacak ve devam edecekti. Resûl-ü Ekrem (S.S.), bu manzaradan son derece heyecanlandı, ellerini uzatıp:

— Yârabbi, bugün vaadini yerine getir, dedi. Kendisinden o kadar geçmişti ki, örtüsü omu-

zundan kaymış ve bunun farkında olmamıştı. Sonra seccâdeye kapandı ve duasına devam etti:

— Yârabbi... Şu bir avuç Müslüman bugün helâk olursa tâ kıyamet gününe kadar Sana kulluk eden bulunmıyacak.

Ashab, bu sözler karşısında son derece heyecanlanmıştı. Hepsinin gözlerinden yaşlar boşanmaktaydı. Hz. Ebû Bekir (R.A.), tesirli bir sesle:

— Ey Resûlûllah, dedi. Cenab-ı Hak, vaadini lûtfedecektir.

Resûlûllah, bu sırada gelen bir âyeti, hemen kendilerine okudu:

— Bu toplananlar hezimete uğrayacaklar ve arkalarını dönüp kaçacaklardır.

Kureyş ordusu, bir hayli yaklaştığı halde, Peygamber Efendimiz kendi askerini harekete geçmekten men'ediyordu.

Hâsıl olan manzara ise, cidden dokunaklı ve ibret verici idi.

Çünkü, karşılaşan iki yabancı ordu değil, bir ailenin ikiye ayrılmış ferdleriydi.

Karşılaşan bu insanlar düşman değil akraba idiler.

MESELÂ, Resûlûllah (S.S.) ın büyük düşmanları Halef oğlu Ümeyye ve kardeşi Ebû Halef oğlu, aynı zamanda onun büyük **eddi** olan Kâab oğlu Mürre'nin kardeşi Kâab oğlu Hüsays'ın soyundan, Ebû Süfyan'ın kervan yoldaşı Âs oğlu Amr da Sehm oğulları ailesinden olup Sehm oğulları ise yine Kâab oğlu Hüsays'ın soyundan idiler.

Hattab oğlu Hz. Ömer (R.A.) ile Zeyd oğlu Hz. Said (R.A.) da Mürre'nin öbür kardeşi Kâab oğlu Adiy'in soyundandılar.

Ashabın en ulusu olan Hz. Ebû Bekir (R.A.) ile ashabın ileri gelenlerinden Hz. Talha (R.A.), Mürre'nin soyundan oldukları gibi, Resûlûllah (S. S.) ın ve İslâmın en büyük düşmanı Ebû Cehil ve Velid oğlu Hâlid Mahzûm oğullarından, Mahzûm oğulları da Mürre'nin torunlarındandılar.

Dahası var:

Hz. Ebû Bekir (R.A.) in oğlu Hz. Abdullah (R. A.) kendi yanında ve İslâm ordusunda olduğu halde, öbür oğlu Abdürrahman karşı tarafta, müşrikler ordusunda bulunuyordu.

Bunun gibi, Rebia oğlu Utbe'nin oğlu velid, kendi yanında, öbür oğlu Hz. Ebû Huzeyfe (R.A.) ise İslâm ordusundaydı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize şiddetli düşmanlığı ile tanınmış Hâris oğlu Nadr, Abdimenâf'ın kardeşi Abdüddâr oğullarından olduğu gibi, ashabın ileri gelenlerinden Avvam oğlu Hz. Zübeyr (R. A.) de Abdimenâf'ın öbür kardeşi Abdülüzzâ oğullarındandı. Hz. Hadice (R.A.) Validemiz de Abdülüzzâ evlâdından, kardeşi Nevfel ile İslâmın en büyük düşmanlarındandı.

Savuşup gitmiş olan kervanın başkanı meşhur Ebû Süfyan ile Resûlûllah (S.S.) Efendimize şiddetli düşmanlığı ile tanınmış olan Muayt oğlu Ukbe de Abdimenâf oğlu Abdişems oğlu Ümeyye oğullarından ve Kureyş'in namlı büyükleri Rebia oğlu Utbe ve Şeybe kardeşler de Abdişems oğullarından oldukları halde muhacirlerin en ileri gelenlerinden Hz. Ubeyde (R.A.) da Abdimenâf oğlu Muttalib oğlu Hâris'in oğluydu.

Gönlü İslâm ordusunda bulunduğu halde Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin ameası Hz. Abbas (R.A.), müşrikler ordusunda, öbür amcası Hz. Hamza (R.A.) ise İslâm ordusunda idiler.

Abdülmuttalib'den sonra Hâşim oğullarının başı olan Ebû Talib'in iki oğlundan Hz. Ali (K.V.), Resûl-ü Ekrem (S.S.) in yanında, ağabeysi Ukayl ise karşı orduda bulunmaktaydılar.

Bu hal, Kureyş'lileri ve bilhassa Abdülmuttalib oğullarını büyük tereddüdlere düşürmüştü. Onlar, şimdiye kadar hep kabile ve aile gayreti uğrunda savaşagelmişlerdi. Şimdi ise oğullar, babalar, kardeşler, amcalar, amcazâdeler, dayılar, dayızâdeler karşı karşıya bulunuyorlardı.

Ebû Cehil bu tereddüdü hissederek yüz geri etmemeleri için gayretlerini okşayacak sözler söylüyor, atıyla safları dolaşarak:

— Biz, bir bütünüz. Bunun için yenilmez bir topluluğuz. Bugün Muhammed'den ve arkadaşlarından intikam alacağız. Onları öldürmemize bile lüzum kalmıyacak. Ellerini arkalarına bağlayıp yederek Mekke'ye götüreceğiz. diyordu.

Hakikaten Kureyş ordusu, İslâm ordusundan maddeten çok üstündü. Ancak, mânen öyle değildi. İçlerinden bir çoğu savaşı arzu etmiyor, kendilerini buraya kadar sürükleyip getirmiş bulunan olaylara lânet ediyorlardı.

İslâm ordusunun mânevî gücü çok yerindeydi. Çünkü din gayretini ve Allah sevgisini her şeyden üstün tutuyor, İslâmı yüceltmek uğruna hepsi can vermeğe hazır bulunuyor ve böylece gidecekleri yerin de Cennet olacağına inanıyorlardı.

İslâm'da ilk Şehid Hz. Mihca oldu

Kureyş ordusunda savaşa kuvvetle taraftar olanlardan birisi Hazramî oğlu Âmir'di. Ordudaki tereddüdü görünce geri dönüş olmasın ve savaş mutlaka başlasın diyerek İslâm ordusuna doğru bir ok attı. Bu ok, tesadüfen Hz. Ömer (R.A.) in âzâdlısı Hz. Mihca (R.A.) ya rastlayıp şehid etti.

Bunun üzerine Resûlûllah (S.S.):

— Mihca, şehidlerin başıdır, dedi.

Hakikaten İslâm, ilk savaş şehidini vermiş oluyordu. Kendisi muhacirlerdendi.

Halbuki o zamanlar bir savaş başlamadan evvel iki tarafın namlı bahadırları ortaya çıkıp erdilerler ve karşılıklı çarpışırlardı. Bu sefer ise, öyle

olmamış, Ebû Cehil'in teşvikiyle bu an'ane de çiğnenmişti.

Atılan ikinci ok ise, havuzdan su içmekte olan Neccâr oğullarından Süraka oğlu Hz. Hâris (R.A.)s rastlayıp onu şehid etti. Bu da ensarın ilk şehididir.

Mahzûm oğullarından Abdülesed Esved:

— Ya Muhammedilerin havuzundan su içerim veya o havuzu yıkarım yahut da havuzun yanında ölürüm, diye yemin ederek kılıcı elinde olduğu halde o tarafa doğru seğirttiği sırada Hz. Hamza (R.A.) karşısına çıkıp bir vuruşta ayağını yarı baldırıyla birlikte kesti. Esved, sırtüstü yuvarlandı. Lâkin, yeminini yerine getirmek için havuza doğru sürünmeğe devam etti. Hz. Hamza (R.A.), bunun üzerine kılıcıyla bir daha vurarak havuzun yanında onu öldürdü.

İşte, müşrik ordusundan ilk maktul olan da bu kimsedir.

Bundan sonra Kureyş yine eski an'aneye riayet için er dileme faslına girişti. Ortaya ilkönce bu savaşa istekli olmadığı için, Ebû Cehil tarafından herkes içinde küçük düşürülen Rebia oğlu Utbe çıktı. Bir tarafında kardeşi Şeybe, öbür tarafında oğlu Velid vardı. Üçü birlikte ilerliyerek er dilediler.

Neccâr oğullarına mensup Hz. Afrâ (R.A.) Hâtunun yedi oğlu vardı ve yedisi de bu savaşta hazır bulunuyorlardı. Onlardan ikisi, yâni Hz. Avf (R.A.) ile Hz. Muaz (R.A.) adlı gençler ve Hazrec'lilerden Revahe oğlu Hz. Abdullah (R.A.) onlara karşı çıktılar:

Utbe kendilerine:

— Siz kimlersiniz? diye sordu.

Onlar, kimliklerini açıkladılar. Utbe, bu üç yiğidi kendilerine denk bulmadı. Çünkü, üçü de ensârdan idiler. Mekke'liler ise, Medine'lileri kendileriyle denk tutmazlardı. Bunun için:

— Bizim sizinle bir işimiz yok... Biz, amcazâdelerimizi isteriz, dedi.

Sonra, İslâm ordusuna doğru:

— Ey Muhammed, bize denk ve akran olan amcazâdelerimizi gönder, diye nidâ ettirdi.

Çadırından çıkmış ve askerinin yanına gelmiş bulunan Resûlüllah (S.S.), bunun üzerine:

— Kalk ey Ubeyde, kalk ey Hamza, kalk ey Ali... diye emretti.

Üçü hemen fırlayıp Hz. Ubeyde (R.A.), Utbe'ye, Hz. Hamza (R.A.), ise Şeybe'ye karşı vardılar. Hz. Ali (K.V.) nin payına da Velid düştü.

Hz. Ubeyde (R.A.) o sırada altmış üç, Hz. Hamza (R.A.) elli sekiz ve Hz. Ali (K.B.) ise yirmi bir yaşlarındaydılar. Böylece, herbiri kendi rakibinin akranı bulunuyorlardı.

Bunlar, yalnız Kureyş'in değil, bütün Arab âleminin en namlı silâhşorlarıydı. Hele Hz. Hamza, Allah'ın mehâbet sahibi bir arslanıydı. Hz. Ali (K.V.) ise, henüz böyle büyük olaylarda bulunmamışsa da halinden ve şânından ne yaman bir yiğit olduğu belliydi. Nitekim Resûlüllah (S.S.), bunu takdir ettiği için meydana ilk sürdüğü üç kişi arasına onu da katmıştı.

O zamanlar, er meydanına çıkanların yüzlerinin örtülü bulunması âdeti vardı. Bunun için Utbe:

— Sizler kimlersiniz? diyerek kendilerine denk kimseler olup olmadıklarını anlamak istedi.

Evvelâ, Hz. Ubeyde (R.A.) kendisini tanıttı:

— Ben Abdimenâf oğlu Hâşim oğlu Abdülmutalib oğlu, Hâris oğlu Ubeyde'yim.

Sonra, sıra Hz. Hamza (R.A.) ya geldi:

— Ben Abdimenâf oğlu, Hâşim oğlu, Abdülmualib oğlu Hamza'yım.

En sonra, Hz. Ali (K.V.):

— Ben Abdimenâf oğlu Hâşim oğlu Abdülmuttalib oğlu Ali'yim, dedi.

Utbe:

— Buyurunuz... Tam bizim dengimiz ve akranımızsınız. dedi.

Sonra, onlar da kendilerini resmen takdim ettiler:

— Ben, Abdimnâf oğlu Abdişems oğlu Ümeyye oğlu Rebia oğlu Utbe'yim.

— Ben, Abdimenâf oğlu Abdişems oğlu Ümeyye oğlu Rebia oğlu Şeybe'yim.

— Ben, Abdimenâf oğlu Abdişems oğlu, Ümeyye oğlu Rebia oğlu Utbe oğlu Velid'im.

İki hasım taraf bir anda biribirlerine saldırdı.

BÖYLECE, Kureyş'in en namlı soyuna mensup ve üçü Hâşimi, üçü Emevi olan altı kişinin çarpışmak üzere ortaya çıkışı pek olaganüstü bir şeydi. Bu yüzden iki taraf da kiminin oku ve yayı elinde ve kiminin eli kılıcının kabzasında bulunduğu halde olacakları kaçırmamak için nefeslerini tutarak heyecanla bekliyorlardı.

Bütün Bedir ovasında bir sinek uçsa duyulacak gibiydi.

Evvelâ Hz. Ubeyde (R.A.), rakibinin üzerine yürüdü. Fakat, ikisi de ihtiyar olduklarından biribirlerini öldüremeyip ancak yaralayabildiler. Hz. Hamza (R.A.) ise, rakibi Şeybe'yi bir hamlede öldürdü. Hz. Ali (K.V.:) se aynı şekilde Velid'i tepeledi. Sonra ikisi dönüp Utbe'nin de işini tamamladılar.

Ayağından ağır şekilde yaralanmış olan Hz. Ubeyde (R.A.), kanları akarak Peygamber Efendimizin huzuruna getirilince:

— Ey Resûlüllah, ölürsem şehid miyim? diye sordu.

Resûl-ü Ekrem (S.S.):

— Evet ey Ubeyde... Yerin de Firdevs Cenneti olacaktır, karşılığını verdi.

Hz. Ubeyde (R.A.), çok sevindi ve bütün Müslumanlar gibi kendisinin onun uğrunda ve İslâm

yolunda can verimeğe hazır bulunduklarını söyledi.

İhtiyar kahraman, bu yaradan kurtulamamış ve üç gün sonra Medine'ye götürülürken yolda, Rahmânın rahmetine kavuşarak şehidlik mertebesine ulaşmıştır.

Kureyş, üç namlı bahadırlarının bir anda helâk olması karşısında dehşet içinde kalmışlardı.

Ebû Cehil ise:

— Siz onlara bakmayın... Onlar karşılarındakileri küçümsedikleri için kendilerini tehlikeye attılar, diye müşriklere cesaret vermekte ve:

— Haydi, yürüyün... Durmayın! diye seslenmekteydi.

O sırada Hz. Ebû Bekir (R.A.):

— Ey Resûlûllah... Müsaade buyur da müşrikler arasında gördüğüm Abdürrahman ile çarpışayım. diye oğlu ile vuruşmak istediyse de Peygamber Efendimiz:

— Olmaz ey Ebû Bekir... Sen benim gören gözüm ve duyan kulağım derecesinde olduğunu bilmiyor musun? karşılığını verdi ve buna müsaade etmedi.

Bundan sonra iki taraf ilerlemeğe başladı. Oklarsa durmadan yınlıyordu.

Resûlûllah (S.S.), İslâm gazilerine şöyle seslenmekteydi:

— Öldürülen her müşrikin malı ve eşyası öldüren gaziye ait olacaktır. Vallahi hak yolunda sevab umidiyle savaşarak arkasına dönmeden ilerliyenlerden her şehid olanın yeri Cennettir.

Seleme oğullarında Human oğlu Hz. Umeyr (R.A.), o sırada hurma yemekle meşguldu. Bu sözleri duyunca:

— Benim Cennete girebilmemin sadece şunlar tarafından öldürülmeme bağlı olması ne güzel şey! diyerek elindeki hurmaları yere atıp düşmanın içine daldı ve öldürülünceye kadar savaştı.

Bu sırada Hz. Afrâ (R.A.) Hâtunun oğullarından Hâris oğlu Hz. Avf (R.A.), Peygamber Efendimize yaklaşarak:

— Ey Resûlûllah. Bugün Cenab-ı Hakkı bir kulunun hangi hareketi memnun der? diye sordu.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), kendisine şu cevabı verdi:

— Onun, zırhsız olduğu halde yalın kılıç düşmana saldırmasıdır.

Hz. Avf (R.A.), bunun üzerine zırhını çıkardı ve kılıcını eline alarak müşriklerin üzerine kahramanca atıldı ve o da şehid oluncaya kadar savaştı.

İbni Humeyd'in rivayetine göre, iki asker birbirlerine yaklaştıkları sırada, Ebû Cehil:

— Yârabbi. Kardeşlik bağını en çok kesenimizi ve bize hak olmayan şeylerle gelenimizi helâk et, diye beddüada bulunmuş, lâkin bu suretle kendisini tarit etmiştir.

Bundan sonra Resûlûllah (S.S.), yerden bir avuç çakıl taşı alarak Kureyş'e dönüp:

— Bu çirkin yüzler bedbaht olsun, diyerek onlara doğru serpti.

Sonra, sahâbelerine şunları söyledi:

— Ben Hâşim oğullarından ve başkalarından bir çok kimsenin bizimle savaşmak istemedikleri halde bu savaşa sürüklenmiş olduklarını biliyorum. İçinizden Hâşim oğullarından birine, Hişâm oğlu Ebülbahteri'ye veya Abdülmuttalib oğlu Abbas'a rastlayan onları öldürmesin. Abbas esasen bu savaşa istemiyerek katılmıştır.

Utbe oğlu Hz. Huzeyfe (R.A.), bunu duyduğu zaman, şunları söyledi:

— Biz babalarımızı, kardeşlerimizi ve oğullarımızla ailemizden olanları öldüreceğiz de Abbas'ı sağ mı bırakacağız? Vallahi ben Abbas'a rastlarsam kılıcımı bütün kuvvetimle ona vuracağım.

Bu sözler Resulûllah (S.S.) ın kulağına gitti ve yanında bulunan Hz. Ömer (R.A.) e:

— Ey Ömer, dedi. Ebû Huzeyfe'nin söylediklerini duydun mu? Abbas'a rastlarsa kılıcıyla kendisine vuracakmış...

Hz. Ömer (R.A.), bundan müteessir olup:

— Ey Resûlûllah, müsaade et de kılıcımla ben onun kafasını keseyim. Çünkü, gönülden Müslüman olsaydı böyle konuşmazdı, karşılığını verdi. Lâkin, Resûlûllah (S.S.) buna izin vermedi.

Hz. Ebû Huzeyfe (R.A.), sonradan bu sözlerinden çok pişman olmuş ve:

— Yârabbi, bu kusurumu beni şehidlik derecesine ulaştırarak bağışla.. diye dua etmiş ve bu duası kabul olunarak sonunda şehid olmuştur.

Resûlûllah (S.S.), Ebülbahteri'nin öldürülmemesini söylemesinin sebebi, onun Mekke devrinde, kendisine hiç eziyet etmemesi, üstelik Ebû Tâlib şi'bindeki muhasaranın kaldırılmasına önayak olmasıydı. Savaş sırasında ensârdan Ziyad oğlu Hz. Mücezzir (R.A.), ona rastladı ve:

— Ey Ebülbahteri, Resûlûllah seni öldürmememizi emretti. Bana teslim ol, dedi.

Ebülbahteri'nin yanında, Mekke'den beri birlikte gelmiş oldukları Müleyhâ oğlu Cünâde vardı.

— Peki, arkadaşım ne olacak? diye sordu.

Hz. Mücezzir (R.A.):

— Vallahi onu sağ bırakmıyacağım. Çünkü Resûlûllah yalnız senin öldürülmemeni söyledi, karşılığını verdi.

Bunun üzerine Ebülbahteri:

— Vallah, ben de bu teklifi kabul etmiyerek, onunla birlikte öleceğim. Çünkü, Mekke kadınlarının benim hakkımda:

— Canını kurtarmak için arkadaşını feda etti demelerine tahammül edemem. Hür ve şerefli bir insan ölünceye kadar birlikte yiyip içtiği dostunu terketmez, dedi.

Hz. Mücezzir (R.A.), bunun üzerine onunla çarpıştı ve kendisini öldürdükten sonra Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin huzuruna varıp olanları anlattı ve:

— Ben onu esir edip sana getirmek istedim. Lâkin, o savaşmakta ısrar etti, dedi.

Bedir gazilerinden Avf oğlu Hz. Abdürrahman (R.A.) diyor ki:

— Halef oğlu meyye, Mekke'de iken benim dostumdu. O zaman benim adım Abdiamr idi. Müslüman olunca Abdürrahman adını aldım. Lâkin Ümeyye bana eski adımla hitab etmekte direnir. Ben de ona cevap vermezdim. Nihayet bir gün bana:

— Sen, sana babanın taktığı adı sevmiyor musun? diye sordu.

— Evet, sevmiyorum, dedim.

— Ben de Abdürrahman diye bir isim bilmiyorum. Abdiamr deyince bu sefer sen cevap vermiyorsun.

— O halde, bana başka bir ad seç.

— Sana Abdüllâh desem olur mu?

Kendisine:

— Olur, dedim. Bundan sonra beni böyle anmağa başladı. Bedir savaşı sırasında kendisi oğlu Ümeyye oğlu Ali'nin elinden tutmuş olduğu halde bir tarafta oturuyordu. Ben ise, öldürülen müşriklerin bazısının zırhlarını almış gidiyordum. Beni görünce:

— Ey Abdiamr! diye seslendi. Cevap vermedim. Bu sefer:

— Ey Abdüllâh! diye seslendi. Yine aldırmayınca:

— Beni esir etmiyecek misin? Ben sana, o götürdüğün zırhlardan daha çok kâr getiririm, dedi.

Bunun üzerine zırhları yere atıp onu ve oğlunu ellerinden yakalayıp esir ettim. Yolda:

— Ey Abdüllâh, göğsüne deve kuşu tüyü takmış olan o kimse kimdi? diye sordu.

— Abdülmuttalib oğlu Hamza, karşılığını verdim.

— İşte bizi kahredip yenilmemiz sebeb odur, dedi.

Bu sırada Bilâl Habeşi bizi gördü. Mekke'de iken Ümeyye ona çok işkence ederdi. Onu, günün en sıcak saatinde güneşin altında ateş gibi kızmış kumların üstüne sırtüstü yatırır ve göğsünün üstüne kocaman bir taş koyarak:

— Muhammed'in dinini bırakıncaya kadar böyle işkence çekeceksin, der, Bilâl ise:

— Allah birdir! diye tekrarlar dururdu.

Bu sefer Bilâl onu görünce:

— Kâfirlerin başı Halef oğlu Ümeyye! diye bağırdı. Sana kurtuluş yoktur. Eğer sen yaşarsan ben ölmeliyim.

Ben:

— Ey Bilâl, o benim esirimdir, dedim.

Lâkin o, durmadan aynı şey'i tekrarlıyordu. Nihayet:

— Dediği işitmiyor musun? O benim esirimdir, diye bağırdım.

Bilâl, beni duymamış gibi seslendi:

— Ey Ensâr... Kâfirlerin başı Halef oğlu Ümeyye burada.

Bunun üzerine Müslümanlar bizim etrafımıza toplandılar ve kemikten bir halka gibi bizi sardılar. Ben, Ümeyye'yi korumaktaydım. Etrafımızda toplananlardan biri oğlunu vurdu. Oğlu yere yuvarlandığı zaman Ümeyye öyle şiddetle bağırdı ki, ben hayatımda bunun benzerini duymamıştım. Bunun üzerine:

— Ey Ümeyye... Kendini kurtar. Vallahi benim sana bir faydam dokunamaz, dedim.

Etrafımızı saranlar ise her ikisini de parça parça ettiler.

Ümeyye oğlu Ali'yi öldüren Yâsir oğlu Hz. Ammâr (R.A.) idi. Avf oğlu da bu sırada yaralanmış ve yarası uzun müddet kapanmamıştır.

Bir ara müşriklerden Âs oğlu Said oğlu Ubeyde ortaya çıkıp er diledi. Kendisi, baştan başa zırha bürünmüştü ve yalnız gözleri görünüyordu. Ona karşı Avvam oğlu Hz. Zübeyr (R.A.) çıktı ve mızrağını fırlatıp gözünden vurarak öldürdü.

Meleklerin yardımı

EVVELCE, Medine civarına kadar sokularak Medine halkının hayvanlarını sürüp götürmüş olan Câbir oğlu Kürz Fihrî'nin bir kısım çöl bedevilerini toplayarak Kureyş ordusuna yardıma geleceği duyulmuştu. Kureyş ordusu, İslâm ordusundan sayı bakımından üç kat, silâh bakımından bundan da üstün iken bir de böyle iyi savaşçı olan bedevilerden yardım görecekleri haber alınınca, Müslümanlar ne olsa sarsıldılar. Onlar, ölmekten korkmuyorlarsa da, İslâmın yenilmesinden endişe ediyorlardı. Bunun üzerine Cenab-ı Hak tarafından Meleklerle kendilerine yardım edileceği Müslümanlara müjdelendi.

Câbir oğlu, hakikaten böyle bir yardımda bulunmaya niyetlenmiş iken Kureyş ordusunun yenildiğini duyarak bundan vazgeçmişti. O sırada misli görülmemiş derecede şiddetli bir rüzgâr çıkarak göz gözü görmez oldu. Bu, Meleklerin başında olan Cebrâil (A.S.) in gelişiydi. Melekler, ablak atlara binmiş savaşçılar şeklinde görünmüş ve müşriklere karşı saf bağlamışlardı.

Gifâr oğullarından biri, Hz. Abbas (R.A.) ın oğluna sonradan şöyle nakletmiştir:

— Ben, amcamın oğullarından biriyle birlikte Bedir sahrasına bakan dağlardan birisine çıkmıştım. Biz, o zaman henüz müşriktik, maksadımız, hangi tarafın yenilmiş olduğunu bilmek ve yenilenlerin mal ve eşyalarını yağmalamaktı. Dağın tepesinde bulunduğumuz sırada bize bir bulutun yaklaştığını gördük. Bu bulutun içinden at kişnemeleri geliyordu. Birisini:

— Ey Heyzûm (Cebrâil'in atının adı) ilerle diye seslendiğini duyduk.

Amcamın oğlu korkusundan kalbi çatlayarak öldü. Ben de az kalsın ölüyordum. Fakat, sonradan kendimi toparladım.

Bedir gazilerinden Hz. Ebû Dâvûd Mazımî (R. A.) diyor ki:

— Ben Bedir savaşında müşriklerden birini öldürmek maksadiyle arkasından takib ettiğim sırada, kılıcım onun başına dokunmadan evvel başının yere düştüğünü görüyor ve onun benim değil, başkası tarafından öldürüldüğünü anlıyordum.

Aynı şeyi Hüneyt oğlu Sehl, yine Bedir gazilerinden olan babasından naklen anlatmıştır.

Abbas oğlu Hz. Abdullah (R.A.):

— Bedir gününde Melekler başlarına beyaz sarıklar sarmış, bu sarıkların uçlarını arkalarına salıvermiş bir kıyafette idiler, demiştir.

Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerîm'inde ENFAL Sûresinde buyuruyor ki:

— Rabbinizin yardımına sığınmaktaydınız. O da «Ben size biribiri peşinden bin Melekle yardım ederim» diye cevap vermişti. Allah, bunu ancak bir müjde ve kalblerinizin yatışması için yapmıştı. Yardım, sadece Allah katındandır. Şüphesiz Allah güçlüdür, en iyi hüküm verendir... Rebbin Meleklere «Ben sizinleyim. İnananları pekiştirin» diye vahyetti. «Ben kâfirlerin kalblerine korku salacağım. Artık, onların boyunlarını vurun. Parmaklarını doğrayın» dedi. Bu, onların Allaha ve Peygamberine karşı koymalarındandır. Kim Allah'a ve Peygamberine karşı koyarsa bilsin ki Allah'ın cezası şiddetlidir. İşte, bunu tadın. Kâfirlere cehennem azabı da vardır... Onları siz öldürmediniz. Lâkin Allah öldürdü. Attığın zaman da sen atmamıştın, lâkin Allah atmıştı. Allah bunu, inananlara güzel bir lûtufta bulunmak için yapmıştı. O, işitici, bilicidir. İşte bu, Allah'ın kâfirlerin düzenini yok etmesidir. Ey kâfirler, zafer istiyorsanız, işte zafer aleyhinize çıktı. Peygambere karşı gelmekten vazgeçerseniz, sizin iyiliğinize olur. Yok, tekrar dönerseniz, biz de döneriz. Topluluğunuz çok da olsa size hiç bir fayda vermez. Allah, mü'minlerle beraberdir.

Kureyş ile Kinâne arasında vaktiyle savaşlar geçmiş olduğu için bu sefer Kinâne kabilesinin bunu fırsat bilerek gelip arkalarından kendilerini vurmalarından Kureyşliler endişe ederlerken Kinâne başkanlarından Mâlik oğlu Süraka Müdlicî bir süvari birliğiyle gelip kendilerine:

— Ben de sizinle beraberim, diye cesaret vermişti.

Süraka o ara Hişâm oğlu Hâris ile elele tutuşup gezerlerken şiddetli rüzgârla Melekler zuhur edince hemen Hâris'den ayrılarak askerini alıp savuştu. Onun gidişi ise müşriklerin kalbine vesvese saldı. Ebû Cehil bunun üzerine:

— Siz Süraka'ya bakmayınız. Onun Muhammed'le gizli ittifakı vardır. Biz, bunların işini bitirdikten sonra dönüp Kuderd menziline vardığımız zaman Muhammed taraftarlığının ne olduğunu ben ona gösterirm, dedi.

Kureyş ordusu bozularak kalanı Mekke'ye vardıkları zaman:

— Yenilgiye Süraka sebeb oldu, dediler.

Süraka ise:

— Vallahi, ben sizin Bedir'e gittiğinizi bile duymadım. Sonra, yenildiğinizi işittim, ded.

Halbuki, Süraka şeklinde görünen İblis ve yanındakiler de yardımcıları olan şeytanlardı ve Melekleri görünce hepsi savuşup gitmişlerdi.

Ashab, düşmana dalkılıç girişmişlerdi. Bu arada Hz. Hamza (R.A.), hangi tarafa hücum etse, düşman saflarını yarıp geçmekteydi. Hz. Ali (K.V.) de onunla birlikte bulunuyor ve o da önüne geleni biçip geçiyordu. Bu sırada Kureyş'in namlı başkanlarından Esved oğlu Zumga ve kardeşi Ukayl önlerine çıktıklarından ikisi de katlolundu. Sehm oğullarının başkanlarından Âs oğlu Amr, Ebû Süfyan ile birlikte kervanda bulunduğu için canı kurtarmış oldu. Lâkin, bu boyun dört büyük başkanı bu savaşta katledildiler. Bunlardan Haccac oğlu Münebbih'i Hz. Ebû Yesr Ensârî (R.A.) ve kardeşi Nubeyh'i Hz. Hamza (R.A.) ile Ebû Vakkas oğlu Hz. Saad (R.A.), oğlu Âs'ı, ve Kays oğlu Ebulâs'ı ise Hz. Ali (K.V.) katlettiler.

Hz. Ali (K.V.), bunlardan başka Kureyş başkanlarından olup Hz. Talha (R.A.) nın amcası bulunan Osman oğlu Amr'ı ve Hz. Hadice (R.A.) Validemizin kardeşi Huveylid oğlu Nevfel ile Ümeyye oğlu Said oğlu Ubeyde'yi de katletti.

Ebû Cehil'in sonu geliyor

ÜMEYYE oğullarının, yani Emevilerin başkanı olan Ebû Süfyan, yukarıda naklettiğimiz gibi, kervanla savuşup gitmiş ve bu savaşta bulunmamıştı. Lâkin, savaşa katılan oğlu Hanzala katlolunmuştu.

Ancak, bu arada en büyük şeref, İslâmın en büyük düşmanı Ebû Cehil'i öldürmek olacağından, herkes onu arıyor ve rastlamağa çalışıyordu. Hattâ bu arada Hz. Hamza (R.A.), odur sanarak müşrik başkanlarından Velid oğlu Ebû Kays Mahzûmî'yi ve Hz. Ali (K.V.) de yine Mahzûm oğullarından Münzir oğlu Abdullah'ı katlettiler. Kureyş başkanlarından Ümeyye oğlu Mes'ud Mahzûmi de Hz. Hamza (R.A.) tarafından öldürüldü.

Ebû Cehil ise elli yaşını geçkin, gözü pek, korkunç suratlı, inatçı bir mel'undu. Durmadan:

— Anam beni bugün için doğurdu! diye nâralar atarak askerini savaşa sürüyordu.

Kendi kabilesi olan Mahzûm oğulları etrafını

çivi çıkını gibi sarmış bulunuyorlardı. Bunun için yanına varmak imkânsız gibiydi. İki asker biribirine girdiği zaman Avf oğlu Hz. Abdurrahman (R. A.) en önde savaşanlardandı. Necear oğullarından iki genç yiğit, sağında ve solunda yer almışlardı. Bunlardan biri savaş başlarken Utbe ve Şeybe er dilediklerî sırada onlara karşı çıkan Hz. Hamza (R.A.) idi ve Utbe tarafından reddedildiği için izzeti nefsi fena halde kırılmıştı. Öbürü ise, yedi kardeşinden biri olan Hz. Muavvez (R.A.) dı. Hz. Muaz (R.A.), bir çarpışma fasılasında Hz. Abdürrahman (R.A.) ın yenini çekerek:

— Amca, sen Ebû Cehil'i tanır mısın? diye sordu.

Avf oğlu:

— Tabii tanırım, dedi.

— Onu bana gösterir misin?

— Göstereyim, ama, ne yapacaksın?

— Allah ile ahdim var. Onu görür görmez üzerine atılacağım ve ya kendisini öldüreceğim, yahut da ben öleceğim.

Hz. Abdurrahman (R.A.), daha ona cevab vermeden bu sefer Hz. Muavvez (R.A.) öbür yeninden çekip aynı şeyleri söyledi.

Avf oğlu daha evvel:

— Böyle korkulu bir zamanda iki tecrübesiz çocuk arasında kaldım, diye düşünüp dururken onların bu yiğitçe sözlerinden hayret içinde kaldı. Bu sırada ise Ebû Cehil, kendisini saran kabilesinin fedaileri ile domuz topu olmuş geliyordu. Bunun üzerine:

— İşte, aradığınız herif budur, diyerek onlara kendisini gösterdi.

İki kardeş, hemen kılıçları ellerinde olduğu halde iki şahin gibi süzülerek Ebû Cehil'in üzerine hamle ettiler. Halbuki ensârdan Amr oğlu Hz. Muaz (R.A.) da Ebû Cehil'i gözleyip duruyordu. O da seğirtti ve koca kâfirin etrafını saran fedailerini dağıtıp hamle ederek Ebû Cehil'in ayağına bir kılıç vurdu. Lâkin Ebû Cehil'in oğlu İkrime de onu kolundan yaraladı. Tam bu sırada Hz. Muaz (R.A.) ile Hz. Muavvez (R.A.) yetişerek yere yuvarlanmış olan Ebû Cehil'e çullandılar.

Amr oğlunun kolu ise iyice kesilmiş, vücuduna yalnız bir parça deri ile bitişik kalmıştı. Lâkin o, savaş gayreti ile bu hali unutup sallanan kolu ile sonuna kadar savaşa devam etti. Nihayet, kendisine pek fazla sıkıntı verdiğini fark ederek ayağı ile basıp kopardı.

Hz. Muavvez (R.A.), Ebû Cehil'e kılıcı ile kımıldamaz hale gelinceye kadar vurdu. Sonra yine savaşa atıldı ve o gün şehid oldu.

Ebû Cehil, o sırada Kureyş'in başkanı olmakla öğünür ve Medine halkını daima aşağı görerek tahkir ederdi. Kendisini kimlerin tepelediğini fark edince:

— Keşke beni bu çiftçilerden başkası öldürmüş olsaydı... dedi.

Bu sırada Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, yanında bulunan Mes'ud oğlu Hz. Abdullah (R.A.) a:

— Git, Ebû Cehil'i düşenler arasında ara, onu başkalarından ayırdedemezsen dizindeki yaradan tanırsın. Vaktiyle onunla birlikte Cüd'a oğlu Abdullah'ın sofrasında bulunmuştuk. İkimiz de gençtik. Ben yaşça ondan biraz büyüktüm. O sırada Ebû Cehil dizlerinin üzerine düştü ve bir tanesi yarılıp iz kaldı, dedi.

Mes'ud oğlu Hz. Abdullah (R.A.) diyor ki:

— Ben, Ebû Cehil'i son nefesinde buldum ve kendisini tanıyarak boynuna basıp kafasını kesmek üzere sakalından yakaladım. Gözlerini açtı. Bana Mekke'de vaktiyle eziyet etmişti.

— Sensin ey Ebû Cehil... Ey Allah'ın düşmanı. Bak, Cenab-ı Hak seni zelil ve hakir etmedi mi? dedim.

Hâlâ cesaretinden ve sertliğinden hiç bir şey kaybetmemiş olduğu halde, ensârdan olduğum için beni tahkir kasdiyle:

— Ey koyun çobanı, pek sarp yere çıkmışsın, karşılığını verdi. Sonra şöyle devam etti:

— Ulu bir kişinin kavmi tarafından öldürülmesi ne ilk defa olan bir şey, ne de öğünülecek bir iştir. Lâkin sen bana, hangi tarafın galib geldiğini söyle.

Ben:

— Zafer, İslâma yüz gösterdi, karşılığını verdim.

Bu hal, Ebû Cehil'i son derece yelse düşürdü ve:

— Muhammed'e söyle... Şimdiye kadar gerçi onun düşmanı idim; lâkin, şimdi düşmanlığım bir kat daha artti, dedi.

Ben de, daha fazla söyletmeyip kafasını kestim.

Hz. Abdullah (R.A.), ufak tefek ve zayıf bir zattı. Ebû Cehil'in kafası ise gayet büyüktü. Bunu yüklenip Resûlûllah (S.S.) ın huzuruna gelmesi görülecek bir şeydi. Kafayı, yere attı ve:

— Vallahi bu Allah'ın düşmanı Ebu Cehil'in başıdır, dedi.

Resûlûllah (S.S.), Allah'a hamdettikten sonra:

— İşte, bu kavmin Fir'avunu bu idi, dedi.

Ebû Cehil'in kardeşi Hişâm oğlu Âs'ın da bu sırada katledildiği haberi geldi. Yine müşriklerin namlılarından Tuayma, Müslümanlardan bir kaçını şehid ettikten sonra Hz. Hamza (R.A.) tarafından öldürüldü.

Böylece, savaşın kesin sonucu belli olmuş, İslâm ordusu parlak bir zafer kazanmış ve müşrikler pek ağır bir hezimete uğramışlardı. Ölmeyip canlarını kurtaranlardan kaçanlar kaçtı, kaçamıyan ise esir oldu. Savaş meydanın düşüp kalan ve

yaralandığı halde sonradan vefat eden Müslümanların sayısı on dört olup altısı muhacirlerden, sekizi ensârdandı. Bu sekiz kişinin altısı Hazrev ve ikisi Evs kabilesine mensptu.

Müşriklerin maktulleri ise yetmiş kişiydi ve içlerinden yirmi dördünü, Kureyş'in ileri gelenleri teşkil ediyordu.

Kureyş'den esir düşenler de yetmiş kişiydi. Peygamber Efendimizin amcası Hz. Abbas (R.A.), amcazâdeleri Ebû Tâlib oğlu Ukayl ve Abdülmuttalib oğlu Hâris oğlu Nevfel, damadı ve Hz. Zeyneb (R.A.) in zevci Rebi oğlu Ebülâs bu esirlerin en başta gelenleri olup bir müddet sonra hepsi İslâm ile şeref bulmuşlardır.

Umayr'ın oğlu Hz. Mus'ab (R.A.) ın kardeşi Ebû Aziz de esirler arasında olup o gün İslâmı kabul etmiştir.

Amr oğlu Süheyl Âmiri, Hişâm oğlu Hâlid Mahzûmî ve Hz. Sevde (R.A.) Validemizin kardeşi Zema'a oğlu Abd, Velid oğlu Velid, Halef oğlu Ümeyye'nin âzadlısı Nastas da esirlerin ileri gelenleri arasında bulunuyorlardı.

Amr oğlu Süheyl Âmiri de Hz. Sevde (R.A.) Validemizin akrabasındandı. Kendisi onu esirler arasında görünce:

— Kadınlar gibi esaret zincirini takınmağa utanmadın mı? Neden erkekler gibi savaş alanında ölmedin? diye kendisini paylamıştı.

Resul-ü Ekrem (S.S.) öldürülen müşriklere bir kuyu kazdırdı

RESULÛLLAH (S.S.) ın emriyle bir kuyu kazılarak müşriklerin cesedleri bunun içine atıldı. İlk sürüklenip getirilen cesed, Rebia oğlu Utbe'ye aitti. Kuyunun başında bulunan oğlu Hz. Ebû Müzeyfe (R.A.) üzgün bir halde duruyordu. Peygamber Efendimizin gözü kendisine ilişince:

— Babanın bu haline üzüldün mü? diye sordu ve ondan şu cevabı aldı:

— Ey Resûlûllah. Benim, babamın bu âkıbetinden vallahi şüphem yoktu. Ancak onun yumuşak huylu, anlayışlı ve bir çok meziyetlere sahib bir kimse olduğunu bildiğimden İslâmı kabul edeceğini umuyordum. İşte üzüntüm bunu yapamaması ve kâfir olarak ölmesidir.

Bunun üzerine cesedler kuyuya atıldı ve üstleri örtüldü. Bundan sonra Resûl-ü Ekrem (S.S.):

— Ey kuyuya atılanlar, dedi. Ey Utbe, ey Seybe, ye Ümeyye, ey Ebû Cehil... Siz Peygamberin çok fena bir aşireti idiniz. Başkaları kendisine inanıp onu tasdik ettiler. Siz ise, Peygamberinizi yalanladınız. Siz, beni şehrimden çıkardınız, başkaları ise şehirlerine kabul ettiler. Siz, benimle savaştınız; başkaları ise bana arka çıktılar. Şimdi, Allah'ın size vaad ettiği âkıbetin gerçek olduğunu gördünüz mü? Ben, Allah'ın bana vaad ettiklerinin gerçek olduğunu gördüm.

Yanında bulunanlar:

— Ey Resûlûllah... Hitab ettiklerin, leş haline gelmiş kimselerdir, dediler.

Kendilerine şu cevabı verdi:

— Siz, benim onlara söylediklerimi onlardan iyi duymuyorsunuz. Ancak, onlar cevap vermekten âcizdirler.

Aynı zamanda İslâm şehidleri de defnolundular...

Bundan sonra Resûl-ü Ekrem (S.S.), ordugâhta bulunan ve İslâm askeri tarafından toplanmış olan mal ve eşyanın, yani elde edilen savaş ganimetinin getirilmesini emretti. Bu sırada, iki düşünce hâkimdi: Ganimetten bir şey ele geçirilen bunun kendisine ait olduğunu ileri sürüyordu. Halbuki, bir kısım gaziler ganimete bakmayıp düşmanla savaşmışlar, onları geriye sürmüşler, meşgul etmişler, bu sayede ise öbürleri ganimet toplayabilmişlerdi. Bir kısmı da Resûlûllah (S.S.) Efendimizi icabında düşman saldırısından korumak için ordugâhta nöbetçi olarak kalmışlardı. Bu yüzden de yerlerinden ayrılmamışlar ve ganimet toplanmasına katılamamışlardı. Şu halde, ganimetden bir şey ele geçirenin bunun kendisine ait olduğunu iddia etmesi haksız bir durum yaratıyordu. Bu tereddütlü ânda Enfal Sûresinde bununla ilgili âyetleri indi. Böylece mesele hallolundu. Bu âyetler, ganimetlerin Resulûllah (S.S.) tarafından gazilere pay edilmesini emrediyordu.

— Biliniz ki ele geçirmiş olduğunuz ganimetin beşte biri Allah'ın, Peygamberin hısımlarının, öksüzlerin, yoksulların ve yolda kalmış yolcularındır. Eğer Allah'a ve O'nun hak ile bâtılı ayırdığı güne ve iki askerin kavuştuğu Bedir günü gönderdiğimiz âyetlere inanmış iseniz, bu bölüşmeye razı olunuz. Allah, her şeye kaadirdir.

Bedir savaşı zaferle nihayete erdikten sonra, Peygamber Efendimiz, Hârise oğlu Hz. Zeyd (R.A.) ile Revahe oğlu Hz. Abdullah (R.A.) ı müjdeyi vermek üzere Medine'ye gönderdi. Hz. Zeyd (R.A.), Medine'nin Sâfile kısmına, Hz. Abdullah (R.A.) ise Âliye kısmına gönderilmişti. Bu sırada ise, Resûl-ü Ekrem (S.S.) in kızı ve Hz. Osman (R.A.) ın zevcesi Hz. Rukıye (R.A.) vefat etmiş bulunuyordu.

Zeyd oğlu Hz. Usâme (R.A.) diyor ki:

— Resûlûllah (S.S.) ın Affân oğlu Osman'la evli bulunan kızı Rukıye ağır hasta olduğundan beni, onlara yardım için Mekke'de bırakmıştı. Biz Rukiye'yi defnettikten sonra, Hârise oğlu Zeyd, zaferi müjdelemek üzere geldi. Kendisi namazgâhta bulunduğu sırada ben yanına yaklaştım. Herkes etrafını sarmıştı. Bu sırada Zeyd, savaşta öldürülenleri sayıyor ve bu arada Utbe'nin, Şeybe'nin, Ümeyye'nin, Ebû Cehil'in, Zena'a'nın, Munebbih'in, Nubeyh'in, Ebülbahteri'nin adlarını anıyordu.

Ben kendisine:

— Ey sevgili babacığım. Bu söylediklerin doğru mu? diye sordum.

— Vallahi doğrudur, dedi.

Bedir'de esir alınanların kaçmamaları için bağlanması işi Hz. Ömer (R.A.) e verilmişti. O da Hz. Abbas (R.A.) ı pek sıkı bağladığı için gece inlemekteydi. Resûlüllah (S.S.), amcasının inlemesini duyarak üzüldü ve gözüne uyku girmedi. Onun en küçük şekilde müteessir olmasına tahammül edemiyen ensârın bazıları gidip amcasının bağlarını çözdüler ve kendisinin serbest bırakılmasını istediler. Halbuki, bu esirler hakkında ne yapılacağına dair henüz bir vahiy gelmemişti. Vahiy gelmeyen hususlarda ise Peygamber Efendimiz ashabına danışarak hareket ederdi. Böyle danışma meclislerinde herkes düşüncesini söylerdi. Bu arada Hz. Ömer (R.A.), Allah'dan gelen emirlere uymakta ne kadar sür'at ve titizlik gösterirse, oya konulan meselelerde de aynı şekilde ve hiç hatır ve gönüle bakmadan düşüncesini kesinlikle söylerdi. Hattâ bir çok zamanlarda sonradan gelen vahiy, onun düşüncelerine uygun düştüğü için kendisine doğru ile yanlışı, hak ile bâtılı ayırıcı mânasına olarak Fârûk ünvanı verilmişti.

Bu sefer de esirler hakkında nasıl hareket edilmesi gerekeceği bahis konusu olunca, Resûlüllah (S.S.) :

— Cenab-ı Hak size zafer verdi ve onlara üstün getirdi. Şimdi onlar hakkında ne yapmayı uygun bulursunuz? diye sordu.

Hz. Ömer (R.A.) derhal:

— Ey Resûlüllah... Bunlar, müşriklerin başkanlarıdır. Hepsinin kafalarını kesmek lâzım, dedi.

Lâkin, Peygamber Efendimizin merhameti ve karakteri, esirler hakkında böyle muamelede bulunulmasına engeldi. Bunun için, Hz. Ömer (R.A.) hiç bir şey söylememiş gibi sualini tekrarladı. Hz. Ömer (R.A.) de yine ve ısrarla aynı cevabı verdi ise de Resûlüllah (S.S.) bunu kabul etmedi.

Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir (R.A.), ayağa kalkarak:

— Ey Resûlüllah. Kendilerinden fidye alıp serbest bırakalım, dedi.

Peygamber Efendimiz, bu düşünceyi kabul edip adam başına dört bin dirhem gümüş fidye alınarak esirlerin serbest bırakılmasını emretti. Bunlar içinde yalnız Muayt oğlu Ukbe ve Hâris oğlu Nadr, Medine'ye dönüş yolunda idam olunmuşlardır.

Ukbe, ensârdan Sâbit oğlu Hz. Âsım (R.A.), Nadr ise I●. Ali (K.V.) tarafından öldürülmüşlerdir. Bunlar, İslâma çok zarar vermiş oldukları gibi, sağ kaldıkları takdirde, daha da büyük zararlar verebilecek kimselerdi. Bunun için, selâmet idamlarındaydı.

Savaştan sonra Resûlüllah (S.S.) Bedir sahrasında üç gece kalmış, sonra ordusuyla Medine'ye doğru hareket etmiştir. Esirlere ve ganimet malına göz kulak olma vazifesi ensârdan Kâab oğlu Hz. Abdullah'a verilmişti. Kureyş kervanını gözetlemeğe memur edilmiş olan Hz. Talha (R.A.), ile Zeyd oğlu Hz. Said (R.A.), zafer habereni alınca o tarafa seğirtmişler ve Resûlüllah (S.S.) Efendimize Medine yolunda rastlayıp tebrik etmişlerdi.

Safra boğazından geçildikten sonra bu boğazla Neziye arasında Seyer mevkiinde mola verildi. Resûlüllah (S.S.) bu yerde, bir ağacın altında oturmuş olduğu halde müşriklerden alınan ganimet malını gazilere Allah'ın emrettiği şekilde bölüp verdi. Bir kısım Medine'liler buraya kadar gelerek kendisini karşıladılar ve gazasını kutladılar.

Peygamber Efendimizin amcaları Abbas Müslüman oluyor.

RESÛLÜLLAH (S.S.) bu yerde esirleri geride bırakıp Medine'ye gitti. Medine'den çıkmasından buraya dönüşüne kadar aradan on dokuz gün geçmişti. Esirler de ertesi günü getirildiler. Peygamber Efendimiz onları sahabelerine dağıtarak:

— Kendilerine iyi bakınız, diye emretti.

Bu yüzden herkes evindeki esire iyi muamelede bulunuyor, yiyip içeceğine dikkat ediyordu.

Islâmın bu büyük zaferini, batılı Hıristiyan yazarlar âdetleri olduğu gibi küçümseme gayretine düşmüşler ve 300 kişinin 1000 kişiyi yenmesini bir takım uydurma sebeplere bağlamak istemişlerse de, sadece gülünç olmuşlardır. Allâme Şibli ise, Kureyşlilerin anlaşmazlık içinde bulunduklarını, kumandanları Utbe'nin aslında savaş taraftarı olmadığını, Zühre kabilesinin savaşa katılmadan geri döndüğünü, yağmurların Kureyş karargâhını bataklığa çevirdiğini, saflarının muntazam olmadığını, o gece istirahat edememiş bulunduklarını yenilgi sebebi olarak sayar ve bütün bu maddî sebeblerin Cenab-ı Hakkın bir lûtfu olduğunu söyler. Biz, bu hususta kendisine iştirâk edemiyeceğiz. Kureyş arasında gerçi bazı anlaşmazlıklar olduğu söylenebilirse de, İslâm ordusuyla savaşa ve onu yenmeğe kararlı idiler. Ebû Cehil'e kızmış olan Utbe, prensip olarak savaşa taraftar olmamakla beraber, şeref ve haysiyetini kurtarmak için çarpışmaktan geri kalmamış, hattâ ilkönce meydana çıkarak er dilemişti. Zühre'liler, ayrılışlarıyla Kureyş ordusunu sarsacak kadar kalabalık değillerdi. Nitekim, dönüp gidişlerine önem verilmemişti. Yağmur, Kureyş karargâhını bataklığa çevirdiyse, Kureyş, İslâm ordusuyla burada değil, sahrada karşılaşmış ve iki taraf aynı zemin üzerinde savaşmıştır. Üstelik birçok kaynaklar meselâ İbni Hişâm ve Taberî gibi bunların en muteberleri, gece yağan yağmurun hafif olduğunu ve kumları bastırıp katılaştırarak üzerinde serbestçe yürünecek hale getirmiş bulunduğunu kaydederler. Şu halde, onun tarafından sayılan ve zaferde birinci derecede rol oynadığı öne sürülen bu maddî sebebler mevcut değildi. Buna karşılık,

müşrik ordusu üç misli kalabalıktı ve yine kendisinin de kaydettiği gibi, İslâm ordusunda yiyecek kıt olduğu halde, Kureyş'liler arasında bütün orduyu besliyecek derecede zengin kimseler vardı. Nitekim, bunların günde dokuzar, onar deve keserek askere yedirdiklerini görmüştük. Ayrıca müşrikler gayet iyi silâhlanmışlardı. Hemen hepsi zırhlı idiler. Müslümanların tamamen silâhlı askeri ise azınlıktaydı.

Buna rağmen zaferi İslâma kazandıran Cenab-ı Hakkın lûtfu, onun mü'minlerin kalbine ilham ettiği cesaret ve gayrettir ve bunun dışında bir takım maddi sebepler aramağa lüzum yoktur.

Yukarıda söylemiş olduğumuz gibi, ensâr, Resûlüllah (S.S.) Efendimize başvurarak amcasının serbest bırakılmasını istedilerse de, esirler için fidye biçilmiş olduğundan kendisi onun bedelsiz bırakılmasını kabul etmedi. Esasen Hz. Abbas (R.A.), zengin bir kimseydi. Mekke'den ayrılırken zevcesi Ümmi Fazl'a bir haylı altın vermiş ve:

— Eğer sağ olarak geri dönemezsem bu para senin ve evlâtlarımındır, demişti.

Bundan ise, ikisinden başka kimsenin haberi yoktu. Ayrıca, ihtiyaten yanına da oldukça para almış, ancak esir olduğu vakit bunlar kendisinden alınmıştı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) kendisini çağırtarak:

— Ey Abbas, dedi. Kendini ve kardeşinin çocukları Ukayl ile Nevfel'i kurtarmak için gereklî bedeli öde.

Hz. Abbas (R.A.) ise:

— Savaşta elimden alınan para, bu işe fazlasiyle yeter. Bunu karşılık tutunuz, dedi.

Lâkin, Resûlüllah (S.S.), bunu kabul etmedi:

— O, savaş ganimetidir. Sana iade edemeyiz. Bu işe karşılık tutarsak bölüştürmüş olduklarımızdan geri almamış icabeder. Buna ise imkân yoktur.

— Peki, beni avuç açıp dilendirecek misin?

Resûl-ü Ekrem (S.S.) bunun üzerine:

— Ümmi Fazl'a verdiğin altınlar var ya dedi.

Hz. Abbas (R.A.), onun bu işi bilmesine son derece hayret etti:

— Bunu sana kim haber verdi?

— Rabbim haber verdi ey Abbas!

Hz. Abbas (R.A.):

— Esasen senin sadık olduğuna inanıyordum.. diyerek hemen orada şahadet kelimesini söyleyip İslâmını ilân etti. Sonra bedelini tedarik ederek ödedi ve Mekke'ye döndü.

Öbür esirler de bedelleri geldikçe birer ikişer serbest bırakılıyorlardı. Bedel vermeğe kudreti olmayanlardan okuma yazma bilenler, bunu onar çocuğa öğretmek üzere Medine'de alakonuldular ve sonra salıverildiler. Böylece, Mekke'ye göre Medine'de okur yazar sayısı pek az iken bunlar da çoğaldı.

Bu arada Rebî oğlu Ebülâs, verecek hazır bir şeyi olmadığından zevcesi ve Resûlüllah (S.S.) ın kızı Hz. Zeyneb (R.A.), bedel olmak üzere boynundaki gerdanlığı çıkarıp gönderdi. Bu gerdanlık ise, gelin olduğu zaman boynuna annesi Hz. Hadice (R. A.) Validemiz tarafından takılmış bulunuyordu. Bunun esaret bedeli olmak üzere alenen satışa çıkarılması ashabı pek üzdü. Resûlüllah (S.S.) da bunu görünce müteessir olarak:

— Eğer uygun görürseniz Zeyneb'in esirini salıverin ve gerdanlığı da geri gönderin, dedi.

Bu istek, derhal yerine getirildi.

Ancak bedelsiz olarak esaretten kurtulup Mekke'ye dönen Ebülâs, İslâma düşmanlıktan ve müşrik kalmaktan vazgeçmediği için Hz. Zeyneb (R.A.) bir müddet sonra onu terkedip Medine'ye hicret etmiştir.

Ebülâs, bu olaydan bir kaç yıl sonra Suriye'ye giderek ticaretle oldukça para kazanmış, lâkin dönüşte Müslümanlar tarafından yakalanıp bütün malları müsadere olunmuştu.

Ebülâs, bunun üzerine yine Hz. Zeyneb (R.A.) e iltica edince malları geri verilip serbest bırakıldı. Bu ikinci olay, onun İslâma duyduğu bütün muhalefeti ortadan kaldırdığından Mekke'ye döndükten sonra hesaplarını gördü ve İslâmı kabul ederek, Mekke'lilere:

— Mallarınızın üstüne konmak için Müslüman olduğumu söyleyememeniz için işte geldim, hesabınızı gördüm ve gidiyorum, demiştir.

İslâm'ın amansız düşmanı Ebû Leheb de ölüyor

ESİRLER arasında bulunan namlı şair Ebû Izze Cümehi'nin şiirden başka sermayesi olmadığından bir daha İslâm aleyhinde bulunmayacağına dair söz verdiği için kendisinden bir şey alınmadan salıverildi. Hantab oğlu Muttalib ve Rifae oğlu Safiy de fakir oldukları için bedelsiz serbest bırakılmışlardı.

Evvelce söylemiş olduğumuz gibi, bu Ramazan ayının sonlarında fitre vermek vacib oldu ve Bayramda Bayram namazı kılındı.

Bedir'de yenilen Kureyş ordusunun geri kalanı düşe kalka ve perişan bir halde Mekke'ye ulaşmışlardı. Ebû Leheb, aralarında bulunan Abdülmuttalib oğlu Hâris oğlu Ebû Süfyan'ı çağırttı. ve Hz. Abbas (R.A.) ın zevcesiyle, kölesi olup İslâmını gizli tutan Hz. Ebû Râfi (R.A.), yanında bulunduğu halde kendisine:

— Bu iş nasıl oldu? Nasıl oldu da sayısı sizin

üçte birinız kadar olan ve silâhları çok daha az bulunan Muhammedîlere yenildiniz? diye sordu.

Ebû Süfyan:

— Biz, onlarla buluştuğumuz zaman kendilerine âdeta teslim olmaktan başka bir şey yapmadık. İstediklerini öldürdüler, istediklerini esir ettiler. Lâkin, kimseyi ayıplamamak lâzım. Çünkü ablak atlara binmiş bir bölük süvari vardı ki, onlara mukavemet imkânsızdı, diye karşılık verdi.

Hz. Ebû Râfi (R.A.), dayanamıyarak:

— İşte o gördüğünüz süvariler Meleklerdi, dedi.

Ebû Leheb, esasen pek sinirliydi. Bu sözleri duyunca ona bir tokat attı. Bunun üzerine, Ümmü Fazl hiddetlenerek:

— Zavallı köleyi efendisi burada yok iken nasıl döversin? diye üzerine hücum edip bir çadır direği ile kafasını yardı. Bu da, sinirlerin ne kadar gergin olduğunu gösteriyordu. Nitekim, Ebû Leheb, teessüründen hastalanmış ve bir hafta sonra ölüp gitmiştir.

Bedir mağlûbiyeti, Mekke'de bir bomba gibi patlamıştı. Her ev ve herkes matem içindeydi. Ancak mahcubiyet üstün geldiğinden matem tutmak ve ölenlere ağlamak yasaklandı. Savaşta üç yetişmiş oğlu ölen Esved, duygularını gizleyememekle beraber, utancından ağlayamamıştı. Bir gün, bir feryad duyarak kölesini çağırdı ve:

— Söyle... Mateme müsaade olunduysa sel gibi yaşlar dökûp, içimi açmak istiyorum, dedi.

Köle:

— Hayır, efendim, karşılığını verdi. Bu, devesini kaybettiği için ağlayan bir kadının sesidir.

Esved, bunun üzerine şu mısraları söylemiştir:

— Demek ki o kadın, devesini kaybettiği için ağlıyor ve uykusunu feda ediyor... Hayır, sen deven için ağlama. Bedir'deki talihsizliğimiz için ağla. Ağlayacaksan Ukayl için ağla, arslanlar arslanı Hâris için ağla!

İslâmın ileri derecede düşmanlarından Vehb oğlu Umeyr, bir gün Umeyye oğlu Safvân ile başbaşa oturmuş, Bedir'de uğranılan felâkete ağlıyorlardı. Safvân nihayet:

— Vallahi artık bu hayat yaşanmağa değmez! dedi.

Umeyr:

— Doğru söylüyorsun, diye karşılık verdi. Eğer borcum olmasa ve aileme bakacak kimse olsa, ben Medine'ye varır ve Muhammed'i öldürürdüm.

Safvân, kendisine hemen şu teklifte bulundu:

— Sen bu işe giriş ve hiç merak etme. Eğer sağ dönmezsen borcunu ben öder ve çocuklarına bakarım.

Umeyr, bunun üzerine evine döndü. Evvelâ kılıcını, küçük bir yara açacak kimseyi öldürecek şekilde zehirledi. Sonra onu beline takarak Medine'ye doğru yollandı.

Oraya varır varmaz, Hz. Ömer (R.A.) o rastlantı, Hz. Ömer (R.A.) onun halinden şüphelenerek kendisini tevkif edip Resûlüllah (S.S.) ın huzuruna götürdü. Peygamber Efendimiz, Umeyr'i görünce:

— Şu adamı bırak Ey Ömer dedi.

Umeyr'e de:

— Bana yaklaş, emrini verdi.

Umeyr yaklaştı:

— Ey Umeyr, Medine'ye niçin geldin?

Umeyr:

— Oğlumun serbest bırakılmasını sağlamak için, karşılığını verdi.

— O halde niçin kılıcınla geldin?

— Ona önem vermeyiniz... Bir işe yarasaydı, Bedir'de yardı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.):

— Hayır ey Umeyr, dedi. Safvân ile sen başbaşa verip beni öldürmeyi tasarladınız.

Umeyr titredi:

— Sen, muhakkak ki Allah'ın Peygamberisin.. Çünkü bu işi bir ben, bir de Safvân biliyorduk.

Sonra, hemen Şahadet kelimesini söyliyerek İslâm ile aydınlandı ve Mekke'ye, Resûl-ü Ekrem (S.S.) in ölüm haberini bekliyen Kureyş'lilerin yanına samimi bir Müslüman olarak döndü.

Taberî'nin kaydına göre, bundan sonra kendisi Mekke'de halkı irşad ile meşgul olmuş ve bir çok kimseler onun elinde İslâmı kabul etmişlerdir.

Mekke Müşrikleri matem içinde kalmıştı

Şİmdi de Bedir savaşının hakiki sebeblerini araştıralım ve neticelerine bir göz atalım. Mevlânâ Şibli diyor ki:

Bu olayı yazan ve nakledenler, meseleyi genellikle şöyle ortaya koymuşlardır:

Müslümanlar, Suriye'den bir Kureyş kervanının çıktığını duymuşlar, bunu vurmak için Medine'den hareket etmişlerdi. Ebû Süfyan, durumu sezerek Mekke'ye haberci gönderdi. Kureyş bunun üzerine büyük ve kuvvetli bir ordu ile yola çıktı. Kervan ise, savuştu. Bunun üzerine Resûlüllah (S.S.), askerini bu ordu üzerine yürümeğe ikna etti. Sonunda iki taraf karşılaştı ve İslâm ordusu üstün geldi.

Lâkin, hâdiseler bu kadar basit değildir. Çünkü Resûl-ü Ekrem, aslında Medine'den Kureyş ile savaşmak için çıkmıştı. Bu hususta en inanılır belge olan Kur'an-ı Kerîm, şöyle diyor:

— Nitekim Rabbin seni hak uğrunda evinden çıkarmıştı. Halbuki Müslümanların bir kısmı bundan hoşlanmamışlardı. Sanki göz göre ölüme sürük-

leniyorlarmış gibi, gerçek ortaya çıktıktan sonra bile seninle tartışıyorlardı. Allah, bu iki tâifeden birini size vaad etmişti. Siz, kuvvetsiz olanın size düşmesini istiyordunuz. Halbuki, suçluların hoşuna gitmese de, hakkı ortaya çıkarmak ve bâtılı tepelemek için, Allah sözleriyle hakkı ortaya koymak ve kâfirlerin kökünü kırmak istiyordu.

Bu âyetler, bize Resûlüllah (S.S.) Efendimizin, daha evinden Kureyş ile savaşmak niyetiyle çıktığını ve savaştan hoşlanmayan mü'minlerin bu memnuniyetsizliklerini Peygamber Efendimiz henüz Medine'de iken izhar ettiklerini açıkça anlatmaktadır. Şu halde, Kureyş ile savaşıp savaşmıyacakları ensâra da henüz Medine'de iken sorulmuş olmalıdır. Çünkü, Medine'den böyle büyük bir kervanı vurmak için çıkılırken, Kureyş'in bunu haber alarak müdahalede bulunacağı muhakkak hesaplanmış ve böyle bir halde savaş göze alınmıştır.

Bundan maada, İslâm ordusu Medine'den çıktığı sırada, Kureyş kervanı, esasen savuşmuş olduğundan ortada Kur'an-ı Kerim'in bahsettiği iki tâifeden yalnız biri kalmış bulunuyordu. Yine Kur'an-ı Kerim, Cenab-ı Hakkın kâfirlerin kökünü kırmak istediğinden bahsediyor. Şu halde, Resûlüllah (S.S.) ın Allah'ın emrinin bulunduğu tarafta olması en tabii bir şeydi. Sonra Medine'den çıkıldığı zaman, Kureyş ile önemli bir savaş göze alınmamış olsaydı, Kur'an-ı Kerim bunu arzu etmiyenler hakkında «Sanki ölüme sürükleniyorlarmış gibi» tâbirini kullanmazdı. Onları endişeye sevkeden, muhakkak ki Mekke'den kuvvetli bir müşrik ordusunun hareket etmiş bulunduklarını haber almış olmalarıydı.

Kureyş'in ise, Ebû Cehil'in ısrar ve gayretiyle, Müslümanlarla kesin bir karşılaşma niyetinde bulunduğunu biliyoruz.

İslâm ordusunun Medine'den yalnız kervanı vurmak için ayrıldığına dair ise, tek bir rivayet vardır ve bunu Mâlik oğlu Hz. Kâab (R.A.) rivayet etmiştir. Halbuki bu zat, Bedir savaşında bulunmamıştır. Üstelik, kendisinde bir özür teşkil etmesi için Medine'den ayrılışın Kureyş ile savaş için değil, sadece bir kervan vurmak gayesiyle olduğunu ileri sürmüştür.

Hz. Enes (R.A.) ise, şunu rivayet etmiştir:

— Resûlüllah, Ebû Süfyan'in geldiğini haber alınca arkadaşlarıyla istişarede bulundu. Ebû Bekir söyledi, Resûlüllah ona ehemmiyet vermedi. Ömer söyledi, ona da ehemmiyet vermedi. O zaman Saad kalktı ve:

— Bizim mi söylememizi istiyorsunuz? Ey Resûlüllah, nefesimi kudret elinde tutan Allah adına yemin ederim ki istersen hayvanlarımızı denize süreriz, dedi.

Hz. Ali (K.V.) de şunları söylemiştir:

— Medine'ye vardığımız zaman onun meyvalarını topladık, yedik ve bundan hastalandık. Resûlüllah Bedir'i soruyordu. Müşriklerin geldiğini haber alınca Resûl-ü Ekrem Bedir'e doğru hareket etti. Bedir, bir kuyudur. Biz oraya müşriklerden evvel vardık.

Bu sözler de, Resûlüllah (S.S.) ın Medine'den Kureyş'lilerle Bedir'de karşılaşmak niyetiyle çıkmış olduğunu anlatır. Tabii, sahabelerinin de bundan habersiz bulunmaları imkânsızdır. Esasen yalnız kervan üzerine gidilseydi, ensârın yardımı istenmezdi. Halbuki, Kureyş ordusunun hareketi Medine'yi tehlikeye düşürmüş, ensâr bu yüzden büyük çoğunlukla orduya katılmıştır. Nitekim, İslâm ordusundaki mücahidlerin sadece 74'ü muhacir, kalanların hepsi ensârdı.

Bir de Resûlüllah (S.S.) eğer mutlaka kervanı vurmak niyetiyle hareket etmiş olsaydı, Suriye istikametinde ilerlemiş olması gerekirdi. Halbuki, Mekke istikametinde ilerlemişti.

Medine'de muhacirler darlık içinde bulunanlar, muhacirlerdi. Ensârın ise, durumu iyi idi. Şu halde, sadece bir kervanı vurmak gayesiyle hazırlanan kuvvete, muhacirlere göre üç misli ensârın katılması, bu kuvvetin başka bir maksad, bir savaş için hazırlandığını anlatır. Üstelik, Hz. Enes (R.A.) in naklinde ve diğer kaynaklarda bu sefere ensârın da katılacağını onlar adına söyleyen Hz. Saad (R.A.), savaşa iştirâk için Medine'den ayrılmadığına göre, bu sözleri Medine'de söylemiş, yâni Kureyş ile karşılaşma Medine'de kararlaştırılmıştır.

Sonra, Medine'den bir konak ileride Resûlüllah (S.S.) ordusunu tensik ederken yaşça küçük olanları geri göndermiştir. Bundan da, bir kervan vurmağa değil, bir savaşa hazırlanıldığı anlaşılmaktadır. Çünkü, cihad bir farzdı ve bununla ancak öbür farzlala mükellef yaşa gelmiş olanlar yükümlü idiler...

Hz. Huseyme (R.A.), yukarıda adı geçen Hz. Saad (R.A.) a başvurup onun Medine'de kalmasını ve kendisinin gitmesini istemiş, lâkin Hz. Saad (R.A.):

— Başka zaman olsa senin bu teklifini kabul ederdim. Fakat bu sefer şehidliği kazanmak ihtimali var, diyerek bu teklifi reddetmiş, bunun üzerine kur'a çekmişler, sonunda Hz. Huzeyme (R.A.) giderek Hz. Saad (R.A.) kalmıştır. Bundan da, hareketin bir savaş için olduğu anlaşılmaktadır.

Bedir zaferi İslâm'ı yüceltmiş müşrikleri zayıflatmıştı

NEDİR savaşı, İslâm için mühim neticeler doğurmuştur. Bu olay, İslâmın sür'atle gelişmesini sağlamış bulunmaktadır. Çünkü, buna engel olan ve bu hususta şiddetle mücadele

vaşta maktul düşmüşlerdir. Bundan sonra Kureyş'in başına Emevî'lerden olan Ebû Süfyan geçmiş, lâkin Bedir savaşı Kureyş'i kuvvetle sarsmış ve İslâmla mücadelesini büyük ölçüde zayıflatmıştır. Bu arada, Bedir'den evvel müşrik bulunan Selûl oğlu Ubeyye oğlu Abdullah, İslâmı resmen kabule mecbur olmuş, lâkin daima münafık kalmış ve münafık olarak ölmüştür. Yâni, İslâmı kabulü yalnız dili ile ikrardan ibaret bulunuyor, bunu kalbi ile tasdik etmiyordu.

Bunlardan maada, Müslümanların zaferi, öbür kabileler arasında büyük bir tesir hasıl etmiş ve bunun olumlu sonuçları görülmüştür.

Bedir savaşı, diğer taraftan Medine Müslümanları ile Yahudilerinin münasebetlerini etkilemiştir. Bundan evvel, daha önce gördüğümüz gibi, Yahudiler Müslümanlarla anlaşarak tarafsızlıklarını muhafaza etmeyi kabul ve taahhüd etmiş bulunuyorlardı. Ancak, Bedir'de, İslâmın kazandığı zaferi ve elde ettiği üstünlüğü çekemez oldular.

Bedir savaşından evvel müşrikler yalnız Hadramî oğlu Amr'ın kanını dâva etmek iddiasında bulunuyorlarsa. Şimdi ise, Bedir savaşı dolayısiyle ölenlerin hepsinin kan dâvası bahis konusu idi. Bu yüzden Mekke'liler, intikam almak arzusuyla yanmağa başlamışlardı. Nitekim, bundan sonraki saldırıları, hep bu intikamın alınması maksadına dayanmakta idi. Şimdi, İslâm düşmanlarının eline, Mekke halkını, Müslümanlar aleyhine tahrik için büyük bir fırsat geçmişti. Üstelik bu savaşa ensârın da katılmaları ve Kureyş'in bir çok ulularının onların elinde katledilmeleri ayrı bir hiddet ve infial uyandırmıştı.

İslâmda zekât, bu yıl farz olmuştur.

Zekât, İslâmın mühim bir müessesesi ve bununla yükümlü olanlar için farz olan mali bir ibadettir. Bunun nâfile şekli ise, sadakadır.

Zekât, zengin ve hür Müslümanların seneden seneye mallarının bir kısmını Müslüman fakirlere vermeleri demektir.

İslâmdan evvel Arablar, cömerdlik ve misafirseverlik gibi bazı iyi huylara sahiptiler. Lâkin, bunu daha ziyade gösteriş için yaparlardı. Yoksa daimî surette fakirleri görüp gözetmek gibi bir âdetleri yoktu. Yalnız zenginleri kumarda kazanırlarsa, bunu fakirlere verirlerdi. Ancak bu, fakirlerin çokluğuna göre devede kulak kalırdı. Bazıları da ekinleriyle hayvanlarının bir kısmını ikiye böler, yarısını Allah'a, yarısını putlara ayırırlardı. Allah'a ayrılan kısmı fakirlere, putlara ayrılan kısmı puthane hademesine verilirdi. Ancak çok zaman bu hademeyi görüp gözetmek için çok zaman putların payı çoğaltılır öbürü azaltılırdı.

Kur'an-ı Kerim buyuruyor ki:

— Allah'ın yarattığı ekin ve hayvanlardan Allah için hisse ayırırlar da şu Allah'ın, şu putlarımızın derler. Sonra putlarına ayırdıklarından Allah'ın hissesine eklenmez, ama Allah için ayrılanlar, putların hissesine ilâve edilir. Onların bu hükümleri ne kadar fena şeydir.

İslâmda ise, başkalarına yardım esas olduğu için bu hususta pek çok âyet ve hadisler vardır.

Zekâtın şer'i tarifi (Nisâb'a sahib olan erkek ve kadın her ergin Müslümanın yılda bir kere mükellef olduğu farz cinsinden malî bir ibâdet) tir.

Nisâb, üzerinden zekât verilmesi farz olan para veya maldır ve bunun, bir yıl müddetle sahibinin elinde kalması lâzımdır. Nisâb miktarı gümüş için 200 dirhem, altın için 20 miskaldir. Hayvanlar için ise beş deve veya otuz sığır veya kırk koyun-keçidir. Ticaret malı için ise, değerinin para olarak karşılığı hesaplanır ve sonra bu, gümüşe çevrilir.

Para halinde basılmış veya basılmamış altın ve gümüş veya ticaret malının yılda yüzde iki buçuğu demek olan kırkta biri zekât olarak verilir. Bu nisbet deve için beşte bir, sığır için otuzda bir, koyun için ise kırkta birdir. Böylece, beş deve için bir koyun veya keçi, otuz sığır için bir buzağı, kırktan yüz yirmiye kadar koyun için bir koyun veya keçi verilir.

Ekine gelince, sulanmadan yetişenlerden onda bir, sulanarak yetişenlerden beşte bir verilir. Bunda nisâb, değeri 200 gumuşe varmasıyla başlar. 40 dirhem gümüş değerindeki ekine o zamanlar bir vesk denir ve beş vesk bir sa' veya deve yükü itibar olunurdu.

Günlük geçim, oturulan yazlık ve kışlık ev, gerekli ev eşyası, her türlü san'atı icra için lüzumlu âlet ve makineler, binek hayvanları, ev işlerinde çalışan köleler, kitaplar ve silâhlar zekâtın dışında kalır ve nisâba girmez.

Zekât, fakirlere (yâni nisâba erişecek mala veya bunun bedeline sahib olmayanlara), miskinlere (yâni hiç bir şeyi olmayanlara), zekât memurlarına, Müslüman olup kalbi bu işe yüzde yüz yatmamış olanlara, âzad edilecek kölelere, nisâbdan fazla borçlulara, yolda kalmış yolculara verilir, Hıristiyanlara verilmez. Zekât memurları dışında günlük geçimini sağlayanların ise zekât kabulü doğru değildir.

Bir kimse babasına ve annesine ve onların ana ve babalarına, çocuklarına ve torunlarına zekât veremez. Bununla beraber, muhtaç olan kardeşler, amcalar, dayılar, halalar, teyzeler ve sonra diğer akraba gibi evvelâ kendisine daha yakın olanları gözetmesi lâzımdır.

Zekât olarak verilecek miktarı küçük parçalara ayırıp bir çok kimseye dağıtmaktansa bir veya zekâtın miktarına göre bir kaç kişinin bütün ihtiyacını giderecek şekilde vermek daha iyidir. Ancak, zekâtın miktarı, alanları zengin edecek veya nisâba ulaştıracak derecede çoksa bundan kaçınmak ve daha çok kimsenin ihtiyacını gidermek lâzımdır.

Kur'an-ı Kerim, hakiki fakiri (vakitlerini —ibâ-

det veya cihad ile— Allah yoluna harcadıklarından yeryüzünde dolaşıp rızık elde edemiyenler) diye târif eder ve onlar hakkında (gösterdikleri iffet ve istiğna dolayısiyle hallerini bilmiyenler, onları zengin sanırlar) der.

Miskinler hakkında ise Resûlûllah (S.S.), şöyle demektedir:

— Halk arasında dolaşıp bir iki lokma, bir iki hurma dilenen değildir. Sadakadan istiğnâ olmayan, ancak muhtaç olunduğu bilinmeyendir. Onlar, kimseden bir şey istemezler.

İslâm'da zekât müessesesi nedir?

İŞTE, İslâmda zekât müessesesi bu derece yüksek, ahlâkî ve sosyal bir müessesedir. Farz olmayan sadakanın verilişinde de, aynı şeyleri gözetmek lâzımdır.

Evvelce görmüş olduğumuz gibi, Medine Yahudileri Kurayza oğulları ve Nadir oğulları adı altında iki büyük kabile halindeydiler. Ancak, bunlardan başka Medine'de Kaynuka adlı bir Yahudi kabilesi daha vardı ve şehrin Âliye denilen mahallesi civarında Cesr-i Buthan adlı yerdeki kalelerinde oturamkatydılar. Kaleleri sağlam ve kendileri cesaretleri ve savaşçılıkları ile tanınmış idiler. Hazrec kabilesiyle aralarında mevcut eski bir anlaşmaya göre onların himayesinde bulunuyorlardı.

Bedir savaşından dönüşte Resûlûllah (S.S.), bir gün Medine'de pazar yerinde Kaynuka oğullarını toplayarak kendilerine şu şekilde hitapta bulundu:

— Ey Yahudi cemaati. Kureyş'in başına geleni gördünüz. Böyle bir şeyden Cenab-ı Hakka sığınarak ve kendisinden sakınarak Müslüman olunuz. Çünkü, sizler benim Allah tarafından gönderilmiş bir Peygamber olduğumu biliyorsunuz. Kitabınızda bana dair yazılan şeyleri ve Allah'ın size olan ahitlerini okuyorsunuz.

Onlar ise, kendisine şöyle cevab verdiler:

— Ey Muhammed, sen bizi kendi milletin gibi mi sanıyorsun? Sakın bu düşüncen seni aldatmasın. Çünkü sen, savaşmayı bilmiyen kimselerle karşılaştın ve fırsatını bularak onları yenip kimini öldürdün, kimini esir aldın. Ama, vallahi bizimle karşılaştığın takdirde tam savaş erleri olduğumuzu anlayacaksın.

Kaynuka oğulları, böylece İslâma olan düşmanlıklarını belli etmişlerdi. Kısa bir zaman sonra da Müslümanlardan birisini öldürerek ahidlerini bozdular. Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem (S.S.), ensârdan ve Evs kabilesi ileri gelenlerinden Abdülmünzir oğlu Hz. Ebû Lübâbe (R.A.) yi yerine Medine'de vekil bırakarak Şevval ayının başında İslâm gazileriyle Medine'den ayrıldı. Ordunun bayrağını Hz. Hamza (R.A.) taşımaktaydı. Kaynuka'lılar, muhasaraya ancak on beş gün dayandıktan sonra teslim oldular. Bunun üzerine münâfıklar başı Übeyye oğlu Abdullah, Resulûllah (S.S.) Efendimize başvurup onların kendi amanı altında bulunduğunu söyleyerek hayatlarının bağışlanmasını rica etti. Resûl-ü Ekrem (S.S.), bu ricayı kabul ettiğinden yalnız yerlerinden çıkarıldılar ve Suriye'ye sürgün edildiler. Kaynuka'lıların arazileri yoktu. Kendileri kuyumculukla geçinirlerdi. Hattâ Medine'de adları ile anılan bir de çarşı vardı. Kalelerinde bulunan silâhları ve diğer malları ganimet olarak alındı. Bunun, beşte biri devlet hissesi için ayrıldı. Kalanı Müslümanlar arasında bölüşüldü. Kaynuka'lıları sürgün etmeğe Samit oğlu Ubâde memur edilmişti. Onları, çoluk çocuklariyle ve hiç birisinin kılına hatâ gelmeden Zibab mevkiine kadar götürdü.

Süleym oğulları ile Gatafan kabilesinin İslâm aleyhinde birleştikleri haber alındığından Resûlûllah (S.S.), bir miktar kuvvetle onları dağıtmak için Medine'den çıktı ve bulundukları Küdr mevkiine kadar geldiyse de çekilip gitmiş olduklarını görerek geri döndü. Küdr'de üç gün kalmıştı. Onun dönüşünden sonra Süleym oğullarının tekrar toplandıklarını görerek Abdullah oğlu Hz. Galib Leysî (R. A.) yi üzerlerine gönderdi. O da Süleym oğullariyla çarpışıp bir kısmını öldürdü, kalanını dağıttı. Bir kısım hayvanlarını sürüp Medine'ye getirdi.

Resûlûllah (S.S.), bu son çıkışında vekil olarak yerine Hz. Ümmi Mektum (R.A.) u bırakmış, bayraktar olarak yine Hz. Hamza (R.A.) yı seçmiştir.

Bir rivayete göre, Resûl-ü Ekrem (S.S.) in bu bahsettiğimiz seferi, Kaynuka'lıların üzerine varmasından evvel ve Bedir gaasından Medine'ye dönüşünden yedi gün sonradır.

Bundan sonra da Sevik gazası vaki olmuştur.

Ebû Süfyan yemin ediyor

YUKARIDA nakletmiş olduğumuz gibi, Bedir savaşında ileri gelenlerin maktul düşmesi üzerine Kureyş'in başına, kalbi Müslümanlara karşı derin bir nefret, kin ve intikam hissiyle dolu olan Ebû Süfyan geçmiş bulunuyordu. Kendisi, bu intikamı almadan yıkanmamağa, saçlarını kokulattırmamağa ve kadınlarla yaklaşmamağa yemin etmişti. Bu hususta Yahudilerin de kendisine yardım edeceğini ümid etmekteydi. Bunun üzerine yanında iki yüz süvari bulunduğu halde Mekke'den hareket etti. Âdet olduğu üzere, sezilmesin diye geceleri yol alarak Necdiye üzerinden

Medine'ye bir mil kadar mesafede bulunan Teyt dağının yanına vardı. Sonra Yahudi Nadir oğullarının bulunduğu yere kadar gitti. Evvelâ, Ahtab oğlu Huyey'e yardım istemek için uğradı. Lâkin o, kendisine kapısını açmadı. Çünkü, Müslümanlarla ahidlerini bozan Kaynuka'lıların başına geleni duymuş bulunuyordu. Bundan sonra kabilenin en zengini ve başkanı olan Mişkem oğlu Sellâm'ın evine uğradı. Sellâm, onu büyük ikramla karşıladı. Yedirip içirdi ve Müslümanlar hakkında gizlice bilgi verdi. Ebû Süfyan, gecenin sonlarına doğru onun evinden ayrılıp arkadaşlarının yanına gitti ve içlerinden bir kaçını keşif için önden gönderdi.

Bunlar, Urayz adlı hurmalığa kadar ilerleyip, hurma ağaçlarının köklerini, bir kaç evi ve samanlığı ateşe verdiler ve ensârdan Ömer oğlu Hz. Ma'bad (R.A.) ile yanında ücretle çalışan birisine rastlayarak öldürdüler. Ebû Süfyan, Yahudilerden bilgi almış, ancak onların fiili yardımını sağlayamamıştı. Aynı zamanda, öğrendiklerinden Müslümanlara bir şey yapamıyacağını anlamış bulunuyordu. Bu yaptıklarıyla da yeminini yerine gelmiş saydığından Müslümanların geldiğini duyup Mekke'ye doğru kaçtı.

Resûlûllah (S.S.), durumu haber alınca yanında sahâbeleri bulunduğu halde hemen Medine'den hareket etti. Ancak, onlar Urayz mevkiine geldikleri zaman müşrikler sıvışmış bulunuyorlardı. Takib ettilerse de, yalnız kolay kaçabilmek için atıp gittikleri ve yanlarına azık olarak almış bulundukları içi kavrulmuş unla dolu torbaları buldular. Kavrulmuş una Arablarca Sevîk adı verildiği için bu hareket de Sevîk olayı diye anılmıştır.

Bu hâdise, Hicretin ikinci yılında ve Zilkade ayında geçmiş, Resûlûllah (S.S.), Medine'de yerine yine Hz. Lübâbe (R.A.) yi vekil bırakmış ve yanında 200 kişi bulunduğu halde müşrikleri takibe çıkmıştı.

Bu yılın son ayı olan Zilhicce ayında Maz'un oğlu Hz. Osman (R.A.), rahmanın rahmetine kavuşarak Baki mearlığında gömüldü. Resûl-ü Ekrem (S.S.), mezarının yeri belli olsun diye başucuna bir taş dikti.

Evvelce söylemiş olduğumuz gibi, Hicretin ikinci yılında, Bedir savaşının cereyan etmiş olduğu Ramazan ayından sonra gelen Şevval, ayrı bayram olarak kabul edilip ilk defa Bayram namazı kılınmıştır.

Mir'at-ı Medine adlı eserinde Eyüb Sabri Paşa, Resûlûllah (S.S.) Efendimizin ilk Bayram namazını Dâr-i Şifâ yakınında, ikincisini ve ondan sonrakileri Musallay-ı Iyd denilen bayram namazgâhında, açıkta kıldırmış olduğunu kaydeder.

Bir gün hava yağmurlu olmuş ve Bayram namazı mescidde kılınmıştır. Bunun dışında Resûlûllah (S.S.), Bayram namazlarını tercihan dışarıda kıldırmış ve bu münasebetle halka hutbe okumuştur. Bunun için kerpiçten bir minber yapılmıştı.

Hanefi ve Mâliki mezheblerine göre, Mekke müstesna, Bayram namalarının açıkta kılınması daha iyidir. Şâfiîler, bu istisnaya Kudüs'ü de katarlar.

O zamanlar, kadınlar da Bayram namazı kılmağa çıkarlardı. Hattâ, Abbas oğlu Hz. Abdullah (R.A.), bir defasında Bayram namazına çıkan kadınları sadaka vermeğe teşvik etmiş, onlar da üzerlerinde bulunan değerli şeylerin hepsini vermişlerdi. Onlara süslenmemek, koku sürünmemek ve erkeklerden ayrı bir yerde durmak şartiyle Bayram namazına çıkmalarına müsaade edilmişti. İlk dört Halife devrinde bu hak kadınlara tanınageldi. Sonradan tâbiîn, yâni sehâbelere yetişenler ve tebea-i tâbiîn yâni tâbiîne yetişenler devrinde câiz görülmedi ve men'olundu. İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe'nin başlıca yetiştirmesi beşinci mezheb imamı Ebû Yusuf, kadınların Cuma ve Bayram namazlarına çıkmalarını caiz görmeyenlerdendir. Caiz görenler, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin buna izin verdiğini, hattâ özürlü bulunan kadınları bile Bayram namazından men'etmediğini ileri sürüp bunu Hâris kızı Hz. Nüseybe (R.A.) den rivayet ederler.

Buna aleyhdar olanların, kadınlara bu hususta İslâmın ilk zamanında müsaade verildiğini, buna sebeb ise cemaatin kalabalıklaşmasını sağlamak olduğunu ileri sürerler ve özürlü olan kadınların hattâ öbürlerinin, Bayram namazlarına çıkmakla beraber, namaza katılmayıp yalnız duaya iştirak ettiğini ileri sürerler ve bunu Sirm kızı Hz. Hafsa (R. A.) nın rivayetine dayandırırlar.

Cemaat kalabalıklaştıktan sonra da bilhassa genç kadınların böyle yerlere çıkmalarına lüzum kalmadığına inanırlar. Şafiîler ise, bunu mekrûh görürler, Hanefiler, kadınların Cuma ve Bayram namazına çıkmalarını doğru bulmazlar.

Bürde kasidesi

RESÛLÛLLAH (S.S.) Efendimizin emrine göre Müslümanların bayramlarda en iyi elbiselerini giymeleri ve biribirlerini tebrik ederek bayramlaşmaları lâzımdır. Kendisi o günlerde bürde denilen çubuklu kumaştan hırkasını giyerlerdi.

Arab şairlerinden Züheyr oğlu H. Kâab (R.A.), henüz müşrik bulunduğu sırada İslâm aleyhinde şiirler söylerdi. Kardeşi Hz. Büceyr (R.A.) ondan evvel İslâm ile şereflenmişti. Ağabeysi buna sinirlenip çok ağır bir şiir yazdı. Resûlûllah (S.S.), bunun üzerine:

— Kâ'ab'a rastlayan, onu öldürsün, emrini verdi.

Hz. Büceyr (R.A.) durumu, Hz. Kâab (R.A.) a bildirdi. O da, yaptığından büyük pişmanlık duyup Medine'ye geldi ve Resûlüllah (S.S.) Efendimize:

— Kâab tevbe eder ve Müslüman olarak huzurunuza gelmek isterse kabul eder misiniz? diye sordu. Ondan:

— Evet, ederim... cevabını alınca:

— İşte Kâab benim, diyerek Peygamber Efendimizi öven meşhur kasidesini okudu. Bu kasidenin:

— Peygamber şüphesiz kınından çıkmış parlak ve ilâhi bir kılıçtır. Onun nurundan bütün cihan feyz alıyor. Mısra'larına gelince, Resûl-ü Ekrem (S.S.) sırtından bürdesini çıkarıp kendisine ihsan etti. Bu kaside, bu yüzden Bürde kasidesi diye anılmıştır.

Yavuz Sultan Selim Han'ın Mısır'ı fethetmesi üzerine Osmanlıların yüksek hâkimiyetini tanıyan Mekke Şerifi, öbür kutsal emanetlerle birlikte bunu Osmanlı hükümdarına göndermiştir ve o zamandan beri Topkapı Sarayında özel bir dairede saklanmaktadır. Hırka-i Saadet diye anıldığı için de muhafaza edildiği daireye Hırka-i Saadet Dairesi denmiştir.

Yine bu yıl, yâni Hicretin ikinci senesinde müşriklerin namlılarından Salt oğlu Ümeyye öldü. Kendisi okur yazar bir kimse olduğundan kutsal kitapları inceliyerek son Peygamberin gelme zamanının yaklaştığını anlamış, ancak bu peygamberliğe kendisi özenmişti. Lâkin, Resûlüllah (S.S.) Efendimiz zuhur edince ona çok hased edip bu yüzden de müşrik kalmış ve bu halde ölmüştür.

Bedir savaşı sırasında kendisi Şam'da bulunuyordu. Dönüşte Bedir'e uğramış ve cesedi kuyuya atılmış olanlardan dayızadeleri Utbe ve Şeybe için bir mersiye söyledikten sonra Mekke'ye dönmüştü.

HİCRETİN ÜÇÜNCÜ YILI

RESÛL-Ü EKREM (S.S.) Efendimiz, Sevik kalanını ve Hicretin üçüncü yılının ilk ayı seferinden döndükten sonra Zilhicce ayının kalanını ve Hicretin üçüncü yılının ilk ayı olan Muharrem ayını Medine'de geçirdi. Sonra Necid tarafına, Gatafan'ların üzerine yürüdü. Lâkin, onlar savuşmuş olduklarından Safer ayı sonlarında Medine'ye döndü. Rebiülevvel ayını burada geçirdikten sonra, aldığı haberler üzerine Süleym oğullariyle ve Kureyş çeteleriyle karşılaşmak üzere tekrar Medine'den çıktı. Füru üzerinden Bahran'a kadar ilerledi. Yine düşmana rastlamadığından Cemaziyelâhir ayı sonunda Medine'ye döndü.

Bu hareketlerinden düşmana karşı daima uyanık bulunduğu anlaşılmaktadır. Nerede bir hareket hissedilse, hemen o tarafa doğru seğirtmekteydi. Bu yüzden Medine, bir baskından daima uzak kalmış, müşriklerle yalnız karşılıklı açık savaşlar yapılmıştır.

Hicretin üçüncü yılı başında geçen en önemli olay, Eşref oğlu Kâab'ın öldürülmesini sağlayan ilk İslâm komando hareketidir.

Eşref oğlu Kâab denilen kimse, Tayy kabilesinin bir boyu olan Nibhan oğullarına mensuptu. Anası ise, Nadir Yahudilerindendi. Kâab, Müslümanların Bedir zaferini ve orada maktul düşenleri duyduğu zaman:

— Yazıklar olsun size... Bu haber doğru mu? Siz hakikaten bu adları sayılan kimselerin öldürüldüğünden emin misiniz? Bunlar, Arabın eşrafı ve kabilelerinin başkanlarıdır. Vallahi Muhammed'in bunları öldürmüş olduğu doğru ise, artık bizim için yerin altı, yerin üstünden daha hayırlıdır, demişti.

Kâab, bu haberin doğru olduğunu anladıktan sonra Mekke'ye giderek Sehm oğullarından Zübeyr oğlu Ebû Vedda oğlu Muttalib'in evine misafir oldu. Karısı Ümeyye oğullarından Esid'in kızı Âtike, kendisini saygı ile karşılayıp konuk etti. Kâab, Mekke'de her gün Kureyş'i, Resûlüllah (S.S.) aleyhine kışkırtıyor, Bedir'de ölenler için ağlıyor, kuyuya atılanları durmadan anıyordu.

Kâab, bundan sonra Medine civarındaki kalesine döndü ve Müslümanlara eziyet olsun diye İslâm kadınları hakkında isimlerini anarak açık saçık şiirler söylemeğe başladı. Bunu o kadar ileri götürdü ki, Resûlüllah (S.S.) sonunda:

— Bizi Kâab'ın kötülüklerinden kurtaracak yok mu? dedi.

Bunun üzerine Abdüleşhel oğullarından Meslema oğlu Hz. Muhammed (R.A.):

— Ben varım ey Resûlüllah, istersen onu öldüreyim, diye ortaya çıktı.

Resûlüllah (S.S.) da:

— Elinden gelirse yap, diye buna razı oldu.

Meslema oğlu, evine döndükten sonra yiyip içmekten kesildi. Aradan üç gün geçti. Onun bu halini duydular ve Resûlüllah (S.S.) Efendimize haber verdiler. O da kendisini çağırtarak:

— Neden yiyip içmekten kesildin? diye sordu.

Meslema oğlu, boynunu büktü:

— Ey Resûlüllah, sana, yerine getirip getiremiyeceğimi bilmediğim bir vaadde bulundum.

Resûlüllah (S.S.) ise:

— Sana düşen, vazifeni yapmaya çalışmaktır, dedi.

— Ey Resûlüllah, biz bu işi yaparken icabında doğru olmayan sözler söylemek zorunda kalabiliriz, diye düşünüyorum.

— İcabeden her şeyi söyleyebilirsin. Bunları söylemeniz caizdir.

Meslema, bunun üzerine yine Abdüleşhel oğullarından Seleme oğlu Hz. Ebû Naile Silkan (R.A.), onun amcazadesi Bisr oğlu Hz. Abbad (R.A.) ile Evs oğlu Hz. Hâris (R.A.) ve Hârise oğulları boyundan Cebr oğlu Hz. Ebû Abs (R.A.) ile görüştü. Hepsi birden Kâab'ı öldürmeğe karar verdiler. Onun

yanına evvelâ Hz. Silkan (R.A.) ı gönderdiler. Hz Silkan (R.A.), iyi şiir söylerdi. Kâab'ın yanına varınca:

— Sana bir şey söyleyeceğim ama, kimseye haber verme, dedi.

Öbürü:

— Söyle, nedir? diye sordu.

— Muhammed'in şehrimize gelişi çok fena oldu. Çünkü, bütün Arablar bize düşman kesildiler. Hepsi bir olup bize saldırdılar. Yollarımız kesildi. Çoluk çocuğumuz mahvoldu. Güç duruma düştük. Hepimiz türlü sıkıntılara katlanmak zorunda kaldık.

— Bundan sonra daha da beter güçlüklere katlanmak zorunda kalacağınıza inan.

— Şimdi senden istediğimiz, bize bir miktar zahire satmandır. Paramız yok ama, karşılığında istediğin rehini veririz.

— Rehin olarak ancak oğullarınızı kabul edebilirim.

— Bizi rezil mi etmek istiyorsun? Biz, alacağımız zahire karşılığında sana zırhlar veririz. Bunu yapmak isteyen bir kaç arkadaşımız daha var.

Hz. Silkan (R.A.), böylece yanına silâhlı olarak geldikleri zaman onun bunu tabii karşılamasını sağlamak istiyordu. Kâab:

— Evet... Zırhlar da iyi rehin olabilir, dedi.

Seleme oğlu bunun üzerine arkadaşlarının yanına dönüp Kâab ile konuştuklarını onlara anlattı. Sonra Resûlüllah (S.S.) Efendimize vardılar. O da kendileriyle birlikte yola çıkarak Gardad mevkiine kadar gitti. Sonra:

— Haydi, Allah'ın adını anarak gidiniz, dedi. Arkalarından da:

— Yârabbi, onlara yardım et, diye duada bulundu ve geri döndü.

Komando kafilesi ilerleyip Kâab'ın kalesine vardı. Seleme oğlu aşağıdan seslenince Kâab yerinden sıçradı. Yeni evli idi. Karısı onu kolundan tutup çekerek:

— Nereye, dedi. Sen, bir savaşçısın. Savaş eri olan kimse gecenin bu vaktinde kaleden çıkmaz.

Kâab, onu yatıştırdı:

— Gelen, Seleme oğlu Silkan'dır. Merak etme, bana onun zararı dokunmaz.

Kadın, gayet hassastı:

— Vallahi ben onun sesinde kötülük hissediyorum, dedi.

Lâkin, Kâab onu dinlemedi:

— Yiğit olan, kargılanacağını bilse bile çağırıldı mı, dâveti kabul eder.

Sonra, kaleden indi. Gelenlerle bir müddet görüştü. Onlar kendisine:

— Ey Kâab, bizimle birlikte Acuz tepesine kadar gelir misin? Gecenin kalan kısmında konuşuruz, dediler.

Kâab, gözü pek ve cesur bir heriftî:

— İsterseniz gelirim, karşılığını verdi.

Bunun üzerine birlikte o tarafa doğru yollandılar. Bir ara Seleme oğlu, elini uzatıp onun başına sürerek kokladı ve:

— Bunun gibi güzel bir şey koklamamıştım, dedi.

Bu sözler, Kâab'a emniyet verdi. Bir taraftan da kendisine Müslümanlardan şikâyet edip duruyor, onu söyletip oyalıyorlardı. Onu böylece kaleden uzaklaştırdıktan sonra Seleme oğlu birden onu saçlarından kavrayıp:

— Allahın düşmanına vurunuz, diye bağırdı.

— O zaman, kılıcımın ucuna takmış olduğum şişi hatırladım. Bunu göğsünün yanına dayayarak abandım. Allahın düşmanı öyle bir bağırdı ki, etraftaki bütün kalelerde ateşler yandı. Evs oğlu Hâris de bu sırada yaralanmış bulunuyordu.

Komanda grubu, bundan sonra geri dönerek olup biteni Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize anlattılar.

Kureyş, ticaret yolunu değiştiriyor

EŞREF OĞLU Kâab'ın öldürülüşü, Yahudiler arasında büyük bir panik yarattı. Bir kısmı Peygamber Efendimize başvurarak durumdan yakındılar. O da kendilerine Kâab'ın suçlarını sayıp döktü. Bunun üzerine söyleyecek şey bulamadılar.

Resûlüllah (S.S.), bundan sonra İslâm fedailerine aradaki ahde rağmen Müslümanlar aleyhinde bulunan ve çalışanlar hakkında müsamahalı davranmamalarını emretti. Orada, bir anlaşma vardı. Yahudiler buna riayet ettikçe kendileriyle barış içinde yaşanılacaktı. Bunu bozan ise, derhal cezasını görecekti. Aksi halde kendileriyle başa çıkılmazdı.

Bütün bu olaylar, Kureyş ticaretini tamamen felce uğratmış bulunuyordu. Kendi aralarında:

— Muhammed bütün ticaretimizi durdurdu, diyorlardı.

Harb oğlu Ebû Süfyan ile Safvân oğlu Ümeyye:

— Böyle Mekke'de kapanıp oturursak bütün sermayemizi yeriz, dediler.

O zaman Esved oğlu Zema kendilerine şunları söyledi:

— Kervan yolunu değiştirirsek mesele kalmaz. Bunun için Irak yolunu seçelim. Size bir rehber bulacağım. Bu rehber kervanı Necid yolundan götürecektir.

— Kendisi bu işde hakikaten mahir midir?

— Evet... Bunu gözü kapalı yapabilir.

— Peki, kimdir?

— Hayyam oğlu Fırat'dır. Üstelik mevsim kış olduğundan Necid çölünü aşmak için fazla suya da ihtiyaç olmaz.

Bunun üzerine kervan hazırlandı. Bunda pek miktarda gümüş vardı. Esasen Kureyş ticaretinin mühim kısmını gümüş teşkil ediyordu. Kervan, Ebû Süfyan'ın başkanlığına yola çıktı.

Lâkin, İslâm habercileri durumu derhal Medine'ye bildirdiler. Bunun üzerine Resûl-ü Ekrem (S. S.) Efendimiz, Hârise oğlu Hz. Zeyd (R.A.) başkanlığında bir komando grubu hazırlattı. Hz. Zeyd (R. A.), ilk dfa böyle bir birliğe kumanda etmekteydi. Sessizce ve gizlice, lâkin sür'atle ilerlediler. Kureyş kervanı ise Zat-Irk yolunu tutmuştu. Sonra Gamare üzerinden geçti. İslâm komandoları Karde mevkiinde kervana yetişip hücum ettiler. Müşriklerin Müslümanlardan o kadar gözleri korkmuştu ki, başta Ebû Süfyan olmak üzere hepsi daha komandolar görünür görünmez kervanı bırakıp kaçtılar. Bu yüzden, hiç biri yakalanamadı. Lâkin, pek kıymetli yüküyle kervan ele geçirilip Medine'ye getirildi. Elde edilen ganimet, yüz bin dirhem gümüş değerindeydi. Bunun beşte biri Beytülmâl, yani İslâm devleti hazinesi için ayrılarak kalanı gazilere pay edildi. Bu arada, en çok zarara uğrayan Safvân oğlu Ümeyye olmuştu. Çünkü kervanda en çok onun malı vardı ve bunlar gümüş tabaklar ve diğer gümüş eşya idi. Böylece, kâr peşinde koşan Kureyş, sermayeden de büyük zarara uğramış oldu. Kervanla birlikte, onlara rehberlik eden Hayyan oğlu Fırat da yakalanmıştı. Resûlüllah (S.S.) ın huzuruna getirildiği zaman İslâmı kabul ettiği için serbest bırakıldı.

Hicretin üçüncü yılında bundan sonra geçen en mühim olay, Yahudilerin namlılarından Ebû Râfi'nin öldürülüşüdür. Kendisi, kalesinde yaşar, buna güvenerek İslâm aleyhine çalışırdı. Eşref oğlu Kâab'a da vaktiyle yardımda bulunmuştu.

Resûlüllah (S.S.), ensârdan bir komando grubu teşkil edip Atik oğlu Hz. Abdullah (R.A.) kumandasında olarak Cemaziyelâhir ayında onun üzerine gönderdi. Komando grubu, yavaşça ve kimseye sezdirmeden kaleye sokuldu. Hz. Abdullah (R.A.) arkadaşlarına:

— Siz burada gizlenin. Ben kapıcının yanına gidip onu kandırmağa ve içeriye girmeğe çalışacağım, dedi.

Sonra kapıya yaklaştı. Kafasını örtüp bir ihtiyacı varmış gibi çömeldi. Kapının kapanma zamanıydı. Kim varsa içeriye girmişti. Kapıcı kendisini kale halkından sanarak:

— Ey, Allahın kulu, o işi bırak da içeriye girecekse gir. Şimdi kapıyı kapatacağım, dedi.

O da hemen kalkıp içeriye girerek eşek ahırına saklandı. Kapıcı, kapıyı kapatıp kilitledikten sonra anahtarlar ıbir kazığa astı.

Hz. Abdullah (R.A.) diyor ki:

— Herkes yerli yerine çekildikten sonra ben anahtarları alıp evvelâ usulca kapıyı açtım. Bu sırada sohbet ediyordu. Biraz sonra yanındakiler dağıldılar. Ben ise, yukarıya çıkarak geçtiğim bütün kapıları birer birer kilitledim. Sonunda Ebû Râfi'nin yatmakta olduğu odaya vardım. Karısiyle birlikte idi. Oda karanlıktı. Bu yüzden bulunduğu yeri kestiremiyordum. Nihayet:

— Ey Ebû Râfi... diye seslendim.

— Kim o? diye karşılık verdi.

Hemen sesin geldiği tarafa seğirtip kılıcımla ve bütün kuvvetimle vurdum. Lâkin, işini bitiremedim. Bu yüzden bağırmağa başladı. Hemen odadan fırlayıp dışarıda biraz durduktan sonra yanına geldim ve:

— Bu ses nedir? diye sordum.

Beni, kendi adamlarından biri sanarak:

— Sana yazıklar olsun. Demin birisi bana kılıçla vurdu, dedi.

O zaman karanlıkta kendisine istediğim darbeyi indirememiş ve sadece yaralayabilmiş olduğumu anlayarak kılıcımı karnından saplayıp arkasından çıkardım. Öldüğüne kanaat getirdiğimden odadan çıktım ve yine kapıları açıp merdivenin başına geldim. Bunu inerken artık yere ulaştığımı sandığım için boş bulundum. Bu yüzden yuvarlandım. Ayağım kırıldı. Başımdan sarığımı çıkarıp ayağımı bağladım. Sonra kapıya kadar sürünüp orada oturdum. Kendi kendime:

GEREK

Dost yoluna gidenlere
Diyem nice gitmek gerek
Kimin ile yoldaş olup
Kimleri terk etmek gerek

Evvel mürşid elin tuta
Kalmaya dünyâ ahrete
Hiç demeye halim nite
Bildiğin unutmak gerek

Çeke bu yolun zahmetin
Rahat bile her mihnetin
İki cihan saadetin
Cümle hiçe saymak gerek

Nefse zecreyleye kati
Hiç anmaya âkıbeti
Dosta bulmaya vusati
Dünü güne katmak gerek

EŞREFOĞLU RÛMÎ yâri
Sevenlerin budur kârı
Şeker gibi yutmak gerek
Ol dost için ağuları

— Vallahi, Ebû Râfi'nin ölüp ölmediğini anlamadan buradan ayrılmıyacağım, dedim.

Nihayet, sabah yaklaştı ve horoz öttü. Ondan sonra birisi sûrun üzerine çıkarak:

— Hicaz halkının tüccarlarından Ebû Râfi'nin öldüğünü ilân ederim! diye seslenmeğe başladı.

Ben:

— Artık kurtulmağa bakmalıyım. Allah, Ebû Râfi'i öldürmüş, diye düşündüm.

Hz. Abdullah (R.A.) bundan sonra kaleden çıkıp güçlükle arkadaşlarının yanına giderek olanları anlattı. Onu alıp geri döndüler ve Resûlûllah (S.S.) ın huzuruna vardılar. Peygamber Efendimiz, Hz. Abdullah (R.A.) ı dinledikten sonra:

— Ayağını uzat, dedi.

Uzatınca da sıvazladı. Ayak, derhal iyileşip hiç kırılmamış gibi oldu.

Hz. Abdullah (R.A.) la beraber bu harekete katılanlar şunlardır:

Hz. Ebû Katade (R.A.)

Sinan oğlu Hz. Mes'ûd (R.A.)

Huzâî oğlu Hz. Esved (R.A.)

Ümeyr oğlu Hz. Abdullah (R.A.).

Ebû Râfi ise, Yahudilerin Nadir kabilesinden Ebû Hukayk oğlu Sellâm oğlu idi. Kendisi Hayberde yaşardı. Resûlûllah (S.S.) aleyhinde suikastçı gruplar teşkil etmekte, elinden gelen her kötülüğü yapmaktaydı.

Ümeyr oğlu Hz. Abdullah (R.A.) ise, olayı şöyle anlatmıştır:

— Biz, Hayber'e vardık. Ebû Râfi kendi sofasındaydı. Öbür arkadaşlarımız duvarın dibine saklandılar. Biz, Atik oğlu Abdullah ile birlikte yukarıya çıktık. Abdullah, yanına girmek için müsaade istedi. Ebû Râfi'in karısı:

— Bu, Atik oğlu Abdullah'ın sesidir, dedi.

Ebû Râfi güldü:

— Hay anasını kaybetmiş olası... Atik oğlunun Yesrib'de olduğunu bilmiyor musun? Bu saatte buraya nasıl gelir? Kapıyı aç... Cömerd kişi bu saatte kapısına gelmiş olanı geri döndürmez.

Karısı, bunun üzerine kalkıp kapıyı açtı. İkimiz birden yanına girdik. Abdullah bana:

— Sen, yanındakine bak, dedi.

Bunun üerine kılıcımı çekerek kadına vurmak üzere yaklaştığım sırada birden Resûlûllah (S.S.)ın bizi kadınları ve çocukları öldürmekten men'etmiş olduğunu hatırladım. Abdullah ise Ebû Râfi'in yanına girdi. Yahudi, beyaz gömleğinden seçilebiliyordu. Yalın kılıç geleni görünce yastığı kaparak kendisini korumak istedi. Abdullah vurmak istiyor, lâkin vuramıyordu. Nihayet, kılıcını ona batırdı. Sonra dışarı çıkıp bana:

— Git, öldür, dedi.

Ben:

— Olur, diye karşılık verip yanına giderek kılıcımı iyice sapladım.

Karısı:

— İmdad... Baskına uğradık! diye haykırıp duruyordu.

Merdivenlerden inerken Abdullah düştü ve:

— Vah ayağım, dedi.

Ben:

— Ayağını düşünme, yürü... diye ona cesaret verdim.

Arkadaşlarımızın yanına vardığımız zaman birden yayımı merdiven basamağının yanında unutmuş olduğumu hatırlayıp geri döndüm. Ortalık kaynaşıyor, herkes birbirine:

— Ebû Râfi'i kim öldürmüş? diye soruyordu.

Ben de kim yüzüme baksa:

— Ebû Râfi'i kim öldürmüş? diye sormağa başladım.

Bir çok kimseler merdivenlerden inip çıkmakta idi. Ben, yayımı bıraktığım yerde bularak aldım ve arkadaşlarımın yanına döndüm. Gündüz saklanıp gece yol alarak sonunda Medine'ye ulaştık.

İşte bundan sonra geçen en mühim olay, İslâmın ilk devirlerinin en mühim olayı olan Uhud savaşıdır.

Uhud savaşı

KUREYŞ, Müslümanlarla kesin neticeli bir meydan savaşında daha karşılaşmağa kendisini mecbur hissediyordu. Bunun iki mühim sebebi vardı. Bir tanesi, intikam kaygusuydu. O sırada Arabistan Yarımadasında bir tek kimsenin öldürülmesi bile uzun ve kanlı savaşlara yol açardı. Bedir savaşında ise, Kureyş'den en namlı yetmiş kişi maktul düşmüş bulunuyordu. Bu yüzden, bütün Mekke matemdeydi. Kureyş'li müşrikler, kadınların yüzüne bakamıyor, herkes mutlaka intikam almayı düşünüyordu.

İkinci sebep, ekonomik idi. Bilhassa Bedir mağlûbiyetinden sonra Kureyş'liler Mekke'de âdeta iktisadî bir abluka altına alınmışlardı. Bu, Resûlûllah (S.S.) ın Medine'ye hicretinden beri takib ettiği politikanın neticesiydi.

Mekke'liler, ancak ticaretle geçinmekteydiler. Bu yüzden bütün ihtiyaçlarını, hattâ yiyecek maddelerini ticaretten elde ettikleri kârla satın alırlardı. Ticaret durunca, kâr durmuş ve sermayeden yemeğe başlamışlardı. Bunun üzerine, yukarıda gördüğümüz gibi, Irak yolundan bir kervan göndermeğe kalkışmışlar, lâkin başarıya ulaşamamışlar, kervanın Müslümanların eline geçmesi yüzünden de pek büyük zarara uğramışlardı.

Bütün bu meselelerin halli, Müslümanların bir meydan savaşında kesin şekilde yenilmelerine bağlıydı.

Bunun üzerine, Bedir maktullerinden Ebû Cehil'in oğlu İkrime, yanında bir heyet bulunduğu halde Ebû Süfyan'a başvurup:

— Muhammed, bizi mahvetti demektir. Kadınlarımızın yüzüne bakamaz olduk. Artık intikam za

manı geldi. Senin Mekke'ye getirdiğin son kervanın kârını bir savaş için harcayalım.

Ebû Süfyan, bunu kabul etti. Ancak, bu kervanın kazancı bu işe yetecekti. Üstelik bu paradan Bedir'de esir düşen 60 kişi için yirmi dört bin dirhem verilmişti. Kureyş ise, yeni bir savaş için kendi gönüllü kuvvetini kâfi görmüyordu. Daimî müttefikleri Ehâbiş kabilesi ancak ücretli asker vermekteydi. Bu da kâfi gelmiyecek, öbür Arab kabileleri tahrik olunacaktı. Onlardan gelenlerin ise hiç olmazsa matraflarının karşılanması lâzımdı. Böylece, en az iki yüz elli bin dirhem gümüş karşılığı bir savaş masrafı gerekeceği hesaplandı ve bu sağlandı.

Bundan sonra, kabileler arasında gerekli propagandaya girişildi. Arablara en tesir eden şey söz, bilhassa şiirdi. Bunun için Mekke'nin üç namlı şairi bu işle görevlendirildiler. Bunlar Ebû Behb oğlu Hübeyre, Âs oğlu Amr ve Abdullah oğlu Ebû İzze Amr'dı. Bu sonuncusu, yukarıda gördüğümüz gibi, Bedir'de esir düşmüş ve bir daha İslâm aleyhinde bulunmamak şartiyle bedelsiz olarak serbest bırakılmıştı. O sıra Resûlüllah (S.S.) Efendimize başvurmuş ve:

— Benim halimi pekâlâ bilirsin. İdyemi ödeyecek durumda değilim. Burada kalırsam, çoluk çocuğum açlıktan ölür. Bana bir iyilikte bulun ve serbest bırak, diye yalvarmış, Peygamber Efendimiz de bu ricasını kabul etmişti.

İşte bundan dolayı bu vazifeyi evvelâ kabul etmek istemedi ve kendisine müracaat eden Ebû Süfyan'a:

— Muhammed bana iyilikte bulundu ve fidyesiz olarak serbest bıraktı. Karşılığında ben de onlar aleyhinde bulunmamağa söz verdim. Beni mazur görünüz, dedi.

Ancak, Ebû Süfyan yakasını bırakmadı:

— Bu işi muhakkak yapacaksın. Sen yapmazsan başkası yapar. Hem bu sefer binlerce kişilik bir ordu toplayarak Muhammedileri mahvedip köklerini kazıyacağız. O zaman da sen, başına gelecekleri düşün...

Amr:

— Bunun aksi de mümkündür. O zaman, yine mahvolurum. Halbuki bilirsin ki bir kaç tane kızım var. Onların sefalete düşmesinden korkarım, karşılığını verdi.

Ebû Süfyan:

— Korkma. Bu savaştan sağ olarak dönersen seni zengin ederiz. Sağ kalmazsan, kızlarına sonuna kadar biz bakarız. Ama, sağ kalacağın muhakkaktır. Çünkü senden savaşa fiilen katılmanı istemiyoruz, sadece arka olarak bize yardım etmeni istiyoruz, dedi.

Amr, sonunda vaadler ve tehditler karşısında, isteneni kabul etmek zorunda kaldı ve Tihâme tarafına, Kinâne kabileleri arasına, onları Müslümanlarla savaşa tahrik etmek üzere gitti. Öbür ikisi de diğer kabileler arasına gittiler. Neticede Kinâne oğullarından, Mustalık oğullarından, Hevn oğullarından, Huzeyme oğullarından ve Hars oğullarından iki bin savaşçı toplandı. Kureyş de Ehâbiş'lilerle birlikte bin kişi hazırladılar. Böylece, ortaya üç bin kişilik bir kuvvet meydana geldi. İçlerinde yedi yüz zırhlı ve iki yüz mükemmel silâhlı süvari vardı. Üç bin de deveye sahiptiler.

Ayrıca, kadınların da savaş meydanına gelmesi kararlaştırılmıştı. Çünkü, böyle zamanlarda savaşçılar, canlarını dişlerine takarak savaşırlardı. Aksi halde yenilirlerse kadınların düşman eline düşmeleri tehlikesi vardı. Bu ise, en büyük şerefsizlik sayılır ve ölüm buna tercih olunurdu. Kocaları veya oğulları Bedir'de maktul düşen Kureyş'li kadınlar esasen intikam ateşiyle yanıyor ve savaş meydanında bulunmağa can atıyorlardı. Müslümanların kanlarını içmeğe yemin etmişlerdi. Bunların başında ise İkrime'nin zevcesi ve maktul Ebû Cehil'in gelini Ümmi Hakim, Ümeyye oğlu Safvân'ın karısı Berze, Velid oğlu Hâlid'in kız kardeşi Fâtıma, Talha oğlu Talha'nın karısı Sülâfe, Âs oğlu Amr'ın zevcesi Rabta ve Ebû Süfyan'ın karısı ve Muaviye'nin annesi Hind başta geliyorlardı.

Hind, bilhassa babası Mut'im oğlu Cübeyr'in dayısı Utbe ile amcası Adiy oğlu Tuaym'ı savaşta öldürmüş olan Hz. Hamza (R.A.) ya düşmandı. Lâkin, savaşlarda kimse kendisine yaklaşamıyordu. Hind'in babasının Vahşi adlı Habeşli bir kölesi olup uzaktan mızrak atmakta pek mahirdi. Hind, kendisine:

— Eğer Hamza'yı vurup öldürürsen seni âzad ederim, diye vaad etti. O da, bu işi kabullendi.

Orduda bulunan kadınların vazifesi ise def çalıp şarkılar söyleyerek erkekleri savaşa tahrik etmekti.

Hz. Abbas (R A) müşriklerin hareket ve hazırlıklarını Resûlullah'a bildiriyor

İSLÂMINI ilân etmiş olan Hz. Abbas (R.A.), bütün bu hazırlıkları dikkatle takip ediyordu. Sonra bütün olanları yazıp üç günde Medine'ye varacak bir haberci ile Resûlüllah (S.S.) Efendimize gönderdi. Tabii, kendisi Müslüman olduğu için bu savaşa katılması bahis konusu olamazdı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), durumu haber alır almaz hemen hazırlığa başladı. Mektup geldiği zaman Kubâ'da bulunuyordu. Bunu ona Hz. Ebû Kâab oğlu (R.A.) okudu. O da kendisine bunu başkasına açıklamamasını söyledi. Sonra evvelâ ensârdan Rebi oğlu Hz. Saad (R.A.) ile görüştü ve Medine'ye döndü. Hicretin üçüncü yılının Şevval ayı başlarıydı. Düşmanın hareketlerini haber almak için Hz. Enes (R.A.) ile Hz. Münis (R.A.) i gönderdi. Bunlar geriye döndükleri vakit Mekke'den ayrılmış bulunan

müşrik ordusunun sür'atle Medine'ye yaklaştığını, hattâ süvarilerinin Medine çayırlarını geçmiş olduklarını haber verdiler. Resûlüllah (S.S.) bu sefer düşman ordusunun miktarını öğrenmek maksadiyle Münzir oğlu Hz. Hubab (R.A.)ı yolladı. Aynı zamanda şehrin baskına uğramaması için her tarafa nöbetçiler çıkardı. Muaz oğlu Hz. Saad (R.A.) ile Ubad oğlu Hz. Saad (R.A.) ise, bütün gece mescidin önünde nöbet bekliyerek Peygamber Efendimizin, herhangi bir tehlikeye uğramasına engel olmayı üzerlerine almışlardı.

Münzir oğlu Hz. Hubab, düşman ordusuna Medine'den bir konak mesafede rastlamış, kuvveti ve durumu hakkında anlayacağını anladıktan sonra geri dönerek gördüklerini Resûlüllah (S.S.) Efendimize haber vermişti. Müşrikler ordusu, Şevval ayının ilk Çarşamba günü Medine'ye yaklaşmış ve Uhud dağının yanındaki Ayneyn tepesinde konarak Perşembe gününü orada geçirmişti.

Uhud dağı, Medine'nin tam kuzeyine rastlar. Şehre ortalama beş kilometre uzaklıktadır. Kureyş ordusu ise, Medine'nin güneyinde bulunan Mekke yönünden gelmişti. Müşrikler buna rağmen karargâhlarını şehrin güneyinde değil, kuzeyinde kurmuşlardı. İslâm ordusu böylece onların çekilme ve imdad alma yollarını kolaylıkla kesebilirlerdi. Böylece düşman daha ilk ânda stratejik bir hatâ yapmış bulunuyordu.

Hindli Profesör Muhammed Hamidullah, Kureyş'in böyle bir hatâya düşmesine imkân bulunmadığını ileri sürmekte ve olsa olsa savaşın müşrikler için hiç müsaid olmayan bu yerde değil, Kubâ yakınlarında bir yerde geçmiş olacağını ve bu yerin zamanla unutulmuş olduğunu iddia etmektedir.

Bizce bu, asla iltifat edilecek bir teori değildir. Uhud savaşı gibi İslâmın en mühim bir olayının geçtiği yerin unutulmasına imkân yoktur. Nitekim, diğer savaşların geçtiği bütün yerler kesin olarak bilinmektedir. Acı hâtırası Müslümanlarca hiç unutulmamış olan bu olay, daima anılmış ve anlatılmıştır.

Bütün kaynakları taramış, bütün rivayetleri incelemiş ve sıralamış olan Tâberî, savaşın geçtiği yeri kesinlikle tâyin etmekte ve bugün bilinen mahalli tereddütsüz kabul etmekte, hattâ bu hususta en küçük bir şüphe göstermemektedir.

Hicretin 170 inci yılında ölen Abdullah oğlu Câfer oğlu Abdullah Mahzûmî, bir sahâbe torunuydu. Olayları, bunlara şâhid olmuş kimselerden dinlemiş olanlardan öğrenmişti. İbni Saad gibi titiz bir yazar onun hakkında Magazi, yâni Resûlüllah (S.S.) devrinde geçen savaşlar ilminin üstadıdır, tâbirini kullanmıştır.

Gerek bu zat olsun, ve gerekse bir Kureyş ailesine mensup bulunan ve Hicretin ellinci yılında doğmuş ve ashâbdan bir çok kimse ile görüşmüş, Magazi'ye aid ilk eseri yazmış olan İmam Zuhri olsun, İbni Hişâm olsun ve bilhassa Avvâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.) in oğlu ve Hz. Ebû Bekir (R.A.)in torunu olan Hz. Urve (R.A.) olsun, hepsi Uhud savaşının geçtiği yer hakkında tereddütsüz bilgi ve kanaat sahibidirler. rivayetleri ise, bu savaşa fiilen katılmış olanlara dayanır. Bu yüzden, Kureyş'in stratejik bir hatâ yapmıyacağı teorisine dayanarak bütün bu bilgileri ortadan kaldırmakta ve savaş için yeni bir yer tahmin etmekte isabet görmüyoruz.

Uhud'un mübarek şehidi Hz. Hamza (R.A.)nın mezarı hâlâ oradadır ve bunun onun mezarı olduğu, buraya gömüldüğü günden beri malûmdur.

Biz, yine olaylara dönelim:

Yukarıda söylemiş olduğumuz gibi, Uhud dağı Medine'nin tam kuzeyine rastlar ve doğudan batıya doğru dört beş kilometre kadar uzar. Bunun ortasında ve Medine'ye karşı rastlayan yerde at nalı şeklinde bir girinti vardır. Burası, binlerce kişiyi alabilecek genişliktedir. Bunun daha içerisinde dar bir boğazla girilen ikinci bir küçük girinti mevcuttur. Uhud dağının güneyinden Kanât suyu akmaktadır ki, geçtiği yer Vâdiül-Kanât diye anılır. İşte, evvelce bahsini ettiğimiz Ayneyn tepesi ve diğer adıyla Okçular Tepesi (Cebel-i Dumât) bu suyun güneyinde bulunmaktadır.

Okçular Tepesi denmesinin sebebi, savaş sırasında İslâm okçularının Resûlüllah (S.S.) tarafından buraya yerleştirilmiş olmasıdır. Vâdiül-Kanât'ın kuzeyindeki geniş girintide bulunan iki su pınarı dolayısiyle evelce Ayneyn = İki Göz diye anılırdı.

Münzir oğlu Hz. Hubab (R.A.) ın getirdiği haberden sonra alınan tedbirlerle geçen gecenin sabahında, Resûl-ü Ekrem (S.S.) bir savaş meclisi kurdu. Muhacirlerin ve ensârın bütün ileri gelenleri bu meclisde bulundular. Kendisi, durumu onları olduğu gibi izah etti. Sonra, şunları söyledi:

— Ben bu gece rüyamda bir takım sığırların boğazlandığını, kılıcımın ucunun kırıldığını, kendimin ise sağlam bir zırh giyerek elimi bunun yakasına sokmuş olduğumu gördüm. Sığırların boğazlanması, ashâbımdan bir kısmının şehid düşeceklerinin alâmettir. Kılıcımın ucunun kırılması ise ehl-i beytimden, yâni ev halkımdan birisinin öleceğini anlatıyor. Zırh da, Medine'dir. Bu durum karşısında size şunu tavsiye edeceğim. Düşman çok kalabalık ve kuvvetlidir. Şu halde Medine'de kalmak ve bir savunma savaşı yapmak gerekecektir.

Hakikaten, Müslümanlar durumu geç haber aldıklarından hazırlıklarını tamamlayamamışlardı. En çok bin kişilik bir kuvvet çıkartmaları mümkündü. Az zırhlı askerleri vardı. Süvari kuvvetinden ise tamamen mahrumdular. Buna karşılık Medine, müdafaası çok kolay bir şehirdi. Hattâ, dışarıya çıkmazlarsa, düşmanın şehre saldırmıyarak çekilip gitmesi ihtimali de mevcuttu. Saldırırsa, çok zayiat vererek yıpranırdı. Çünkü, Müslümanların bilhassa oklarına hedef olacaklardı. Eğer dışarıya çıkmak gerekiyorsa, düşman bu şekilde iyice yıprandıktan sonra çıkılması ve o zaman onun kolaylıkla yenilmesi mümkündü.

Resûlûllah (S.S.), kendisine bir mesele hakkında vahiy gelmediği zaman sahâbelerinin düşüncelerine başvurmak ve kararını ona göre vermek âdetindeydi. Bu arada kendi düşüncesini söyler, lâkin mutlaka bunun kabulünde ısrar etmez, çoğunluğa uyardı.

Çünkü, onun kurduğu İslâm odaresinin esası, demokrasiye dayanmaktaydı.

Bedir'de bulunmıyanlar düşmanla savaşmak için can atıyorlardı

DİĞER taraftan Bedir gazasına katılamamış olan Müslümanlar vardı. Bunlar, yeni bir meydan savaşını şiddetle özlemekteydiler. Çünkü, Bedir'e katılanlardan hem şehid olanların, hem de sağ dönenlerin kazandıkları büyük mevki ve şeref, gıptalarını tahrik etmişti. Bunlar:

— Ey Resûlûllah, dediler. Bugüne kadar İslâm üzerine yürüyenlerin hepsi mağlûp olmuşlardır. Sen aramızda bulunduğun için, bu gelenler de mağlûp olacaklardır. Bizler ise onlarla karşılaşmak için büyük bir arzu ve hırs duyuyoruz. Bizi Medine'de habsetme... Dışarıya çıkar da Allahın bu düşmanlarıyla Bedir'de bulunan yiğitler gibi göğüs göğüse savaşalım.

Resûlûllah (S.S.) kesin kararını vermeden evvel bir kere de —ve ilk defa olarak— münâfıklar başı Selûl oğlu Übeyye oğlu Abdullah'ı çağırtıp bu hususdaki düşüncesini sordu.

O da, şunları söyledi:

— İslâmdan evvel Medine'ye düşman saldırdığı zaman içeride kalırsak hep muvaffak olur, dışarıya çıkarsak hep yenilirdik. Vallahi dışarıya çıkarsak yine de yeniliriz. Sen, Medine'den ayrılma. Onlar hücum ederlerse yenilirler. Buna cesaret edemezlerse hem yaptıkları masraflar boşa gider, hem de itibarlarını kaybederler. Dışarı çıktığımız takdirde Kureyş ile nihayet bin kişi savaşacaktır. Halbuki şehre saldırırlarsa, bütün Medine halkını karşılarında bulurlar.

Ancak, savaş taraftarları bunu kabul etmediler. Medine'ye kapanıp kalmanın korkaklık şeklinde tefsir edileceğini ileri sürüyorlardı. Bunların başında Allahın Arslanı Hz. Hamza (R.A.) bulunmakta idi. Kendisi, bir meydan savaşında Kureyş'in yenileceğine kesin şekilde inanıyordu. Böyle bir durum ise, müşrikleri bir daha hareket edemez hale getirir, onlarla birlik olan kabilelerin kendilerini terk etmelerine yol açar ve sonunda Kureyş, İslâma baş eğmekten başka çare bulamazdı. Düşmanın üstünlüğünü ileri sürenlere ise:

— Bedir'de de üstün idiler. Bu üstünlük mağlûp ve rezil olmalarını önleyebildi mi? karşılığını vermekteydi.

Böylece, kesin bir karara varılamıyor, vakit ise gittikçe daralıyordu. Çoğu savaş taraftarı olan ashâb ise, bu hususta şiddetle ısrar etmekteydiler. Bu arada Münzir oğlu Hz. Nûman (R.A.), Peygamber Efendimize başvurup:

— Ey Resûlûllah... Beni Cennetten mahrum etme. Vallahi ben Cennetlik olacağım, dedi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.):

— Bunun için ne yapacaksın? diye sorunca da:

— Allah'dan başka Tanrı bulunmadığına ve senin O'nun kulu ve Peygamberi olduğuna şahadet ederek düşman üzerine yürüyüp öldürülünceye kadar savaşacağım, karşılığını verdi.

— Doğru söylüyorsun, böyle yaparsan Cennetliksin...

Hakikaten Hz. Hamza (R.A.), bu savaşta şehid düşerek muradına ermiştir.

Bu olay üzerine Resûlûllah (S.S.), silâhlarını kuşandı ve hareket için hazırlık emri verdi.

İşte bu sırada savaş için Medine'den çıkmak hususunda ısrar edenler arasında bir pişmanlık havası esmeğe başladı. Kendi kendilerine:

— Biz, ne yaptık?.. Kendisine vahiy gelen bir zata, istemediği hususta ısrar edip arzumuzu kabul ettirdik. Böylece de kötü bir şey işledik... dediler.

Sonra, içlerinden birisi ayağa kalkarak:

— Ey Resûlûllah, dedi. Bu hususta ısrar etmiş olduğumuz için senden özür dileriz. Düşüncelerimizi sordun, söyledik. Sen yine kendi düşüncene göre hareket et. Biz, her ne söylersen ona tâbi oluruz.

Lâkin Peygamber Efendimiz, şu kısa cevabı verdi:

— Peygamber zırhını bir kere giydikten sonra, düşmanla savaşmadan onu sırtından çıkarmaz.

Herkes, susuyordu. O zaman Resûlûllah (S.S.), sözlerine şu cümleyi ekledi:

— Bununla beraber, eğer sabır ve sebat ederseniz, bu sefer de Cenab-ı Hak size yardım edecektir.

Bu sözler, onları ferahlattı ve kendilerine bir zafer müjdesi gibi geldi. Hakikaten de öyle idi. Ancak, bir şarta bağlı bulunuyordu: Sabır ve sebat.

Hazırlıklar sür'atle tamamlandı ve Müslüman ordusu yola çıktı.

RESÛLÛLLAH (S.S.), bundan sonra evine giderek son hazırlıklarını tamamladı. Bu sırada yanında bulunan Hz. Ebû Bekir (R.A.) ile Hz. Ömer (R.A.) de kendisine yardım ediyorlardı. Üstüste iki zırh giydi ve kılıcını takarak dışarı çıktı. Günlerden Cuma idi. Evvelâ Müslümanlara mescidde Cuma namazı kıldırdı. Sonra o gün vefat

etmiş olan Amr oğlu Hz. Mâlik (R.A.) in cenaze namazı kılındı.

Resûlûllah (S.S.), Cuma namazından sonra son derece tesirli bir hutbe okumuş, düşmana karşı zafer kazanılması için bütün Müslümanların tek bir vücut gibi hareket ederek verilecek emirlere kılı kılına itaatleri gerektiğini söylemiş ve kendilerinden bunu istemişti.

Bundan sonra son hazırlıklar tamamlandı ve ikindi namazı da Medine'de kılınarak hareket edildi. Yola çıkan kuvvet, tahmin olunduğu gibi, ancak bin kişi idi. Übeyye oğlu Abdullah da aralarında bulunuyordu.

Münâfıklar başı olan bu zatın Medine'den çıkılmaması hususunda ısrar etmesinin sebebi ise, İslâma faydalı olmak endişesi değildi. Kendisi ergeç ordu bozanlık yapmağa kararlı olduğundan bunun için elinde bir bahane bulunmasını arzu ediyordu. Ayrıca, ashâbın mutlaka dışarıya çıkarak düşmanla karşılaşmak arzusunda bulunduklarını, Resûlûllah (S.S.) ın ise bir müdafaa savaşına eğilimli bulunduğunu sezdiğinden böylece onların aralarını açabileceğini hesaplamıştı.

Resûlûllah (S.S.), hareket emrini verdikten sonra atına bindiği sırada, ensârın en ileri gelenlerinden Evs kabilesinin Başkanı Muaz oğlu Hz. Saad (R.A.) ile Hudeyr oğlu Hz. Üseyd (R.A.), işlenmiş olan büyük hatânın farkına vardılar ve savaş taraftarlarına şunları söylediler:

— Sizler, Resûlûllahı istemiyerek Medine'den çıkarıyorsunuz. Aslında ise, kararı tamamen kendisine bırakmanız lâzımdı. O, size düşüncenizi sordu. Bunu söyleyecek, lâkin bu hususta ısrar etmiyecektiniz. Vallahi o, her şeyi sizden iyi bilen bir kimsedir.

Bunun üzerine ashâb kendisine tekrar başvurup:

— Ey Resûlûllah. Biz, her işde sana itaat ederiz. Hem Allah'ın emri de böyledir. Emredersen şehirde kalalım ve düşmana karşı müdafaada bulunalım, dediler.

Lâkin, Resûlûllah (S.S.):

— Bundan sonra dönüş olmaz, diyerek atını mahmuzladı.

Zırhlı olan Muaz oğlu Hz. Saad (R.A.) ve Ubâde oğlu Hz. Saad (R.A.) ise, kılıçlarını çekmiş oldukları halde önünde yürüyorlardı. Medine'de vekil olarak Hz. Ümmi Mektûm oğlu (R.A.) bırakılmıştı.

İslâm ordusu yolun yarısını alarak Şevtâ mevkiine vardığı zaman mola verildi. Resûlûllah (S.S.) Bedir savaşına çıkıldığı zaman yaptığı gibi, burada da askeri gözden geçirip yaşı çok küçük olanları geriye göndermek üzere ayırdı. Zeyd oğlu Hz. Sâbit (R.A.), Amr oğlu Hz. Abdullah (R.A.), Hz. Ebû Said Hudri (R.A.), Züheyr oğlu Hz. Üseyd (R.A.), Azib oğlu Hz. Berâ (R.A.), Evs oğlu Hz. Arabe (R.A.), bunlar arasında bulunuyorlardı. Hudeye oğlu Hz. Râfi (R.A.) ise durumu görünce parmaklarının ucuna kalkarak boyunu yükseltti ve kaldı. Bunun üzerine yaşça akranı bulunan Cündeb oğlu Hz. Semre (R.A.), onun kabul edildiğini görünce, kendisinin de kabul edilmesi gerektiğini ileri sürdü.

Üvey babası:

— Ey Resûlûllah... Râfi gidiyor, Semre kalıyor. Halbuki yaşça akran oldukları gibi, Semre kuvvetçe ondan aşağı değildir. Müsaade ederseniz kendisiyle güreşmeğe de hazırdır, dedi.

Bunun üzerine güreştiler ve Hz. Semre (R.A.), arkadaşından daha aşağı olmadığını isbat ettiğinden o da orduya katıldı.

Bu olayı nakletmekten maksadımız, Müslümanların Allah uğrunda ve din yolunda gazaya ne kadar istekli bulunduklarını, hattâ bu isteğin küçük yaştaki çocuklara bile nasıl sirayet etmiş olduğunu anlatmaktır.

Bu sırada münâfıklar başı Übeyye oğlu, ordu içinde şöyle bir propagandaya başlamıştı:

— Kureyş, üç bin kişi ile gelmiş... Biz ise, sadece bin kişiyiz. Onların iki yüz süvarisi var. Bizim süvari kuvvetimiz yok. Üstelik yedi yüzü zırhlı. Bunlarla savaşmak, kendimizi boş yere öldürtmektir. Mademki Muhammed bizi dinlemeyip Medine'de kalmadı, biz de geri dönelim. O zaman o da geri dönmeğe mecbur kalır. Böylece Medine'de bir savunma savaşı yapar ve düşmandan zarar görmeyiz, dedi.

Orduda bulunan 300 imânı zayıf ve münâfık, esasen istemiyerek ve sadece arkadaşlarından utandıkları için birlikte gelmiş bulunuyorlardı. Birer ikişer ayrılıp Medine yolunu tuttular. Hz. Ebû Câbir Selemi (R.A.), arkalarından yetişip:

— Nereye gidiyorsunuz? Resûlûllahı nasıl terk edersiniz? İki dünyada rezil olmaktan korkmaz mısınız? Haydi, geri dönün, diyerek kendilerini geri çevirmek istediyse de onlar:

— Biz esasen Medine'den savaşmak için çıkmamıştık. Bize savaş teklif edilmiş olsaydı, bunu kabul etmez ve Medine'de kalırdık.. dediler.

Bu hal, orduda bir tereddüd uyandırdı. Bu arada Hâris oğulları ile Seleme oğulları da aynı şekilde dönmeyi düşündülerse de, bundan vazgeçtiler. Eğer vazgeçmemiş olsalardı, İslâm ordusu büsbütün sarsılırdı.

Cenab-ı Hak, bu olay hakkında Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurmaktadır:

— Hani sizden iki kısım savaştan korkarak geriye dönmek istemişlerdi. Oysa, Allah onların yardımcısı ve arkasıydı.

Bu arada Amr oğlu Hz. Abdullah Selemi (R.A.) de geri dönenlere yetişip onları bundan vazgeçirmek için uğraştıysa da, ona da aynı cevabı vererek kararlarından dönmediler. Hz. Abdullah (R.A.) bunun üzerine:

— Ey Allahın düşmanları. Cenab-ı Hak, sizi her türlü hayırdan uzaklaştırsın. Biz, sizin yardımınıza muhtaç değiliz. Bize Cenab-ı Hak yardım edecektir... diye kendilerine ağzına geleni söyledi.

Münafıklar orduyu parçlamağa çalışıyorlardı

BUNLAR, hakikî mü'minler olmadıkları için, aslında zaten yardımlarından bir fayda umulamazdı. Nitekim Medine'den çıkılmadan evvel bazı kimselerin, şehrin müdafaası için Yahudi kabilelerinden yardım istenmesini ve aradaki anlaşmaya göre onların da bu yardımı yapmakla mükellef bulunduklarını ileri sürdükleri zaman Resûlûllah (S.S.), kendilerine şu karşılığı vermişti:

— Belki onlar mecburdurlar, lâkin biz bu yardıma asla muhtaç değiliz.

Arkasından da münâfıklar başı Übeyye oğlu Abdullah, topladığı altı yüz kadar Yahudiyi, İslâm ordusuna getirdi. Resûlûllah (S.S.), onun bu işde sadece kötü bir niyet güttüğünü ve onlar vasıtasiyle orduda bozgun çıkarmak istediğini sezdiğinden:

— Ey Abdullah... Mü'minler, mü'min olmayanların yardımlarını kabul edemezler! diyerek bu teklifi de reddetmişti.

Tıpkı bunun gibi, üç yüz münâfıkın Übeyye oğlu ile birlikte ordudan ayrılmalarına da hiç aldırmadı. Çünkü bu surette aslında İslâm ordusu zayıflamış değil, kuvvetlenmiş oluyordu.

700 bahadırdan kurulu İslâm ordusu, bundan sonra yine yola koyuldu. Hârise taşlığına varıldığı zaman Resûlûllah (S.S.):

— Bizi düşmana, onların yanından geçmeyen bir yoldan ulaştıracak var mı? diye sordu.

Hz. Ebû Hasme (R.A.):

— Ben varım ey Resûlûllah, dedi.

Kendisi, buraları adım adım bilen birisiydi. Resûlûllah (S.S.), onu askerin başına geçirdi. Hz. Ebû Hasme (R.A.) yolu ve açık araziyi bırakarak tarlaların arasından ilerledi. Bu sırada anadan doğma kör Kayze oğlu Mirbaa'nın tarlasına vardılar. Mirbaa, ayak seslerini duyunca avucuna bir avuç toprak aldı ve ayağa kalkıp:

— Allahın Resûlü bile olsan toprağımdan geçmene müsaade etmem, dedi.

Ashâbdan biri:

— Gelen Resûlûllahdır, diye haber verdi.

Lâkin âmâ, büsbütün hiddetlenip:

— Ey Muhammed, diye bağırdı. Senden başına rastlamıyacağını bilsem avucumdaki toprağ yüzüne çarpardım.

Sahâbeler, buna kızarak:

— Ey Resûlûllah, savaş halindeyiz. Müsaade et de bu Allahın düşmanını öldürelim, dediler.

Lâkin, Peygamber Efendimiz razı olmadı:

— Bırakınız. Çünkü, onun gözleri gibi kalbi de körd ür.

Lâkin, Abdüleşhel oğullarından Saad oğlu Hz. Zeyd (R.A.) dayanamayıp yayı ile vurdu ve kafasını yardı.

İslâm Ordusu karargâhını kurmuş, savaş tertibi almağa başlamıştı

İSLÂM ordusu, ilerliyerek Uhud'da iki dağ arasındaki girintinin iç kısmında, yani küçük girintide karargâhını kurdu. Savaşın ise, büyük girintinin teşkil ettiği sahada kabulü kararlaştırılmıştı. Resûlûllah (S.S.), savaş hazırlıklarını buna göre yaptı. Ordunun cephesi, batıya doğru olacaktı. O zaman en büyük tehlike güney - doğu yönünden gelecek ve orduyu arkadan vuracak bir taarruzdu. Bu, hesapça bir süvari taarruzu olabilirdi ve Uhud dağı ile Ayneyn arasından yapılabilirdi. Resûl-ü Ekrem (S.S.) bunu hesaplayarak en mahir elli okçu gönderip bu yolu kapattı. Kendilerine verilen emir, savaş kazanılsa dahi yerlerini terk etmemekti. Bunların bir vazifesi de, Müslüman ordusu ricat ederse, düşmanın Medine'ye doğru ilerleyişini mümkün olduğu kadar engellemekti. Bu okçuların kumandası Cübeyr oğlu Hz. Abdullah (R.A.) a verilmiş ve kendisi görevi hakkında Peygamber Efendimizden kesin talimat almış bulunuyordu.

Zırhsız askerin başına Hz. Hamza (R.A.) geçirilmiş, pek az olan süvariler, Avvâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.) in emrine verilmiş, muhacirlerin bayraktarlığına ise Ümeyr oğlu Hz. Mus'ab (R.A.) getirilmişti. Süvariler, gerektiğinde okçulara yardımda bulunacaklardı. İslâm ordusu, genellikle sağ ve sol kanad olmak üzere düzenlenmiş bulunuyordu. Bütün zırhlı askerin yekûnu yüz kişiydi.

Kureyşliler ise, baskından korktukları için İkrime kumandasında bir devriye birliği sabaha kadar karargâhı muhafaza etmişti. Esasen Cuma sabahı ordu yer değiştirmiş, Kanat suyunun kuzeyinden batıya doğru kaymış, ve bahsettiğimiz girintinin batısında, Zagabe mevkiinde yüzü doğuya doğru yer alarak Cuma gecesini orada geçirmiş, yalnız Velid oğlu Hâlid, icabında İslâm ordusunun arkasını vurmak için bir miktar süvari ile Uhud - Ayneyn hattının güneyine sarkacak şekilde yer almıştı.

Düşman ordusunun kumandanı Ebû Süfyan idi. Bedir'de uğranılan yenilgi dikkate alınarak asker, gayet muntazam bir şekilde dizilmiş bulunuyordu. Süvariler ikiye ayrılmış ve iki kanadın ucuna yerleştirilmişti. Velid oğlu Hâlid, sağ kanada kumanda edecekti. Sol kanad Ebû Cehil oğlu İkrime, süva-

riler Ümeyye oğlu Safvân, okçular Ebû Rebia oğlu Abdullah, yayalar Âs oğlu Amr kumandasındaydı.

İslâm ordusu, arkasını dağa vermiş ve okçular vasıtasiyle sol gerisinden bir hücuma uğramak tehlikesinden kurtulmuş haldeydi. Böylece durumu hem savunma, hem taarruz savaşı için müsaid idi.

Resûlüllah (S.S.):

— Ben söylemeden kimse savaşa başlamıyacak! emrini vermiş bulunuyordu.

Kureyş ordusu, uzun bir yürüyüşten sonra buraya gelmiş olduğu halde, iki gün dinlenmiş ve hayvanları Müslümanlara ait ekili yerlere salıverilmişti. Zaferden son derece emin bulunan Ebû Süfyan, çekiliş yolunu bile emniyete almayı düşünmemişti.

İslâm ordusunun Başkumandanı Resûlüllah (S. S.), ordunun ortasında yer almıştı. Hz. Hamza (R. A.) ve Hz. Ali (K.V.) yanında bulunuyorlardı. Cerrah oğlu Hz. Ebû Ubeyde (R.A.) ile Ebû Vakkas oğlu Hz. Saad (R.A.) öncü kumandanıydılar.

Amr oğlu Hz. Mikdad (R.A.), ordunun gerisini muhafaza edecektir. Hz. Ukkâşe (R.A.) sağ kanada ve Hz. Ebû Mesleme (R.A.) sol kanada kumanda edeceklerdi.

Kureyş ordusunun bayrağını geleneksel olarak Abdüddâr oğulları taşırlardı. Savaştan evvel müşriklerin başkumandanı bulunan Ebû Süfyan onlara şöyle dedi:

— Bedir savaşında bayrağımızı siz taşıyordunuz. O savaşta hepinizin bildiği şekilde felâkete uğradık. Savaşları kaybetmede bayrakların önemi büyüktür. Bayraklar düşerse, mağlûbiyet kaçınılmaz olur. Şimdi, iyi düşünün. Bayraklarımızı ya korumayı üzerinize almanız veya onları taşımaktan vaz geçmeniz lâzım. Canınız bahasına korumayı taahhüd ederseniz, yine size vereli. Yok, bu hususta tereddüdünüz varsa şerefle taşıyacak başkalarına tevdi edelim

Onlar:

— Yine bize veriniz. Bu uğurda canımızı fedaya hazırız. Esasen savaş başlayınca neler yapacağımızı göreceksiniz, dediler.

Bunun üzerine Kureyş'in bayrağı onların başkanı olan Ebû Talha Osman oğlu Talha'ya verildi.

İslâm ordusunda ise, muhacirlerin bayrağını Umeyr oğlu Hz. Mus'ab (R.A.) taşıdığı gibi, ensârdan Hazrec'lilerin bayrağını Münzir oğlu Hz. Hubâb (R.A.) ve Evs'lilerin bayrağını da Hudeyr oğlu Hz. Üseyd (R.A.) taşıyorlardı.

Bu sırada Resûl-ü Ekrem (S.S.), eline bir kılıç almıştı. Bunun üzerinde, şu sözler yazılıydı:

(Korkaklıkta utanç vardır, ileriye gitmekte ise şeref ve izzet. Halbuki, korkaklıkla kaderinin elinden kurtulan yoktur).

Peygamber Efendimiz sordu:

— Bu kılıcı hakkını vermek şartiyle kim alacak?

Aralarında Avvâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.) in de bulunduğu bir çok sahâbeler:

— Biz alırız, ey Resûlüllah... diye ortaya çıktılar.

— Bu kılıcı hakkını vermek şartiyle kim alacak?

O zaman ensârın namlı yiğitlerinden Hz. Ebû Dücâne (R.A.) onun ne demek istediğini anlıyarak:

— Bu kılıcın hakkı nedir ey Resûlüllah? diye sordu ve:

— Bu kılıcın hakkı, eğilip bükülünceye kadar onunla düşmanın yüzüne vurmaktır, cevabını aldı.

Bunun üzerine Hz. Ebû Dücâne (R.A.):

— Pekâlâ ey Resûlüllah... O şartla alıyorum, dedi ve aldı.

Kureyş ordusunda Evs kabilesinden Ebû Âmir Rahib adlı biris vardı. Kendisi hıristiyandı. Tıpkı münâfıklar başı Übeyye oğlu gibi o da Kutsal Kitapları inceliyerek bir Peygamber gelişinin yaklaşmış olduğunu anlamış ve bu işe heveslenmiş, lâkin Peygamberlik Resûlüllah (S.S.) Efendimize gelince hayâl kırıklığına uğrayıp onun düşmanı kesilmiş, bu yüzden kendisine tâbi yüz elli kişi ile gidip Mekke müşriklerine katılmıştı. Kendisi, tuzak kurmakta usta idi. Bunun için savaşın geçeceği alanda çukurlar kazdırarak üstlerini hafifçe örtüp Müslümanlar için tuzaklar hazırladı. Bir taraftan da kabilesinin hâlâ kendisine bağlı bulunduğunu sandığından:

— Ben ortaya çıkıp seslenince Evs'lilerin hepsi yanıma gelirler! diyordu.

Tabii, bu hususta tamamen aldanmaktaydı. Çünkü Müslümanların gözünde, Müslüman olmayanların hiç bir şekilde önem ve itibarı yoktu. Bunun için savaş başlangıcında kendisi kabilesine doğru ilerleyip:

— Ey Evs'liler. Beni tanıyor musunuz? Ben Ebû Âmir Rahib'im.. diye seslenince, Resûlüllah (S.S.), kendisini daha evvel Ebû Âmir Fâsık, diye anmış olduğundan, Evs'liler bu selsenişe:

— Defol oradan fâsık herif... Seni tanırız ve maksadını biliriz. Lâkin, Allah istediğini vermiyecektir, diye karşılık verip kendisini taşladılar.

Ebû Âmir:

— Çok yazık ki ben aralarından ayrılalı kabilemin zihni bulanmış... diyerek yanında bulunanlarla birlikte Evs'lilere hücum etti.

İşte, savaş da böylece başlamış oldu.

Müşrik kadınları def çalarak savaşı kızıştırıyorlardı.

DİĞER taraftan arabalarla savaş meydanına getirilmiş olan Kureyş'in tanınmış ailelerine mensup on beş kadın, defler çalıp şarkılar söyleyerek savaşçılara cesaret vermeğe başladılar. Bunların başında Ebû Süfyan'ın karısı Hind bulunuyordu.

Söyledikleri şarkı ise, şöyle başlıyordu:

— Bizler, Sabalı yıldızının kızlarıyız. Güzel ve yumuşak halılar üzerinde yürürüz. Güzel ve sizi kucaklarız, ama gerilerseniz sizden uzaklaşırız.

Halbuki Kureyş, daha evvelki savaşlarında davullar çalarak düşman üzerine yürürdü.

Medine münâfıklarından Kuzman, orduya katılmamış bulunduğu için kadınların fena halde alayına uğramıştı. Nihayet dayanamıyarak orduya geldi ve hattâ en ön safda durdu. Savaş başlar başlamaz da şiddetle hücuma geçti. İlk çatışma, pek sert oldu ve Ebû Âmir Rahib, savaş meydanından kaçarak canını güç kurtarabildi.

Aynı zamanda Ahabiş kabilesinin ücretli askerleri de gerileyerek savaş meydanını terketmek zorunda kaldı.

Böylece, ilk hamleyi Müslümanlar kazanmış ve düşman saldırısını geri atmışlardı.

Ebû Süfyan, bu sırada bir hileye başvurmayı tasarlayıp el altında ensâra şu haberi yolladı:

— Ey Hazrec'liler ve Evs'liler.. bizim, sizlerle bir işimiz ve bir alışverişimiz yok. Gelin, bizi amcazâdemiz Muhammed'le başbaşa bırakın. Biz, kozumuzu paylaşır ve size hiç bir zararımız dokunmadan dönüp gideriz.

Bu teklif, ensâr tarafından şiddetle reddolundu:

— Biz, Resûlüllahın, onunla beraber göçenlerin ve İslâm dininin yardımcılarıyız. Bu yüzden ensâr adını taşırız ve hepimiz burada can vermeğe gelmiş bulunuyoruz. Çünkü İslâm uğrunda ve Allah yolunda ölmek gayemiz, İslâm düşmanlarını öldürmek ise emelimizdir. Bizimle muhacirler arasında fark yoktur. Başta Resûlüllah olmak üzere onların dostu bizim dostumuz, düşmanı bizim düşmanımızdır.

Kureyş'in ikinci hücumunu, süvarilerin başında bulunduğu halde Velid oğlu Hâlid yaptı. Ebû Cehil oğlu İkrime de ona katılmıştı. Hâlid, güneye doğru sarkarak Ayneyn dağı ile savaş sahasının arasından geçmeyi tasarlıyordu. Lâkin, İslâm okçularının ok menzili dışında kalabilmek için geçmesi gereken yer çok taşlı ve bayırlık olduğundan bundan vazgeçip kuzeye dönerdi. Uhud dağının arkasından dolaştı ve sonra Uhud - Ayneyn hattına taarruz etti. Böylece, İslâm ordusuna arkadan saldırmayı denedi.

Lâkin, bunun için Ayneyn tepesinin çok yakınından geçmesi gerekiyordu. Resûlüllah (S.S.) durumu görünce okçulara yerlerini asla terketmemeleri için yeniden haber gönderdi. Avvâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.) e de Velid oğlu Hâlid'i karşılaması için emir verdi.

Velid oğlu Hâlid, üç dört kere hücuma geçtiyse de, İslâm süvarilerinin ve okçularının karşı koyması yüzünden her defasında geri dönmek zorunda kaldı. Nihayet, bu hattı zorla sökemiyeceklerini anladı. Bunun üzerine çıkacak bir fırsattan faydalanmak üzere pusuya yattı.

Hz. Zübeyr (R.A.), bu geçidi Cübeyr oğlu Hz. Abdullah (R.A.) ın tek başına müdafaa edebileceğini anlayarak durumu Resûlüllah (S.S.) Efendimize bildirip ondan orduya dönme izni aldı.

Böylece, düşmanın ikinci teşebbüsü de umduğu neticeyi vermemişti.

Birden, Kureyş bayraktarı Abdüddâr oğullarından Ebû Talha Osman oğlu Talha ortaya çıkıp er diledi:

— Ey Muhammed'in arkadaşları... İçinizde beni öldürüp cehenneme göndermek veya elimde ölerek Cennete gitmek isteyen yok mu?

Böylece, er dilerken aynı zamanda aklınca İslâm ile alay ediyordu.

Ona, Ebû Tâlib oğlu Hz. Ali (K.V.) seslenerek cevab verdi:

— Ben varım ey Allahın düşmanı.. Vallahi senin kılıcınla Cennete gitmek veya kendi kılıcımla seni Cehenneme göndermek üzere yanına geliyorum..

Ve, yerinden fırlayarak üzerine yürüdü. Çarpışma, sert ve kısa sürdü. Sonunda Talha cansız olarak yere serildi.

O maktul düşünce Kureyş'in bayrağını Ebû Talha oğlu Osman aldı. Hz. Hamza (R.A.) üzerine yürüyüp bir vuruşta bayrağı tutan elini kesti. Bayrağı bu sefer Ebû Talha oğlu Ebû Said aldı. Aynı zamanda Ebû Vakkas oğlu Hz. Saad (R.A.) bir okla kendisini vurup öldürdü.

Bayrağı bu sefer Talha oğlu Nafi aldı. Onu da yine bir okla Sâbit oğlu Hz. Âsım (R.A.) vurarak düşürdü.

Bayrağı derhal Talha oğlu Hâris yakaladıysa da, Avvâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.) hamle ederek, kendisini katletti.

Bayrağı bu sefer kardeşi Talha oğlu Cülas aldı ise de, o da Übeydullah oğlu Hz. Talha (R.A.) tarafından katledildi.

Böylece, Abdüddâr oğullarından baba, oğul, kardeş ve amca olmak üzere yedi kişi bu bayrağın altında maktul oldular.

Bundan sonra bayrağı yine aynı aileden Şürehbil oğlu Ertat aldı. Hz. Hamza (R.A.) hücum ederek onu da öldürdü. Bayrağı kapan Karız oğlu Şüreyh de Hz. Hamza (R.A.) tarafından öldürülünce savaş meydanında bayraktarlık edecek Abdüddâr oğullarından kimse kalmadı. Bunun üzerine yerlerde sürünen bayrağı Alkame kızı Umre alıp Abdüddâr ailesinin kölelerinden Savvab'a verdi. Bu sefer yukarıda adı geçen Kuzman, kölenin üzerine atılarak ellerini kesti. Köle, bayrağı boynu ile omuzu arasında tuttuysa da onun bir hamlesiyle yere cansız yuvarlandı. Kuzman bundan sonra yedi müşrik daha düşürdü. Nihayet kendisi de ağırca yaralandı. Pek fazla kan kaybediyordu. O sırada Nüman oğlu Hz. Katade (R.A.) ona rastlayarak:

— Şahadet derecen mübarek olsun ey Kuzman! dediyse de, kendisinden şu cevabı aldı:

— Ben, şehid olmak için savaşmadım. İslâm dininin korunmasını da bir ân olsun düşünmedim. Çabam, sadece Kureyş'in Medine hurmalıklarına

karar vermemesini sağlamaktı, dedi. Sonunda hayatından ümidini kesince kılıcını karnına saplayıp kendisini öldürdü.

Esasen bahsi geçtikçe Resûlûllah (S.S.), onun hakkında:

— Kuzman, cehennemliktir, derdi.

İslâm Ordusu yavaş yavaş ağır basmağa başlamıştı

Bu Savaşta İslâmdan ilk şehid düşen, Herâm oğlu Amr oğlu Hz. Ebû Câbir (R.A.) dir. Sonra kız kardeşinin kocası olan Cenub oğlu Hz. Amr (R.A.), oğlu Hz. Hallad (R.A.) ile birlikte şehid düşmüştür. Kendisi savaşa katılırken:

— Yârabbi, beni döndürme... diye Cenab-ı Hakdan şahadet dilemiş ve arzusuna nâil olmuştur.

Ebû Âmir Fâsık'ın oğlu Hz. Hanzala (R.A.), münâfıklar başı Übeyye oğlu Abdullah'ın kız kardeşi Cemile ile evli olup henüz bir gecelik güveyi idi. Babasına, kayın biraderine rağmen temiz bir İslâm yiğidi olduğundan kılıcı elinde bulunduğu halde düşman saflarını yarıp Ebû Süfyan'ın üzerine yürüdü. Hattâ onu yakalıyarak altına aldıysa da öldürmeğe fırsat bulamadan Ers oğlu Şeddad adlı bir müşrik tarafından şehid edildi.

Bundan sonra Kureyş ordusu başkumandanı Ebû Süfyan, Mekke'den beraberinde getirdiği Lât ve Uzzâ adlı iki namlı putu kaldırıp ilerledi. Lâkin en önlerinde Avvâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.) ve Esved oğlu Hz. Miksâd (R.A.) ın bulunduğu bir İslâm grubu şiddetle hücum ederek kendisini gerilemek zorunda bıraktılar. Arkalarından ise diğer ashâb hücum edip önlerine geleni kırmağa başladılar.

Böylece, Kureyş'in evvelâ her hücumu püskürtülmüş, sonra da Müslümanlar hücuma geçmeğe başlamışlardı. Savaş, adamakıllı kızışmıştı. İslâm ordusunun ise yavaş yavaş ağır bastığı hissediliyordu.

Diğer taraftan Hz. Ebû Dücâne (R.A.), Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin kendisine verdiği kılıç elinde ve başına kırmızı bir sargı sarılı olduğu halde, önüne çıkan her müşriki tepeleyip saflarını boydan boya yararak def çalmak ve şarkılar söylemek suretiyle Kureyşlileri savaşa kışkırtan, başlarında Ebû Süfyan'ın karısı Hind'in bulunduğu kadınların yanına, yani ordunun tâ arkasına kadar vardı. Lâkin:

— Resûlûllahın verdiği kılıçla bir kadını öldürmek yaraşmaz deyip ona ilişmeyip geri döndü.

Kendisiyle birlikte oraya kadar varmış olan Hz. Zübeyr (R.A.):

— Ey Ebû Dücâne... Hind'i neden tepelemedin? diye sordu.

Hz. Ebû Dücâne (R.A.), şu karşılığı verdi:

— Resûlûllahın verdiği kılıcın hörmetini korumak için...

Hz. Ali (K.V.) ise, Abdüddâr oğullarından Ebû Talha oğlu Talha'yı katlettikten sonra Resûlûllah (S.S.) ın yanına dönmüştü. O, bu sefer kendisine bir düşman topluluğunu göstererek:

— Şunların üzerine var! diye buyurdu.

Hz. Ali (K.V.) derhal o tarafa seğirterek üzerlerine hücum etti. Bir çoğunu yere serince, öbürleri kurtuluşu kaçmakta buldular.

Hz. Ali (K.V.) geri dönünce, Resûlûllah (S.S.) kendisine bu sefer başka bir müşrik topluluğunu göstererek:

— Şunların da üzerine var, emrini verdi.

Hz. Ali (K.V.), bu emri alır almaz bu sefer o tarafa hücum ederek düşmanı aynı şekilde dağıttı ve aralarında bulunan Mâlik oğlu Şeybe'yi öldürdü.

İşte, Hz. Ali (K.V.) hakkında en büyük iltifat bu sırada vâki olmuştur. Kendisi ikinci grup düşmanı dağıtarak geri döndüğü zaman Resûlûllah (S.S.):

— Ey Ali, bunun karşılığı nedir? diye sormuş ve ondan:

— Kalbden gelen dostluk ve kaygu ortaklığıdır, cevabını almıştı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz bunun üzerine:

— Ali bendendir ve ben Ali'denim, buyurdu.

Bu konuşmayı duyan Cebrâil (A.S.) ise:

— Ben de, her ikinizdenim, deyince, bir ses duyuldu:

— Ali'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur.

Zülfikar ise, Hz. Ali (K.V.) nin iki yüzü keskin kılıcıydı. Yine kendisi bu savaşta düşmana üstüste saldırdığından dolayı, Kerrâr, yâni tekrar tekrar hücum eden ünvanını kazanmış bulunmaktadır. Kendisinin sonsuz bahadırlığından dolayı anıldığı bir ünvan da, Arslan mânasına gelen Haydar'dır.

Hz. Ali (K.V.) ve Hz. Hamza (R.A.) birer İslâm birliğinin başında bulundukları halde o kadar müthiş hücumlarda bulundular ki, sonunda müşrik ordusu saldırıdan vazgeçip evelâ savunmağa, sonra da gerilemeğe ve hattâ yer yer çözülmeğe başlamıştı. Böylece, Allahın inâyeti, Peygamberinin himmeti ve İslâm koçyiğitlerinin gayreti sayesinde yedi yüz kişilik İslâm ordusu, üç bin kişilik müşrik ordusunu bozdu.

Kureyş'in en büyük emeli, iki eliyle tuttuğu kılıcı sayesinde önüne geleni yere sererek saflarını parçalayan Hz. Hamza (R.A.) yı aradan çıkarabilmekti. Lâkin, kendisine yaklaşmağa kalkışan herkes ölüme ulaşıyordu. Yalnız Vahşi, elinde mızrağı bulunduğu halde fırsat kollamakta ve onu uzaktan vurup düşürmeyi tasarlamaktaydı. Hind, ikide birde ona rastlayarak vaadlerini tekrarlıyordu. Vahşi, nihayet pusuya yatıp işi kahpece yapmağa karar vererek bir kayalığın arkasına sindi.

Bu sırada, müşrik ordusunda bozgun adamakıllı yüz göstermiş bulunuyordu. Hattâ başında Hindin bulunduğu kadınlar def çalıp şarkı söylemeyi bırakmışlar ve eteklerini sıvayarak dağ tarafına kaçmağa başlamışlardı.

Düşman, savaş meydanını terketmişti.

Bunu gören gaziler, hemen ganimet devşirmeye başladılar. Çünkü, önlerinde savaşacakları kimse yoktu. Halbuki Resûlüllah (S.S.), kendisi emretmedikçe ganimet toplamağa girişilmemesini, düşman savaş meydanını bırakıp çekilmeğe başlarsa muhakkak takib olunmasını bildirmiş bulunuyordu. Ne çare ki, zafer neş'esi bunu onlara unutturmuştu.

Durumu gören Ayneyn geçidindeki okçular:

— Düşman bozulup kaçtı. Herkes ganimet toplamakla meşgul... Biz ne duruyoruz? demeğe başladılar.

Ancak, bazıları Resûlüllah (S.S.) ın kendilerine, düşman yenilse de ondan emir almadıkça yerlerini terketmemelerini tenbih etmiş olduğunu hatırladıkları için buna karşı çıktılar:

— Vazifemiz, bir emir alıncaya kadar bu noktada durmaktır, diyorlardı.

Aynen'deki okcular ganimet Avâzeleriyle yerlerini terkedince

HAKİKATEN savaşın kazanılmasında onların mühim bir rolü olmuştu. Böylece İslâm ordusu, arkası korunmuş bulunduğu halde, rahatça savaşmış ve Resûlüllah (S.S.), savaş plânını güvenle uygulayabilmişti.

Düşman, üç misli kalabalık olduğu halde Müslüman ordusuyla belli bir cephe üzerinde göğüs göğüse savaşmak zorunda kalmıştı. Böyle bir savaşı ise, kalbi ve imânı daha kuvvetli olan kazanırdı. Halbuki düşmanın sayı avantajı vardı. Bunu, Müslüman ordusunu kuşatmak yolunda kullanabilmiş olsaydı, galibiyet şansı çok büyük olurdu. İşte, Ayneyn okçularının engelledikleri bu idi. Ancak şimdi, gönüllerine ganimet sevdası düşmeğe başlamış bulunuyordu.

Kumandanları bulunan Cübeyr oğlu Hz. Abdullah (R.A.), bunu hissederek sızlanmalarına karşı:

— Resûlüllahdan almış olduğunuz emri ne çabuk unuttunuz? Arkadaşlarınız galib gelseler bile bu mevkii yeni bir emir almadan terketmemeniz size tenbih olunmadı mı? Vallahi Resûlüllahın emrine uymamakta şeâmet vardır. Yerinizi bırakmayınız, bıraktığınız takdirde mutlaka hüsran ve pişmanlığa uğrarsınız, diye onları bundan men'etmeğe çalışıyordu.

Ancak, ganimet toplama işi hızlanınca okçuların otuz sekizi yerlerini bırakıp buna katılmak üzere gittiler.

Velid oğlu Hâlid, savaşın cereyanını bulunduğu pusudan takib etmişti. Kureyş'in yenilip çekildiğini gördüğü halde mevkiini terketmedi. Çünkü, bundan sonra bile eline geçecek bir fırsatın savaş tâlihini değiştirebileceğine inanıyordu.

Derken, birdenbire beklediği fırsatın zuhur etmiş olduğunu ve on ikisi müstesna, okçuların yerlerini terk etmiş olduklarını gördü ve hemen yanındaki yüz süvari ile hücuma geçti.

Cübeyr oğlu Hz. Abdullah (R.A.) ile yanında kalanlar, her ne olursa olsun bu hücuma karşı durmağa çalıştılarsa da, sayılarının nisbetsiz azlığı yüzünden düşmanı durduramadılar. Buna rağmen, müşrikler, onların hepsi şehid olmadan geçidi aşamamışlardı.

Uhud - Ayneyn hattını böylece geçen Velid oğlu Hâlid, yanındaki süvarilerle birden İslâm ordusunu arkadan vurdu. Tamamen ganimete dalmış olan Müslümanlar, bu halden birden şaşırdılar. Bununla beraber, şaşkınlıkları uzun sürmiyerek silâhlarına el atıp bir anda cephe değiştirmeyi başardıla.

Ancak, savaş alanından çekilmiş olan Kureyş ordusu, takib edilmediğini görüp biraz sonra durmuştu. Hâlid'in saldırısını farkedince ise, hemen geri dönerek İslâm ordusunun üzerine atıldı. Böylece Müslümanlar en fena bir durumda, yâni iki düşman kuvveti arasında kalmış oldular. Kureyş süvari ve piyadeleri ise ne tarafa dönüp savaşacaklarını bilemiyen Müslümanları kırmağa başladılar.

Durum, çok kötü idi.

Hz. Hamza (R.A.) Şehidler arasına katıldı.

RESÛL-Ü EKREM (S.S.), bir anda İslâm ordusunun düştüğü ağır ve tehlikeli vaziyeti sezdi ve buna; Ayneyn okçularının kendi emrine rağmen yerlerini terketmelerinin sebebiyet vermiş olduğunu anladı. Bu durum karşısında sür'atle karar verdi. İslâm ordusunu, iki düşman kuvvetinin arasından Uhud dağındaki küçük girintiye doğru çekecek ve burada bir müdafaa savaşı verecekti. Esasen başka yapılacak bir şey de yoktu. Bu kararını uygulamağa çalışırken evvelce Ebû Âmir Râhib tarafından kazılıp üstlerinin örtülmüş olduğunu bildirdiğimiz çukurlardan birisinin içine düştü. Aynı zamanda Ebû Süfyan tarafından atılan bir taş, mübarek yüzüne rastlayıp ön dişlerinin zedelenmesine sebeb oldu.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), bu sırada Uhud dağındaki büyük girintinin doğu ucunun güney doğusunda ve savaş başlamadan evvel muharebe düzenine girmiş olan İslâm ordusunun sol kanad ucu hizasının gerisinde bulunuyordu. Hemen eshâbdan bir kaçı koşarak kendisini bulunduğu yerden çıkardılar. Resûlüllah (S.S.) soğukkanlılığını hiç kaybet-

meden Uhud dağına doğru çekilerek burada yeni bir müdafaa grubu teşkil etmeğe başladı. Artık, küçük girintiye kadar varmak imkânını göremediğinden savaşın son safhasını bu noktada nihayete erdirmeyi düşünmekteydi. Bu hususta, en büyük ümidlerinden biri Hz. Hamza (R.A.) idi. O, gerçi şu sırada yanında bulunmuyorsa da her halde düşmana yeniden saldırarak onları sarsacaktı.

Hz. Hamza (R.A.), bu sırada Ayneyn dağının doğu eteklerinde bulunuyordu ve buraya kadar sokulmuş olan düşmanla şiddetle savaşmaktaydı. Abdişurahbil oğlu Artat ve Abdidâr oğlu Hâşim'i öldürdükten sonra karşısına müşriklerin pek namlı bahadırlarından, Abdüluzzâ oğlu Sibbaa çıktı. Aralarında sert bir çarpışma geçti. Sibbaa, yaman bir silâhşor ve cesur bir savaşçıydı. Lâkin, Allah'ın Arslanı üstün gelerek onu cansız yere serdi. Sonra, yine ileri atıldı.

Vahşi ise, kendisini sinsi sinsi takib ediyordu. Bu esnada birdenbire sinmiş olduğu yerden fırlayıp mızrağını büyük bir maharetle atarak Hz. Hamza (R.A.) nın göğsüne sapladı. Mızrağın ucu arkasından çıkmış olduğu halde Hz. Hamza (R.A.) ona doğru bir kaç adım daha attıktan sonra yıldırımla vurulmuş bir çınar gibi yere yığılıp Rahmânın rahmetine kavuşarak şehidler zümresine katıldı.

Bu savaşta Kureyş'in namlı sekiz bahadırının canını cehenneme göndermiş, müşrik topluluklarını kaç kere dağıtmış, saflarını parçalayıp ordularının altını üstüne getirmişti.

Aynı zamanda kız kardeşinin oğlu olan Cahş oğlu Hz. Abdullah (R.A.) da Ahnes oğlu Ebülhakem tarafından şehid edilmiş bulunuyordu.

Yine İslâm bahadırlarından Osman oğlu Hz. Şemmas (R.A.) da bu esnada şahadet şerbetini içti:

Vahşi diyor ki:

— Hamza, nihayet Sibbaa ile karşılaştı. Sibbaa her yerde Ebû Nigâr diye anılırdı. Hamza onu görünce:

— Ey kadınlar sünnetçisinin oğlu... Gel, çarpışalım, dedi.

Çünkü, Sibbaa'nın annesi Ümmi Enmar, Amr oğlu Şürerk'in azadlısı ve Mekke'de kadınlar sünnetçisiydi. Hamza ile çarpıştılar. Hamza, kılıcı ile ona vurdu. Ben mızrağımı salladım ve hedefe isabet ettireceğimi anlayınca fırlattım. Mızrak, Hamza'nın göğsüne rastlamış ve ucu iki ayağının arasından çıkmıştı. O, benim üzerime yürümek için ilerledi. Lâkin, yere yuvarlandı. Kendi haline bıraktım. Öldükten sonra mızrağımı alıp karargâha döndüm. Çünkü, vazifem sona ermişti.

Bu sırada ise Hind ve yanında bulunan kadınlar pek meş'um bir işe girişmiş bulunuyorlardı. İslâm şehidlerinin kulaklarını ve burunlarını keserek bunları iplere dizip gerdanlık gibi boyunlarına asmakta, bilezikler yapıp kollarına geçirmekteydiler. Vahşi, ona rastlayarak Hz. Hamza (R.A.) yı öldürmüş olduğunu söyleyince Hind bu gerdanlıklardan birisini ve küpelerini ona hediye edip doğru aziz şehidin nâşının bulunduğu yere koştu. Hz. Hamza (R.A.) nın karnını yardı. Ciğerini çıkardı ve ağzına alıp çiğnedi. Sonra yutamıyarak yere attı. İşte, kini bu kadar büyük ve bu derece iğrençti. Bunu yaptıktan sonra bir kayanın üzerine çıkarak Uhud zaferini öven şiirler okudu.

Bu sırada İslâm ordusunda süren kargaşalık yüzünden Hz. Hamza (R.A.) nın şehid düştüğünü bile kimse farkedememişti. Asker, kumandayı kaybetmişti. Biribirlerini bile tanımıyorlar, hattâ savaştan evvel aralarında kararlaştırdıkları parolayı bile unutmuş bulunuyorlardı. Hattâ, bu yüzden biribirlerini öldürenler bile oldu.

İslâm ordusu Medine'den çıkmadan evvel her ihtimale karşı kadın ve çocuklar civar kalelere gönderilmişti. Hz. Yemân (R.A.) ile Vaks oğlu Hz. Sâbit (R.A.) de kendilerine nezaret için birlikte gönderilmişlerdi. Bu iki ihtiyar, İslâm ordusunun bozulduğunu duyunca yardım için hemen seğirttiler. Bu arada Hz. Sâbit (R.A.), müşrikler tarafından şehid edilmiş, Hz. Yemân (R.A.) ise, bir Müslüman tarafından yanlışlıkla öldürülmüştü. Resûl-ü Ekrem (S.S.), onun oğlu Hz. Huzeyfe (R.A.) ye, sonra babasının diyetini ödemek istemişse de, kabul ettirememiştir.

Bütün bu karışıklık içinde şu zatlar, hemen Resûlüllah (S.S.) ın etrafında toplanarak bir müdafaa halkası meydana getirmişlerdi.

Hz. Ebî Bekir (R.A.)
Hz. Ali (K.V.)
Hz. Omer (R.A.)
Cerrah oğlu Hz. Ubeydullah (R.A.)
Hz. Ebû Dücâne (R.A.)
Ebû Vakkas oğlu Hz. Saad (R.A.)
Avf oğlu Hz. Abdürrahman (R.A.)
Avvâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.)
Ubeydullah oğlu Hz. Talha (R.A.)
Hz. Mikdâd (R.A.)
Münzir oğlu Hz. Hubâb (R.A.)
Sâbit oğlu Hz. Âsım (R.A.)
Sâmme oğlu Hz. Hâris (R.A.)
Huneyf oğlu Hz. Sehl (R.A.)
Hudeyr oğlu Hz. Üseyd (R.A.)
Muaz oğlu Hz. Saad (R.A.
Ubâde oğlu Hz. Saad (R.A.)
Mesleme oğlu Hz. Muhammed (R.A.
Umeyr oğlu Hz. Mus'ab (R.A.)

Ashab bir çember gibi Resûlüllah'ın etrafını sarmış. vücutları ile Peygamber Efendimize kalkan olmuşlardır.

KUREYŞ'Lİ müşrikler ise, büyük bir kalabalık halinde onların üzerine hücum ettiler ve bütün direnmelerine rağmen dağıtarak, Resûlüllah (S.S.) Efendimizin yanına kadar sokul-

dılar. Üzerine durmadan oklar ve taşlar yağdırmaktaydılar. Bu sırada Ebû Vakkas oğlu Hz. Saad (R.A.) ın müşrik kardeşi Utbe, Resûlüllah (S.S.) Efendimizi yüzünden yaraladı. Kamia oğlu Abdullah da yüzüne bir darbe indirdi. Bunun tesiriyle yüzü yarıldı ve zırhının halkaları yüz kemiklerine kadar gömüldü.

Resûlüllah (S.S.), kendi kanı yeryüzüne damlayarak bu yüzden insanların başına büyük bir felâket gelmesin diye, yüzünün kanını durmadan siliyor ve bir taraftan da:

— Yarabbi, onları affet, çünkü ne yaptıklarını bilmiyorlar. Yarabbi, onları doğru yola ilet, çünkü cahildirler, diye duada bulunuyordu.

Böylece kendisine Cenab-ı Hak tarafıyndan vâki olmuş olan:

— Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik, hitabının sırrı anlaşılmaktaydı.

Bu sırada başlarında Ümeyye oğlu Hişâm Mahzûmi'nin bulunduğu bir düşman birliği Resûlüllah (S.S.) Efendimizin üzerine hücum etti. Hmen Hz. Ali (K.V.) karşı çıkarak Hişâm'ı öldürüp öbürlerini dağıttı.

Arkasından başlarında Abdullah oğlu Amr Cumehi'nin bulunduğu ikinci bir düşman birliği hücum etti. Hz. Ali (K.V.) yine karşı çıkarak Amr'ı öldürüp öbürlerini kaçırdı.

Bundan sonra, başlarında Mâlik oğlu Âmiri'nin bulunduğu bir birlik hücuma geçti.

Allah'ın Arslanı Hz. Ali (K.V.) tekrar karşı çıkarak Beşir'i öldürüp öbürlerini dağıttı.

Böylece, üstüste vâki olan üç düşman hücumunu tek başına dağıtmış ve:

— Ali'den başka yiğit, Zülfikar'dan başka kılıç yoktur.

Hitabına lâyık olduğunu bir kere daha isbat etmişti.

Bu sırada Resûlüllah (S.S.) Hazretlerini canları ve kanları bahasına koruyanlar arasında elde kılıcıyla bir erkek gibi savaşan Üçüncü Akabe biatinde bulunanlardan Hz. Nesibe (R.A.) de vardı. Ümmi Umâre diye anılan bu kahraman kadın, Neccâr oğullarından Kâab'ın kızı ve ensârdan Âsım oğlu Hz. Zeyd (R.A.) in zevcesiydi. Yiğit kocası ve iki yiğit oğluyla birlikte savaşa katılmıştı. Düşman Resûlüllah (S.S.) Efendimize nereden hücum etse, kocası ve oğullarıyla o tarafa seğirteterek karşı koyuyor ve saldıranları püskürtüyordu. Bu sırada bir müşrik fedaisi atını yıldırım gibi sürüp geldi. Hz. Nesibe (R.A.) hemen seğirtip kılıcıyla atının ayaklarını keserek yere düşürdü ve kendisini öldürdü.

Hz. Nesibe (R.A.), bir kaç yerinden yaralanmış bulunduğu ve kanları aktığı halde bunlara aldırmadan kocasıyla oğullarını durmadan savaşa kışkırtmakta, onlar da onunla birlikte her hücuma karşı kahramanca çıkmaktaydılar.

Resûlüllah (S.S.), bu hali görünce:

— Yarabbi.. Cennette bunları bana arkadaş et! diye duada bulundu.

Resûlüllah (S.S.) ın daha evvel yüzünü yaralamış olan Kamia oğlu Abdullah adlı mel'un bu sefer:

— Bana Muhammed'i gösteriniz.. Ya o, ya ben! diye haykırarak hücum edince karşısında Hz. Nesibe (R.A.) yi buldu. Kahraman kadın, ona kılıcıyla vurduysa da mel'un müşrik iki kat zırh giymiş olduğu için kılıç kendisine işlemedi. Buna karşılık o, Hz. Nesibe (R.A.) yi omuzundan yaraladı. Sonra, zırhını giydiği zaman Resûlüllah (S.S.) Efendimizi çok aradıran Ümeyr oğlu Hz. Mus'ab (R. A.) ın üzerine hücum ederek öldürdü ve derhal savuşup Ebû Süfyan'ın yanına vardı:

— Müjde ey Ebû Süfyan... Beni kutla. Çünkü Muhammed'i öldürdüm.

Müşrikler, buna çok sevindiler. Hemen içlerinden biri Uhud dağının yüksek bir kayalığına çıkarak:

— Muhammed öldürüldü! diye ilân etti.

Bu haber, bir ânda duyularak Müslümanları tarif olunmaz bir yeis ve şaşkınlığa düşürdü. Esasen bu karışıklık arasında bir zamandır kendisini görmüyor ve âkıbetinden endişe etmeğe başlamış bulunuyorlardı. Bir kısmı:

— Mademki Resûlüllah öldü, artık savaşmanın mânası yok. Çünkü, her şeyi kaybettik. Bundan sonra yapılacak şey başımızın çaresine bakmaktır, diyerek dağıldılar.

Bu arada Affân oğlu Hz. Osman (R.A.) ile ikisi de ensârdan olan Osman oğlu Hz. Ukbe (R.A.) ve Osman oğlu Hz. Saad (R.A.) birlikte kaçıp Medine civarındaki Gal'ab dağına kadar geldiler. Bunlar, burada üç gün kaldıktan sonra Resûlüllah (S.S.)ın yanına dönmüşlerdir.

Hz. Ali (K.V.), bu sırada durmadan savaşıyor, ancak Resûlüllah (S.S.) Efendimizi gözden kaybettiği için üzüntü içinde bulunuyordu. Mâlik oğlu Hz. Enes (R.A.) in amcası Nadr oğlu Hz. Enes (R. A.) ise, düşman ordusunu bir baştan bir başa yarıp geçerek geldi ve Hz. Talha (R.A.) yı donup kalmış ve Hz. Ömer (R.A.) i silâhını bırakmış, yeis içine gömülmüş halde gördü ve:

— Ey Ömer, bu halin nedir? diye sordu. Silâhını neden bıraktın?

Hz. Ömer (R.A.) omuzlarını silkerek şu cevabı verdi:

— Resûlüllah öldükten sonra savaşıp da ne olacak...

Hz. Enes (R.A.):

— Resûlüllah öldüyse, Allah bakidir. Din uğrunda ölüp ona kavuşmak istemez misiniz? diye bağırarak tekrar düşmanların içine daldı ve şehid olana kadar dövüştü.

Sonradan mübarek nâşı bulunduğu zaman üzerinde yetmiş kadar kılıç ve mızrak yarası sayılmıştır.

Hz. Peygamber (S.S.) in ölüm haberi müslümanları şaşırtmıştı. Fakat...

BU SIRADA ensârdan Mâlik oğlu Hz. Kâab (R.A.), birden Resûlûllah (S.S.) Efendimizi görerek büyük bir sevinco kapıldı ve:

— Ey Müslümanlar... Resûlûllah ölmemiştir. İşte hayatta ve karşınızda duruyor, diye bağırmağa başladı.

Bunun üzerine sahâbeler o tarafa seğirttiler ve kendisini gördüler. Bu koşup gelenlerin başında, Hz. Ali (K.V.), Hz. Ebû Bekir (R.A.), Hz. Talha (R. A.), Hz. Zübeyr (R.A.), Samme oğlu Hz. Hâris (R. A.), Hz. Ebû Dücâne (R.A.) bulunuyorlardı. Kısa zamanda otuz kişi kadar oldular. Aynı zamanda ensârdan Seken oğlu Hz. Ziyad (R.A.), yine ensârdan on dört fedai yiğit ile koşup yetişti.

Bu esnada İslâm ordusu mevcudunun üçte biri ölmüş, üçte biri yaralanmış, üçte biri ise, her şeyin kaybedildiğine inanarak çekilip gitmişti. Mâlik oğlu Hz. Kâab (R.A.) ın seslenisini ise müşrikler de duyarak hemen toplanıp o tarafa hücum ettiler ve taş ve ok yağdırmağa başladılar. Hz. Ebû Dücâne (R.A.), hemen Resûlûllah (S.S.) ın üzerine kapanarak onu bunlardan korumağa çalıştı. Bu yüzden de bir çok yerlerinden yaralandı. Düşmanlar, bir ara adamakıllı sokuldular. İçlerinden birisi Resûlûllah (S.S.) Efendimize bir kılıç salladı. Hz. Talha (R.A.) buna eliyle siper olarak çeldi. Lâkin, bu yüzden eli kesilmiş ve çolak kalmıştır.

Bu sırada Ebû Vakkas oğlu Hz. Saad (R.A.), hiç durmadan düşmana ok yağdırmaktaydı. Resûl-ü Ekrem (S.S.), dua ederek ona bir ok veriyor, o da bunu atıyor ve her attığını rastlatıyordu. Peygamber Efendimiz de aynı surette düşmana ok atarak gaza etmekteydi. O gün, yayının iki ucu yarılana kadar ok atmıştı. Sonra, Nüman oğlu Hz. Katâde (R.A.) nin yayını aldı. Derken bir Hz. Katade (R.A.) nin gözüne rastlayın onu yanağına düşürdü. Resûlûllah (S.S.), eliyle bunu alıp yerine yerleştirdi. Göz, eskisi gibi sağlam oldu.

Müşrikler birden toplu halde hücuma geçtiler. Resûlûllah (S.S.):

— Bunlara kim karşı çıkacak? dedi.

Seken oğlu Hz. Ziyad (R.A.) atıldı:

— Ben çıkacağım ey Resûlûllah...

Aynı zamanda ensâr yiğitleriyle fırlayarak, düşmanın üzerine atıldı. Müşrikleri püskürttüler, lâkin hepsi de şehid oldular.

Ağır yaralı olan Hz. Ziyad (R.A.), son nefesindeydi. Resûlûllah (S.S.):

— Onu bana getirin... dedi.

Getirdiler. Yere oturdu ve kucağına aldı. Hz. Ziyad (R.A.), bir eliyle onun ayağına sarılmış olduğu halde ve mübarek yüzüne bakarak Hakkın rahmetine kavuştu.

Şehidlik derecesinin, yâni Allah uğrunda ve din yolunda ölmenin üstünde yalnız Peygamberlik derecesi varken, bir de şehidlik derecesine Peygamber Efendimizin kucağında ulaşmanın ne demek olduğunu izaha lüzum yoktur.

Müslümanlar, bu sırada âdeta fedakârlık yarışına girişmişlerdi. Meselâ, Hz. Ebû Dücâne (R.A.), sırtına bir kaç ok saplanmış bulunduğu halde hâlâ vücudunu siper derek Peygamber Efendimizi korumağa çalışmaktaydı.

Diğer taraftan Müzeyne dağı İslâmlarından Kaabus oğlu Hz. Vehb (R.A.) ile kardeşinin oğlu Akab oğlu Hz. Hâris (R.A.), savaştan habersiz olarak Resûlûllah (S.S.) Efendimizi ziyaret için kalkıp Medine'ye gelmişler ve olayı orada öğrenip Uhud'a seğirtmişler ve savaşa girmişlerdi.

Hz. Vehb (R.A.), o gün arslanlar gibi döğüştü. Yiğitlik menkıbeleri yarattı. Resûlûllah (S.S.) ın üzerine hücum eden birlikleri iki kere dağıttı.

İşte, bu sırada müşrikler yeni bir hücum tazelemişlerdi. Resûlûllah (S.S.):

— Bunlara kim karşı çıkacak? der demez Hz. Vehb (R.A.) kimseye söz fırsatı bırakmadan:

— Ben ey Resûlûllah! karşılığını verdi.

Peygamber Efendimiz, onun bu halinden son derece memnun olarak:

— Kalk ey Vehb... Seni Cennetle müjdelerim.. dedi.

Hz. Vehb (R.A.) in en büyük emeli ise, onun huzurunda şehid olmaktı. Bunun için fırlayıp düşmanlara hücum etti. Lâkin, bu arada kendisi de şehid düştü.

Resûlûllah (S.S.), onun nâşının yanına vardı. Ruhuna selâm ve dua etti ve:

— Ey Vehb, ben senden hoşnudum, dedi.

Bu hâdiseye şâhid olmuş olan Hz. Ömer (R.A.) bu yüzden:

— Kaabus oğlu gibi ölmeyi isterdim, dedi.

Muhayrık, kendi Milletinin en hayırlısıdır.

ŞU SIRADA Medine'de Muhayrık adında zengin ve ayrıca ilim ve fazilet sahibi bir Yahudi yaşamaktaydı. Kendisi, Resûlûllah (S. S.) ın son gelen Peygamber olduğuna inanmışsa da, öbür yahudilerden korktuğu için imânını açığa vuramamıştı. O gün öbür Yahudi ileri gelenlerinin yanına varıp:

— Elimizdeki kitaplara göre bugün Uhud'da savaşan zatın son zaman Peygamberi olduğu şüphesizdir. Bizim ise, ona yardım etmemiz farzdır. Haydi, kalkın gidelim, dedi.

Yahudilerin böyle bir şeye asla niyetleri yoktu. Üstelik Müslümanlara müşrikler kadar düşmandılar. Ancak, ilimde çok ileri olan Hz. Muhayrık (R. A.) ile münakaşadan kaçındıkları için:

— Bugün Cumartesidir. Şeriatimize göre bir iş yapamayız. Savaşa nasıl gidelim? dediler.

O:

— Onun getirdiği yeni şeriat, Cumartesi yasağını kaldırmıştır. Haydi, kendisine yardıma koşalım, diye ısrar ettiyse de Yahudiler aldırmadılar. Bunun üzerine kendisi Müslümanlığını ilân ederek Resûlüllah (S.S.) ın huzuruna geldi ve:

— Ey Resûlüllah, eğer şehid olursam bütün servetimi gazâ ve cihad uğruna harca, diye vasiyet etti. Sonra ortaya atılıp şehid düşünceye kadar savaştı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), onun hakkında:

— Muhayrık, kendi milletinin en hayırlısıdır. buyurmuştur.

Yine bu sırada müşriklerin ileri gelenlerinden Mugire oğlu Osman Mahzûmî, Resûlüllah (S.S.) ın üzerine at sürdü. Lâkin, Ebû Âmir Râhib'in Müslümanlar için kazmış olduğu çukurlardan birisine düştü. Samme oğlu Hz. Hâris (R.A.) hemen hücum edip bir kılıç darbesiyle canını cehenneme gönderdi. Atını ve silâhını alıp dönerken Âmir oğlu Ubeyd arkadan erişerek onu omuzundan yaraladı. Hz. Ebû Dücâne (R.A.), bunu görünce, kendisinin de yaralı olduğuna bakmadan yıldırım gibi saldırıp Ubeyd'i canısız halde yere serdi.

Kureyş'in usta okçularından ikisi, yâni Zübeyr oğlu Mâlik ve Arefe oğlu Hayyan yakınlara sokulup bir taşı siper almışlar ve buradan ok atarak Müslümanları rahatsız etmeğe başlamışlardı. Hattâ bu sırada Hz. Ümmi Eymen (R.A.), gazilere su ulaştırmakta ve yaralılara bakmakta iken Hayyan'ın attığı bir okla az kalsın ölüyordu. Resûlüllah (S.S.) bunun üzerine Ebû Vakkas oğlu Hz. Saad (R.A.) a bir ok vererek:

— Ey Saad, at! dedi.

O da attı ve ok rastlayarak Hayyan yığılıp canı cehenneme gitti. Tam o sırada ok atmak için Zübeyr oğlu Mâlik, başını taşın arkasından yılan gibi çıkarırken Hz. Saad (R.A.) ona da bir ok yetiştirip başından vurarak öldürdü.

Peygamber Efendimizle sahâbelerinin bulunduğu yerin her tarafı açık ve tehlikeliydi. Bunun üzerine yukarıda, dağ yarığı şeklindeki küçük bir mağaraya çıkılmasını uygun gördüler ve tırmandılar. Bir noktaya vardıkları zaman yorgun ve yaralı olan ve sırtında iki kat zırh bulunan Resûlüllah (S.S.) daha fazla tırmandığı için Ubeydullah oğlu Hz. Talha (R.A.) eğildi. Peygamber Efendimiz onun omuzuna basarak yukarıya çıktı. Bunu gören bir kısım müşrikler ise, daha yukarıya tırmandılar.

Resûlüllah (S.S.):

— Onlar, bizden daha yukarıya çıkmamalıdırlar, dedi.

Bunun üzerine Hz. Ömer (R.A.), yanında bir kısım ashâb ile bunlara hücum edip savaşarak dağdan aşağı sürdüler.

Kureyş'in ileri gelenlerinden ve İslâmın yaman düşmanlarından Halef oğlu Ubeyye, henüz Mekke'de bulunduğu sırada Peygamber Efendimize rastladıkça:

— Ey Muhammed. Bir at besliyorum ve her gün bir ölçek yem yediriyorum. Onun üstünde iken seni öldüreceğim, der, Resûlüllah (S.S.) da:

— İnşallah onun üstünde bulunduğun sırada seni ben öldürürüm, diye karşılık verirdi.

Kendisi Bedir'de esir düşmüş ve fidye verip kurtulmuş olduğu halde, hâlâ aklı başına gelmemişti.

Resûlüllah (S.S.):

— Übeyye'den emin değilim. Bize arkadan hücum edebilir. Böyle bir şey yaparsa bana haber veriniz, demişti.

Bu sefer Ubeyye atının sırtında bulunduğu halde birdenbire ortaya çıkıp:

— Muhammed nerede?.. O kurtulursa ben ölmeliyim! diye bir nâra atarak hücum etti.

Sahâbeleri:

— Ey Resûlüllah, birimiz şuna hücum edelim mi? diye sordular.

Peygamber Efendimiz:

— Onu kendi haline bırakınız, dedi ve yaklaştığı sırada Samme oğlu Hz. Hâris (R.A.) in elindeki mızrağı alarak Übeyye'yi karşıladı ve boynundan vurdu. Übeyye, atından yuvarlandı. Bu sırada bir kaburga kemiği kırıldı. Hemen kalkıp:

— Muhammed beni öldürdü! diye feryad ederek kaçtı.

Arkadaşları:

— Mızrak boynunu hafifçe çizip kanatmış, başka bir şeyin yok, dedilerse de o durmadan:

— Muhammed'in bu vuruşu vallahi beni öldürecektir, diye sızlanmaktaydı.

Ebû Süfyan:

— Sen aklını mı kaçırdın? Bir şeyin yok! diye ısrar ettiyse de Übeyye:

— Muhammed, Mekke'de iken beni öldüreceğini söylemişti. Muhakkak öleceğim, deyip duruyordu. Nitekim, Mekke'ye dönerlerken öküzler gibi böğürerek Seref mevkiinde geberip gitmiştir.

Resûlüllah (S.S.) ayrıca:

— Allah, Kamia oğlunu alçaltsın ve yerle bir etsin! diye beddua etmiştir.

Kamia oğlu Abdullah, Mekke'ye döndükten bir kaç gün sonra dağda bir yaban keçisi kendisine rastlayıp boynuzlarıyla vura vura parçalamıştı.

Peygamber Efendimiz, Ebû Vakkas oğlu Utbe için de:

— Yılını tamamlamasın! diye beddua ettiğinden o da bir yıl geçmeden müşrik olduğu halde helâk oldu.

Savaş sırasında İslâm ordusunda bulunan kardeşi Hz. Saad (R.A.) onu öldürmek için çok aramış, lâkin bulamamış ve:

— Vallahi Utbe'yi öldürmek için gösterdiğim gayreti kimseyi öldürmek için göstermemişimdir, demiştir.

Müşrikler ordusunun bütün şiddeti böylece bir avuç Müslümanın gayret ve metaneti karşısında kırılıp gitmişti. Bu yüzden hücumdan vazgeçtiler. Sağda solda dağınık olarak kalmış Müslümanlar da öbürlerinin yanına gelip toplandılar. Hz. Ali (K.V.) kalkanını su ile doldurup getirdi. Resûlüllah (S.S.) yüzünün kanlarını yıkadı ve abdest alarak namaz kıldı. Bundan sonra Cerrah oğlu Hz. Ebû Ubeyde (R.A.), eygamber Efendimizin yüzüne batmış ve kemiklerine saplanmış olan iki zırh halkasını ön dişleriyle tutup çıkardı. Çıkarırken de kendisinin iki dişi kırıldı. Halkalar çıkınca, yerlerinden kan boşandı. Sinan oğlu Hz. Mâlik Hudrî (R.A.), bu kanları emerek temizledi ve kendisini rahata kavuşturdu.

Resûlüllah (S.S.) 'in şehid düştüğü haberi Medine'yi karıştırmıştı

RESÛLÜLLAH (S.S.) Efendimizin şehid düştüğü haberi varınca, Medine bir anda karışmıştı. Müslümanlar ne diyeceklerini bilemiyor, Yahudiler bayram ediyor, münâfıklar ise ihtiyatlı olduklarından duygularını ortaya koymak için biraz daha beklemeyi doğru buluyorlardı. Başlarında kızı Hz. Fâtıma (R.A.) Validemiz bulunduğu halde ise, onu en çok sevenler hemen olay yerine seğirttiler. Hz. Fâtıma (R.A.) yanına vardığı zaman Resûlüllah (S.S.) ın yüzünden zırh halkaları yeni çıkarılmış olup yerleri henüz kanamaktaydı. Sevgili kızı yarayı hemen temizledi ve bir bez parçası yakarak küllerini bastırıp kanını dindirdi.

Bu sırada ise Ebû Süfyan, Müslümanların bir araya toplaştıklarını görüp onları dağıtmak için yanına bir kısım kuvvet alarak ilerledi. Lâkin, Resûlüllah (S.S.):

— Yârabbi, buraya çıkamasınlar... diye dua ettiği için ne kadar uğraştıysa yukarıya tırmanamadı. Her teşebbüsü Müslümanların taşları ve okları ile karşılandığı için nihayet bundan vazgeçti, Lâkin, içinde halletmek istediği bir şüphe vardı. Resûlüllah (S.S.) ın sağ olup olmadığını öğrenmek istiyordu. Bunun için onun bulunduğu sırtın karşısındaki kayalığa tırmanarak:

— İçinizde Muhammed var mı? diye seslendi.

Resûlüllah (S.S.):

— Susunuz, cevap vermeyiniz! dediği için herkes sustu.

Ebû Süfyan, bunun üzerine sorusunu üç kere tekrarladıysa da cevap alamadı. Nihayet, bundan vazgeçerek üç kere de:

— İçinizde Ebû Bekir var mı? diye sordu.

Buna da cevap alamayınca bu sefer tekrar üç kere:

— İçinizde Ömer var mı? diye seslendi.

Müslümanlar yine cevap vermediler. Ebû Süfyan, başkasını sormağa lüzum görmedi. Hemen Kureyş'lilere dönüp:

— Eğer sağ olsalardı mutlaka cevap verirlerdi. Bunların üçü de ölmüş, demek ki bu iş de bitmiş! dedi.

Lâkin, Hz. Ömer (R.A.) dayanamıyarak:

— Yalan söylüyorsun ey Allah'ın düşmanı.. Bu saydıklarının hepsi sağdır ve bir gün hakkından geleceklerdir. Cenab-ı Hak seni zelil etmek için onları hayatta bıraktı.. diye karşılık verdi.

Ebû Süfyan güldü:

— Ey Ömer, savaş nöbetledir. Geçen sefer siz kazandınız, bu sefer biz... Bugün Bedir gününe bedeldir.

Sonra ilâve etti:

— Ey Hübel putu, ulu ol...

Hz. Ömer (R.A.):

— Bir biz, bir siz kazandıksa da müsavi değiliz, dedi.

Ebû Süfyan sordu:

— Neden?

— Çünkü bizim ölülerimiz cennette, sizinkiler ise cehennemdedir.

Ne cennete ve ne de cehenneme inanmıyan Ebû Süfyan tekrar:

— Ey Hübel putu ulu ol, aziz ol! diye müşrikçe duada bulundu. Bu puta durduğu kadar dua etmesinin sebebi vardı. Mekke'den ayrılırken onun yanına gitmiş ve gideyim mi gitmeyeyim mi diye kur'a çekmiş, kur'ada evet çıkmıştı. Bu yüzden zaferi Hübel'den biliyordu.

Tekrar:

— Yüce ol Hübel! deyince Resûlüllah (S.S.):

— Kendisine cevap veriniz, buyurdu.

Sordular:

— Nasıl cevap verelim?

Ve:

— En ulu ve en yüce olan Allahdır, deyiniz cevabını alarak bir ağızdan bunu tekrarladılar.

İmânlı göğüslerden çıkan bu sayha, Uhud dağını titretip ürpertti. Lâkin, Ebû Süfyan'ın imânsız kalbi, taşlardan da sert olduğu için bu sefer öbür putun medhine geçti:

— Bizim Uzzâ'mız var, sizin Uzzâ'nız yok...

Lâkin, buna da gerekli cevabı aldı:

— Bizim de Mevlâmız var... Sizin Mevlânız yok!

Ebû Süfyan, bahsi değiştirdi:

— Ey Ömer... Ölüleriniz arasında uzuvları yolunmuş, kesilmiş ve oyulmuş olanları göreceksiniz. Ben, bunu emretmedim ama, yasaklamadım da. Ne böyle yapın dedim, ne de bundan müteessir olup yapanlara darıldım.

Halbuki, aslı kölelerle zencilerin karışımı olan ve Kureyş'e ücretli asker veren Ahâbiş'in Başkanı

Zebban oğlu Huleys, Ebû Süfyan'ın mızrağıyla Hz. Hamza (R.A.) nın nâşının avurdunu dürterek:

— Ey âsî, tat... diye bağırdığını görmüş ve:

— Ey Kinâne oğulları... Kureyş büyüğünün amcasının oğluna ne yaptığını görün! demişti.

Ebû Süfyan, bunun üzerine kendisini toplamış ve Huleys'e:

— Bunu kimseye söyleme... Çünkü yanılarak yaptığım bir harekettir, diye ricada bulunmuştu.. Yâni kendisi de şehid nâşlarına saldıranlar aradındaydı.

Bundan sonra Ebû Süfyan:

— Ey Ömer, biraz yaklaş! dedi.

Hz. Ömer (R.A.), Resûlûllah (S.S.) Efendimizden izin aldıktan sonra biraz ileri vardı.

Ebû Süfyan:

— Ey Ömer, Allah için doğru söyle, biz Muhammed'i öldürdük mü diye sordu.

Hz. Ömer (R.A.) ise, kendisine şu cevabı verdi:

— Hayır, öldürmediniz... Vallahi Resûlûllah şimdi senin söylediklerini duyuyor.

Ebû Süfyan, yeis ile başını salladı:

— Çok yazık ki bunu başaramamışız... Gerçi Kamia oğlu bana onu öldürdüğünü söylediyse de, ben sana daha çok itimad ederim.

Sonra:

— Gelecek yıl sizinle Bedir'de buluşalım, dedi.

Hz. Ömer (R.A.) buna kısaca:

— İnşallah! diye karşılık vermekle yetindi.

Müşrikler çekildikten sonra Hz. Peygmber (S.S.) şehidleri toplamağa girişti

İŞTE, müşrikler bu kadar galib gelmiş iken, Cenab-ı Hakkın kalblerine verdiği korku yüzünden savaştan el çekip toparlanarak Mekke yolunu tuttular. Resûlûllah (S.S.) bunun üzerine Hz. Ali (K.V.) ye:

— Onları takib et, ne yaptıklarını ve ne yapmak istediklerini anlamağa çalış... Eğer develerine binip atlarını yedeklerine almışlarsa, Mekke'ye dönüyorlar demektir. Yok, eğer atlarına binip develerini yedeklerine almışlarsa bundan Medine üzerine yürüdükleri anlaşılır. Vallahi Medine üzerine yürürlerse onlarla yeniden savaşacağım. Haydi git ve dediklerimi öğren... Hangisini öğrenirsen gizli tut ve benden evvel kimseye söyleme.. dedi.

Hz. Ali (K.V.) diyor ki:

— Resûlûllahın emri üzerine müşrikleri takib ettim ve onların Mekke'ye dönmekte olduklarını anladıktan sonra ben de geri döndüm. Pek çok sevinmiş olduğumdan Peygamberin tenbihini unutarak yüksek sesle:

— Kureyş ordusu Mekke'ye doğru yola çıktı! diye haber verdim.

Müslümanlar, bundan sonra şehidlerle meşgul olmağa başladılar. Resûlûllah (S.S.) evvelâ:

— Acaba Rebî oğlu Saad ne haldedir? Şehidler arasında mı, yoksa yaralılar arasında mı bulunuyor? Kendisine doğru on iki kargı ile birden hücum edildiğini görmüştüm, dedi.

Sonra, Mesleme oğlu Hz. Muhammed (R.A.) e dönerek:

— Haydi onu ara, diye buyurdu.

Mesleme oğlu, bunun üzerine şehidlerin arasına varıp bir kaç kere:

— Ey Rebî oğlu Saad! diye seslendiyse de bir cevap alamadı. Sonunda:

— Ey Saad, neredesin? Beni sana Resûlûllah gönderdi. Diriler arasında mı, ölüler arasında mı olduğunu anlamak istiyor, diye bağırdı.

O zaman, çok hafif bir ses kendisine karşılık verdi:

— Burada, ölüler arasındayım.

Mesleme oğlu, onu arayıp şehidler içinde buldu. Pek çok kılıç ve mızrak yarası taşıyordu. Vücudu, âdeta delik deşik olmuştu ve son nefesini vermek üzereydi. Yavaşça gözlerini açtı. Mesleme oğlunu görünce güçlükle:

— Resûlûllaha benden selâm söyle ve de ki: Ben Cennetin kokusunu duyuyorum. Milletime de benden selâm söyle ve onlara da de ki, kirpikleriniz kımıldadığı sürece Peygamberinize hizmetten ve onu düşmanlarından korumaktan geri durmayın. Akabe'de biat edenlerden olup Zürâre oğlu Hz. edilmiyecektir. dedi ve hemen ruhunu Cenab-ı Hakka teslim ederek Cennete vardı.

Bu mübarek zat, Resûlûllah (S.S.) Efendimize Akade'de biat edenlerden olup Zürâre oğlu Hz. Es'ad (R.A.) dan sonra ensârın ulusu idi. Mesleme oğlu geri dönerek olayı anlatınca Resûlûllah (S.S.):

— Yârabbi... Sen Rebî oğlu Saad'dan razı ol, diye dua etti.

Bundan sonra Hz. Hamza (R.A.) nın nâşı aranmağa başlandı. Onu, şehid edildiği yerde karnı yarılmış, ciğeri çıkarılmış, burnu ve kulakları kesilmiş halde buldular. Resûlûllah (S.S.) bundan çok müteessir oldu ve:

— Eğer Kureyş'e galib gelirsem onlardan otuz tanesini bu hale getireceğim, dedi.

Bunun üzerine:

— Siz cezaya çarptırırsanız, sizi ne şekilde cezalandırmışlarsa, aynı şekilde cezalandırınız. Ama, sabrederseniz, Allah sabredenleri sever.. âyeti indi.

Bu âyet inince Resûlûllah (S.S.) Efendimiz yaptıklarından dolayı Kureyş'i affedip Müslümanları, düşmanlarının âzalarını yolmak, kesmek ve oymaktan men'etti.

Ana baba bir kardeşi Hz. Safiye (R.A.), Hz.

Hamza (R.A.) nın nâşını görmek üzere yola çıkmıştı. Peygamber Efendimiz bunu haber alınca Avvâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.) e:

— Safiye'yi geri döndür. Kardeşinin nâşına yapılmış olanları görmesin, dedi.

Hz. Zübeyr (R.A.), arkasından yetişip:

— Ey anacğım. Resûlûllah sana geri dönmeni bildiriyor, dedi.

Hz. Safiye (R.A.):

— Neden? diye karşılık verdi. Duyduğuma göre kardeşimin karnını yarmışlar, kulaklarını ve burnunu kesip gözlerini oymuşlar. Fakat Allah yolunda bunların herbirine katlanmak azdır bile... Allahın rızâsına sebeb olan bu hallere, sevâbını umarak sabredeceğiz.

Hz. Zübeyr (R.A.), geri dönüp bunları anlatınca Resûlûllah (S.S.):

— O halde onu kendi haline bırakın, dedi.

Hz. Safiye (R.A.) kardeşinin nâşının yanına vardı. Ona yapılmış olanları gördü. Cenaze namazını kılarak Allah'dan kardeşi için mağfiret diledi. Bundan sonra Resûlûllah (S.S.), bu mübârek şehidin ve diğerlerinin gömülmelerini emretti.

Ensârdan ve Dinar oğullarından bir kadın, bu savaşta hem babasını, hem kocasını ve hem de kardeşini kaybetmişti. Bunları kendisine birer birer haber verdiler. Her haberi aldıkça:

— Resûlûllah ne oldu? diye soruyordu.

Nihayet, onun sağ olduğunu öğrenince hemen yanına vardı ve:

— Ey Resûlûllah, mademki sen sağsın, hiç bir felâketin ehemmiyeti yok! dedi.

O sabah savaş başlamadan evvel, Cahş oğlu Hz. Abdullah (R.A.) ile Ebû Vakkas oğlu Hz. Saad (R.A.) birlikte bir tarafa çekilip dua ettikleri sırada Hz. Saad (R.A.):

— Yârabbi, büyük bir düşmana rastlayayım, onunla savaşayım ve ona galib geleyim.. diye duada bulundu.

Hz. Abdullah (R.A.) ise, şöyle dua etti:

— Yârabbi... Büyük bir düşmana rastlayayım. Onunla savaşayım ve şehid olayım. Burnum ve kulaklarım kesilsin. Yarın âhiret gününde sen bana:

— Ey kulum, burnun ve kulakların nerede kesildi? diye sorunca:

— Yârabbi, Senin yolunda ve Peygamberinin uğrunda kesildi, diyeyim.

Hz. Saad (R.A.), şehidleri gözden geçirirken onu o halde bulmuş ve göz yaşlarını tutamıyarak ağlamıştı. Medine'ye dönüldüğü zaman kız kardeşi Hz. Hamne (R.A.) ye Hz. Abdullah (R.A.) ın şehid olduğu haber verilince:

— İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi türceûn. (Şüphesiz hepimiz Allah'danız ve muhakkak ki hepimiz O'na döneceğiz, âyetini okudu ve Allah'dan ona mağfiret diledi.

Sonra dayısı Abdülmuttalib oğlu Hz. Hamza (R.A.) nın ölümünü haber verdiler. Aynı âyeti okuyup ona da mağfiret diledi. Nihayet, kocası Umeyr oğlu Hz. Mus'ab (R.A.) ın da şehid olduğunu söylediler. O zaman, yüksek sesle ağladı. Resûlûllah (S.S.):

— Zevcinin onun indinde büyük mevkii vardı, dedi.

Ensârdan Ebû Câbir (R.A.) in nâşı o derece parçalanmıştı ki, onu ancak çok güzel olan parmaklarından tanıyabildiler.

Şehidler defnolunurlarken Resûlûllah (S.S.):

— Cemuh oğlu Amr ile Amr oğlu Abdullah'a dikkat ediniz. Onlar, dünyada çok dosttular. İkisini bir kabre koyunuz, dedi.

Öyle yaptılar. Pek uzun yıllar sonra Muaviye devrinde burada bir su kanalı kazılırken birlikte gömüldükleri mezara rastlanmış ve ikisinin nâşı bir gün evvel gömülmüş gibi hiç bozulmamış halde yanyana bulunmuştu.

Ebû Süfyan Müslümanları tamamen imha etmeyi düşünürken, onların kendilerini takibettiğini anlayınca korkuya kapıldı.

BÖYLECE, Uhud'da şehid düşenler, hayatta birbiriyle akraba veya yakın dost olanlar bir arada olmak üzere ,ikişer ikişer defnolundular .Şehidlerin çoğu ensârdandı. Müslümanlar, öyle fena bir durumda idiler ki, şehidlerine kefen bulamamışlar, Hz. Mus'ab (R.A.) gömülürken ayaklarını çayırla örtmek mecburiyeti hâsıl olmuştu. Müslümanlar, sonradan bu olayı hatırladıkça çok müteessir olurlardı. Şehidler, gasil edilmeden gömüldüler. Resûlûllah (S.S.) onları Meleklerin yıkadığını haber verdi. Kendisi olaydan sekiz yıl sonra buradan geçerken gözlerinden yaşlar boşanacak kadar müteessir olmuş ve:

— Ey Müslümanlar... Sizin bundan sonra yeniden putlara tapacağınızdan asla endişe etmem. Bunun olmıyacağını biliyorum. Endişem ise, dünyaya tapar olmanızdandır, demişti.

Bu iş, sona erdi. Müslümanlar yaralı ve yorgundular. Lâkin Resûlûllah (S.S.), Ebû Süfyan'ın bu hali sezip tekrar İslâm ordusuna hücum etmesi ihtimalini düşünerek:

— İçinizde düşmanı takib edecek kim var? diye sordu.

Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir (R.A.) ile Hz. Zübeyr (R.A.):

— Biz varız ey Resûlûllah!... diyerek yetmiş kişi hazırlayıp yola çıktılar.

Müşrik ordusunun başkumandanı Ebû Süfyan ise, Uhud'dan ayrılarak Ruha mevkiine vardığı zaman orada tasarlanan işi, yâni İslâmın tamamen

mahvedilmesini neden tamamlamamış olduğunu düşünmeğe başlamıştı. Resûlullah (S.S.) takib kuvvetiyle birlikte yola çıkmış ve Hamrâül-Esed mevkiinde Huzaa kabilesi başkanı Ma'bed Huzâi'ye rastlamıştı. Bu yer, Mekke'den sekiz mil mesafede bulunuyordu. Huzaa kabilesi alenen Müslüman olmamakla beraber kalbleri Müslümanlara eğilimli idi. Ma'bed ,Resûlullah (S.S.) ile görüştükten sonra ondan ayrıldı ve Ebû Süfyan'a rastlayıp Peygamber Efendimizin Müslümanlarla birlikte geldiğini haber verdi.

Ebû Süfyan, İslâm ordusunun tamamen ezildiğini sanırken kendisinin böyle takibe çıkıldığını haber alınca hem hayret ve hem de korkuya kapıldı ve geri dönme düşüncesinden vazgeçip sür'atle Mekke'ye doğru yollandı. Resûlullah (S.S.) Efendimiz de Kureyş ordusunun kesin şekilde geri döndüğünü öğrenince Medine'ye avdet etti.

Uhud savaşına bir çok Müslüman kadın da katılmış, gazilere su ulaştırmış, yaralılara bakmıştı. Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz, Hz. Enes (R.A.) in annesi Hz. Ümmi Süleym (R.A.) ve Hz. Ebû Said Hudri (R.A.) nin annesi Hz. Ümmi Sulayt (R.A.) bunlar arasında bulunuyorlardı.

Müslümanların bu savaşta verdikleri şehid sayısı hakkında ihtilâf vardır. Tâberî, savaşa katılan Müslümanların üçte birinin şehid olduğunu kaydeder ki ortalama 225 kişi eder. Şiblî ise, şehid sayısının 70 kişiden ibaret bulunduğunu söyler. Aradaki fark, çoktur. Şehid sayısı, bu ikisinin ortasında olabilir. Bununla beraber İbni Hişâm da şehid sayısını yetmiş olarak bildirir ve müşriklerden de yirmi üç kişinin maktul düştüğünü, bunların çoğunun ise, savaşın birinci safhası sırasında öldürülmüş olduğunu nakleder. Yaralı sayısı da, en az şehid sayısı kadardı. Ordunun bir kısmı ise, evvelce söylemiş olduğumuz gibi, Resûlullah (S.S.) ın öldürüldüğünü haber alınca:

— Mademki Peygamber öldü, artık savaşmağa lüzum yok! diyerek geri dönmüştü.

Dönenler hakkında sonradan şu âyetler indirilmiştir:

— And olsun ki ölümle karşılaşmadan önce onu biliyordunuz. İşte onu, gözlerinizle bakarak gördünüz. Muhammed, ancak bir Peygamberdir. Ondan önce de Peygamberler gelmiştir. O ölür veya öldürülürse siz geri mi döneceksiniz? Geriye dönen Allah'a hiç bir zarar vermez. Allah, şükredenlerin mükâfatını verecektir.

Şehidlerden yalnız birisinin babası reaksiyon göstermiştir. O da, Ümeyye oğlu Hatib'dir. Hz. Yezid (R.A.) adlı oğlu Uhud'da yaralanmıştı. Medine'ye ölüm halinde taşındı ve babasının avlusuna götürüldü. Orada bulunanlar onun başına toplandılar. Müslümanlar, babasına:

— Sevin... Oğlun Cennetlik olacak, dediler.

Cahiliye çağında kocamış ve İslâmı gönlüne iyice sindirememiş bulunan Hatib, buna karşı şöyle haykırdı:

— Beni ne ile sevindirmek istiyorsunuz? Vallahi siz bu genci aldattınız, onun ölümüne sebeb oldunuz ve bana bu acıyı tattırdınız.

Resûlullah (S.S.), nihayet Medine'ye döndü. Şehir, matem içinde bulunuyordu. Kendisi Abdüleşhel ve Zafer oğullarının avlularının yanından geçerken ağlama sesleri duydu. Bunun üzerine gözlerinden yaşlar boşanarak:

— Ne yazık ki Hamza için ağlayan yok dedi.

Mua zoğlu Hz. Saad (R.A.) ile Hudeyr oğlu Hz. Üseyd (R.A.) durumu görünce hemen Abdüleşhel'lerin avlusuna gittiler ve orada ağlaşan kadınlara:

— Kuşaklarınızı bağlayınız ve gidip Resûlullah (S.S.) ın amcası için de ağlayınız! emrini verdiler.

Olay duyulunca, ensârın çoğu zevceleriyle birlikte Resûlullah (S.S.) Efendimizi ziyaret edip tâziyetlerini bildirdiler, Peygamber Efendimiz bundan pek memnun olmuş, lâkin ölüler için yüksek sesle feryâd edilmesini yasaklamıştı. Bundan sonra her yıl her aile kendi ölülerini anarken muhakkak Hz. Hamza (R.A.) yı da hatırlar ve kendisine dua ederlerdi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), Medine'ye dönüp evine geldikten sonra Uhud savaşında kullandığı kılıcı kızı Hz. Fâtıma (R.A.) Validemize vererek:

— Kızcağızım, dedi. Bunun kanlarını yıka.

Hz. Ali (K.V.) de, kılıcını aynı şekilde ona verdi ve:

— Al ve kanlarını yıka. Bu kılıç, bugün çok iş görmüştür, dedi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) kendisine:

— Ey Ali... Bugün iyi savaştın. Seninle beraber Huneyf oğlu Sehl, Ebû Dücâne ve Hareşe oğlu Simak da iyi savaştılar, dedi.

Bunlar, sağ kalanlar arasında iyi savaşanlardır. Ölenler arasında da aynı derecede şiddetle ve kahramanlıkla savaşanlar olmuştur ki, bir kısmını evvelce anmıştık.

Hz. Ebû Dücâne (R.A.) diyor ki:

— Resûlullahın kılıcını aldıktan sonra, önümo çıkan her müşrikle çarpıştım ve çarpıştığım herkesi öldürdüm. Sonra Müslümanlara hücum eden birisini gördüm. Yanına yaklaşıp saldırdığım zaman bağırmağa başladı. O zaman sesinden onun kadın olduğunu anlıyarak Resûlullahın kılıcına hörmeten yalnız onu öldürmedim.

Hz. Resûlûllah Medine'ye döndükten sonra Uhud savaşına katılmayanlar da savaş hevesine kapıldılar

UHUD savaşı, Hicretin üçüncü yılında şevval ayının 16 ncı, Cumartesi günü (2 Nisan 625) cereyan etmiş, bir hafta sonraki Cumartesi günü Resûlullah Medine'ye dönmüştür.

İbni İshak'ın rivayetine göre, Resûlullah (S.S.)

düşmanı takibe, Medine'ye döndükten sonra çıkmıştır. Bu sefer, Hz. Bilâl Habeş î(R.A.) tarafından ilân edilmiş ve buna ancak Uhud gazasında hazır bulunanların iştirak edebileceği bildirilmişti. O zaman Abdullah oğlu Hz. Câbir (R.A.), Peygamber Efendimizin huzuruna gelerek:

— Ey Resûlûllah... Babam, Uhud gazasına çıkarken beni, sayıları yedi tane olan kız kardeşlerimin başına bırakarak:

— Ey oğlum. İkimizden birimizin bunların başında kalması lâzım. Ben, Resûlûllah ile gazaya katılmak hususunda seni kendime tercih edemem. Sen, kız kardeşlerine bakmak üzere şehirde kal.. diye emretti. Ben de bu emir üzerine Medine'de kaldım. Müsaade edersen bu sefer seninle birlikte geleyim, dedi.

Resûlûllah (S.S.), bunun üzerine ona istediği müsaadeyi verdi.

Ensârdan Abdullah oğlu (R.A.) diyor ki:

— Ben ve kardeşim Resûlûllah ile birlikte Uhud gazasına katılmış ve her ikimiz ağırca yaralanmıştık. Resûlûllahın müezzini düşmanı takip emrini ilân edince ben kardeşime ve kardeşim bana:

— Resûlûllah ile birlikte bu gazaya gitmekten mahrum mu kalacağız? dedik. Lâkin, binecek hayvanımız yoktu. Yaralı yaralı yola koyulduk. Kardeşimin ağrı ve sızıları çoğalınca ben onu yükleniyor ve taşıyor, benim durumum fenalaştıkça o beni yükleniyordu. Böylece Hamrâül-Esed mevkiine vardık. Resûlûllah burada Pazartesi, Salı ve Çarşamba günlerini geçirdi. Sonra, geri dönüldü.

Ma'bed Huzâi ise Resûlûllah (S.S.) dan ayrılıp Ravha'ya vardığı zaman Ebû Süfyan yanında bulunanlara:

— Biz, Muhammed'in en ileri gelen adamlarını, en yiğit savaşçılarını öldürdüğümüz halde neden hepsini mahvetmedik. Geri dönelim de onları yok edip kepsinden kurtulalım, deyip duruyordu.

Ma'bed'i görünce:

— Gerilerde ne var? diy sordu.

Ma'bed:

— Ey Ebû Süfyan, diye cevap verdi: Muhammed'i sizi araştırmak üzere şimdiye kadar görmediğim derecede kalabalık askerle yola çıkmış olarak buldum. Hepsi hiddetten ateş kesilmişler. Geçen sefer savaşa katılmayanlar pişman olup bu sefer onlar da gelmişler.

Ebû Süfyan:

— Vallahi biz onların kalanlarını da mahvetmeyi tasarlıyorduk, diye homurdandı.

— Hiç tavsiye etmem. Çünkü onları bu sefer sizi mutlaka yenmeğe azimli gördüm.

Ebû Süfyan, hem kızdı, hem endişeye kapıldı:

— Yazıklar olsun sana... Neler söylüyorsun?

— Yalnız doğruyu... Biraz daha beklerseniz onların atlarının alınlarını görürsünüz.

Ebû Süfyan, bunları duydukten sonra orada daha fazla duramıyarak hemen Mekke'ye doğru hareket etti. Yolda Abdülkays oğullarının bir kervanına rastlayarak:

— Nereye gidiyorsunuz? diye sordu.

— Medine'ye... dediler.

— Orada işiniz ne?

— Hububat satın alacağız.

— Size bir teklifte bulunacağım. Eğer kabul ederseniz Ukâz pazarına gidecek kuru üzümleri sizin develerinize yüklerim.

— İstediğin nedir?

— Medine'ye vardığınız zaman tarafımızdan Muhammed'e elçilik eder misiniz?

— Ederiz.

— Kendisine şunları söyleyin. Biz onu ve ashabından arta kalanları yok etmek üzere Medine üzerine yürümeyi kararlaştırdık.

Kervan, Resûlûllah henüz Hamrâül-Esed'de bulunduğu sırada oradan geçti ve bu haberi verdi.

Resûlûllah (S.S.) ise:

— Bize Rabbimiz yeter. O, koruyucuların en hayırlısıdır, cevabını verdi.

Böylece Ebû Süfyan'ın göz dağı vermek istemesi de boşa çıkmış oldu.

Kur'an-ı Kerîm, Uhud savaşı hakkında diyor ki:

— Eğer siz bir yara aldınızsa, şüphesiz ki o millet de benzeri bir yara almıştır. Allah'ın müminleri belirtmesi ve içinizden şâhidler edinmesi, Allah'ın insanları arıtması ve inkâr edenleri yok etmesi için bugünleri insanlar arasında bazan lehe bazan aleyhe döndürüp dururuz. Allah, zâlimleri sevmez. Yoksa içinizden Allah cihad edenleri ve sabredenleri belirtmeden Cennete gireceğinizi mi sanıyorsunuz? And olsun ki ölümle karşılaşmadan önce onu biliyordunuz. İşte onu gözlerinizle bakarak gördünüz. Muhammed, ancak bir Peygamberdir. Ondan önce de Peygamberler gelmiştir. Ölür veya öldürülürse geri mi döneceksiniz? Geriye dönen, Allah'a hiç bir zarar vermez. Allah, şükredenlerin mükâfatını verecektir. Eceli yazılmış olan hiç kimse, Allah'ın izni olmadan ölemez. Kim dünya nimetini isterse, ona ondan veririz. Kim âhiret nimetini isterse ona da ondan veririz. Şükredenlerin mükâfatını vereceğiz. Beraberlerinde Rabbe kul olanlardan bir çoğu bulunan nice Peygamberler savaşmışlardır. Allah yolunda başlarına gelenlerden dolayı gevşememişlerdir. Yılmamışlar ve baş eğmemişlerdir. Allah, sabredenleri sever. Dedikleri, ancak şu idi:

— Rabbimiz, günahlarımızı, işimizdeki tutumsuzluğumuzu bize bağışla. Sebatımızı arttır. Kâfir kavme karşı bize yardım et.

And olsun ki Allah size verdiği sözde durdu. O'nun izniyle kâfirleri doğradığınız sırada içinizden dünyayı isteyenler ve âhireti istemiyenler bulunduğundan sevdiğiniz zaferi size gösterdikten sonra baş kaldırdınız. Verilen emir hakkında çekiştiniz ve yıldığınız zaman sizi denemek için Allah mağlûbiyete uğrattı. And olsun ki O sizi bağışladı. Alla-

hın mü'minlere nimetleri boldur. Peygamber arkanızda sizi çağırırken kimseye bakmadan kaçıyordunuz. Kaybettiğinize ve başınıza gelene üzülmeyesiniz diye Allah sizi kederden kedere uğrattı. Allah yaptıklarınızdan haberlidir. Kederden sonra bir takımınızı kendinden geçirerek huzur ve emniyet indirdi. Halbuki bir takımı da kendi derdlerine düşmüşlerdi. Haksız yere Allah hakkında Cahiliye devrinde olduğu gibi inanıyorlar:

— Bu işden bize bir şey var mı? diyorlardı.

Sen de ki:

— Doğrusu işin hepsi Allah'ındır. Sana açmadıklarını içlerinde gizliyorlar.

— Bu, bize aid bir şey olsaydı, burada öldürülmezdik, diyorlar.

De ki:

— Evlerinizde olsaydınız hakkında ölüm yazılı olanlarınız yine de düşecekleri yere varacaklardı. Bu, Allah'ın içinizde olanı denemesi, kalblerinizde olanı arıtması içindir. Allah, içinizde olanı bilir. İki topluluğun karşılaştığı gün, içinizden yüz çevirenleri yaptıklarının bir kısmından dolayı şeytan yoldan çıkarmak istemiştir. And olsun ki Allah onları bağışladı. Allah, bağışlayandır. Halimdir. Onları iki misline uğrattığınız bir musibete kendiniz uğrayınca:

— Bu, nereden? dersiniz, öyle mi? Ey Muhammed, de ki:

— O, kendi tarafınızdadır. Doğrusu Allah her şeye kaadirdir. İki topluluğun karşılaştığı günde başınıza gelen Allah'ın izni iledir. Bu, inananları da, münafıklık edenleri de belirtmesi içindir. Münafıklık edenlere:

— Gelin, Allah yolunda savaşın veya savunun, dediği zaman:

— Eğer savaşmayı bilseydik, arkanızdan gelirdik, dediler. Onlar o gün imândan çok inkâra yakındılar. Kalblerinde olmayanı ağızlarıyla söylüyorlar. Allah, gizlediklerini onlardan iyi bilir. Onlar oturup kardeşleri için:

— Bize itaat etselerdi öldürülmezlerdi, dediler. Sen de ki:

— Eğer doğru sözlü iseniz, ölümü kendinizden savın. Allah yolunda öldürülenleri ölü saymayın. Tam tersine, Allah indinde diridirler. Kâfirler sakın onlara verdiğimiz mühleti kendileri için hayırlı sanmasınlar. Biz onlara, ancak günahları çoğalsın diye mühlet veriyoruz. Ey mü'minler... Sabredin. Düşmanlarınızdan daha sabırlı olun. Cihada hazır bulunun. Allah'a karşı gelmekten sakının da başarıya ulaşabilesiniz.

AYIRMA

İlâhi sen beni senden ayırma
Beni senin cemâlinden ayırma

Seni sevmek benim dinim imânım
İlâhi dinden imândan ayırma

Sararmış yaprağıyım bu hazânın
İlâhi yaprağı daldan ayırma

Ben ol dost bağçesinin bülbülüyüm
İlâhi bülbülü gülden ayırma

Balığın cânını suda dediler
İlâhi balığı gölden ayırma

Senin kemter kulundur EŞREFOĞLU
İlâhi kulu sultandan ayırma

Resûlûllah (S.S.) Efendimizin torunu Hz. Hasan (R.A.) dünyaya geliyor

KUREYŞ ordusu daha Uhud'dan ayrılırken buna karşı çıkanlar olmuş, meselâ Ebû Cehil oğlu İkrime:

— Sanki ne iş gördük?.. Hiç bu derece galib gelmiş iken Müslümanları tamamen mahvetmeyip geri dönmek olur mu? Göreceksiniz, onlar yine toplanacaklar ve intikam almak için bize cullanacaklardır. Bu sefer, bize hiç bir şey kazandırmadı. Bütün masraflarımız da boşa gitti. Kervan yollarımızı kesen ve bizi darlığa düşüren kimseleri ortadan kaldıramadık. Onlar, bu işe devam edeceklerdir. Islâmın kökünü kazımadan bize rahat yoktur. Geliniz dönelim ve bu işi bitirelim, diye ısrar etmiş, lâkin, Ümeyye oğlu Safvân bu işe karşı çıkarak:

— Evs ve Hazrec'liler henüz uğradıkları kayıpları anlamadan buradan uzaklaşmamız daha doğrudur. Çünkü bu sefer evvelce savaşa çıkmamış olanlar da hep birden üzerimize yürüyebilirler. Biz, Mekke'den uzaktayız. Hiç bir yerden yardım görmemize ise imkân yok. Muhammedilere yenildiğimiz takdirde bu sefer hiç birimizi sağ bırakmazlar. Şimdi ise hazır galib gelmiş durumdayız. Ağzımızın tadı ile Mekke'ye dönelim, demiş, sonra da olaylar yukarıda izah ettiğimiz şekilde gelişmiştir.

Hicretin üçüncü yılına aid diğer olayların en mühimlerinden biri, Ramazan ayının 15 inci günü Peygamber Efendimizin bir torunu olması, yâni Ebû Tâlib oğlu Hz. Ali (K.V.) nin Hz. Fâtıma (R.A.) Validemizden bir oğlu olmasıdır. Resûlûllah (S.S.) ona Hasan adını koydu.

Cahş oğlu Hz. Abdullah (R.A.) ın nasıl kahramanca savaşıp şehid düşmüş olduğunu yukarıda nakletmiştik. Onun vefatıyla zevcesi Huzeyme kızı

Hz. Zeyneb (R.A.) Validemiz dul ve ortada kaldığı için Resûlüllah (S.S.) kendisini nikâh edip zevceleri arasına almış, ancak daima fakirleri doyurduğu için (Yoksullar Anası) diye anılan bu mübarek kadın üç ay sonra vefat edip Rahmânın rahmetine kavuşmuştur.

Yine bu yıl Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, Bedir savaşında dul kalan Hz. Ömer (R.A.) in kızı Hz. Hafsa (R.A.) Validemizle evlenmiştir. Hz. Rukiye (R.A.) de yukarıda gördüğümüz gibi, Bedir savaşı günlerinde hastalanıp ölmüş olduğundan Hz. Osman (R.A.), Peygamber Efendimizin öbür kızı Hz. Ümmi Gülsûm (R.A.) ile evlenerek ikinci kere damadlık şerefine erişmiş ve bu yüzden de Zinnûreyn = İki nûr sahibi = unvanını kazanmıştır.

Resûlüllah onun hakkında:

— Osman benim Cennette arkadaşımdır, diye buyurmuştur.

O zamana kadar Müslümanların müşrik kadınlarla evlenmelerine müsaade olunuyordu. Allah'ın emriyle bu yıl yasak edilmiştir. Cenab-ı Hak, mirasa aid hükümleri de bu yıl bildirmiş ve bu iş âdil esaslara bağlanmıştır.

Yine bu yıl, içki ve kumar kesin şekilde yasak edilmiştir. Bunlar hakkında evvelâ BAKARA Sûresinde şu âyetler inmişti:

— Ey Muhammed, sana içki ve kumarı sorarlar. De ki ikisinde de büyük günah ve insanlar için fayda vardır. Ama, günahı faydasından büyüktür.

Sonra MÂİDE Sûresinin şu âyetleri indirilerek iş kesinliğe ulaşmıştır:

— Ey mü'minler. İçki, kumar, putlar ve oklarla fal atmak şüphesiz ki şeytan işi pisliklerdir. Kurtuluşa erişebilmek için bunlardan kaçının. Şeytan şüphesiz içki ve kumar yüzünden aranıza düşmanlık ve kin sokmak ve sizi Allah'ı anmaktan, namazdan alakoymak ister. Artık her halde bunlardan vazgeçersiniz.

HİCRETİN DÖRDÜNCÜ YILI

ARAB Yarımadasında yaşayan bütün kabileler, pek az istisnâ ile, İslâmiyete düşman kesilmişlerdi. Çünkü İslâmın red ve Müslümanların tezyif ettiği putperestlik ,onların milli dinleri idi. İslâmiyet, putperestlik inanışını ve bu inanışa bağlı örf, âdet ve an'anelerle yaşayış tarzını, yâni yerleşmiş bir sosyal ve ekonomik düzeni kökünden reddediyor ve bütün bunları yıkarak yeni bir düzen kurmak iddiasında bulunuyordu. İnsanlar ise, iyi veya kötü, yahut kendilerine faydalı veya zararlı olsun, alışkanlıklarından kolay vazgeçemezler Üstelik, putperestlik düzeninden faydalanan hâkim bir sınıf vardı. İslâmiyet, onların bütün çıkarlarını ellerinden alıyor, hattâ bu sınıfı tamamen tasfiye ederek mevcut sınıfları çoğunluk içinde critici ve çoğunluk çıkarlarına dönük yeni ve âdil bir sistem getiriyordu.

Arab kabilelerinin hepsi, kendilerini mânen Kureyş'e bağlı hissederlerdi. Onun üstünlüğünü kabul etmiş bulunuyorlardı. İslâmiyet ise, insanlar arasında hak ve adalet eşitliğini müdafaa etmekte idi. Kureyş'in büyükleri, böylece bütün menfaatlerini kaybetme tehlikesi karşısında bulunuyorlardı İslâmiyete şiddetle düşman olmalarının asıl sebebi bu idi. Ebû Cehil, Ebû Leheb gibi liderler, bu yüzden ölünceye kadar ve meselâ Ebû Süfyan gibi onların yerine geçenler son mukavemetleri kırılıncaya ve hiç bir ümidleri kalmayıncaya kadar İslâmiyetle mücadele etmişlerdir. Bunun dışında, evvelce işaret etmiş olduğumuz aile rekabetleri de vardı Kureyş'in iki büyük kolu, yâni Hâşimiler ve Emeviler rekabet halinde bulunmaktaydılar.

Resûlüllah (S.S.) Efendimizin Hâşimiler arasından zuhuru Emevileri tâ içlerinden vurmuş, bu yüzden rekabet duyguları süratle düşmanlık duygusuna dönmüş, İslâmiyete karşı olduğu kadar Hâşimilere karşı da âmansız, affetmez ve uzlaşmaz düşmanlar haline gelmişlerdi.

Nitekim Bedir savaşında er dilemek için Kureyş ordusundan ortaya çıkan ilk üç kişi, yâni Rebia oğlu Utbe ile kardeşi Şeybe ve oğlu Velid, Emevi idiler. Bunlar, karşılarına çıkan ensâr yiğitleriyle döğüşmek istememiş, onlara:

— Bizim sizinle işimiz yok... Biz amcazadelerimizi isteriz, demişlerdi.

Bunun üzerine karşılarına Hz. Ubeyde (R.A.), Hz. Hamza (R.A.) ve Hz. Ali (K.V.) çıktılar. Bunların üçü de Hâşimî idi ve üç Emevî tarafından:

— Bizim tam dengimiz ve akranımızsınız... Buyrun! diye karşılanmışlardı.

Tabiî bu arada tam tersine meselâ Hz. Osman (R.A.) gibi ilk Müslümanlar arasında bulunan Emeviler de vardı. Ancak bunlar, istisnalardı.

Hicretle beraber, İslâmın ve Hâşimilerin ulularî Medine'ye göçünce meydan tamamen Müslümanların büyük düşmanları olan Kureyş'in ulularına kalmış, Bedir savaşı bunları tasfiye edince liderliği, Ebû Süfyan gibi, Ebû Cehil oğlu İkrime gibi ikinci derecede kimseden kurulu bir ekip ele almıştı.

Kureyş'in üstünlüğünü kabul eden kabileler hac mevsiminde Kâ'be'yi ziyaret ettikleri zaman onların kuvvetli propagandalarına maruz kalarak büsbütün İslâm düşmanı kesilmekteydiler. Bunların bir kısmı, san'at haline getirmiş oldukları hırsızlık, yağma, cinayet gibi hareketleri yasaklaması yüzünden İslâmı sevmiyorlardı. Müslümanlığın bu prensipleriyle kendi varlıklarını tehdid ettiğine inanmışlardı. Ancak, Bedir savaşı gözlerini kor'kutmuş ve bir müddet için de olsa tarafsız davranmalarını sağlamıştı. Bununla beraber, bir kısmı Uhud savaşında hemen Kureyş'in tarafını tutmakta ve ona fiilen yardımcı olmakta tereddüd göstermemiş, Uhud'dan sonra da İslâma açıkça cephe almışlardı.

Bu ise İslâm için Uhud yenilgisinden daha tehlikeli bir durum yaratmış bulunuyordu. İşte, bu savaştan sonra ve Hicretin dördüncü yılından itibaren Resûlûllah (S.S.) ın yaptığı seferlerin gayesi bu tehlikeli durumu gidermekti.

Uhud savaşı, Müslümanların Peygamber Efendimize olan güven ve bağlılığını büsbütün arttırmış bulunan bir olaydır. Çünkü, onu dinlemeyişlerinin ve emirlerine tamamen itaat etmeyişlerinin doğurduğu felâketi gözleriyle görmüşlerdi. Evvelâ Resûlûllah (S.S.), Medine'de kalınarak bir savunma savaşı yapılmasını istemiş olduğu halde, onlar şehirden çıkıp düşmanla bir meydan savaşında karşılaşmak hususunda ısrar etmişlerdi. Resûlûllah (S.S.) bundan sonra İslâm ordusunu alıp düşmana sezdirmeden aykırı yollarla meydan savaşının geçeceği yere getirmiş ve Kureyş'in bire üç sayı üstünlüğünü strateji üstünlüğü ile değersiz hale sokacak şekilde yerleştirmişti.

İslâm ordusunda süvari kuvveti yok gibiydi. Düşmanın ise dört yüz mükemmel süvarisi vardı. Lâkin İslâm ordusu öyle yerleştirilmişti ki, cepheden tesbit ettikten sonra süvari kuvvetiyle sarmak için yalnız sol kanadından hücum etmek mümkün bulunuyordu.

Resûlûllah (S.S.) ise, burasını okçularla gayet mükemmel şekilde kapatmış, nitekim Velid oğlu Hâlid bütün cesaretine ve kurnazlığına rağmen bu taraftan yaptığı hücum teşebbüslerinde başarısızlığa uğramıştı. Böylece, düşmanın süvari avantajı, hiç bir işe yaramamış bulunuyordu. Sonra İslâm ordusu düşmana dar bir cephe gösterecek şekilde vaziyet almıştı. Bunun için sayı üstünlüğü büyük avantaj sağlamamış, nitekim bütün bunların neticesinde yenik duruma düşmüş, lâkin Resûlûllah (S.S.) ın emirlerine aykırı olarak okçuların yerlerini terketmeleri zaferi mağlûbiyete çevirmişti. Bütün bunlar, Müslümanlar için büyük ders olmuş, nitekim bir daha böyle hatâlara düşmemişlerdir.

Hicretin dördüncü yılının ilk ayı, yâni Muharrem sâkin geçti. Ayın sonunda ise Katan bölgesinde yaşayan Talha ve Huveylid kabilelerinin Kureyş'in teşvikiyle Medine'ye karşı bir harekete hazırlandıkları haber alındığından Resûlûllah (S.S.), yüz elli kişilik bir kuvveti Hz. Ebû Seleme (R.A.) kumandasında olarak üzerlerine gönderdi. Bu kuvvet, Talha ve Huveylid kabilelerini süratle dağıtıp kaçırdı.

Bunun hemen arkasından İslâm casuslarının getirdiği haberlerden Lahyan kabilesine mensup Garte boyu başkanı Hâlid oğlu Süfyan'ın da Medine'ye hücum etmeyi düşündüğü öğrenildi. Resûlûllah (S.S.) bu sefer Enis oğlu Hz. Abdullah (R.A.)ı ona karşı gönderdi. Enis oğlu, vazifesini son derece başarı ile yerine getirerek onun topluluğunu dağıttı ve Süfyan'ı da öldürdü.

Bu yılın Safer ayında ise Reci ve Bi'r-i Maûne olayları geçmiştir.

Bu sırada Kaare ve Azal kabilelerine mensup bazı kimseler Medine'ye gelerek Resûlûllah (S.S.) Efendimizi ziyaret ettiler ve kendisine:

— Ey Resûlûllah, dediler. İslâm, bizim kabilelerimiz arasında süratle yayılmaktadır. Ancak' dini bilenimiz azdır. Senden rica ederiz, sahâbelerinden bir kısmını bizimle gönder. Bizlere hem İslâm dinini, hem de Kur'an-ı Kerim'i öğretsinler.

Resûlûllah (S.S.), bu habere memnun oldu. Çünkü, Uhud savaşından sonra Arab kabileleri kendisine açıkça cephe almışlarken, içlerinden bazılarının böyle bir şeye talib olmaları iyi bir alâmetti. Hemen bu hususta en güvendiği kimselerden Mersed oğlu Hz. Ebû Mersed Ganevî (R.A.) başkanlığında bir heyet seçti. Bu heyete dahil öbür kimseler şunlardı:

Bükeyr oğlu Hz. Halid (R.A.),
Sâbit oğlu Hz. Âsım (R.A.),
Adiy oğlu Hz. Hubeyb (R.A.),
Desne oğlu Hz. Zeyd (R.A.),
Târık oğlu Hz. Abdullah (R.A.).

Heyet Kaare ve Azal Kabilesinin adamları ile yola çıkmıştı

HEYET, gelenlerle birlikte yola çıktı. Nihayet Mekke ile Askan arasındaki Reci mevkiine vardıkları zaman başlarına beklemedikleri bir felâket geldi. Bir rivayete göre onları götürenler esasen kötü niyetli kimseler olup, Resûlûllah (S.S.) Efendimizi aldatmışlardı ve buraya gelince Huzeyl kabilesinden Lihyan oğullarına haber gönderip bunları esir etmelerini bildirmişler, bir rivayete göre de Lihyan oğulları kendilikleriden kafileyi basmışlardı. Lihyan oğulları, yüzü okçu olan iki yüz kişi ile çıkagelince, altı Müslüman bir tepeye sığındılar. Okçular kendilerine:

— Teslim olursanız sizi öldürmiyeceğimize söz veriyoruz, diye seslendiler.

Hz. Âsım (R.A.) ise:

— Biz, müşriklerin ahidlerine itibar etmeyiz, diyerek bunu reddetti.

Bunun üzerine çarpışma başladı. Lâkin, kuvvetler pek nisbetsizdi. Kısa zaman sonra sahâbelerden üçü, yâni Hz. Ebû Mersed (R.A.), Hz. Âsım (R.A.) ve Hz. Hâlid (R.A.) şehid düştüler. Diğer üçü, yâni Hz. Hubeyb (R.A.), Hz. Zeyd (R.A.) ve Hz. Abdullah (R.A.) esir oldular. Müşrikler onları bağlayıp satmak üzere Mekke'ye götürdüler.

Haber, Kureyş'lileri son derece memnun etmişti. Mekke'ye giderken yolda Hz. Abdullah (R.A.), yavaş yavaş ellerini bağlayan ipi gevşetmişti. Zahran mevkiine vardıkları zaman elleri kurtulduğu için kılıcını kaparak hücuma geçti. Müşrikler, hemen dağıldılar. Sonra kendisini uzaktan taşa tu-

tup halsiz düşürdüler. Nihayet yakalıyarak döve döve öldürdüler.

Mekke'ye vardıkları zaman Hz. Hubeyb (R.A.), Âmir oğlu Nevfel'e satıldı. Nevfel, onu öldürmek için satın almıştı. Çünkü babası Hâris oğlu Âmir, onun tarafından Uhud'da öldürülmüştü.

Hz. Hubeyb (R.A.), onların yanında ölüm gününü bekledi. Bir gün tıraş olmak için Hâris'in kızlarından bir ustura istedi, verdiler. O sırada onların henüz yürümeğe başlamış çocuklarından biri, Hz. Hubeyb (R.A.)'in yanına gidip kucağına oturdu. Annesi, bu halden büyük bir telâşa kapıldı. O zaman Hz. Hubeyb (R.A.), genç anneye şu sözleri söyledi:

— Galiba çocuğu öldürürüm sanıyorsun. Ama, hiç korkma. Bizler, Müslümanlarız. Müslümanlarda ihanet yoktur.

Çocuğun annesi sonradan:

— Ben esirler arasında onun kadar hayırlısını görmedim, demiştir.

Ona, yiyecek vermiyorlardı. Mekke'de ise üzüm bulunmazdı. Lâkin, her gün onun elinde taze bir üzüm salkımı bulunduğunu ve bunu yiyerek karnını doyurduğunu hayretle görürlerdi. Bu ona Rabbi tarafından ihsan olunuyordu.

Nihayet bir gün kendisini idam etmek üzere harem hududunun dışına çıkardılar. O zaman:

— Müsaade ederseniz iki rek'at namaz kılayım, dedi.

İzin verdiler. Hz. Hubeyb (R.A.) ölümden korkarak vakit kazanmak istediğini sanmasınlar diye namazını süratle kıldı. İşte, idama götürülenlerin iki rekât namaz kılmaları bundan sonra âdet olmuştur. Kendisi namazını kıldıktan sonra şu mısraları okudu:

— Müslüman olarak ve İslâm uğrunda öldürüldükten sonra, nasıl ölürsem öleyim ehemmiyet vermem. Bunların hepsi Allah uğrundadır. O isterse bu yere serilen vücudumu yine yükseltir.

Arkasından müşriklere bedduada bulundu. Nihayet Âmir oğlu Hâris'in oğlu Hz. Ebû Sirvâ tarafından kılıçla vurularak şehid edildi. Sonra nâşı teşhir için sehpaya asıldı. Ancak, mübarek nâşı bir müddet sonra ortadan kayboldu ve ne olduğu da bir daha bilinmedi. Bunun sâil olduğunu biraz ileride anlatacağız:

Hz. Zeyd (R.A.) ise, yine öldürülmek gayesiyle Ümeyye oğlu Safvân tarafından satın alınmıştı. Safvân, bir müddet sonra onu öldürmesi için azadlı kölesi Nastas'a teslim etti ve Nastas, kendisini öldürmek için harem hududunun dışına götüreceği sırada:

— Ey Zeyd, diye sordu. Şimdi senin yerinde Muhammed'in bulunmasını ve onun öldürülüp senin çoluk çocuğunun yanına dönmek üzere serbest bırakılmanı istemez miydin?

Hz. Zeyd (R.A.) şu karşılığı verdi:

— Vallahi çoluk çocuğumun yanında bulunmayı, Resûlüllahın olduğu yerde bir gül dikeniyle incinmesine bile değişmem.

Bütün bu olaylara şahid olan Ebû Süfyan bir gün:

— Ben hiç kimsenin Muhammed'in ashabı tarafından sevildiği gibi sevildiğini görmedim, demiştir.

Hz. Zeyd (R.A.)'in mel'ûn Nastas tarafından şehid edilişini büyük bir müşrik kalabalığı seyretmiştir.

Mekke'lilere satılan iki Müslüman nasıl öldürüldü

DAHA evvel Reci mevkiinde müşriklerle çarpışarak şehid olduğunu söylediğimiz Sâbit oğlu Hz. Âsım (R.A.), iyi bir okçu idi ve Uhud savaşı sırasında Kureyş bayrağını taşıyan Abdüddâr oğullarından Talha oğlu Nâfi ile Talha oğlu Hâris'i vurup öldürmüştü. İki kardeşi henüz can vermeden evvel ağır yaralı bulundukları halde anneleri Sülâfe'nin yanına taşıyıp götürmüşlerdi.

Sülâfe:

— Ey oğlum, sizleri kim öldürdü? diye sorunca Nâfi:

— Beni vuran:

— Al... Ben Ebû Aklah'ın oğluyum, diye haykırdı, cevabını verdi ve öldü.

Sülâfe:

— Bu, Sâbit oğlu Âsım'dır dedi.

Sonra:

— Allah onun kafasını ele geçirmeyi bana nasib ederse, kafa tasıyla şarap içmek, ahdim olsun! diye ilâve etti.

Bu sefer onun öldürülmüş olduğunu duyunca, hemen bir kaç kişiye para vaad edip kendisine başını getirmelerini istedi. Hz. Zeyd (R.A.) ise bütün ömrünce müşriklere el sürmemeğe ve kendisine de onlara el sürdürmemeğe yemin etmişti. Başını alıp getirmek isteyenler, nâşının yanına vardıkları zaman bir arı sürüsünün hücumuna uğradılar ve bir türlü yanına yaklaşamadılar.

Lâkin, vaad edilen paradan da vazgeçemedikleri için:

— Bu gece burada kalırız. Arılar yarın dağılıp gider. İşimizi o zaman rahatça görürüz, diye kararlaştırdılar.

O gece, şiddetli bir yağmur yağdı. Müşrikler, ertesi günü nâşın yanına vardığı zaman yerinde bulunmadığını gördüler ve para hırsiyle ortalığı ne kadar araştırdılarsa da bulamadılar.

Bu olaydan Resûlûllah (S.S.), son derece müteessir olmuş ve buna karşılık bir komando harketi tertiplemişti. Bu harekete katılanlardan sonsuz cesareti ile tanınmış bulunan Ümeyye oğlu Hz. Amr Zamri (R.A.) diyor ki:

— Hubeyb ile arkadaşlarının öldürüldüğü haberi gelince Resûlûllah beni ve ensârdan birini çağırıp:

— Mekke'ye gidin ve Ebû Süfyan'ı öldürün, emrini verdi.

Bunun üzerine ikimiz yola çıktık. Benim devem vardı. Arkadaşım hem yaya olduğu, hem de ayağı ağrıdığı için deveye onu bindirdim. Nihayet Ya'cec mevkiine varıp hayvanı orada bağladık ve tepeye çıktık. Ben arkadaşıma:

— Ebû Süfyan'ı öldürmeyi ben üzerime alıyorum. Sen yalnız, aramızda geçeceklere bak. Eğer arpışırsak, yahud tehlikeli bir durum hasıl olursa en deveye binerek Medine'ye dön ve olup bitenleri Resûlûllaha anlat. Beni ise, tamamen kendi halime bırak. Çünkü, ben Mekke'yi iyice bilir, burada korkusuzca dolaşırım. Üstelik ayaklarım da sağlamdır, dedim.

Yavaş yavaş yürüyerek Mekke'ye girdik. Yanımda iğri bir hançer vardı. Saldıran olursa, kendimi bununla savunacaktım. Arkadaşımın teklifi üzerine evvelâ Kâ'be'yi ikişer kere tavaf ederek gizlice namaz kıldık. Ben, Mekke'lilerin âdetlerini çok iyi bilirdim. Akşam olunca evlerinin etrafına su serpip öbek öbek otururlardı. Biz de dolaşmağa başladık. Gözlerim Ebû Süfyan'ı arıyordu. Lâkin, yanından geçtiğimiz topluluklar içinden birisi beni tanıdı ve bağırdı:

— Vallahi bu Ümeyye oğlu Amr'dır. Buraya da iyi bir niyetle gelmemiştir.

Bunun üzerine müşrikler yerlerinden fırlayıp üzerimize hücum ettiler. Hemen kaçmağa başladık. Ben, arkadaşıma:

— En korktuğum şey başımıza geldi. Yâni tanındık ve Ebû Süfyan'ı öldürmemize artık imkân kalmadı. Sen, kaçıp kurtulmağa bak, dedim.

Sonra, kendim dağ yolunu tuttum. Lâkin, arkadaşım:

— Vallahi seni bu halde terkedemem, dedi.

Birlikte koştuk ve müşrikler bize yetişemeden bir mağaraya girip saklandık. Bizi kovalayanlar, durmadan etrafı araştırıyor, lâkin bulunduğumuz yeri keşfedemiyorlardı. Çünkü mağaranın ağzını bir taşla örtmüştük. Orada bir gece ve bir gün kaldık. Tam dışarı çıkacağımız sırada Teym oğullarından Mâlik oğlu Osman'ın atının üzerinde olduğu halde bulunduğumuz yere yaklaştığını gördük.

Ben:

— Bu, Mâlik oğludur. Bizi farkederse derhal ele verir! diyerek mağaradan birden fırlayıp üzerine atılarak hançerimle sol memesinin altından vurdum. Mâlik oğlu avazı çıktığı kadar bağırınca, Mekke halkı duyup koştular. Biz yine mağaraya saklandık. Mâlik oğlu Osman can çekişiyordu.

Yanına gelenler:

— Seni kim vurdu? diye sordular.

Güçlükle:

— Ümeyye oğlu Amr! dedi ve öldü.

Hemen öldüğü için de bizim yerimizi haber veremedi. Cesedini alıp götürdüler.

Daha sonra mağaradan çıktık ve ihtiyatla ilerliyerek Tan'im mevkiinde Hubeyb'in nâşının hâlâ asılı durduğu yere vardık. Etrafında nöbetçiler bekliyorlardı. Yanımdaki arkadaşım bu manzaradan son derece müteessir olarak:

— Acaba Hubeyb'in nâşını şu sehpadan indiremez miyiz? diye sordu.

Ben:

— İndirebiliriz, dedim. Ancak sen benim yanımdan uzaklaş ve devenin bulunduğu yere git. Ona binerek geri dön. Resûlûllahın yanına varıp olanları ve Ebû Süfyan'ı neden öldüremediğimizi anlat.

Maûna kuyusu olayı

ARKADAŞIM, ısrarım üzerine bunu kabul zorunda kaldı. Ben, alaca karanlığı bekledikten sonra sehpaya gizlice yaklaştım ve hançerimle ipi keserek nâşı indirdim. Onu yüklenip uzaklaştığım sırada nöbetçiler işi farkettiler ve arkamdan koşmağa başladılar. Çaresiz Hubeyb'in nâşını yere bıraktım. Ancak naaş, yer yarılıp da yerin içine girmiş gibi ortadan kayboldu. Arkamdan koşanlar ise, nihayet yorulup beni kovalamaktan vazgeçtiler. Ben de Medine'ye yaya olarak dönmek üzere yola çıktım. Gündüzleri saklanıyor, gece yol alıyordum. Böylece Zacnan mevkiine kadar vardım ve bir mağaraya sığındım. Biraz sonra tek gözlü bir çoban beni görüp yanıma gelerek kim olduğumu sordu. Kendisine Bekir oğullarından olduğumu söyledim. Meğer o da Bekir oğullarının bir boyuna mensupmuş. Yanımda sırt üstü yere uzandı. İslâmiyet aleyhine bir hayli konuştu. Sonunda da, hayatta kaldığı müddetçe Müslüman olmıyacağını söyledi.

Sözleri, beni fena halde sinirlendirmişti. Fakat, kendimi tuttum. Yorgunluk, açlık ve heyecandan son derece gerilmiş olan sinirlerimi irademle yatıştırdım. Kâfir, biraz sonra hurultulu bir uykuya daldı. Hemen yayımın ucunu sağlam gözüne dayayıp abandım. Kafasının öbür tarafından çıkarak canı cehenneme gitti. Sonra, hemen mağarayı terkedip tekrar yola düzüldüm. Nakit mevkiinde ise Resûlûllahın hal ve hareketlerini, Müslümanların durumlarını gözetlemek üzere yollanmış iki Mekke'li casusa rastlayıp kendilerini tanıdım. Hemen karşılarına dikilerek:

— Teslim olun... Esirimsiniz! diye haykırdım.

Onlar, iki kişi olduklarına güvenerek:

— Asıl sen teslim ol. Sen bizim esirimizsin, karşılığını verdiler.

Aynı anda yayıma şimşek gibi el atıp bir tanesini okla vurarak yere cansız serdim. Öbürü korkup teslim oldu. Kendisini bağlayıp sür'atle Medi-

ne'ye geldim ve doğru Resûlûllahın huzuruna gide rek bütün olanları anlattım. Bana hayır duada bulundu.

Gelelim Bi'r-i Maûna, yâni Maûna kuyusu olayına:

Sa'saa oğlu Âmir oğulları Necid'de oturmakta idiler. Bunların başkanı olan Mâlik oğlu Ebû Berâ Âmir, Medine'ye gelip Resûlûllah (S.S.) Efendimizi ziyaretle bazı hediyeler sundu. Lâkin o:

— Ey Mâlik oğlu, sen müşriksin. Ben ise müşriklerin hediyelerini kabul etmiyorum. Eğer bunları mutlaka kabul etmemi istersen Müslüman ol, dedi.

Ebû Berâ:

— İslâmın esaslarını bilmiyorum, deyince Resûlûllah (S.S.), kendisine bir miktar Kur'an-ı Kerim okudu ve bundan sonra İslâm dininin esaslarını anlattı.

Ebû Berâ, bunları dikkatle dinledi. Ne kabul ve ne de reddetti. Yalnız, şunları söyledi:

— Senin halkı kabule çağırdığın bu din ve onun insanlara emrettikleri güzel ve kabul edilecek şeylerdir. Ancak, bizim yurdumuzda bunları bilen yok. Eğer sahâbelerinden bir kaçını Kur'an'ı ve İslâmı öğretmek üzere gönderirsen Necid halkının bu dine gireceklerini ümid ederim, dedi.

Lâkin, Resûlûllah (S.S.), bu hususta tereddütlü idi:

— Ben İslâmı öğretmek ve yaymak için sahâbelerimden bazılarını göndermeyi arzu ederim. Ancak şu var ki, Necid halkının onlara bir kötülükte bulunup bulunmayacaklarından emin değilim.

Lâkin, Ebû Berâ, kesin teminat verdi:

— Kendilerini ben himayeme alıyorum. Onlar benim ahdim altında bulundukları müddetçe kimse kendilerine bir kötülük edemez.

O zamanlar Arablar arasında bu gibi ahidlerin büyük değeri vardı. Üstelik Mâlik oğlu, bir kabile başkanıydı. Aman verdiği ve himayesine aldığı kimseye başkası el süremezdi.

Resûlûllah (S.S.), bunun üzerine bir rivayete göre kırk ve bir rivayete göre yetmiş kişilik bir heyet hazırladı. Ancak, bunların kırk kişi olduklarına dair olan rivayet, daha kuvvetlidir. Heyetin başkanı Amr oğlu Hz. Münzir (R.A.) idi. Öbürlerinin hepsi, Kur'an'ı iyi bilen kimselerden seçilmişti.

Hz. Ebû Bekir (R.A.) in azadlılarından Füheyre oğlu Hz. Âmir (R.A.), Zeyd oğlu Hz. Kâab (R.A.), Simme oğlu Hz. Hâris (R.A.), Esmâ oğlu Hz. Urve (R.A.), Ümeyye oğlu Hz. Amr Zamrî (R.A.), Milhan oğlu Hz. Haram (R.A.), Büdeyl oğlu Hz. Varaka (R. A.), Muhammed oğlu Hz. Münzir (R.A.), bu heyete dahil ileri ve tanınmış sahâbelerden idiler.

Resûlûllah (S.S.), ayrıca Ebû Berâ'ya, kardeşinin oğlu Tufeyl oğlu Âmir'e hitaben durumu anlatan bir mektup yazdırarak bunu heyet başkanına verdi.

Heyet, nihayet Medine'den hareket edip dört konak yol aldı ve Bi'r-i Maûna = Maûna Kuyusu mevkiinde mola verdi. Heyet başkanı Hz. Münzir (R.A.), yanında bulunan, Resûlûllah (S.S.) tarafından kendisine teyd olunmuş mektubu Hz. Haram (R.A.) a vererek Tufeyl oğlu Âmir'e gönderdi. Bu müşrik ise, mektubu okumağa bile lüzum görmeden Hz. Haram (R.A.) ı şehid etti. Bu mübarek zat, aynı zamanda Enes oğlu Hz. Mâlik (R.A.) in dayısıydı.

Tufeyl oğlu, bu cinayeti irtikâb ettikten sonra Âmir oğullarına haber gönderip bu gelenlere karşı yardım istedi. Lâkin onlar, kendisine şu cevabı verdiler:

— Bizler, Ebû Berâ'nın vermiş olduğu ahid ve amânı hiç bir suretle ayaklar altına alamayız.

Hz-kâab (R. A) şehid nâaşları arasınd gizlendikten sonra yaralı halife Resûlûllah (S. S) efendimize haber verdi.

ONLARDAN yardım göremiyeceğini anlayan Âmir, bu sefer Süleym kabilesinden Usaye, Zevkân ve Rie oğullarına başvurdu. İslâma düşman olan bu boylar, onun dâvetini hemen kabul ederek geldiler ve Müslümanları bulundukları yerde çok üstün kuvvetle kuşattılar. Sonra, teslim olmalarını teklif ettiler. Müslümanlar, bunu kabul etmeyip kılıçlarına davranarak savaştılar. Lâkin, düşmanları fazla kalabalık ve etrafları sarılı olduğundan hepsi birer birer şehid düştü. İçlerinden yalnız Zeyd oğlu Hz. Kâab (R.A.) yaralı olarak hayatta kalmış, lâkin öbür şehid naaşları arasında ölü sanılıp öylece terkedilmişti. Müşrikler gittikten sonra Hz. Kâab (R.A.), ölülerin arasından kalkarak yaralı haliyle düşe kalka Medine'ye döndü ve olanları Resûlûllah (S.S.) Efendimize haber verdi. Hayvanları otlatmak için kafileden uzaklaşmış olan Hz. Amr Zamrî (R.A.) ve ensârdan Muhammed oğlu Hz. Münzir (R.A.) bir müddet sonra geri döndüler, durumu görünce dehşet içinde kaldılar. Hz. Amr (R.A.) hemen Medine'ye dönmeyi ileri sürdüyse de Hz. Münzir (R.A.) bunu kabul etmiyerek henüz fazla uzaklaşmamış olan düşmana hücum edip şehid oluncaya kadar savaştı. Hz. Amr (R.A.) ise esir düştü. Tufeyl, bağlı olarak yanına getirildiği zaman kendisine:

— Hangi kabiledensin? diye sordu.

Hz. Amr (R.A.):

— Mudar'lardan, dedi.

Tufeyl de aynı kabileden idi. Bu yüzden:

— Çözün şunu, emrini verdi. Sonra kendisine:

— Ey Amr, benim ecdadım da Mudar'lardan oldukları için seni serbest bırakıyorum. Esasen annemin de bir esir azad etmek için adağı vardı. Lâkin, bir daha karşıma çıkma! dedi.

Böylece Ümeyye oğlu Hz. Amr Zamrî (R.A.) bu bâdirden yakasını kurtarıp Medine'ye döndü. Yolda ise Karkora mevkiinde Âmir oğullarından iki kişiye rastlayıp şehid edilen arkadaşlarının öcünü almak

için onları öldürmüştü. Halbuki Resûlüllah (S.S.), Âmir oğullarıyla bir anlaşma yapmış bulunuyordu ve kendisinin bundan haberi yoktu. Dönüşte Peygamber Efendimiz olanları haber alınca:

— Benimle ahdi olanlardan iki kişiyi öldürmüşsün. Ama, onların diyetini ben öderim, dedi.

Bundan sonra Bi'r-i Maûna olayı bahis konusu olunca şunları söyledi:

— Bu işe sebeb olan Ebû Berâ'dır. Çünkü, ben o tarafa heyet göndermek istemiyordum.

Bunu duyan Ebû Berâ çok fazla üzüldü. Ahdinin çiğnenmesi ve böylece heysiyetinin kırılması, kendisine ağır gelmişti. Hattâ, bu yüzden hastalandı ve kısa zaman sonra öldü. Buna rağmen bölge, ailesinde kaldı.

Oğlu Rebia, amcazadesi Tufeyl'i öldürerek bu lekeyi kanla yıkayacağına yemin etti. Nitekim, sonunda onu öldürmek suretiyle bu yemini yerine getirdiği rivayet olunmuştur.

Diğer bir rivayete göre ise, Resûl-ü Ekrem (S.S.), yaptığı işden dolayı kendisine beddua ettiği için, Tufeyl bir ur çıkarmış ve bu yüzden uzun müddet bir insanın dayanamıyacağı kadar müthiş ıztıraplar çektikten sonra ölüp gitmiştir.

Bundan maada Resûlüllah (S.S.), bu işde Tufeyl'e yardım etmiş olan Rie, Usayye ve Zekvan boylarına da bedduada bulunmuş, bunun üzerine, musallat olan kıtlık ve vebâ bu üç boyu yere sermiş, içlerinden pek çok kimse ölmüştür.

Hicretin dördüncü yılında Yahudilerin Nazir oğulları boyu Medine'den sürülüp çıkarıldı. Olay ise, şöyle cereyan etmiştir:

Yukarıda nakletmiş olduğumuz gibi Ümeyye oğlu Hz. Amr Zamri (R.A.), Resûlüllah (S.S.) ın ahdlileri olduğundan habersiz bulunarak Âmir oğulları kabilesinden iki kişiyi öldürmüş, Peygamber Efendimiz de onların diyetini vermeyi kabul etmişti. Arada mevcut anlaşmaya göre, böyle bir durumda Nazir oğullarının da bu diyet bedeline iştirak etmeleri icab ediyordu.

Resûlüllah (S.S.), bir gün Hz. Ebû Bekir (R.A.), Hz. Ali (K.V.), Hz. Ömer (R.A.) ve Hz. Useyd (R.A.) ile birlikte Medine'den çıkarak Nazir oğullarının bulunduğu yere gitti. Kendilerine:

— Âmir oğullarına iki diyet vermemiz gerekiyor. Buna siz de katılacaksınız, dedi.

Yahudiler:

— Pekâlâ, katılırız.. karşılığını verdiler. Sonra aralarında konuşmağa başladılar. Bir tanesi:

— Bu, büyük bir fırsattır. Biz onu ve bu yanında bulunanları bir daha böyle ele geçiremeyiz, dedi.

Diğer bir Yahudi de:

— İçimizden birisi şu evin damına çıkıp üstüne bir taş yuvarlayarak kendisini öldürsün... fikrini ileri sürdü.

Bunun üzerine içlerinden Kâab oğlu Amr oğlu Haccaş bu iş için seçildi. Lâkin, aralarında bulunan Miskem oğlu Sellâm buna itiraz etti:

— Böyle düşüncelerden vazgeçin. Çünkü Allah bunu kendisine haber verir. Neticede ise aramızda bulunan ve bizim için çok faydalı olan ahid bozulur. Sonunda belâya uğrarız.

Öbürleri ise, onun dediğine aldırmadılar. Bu vazifeyi kabul eden Haccaş da evin damına çıktı.

Yahudilerin Peygamber Efendimize yapmak istedikleri sui-kasd Cebrâil (A.S.) tarafından kendisine bildirildi.

YAHUDİLERİN kendi aleyhine hazırladıkları bu suikastı, Cenab-ı Hak hakikaten Hz. Cebrâil (A.S.) vasıtasiyle Peygamber Efendimize bildirdi. Bunun üzerine yanında bulunanlara bir şey söylemeden onlardan ayrıldı ve Medine'ye döndü. Öbürleri bir müddet bekleyip kendisinin geri dönmediğini görünce araştırmaya başladılar. Bu sırada Medine'den gelen birisi, Resûlüllah (S.S.) ın oraya döndüğünü ve kendisini şehre girmek üzere iken gördüğünü haber verdi. Onlar hemen, Allah'ın bir emri ile oradan uzaklaştığını anladılar. Bu sırada Yahudiler kendilerine Peygamber Efendimizin nerede olduğunu sordular. Onlar:

— Hazırlamış olduğunuz suikastı Rabbi haber vermiş olmalı, diyerek Medine'ye döndüler ve Resûlüllah (S.S.) ı Mescid'de bularak:

— Seni orada bekleyip durduk ey Resûlüllah.. dediler.

Resûlüllah (S.S.), kendilerine şu cevabı verdi:

— Yahudiler beni öldürmeğe teşebbüs ettiler. Cenab-ı Hak, bunu bana haber verdiği için geri döndüm.

Sonra, Mesleme oğlu Hz. Muhammed (R.A.) i çağırtı ve kendisine:

— Yahudilerin yanına var. Kendilerine, benim aleyhime bir suikasıt tertiplemek suretiyle ihanette bulunmuş ve ahdi bozmuş olduklarını söyle. Benimle artık bir arada oturmalarına imkân yoktur. On beş gün içinde yurdlarından çıkıp gitsinler. Böyle yaptıkları takdirde ne kadar mal ve mülkleri ve servetleri varsa birlikte götürmelerine müsaade edeceğim.

Daha önce söylemiş olduğumuz gibi, Yahudiler eskidenberi Medine'ye hâkimdiler. Hazrec ve Evs kabileleri buraya yerleştikleri zaman ilkönce onların dostluğunu kazanmağa çalışmışlar ve yavaş yavaş kuvvetlenip mevki ve nüfuz sahibi olmuşlardı. Yahudiler, onların gittikçe kuvvetlendiklerini sezerek buna engel olmak için aralarını açmağa çalışmışlar ve buna muvaffak olmuşlardı. Neticede iki kardeş kabile arasında zuhur eden Buas savaşı, iki tarafı da perişan ederek kuvvetten düşürmüş ve üstünlük yine Yahudilerin eline geçmişti.

Yine evvelce söylemiş olduğumuz gibi, Medine Yahudileri Nazir, Kurayza ve Kaynuka kabilelerine

ayrılmışlardı. Hepsi Medine ve civarında müstahkem yerlerde oturmaktaydılar. Ziraat ve ticaretle meşgul olurlar ve refah içinde yaşarlardı. Aynı zamanda Medine Arablarına ağır faizlerle borç vererek onları sömürmekteydiler. Ayrıca, onlara başka türlü üstünlükleri vardı. Medine Arabları genellikle okur yazar değillerdi. Hepsi putperestti. Bunun için bilim ve medeniyet bakımından Yahudilerin kendilerinden ileri olduklarını kabul ve onlara hörmet ederlerdi.

Yahudiler zamanla memleketin bütün gelir kaynaklarını kendilerine çevirdiler. Bunun için kullandıkları vasıta, yukarıda işaret ettiğimiz gibi ağır faizlerle borç vermekti. Bu ağır faizler, borçları ödenemez hale getiriyor, onlar da borçluların mallarını ve topraklarını ele geçiriyorlardı. Bu işde hattâ borçluların zevcelerini ve çocuklarını bile rehin alacak kadar ileri giderlerdi. Servet, onları sefahate, zinâ ve fuhşa sürüklemişti. Bu hususta kendi şeriatlarına uymayı akıllarına bile getirmez olmuşlardı. Bilhassa zenginler, her türlü günahı zevkleri uğrunda işlerlerdi.

Hattâ Resûlüllah (S.S.), bir gün kendilerine Hz. Mûsâ (A.S.) şeriatının zinâ işleyenler için nasıl bir ceza tayin ettiğini sormuş ve şu cevabı almıştı:

— Bizim şeriatımıza göre zinânın cezası recim (taşlanarak öldürülme) dir. Ancak, zengin ve nüfuzlu başkanlarımız da bu günahı işlediklerinden, recim onlar hakkında tatbik olunamıyor, sadece fakir günahkârlara uygulanıyordu. Biz, bu ikiliği gidermek için recim cezasını kaldırdık ve yerine dayak cezasını koyduk!

Bundan da Yahudilerin sıkıştıkça dinlerine ait esasları ne kadar kolaylıkla değiştirebildikleri anlaşılmaktadır.

İslâm, Medine'de yerleşip yayıldığı zaman Yahudiler bunun kendi nüfuzlarını zamanla kıracağını ve bilhassa halkı keyiflerince sömürmelerine engel olacağını anlamışlardı. Nitekim, bir müddet sonra, İslâm kuvvetlendikçe Yahudi hâkimiyetinin sarsıldığı görüldü. Üstelik Müslümanlık, Yahudiliğin yavaş da olsa putperestler arasında vâki yayılmasına da son vermişti. Savaş ganimetleri ile durumları düzelmeğe başlayan ensâr ise aynı nisbette Yahudilerin mali tahakkümünden de kurtulmağa başlamışlardı.

Resûlüllah (S.S.), Medine'ye göçtükten sonra Yahudilerle anlaşarak onların vicdan hürriyetine, can ve mal güvenliğine riayet etmeyi kabul etmişse de, bu anlaşma Yahudilere de İslâm aleyhine çalışmama ve İslâm düşmanlarıyla işbirliğinde bulunmama mükellefiyetini yüklemiş bulunuyordu.

Üstelik Resûlüllah (S.S.), bir Peygamber olduğu için bütün ahlâksızlıkları kötülemekle görevliydi. Ayrıca Yahudilerin ahlâksızlıklarını ve hatâlarını açığa vuran bir çok âyet de inmiş bulunuyordu. Meselâ:

— Onlar, yalanı dinler ve kötü yoldan kazanılanı yerler.

— Onların bir çoğunu günah ve isyânda birbirleriyle yarışır halde görürsünüz.

— Onlar, yasak edilen faizi alır ve herkesin malını haksız olarak yerlerdi.

Âyetleri bunlardandır.

İşte, bütün bu sebebler dolayısıyla Yahudiler İslâma büyük bir kin ve düşmanlık beslemekteydiler. Bu yüzden Müslümanlar aleyhine gizli tertiblerde bulunurlar, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize ezâ ederlerdi.

Cenab-ı Hak:

— Sizden evvel kitap verilenler ile müşriklerden çok ezâ göreceksiniz. Eğer katlanır ve sakınırsanız, bu işlerdeki azimden dolayıdır, diyerek buna sabredilmesini emir buyurmuştu.

Bu yüzden ilk zamanlarda onlara her türlü tahammül ve müsamahayı göstermekteydi. Yahudilere karşı nazik davranır, onların da kitap ehli olduğunu düşünerek dinî ve sosyal müesseselerine dokunmazdı. Bir Yahudi cenazesi gördükçe ayağa kalkarak saygı gösterirdi.

Yahudiler Müslümanlara rasladıkça size ölüm dam - Sâme aleykims - diye selâm verirlerdi

HALBUKİ, Yahudiler böyle değillerdi. Müslümanlara rastladıkça «Size selâm olsun» mânasına olan Selâmün aleyküm yerine «Size ölüm olsun» mânasına gelen Sâme aleyküm derlerdi. Bir defasında Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz, onların böyle söylediklerini duyarak:

— Ölüm size musallat olsun, diye bağırmış, lâkin Resûlüllah kendisini teskin ederek böyle karşılıklarda bulunmamasını söylemiş, onlar böyle söyleyince kendisinin sadece «Size de olsun» mânasına gelen ve Aleyküm demekle yetindiğini, onun da böyle yapmasını tenbih etmişti.

Bir keresinde Yahudinin biri Hz. Mûsâ'yı medh ederek onun Peygamber Efendimizden üstün olduğunu iddia ettiği için bir Müslüman kendisiyle kavga etmiş, Yahudi bu yüzden şikâyette bulununca Resûlüllah (S.S.), o Müslümanı paylamıştı.

Çünkü, Kur'an-ı Kerim'in o sırada inen âyetleri kitab ehline karşı yumuşak davranmayı emrediyordu. Bunlar arasında «Kitab ehlinin yedikleri sizin için de helâldir» ve «Ey İsrail oğulları, Benim size verdiğim ni'metleri ve sizi bütün insanlara üstün kılmış olduğumu hatırlayınız» gibi âyetler vardı. Sonra:

— De ki: Ey kitab ehli, geliniz, Aramızda an-

laşmazlığa düşemiyeceğimiz bir kelime üzerinde birleşelim. Allah'dan başkasına ibadet etmiyelim. O'na hiç bir şeyi ortak koşmıyalım. Allah'dan ayrı olarak birbirimizi Rab tanımayalım. Eğer yüz çevirecek olurlarsa de ki: Şâhid olunuz, biz Müslümanlarız.

Cenab-ı Hakkın bu âyetle bildirdiği temel inançla, Yahudilerin inançları arasında hiç bir ayrılık yoktu. Yahudilerin İslâma düşmanlıkları ve onun aleyhine çalışmaları ise, bir inanç değil, yukarıda izah ettiğimiz sebepler dolayısıyla bir çıkar meselesiydi.

Bu yüzden, müşrikleri Müslümanlara tercih ederler ve onlara kendi dinleri olan putperestliğin Müslümanlıktan daha doğru olduğunu söylerlerdi. Islâmın itibarını kırmak için de ellerinden geleni yaparlardı. Meselâ, bazıları Müslüman olur ve hemen ertesi gün eski dinlerine dönerlerdi. Bundan gayeleri, zihinleri bulandırmaktı.

Yahudiler Medine'de İslâmın Hazrec ve Evs kabilelerine dayandığını bildiklerinden bunların arasını yine açmağa muvaffak olurlarsa Müslümanlığın çökeceğini hesaplamışlardı. İslâm sayesinde bu iki kabile arasında ortadan kalkmış olan rekabet ve anlaşmazlıkların kolaylıkla canlandırılabileceğine inanıyorlardı. Hattâ bir gün Hazrec'lilerle Evsliler bir arada otururlarken onların arasına sokulmuşlar, Buas savaşının bahsini açarak acı hâtıraları canlandırmışlar, iki tarafı nerede ise biribirine düşecek hale getirmişlerdi. Olayı duyan Resûlüllah (S.S.), hemen gelip yetişerek iki tarafı yatıştırdı. Bunun üzerine:

— Ey îmân edenler. Siz kitap ehlinin bir kısmına itaat edecek olursanız onlar sizi îmânınızdan sonra küfre iterler, âyeti gelmiş, ensâr bunun üzerine uyanmış ve bir daha böyle bir hatâya düşmeyerek İslâm birlik ve beraberliğini olanca kuvvetleriyle korumuşlardı.

Evvelce de söylemiş olduğumuz gibi, Medine'de bir de münafıklar, yâni görünüşte İslâm olup bunu gönülden kabul etmemiş olanlar vardı. Başları ise Selûl oğlu Übeyye oğlu Abdullah'dı. Kendisi, Yahudilerin dostu ve İslâmın amansız düşmanıydı. Yahudiler, onun sayesinde münafıkları kendi taraflarına çekmekte güçlüğe uğramamışlardı. Diğer taraftan Mekke müşrikleri Yahudilere bir mektup göndererek kale ve istihkâm sahibi olduklarını, Resûlüllah (S.S.) Efendimize kolaylıkla mukavemet edebileceklerini ileri sürüp onları Müslümanlarla savaşa teşvik etmişler, hattâ böyle yapmazlarsa kendileri Müslümanlara üstün geldikleri zaman onları da tepeliyecekleri tehdidinde bulunmuşlardı.

Zamanla Medine'de Yahudilerin Müslümanlara karşı tutumu, Resûlüllah (S.S.) ın her ân hayatını tehdid edecek kadar tehlikeli hale gelmiş bulunuyordu. Hattâ ashâbdan Berâ oğlu Hz. Talha (R.A.) ölüm döşeğinde, eğer gece vakti ölecek ve gömülecek olursa Peygamber Efendimize haber verilmemesini vasiyet etmişti. Çünkü onun gece vakti bir Yahudi saldırısına uğramasından korkuyordu.

İşte, bütün bu olaylar, Müslümanların Yahudiler aleyhine harekete geçmesine sebep olmuştu. İlk önce, daha evvel nakletmiş olduğumuz gibi, Kaynuka kabilesi ahdi bozmuş, bunun üzerine Hicretin ikinci yılında Medine'den sürülüp çıkarılmışlardı. Ondan sonra, İslâm aleyhinde büyük faaliyet gösteren Eşref oğlu Kâab ve Ebû Râfi, tertiplenen komando hareketleriyle giderilmişlerdi.

Nazir oğullarının âkibeti

KUREYŞ'İN İslâm aleyhinde ittifak teklifi Yehudileri büsbütün şımartmış bulunuyordu. Teklifi doğrudan doğruya almış olan Nazir oğulları kabilesi, Resûlüllah (S.S.) Efendimize müracaat ederek kendisinden otuz adamıyla gelip dini meseleleri hahamlarla münakaşa etmesini istediler. Bunun sonunda hahamlar İslâmın doğru bir din olduğunu kabul ve tasdik ederlerse, hepsi Müslümanlığa geçeceklerdi. Lâkin, Resûlüllah (S.S.) onların savaş hazırlıkları yaptığını haber aldığı için bu tekliflerini reddederek evvelâ Müslümanlarla yeni bir andlaşma yapmalarını istedi. Yahudiler de bunu reddettiler.

Peygamber Efendimiz bunun üzerine Kureyza oğullarına başvurup eski andlaşmayı yenilemelerini teklif etti. Onlar bunu kabul edip isteneni yaptılar. Lâkin, Nazir oğulları tutumlarında ısrar ettiler. Sonunda Peygamber Efendimizin üç arkadaşı ile gelerek üç hahamla münakaşa etmesini, eğer hahamları iknâ ederse hepsinin Müslüman olacaklarını bildirdiler. Resûlüllah (S.S.) bunu kabul ederek yola çıktıysa da, onların kendisine bir suikast düzenlediklerini haber alıp geri döndü.

Nazir oğullarının İslâma bu kadar açık cephe almalarının sebepleri vardı. Evvelâ, zaptedilmez saydıkları kalelerine güvenmekteydiler. Sonra Übey ye oğlu Abdullah kendilerine Kureyza oğullarının yardımını da sağlayacağını vaad etmiş, ayrıca kendisi iki bin askerle yardımda bulunacağını söylemişti.

Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerîm'inde buyuruyor ki:

— Kitap ehlinden kâfir olanların arkadaşlarına: Yurdlarınızdan çıkarılırsanız, şüphesiz biz de sizinle beraber çıkarız. Aleyhinizde bir kimseye itaat etmeyiz. Sizinle dövüşürlerse, biz de size yardım ederiz.. diyen münafıkları görüyor musun?

Nazir oğullarının diyet meselesi dolayısiyle son suikast teşebbüsü ise bardağı taşıran bir damla oldu.

Mesleme oğlu, Evs kabilesindendi. İslâmdan evvel Evs'liler Nazir oğullarıyla ahitliydiler. Kendisi yanlarına gidip Resûlüllah (S.S.) ın son emrini tebliğ edince:

— Bize bu haberi bir Evs'li getirmemeliydi, dedilerse de, kendisinden şu cevabı aldılar:

— Artık kalbler değişmiştir. Çünkü İslâm, putperestlik devrine ait ahidleri ortadan kaldırmış bulunuyor. Biz, Müslüman olduk ve böylece Cahiliye devrine ait her şeyden kurtulduk. Günahlar, kötü âdetler ve ahidler buna dahildir. Şimdi sadece Müslüman olduktan sonra olan ahidleri tutarız.

Yahudiler:

— Ya, demek öyle... dediler. Peki, ne yapalım. Biz de eşyalarımızı develerimize yükler ve gideriz.

Lâkin, Übeyye oğlu bunu duyunca kendilerine:

— Sakın yerinizden kımıldamayınız. Burada benim bir işaretime bakan iki bin kişi var. Muhammed sizinle savaşa kalkışırsa biz de onlara hücum ederiz. Hem Kureyza'lıların da size yardım edeceklerini unutmayınız, diye gizlice haber gönderdi.

Nazîr oğulları, bu teminatı alınca Peygamber Efendimiz Hazretlerine, yurdlarını bırakıp gitmeyeceklerini Ahtab oğlu Cüdey vasıtasıyla bildirdiler ve:

— Ne istersen yap! dediler

Miskem oğlu Sellâm ise, Nazîr oğullarının başkanı Ahtab oğlu Hüyey'i ziyaret ederek kendisine şunları söyledi:

— Beni, daha evvel de dinlemiyerek ahdinize güvenip sizinle görüşmeğe gelen Muhammed'e suikast hazırlamağa kalkıştınız. İşte bu iş, başınıza bu yüzden geldi. Ey Hüyey, gel bu sefer olsun beni dinle ve Muhammed'in söylediğini kabul et. Sonra, daha kötüsünü kabul etmeğe mecbur kalırsın. Bizim şimdi kendi milletimizden üstünlüğümüz sadece servetimiz dolayısiyledir. Onu kaybedersek ne hale geleceğimizi düşün. Bugün, her şeyimizi alıp gitmemize müsaade olunuyor. Yarın böyle olmayabilir.

— Ya ne olabilir?

— Olacağı şu ki, servetiniz ve çoluk çocuğunuz ganimet olarak elinizden alınır ve yiğitleriniz de öldürülür.

Lâkin, Hüyey, buna aldırış etmedi.

Resûlüllah (S.S.) ise, Yahudilerin yurdlarını terketmiyeceklerine dair olan kararlarını öğrenince hayret ederek tekbir getirdi. Ashab da bunu tekrarladılar. Çünkü, böyle bir durum, savaş ilânı demekti.

Hicretin dördüncü yılı Rebiulevvel ayı idi. (Ağustos 625). Resûlüllah (S.S.), ordusunu topladı ve bayrağı Hz. Ali (K.V.) ye verdi ve kendi yerine Ümmi Mektûm oğlunu vekil bırakarak ordunun başında bulunduğu halde Medine'den hareket etti.

Ahtab oğlu Cüdey ise, Resûlüllah (S.S.) Efendimize yurdlarından çıkmayacaklarını bildirdikten sonra yardım istemek üzere Übeyye oğlu Abdullah'ın yanına vardı. Bu sırada Abdullah, kendisine tâbi olanlar arasında oturmaktaydı. O zaman Peygamber Efendimiz tarafından birisinin Müslümanları yüksek sesle savaşa çağırdığını duydular. Abdullah'ın oğlu Hz. Abdullah (R.A.), hemen silâhını kaptı ve koştu. Übeyye oğlu yüzünü ekşiterek:

— Bunun Muhammed'e yardıma koşmasından bıkıp usandım, dedi.

Cüdey, dönüşte bütün bunları Hüyey'e anlattıysa da o:

— Bu, sadece Muhammed'in bir hiylesidir, karşılığını verdi.

Bu sırada Kureyza oğullarının başkanı Kâab:

— Ben yaşadıkça Kureyza oğullarından hiç kimse Müslümanlarla olan ahdi bozmıyacaktır, diye ilân etti.

Böylece, Nazîr oğulları tamamen yalnız kalmış oluyorlardı. Çünkü, bütün atıp tutmalarına ve kışkırtmalarına rağmen münafıklar başı Übeyye oğlu da yardım teşebbüsüne bile cesaret edememişti.

İslâm ordusu, Nazîr oğullarını kalelerinde muhasara etti. Kendilerini bir müddet ok ve taşla müdafaa ettikten sonra kimsenin yardıma gelmediğini görerek on beş gün sonra aman dilediler ve bir elçi gönderip şu şartları ileri sürdüler:

1 — Yurdlarından çıkıp gideceklerdi.

2 — Her aile silâh hariç, bir deve yükü mal götürecekti.

3 — Kimse öldürülmeyecek veya esir edilmeyecekti.

Resûlüllah (S.S.) ın esasen maksadı onları Medine civarından uzaklaştırmaktı. Bu yüzden haklarında merhametli davranıp bu şartları kabul etti. Bunun üzerine altı yüz deve mal yüklediler ve def, kaval, ney gibi çalgılarını çalarak, cariyeleri de şarkılar söyledikleri halde yola düzülüp bir kısmı Hayber'e, bir kısmı Sûriye tarafına gittiler. İçlerinden Vehb oğlu Ebû Saad ve Ümey oğlu Yâmin İslâmı kabul ettiklerinden mallarına dokunulmadı. Nazîr oğullarının götüremedikleri ise, Müslümanlara kaldı.

DİN'de zorlama yoktur.

EVVELCE anlatmış olduğumuz gibi, Hicretenberi ensâr, muhacirlerin geçimini üzerlerine almışlar ve neleri varsa kendileriyle paylaşmışlardı. Resûlüllah (S.S.), onların bu yükünü hafifletmek için:

— Eğer arzu ederseniz bu ganimetleri hepinizin arasında eskisi gbli eşit olarak böleyim. Ama, isterseniz mallarınız sizde kalmak üzere bunları muhacir kardeşlerinize taksim edeyim, dedi.

Ensâr, hemen kendilerine en uygun olan cevabı verdiler:

— Ey Resûlüllah. Sen bu ganimeti onlar arasında paylaştır. Sonra da bizim mallarımızdan istediğin kadarını yine onlara ver.

Bu, İslâmın ilk gününden beri Allah yolunda ve Peygamber uğrunda onların durmadan katlan-

dıkları fedakârlıkların yeni bir örneğiydi. Bunun üzerine Hz. Ebû Bekir (R.A.) ayağa kalkarak bütün muhacirler adına kendilerine teşekkür etti. Böylece mallar ve topraklar muhacirler arasında paylaşıldı. Yalnız yine onların isteği üzerine ensârdan pek fakir olan Hz. Ebû Dücâne (R.A.) ile Huneyf oğlu Hz. Seh (R.A.) e pay verildi.

Yahudiler giderken Medine Arablarının Yahudiliğe girmiş çocuklarını götürmek istemişler, ensâr ise buna itiraz etmişlerdi. Bunun üzerine «Dinde zorlama yoktur» âyeti indi. Böylece ne kalmak ve ne de gitmek hususunda bunlar zorlanmadılar. Arzularıyla gittiler.

Yahudilerden Ebû Hukayk oğlu Sellâm, Rebî oğlu Kinâne ve Ahtab oğlu Huyey, Hayber'e gidenler arasındaydılar. Oraya vardıkları zaman büyük aygı ile karşılandılar ve Hayber Yahudileri kendilerine itaatlerini arzettiler.

Affân oğlu Hz. Osman (R.A.) ın oğlu Hz. Abdullah (R.A.) bu yılın Cemaziyelevvel ayında altı yaşında bulunduğu halde vefat etti. Cenaze namazını Resûlüllah (S.S.) kıldırdı. Lâhidine ise babası yerleştirdi. Yine bu yılın Şâban ayının başında Hz. Ali (K.V.) nin bir oğlu daha oldu ve adı Hüseyin konuldu.

Cenab-ı İmam Hasan (R.A.), Hicretin üçüncü yılının Ramazan ayının on beşinde doğduğuna göre, Cenab-ı İmam Hüseyin (R.A.) ile aralarında on buçuk ay var demektir.

Nazir oğulları gittikten kısa bir müddet sonra Nacid'de yaşamakta olan Gatafan kabilesinin Sa'leb oğulları boyunun İslâm aleyhine savaş hazırlığında bulunduğu haber alındı. Böyle zamanlarda Resûlüllah (S.S.), derhal harekete geçmek ve fitneyi büyümeden bastırmak âdetindeydi. Bu sefer de öyle yaparak yerine Medine'de Hz. Osman (R.A.) ı bırakıp İslâm gazileriyle yola koyuldu ve Nah mevkiindeki Zatürrikaa dağı civarına kadar geldi. Düşman, burada idi. Lâkin, İslâm ordusunu görünce korkarak çatışmadan dağ tarafına doğru çekildi. Arada oldukça mesafe bulunduğundan Öğle namazı düşman karşısında kılındı. Bu hali gören müşrikler, Müslümanlara namaz sırasında hücum etmediklerine pişman oldular ve saldırıya geçmek için İkindi namazı vaktini beklemeğe karar verdiler.

Bunun üzerine Havf, yâni korku namazını bildiren âyetler indi:

— Yolculuk ettiğiniz sırada, kâfirlerin size bir fenalıkta bulunmalarından korkarsanız namazı kısaltmanızda size bir sorumluluk yoktur. Çünkü kâfirler, size apaçık düşmandırlar. Ey Muhammed, sen içlerinde olup da namazlarını kıldırdığın zaman bir kısmı seninle birlikte namaza dursunlar ve silâhlarını da alsınlar. Secdeye vardıklarında onlar arkanıza geçsinler. Kılmayan öbür kısım gelsin, seninle beraber kılsın. Tedbirli olsunlar. Silâhlarını alsınlar. Kâfirler size amansız bir baskın vermek için silâh ve eşyanızdan gafil bulunmanızı isterler. Yağmurdan zarar görecekseniz veya hasta olursanız, silâhlarınızı bırakmanıza engel yoktur. Fakat, dikkatli olun. Şüphesiz Allah kâfirlere ağır bir azâb hazırlamıştır.

İşte, bundan sonra ilk Havf namazı kılındı. Asker, ikiye bölündü. Bir kısmı Resûlüllah (S.S.) ın imamlığı ile iki rekât kıldı. Öbürleri ortalığa göz kulak oldular. Sonra, onlar da Resûlüllah (S.S.) Efendimize uyarak iki rekât kıldılar. Bu sefer öbürleri nöbet bekledi. Düşman da bu hali gördüğü için saldırmağa cesaret edemedi.

İşte bundan sonra gerek savaşlarda ve gerekse sel baskını, zelzele, yangın nev'inden korku ve tehlike zamanlarında Havf namazı kılınagelmiştir.

Bir sefer sırasında da Resûlüllah (S.S.) ın şiddetli yağmur yüzünden hırkası ıslandığı için kurutmak maksadiyle bir ağaca asmış ve kendisi de altında oturmuştu. Kılıcı ise, kucağında bulunuyordu. Durumu gören Muharib kabilesi başkanı Hâris oğlu Du'sür bundan faydalanmayı düşünüp sezdirmeden İslâm ordusuna sokuldu ve Peygamber Efendimizin yanına kadar giderek:

— Ey Muhammed, müsaade edersen kılıcına bakabilir miyim? diye sordu ve ondan:

— Al, bak... cevabını alınca kılıcı kucağından çekip kınından sıyırdı ve savurdu. Sonra:

— Ey Muhammed, benden korkmuyor musun? dedi. Bak, kılıç elimde... Sen ise silâhsızsın!

Resûlüllah (S.S.):

— Korkmuyorum, diye cevap verdi.

— Nasıl korkmazsın?.. Şimdi seni benim elimden kim kurtarabilir?

Peygamber Efendimiz, gayet sakin bir sesle:

— Allah! dedi.

Bu tek bir kelimenin kudret ve haşmeti karşısında Hâris oğlu titremeğe başladı. Bunun neticesinde de elleri gevşeyerek kılıç yere düştü.

O zaman, kılıcı Resûlüllah (S.S.) eline aldı ve:

— Ya şimdi seni benim elimden kim kurtaracak? diye sordu.

Hâris oğlu Dus'ür, gözlerinden yaşlar boşandığı halde diz çöktü:

— Ey Resûlüllah, beni senin merhametin ve affın kurtaracaktır.. diyerek Şahadet kelimesini getirip İslâma girdi. Bunun üzerine Peygamber Efendimizin iltifatına mazhar oldu. Sonra dönüp kabilesinin yanına gitti.

Kendisine sordular:

— Ey Hâris oğlu, nasıl Muhammed'i öldürebildin mi? Bu işi başaramamışa benzersin.

Hz. Du'sür (R.A.):

— Evet, ama, ondan çok daha mühim bir şey yaptım.

— Ne yaptın?

— İslâma girdim. Hamdolsun, artık Müslümanım.

Öbürleri hayret içinde kaldılar. O ise, devam etti:

— Şimdi de, başkanınız olarak sizden aynı şeyi isteyeceğim. Eğer Müslüman olursanız, aranızda kalır ve yine başkanınız olurum. Yok, bunu kabul etmezseniz sizi terkeder giderim. Ancak, bana itimad ediyorsanız şuna inanınız ki hepiniz için tek kurtuluş ve her türlü saadet yolu, İslâmdır.

Muharib kabilesinin kendi başkanlarına pek büyük saygı ve bağlılıkları vardı. Aynı zamanda Allah'ın da hidâyeti erişmiş olduğundan toptan İslâma geçtiler.

Kâfirin üç oku da Müslüman'a tesir etmemişti.

YİNE seferlerin birinde müşrikler, Müslümanlarla çarpışmadan çekilmiş, lâkin bunun neticesinde, Müslümanların eline ganimet olarak mal ve esir geçmemişti. Dönüşte mola verildi ve emniyet tedbirleri alındı. Ordugâh kurulan yer, bir boğazdı. Bunun başına biri muhacirlerden, biri ensârdan olmak üzere iki nöbetçi konulmuştu. Muhacirlerden olan nöbetçi gecenin ilk yarısında, ensârdan olan da, ikinci yarısında nöbet tutmayı kararlaştırmışlardı. Karısı esir düşen bir müşrik ise, karşılığında mutlaka bir Müslümanı şehid etmeğe yemin etmiş bulunuyordu. Bu maksatla, o civara kadar sokulmuştu. Nöbetçilerden muhacirlerden olanı uykuya dalmış, ensârdan olanı ise namaza durmuştu. Müşrik yavaş yavaş sokuldu ve namaza duranı bir okla uzaktan vurdu. Öbürü ise, oku vücudundan çıkarıp namaza devam etti. Müşrik yeniden bir ok atarak ona sapladı. Ensârlı nöbetçi bunu da vücudundan çıkardı ve namazına devam etti. Yediği üçüncü oku da böyle yaptıktan sonra secdeye vardı. Muhacir kardeşi, ancak bu sırada uyanarak fırladı. Lâkin müşrik savuşmuştu. Yaralının ise vücudundan kanlar akıyordu. Öbürü:

— Sen yaralanmışsın... dedi.

— Evet, kâfirin üç okunu yedim.

— Peki, bana neden haber vermedin?

— Namazda okuduğum için sûreyi yarıda bırakmak istemedim. Ancak, oklar devam edince dükûa ve secdeye varıp seni uyandırmağa mecbur kaldım. Vallahi eğer Resûlûllahın verdiği vazife üzerimde bulunmasaydı o sûreyi yarıda bırakmaktansa ölmeyi tercih ederdim.

Uhud gazasını anlatırken Ebû Süfyan'ın:

— Gelecek yıl Bedir'de buluşalım dediğini ve Hz. Ömer (R.A.) in buna:

— İnşallah! cevabını verdiğini söylemiştik. Bunun için Uhud'dan itibaren bir yıl geçince Resûlûllah (S.S.), savaş hazırlıklarına girişti. Bu sırada Medine halkından olup henüz İslâmla aydınlanmamış bulunan Mes'ûd oğlu Muaym Kâ'be'yi ziyaret için Mekke'ye geldi. Ebû Süfyan onu görünce:

— Yesrib'den mi geliyorsun? diye sordu.

Mes'ûd oğlu:

— Evet, dedi.

— Niçin geldin?

— Kâ'be ziyareti için...

— Peki, Muhammed ne ile meşgul?

— Ben şehirden ayrıldığım zaman sizlerle savaş hazırlığı görüyordu.

— Evet, öyle bir sözleşmemiz vardı. Lâkin, bu yıl kurak ve kıtlık belimizi büktü. Develerimiz yiyecek bulamadıkları için süt vermez oldular. Bu sefer, bizim için çok elverişsiz. Sen, geri dön ve Muhammed'e kendisinin karşı koyamıyacağı derecede kalabalık bir ordu hazırladığımızı söyle. Böylece korkar ve seferden vazgeçer. Eğer bunu başarabilirsen seni memnun ederim.

Muaym:

— Peki, ne vereceksin? diye sordu.

Pazarlıkta anlaştılar. Bu sefer:

— Bunu vereceğine kefil isterim, dedi.

Ebû Süfyan:

— Amr oğlu Ebû Yezid Süheyl kefildir, diye teminat verdi.

Muaym durumu gidip sordu. Ebû Yezid Süheyl kefil olmayı kabul etti. O da bunun üzerine süratle geri döndü. Medine'ye vardığı zaman İslâm ordusunun hazırlanmış olduğunu gördü ve hemen gizlice propagandaya başladı. Her rastladığına:

— Mekke'den geliyorum. Kureyş, şimdiye kadar görmediğim derecede kuvvetli bir ordu hazırlamış... Bir çok kabileler Kureyş'e yardıma gelmişler. Süvarisi, zırhlı askeri sayısız. Onlarla karşılaşacak olanların hepsinin öleceği muhakkaktır, demeğe başladı.

Tabii, bu sözler her tarafta yayılıp zihinlerde bir tereddüd hasıl oldu. Lâkin, Resûlûllah (S.S.), hemen duruma müdahale ederek:

— Böyle lâflara inanmayınız. Bunlar, sizi ürkütmek için ortaya atılmıştır. Kureyş böyle büyük bir ordu hazırlamış olsaydı, evvelâ bunu gizlemeğe ve bizi baskın şeklinde yakalamağa çalışırdı. Sonra bu duyulsa, evvelâ ben duyardım. Çünkü her yerde yiğit habercilerimiz var. Bunlardan öğrendiğimiz ise, kıtlık yüzünden Kureyş'in yerinden kıpırdayamaz halde bulunduğudur.

Bundan sonra Medine'de Revâha oğlu Hz. Abdullah (R.A.) vekil bırakılarak beş yüz kişilik ordu ile yola çıkıldı. Bayrağı, bu sefer de Hz. Ali (K.V.) taşımaktaydı. Zilkaade ayının ilk günlerinde (Nisan 626) Resûl-ü Ekrem (S.S.), İslâm gazileriyle birlikte Bedir mevkiine vardı.

Ebû Süfyan ise, aldığı haberlerden Muaym'ın hiç bir şey becerememiş olduğunu anlamıştı. Çaresiz Kureyş ordusuyla Mekke'den hareket etti. Lâkin, Merruzzehran mevkiinde orduyu durdurdu. Buna sebep, İslâm ordusuyla karşılaşmaktan korkmasıydı. Çünkü Müslümanların nasıl savaştığını ve üstün kuvvetleri bile nasıl yendiklerini görmüştü. Uhud savaşını ise, aslında kaybetmişken bir tesa-

düf, bir ihmal yüzünden kazanmış olduklarını biliyordu. Ama, bu sefer hiç bir zafer ümidi yoktu. Bir mağlûbiyet ise, bütün itibarının kırılmasına, üstelik Kureyş'in bütün kabileler üzerindeki nüfuzunun büyük ölçüde sarsılmasına yol açabilirdi.

Bütün bunları düşünerek nihayet yanındakilere şunları söyledi:

— Ey Kureyş, bilirsiniz ki sefer dalma bolluk yıllarının işidir. Bu sene ise kurak ve kıtlık bizi harab etti. Mekke'den hiç çıkmamalı idik. Bu halimizle savaş, bize felâket getirecektir. Beni dinlerseniz, geri dönelim. Siz dönmezseniz, ben dönüyorum.

Öbürlerini de esasen bu işe istekli olmadıklarından hepsi birden geriye döndüler.

İslâm ordusu, düşmanı Bedir'de on gün bekledi. Her yıl burada panayır kurulurdu. Bedir'e varışlarının bu panayıra rastlayacağını hesaplayan Müslümanlar, yanlarına bir çok mal almışlardı. Bunları satarak yüzde yüz kârla Medine'ye döndüler. Savaştan kaçınan Kureyş'in ise itibarına ağır bir leke sürülmüştü.

Hicretin dördüncü yılında Resûlüllah (S.S.) Efendimiz, dul ve kırk dört yaşında bulunan Hz. Ümmi Seleme (R.A.) Validemizle evlenmiştir. Onun ilk zevci Abdülesed oğlu Hz. Abdullah (R.A.), amcazadesi ve aynı zamanda Resulüllah (S.S.) Efendimizin süt kardeşiydi. Vaktiyle karı-koca birlikte Müslüman olmuşlar ve Habeşistan'a da beraber hicret etmişlerdi. Hz. Abdullah (R.A.), çok yiğit bir İslâm gazisiydi. Bedir ve Uhud savaşlarına katılarak kahramanca döğüşmüş, Uhud'dan Medine'ye yaralı olarak dönmüş ve bir müddet sonra bunun tesiriyle Şahadet derecesine ulaşmıştı. Resûl-ü Ekrem (S.S.) onun cenaze namazında dokuz tekbir getirmiş, herkes yanıldığını sanmışsa da namazdan sonra:

— O, bin tekbire değerdi, demiştir.

Vefatıyla Hz. Ümmi Seleme (R.A.) Validemiz, ortada kaldığı ve bakacak kimsesi de bulunmadığı için Peygamber Efendimiz kendisini zevceleri arasına almıştır.

HİCRETİN BEŞİNCİ YILI

BU YILIN birinci ayında, yâni Muharreminde, Kureyş'in tarafını tutan Enmâr ve Sûlebe kabilelerinin Medine'ye saldırmaya hazırlandıkları haber alındı. Resûlüllah (S.S.) hemen dört yüz kişi ile Medine'den hareket edip ayın onunda Zâtürrikâd mevkiine kadar ilerledi. Oraya vardığı sırada bu iki kabilenin civar dağlara kaçtıklarını haber alarak Medine'ye döndü. Lâkin bu sefer, daha büyük kuvvetlerin Devmetül Cendel'de toplandıkları duyuldu. Resûlüllah (S.S.) Efendimiz, bu sefer bin kişilik bir ordu ile ve Medine'de Urfuta oğlu Hz. Siba (R.A.) yı vekil bırakarak sefere çıktı. Cendel, Medine'den on beş gün mesafede bulunuyordu ve Şam'a beş günlük yoldaydı. Müşrikler, burada toplanmak suretiyle Şam ticaret yolunu Müslümanlara kapatmışlardı.

İslâm ordusu Rebiülevvel ayında (Temmuz 626) buraya vardı. Lâkin hem müşrik topluluğu, hem de burada oturan halk, İslâm ordusunun gelişini duyarak kaçıp gitmişlerdi. Hattâ, acelelerinden hayvanlarını terketmiş bulunuyorlardı. Bir tek kişi ele geçti, o da İslâmı kabul ederek hem dünyasını, hem âhiretini kurtardı.

Bu iki olay, İslâm ordusunun her tarafta ne kadar korku yaratmış olduğunu gösteren iki misaldir.

Resûlüllah (S.S.), ihtiyaten her tarafa adamlar gönderip bütün civarı araştırdıysa da, kimselere rastgelinmediğinden Medine'ye dönüş emri verdi.

Bundan sonra Müreysî ve Mustalık diye anılan sefere çıkılmıştır.

Daha evvel de söylemiş olduğumuz gibi, Kureyş'liler Hz. İbrahim (A.S.) in neslinden olmakla iftihar ederler ve bu yüzden kendilerini bütün öbür Arab kabilelerinden üstün görürlerdi. Meselâ, Hac mevsiminde harem hududu dışında bulunduğu için Arafat'a çıkmazlar, bu hudud içinde bulunan Müzdelife'de kalırlardı. Böylece, Kureyş'li olmak dolayısiyle kendilerini haccın erkânından olan Arafat'a çıkmaktan muaf tutarlardı.

Onların buna benzer bir çok imtiyazları daha vardı ve öbür kabileler onların bu imtiyazlarını tanırlardı. Ancak, Kureyş isterse onlardan birisini bu gibi imtiyazlardan faydalandırırdı. Bunun için o kabilenin kendisine bir müddet istediği gibi tâbi olması, var zamanlarında yardım ve hizmette bulunması, sonra ittifak akdetmesi lâzımdı. Nihayet, o kabile ile kız alıp vermek suretiyle akrabalık kurarlar, sonunda da imtiyazlardan faydalandırırlardı.

Meselâ, Hubâe kabilesi böyle idi. Bunun boylarından Yahudi Mustalık oğulları Kureyş'in kışkırtmasıyla bir akında bulunarak Medine'ye dokuz konaklık yerdeki Müreysî mevkiine kadar gelmişti. Niyeti ise, Medine'ye tecavüzde bulunmaktı. Resûlüllah (S.S.), durumu öğrenince Husayb oğlu Hz. Zeyd (R.A.) i gönderdi. Onun getirdiği haberler, Mustalık oğullarının başkanı Dırar oğlu Hâris'in, hakikaten saldırı hazırlığı yaptığını ve bu maksatla başka kabilelerden de savaşçılar topladığını teyid etti.

İslâm yiğitleri, her zaman gazaya hazır bulunurlardı. Bunun için Resûlüllah (S.S.) ın bir haberi üzerine bir anda bin kişi hazırlandı. Lâkin, aralarında münafıklar da vardı. İslâm ordusu Şâban ayının ikisinde (Ocak 626) Medine'den hareket etti. Bu sefer zevcelerinden Hz. Âyşe (R.A.) ve Hz. Ümmi Seleme (R.A.) Validelerimizi de beraberine almıştı. Ancak, orduda hiç bir zaman bu seferde olduğu kadar çok münafık bulunmamıştı. Mustalık oğulları ve onlara yardıma gelenler ise, İslâm ordusunun ilerlediğini haber alınca, dağılıp gittiler.

Hattâ kendilerini burada toplayan Dırar oğlu Hâris, ilk kaçanlar arasında bulunuyordu. Lâkin, İslâm ordusu seri bir manevra ile Müreysî mevkiine ulaştı.

İbni Saad'ın rivayetine göre, İslâm ordusu oraya vardığı zaman Mustalık'lar tamamen kaçmış bulunuyordu. Buna karşılık yerli halk, İslâm ordusuna tecavüze kalkıştığı için onlarla orada bir savaş geçmiştir. Lâkin büyük hadis imamlarından ikisi, yani Buhari ile Muslim, İslâm ordusunun Mustalık oğullarını da sıkıştırmış olduğunu naklederler. Neticede İslâm kılıçları kınlarından sıyrılmış ve parlak bir zafer kazanılmıştır. Alınan esir miktarı 600 den fazla idi ve Dırar oğlu Hâris'in kızı Cevriye de bunlar arasında bulunuyordu. Bu da, yalnız Müreysî halkı ile değil, Mustalık oğullarıyla da çarpışılmış olduğuna alâmettir. Ayrıca, iki bin deve ve beş bin keçi ele geçirilmişti.

Hz. Cevriye (R.A.), daha evvel İslâmı kabul etmiş bulunuyordu. Esirlerin paylaşılması sırasında ise, Kays oğlu Hz. Sâbit (R.A.) in payına düşmüştü. O da, kendisine belli bir miktar tayin etti. Ancak, Hz. Cevriye (R.A.) nin yanında bu kadar para yoktu. Bunun üzerine Resûlüllah (S.S.) Efendimize başvurdu ve:

— Ey Resûlüllah, dedi. Ben Müslüman bir kadınım, ancak düşman ordusunda ele geçtiğim için esir sayıldım. Üstelik kabilemin başkanı Dırar oğlu Hâris'in kızıyım. Payına düşmüş olduğum Kays oğlu Sâbit ile fidyem hususunda anlaşmaya vardıksa da, yanımda bu kadar para yok! Bana yardım etmeni rica ediyor ve bana güveniyorum.

Ele geçen esirlerin hensi kitap ehlinden olup, Resûlüllah (S.S.), onları müşriklerle bir tutmazdı. Ayrıca bir kabile reisinin kızı ve üstelik Müslüman olduğu halde, Hz. Cevriye (R.A.) nin esir düşmüş bulunmasından pek müteessir oldu. Bunun için:

— Ey Cevriye, diye cevap verdi. Sana bundan daha hayırlı bir şey teklif etsem kabul eder misin?

— Ne olduğunu bilirsem elbette ederim.

— Ben, sana o parayı vereyim. Sen de bana var.

Hz. Cevriye (R.A.), bunu tereddütsüz kabul edince Kays oğlu çağırılarak mesele kendisine anlatıldı. O da razı olup parasını aldı. Hz. Cevriye (R. A.) Validemiz, böylece hürriyetine kavuşunca Resûl-ü Ekrem (S.S.) ile evlendi. Bu olay duyulur duyulmaz bütün Müslümanlar:

— Resûlüllahın akrabaları nasıl esir olabilir? diyerek kendi paylarına düşen öbür esirlerin hürriyetlerini iade ederek kendilerini serbest bıraktılar. Peygamber Efendimizin de arzusu esasen kitap ehli olan bu esirlerin hürriyetlerine kavuşmasıydı. Hz. Cevriye (R.A.) ise, hem buna sebep olmuş, hem de Resûlüllah (S.S.) ın zevceliği şerefine erişmiş bulunuyordu.

Bir kadın için ne büyük bahtiyarlık.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz bu münasebetle demiştir ki:

— O gün yüzlerce aile esaretten kurtuldu ve bunu Cevriye'ye borçlu oldu.

İbni Saad ise, bu olayı başka şekilde rivayet eder.

Onun rivayetine göre, Dırar oğlu Hâris, kızının esir düştüğünü haber alınca, Resûlüllah (S.S.) Efendimize:

— Ben, bir kabile başkanıyım. Bunun için mevkiim, kızımın bir cariye olmasına müsaid değildir. Fidyesini ödemeğe hazırım, diye haber gönderdi.

Peygamber Efendimiz ise:

— Bu hususta kızımın şahsen karar vermesi lâzımdır, cevabını verdi.

Hâris, bunun üzerine müsaade alıp bizzat geldi ve fidyesini ödeyip hürriyetini kazandırdıktan sonra kızına:

— Muhammed istediğin kararı vermekte seni serbest bırakıyor. Her halde beni mahcup edecek bir karar vermezsin, dedi.

Hz. Cevriye (R.A.) Validemiz ise, Resûlüllah (S. S.) ın yanında kalacağını ve onun zevcesi olacağını söyledi.

Münafıklar faaliyetlerini artırmaya başlamışlardı

EVVELCE, bu sefere her zamankinden fazla münafıkın katılmış olduğunu söylemiştik. Nitekim, başkanları Übeyye oğlu Abdullah da onlarla birlikte idi. Maksadı ise, her ne olursa olsun bir hâdise yaratmaktı. Bunun için mütemadiyen fırsat kollamaktaydı.

Bir ara, muhacirlerden biri ile ensârdan biri, kuyudan su alma nobeti meselesinde anlaşamamışlardı. Anlaşmazlık büyüyünce ensârdan olan kimse:

— Ey ensâr..

Öbürü de:

— Ey muhacirler!.. diye seslendiler.

İki tarafın maksadı, arkadaşlarını bu işde hakem yapmak, anlaşmazlık meselesinde onların reyine başvurmaktı. Nitekim, iki tarafın gelmesiyle mesele hallolundu ve muhacirlerden olanın haklı olduğu anlaşıldı.

Lâkin Übeyye oğlu bunu fırsat sayarak, ensâra yaklaşıp:

— İşte, bütün bunların sorumlusu sizlersiniz. Muhacirleri himaye ile sonunda başınıza belâ ettiniz. Şimdi de yardımınızla geçindikleri halde bizi küçük görüyorlar ve zorla tahakküm sevdasına kapılıyorlar. Ama, siz eğer isterseniz hâlâ onları terk edebilirsiniz. Onlara yardımı kesseniz, Medine'den çıkıp gitmek zorunda kalırlar. Hele bir şehrimize varalım, elbette aziz olan zelil olanı oradan çıkarır, dedi.

Bu sözler, ensârı hayret ve dehşet içinde bıraktı. Daha evvel geçen misallerle onların muhacirlere ne kadar bağlı olduklarını görmüştük. Bunun üzerine her ne olursa olsun münafıklara hiç bir vesile ile bir daha fırsat vermemeğe ahid ve kendileri haklı bile olsa, bir anlaşmazlık çıkarsa, haklarından muhacirler lehine vazgeçmeğe karar verdiler.

Übeyye oğlu Abdullah'ın bu sözlerini duyanlar, hemen gidip durumu Resûlüllah (S.S.) Efendimize haber verdiler. Kendisi, buna çok üzüldü. Mecliste hazır bulunan Hz. Ömer (R.A.) ise, hiddetle yerinden doğrulup:

— Ey Resûlüllah... Bana izin ver de gidip şu münafıklar başının kafasını keseyim... dedi.

Resûlüllah, buna müsaade etmedi:

— Ey Ömer, bunu yapmıyacaksın. Çünkü doğru bir hareket olmaz. Benim için her yerde Muhammed arkadaşlarını öldürüyor denmesini ister misin?

Bununla beraber, Übeyye oğlu Abdullah'ın idam edileceği haberi ortalığa yayıldı. O zaman onun oğlu Abdullah oğlu Hz. Abdullah (R.A.), Resûlüllah (S.S.) ın huzuruna vardı. Kendisi, tam mânasiyle hâlis ve gayretli bir Müslümandı:

— Ey Resûlüllah, dedi. Herkes benim babama ne kadar itaatli ve ne aşırı derecede saygılı olduğumu bilir. Ama, eğer siz emredersenîz onun kafasını ben kendi elimle uçururum.

Resûlüllah (S.S.), onun bu sözlerinden hem duygulandı, hem üzüldü:

— Ey Abdullah, Allah şâhiddir ki babanı öldürtmeyi asla düşünmüyorum. Ona iyilik etmekten başka bir niyetim yok.

Tam bu sırada Übeyye oğlu Abdullah da, Resûlüllah (S.S.) ın huzuruna çıkageldi ve:

— Benim ensârı muhacirler aleyhine kışkırtan bazı sözler söylediğimi haber vermişler. Ben, asla böyle bir şey söylemedim, dedi.

Resûlüllah (S.S.) kısaca:

— Bize öyle haber verdiler, karşılığını verdi.

— Haber veren kimdir?

— Erkam oğlu Zeyd-

Olayın yatışmasını, yeni gerginliklerin doğmamasını ve Peygamber Efendimizin üzülmemesini isleyen ensârdan bazıları:

— Erkam oğlu Zeyd, her halde yanlış anlamış, dediler.

Resûlüllah (S.S.), bunun üzerine derhal Medine'ye hareket emri verdi. Bunun üzerine kendisine son derece bağlı olanlardan ve ensârdan Hudeyr oğlu Hz. Üseyd (R.A.) yaklaşıp:

— Ey Resûlüllah, neden âdetin olmayan bir vakitte ve uygun olmayan bir saatte böyle hareket emri verdin? diye sordu.

Resûlüllah (S.S.) şu karşılığı verdi:

— Ey Üseyd, arkadaşlarımızın ne dediğini duymadın mı?

— Kim bu arkadaşımız?

— Übeyye oğlu Abdullah...

— Ne demiş ey Resûlüllah?

— Elbette aziz olan zelil olanı şehirden çıkartacaktır, demiş.

Hz. Üseyd (R.A.):

— Doğru söylemiş... Vallahi aziz olan sensin ve zelil olan odur. İstediğin zaman da onu şehirden çıkartabilirsin!.. dedi.

Sonra, ilâve etti:

— Ey Resûlüllah. Sana tavsiyede bulunmak haddimiz değildir. Ama, bana soracak olursan ona karşı daha yumuşak davran derdim. Çünkü Cenab-ı Hak seni Medine'ye getirdiği zaman Übeyye oğlu tac giymek üzereydi. O, senin kendi hükümdarlığını elinden aldığı sanıyor...

Peygamber Efendimiz, buna cevap vermedi. Kendisi esasen meseleyi biliyordu ve bütün yaptıklarına rağmen ona karşı hiç bir zaman sert de davranmış değildi. Bu arada en çok üzülenlerden birisi de Erkam oğlu Hz. Zeyd (R.A.) idi. Kendisi doğruyu söylemiş olduğu halde yanlış bir şey söylemiş mevkiine düşmüş ve onu müdafaa eden de çıkmamıştı.

Yolda Münafıkıyyûn Sûresi'nin inişi münafıkların itibarını bir anda sarstı

KAFİLE, bir gün ve bir gece durmadan yol aldı. Ertesi günü güneş ortalığı iyice ısıttıktan sonra kısa bir mola verilip yine yola devam edildi. Nah suyuna vardıkları zaman herkesi ürküten şiddetli bir fırtına çıktı. Resûlüllah (S.S.) ise:

— Korkmayın, dedi. Bu sadece bir büyük kâfirin ölümüne alâmettir, dedi.

Hakikaten de Medine'ye dönüldükten sonra İslâmın büyük düşmanlarından ve Kaynuka oğullarından Zeyd oğlu Rıfaa'nın ölmüş olduğu ve ölümünün de tam o zamana rastladığı haber alındı.

Bu sırada geçen mühim bir olay da, Medine'ye varılmadan evvel Münafıkıyûn, yân Münafıklar sûresinin inişidir.

Cenab-ı Hak, bu sûrede şöyle buyurmaktadır:

— Ey Muhammed. Münafıklar yanına geldikleri zaman «Şüphesiz senin Allahın Peygamberi olduğuna şahadet ederiz» derler. Allah, senin kendisinin Peygamberi olduğunu da, onların münafıklar olduğunu da bilir. Onlar, yeminlerini kalkan edinerek herkesi Allah yolundan alakoyarlar. İşledikleri şeyler gerçekten kötüdür. Bu, önce inanıp sonra inkâr etmiş olmalarındandır. Bu yüzden kalbleri mühürlenmiştir. Artık bir şey anlamazlar. Onlara baktığın zaman görünüşlerine şaşarsın ve söylediklerini dinlersin. Ama onlar, kof tahtalar gibidirler. Her

yükselen sesi kendi aleyhlerine sayarlar. Onlar, düşmandır. Onlardan sakın. Allah canlarını alsın, nasıl da kolayca doğru yoldan ayrılırlar. Kendilerine «Gelin de Allahın Peygamberi sizin için mağfiret dilesin, denildiği zaman başlarını çevirirler. Büyüklük taslayıp yüz çevirdiklerini görürsün. Onlar için mağfiret dilesen de dilemesen de hepsi bir. Allah, onları affetmiyecektir. Doğrusu Allah fâsıkları doğru yola iletmez. Onlar, Allahın Peygamberinin yanında bulunanlar için «Bir şey vermeyin ki dağılıp gitsinler» diyen kimselerdir. Halbuki, göklerin ve yerin hazineleri Allahındır. Ama, münafıklar bunu anlamazlar. «Eğer Medine'ye dönersek aziz olanlar zelil olanları vallahi oradan çıkaracaklardır» diyorlardı. Halbuki aziz olanlar Allahın Peygamberiyle ona inananlardır. Lâkin, münafıklar bunu anlamazlar.

İşte, bu âyetlerin inmesi hakikati olduğu gibi ortaya koymuş bulunuyordu. Böylece Übeyye oğlu Abdullah ve diğer bütün münafıklar fena bir duruma düşerek mahcup oldular. Çünkü, gerçek onların aleyhine idi ve bu suretle de meydana çıkmış oluyordu. Tabii, bu gerçek Cenab-ı Hak tarafından bildirilmiş olduğu için ondan kimse şüphe edemezdi.

Resûlûllah (S.S.) ise, bu olay üzerine parmağı ile Erkam oğlu Hz. Zeyd (R.A.) in kulağına dokunarak:

— İşte bu kimse, kulağıyla duyup Allaha vefakâr oldu. dedi.

Bu son hâdise münafıklar başı Übeyye oğlunun bütün itibarını kırdı. Bu yüzden artık sözlerine kimse aldırış etmez oldu. Bundan sonra Müslümanlar aleyhine bir şey söyleyecek olsa evvelce kendisini çok sayan kabilesi halkı, yâni Hazrec'liler, hemen çıkışarak kendisini susturur oldular. Bu çıkışmalar bazan pek sert şekilde yapılmaktaydı. Öyle ki, Übeyye oğlu hakikaten zelil oldu. Lâkırdı söylemek istediği Müslümanlar, çok zaman ona arkalarını dönüp gider veya başlarını çevirerek başkasıyla konuşmağa başlarlardı. Bütün bunlar, vaktiyle büyük itibar sahibi olmuş bulunan Übeyye oğlu için ağır hakaretlerdi. Ancak, çaresiz hepsine katlanmaktaydı. Çünkü, yapacak başka bir şey yoktu.

Durum, bu hali alınca Resûlûllah (S.S.) bir gün:

— Ey Ömer, dedi. Eğer sen Übeyye oğlunu öldürmeğe kalkıştığın zaman buna müsaade etmiş olsaydım, kendisi mazlûm mevkiine düşer, Hazrec'lilerin hamiyet damarları kabarır ve belki de tatsız olaylar geçerdi. Şimdi, onu öldürmemi hâlâ tavsiye eder miydin?

Hz. Ömer (R.A.):

— O zaman da, şimdi de meğer ölüm onun için sadece bir lûtuf imiş... Resûlûllahın düşüncelerinin benim düşüncelerimden daha hayırlı ve bereketli olduğunu bir daha anladım, cevabını verdi.

Bu sefer sırasında Medine'ye dönülürken meydana gelmiş olan mühim bir olay da meşhur İfk, yâni iftira hâdisesidir.

Bu çok ağır ve çirkin suç, yine münafıklar tarafından ve Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz aleyhine işlenmeğe cür'et edilmiştir. Anılması bile mü'minlerin kalbini sızlatan bu iftiranın gayesi, her zaman olduğu gibi, sadece Müslümanların arasını açmak, birlik ve beraberliklerini zedelemekti. Lâkin bu yüz kızartıcı tertip, gayesine ulaşamamıştır.

Resûlûllah (S.S.), bir sefere giderken zevceleri Validelerimiz arasında kur'a çeker ve rastlayanları yanına alırdı. Mustalık seferine giderken de bu suretle yanına Hz. Ayşe (R.A.) ve H. Ümmi Seleme (R.A.) Valideleriniz almıştı. Kadınlar o sırada develerin üzerine konulan Mahfelerde seyahat ederlerdi. Bunlar, üç tarafı kumaş veya deri ile kaplı, bir tarafı açılır kapanır perdeli dört köşe küçük bir oda gibiydiler. Bunun içinde oturmak veya uzanıp istirahat etmek mümkündü. Savaştan sonra Müreysi'den hareket emri verildiği zaman, Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz, kendisine hazırlanan mahfeye bindi. Böylece, yola çıkıldı. Nihayet, Medine'ye yakın bir yerde mola verildi ve dahfe de indirildi. Arab kadınları o devirde çoğunlukla gayet zayıflar. Hattâ, bunu muhafaza etmek için gayet az yerlerdi. Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz de böyle idi. Üstelik o sırada pek gençti. Bu yüzden de mahfeyi indirenlere ve yükleyenlere hiç bir zahmet vermezdi. Mahfe indirildikten sonra bir ihtiyacı dolayısiyle bunun içinden çıkıp uzaklaştı ve biraz sonra geri döndü. Mahfeyi yükleyip indirenler, onun dönüşünü gördüler. Lâkin kendisi elini boynuna götürünce vaktiyle Resûlûllah (S.S.) tarafından hediye edilmiş olan gerdanlığı düşürmüş olduğunu fark etti. Hemen mahfeden çıkarak geri döndü ve gerdanlığı aramağa başladı. Nihayet bularak sevindi.

Ancak, kendisi gerdanlığı ararken göç emri verilmiş ve mahfeyi indirip binenler onu içinde sanarak deveye yüklemişlerdi. Demin söylemiş olduğumuz gibi, Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz, gayet hafif olduğundan mahfenin boş olduğunu farketmemişlerdi. Aynı zamanda, kafile hareket etti. Gece vakti ve ortalık da karanlık olduğundan biraz sonra tamamen gözden kayboldu.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz ise, gerdanlığı bulmanın sevinci içinde geri dönünce, ayrılmış olduğu yerde kimseyi bulamıyarak başına gelenleri anladı. Gece vakti, orta yerde tek başına kalakalmıştı. Evvelâ, şaşırdı, ne yapacağını bilemedi. Ortalık tamamen tenha ve ıssızdı. Sonunda, bulunduğu yerde oturup beklemeğe karar verdi. Çünkü, ergeç mahfede mevcut olmadığını anlayacaklarını ve kendisini aramağa çıkacaklarını umuyordu. Bunun üzerine bulunduğu yerde örtüsüne bürünerek beklemeğe başladı.

Muattal oğlu Hz. Safvân (R.A.) ise, bu sırada, bazı işleri için ordunun gerisinde kalmıştı. Kafilenin gittiği istikamette ilerlerken birdenbire Hz. Ayşe (R.A.) Validemizi farketti. Bunun üzerine durup

bakti ve vakit sabaha karşı olup ortalık yavaş yavaş aydınlanmağa başladığından kendisini tanıdı. Bu esnada henüz kadınların örtünmelerini emreden âyetler inmemiş olduğu için Hz. Ayşe (R.A.) Validemizin yüzü açık bulunuyordu. Hz. Safvân (R. A.) onu tanıyınca şaşıp kalarak:

— Allah seni esirgesin... Burada ne arıyorsun? Neden kafileden ayrılıp geride kaldın? dedi.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz, kendisine olanları kısaca anlattı. Hz. Safvân (R.A.) hemen devesini çökturüp kendisi biraz uzaklaşarak:

— Allah seni her şeyden korusun. Haydi bin!, dedi

Sonra kendisi yaya olduğu halde deveyi yedeyerek sür'atle ilerledi. Orduya ulaştıkları zaman artık güneş tamamen doğmuş bulunuyordu. Kafile, mola için konmuş durumdaydı. Muattal oğlu deveyi ordunun içinden geçirerek Resûl-ü Ekrem (S.S.) in yanına götürdü.

Biraz evvel ise Hz. Ayşe (R.A.)nin mahfesinde bulunmadığını öğrenmiş olan Peygamber Efendimiz ise telâş etmiş ve aratmağa başlamıştı. Hz. Safvân (R.A.), bu şekilde çıkıp gelince pek memnun oldu

Şimdi münâfıklar Peygamber (S.S) efendimizi üzmek için yeni bir fırsata kavuşmuşlardı

İŞTE, olay aslında bu kadar basit ve üzerinde durulmağa değmezken, münafıklar bundan pek çirkin bir şekilde faydalanmağa kalkıştılar. Bu işin başında ise, her kötülük başında olduğu gibi, Übeyye oğlu bulunuyordu. İftirayı yayma görevini ise Peygamber Efendimizin zevcelerinden Hz. Zeyneb (R.A.) Validemizin kız kardeşi Hamne üzerine almıştı. Çünkü, Resûlûllah (S.S.) ın en sevgili ve onun nezdinde en itibarlı zevcesi olan Hz. Ayşe (R.A.) Validemizin bu suretle gözden düşmesini ve onun yerini kendi kız kardeşinin almasını arzu etmekteydi.

Hz. Ebû Bekir (R.A.) in akrabasından Mustah da bu işe âlet olanlar arasında bulunmuş, hattâ İslâm dinini kasideleriyle övmekle tanınmış Hz. Hassân (R.A.) da bir ara bu rivayete aldanıp ileri geri konuşmuştur.

Pek aziz olan iffetine bu şekilde dil uzatıldığından hiç haberi olmayan Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz ise Medine'ye döndükten sonra şiddetle hastalanarak yatağa düştü. Bu, belki de kafileden ayrı düştüğü zaman çölün gece serinliğinden pek nahif olan vücudunun müteessir oluşundan doğmuştu. Ateşler içinde çoğu zaman dalgın yatıyordu. Babası ve annesi olayı duymuşlar, lâkin kendisine bahsetmemişlerdi. Onu, hasta halinde üzmek istemiyorlardı. Buna rağmen, kendisini çok üzen bir olay vardı. Muhterem zevci, diğer hastalıkları zamanlarında onunla çok ilgilenir, aşırı şefkat gösterir, mütemadiyen yoklar ve hatırını sorarken, bu sefer aynı iltifatları göstermemişti. Hattâ, ziyaretine geldikçe kendisine doğrudan doğruya hitap etmiyerek:

— Şu kadın nasıl? diye soruyordu.

Çünkü olayı duymuş, bu hâl kendisini çok sarsmıştı. O, zevcesinin iffetinden mutlak şekilde emindi. Canının sıkıldığı nokta böyle bir dedikodunun çıkması ve Hz. Ayşe (R.A.) Validemizin tedbirsizlikle buna zemin hazırlamasıydı. Ama, olayı öğrendikten sonra zevcesi, bu hususta da kendisini suçsuz saymıştır. Çünkü böyle bir şeyin olacağını, münafıkların bu derece alçakça tertiplere başvurmaya kalkışacaklarını ve kendilerine bazı yardımcılar da bulacaklarını asla düşünemezdi.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemize, evine kadar gelip annesi bakmaktaydı. Resûlûllah (S.S.) ın kendisine karşı değişen davranışından müteessir olarak nihayet:

— Ey Resûlûllah. Müsaade ederseniz iyileşinceye kadar annemin evinde kalayım. Hastalık müddetimi orada geçireyim, dedi.

Resûlûllah kısaca:

— Öyle olsun! diye buna izin verince kalkıp annesinin evine gitti. Hastalığı ise yirmi gün sürdü ve sonunda iyileşti.

Bu devirde, Arab evlerinde ayak yolları, kokusu rahatsızlık vermesin diye, evin dışında ve uzağında bulunurdu. Arab kadınları ise, yukarıda söylemiş olduğumuz gibi, narinliklerini ve zarifliklerini korumak için gayet az yemek yerler ve bundan dolayı günde ancak bir kere ayak yolu ihtiyacını duyarlardı Hayâ ve hicâb duyguları da galip olduğundan bu iş için de daima gece vakitlerini seçerler, böylece gidip gelirken kimse tarafından görülmezlerdi.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz de bir gece annesinin evinden bu maksatla çıktı. Yalnız gidemediği için de yanına Mistah'ın annesini almıştı. Mistah'ın annesinin annesi, Hz. Ebû Bekir (R.A.) in teyzesi oluyordu. Mistah'ın annesi, yolda giderken eteği ayağına dolaşarak düşecek gibi olunca gayri ihtiyari:

— Mistah'ın başından belâ ayrılmasın, dedi.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz, bu sözlerden büyük bir hayrete kapılarak:

— Allah, seni başkasının yardımına muhtaç etmesin... Lâkin, çok kötü bir söz söyledin. Hiç muhacirlerden olan, üstelik Bedir gazasına katılmış bulunan biri için böyle söylemek doğru mu dedi.

Öbürü, durarak onu süzdü:

— Ey Ebû Bekir'in kızı... Sen, kötü haberi duymamışa benzersin.

— Hangi kötü haberi

— Aleyhinde söz söyletmediğin ve hattâ övdüğün bu kimsenin senin hakkında neler söylemiş olduğunu galiba bilmiyorsun

— Bilmiyorum... Hem, ne söylemiş olabilir

Mistah'ın annesi bunun üzerine bütün olayı ve Muattal oğlu Hz. Safvân (R.A.) ile ordu mola yerine yalnız döndükleri için hakkında çıkarılan çirkin

ve iğrenç iftirayı teferrüatiyle anlattı. Bunları münafıkların uydurduğunu da söyleyerek kimler vasıtasiyle yaymış olduklarını haber verdi.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz, duydukları karşısında dehşet içinde kalarak haykırdı:

— Bütün bunlar söylendi ha?..

— Evet, söylendi.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemizin dünya başına yıkılmış gibi olmuştu. İffetine sürülmek istenen bu leke, onu can evinden vurmuş, kadınlık gurur ve haysiyetini kırmış, aklını âdeta başından almıştı. Hemen koşa koşa evine döndü ve yüksek sesle kahırlarcasına ağlamağa başladı.

Bu, dayanılır şey değildi. Görülmemiş bir alçaklıktı. En rezil ve şeni bir iftira idi. Üstelik Hz. Safvân'ın erkeklik kudretinden tamamen mahrum bulunduğu ve hattâ bu yüzden hiç evlenmemiş ve kadınlarla alış verişi olmamış olduğu bütün Medine'de herkes tarafından bilinen bir gerçekti. Hz. Ayşe (R.A.), bu ağır teessür ânında ilkönce kendisini teselliye çalışan annesine çattı:

— Demek ki siz, bu çirkin şeylerin söylendiğini ve halk arasında yayıldığını bildiğiniz halde bana bir şey söylemediniz?.. Bunu neden yaptınız? Bu işi benden nasıl gizlediniz?.

Annesi saçlarını okşayarak:

— Benim sevgili kızım, dedi. Buna asla bu derece ehemmiyet verme. Senin gibi güzel, senin kadar zevci tarafından sevilen ve üstelik ortakları bulunan kadınlar arasında vallahi böyle iftiralara uğramamış olan yoktur.

Ancak, o, hiç bir şeyle teselli bulamıyor, hıçkırıkları kesilmiyor, olay aklına geldikçe aklı başından gidiyordu. Her namuslu kadın gibi, lekesiz iffetine atılan bu çamura tahammül etmesi imkânsızdı. Bir de Resûlüllah (S.S.) Efendimizin kendisine karşı soğuk davrandığını hatırlayıp onun da bu iftiranın tesiri altında kalmış olduğunu sezmek dayanılır gibi değildi.

Dedikodular bir çığ gibi büyüyordu

YUKARIDA söylemiş olduğumuz gibi, Peygamber Efendimiz, zevcesinin iffetinden en küçük bir şüpheye kapılmış değildi. Çünkü, onu yakından tanır, ne yüksek ve asil ruhlu, ne temiz ahlâklı olduğunu ve kendisine nasıl candan bağlı bulunduğunu herkesten iyi bilir, Hz. Ayşe (R.A.) Validemizin meziyetlerini takdir ederdi. Hattâ bir gün kendisine:

— Ey Resûlüllah, dünyada en çok kimi seversin? diye sordukları zaman, hiç tereddüd etmeden:

— Ayşe'yi!. demişti.

Onu rahatsız eden, dedikodunun çıkarılmış ve bunun her yere yayılmış olmasıydı. Bundan dolayı üzgündü. Nihayet, Müslümanları toplayarak kendilerine şu şekilde hitap etti:

— Ailem dolayısiyle bana cefâ verecek sözler söyleyenlerin bu yaptıkları nedir? Neden bu hususta hakikatle alâkası olmayan şeyler söylüyorlar? Halbuki ben onda, iyilik ve hayırdan başka bir şey görmedim. Üstelik adını bu işe karıştırdıkları kimse hakkında da iyilik ve hayırdan başka bir şey duymadım.

Ancak, Übeyye oğlu ile ona tâbi münafıklar, attıkları okun hedefini bulduğunu, yani Resûlüllah (S.S.) Efendimizle muhterem zevcelerinin bundan yaralandığını bu vesile ile anlamış bulundukları için dedikoduların arkasını kesmek şöyle dursun, onlara büsbütün hız verdiler.

— Yukarıda bu hayâsızca yalanları yayanlardan birisinin de Hz. Zeyneb (R.A.) Validemizin kız kardesi Hamne olduğunu söylemiştik. Halbuki Hz. Zeyneb (R.A.) Validemiz bunu duyunca, şiddetle isyan edip iftirayı reddetmiş ve:

— Ben Ayşe'de iyilik ve hayırdan başka bir şey görmedim, demişti.

Diğer taraftan, gençliği ve güzelliği ile Peygamber Efendimizin zevceleri Valideleriniz arasında Hz. Ayşe (R.A.) Validemize rekabet edebilecek bir o vardı. Buna rağmn bu olayda yüksek ahlâkını oraya koyarak onu bütün gücüyle savunmuş, rekabet ve kıskançlık gibi duygulara kapılarak hak ve hakikatten bir an ayrılmamıştı.

Bu yüzden bütün mü'minler kendisini her zaman hayırla anacaklardır.

Allah ondan razı olsun.

Diğer taraftan dedikodular münafıkların gayretiyle bir çığ gibi büyümekte, onlar da olayın unutulup kapanmaması için bütün gayretlerini harcamaktaydılar. Bu hal, Peygamber Efendimiz kadar bütün hakiki Müslümanları üzmekteydi. Nitekim, kendisi onlara hitapta bulunduğu zaman ensârdan ve Evs kabilesinin Abdüleşhel boyundan Hudeyr oğlu Hz. Üseyd (R.A.) ayağa kalkıp şunları söylemişti:

— Ey Resûlüllah. Eğer bu yalanları uyduranlar Evs'den iseler, vallahi biz onların haklarından geliriz. Eğer Hazrec'lilerden iseler bize emir ver, kafalarını keselim. Çünkü bunu hak etmişlerdir.

İslâm uğrunda katlandığı büyük fedakârlıklar herkesçe bilinen Hazrec'lilerin başkanı Übâde oğlu Hz. Saad (R.A.) orada hazır bulunuyordu. Kabilesini töhmet altında bırakan bu sözlerden son derece müteessir olarak ayağa fırladı:

— Ey Üseyd... Vallahi yalan söylüyorsun. Çünkü, onların başlarını kesemezsin. Böyle konuşmana sebeb, onların Hazrec'li olduğunu sanmandır. Yoksa Evs'li olduklarını bilsen sesini çıkarmazdın.

Lâkin, Hz. Üseyd (R.A.), ondan aşağı kalmadı.

— Yalan söyleyen sensin ey Saad!.. Eğer bu iftirayı yapanlar Evs'den olsalardı, onların kafasını seve seve keserdik. Nitekim, eğer Hazrec'li iseler onların kafasını kesebiliriz. Buna, kimse engel olamaz. Münafıkları koruyup durma.

Bunun üzerine birbirlerinin üzerine yürüdüler. Böylece, münafıkların istediği olmuş, Müslümanlar

biribirlerine düşmüşlerdi. Nerede ise, iki kardeş kabile arasında bir kavga kopacaktı. Lâkin, Resûlüllah (S.S.) derhal müdahalede bulunarak bunu önledi:

— Ey Evs ve ey Hazrec... Kabile gayretleri Cahiliye devrinde kalmadı mı? İslâm sizi kardeş haline getirmedi mi? Aslında suçlu kim olursa olsun, kabilesi ne bahis konusudur, ve ne de bundan sorumludur. Yoksa, İslâmın yardımcıları ve fedaileri Cahiliye âdetlerine mi dönmek istiyorlar? Ama, şunu düşününüz ki, düşmanlarımız esasen size bunu yaptırmak sevdasındadırlar. Böyle tuzaklara düşmeyin ve İslâm kardeşliğine sımsıkı yapışın.

İki taraf da mahcup olarak af diledi ve kalabalık dağılıp gitti.

Herkes gittikten sonra Resûlüllah (S.S.), haber gonderip Zeyd oğlu Hz. Üsâme (R.A.) ile Hz. Ali (K.V.) yi çağırdı. Ikisinin de dirayetine çok itimadı vardı. Meseleyi onlara teferrüatiyle anlatarak bu durum karşısında düşüncelerini sordu.

Evvelâ Hz. Üsâme (R.A.), söz aldı ve Hz. Ayşe (R.A.) Validemizi, meziyet ve faziletlerini sayarak uzun uzun övdü. Sonunda ise:

— Ey Resûlüllah, dedi. O, senin ailendir ve biz senin ailen hakkında hayırdan başka bir şey bilmiyoruz. Bu sözlerin hepsi yalan ve iftiradır. Bunları aldırmamak lâzım.

Hz. Ali (K.V.) de bütün bu söylentilerin âdi ve iğrenç dedikodular olduğunu ve münafıklar tarafından bilhassa çıkarılmış bulunduğunu tekrarladı. Ancak, dedikoduların bir türlü dinmemesi karşısında Resûlüllah (S.S.) ın son derece üzüldüğünü düşünerek bu işin bir boşama ile sona ermesinin her şeyi halledeceğini ileri sürdü ve:

— Ey Resûlüllah, dedi. Kadın çok... Pekâlâ onun yerini tutacak bir başkasını bulabilirsin. Ancak ben, bir kere de cariyesini sorguya çekmeni doğru bulurum.

Resûlüllah (S.S.), bu vazifeyi ona verdi. Hz. Ali (K.V.) bunun üzerine cariyeyi sorguya çekti ve hattâ bir hayli sıkıştırdı. Lâkin, aldığı cevap, şundan ibaret kaldı:

— Vallahi bugüne kadar onda hayırdan başka bir şey görmedim. Yalnız, bazan ekmek için yoğurduğum hamuru ona emanet ederdim. O ise, uyuyakalır ve bu sırada keçimiz gelip bunu yerdi.

Resûlüllah (S.S.), bununla da yetinmedi. Hz. Ayşe (R.A.) Validemizi son bir tecrübeye tâbi tutmayı düşünerek yanına vardı. Böylece, karakterinin sağlamlığını ortaya koymak istemekteydi. Şimdi, ileri sürülmüş bir iftira vardı. Onun ise, kendisini müdafaa edecek maddi delili mevcut değildi. Bu işin içinden tevbe ederek affa uğrayıp çıkabilirdi. Resûlüllah (S.S.) güç durumda bulunduğu halde, tevecsinin bunu yapıp yapmıyacağını öğrenmek istiyordu.

Bunun için kendisine:

— Ey Ayşe, dedi. Herhalde herkesin senin hakkında söylemekte olduğu şeyleri duymuş bulunuyorsun. Allah'dan sakın. Eğer bir günah işledinse, tevbe et. Allah, kullarının tevbesini kabul edicidir.

İşte bu sözler Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz üzerinde, Resûlüllah (S.S.) Efendimizin umduğu tesiri derhal gösterdi. Genç kadın, bir anda ağlamayı bıraktı ve orada bulunan annesiyle babasının cevap vermelerini bekledi. Onlar ise, susuyorlardı. Bunun üzerine kendilerine:

— Resûlüllaha cevap vermiyecek misiniz? diye sordu.

Onlar:

— Biz, ne cevap vereceğimizi bilmiyoruz, dediler.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz, onların bu cevaplarından ne kadar büyük üzüntü içinde bulunduklarını o zaman anlıyarak yeniden ağlamağa başladı. Aynı zamanda kesin ve azimli bir tavırla:

— Vallahi tevbe etmiyeceğim, dedi. Çünkü tevbe etmek, bu çirkin dedikoduları kabul etmek demektir. O zaman da siz tabii bunlara inanacaksınız. Cenab-ı Hak, benim tamamen masum olduğumu biliyor. Yârabbi, sen bana sabır ihsan eyle... Buna karşı ne yapayım? Ben sadece Hz. Yusûf'un babası gibi:

— Gam ve hüznümden ancak Cenab-ı Hakka şikâyet ediyorum. Size bir şikâyetim yok, dedi.

Resûlüllah (S.S.) onun bu cevabından son derece memnun kalmıştı. Kendisinde bu sırada vahiy gelme zamanındaki alâmetler görülmeğe başladı. Elbisesini başına örtüp yattı. Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz, hemen başının altına bir yastık koydu. Ama, bu sırada kendi masumiyetini belirtecek bazı âyetlerin ineceği akıl ve hayaline bile gelmiyordu. Buna rağmen, günlü, masumiyetin ve haklılığın rahatlığı içindeydi. Sadece annesiyle babasının çektikleri endişe ve ıztırap onu çok üzmekteydi.

NUR sûresi inmiş, münafıklar yalancılıkla itham edilerek Hz. Ayş (R.A validemizin masumiyeti Allah tarafından belirtilmişti

NİHAYET, Resûlüllah (S.S.) tabii haline döndü. Kendisine vahiy geldiği zamanlar olduğu gibi alnı boncuk boncuk terlemiş bulunuyordu. Bunları yavaşça silerek:

— Ey Ayşe, dedi. Cenab-ı Hak senin masum ve günahsız olduğunu bildiren âyetler indirdi.

Hz. Ayşe (R.A.), soğukkanlılıkla sadece:

— Beni temize çıkaran ve onları bâtıran Cenab-ı Hakka hamdolsun! karşılığını verdi.

Resûlüllah (S.S.) Efendimize ise, bu konuda Nûr sûresinin şu âyetleri inmiş bulunuyordu:

— Yalan yere iftirada bulunanlar, sizin içinizde bir tâifedir. Siz, bu iftirayı hakkınızda fena bir şey sanmayın. Belki de hakkınızda hayırlıdır. Onların herbiri işlediği günahın cezasını çeker. İçle-

rinde sözün büyüğünü üstüne alan büyük azaba uğrayacaktır. Bu iftirayı duydukları zaman mü'min erkek ve mü'min kadınlar kendi aileleri hakkında iyi zanda bulunarak «Bu apaçık bir iftiradır» demeliydiler. Onların (münafıkların) bu sözleri için dört şâhid getirmeleri lâzımdı. Madem ki şâhid getirmediler, Allah nazarında yalancıdırlar. Allah'ın dünya ve âhirette hakkınızda inayet ve merhameti olmasaydı, o kötü sözü yaydığınız için büyük azâba uğrardınız. Onu, dilinize dolamıştınız. Bilmediğiniz şeyleri ağzınıza alıyordunuz. Onu, önemsiz bir şey sanıyordunuz. Halbuki Allah katında önemi büyüktü. Onu duyduğunuz zaman «Bu konuda konuşmamız yakışık almaz. Hâşâ, büyük iftiradır» demeniz gerekmez miydi?

Bu âyetlerin inişi ve kızlarının masum olduğunun Cenab-ı Hak tarafından bildirilişi karşısında Hz. Ebû Bekir (R.A.) ile zevcesi pek büyük bir sevince kapıldılar. Bütün üzüntüleri bir anda dağıldı. Çünkü, artık mesele sona erecek ve iftiracılar dillerini tutmak zorunda kalacaklardı. Böyle yapmazlarsa, Kur'an-ı Kerim'e, yani Allahın bildirmiş olduğuna karşı gelirler ve halkın da Hakkın da indinde kâfir olurlardı.

Bunun üzerine anneşi, Hz. Ayşe (R.A.) Validemize:

— Haydi, artık kalk ve zevcinin evine git! dedi.

Lâkin o, hak ettiği nazı yaptı:

— Hayır gitmem ve yalnız beni temize çıkarmış olan Cenab-ı Hakka şükrederim.

Ancak, tabiidir ki bu naz, kısa sürdü. Çünkü o, Resûlûllah (S.S.) Efendimize bütün ruhu ve bütün varlığı ile bağlıydı.

Hz. Ebû Bekir (R.A.), evvelce, bu iftirayı yayanlardan Mistah'a daima yardımda bulunurdu. Çünkü Mistah, son derece fakir ve yoksul bir kimseydi. Lâkin, kızının masum olduğunu belirten âyetler iner inmez bu yardımı kesti. Hattâ, ona bir daha hiç bir şekilde yardımda bulunmıyacağına yemin de etti. Mistah, kendisinin çok iyiliğini görmüş bir kimse olduğu halde bütün aileyi perişan eden dedikodunun yayılmasında önayak olmuştu.

Lâkin, hemen arkasından şu âyetler inerek kararının doğru olmadığını anlattı:

— Sizlerden, fazilet ve kemâl sahibi ve maddî durumları iyi olan kimseler, fakir akrabalarına ve Allah rızası için hicret etmiş olanlara bağış ve ihsanda bulunmamağa yemin etmesinler. (Onları) af etsinler. Allahın da sizi affetmesini ve bağışlamasını istemez misiniz? Allah Bağışlayıcı, Rahimdir.

Tabii, bu âyetler iner inmez Hz. Ebû Bekir (R.A.), ettiği yeminden hemen vazgeçerek Mistah'a eskisi gibi yardımda bulunmağa devam etti.

Olayları duyan ve adı bu çirkin iftiraya karıştırılmış bulunan Muattal oğlu Hz. Safvân (R.A.) ise bu işde fazlaca ileri geri konuşmuş olan namlı şair Sâbit oğlu Hz. Hassân (R.A.) ı öldürmeğe karar vermişti. Bunun için kılıcı elinde, yolunu beklemekte idi. Nihayet Hz. Hassân (R.A.) görününce hücum edip kılıcıyla kendisine vurdu. Ancak, öbürü davranıp yana sıçradığı için pek hafif yaralandı. Orad bulunan Hazrec'liler, Hz. Safvân (R.A.) ı hemen ya kaladılar ve avlularına götürmek üzere yola koyu dular. Yolda ise kendilerine Revâha oğlu Hz. Ab dullah (R.A.) rastlayıp:

— Bu ne hal? Safvân'ı nereye götürüyorsunuz diye sordu.

Onlar:

— Buna şaştın mı? dediler.

Revâha oğlu:

— Evet, şaştım. Bunlar, aramızda unutulmu şeylerdi, karşılığını verdi.

— Buna şaşacağına, Safvân'ın Hassân'ı kılıc ile vurup yaralamış olmasına şaş!

Hz. Abdullah (R.A.) bu sefer:

— Ya, Resûlûllahın bundan haberi var mı? di ye sordu.

— Yok, dediler.

— O halde böylé şeye kalkışmağa nasıl cesare ediyorsunuz? Cenab-ı Hakkın:

— Allahın indirdiği ile hüküm etmeyen kâfir dir, dediğini ne çabuk unuttunuz?

Bu sözler Hazrec'lilere son derece tesir ederel Hz. Safvân (R.A.) ı bizzat cezalandırmaktan vaz geçtiler. Onu serbest bıraktılar, lâkin hep birlikte Resûlûllah (S.S.) ın huzuruna vardılar ve olayı ha ber verdiler.

Resûlûllah (S.S.):

— Bu söylenenler doğru mu ey Safvân? diy sordu.

O da:

— Doğrudur, ey Resûlûllah! diyerek olayı ta mamen anlattı. Üstelik Hz. Hassân (R.A.) ın kendisini ağır şekilde hiciv etmiş olduğunu ilâve etti Sonunda da:

— Ey Resûlûllah... O, hem sana ve hem de bana eziyet etti. Üstelik beni hiciv edince hiddetim üstün geldi. Ne yaptığımı bilmedim. Vallahi eğer yan tarafa sıçramamış olsaydı, kılıcım onun canın alacaktı, dedi.

Resûlûllah (S.S.) bu sefer yaralıya döndü:

— Ey Hassân... Sen, Allahın İslâmla şereflendirimş olduğu kimseler hakkında çirkin şeyler söylemis bulunuyorsun. Karşılığında bir iyilikte bulun Hakkından vazgeç ve onu affet...

Hz. Hassân (R.A.), esasen bütün yaptıklarına pişman olmuş ve mahçup duruma düşmüş bulunuyordu:

— Ey Resûlûllah. Ben, bu hakkımı sana bağışlıyorum, dedi.

Bu hak karşılığında ise Peygamber Efendimiz ona, kendisine âid Bereha arazisinden bir kısmını ve bir kıptî cariye bağışladı. Böylece, mesele kapandı.

Bundan başka Hz. Ayşe (R.A.) Validemizin masum olduğunu anlatan âyetler inince, çirkin iftirayı yaptıkları için başta Hz. Hassân (R.A.) olduğu halde Hamne ve Mistah ceza olmak üzere hadd-i şer'iye mahkûm olmuşlar ve buna katlanmak zorunda kalmışlardı.

Hendek savaşı

HİCRETİN beşinci yılındaki en mühim bir olay da, Mekke'lilerin Medine'ye hücumu ile doğan Hendek savaşıydı. Bunun, bir adı da Ahzab savaşıdır. Bir çok hizip, yâni ayrı toplulukların buna katılması böyle anılmasına sebeb olmuştur. Bunlar, ayrı ayrı kabileler olup her zamanki gibi Kureyş'in kışkırtmasiyle Müslümanlara karşı birleşmişlerdi. Hendek savaşı denmesinin sebebi ise, Medine'nin onlara karşı bir hendek kazarak savunulmasıydı.

Nazir oğullarından Medine'den sürülüp Hayber'e giden Ahtab oğlu Hüyey, Ebû Hukayk oğlu Sellâm ve Rebia oğlu Kinâne, orada büyük itibarla karşılanıp başkan ilân olunduktan sonra hemen bütün güçleriyle İslâm aleyhinde çalışmağa başlamışlardı. Bu hususta, başta gelen tabii müttefikleri ise Kureyş'lilerdi. Hemen onlarla haberleşmeğe başladılar. Bir taraftan henüz müşrik bulunan ve yukarıda izah ettiğimiz sebepler dolayısiyle böyle kalmayı çıkarlarına uygun gören öbür Arab kabilelerine haber gönderip hepsini Kureyş'lilerle İslâm aleyhine birleşmeğe dâvet ediyorlardı.

Bir rivayete göre, esasen Cendel savaşı bambaşka bir maksad taşıyordu. Düşmanın Müslümanlara görünmiyerek çekilmesi, İslâm ordusunu Medine'den mümkün olduğu kadar uzaklaştırmak ve sonra bu şehre hücum etmek gayesini gütmekteydi. Resûlûllah (S.S.) ın ise sür'atle geri dönüşü bunu sezmesi ve askersiz ve müdafaasız bulunan Medine'nin bir tehlikeye düşmesine meydan vermemek istemesindendi.

Hendek savaşı bu yılın, yani beşinci hicret yılının Şevval ayında geçmiştir ki 626 yılı Mart ayına rastlar. Diğer bir rivayete göre de aylardan Şaban'dı. Böyle tarih karışıklıklarına sebep, Hz. Ömer (R.A.) in Hilâfetinden evvel tarih başlangıcında bir istikrar olmamasıydı. Bazı kimseler, tarih başlangıcı olarak Hicretten bir yıl evvelini, bazıları Hicret yılını, bazıları ise Hicretten bir yıl sonrasını almışlar, ay olarak da Resûlûllah (S.S.) ın Medine'ye vardığı Rebiülevvel ayını veya onu takip eden, bâzan da ondan evvel gelen Muharrem ayını ilk ay olarak kabul etmişlerdi. İşte, bu yüzden takvim farkları doğmaktadır. Yani devrin kaynak ve rivayetleri bir olayın geçtiği Hicret yılından bahsettikleri zaman, hangi başlangıcı esas aldıklarını hemen hemen hiç kaydetmediklerinden, bu olayın bugün kabul edilmiş olan hangi Hicret yılında geçtiğini kestirmeğe çok zaman kesin imkân bulunmaz. Meselâ, Hendek savaşının geçtiği tarihin Hicretin 4 ün cü veya 6 ıncı yılı olduğu rivayet edilmiştir: Ancak, Hicretin birinci yılı Resûlûllahın Medine'ye geldiği yıl ve yılın ilk ayı gelişinden evvelki Muharrem ayı kabul edilirse, yukarıdaki tarih, yani beşinci Hicret yılının Şevval ayı bulunur.

Hayber'e göçmüş olan üç Yahûdi lideri, bu sefer akıllarınca İslâmı tamamen yok edecek bir plân hazırlamışlardı. Buna göre müşrik kabilelerini çeşitli menfaat ve para vaadiyle Kureyş'in etrafında toplayıp Medine'ye saldırtacaklardı. Burası alınacak, bütün Müslümanları istisnasız öldürülecek ve şehri de tamamen tahrip edecek yeryüzünden kaldıracaktı. Ancak, bu savaşa fiilen katılmak istemiyorlardı. Çünkü, müşriklerin yenilmek ihtimali de vardı. O zaman, bunun âkıbetine yalnız onlar katlanacaklar, kendileri ise zarar görmiyeceklerdi. Lâkin, Müslümanlar yenilirlerse, onların istediği olacaktı.

Bu, tam Yahudi usulü bir plândı.

Üç lider bu karara varınca, Hayber Yahudilerinin ileri gelenlerinden Vâil oğullarından Kays oğlu Hevze ve Ebû Ammâr'ı yanlarına alarak Mekke'ye gittiler. Başta Ebû Süfyan ve Ebû Cehil oğlu İkrime olmak üzere Kureyş ileri gelenleriyle görüştüler. Kendilerine, Müslüman olmayan bütün Arab kabilelerinin birleşip Resûlûllah (S.S.) ile ona tâbi olanların, yenmelerine imkân bulunmıyan bir ordu kurularak Medine'ye hücum etmeyi teklif ettiler:

— Biz, bu hususta gerekli bütün masrafı üzerimize alıyoruz. Müslümanlar tamamen yenilmeden de sizi terkedecek değiliz. Medine alınınca başta Muhammed olmak üzere bütün Müslümanlar, beşikteki çocuklarına kadar öldürülerek ortadan kaldırılır. Böylece siz de, biz de rahata kavuşuruz. Eğer siz şimdi Medine'ye hücum etmezseniz vallahi Müslümanlar biraz daha kuvvetlenince Mekke'ye hücum ederler, diyorlardı.

Kureyş'lilerde ise, ne zamandır bir tereddüd peyda olmuştu. İslâmın her yerde başarıya ulaşmasının yalnız maddi güce değil, mânevî bir desteğe de dayandığını hissetmekteydiler. Bu da akıllarına, Müslümanlığın hakikaten doğru bir din olmak ihtimalini getiriyordu. Durum böyle olduğu takdirde ise, mücadeleleri beyhude idi. Bazıları da, Müslümanların asla eski dinlerine dönmiyeceklerini bildiklerinden arada sürüp giden ve eninde sonunda kendi aleyhlerinde neticeleneceği belli olan bu anlaşmazlığın giderilmesi için nihaî çare olmak üzere Müslümanlarla birleşmeyi, onlara katılıp bu işe bir son vermeyi düşünmekteydiler.

İşte, bütün bu düşüncelerin verdiği tereddüd yüzünden Yahudilere sordular:

— Sizler, kendilerine ilk defa kitap indirilmiş olan bir ümmetsiniz. Biz, sizin iliminize her zaman hörmet ve itimad ettik. Üstelik Muhammed ile aramızdaki anlaşmazlığın bütün sebeplerini biliyorsunuz. Şu halde, bize evvelâ söyleyin: Aslında Muhammed'in dini mi hayırlıdır, yoksa bizim dinimiz mi?

Yahudiler, tamamen aksine inandıkları halde onlara hiç tereddüdsüz şu cevabı verdiler:

— Elbette sizin dininiz onun dininden hayırlıdır. Çünkü siz, ona nisbetle hak ve hakikate daha yakın kimselersiniz.

Kendileri kitap ehli oldukları halde, putperestlik gibi saçma ve üstelik insanları çeşitli ahlâksızlıklara sürükleyen bir dini, hem de öyle olduğuna

aslında inanmazken İslâma üstün göstermeleri aslında büyük bir suçtu.

Nitekim, Cenab-ı Hak bu münasebetle buyuruyor ki:

— Allaha nasıl iftira ettiklerini gör. Onları cezâya çarptırmağa, açık bir günah olarak bu yeter. Kendilerine kitap verilmiş olanların puta ve şeytana tapıp (Allahı) inkâr edenlere «Bunlar, (Allaha) inananlardan daha doğru yoldadırlar.» dediklerini görmedin mi? İşte onlar, Allahın lânetlediği kimselerdir. Allahın lânetlediğine ise yardımcı bulamazsın.

Diğer taraftan Yahudilerin bu söyledikleri Mekke müşriklerini son derece memnun ve tatmin etmiş, tereddüdlerini gidermiş bulunuyordu. Böylece, İslâma karşı kendi putlarının işe yaramadığını görmekten doğan aşağılık duygularını penmiş oluyorlardı. Yahudilerin kendi dinlerini övmeleri mânevî güçlerini artırmış ve gururlarını okşamıştı. Kurnaz Yahudiler, bu suretle onların en hassas noktalarına hitap etmeyi becerebilmişlerdi. İşte bu, Mekke'lilerin Medine üzerine yürümeğe karar vermelerinde büyük rol oynadı.

Bu işi başaran Yahudiler, bundan sonra Gatafan kabilesine giderek bu hususta görüştüler ve bu sefere Kureyş ile birlikte iştirak ederlerse kendilerine Hayber hurmalıklarının yarı mahsulünü vaad ettiler. Gatafan'lar, esasen böyle bir ittifaka girmeğe hazırdılar. Çünkü, İslâma düşmandılar. Hattâ sahâbelerden Suffâ ehlinin en ileri gelenlerinin şehid edildiği Maûna kuyusu vak'asında Gatafan'lara mensup Kilâb boyu başkanının kardeşi Tufey oğlu Âmir, Medine üzerine yürümeyi bile düşünmüş, lâkin kabilesi halkı başkanlarının ahdini çiğnemek istememiş, o da kendisine tâbi olan öbür boylarla bu işe kalkışmayı doğru bulmamıştı. Böylece, Gatafan'lar, Kureyş'in de bu işin içinde bulunduğunu haber alınca hemen ittifaka girdiler. Onlarla akrabalığı olan Süleym oğulları, arkasından Murre, Fezâre, Esed ve en sonra Tâif'de oturan Sakıyf kabileleri de ittifaka dahil olunca 24.000 kişilik bir kuvvet meydana geldi ki, bu, hakikaten o zamana kadar bir araya geldiği duyulmamış bir savaş gücü idi.

Bu savaş gücü, Medine'ye çeşitli yönlerden saldıracak durumdaydı. Mekkelilerle onlara tâbi Ehâbiş güneyden, Sakiyf kabilesi güney doğudan, Mustalik'lar güney batıdan, Süleym'liler doğudan, Gatafan ile Murre, Fâze ve Eş-ca kabileleri kuzey batıdan, Hayber Yahudileri kuzeyden Medine'yi tehdid etmekteydiler. Batıda bulunan Kurayza oğulları ise, tarafsızlığı muhafaza kararındaydılar.

Kur'an-ı Kerim'de bu durum şöyle anlatılır:

— Onlar o vakit üstünüzden, altınızdan size gelmişlerdi. O zaman gözler yılmış, yürekler gırtlaklara dayanmıştı ve siz, Allah'a karşı türlü zanlarda bulunuyordunuz. İşte orada mü'minler imtihana uğratılmışlardı. Şiddetli bir sarsıntı ile sarsılmışlardı.

Hakikaten böyle her taraftan sarılmış olmak, imânı zayıf olanları korkuya salmış bulunuyordu. Kureyş, bu sefer pek azimli görünmekteydi. Artık, bu işi kesin şekilde halletmek mecburiyetindeydi. Çünkü Uhud'da başarıya ulaşmakla beraber, kendisi için hayatî önemi bulunan kervan yolunu emniyet altına alamamıştı. Kureyş'in galip olarak Mekke'ye dönüşünden sonra Müslümanlar bu hususta yine eski avantajlı duruma geçmiş bulunuyorlardı. Bir müddet sonra ise, bu durumlarını daha da ıslah etmişlerdi. Müslümanların nüfuz alanlarını gittikçe genişlettiklerini Zatür-Rika' ve Devmetül-Cendel olayları ortaya koymuştu. Bu yerler, Mısır ve Suriye - Irak kervan yolları üzerinde bulunmaktaydı. Böylece, Mekke'liler için bütün kervan yolları kapanmış bulunuyordu.

Hz. Resûlûllah (S.S.) büyük ve üstün kuvvetlere karşı Hendek'te müdafaa savaşı kararındaydı

GERÇİ, Nazir oğullarının Medine'den sürülmesi Müslümanların burada hâkim duruma geçmelerini sağlamıştı; lâkin bu Yahudi kabilesi kuzeye doğru göçüp kısmen Hayber'e yerleşmiş bulunuyordu ki burası da Suriye ticaret yolu üzerindeki duraklardan birisiydi.

İslâm aleyhine bu durum hasıl olurken Resûlûllah (S.S.) bunu sezerek bir tedbir olmak üzere güney doğudan Medine'yi tehdid eden Mustalık'lar üzerine bir seferde bulunup onları bertaraf etmişti. Bunun tafsilâtını evvelce görmüştük. Nitekim Devmetül-Cendel hareketi de böyle bir gaye takip ediyordu.

Resûlûllah (S.S.), Mekke'de bulunan casusları vasıtasıyla İslâm aleyhine hazırlanan son planı tamamen haber almış bulunmaktaydı. Uhud savaşından alınan dersler, kalabalık kuvvetlere karşı şehirden çıkmadan bir müdafaa savaşı yapılmasını gerektirdiğini ortaya koymaktaydı. Resûlûllah (S.S.) bu fikirdeydi ve onun bu düşüncesine bu sefer kimse itiraz etmedi. Her ne olursa olsun muhasarada kalmak, çok üstün kuvvetlere karşı açıkta bir savaşı kabul etmekten iyi idi. Şehir, içinden müdafaa edilecek, düşman hücumları kırılacak ve müşrikler ordusu yıpratılarak geri dönmeğe mecbur bırakılacaktı.

Yapılan müşavere sırasında Hz. Selmân Farisî (R.A.), İran'da müdafaa savaşında kullanılan hendeklerden bahsederek en mühim noktaların bu sayede kolayca savunulabileceğini ileri sürdü. Aynı zamanda bir askerî dehâ olduğunu her vesile ile isbat etmiş olan Resûlûllah (S.S.) bu fikri derhal kabul etti.

Bununla beraber, kendisinin müdafaada hendeklerin kullanıldığını bildiği ve Cendel seferinden dönüşte şehri bu gibi müdafaa vasıtalariyle techiz etmeyi düşündüğü hakkında kuvvetli rivayetler vardır.

Buna göre bu fikri esasen ortaya süren Resûlüllah (S.S.) dir ve bundan bahsedince Mustalik oğulları savaşından hemen sonra bedeli Peygamberimiz tarafından ödenerek onun âzadlıları arasına girmiş olan Hz. Selmân Farisi (R.A.) bunu doğru bulmuş ve:

— Ey Resûlüllah, bizim yurdumuzda da böyle yapılır, yâni, düşman saldırısını kırmak için şehirlerin etrafına hendek kazılır, demiştir.

Nitekim, Ebû Süfyan, Resûlüllah (S.S.) Efendimize gönderdiği bir mektupta böyle hendekler arkasına sığınmak gibi Arablar tarafından bilinmeyen bir savaş stratejisini uygulamayı kimden öğrendiğini sormuş ve kendisinden:

— Bunu bana Allah ilham etti, cevabını almıştır.

Bu mektuplar Vakıdî ve Makrizî taraflarından mahfuz tutulmuşlardır.

Resûlüllah (S.S.) bu savaşta en az İslâm kanı dökerek en çok düşmanı saf dışı etmeyi plânlamış ve sonunda buna muvaffak olmuştur.

Müdafaa için hendeklerin kazılmasına karar verilince Resûlüllah (S.S.), yanında muhacirlerden ve ensârdan bir kısmını alarak at sırtında Medine'nin etrafını dolaştı. Araziyi inceledi. Böylece strateji bakımından önemli noktaları, İslâm ordugâhının kurulacağı yeri gözden geçirdi. Sonra kadınların, çocukların, yiyecek ve içeceklerin, otlak hayvanlarının ve değerli eşyanın şehirdeki kule ve hisarlarda toplanmasını, karargâhın ise Sal dağı eteklerinde kurulmasını emretti. Ordugâhın önünde de derin, geniş ve uzun bir hendeğin kazılmasını emretti.

Medine'nin etrafı ve en çok güney tarafı savunmayı kolaylaştıran bahçelerle çevriliydi. Kuzey doğu, doğu, güney ve kısmen güney batı bölümleri lâvlık araziydi. Bahçelerin arasındaki geçidler hem çok dar ve hem de zikzaklı idi. Bu yüzden düşman buralardan araziye yayılmış şekilde değil, dar geçidlerden ancak birerle kol halinde ilerliyebilirdi. Böyle bir hal vaki olursa onları küçük kuvvetlerle durdurmak ve hattâ bozguna uğratmak mümkündü. Doğudaki Kureyza oğulları ile ise barış içinde yaşamaktaydı. Bu yüzden o taraftan emin olunabilirdi.

Şehrin kuzeyi ve kısmen batı tarafı ise, tamamen açık arazi idi. Bu duruma göre savunma kuzey, batı ve kuzey-batı tarafından gelecek düşmana karşı yapılacaktı. Şu halde, bu kısmı hendekle kapatmak gerekecekti. Burasının iki ucu lâvlık araziydi. İşte, bu iki ucu bir hendekle birleştirmek, tam bir savunma tertibatı almak demek olacaktı.

Bunun üzerine evvelâ kazı plânı yapıldı. Buna göre kazı, şehrin kuzeyindeki Şeyheyn mevkiinden başlıyacaktı. Burası, lâvlık arazinin en ucu değildi. Çünkü en ucundan başlansa çok daha uzun bir hendek kazmak gerekecekti. Bunun, hem pratik bir faydası yoktu ve hem de zaman ve insan gücü israfına yol açardı.

Şeyheyn mevkii ise, oldukça daha güneyde, ikinci bir burunun başlangıç noktasında, çifte bir hisarın bulunduğu yerdeydi. Hendek buradan başlıyarak pek hafif bir içerilikle güney batı istikametinde uzayacak ve Sal dağının kuzey eteklerindeki Zübab tepesine varacaktı. İkinci kısım buradan başlayıp kuzey batıya dönerek Seniyetül-Veda tepesinin doğu ucuna ulaşacaktı. Böylece bir V harfi şekli hasıl oluyordu.

Bu şeklin sağ ucu Şeyheyn, sol ucu Seniyetül-Veda ve alt ucu Zübab'dı. Seniyetül-Veda tepesi, tabii bir müdafaa vasıtasıydı. Bunun batı ucundan tam batıya doğru, Ubeyd dağına varılacaktı. Burası kısa bir mesafe, yâni Zübab ve Seniyetül-Veda mesafesinin ancak dörtte biri kadar veya biraz daha azdı. Ubeyd tepesi, Kıbleteyn camiinin tam doğusuna rastlar. Hendek buradan, batı lâv alanıyla Medine arasında kalan boşluğu kapatmak için güneye dönerek Raûnâ ve Mahzur vâdilerinin birleştiği noktaya, yâni Sal dağı hizasına kadar uzayacaktı.

Kazılacak hendek uzunluğu beşbuçuk Km. kadar olup, dokuz metre genişliği ve dörtbuçuk metre derinliği vardı.

RESÛLÜLLAH (S.S.) ın Cendel seferinden dönüşünden müşriklerin Medine'ye hücumu arasında 3—4 ay kadar geçmiştir. Demek ki hendek, bu arada kazılmıştır. Bunun için ayrılan bütün müddetin iki ay kadar olduğu tahmin edilebilir, yahut da bundan biraz fazla bir zaman geçmiştir.

Bazı rivayetler ise, hendeğin iki aydan az bir zamanda kazıldığını kaydeder. Bu iş için 3000 gönüllü toplanmıştı. Resûlüllah (S.S.) evvelâ kazılacak yerleri işaretledi. Kazacakları, onar kişilik takımlara ayırdı. Her takıma kırk zirâlık yer düşüyordu. (Bir zirâ 90 santimetre). Ubeyd tepesinden güneye doğru kazılan kısmıyla genel olarak N harfi şekline benzeyen hendeğin bütün uzunluğu beş buçuk kilometre kadardı.

Hiçbir kaynak ise, derinliği ve genişliği hakkında kesin bilgi vermez. Yalnız Vakıdî bir münasebetle Hz. Selmân Farisi (R.A.) den bahsederken onun beş zirâ uzunluk ve aynı derinlikteki toprağı tek başına kazdığını, bunu ise ancak bir çok kimsenin yapabildiğini kaydeder. Sonra hendeğin hiçbir at tarafından bir atlayışta aşılamıyacağını söyler. Nitekim, savaş sırasında Nevfel Mahzûmi bunu tecrübe etmiş, lâkin hendeğin içine düşmüştü. Bütün bunlardan, hendeğin ortalama 9 metre genişliğinde ve 4.5 metre derinliğinde olduğu tahmin edilebilir.

Yalnız Mezâd mevkiinde bir gözetleme yeri bırakılmıştı. Ancak, burasını da okçular müdafaa

ediyorlardı. Bu yüzden aşılması imkânsızdı. Tepelerin hendekle birleştiği yerlerde iç kısımdan giriş noktaları vardı. Vakıdî:

— Fakat, bunların yerlerini bilmiyoruz, demektedir.

Gönüllüler, bütün gün kazı işinde çalışıyor ve geceleri evlerine dönüyorlardı. Resûlûllah (S.S.) ise, alçakça olan Zubab tepesinde bir çadır kurmuştu ve gece gündüz burada kalıyordu.

Kendisi, çalışanları teşvik için kazılara bizzat katılmaktaydı. Mevsim kıştı. Geceleri sert çöl soğuğu ortalığı kaplıyordu. Yiyecek stokları kâfi olmadığından ve bir muhasaraya da hazırlanıldığından kazıda çalışanlar kâfi miktarda gıda alamıyor, vakit daraldığı için de bütün gün durmadan çalışmak zorunda bulunuyorlardı. Buna rağmen, azimleri ve hattâ neşeleri yerindeydi. Toprak kazarken hep bir ağızdan:

— Bizler, ömrümüz oldukça Muhammed'le birlikte mücahedeye devam etmek üzere ona biat etmiş olanlarız.

Beytini bir ağızdan tekrarlıyorlardı.

Resûlûllah (S.S.) da onlarla birlikte toprak taşırken bu beyitleri söylemekteydi:

— Allahım lûtfu ve hidâyeti olmasaydı, bizler ne doğru yola varır, ne sadakalar verir ve ne de ibâdet edebilirdik. Yârabbi, bizi sükûn ve huzura kavuştur. Düşmanla karşılaşırsak bize sebat ve metanet ver. Bize saldıranlar fitne ve fesad peşinde koşanlardır, biz ise bunlara karşı olanlarız.

Sonra, onların nasıl can ve gönülden çalıştıklarını görerek muhacirlere ve ensâra dua ediyordu:

— Yârabbi... Biricik hayır, âhiret hayrıdır. Yârabbi, ensârı ve muhacirleri mübarek eyle...

Kazı esnasında bazı pek masum çekişmeler oluyordu. Meselâ Hz. Selmân Farisî (R.A.) nin çalışması üç dört kişininkine bedeldi. Bu yüzden, herkes kendi takımında çalışmasını istemekteydi. Muhacirler de, ensâr da onun kendilerinden olduğunu iddia etmekteydiler. Sonunda Resûlûllah (S.S.):

— Selmân bizim ailenin, ehl-i beytin, birliğindendir, diyerek anlaşmazlığı halletti.

Bir kısım muhacirlerle ensârın ve Hz. Alî (K. V.) gibi Peygamber ailesine mensup olanların bu birliğe dahil bulunduğu anlaşılıyor. Meselâ, Avf oğlu Hz. Ömer (R.A.) diyor ki:

— Ben, Selmân ve Yemân oğlu Huzeyfe ile Mukarrin oğlu Nûman Müzni ve ensârdan altı kişi bir arada kendimize rastlayan 40 zirâ yeri kazıyorduk. Zubab'ın aşağı tarafını kazarken nemli toprağa kadar indik. Hendeğin iç tarafında kaya gibi büyük beyaz firenk taşlarına rastladık. Bunları kazarken demir âletlerimiz kırıldı. Bunun üzerine Selmân'a:

— Resûlûllahın yanına var ve olanı anlat, dedim. Selmân, Resûlûllahın yanına varıp durumu anlattı ve:

— Çizgiden yana sapacak yer yakındır. Bu taşı bu yerde bırakıp kazmağa devam edelim mi yoksa başka bir çare verecek misiniz? Çünkü biz senin çizdiğin çizgiden dışarı çıkmak istemiyoruz, dedi.

Bunun üzerine Resûlûllah, Selmân ile beraber gelip hendeğe indi. Biz kalan dokuz kişi hendeğin bir tarafına çekildik. Resûlûllah, külüngü eline alıp kayaya öyle bir şiddetle vurdu ve Medine'nin etrafındaki iki kara taşlığın arası öyle bir parlayış parladı ki, içinde kandil yanmış bir ev gibi aydınlandı. Resûlûllah, bunun üzerine, zafer kazanıldığı sıralarda olduğu gibi tekbir getirdi. Müslümanlar da onunla birlikte tekbir getirdiler. Resûlûllah, ikinci kere vurunca taş yarıldı ve aynı ışık hasıl oldu. Bunun üzerine yine tekbir getirdi ve Müslümanlar da bunu tekrarladılar. Resûlûllah, üçüncü vuruşunda taş kırıldı. Bu vuruşun şiddetinden bir şimşek çakıp ortalığı aydınlattı. Resûlûllah yeniden tekbir getirdi ve Müslümanlar bunu yine tekrarladılar. Bundan sonra Selmân, elinden tutarak Resûlûllahı hendekten yukarı çıkardı ve:

— Ey Resûlûllah... Anam babam sana feda olsun. Ben, hiç bir zaman görmemiş olduğum bir şey gördüm, dedi.

Resûlûllah, yüzünü yanında bulunanlara döndürerek:

— Selmân'ın söylediğini duydunuz mu? diye sordu.

Onlar:

— Evet ey Resûlûllah... Analarımız, babalarımız sana feda olsun. Sen o taşa vurdukça, taştan dalga gibi bir yıldırım çıkıyordu. Sen tekbir getirdiğin zaman bizler de getirdik, cevabını verdiler.

Resûlûllah, bunun üzerine şöyle söyledi:

— Doğru söylüyorsunuz... İlk vuruşumda gördüğünüz yıldırım, Hire şehrindeki sarayları ve Kisrâ'ların Medâin şehrini aydınlattı. Cebrâil bana ümmetimin bu saray ve şehirlere sahip olacaklarını haber verdi. İkinci vuruşumda hasıl olan yıldırım Bizans topraklarında kırmızı sarayları aydınlattı. Cebrâil bana ümmetimin onlara da sahip olacaklarını haber verdi. Üçüncü vuruşumdan hasıl olan yıldırım, Şam'ın saraylarını aydınlattı. Cebrâil bana, ümmetimin onlara da sahip olacaklarını söyledi ve:

— Sevininiz ki zafer, onları bu görünen saraylara sahip kılacaktır, dedi.

Resûlûllahın bu müjdesi Müslümanları sevindirdi:

— Bu, doğru bir müjdedir, dediler ve onları kuşatacakları zaman kendilerine yardım edecek olan Allah'a hamd ve senâlar ettiler.

Kazı sırasında Hz. Ebû Bekir (R.A.) ile Hz. Ömer (R.A.), hiç bir birliğe katılmadan tek başlarına çalışmışlardı. Bazan sepet bulamadıklarından arayıp vakit kaybetmemek için elbiselerinin içinde toprak taşımağa mecbur kalıyorlardı. Bir defasında Resûlûllah (S.S.) o kadar çok çalışmış ve o kadar uykusuz kalmıştı ki, nihayet halsiz düşerek uyuyakalmış, bu iki sahâbesi başucunda bekleyip başkaları tarafından uyandırılmasına engel olmuşlardı

Hendek kazısı bütün hızı ile devam ediyor, münafıklardan başka hiç kimse izin almadan işinin başından ayrılmıyordu

RAMAZANDI ve Müslümanlar oruçluydu. Buna rağmen kazı devam etti. Hattâ, temposundan bir şey kaybetmedi. Çocuklar bile buna katılmaktaydılar. Meselâ, Sâbit oğlu Hz. Zeyd (R.A.), henüz on yaşında bir çocuktu. Bir gün yorgunluktan ve gecenin ayazına rağmen gündüz bastıran sıcaktan uyuyakaldı. Şakayı çok seven Hazm oğlu Hz. Umâre (R.A.), onun elbiselerini ve bazı kazı âletlerini sakladı. Hz. Zeyd (R.A.) uyandığı zaman dehşet içinde kaldı. Bereket, şaka fazla sürdürülmedi. Resûlüllah (S.S.) bunu duyunca kendisine:

— Ebû Rukkad, yâni uykuculer babası... diye takıldı. Hz. Umâre (R.A.) ye de çocukları ürketecek böyle şakalar yapmamasını söyledi.

İftar zamanları bazan biri bir hayvan boğazlıyor, yahut ortaya bir sepet hurma koyuyordu. Bunlar zevkle yenilmekteydi.

İş yerini, Resûlüllah (S.S.) dan habersiz ve izinsiz kimse terketmemekteydi. Yalnız münafıklar habersiz iş yerinden ayrılıp evlerine gidiyorlardı. Hâlis Müslümanlar ise, en tabii ihtiyaçları için de olsa izin almadan kısa bir müddet bile yerlerini bırakmamaktaydılar. İzin aldıkları zaman da sür'atle yerlerine dönmekteydiler. Çünkü gayeleri Allahın ve Resûlünün rızasını kazanarak sevaba nâil olmaktı. Bunun üzerine NUR Sûresinin şu âyetleri indi:

— Allaha ve Peygamberine inanan mü'minler, Peygamberle beraber bir işe karar vermek için toplandıklarında ondan izin almadan gitmezler. (Ey Muhammed), senden izin isteyenler, işte onlar Allaha ve Peygamberine inananlardır. Bazı işleri için senden izin isterlerse içlerinden dilediğine izin ver. Allahdan onların bağışlanmasını dile. Allah şüphesiz bağışlar, merhamet eder. Peygamberin dâvetini, aranızda birbirini çağırmanız gibi tutmayın. Allah içinizden sıvışıp gidenleri şüphesiz ki bilir. Onun emrine aykırı hareket edenler, başlarına bir belâ gelmesinden veya can yakıcı bir azâba uğramaktan sakınsınlar.

Münafıklar, durmadan söylenmekteydiler. Şartların ağırlığı, havanın sertliği, yiyecek kıtlığı, açlığın uzayıp gitmesi bu, inancı samimi olmayanların şikâyetlerine yol açtığı gibi, bu hususta öbür Müslümanlara da tesir etmek istiyorlar, lâkin muvaffak olamıyorlardı. Kazı yerini hemen bırakmağa da utandıkları için ailelerinin tecavüze uğradıklarını veya tehlikede bulunduklarını ileri sürerek çekilmek müsaadesi istediler.

Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'inde buyuruyor ki:

— Onlardan bir gürûh, Peygamberden izin isteyerek «evlerimiz açık» dediler. Halbuki, evleri açık değildi ve maksadları sadece savaştan kaçmaktı.

Her şeye rağmen, Mü'minlerin gayret ve sadakati üstün geldi ve iş yürüdü.

Yahudilerle yapılan anlaşmaya göre Medine tecavüze uğrarsa, onlar da yardım zorundaydılar. Bunun üzerine Kureyza oğullarına başvuruldu. Onlar da ödünç olmak şartiyle kazma, kürek nev'inden bazı âletler vermeğe mecbur kaldılar.

Kazının başlangıç noktası olan Şeyheyn mevkiindeki çifte hisarlardan Zübab dağına kadar olan birinci kısmın kazılması muhacirlere verilmişti. Buradan sonrası ise, ensâra tevdi olunmuştu. Bu çifte hisarların yanında evvelce Ratîc denilen bir köy vardı. Şimdi, ne çifte hisarlar ve ne de bu köy mevcuttur. Bugün oldukça daha kuzeyde bulunan Uhud dağının yanında Şeyheyn diye anılan çifte kubbeli bir cami mevcuttur. Vaktiyle bu hisarlarda karı-koca iki ihtiyar yaşadığı için Şeyheyn = İki İhtiyarlar diye anılırdı. Zübab'ın yeri ve ismi değişmemiştir. Ubeyd ise, eski adıyla anılmamaktadır.

Bütün bu bölge, meşhur camiden dolayı, hâlen Kıbleteyn adını taşımaktadır. Sal dağı üzerinde, zafer hâtırası olarak yapılan cami, hâlen Zafer adıyla bilinmektedir. Resûlüllah (S.S.), bu mevkide, zafer için bir çok kereler dua etmişti. Yukarıda söylemiş olduğumuz gibi, bu cami, hendeğin kazılmasından sonra savaş esnasında Peygamber Efendimizin çadırının nakledildiği mevkie kurulmuştur. Yeri, Sal dağının kuzey batı (...)elerinden birisidir ve araziye tam mânasıyla hâkimdir.

Düşman çıkageldiği zaman, hendeğin kazılması sona ermiş bulunuyordu.

Müşrikler ordusu, üç kola ayrılmıştı. Birinci kol Gatafan'lardan kuruluydu ve Hısn oğlu Üyeyne'nin kumandasında bulunuyordu. Kureyş hariç öbür kabilelerden kurulu ikinci kolun kumandanı Talha idi. Bunların çoğunluğunu Esed oğullarî teşkil etmekteydiler. Üçüncü kol, Kureyş'di ve Ebû Süfyan kumandasındaydı. Kendi, aynı zamanda müşrik ordusunun da başkumandanıydı.

Nazîr oğulları, Kureyza oğullarını hâlâ tarafsızlıktan vazgeçirmeğe çalışmaktaydılar. Düşman ordusu görününce Müslümanlar sevinmiş ve:

— İşte, Allah ile Peygamberinin vaad ettiği bu idi. Allah da, Peygamberi de vaadlerinde sadıktırlar.. demişlerdi.

Nazîr oğullarının başkanı Ahtab oğlu Huyey ise, hemen Kureyza'ların başkanı Esed oğlu Kâab'a vardı. Kâab, onun geldiğini duyunca, kalesinin kapısını kapattı. Huyey kendisiyle görüşmek istedi ise de, Kâab bunu reddetti. Huyey:

— Ey Kâab, kapını aç, diye seslendi.

Kâab, kendisine şu cevabı verdi:

— Yazıklar olsun sana... Sen, uğursuz bir herifsin. Ben, Muhammed ile ahitleştim ve bu ahdimi

de bozacak değilim. Çünkü onda sadakatten ve ahde vefadan başka bir şey görmedim.

Huyey, onun söylediklerine aldırmıyor, mutlaka kapıyı açtırmak istiyordu:

— Aç, seninle konuşmak istiyorum.

— Açmam.

— Aç, ben zamanın şerefli, kudretli ve kalabalık askeriyle geldim ve Kureyş'in ulularını ve kumandanlarıyla geldim. Onları Davme'de, Mücteme'l Eysal = Suların buluştuğu yerde kondurdum. Gatafan'larla geldim. Onları Uhud dağının bir tarafında Nekman eteklerinde kondurdum. Bütün bunlarla Muhammed'i ve ona tâbi olanları yok etmeden çekilip gitmemek üzere ahitleştim.

Esed oğlu Kâab, ona şu karşılığı verdi:

— Yazıklar olsun... En zelil şeylerle, suyunu boşalttıktan sonra şimşek çakıp gürültü çıkartan boş bulutlarla gelmişsin... Ben Muhammed ile kendi halime bırak. Ahitleşmemizi bozdurmağa beyhude uğraşma.

Lâkin Huyey, onun yakasını bırakıcılardan değildi:

— Ey Kâab, dedi. Kureyş ile Gatafan ve onlara tâbi olanlar Muhammed'i bir belâya uğratmadan çekilip gitmeğe mecbur kalırlarsa seninle birlikte kalene kapanmağa ve sen neye katlanırsan ona katlanmağa vallahi ahtediyorum.

Kâab, bundan sonra Müslümanlarla olan ahdi bozmağa razı oldu. Resûlüllah (S.S.) bunu duyunca doğru olup olmadığını anlamak için esârdan Muaz oğlu Hz. Saad (R.A.) ile Ubâde oğlu Hz. Saad (R. A.) ı tahkikata memur etti.

Bunlardan Muaz oğlunun babası meşhur şair İmrül-Kays'dır. Onlar da Resûlüllah (S.S.) tarafından yanlarına katılan Revahe oğlu Hz. Abdullah (R.A.) ve Cübeyr oğlu Hz. Hayyat (R.A.) ile birlikte Kureyza oğullarının yanına vardılar ve başkanlarını bulup:

— Ey Kâab. Şimdi savaş zamanındayız ve sizin Resûlüllah ile ahdinizde durup durmıyacağınız anlamak istiyoruz, dediler.

Aldıkları cevap şu oldu:

— Biz, ne Muhammed'i ve ne de onun ahdini tanırız. Onunla ne anlaştık ve ne de kendisine söz verdik.

Ubâde oğlu, sinirli bir adamdı. Bu hale kızarak Yahudilere sövüp saydı. Karşılığında onlar da kendisine sövüp saydılar. Muaz oğlu bunun üzerine:

— Ey Saad... Sövüp saymakla eline bir şey geçmez. Bundan önemli olan, durumu bir an evvel Resûlüllaha haber vermektir, dedi.

Bunun üzerine geri dönerek durumu Peygamber Efendimize haber verdiler. Resûlüllah (S.S.), tekbir getirerek:

— Ey Müslümanlar, bu habere sevininiz, dedi. Çünkü, böylece Kureyza oğullarıyla aralarındaki ahid ortadan kalkıyordu. Yâni, müşriklerin hücumu savulduktan sonra onlarla artık rahatça hesaplaşmak kabil olacaktı.

Medine Yahudilerinin bir kısmı Müslüman evlerini yağma etmeyi düşünüyorlardı

HİCRETİN beşinci yılının Şevval ayının ilk günleriydi (627 Şubat sonları). Düşman, Medine'nin kuzeyinde, evvelce Uhud savaşının geçtiği alanda ordugâh kurdu.

Kadınlar ve çocuklarla ihtiyarlar ve hastalar, daha evvel hisarlara gönderilmişti. Düşmanın görülmesi üzerine Resûlüllah (S.S.) da kendi ailesine mensup kadınları da hisarlara gönderdi. Bu arada zevcesi Hz. Ayşe (R.A.) Validemizin, Hârise oğullarının hisarına, teyzesi Hz. Safiye (R.A.) nin ise Sâbit oğlu Hz. Hassân (R.A.) ın hisarına gönderildikleri bilinmektedir.

Medine Yahudilerinin bir kısmı, Müslümanların hendek başında müdafaa için toplaşmalarından ve böylece şehri boş bırakmalarından faydalanarak onların evlerini yağmalamayı ve kadın ve çocuklarına saldırmayı düşünüyorlardı. Bunlardan biri Hz. Hassân (R.A.) ın hisarına tırmandı. Lâkin, kendisini kılıç elde Hz. Safiye (R.A.) bekliyordu. Nitekim bir darbede öldürüp kestiği kafasını aşağıda bekleyen Yahudilere attı. Onlar, bu olaydan dehşet içinde kalarak kaçıştılar.

Düşman gelmeden bir ay evvel hasad kaldırılmış olduğundan müşrikler hayvanlarına yedirecek hiç bir şey bulamamışlardı. Civardan kendileri için de bir şey tedarik etmelerine imkân yoktu. Yâni, gerek hayvanları ve gerekse kendileri yanlarında getirmiş oldukları yiyecekle yetinmek durumunda idiler.

Düşman ordugâhını kurup yerleşince, İslâm ordugâhı da Sal dağı yanında tesis edildi. Resûlüllah (S.S.) bunun üzerine çadırını Zübab mevkiinden, Zafer camiinin bugün bulunduğu yere nakletti. Hz. Selmân Farisi (R.A.), Hz. Ebû Bekir (R.A.), Hz. Osman (R.A.) ve Hz. Ebû Zerr Gıfari (R.A.) da çadırlarını onun çadırı civarına kurmuşlardı. Sonradan herbirinin yerine birer cami yapılmıştır. Böylece, birbirine yakın bu beş cami, Medine'ye uğrayan Müslümanlar tarafından büyük bir tâzimle ziyaret olunur.

İslâm gazileri üç bin kişiydi. Otuz beş de süvari vardı. Bu asker, hendek boyunca müdafaa mevzilerine girmiş bulunuyordu. Bir kısmı ise, nöbetle devriye gezmekteydiler. Süvari ve piyadeler arasında iş bölümü yapılmış, ayrıca tehlikeli bir durum hasıl olacak noktalara sevkedilmek üzere ihtiyat kuvveti ayrılmıştı.

Savaşın başlangıcında karşılıklı tek tük ok atışından başka bir şey görülmüyordu. Daha ziyade müşrikler hendeği geçebilmek için bir köprübaşı kurmağa teşebbüs ettikleri zaman şiddetle oka tutulup püskürtülmekteydiler. Düşman süvarileri,

hendek boyunca aşağı yukarı dolaşarak unutulmuş veya ihmal edilmiş bir yer, müdafaası zayıf bir nokta aramaktaydılar. Lâkin, bu arayışları hep boşa çıkıyordu. Arada — evvelce bahsini ettiğimiz Nevfel Mahzûmî gibi — kendisine güvenen bazıları atlarını atlatıp hendeği aşmağa teşebbüs etmişlerse de, muvaffak olamıyarak hendeğin içine düşmüşlerdi. Nevfel Mahzumî, hendeğin içine düşünce Müslümanlar kendisini taşlamışlar, lâkin Hz. Ali (K.V.) buna engel olup bizzat hendeğe girerek ona müsavi şans vermiş, sonra yenip kafasını kesmiştir.

Medine'de muhasaranın tesiriyle bir müddet sonra yiyecek darlığı ve nihayet açlık başgösterdi. Muhasara bir ayı bulduğu zaman Resûlüllah (S.S.) ile arkadaşlarının üstüste üç gün bir şey yemedikleri günler bile gelip çattı. Açlıktan dermansız kalan bir çok kimse, Peygamber Efendimize karınlarına bağladıkları taşları gösterdiler. Bunun üzerine o da kendilerine karnına bağladığı iki taşı gösterdi. Düşman baskısının adamakıllı arttığı ve tehlikeli hal aldığı bir gün Resûlüllah (S.S.) sahâbelerine, düşmandan bir haber almak için etrafa dağılmalarını söylediyse de içlerinden yalnız Avvâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.) kendisinde ayağa kalkacak derman bularak bu emri yerine getirmeğe gitti.

Resûlüllah (S.S.), bunun üzerine:

— Her Peygamberin bir havârisi vardır. Benim havârim de Zübeyr'dir, demiştir.

Düşmanın da erzakı tükenmişti. Çünkü, Medine karşısında bu kadar oyalanacaklarını tahmin etmemişlerdi. Hendek, bilmedikleri ve tanımadıkları bir savunma vasıtasıydı. Ahtab oğlu Hüyey, tehlikeyi sezdi. Açlığa ve hayvanlarının telef olmasına katlanmak istemiyen kabileler, her ân dağılıp gidebilirlerdi. Bunun üzerine Hayber'den yirmi deve yükü arpa ve hurma gönderdiyse de, bunlar son derece uyanık bulunan İslâm devriyelerinin eline düşerek orduya getirildi.

Düşman, bütün çabasına rağmen, hendeği bir türlü aşamıyordu. Müşrikler, kalabalık ordularını ve hayvanlarını beslemek zorundaydılar. Erzakın tükenmesi kendilerini düşündürmek ve sinirlendirmekle beraber, muhasarayı asla gevşetmiyorlardı. Ebû Süfyan, bir daha bu kadar kuvvetli bir ordu çıkaramıyacağını hesaplıyarak kesin zaferi elde etmeden geri dönmemek azmindeydi. Bir taraftan da İslâm ordusunun açlıktan daha evvel zebûn düşeceğini hesaplamakta ve dayanmaktaydı.

Hz. Ali (K.V) Abdülved'le karşı karşıya

DÜŞMANLAR arasında Gatafan'lar, öbürlerine nazaran daha isteksiz savaşmaktaydılar. Resûlüllah (S.S.) bunu sezdiğinden el altından anlaşıp kendilerini ittifaktan ayırmayı denemeğe karar verdi. Gatafan'ların kumandanı Hısm oğlu Uyeyne ile ileri gelenlerinden Avf oğlu Hâris'e elçi göndererek çekilip gitmeleri şartiyle, kendilerine Medine bahçelerinin mahsulünün üçte birini vereceğini söyledi. Onlar, bunu uygun karşıladılar. Hattâ, barış şartları bile kararlaştırıldı ve yazıldı. Lâkin Uyeyne'nin maksadı Müslümanları oyalamak olduğundan bunu tasdik etmedi.

Resûlüllah (S.S.) ise, andlaşmayı tasdik etmeden evvel Ubâde oğlu Saad ile Muaz oğlu Saad'ı yanına çağırdı. Bunlar ensârdan ve Hazrec ve Evs kabilelerinin ileri gelenlerindendi. Medine ise, ensârın yurdu idi. Bu yüzden meseleyi kendilerine danışmak, ensârın sonuna kadar dayanmak azmindeolup olmadığını anlamak istiyordu. Onlar, kendisine şu karşılığı verdiler:

— Ey Resûlüllah, eğer sen bu andlaşmayı mutlaka akdetmek istiyorsan, biz de sana tâbi olarak isteriz. Çünkü, bunu Cenab-ı Hak emrettiği için yaptığın takdirde buna uymağa mecburuz. Bir de bunu bizim için yapman ihtimali var. Bizlere evvelâ bu noktayı söyle.

Resûlüllah (S.S.):

— Bunu, sizin için yapmayı düşünüyorum, karşılığını verdi. Çünkü bütün Arablar birleşerek size saldırmışlardır. Böylece, birliklerini bozmak istiyorum.

O zaman Muaz oğlu Saad:

— Ey Resûlüllah, dedi. Bizler ve onlar henüz Allaha ortak koştuğumuz ve putlara taptığımız zamanda bile, kendilerini misafir etmemizin dışında parasını vermeden bir tek hurmamızı almağa cesaret edemezlerdi. Cenab-ı Hak bizi İslâmla aydınlattıktan ve doğru yola sevkedip seninle aziz ettikten sonra mı onlara mahsulümüzü vereceğiz. Hayır, bizim bunu yapmağa hiç ihtiyacımız yoktur. Vallahi onlara yalnız kılıçlarımızın keskin ağzını sunarız. Cenab-ı Hak da bizimle onlar arasında hükmünü yerine getirir.

Sonra, andlaşmayı alıp yırttı ve:

— Onlar, varsınlar bütün güçleriyle bize saldırsınlar, diye ilâve etti.

Bir kısım düşman askerleri, hendeğin karşısında beklemekten çıkarak atlarına binip hendeğin Sal dağına birleştiği noktayı aştılar ve öbür tarafa geçmeğe muvaffak oldular. Hz. Ali (K.V.) bunu görünce yanına bir miktar İslâm askeri alarak hemen geldiği tuttu. Düşman süvarileri onları gördüler ve şiddetle hücum ettiler. Bunlar arasında bulunan Abdülved oğlu Amr, daha evvel Bedir savaşında ağır şekilde yaralandığından canını güç kurtarmış ve bu yüzden Uhud savaşına katılamamıştı. Hz. Ali (K.V.) ona:

— Ey Amr, diye seslendi. Sen Allah adına yemin ederek bir Kureyşli tarafından üç şeyden birisine dâvet edildiğin zaman bunu kabul edeceğini söylememiş miydin?

Amr:

— Evet, söylediklerin doğrudur, karşılığını verdi.

Hz. Ali (K.V.) bunun üzerine devam etti:

— O halde seni Cenab-ı Hakka imâna ve Peygamberini kabule dâvet ediyorum.

Amr:

— Bunun imkânı yoktur, dedi.

— Öyle ise, savaşı bırakıp git.

— Bunun da imkânı yoktur. Çünkü, bütün Arab kadınlarının benimle alay etmesine tahammül edemem.

— Şu halde benimle çarpış.

Amr, aslında buna da istekli olmadığından:

— Ey kardeşimin oğlu... Benimle neden çarpışmak istiyorsun? Vallahi seni öldürmeyi arzu etmiyorum, dedi.

Hz. Ali (K.V.) ise, ona:

— Vallahi ben seni öldürmeyi arzu etmekteyim, karşılığını verdi. Aslında seninle dövüşmeğe de tenezzül etmem. Yalnız, kılıçlarımızı ölçmek isterdim.

Amr, bunun üzerine kızdı. Hz. Ali (K.V.) yaya olduğu için onunla atı üzerinde dövüşmeyi kendisine yediremiyerek yere indi ve bir kılıç darbesiyle hayvanının ayağını kesti.

İkisi de ellerinde kılıç ve kalkanları bulunduğu halde karşılaştılar ve birbirlerinin etrafında dolanmağa başladılar. Nihayet Amr, ilk saldırıyı yapıp kılıcını indirdi. Bu darbeden Hz. Ali (K.V.) nin kalkanı parçalandı ve alnı yaralanarak kanamağa başladı. Bundan sonra o hamle etti ve kılıcını Amr'ın omuzuna gömdü. Aynı zamanda tekbir aldı. Hemen her taraftan yükselen tekbir sesleri ortalığı inletti.

Bundan sonra Hattab oğlu Dırar ile Ebû Vehb oğlu Hubeyre hücum ettilerse de Allahın kükremiş arslanı onları da kaçırdı. Ebû Cehil oğlu İkrime de onlarla beraberdi. Hep birden kaçmağa başladılar. Hz. Ömer (R.A.), bunu görünce Dırar'ı takip etmeğe koyuldu. Dırar, birden dönerek kendisini takip edene pek müsaid durumda mızrağını atmak istediyse de, onun kim olduğunu görünce bundan vazgeçti ve:

— Ey Ömer, bu lûtfumu unutma. Çünkü istemiş olsaydım seni öldürürdüm, dedi.

Düşman, böylece kaçıp gitti. Amr ile beraber karşı tarafa geçenlerden Abdüddar oğullarından Osman oğlu Münebbih de bir okla yaralanmış ve Mekke'ye döndükten sonra bu yaranın tesiriyle ölmüştür.

Hz. Ayşe (R.A) validemiz müslüman kahramnlarını medhediyor

Bİr rivayete göre Abdullah oğlu Nevfel Mahzûmi'nin ölümü de bu sıradadır. Kendisi hendeği aşanlar arasında bulunuyordu. Kaçanlar arasında da bulundu ve atıyla hendeği aşmak istediyse de muvaffak olamayıp içine düştü. Müslümanlar kendisini taşlamağa başlayınca:

— Ey Arablar... Öldürülmek bundan iyidir. Beni öldürün, lâkin zelil etmeyin, demiş, Hz. Ali (K.V.) bunun üzerine hendeğe inerek kafasını kesmiştir.

Savaşın en şiddetli günü, bu gündü. Düşman Müslümanlara durmadan taş ve ok yağdırıyordu. Resûlüllah (S.S.) ın bugün dört vakit namazını kazâya bırakmak zorunda kaldığını Zerkaanî nakleder. Sebebi ise, savaş meydanını bir an terkedememesiydi.

Her yerde kahramanlık menkıbeleri yaratılıyordu. Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz, bunlardan birisini şöyle nakleder:

— Savaş sırasında Hârise oğullarının kalesinde bulunuyordum. Muaz oğlu Saad'ın annesi yanımda idi. Birden, Arabların en uzun boylusu olan Saad'ın geçtiğini gördük. Zırhı, baldırlarının üstüne kadar çekilmişti. Elinde mızrağını tutuyor ve şu beyti okuyordu:

— Biraz dur, şimdi şiddetli savaşa katılır ve saldırırsın. Ecel geldiği zaman ise, ölmekte beis yoktur.

Annesi ona:

— Ey sevgili oğlum, doğru söylüyorsun. Geç kaldın, dedi.

Ben ona:

— Keşke Saad'ın zırhı daha uzun olsaydı... deyince annesi:

— Ok rastladığı zaman esasen bu zırha hafif gelir, karşılığını verdi.

Bu sırada müşriklerden Arkaa oğlu Kays oğlu Habban:

— Al sana... Ben Arkaa oğluyum! diye haykırarak bir ok attı. Ok, Saad'ın koluna rastlayarak bir damarını kesti. Saad ise, şu karşılığı verdi:

— Allah senin yüzünü cehennem ateşinde terletsin. Yarabbi, Kureyş ile aramızda başka bir savaş bıraktınsa, bu savaşa katılmak için beni de sağ bırak. Çünkü Peygamberine eziyet eden, onu yurdundan sürüp çıkaran ve seni inkâr edenler arasında en fazla severek savaşacağım kimseler Kureyş'lilerdir. Yarabbi... Eğer Kureyş ile aramızdaki savaşlara son verdi isen, onların yenildiğini göstermeden canımı alma!

İslâm kadınlarının sığındığı kale, Müslümanlarla ahdi bozan Kureyza oğullarına yakındı. Yahudiler, müşriklerin hendeği aşamadıklarını görünce, bu tarafa saldırdılar. Bu, Sâbit oğlu Hz. Hassan (R.A.) ın kalesiydi ve evvelce söylemiş olduğumuz gibi Hz. Safiye (R.A.) burada bulunuyordu.

Kendisi diyor ki:

— Hassân ile kadınlar ve çocuklar bu kalede kalmışlardı. Yahudilerden biri kalenin yanına gelerek etrafında dolaşmağa başladı. Kureyza oğulları, Resûlüllah ile yapmış oldukları andlaşmayı ve ahdi bozduklarından Müslümanlarla savaş halinde

bulunuyorlardı. Kalede ise, bizi koruyacak kimse yoktu. Çünkü başta Resûlûllah olmak üzere herkes düşman karşısındaydı ve bizi koruyacak halde bulunmuyorlardı. Bunun üzerine:

— Ey Hassân, dedim. Bu Yahudi, kalenin etrafında dolaşıyor. Onun kalenin zayıf yerlerini anlayarak Yahudilere haber vermesinden korkuyorum. Sen aşağıya in de onu öldür.

Hasta bulunan Hassân:

— Ey Abdülmuttalib'in kızı, karşılığını verdi. Allah seni bağışlasın. Ben, bunu yapacak durumda değilim.

Ben bunu onun yapamıyacağını anlayınca elime bir kazık alarak kaleden indim ve Yahudiyi öldürünceye kadar kendisine vurdum. Yahudinin işini tamamladıktan sonra kaleye döndüm. Hassân'a:

— Kaleden in de Yahudinin yanında nesi varsa al. Eğer erkek olmasaydı kendisini ben soyardım, dedi.

Hassân:

— Benim onu soymağa ihtiyacım yok, karşılığını verdi.

Düşmanın tazyiki gevşemeden devam ediyordu. Bu sırada Gatafan'ların Eş-ca boyundan Amr oğlu Mes'ud oğlu Hz. Nuaym (R.A.) çıkagelerek:

— Ey Resûlûllah, ben Müslüman oldum. Kabilem ise bunu bilmiyor. Bana, arzu ettiğin emirleri ver, dedi.

Resûl-ü Ekrem (S.S.):

— Sen, bir tek adamsın. Kudretin yettiği kâdar onları çekilip gitmeğe isteklendir. Çünkü savaş, düşmanı bir kere aldatmakla sona erer, karşılığını verdi.

Hz. Nuaym (R.A.), Resûlûllah (S.S.) ın huzurundan ayrıldıktan sonra Kureyza oğullarının yanına gitti. Câhiliye devrinde onlarla sohbet ederdi. Kendilerine:

— Ey Kureyza oğulları, dedi. Benim sizi sevdiğimi ve sizinle samimî şekilde dost olduğumu bilirsiniz.

Onlar:

— Evet, karşılığını verdiler. Sen, bizim aramızda itham edilmiş bir kimse değilsin.

Hz. Nuaym (R.A.) devam etti:

— Kureyş ile Gatafan, Muhammed ile savaşmağa geldiler. Siz de onlara arka çıktınız. Halbuki sizin durumunuz, Kureyş ile Gatafan'ın durumuna benzemez. Burası sizin memleketinizdir. Malınız, servetiniz ve çoluk çocuğunuz buradadır. Onun için buradan çekilip başka yere gidecek halde değilsiniz. Halbuki Kureyş ile Gatafan'ların malları, servetleri ve çoluk çocukları başka memlekettedir. Onlar yenseler de, yenilseler de yurdlarına döneceklerdir ve sizi Muhammed ile başbaşa bırakacaklardır. Halbuki siz Müslümanlara karşı koyacak durumda değilsiniz. Bunun için Kureyş veya Gatafan'lara ileri gelenlerinden size rehinler vermelerini isteyiniz. Ancak, buna güvenerek Muhammed ile savaşabilirsiniz. Bunu kabul etmezlerse savaşmayınız.

Yahudiler bu sözleri duyunca:

— Doğru söyledin ve iyi nasihatler verdin, dediler.

Hz. Nuaym (R.A.) onların yanından ayrıldıktan sonra Kureyş'lilere vardı ve Ebû Süfyan ile yanında bulunanlara şöyle hitab etti:

— Ey Kureyş. Benim size olan sevgi ve dostluğumu, Muhammed ile ise aramın iyi olmadığını bilirsiniz. Ben, bir haber duydum. Size iyilik olmak üzere bunu bildirmeyi kendime borç biliyorum. Lâkin, bunu kimseye söylemeyiniz. Çünkü, duyulması hayırlı değildir. Haberiniz olsun, Yahudiler, Muhammed ile olan ahdi bozduklarına pişman olmuşlar ve kendisine elçi göndermişler. Ona:

— Biz, yaptığımıza pişman olduk. Seni memnun etmek için Kureyş ile Gatafan'ın ileri gelenlerinden rehinler alarak size teslim etmeyi düşünüyoruz. Sen, onları öldürürsün. Bundan sonra sizinle bir olup kalanlarla savaşırız, vaadinde bulunmuşlar. Muhammed de onların bu teklifini kabul etmiş. Eğer Yahudiler size adam gönderip rehinler isterlerse, sakın kimseyi vermeyin.

Sonra, onların yanından ayrılıp Gatafan'lara vardı ve onlara:

— Ey Gatafan'lar, dedi. Sizler benim kabilem ve aşiretimsiniz. Bunun için benim nazarımda insanların en sevgilisisiniz. Elbette sizin iyiliğinizi istediğimi bilirsiniz. Şimdi size bir şey söyleyeceğim. Lâkin, başkasına açmayınız, dedi ve sonra Kureyşlilere söylediklerini aynen anlattı.

Ertesi günü Kureyş'liler, Gatafan'lardan birkaç kişiyi Ebû Cehil oğlu İkrime ile birlikte Kureyza oğullarına gönderdiler ve şunları söylettiler:

— Bizler, burada kalacak değiliz. Hayvanlarımız mahvoldu. Savaşa hazırlanınız. Muhammed ile karşılaşıp bu işe kesin bir son vereceğiz.

Kurayza'lılar, kendilerine şu cevabı verdiler:

— Bugün, Cumartesidir. Bildiğiniz gibi, bizlerden bugün bir işe kalkışan felâkete uğrar. Bununla beraber, bize ileri gelenlerinizden rehinler vermezseniz, sizinle birlikte Muhammed'e karşı savaşacak değiliz. Rehinleriniz, anlaşma hükümlerini yerine getirmeniz için aramızda kalacaklardır. Bundan sonra biz size güvenerek birlikte sonuna kadar savaşırız. Çünkü, eğer galip gelemezseniz bizi Muhammed'le başbaşa bırakıp gitmenizden korkuyoruz. Biz, kendi başımıza onunla uğraşacak halde değiliz.

Elçiler, Kureyş'liler Gatafan'ların yanına döndüler ve Yahudilerin söylediklerini haber verdiler. sonra:

— Vallahi Nuaym'ın dedikleri doğru çıktı, dediler.

Sonra da Kurayza'lılara şu haberi yolladılar:

— Vallahi size bir tek kimseyi bile rehin verecek değiliz. Savaşmak istiyorsanız, ortaya çıkıp savaşınız...

Kurayza'lılar bunun üzerine aralarında şöyle konuştular:

— Vallahi Mes'ud oğlu Nuaym'ın söyledikleri doğru çıktı. Onlar, ne olursa olsun savaşmak isti-

yorlar. Fırsat bulurlarsa bundan faydalanacaklar ama yenilirlerse çekilip memleketlerine gideceklerdir ve bizi Muhammed'le başbaşa bırakacaklar, iyisi mi, biz şimdiden onları Muhammed'le başbaşa bırakalım.

Sonra Kureyş'lilerle Gatafan'lara:

— Vallahi rehinler vermezseniz sizinle birlikte savaşmayız, diye haber yolladılar.

Böylece, araları tamamen açılmış oldu.

Bu sırada bilhassa geceleri pek soğuk ve şiddetli rüzgârlar esiyor, düşmanın çadırlarını söküp atıyor, eşyalarını ve kap kacaklarını deviriyor, onları canlarından bezdirecek hale getiriyordu.

Resûlüllah (S.S.), düşman arasında çıkan anlaşmazlıkları haber alınca Yemân oğlu Hz. Huzeyfe (R.A.) yi çağırıp durumu kendisine anlatarak:

— Gece vakti mümkün olursa müşrik ordusuna sokul ve onlardan bir haber almağa çalış, dedi.

Hz. Huzeyfe (R.A.) diyor ki:

— Hendek savaşı sırasında gecenin bir kısmını namaz kılarak geçirdikten sonra Resûlüllah yüzünü bize çevirdi ve:

— Düşmanların ne yaptığını anlayacak ve bize haber getirecek kimse var mı? dedi ve Allahın o kimseyi Cennetlik edeceğini bildirdiyse de, kimse cevap vermedi. Resûlüllah, yine namaz kılmağa başladı. Gecenin bir kısmını daha namaz kılarak geçirdikten sonra, yüzünü bize çevirerek aynı şeyleri tekrarladı. Yine kimse cevap vermedi. Resûlüllah, bundan sonra bir müddet daha namaz kıldı. Sonra:

— Aranızda düşmanın ne yaptığını anlayarak bize haber getirecek kimse varmı? Ben Allahdan onu Cennette bana arkadaş etmesini dileyeceğim.. dedi. Lâkin, açlık ve soğuk takatleri kestiği için:

— Ben gideceğim, diyen çıkmadı.

Nihayet Resûlüllah beni yanına çağırdı ve:

— Ey Huzeyfe, git ve düşmanın arasına sokularak ne yapmakta olduklarını öğren. Bizim yanımıza dönmeden de kimseye bir şey söyleme, dedi.

Ben, bunu kabul ederek gizlice düşman ordusuna vardım. Rüzgâr onlara musallat olmuş, çadır ve sığınaklarını yıkıyor, tencerelerini deviriyor ve ateşlerini söndürüyordu. Bu arada Ebû Süfyan ayağa kalkarak:

— Ey Kureyş!.. dedi. Aramızda casuslar olabilir. Herkes arkasına baksın.

Ben, bunun üzerine hemen yanımda bulunan birinin elini tutarak:

— Sen kimsin? diye sordum.

— Filân oğlu filânım, cevabını verdi.

Böylece, benden şüphelenilmedi. Ebû Süfyan ise, konuşmasına devam etti.

— Sizler oturulacak bir yerde ve oturacak durumda değilsiniz. Üstelik Kurayza oğulları bizimle olan ahidlerini bozdular. Onlardan bizi kızdıran ve kendilerinden iğrendiren haberler aldık. Gördüğünüz gibi, bu dinmeyen fırtına bizi mahvetti. Çadır ve sığınaklarımız yıkılıyor, tencerelerimiz yerinde duramıyor ve ateşlerimiz sönüyor. Ben, geri dönüyorum. Siz ne isterseniz yapın.

Sonra, devesine binerekî onu kamçıladı. Ben ise bunun üzerine, tenbih etmiş olduğu gibi hiç kimseye bir şey söylemeden Resûlüllahın yanına döndüm. Bana böyle bir tenbihde bulunmamış olsaydı, bu müjdeyi herkese verirdim. Ayrıca istesem Ebû Süfyan'ı da bir okla öldürmem kabildi. Lâkin, Resûlüllahdan böyle bir emir almadığım için bunu yapmadım. Yanına vardığım zaman kendisini yünden örülmüş bir örtüye bürünmüş olduğu halde namaz kılmaktaydı. Bunu tamamladığı zaman, duyduklarımı ve gördüklerimi anlattım. Gatafan'lar da Kureyş'in döndüğünü duyunca memleketlerine doğru yola çıktılar.

Muhasaranın uzamsı kureyş'lileri usandırmıştı. Birdenbire patlayan fırtına ise düşman ordugâhını alt üst etti.

HAKİKATEN insan ve hayvan yiyeceğinin sür'atle tükenmesi ve muhasaranın müsait olmayan şartlarla sürüp gitmesi müşrikleri son derece sinirlendirmişti. Artık, hücumla hendeği aşıp Müslümanları bir meydan savaşına zorlayamıyacaklarını anlamışlardı. Üstelik onların bu muhasaraya daha uzun müddet dayanacaklarını hissetmekteydiler.

Nazir oğlu Yahudilerinin Başkanı Ahtab oğlu Hüyey ise, muhasaranın kaldırılmaması için çırpınıyordu. Nihayet bir çare olarak Müslümanları içlerinden vurmayı tasarlayıp Medine'de yaşayan Kurayza Yahudilerini şehir içinde harekete geçmeğe teşvik etmeğe başladı. Bunlar, evvelâ tereddüd ettilerse de, sonunda buna razı oldular ve hazırlığa başladılar. Lâkin, onların Müslümanlara karşı tavırlarını birdenbire değiştirmeleri ve üstelik Resûlüllah (S.S.) aleyhine alenen atıp tutmağa başlamaları dikkati çekerek şüphe uyandırdı. Resûlüllah (S.S.) bunu öğrenince hemen Medine'ye bir ajan gönderip durumu anlamasını istedi.

Gelen haber ise, umulandan kötü idi ve Yahudilerin Müslümanlara gece vakti birdenbire saldıracaklarını anlatıyordu. Peygamber Efendimiz bunun üzerine Eslem oğlu Hz. Selime (R.A.) yi iki yüz kişilik ve Hârise oğlu Hz. Zeyd (R.A.) i üç yüz kişilik bir kuvvetin başında olarak Müslümanları her hangi bir Yahudi saldırısından korumak için Medine'ye sevketti. Bu kuvvetler, Müslümanların oturduğu kısma varıp bütün gece tekbir sesleriyle ortalığı inlettiler. Yahudiler de bundan korkarak yerlerinden kımıldayamadılar.

Hz. Ebû Bekir (R.A.) diyor ki:

— Bu, çok tehlikeli günlerde ben sık sık Sal dağının tepesine çıkarak Medine'ye, Müslüman evlerine bakar ve onların yerli yerlerinde durduklarını gördükçe Cenab-ı Hakka şükrederdim.

Sal dağının kayalarına bu sırada Müslümanlar yer yer savaş hakkında duydukları endişeleri ifade eden yazılar yazmışlardır. Bu arada Hz. Ömer (R. A.) in şu satırlarına rastlanmaktadır:

— Ebû Bekir ve Ömer, bu aksiliklerin düzelmesi için gece gündüz âcizâne duada bulundular.

Fırtınanın devam ettiği ve soğuk rüzgârların düşman ordusunu sarstığı günlerde muhasara hareketi de gevşemiş bulunuyordu. Şevval ayının sonları gelmişti. Zilkaade ayında ise Mekke'liler savaşmaktansa Kâ'be'nin bulunduğu şehirlerine dönerek gelecek hacıları karşılamayı daha faydalı bulurlardı. Zilkaade, Zilhicce ve Muharrem ayları, ötedenberi savaşın yasak olduğu aylardı. Ancak, eğer galip veya zaferden ümidli olsalar. Kureyş'lilerin buna aldırmıyacakları şüphesizdi. Şimdi zaferi elde etmekten ümidi kesmiş, yem ve yiyecekleri azalmış, fırtına yüzünden yerlerinde barınamaz hale gelmiş olduklarından, bu durum muhasarayı bırakıp geri dönmeleri için sadece bir bahane olabilirdi.

Resûlüllah (S.S.), bir gün İkindi vaktine doğru dua ederken, yanında bulunanlar mübarek yüzünün güldüğüne şahid oldular. Bunun sebebi ise, AHZAB Süresinin inen bir âyeti ile bu rüzgârların Cenab-ı Hak tarafından gönderildiğinin ve ayrıca O'nun Müslümanlara Meleklerle yardım edeceğinin bildirilmesiydi.

Âyet, şöyle idi:

— Ey îmân edenler. Allahın size olan nimetini anın ki üzerinize ordular geldiği zaman onların üstüne rüzgârı ve görmediğiniz askerleri göndermiş idi...

O gece güneş battıktan sonra fırtına büsbütün şiddetlenmiş ve düşman ordusunu altüst etmeğe başlamıştı. Bu rüzgâr ise, İslâm ordusunda hissedilmiyordu. Aynı zamanda müşrik ordusunun etrafında kılıç sesleri ve tekbir sadaları duyulmağa başlandı. Bu da, Allahın gönderdiği askerlerdi. Müşrikler, Müslümanlar taarruza geçti sanarak sağa sola dağılmağa başladılar. İşte, aynı gece, Hz. Huzeyfe (R.A.) düşman ordusuna varmış bulunuyordu. Geri dönerken kıyafetleri kendisine tamamen yabancı, hiç tanımadığı yirmi kadar süvariye rastlamıştı. Onlar kendisine:

— Ey Huzeyfe, dostuna var ve Cenab-ı Hakkın onun düşmanlarını dağıttığını haber ver, demişler, o da bunu Peygamber Efendimize gizlice söylemişti.

Ebû Süfyân, geri dönmeğe karar verdiği vakit o kadar perişan ve şaşkın bir halde bulunuyordu ki, devesine binince ayak bağını çözmeyi unutarak onu kamçılamış, hayvanın yürüyemediğini görüp o zaman durumu anlamış ve ayak bağını çözmüştü.

Müşrik ordusu çekilip gitmiş, Kuraya oğulları Müslümanlarla karşı karşıya kalmıştı.

BÖYLECE savaş meydanını evvelâ Kureyş, sonra Gatafan, arkasından da öbür kabileler terkettiler. Bunlar giderlerken korku ve telâş dolayısiyle bir çok eşyalarını ve kalan erzakı olduğu gibi bırakmışlardı.

Sabah olunca Müslümanlar, onların çekilip gitmiş olduklarını görerek sevindiler. Başta Resûlüllah (S.S.) olmak üzere tekbir getirdiler. Sonra kalan mallar ganimet olarak toplandı. Ahtab oğlu Huyey'in gönderdiği erzak da bu arada bulunuyordu. Bu suretle İslâm ordusunda yiyecek darlığı kalmadı.

Resûlüllah (S.S.), Cenab-ı Hakka hamd ve senâdan sonra Müslümanlara şu müjdeyi verdi:

— Bundan sonra nöbet sizindir. Artık kâfirler sizin üzerinize varamıyacaklardır. Ama, sizler onların üzerine varacaksınız.

Nihayet savaş alanından hareket edilerek Medine şehrine dönüldü.

Bu savaş sırasında Müslümanlar düşmanların hücumuna, ve Kurayza oğullarının ihanetine uğramışlardı. Nitekim, durumları vaktinde haber alınamıyarak gerekli tedbirlere başvurulmamış olsaydı, bundan telâfisi imkânsız zararlar hasıl olabilirdi. Şimdi müşrik ordusunun çekilip gitmesi ise, Yahudilerin kalbine derin bir korku salmış bulunuyordu. Bu suretle onlar aralarında mevcut ahde rağmen, ihanet etmiş oldukları Müslümanlarla başbaşa kalmış oluyorlardı. Kuvvetleri ise, İslâm kuvvetine karşı koymağa yetecek derecede değildi. Bu yüzden yaptıklarına pişman olmuşlardı. Ahtab oğlu Huyey ise sözünde durmuş ve müşrikler ordusunun geri dönüşünden sonra Kurayza kabilesinin başına gelecek her şeye birlikte katlanmak üzere kalelerine gitmişti.

Yahudiler, bununla beraber tamamen ümidsiz değildiler. Bir taraftan Müslümanların kendilerini affedeceklerini ummakta, bir taraftan da eski dostları ve ahitlileri olan ensâra ve bilhassa onlar arasında bulunan Evs'lilere güvenmekteydiler.

Resûlüllah (S.S.) ise, evvelce söylemiş olduğumuz gibi, Kitap ehli hakkında şefkatli ve müsamahalı olduğundan onlar üzerine derhal bir sefer açmayı düşünmüyordu. Bunun için evine döndüğü zaman silâhlarını çıkardı. Lâkin, Cebrâil (A.S.) hemen gelerek:

— Ey Resûlüllah, dedi. Sen silâhlarını çıkardın, lâkin Melekler çıkarmadılar.

Peygamber Efendimiz:

— Allahın emri nedir? diye sordu.

— Allahın emri, Kurayza'lıların üzerine varmandır. Çünkü şimdi takip edeceğin onlar kaldı.

Resûlûllah (S.S.) bunun üzerine Hz. Bilâl Habeşî (R.A.) ile Müslümanlara şunu ilân etti:

— Allahın emrine itaat edenler, İkindi namazını Kurayza nahiyesinde kılsınlar.

Evvelce söylemiş olduğumuz gibi, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Medine'ye geldiği zaman Yahudilerle bir andlaşma yaparak kendilerine mal, can ve din hürriyeti sağlamıştı. Evvelâ Kaynuka ve sonra Nazir oğulları bir müddet geçince bu ahdi bozdukları için Medine'den uzaklaştırıldılar. Kurayza oğulları ise, ahde sadık kaldılar. Bu yüzden, eski şartlar içinde rahatça yaşamağa devam ettiler. Lâkin, Hendek savaşı sırasında bütün düşmanları bir olup Müslümanlara saldırdıkları zaman Ahtab oğlu Huyey'in hilelerine kanıp onlar da ahdi bozarak müşriklerle birleşmişlerdi. İslâma açıktan açığa hücum etmiş ve onlarla döğüşmüşlerdi. Şu halde, Müslümanlar için aslında bu meseleyi kesin şekilde halletmek gerekiyordu.

Bununla beraber Resûl-ü Ekrem (S.S.), onların üzerine yürüdüğü zaman iyi kabul gösterseler ve savaşa kalkışmasalardı, kendilerini affedecek ve sadece, Nazir oğulları gibi, yurdlarından çıkıp gitmelerini istiyecekti.

Lâkin, Kurayza oğulları böyle yapmadılar.

Peygamber Efendimiz, İslâm ordusunun bayrağını Hz. Ali (K.V.) ye vererek kendisini önden gönderdi. Hz. Ali (K.V.), Kurayza oğullarının kalelerine vardığı zaman onların savaşa hazırlanmış olduklarını gördü. Üstelik duvarların üzerinden Peygamber Efendimiz hakkında ağıza alınmıyacak kötü sözler söylemeğe başladılar. Hz. Ali (K.V.), bunun üzerine geri dönüp ordu ile gelmekte olan Resûlûllah (S.S.) Efendimizi karşıladı ve durumu kendisine anlatarak:

— Ey Resûlûllah... Bu habislerin kalesine yaklaşma, dedi.

Peygamber Efendimiz:

— Neden? diye sordu. Herhalde benim için söylediklerini duymuş olacaksın.

— Evet ey Resûlûllah!

— Ama, onlar beni görünce o kötü sözleri söyleyemiyeceklerdir.

Peygamber Efendimiz, kaleye yaklaştı. Yahudiler onu görünce hemen sustular. O zaman kendisi Kurayza oğullarına seslendi:

— Ey maymun evlâdı... Allah sizi zelil etmedi mi? Size azâbını indirmedi mi?

Onlar:

— Ey Ebû Kasım, diye cevap verdiler. Sen bu hali bilmez değilsin.

Resûlûllah yolda gelirken Savreyn'den geçtiği sırada bu yerin halkına:

— Benden evvel yanınızdan kimse geçti mi? diye sormuş, onlar da:

— Evet. Halife oğlu Dihye Kelbî geçti. Beyaz bir katıra binmiş, eğeri üzerine kalın dibâdan bir kadife koymuştu, karşılığını vermişlerdi.

Bunun üzerine Resûlûllah (S.S.):

— O, Cebrâil idi. Kurayza'ya gönderilmiştir. Onların gönüllerine korku salacak ve kalelerini alt üst edecektir, demişti.

Resûlûllah (S.S.), Yahudilerin kaleleri karşısındaki Ennâ kuyusunun yanına indi. Müslümanlarla İkindi namazını kıldı. Bir kısım Müslümanlar ise, ancak Yatsı namazından sonra gelmişlerdi.

Lâkin, Peygamber Efendimiz:

— Allahın emrine itaat edenler, İkindi namazını Kurayza'da kılsınlar, dediği için Yatsı namazından sonra İkindi namazını kıldılar.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz, Resûlûllah (S.S.) in bu sefere hareketi hakkında şunları söylemiştir:

— Resûlûllah, Hendek gazâsından döndükten sonra bu savaşta yaralanmış olan Muaz oğlu Saad için mescidde bir çadır diktirdi. Sonra silâhlarını çıkardı. Fakat Cebrâil gelerek:

— Siz silâhlarınızı çıkardınızsa da, Melekler çıkarmadı. Sen, Kurayza oğulları üzerine yürü ve onlarla savaş, dedi. Resûlûllah, bunun üzerine zırhını yeniden giydi ve yola çıktı. Müslümanlar da onunla beraber hareket ettiler.

Kuraya'nın kuruluşuna imkân kalmamıştı.

İSLÂm ordusu, ertesi günü Kurayza oğullarının kalesini muhasara etti. Muhasara uzadıkça, Yahudiler sıkıntıya düşüyor ve üstelik korkuları da gittikçe artıyordu. Bu yüzden aralarında bulunan ve kendilerini Müslümanlarla ahdi bozmağa kışkırtmış ve ikna etmiş olan Ahtab oğlu Huyey'e ağızlarına geleni söylemekteydiler. Nihayet, muhasaranın yirmi beşinci gününde başkanları olan Esed oğlu Kâab'a başvurdular:

— Ey Kâab, sen bizim başkanımızsın. Bu ahdi de Huyey'e uyarak bozan sensin. Biz, bu hususta sadece sana itaat ettik. Şu halde, bu işe de sen çare bulmalısın.

Kâab, biraz düşündükten sonra:

— Bulduğum çareyi kabul edecek misiniz? diye sordu.

Yahudiler:

— Ederiz, dediler.

Kâab, bunun üzerine söze devam etti:

— Evvelâ size şunu söyleyeyim ki, bu ahdin bozulmasını siz benden çok istiyordunuz. Vallahi onu ben bozmasaydım, sizler bozardınız. Sonra, size üç şey teklif edeceğim. Bunlardan birisini kabul ederseniz bu bâdireden kurtulabiliriz.

Yahudiler:

— Tekliflerini birer birer söyle, dediler.

— Pekâlâ, işte birinci teklifim şudur: Gelin, Muhammed'e tâbi olalım. Yâni, İslâmı kabul edelim. Bunu yaptığımız takdirde ne canımıza ve ne de malımıza zarar gelir. Hem de Muhammed'i tasdik etmekte hiç bir mahzur yok. Çünkü o, hakikaten bir Peygamberdir ve onun vasıfları kitabımızda vardır.

Lâkin Kurayza oğulları:

— Biz, aslâ Tevrât'ın hükümlerinden ayrılıp başka bir dinin hükümlerini kabul etmeyiz, dediler. Sonra:

— Ey Kâab, ikinci teklifin nedir? diye sordular.

— kinci teklifim, bunu kabul etmediğiniz takdirde çocuklarımızı ve kadınlarımızı öldürüp yalın kılıç düşmanın üzerine hücum etmek ve onlarla savaşıp Allahın Muhammed ile aramızda vereceği hukme razı olmaktır. Eğer sonunda mahv ve helâk olursak arkamızda bırakacağımız bir şey kalmaz. Yok, üstün gelirsek yeniden kadın ve çocuk sahibi olabiliriz.

Yahudiler, buna da itiraz ettiler:

— Biz, bu masum kadın ve çocukları nasıl öldürebiliriz? Hem ,onlar öldükten sonra bizim için yaşamanın önemi yoktur. Sen, üçüncü teklifini söyle...

— Üçüncü teklifim ise, şudur: Bu gece, Cumartesi gecesidir. Muhammed ile arkadaşları bizim harekete geçmiyeceğimizden emindirler. Hemen kaleden inerek onlara bir baskında bulunuruz. Böylece gafil avlar ve işlerini bitiririz.

Yahudiler:

— Cumartesi günümüzün hürmetini gidererek bizden evvel gelenlerin yapmadığı bir bid'at mı işleyeceğiz? Böyle şeyler yapanların maymuna ve domuza çevrildiğini bilmiyor musun? diyerek buna da yanaşmadılar.

Kâab, bunun üzerine:

— Vallahi sizin içinizden hiç kimse anasından doğduğu gündenberi aklı ile bir iş görmemiştir, dedi. Sonra Resûlüllah (S.S.) Efendimize:

— Beni Avf oğlu Âmir oğullarının kardeşi Münzir oğlu Ebû Lübâbe'yi gönder. Onunla akıl danışalım, diye haber yolladı.

Hz. Ebû Lübâbe (R.A.), Evs'lerdendi. Evs kabîlesi ise Câhiliye devrinden beri Yahudilerle ahitli idiler. Resûlüllah (S.S.) bu isteği kabul etti. Hz. Ebû Lübâbe (R.A.), kalelerine vardığı zaman Yahudiler kadınları ve çocuklarıyla birlikte kendisini sevinçle karşıladılar. Sonra karşısında oturup ağladılar. Münzir oğlu bu hallerini görünce onlara acıdı.

Yahudiler:

— Ey Ebû Lübâbe, kalemizden Muhammed'in hükmiyle inmemizi doğru bulur musun? dediler.

Hz. Ebû Lübâbe (R.A.):

— Evet, doğru bulurum, cevabını verdi.

Aynı zamanda, eliyle boğazını işaret ederek, hepsinin öldürüleceklerini anlattı. Lâkin, bu hareket ile Resûlüllah (S.S.) ın tenbihine aykırı hareket ettiğini anlayarak geri döndü ve doğru mescide giderek kendisini bir sütuna bağlayıp:

— Allah beni affetmeden kendimi çözmiyecek ve vallahi bir daha Kurayza'ların yurduna ayak basmıyacağım, dedi.

Resûlüllah (S.S.) bunu duyunca şunları söyledi:

— Yanıma gelirse Allahdan onu bağışlamasını isterim. Lâkin, bu günahı işlediği için Cenab-ı Hak tarafından affedilmedikçe bağlarını çözecek değilim.

Allahın, Hz. Lübâbe (R.A.) yi affetmiş olduğuna dair olan âyet, Resûlüllah (S.S.) Efendimiz, Hz. Ümmi Seleme (R.A.) Valîdemizin evinde bulunduğu sırada inmiştir.

Hz. Ümmi Seleme (R.A.) Valîdemiz diyor ki:

— Seher vakti Resûlüllahın güldüğünü duydum ve ona:

— Ey Resûlüllah, Cenab-ı Hak seni daha çok güldürsün. Neden gülüyorsun? diye sordum. Bana:

— Cenab-ı Hak, Ebû Lübâbe'yi affetti, karşılığını verdi.

Ben:

— Bunu kendisine müjdeliyeyim mi? deyince de:

— İstersen müjdele, dedi.

Bunun üzerine evin kapısında durarak:

— Ey Ebû Lübâbe sevin... Allah seni affetti, diye seslendim.

O zaman henüz kadınların örtünmesini emreden âyetler inmemişti. Bir kaç kişi kendisini çözmek için yanına koştular. Lâkin, Ebû Lübâbe:

— Ben bağlarımı Resûlüllahdan başkasına çözdürmem, dedi.

Resûlüllah (S.S.), Sabah namazına çıktığı zaman onun yanından geçti ve bağlarını çözdü.

Kurayza Yahuileri tesli moluyor.

KURAYZA oğulları ise Hz. Lübâbe (R.A.)ye, kendilerine de Nazîr oğulları gibi çoluk çocukları ve mallarıyla gitme müsaadesi verilmesi hususunda tavassut etmesini rica edeceklerdi. Ancak, bu olay buna engel olmuştu.

Kurayza oğulları arasında Su'da oğlu Amr, kabilesinin Resûlüllah (S.S.) Efendimize karşı ahitlerini bozmalarına itiraz etmiş, buna katılmamış ve kendisini zorlayan dindaşlarına:

— Ben, hiç bir vakit Muhammed'e ihanet etmiyeceğim, demişti.

O gece kaleden indi ve İslâm karakolunun yanından geçti. O sırada karakolda Mesleme oğlu Hz. Muhammed (R.A.) nöbetçiydi. Onu görünce:

— Kim o? diye seslendi.

O da:

— Ben, Su'da oğlu Amr'ım, karşılığını verdi.

Mesleme oğlu onu tanıyınca:

— Yârabbi, hatâ edlyorsam beni affet, diyerek kendisini serbest bıraktı. Çünkü onun ahde ve İslâma ihanet etmemiş olduğunu biliyordu.

Amr ise, doğru mescide gitti. Bir gece orada yattı. Sabahleyin buradan çıktı ve nereye gittiğini, ne olduğunu bir daha hiç kimse bilmedi.

Bu olay Resûlüllah (S.S.) Efendimize anlatılınca:

— Allah onu ahdine sadakatinden dolayı kurtardı, demiştir.

Yahudilerin erzakı tamamen tükenmiş ve açlıktan dermansız hale gelmişlerdi. Sabrı tükenen Hz. Ali (K.V.) ise ertesi günü:

— Ya ben de amcam Hamza gibi şehid olur veya bu kaleye girerim, diyerek Avvâm oğlu Hz. Züeyr (R.A.) ile birlikte ilerledi. Yahudiler, bu halden pek ürkerek sonunda teslim olmayı kabul ettiler ve Resûlûllah (S.S.) ın hükmüne razı olup kalelerinden indiler. Erkek, kadın, çocuk hepsi bin kişi kadardılar. İçlerinde eli silâh tutan dört yüz kişi vardı. Bunlar, ayrılıp bağlandılar. Kalede ayrıca Kurayza oğullarından olmayan Sa'ye oğlu Sa'lebe ve Sa'ye oğlu Said adlı iki kardeş vardı. Bunlar, İslâmı kabul ettiklerinden derhal serbest bırakıldılar.

Ancak, Kurayza oğulları hakkında ne yapılacağına dair Cenab-ı Hak'dan bir emir gelmemişti. Evs'liler, bu fırsattan faydalanarak eski ahitleri hakkında daha hafif bir karar verilmesini sağlamak istediler. Bunun üzerine Peygamber Efendimize:

— Ey Resûlûllah, dediler. Kaynuka oğulları Hazrec'lilerin ahdi altında bulunuyorlardı. Sen evvelce onları Hazrec'lilere bağışlamıştın. Kurayza oğulları da bizim eski ahitlilerimizdir. Onları da bize bağışlamanı rica ederiz.

Resûlûllah (S.S.) :

— Ey Evs'liler, diye karşılık verdi. Bunlar, onlara benzemez. Kurayza'lıların suçlarının çok ağır olduğunu siz de bilirsiniz. Esasen İslâma gelip kurtulmak ellerindedir. Bunu da yapmıyorlar. Halbuki, son anda bize ihanet etmişlerdir. Allahın lûtfu olmasaydı, bu hallerinden çok ağır zararlara uğrardık. Bu yüzden onları doğrudan doğruya benim bağışlamamı istemeyiniz. Bununla beraber, size adaletli bir çare teklif edersem kabul eder misiniz?

Evs'liler:

— Sen ne emredersen elbette kabul ederiz ey Resûlûllah. Hattâ, onların katlini emredersen kendi ellerimizle katlederiz, dediler.

— Ben size şöyle diyorum. Mademki bunlar sizin eski ahitlilerinizdir, o halde onlar hakkında içimizden birisi karar versin. Siz de bunu kabul edin. Nitekim, ben de bu karar her ne olursa olsun kabul edeceğim. Razı mısınız?

— Ey Resûlûllah, razıyız.

— O halde sizden Muaz oğlu Sâad hakem olsun. Onun hakemliğini kabul eder misiniz?

— Ederiz ey Resûlûllah.

Hz. Sâad (R.A.), ensârın ileri geleni olup Evs kabilesine mensuptu ve kabilesi halkı arasında büyük itibar sahibiydi. Baştanberi İslâma büyük hizmetlerde bulunmuştu. Yaşı ve mevkii bakımından muhacirler içinde Hz. Ebû Bekir (R.A.) ne ise, ensâr arasında da Hz. Sâad (R.A.) o idi. Kendisi, evvelce anlatmış olduğumuz şekilde Hendek savaşı sırasında kolundan okla yaralanmış bulunuyordu. Ok, atardamarını parçaladığından yarası ağırdı. Kolu kangrene dönmüş halde mescidde Resûlûllah (S.S.) Efendimizin kurdurduğu bir çadırda yatıyor ve tedavisine çalışılıyordu.

Peygamber Efendimiz:

— O halde bana Saad'ı çağırınız, dedi.

Hz. Saad (R.A.), dâvet emrini alınca çadırından çıktı ve yürüyecek halde bulunmadığı için bir hayvan sırtında toplantı yerine vardı. Resûlûllah (S.S.) onu görünce:

— İşte hayırlınız olan zat geliyor... Ayağa kalkınız, dedi.

Herkes ayağa kalkıp kendisini karşıladı. Evs'liler yanına vararak:

— Ey Saad, dediler. Kurayza Oğulları bizim ve senin ahitlilerimizdir. Onlar, Resûlûllahın hükmüne razı olarak kalelerinden indiler. Resûlûllah da haklarında yapılacak muamele için seni hakem tayin etti. Bizler, buna razı olduk. Hükmünü ver.

Muaz oğlu Hz. Saad (R.A.), kendilerinden sordu:

— Pekâlâ, ya sizler benim onlar hakkında vereceğim hükmü itiraz etmeden kabul edecek misiniz?

— Evet, edeceğiz...

Hz. Saad (R.A.). bu sefer Resûlûllah (S.S.) Efendimize döndü ve ona olan büyük saygısından dolayı her zamanki gibi başı yere eğik olarak konuştu:

— Ey Resûlûllah, siz de vereceğim hükmü kabul edecek misiniz?

Peygamber Efendimiz:

— Evet, edeceğim ey Saad! dedi.

Hakem, bunun üzerine hükmünü bildirdi:

— O halde, ben de şöyle hükmediyorum: Erkekleri öldürülsün, kadın ve çocukları esir edilsin. Mal ve servetleri paylaşılsın.

Bu hüküm, evvelâ Yahudilerin inanışına göre âdildi. Çünkü, böyle durumlarda ne yapılması gerektiği hakkında Tevrât'da mevcut hükme tamamen uymaktaydı. Hz. Saad (R.A.) bunu bildiğinden Yahudiler itiraz etmesin diye onların inanışına göre bir hüküm vermişti.

Tevrât diyor ki:

— Bir şehre savaş için yaklaştığında onu barışa dâvet edesin. Sana barış cevabını verip kapılarını açarsa içinde bulunanların hepsi sana haraç verip hizmet etsinler. Lâkin, eğer seninle barış yapmayıp savaşırsa onu muhasara edesin. Allahın Rab, onu senin eline teslim ettiğinde erkeklerinin hepsini kılıçtan geçiresin. Ama, kadın ile çocukları ve hayvanları ve bütün ganimeti, yâni o şehir içinde bulunanların hepsini yağma edip Rabbinin sana verdiği düşmanlarının ganimetini yiyesin.

Ortalığı evvelâ derin bir sessizlik kapladı. Sonra Resûlûllah (S.S.):

— Bu, Allahın hükümlerinden biridir, dedi.

Nitekim hüküm, Yahudilere bildirildiği zaman onlar da bunun Tevrât'a uygun olduğunu itiraf ettiler.

Böylece, onları kendi kitapları mahkûm etmiş oluyordu.

Kunayza'lıların uğradığı âkıbet kendi kitaplarına göre hükmedilmiş âdil bir âkıbetti

BUNDAN sonra Kurayza Oğullarından dört yüz kişi, Neccar oğullarından birisinin avlusunda hapsolundular. Şehrin pazar yerinde ise bir hendek kazılmıştı. Yahudiler, birer birer buraya getirilip idam edilmekteydiler. Avluda bekleyenler ise başkanları Kâab'a:

— Ey Kâab, acaba Muhammed bize ne yapacak? diye soruyorlardı.

Kâab, kendilerine şu cevabı verdi:

— Bulunduğunuz hali ve mevkii aklınızı kullanarak düşününüz. Görmüyor musunuz ki çağırılanların arkası kesilmiyor ve gidenler geri dönmüyor. Bu, hakkımızda verilen hükmün uygulanmasıdır. Bu hüküm de, Tevrât'a uymaktadır. Bizim için artık buna katlanmaktan başka çare kalmadı.

Böylece, Yahudilerin erkekleri idam olundu. Kâab ile Huyey de bu arada idiler. Huyey siyaset meydanına getirildiği zaman Resûlûllah (S.S.) kendisine:

— Ey Ahtab oğlu, dedi. Vallahi sana duyduğum düşmanlıktan dolayı kendimi kınamıyorum. Fakat, Allahın rezil ettiği, rezil olur.

Huyey, hiç bir cevap vermedi. Çünkü, verecek cevabı yoktu. Kendisi, bütün vücudunu, parmak uçlarına kadar örten bir ihrama bürünmüş haldeydi.

Resûlûllah (S.S.), bundan sonra orada hazır bulunanlara hitap etti:

— Allahın emrini yerine getirmekte hiç bir mahzur yoktur. Bu; Allahın bir hükmü, Allahın bir kaderi ve İsrail oğullarına yazılmış Allahın bir azabıdır.

Nihayet, Huyey'in de başı kesilerek dünya vücudundan temizlendi.

Bazı İslâm düşmanı Hıristiyan ve Yahudi yazarlar, Kurayza'lılara tatbik edilen bu cezanın aleyhinde atıp tutmuşlardır. Onlara karşı ise, bu hükmün yerinde ve adalet ölçülerine uygun olduğu hakkında Allâme Şiblî şu delilleri ileri sürmüştür:

1 — Resûlûllah (S.S.), Medine'ye hicret ettikten sonra hemen Yahudilerle bir andlaşma yapıp onların can, mal ve vicdan hürriyetlerini garanti altına almıştır.

2 — Kurayza oğulları sosyal durumları bakımından Nazir oğullarından aşağı sayılırlardı. Meselâ, Kurayza oğullarından birisi Nazir oğullarından birisini öldürecek olsa diyetini tam olarak ödemeğe mecburdu. Halbuki, Nazir oğullarından birisi Kurayza oğullarından birisini öldürürse yarım diyet verirdi. Resûlûllah (S.S.) ise Kurayza'lılara eşit muamelede bulunmuş ve kendilerini Nazir oğullarının seviyesine yükseltmişti.

3 — Nazir oğullarının Medine'den sürülmesinden sonra Resûlûllah (S.S.), Kurayza'lılara olan ahdi yenilemişti.

4 — Bütün bunlara karşılık Kurayza'lılar nankörlükte bulunmuşlar ve Hendek savaşı sırasında düşman tarafına katılmışlardı.

5 — Kurayza'lılar Resûlûllah (S.S.) ın zevcelerine hücum etmişler, onların bulundukları yeri ele geçirmek istemişlerdi.

6 — Kurayza'lılar savaştan sonra Ahtab oğlu Huyey'i yanlarına kabul etmişlerdi. Halbuki Huyey daha evvel siyasi suçlu olarak Medine'den sürülmüş bulunuyordu. Üstelik, Arab kabilelerini ayağa kaldırarak büyük bir ordu ile Medine'ye hücum ettiren de o idi. Kurayza'lılar, bütün bunları bildikleri halde kendisini himaye etmişlerdi.

7 — Ahitler, Arablar arasında kutsal sayılır ve ahitliler kan hısımlığı derecesinde tutulurlardı. Kurayza'lıların ahitlileri Evs'lilerdi. Bunun için Evs'liler ve öbür ensâr Muaz oğlu Hz. Saad (R.A.) ın hakemliğini kabul etmişler ve kendisinden Kurayza lehinde tavassutta bulunmasını isteyerek:

— Ey Saad... Ahitlilerin hakkında iyilikle muamelede bulun. Resûlûllah seni onlara hakem tayin etti, demişlerdi.

Hz. Saad (R.A.) ise, hem Kurayza'lıların ahitlisi, hem de işledikleri ağır suçtan dolayı onları cezalandırma durumunda idi. Bunun üzerine vicdanına göre hareket etmiş ve onlar hakkında kendi kitaplarına göre hüküm vermişti.

Kurayza'lılar arasındaki kadınlardan yalnız biri idama mahkûm edilmişti. Buna sebep ise, bir Müslümanı öldürmüş bulunmasıydı. İdamı sırasında gösterdiği metanet unutulmamıştır.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz diyor ki:

— Kurayza oğullarına mensup kadınlardan yalnız birisi öldürüldü. Resûlûllah erkeklerini pazar yerine götürürken, bu kadın yanımda kalmıştı. Benimle konuşuyor, gülüyordu. Birden adı anılarak:

— Hakem'in zevcesi Bunâne nerede? diye seslenildi. O:

— Buradayım, diye cevap verdi.

Ben:

— Yazıklar olsun. Seni niçin çağırıyorlar diye sordum.

— İdam edileceğim, dedi.

— Neden idam ediliyorsun?

— Bir suç işledim de ondan...

Kadının kafası kesildi. Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz:

— Ben bu kadının hoş gönüllülüğünü ve pek çok güldüğünü hiç unutmam. Kendisi, öleceğini bildiği halde böyle hareket ediyordu, demiştir.

İdamların devam ettiği sırada Kays oğlu Hz. Sâbit (R.A.). sırasını bekleyen Yahudiler[illegible]'a oğlu Zübeyr'e yaklaştı. Cahiliye devrinde Zübeyr ona iyilik etmiş, Buas savaşında esir düştüğü hal-

de serbest bırakılmasını sağlamıştı. O sırada yaşı bir hayli ilerlemiş olan Hz. Sâbit (R.A.), Zübeyr'e künyesiyle hitap ederek:

— Ey Ebû Abdurrahman, beni tanıdın mı? dedi.

Zübeyr:

— Tanıdım, karşılığını verdi. Çünkü merd olan kimse civanmerdleri unutmaz.

Hz. Sâbit (R.A.), bunun üzerine Peygamber Efendimizin yanına gidip:

— Ey Resûlûllah, dedi. Zübeyr bana vaktiyle bir iyilikte bulunmuştu. Ben, onun minneti altındayım. Kendisine bir iyilikte bulunmak istiyorum. Onun kanını bana bağışla.

Resûlûllah (S.S.) bu isteği kabul etti:

— Peki ey Sâbit. Onu sana bağışladım.

Hz. Sâbit (R.A.) hemen Zübeyr'in yanına koştu:

— Müjde ey Zübeyr, Resûlûllah senin kanını bana bağışladı.

Zübeyr ise, şu karşılığı verdi:

— Ey Sâbit. Ben, ihtiyar bir adamım. Çoluk çocuğum esir bulunduktan sonra kendim yaşayıp ne yapacağım?

Hz. Sâbit (R.A.), bunun üzerine tekrar Peygamber Efendimize vardı ve:

— Ey Resûlûllah. Zübeyr'in ailesini ve evlâdını da bana bağışla.. isteğinde bulundu.

Resûlûllah (S.S.):

— Onun ailesini ve evlâdını da bağışladım, dedi.

Ancak Zübeyr, bu müjdeye de pek sevinmedi:

— Ben ailem halkı ile Hicaz ülkesindeki malım ve servetim olmadan nasıl yaşarım?

Hz. Sâbit (R.A.), tekrar Resûlûllah (S.S.) Efendimize başvurup onun malının ve servetinin de bağışlanmasını istedi. Resûl-ü Ekrem (S.S.) bunu da bağışladı. Hz. Sâbit (R.A.), Zübeyr'in yanına döndü:

— Ey Zübeyr... İşte bütün istediklerin oldu. Canın da, aile ve evlâdın da, malın ve servetin de bağışlandı.

Zübeyr'de ise, hâlâ memnuniyet alâmeti yoktu. İçini çekerek:

— Ey Sâbit... Yüzü Çin aynası gibi parlayan ve kabilesinin kızları tarafından yüzüne aynaya bakılır gibi bakılan Esed oğlu Kâab ne oldu? diye sordu.

Hz. Sâbit (R.A.):

— Öldürüldü, dedi.

Zübeyr, devam etti:

— Ya hücum ettiğimiz zaman en önümüzde ve çekildiğimiz zaman en arkamızda bulunan Şemoil oğlu Azzal ne oldu?

— O da öldürüldü.

— Pekâlâ, göçebe ve yerleşik halkın en ulusu Ahtab oğlu Huyey ne oldu?.

— Öbürleri gibi öldürüldü.

— İki topluluğa, yani Kurayza oğlu Kaab ve Kurayza oğlu Amr oğulları ne haldedirler?

— Hepsi dünyadan göçüp gittiler.

Zübeyr bunun üzerine:

— Ey Sâbit, dedi. Sana geçmiş olan iyiliğim yüzü suyu hürmetine rica ediyorum: Beni de öldür. Vallahi onlardan sonra yaşamanın ne tadı ve ne de faydası var. Ben, kuyudan su çeken çarkın bir kere dönüşü kadar bir müddet için bile olsa onlardan ayrı kalmağa tahammül edemem.

Hz. Sâbit (R.A.):

— Pekâlâ, öyle olsun ey Zübeyr.. dedi ve onu önüne geçirerek bir vuruşta kafasını kesti.

Hz. Ebû Bekir (R.A.), onun son söylediklerini duyduğu zaman:

— Dostlarıyla cehennemde buluşur ve orada görüşürler, demiştir.

Ganimetler payaşıldı, esirler satıldı. Yalnız Reyhane Peygamber Efendimiz tarafından satın alınarak azâdedildi

BU İŞ sona erince Resûlûllah (S.S.) ele geçmiş olan ganimetleri böldü. Bunun için şöyle bir usul tatbik olundu: Evvelâ ganimetlerin tümünden beşte bir devlet payı ayrıldı. Kalanlar gazilere eşit olarak üleştirildi. Yalnız, atı olana bir pay fazla, iki atı olana iki pay fazla verildi. İkiden fazla atı olanlar, iki at payı aldılar. Bu usul, bundan sonra İslâm devletlerinde uygulanmıştır.

Kurayza seferinde İslâm süvarisinin sayısı 36 idi. Sonra Kurayza oğullarından alınan esirleri satmak üzere Zeyd oğlu Hz. Saad Ensârî (R.A.), Resûlûllah (S.S.) tarafından seçildi. O da esirleri Necid pazarına götürüp sattı. Hasıl olan para ile ise, İslâm ordusu için silâh ve at satın alındı.

Esirler arasında bulunan Kurayza'lıların Amr oğulları kolundan Cenâfe oğlu Amr'ın kızı Reyhane, Resûlûllah (S.S.) tarafından satın alınarak âzad edilmişti. Bunun ötesi hakkında iki rivayet vardır. Birincisi, Tâberî'nin naklidir. Buna göre o ölünceye kadar Resûlûllah (S.S.) ın yanında yaşamıştır. Peygamber Efendimiz, onunla izdivaç etmek istemiş, lâkin Reyhane:

— Beni cariye olarak bırak. Bu, benim için de, senin için de daha hayırlıdır, demiş, Resûlûllah (S.S.) da bunun üzerine onu kendi haline bırakmıştı. Lâkin, ilk zamanlarda İslâmı kabulde tereddüd ettiği için kendisinden daima uzak durdu. Reyhane, sonunda İslâmı kabul etti ve Resûlûllah (S.S.) bundan pek memnun kaldı.

Diğer rivayet ise onun bir cariye doğil, Resûlûllah (S.S.) Efendimizin zevcesi olduğu hakkındadır. Bunu nakledenlerden biri Vâkıdî'dir ve Hz. Reyhâne (R.A.) Validemizin şu sözlerini kaydetmiştir:

— Resûlûllah beni âzad etti. Sonra benimle evlendi.

İbni İshak da aynı rivayeti nakletmiştir. Hasan

oğlu Muhammed, Medine Tarihi adlı eserinde:

— Reyhâne, Peygamberin zevcesiydi ve onun erinde ikamet ederdi, demektedir.

Hacer oğlu Hafız'ın da Tabakatas-Sehâbe adlı eserinde:

— Resûl-ü Ekrem, Kurayza oğullarından Reyhâne'yi satın almış, sonra onu âzad etmiş, ailesi ferdlerine katıp evlenmiştir, diye yazdığını Allâme Şibli nakleder.

Bütün bunlardan netice olarak Hz. Reyhâne (R.A.) Validemizin, Resûl-ü Ekrem (S.S.) in evine bir cariye değil, lâkin bir zevce olarak kabul edildiği anlaşılmaktadır.

Bu sırada Muaz oğlu Hz. Saad (R.A.) ın yarası ağırlaştı. Resûlûllah (S.S.), yanında Hz. Ebû Bekir (R.A.) ve Hz. Ömer (R.A.) bulunduğu halde kendisini yoklamağa geldiler, İki sahâbe, onun halini görünce ağladılar.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz diyor ki:

— Ben, onların ağlama seslerini kendi odamdan duyuyordum. Resûlûllah ise böyle zamanlarda gözyaşı dökmez, birisine çok acıdığı vakit mübarek sakalını tutmakla yetinirdi.

Hz. Saad (R.A.), o gün Rahmânın rahmetine kavuşarak şehidler zümresine katılmıştır. Resûlûllah (S.S.) Efendimiz:

— Saad'ın ölümüyle arş titredi ve cenazesine yetmiş bin Melek geldi, diye buyurmuştur.

Hendek savaşında altı Müslüman şehid olmuş, müşriklerden ise üç kişi Müslümanlar tarafından katledilmiştir. Kurayza seferinde ise, Hazrec kabilesinden Seveyd oğlu Hz. Hallâd (R.A.) şehid olmuştur. Kendisi kaleye yaklaştığı sırada Yahudilerden Hakem Kurazi'nin karısı Bunâne, yukarıdan üzerine bir el değirmeni taşı atarak onu şehid etmiş, karşılığında ise, evvelce gördüğümüz gibi idam olunmuştur.

Bu seferde şehid olanlardan birisi de Mihasan oğlu Hz. Ebû Sinân (R.A.) olup Kurayza oğulları bölgesinde gömülmüştür.

Bu olaylardan sonra Hz. Bilâl Müzni (R.A.), kendi kabilesinden dört yüz kişi yanında bulunduğu halde Medine'ye geldi. Bunların hepsi Resûlûllah (S.S.) ın huzurunda İslâmla şereflendiler.

Bu yıl, İslâm kadınlarına örtünmelerini bildiren âyetler inmiştir. Buna göre onlar artık müşrik kadınları gibi evlerinde giydikleri elbiselerle sokağa çıkmıyacaklar, üzerlerine ayrı bir elbise giyecekler, perde arkasından konuşmaları ve konuşurken seslerine tahrik edici nağmeler katmamaları, Peygamber Efendimizin zevceleri Validelerimizin ise erkeklerle konuşmamaları emrolunuyordu. Bunlardan başka, zinâ için ve namuslu kadınlara zinâ iftirası atanlar için ceza konulmuş, karı koca boşanmalarını düzenleyen âyetler inmiş ve su bulunmadığı zaman gusül ve abdest için teyemmüme izin verilmiştir.

Bunlar hakkında AHZAB, NİSA, NUR, BAKARA sûrelerinde âyetler vardır:

Meselâ, NUR sûresinde şu âyetlere rastlıyoruz:

— Zinâ eden kadın ve erkeğin herbirine yüzer değnek vurunuz. Allaha ve âhiret gününe inanırsanız Allahın dini konusunda ikisine de acımayınız. Onların ceza görmesine inananlardan bir topluluk da şahid olsun. Zinâ eden bir erkek, ancak zinâ eden bir kadınla veya bir Allaha ortak koşanla evlenebilir. Bu, imân edenlere yasak edilmiştir. İffetli kadınlara zinâ isnad eden ve sonra dört şahid getiremiyenlere seksen değnek vurunuz. Onların şahidliğini ebediyen kabul etmeyiniz. İşte onlar, yoldan çıkmış olanlardır. Amma, bundan sonra tevbe edip düzelenler bunun dışındadır. Şüphesiz ki Allah bağışlar ve merhamet eder. Zevcelerine zinâ isnad edip de kendilerinden başka şahidleri olmayanların şahidliği, kendisinin doğru sözlülerden olduğuna Allahı dört kere şahid tutmasıyla olur. Beşincisinde eğer yalan söylüyorsa, Allahın lânetinin kendisine olmasını dileyecektir. Kocasının yalan söylediğine Allahı dört kere şahid tutması, kadından cezayı savar. Beşincisinde kocası doğru söylüyorsa kendisinin Allahın gazabına uğramasını dileyecektir.

Ey Muhammed, inanmış kadınlara söyle. Gözlerini bakılması yasak olan yerlerden çevirsinler, İffetlerini korusunlar. Süslerini, kendiliğinden görünen kısmı müstesna, açmasınlar. Başörtülerini yanaklarının üzerine kadar çeksinler. Süslerini kocaları veya babaları veya kayınbabaları veya oğulları veya kocalarının oğulları veya kardeşleri veya erkek kardeşlerinin oğulları veya kız kardeşlerinin oğulları veya kadınları veya cariyeleri veya erkekliği kalmamış hizmetkârları veya kadınların mahrem yerlerini henüz anlamıyan çocuklar hariç, hiç kimseye göstermesinler. Gizledikleri süslerin anlaşılması için (yürürken) ayaklarını yere vurmasınlar. Ey İnananlar. Kurtuluşa ermek için hepiniz tevbe ederek Allahın hükmüne dönünüz. Evlenme ümidi kalmayan ihtiyarlayıp oturmuş kadınlara, süslerini açığa vurmamak şartiyle dış elbiselerini çıkarmakta sorumluluk yoktur. Amma, sakınmaları kendileri için daha iyidir.

AHZAB sûresinde de şu âyetler vardır:

— Ey Peygamber. Zevcelerine de ki: Eğer dünya hayatını ve süslerini istiyorsanız gelin size bağışta bulunayım ve güzellikle serbest bırakayım. Eğer Allahı, Peygamberini ve âhiret yurdunu istiyorsanız bilin ki Allah içinizden iyi davrananlara büyük karşılık hazırlamıştır. Ey Peygamber zevceleri, sizlerden biri açık bir hayâsızlıkta bulunacak olursa onun azâbı iki kat olur. Bu, Allah için kolay bir şeydir. Sizlerden Allaha ve Peygambere boyun eğip faydalı işler yapanlara da karşılığını iki kat veririz. Ona, cömertçe rızık hazırlanmıştır.

Ey Peygamber zevceleri, sizler herhangi bir kadın gibi değilsiniz. Allahdan sakınıyorsanız edâlı konuşmayın. Yoksa kalbi bozuk olan kimse kötü şeyler ümid eder. Dalma uygun söz söyleyin. Evlerinizde oturun. Cahiliye devrinde olduğu gibi açılıp saçılmayın. Namaz kılın. Zekât verin. Allaha ve

Peygamberine itaat edin. Ey ehl-i beyt (yâni Peygamber Efendimizin ev ve aile halkı) şüphesiz ki Allah sizden kusuru giderip sizi tertemiz kılmayı ister.

Teyemmüm hakkında ise NİSÂ ve MÂİDE sûrelerinde şu âyetler bulunmaktadır:

— Hasta veya yolculukta iseniz, yahut ayak yolundan gelmiş veya kadınlara yaklaşmışsanız ve bu durumda su bulamazsanız tertemiz bir toprağa teyemmüm edin. Yüzlerinize ve ellerinize sürün. Allah(affeder ve bağışlar.

Peygamber Efendimiz Hz. Zeynep (R.A.) Validemizle evleniyorlar

BEŞİNCİ Hicret yılında geçen olaylardan birisi, Resûlüllah (S.S.) ın Hz. Zeyneb (R.A.) Validemizle evlenmesidir. Bu izdivaç, vaki olduğu sırada son derece tabii karşılanmış, lâkin sonradan İslâm düşmanları tarafından Peygamber Efendimizin yüksek şahsiyetine hücum vesilesi yapılmıştır.

Olayı Allâme Şiblî şöyle nakleder:

Resûlüllah (S.S.), kölesi Hz. Zeyd (R.A.) ı âzad etmiş, sonra onu evlâd edinmişti. Hz. Zeyd (R.A.) büyüyüp yetiştikten sonra Peygamber Efendimizin dedesi Abdülmuttalib'in kızı ve kendi halası Ümeyye'nin kızı Zeyneb ile evlenmek istemişti. Lâkin, Hz. Zeyd (R.A.), eski bir köle olduğu için onunla evlenmeyi arzu etmiyordu. Bununla beraber, Resûlüllah (S.S.) ın isteğini yerine getirmek için bunu kabul etmişti. Karı koca, bir yıl kadar beraber oldular. Lâkin, aralarında geçim ve uyuşma mevcut değildi. Hattâ, Hz. Zeyd (R.A.), bir gün Peygamber Efendimize karısını boşamak istediğini söyledi:

— Ey Resûlüllah, diyordu. Zeyneb'in bana karşı dili pek sertleşti. Ben de onu boşamak istiyorum.

Resûlüllah (S.S.), onu bundan vazgeçirmeğe çalıştı. Nitekim bu hususta Cenab-ı Hak da, Kur'an-ı Kerim'de, AHZÂB sûresinde şöyle buyurmuştu:

— Sen Allahın lûtuf ve nimetine ve senin de nimet ve lûtfuna nâil olan kimseye: Zeveeni tut, Allahdan sakın, diyordun.

Buna rağmen karı koca geçinemediler. Sonunda ise Hz. Zeyd (R.A.), zevcesini boşamak zorunda kaldı. Hz. Zeyneb (R.A.), Resûlüllah (S.S.) ın halazâdesiydi. İtina ve şefkatle onun gözü önünde büyümüştü ve sadece yine onun hatırı için Hz. Zeyd (R. A.) e varmıştı. Halbuki onu kendisine denk görmüyordu. İnsanlar arasında eşitlik kurmak isteyen Resûlüllah (S.S.) ise, aradaki sosyal farkı bir engel saymamıştı.

Genç kadın kocasından ayrıldıktan sonra Peygamber Efendimiz ona teselli vermek için kendisiyle evlenmek istemişti. O devre kadar gelen eski âdetlere göre ise bir insanın kendi evlâtlığı tarafından boşanan bir kadınla evlenmesi caiz değildi. Ancak, İslâmiyet bu âdeti kaldıracaktı. Bunun için Kur'an-ı Kerim'de Resûlüllah (S.S.) Efendimize deniliyordu ki:

— Allahın ortaya çıkaracağı şeyi içinde saklıyordun. Halktan korkuyordun. Halbuki korkulması en fazla icab eden, Allahdır.

Neticede, Resûlüllah (S.S.) Efendimiz, Hz. Zeyneb (R.A.) Validemizle evlenmiş ve cahiliye devrine ait bir âdet de böylece yıkılıp gitmişti.

Bu hususta AHZÂB sûresinde şu âyetler vardır:

— Onun istememesi üzerine Zeyd kendisini boşayınca biz de seni onunla evlendirdik, tâ ki mü'minler için boşandıktan sonra oğullarının zevceleriyle evlenmekte bir sakınca olmasın. Allahın emri elbette yerine gelir.

İşte olay, bundan ibarettir. Lâkin, İslâm düşmanları buna türlü türlü şeyler ilâve ederek bambaşka şekle sokmuşlar, âdeta tanınmaz hale getirmişlerdir. Fakat çok yazık ki, meselâ Tâberî gibi bazı İslâm tarihçileri, sadece bütün duyduklarını kaydetmek gayretiyle bu gibi rivayetleri hiç bir ahlî ve ilmî kritiğe tâbi tutmadan eserlerine almışlardır.

Tâberî'nin bu şekilde yaptığı nakle göre, sözde Resûlüllah (S.S.), bir gün Hz. Zeyd (R.A.) ı görmek için evine gitmiş, onu bulamamış, bu sırada giyinmekte olan Hz. Zeyneb (R.A.) ı görüp güzelliğine meftun olmuş, bunun üzerine:

— Gönülleri döndüren Allahın şanı yüce olsun! demiş ve Hz. Zeyd (R.A.) de bu sözleri duyarak ona gidip eğer beğendiyse karısını boşamağa hazır olduğunu söylemiş...

Tabii bu; evvelâ mantığa sığmayan ve realiteye uymayan bir safsatadır. Resûlüllah (S.S.), her şeyden evvel halasının kızını ilk defa o gün görmemişti. Onu, çocukluğundan ve genç kızlığından beri yakından tanırdı. Onun gibi en yüksek ahlâkî meziyetleri kendisinde toplamış olduğu herkes tarafından kabul edilmiş olan bir zatın, oğulluğunun zevcesine göz koyması ve bunu yukarıda nakledilen sözlerle ifade etmesi nasıl düşünülebilir? İslâm, tek Allah fikrinden sonra en önde olarak bir ahlâk getirmiş ve cahiliye devrinin ahlâksızlığa dayanan düzenini yıkmıştı. Bu yeni ahlâk düzeninin mümessili ise, Resûlüllah (S.S.) idi. Şu halde ona böyle bir hareket nasıl isnad olunabilir. Tabii, hiç bir şekilde isnad edilemez. Çünkü bu olay geçtiği zaman böyle bir şey esasen kimsenin akıl ve hayaline bile gelmemişti. Lâkin, bütün Hıristiyan yazarlar, mal bulmuş mağribi gibi, Tâberî'nin belki kendisinin de inanmadan naklettiği, bu rivayetine dört elle sarılmışlardır.

Tâberî, bu rivayeti Vakıdî'den almıştır. Bu zat ise, yalancılığı ve sahtekârlığı ile tanınmıştır. İmam Şâfiî onun eserlerinin yığın yığın yalanlardan mürekkep olduğunu söyler. Kendisi hakkında:

— Yalan söylemekte eşsiz! tâbiri kullanılmıştır. Hakîkaten Vakıdî, sadece Abbasî Halîfelerinin ahlâk dışı hareketlerini haklı göstermek için bu gibi rivayetleri uydurmakla şöhret kazanmıştır ve bu da onlardan biridir. Çünkü kendisi, bu rivayetin kaynağını verememiştir.

İslâm hadis âlimleri, bu gibi rivayetleri tenkîde bile lâyık görmemişlerdi. Buhârî ve Müslim bunlar arasındadırlar. Rivayetleri kabulde bir hayli ihtiyatsız olan Hâcer oğlu Hâfız bile Ebû Hâtem oğlu ile Tâberî'nin bu gibi rivayetleriyle meşgul olmağa değmediğini kaydetmiştir.

HİCRETİN ALTINCI YILI

RESÛLÛLLAH (S.S.), Hicretin altıncı yılında ilk olarak evvelce tafsîlâtını verdiğimiz Bece olayında şehîd edilen ve içlerinde pek çoğu Suffâ ehlinden olan sahâbelerinin intikamını almak için sefere çıktı. Lâkin, katilleri ele geçirememeyerek geri döndü. Onun dönüşünden kısa bir müddet sonra Gatafan'ların başkanlarından Hısn oğlu Uyeyne yanında kabilesinin süvarileriyle Medîne otlaklarına hücum etti ve Resûlûllah (S.S.) Efendimizin bir kısım develerini sürüp götürdü. Bu arada, develeri gütmekte olan Hz. Ebû Zere Gıfarî (R.A.) nin oğlu da Gatafan'lar tarafından öldürüldü.

Resûlûllah (S.S.), bunu haber alınca hemen Zeyd oğlu Hz. Mikdâd (R.A.) ı süvarî kuvvetlerine kumandan tâyin ederek önden gönderdi. Kendisi de beş yüz kadar piyade ile Medîne'den hareket etti. Hepsinden evvel ise Esleme oğlu Hz. Seleme (R.A.) tek başına düşmanı takibe çıkmış ve yetişerek oka tutup paniğe uğratmıştı. O, yağmacılarla böyle uğraşırken süvariler yetişip vardı. Aralarında bulunan Hz. Ahram Esedî (R.A.) atını sürerek Uyeyne'nin üzerine hücum etti ve kendisiyle çarpışmak zorunda bıraktı. Onun atını yaralamağa muvaffak olduysa da Uyeyne bu kahraman sahâbeyi şehîd etti. Bunu gören Hz. Ebû Katâde (R.A.), hemen Uyeyne'ye saldırdı ve onu öldürdü. Öbür müşrikler, atlarını mahmuzlayıp kaçtılar. Çaldıkları develer toplandı ve geri dönüldü. Resûlûllah (S.S.) bu sırada Zü Kared suyunun başına kadar ilerlemişti. Onlar gelip kendisine katılınca Medîne'ye döndü.

Buna karşılık Mesleme oğlu Hz. Muhammed (R.A.), otuz süvarî ile bir akında bulunarak yüz elli koyun ve bir miktar deve ele geçirerek geri döndüler. Aynı zamanda Hanîfe oğulları aşiretinin ileri gelenlerinden Esal oğlu Sümâne'yi esir etmişler ve berabërlerinde getirmişlerdi. Bir çok fazîlet ve meziyetleriyle tanınmış olan bu zatı, Resûlûllah (S.S.), bedelsiz olarak serbest bıraktı. O da bunun üzerine İslâm ile şereflendi.

Bu yılın Şâban ayında (Ocak 627) Peygamber Efendimiz, Avf oğlu Hz. Abdürrahman (R.A.)ı bir miktar askerle Kelb oğulları adlı kabileyi İslâmı kabule dâvete gönderdi. Onlar, kendisine iyi kabul gösterdiler. Avf oğlu üç gün müddetle kendilerine İslâmı izah ederek bunu kabule ikna etmeğe çalıştı. Sonunda başkanları olup Hıristiyan dininde bulunan Amr oğlu Asbağ, Allahın da hidâyeti erîştiği için Müslüman oldu. Hattâ, kızı Temadır'ı Hz. Abdurrahman (R.A.) a verdi. Lâkin, kabilesinden kimseyi İslâmı kabule zorlamadı. Bununla beraber, Kelb oğullarının çoğunluğu İslâma geçtiler. Kalanları da cizye vermeyi kabul ettiklerinden mesele kalmadı ve Avf oğlu geri döndü.

Yine Şâban ayında Medîne'ye, Saad oğulları kabilesinin Hayber'deki Yahudilerle İslâm aleyhinde birleşmek üzere toplandıkları haberi geldi. Resûl-ü Ekrem (S.S.), hemen Hz. Alî (K.V.) yi bir miktar İslâm askerine kumandan tâyin edip yolladı. Lâkin, Saad oğulları Allahın Arslanının geldiğini duyar duymaz her şeylerini bırakıp kaçtılar. Bu sayede beş yüz deve ve iki bin koyun İslâm gazîlerine nasîb oldu.

Hendek savaşının kazanılması, Uhud yenilgisinin bütün kötü tesirlerini silmiş, İslâmın itibarını son derece yükseltmiş, Kureyş'in ise nüfuzunu sarsmıştı. Resûlûllah (S.S.), İslâm satvetini her yerde hissettirmek maksadiyle, bu savaştan sonra bir çok yerlere yukarıda andıklarımıza benzer akınlar yaptırmıştır. Bunların hepsini burada birer birer saymayacağız.

Hendek Savaşından sonra, aynı zamanda İslâm dininin esasları bütün Arab Yarımadasında duyulmağa başlandı. Bir taraftan da Allahın kelâmı olan Kur'an-ı Kerim, bu kudret ve belâgat timsali Kutsal Kitap, namlı Arab hâfızalarının birinden öbürüne sıçrayarak yavaş yavaş her tarafta duyulmağa başlamıştı. İslâm, insanları tek bir Allahı kabule, ondan başkasına ibadet etmemeğe, Resûlûllah (S.S.) Efendimizin O'nun kulu ve Peygamberi olduğunu tasdike, Müslüman olanların birbirini sevip saymağa, yardıma, bütün eski kin ve düşmanlıkları unutmağa, doğru olmağa, benciliikten uzaklaşmağa, kişiyi toplum için kendini fedaya çağırıyor ve buna karşılık insan eliyle yapılmış putlara tapmayı, zinâyı, kumarı, içkiyi, hırsızlığı, adam öldürmeyi, kız çocuklarını diri diri gömmeyi, yalan söylemeyi, başkasının hakkına tecavüz etmeyi yasaklıyordu. Bu ulvî prensipler Arab Yarımadasında yaşayan kabilelerin ileri gelenlerine ve aklı başında olanlarına büyük ölçüde etkide bulunmaktaydı. Çünkü, bunların reddi hem akla göre imkânsız ve hem de ahlâk ve vicdana aykırı idi.

Allah'ın kelâmı olan Kur'an-ı Kerim hiçbir insan tarafından söylenemez ve taklid de edilemez

ARABLAR arasında güzel söz söylemek çok rağbette olduğu için hepsi bundan anlarlardı. Bu yüzden, Kur'an-ı Kerîm'in insan sözü olmıyacağını, insanların böyle sözler söyleyemiyeceğini anlamışlar, hattâ tecrübe ile bunun taklid bile edilemiyeceğini farketmişlerdi. Lâkin, kabilelerine başkanlık edenler, İslâm kendilerine tâbi olanlar arasında yayıldığı takdirde şahsî nüfuzlarının kalmıyacağından korktukları için buna mukavemet ediyorlardı.

Meselâ, Kureyş ileri gelenleri de İslâma en çok bu yüzden mukavemet etmekteydiler. Onlar, içlerinden yetişen birisine tâbi olmayı asla kendilerine yedirememekleri için Resûlüllah (S.S.) Efendimize şiddetle karşı koymuşlardı. Hattâ çok açık ve belli bir mûcize olan Kur'an-ı Kerim hakkında bir şey söyleyemeyenler, hiç olmazsa:

— Ne olurdu bu âyetler Kureyş eşrafından Mugîre oğlu Velîd'e veya Tâif eşrafından Mes'ûd Sakafî oğluna inmiş olsaydı... demekteydiler.

Velîd ise, bir müddet sonra putperest olarak, dünyadan göçtü. Kureyş ileri gelenleri de Bedir'de maktul düştüklerinden başkanlık daha evvel ikinci, üçüncü derecelerde sayılan ve Emevî ailesinin de başı olan İslâmın büyük düşmanı Ebû Süfyan'ın eline geçti.

Tâif kabilelerinin başkanı olan Mes'ûd Sakafî oğlu Avre'nin kardeşinin oğlu Hz. Mugire (R.A.) ise putperestlikten nefret ederdi. Nihayet, Hendek savaşından sonra bir yolunu bularak Medine'ye gelmiş ve İslâmla aydınlanmıştır. Kabilesi arasında büyük itibar sahibi olduğundan onun Müslüman oluşu Müşrikleri bilhassa üzmüş ve kızdırmıştı.

Arablar, tek tek gayet cesur, gözü pek ve savaşçı kimselerdi. Bununla beraber, Yarımadada bir kuvvet teşkil etmiyorlardı. Çünkü dağınık kabileler halinde yaşamaktaydılar ve aralarında kabile ve boy gayreti pek fazla idi. Üstelik bu kabilelerin çoğu birbirine düşmandı. Bunlara sebeb ise, kabile başkanlarıydı. Onlar ise ancak bu gibi duyguları okşayarak ve kuvvetlendirerek mevkilerini muhafaza edebilmekteydiler. Kabilelerin öbür ileri gelenleri de çıkar düşüncesiyle başkanları desteklerler ve bu sayede Arabların yaygın sefaletine karşılık refah içinde yaşarlardı. İslâm ise, bütün insanları eşit haklara sahip olarak kabul ediyor ve hepsini bir ideal etrafında tek bir millet halinde toplama dâvasını güdüyordu. İnsanlığın rahat ve saadeti de bunda idi.

Arab kabileleri, daha evvel de söylemiş olduğumuz gibi, Kureyş'i kendilerinden üstün ve hattâ üstün sayarlardı. Kureyş'e başkan olan Ebû Süfyan ile ondan sonra en ileri gelenlerden olan Saffan oğlu Ümeyye ve Ebû Cehil oğlu İkrime, İslâmın en büyük düşmanlarıydı ve onunla mücadeleyi şiâr edinmişlerdi. Bununla beraber, halk vicdanında yavaş yavaş başlayan uyanışa sonuna kadar karşı durmaları imkânsızdı. O sırada sahip oldukları en büyük avantaj ise, Müslümanlarla savaş halinde bulunmaktı. Bu sayede Mekke müşriklerinin Müslümanlarla teması yoktu. Bu da İslâmı ve onun prensiplerini yakından tanıyıp öğrenmelerine engel oluyordu. Başkanları tarafından Resûlüllah (S.S.) onlara ecdad gelenek ve göreneklerine karşı gelen bir âsi, İslâmiyet ise Arablar arasında mevcut bütün bağları koparıp atan ve onları birbirine düşüren bir fitne ve fesad olarak tanıtılmakta idi. Buna rağmen İslâm dininin prensiplerini öğrenerek onun büyüklüğünü anlayanlar ve bilhassa Peygamber Efendimizin mübarek yüzünü görüp ulvî sözlerini duyanlar hemen İslâma geçmekteydiler. Yani, arada temas olsa, İslâm, Kureyş arasında pek sür'atli olarak yayılacak ve bu sayede öbür kabilelere de sıçrayacaktı. İşte, Kureyş başkanlarının Müslümanlarla daima savaş halinde bulunmayı arzu etmelerinin sebebi, bunu bilmeleri ve bu yüzden de barışı çıkarlarına aykırı görmeleriydi. Yarımadadaki öbür kabileler ise, Müslümanlıkla Kureyş arasındaki mücadeleyi büyük bir dikkatle takip ediyorlardı. Muhakkak ki bunu hangi taraf kazanırsa, tüm olarak o tarafa katılacaklardı.

Bütün bunları gören ve düşünen Resûlüllah (S.S.) arada bir barışın kurulmasını lüzumlu gördüğünden bu yılın Zilkaade ayının başlarında (Mart 628) Umre, yani hac günlerinin dışında Kâ'be ziyaretine karar verdi.

Bu, barış içinde bir ziyaret olacaktı. Verdiği karar, cidden mühimdi. Çünkü Müslümanlar, Kureyş ile savaş halinde bulundukları bu sırada Mekke'ye giderek Kâ'be ziyaretinde bulunmak isteyişinin Kureyş tarafından nasıl karşılanacağı tamamen meçhuldü. Burada, üç ihtimal bahis konusu idi.

1 — Müşrikler bu işe müsaade edebilirlerdi.

2 — Müsaade etmezlerdi.

3 — Bu fırsattan faydalanıp Mekke'ye gelecek olan Resûlüllah (S.S.) ile maiyetindekileri tevkif ve idam edebilirlerdi.

Buna karşılık, Peygamber Efendimizin tutumu şöyle olabilirdi:

1 — Ziyarete müsaade edildiği takdirde, bunu ifa eder ve geri dönerdi. Böylece, her Müslümana ait bir vazifeyi yerine getirmiş olurdu. Aynı zamanda uzun müddettenberi Kâ'be ziyaretinde bulunmıyan ve bunu çok arzu eden Mmüslümanlar da bir Umre yapmış olurlardı. Bu arada henüz İslâma gelmemiş Mekke halkıyla hayırlı temaslarda bulunmak ve onlara İslâmı izah etmek fırsatı ele geçerdi. Bu, aynı zamanda iki taraf arasında kurulacak ve yukarıda izah etmiş olduğumuz sebepler dolayısiyle İslâmın lehinde olacak barışın bir başlangıcını teşkil edebilirdi.

2 — Müşrikler buna müsaade etmezlerse bir iyi niyet gösterisini reddetmiş olurlardı. Bu da, onların aleyhinde idi. O zaman kendileriyle bu husûsta bir müzakere kapısının açılması ve bazı hususlarda anlaşmalara varılması mümkün olabilirdi. Bunun dışında, bu işde direnerek zorla Mekke'ye gitmeyi Resûlüllah (S.S.) düşünmüyordu. Esasen hac kafilesinin hazırlanış şekli de bunu anlatmaktaydı.

3 — Üçüncü ihtimal, kalabalık ve yalnız savunma silâhları bulunduracak bir hac kafilesiyle bertaraf edilebilirdi. Üstelik Mekke'liler onları kabul ederlerse Müslümanlara dokunmamayı da taahhüd etmiş olacaklardı. Böyle bir durumda ve yasak aylarda ahitlerini bozmaları düşünülemezdi. Çünkü buna teşebbüs, gittikçe düşen itibarlarını tamamen yok eder, üstelik henüz İslâma gelmemiş bir kısım kabilelerin Kureyş aleyhine harekete geçmelerine yol açardı. Kureyş ise, bunu göze alamazdı.

Kâbe Hz. İbrahim (A.S.) zamanından kalma Arap'ların müşterek kutsal yeri idi.

İŞTE, bütün bu sebepler dolayısıyla Peygamber Efendimiz bu teşebbüsü tehlikesiz, hattâ faydalı görerek bu işe karar vermiş bulunuyordu. Nitekim olay, neticede İslâmın ilerideki başarılarına geniş ölçüde olumlu bir zemin hazırlamış ve bu yüzden Kur'an-ı Kerim'de Cenab-ı Hak tarafından Feth-i Mübin, yâni apaçık bir zafer olarak anılmıştır.

Hz. İbrahim (A.S.) tarafından inşa edilmiş olan Kâ'be, aslında İslâmın hakiki merkeziydi. Allah'ın doğru dinine mensup olanlara Müslüman adını veren de bu ulu Peygamberdi. Nitekim Hac sûresinde «Size Müslüman adını veren odur» denilmektedir. Nitekim, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize vahyedilen din ve şeriat, onun din ve şeriatini yeniliyordu. Kur'an-ı Kerim bunu da:

— Bu din, çeddiniz İbrahim'in dinidir; diye belirtmekteydi.

Hz. İbrahim'in neslinden gelenler zamanla putperestliğe sapmışlarsa da onun eseri olan Kâ'be, eski hürmet ve itibarı görmekteydi. Bu yüzden bütün Arablar tarafından Kıble olarak tanınıyordu. Onların gözünde burası kendilerine cedlerinden kalan müşterek bir mirastı. Hattâ Arab kabilelerinden Hz. İbrahim (A.S.) in soyundan gelmiyenler de — Meselâ Kahtan kabileleri — Kâ'be'ye hürmet ederlerdi.

Başlıca geçim vasıtaları yağmacılık olan Arablar, bütün yıl kanlı çarpışma ve kavgalarla meşgul olarak ganimet peşinde koşarlardı. Lâkin, yasak aylarda Hz. İbrahim (A.S.) in şeriatına uyarak bundan vazgeçerlerdi. Bu aylarda Yarımadanın çeşitli yerlerindo oturan Arab-kabileleri, akın akın Mekke'ye gelir ve Kâ'be etrafında dini törenler yaparlardı. Diğer aylarda birbiriyle kanlı bıçaklı düşman halinde bulunan bu kabileler, hac mevsiminde Kâ'be'nin etrafında birlikte toplanırlardı. Bu sırada kimse kimseye saldırmazdı.

İşte, Müslümanlar da zulüm ve tazyik yüzünden Mekke'den uzaklaşmağa mecbur kaldıkları halde, yasak aylarda öbür Arablar gibi Kâ'be ziyaretine hakları olduğunu düşünüyorlardı. Müslümanlar arasında bulunan muhacirler için ise, böyle bir ziyaret ayrı önem taşımaktaydı. Çünkü, Kâ'be'nin bulunduğu Mekke, onların vatanı, doğdukları şehirdi ve ne zamandır vatanlarına karşı bir hasret duygusu ile dolu bulunmakta idiler. Meselâ, Mekke'de müşrikler tarafından en ağır işkencelere uğramış bulunmasına rağmen, orasını andıkça Hz. Bilâl Habeşî (R.A.) nin gözleri dolar ve özlemini anlatan mısralar mırıldanırdı. Üstelik, muhacirlerin çoğunun aile ve akrabaları hâlâ Mekke'de yaşamakta idiler.

Resûlüllah (S.S.), Kâ'be ziyaretine karar verdiği zaman Kureyş'in bütün şüphe ve kuşkularını gidermek maksadiyle Umre için ihrama gireceğini bildirmiş ve kurban edilmek üzere yanına develer almıştı. Ayni zamanda kendisine katılacak olanlara bir savaşa gider gibi silâhlanmamalarını, yalnız Arab Yarımadasında her yolculukta zorunlu görünen kılıçlarını almalarını bildirmişti.

Yukarıda söylediğimiz gibi, muhacirler Kâ'be ziyaretine pek özlemli idiler. Ensârdan da buna katılmayı arzu eden bir hayli kimse bulunduğu için 1400 kişilik bir kafile hâsıl oldu. Resûlüllah (S.S.) ayrıca Medine civarında yaşayan Cüheyne, Gıfar ve Müzeyne kabilelerine haber gönderip onları da kendileriyle birlikte bu ziyarete katılmağa dâvet ettiyse de, kabul etmediler. Çünkü, Resûlüllah (S.S.)ın kısa müddet evvel Medine'de kendisini muhasara edenlerin arasına gitmesini tehlikeli buluyorlar ve bu tehlikenin sonunda kendilerine de sirayet edeceğinden endişe ediyorlardı. Bununla beraber, aralarından bazı kimseler, böyle bir tehlikeyi göze alarak, şahsen kafileye katılmışlardır.

Nihayet, Medine'den hareket edildi. Zülhuleyfe mevkiine varıldığı zaman ise Resûlüllah (S.S.) Efendimiz kurban edilecek yetmiş deveyi ayırıp damgaladı ve ihrama girdi. Daha evvel, Huzae kabilesine mensup bir ajanı durumu anlamak üzere Mekke'ye göndermiş bulunuyordu. Bu ajan, İslâm hac kafilesi Gusfan mevkiine vardığı zaman geri döndü. Getirdiği haberler ise, şunlardı:

Kureyş, Resûl-ü Ekrem (S.S.) in bir hac kafilesiyle yola çıktığını duyunca durumu görüşmüş, nihayet bu harekete müsaade olunmamasına karar vermişti. Bundan sonra, gerekirse buna silâh gücü ile karşı konulmasında anlaşmaya varılmıştı.

Bu karar üzerine hemen harekete geçildi. Kureyş askerlerinden bir kısmı Mekke ve Harem dışındaki Beldah mevkiini işgal ettiler. Bundan başka, Velid oğlu Hâlid ve Ebû Cehil oğlu İkrime, iki yüz süvari ile ilerleyip Râbiğ ile Cahfe arasındaki Ga-

nin mevkiinde Müslüman hac kafilesine pusu kurmuşlardı.

Resûlüllah (S.S.) bunu duyunca:

— Kureyş'e ne oluyor? Neden mütemadiyen benimle savaşmak istiyor ve diğer Arab kabileleriyle başbaşa bırakmıyorlar? Arablar beni yener ve öldürürlerse, onların arzusu da hâsıl olur. Allah beni Arablara muzaffer kılarsa, onların hepsi İslâmiyeti kabul ederler. O zaman Kureyş yine İslâmı kabul etmek istemezse savaşır. Neden bunu düşünmüyorlar? Hâlâ anlamadılar mı ki ben, Allah tarafından yaymak üzere gönderildiğim dini üstün kılıncaya, veyahut yalnız bu ümmet hâkim oluncaya kadar savaşacağım, dedi.

Sonra, sordu:

— Bizi, onların bulunduğu yere uğramıyan bir yoldan götürecek var mı?

Bunu istemesine sebep, kendileriyle çarpışmayı arzulamadığından onlarla karşılaşmamaktı.

Eslem oğullarından biri:

— Ey Resûlüllah, ben varım, karşılığını verdi.

Sonra, kafilenin önüne düşerek aşılması zahmetli ve sarp bir geçidden geçirip düzlüğe çıkardı. Velid oğlu Hâlid kumandasındaki süvarilerin kurduğu pusu yeri, oldukça batıda kalmıştı. O zaman Resûlüllah (S.S.) yanında bulunan Müslümanlara şunları söyledi:

— Ey Rabbimiz, Senden af ve mağfiret dileriz. Bütün günahlarımıza tevbe ederiz, diye dua ediniz.

Müslümanlar, bu duayı bir ağızdan tekrarladılar. Peygamber Efendimiz ise:

— İşte, dedi İsrail oğullarından istenen dua da böyle idi. Lâkin, onlar bunu söylemekten çekindiler.

Resûlüllah (S.S.), bundan sonra Müslümanlara Hamz mevkiinin arka tarafından geçen dağ yolunu takip etmelerini bildirdi. Bu yol kafileyi Hudeybiye (veya Hudeybe) nin iniş yerindeki Seniyetül-Mürar mevkiine ulaştıracaktı.

Müslümanların kondukları sahada suyu azalmış kuyuya Peygamber Efendimiz bir ok attırınca su çoğaldı

MÜSLÜMANLAR, bu yoldan saptıktan sonra, müşrikler onları göremedikleri için çaresiz Mekke'ye döndüler. Resûl-ü Ekrem ise, ilerleyin Seniyetül-Mürar'da konakladı.

Kendisine:

— Ey Resûlüllah, burada bir kuyu var. Lâkin suyu çekilmiş. Susuz kalmayalım, dediler.

Peygamber Efendimiz bunun üzerine ok torbasından bir ok alıp:

— Bunu kuyuya atınız, dedi.

Ümeyr oğlu Hz. Nâciye (R.A.) ile Arîb oğlu Hz. Berâ (R.A.) kuyuya inerek oku dibine bıraktılar. Dibinde pek az su bulunan kuyu, birden bereketlenip suları yükselerek ağzından taşmağa başladı. Böylece, susuzluk tehlikesi kalmadı.

Resûlüllah (S.S.) Efendimiz, böylece Hudeybiye'nin bir ucunda ve susuz olarak bilinen yerde konmuş olduğu gibi Kureyş de öbür ucunda ve suların bol olduğu yerde toplanmıştı. İslâm kafilesinin bulunduğu yer, Mekke'ye yalnız bir mil mesafedeydi. Bu sırada Huzae kabilesi henüz İslâma gelmemiş olmakla beraber, onların dostları ve müttefikleri idiler. O güne kadar İslâm aleyhindeki hiç bir harekete katılmamış oldukları gibi el altından Müslümanlara yardım ederler ve Kureyş'in onlar aleyhindeki bütün tertibatını kendilerine haber verirlerdi. Buna sebep ise, Hâşim oğullarıyla eskidenberi ahitli olmalarıydı. Bu kabilenin başkanı ve Mekke'nin fethinden sonra İslâm ile aydınlanmış olan Verka oğlu Büdeyl, Resûlüllah (S.S.) Efendimizin varışını duyunca hemen yanına geldi ve:

— Tihâme'den geliyoruz. Ben, Lüvey oğlu Kâab ve Lüvey oğlu Amr oğullarının Hudeybiye'nin en sulak yerlerine konmuş olduklarını gördüm. Kendileri seni, Mekke'ye sokmamak ve bunun için de gerekirse savaşmak kararındadırlar. Bu maksatla Mekke'ye giden geçitleri kapatmışlar, diye haber verdi.

Resûlüllah (S.S.):

— Ey Büdeyl, seni onlara elçi olarak göndersem gider misin? diye sordu.

Büdeyl:

— Giderim, dedi.

— Şu halde, beni dinle. Biz savaşmak için değil, sadece Umre için gelmiş bulunuyoruz. Kureyş daima savaşmak istemiş ve bundan dolayı da hep zarar görmüş, nihayet takatsiz düşmüştür. Bunu, gayet iyi biliyoruz. Bu yüzden kendileriyle bir müddet barış yapmak isterim. Onlar, beni Arablarla baş başa bıraksınlar. Ben galip gelirsem, Kureyş isterse onların kabul ettiği dini kabul eder. Yoksa vallahi bu dini yaymak ve hâkim kılmak için kendileriyle sonuna kadar savaşırım.

Büdeyl:

— Pekâlâ... Ben yanlarına gider ve bu sözlerini aynen naklederim, dedi.

Sonra Müslümanların yanından ayrılıp müşriklerin yanına vardı ve:

— Ben, Muhammed'in yanından geliyorum. Onun bazı sözlerini duydum. İsterseniz size de anlatırım, dedi.

Kureyş'in ahmakları:

— Hayır anlatma... Onun sözlerini duymak istemiyoruz, diye bağırdılar.

Lâkin, akıllıları:

— Haydi, duyduklarını bize anlat! dediler.

Büdeyl de Resûlüllah (S.S.) ın söylediklerini tekrarladı.

Bunun üzerine Mes'ûd Sakafi oğlu Urve:

— Ey Kureyş, dedi. Ben bir baba değil miyim?

Onlar:

— Evet, cevabını verdiler.

— Peki, Kureyş'in bir evlâdı değil miyim?

— Öylesin.

— Ya beni her hangi bir şeyle itham eder misiniz?

— Etmeyiz. Seni namuslu bir kimse olarak biliriz.

— Bana itimad eder misiniz?

— Şüphesiz ki ederiz.

— O halde, beni dinleyin. Bu adam, size doğru bir yol gösteriyor. Teklifini kabul ediniz. Müsaade ederseniz ben onun yanına varayım ve kendisiyle konuşayım.

— Kabul ederiz... Git konuş.

Urve, onlardan bu yetkiyi alınca İslâm kafilesinin bulunduğu yere gelerek Resûlüllah (S.S.) ile görüştü ve kendisine şunları söyledi:

— Farzedelim ki sen Kureyş'i mahvetmeyi başardın... Neticede kendi milletini mahvetmiş olursun. Hiç Arablar arasında senden evvel kendi milletini mahveden birisini duydun mu? Kureyş, gerekli her şeyi tedarik ederek seni Mekke'ye sokmamak azmiyle çıkmıştır. Senin yanındakilere bakıyorum da hepsi derleme şeyler... Daha ilk çarpışmada seni bırakıp dağılırlar.

Bu sözler, bütün sahâbeleri kızdırdı. Bu, her şeyden evvel onlara ağır ve çirkin bir iftira idi. Çünkü Peygamber Efendimizin sahâbeleri onunla birlikte Kureyş ile bir çok kere karşılaşmışlar, lâkin hiç bir zaman kendisini terketmemişler, İslâm uğrunda ve onun yolunda canlarından vazgeçip savaşmışlar, ölmüşler, yaralanmışlardı. Urve'nin kendilerini böyle derleme kimseler olarak nitelemesi büyük haksızlık ve gerçeğe tamamen aykırı idi. Nitekim, hazır bulunanlardan Hz. Ebû Bekir (R.A.), daha fazla dayanamıyarak müdahalede bulundu:

— Ey Lât'ın köpeği... Biz mi Resûlüllahı terkedeceğiz?

Urve ayağa fırladı:

— Kim bunu söyledi?

Sonra, kimin söylediğini anlayınca:

— Ey Ebû Bekir, dedi. Sana karşılık verirdim, lâkin vaktiyle iyiliğini gördüm. Bunun için cevap vermiyorum.

Yerine oturdu ve yine Resûlüllah (S.S.) ile konuşmasına devam etti. Arada bir elini uzatıyor ve onun sakalını tutuyordu. Bu, cahiliye devrine ait bir âdetti ve iltifat telâkki edilirdi. Müslümanlar ise Allahın Peygamberini kutsal sayarlar, ona son derece saygı gösterirlerdi. Bu yüzden böyle lâübali hareketlere tahammül etmelerine imkân yoktu. Resûlüllah (S.S.), bunu hoş görmüyor, ancak Urve elçi olarak geldiği için sesini çıkarmıyordu.

Onu her türlü tehlikeden korumak için silâhlı olarak başucunda duran Hz. Mugire (R.A.), nihayet dayanamıyarak kılıcının kabzasıyla Urve'nin elini sertçe itti ve:

— Çek elini! dedi.

Herif, elini çektiyse de, biraz sonra yine uzattı. Lâkin, kılıcın kabzası yine indi.

— Çek elini!..

Urve, bu hareketi yine tekrarladı. Hz. Mugire (R.A.), bu sefer:

— Ey Urve, dedi. Eğer bu hareketi bir daha tekrarlarsan kolunu vücudundan ayırırım.

Urve, kardeşinin oğlunu tanıyamamıştı:

— Bu kimdir? diye sordu.

— Şûbe oğlu Mugire'dir, dediler.

Bu hal, Urve'yi çileden çıkardı. Çünkü Urve bir müşrik topluluğuna hücum edip onları öldürmüş ve mallarını ganimet olarak aldıktan sonra Medine'ye gelmiş ve Müslüman olmuştu.

Urve, bunları iyma ederek:

— Ey gadrin ve hıyanetin menbaı... dedi. Ben, senin ihanetinin yükünü hâlâ çekiyorum. Ama, Munammed seni bu halinle kabul etmiş!..

Hz. Mugire (R.A.) hiddetle bir harekette bulunmasın diye Resûlüllah (S.S.) müdahalede bulundu:

— Ey Urve, biz İslâmı kabul edeni Müslüman sayarız. Ama haksız olarak bir mal ele geçirmişse, o malı kabul etmeyiz. İslâmda zulüm yoktur.

Urve, nihayet geri döndü. Lâkin sahâbelerinin Resûlüllah (S.S.) Efendimize göstermekte oldukları saygı, onu son derece etkilemiş bulunuyordu. Bunun için Kureyş'lilere şunları söyledi:

— Ben Kisrâ'nın, Kayser'in, Necâşi'nin saraylarını görmüş kimseyim. Lâkin, Müslümanların Muhammed'e gösterdikleri gönülden saygı ve bağlılığı hiç bir yerde görmedim. O konuştuğu zaman, herkes susuyor. Huzurunda hiç kimse gözlerini yerden kaldırmağa cesaret edemiyor... Vallahi bunlar, kolay dağılacak bir topluluk değildir.

Onun elçiliği bir netice vermeyince Kinâne kabilesinden biri:

— Müsaade edin bir de ben varıp bu işi deneyeyim... dedi.

Müsaade ettiler. Herif de yola çıktı. Resûlüllah (S.S.), gelişini görünce:

— Hayvanları ona doğru sürünüz. Çünkü bu kimse, kurbanlara saygı gösteren bir kabiledendir, dedi.

Müslümanlar, bunun üzerine:

— Lebbeyk Allahümme lebbeyk... Yani Allahımız, emirlerine her zaman koşar ve itaat ederiz!.. sesleriyle kurban için damgalanmış hayvanları o yöne doğru sürdüler.

Gelen elçi:

— Anlaşılıyor ki bu adamların maksadı yalnız Kâ'be ziyaretidir. Kendilerine engel olmak doğru olmasa gerek... diye geri döndü ve gördüklerini anlattı.

Bu sefer, Ehâbiş'den Alkame oğlu Huleys'i yolladılar. O da aynı şeyleri görerek döndü ve:

— Bu adamları Kâ'be ziyaretinden alakoymamızı doğru bulmuyorum, dedi.

Kureyş'liler ise:

— Sen sus bakalım... Bedevi'nin birisisin... Bu işlerden anlamazsın, diye kendisine çıkıştılar.

Huleys, onların böyle davranmalarına fena halde içerledi:

— Ey Kureyş, bizim sizinle olan anlaşmamız böyle değildi. Biz sizinle Kâ'be'yi kutsal sayarak ziyarete gelenleri bundan men'etmek için ittifak etmedik. Eğer Muhammed'in ve yanında bulunanların Kâ'be'yi ziyaretlerine engel olursanız vallahi biz bütün Ehâbiş buradan çıkar gideriz.

Bu, Ehâbiş ile olan ittifakın bozulması demekti. Halbuki onlar Kureyş için vazgeçilmez bir unsurdu. Şimdiye kadar Müslümanlarla olan çatışmalarında daima kendi yanlarında yer almış ve ağırlıklarını hissettirmişlerdi. Bu yüzden hemen yumuşayarak:

— Bize, istediğimiz garantiyi elde edinceye kadar müsaade edin, dediler.

Lâkin, bu garantiyi nasıl alacaklarını bilmiyorlardı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), Kureyş'den yeni bir haber çıkmayınca, Huzae kabilesinden Umeyye oğlu Hıraş'ı çağırıp:

— Ey Hıraş, seni Kureyş'e elçi olarak göndersem gider misin? diye sordu.

Hıraş, tereddüd etti:

— Çoluk çocuk sahibiyim, Başıma bir şey gelirse veya bir zarara uğrarsam diye çekiniyorum. Çünkü, Kureyş'in hiddeti üzerindedir.

— Başına bir şey gelirse veya bir zarara uğrarsan biz tazmin ederiz.

Hıraş:

— Öyle ise giderim, diyerek Resûlüllah (S.S.)ın develerinden birisine binip yola çıktı. Kureyş'lilerin yanına varınca:

— Size elçilikle geliyorum... der demez onlar:

— Sen, Huzae'li bir kimsesin. Siz, bu işlere ne karışıyorsunuz? diyerek üzerine hücum ettiler ve devesini yaraladılar. Kendisini de öldürmek istediklerse de bir ahâlisi tarafından kurtarılıp güçbelâ geri dönebildi.

Kureyş'in böyle davranmasına sebep, Huzae'lilerin Müslümanlarla müttefik olmaları ve daima onların tarafını tutmalarıydı.

Ebû Süfyan, durumu bizzat anlamak için kırk kadar kimse ile İslâm kafilesine sokuldu. Mümkün olursa, bir kaç kişiyi de esir almayı tasarlıyordu. Bunlar, belli bir mesafeye kadar gelince, Resûlüllah (S.S.) ın çadırını oka ve taşa tuttular. Lâkin, İslâm yiğitleri hücum ederek bir kısmını yakaladılar. Öbürleri kaçtılar. Esirler, Peygamber Efendimizin huzuruna getirildiler. Lâkin, onun maksadı barış olduğu için bunları serbest bıraktı.

Resûlüllah (S.S.), mutlaka Kureyş ile bir müzakere kapısı açmak istiyordu. Nihayet Hz. Ömer (R.A.) i çağırtıp:

— Ey Ömer, seni onlara elçi olarak göndersem gider misin? diye sordu.

Hz. Ömer (R.A.):

— Bu bir emir midir, yoksa bunda benim reyim var mıdır? Eğer bir emirse, derhal giderim, dedi.

Resûlüllah (S.S.), şu karşılığı verdi:

— Bu bir emir değildir ey Ömer... Yalnız bu hususdaki düşünceni anlamak istiyorum.

Hz. Ömer (R.A.), bunun üzerine:

— Ey Resûlüllah, dedi. Hıraş'ın uğradığı muameleyi gördünüz. Ehâbiş'den bir ahâlisi olmasaydı, onu mutlaka öldürürlerdi. Kureyş'in ise benim şahsıma ayrıca büyük düşmanlığı vardır. Üstelik orada ahâlim de mevcut değil. Başta kardeşim Dırar olduğu halde, kabilem ve ailemden kimse beni korumaz. Bu yüzden mutlaka öldürülürüm. Böylece, gönderilmemden umulan maksat da hâsıl olmaz.

Resûlüllah (S.S.), bu sözleri haklı bularak bu sefer Hz. Osman (R.A.) ı çağırttı ve kendisine aynı teklifte bulundu. Hz. Osman (R.A.) için bu mümkündü. Çünkü kendisi Emevî idi ve Ebû Süfyan'ın akrabasından bulunuyordu. Ebû Süfyan'ın babası Umeyye oğlu Harb ile onun babası Affan'ın babası Ebül'Âs, kardeştiler. Üstelik, Mekke'de bir çok başka akrabaları da vardı. Bu yüzden:

— Ben giderim, bana bir şey yapmazlar, ey Resûlüllah, dedi.

— Şu halde Mekke'ye var ve onlara bizim savaş için gelmediğimizi iyice izah et. Sadece Umre yapıp döneceğimizi bildir ve bu aylarda Arablardan kimseyi Kâ'be ziyaretinden men'etmeğe hakları bulunmadığını söyle.

Hz. Osman (R.A.) hemen yola çıktı. Mekke'ye varınca, akrabasından Said oğlu Ebân'a rastladı. Ebân, onu görünce hemen atından inerek:

— Ey Osman, buralara neden geldin? diye sordu.

Hz. Osman (R.A.), şu cevabı verdi:

— Ey Said, buraya elçilik ile geldim. Ancak, Kureyş bundan evvelki elçimize iyi davranmadı. Beni himayene almanı istiyorum.

Said, bunu hemen kabul ederek kendisini alıp Ebû Süfyan ile diğer Kureyş büyüklerinin bulunduğu yere götürdü. Mekkelilerin ve bilhassa Ümeyye oğullarının kendisine büyük saygısı olduğundan Hz Osman (R.A.) a iyi kabul gösterdiler ve söylediklerini dikkatle dinlediler. Lâkin, müsbet menfi hiç bir cevap vermediler. Sadece:

— Ey Osman, dediler. Hazır buraya kadar geldin. Eğer istiyorsan Kâ'be'yi tavaf ve ziyaret et.

Hz. Osman (R.A.) bunu kabul etmiyerek şu karşılığı verdi:

— Resûlüllah tavaf ve ziyaret etmedikçe vallahi ben de Kâ'be'yi tavaf ve ziyaret etmiyeceğim.

Bu söz, müşrikleri fena halde kızdırdı. Lâkin Mekke'de hısım ve akrabası çok, kendisi de Ebân oğlunun himayesi altında bulunduğundan ona el uzatamadılar. Sadece hapsetmekle yetindiler. Lâkin bu haber İslâm kafilesine Hz. Osman (R.A.) ın öldürülmüş olduğu şeklinde aksetti. İşte, bunun üzerine meşhur Ridvan biatı vâki oldu.

Resûlüllah (S.S.), bu sırada Semüre adlı bir ağacın altında oturmaktaydı. Sahâbelerine:

— Osman'ın öldürülmüş olduğu söyleniyor... Ben ise, o geri dönmeden veya Kureyş ile savaşıp Osman'ın öcünü almadan buradan ayrılmıyacağım. Sizleri de bu hususta bana tâbi olmağa çağırıyorum, dedi.

Bütün Müslümanlar Hz. Osman (R.A.) ın intikamını almak ve sonuna kadar dayanmak için Peygamber Efendimize biat ettiler.

BUNUN üzerine kafilede bulunan herkes kendisine birer birer yaklaşıp sonuna kadar dayanmak ve asla yüz çevirmemek üzere Resûlüllah (S.S.) Efendimize el vererek biatte bulundular. Yalnız Kays oğlu Cedd adında birisi, devesinin arkasına saklanıp biatte bulunması ve böylece kendisini dünyada en büyük bir şereften ve âhirette en büyük bir karşılıktan mahrum etti.

Bu olaya, Allahın ve Peygamberinin kendisinden razı olduğu kimselerin biati mânasına olarak Rıdvân biatı denildi. Eğer hayatta ise, bu büyük şereften mahrum kalmasın diye Peygamber Efendimiz en son olarak bir eliyle öbürünü tutup Hz. Osman (R.A.) adına da biatte bulunmuştur.

Kur'an-ı Kerim'de FETİH Süresinde bu olaydan şu âyetlerle bahsedilir:

— Ey Muhammed, sana biatte bulunanlar, Allaha biatte bulunmuş olurlar. Allahın eli, onların elleri üzerindedir. Verdiği sözden dönen, ancak kendi aleyhine dönmüş olur. Allaha verdiği ahdi yerine getirene, Allah tarafından büyük karşılık var. Ey Muhammed, ağaç altında sana biat etmiş olanlardan Allah muhakkak ki razı olmuştur. Gönüllerinde olanı da bilmiş, onlara güvenlik vermiş, yakın bir zafer ve elde edecekleri bol ganimetler bahşetmiştir. Allah güçlüdür, en iyi hükmedici olandır.

Bundan sonra Hz. Osman (R.A.) ın öldürülmemiş olduğu haber alındıysa da, barış için gelmiş olan Müslümanların hemen böyle birden savaşa karar vermeleri Kureyş'i korkuttu. Çünkü, yalnızdılar. Öbür kabileler uzakta, Ehâbiş ise kırgındı. Esasen Tihâne kabileleri de, Tif kabileleri de Kureyş'in son durumunu tasvip etmemişlerdi. Bunun için Müslümanlar saldırıya geçerlerse çok müşkül bir durum hâsıl olabilirdi. Kureyş liderleri, bunu düşünerek, ilk iş olmak üzere hemen Hz. Osman (R.A.) ı serbest bırakıp geri yolladılar. Sonra aralarında toplanıp görüşerek bu işi barış yoluyla halletmeye karar verdiler. Ancak, kendi haysiyetlerini korumak için bazı şartlar ileri süreceklerdi.

Bunun üzerine Lüvey oğlu Âmir oğullarından Amr oğlu Süheyl elçi olarak seçilip gönderildi. Kendisi, Kureyş'in hatibi idi. Süheyl, İslâm kafilesine gelerek Resûlüllah (S.S.) ile görüştü ve ona:

— Ey Muhammed, mademki buraya savaş için gelmedin, o halde bir barış yapalım, dedi.

Peygamber Efendimiz, esasen bunu arzu ettiğinden:

— Buna hazırız, dedi.

— Öyle ise, evvelâ bunun sûresini tayin edelim.

— Sen, bir süre söyle.

Süheyl, bir barışın Kureyş lehine olacağını, hele Müslümanlara kabul ettirilecek şartların kendilerine büyük fayda sağlayacağını sandığından, uzun bir müddet teklif etti:

— Barış on yıl süreli olsun.

Resûlüllah (S.S.) bunu hemen kabul ederek:

— Öyle olsun dedi. Şimdi de ben bir şart söyleyeceğim.

— Söyle.

— Bana ve benimle buraya kadar gelmiş olanlara Ümre için müsaade edeceksiniz.

— Buna müsaade ederiz... Lâkin bu yıl değil! Bu yıl müsaade edersek, siz Mekke'ye zorla girmiş gibi olursunuz. Bu ise; bizim öbür kabileler indinde olan itibarımızı kırar ve haysiyetimize dokunur. Bunun için Kâ'be ziyaretini gelecek yıl yaparsınız. Buna engel olmayız. Yalnız, Mekke'de üç günden fazla kalmıyacaksınız.

Resûlüllah (S.S.):

— Pekâlâ, kabul ediyorum, karşılığını verdi.

Süheyl:

— Şimdi, en mühim şarta geliyoruz, dedi. Aramızda herhangi bir anlaşma yapılması için bunun mutlaka kabulü lâzımdır.

Resûlüllah, sordu:

— Bu şart nedir?

— Şudur: Bu müddet içinde, yani on yıl zarfında sizden bize gelen olursa kendisini kabul edeceğiz. Lâkin, bizden size gelen olursa siz kabul etmiyeceksiniz.

İleri sürülen bu şart, orada hazır bulunan Müslümanlar üzerinde çok sert bir tepki yaptı:

— Böyle şey nasıl olur? diyorlardı. Biri İslâma gelerek bize katılırsa, nasıl olup da kendisini tekrar müşriklere geri veririz. Böyle bir şart, kabul edilemez.

O zaman Süheyl:

— Şu halde, bu anlaşma da yapılamaz. diye kesip attı.

Resûlüllah (S.S.):

— Başka şartlar da varsa söyle. Bunun hakkında ona göre karar verelim. Çünkü gittikçe daha ağır şartlar ileri sürüyorsun, dedi.

Süheyl, biraz düşündükten sonra konuştu:

— Seneye Kâ'be ziyaretine silâhsız geleceksiniz. Yalnız yanınızda kınlı ve mahfazalar içinde kılıçlarınız bulunabilecek. Dönüşte de Medine'ye kimseyi götürmiyeceksiniz. Hepsi bu kadar...

Resûlüllah (S.S.):

— Ey Ali, gel! dedi.

Sahâbeler, hayret içinde kalmışlardı:

— Ey Resûlüllah... Bu şartları hakikaten kabul edecek misin?

Peygamber Efendimiz:

— Evet, dedi. Kabul edeceğim. Size en ağır gelen şartı biliyorum. Lâkin, eğer bizden biri onlara gidecek olursa, Allah bizi ondan uzak etsin. Onlar-

dan bize gelmek istiyen olursa, Conab-ı Hak bunun çaresini yaratacaktır.

Sonra Süheyl'e döndü:

— Ancak, son bir şart var. Biz de anlaşma için bunda mutlaka ısrar edeceğiz. Bunu kabul etmeniz lâzım.

Süheyl:

— Bu şartın ne olduğunu bilmeden bir şey söyliyemem, dedi.

— Şart şudur: Kureyş'den başka kabileler isterlerse bizim ahit ve amanımıza, isterlerse sizin ahit ve amanınıza gireceklerdir. Bunu, engel olunmıyacaktır. Bir de sizden bize gelen kadın olursa, iadesini istemiyeceksiniz. Ben, senin ileri sürdüğün şartları kabul ettim. Eğer sen de bunları kabul edersen anlaşma mümkün olur.

Süheyl:

— Buna karar veremem. Gidip sormalıyım. dedi.

Lâkin, şu cevabı aldı:

— Anlaşma ya şimdi olur veya hiç olmaz. Dönüp gidersen ne seni ve ne de başka bir elçiyi kabul etmeyiz ve müzakerelere de girişmeyiz.

Süheyl, bunun üzerine çaresiz:

— Pekâlâ, kabul ediyorum, dedi.

O zaman Resûlüllah (S.S.), yanına gelmiş olan Hz. Ali (K.V.) ye:

— Bu şartları yaz ey Ali, emrini verdi.

O da kalemi eline alarak Bismillâhi Rahmân-ir Rahîm, yâni Rahmân ve Rahim olan Allahın adiyle, diye yazdı.

— Bu, Müslüman olanlar ve olmayanlar arasındaki bir anlaşmadır. Şu halde yalnız Müslümanlar arasında kullanılan bir tâbir ile başlayamaz. Bunun için baş tarafa bütün Arablar tarafından kullanılan cümle, yani Bismike Allahümme = Senin adınla Allahımız, cümlesi yazılsın.

Bu, İslâma aykırı bir şey değildi. Bunun için Resûlüllah (S.S.):

— Peki, öyle yazılsın, dedi.

Hz. Ali (K.V.), böyle yazdı. Sonra, devam etti:

(Bu, Allahın Peygamberi Muhammed'in kabul ettiği...)

Lâkin Süheyl, bu kelimeleri görür görmez tekrar itiraz etti:

— Biz senin Allahın Peygamberi olduğunu tanısaydık, esasen aramızda anlaşmazlık kalmazdı. Bu anlaşmanın Müslümanlarla Müslüman olmayanlar arasında yapıldığını tekrar hatırlatıyorum. Biz, onun metninde kendi tanrılarımızdan bahsetmiyeceğiz, siz de böyle şeyler yazmıyacaksınız.

Resûlüllah (S.S.):

— Süheyl haklıdır ey Ali... Allahın Peygamberi sözlerini sil ve yalnız Abdullah oğlu Muhammed diyo yaz! emrini verdi.

Hz. Ali (K.V.):

— Ey Resûlüllah, dedi. Bilirsin ki şimdiye kadar senin her emrine hiç düşünmeden ve tereddüd etmeden itaat ettim. Ama, senin adının yanındaki Allahın Peygamberi sözünü kendi elimle silemem.

Bunu, itaatsizlik sayma. Yapmadığım, sadece yapamadığımdandır.

Resûlüllah (S.S.) hafifçe gülümseyerek:

— Bana, o kelimelerin hangileri olduğunu göster, dedi.

Çünkü, kendisi okur yazar değildi.

Hz. Ali (K.V.), bunun üzerine kendisine bu kelimeleri gösterdi ve Peygamber Efendimiz onları kendi eliyle sildi. Sonra, Süheyl'e döndü:

— İşte, istediğin oldu ey Süheyl... Yalnız şunu da unutma ki siz inansanız da, inanmasanız da ben Allahın Peygamberiyim. Sizin inkârınız, asla hakikati değiştirmez.

Bundan sonra anlaşma yazıldı.

Mudeybiye Andlaşması yazılıyor.

BU, Abdullah oğlu Muhammed'in kabul ettiği andlaşmadır. Onu, Kureyş adına Amr oğlu Süheyl de kabul eder. İki taraf, buna riayet etmeyi taahhüd ederler.

Bu andlaşma, on yıl sürelidir.

Müslümanlar bu yıl Mekke'ye girip Kâ'be'yi ziyaret etmeden Medine'ye döneceklerdir.

Müslümanlar, gelecek yıl Mekke'ye gelip Kâ'be ziyaretinde bulunacaklar, ancak şehirde üç günden fazla kalmıyarak Medine'ye döneceklerdir.

Müslümanlar, Mekke ziyaretine silâhsız geleceklerdir. Yanlarında yalnız kılıçları bulunabilir. Kılıçları kınlarında ve mahfazalar içinde olacaktır.

Müslüman olsun olmasın Mekke'den birisi Medine'ye gelirse, Kureyş'e teslim ve iade olunacaktır. Lâkin Medine'den Mekke'ye gelen Müslümanlar teslim ve iade olunmıyacaktır. Kadınlar, iade hükmünün dışında kalacaklardır.

Kureyş hariç, öbür Arab kabileleri istedikleri tarafla birleşecek, dilediğinin ahit ve amanına girecektir.

Süheyl'in oğlu Hz. Ebû Cendel (R.A.), daha evvel İslâmı kabul ettiğinden babası tarafından zincire vurulmuş ve Mekke'de en ağır tazyik ve işkencelere uğramıştı. Bu sırada bir yolunu bularak kaçmıştı. Ayaklarında şakırdayan zincirlerle yorgun ve perişan bir halde gelerek Resûlüllah (S.S.) ın huzurunda yere yığıldı.

Süheyl, bu hali görünce son derece sinirlendi. Hemen yerinden fırlayarak oğlunun suratına vurdu ve boğazından yakalıyarak:

— Ey Muhammed, dedi. İşte aradaki anlaşmaya uyup uymıyacağını ortaya koyacak bir olay... Ebû Cendel'i bana teslim et!

Resûlüllah (S.S.) ise:

— Ey Süheyl, andlaşma henüz taraflarca imzalanmamıştır, diye itiraz etti.

Lâkin Süheyl, diretti:

— Amma, şartlar daha evvel aramızda kararlaştırılmıştı.

— Bir andlaşma, imzalandıktan sonra yürürlü-

ğe girer. Ebû Cendel ise, bundan evvel geldiği için yanımızda kalacaktır.

— Bunu kabul edemem. Çünkü, sözlü anlaşmalar bile vardır ve bunlara riayet olunur. Maksat, şartlar üzerinde anlaşmaktır. Biz, bu anlaşmaya varmış bulunuyoruz. Hem de, bir çok şahidin huzurunda... Bunun için Ebû Sendel'i isterim. Yoksa, vallahi bu anlaşmayı imzalamam ve hükümlerini de kabul etmem.

Resûlûllah (S.S.), biraz düşündü. Yapılacak anlaşmanın ileride Müslümanlara sağlayacağı büyük faydalara karşı bir fedakârlıkta daha bulunmak lâzımdı. Bu faydaların ise şimdilik ne Müslümanlar, ne de müşrikler farkında idiler. Lâkin, kendisi her şeyi hesaplamıştı. Bu faydaları feda edemezdi. Bunun için:

— Öyle olsun ey Süheyl!. dedi.

Hz. Ebû Cendel (R.A.), bunun üzerine yaralarını göstererek yüksek sesle feryad etti:

— Ey Müslümanlar... Müslüman olduğum halde beni Kureyş'e teslim edecek misiniz? Benim yeniden işkencelere katlanmama razı olacak mısınız? Onlar, dinimi bırakmam için bana ellerinden gelen her kötülüğü yapacaklardır. Beni onlara teslim etmeyin. Şu halime bakın ve bana merhamet edin...

Onun bu sözleri, Müslümanlar arasında bir heyecan kasırgasının doğmasına sebep oldu. Dişler sıkılmış, yumruklar kenetlenmiş, tüyler ürpermiş ve gözler yuvalarından uğramıştı. Buna rağmen, Resûlûllah (S.S.) Efendimize olan sonsuz saygılarından dolayı müdahalede bulunmuyorlardı.

Peygamber Efendimiz ise Hz. Ebû Cendel (R. A.) e dönerek sakin bir sesle:

— Ey Ebû Cendel, sabırlı olu, katlan ve Cenab-ı Hak'dan ecir ve sevab ümid et. Çünkü Allah seni ve seninle beraber Mekke'de kalan zayıf Müslümanları sonunda sevinçli hallere kavuşturacak ve bulunduğunuz kötü durumdan hepinizi kurtaracaktır. Biz, Kureyş ile bir anlaşmaya vardık ve onlara bu hususta söz verdik. Bu sözümüzden dönmek ve anlaşmayı ilk bozan taraf olmak istemiyoruz, dedi.

Bu sözler, Hz. Ebû Cendel (R.A.) i sakinleştirdi:

— Öyle olsun ey Resûlûllah... Sen bir Peygambersin... Bizden iyi bilirsin ve bizim için hayırlı şeyler söylersin.

Bundan sonra Resûlûllah (S.S.) andlaşmayı mühürledi. Süheyl ise imzaladı. Arkasından hazır bulunan bir kısım Müslümanlarla Süheyl'in yanında gelen bir müşrik şahid olarak imzalarını koydular.

Müslümanlardan andlaşmayı şahid olarak imzalayanlar, şu kimselerdi:

Ebû Kuhafe oğlu Hz. Ebû Bekir (R.A.)
Hattab oğlu Hz. Ömer (R.A.)
Avf oğlu Hz. Abdürrahman (R.A.)
Süheyl oğlu Hz. Abdullah (R.A.)
Mesleme oğlu Hz. Mahmud (R.A.)
Ebû Tâlib oğlu Hz. Ali (K.V.)

Andlaşmada şahid olarak imzası bulunan müşrik ise Hafs oğlu Mikrez'di.

Hz. Ömer (R.A.), bu sırada Hz. Ebû Cendel (R. A.) e gizlice sokularak:

Hz. Ömer (R.A.) diyor ki:

— Ben, hem böyle söylüyor ve hem de kendisine yaklaştırdığım kılıcı kaparak onun babasını öldürmesini arzu ediyordum. Fakat, Ebû Cendel, babasına kıyamadı.

Andlaşmanın bu şekilde imzalanması, sahâbeler arasında hayâl kırıklığı uyandırmıştı. Bunun bir ifadesi olarak Hz. Ömer (R.A.), bir tarafta duran Hz. Ebû Bekir (R.A.) e yaklaştı ve:

— Muhammed bir Peygamber değil midir? diye sordu.

Hz. Ebû Bekir (R.A.) ona dikkatle bakarak:

— Şüphesiz ki bir Peygamberdir, karşılığını verdi...

— Bizler Müslüman değil miyiz?

— Tabii, Müslümanız.

— Ya Kureyş'liler Allah'a ortak koşan kâfirler değil midirler?

— Evet, Allah'a ortak koşan kâfirlerdir.

— O halde, bu zillet ve hakareti kabul etmemizin sebebi ne?

Hz. Ebû Bekir (R.A.), esasen onun lâfı nereye getirmek istediğini anlamıştı. Kendisine, şu cevabı verdi:

— Ey Ömer! Eğer beni dinlersen onun bütün emir ve yasaklarını tereddütsüz kabul et. Çünkü o, bir Peygamber olduğuna göre, muhakkak ki bizim bilmediklerimizi bilmektedir.

— Evet, onun bir Peygamber olduğunu şüphesiz ki ben de kabul ediyorum.

Onlar böyle konuşurlarken Resûl-ü Ekrem (S. S.) yanlarına yaklaştı. Hz. Ömer (R.A.) bu sefer ona:

— Sen bir Peygamber değil misin? diye sordu.

Resûlûllah (S.S.):

— Evet, karşılığını verdi. Bir Peygamberim.

Bizler Müslüman değil miyiz?

— Şüphesiz ki Müslümanız.

— Peki, ya Kureyş'liler Allah'a ortak koşan kâfirler değil midirler?

— Öyledirler.

— O halde niçin biz zaaf gösterdik?

Resûlûllah (S.S.) bunun üzerine ona şu cevabı verdi:

— Ey Ömer... Ben, Allahın Peygamberiyim... O'nun emirlerine aykırı hareket edemem. O, beni de, İslâm dinini de koruyacaktır.

Hz. Ömer (R.A.), sonradan şunları söylemiştir:

— O sırada ağzımdan kaçırmış olduğum bu sözlerden bir müddet sonra o kadar korktum ve pişman oldum ki, Allah'ın beni bundan dolayı bağışlaması için mütemadiyen oruç tuttum, namaz kıldım, sadaka verdim ve köle âzad ettim.

Andlaşma imzalanıp Süheyl oğlunu da alarak geri döndükten sonra Resûlûllah (S.S.) yanında bulunan Müslümanlara kurbanlarını kesmelerini söyledi. Böylece, Mekke'ye varılmayıp geri dönüleceği

anlaşılıyordu. Lâkin, herkes yıldırımla vurulmuşa döndüğü için kimsenin eli buna varmadı.

İmam Buhar'nin Sahih'de naklettiğine göre, Peygamber Efendimiz bu emri üç kere tekrarlamış, sonra bu seferde yanında bulunan zevcelerinden Hz. Ümmi Seleme (R.A.) Validemize üzgün bir halde bu durumu anlatmış, o da:

— Artık hiç bir şey söyleme... Çadırından çık, kendi kurbanını kes ve ihramdan çıktığını anlatmak için saçlarını tıraş etti, cevabını vermişti.

Resûlûllah (S.S.) da böyle yaptı. Müslümanlar, onun bu hareketinden andlaşmanın artık değişmiyeceğini anladılar. Kurbanları keserek saçlarını tıraş ettirip ihramdan çıktılar. İçlerinden bazıları ise Kâ'be ziyareti maksadiyle gelip bunu yapmadıklarını düşünerek saç ve sakallarını yalnız kısaltmakla yetindiler.

Resûlûllah (S.S.) bunu haber alınca:

— Tıraş olanları Allah bağışlasın, dedi.

Onun bu şekilde dua ettiğini haber alan öbürleri kendisine başvurup:

— Ey Resûlûllah, bize de dua et, dediler.

Bunun üzerine Peygamber Efendimiz kendilerini kırmak istemiyerek:

— Saç ve sakallarını kısaltanları da Allah bağışlasın, dedi.

Sahâbeleri:

— Ey Resûlûllah... İlk duanda neden yalnız tıraş olanları andın? diye sordular.

Şu karşılığı verdi:

— Çünkü onlar, her türlü şüphe uzak olanlardı.

Yeni Âyetler Fethin yakın olduğunu gösteriyordu.

İSLÂM kafilesi Hudeybiye'de üç gün daha kaldıktan sonra Medine'ye doğru yola çıktı. Yolda bulunulduğu sırada ise FETİH Sûresi indi. Cenab-ı Hak bunda buyuruyordu ki:

— Ey Muhammed... Şüphesiz biz sana açık bir zafer sağladık. Allah böylece senin geçmiş gelecek günahlarını bağışlar. Sana olan nimetini tamamlar. Seni doğru olan yola iletir. Böylece sana, kimsenin güç yetiştiremiyeceği bir şekilde yardım eder. İnsanların inanışlarını kat kat artırmak için kalblerine güven veren O'dur. Göklerin ve yerin orduları Allah'ındır. Allah en iyi bilici, en iyi hüküm vericidir. İnanan erkek ve kadınları, içinde ebedî olarak kalacakları altlarından ırmaklar akan Cennetlere koyar. Onların kötülüklerini örter. İşte, Allah indinde büyük kurtuluş budur.

Andlaşma gereğince Mekke'den gelenlerden yalnız erkekler iade edilip kadınlar bundan müstesna tutulmuşlardı. Bunun için de şu âyetler indi:

— Ey îmân edenler, îmân etmiş kadınlar hicret ederek size gelirlerse, onları deneyiniz. Allah, onların imânını (herkesten iyi) bilir.' Onların îmân etmiş olduklarını anlarsanız, artık kendilerini kâfirlere geri döndürmeyin. Ne bu kadınlar onlara ve ne onlar bu kadınlara helâldir. Onlara harcadıklarını veriniz. İnanmış olan kadınlara mehirlerini verdiğiniz takdirde onları nikâhlamakta sakınca yoktur. Amma, kâfir kadınları nikâhınız altında tutmayınız.

Bunun üzerine Müslümanlar müşrik olup Mekke'de kalmış olan zevcelerini boşadılar. Medine'ye hicret eden kadınlar ise, bu emir gereğince hakikaten Müslüman olup olmadıkları denendikten sonra kabul ediliyorlardı. Bunlar arasında Kureyş ileri gelenlerinden Ebû Muayt oğlu Ukbe'nin kızı Hz. Ümmi Külsûm (R.A.) da vardı. Kardeşleri Velid ve Sınmâre, Resûlûllah (S.S.) Efendimize başvurarak onun kendilerine teslimini istedilerse de Peygamber Enfendimiz andlaşma hükümlerine aykırı bulunan bu isteği reddetti.

Resûlûllah (S.S.), FETİH Sûresinin âyetleri inince, Hz. Ömer (R.A.) i çağırtıp bunları kendisine okudu. Hz. Ömer (R.A.):

— Demek bu bir zafer? dedi.

Resûlûllah (S.S.) ona sadece:

— Evet! diye cevap verdi.

Medine'ye dönüldükten bir müddet sonra Huzae kabilesi Müslümanların ahit ve amanını kabul ettiğini ilân etti. İşte bu, barış andlaşmasının ilk müsbet neticesidir. Bu sırada Müslüman olduğu için Mekke'de hapsedilmiş bulunan Hz. Ebû Buseyr (R. A.), bir fırsatını bularak kaçtı ve Medine'ye geldi. Lâkin Mekke'li müşriklerden Abdlavf oğlu Ezher ile Süreyk oğlu Ahmes Sakafî, Resûlûllah (S.S.) Efendimize bir mektup göndererek iadesini istediler.

Resûlûllah (S.S.):

— Ey Buseyr, dedi. Senin de bildiğin gibi biz Kureyş ile bir andlaşma imzaladık. Dinimizde ise gadir ve ihanet caiz değildir. Cenab-ı Hak seni ve Mekke'de zulüm görmekte olan öbür Müslümanları elbette kurtaracaktır.

Bunun üzerine Hz. Buseyr (R.A.), kendisini teslim almağa gelen iki müşrikle yola çıktı. Zülhuleyfe mevkiine vardıkları zaman mola verdiler ve bir duvarın üzerine oturdular. Hz. Buseyr (R.A.), kendisini götürmekte olanların birisine:

— Kılıcın iyi bir kılıç mı? diye sordu.

Öbürü:

— Evet, dedi.

— Çok mu keskindir?

— Çok...

— Görebilir miyim?

Herif, gafletle kılıcını uzattı. Hz. Buseyr (R.A.) bunu bir anda kınından sıyırıp onu bir vuruşta öldürdü. Öbürü ise korkup kaçtı ve Medine'ye döndü. Resûlûllah (S.S.), bu sırada mescidde oturmaktaydı. Onun gelişini görünce:

— Bu adam korkunç bir hâl ile karşılaşmış!.. dedi.

Herif, Peygamber Efendimizin yanına yaklaştığı zaman:

— Yazıklar olsun sana... diye seslendi.

Resûlûllah (S.S.):

— Ne oldu? diye sordu:

— Ne olacak... Buseyr yolda arkadaşımın kılıcını kaparak onu öldürdü. Ben ise canımı güç kurtarıp kaçtım.

Ayni zamanda, elinde kılıcı ile Hz. Buseyr (R. A.) da çıkageldi ve Peygamber Efendimizin önünde durarak:

— Ey Resûlûllah, dedi. Andlaşma hükümlerine göre sen beni onlara teslim ettin. Böylece vermiş olduğun sözü yerine getirdin. Sonra, Allah beni kurtardı.

Resûlûllah (S.S.) ise:

— Buraya neden dönüp geldin? Savaş ateşini mi körüklemek istiyorsun? karşılığını verdi.

Hz. Buseyr (R.A.), o zaman Medine'ye dönmekle işlemiş olduğu hatâyı anlayarak mescidden çıktı ve şehri terkedip deniz kıyısında bulunan Zilmerve mevkiine gitti. Burada El-İs mevkiinde yerleşti. Burası, Kureyş'in Şam ticaret yolu üzerindeydi. Bunu duyan Mekke Müslümanları birer ikişer kaçarak onun yanında toplandılar. Hz. Ebû Cendel (R.A.) de aralarında bulunuyordu. Sayıları kısa zamanda 70 kadar oldu. O zaman, Kureyş'in kervan yolunu kestiler. Halbuki Mekke'lilerin Hudeybiye barışını kabul etmelerinin bir sebebi de ticaret yollarının açılmasını sağlamaktı. Çünkü, yukarıda gördüğümüz gibi, Müslümanlarla savaş halinde bulunmak yüzünden iktisadi bir ablukaya düşmüşler ve bu yüzden büyük sıkıntılara katlanmak zorunda kalmışlardı.

Hudeybiye'nin neticelerini Peygamberimiz Efendimiz daha önceden biliyordu.

BURADA toplanan Müslümanlara Hz. Buseyr (R.A.) imam olup beş vakitte namaz kıldırmaktaydı. Hz. Ebû Cendel (R.A.) de kurtulup gelince, bu vazife ona devredildi. Onun geldiğini duyan Gıfar, Cüheyne ve Eslem kabilelerinden İslâmı kabul edenler kabilelerini ve kalelerini terk ederek gelip onlara katıldılar. Böylece, sayıları üç yüzü buldu.

Bu suretle El-İs'de toplanan Müslümanlar, Kureyş'in kervanlarını vuruyor, mallarını yağmalıyor ve yakaladıkları müşrikleri öldürüyorlardı. Mekkeliler, nihayet bu hâle dayanamıyarak andlaşmanın bu maddesinin değiştirilmesini istediler ve Medine'ye sığınacak olanların kendileri tarafından geri istenmiyeceğini bildirdiler. Resûlûllah (S.S.) da bunu kabul etti ve El-İs'de yerleşenleri Medine'ye çağırıp orada yerleştirdi. Bundan sonra da Mekke'den kurtulup gelenler Medine'de kaldı.

Bu olay, Hudeybiye andlaşmasının Müslümanlar aleyhine olmadığını ortaya koyan delillerden biri olmuştu.

Müslümanların müşrik zevcelerini terketmeleri hakkındaki âyetler inince, Hz. Ömer (R.A.) Mekke'de kalmış ve doğru dini kabul etmemiş olan iki zevcesini boşamıştı. Bunların biri Ebû Süfyan oğlu Muaviye, öbürü ise Ümeyye oğlu Safvan ile evlendiler. Muaviye ile evlenen, Mugire oğlu Ebû Ümeyye'nin kızı Kureybe ve Safvan ile evlenen Cervel oğlu Amr Huzai'nin kızı Ümmi Gülsûm'dur. Hz. Ömer (R.A.) in oğlu Ubeydullah ondan doğmuştur. Bir rivayete göre Ümmi Külsûm kendi kabilesinden, yâni Huzae'lerden Huzafe oğlu Ebû Cehm ile evlenmiştir.

Bu barış andlaşması, Resûlûllah (S.S.) ın umduğu bütün neticeleri vermiştir. Aradan savaş hâli kalkınca müşrikler Müslümanlarla geniş ölçüde temasa başladılar. Bir çoğu bu sayede İslâmın ne olduğunu öğrenerek Allah'ın dinine girdiler. Resûlûllah (S.S.) ın etrafında toplanan Müslümanların yüksek ahlâkını gördükçe, İslâmı imhadan başka bir şey düşünmeyen müşriklerin fikirleri değişiyordu. Böylece gerek Peygamber Efendimiz ve gerekse İslâm aleyhine uydurulan bütün safsatalar yıkılmıştı. Bütün bunlar, İslâmın birdenbire ve sür'atle yayılmasına yol açtı. Öyle ki, iki sene içinde yeniden Müslüman olanların sayısı, o zamana kadar Müslüman olanların sayısını aşıp geçmiştir.

Böylece, Hudeybiye andlaşmasının tamamen İslâm lehine olduğu meydana çıkmış, ayni zamanda FETİH Sûresinin Müslümanlara müjdelediği zaferin ne olduğu anlaşılmıştır.

Bu andlaşma, Resûlûllah (S.S.) Efendimizin açık mûcizelerinden birisidir.

HİCRETİN INCI YILI

MÜSLÜMANLAR, Kureyş ile barış andlaşması yapmak suretiyle, aynı zamanda öbür Arab kabilelerine karşı tamamen serbest kalmış bulunuyorlardı. Bunun üzerine onlara karşı sistematik şekilde harekete geçildi. Resûlûllah (S.S.) bu maksatla Rebiulevvel ayında (Temmuz 628) Mihran oğlu Hz. Akkaşe (R.A.) yi kırk kişilik bir grubun başında bulunduğu halde Gamr bölgesinde toplanmış olduğunu haber aldığı bazı müşrikler üzerine gönderdi. Müşrikler, İslâm birliğinin geldiğini duyunca korkarak dağılıp gittiler. Islâm birliği, onların sularının başına indi. Hz. Akkaşe (R.A.) nin gönderdiği keşif kolları bir düşman casusunu yakaladılar ve ondan müşriklerin develerinin bulunduğu yeri öğrenip bir baskınla 200 deve ele geçirerek Medine'ye döndüler.

Başlarında Mesleme oğlu Hz. Muhammed (R. A.) in bulunduğu 12 kişilik bir birlik de gönderildi ise de, bunlar düşman pususuna düşüp öldürüldüler. İçlerinden yalnız Mesleme oğlu yaralı bulunduğu halde kurtuldu ve Medine'ye dönebildi. Hz. Ebû Ubeyde (R.A.) kumandasında kırk kişilik bir birlik de Zilkassa tarafına gönderildi. Bunlar, gece vakti yaya olarak yol alıp tanyeri ağarırken adı geçen ye-

re vardılar ve baskında bulundular. Burada bulunan müşrikler dağlara kaçıp sığındılar. Bir kişi ele geçtiyse de o da Müslüman olarak kurtuldu.

Yine bir birlik Hârise oğlu Hz. Zeyd (R.A.) kumandasında Cumun tarafına gönderildi. Hârise oğlu, Hüzeyne kabilesinden Halime adlı bir kadını ele geçirdi. Kadın onlara Süleym oğullarının toplandığı yerlerden birisini haber verdi. Müslümanlar, buraya baskında bulunarak deve ve koyunlar ele geçirdiler ve esir aldılar. Halime'nin kocası bu esirler arasında bulunuyordu. Birlik Medine'ye dönünce Resûlûllah (S.S.) Halime'yi de kocasını da serbest bıraktı. Bundan sonra Hârise oğlu Hz. Zeyd (R.A.) bu sefer El-İs üzerine gönderildi. Rebi oğulları vurulup mal ve eşyalariyle esirler alındı. Bunlar arasında bulunan Ebül-Âs, Resûlûllah (S.S.) ın kızı Hz. Zeyneb (R.A.) e sığındı. O da bu sığınışı kabul etti.

Hârise oğlu bu sefer 15 kişilik küçük bir birlikle Taraf mevkiinde bulunan Sa'lebe oğullarının üzerine yürüdü. Sa'lebe oğulları ise, bizzat Resûlûllah (S. S.) ın kalabalık bir birlikle gelmekte olduğunu duymuş olduklarından kaçtılar. 20 develeri ele geçirildi. Yine Hz. Zeyd (R.A.), bir birlikle Hisma üzerine yürüdü. Bunun sebebi ise şudur: Kayser'in, yâni Bizans imparatorunun yanından dönmekte olan Hz. Dihye Kelbi (R.A.), Hisma topraklarından geçerken Cüzam boyundan olan müşrikler kendisini yakalamış ve Kayser'in vermiş olduğu hediye ve ihsanları elinden almışlardı. O da Medine'ye dönerek olup biteni Peygamber Efendimize anlatmış, Hârise oğlu, bunun üzerine gönderilmişti.

Müslüman birliği Cüzam boyuna rastlayıp onları vurdular ve neleri varsa aldılar. Hârise oğlu, bundan sonra Hisma üzerine ikinci bir akın yapmış ve bundan dönüşte Vadil-Kura'da toplanan müşriklere karşı gönderilmiş ve her iki akından başarı ile dönmüştür.

Avf oğlu Hz. Abdurrahman (R.A.) ise, Davmetül-Cendel üzerine gönderildi. Resûlûllah (S.S.), kendisine:

— Orada bulunanlar itaat edip İslâmı kabul ederlerse başkanlarının kızı ile evlen, dedi.

Avf oğlunun gelişi üzerine bu bölge halkı onun teklifini kabul ederek Müslüman oldular. Hz. Abdurrahman (R.A.) da başkanları Asbag'ın kızı Temarr ile evlendi.

Bu yıl, şiddetli bir kurak olduğu için Resûlûllah (S.S.), Ramazan ayında Müslümanlarla yağmur duasına çıktı ve Cenab-ı Hak dualarını kabul ettiğinden kuraklık sona erdi.

Peygamber Efendimiz, Hz. Ali (K.V.) kumandasında Fedek'e karşı yüz kişilik bir birlik gönderdi. Bunun sebebi ise burada yaşayan Berk oğlu Sâad boylarının Hayber Yahudileriyle haberleştiklerinin ve Müslümanlara karşı onlara yardıma hazırlandıklarının duyulması idi. Hz. Ali (K.V.) yalnız geceleri yol alıyor ve gündüzleri gizleniyordu. Yolda, bir düşman ajanı yakalandı. Kendisi, bir yıllık Hayber mahsulünün verilmesi karşılığında Yahudilere yardımda bulunacaklarını vaad etmek üzere gönderilmiş olduğunu itiraf etti. Hz. Ali (K.V.) bunun üzerine Berk oğlu Sâad boylarını vurup dağıttı.

Hârise oğlu Hz. Zeyd (R.A.), bir kere daha Vadil Kura'ya gönderildi. Burada Fezâre kabilesi tarafından pusuya düşürüldü. Yanında bulunanların hepsi öldüler. Kendisi ölüm derecesinde yaralı olduğundan öldü sanılıp terkedildi. Sonra Müslümanlar tarafından bulunarak Medine'ye getirildi. Burada uzun müddet tedavi olundu. İyileştikten sonra, intikamını almak için Ferâze'liler üzerine yürüyerek bu sefer onları mağlûp etti. Geçen sefer pusuyu tertipleyen Ümmi Kirfe Fâtıma, kızıyla beraber esir düşmüşlerdi. Hârise oğlu, yaşlı bir kadın olan Ümmi Kirfe'yi idam ettirdi. Son derece güzel olan kızı ise, Amr oğlu Hz. Seleme (R.A.) nin payına düşmüştü. Medine'ye dönüldüğünde Resûlûllah (S.S.), Amr oğlundan bu kızı serbest bırakmasını istedi. O da, bunu kabul etti.

Peygamber Efendimiz, Ümmi Kirfe'nin kızını pazarlık konusu yaparak Mekke'de kadınların elinde esir olarak bulunan bir çok Müslümanı kurtardı. Çünkü Mekke'liler bu kızın annesine çok hürmet ederlerdi.

Resûlûllah (S.S.), bu yılın Zilhicce ayında (Nisan 629) Peygamberliğini bütün dünyaya duyurma zamanının geldiğine karar vererek sahâbelerini çağırdı ve kendilerine şunları söyledi:

— Cenab-ı Hak beni âleme rahmet olarak gönderdi. Dikkat ediniz, İsâ'nın havarileri gibi anlaşmazlığa düşmeyesiniz. Kalkınız, benim adıma hakikati ilân ediniz.

Bunun üzerine:

— Ey Resûlûllah, dediler, İsâ'nın havarilerinin düştükleri anlaşmazlık nedir?

Peygamber Efendimiz, şu cevabı verdi:

— İsâ, dinini yaymak için havarilerini sağa sola göndermek istediğinde, yakın yerlere gönderilecek olanlar bunu sevinçle kabul ettiler. Uzak yerlere memur edilenlerse, bunu kabul etmediler. İsâ, onların bu halinden Cenab-ı Hakka şikâyette bulundu. İsâ'nın Allaha şikâyet ettiği o geceden itibaren havarilerden herbiri, hangi millete gönderilmelerine karar verilmişse o milletin dili ile konuşmağa başladılar. Bunun üzerine, İsâ kendilerine:

— Cenab-ı Hak size, bu vazifeyi görmenizi kat'i şekilde emrediyor. Vazifelerinizin başına gidiniz!.. diye bildirdi.

Peygamber Efendimizin mektupları o, zamanın hükümdarlarına ve tanınmış başkanlarına gönderiliyor.

BUNDAN sonra devrin dört namlı İmparatoruna, yâni Bizans Kayserine, İran Kisrâsına, Habeşistan Necâşisine ve Mısır Azizine, ayrıca namlı Arab kabileleri başkanlarına mektup-

lar yazılarak kendileri İslâma dâvet olundu.

Bizans İmparatoruna Hz. Dihyetul-Kelbi (R.A.), İran Kisrâsına Huzâfe oğlu Hz. Abdullah Sehmi (R. A.), Habeş Necâşisine Ümeyye oğlu Hz. Amr (R.A.), ve Mısır Azizine Beltaa oğlu Hz. Hâtib (R.A.) birer mektupla gönderildi. Ayrıca Vehb oğlu Hz. Şucâ Esedi (R.A.), Gassan oğulları hükümdarı Ebû Şemir Hâris'e, Amr oğlu Hz. Süleyt Zemâme başkanlarına gönderildiler.

Hicretten evvel İranlılar, Bizanslıları mağlûp etmişler ve zaptettikleri yerlerdeki bütün kiliseleri Mecusi dini tapınakları haline getirmişlerdi. Kitap ehlinden olan Hıristiyanların Mecusi ve ateşe tapan İranlılara yenilmeleri, Mekke müşriklerini çok sevindirmiş ve Kitap ehli olan Müslümanlara:

— Bizim dostlarımız, sizin dostlarınızı yendiler. Elbette bizler de sizleri ergeç mahvederiz, demişlerdi.

İşte, bunun üzerine RÛM Sûresi inmişti. Bunda, şöyle buyuruluyordu:

— Rûm'lar, en yakın bir yerde yenildiler. Onlar, bu yenilgilerinden sonra üç ile dokuz yıl arasında galip geleceklerdir.

Bunlar inince Müslümanlar memnun kalmış ve Hz. Ebû Bekir (R.A.), bunun üzerine Kureyş'li müşriklere:

— O kadar sevinmeyin. Rûmlar (yâni Bizanslılar) on yıla varmadan İranlılara galip geleceklerdir, demişti.

Halef oğlu Übeyye ise:

— Pekâlâ, gel seninle bu hususta yüz deveye bahse girişelim, dedi.

Hz. Ebû Bekir (R.A.) da bunu, şâhidler huzurunda kabul etti.

Bu sırada, yâni aradan on yıl geçmeden Bizanslılar İranlıları mağlûp ettikleri için Übeyye bahsi kaybetmiş oluyordu. Lâkin, kendisi Uhud savaşında maktul düşmüştü. Hz. Ebû Bekir (R.A.), bunun üzerine onun vârislerine başvurup develeri istedi ve alıp Peygamber Efendimize getirdi. Resûlüllah (S. S.) da bunları sadaka etmesini emrettiğinden fakir Müslümanlar arasında bölüşüldü.

İranlıları yere sermiş olan Bizans İmparatoru Herakliyes, zaferden sonra minnettarlığını ifade için büyük bir ihtişamla Kudüs'e gelmişti. Kayser'in ayağı bastığı yerlere hallar serilmiş, adım başında ayaklarına çiçekler atılmıştı. İşte, Resûlüllah(S.S.)ın ona bir mektupla Hz. Dihyetül-Kelbi (R.A.) yi göndermesi bu sıralardadır.

Gassan'lılar, Bizans'a tâbi idiler. Başkentleri bugün Havran diye anılan Busrâ şehri idi. Hz. Dihyetül-Kelbi (R.A.) buraya kadar gelerek mektubu Gassan'lıların hükümdarı Hâris'e teslim etti. O da bunu Kayser'e gönderdi.

Herakliyus, mektubu okuttu. Bunda, şunlar yazılıydı:

(Rahmân ve Rahîm olan Allahın adıyla. Allahın kulu ve Peygamberi Muhammed'den Rûm'ların büyüğü Herakl'e. Doğru yola gidene selâm. Bundan sonra iso, seni İslâma dâvet ediyorum. Müslüman ol, selâmet içinde olursun. Allah sana iki kat karşılık verir. Ama, bundan yüz çevirirsen bütün doğru yoldan ayrılanların vebâli sana yüklenir. Ey Kitap ehli... Geliniz, sizinle aramızda öyle bir kelime üzerinde birleşelim ki hepimiz onu eşit olarak kabul etsin. Allah'tan başkasına kulluk etmiyelim. Ona hiç bir şey'i ortak koşmayalım. Allah'dan gayrı birbirimizi Rab tanımayalım. Eğer yüz çevirecek olurlarsa, de ki: Hepiniz şâhid olunuz ki biz Müslümanlarız.)

Mektup, Kayser'i uzun uzun düşündürmüştü. Esasen daha evvel bir Peygamber zuhur etmek üzere olduğunu duymuştu. Ayrıca, Kudüs'e gelip şükran ibadetini yaptığı gün çok kaygılı görünüyordu. Gözlerini göğe dikmiş düşünmekteydi. O zaman devlet erkânı:

— Ey ulu ve muhteşem Herakliyus... Seni çok kaygılı görmekteyiz. Bunun sebebini bize açıklar mısın? dediler.

Kayser, kendilerine şöyle cevap verdi:

— Evet, kaygılıyım. Çünkü rüyamda sünnet olmayı âdet edinen bir millet içinden kudretli bir hükümdarın çıktığını gördüm.

O zaman kumandanları kendisine şunları söylediler:

— Ey Kayser. Bizler, Yahudilerden başka sünnet olmayı âdet edinmiş bir millet tanımıyoruz. Onlar ise, senin idaren ve elin altındadırlar. Memleketinin her tarafındaki valilere emir gönder, idareleri altında bulunan bütün Yahudileri öldürsünler. Böylece onlardan kurtulmuş olursun.

Kayser o zaman Busrâ'dan mektubu getirenin yanında bir Arab bulunduğunu hatırlayarak onu getirtti. Kendisi uzun zamandır Mekke'den ayrılmamış olmakla beraber, Resûlüllah (S.S.) ın zuhurunda oradaydı ve iki taraf arasındaki çekişmelere karışmadan Mekke'yi terketmişti. Bunları Kayser'e anlattı. Herakliyus, onu soymalarını emretti ve sünnetli olduğunu gördü. Kumandanlarına:

— Benim rüyamda gördüğüm hükümdar Yahudilerden değil, işte bunlardan çıkacaktır, diyerek işi tahkike karar verdi.

Bunun üzerine o civarda Arab Yarımadasından yakın zamanda gelmiş kimse bulunup bulunmadığını sordurdu. Araştırma sonunda Ebû Süfyan'ın maiyetindeki bir kaç müşrik arkadaşıyla ticaret maksadiyle Gazze'de bulunduğu haber alınarak Kayserin yanına dâvet olundular.

Herakliyus'un Peygamber Efendimiz hakkındaki soruları ve sözleri,

HERAKLİYUS, o gün çok süslü ve muhteşem bir otağ kurdurmuştu. Tahtına oturmuş, tâcını başına giymişti. Piskoposlar, papazlar, keşişler bir tarafa, devlet erkânı ve askeri kuman-

danlar öbür tarafa dizilmiş bulunuyorlardı. Nihayet Arab tüccarları huzuruna getirildiler.

Herakliyus:

— Siz Hicaz bölgesinde kendisinin Peygamber olduğunu iddia eden kimsenin kavminden misiniz? diye sordu.

— Evet, dediler' Onun kavminden ve yakınlarındanız.

— Onu Peygamber olarak kabul ettiniz mi?

— Biz, bunu kabul etmeyenlerdeniz.

— Peki, içinizde en yakın akrabası kimdir?

Ebû Süfyan:

— Benim! diyerek ilerledi.

Herakliyus öbürlerine:

— Ben, şimdi arkadaşınıza bazı şeyler soracağım. Eğer yalan söylerse bana haber veriniz, dedi.

Ebû Süfyan, Kureyş'in ulusu olduğu için yanında bulunanlar bunu yapmazlarsa da, olayı unutmazlar ve bunu aleyhinde kullanırlardı. Bu yüzden, doğru söylemeğe karar vermişti:

— Ben, kavmimin ulusuyum. Bunun için yalan söylemem.

— O halde bana, Peygamber olduğunu iddia eden bu adam hakkında bilgi ver.

Ebû Süfyan, Peygamber Efendimizi küçültmek maksadiyle:

— Ey büyük hükümdar, ona önem verme... Çünkü önem verilecek bir tarafı yoktur, dedi.

Lâkin Herakliyus, bu sözlere kulak asmadı:

— Sen, sadece benim sorduklarıma cevap ver. Gerisini takdir etmek bana aittir.

Kayser hakkında sonradan:

— Ben, sünnetsizler içinde onun kadar zekî bir kimse görmedim, sözlerini söylemiş olan Ebû Süfyan:

— O halde, ne istersen sor, dedi.

— Mensup olduğu âile, asil bir âile midir, yoksa nesebi karışık mıdır?

— Nesebi karışık değildir. Asil bir âiledir.

— Ondan evvel âilesinden Peygamberlik iddiasında bulunan oldu mu?

— Hayır, olmadı.

— Evvelce âilenizden bir hükümdar çıktı mı?

— Çıkmadı.

— Peki, kendisi bir hükümdar veya başkan iken bu elinden alındığı için haklarını geri almağa kalkışan ve bu yüzden Peygamberlik iddia eden birisi midir?

— Değildir. Böyle bir şey olmamıştır. Evvelce bir tüccardı ve başka iddiası yoktu.

— Yeni dine kimler en çok giriyor?

— Zayıf kimseler, yoksullar, gençler ve kadınlar...

— Kendisine tâbi olanlar azalıyor mu, çoğalıyor mu?

— Çoğalıyor.

— Daha evvel bu adamın yalan söylediğine hiç şâhid olmuş muydunuz?

— Asla!

— Ahitlerinde durur mu?

— Şimdiye kadar daima durdu. Yalnız son günlerde kendisiyle bir andlaşma yaptık. Buna uyup uymayacağını zamanla göreceğiz...

Ebû Süfyan, bu sözleriyle Hudeybiye barış andlaşmasını kastediyordu.

Kayser, devam etti:

— Kendisiyle hiç savaştınız mı?

— Savaştık.

— Ne oldu?

— Bazan o, bazan biz galip geldik.

— En son galip gelen kimdir?

— Odur.

— Çok mühim olaylardan evvelden haber verdikleri oldu mu?

Ebû Süfyan, istemiyerek doğruyu söyledi:

— Evet. Meselâ Rûm'ların Iranlıları yeneceğini, daha İranlıların Rûm'ları yendiği yıl haber verdi ve bunun kendisine Allah tarafından haber verildiğini iddia etti.

— Bunun için bir müddet tayin etti mi?

— Evet.

— Peki, biz İranlıları o müddet dolmadan mı yendik?

— Öyle oldu.

— Kendisi ne tavsiye etmektedir?

— Yalnız Allah'a kulluk etmeyi, O'na ortaklar koşmamayı, namaz kılmayı, iffetli ve temiz olmayı doğru söylemeyi, akrabalık bağlarına saygı göstermeyi...

Bütün bu konuşma, tercüman vasıtasiyle oluyordu. Nihayet Kayser şunları söyledi:

— Siz bu zatın asil bir âileye mensup olduğunu söylüyorsunuz. Peygamberler de daima asil âilelerden gelir. Âilesinden daha evvel Peygamberlik iddiasında bulunan çıkmadığını söylüyorsunuz. Şu hâlde âilevî bir maksatla hareket ettiğini sanmak imkân yok. Âilesinden bir hükümdar gelmemiş ve kendisi de böyle şeylerle ilgili olmamış. Demek ki servet ve saltanat peşinde olan bir kimse değil. Yeni dine en çok zayıfların, yoksulların, gençlerin ve kadınların girdiğini söylediniz. Peygamberlere en tâbi olanlar daima böyle kimselerdir. Kendisine tâbi olanların çoğaldığını haber verdiniz. Doğru din daima böyle olur. Hiç yalan söylemediğine şahadet ettiniz. İnsanlara yalan söylemiyen Allah hakkında da yalan söylemez. Ahitlerinde sadık olduğunu söylediniz. Hakikaten Peygamberler ahitlerinde sadıktır. Pek mühim olayları, meselâ Bizanslıların İranlıları yeneceklerini, İranlılar galip durumda iken haber vermiş. Böyle şeyleri gerçeğe uygun olarak yalnız Peygamberler haber verirler. Son savaşında onun galip geldiğini haber verdiniz. Peygamberler, sonunda daima galip gelir. Sizi yalnız Allah'a kulluk etmeğe, ona ortaklar koşmamağa, namazı, iffetli ve temiz olmağa, doğru söylemeğe ve akrabalık bağlarına saygı göstermeğe dâvet etmiş. Bir Peygamber de ancak böyle şeylere dâvet eder. Çünkü bunlar, doğru ve iyi şeylerdir. İnsanları saadete ulaştırır. Şu halde, bu zat bir Peygamberdir ve bir

gün gelecek onun dininin hükmü benim memleketlerimde geçerli olacaktır. Ben, bir son zaman Peygamberinin zuhur edeceğini biliyor ve bunu bekliyordum. Fakat, onun Arabistan'dan çıkacağını sanmıyordum. Eğer Arabistan'a gidebilsem, kendi elimle ayaklarına su dökerdim.

Sonra, mektubun alenen okunmasını istedi. Bunun üzerine evvelâ Arapçası, sonra Rumcaya tercümesi okundu.

Ebû Süfyan ile Kayser arasında geçen konuşma, piskoposlarla papaz ve keşişleri fena halde kızdırmıştı. Okunan mektup ise, bu hiddeti infilâk edecek dereceye getirdi. Herakliyus bunu sezerek Arablara çekilip gitmelerini söyledi. Böylece, kalbinde bir an için yanan imân alevini, mevki hırsı bastırıp söndürmüş oldu.

Bir rivayete göre de Kayser, Resûlüllah (S.S.) Efendimize gizlice bir adamını gönderip bazı sualler sordurmuş, lâkin bu adam koyu bir Hıristiyan olduğu için aldığı cevapları Herakliyus'a doğru dürüst nakletmemiştir. Bundan başka, Hz. Dihyetül-Kelbî (R.A.) nin, Resûlüllah (S.S.) Efendimizin mektubunu Kaysere bizzat getirdiği de rivayet olunmuştur.

Herakliyus, yanında bulunan Hıristiyan ruhanîlerinin olumsuz tutumları yüzünden meseleyi o gün kapatmışsa da Roma'da bulunan itimad ettiği devrin namlı bir din bilginine bir mektup göndererek olayı baştan sona kadar bütün ayrıntılariyle anlatıp bu hususdaki fikrini sordu. Bir müddet sonra ondan kısa bir cevap aldı. Namlı din bilgini bunda şöyle diyordu:

— Ey ulu Herakliyus. Yazdıklarını okudum. Senin naklettiğin olduklarına göre, zuhur eden o zatın, gelmesini beklediğimiz Peygamber olduğu şüphesizdir. Benden bir tavsiye istersen şunları söylerim: Onun Peygamberliğini tasdik et ve kendisine tâbi ol...

Herakliyus İslâm'ı kabul etmek için türlü çarelere başvuruyordu

HERAKLİYUS, bu mektubu aldıktan sonra, kumandanlarının toplanmasını emretti. Niyeti, meseleyi papazlara ve keşişlere duyurmadan onlarla görüşmek, mümkün olursa desteklerini sağlamaktı.

Kumandanlar, bir şatoda toplandılar. Kayser'in emriyle kapılar kapatıldı ve içeriye kimsenin bırakılmaması tenbih edildi. Herakliyus, kumandanlarının göstereceği tekpiyi de bilmediği için hayatını emniyette hissetmiyordu. Bu yüzden onlara bir balkondan hitap ederek şunları söyledi:

— Ey Roma devletinin kumandanları. Ben sizleri buraya hayırlı bir iş için toplamış bulunuyorum. Bildiğiniz veya duyduğunuz gibi, Arabistan'da zuhur eden bir zattan bir mektup aldım. Kendisi bu mektubu ile beni dinini kabule dâvet etmektedir. Ben, kitaplara baktım ve yetkili kimselere danıştım. Bunlardan kendisinin gelmesini beklediğimiz Peygamber olduğunu anladım. Haydi gelin, bu zata tâbi olalım. Ona imân edelim. Böyle yaparsak dünya ve âhiret saadetine kavuşuruz.

Lâkin kumandanlar homurdanıp söylenerek dışarı çıkmak ve böylece bu gibi sözleri duymamak için kapılara hücum ettilerse de onları kapalı buldular. Kayser, o zaman onlardan hayır gelmiyeceğini ve bu hususta kendisini asla desteklemek niyetinde olmadıklarını anladığından:

— Durun, diye seslendi. Ben, sadece sizi denemek ve kutsal Hıristiyan dinine bağlılık derecenizi ölçmek istedim. Peygamberliğini ilân eden bu adama içinizde inanmış kimsenin bulunup bulunmadığını öğrenmem lâzımdı. Çünkü sizler, en çok güvenmem gereken kimselersiniz.

Kumandanlar, bunun üzerine geri dönerek Kayser'in önünde yere kapanırcasına eğildiler.

Bir rivayete göre de Herakliyus kendisine Resûlüllah (S.S.) ın mektubunu bizzat getirmiş olan Hz. Dihyetül-Kelbi'ye:

— Ben, seni bana gönderen zatın Allahın Peygamberi olduğunu biliyor, kitabımızda onun vasıflarını okuyor ve gelmesini bekliyordum. Fakat ben, Hıristiyanlar tarafından öldürülmekten korkarım. Bundan korkmasam, ona hemen tâbi olurdum. Ama sen, bir kere de bu hususta sözü benden daha çok geçen Başpapaz Zagatir ile konuş, dedi.

Bunun üzerine o da Başpapazın yanına giderek Resûlüllah (S.S.) ın elçisi sıfatiyle kendisini İslâmı kabule dâvet etti.

Zagatir, şu cevabı verdi:

— Vallahi vasıflarından onun Peygamber olduğunu biliyoruz ve kitaplarımızda onun adını buluyoruz.

Sonra, üstündeki siyah elbiseleri çıkarıp beyaz elbiseler giyerek asâsını aldı ve kilisede toplanmış olan Hıristiyanların yanına gitti. Kendilerine:

— Ey Rûm cemaati. Kitaplarımızda adı geçen Parakletis'in, yâni Ahmed'in mektubunu aldık. Bizleri Aziz ve Yüce Allaha imâna dâvet ediyor. Ben, Allahdan başka Tanrı olmadığına ve Ahmed'in Onun kulu ve Peygamberi olduğuna şahadet ediyorum ve sizi de buna dâvet ediyorum, diye hitap etti.

Lâkin, kilisede bulunan Rumlar, Zagatir'in üzerine hücum ederek kendisini öldürünceye kadar dövdüler.

Hz. Dihyetül-Kelbi (R.A.) ise Kayser'in yanına dönüp ona olanları anlattı. Kayser:

— İşte gördün, dedi. Hıristiyanlar katında bizden aziz ve nüfuzlu olduğu halde Zagatir'in başına neler geldi. Ben aynı şeyi söylesem, beni de öldürürler...

Bu hususta İbni İshak'ın ise şöyle bir rivayeti vardır:

Herakliyus, devletinin başkenti olan Kostantiniye'ye (yâni İstanbul'a) hareket edeceği zaman tebaasının ileri gelenlerini toplayarak kendilerine:

— Zuhur eden bu zatın kitaplarımızın haber ver-

diği Peygamber olduğunu siz de biliyorsunuz. Eğer kendisini tasdik eder ve ona tâbi olursak dünyada ve âhirette saadete ereriz, dedi.

Lâkin onlar:

— Biz bu kimseye tâbi olarak Arabların hükmü altına mı girelim? Halbuki devletimiz onların devletiyle ölçülemiyecek derecede kudretli, sayımız da onların sayısından çok fazladır. Üstelik yurdumuz, onların yurdundan iyidir, diye itiraz ettiler.

Herakliyus, bunun üzerine başka bir teklifte bulundu:

— Onun dinini kabul etmezsek, kendisine vergi verelim. Böylece barış içinde yaşar ve emniyet içinde bulunuruz.

Lâkin, Rumlar bunu da kabul etmediler:

— Arablara vergi vermek suretiyle boyun eğip zelil mi olalım? Devletimiz onlardan kudretli, sayımız onlardan çok ve yurdumuz onların yurdundan güzelken vallahi bunu yapmıyacağız.

— Öyle ise, Suriye'yi kendilerine terkedip barış yapalım. Şam toprağı bize kalsın.

O zamanlar Filistin, Ürdün, Hıms, Dımışk bölgeleri Şam, bunların güneyi ile Arab Yarımadası arasında kalan kısım Suriye diye anılırdı.

Rumlar, bu teklifi de:

— Vallahi Suriye'yi Arablara vermeyiz, diyerek reddettiler.

Kayser bunun üzerine:

Vallahi onun ümmetinden gelecek olanlardan korunmak için başkentinize sığınabilmeyi zafer sayacağınız günler gelecektir, dedi. Sonra da yola çıktı. Bu toprakları terkederken:

— Elveda Suriye! demişti.

Necâşi İsâm'ı kabul ediyor.

HABEŞİSTAN Necâşisi, Resûlûllah (S.S.) Efendimizin mektubunu getiren Ümeyye oğlu Hz. Amr (R.A.) ı çok iyi karşılamıştı. Esasen Müslümanları sever ve himaye ederdi. Mektubu okuyunca:

— Ben Muhammed'in Peygamberliğine inanıyorum, demiş ve Mekke'den göçüp henüz orada bulunan Peygamber Efendimizin amcazâdesi Hz. Cağfer (R.A.) i çağırtıp onun huzurunda Müslümanlığı kabul etmişti.

Resûlûllah (S.S.) ın ona göndermiş olduğu mektup şöyle idi:

(Rahmân ve Rahim olan Allahın adiyle. Allahın kulu ve Peygamberi Muhammed'den, Habeşistan Necâşisi Asham'a. Selâm sana. Ben, hakiki hükümdar olan, mübârek ve bütün eksikliklerden uzak emniyet içinde yaşatan ve her türlü korkulardan koruyan Allahı överim. Ben İsâ'nın; Allahın temiz, bâkire, hoş ve afif olan Meryem'e ulaştırdığı rûh ve sözünden ibaret olduğuna şahadet ederim ki, bunun neticesinde Meryem hâmile oldu. Allah Âdem'i kudreti ve üflemesiyle yarattığı gibi, İsâ'yı da rûhundan üfleme ile yarattı. Ben seni ortaksız ve tek olan Allaha imâna ve devamlı olarak Ona itaat ve ibâdete, bana tâbi olup Allah tarafından bana indirilen emir ve hükümlere inanmağa dâvet ediyorum. Ben Allahın Peygamberiyim. Kibirlenmeyi bırak. Sen ve askerlerin müslüman olunuz. Yeteri kadar nasihatte bulundum ve sana Allahın emrini ulaştırdım. Benim bu nasihatlerimi kabul ediniz. Allahın gösterdiği doğru yoldan sapmıyanlara selâm olsun.)

Necâşi ise kendisine şu cevabı yazdı:

(Rahmân ve Rahim olan Allahın adiyle. Bu, Ne-âşi Ebcer oğlu Asham'ın Allahın Resûlü Muhammed'e mektubudur. Ey Resûlûllah, Allah sana rahmet ve bereket versin. Tek ve ortağı olmayan Allah, bizi İslâmla şereflendirdi. Allaha hamd ve senâdan sonra, ey Resûlûllah, mektubunu aldım. Göklerin ve yerin Rabbi olan Allah adına and içerek senin İsâ hakkında söylediklerinin tamamen hakikate uygun olduğunu teyid ederim. Bize gönderdiğin mektupta yazdığını ve istediğini anladım. Senin Allah tarafından gönderilmiş Peygamber olduğuna şahadet ederim. Sana ve amcanın oğlu Cağfer'e biat ettim. Onun önünde âlemlerin Rabbi olan Allaha itaat edip Müslüman oldum. Huzuruna oğlum Asham oğlu Arha'yı gönderiyorum. Ben, kendimden başka hiç bir şeye mâlik değilim. Eğer arzu edersen kendim bizzat senin huzuruna gelirim. Senin söylediklerinin hak ve hakikat olduğuna şahadet ederim. Selâm sana ey Resûlûllah.)

Sonra altmış adamiyle oğlunu yola çıkardıysa da, gemileri Kızıldenizde fırtınaya yakalanarak batti ve hepsi boğuldular.

Necâşi, sonradan hicretin dokuzuncu yılında vefat etmiş, vefat haberi Medine'ye ulaştığı vakit, Resûlûllah (S.S.), onun için gıyabında cenaze namazı kılmış ve kıldırmıştır.

Habeşistan'a giden muhacirlerin arasında Ebû Süfyan'ın kızı ve Muaviye'nin kız kardeşi Hz. Ümmi Habibe (R.A.) de bulunuyordu. Bir müddet sonra zevci vefat etti. O zaman Resûlûllah (S.S.) Efendimiz Necâşi'ye bir mektup yazarak kendisiyle evlenmek istediğini bildirdi.

Necâşi bunun üzerine Ebrehe adlı cariyesini Hz. Ümmi Habibe (R.A.) ye göndérip durumu bildirdi. Genç kadın, bu haberi alınca o kadar sevindi ki ayak bileziklerini ve iri taşlı yüzüğünü Ebrehe'ye verdi ve:

— Necâşi'ye haber ver, Resûlûllah (S.S.) ın izdivaç isteği benim için en büyük şereftir, dedi.

Necâşi, bu sefer:

— Nikâh için birisini kendi tarafından vekil tayin etsin, diye haber yolladı.

Hz. Ümmi Habibe (R.A.) ye, nikâh için Said oğlu Hz. Halid (R.A.) i vekil tayin etti. Necâşi de ona Resûl-ü Ekrem (S.S.) adına mehir olarak 400 altın gönderdi ve nikâhlarını kıydı. Hz. Ümmi Habibe (R.A.), kendisine Necâşi'nin gönderdiği 400 altından elli miskal (otuz üç altın) ayırıp Ebrehe'ye vererek:

— Bunun hepsini sana verirdim. Lâkin, başka hiç bir şeyim yok, dedi.

Ebrehe ise, bunu kabul etmedi:

— Necâşî bana senden hiç bir şey kabul etmememi emretti. Ben onun elbiselerine ve sürünceği lara nezaret ederim. Bu yüzden bol bol ihsanlarını alırım. Üstelik senin evlendiğin zatın, yâni Muhammed'in Allahın Peygamberi olduğunu tasdik ederek kendisine inandım. Bütün rica, benim selâmımı kendisine iletmendir.

Bundan sonra Necâşî'nin bütün zevceleri onun emriyle genç kadına değerli hediyeler sundular.

Hz. Ümmi Habibe (R.A.) diyor ki:

— Biz Habeşistan'da bulunan Müslümanlar iki gemiye binerek yola çıktık. Kızıldeniz kıyısındaki Car limanına vardık. Oradan hayvanlara binerek Medine'ye gittik. Biz gelmeden önce Resûlüllah, Hayber savaşına gitmişti. Oradan dönünceye kadar Medine'de kaldım. Döndükten sonra yanına vardım. Kendisine Ebreheo'nin selâmını söyledim. Bunu aldı ve iade etti. Benden daima Necâşi'yi ve onun ahvalini sorardı.

Ebû Süfyan, kızının Resûlüllah (S.S.) Efendimize vardığını duyduğu zaman son derece hiddetlenmiş ve ağzına gelen bir çok yakışıksız şeyler söylemiştir.

İran Hükümdarına gönderilen mektup ve Kisrâ'nın âkıbeti

İRAN Kisrâsı bulunan Husrev Perviz'e Huzafi oğlu Hz. Abdullah (R.A.) tarafından gönderilen mektupta şunlar yazılıydı:

(Rahmân ve Rahîm olan Allahın adiyle. Allahın Peygamberi Muhammed'den, İran'ın büyüğü Kisrâ'ya. Doğru yola gidenlere ve Allaha ve Peygamberine inananlara selâm! Allah'dan başka Tanrı olmadığına, benim de bütün insanları uyarmak için gönderilen bir Peygamber olduğuma şahadet ederim. Müslüman ol. Selâmet bulursun. Reddedersen, bütün mecûsilerin vebâli senin boynundadır.)

Hüsrev Perviz, ihtişama çok düşkündü. Son derece gururlu ve kibirli bir hükümdardı. Kendisinden evvel gelen İran hükümdarlarından hiçbiri onun şan ve şerefini kazanamamıştı. Bizanslıları yenmiş olması, ona büsbütün gurur vermişti. Sonradan yenilişi ve aldığı toprakları geri verişi ise kendisine ağır gelmiş bulunuyordu. Bu yüzden bu sırada çok asabî idi. Mektubun yazılış tarzı da onu ayrıca sinirlendirdi. Çünkü İranlıların âdetlerine göre Kisrâ'lara yazılan mektuplarda evvelâ onların adı zikredilirdi. Bu mektupta ise, evvelâ Resûlüllah (S.S.) in adı anılmaktaydı.

Hüsrev Perviz:

— Benim kölem nasıl bana böyle hitap eder? diyerek mektubu parçaladı.

Resûlüllah (S.S.), bu olayı duyduğu zaman:

— Kisrâ, kendi devletini parçaladı, demiştir.

Hüsrev Perviz, bundan sonra kendi Yemen Vâdisi Bâzân'a:

— Hicaz'da iki bahadır kimse gönder. O Arabı yakalayıp benim yanıma getirsinler, diye haber yolladı.

Bâzân bu mektubu alınca vekilharcı Bâbeveyh'i yanına bir adam katıp Medine'ye yolladı. Bâzân, Resûlüllah (S.S.) Efendimize bu iki kişi ile bir mektup gönderip onlarla birlikte Kisrâ'nın katına varmasını bildirdi. Bâbeveyh'e de:

— Medine'ye vardığın zaman o adamla konuş. Durumu kendisine anlat ve bana haber getir, diye tenbih etti.

İki İranlı yola çıktılar. Tâif toprağındaki Nehib deresi vâdisine vardıkları zaman Kureyş'den birkaç kişiye rastladılar ve onlardan Resûlüllah (S.S.) ı sordular.

Kureyş'liler:

— Muhammed'i Medine'de bulabilirsiniz. Lâkin onu neden arıyorsunuz? dediler.

İranlılar:

— Biz, ulu Kisrâ'nın Yemen Valisi Bâzân'ın adamlarıyız. Bu Arab, Kisrâ'ya saygı dışı bir mektup yazmış. O da kendisinin yakalanıp huzuruna getirilmesini emretmiş. Biz, bu emri yerine getirmeğe memuruz, karşılığını verdiler.

— Peki, ya sizinle gelmezse... Yalnız iki kişisiniz. Onu, buna zorlayamazsınız.

— Biz, sadece kendisine Kisrâ'nın emrini bildireceğiz. O, buna itaat etmezse efendimiz bir ordu gönderip onu ve ona tâbi olanları mahveder. Muhammed'e bunu izah edeceğiz. Her halde karşı koymıyacaktır.

Müşrik bulunan bu Kureyşliler, duyduklarından çok memnun kaldılar ve birbirlerine:

— Muhammed işte şimdi belâya uğradı. Çünkü hükümdarlar hükümdarı Kisrâ, ona düşman kesilmiş... Bu sefer artık ondan kurtulduk... dediler.

Nihayet, Bâzân'ın elçileri Medine'ye vardılar ve Resûlüllah (S.S.) ın huzuruna çıktılar. Bâbeveyh, gururlu bir tavırla:

— Hükümdarlar hükümdarı Kisrâ, kendi valisi Bâzân'a bir mektup yazarak iki adamını gönderip seni yanına götürmelerini emretti. Bâzân da bizi bu işe memur etti. Sen, benimle birlikte Kisrâ'nın yanına gideceksin. Emre itat edip gidersen, Bâzân senin hakkında Kisrâ'ya bir mektup yazacak ve affını rica edecek. Bu mektup, senin işine yarar ve hükümdarlar hükümdarı sana dokunmaz. Ama, itaat etmezsen bildiğin gibi Kisrâ kudretli ve şevketli bir hükümdar olduğundan seni de, sana tâbi olanları da, hattâ isterse senin bütün milletini de mahveder. Memleketinizi yakıp yıkar.

Elçiler, sakallarını tıraş etmiş, buna karşılık uzun bıyıklar bırakmışlardı. Resûlüllah (S.S.), onların bu halinden iğrenerek:

— Yazıklar olsun size... Bu nasıl kıyafettir? diye sordu.

Elçiler:

— Bize rabbimiz olan Kisrâ böyle emretti.. cevabını verdiler.

Resûlüllah (S.S.):

— Kendisinden başka Tanrı olmayan Rabbimiz

Allah ise bize sakallarımızı uzatıp bıyıklarımızı kısaltmayı emrediyor, dedi.

Sonra, şunları ilâve etti:

— Bugün konak yerinizde dinleniniz ve yarın geliniz.

O gece Cenab-ı Hak, Resûlüllah (S.S.) Efendimize Hüsrev Perviz'in oğlu Şireveyh'in babasına isyan ederek onu yakaladığını ve öldürdüğünü yeri ve saati ile bildirdi.

Bu hâdise Hicretin yedinci yılının Cemaziyelevvel ayının on üçüncü günü (20 Eylül 628) güneşin batışından yedi saat sonra olmuştu. Resûlüllah (S.S.), ertesi sabah İranlı elçileri huzuruna çağırtıp:

— Size Kisrâ'nın, oğlu tarafından öldürüldüğünü bildiriyorum. Artık Hüsrev Perviz yaşamıyor, dedi ve olayı günü ve saatiyle haber verdi.

Bâbeveyh, şaştı:

— Sen bu konuştuklarını bilerek mi söylüyorsun? dedi. Biz, senin cezanı hafifletmeğe çalışıyoruz. Sen nelerden bahsediyorsun.

— Ama, söylediklerim doğrudur.

— Peki, bu söylediklerini hükümdarımıza olduğu gibi yazalım mı?

— Yazın... Ayrıca benim dinimin Kisrâ'ların sahip olduğu memleketlerde hâkim olacağını da ilâve edin. Bâzân'a da söyleyin. Eğer Müslüman olursa elindeki memleketin idaresini ona bırakırım.

İranlı elçiler, bundan sonra Medine'den ayrılıp Yemen'e döndüler ve Bâzân'a gördüklerini anlatıp, Resûlüllah (S.S.) ın sözlerini naklettiler.

Bâzân, onları dinledikten sonra:

— Vallahi bu sözler, bir hükümdar sözü değil... Her halde bu zat hakikaten Peygamber olmalı. Şimdi, Kisrâ hakkında söylediklerinin doğru çıkıp çıkmıyacağını bekleyelim. Eğer doğru çıkarsa, demek ki kendisinin Peygamber olduğu muhakkaktır. Doğru çıkmazsa, onun hakkında ne yapacağımıza o zaman karar veririz, dedi.

Aradan kısa bir zaman geçince Bâzân, Şireveyh'den şu mektubu aldı:

(Mâbûdumuza hamd olsun ki Hüsrev Perviz'i öldürmeğe muvaffakj oldum. Buna sebep, onun İran halkına zulmetmesi, ileri gelen işe yarar kimseleri öldürtmesi ve İran topraklarını düşmanlara vermesidir. Sen bu mektubu aldıktan sonra yanında ve idarende bulunanların bana biat etmelerini sağla. Bir de Hüsrev Perviz'in hakkında sana emirler verdiği adama dokunma ve onu korkutma. Kendisi için yeni emirlerimi bekle.)

Bâzân, bu mektubu okuyunca şaşıp kaldı ve:

— Demek ki Muhammed hakikaten Allahın Peygamberi imiş... diyerek hemen İslâmı kabul etti.

İran asıllı olan ve Yemen'de yaşayıp onun emrinde bulunan Ebnâ'lar da kitle halinde İslâmla şereflendiler.

Bâbeveyh, Bâzân'a Resûlüllah (S.S.) dan bahsederken:

—Ben hayatımda bu zattan daha mehabetli bir kimse ile konuşmadım, demiştir.

Diğer mektuplar ve neticeleri

RESÛLÜLLAH (S.S.) ın Mısır Azizi bulunan Mukavkas'a Beltaa oğlu Hz. Hâtib (R.A.) ile gönderdiği mektup, Bizans İmparatoru Herakliyus'a yolladığı mektuba benziyordu. Mukavkas, İslâm elçisini iyi karşıladı. Kendisine riayette bulundu. Lâkin, Müslümanlığı kabul etmedi. Resûlüllah (S.S.) Efendimize ise, şu cevabı yolladı.

(Abdullah oğlu Muhammed'e Kıpti (Ejiptli, Mısırlı) ların büyüğü Mukavkıs'dan. Selâm sana. Mektubunu okudum. Mânâsını ve dâvetini anladım. Gelecek bir Peygamber kaldığını biliyordum. Ancak, bunun Şam'dan çıkacağını sanıyordum. Elçine riayette bulundum. Sana Kıbtiler arasında yüksek mevkii olan iki kız ile bir elbise, bir de binmen için katır gönderiyorum. Selâm sana.)

Gönderilen kızlar Mariye ile Sirin adlı iki kız kardeştiler. Bunlar, Hz. Hâtib (R.A.) in tesiriyle daha yolda iken İslâmla şereflendiler. İçlerinden Hz. Mariye (R.A.) Validemizi, Resûlüllah (S.S.) Efendimiz kendisine nikâhlamış, öbürünü ise Hz. Hasân (R.A.) a vermiştir. Gelen katıra ise, Düldül adını koydu. Huneyn savaşında ona binmişti.

Yemâne Başkanı, Resûlüllah (S.S.) dan gelen mektubu okumuş ve:

— Bütün söylediklerin iyi şeylerdir. Bana hükûmetinden bir pay vermeğe razı olursan seninle birleşmeğe hazırım, diye haber göndermişti.

Resûlüllah (S.S.), şahıslara nüfuz ve iktidar sağlamak için gönderilmediğinden kendisine şu cevabı verdi:

— Elimde bir karış yer olsa, sana ondan bile bir şey vermem

Sûriye Arablarının Başkanı Hâris Gassanî ise, Resûlüllah (S.S.) ın mektubuna fena halde hiddetlenmiş, onu yere atmış ve Müslümanlara hücum için ordunun hazırlanmasını emretmişti. Nitekim, ileride göreceğimiz gibi Mûte ve Tebûk seferleri bu yüzden çıkmıştır.

Hz. Şüca' Esedî (R.A.) Medine'ye dönerek olanları anlatınca Resûl-ü Ekrem (S.S.):

— Hâris'in devleti son bulsun, diye beddua etti. Bunun tesiriyle Hâris, kısa bir müddet sonra müşrik olduğu halde öldü.

Hicretin altıncı yılının sonlarında Mekke'nin iki meşhur şimâsı, yâni Velid oğlu Hâlid ve Âs oğlu Amr, İslâmla şereflendiler.

Hz. Halid (R.A.) in dedesi Muğire'nin mensup olduğu kabile Mahzûm oğullarıydı. Halid, yaman bir askerdi. Nitekim, yukarıda görmüş olduğumuz gibi, Uhud savaşını Kureyş'in kazanmasına o sebep olmuştu. Âs oğlu Amr ise Kureyş'e mensuptu. Baştan beri İslâma olan pek şiddetli düşmanlığı ile tanınmıştı. Ancak, Hendek savaşından ve Hudeybiye barışından sonra, her ikisinin de vicdanında büyük bir değişiklik başlamış ve nihayet putperestlikten iğrenir hale gelmişlerdi.

Nitekim, bir gün Hz. Halid (R.A.), Mekke'yi

terkederek Medine'ye doğru yola çıktı. Yolda, Âs oğluna rastladı. Âs oğlu kendisine:

— Ey Halid, nereye gidiyorsun? dedi.

Öbürü:

— Medine'ye, Müslüman olmağa.. cevabını verdi. Çünkü İslâmın doğru yol olduğunu ve artık buna karşı duramıyacağımı anladım...

Sonra:

— Ya sen nereye gidiyorsun? diye sordu.

Âs oğlu:

— Ben de aynı şeyi yapmağa... dedi.

Biraz durdu ve devam etti:

— Hendek savaşında rezil ve perişan olup Mekke'ye döndükten sonra sözlerimi dinleyeceklerine inandığım kimseleri toplayarak kendilerine şunları söyledim:

— Muhammed'in işi ve halkı çağırdığı din, inanılmaz bir hızla kuvvetlenmekte ve yayılmaktadır.. Ben, bir şey düşünüyorum. Bilmem siz ne dersiniz? Necâşi'nin yurduna gitmek ve orada yerleşmek istiyorum. Muhammed bizi mağlûp ederse, onun idaresinde yaşamaktansa, Necâşi'nin idaresinde yaşamak daha iyidir Eğer bizimkiler onu mahvederlerse, mesele yok. O zaman geri dönmek mümkündür.

Dinleyenler, söylediklerimi doğru buldular ve kabul ettiler. Bunun üzerine Necâşi'ye takdim edilmek üzere hediyeler hazırladılar. Ben, bunları alıp öncü olarak yola çıktım. Yanına vardığım zaman Ümeyye oğlu Amr Zamîri'nin orada bulunduğunu gördüm. Kendisi buraya Muhammed'in elçisi olarak gelmişti. O yanımdan çıktıktan sonra ben Necâşi'nin huzuruna girdim ve eskiden beri âdet olduğu üzere önünde secde ettim. Sonra da hediyelerimi sundum. Kendisi hediye almayı sevdiği için memnun oldu. Ben:

— Ey ulu hükümdar, dedim. Demin yanımdan birisi çıktı. O, bizim düşmanımızın elçisidir ve bizim en şerefli ve en hayırlı kimselerimizden bir çoğunu öldürmüştür. Onu bana teslim et de öldüreyim

Lâkin, Necâşi bu sözlerime birdenbire hiddetlendi. Ben, onun kızdığını hissedince, acele şunları ilâve ettim:

— Ey Necâşi, Vallahi senin kızacağını bilseydim bu sözleri söylemezdim.

Necâşi, bunun üzerine:

— Elbette kızarım, dedi. Çünkü sen benden, Mûsâ'ya gelen Cebrâil ile görüşen zatın elçisini öldürmek üzere istiyorsun.

Ben, şaştım:

— Demek ki ona, Mûsâ'ya gelen Cebrâil geliyor?..

Necâşi devam etti:

— Sana yazıklar olsun ey Amr... Vallahi Muhammed Allahın gerçek Peygamberidir. Nasıl Mûsâ Firavun ile ordusuna galip geldiyse, o da öylece düşmanlarına galip gelecektir.

O zaman boynumu bükerek:

— O halde beni sen ona Müslüman olarak biat ettir, dedim.

Necâşi:

— Pekâlâ! deyip elini uzattı. Ben de bunu tutarak İslâmı kabul ettiğimi ikrar ettim Arkadaşlarımın yanına döndüğüm zaman tamamen değişmiştim. Lâkin, onlara bir şey söylemedim. Bir müddet sonra Medine'ye gitmek üzere yola çıktım ve işte sana rastladım.

İkisi birden yollarına devam ederek Medine'ye vardılar ve doğru Resûlüllah (S.S.) in huzuruna çıktılar. Evvelâ Hz. Halid (R.A.) ilerledi ve Peygamber Efendimize biat ederek Müslüman oldu. Sonra Âs oğlu yaklaştı ve:

— Ey Resûlüllah... Bundan evvel işlediğim günahı ve kabahatlerimi affettirmek üzere sana biat edebilir miyim? dedi

Resûlüllah (S.S.):

— Ey Amr, cevabını verdi. Müslüman olmak, bundan evvelki bütün günah ve kabahatleri affettirir ve yok eder. Hicret etmek de böyledir.

Bunun üzerine o da biat edip Müslüman oldu.

HİCRETİN YEDİNCİ YILI

Hayber Yahudilerinin faaliyetleri

RESÛLÜLLAH (S.S.), Hicretin yedinci yılının ilk ayı olan Muharrem ayını Medine'de geçirmiş ve sonra bu yılın en mühim olayı olan Hayber seferine çıkmıştır.

Hayber, aslen İbranice bir kelime olup kale mânasına gelir. Burası Şam ile Medine arasında ve Medine'ye 200 mil, yâni dört günlük yerde olup arada dokuz konak vardı.

Medine arazisine benzeyen Hayber arazisi, yirmi mil kare kadardır. Burada Yahudiler yedi müstahkem kale yapmışlardı. Kuzey ve güney tarafları yüksek kayalık dağlarla kaplıydı. Münbit vâdide çiftlikler, köyler, hurmalıklar birbirini takip ederdi. Arızalı arazide, bir çok tepeler vardı. İşte, müstahkem kaleler, bu tepelerin üzerinde kurulmuştu. Yedi kale, yedi kabileye aitti. Aralarında ise oldukça mesafe vardı. Bu kalelerin kalıntıları hâlâ durmaktadır.

Hayber, o sırada Arap Yarımadasında Yahudiliğin merkeziydi. Medine'den ayrılan Nazir oğullarının belli başlı başkanları burada yerleşmişler ve Arabları İslâm aleyhine harekete getirmek için bütün güçlerini harcamışlardı Nitekim, bu gayretlerin ilk eseri olarak Hendek savaşı patlak vermişti. Nazir oğullarının başkanı Ahtab oğlu Huyey, daha sonra Kureyza'ların tenkili sırasında maktul olmuş, onun yerini ise Ebû Hubayk oğlu Sellâm almıştı. Kendisi, zengin ve nüfuzlu bir tüccardı. Gatafan kabilesi de Yahudilerin komşuları ve müttefikleri idi.

Kaynuka ve Nazir oğullarının Medine'den sürüldükten sonra buraya gelip yerleşmeleri sonunda

Hayber Yahudileri büsbütün kuvvetlenmiş ve yirmi bin savaşçı çıkarır olmuşlardı.

Hayber, daimi bir fesad ve tehlike yuvasıydı. Ancak Resûlûllah (S.S.), Mekke müşriklerinden emin olamadığı için buraya karşı sefer açamıyordu. Hudeybiye barışından sonra o cihetten emniyet peyda olunca, bu işi ele alacağı tabii idi. Sellâm'ın girıştiği bazı faaliyetler ise, bir an evvel harekete geçmesine sebep oldu.

Ebû Hukayk oğlu, Hendek savaşından sonra, düşmanla işbirliği yaptıkları için Kureyza oğullarının cezalandırılmaları üzerine sıra ergeç Hayberde yaşayan Yahudilerin başına geleceğini hesapladığından Gatafan'larla ve onların civarında yaşayan öbür kabilelerle temaslarda bulunarak onlarla Müslümanlar aleyhine anlaşmalar yaptı. Bu suretle toplu ve tesirli bir kuvvet meydana geldi. Sellâm'ın planı, Medine'yi tam bir muhasaraya almak, bu muhasarayı her ne pahasına olursa olsun sonuna kadar devam ettirmek, nihayet açlıktan bunalacak Müslümanları teslim olma zorunda bırakıp hepsini öldürerek İslâmiyeti ortadan kaldırmaktı. Müslümanlar güç duruma düşünce, Kureyş'in de onlarla olan barış andlaşmasını terkedip Yahudilere yardım edeceklerine inanmaktaydı.

İslâmiyetin ortadan kalkması, Yahudiliğin bu bölgede devamı için şarttı. Yüz yıllar boyu bir arada yaşadıkları halde, Yahudilerden Arab putperestliğine geçen olmamıştı. Halbuki, on yıla bile varmayan sıkı bir temas sonunda bir çok Yahudi Müslüman olmuştu. Üstelik bunlar hep ileri gelen kimselerdi. İslâmın süratle ilerlemesi ve kabileden kabileye atlayarak yayılması. Bir gün Yahudileri onun tam muhasarasına düşürecek ve her tarafı İslâm ile sarılan Yahudiliğin devamına imkân kalmıyacaktı.

Peygamber Efendimiz, kısa zaman sonra Sellâm'ın faaliyetlerini haber alıp onun Müslümanlık için pek büyük bir tehlike olduğuna karar vererek İslâm komandolarından ve Hazrec kabilesinden Uteyk oğlu Hz. Abdullah (R.A.) ı göndererek kendisini öldürttü. Onun ortadan kalkması üzerine yerine Zerâm oğlu Üseyr, Yahudilerin idaresini elini aldı ve dindaşlarını toplayıp kendilerine şöyle hitaj etti:

— Daha evvel Müslümanlara karşı uygulanan plânlar iyi değildi. Bundan dolayı, iyi sonuçlar vermediler Yalnız Sellâm, doğru bir yol tutmuştu. Ben de, öyle yapacağım. Yâni, Müslümanları Medine'de muhasara edip teslim olmağa mecbur bırakacağım ve hepsini yok edeceğim.

Sonra, Müslümanlara düşman Arab kabilelerinin arasında bizzat dolaşarak gerekli kuvveti hazırlamağa başladı. Gatafan ve Fezâre kabileleri, evvelce Sellâm'a olduğu gibi, ona da yardım vaadinde bulundular. Medine'de yaşayan münafıklar da Yahudileri durmadan şehre hücuma kışkırtıyorlar, onlar lehine casusluk ederek her haberi kendilerine ulaştırıyorlar, üstelik bir muhasara sırasında İslâmı içinden vurmağa hazırlanıyorlardı.

Resûlûllah (S.S.), İslâm aleyhindeki faaliyetlerin Sellâm'ın öldürülüşüne rağmen devam ettiğini haber alınca, olan biteni iyice öğrenmek ve ona göre bir karara varmak için Revâhe oğlu Hz. Abdullah (R.A.) ı gönderdi. Hz. Abdullah (R.A.) geri döndüğü zaman Yahudilerin savaş hazırlığında bulunduklarını haber verdi.

Yahudi plânı

PEYGAMBER Efendibiz, kitap ehli ile mecbur kalmadıkça savaşmak istemezdi. Bu yüzden bir anlaşma zemini bulmak için Revâhe oğlunu bu sefer elçilikle Useyr'e gönderdi. Hz. Abdullah (R.A.) doğru gidip Yahudilerin başkanı ile görüştü ve kendisine:

— Ey Üseyr. Senin bize hücum etmek için hazırlıklarda bulunduğunu haber aldık. Böyle bir şeyin aslı var mı? diye sordu

Üseyr, derhal:

— Hayır, yoktur. Bunlar bir takım dedikodulardır. dedi.

— Ben, bunların ne doğru ve ne de yalan olduğunu iddia etmiyorum. Yalnız sana, İslâmla uğraşan ve Müslümanlara düşmanlık eden Yahudilerin âkıbetlerini hatırlatmak isterim. Unutma ki, hepsi kahrolmuşlardır. Resûlûllah, kitap ehli olduğunuz için hiç bir zaman mecbur kalmadıkça sizlerle savaşmak istemez. Ama, buna mecbur kalırsa savaşır. Onun için kendisiyle barış içinde yaşamağa gayret edin. Çünkü bu, sizin lehinizedir.

Üseyr tekrar:

— Bizim sizinle savaşmağa niyetimiz yok, dedi.

— Biz, bazı şeyler duyduk ve sezdik. Ama, siz hakikaten barış içinde bir arada yaşamak niyetinde iseniz, kalkıp Medine'ye gelmeli ve Resûlûllah ile görüşmelisiniz. Kendisini bu söylediklerinize inandırırsanız, size dokunmıyacak ve Hayber'de hâkimiyetinizin devamına müsaade edecektir. Seni de Hayber'in hükümdarı olarak tanıyacaktır

Üseyr, hazırladığı plânın Müslümanlarca haber alınmasına çok sıkılmıştı. Çünkü o bunu, baskın şeklinde uygulamayı tasarlıyordu ve plân, ancak bu şekilde başarıya ulaşabilirdi. Müslümanların ise, bunu haber aldıkları anlaşılmaktaydı. Tabii, buna karşı gerekli tedbirleri de alacaklardı. Bundan vazgeçerlerse bu sefer Müslümanların kendilerine hücum ihtimali vardı. Bu yüzden, Revâhe oğlunun teklifini kabul ederek şimdilik Müslümanları oyalamak ve yine uygun bir fırsat beklemekten başka çare yoktu.

Bunun için:

— Pekâlâ, dedi. Medine'ye geleceğim. Böylece kötü bir niyetim olmadığını isbat edeceğim. Ancak şahsıma bir zarar gelmiyeceğine ve Muhammed'in beni Hayber hükümdarı olarak tanıyıp Müslümanların yurdumuza hücum etmiyeceğine dair teminat verir misin?

— Vallahi sen doğruluktan ve iyi niyetten ay-

rılmadıkça bizlerden zarar görmiyeceksin ve Resûlüllah vaadini yerine getirecektir.

Üseyr, bunun üzerine yanında otuz kişi bulunduğu halde Hz. Abdullah (R.A.) ile birlikte yola çıktı. Lâkin yolda içine şüphe düştü. Aldatıldığını sandı. Üstelik barış için söz verdiğine pişman oldu ve yanında bulunanların Revâhe oğlunun yanında bulunanlardan daha kalabalık olmasına güvenerek:

— Ey Abdullah, dedi. Ben bu işten vazgeçmek istiyorum.

Hz. Abdullah (R.A) şaştı:

— Hangi işten?.. Medine'ye gitmekten mi?

— Hem ondan, hem de barış görüşmelerinden..

Revâhe oğlu, fena halde sinirlendi:

— Ey Allahın düşmanı... Verdiğin sözden dönmek mi istiyorsun?

Üseyr, cevap olarak kılıcına davranmak istedi. Öbür Yahudiler de onu taklide yeltendiler. Lâkin, Müslümanlar şimşek hızıyle kılıçlarını çekip hücum ettiler. Çarpışma sert, lâkin kısa sürdü. Sonunda, Üseyr dahil, Yahudilerin hepsi öldürüldü. Yalnız, bir tanesi kaçıp kurtulmağa muvaffak oldu.

Üsery'in ölümü üzerine Yahudilerin başkanlığına, Ebû Hukeyk oğlu Rebi oğlu Kinâne geçti. Medine'deki münafıkların başı Übeyye oğlu Abdullah, onunla derhal el altından haberleşmeğe başladı. Hendek savaşında Müslümanların çok zayıf düştüğünü ve bu yüzden Kureyş ile barış yapmak zorunda kaldıklarını ileri sürerek onu Müslümanlara hücuma teşvik ediyordu. Kinâne, bunun üzerine Gatafan ve Fezâre'lilerle tekrar temas etti. Onlar ise, kendisine, Sellâm'a ve Üseyr'e verdikleri sözde durduklarını bildirdiler.

Hayber savaşı, Müslüman olmayanların İslâm idaresine girmesini sağlayan ilk olayı ve İslâm devlerinin ilk kuruluş adımıdır.

RESÛLÛLLAH (S.S.), her yerde olan adamları vasıtasıyla her şeyi duyuyor ve öğreniyordu. Son durum karşısında Fezâre'lilere haber yollayıp tarafsızlıklarını muhafaza ederlerse, çıkacak savaş sonunda ganimetten pay alacaklarını bildirdiyse de, onlar bunu reddettiler.

Buna mukabil Sehm oğullarından İslâmı kabul edenler o günlerde Resûlüllah (S.S.) Efendimize baş vurup çok müşkül durumda bulunduklarını ileri sürerek yardım istediler. Peygamber Efendimiz de savaşa katılıp ganimetten pay almalarını bildirdi. Onlar da bunu kabul ettiler.

Tecavüz, düşman tarafından başladı. İlk olarak Yahudilerin müttefiki Gatafan'lar Medine mer'alarına saldırdılarsa da, püskürtüldüler.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), bundan sonra sefere karar verdi. Bu seferin, ayrı bir özelliği vardı. Müslümanlar, şimdiye kadar hep kendilerini savunmak için savaş zorunda kalmışlardı. Bu defa, ilk defa olarak düşmana saldıracaklardı. Bir savunma savaşına her Müslüman katılmakla mükellefti. Çünkü, bunda İslâmın müdafaası vardı. Saldırı savaşı ise böyle değildi. Bu yüzden Peygamber Efendimiz:

— Bizimle yalnız Cihada rağbet edenler gelsin! diye ilân ederek sadece arzu edenlerin buna katılacaklarını, herkesin savaşa gelmekle mükellef bulunmadığını bildirdi.

Haybr savaşı, Müslüman olmayanların İslâm idaresine girmesini sağlayan ilk vak'a olmuştur. Bu yüzden, bu münasebetle yeni bir hükümet idaresinin temelleri atılmıştır. İslâmın asıl hedefi hakikati müdafaadır ve bu vazifeyi görmesine engel bulunmazsa savaş ilânına veya başkalarını kendi idaresi altına almağa ihtiyaç hissetmiyerek barış andlaşmalarıyla yetinir. Lâkin bir topluluk, İslâmı tehdid eder ve onu imhaya kalkışırsa Müslümanlar da kendilerini müdafaa için silâha sarılmağa ve düşman kuvveti mağlûp etmeğe izinlidirler.

Hayber'de de böyle olmuş ve burası İslâmın ilk fethettiği ülke olarak tarihe geçmiştir. Cihad, artık eskisi gibi bir geçim yolu değil, İslâm idealinin hakikat olması ve Allah adının yükselmesi vasıtası telâkki ediliyordu.

Resûlüllah (S.S.), Hicretin yedinci yılında ve Muharrem ayının sonlarında (Mayıs 628) İslâm ordusuyla Medine'den hareket etti. Bu ordu 200 süvari ve 1400 piyadeden mürekkepti. Medine'de Peygamber Efendimize vekil olarak Urfuta oğlu Hz. Sibaa Gıfar (R.A.) bırakılmış, zevcelerinden ise Hz. Ümmi Seleme (R.A.) Balidemiz kendisine refakat etmiştir.

İslâm ordusunun üç Sancağından birisini Münzir oğlu Hz. Habbab (R.A.), ikincisini Ubâde oğlu Hz. Saad (R.A.), üçüncüsünü ise Hz. Ali (K.V.) taşımaktaydılar. Bu üçüncüsünün adı Alem-i Nebevi, yâni Peygamber Sancağı idi ve Hz. Ayşe (R.A.) Valdemizin başörtüsünden yapılmıştı.

Hz. Ali (K.V.), rahatsız olduğundan biraz gerde kalmış bulunuyordu.

İslâm ordusu hareket ederken mücahidler hep bir ağızdan Ekvâ oğlu Hz. Âmir (R.A.) in şu mısralarını okumaktaydılar:

— Yârabbi, Sen olmasan, biz doğru yolu bulamazdık. Ne sadaka verir ve ne de namaz kılardık. Bizi bağışla, nemiz varsa yolunda feda olsun. Biz, çağırıldığımız zaman hemen geliriz. Düşmanla karşılaştığımız zaman Sen de bize sebat ve metanet ver. Çünkü, herkes bizi yardıma çağırıyor. Bize saldıranlar, fitne ve fesad çıkarmak isterlerse de biz istemeyiz. Senin inayetinden hiç bir zaman müstağni değiliz.

Müslümanlar, yolda yüksek sesle tekbir getirmekteydiler. Bu ise, hareketin gizliliğini ortadan kaldıracak, nerede bulunduklarını düşmana her an haber verecek bir haldi.

Resûlûllah (S.S.) ın bu yüzden:

— Tekbiri yavaş sesle alınız. Size uzakta veya sizi duyamıyacak bir varlığa hitap etmiyorsunuz Cenab-ı Hak, size çok yakındır.. dediğini Buhârî nakleder.

Ebû Dâvûd'un nakline göre ise, bu harekete bir çok da Müslüman kadını katılmıştı.

Resûlûllah (S.S.):

— Neden geldiniz ve kimden müsaade aldınız? diye sorunca:

— Biz, örgüler örerek kazandığımızla askere yardımda bulunmak, savaşta onlara ok yetiştirmek ve yaralılara bakmak için geldik ey Resûlûllah... Sevab için izin alınacağını ise bilmiyorduk, cevabını verdiler.

Peygamber Efendimiz, bunun üzerine ordude kalmalarına müsaade etmiş ve savaş sonunda Hayber'in hurma ganimetlerinden kendilerine pay ayırmıştı.

Peygamber Efendimiz yolda birden istikamet değiştirip Gatafan'ların ülkesine yürüdü

ESASEN İslâm kadınları hemen hemen bütün gazâlara katılmışlar, yaralılara bakmışlar ve gazilere su ulaştırmışlardı. Meselâ Uhud savaşında Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz su taşımış ve yaralılara içirmişti. Kadınlar ok toplamışlar ve gazilere yetiştirmişlerdi.

Devs kabilesi başkanı Amr oğlu Hz. Tufeyl (R.A.), daha Hicretten evvel Resûlûllah (S.S.) Efendimizin yanına varıp İslâm ile şereflenmiş ve sonra İslâmı kabilesi arasında yaymıştı. Bu sırada dört yüz cengâverle gelip İslâm ordusuna katıldı.

Onunla birlikte gelen Hz. Ebû Hüreyre (R.A.), sonradan suffa eshâbına katılarak Resûlûllah (S.S.) Efendimizin yanında kalmış ve bütün ömrünü onun hizmetinde geçirmiştir. Kendisi, İslâm Peygamberinden en çok Hadis rivayet edendir.

Resûlûllah (S.S.), yolda ordu ağırlıklarını ve kadınları gerîde bırakarak birdenbire süratle ilerleyip Reci mevkiine vardı. Böylece, ordunun yürüyüş yönünü değiştirmiş ve Gatafan'ların yurduna girmiş bulunuyordu. Bu, pek parlak bir stratei idi. Böylece, Yahudilerin imdadına gelmek istiyen Gatafan'ların yolu kesilmiş oldu.

Hakikaten Gatafan'lılar İslâm ordusunun Medine'den hareket ettiğini haber alır almaz silâhlanarak Fezâre'lilerle birlikte müttefikleri olan Yahudilere yardıma koştularsa da, Müslümanların istikamet değiştirip kendi taraflarına yöneldiklerini öğrenince yurdlarını müdafaa için hemen geri döndüler. Çünkü, Hendek savaşında Kureyş'e yardım etmiş oldukları için Müslümanların intikamından korkuyorlardı.

Resûlûllah (S.S.), gerek onların ve gerekse Fezâre'lilerin artık yerlerinden kımıldamıyacaklarını ve bu savaşa karışmıyacaklarını anlayarak İslâm ordusunun yönünü yine Hayber'e doğru çevirdi ve mümkün olan süratle ilerliyerek Sahba mevkiine varıp mola verdi. Kısa bir istirahatten ve öğle namazının kılınmasından sonra tekrar yola çıkıldı. Akşam üstü, güneşin batmasına yakın zamanlarda Hayber bölgesine varıldı.

O zaman, Resûlûllah (S.S.), İslâm ordusunu durdurdu. Çünkü, hiç bir yere gece hücum etmezdi. Sonra:

— Yârabbi, bizler Senden bu ülkenin ve bu ülke halkının, bu ülkede bulunan her şeyin hayrını isteriz. Onun ve ahalisinin, onda bulunan her şeyin şerrinden Sana sığınırız.. dedi.

Kendisi, her şehre girdikçe bu şekilde dua ederdi.

Duayı edince ordusunu konaklatıp sabahı bekledi.

Ertesi sabah ise, İslâm emir ve âdetine göre Yahudilere:

— Ya Müslüman olunuz, ya İslâm hükûmetinin İdaresini kabul ediniz, yahut da savaşa razı olunuz, diye haber gönderildi.

Hayber Yahudileri, ilk iki teklifi red ile savaşı tercih ettiler.

İşte, Hayber savaşı bunun üzerine başladı.

Evvelce söylemiş olduğumuz gibi, Hayber vâdisinde yedi müstahkem kale vardı. İslâm ordusu, bu kaleleri aldığı takdirde savaşı kazanmış, alamazsa, başarısızlığa uğramış olurdu. Hayber'de Yahudiler bol yiyecek maddesi depo etmiş olduklarından onları muhasara ile teslim olmalarını beklemek bir netice vermezdi. Esasen İslâm ordusu, yedi kaleyi birden muhasara edecek sayıda değildi. Bunun için kalelerin hücumla birer birer alınmasından başka çare yoktu.

Hava, bunaltıcı derecede sıcaktı. İslâm ordusu evvelâ Naim kalesini muhasara etti. Bu muhasarayı Mesleme oğlu Hz. Mahmud (R.A.) idare ediyordu. Kaleye sokuldukları zaman Yahudiler yukarıdan bir el değirmeni taşı atarak Mesleme oğlunun şehid etmiştiler. Lâkin, kale şiddetle sıkıştırıldığı ve çıkış hareketi yapan Yahudi kuvvetleri mağlûp ve imha edildiği için Naim kalesi teslim olmak zorunda kaldı.

İkinci olarak Kamus kalesi muhasara olundu. Bu kale, Yahudilerin başkanı Rebi oğlu Kinâne'ye aitti. Müdafaa eden ise, Yahudilerin namlı bahadırlarından Merhab idi. Kale kuşatılınca bir silâhşor çıkıp er diledi. Bazı rivayetlere göre bu, Merhab'ın bizzat kendisiydi. Lâkin, geçen olaylar onun Merhab olmayıp adı tesbit edilememiş bir başkası olduğunu anlatmaktadır.

Kendisi, şu beyitleri okumaktaydı:

— Hayber ahalisi, benim dehşet saçan bir kahraman olduğumu bilir. Ben zayıf düşmeyen ve düşmanını daima yenen bir bahadırım. Ben, şereflerî tevarüsün en hayırlı evlâdıyım. Düşman toplulu-

gu beni aldatmaz. Çünkü, benim karşımda bir serab gibi yok olur gider.

Resûlûllah (S.S.):

— Kim buna karşı çıkacak? diye sordu.

Bunun üzerine Mesleme oğlu Hz. Muhammed (R.A.) ayağa kalktı:

— Ey Resûlûllah... Onlar dün benim kardeşimi öldürdüler. Müsade et de bu adamla ben çarpışayım. Çünkü, onlardan alacak bir öcüm var.

Peygamber Efendimiz:

— Haydi öyleyse... dedi ve ayrıca:

— Yârabbi, düşmanına karşı ona yardımcı ol! diye duada bulundu.

İslâm kahramanları er isteyen yahudileri birer, birer öldürüyorardı.

NESLEME OĞLU, düşmanının üzerine yürüdü. Yahudi onu görünce gövdesinin her tarafından dallar fışkırmış bir ağacın arkasına sığındı. Sonra, ağacın etrafında dönmeğe başladılar. Döndükçe dalları kesiyor ve birbiri için sığınacak yer bırakmamağa çalışıyorlardı. Nihayet, ağacın bütün dalları budandı ve yalnız gövdesi kaldı. Yahudi, bunun üzerine hamle etti. İndirdiği darbeyi Mesleme oğlu deri kalkanıyla karşıladı. Kılıç, kalkana saplanıp kaldı. Bunun üzerine Mesleme oğlu kılıcıyla kafasına vurarak ikiye böldü. Yahudi, canı çıkarak yere yuvarlandı.

Bundan sonra, Yahudilerin diğer bir bahadırı olan Yâsir ortaya çıkarak er diledi. Aynı zamanda şu beyitleri okuyordu:

— Hayber halkı, benim kahraman Yâsir olduğumu bilirler. Silâhım keskin, bileğim ustadır. Herkes, benim saldırışım karşısında çekilir. Benim koruduğum yerlere hücum edenleri ancak ölüm bekler...

Resûlûllah (S.S.):

— Buna kim karşı çıkacak? dedi.

Avvâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.):

— Ben çıkacağım ey Resûlûllah... karşılığını vererek ayağa kalktı.

Annesi Hz. Safiye (R.A.):

— Ey Resûlûllah, bu Yahudi, oğlumu öldürecek mi? diye sordu.

Peygamber Efendimiz:

— Hayır, ey Safiye... O, düşmanını öldürecek.. dedi.

Hakikaten de öyle oldu ve Hz. Zübeyr (R.A.) düşmanıyla çarpışarak onu öldürdü.

Yukarıda söylemiş olduğumuz gibi, Nâim kalesinden sonra Kamûs kalesi muhasara edilmişti. Lâkin, Yahudiler kaleye kapanmamış ve dışarıya çıkmışlardı. Bunun için kalenin alınması bu kuvvetlerin mağlûp edilmesine bağlı bulunuyordu.

Resûlûllah (S.S.) bir kısım kuvvetlerin başına evvelâ Hz. Ebû Bekir (R.A.) i geçirerek bunların üzerine gönderdi. İki taraf arasında şiddetli bir çarpışma geçtiyse de, yenişme mümkün olamadığı için Hz. Ebû Bekir (R.A.) askeriyle geri döndü.

Resûlûllah (S.S.), bu sefer Hz. Ömer (R.A.) e:

— Ey Ömer, Yahudilerin üzerine sen var! dedi.

Hz. Ömer (R.A.), askerlerinin başında bulunduğu halde ilerledi. İki taraf yine şiddetle çarpıştı. Lâkin, yine yenişme mümkün olamadı. Yahudiler, arkalarını kaleye vererek sarılmaktan kurtuluyorlar, Müslümanlar kaleye fazla sokulurlarsa yukarıdan üzerlerine ok, taş v.s. yağdırıyorlardı.

Böylece akşam vakti erişti ve Hz. Ömer (R.A.) geri dönmek zorunda kaldı.

Resûlûllah (S.S.) ise:

— Sancağı yarın Allahı ve Peygamberini en çok seven ve onlar tarafından en çok sevilen birisine vereceğim, dedi.

Herkes bunun kim olduğunu merak ediyor ve kendisinin olmasını istiyordu. Çünkü bu, büyük bir müjdeyi haber vermekteydi. O müjde ise, hem Allahı ve Peygamberi en çok sevmek ve hem de onlar tarafından en çok sevilmek gibi bir mazhariyetti.

Sabah oldu. Herkesin gözü sancaktaydı. Resûlûllah (S.S.) ise, Hz. Ali (K.V.) yi çağırttı. Daha evvel söylemiş olduğumuz gibi, Hz. Ali (K.V.) rahatsızdı. Bunun için geride kalmış ve Hayber'e daha sonra ulaşmıştı. Rahatsızlığı, gözlerindendi. Bu yüzden, kendisine çok acı veren gözlerini bir sargı ile sarmış bulunuyordu. Resûlûllah (S.S.) ın dâveti kendisine ulaşınca, devesine binerek geldi.

Peygamber Efendimiz:

— Ey Ali, gözlerine ne oldu? diye sordu.

Hz. Ali (K.V.):

— Medine'den ayrılırken iki gözüm rahatsızlandı. Bu, bana çok ıztırap veriyor, dedi.

— Yaklaş bana...

Hz. Ali (K.V.) yaklaştı. Resûlûllah (S.S.), mübârek ağızlarının suyu ile onun hasta gözlerini ıslattı. Her iki gözün ıztırabı bir anda dindi ve rahatsızlığı geçti. Hattâ, Hz. Ali (K.V.) bundan sonra ömrünün sonuna kadar bir daha göz hastalığı veya ağrısı çekmedi.

Resûlûllah (S.S.) bunun üzerine sancağını ona vererek:

— Ey Ali, düşman üzerine yürü ve onu yen! dedi.

Şimdi, sıra Allah'ın Arslanı Hz. Ali (K.V) ye gelmişti.

ALLAHIN Arslanı, hemen sancağı alıp gazilerle birlikte ilerledi. Onu karşılayan, Yahudi birliğinin kumandanı Merhab oldu. Merhab, vücuduna zırh, başına ise demir bir tulga,

bunun üzerine de taştan oyulmuş yuvarlak ikinci bir tulga giymişti. Böylece, vücudunu ve bilhassa başını bütün darbelerin tesirinden korumuş oluyordu. Ayrıca sol elinde büyük kalkanı, sağ elinde ise müthiş kılıcı vardı. Bir taraftan da:

— Hayber ahalisi benim Merhab adlı bir kahraman olduğumu bilir. Ben, silâhı keskin ve kendisi tecrübeli bir bahadırım. Önümde insanlar değil, arslan sürüleri bile duramaz.

Beyitlerini okumaktaydı.

O gün erguvan bir elbise giymiş bulunan Hz. Ali (K.V.) de şu beyitlerle karşılık verdi:

— Anam doğurduğu vakit bana Arslan adını vermiş. Ben, senin ne olduğunu ancak kılıcımla ölçerim. Hamle et ey kâfir!

Merhab, bunun üzerine bütün gücüyle saldırarak korkunç kılıcını savurdu. Hz. Ali (K.V.) bu hamleyi kılıç ve kalkanıyla karşılayıp geri attı. Merhab, kendisini bir kaya parçasına çarpmış gibi hissederek hayret içinde kaldı. Aynı zamanda Hz. Ali (K.V.) hücum etti. Koca kâfir, bu hamleyi ancak yana doğru kaçarak boşa çıkarabildi. Sonra, kendisini toparlayıp tekrar ve daha sert bir şekilde hücum etti. O hücum ederken Hz. Ali (K.V.) Efendimiz de saldırıya geçmişti. Merhab ise, onun müdafaa vaziyeti almasını bekliyordu. Bu gaflet ânında Hz. Ali (K.V.) Efendimizin kılıcı, müthiş Zülfikar tepesine indi. Evvelâ taştan tulga parçalandı, sonra demir tulga yarıldı ve Zülfikar, mağrur Merhab'ın kafasına gömülerek azı dişlerine kadar indi.

Kâfir, boş bir çuval gibi yere yığıldı.

Ali gibi yiğit, Zülfakir gibi kılıç yoktur.

Bundan sonra, iki taraf birbirine girerek göğüs göğüse çarpışmağa başladılar. Mücadele çetin ve denkti. Lâkin Allahın Arslanı Hz. Ali (K.V.) nin her noktaya seğirtip yetişmesi ve önüne çıkan Yahudi bahadırlarını birer hamlede yere cansız sermesi yavaş yavaş durumu İslâm ordusu lehine çevirmeğe başladı.

Yahudiler, yenilmemek için onu aradan çıkarmaktan başka çare bulunmadığını anlayarak en güvendikleri kahramanlarını ve usta silâhşorlarını üstüste onun üzerine göndermekteydiler. Ancak, üzerine her saldıran da aynı âkıbete uğramaktaydı. Bir aralık Hz. Ali (K.V.) Efendimiz, bunlardan bir tanesini altına aldı. Tam kılıcını indireceği zaman Yahudi onun suratına tükürdü. Hz. Ali (K.V.), bunun üzerine kılıcını indirmedi. Üstelik, kendisini serbest bırakıp:

— Haydi git... Bu seferlik canını kurtardın. Ama, bir daha karşıma çıkma! dedi.

Yahudi, bu işe şaşmıştı:

— Ey Ali, fırsat eline geçmişken, beni neden öldürmedin?

— Yüzüme tükürdüğün için...

— Böyle yaptığımdan dolayı bana kızman lâzım değil mi?

— Tabii lâzım. Esasen kızdım da... Seni işte bu yüzden serbest bırakıyorum. Çünkü ben, Allah yolunda gazâ eden bir yiğitim ve seni Allah yolunda öldürecektim. Yoksa, ne tanır ve ne de bilirim. Ama, sen yüzümü tükürünce hiddete kapıldım. Yani, şahsına kızdım. Seni öldürseydim, bunda bu hiddetin tesiri olurdu. O zaman seni Allah yolunda değil, şahsi bir hiddetle öldürmüş olurdum. Ben, bir gaziyim, bir kaatil olamam.

Yahudi, bu sözler karşısında fena halde sarsıldı. İslâmın ne demek olduğunu ancak o zaman anlayıp Şahadet kelimesini getirerek Müslüman oldu ve hemen İslâm ordusuna katılarak Yahudilerle şehid oluncaya kadar savaştı.

Bu sırada Yahudilerden biri Hz. Ali (K.V.) nin üzerine hücum edip ağır kılıcı ile kalkanını parçaladı. Allahın Arslanı hemen seğirterek kale kapılarından birisini koparıp halkasından koluna geçirdi ve kalkan gibi kullanmak suretiyle savaşa devam etti.

Peygamber Efendimizin azadlılarından Hz. Rafi (R.A.) diyor ki:

— Resûlüllah, sancağı Ali'ye vererek onu kalenin fethine memur ettiği zaman biz onunla birlikte düşman üzerine yürüdük. Biz kaleye yaklaşınca, ahalisi bizimle savaşmak üzere dışarıya çıktılar. Yahudilerden biri kılıcıyla vurup onun elindeki kalkanı düşürdü. Ali, bunun üzerine kale yanında bulunan bir kapıyı alarak bunu kalkan yerine kullanmak suretiyle kendisini korudu ve kaleyi fethedinceye kadar bunu kalkan edinip savaştı. Bundan sonra, yere attı. Biz, bu kapıyı sekiz kişi birden bütün kuvvetimizle devirip çevirmek için uğraştıksa da başaramadık.

Bu sırada Yahudilerin son başkanı seçtikleri Rebi oğlu Kinâne esir düşmüştü. Onu, hemen Resûlüllah (S.S.) in huzuruna getirdiler. Nazir oğulları Medine'den sürüldükleri zaman servetlerini alıp gitmelerine müsaade edilmiş, bu vesile ile başkanlara ait hazine Hayber'e getirilmişti. Şimdi ise, kale savaşla alınmakta olduğundan ele geçecek her şey Müslümanlara ait olacaktı. Bunun için Resûl-ü Ekrem (S.S.), Yahudi başkanına:

— Nazir oğullarının hazinesi nerede? diye sordu.

Kinâne:

— Bu hazine, savaş için harcanmıştır, karşılığını verdi.

Lâkin, esir düşen Yahudilerden birisi kendini kurtarmak ümidiyle ihbarda bulundu:

— Ben onun her sabah bir harabenin etrafında dolaştığını görüyordum.

Tâberi'nin rivayetine göre Resûlüllah (S.S.):

— Ey Kinâne, dedi. Hazine bu harabede midir?

Yahudi başkanı, inkâr etti:

— Hayır, değildir... Bu herif yalan söylüyor.

— Pekâlâ, eğer burada çıkarsa sen idam edilmeğe razı mısın?

— Razıyım!

Bunun üzerine harabe arandı ve ancak pek azı harcanmış olarak bulundu. Peygamber Efendimiz, Kinâne'yi, Nâim kalesi dibinde kardeşi öldürülmüş olan Mesleme oğlu Hz. Muhammed (R.A.) e teslim etti. O da onun kafasını kesti.

Peygamberimiz Efendimiz Hz. Safiye (R.A) validemizle evleniyorlar.

KAMÛS kalesi, yirmi gün dayandıktan sonra nihayet teslim oldu. Bu muhasara sırasında, on beş Müslüman şehid olmuş, Yahudilerden ise aralarında pek namlı savaşçılar bulunan doksan üç kişi maktul düşmüştü. Kaledekiler esir alındılar. Ahtab oğlu Huyey'in kızı ve Kinâne'nin zevcesi Safiye de bunlar arasındaydı. Hz. Bilâl Habeşî (R.A.) tarafından esir alınıp Resûlûllah (S.S.) Efendimize getirilmişti. Kendisi yeni gelindi ve güzelliğiyle tanınmıştı. Ölen kocası ile geçinemezlerdi. Kinâne ona kötü muamelede bulunurdu.

Bir gün kocasına:

— Rüyamda ayın kucağına düştüğümü gördüm, demiş. Kinâne ise fena halde kızıp:

— Sen, Muhammed'e kavuşmak isteğinde bulunduğun için böyle rüyalar görüyorsun, diye bağırarak yüzüne şiddetli bir tokat indirmiş, bu yüzden gözü çürümüştü. Resûlûllah (S.S.) bunu görerek sebebini sordu. O da olanları anlattı. Kendisiyle birlikte amcasının kızı da esir alınmıştı.

Hz. Dihyetül-Kelbî (R.A.), bu savaşta büyük yararlıkları görülenlerdendi. Peygamber Efendimiz, buna karşılık:

— Ey Dihye, dedi. Esir alınanlar arasından kendine bir cariye seç...

O da:

— Ahtab oğlunun kızını seçiyorum, karşılığını verdi. Ancak, herks buna itiraz etti. Sahâbeler, Peygamber Efendimize:

— Ey Resûlûllah, dediler. Bir başkan olan Huyey'in kızını ve diğer bir başkan olan Kinâne'nin zevcesini, yâni hem Nazir oğullarının, hem de Kureyzâ oğullarının hanımı olan Safiye'yi Dihye'ye mi vereceksin? O, ancak sana lâyıktı.

Resûlûllah (S.S.), gerçi Yahudileri yenmişti. Lâkin, onları mahvetmek değil, kendileriyle barış yapmak niyetindeydi. Bu yüzden mağlûp ettiği Yahudileri büsbütün hacil duruma düşürmemek için, genç kadını âzad etti, sonunda kendisiyle evlendi. Böylece, Hz. Safiye (R.A.) Validemizin gördüğü rüya doğru çıkarak emeline kavuştu. Amcasının kızı da Hz. Dihye (R.A.) ye verilmek suretiyle mesele halledildi.

Kamûs'dan sonra Netal, Şıkk ve Ketîbe kaleleri fazla mukavemet göstermeden teslim oldular. Buna karşılık Selâlim ve Vatîh kaleleri on gün kadar dayandılar. Sonunda bütün Yahudiler genel bir barış için müracaatta bulundular. Resûlûllah (S.S.), bunu hemen kabul etti. Çünkü, kitap ehli ile barışı severdi.

Bu barışın şartları şunlardı:

1 — Hayber savaşla alındığı için o âna kadar Müslümanların aldıkları her türlü ganimet kendilerine ait olacaktı.

2 — Bağları, bahçeleri, yerleri ve yurdları Yahudilerin elinde bırakılacak, kendileri yurdlarından sürülüp çıkarılmıyacak ve yine eskisi gibi Hayberde yaşamağa devam edeceklerdi.

4 — Hayber mahsulünün her yıl yarısı Müslümanlara verilecekti.

4 — Yahudiler bir ihanette bulunur veya sözlerinden dönerlerse, temelli olarak yurdlarından çıkarılacaklardı.

Bu şartlar, Yahudilerin umduğundan çok hafif olduğu için onları sevindirmişti. Çünkü, Kureyzâ oğullarının âkıbeti henüz unutulmamış bulunuyordu. Bundan sonra Resûlûllah (S.S.), her yıl mahsul zamanı Revâhe oğlu Hz. Abdullah (R.A.) ı gönderir, o da mahsulü ikiye ayırıp yarısını Yahudilere verirdi. Hayber'liler, onun gösterdiği adaletten son derece hoşnut kalırlar ve:

— Muhakkak ki gök ve yer, bu tarafsız adaletin üzerinde duruyor, derlerdi.

Müslümanları ait hisseden beşte bir Devlet payı çıktıktan sonra, kalanı sahâbelere dağıtılırdı. Yahudiler, bundan başka eski başkanlarının kızı ve eski başkanlarının zevcesi ile evli bulunduğu ve kendisiyle izdivaç etmeden evvel onu âzad ettiği için Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize ayrı bir pay gönderirler ve bunu «Safiye hissesi» diye anarlardı.

Böylece, İslâm idaresine geçtikten sonra barış ve güvene kavuşmuş olan Hayber'de zirai ve iktisadi hayat süratle gelişmiş, gelir kısa zamanda eskisinin iki mislini aşmış ve Yahudilr mahsulün yarısını Müslümanlara verdikleri halde daha rahat bir geçime kavuşmuşlardı. Bu da, İslâm idaresinin adalet ve bereketi yüzündendi.

Peygamber Efendimizi zehirlemek isteyen yahudi Zeynep.

BARIŞ imzalandıktan sonra Hz. Safiye (R.A.) Validemizin, Kinâne'den evvel varmış ve ayrılmış olduğu ilk kocası Mişkem oğlu Sellâm'ın karısı Hâris kızı Zeyneb, Resûlûllah (S.S.) Efendimizle arkadaşlarını yemeğe çağırdı. Zeyneb, İslâma düşmanlığı ile mâruftu. Üstelik babası bu savaşta katledilmişti. Buna rağmen Resûl-ü Ekrem (S.S.), bu dâveti barışı teyid için kabul etti.

Zeyneb, Yahudiliğin intikamını almak için bir

düzen hazırlamıştı. Bir koyun kızartmış, lâkin bunu öldürücü bir zehirle zehirlemişti. Resûlüllah (S.S.) bundan bir lokma aldı ve çiğnedi, lâkin yutmayarak tükürdü ve:

— Bu et, bana zehirlenmiş olduğunu haber veriyor, dedi.

Ma'rur oğlu Hz. Berâ (R.A.) nın oğlu Hz. Bişr (R.A.) ise, bundan bir lokma yutmuş olduğu için, ağır ıztıraplarla kıvranarak vefat etti. Bunun üzerine Resûlüllah (S.S.) ın emriyle Zeyneb derhal yakalanarak getirildi. Peygamber Efendimiz:

— Bu eti zehirledin mi diye sordu.

Zeyneb, pervasızca:

— Evet, zehirledim, dedi.

— Bunu, neden yaptın? Biz senin misafirlerin değil miydik ve sana itimad ederek dâvetini kabul etmedik mi? Bu şekilde bir ihanet, sizin dininizde de yok iken nasıl oldu da buna kalkıştın?

Zeyneb, şu karşılığı verdi:

— Bunu, senin hakikaten Peygamber olup olmadığını anlamak için yaptım. Sen, benim milletime neler yapmış olduğunu bilirsin. Bunun üzerine kendi kendime şöyle düşündüm:

— Muhammed, hakikaten bir Peygamberse, bu etin zehirli olduğunu anlar ve kendisine bir zarar gelmez. Yok, böyle değil de hükümdarlık peşinde koşan biri ise, o zaman bunu anlayamaz, zehirli et yer ve böylece biz de kendisinden kurtulmuş oluruz.

Resûlüllah (S.S.) biraz düşündü. Sonra:

— Ey Zeyneb, dedi. Ben, şahsıma karşı işlenen suçları daima affederim. Fakat, başkasına karşı işlenmiş olanları affetmek bana ait değildir. Bu zehirli etten yiyen Berâ oğlu Bişr, ıztıraplar içinde öldü. Sen, şimdi bir kaatilsin ve hakkında kısas hükmü uygulanacaktır.

Zeyneb, itiraz edemedi. Bunun üzerine götürülüp idam olundu.

Resûlüllah (S.S.), daha sonra Rahmânın Rahmetine kavuşmasıyla neticelenen hastalığa tutulduğu zaman kendisine ziyarete gelen Hz. Bişr (R.A.) in annesine:

— Şu anda Hayber'de oğlunun yiyerek şehid olduğu ve benim çiğnediğim zehirli etin tesiriyle kalb damarlarımın harab olduğunu hissediyorum, demiştir.

Hayber'de elde edilen ganimet ve o yılın mahsulü ikiye ayrıldı. Yarısının gelecek ve gönderilecek elçilerin masraflarına tahsis edilmesine karar verildi. Öbür yarısı ise, savaşa katılan gaziler arasında paylaştırıldı. Atlılara, yayalara nazaran iki pay verilmişti. Böylece Resûlüllah (S.S.) Efendimiz de 1800 de bir hisse aldı. Tam bu sırada Fezâre kabilesinin elçileri gelerek bu savaşta tarafsız kaldıklarını ileri sürüp ganimetten pay istedilerse de hakikat böyle olmadığı için koğuldular.

Hayber zaferinin mühim neticeleri olmuştu. İslâmdan evvel Arab Yarımadasında üç din hüküm sürüyordu: Putperestlik, Yahudilik ve Hıristiyanlık. Putperestler, büyük çoğunlukta olmakla beraber, Yahudilerin ekonomik baskıları altında idiler. Ustelik Putperestler, kitap ehli olan Yahudilere daima saygı gösterirler, onları kendilerinden üstün görürlerdi. Aralarında ittifaklar ve ahitler vardı. Meselâ, Medine Yahudileri Medine halkı ile, Hayber Yahudileri Gatafan kabileleriyle müttefiktiler. Hıristiyanlar ise, pek az oldukları için Yarımadada nüfuzları yoktu. Hıristiyan Arablar toplu halde daha çok Suriye'nin ve Mezopotamya'nın kuzeyinde yaşarlar, Arab Yarımadasiyle pek ilgilenmezlerdi. Bunlar, duruma göre bazan Bizans'ın, bazan da İranın yüksek hâkimiyetini tanırlardı.

HAYBER'in zaptından sonra Yahudiler de İslâm adaletinden faydalanmağa başladılar.

İŞTE, aralarında mevcut bu ittifak dolayısiyle putperest Arablarla Yahudiler, baştanberi İslâm aleyhinde bir cephe kurmuşlardı. Müslümanlar gibi kitap ehli olan Yahudilerin putperestlerle birleşmelerinin sebebi, İslâmın Yahudiliği dia olarak tehdit etmesiydi. Getirdiği prensipler ise, Yahudilerin Arabları iktisadi sömürü düzeni içinde tutup durmalarına engeldi. Müslümanlık, evvelâ putperest muhitte çıktığı ve yayıldığı için ilk mücadeleyi müşrik Arablarla yapmış ve bu çetin mücadele devresini, kendi lehine olan bir münarekeyi bağlamağa muvaffak olmuştu. Bundan sonra, öbür düşman kanad olan Yahudilerle mücadele başlamış ve Müslümanlar bunu kesin şekilde kazanmışlardı. Böylece, iki müttefik düşmandan birisi şimdilik zararsız hale getirilmiş, öbürü ise bir tehlike olmaktan tamamiyle çıkarılmıştı. Yahudilerin bu durumu düşmesi, putperestleri Müslümanlara karşı büyük bir kuvvetten mahrum etmiş, ittifakın bir kanadı tamamen ortadan kalkmıştı.

Bu zaferin diğer bir neticesi de Hayber Yahudilerinde kökleşmiş olan İslâm düşmanlığının azalmasıdır. Bunun sebebi ise, burada kurulan İslâm idaresinin âdil ve mükemmel olması, onlara huzur ve güven içinde yaşama imkânı vermesiydi. Daha evvel halk, bir kaç zenginin mahkûmu idi. Bunlar, bütün mevsim boyunca durmadan çalışırlar, lâkin elde ettikleri mahsulün onda birini bile alamazlardı. Çünkü toprak, bir iki ailenin elinde ve mahsul onlara aitti. Geri kalanlar ise bu topraklarda, boğaz tokluğuna benzer bir durumda, ırgat ve maraba idiler.

İşte, Hayber Yahudilerinin dillere destan zenginliği, bu bir kaç ailenin zenginliği idi. Çoğunluk ise, onların hesabına ve kaderlerine razı bir halde çalışır ve yaşarlardı. İslâm idaresi, bu duruma son vermiş oluyor, mütegallibeyi ortadan kaldırıyor, kişinin kişi tarafından sömürülmesini engelliyor, çalışanların haklarını almalarını sağlıyordu. Bu yüz-

den, bu gibi imtiyaz ve avantajlardan mahrum kalmış büyük ve belli aileler dışında, Yahudi halkı İslâm idaresinden son derece memnun kalmışlardı. Bu idare, elde edilen mahsulden devlet hissesi çıktıktan sonra kalanının fiilen çalışanlara intikalini sağlıyordu.

Yukarıda söylemiş olduğumuz gibi, devlet hissesini tahsile Resûlüllah (S.S.) tarafından Revâhe oğlu Hz. Abdullah (R.A.) memur edilmiş ve vazifesini büyük bir adaletle yerine getirmişti. Kendisi Mûte savaşında şehid olunca bu vazife Süheyl oğlu Hz. Abdullah (R.A.)a verildi ve o da vazifesini aynı adalet ve titizlikle görmeğe devam etti.

Bir yıl, kuraklık oldu. Bu yüzden her yerde kıtlık hüküm sürmeğe başladı. Yahudiler, bundan faydalanarak devlet hissesini vermek istemediler. Çünkü bunu, el altında yüksek fiatla satmayı umuyorlardı. Lâkin, Hz. Abdullah (R.A.) bunu kabul etmiyerek devlet hissesini almakta ısrar edince bu sefer kendisini öldürüp nâşını yok ettiler. Olayın tek bir şahidi vardı: Hz. Muhayyısa (R.A.)... Ne çare ki tek şahidle hüküm vermeğe imkân yoktu. Resûlüllah (S.S.) kendisine:

— Ey Muhayyısa, Yahudilerin Abdullah'ı öldürdüklerine yemin eder misin? dedi.

Hz. Muhayyısa (R.A.), şu karşılığı verdi:

— Ederim ey Resûlüllah, lâkin karşılığında onlar da inkâr ederler.

Peygamber Efendimiz, meselenin büyümesini istemiyerek Süheyl oğlunun kan bahasını devlet hazinesinden ödedi. Bu olay ise, kavuştukları bütün rahata rağmen Yahudilerin nankörlüğü de terketmediğini göstermektedir. Nitekim, buna daha sonra da devam etmişler ve nihayet bu yüzden Hz. Ömer (R.A.) devrinde Hayber'den sürülmüşlerdir.

Hayber Yahudilerinden esir düşenlerden hiçbiri, Kinâne müstesna, idam olunmamış, barış üzerine serbest bırakılmışlardır. Kinâne'nin idamının asıl sebebi ise, Mesleme oğlu Hz. Mahmud (R.A.)u onun öldürmüş olduğunun anlaşılmasıdır. Üstelik kendisi vaktiyle İslâm aleyhinde çalışmamak, Müslümanlarla savaşmamak şartiyle affolunmuşken, sözünü tutmıyarak bilâkis Yahudilerin başına geçip onları Müslümanlarla savaşa sürüklemiş, üstelik Arab kabilelerini de buna kışkırtmıştı.

Ebû Dâvûd ve İbni Saad gibi yazarlar, bu yüzden onun hazine meselesinden öldürüldüğüne dair olan rivayeti kabul etmezler. Buna karşılık iki kardeşine dokunulmamıştı. Hattâ Buhari, bunlardan birisinin Hz. Ömer (R.A.) devrine kadar yaşadığını kaydeder. Yahudiler hakkında sürgün kararı verildiği zaman bu zat kendisine başvurarak:

— Ey Mü'minler Emiri.. Muhammed bizi yerimizde bıraktığı ve bizimle mahsul üzerinde anlaştığı halde sen bizi yerimizden mi sürmek istiyorsun? demişti.

Ebû Dâvûd ise, Resûlüllah (S.S.) ın, hazinenin ferini Ahtab oğlu Huyey'in amcası Said'den sorduğunu ve onun, bütün parayı savaş için harcadıklarını söylediğini, buna rağmen kendisine dokunulmadığını açıkça kaydeder.

İlât oğlu Haccac'ın Mekke müşriklerini aldatışı

EASEN hazineyi saklamış bile olsa bu, idamı gerektiren bir suç değildi. Bu yüzden Kinâne yukarıda anılan öbür sebebler yüzünden öldürülmüştü ve ayber'de esir düştükten sonra öldürülen yalnız o idi. Kalanların hürriyeti iade olunn ş, Zeyneb ise bir Müslümanı savaş halinin dışında öldürdüğü için kısas cezasına uğramıştı.

İslâm ordusu, Hayber dönüşünde Fedek'de mola vermişti. Burasının bir adı da Vadilkura'dır.

Hz. Ebû Hureyre (R.A.) diyor ki:

— Biz, Resûlüllah ile beraber Hayber dönüşünde Vadil-Kura'ya geldik. Oraya, İkindi namazı vaktinin sonlarına doğru, güneş batmak üzere iken vardık. Resûlüllahın bir kölesi vardı. Biz yüklerini indirirken, nereden geldiği belli olmayan bir ok köleye rastlayıp onu öldürdü.

İşte bu, Fedek Yahudilerinin saldırısı idi. Halbuki İslâm ordusu oraya savaş için gelmemiş, sadece mola vermişti. Resûlüllah (S.S.) ertesi günü onların üzerine bir birlik gönderince, hemen barış istediler ve Hayber Yahudilerinin şartlarına razı oldular. Resûlüllah (S.S.) da bunu kabul etti.

İlât oğlu Hz. Haccac (R.A.) anlatıyor:

— Yolda Resûlüllaha dedim ki:

— Benim Mekke'de emanet bıraktığım mallarım ve bir çok alacağım var. Müsaade edersen gidip alayım. Yalnız alacaklarımı elde edinceye kadar Mekke'lilerle istediğim gibi konuşmakta beni serbest bırak.

Resûlüllah:

— Pekâlâ, öyle olsun, diye izin verdi.

Ben, ordudan ayrılıp Mekke'ye yollandım. Oraya vardığım zaman Kureyş'den bir kalabalık gelip geçenlerden haber almak üzere Seniyetül-Beyzâ'da toplanmış bulunuyordu. Çünkü, Resûlüllahın Hayber üzerine yürüdüğünü duymuşlardı. Burasının ise, son derece müstahkem olduğunu biliyorlar ve bu yüzden neticeyi merak ediyorlardı. Beni görünce:

— Ey İlât oğlu Haccac, diye seslendiler. Müslüman olduğumu henüz öğrenmemişlerdi. Yanıma geldiler ve:

— Biz, kardeşinin bağlarını kesmiş olan öteki adamın Hayber üzerine yürümüş olduğunu işittik doğru mu? diye sordular.

Kendilerine:

— Sizi sevindirecek haberler getirdim, dedim

Hemen devemin etrafını sardılar:

— Ey Haccac, bu haberler nedir? Çabuk söyle..

— Söyleyeyim: Muhammed ile arkadaşları Hay

ber'de görülmemiş bir yenilgiye uğradılar. Arkadaşları öldürüldü. Muhammed ise esir alındı. Yahudiler onu öldürmeden evvel, sizlerden öldürdüğü kimselerin kanlarının karşılığı olmak üzere Mekke'ye gönderileceğini ve sizin gözlerinizin önünde öldürüleceğini söylüyorlar.

Onlar, bu habere görülmemiş derecede sevindiler ve hemen Mekke'ye koşup:

— Ey Kureyş... Şimdi haber geldi. Muhammed Hayber'de yenilmiş. Arkadaşları öldürülmüş. Kendisi esir alınmış... Mekke'ye getirilmesini bekleyiniz.. O, gözlerinizin önünde öldürülecektir, diye yüksek sesle haber verdiler.

Ben kendilerine:

— Bu müjdeme karşılık bir şey isterim, dedi.

— Ne istersin, söyle... diye sordular.

— Bana borçlu olanlardan alacaklarımı almama yardım ediniz. Hayber'e gidip öbür tüccarlar gelmeden evvel yenilen Müslümanlardan ele geçmiş olan ganimet malından satın almak istiyorum.

Bunun üzerine bana borcu olanların bunu derhal ödemeleri emredildi. Ben, bir çadırda duruyordum. Borçlularım birer birer gelip borçlarını ödemeğe başladılar' Bu sırada bu haberi duymuş olan Abdülmuttalib oğlu Abbas bana sokularak bir tarafımda oturdu ve alçak sesle:

— Ey Haccac, söylediklerinin aslı var mı? Muhammed hakikaten esir oldu mu? Ben, buna inanamıyorum, dedi.

— Sana söyliyeceklerimi herkesten saklar mısın? diye sordum.

— Saklarım, cevabını verdi.

— O halde, çekil git. Alacaklarımı toplayayım seninle sonra tenhada konuşuruz.

Abbas, bunun üzerine uzaklaştı. Ben, işimi bitirdikten sonra yola çıkmadan evvel onunla buluştum ve kendisine şunları söyledim:

— Ey Abbas, sana vereceğim haberi, en az üç gün saklıyacağına söz ver. Çünkü, Mekke'lilerin arkamdan yetişip beni yakalamalarından korkuyorum

Abbas, söz verdi. Bunun üzerine:

— Kardeşinin oğlu, Hayber hükümdarının kızı ile evlenmiş bulunuyor... Çünkü onları yenmiş, kendisine tâbi edip vergiye bağlamış, Kinâne, Hâris, Merhab ve Yâsir gibi başkanlarını ve bahadırlarını öldürmüştür. Ahtab oğlu Huyey'in kızı Safiye ve Kinâne'nin karısı esir oldu. Resûlüllah, onu âzad edip kendisiyle evlendi.

— Ey Haccac, sözlerine inanayım mı?

— İnan...

— Bunları nereden biliyorsun?

— Çünkü ben de bir Müslüman olarak o savaşta bulunuyum, Dönüşte de, emanet ve alacaklarımı toplamak için Mekke'ye gelmek üzere Resûlüllahdan izin aldım. Müşrikleri böyle kandırmasam onlardan bir şey alamazdım. Çünkü, ergeç Müslüman olduğumu duyacaklar ve bana hiç bir şey vermiyeceklerdi.

Hudeybiye Andlaşmasından sonra bir yıl geçmiş, Kâbe'nin ziyaretine sıra gelmişti.

Hz. HACCAC (R.A.), böyle söyliyerek kendisine vedâ edip Mekke'yi terketti. Hz. Abbas (R.A.) ise, onun güvene kavuşması için gereken müddet kadar bekledikten sonra en değerli elbiselerini giydi ve en güzel kokuları sürünüp. Sonra, annesini yanına alarak Kâ'be'ye varıp tavaf etti. Kureyş'liler, onun yaptığını görünce:

— Ey Abbas, dediler. Senin bu halin kaygu ve hasret içinde bulunduğun halde, bahadırlık taslamaktır...

Lâkin, ondan şu cevabı aldılar:

— Hayır... Vallahi aldığınız haber doğru değildir. Tam tersine Muhammed galib gelerek Hayber'i fethetmiş, başkanlarını ve namlı kahramanlarını öldürmüş, Yahudileri kendisine tâbi etmiş ve hükümdarlarının kiziyle evlenmiştir. Oranın bütün mal ve serveti artık onun ve arkadaşlarınındır.

Esasen günler geçtiği halde, Hayber'den bir haber çıkmadığı için durumdan şüphelenmeğe başlamış olan Mekke'liler:

— Bunu nereden duydun? diye sordular.

Hz. Abbas (R.A.):

— Size, o yalan haberi getiren söyledi. Çünkü kendisi Hayber savaşında bulunan Müslümanlardan birisiydi. Sizi, alacaklarını kurtarmak için böylece kandırdı, dedi.

Müşrikler, hemen adam çıkardılarsa da, Hz. Haccac (R.A.) ın tozuna bile rastlayamadılar.

Arkasından da Müslümanların Hayber'de kazandıkları zaferin haberi geldi ve hepsini kederlerinden kahretti.

İslâm ordusu ise, büyük sevinçle karşılanarak, Medine'ye dönmüş, gaziler yurdlarına ve ailerine kavuşmuş bulunuyorlardı.

Bundan sonra pençeleri hayvanların, avlarını yakalayıp parçalıyarak yiyen vahşi hayvanların, eşek ve katırların etlerinin yenmesi ve harbde esir alınan kadınlarla derhal cinsî münasebette bulunulması yasak edildi. Bu gibi kadınlara üç ay müddet verilecek, eğer hâmile ise doğurana kadar kendilerine yaklaşılmıyacaktı. Buna, istibra denilir. Bundan başka altın ve gümüş üzerinde spekülâsyon ve bunların değerinden fazlaya satılması, bir de mut'a denilen geçici nikâh yasaklandı.

Resûlüllah (S.S.), Medine'ye döndüğü zaman Muharrem ayı sona ermiş, Safer ayı girmişti. Kendisi, onbirinci ay olan Zilkaade ayına kadar (Mart 629) Medine'de kaldı. Bu arada küçük gruplar halinde İslâm birliklerini gönderip Medine civarında yaşayan müşrik kabilelerini daha uzaklara sürdü.

Bu topluluklara Hz. Ebû Bekir (R.A.) ile Hz. Ömer (R.A.) ve Hz. Bişr (R.A.) kumanda etmişlerdi. Resûl-ü Ekrem (S.S.), kendilerine, rastladıkları kimseler Müslüman olduklarını, yâni bir tek Allahdan başka Tanrı bulunmadığını ve Hz. Muhammed (S. S.) in O'nun Kulu ve Peygamberi olduğunu kabul ettiklerini sadece diliyle söyleyenlere bile dokunulmamasını, can ve mallarına el uzatılmamasını ve esir alınmamalarını emretmişti.

Nihayet Zilkaade ayı geldi ve böylece Hudeybiye barışı imzalanalı bir yıl dolmuş oldu. Yâni, başta Peygamber Efendimiz olduğu halde Müslümanların, aradaki andlaşma gereğince Kâ'be'yi ziyaretleri zamanı geldi. Resûlûllah (S.S.) Müslümanlara, bilhassa bir yıl evvel Hudeybiye'de bulunanlara hazırlanmalarını emretti. Bütün Müslümanlar büyük bir şevk ile hazırlandılar. Ana yurdlarına çoktan beri hasret bulunan muhacirler, büyük bir heyecan içindeydiler. Nihayet, kafile yola çıktı.

Müşrikler, onların Umre için geldiklerini duyunca, aradaki anlaşmaya göre, Mekke'den çıktılar. Bir kısmı Resûlûllah (S.S.) ın gelişini görmek için Darünnedve'nin önünde birikmişlerdi. Yine anlaşmaya göre Müslümanlar Mekke'ye silâhsız olarak girecekleri için şehre sekiz mil kala Batı Bacih mevkiine varılınca silâhlar burada bırakıldı. Kurban için develer getirilmiş, lâkin sayıları yetmediğinden Resûlûllah (S.S.), bu yıl sığır kurban edilmesine de müsaade etmişti.

Müşrikler Müslümanların silâhlı olarak yola çıktıklarını duyunca telâşa kapıldılar

ONLARIN evvelâ silâhlı olarak yola çıkmaları Mekke'lileri bir hayli telâşa düşürmüştü. Hattâ, Hafs oğlu Mikrez'i gönderip andlaşmanın bu hususiaki hükümlerini Peygamber Efendimize hatırlattılar ve ondan şu cevabı aldılar:

— Ben, çocukluğumdan beri ve büyüdükten sonra her zaman sözünde durmakla tanınmışımdır. Mekke'ye silâhlı girmek istemiyorum, lâkin silâhlarımın bana yakın bir yerde bulunmasını istiyorum.

Kafile, nihayet Mekke'ye vardı. Önde Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz devesine binmiş olduğu halde ilerliyordu. Devesinin yularını Revâhe oğlu Hz. Abdullah (R.A.) tutuyor ve şu beyitleri okuyordu:

— Ey kâfirlerin oğulları... Sizler, onun geçeceği yoldan çekiliniz. Ben, onun Allahın Peygamberi olduğuna şahadet ederim. Yoldan çekiliniz. Bütün hayır Resûlûllahın şahsında toplanmıştır. Yârabbi... ben onun söylediklerine inanıyorum. Onun sözlerine inanmanın Allahın hakkını tanımak olduğunu da biliyorum. Yoldan çekiliniz...

Resûlûllah (S.S.) Mescide vardıktan sonra sağ kolunu ihramının dışına çıkardı. Sonra Hacer-i Esved'i öptü ve koşar adımla Kâ'be'yi üç kere tavâf etti. Dört kere de yavaş yavaş tavâfta bulundu. Sahâbeler de aynı şeyi yaptılar.

Resûlûllah (S.S.), Mekke'de üç gün kaldı. Bu arada amcası Hz. Abbas (R.A.) ile bol bol görüştü. Amcası bu sırada Peygamber Efendimizin kendi zevcesinin kız kardeşi Hâris kızı Hz. Meymûne (R.A.) ile nişanlanmasına tavassut etti. İzdivaç, daha sonra vâki olmuştur. Üç gün dolunca Kureyş'liler Ebû Kays oğlu Abdüluzzâ oğlu Huveytab'ı gönderip Resûlûllah (S.S.) Efendimize:

— Üç gün doldu. Barış andlaşmasına göre artık Mekke'yi terket... diye söylettiler.

Peygamber Efendimiz:

— Beni Mekke'de bir müddet daha bırakırsanız size zararım dokunmaz. Aranızda evlenir, size de ziyafet çekerim, dediyse de Huveytab:

— Senin ziyafetinin bize lüzumu yok... Şehri terkedip git, diye ısrar etti.

Bunun üzerine Müslümanlar Mekke'yi terkettiler ve Medine'ye döndüler.

HİCRETİN SEKİZİNCİ YILI

Mute Savaşı

RESÛL-Ü EKREM (S.S.) Efendimiz, Mekke'den döndükten bir müddet sonra Kureyş'in en ileri gelenlerinden ve Abdidâr oğullarından olup Kâ'be anahtarlarını muhafaza hizmetine sahip olan Ebû Talha oğlu Osman, Medine'ye gelerek İslâmla aydınlandı. Kendisi, bu yıl Müslüman olanların ilkidir. Onun gibi namlı bir kimsenin Müslüman oluşu Müşrikler için yeni bir darbe teşkil etti. Ebû Talha oğlu Hz. Osman (R.A.), evvelce Uhud savaşına katılmış ve bir kolunu bu savaşta kaybetmişti.

Hicretin sekizinci yılında ikinci mühim olay ise, Mûte savaşıdır.

Müslümanların Kureyş ile imzaladıkları barış devam ediyor ve iki taraf da bunun hükümlerine titizlikle uyuyordu. Hayber Yahudileri, itaat altına alınmıştı. Fedek Yahudileri ile de anlaşmaya varılmıştı.

Fedek, evvelce bahsettiğimiz ve âkibetlerini anlattığımız Âd ve Semûd'luların yaşamış oldukları yerdi. Şehirlerinin harabeleri uzun müddet durmuş, sonra Yahudiler buralara yerleşip ziraatle meşgul olmağa başlamışlardı. Nihayet, burası da bir Yahudi merkezi haline gelmişti.

Yine evvelce bahsetmiş olduğumuz gibi Resûlûllah (S.S.), İslâmı ilân ve yeni dine dâvet için bazı hükümdarlara mektuplar gönderdiği sırada Kuzey Mezopotamya ile Sûriye arasında yaşayan Gassân hükümdarı Hâris'e Vehb oğlu Hz. Şuca' Esedi

(R.A.) yi göndermiş, lâkin Hâris bu mektuba hiddetlenerek Müslümanlara taarruza karar vermişti. Sûriye hududunda bulunan ve Bizans himayesinde olan Hıristiyan Arabların başkanı ve Bizans İmparatorunun valisi Amr oğlu Sürehbil'e de Umeyr oğlu Hz. Hâris (R.A.) ile bir mektup gönderilmiş, lâkin Şurehbil, bir elçi olduğunu bile düşünmiyerek onu şehid etmişti. İşte, Resûlüllah (S.S.) ın bu sefere karar vermesine bu olay sebeb olmuştur.

Mûte savaşını anlatmadan evvel, geçen bazı müteferrik olaylara göz gezdirelim:

Sekizinci Hicret yılının başında Resûl-ü Ekrem (S.S.) in kızı Hz. Zeyneb (R.A.) vefat etti. Kendisi, Peygamber Efendimiz otuz yaşında iken doğmuş bulunuyordu.

Bu yıl, Safer ayında Abdullah oğlu Hz. Galib Leysî (R.A.), on kişi ile Resûlüllah (S.S.) tarafından, Kedid bölgesindeki Mülevvih kabilesine karşı gönderildi. Onun birliğinden bulunanlardan Ebû Bekir oğlu Hz. Abdullah (R.A.) diyor ki:

— Hep birden Kedid bölgesine vardığımız zaman, Mâlik oğlu Hâris'i yakaladık. Kendisi:

— Ben, Müslüman olmak maksadiyle yola çıkmıştım, dedi.

Galib oğlu Abdullah ona:

— Bizim yanımıza Müslüman olarak gelmiş isen, bir gece ve bir gün bağlı olarak kalman sana zarar vermez. Çünkü İslâmı kabul etmiş bulunuyorsan senden bize emniyet verecek bir delil isteriz, dedi.

Hâris, bunu kabul ettiği için bağlandı. Abdullah, yanına bir muhafız bırakıp:

— Dikkatli bulun ve seninle çekişmeğe kalkışırsa kafasını kes, dedi.

Biz, yolumuza devam ettik. Akşam üstü Kedid bölgesinin iç tarafında bir yere indik. Arkadaşlarım beni keşif için gönderdiler. Ben, ortalık kararmadan gelen olup olmadığını anlamak için bir tepeye çıktım ve yüzü koyun yere yattım. Kedid halkından biri, yanında karısı olduğu halde beni fark etti ve karısına:

— Tepenin üzerinde bir karaltı görmekteyim. Bu karaltı sabahleyin yoktu. Yay ve iki ok getir, dedi.

Kadın bunları getirince herif benim bulunduğum tarafa bir ok attı. Ok, bir yanıma saplandı... Çekip çıkardım. İkinci ok başıma yakın enseme rastladı. Onu da çıkardım. Yerimden hiç kımıldamıyordum. Adam:

— Vallahi oklarım hedefe rastladı. Canlı biri olsaydı kımıldardı. Sen, sabahleyin gidip onları al, dedi.

Ortalık iyice kararınca hayvanları geldi. Bunları sağdılar ve ağıllarına kapadılar. Ben, hep bekliyordum. Gecenin üçte biri geçtikten sonra bizimkiler geldi. Onları gaafil avlayıp bastırdık. Karşı gelenleri öldürdük ve hayvanlarını sürdük. Medineye doğru yola çıktığımız zaman arkamızdan kalabalık bir düşman bizi takibe başladı. Süratle Mâlik oğlu Hâris'i bıraktığımız yere geldik. Düşman, karşı koyamıyacağımız derecede kalabalıktı. Aramızda ancak derenin iç tarafı vardı. Bu sırada Cenab-ı Hak, onlara öyle şiddetli bir yağmur musallat etti ki, yerlerinden kımıldayamadılar. Biz de hayvanları sürüp süratle uzaklaşarak yurdumuza döndük.

Peygamber Efendimiz kabilelerle çarpışa çarpışa, onlara mektup yaza yaza Şam'a doğru ilerliyordu

RESÛLÛLLAH (S.S.), bundan sonra Hadremi oğlu Hz. Alâ (R.A.) ile, kendisine elçiler gönderip kimlerin Müslüman sayıldığını soran kabile başkanlarından Sava oğlu Münzir'e şu mektubu gönderdi:

(Rahmân ve Rahim olan Allah'ın adiyle. Bu, Allahın Peygamberi Muhammed'in Sava oğlu Münzir'e mektubudur. Ben sana, tek olan ve ortağı bulunmıyan Allahı överim. Elçilerin geldiler. Mektubunu aldım. Bizim gibi namaz kılan, kestiğimiz hayvanların etini yiyen, yüzünü Kıbleye döndürüp ibadet eden Müslümandır. O kimse, her yönden öbür Müslümanlarla eşittir. İslâmı kabul etmeyen ise baş vergisi vermeyi kabul eder.)

Resûlüllah (S.S.) aynı zamanda Umman bölgesinde hüküm süren Celenda oğullarından Abed oğlu Cafer'e elçi gönderip onu ve kabilesini İslâma davet etti. Onlar da bunu kabul ile Müslüman oldular.

Bundan sonra Vehb oğlu Hz. Şüca (R.A.) ve Kâab oğlu Hz. Amr Gıfarî (R.A.) kumandasında birlikler yolladı. Hz. Şuca (R.A.), yirmi dört kişilik birliği ile başarılı bir akında bulundu. Hz. Amr Gıfarî (R.A.) ise, Zatı Atlah bölgesinde kalabalık bir topluluğa rastlayıp İslâma davet etti. Onlar bunu kabul etmediklerinden başka kendisini ve yanında bulunan on beş Müslümanı şehid ettiler.

Bunun üzerine, 500 ve 300 kişilik birlikler gönderildi. Bunlar, şam yolunu kara ve deniz tarafından araştırıp tarayarak geri döndüler.

Bundan sonra tertiplenen mühim bir komando olayını anmadan geçemiyeceğiz:

Cüşem oğullarından Kays oğlu Rifae'nin başına topladığı adamlarla Müslümanlara hücum için Gabe mevkiine kadar gelmiş olduğu haber alınmıştı. Resûlüllah (S.S.), bir komando birliğinin başında Ebû Hâdred oğlu Hz. Abdullah Eslemî (R.A.) yi onun üzerine gönderdi.

Kendisi diyor ki:

— Arkadaşlarımla beraber yola çıktım. Bir tek devemiz vardı. Nöbetleşe buna binmekteydik. Ok ve kılıçlarımız yanımızda idi. Güneş batarken onların obalarına yakın bir çayıra vardık. Ben, bir tarafta saklandım. Arkadaşlarıma da:

— Siz de saklanın ve benim tekbir almamı bekleyin. Ben tekbir alınca siz de alın ve hücum edin, dedim.

Sonra, düşmanın gafil bir ânını beklemeğe başladık. Hepimiz etrafa dağılmış ve birer yere gizlenmiştik. Böylece, gecenin üçte biri geçti. Düşmanların bir çobanı vardı ve o gün geri dönmemişti. Gece ilerlediği halde dönmeyince merak ettiler. Başkanları Rifae, kılıcını boynuna asarak bizzat onu aramağa çıktı. Bir kaç kişi kendisine:

— Sen otur, biz çıkıp arayalım, dediyse de o, bizzat aramakta ısrar etti. Üstelik kendisiyle birlikte veya arkasından kimsenin gelmemesini de emretmiş bulunuyordu.

Rifae, karanlıkta pervasızca ilerliyor, çünkü yakın bir tehlikeyi düşünmüyordu. Nihayet, benim gizlendiğim yerin yanından geçti. O zaman yayımı doğrultup bir ok attım ve kendisini tam kalbinden vurdum. Yere cansız serildi. Sesi soluğu çıkmamıştı. Hemen yanına seğirtip kafasını kestim. Sonra, yüksek sesle tekbir aldım. Arkadaşlarım da tekbir alarak hücuma geçtiler. Bizim için alabildiğimiz kadar ganimet ve esir aldıktan sonra geri dönmekten başka yapacak şey kalmamıştı. Koyun ve develeri sürerek geri döndük. Ben, Resûlüllahın yanına gittim ve Rifae'nin kafasını yere attım. Ganimet malından bana on üç deve verdi. Öbür arkadaşlarıma on ikişer deve düştü. O zamanlar bir deve yirmi koyun ediyordu.

Yüzbin kişilik düşman ordusu karşısında üçbin kişilik İslâm kahramanları yeraldı.

ŞİMDİ, Mûte Savaşını anlatalım:

İslâm elçisi Umeyr oğlu Hz. Hâris (R.A.)ın öldürülmesi üzerine Resûlüllah (S.S.) derhal harekete geçmeğe karar verdi ve üç bin kişilik bir ordu hazırladı. Ordunun kumandanlığına, kendi âzadlı kölesi Hârise oğlu Hz. Zeyd (R.A.) i tayin etti ve şu talimatı verdi:

— Eğer Zeyd şehid düşerse, kumandayı Ebû Tâlib oğlu Cağfer Tayyar, o da şehid olursa Revâhe oğlu Abdullah ele alsın.

Hz. Zeyd (R.A.), aslında bir köle olduğu hâlde Hz. Ali (K.V.) nin kardeşi Hz. Cağfer Tayyar (R.A.) ile sahâbelerin en ileri gelenlerinden Revâhe oğlu Hz. Abdullah (R.A.) a tercih edilmesi hayret uyandırmıştı. Lâkin, İslâm, eşitlik dini idi ve Peygamber Efendimiz bunu bu suretle bir kere daha göstermiş oluyordu. Velid oğlu Hz. Halid (R.A.) da bu sefere katılanlar arasında idi. Ordu Cemaziyelevvel ayında (Ağustos 629) Medine'den hareket etti. Resûlüllah (S.S.), İslâm gazilerini Seniyetül-Vedâ mevkiine kadar uğurladı.

Bu hareket, şehid edilen Müslüman elçisinin intikamını almak için tertiplenmiş olmakla beraber, Resûlüllah (S.S.), İslâmı yaymayı her şeyden üstün tuttuğu için:

— Onlara evvelâ İslâmı teklif ediniz. Bunu kabul ederlerse kendileriyle savaşmayınız! tenbihinde bulundu. Ayrıca, Umeyr oğlunun son nefesini verdiği yeri ziyaret ederek duâda bulunmalarını söyledi.

Vedâ sırasında Revâhe oğlu ağlıyordu. Kalanlar:

— Ey Abdullah, neden ağlıyorsun? diye sordular.

Şu karşılığı verdi:

— Vallahi ne dünyayı sevdiğim ve ne de sizlerden ayrılacağım için ağlamıyorum. Ancak, aklıma Resûlüllahın bize tebliğ etmiş olduğu şu âyetler geldi.

(Cehenneme en lâyık olanları biz biliriz. Sizden Cehenneme uğramıyacak yoktur. Bu, Rabbinin yapmayı üzerine aldığı kesin bir hükümdür. Sonra biz, Allah'a karşı gelmekten sakınmış olanları kurtarır, zâlimleri ise orada diz çökmüş olarak bırakırız.)

İşte ben, bu ateşe uğradıktan sonra oradan nasıl çıkacağımı bilemiyorum.

Müslümanlar:

— Allah sizi korusun... Bize sağ ve sâlim olarak kavuştursun! diye dua ettiler.

Hz. Abdullah (R.A.) ise:

— Ben, Allah'dan yalnız mağfiret ve beni savaşta ölmeden evvel düşmanları öldürmeğe muvaffak etmesini diliyorum. Tâ ki, mezarımın yanından gelip geçenler, Cenab-ı Hak bu gaziye doğru yolu göstermiş, o da doğru yoldan ayrılmamış diye dua etsinler, dedi.

Şürehbil, casusları vasıtasiyle İslâm ordusunun Medine'den hareket ettiğini haber almıştı. İslâm ordusu Şam toprağındaki Maan mevkiine vardığı zaman onun Bizans'a bağlı Arab olan ve olmayan Hıristiyanlara başvurup yüz bin kişilik bir ordu hazırlamış olduğu haber alındı. Bunlar, Lahm, Cüzam, Belkayn, Behre ve Beliyye kabileleriydi. Arapça konuşmakla beraber Arab ırkından değillerdi. Bu yüzden kendilerine Mustâ'rebe ve Araplaşmış denirdi. Aralarında Rumların da bulunduğu bu ordunun kumandanı Râfile oğlu Malik'di.

Şürehbil, daha evvel Amr oğlu Südus kumandasında bir öncü kuvveti göndermiş, bu kuvvet Fedek mevkiinde Müslümanlarla karşılaşmış ve mağlûp edilip püskürtülmüş, bu arada Südus maktul düşmüştü. Lâkin, şimdi durum öyle değildi. Karşılarında yüz bin kişilik bir kuvvet vardı. Bu kuvvet, Meab mevkiinde toplanmıştı.

Müslümanlar Maan'da bir iki gün kalıp ne yapacaklarını düşündüler. Hz. Zeyd (R.A.) karar veremiyordu. Çünkü Medine'den çıktıkları zaman bu kadar muazzam bir ordu ile karşılaşacakları akıllarına gelmemişti. Onlar iki, nihayet üç misli bir düş-

manla karşılaşmayı umuyor ve onu yeneceklerine emin bulunuyorlardı. Üç bin kişi ile yüz bin kişi arasında ise hiç bir orantı yoktu. Bunun üzerine durumu Resûlûllah (S.S.) Efendimize bildirip ondan alınacak talimata göre hareket etmeyi tasarlıyarak yanında bulunanlara:

— Resûlûllaha hemen bir mektup yazalım ve bu durumu bildirerek hiç olmazsa biraz daha yardım isteyelim. Belki de bize başka bir emir verir, dedi.

Revâhe oğlu Abdullah, bu düşünceye itiraz etti:

— Sizler buraya şehidlik derecesine ulaşmak için gelmediniz mi? Şimdi düşmanla savaşmayı arzu etmemenizi şehidlik derecesine ulaşmak istemenizle nasıl telif edelim. İnsanlar, sayılarının çokluğu ve kuvvetleri ile galib gelmezler. Allah'ın inâyeti ile galib gelirler. İlerleyelim. Bu savaşta ya zafer kazanacağız veya şehid düşeceğiz. Bunların hiç biri ise istenmiyecek şeyler değildir.

İslâm gazileri:

— Vallahi Abdullah'ın söylediği doğrudur, diyerek hemen yola koyuldular. Nihayet Mûte'ye vardılar. Burası, Suriye sınırındaydı. İki ordu burada Meşârif köyü civarında karşılaştı.

İslâm'da atını sinirleyip, düşmanla ilk defa yaya olarak savaşan Hz. Cağfer (R.A) dır.

DÜŞMAN, İslâm teklifini reddettiğinden Hz. Zeyd (R.A.), ordusunu hemen savaş düzenine soktu. Sağ kanadın kumandasını, Uzre oğullarından Kutâde oğlu Hz. Kutbe (R.A.) ye, sol kanadın kumandasını ensârdan Mâlik oğlu Hz. Abaye (R.A.) ye verdi. Kendisi ise yanında Revâhe oğlu Hz. Abdullah (R.A.) ve Hz. Cağfer Tayyar (R.A.) bulunduğu halde ortada idi ve sancağı taşıyordu.

Hz. Zeyd (R.A.), Peygamber Efendimizin sancağını kaldırarak ilerledi ve savaş başlamış oldu Kendisi, şiddetle çarpışıyordu. Etrafına bakmadan ilerlemekte, önüne çıkanı yere sermekteydi. Lâkin, sağından solundan hücum edip mızrak darbeleriyle şehid ettiler. O, düşer düşmez bayrağı Hz. Cağfer Tayyar (R.A.) aldı ve atını sürerek düşmana bütün gücü ile çarpıştı. Savaş iyice kızışında Şakra adlı atından inip onun ayak damarlarını kestikten sonra düşmana yaya halde saldırdı. İslâmda atının ayak damarlarını kesip düşmana yaya olarak ilk hücum eden odur. Kendisi, şehid oluncaya kadar bu şekilde arslanlar gibi savaştı.

O şehid olunca sancağı hemen Revâhe oğlu Hz. Abdullah (R.A.) aldı. Düşmana evvelâ atıyla saldırdı. Bir müddet böyle savaştıktan sonra yere indi ve yaya döğüşmeğe başladı. Bu sırada amcasının oğlu yanına yaklaşıp kendisine bol etli bir kemik uzatarak:

— Bunu ye, seni kuvvetlendirir... Çünkü bugün çok yoruldun! dedi.

Revâhe oğlu kemiği aldı ve etini ısırdı. Tam bu sırada savaşan İslâm saflarının bir tarafında gerileme oldu. Revâhe oğlu:

— Ey amcazâdem... Sen hâlâ dünya derdindesin! diyerek kemiği fırlattı ve o tarafa seğirtti ve o da şehid oluncaya kadar döğüştü. Bunun üzerine sancağı Erkan oğlu Hz. Sâbit (R.A.) aldı. Aynı zamanda:

— Ey Müslümanlar... Resûlûllahın seçtiği üç kişi, onun seçtiği sıra ile şehid oldular. Kendinize bir kumandan seçiniz, dedi.

Gaziler:

— Kumandanımız sen ol! teklifinde bulundularsa da, Erkam oğlu:

— Ben bu vazifeyi göremem, diyerek bunu kabul etmedi.

Bunun üzerine Velid oğlu Hz. Hâlid (R.A.) i seçtiler. Tecrübeli bir kumandan olan Hz. Hâlid (R.A.), hemen ordunun kalan kısmını kurtarmağa karar verdi. Lâkin, düşman, Müslümanları takibe başlamıştı. Tam bir bozgun baş göstermek üzereydi.

Hz. Halid (R.A.), evvelâ askeri durdurmağa çalıştı. Muvaffak olamayınca yanına topladığı bir kısım gazilerle düşmanın yolunu kesecek bir mukavemet noktası kurdu. Âmir oğlu Hz. Kutbe (R.A.) ise çekilen askerin önüne atılarak:

— Ey Müslümanlar... Nereye gidiyorsunuz? Kaçmakla Allah'ın hükmünden kurtulabilir misiniz? Hem, düşmanla pençe pençeye savaşıp ölmek varken kaçarak mı ölmek istiyorsunuz? Cenab-ı Hakkın savaş meydanını terkedenler hakkındaki âyetlerini unuttunuz mu? Medine'ye nasıl döner, Resûlûllahın yüzüne nasıl bakar, zevcelerinizin yanına nasıl varırsınız? diye seslenmeğe başladı.

Bu sözler tesirini gösterip bozgun durdu ve askerler Hz. Halid (R.A.) in etrafında toplanmağa başladılar. Erkam oğlu Hz. Sâbit (R.A.) bu sırada sancağı getirip:

— Ey Halid, bunu al... dedi.

Lâkin. Hz. Hâlid (R.A.) itiraz etti:

— Yanımda olan Müslümanlar beni kumandan seçtiler. Ancak, sancağı alamam. Çünkü, onu alırsam, başkumandan sayılırım. Halbuki, sen varsın. Sen, hem benden daha yaşlısın, hem Bedir savaşında bulunmuş bir kimsesin.

Lâkin, Erkam oğlu diretti:

— Ama, sen bir savaş ustasısın. Bu hususta da sen benden ilerisin. Onun için böyle dar zamanda bu vazifeyi yüklenmek sana düşer.

Hz. Hâlid (R.A.), bunun üzerine genel kumandayı ele alarak safları yeniden tertipleyip düşmanla şiddetli bir şekilde savaşmağa başladı. Böylece, bir kısmı şehid düşmüş olan üç bin kişilik İslâm ordusu, yüz bin kişilik düşman ordusuna akşama kadar kahramanca karşı koydu. Karanlık basınca iki ordu biribirinden ayrıldı.

Düşmanın yeni manevrası ve Hz. Halid (R.A) nın plânı

DÜŞMAN ordusu başkumandanı Rafie oğlu Mâlik, bir avuç Müslümanın yenilememesinden dolayı hem hayret ve hem de hiddet içinde kalmıştı. Ordular biribirinden ayrılınca, öbür kumandanlarla görüşerek ertesi günü orduyu ikiye ayırıp iki taraftan hücum etmek suretiyle Müslümanları sarmayı ve tamamen mahvetmeyi kararlaştırdı.

Hz. Hâlid (R.A.), büyük bir askerdi. Düşmanın ne yapabileceğini o da hesaplamıştı. Bunun için o sabah erkenden kalkıp ordusunun düzenini değiştirdi. Sağ ve sol kanadda bulunanlarla öncü ve ardcıların yerlerini değiştirdi. Bundan maksadı düşman askerinden her kısımda bulunanların karşılarında bir gün evvelkilerden başkalarını görmelerini ve böylece İslâm ordusunun imdad kuvveti aldığını sanmalarını sağlamaktı.

Düşman, hakiköaten böyle bir zanna kapıldı. Aynı zamanda Hz. Halid (R.A.) hücum emri verdi ve önündeki düşman saflarını, kendilerini toplamağa fırsat bırakmadan parçalamak suretiyle sarılmaktan kurtuldu. Orduyu selâmete çıkardı.

Düşman askerleri, dünkü savaşın yılgınlığı içinde bulunduklarından bir takip hareketine girişemediler. Düşman Başkumandanı Mâlik de, İslâm ordusunun sağ kanadına kumanda eden Hz. Kutbe (R. A.) tarafından son hücumda öldürülmüş olduğundan orduları başsız kalmış bulunuyordu. Çaresiz savaş meydanını terkedip gittiler.

Yüz bin müşrik, üç bin Müslüman karşısında âciz kalmış bulunuyordu.

Bu sırada ise Medine, Peygamber Efendimizin yeni bir mûcizesine şahid olmaktaydı. Resûlûllah (S.S.) Mescidde namaz için toplaanan halka şunları anlatıyordu:

— Size, savaş hakkında bilgiler vereceğim. İki taraf Mûte'de karşılaştı. Zeyd oğlu Hârise kahramanca döğüşüp şehid oldu. Allah, onu bağışlasın. Sancağı Cağfer aldı. Lâkin sancağı tutan eli kesildi. Onu, öbür eline aldı. O da kesildi. Sancağa kollariyle sarıldı. Nihayet şehid oldu. Allah, onun kesilen iki eline karşılık kendisine iki kanad verdi. Kendisinin Meleklerle birlikte uçtuğunu gördüm.

İşte Hz. Cağfer (R.A.) e Uçucu mânasına olarak Tayyar lâkabı bundan sonra verilmiştir.

Resûlûllah (S.S.) devam etti:

— Sancağı, Revâhe oğlu Abdullah aldı. O da şehid olana kadar savaştı. Bundan sonra askerin isteğiyle sancağı Hâlid aldı.

Peygamber Efendimiz, bunu söylemekle beraber, ellerini kaldırıp dua etti:

— Yârabbi, Hâlid Senin kılıçlarından birisidir. Sen ona yardım et.

İşte Velid oğlu Hz. Hâlid (R.A.) da bundan sonra Seyfullah, yâni Allahın Kılıcı diye anılmıştır.

Aynı zat, Uhud savaşında müşrikler tarafında bulunarak İslem ordusunun yenilmesine sebep olmuştu. Lâkin, İslâmı kabul ettikten sonra bütün ruhu, bütün vicdanı, bütün duyguları değişip en samimi Müslümanlardan biri olarak İslâma unutulmaz hizmetlerde bulunmuş bir kahramandır.

Resûlûllah (S.S.) sonunda sesini yükseltti:

— Ey Müslümanlar koşun... Din kardeşlerinize yardım edin!

Müslümanlardan eli silâh tutanların hepsi derhal yollara dökülüdüler. Başlarında ise Resûlûllah (S. S.) bulunuyordu. Nihayet, Medine'ye dönmekte olan İslâm ordusuna rastladılar. Bazıları:

— Niçin Allah yolunda sonuna kadar savaşıp da şehid olmadınız? Neden yüz çevirip geri geldiniz? dediler

Halbuki, böyle bir durum yoktu. Savaşı bırakıp geri dönen, Başkumandanları öldürülmüş ve askerleri İslâm savleti karşısında yılmış olan düşman ordusuydu. Hz. Hâlid (R.A.), bunu söylemek üzere iken Resûlûllah (S.S.):

— Onlar düşmandan yüz çevirmiş detillerdir. Ancakj, Allahın irade buyurduğu zaman saldıranlardır.. dedi.

Resûlûllah (S.S.), başta Hz. Cağfer Tayyar (R. A.) olmak üzere bu savaşta şehid düşenleri pek severdi. Bu yüzden Mescide döndüğü zaman göz yaşlarını tutamamıştı. Lâkin, bu sırada kendisine birisi gelerek:

— Şehid Cağfer'in ailesi feryad ediyor! diye haber verince, böyle davranmamalrını tavsiye etti.

Artık Mekke'nin fethi yaklaşıyordu.

HİCRETİN sekizinci yılının en mühim olayı ise, hiç şüphesiz ki Mekke'nin İslâm tarafından fethidir.

Resûlûllah (S.S.) Hazretlerinin en büyük vazifelerinden biri, ceddi Hazreti İbrahim (A.S.) tarafından yapılmış olan ve Tevhid inanışının merkezi bulunan Kâ'be'yi putlardan temizlemek, ona eski şerefini iade etmekti. Bunun için de Mekke'nin fethi lâzımdı.

Kureyş ile ve öbür putperest kabilelerle süren bitip tükenmez mücadeleler ve müşriklerin inad ve muhalefeti, bu büyük vazifenin yerine getirilmesini geciktirmişti. Şmdi ise, uygun br durum hasıl olmuştu.

Hendek savaşı, müşrklerin hücum kabiliyetlerinin en üst noktaya çıktığı olaydır. Bu, en kuvvetli zamanlarında muvaffak olamamışlardı. İşte Resûlûllah (S.S.) bunun üzerine İslâmın, Kureyş tarafından bir daha hücuma uğrayamıyacağını bildirmiş ve gerekirse Müslümanların bundan sonra yalnız taarruz savaşında bulunacaklarını haber vermişti.

Müslümanların daimî gayreti, Mekke'lileri hemen tamamen takatsiz hale düşürmüştü. Bu yüzden, durmadan artan İslâm kudreti karşısında savunmaya çekilmek zorunda kalmışlardı. İşte, Hudeybiye barışı da bunun ifadesidir.

Kureyş'in bu hale düşmesinin tek sebebi, uğradığı askeri başarısızlık değildir. Bedir savaşında en mahir ve en kurnaz şeflerini kaybetmiş olmakla beraber, onu asıl yıpratan iktisadi çöküntü idi. Bu da, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin uyguladığı iktisadî abluka politikasının neticesiydi.

Mekke'liler, çiftçi değillerdi. Bunun sebebi, aslında topraklarının ziraate geniş ölçüde elverişli olmayışı ve tabii ürünlerin halkı beslemeğe kâfi gelmeyişi idi. Bu yüzden eskiden beri geçimlerini ticarete bağlamışlardı. Bunu sağlamak için de kış ve yaz kervanları durmadan işlerdi.

Resûlüllah (S.S.) ise, Medine'ye göçtükten sonra ilk işi onların yaz aylarında kullandıkları ticaret yolunu kendilerine kapatmak oldu. Bu, Kureyş'i sarsan ve derin derin düşündüren bir olaydı. Peygamber Efendimiz, bundan sonra Medine'nin batısında oturan Yenbu kabileleriyle anlaşmalar yaparak nüfuz alanını genişletti. Bu sayede Kureyş'in bu yöndeki kervan yolunu tehdide başladı. Hattâ, sonunda bunu kapattı. Öyle ki, Mekke'den yola çıkan kervanlar, Necid yolunu takip derek Irak'a ulaşmak imkânını bile kaybettiler.

Kureyş kervanları, kışın Tâif yoluyla Yemen ve Ummân'a inerdi. Bu yol, kesin şekilde kapatılamamıştır. Bununla beraber, Avrupa ile Hindistan arasındaki Mekke üzerinden geçen milletlerarası ticaret yolu üzerindeki Kureyş kontrolu ortadan kalkmıştı. Bu yolun emniyetini uzun süredir üzerine almış bulunan Kureyş, kervanlara kattığı muhafızlar sayesinde bir nevi transit bedeli alırdı. Üstelik onların geçişlerini düzenler, bunları yasak aylara rastlatırdı. Bütün bunların Mekke'lilere sağladığı kâr, yüzde yüz derecesinde idi. İşte, bu da elden gitmiş bulunuyordu.

Müslümanlar, kışın kullanılan güney ticaret yolunu Kureyş'e tamamen kapatamamışlarsa da yaptıkları akınlar neticesinde buranın emniyetini büyük ölçüde sarsmışlardı. Bu da, bu yoldaki kervan faaliyetinin büyük ölçüde azalmasına sebep olmuştu. Hendek savaşından sonra ise İslâm nüfuzu Necd bölgesinden Yemâme'ye kadar yayılmıştı. Yemâne Mekke'lilerin ihtiyaçları olan bütün hububatı, ithal ettikleri bölge idi. Bu bölgenin hâkimi Usal oğlu Sumâne. Resûlüllah (S.S.) ın teşvikiyle hububat satışını durdurunca, Mekke'de hemen kıtlık başladı. Üstelik kurak geçen bir yıl, müşriklerin belini büsbütün büktü. Mekke'de kalmış Müslümanlara ise Peygamber Efendimiz para yardımında bulunuyor ve aynı sıkıntılara uğramalarını engelliyordu.

İktisadi ablukanın doğurduğu güçlükler, Kureyş için iki imkân bırakmıştı. Müslüman olmak veya Müslümanlarla barış yapmak.

Kureyş, ikinci yolu seçmiş ve Hudeybiye andlaşmasını imzalamıştı.

Ancak, bir müddet sonra bu andlaşmanın Mekke'lileri iktisadi bunalımdan kurtaramıyacağı anlaşıldı. Çünkü, daha evvel yiyecek fiyatları görülmemiş derecede artmış, buna karşılık kazanç evvelâ azalıp sonra durmuş, nihayet sermayenin harcanmasına başlanmış, bunun doğurduğu deflâsyon ticari hayatı tamamen felce uğratmış, zenginler servetlerini kaybetmiş, büyük zenginler ise orta hal dereceye inmişti.

Bu sırada Kureyş'lilerin mütemadiyen borçlandıkları görülmektedir. Hudeybiye andlaşması yapıldığı zaman Kureyş hem bir çok pazarlarını rakiplerine kaptırmış, hem de büyük kervanlar teşkilleyecek anonim kapitalden mahrum kale gelmiş bulunuyordu. Üstelik, etrafı Müslüman veya Müslümanlarla dost kabilelerle çevrilmişti. Bunlar ise, barışa rağmen Müşriklerle ticaret yapmıyor, Yemâme ise, hububat satışını serbest bırakmış bulunmuyordu.

Böylece, para yine az, hububat yine kıt ve bunun neticesinde fiyatlar yine yüksekti. Bütün bunlar, Mekke müşrikleri arasında bir sefalet yaratmış, onları canlarından bıkacak hale getirmişti. Hayber'in fethi ve İslâm idaresine geçişi ise, Kureyş'in yüksek fiyatla da olsa, bu bölge ürünlerini satın almasına imkân bırakmamıştı. Yahudiler, Müslümanlara karşı Kureyş ile birlik olmakla beraber, onların sıkıntılı durumundan daima faydalanarak ürünlerin fiyatını yükselttikçe yükseltmişler ve Mekke'lileri gönüllerince sömürmüşlerdi. Ancak, Hayber'in düşüşünden sonra Kureyş, bu durumu bir ara olmuştu.

Huzâe ile Bekiroğullarının eskiden beri birbirlerine düşman olması müşriklerle Müslümanları yeni bir savaşın eşiğine getirmişti.

HUDEYBİYE Barışının bir maddesi, yeniden gelecek Müslümanların Medine'ye kabul edilmemelerini öngörmekteydi. Bu hal, netice olarak Mekke'de kalmış Müslümanların şehri terkedip Medine'ye de gidemediklerinden El-İs mevkiinde yerleşerek andlaşma gereğince İslâm Devletinin açmış bulunduğu Sûriye ticaret yolunu yeniden kapatmaları neticesini doğurmuştu. Buna karşılık Kureyş, andlaşmanın bu maddesinin yürürlükten kaldırılmasını istemiş, Müslümanlar da bunu kabul etmişlerdi.

İşte bütün bu sebeplerden dolayı Kureyş, bir müddet sonra Hudeybiye andlaşmasının kendisine hiçbir fayda sağlamadığını, hattâ bundan zarar gördüğünü anladı. Bir yıl sonra Umre'nin ihtişamla ifası, Mekke halkı üzerinde derin bir tesir yapmış, bundan ürken müşrik ileri gelenleri, üç günlük müddet sona erer ermez İslâm kafilesinin şehirden çıkıp gitmesi hususunda ısrarda bulunmuşlardı.

Mekke'liler, Hudeybiye barışının kendilerine faydası olmadığını, ve hattâ aleyhlerinde işlediğini bildikleri halde, bunu bozmağa cesaret edemiyorlardı. Çünkü, böyle bir halin ilk neticesi Müslümanların Mekke üzerine yürümeleri olurdu. Onlar ise, buna karşı duramıyacaklarını bilmekteydiler. Bunun için başka bir taktiğe başvurmağa ve Müslümanlara düşman kabilelere; Müslümanlara dost veya Müslüman kabilelere karşı yardım ederek hem karşı tarafı yıpratmağa, hem de etralarındaki çemberi genişletmeğe ve hattâ mümkün olursa kırmağa karar verdiler.

Evvelce izah etmiş olduğumuz gibi, Hudeybiye andlaşması, öbür kabileleri taraflardan birisine katılmakta ve onun ahdi, yâni garantisi altına girmekte serbest bırakmakta idi. Bunun neticesinde Huzâe kabilesi Müslümanların, Bekiroğulları kabilesi ise Kureyş'in ahdini tercih etmişlerdi. Bu iki kabile, eskiden beri rakip ve düşmandı. Bir çok kereler savaşmışlardı. Esasen Bekiroğullarının Kureyş'in ahdini tercih etmelerine sebep, andlaşmadan hemen sonra Huzâe'nin Müslümanların ahdine girdiklerini ilân etmeleriydi.

İslâmın çıkışı ve yayılışı ile doğan olaylar, bu iki kabile arasındaki düşmanlığı bir müddet unutturmuş, onların dikkatini bu yeni duruma çekmişti. Lâkin, Huzâe'nin Hudeybiye andlaşmasından sonra Müslümanların ahdi altına girmelerini ilân etmesini kendileri için tehlikeli bulan Bekiroğulları, bu tehlikeyi büyümeden ortadan kaldırmak için Huzâe kabilesine hücum ettiler. Böylece, arada yeniden savaş başladı.

İşte, Mekke'liler bu durumdan faydalanarak Bekiroğullarına gizlice yardıma karar verdiler. Bu ise, Huzâe, Müslümanların ahdi altında bulunduğu için Hudeybiye andlaşmasına tamamen aykırı idi.

Müşrikler Bekiroğullarına yardım ederek onları Huzae'lerin üzerine saldırttı.

KUREYŞ'LİLER, işte bu münasebetle Bekiroğullarına gizlice silâh yardımında bulunmağa başladılar. Hattâ bununla da yetinmiyorlar, yine gizlice düşman ordusuna gidip Huzâe'lere karşı savaşıyorlardı. Ebû Cehil oğlu İkrime, Ümeyye oğlu Savvan, Amr oğlu Sehl bu arada idiler. Bekiroğullarının ilk hücumu bir baskın şeklinde olmuş, Huzâe oğulları bu yüzden yenilip savaşın yasak bulunduğu Harem hududu içine çekilmişlerdi. O zaman Bekiroğulları, başkanları olan Nevfel'e:

— Ey Nevfel, dediler. Harem hududunu aştık. Allahın hakkına riayet et, savaşma!

Lâkin Nevfel, onlara şu karşılığı verdi:

— Bugün Allah yoktur. Onun için Harem ve onun yasağı da yoktur. Ey Bekiroğulları, intikamınızı alınız. Kendi basıma and içerim ki bütün kölüklerin yasak olduğu Harem hudutları içinde icabında pekâlâ hırsızlık ettiğiniz halde neden düşmanlarımızdan intikam almaktan çekiniyorsunuz?

Bunun üzerine hücum ettiler. İçlerinden bazılarını öldürdüler. Huzâe'ler, daha geriye, Mekke şehrine kadar çekildiler ve burada oturan kendi kabilelerinden Verka oğlu Hz. Budeyl (R.A.) ile âzadlılarından Refi'in avlularına sığındılar. Kureyş'liler de Bekiroğullarıyla birlikte hücum edip onlardan öldürebildiklerini öldürdüler. Kendilerini kurtarabilenler ise, gece basınca kaçtılar. Bunun üzerine Sâlim oğlu Amr'ı Medine'ye gönderip olanları haber verdikten sonra yardım istediler.

Öldürülenler, Müslümandılar. Resûlullah (S.S.) bu olayı duyunca, andlaşmanın ihlâl edilmiş olduğuna karar verdi. Tam bu sırada Verka oğlu Hz. Budeyl (R.A.) de yanında Huzâe'lerden bir kalabalık bulunduğu halde çıkageldi. Onlar da Bekiroğullarının Huzâe'lere nasıl saldırdıklarını ve Kureyş'in Bekiroğullarına yaptıkları yardımları, kendilerinden öldürülenleri anlatarak:

— Ey Resûlullah, biz senin ahdin altındayız. Ama, andlaşmaya rağmen Kureyş bize saldırdı. Böylece ahdi bozdu. Bizi koru ve intikamımızı al. Onlar, Müslüman olduğumuz halde bizleri öldürdüler, dediler.

Peygamber Efendimiz kısaca:

— Size yardım edilecektir, karşılığını verdi.

Sonra da Mekke'ye bir elçi ile şu haberi gönderdi:

— Kureyş ya öldürülenlerin diyetlerini, yâni kan bahalarını öder, ya Bekiroğullarıyla olan ittifakını bozar, yahut Hudeybiye andlaşması ortadan kalkmış sayılacaktır.

Kureyş'liler, kararlarını bir elçi ile bildirecekleri haber verdiler. Sonra aralarında toplanıp şöyle karar vediler:

— Bu kadar adamın kan bahasını ödemek bize ağır gelir. Bekiroğullarıyla da ahdimizi bozamayız. Böyle yaparsak öbür kabileler bizden yüz çevirir. Bu iki teklifi reddelim. Nasıl olsa Muhammed andlaşmayı bozamaz.

Bunun üzerine Amr oğlu Kurta, Medine'ye gönderildi.

Resûlullah (S.S.) kendisini görünce:

— Hangi teklifimizi kabul ettiniz? diye sordu.

Amr oğlu:

— Bizim halimiz, ölen bu kadar kişinin diyetini vermeğe elverişli değildir. Üstelik, onları biz öldürmedik. Bekiroğullarına verdiğimiz ahdi ise geri alamayız. Bu, bizim için rezalet olur, karşılığını verdi.

— Şu halde, üçüncü teklifi kabul ediyorsunuz?

— Biz, barışın bozulmasını teklif etmiyoruz.

— Ama, onu fiilen bozdunuz. Huzâe oğulları bizim ahdimizde iken onlara hücum eden Bekir oğullarına yardım ettiniz. Biz, Huzâe'lerden bir çoğunun Mekke şehrinde Kureyş'liler tarafından öldürüldüğünü biliyoruz ve bunu inkâr ederseniz kabul edecek değiliz. Şimdi geri dön, Mekke'ye var ve seni gönderenlere şunu haber ver: Hudeybiye andlaş-

ması tarafınızdan bozulduğu için ortadan kalkmıştır. Biz, artık onu tanımıyoruz ve kendimizi hareketlerimizde serbest sayıyoruz. Barış hali sona ermiş ve savaş hali başlamıştır.

Bu yüzden de Hudeybiye andlaşması bozulmuş oluyordu. Hele Peygamber Efendimizin andlaşmanın bozulduğunu ilân etmesi Mekkelileri şaşkına çevirdi

KURTA'NIN getirmiş olduğu bu haber, Mekke'yi bir anda karıştırdı. İlk kararın verilmesine Ebû Cehil oğlu İkrime ve Ümeyye oğlu Safvan ile onu uyanlar sebep olmuşlardı. Lâkin, Resûlüllah (S.S.) ın barış andlaşmasının kalktığını hemen ilân etmesi Kureyş'i şaşırttı. Şimdi ne yapacaklardı? Müslümanlar bir savaş açarsa karşı durmalarına imkân yoktu. Kısa zaman evvel yüz bin kişilik Hıristiyn ordusunun, üç bin kişilik İslâm ordusunu yenememiş olduğu duyulmuş bulunuyordu. Bu durum karşısında Ebû Rebia oğlu Abdullah Ümeyye oğlu Safvan'ın yanına giderek:

— Sen ve İkrime bu hale sebep oldunuz. İşte Muhammed de barış andlaşmasının hükümsüzlüğünü ilân etti. Şimdi Müslümanlar bizi öldürmek için üzerimize hücum edecekler... Kendilerine nasıl karşı koyacağız? diye çıkıştı.

Safvan:

— Korku, senin gözlerini kör etmiş... Bu yüzden Hudeybiye andlaşmasının bizi batırmış olduğunu görmüyorsun! karşılığını verdi.

— Gözü kör olan ve hakikati asıl görmeyen sizlersiniz. Eğer bu anlaşma olmasaydı, bugüne kadar ne sizler, ne bizler hiçbirimiz hayatta kalamazdık.. Ya savaşla, ya İslâm çeteleri tarafından öldürülürdük...

— Ama, bu barışı yapmamış olsaydık Müslümanlar Hayber üzerine yürümeğe ve onları yenip itaat altına alarak bizi müttefiklerimizden mahrum etmeğe muvaffak olamazlardı.

Böylece münakaşa gittikçe kızıştı. İki taraf ve onlara tâbi olanlar, nerede ise ellerini kılıçlarına atacaklardı. Nihayet, Safvan ile taraftarları sindiler. Çünkü, haksız olduklarını anlamışlardı. Bunun üzerine barışı yenilemek için, esasen bunun bozulduğunu istememiş olan Ebû Süfyan'ı Medine'ye göndermeğe karar verdiler.

Ebû Süfyan, Medine'ye varınca kendi kızı ve Resûlüllah (S.S.) Efendimizin zevcesi Hz. Ümmi Habibe (R.A.) Validemizin evine indi. O odaya girer girmez kızı döşemeleri çekip dürdü. Ebû Süfyan buna karşılık:

— Ey sevgili kızım, dedi. Vallahi beni evinde oturtmak istemediğini mi, yoksa beni bu yatağa lâyık görmediğini mi anlayamadım.

Kızı, kendisine şu cevabı verdi:

— Bu, Resûlüllahın yatağıdır. Sen ise müşrik olduğun için pissin. Seni bu yatağa bu yüzden oturtmak istemedim.

Ebû Süfyan başını salladı:

— Benim yanımdan ayrıldıktan sonra değişmiş ve kötü bir insan olmuşsun.

— Hayır, tam tersine... Sizin yanınızdan ayrıldıktan sonra bütün kötülüklerden kurtuldum.

Ebû Süfyan, kızıyla münakaşanın beyhude olduğunu anlayıp oradan ayrılarak Resûlüllah (S.S.) Efendimizin yanına gitti ve:

— Ey Muhammed, dedi. Olan hâdiselerden bütün Kureyş mes'ul değildir. Biz, aramızda barışın devam ettiğini istiyoruz. Hattâ, bunun devam ettiğini kabul ediyoruz. Bunun için de senin şartlarını öğrenmek istiyoruz Onları bana söyle, dönüp Kureyş'e anlatayım.

Lâkin, Resûlüllah (S.S.) başını döndürdü ve kendisine hiç bir cevap vermedi. Bundan da bu konuda konuşmak istemediği anlaşılıyordu.

Ebû Süfyan, bunun üzerine onun yanından ayrıldı ve gidip eski dostu Hz. Ebû Bekir (R.A.) i buldu:

— Ey Ebû Bekir.. aramızda bir andlaşma vardı Siz şimdi onun hükümsüz olduğunu ilân ettiniz. Bu işde belki bizim kabahatimiz oldu. O halde, yeni şartlarla yeni bir anlaşma yapalım. Bu hususta aracı ol...

Lâkin, Hz. Ebû Bekir (R.A.):

— Ey Ebû Süfyan, dedi. Benden bunu bekleme. Bu işde aracı olamam.

— Neden ey Ebû Bekir?

— Sen, benden evvel Resûlüllaha baş vurmadın mı?

— Evet, Muhammed'e baş vurdum.

— Sana ne dedi?

— Hiç bir cevap vermedi.

— Demek ki, bunu istemiyor. Ben de onun istemediği meselede aracı olamam.

Ebû Süfyan, bunun üzerine bu sefer Hz. Ömer (R.A.) e baş vurup barış için aracılığını rica etti. Hz. Ömer (R.A.) ise, âdeta gürledi:

— Ben mi sizinle barış için aracı olacağım? Vallahi sizinle savaşmak hasretiyle yanmaktayım... Bir de gelmiş benden bunu istiyorsun...

Ebû Süfyan, ondan da ümidini kesince Hz. Ali (K.V.) ye baş vurdu ve Medine'ye geldiğinden beri olanları anlattıktan sonra:

— Ey Ali, aracı olacak bir sen kalıyorsun. Bu işi sen de kabul etmezsen yine arada savaş çıkacak ve hısım akraba birbirini öldürecek... Bunu ister misin? Baş vurduklarım arasında bana en yakın sensin. Bu hususta aracı ol ve beni boş döndürme! dedi.

Hz. Ali (K.V.):

— Resûlüllahın bu hususta kararlı olduğu sesinden söylediklerinden de anlaşılıyor. O, bir işe karar

verdikten sonra bizler bu hususta, kendisi sormadıkça, bir şey söyliyemeyiz, karşılığını verdi:

Bu sırada Hz. Fâtıma (R.A.) Validemiz orada bulunuyor ve küçük bir çocuk olan İmam Hasan (R.A.) Efendimiz yanlarında dolaşıyordu.

Ebû Süfyan, bu sefer ona döndü:

— Ey Fâtıma, ey Muhammed'in kızı... Sen bu çocuğuna söyle de arayi düzeltmek için biz Kureyş'i himayesine alsın. Böylece, kıyamet gününe kadar Arab milletinin ulusu olmak şerefini kazanır.

Hz. Fâtıma (R.A.), ona şu cevabı verdi:

— Benim çocuğum bu işde araya girecek ve himseyi himayesine alacak yaşta değildir. Hem, bir Peygamberin torunu olmak şerefi ona yetişir ve bu, kıyamet gününe kadar devam edecek bir şereftir.

Ebû Süfyan, tekrar Hz. Ali (K.V.) ye döndü:

— Ey Ali, ey Hasan'ın babası... Durumun çıkmaza girdiğini görüyorsun. Hiç olmazsa bana bir nasihatte bulun.

Bunun üzerine Hz. Ali (K.V.):

— Ey Ebû Süfyan, dedi. Seni bulunduğun durumdan nasıl kurtaracağımı bilemiyorum. Bence bir tek şey yapabilirsin. Mescide git ve orada arayı bulmak için her iki tarafı himayen altına almış olduğunu ilân et, sonra da Mekke'ye dön. Neticeyi orada bekle.

— Bunun, istediğimizi, yani barışın devamını sağlayacağını sanıyor musun?

— Hayır, sanmıyorum. Lâkin, senin için yapacak bir şey yok.

Ebû Süfyan, çaresiz Mescide vardı ve orada ayakta durarak hazır bulunanlara şöyle hitap etti:

— Ey ahali... Ben, arayı düzeltmek için iki tarafı da himayeme aldığımı ve Hudeybiye barışının yürürlükte bulunduğunu kabul ettiğimizi ileri sürüyorum.

Sonra, dışarıya çıktı ve devesine binerek Mekke'ye döndü. Orada, kendisini merakla bekliyorlardı. Hemen etrafını alarak:

— Ne oldu ey Ebû Süfyan? diye sordular.

Ebû Süfyan, şu karşılığı verdi:

— Evvelâ Muhammed'e baş vurdum. Bana hiç bir cevap vermedi. Sonra Ebû Bekir'den aracı olmasını istedim. Reddetti. Ömer'e baş vurduğum zaman, onu bizlere son derece düşman buldum. Ali, en yumuşak davrandı ve bana bir tavsiyede bulundu. Ben de bunu yerine getirdim.

— O tavsiye ne idi?

— Ali bana, Mescide gidip arayı bulmak için iki tarafı himayeme aldığımı ilân etmemi söyledi. Ben de böyle yaptım. Ayrıca da Hudeybiye barışının devam ettiğini buna ilâve ettim ve sonra dönüp geldim.

Ebû Süfyan'ın kızı ve İslâmın tanınmış düşmanı Hind, fena halde sinirlenip onun göğsüne bir tekme atarak:

— Kabahat sende değil, seni elçi olarak gönderende... Çünkü ahmağın birisisin ve bundan fazlasını beceremezsin, dedi.

Ebû Süfyan gittikten sonra Peygamber Efendimiz bir sefer hazırlığı için emir buyurdu. Ancak bu seferin hedefini bildirmemişti.

EBU SÜFYAN bu karşılanış tarzına fena halde sinirlendi. Ertesi günü müşriklerin kutsal iki yeri olan Safâ ve Merve mevkilerinde dikmiş oldukları Esâf ve Nâile adlı putların yanına vardı ve kendilerine birer kurban kestikten sonra, ölünceye kadar onlara ibadet edeceğine yemin etti. Bu sırada Kureyş ileri gelenleri yanına geldiler ve:

— Yazıklar olsun sana... Ali, seni kandırmış, ve sen de ona kanarak faydasız bir iş görmüşsün, dediler.

— Bundan başka yapacak şey bulamadım.

— Ama sen ne bir barış yapabildin ve ne de savaşa karar verebildin. Biz şimdi ne yerimizde oturabileceğiz ve ne de savaşa hazırlanabileceğiz!

Resûlüllah (S.S.), bundan sonra bir sefer hazırlığı için emir verdi. Ancak, bunun hedefini açıklamadı. Maksadı, haberin Mekke'ye sızmaması ve düşmanın tam mânasıyla gafil avlanmasıydı. Bu işin ancak bu suretle kan dökülmeden başarılabileceğini hesaplıyordu. Bunu, evvelâ en yakınlarından bile gizledi. Öyle ki, Hz. Ebû Bekir (R.A.), kızı Hz. Ayşe (R.A.) Validemizi ziyaretle seferin gayesini sorduğu zaman bile ondan yeterli bilgi alamamıştı. Lâkin, Resûl-ü Ekrem (S.S.), ertesi günü:

— Bana Ebû Bekir'i çağırınız! dedi.

O gelince de kendisiyle başbaşa konuşup planını açtı ve izah etti. Peygamber Efendimiz, sonra Hz. Ömer (R.A.) i çağırttı ve onunla da görüştü. Birden herkes, Hz. Ömer (R.A.) in sesini yükseltiğini duydu:

— Ey Resûlüllah... Onlar, kâfirlerin başıdır. Sana sihirbaz ve kâhin diyenler de onlardır, yalancı, iftiracı diyenler de...

Bu sözleri duyanlar, onun neden böyle kızdığını merak ettilerse de Resûlüllah (S.S.) böyle zamanlarda çağırmadıkça kimse yanına gitmezdi. Nitekim, Peygamber Efendimiz biraz sonra hepsini yanına çağırdı ve:

— Şimdi size iki misal söyleyeceğim, dedi ve başını sağında oturan Hz. Ebû Bekir (R.A.) e doğru çevirerek konuştu:

— İbrahim, Allah yolunda yağdan daha yumuşaktı.

Sonra da, başı sol tarafında oturan Hz. Ömer (R.A.) e döndü:

— Nûh ise, Allah yolunda taşlan daha katı idi.

Sahâbeler, seslerini çıkarmadılar. Çünkü bu sözlerden hiç bir şey anlamamışlardı. Meclis dağıldıktan sonra Hz. Ebû Bekir (R.A.) in yanına vardılar ve:

— Ey Ebû Bekir, Resûlûllah ne demek istedi? diye dordular.

O, kendilerine şunu söyledi:

— Resûlûllah bana Kureyş üzerine bir sefer açılması hakkında ne düşündüğümü sordu. Ben de:

— Ey Resûlûllah... Onlar senin kavmin ve kabilendir. Sana ergeç tâbi olacak ve İslâmla aydınlanacaklardır, dedim. Sonra, Ömer'i çağırdı ve aynı şeyleri sordu. Ömer de, duyduğunuz cevabı verdi.

Artık Kureyş üzerine bir sefer açılacağı Müslümanlar tarafından öğrenilmiş ve hazırlıklar süratle görülmeğe başlanmıştı. Yalnız bu haberin, yukarıda izah ettiğimiz sebeplerden dolayı, müşriklere sızmaması için gerekli bütün tertibat büyük bir dikkatle alınmıştı. Bu arada Medine'ye giriş ve çıkış yasaklandı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), istediği kadar kuvvetli bir orduyu yalnız Medine halkından sağlayamıyacağını bildiği için, seferin gayesini açıklamamak şartiyle, Hüzeyme, Gıfar, Eşcâ, Süleym ve Eslem kabilelerine haber gönderip, gönüllü savaşçı istedi. Huzâe kabilesi ise, baştanberi bu işin içinde bulunuyordu. Resûlûllah (S.S.), onlara yolları, boğazları ve geçitleri tutma emrini vermişti. Onlar, hemen dağılıp vazifelerinin başına gitmişler ve bir taraftan bir tarafa kuş bile uçurmaz olmuşlardı.

Sahâbelerden Beltaa oğlu Hz. Hatib (R.A.) in ailesi Mekke'de idi. Üstelik orada onları himaye edecek hiç kimse yoktu. Arada bir savaş çıktığı takdirde çoluk çocuğunun ayak altında kalmasından, Mekke'liler tarafından öldürülmesinden korkuyordu. Çünkü kendisi onlara karşı savaşlara ve komando hareketlerine katılmıştı. Nihayet, Kureyş'e bir mektup gönderip durumu bildirmeyi ve bu suretle ailesi için bir himaye sağlamayı düşündü. Yazdığı mektup, gayet kısa idi:

(Burada, büyük hazırlıklar yapılmaktadır. Mekke'yi düşündüklerini sanıyorum.)

Şimdi, bu mektubu götürecek birisini bulmak lâzımdı. O sırada, Sâre adlı bir kadın, Mekke'ye dönmek üzereydi. Kendisi, eski bir şarkıcıydı ve müşriklerin meclisinde şarkı söylemek veya Peygamber Efendimiz hakkında yazılan hicivleri okumakla geçinirdi.

Bedir savaşından sonra Kureyşliler, böyle eğlence meclisleri tertiplemekten vaz geçtikleri için kendisi aç kalmış ve sadaka ümidiyle Medine'ye gelip Resûlûllah (S.S.) Efendimize baş vurmuş, O da bütün yaptıklarını bildiği halde kendisini boş çevirmiyerek, bir deve yükü zahire ihsan etmişti.

Beltaa oğlu, kendisini gizlice görün bir miktar da para vererek bu mektubu Mekke'yo ulaştırmasını sağladı. O da bunu, saçlarının arasına sakladı. Ancak, Cenab-ı Hak, durumu Resûlûllah (S.S.) Efendimize bildirmişti. O da hemen Hz. Ali (K.V.) ile Hz. Zübeyr (R.R.) i çağırtarak:

— Hemen Hulcyfe mevkiine varınız. Orada, deve sırtında Mekke'ye doğru yol alan bir kadını rastlayacaksınız. Üzerinde Kureyş'lilere götürdüğü bir mektup var. Onu alın ve bana getirin, dedi.

İki İslâm yiğidi, atlarına binip seğirttiler ve Sâre'ye yetiştiler. Hz. Ali (K.V.):

— Dur ve devenden in! dedi.

Sâre, korkmuş olmakla beraber, belli etmedi:

— Beni soymak mı istiyorsunuz? Bunlar Resûlûllahın sadakasıdır.

Öbürleri, ses çıkarmadan üzerini ve deve ile eşyaları aradılarsa da mektubu bulamadılar. O zaman Hz. Ali (K.V.):

— Senin üzerinde bir mektup varmış. Onu bize ver, dedi.

Sâre, inkâr etti:

— Bende mektup filân yok... Bunu kim uydurmuş?

Hz. Ali (K.V.) direndi:

— Vallahi bunu Resûlûllah söyledi ve o yalan söylemez. Mektubu çıkar ve bizi, seni çırılçıplak soymak zorunda bırakma.

Kurtuluş çaresi kalmadığını anlayan Sâre, çaresiz saçlarının arasına sakladığı mektubu çıkarıp verdi.

Mektup, hemen Resûlûllah (S.S.) Efendimize ulaştırıldı ve okundu. Sonra, onun emriyle Beltaa oğlu çağırtıldı. Resûlûllah (S.S.):

— Eh Hatib, dedi. Neden bu işi yaptın? Yoksa müşriklerle birlik misin?

Hz. Hatib (R.A.), boynunu büktü:

— Hâşâ ey Resûlûllah... Ben, Allaha ve Onun Peygamberine çok evvel inananlardanım ve bu inancım da devam etmektedir. Lâkin, ailem ve çocuklarım Mekke'de bulunuyor. Orada onları koruyacak kimsem de yok. İşte, sadece bu yüzden Kureyş'lilere yaranmak istedim. Hem, senin nasıl olsa onları üstün geleceğine inandığım için de bunda bir mahzur görmedim. Maksadım savaş sırasında çoluk çocuğuma ilişmemelerini sağlamaktı. Çünkü onlar bana çok düşmandırlar.

Hz. Ömer (R.A.) ayağa kalktı. Sesi hiddetten titrediği halde:

— Ey Resûlûllah, dedi. Müsaade et de bu halnin kafasını keseyim.

Resûlûllah (S.S.), ona şu karşılığı verdi:

— Ey Ömer, Hatib'in Bedir savaşına katılmış olduğunu unutuyor musun? Cenab-ı Hak ise, Bedir savaşına katılmış olanların işlemiş oldukları ve işleyecekleri bütün günahları affetmiştir. Allahın af ettiğini ben mi cezalandıracağım?

Bu sözler, Hz. Ömer (R.A.) i derhal teskin etti.

Müslümanlar o zamana kadar en büyük orduyu hazırladılar ve Kureyş'lilere bir şey duyurmadan Mekke dağları arasında ordugâhlarını kurdular

BUNDAN sonra, bu olay hakkında şu âyetler indi:

— Ey inananlar. Benim ve sizin düşmanlarımız olanları dost edinmeyin. Onlar, size gelen hakikati inkâr ettikleri halde kendilerine sevgi gösteriyorsunuz. Halbuki onlar, Rabbiniz olan Allaha imân ettiğiniz için sizi ve peygamberi yurdunuzdan çıkardılar. Eğer sizler, benim yolumda savaşmak ve hoşnutluğumu kazanmak için çıkmışsanız, onlara nasıl sevgi gösterirsiniz? Ben sizin gizlediğinizi de, açığa vurduğunuzu da bilirim. Aranızdan onlara sevgi gösteren, şüphesiz doğru yoldan sapmıştır. Eğer onlar sizi ele geçirirlerse, sizin onlara gösterdiğiniz gibi, size sevgi göstermezler. Size düşmanlık ederler. Fenalık için ellerini ve dillerini uzatırlar. Sizin de kâfir olmanızı isterler. Yakınlarınızla çocuklarınızın kıyamet gününde size bir faydası olmaz. Allah, onlarla sizi ayırır... Allah, elbette sizinle din uğrunda savaşanları, sizi yurdunuzdan çıkaranları, hem çıkarılmanıza yardım edenleri dost edinmenizi yasak etmiştir. Ey inananlar. Allahın gazabına uğramış olanları dost edinmeyin.

Resûlûllah (S.S.) sonunda on bin kişilik bir ordu hazırladı. Bu, İslâmın o zamana kadar çıkardığı en kalabalık bir ordu idi. Düşmanı büsbütün şaşırtmak için Hz. Ebû Kutâde (R.A.) kumandasında bir birlik, Medine'nin tam kuzeyinde bulunan İdam mevkiine gönderildi. Böylece, seferin bu bölgeye yapılacağı kanaatını uyandırdı. Aynı zamanda İslâm ordusunun kuvveti hakkında tam bir bilginin yayılmaması için gönüllülerin hepsinin Medine'de toplanmalarını, ordu ilerledikçe buna katılmalarını plânlamış bulunuyordu. Bu strateji o kadar başarıya ulaşmıştır ki, İslâm ordusu Mekke civarındaki dağlar arasında ordugâhını kuruncaya kadar Kureyşliler bu hareket hakkında en küçük bir bilgi alamamışlardı.

Halbuki bu sırada Hz. Abbas (R.A) da, daha fazla Mekke'de duramıyarak çoluk çocuğunu toplayıp Medine'ye hareket etmiştir.

İSLÂM ordusu Ramazan ayının onuncu günü Medine'den ayrıldı (2 Ocak 630). Resûlûllah (S.S.) yerine vekil olmak üzere Husayn oğlu Hz. Ebû Rühm Külsûm Gıfarî (R.A.) yi bırakmıştı. Kendisi ve sefere katılan gaziler, oruçlu idiler. Medine'den çıktığı zaman yanında yalnız Muhacirler ve Ensâr vardı. Öbür kuvvetler, dikkatle hazırlanmış bir plân gereğince yol boyunca belli yerlerde kendisine katılmaktaydılar.

Usfan ile Emec arasındaki Hudeyd mevkiine varıldığı zaman Resûlûllah (S.S.) orucunu bozdu. Bunun üzerine bütün Müslümanlar oruçlarını bozdular. Burada ordu düzenlendi. Çünkü, katılacaklar katılmış bulunuyordu. Sonra Merrüz-Zuhran'a doğru hareket edildi.

Hz. Abbas (R.A.), Mekke'de durmasının daha fazla bir fayda sağlamıyacağını anlıyarak hicrete karar vermişti. Bu maksatla çoluk çocuğunu toplamış, Mekke'yi terketmiş ve Medine'ye doğru yola koyulmuştu. Yolda, İslâm ordusuna rastlayarak doğru Peygamber Efendimizin huzuruna vardı. Resûlûllah (S.S.), onun göçmek üzere Mekke'den ayrılmış olmasına çok sevinmiş ve:

— Ey Abbas, sen Muhacirlerin sonuncusu oldun! demiştir.

O da, eşyasını Medine'ye gönderip kendisi orduya katıldı.

Nikel-Ukab mevkiine varıldığı zaman Resûlûllah (S.S.) Efendimizin amcazadelerinden Abdülmuttalib oğlu Hâris oğlu Ebû Süfyan (bu zatı, o sırada Kureyş'in başkanı bulunan Ümeyye oğlu Harb oğlu Ebû Süfyan ile karıştırmamak lâzımdır) yanında küçük yaştaki oğlu Cağfer ve Peygamber Efendimizin halası Atike'nin oğlu Ümeyye oğlu Abdullah orduya geldiler ve kendisiye görüşmek istedilerse de red cevabı aldılar. Hz. Ümmi Seleme (R.A.) Validemiz bunun üzerine:

— Ey Resûlûllah, dedi. Bunlardan biri amcazaden, öbürü halazadendir. Sen, akrabalarına karşı daima müşfik davranırdın. Onlarla görüş.

Peygamber Efendimiz, şu karşılığı verdi:

— Onlarla görüşmek istemiyorum. Amcamın oğlu şerefimle oynamış, halamın oğlu ise ben Mekkede iken aleyhimde söylemediğini bırakmamıştır.

Bu haber kendisine ulaştığı zaman Ebû Süfyan:

— Ya, Resûlûllah beni huzuruna kabul eder veyahut şu küçük çocuğu elinden tutarak ikimiz de açlıktan, susuzluktan ölünceye kadar çöllerde dolaşırım, dedi.

Sonunda, Resûlûllah (S.S.) ın merhameti üstün geldi ve huzuruna girmelerine müsaade etti. Her ikisi onun yanına varıp hatâlarını itiraf ederek özür dilediler ve Müslüman oldular.

Ordu, bu moladan sonra yine yola çıktı ve akşam üstü, Mekke'nin kuzeyindeki Merrüz-Zuhran mevkiine vardı. Ortalık iyice kararmıştan sonra Resûlûllah (S.S.), her askerin bir ateş yakmasını emir etti. Ortalık bir anda şehrâyine döndü. Peygamber Efendimiz böylece Mekke'lilerin artık meseleyi anlamalarını, İslâm ordusunun kuvveti hakkında bir fikir edinmelerini ve bu durum karşısında mukavemet göstermeden teslim olmalarını istiyordu. Çünkü, kan dökülmesini arzu etmemekteydi.

Nitekim, civarda dolaşan bazı müşrikler bu ateşleri görünce hayret içinde kaldılar ve hemen Mekke'ye koşarak Kureyş'lilere:

— Muhammed, dağlar ve taşlar almıyacak derecede kalabalık bir ordu ile gelmiş... Başınızın çaresine bakın! diye haber verdiler.

Bunun üzerine Ebû Süfyan, yanına Hizâm oğlu Hakim'i alarak olan biteni anlamak için Mekke'den çıktı. Huzâe kabilesinden olup Mekke'de oturan ve İslâmı kabul etmiş bulunan Verka oğlu Hz. Budeyl (R.A.) de durumu pek merak ettiğinden onlara katılmış bulunuyordu. Üçü birden ilerleyip Merrüz-Zuhran'a ulaştılar ve İslâm ordusunun ışıkların gördüler.

Ebû Süfyan, bunlara bakarak:

— Vallahi ben ömrümde hiç bu kadar çok yakılmış ateş görmemiştim, dedi.

Hz. Buteyl (R.A.):

— Bunlar, Huzâe'lerin ateşleridir. Bekiroğullarına yardım edip kendilerini Mekke'nin içinde öldürdüğünüz için intikam almağa gelmişler... dedi.

Ebû Süfyan:

— Ey Budeyl, diye karşılık verdi. Bu, olamaz. Çünkü Huzâe'ler bu kadar ateş yakacak kudrette değillerdir.

Ebû Süfyan şaşırıyor

HZ. ABBAS (R.A.) ise, Kureyş'in İslâm ordusuna karşı koyamıyacağını ve Mekke'nin mutlaka düşeceğini anlamıştı. Hattâ, halkın bir mukavemet göstermiyeceğini de biliyordu. Ancak endişesi, bir kısım pek mutaassıp müşriklerin karşı koymağa kalkışması ve bu yüzden kan dökülmesiydi. Resûlûllah (S.S.) ın ise bunu arzu etmediğini kendisinden duymuştu. Çünkü, arada bir kere savaş başlarsa, Peygamber Efendimizin de mensup bulunduğu Kureyş kabilesinin Mekke'de kalan kısmının tamamen mahvolması mümkündü. Böylece, Arab Yarımadasının en şerefli kabilesi, Medine'ye göçen azınlığı müstesna, ortadan kalkardı. Şu halde, durumu Mekke'lilere izah etmek ve kayıtsız şartsız teslim olmalarını sağlamak lâzımdı.

Hz. Abbas (R.A.), bu maksatla Resûlûllah (S.S.) ın Beyzâ adlı katırına binerek ordugâhtan ayrıldı ve Erak mevkiine kadar ilerledi. Maksadı, oduncu veya sütçü gibi birisine rastlayarak Mekke'ye haber gânderip durumu bildirmekti.

Hz. Abbas (R.A.) diyor ki:

— Resûlûllahın arzusunu Mekke'lilere haber vermek ve onların gelip aman dilemelerini sağlamak için Erak'da dolaşıp duruyordum. Birden Ebû Süfyan ile Hakim'in ve Büdeyl'in seslerini duydum. İslâm ordusunun gördükleri ateşleri hakkında münakaşa ediyorlardı. Ebû Süfyan'a künyesiyle seslendim.

— Sen misin ey Abbas? dedi.

— Evet, benim... diye cevap verdim.

Ürkmüş ve şaşırmış görünüyordu:

— Anam babam sana feda olsun... Söyle, bu kimin ordusudur?

— Bu, başında Resûlûllahın bulunduğu İslâm ordusudur. Resûlûllah, karşı koyamıyacağınız bir kuvvetle üzerinize gelmiş bulunuyor. Yanında on bin kişi var.

Ebû Süfyan bunun üzerine:

— Bana ne tavsiye edersin? diye sordu.

— Şu katıra arkama binersin. Ben de seni Resûlûllaha götürürüm. Senin için aman dilerim. Yoksa, vallahi seni bu halinde yakalarsa kafanı kesecektir.

Ebû Süfyan, bunun üzerine arkama bindi. Ben, hayvanı geri döndürüp sürdüm. Ordugâhta Müslümanların yaktıkları ateşlerin yanından geçtikçe beni görüyor ve:

— Resûlûllahın amcası... diyorlardı.

Lâkin, Ömer'in yanından geçerken o, Ebû Süfyan'ı da tanıdı ve:

— İşte Ebû Süfyan! diye bağırdı. Onu ahitsiz ve amansız elimize düşüren Allaha hamdolsun.

Sonra, Resûlûllahın yanına ulaşmak için koşmağa başladı. Ben de ondan evvel varmak maksadıyla hayvanı koşabildiği kadar sürdüm ve ondan evvel Resûlûllahın yanına vardım. Ömer, arkamızdan hemen yetişerek:

— Ey Resûlûllah, dedi. İşte Allahın düşmanı Ebû Süfyan ahitsiz ve amansız olarak elimize geçmiş bulunuyor. Müsaade et de kafasını keseyim.

Ben, Resûlûllaha döndüm:

— Ey Resûlûllah, ben Ebû Süfyan'ı himayeme almış bulunuyorum.

Ömer ise, durmadan Ebû Süfyan'ın aleyhinde konuşuyor, onun yaptıklarını sayıp döküyordu.

Ben:

— Ey Ömer, acele etme... Müsaade et, dedim. Sonra, ilâve ettim:

— Senin onu öldürmek hususunda ısrar etmenin sebebi, kendisinin Abdimenâf oğullarından olmasındandır. Eğer Kâab oğlu Adiy oğullarından olsaydı, böyle davranmazdın.

Hattâb oğlu Ömer:

— Ey Abbas, sen de hükmünde acele etme ve müsaade et. Vallahi senin Müslüman olduğundan dolayı o kadar sevinmişimdir ki, babam Hattâb sağ olup Müslüman olsaydı ancak bu kadar sevinirdim. Çünkü, Resûlûllahın senin Müslüman oluşuna, onun Müslüman oluşundan daha çok sevineceğini bilirim, dedi.

Resûlûllah (S.S.):

— Ey Ömer, ona yarına kadar aman verdik, dedi.

Hz. Abbas'a da onu misafir etmesini, lâkin nezaret altında bulundurmasını tenbih etti.

Ebû Süfyan, o gece Hz. Abbas (R.A.) ın çadırında tutuklu olarak kaldı. Ertesi günü erkenden, Resûlûllah (S.S.) ın huzuruna iletildi. Peygamber Efendimiz kendisini görünce:

— Ey Ebû Süfyan, Allahdan başka Tanrı bulunmadığına inandın mı? diye sordu.

Ebû Süfyan, boynunu büktü:

— Eğer Allahdan başka Tanrı bulunsaydı, elbette bugun bize yardım ederdi. Lât, Uzzâ, Hubel gibi putların artık bir kudreti ve faydası olmadığını anladım. Şu halde, Allahdan başka Tanrı yoktur. Sen ise, kardeşlik bağlarına riayet eden yumuşak huylu ve muhterem bir kimsesin.

— Peki, ya benim Allahın Peygamberi olduğuma inanmıyor musun?

— Sen, yukarıda söylediğim gibi, kardeşlik bağlarına riayet eden yumuşak huylu ve muhterem bir kimsesin. Ancak, Peygamber olduğuna dair kalbimde şüphe var. Bu hususta bana biraz mühlet ver de düşüneyim.

Hz. Ömer (R.A.), ise, dışarıda dolaşmaktaydı. Bu sözleri duyunca:

— Ey Ebû Süfyan, dedi. Şimdi dışarıda olsan böyle hezeyanlar savuramazdın!

Bunun üzerine Hz. Abbas (R.A.), müdahalede bulundu:

— Ey Ebû Süfyan, aklını başına topla... Ömer, elinde kılıç dışarıda bekliyor ve kafanı kesmeğe can atıyor.

Ebû Süfyan, böylece ölümle İslâmdan birisini tercih etmek zorunda bulunduğunu anladı ve kellesini Hz. Ömer (R.A.) den kurtarmak için İslâmı tercih ile Resûlüllah (S.S.) Efendimizin Peygamberliğini tasdik ettiğini söyledi.

Bu sırada, onunla birlikte Erak'a kadar gelmiş bulunan diğer iki arkadaşı da yakalanmışlardı. Bunlardan Hizâm oğlu Hakim, Peygamber Efendimizin yüzünü görünce hemen İslâmı kabul etti. Daha evvel îmân etmiş olan Hz. Büdeyl (R.A.) de Resûlüllah (S.S.) ın elini tutup biatte bulundu.

Mekkeliler korkuyordu. Bu sırada ise Peygamber Efendimiz Mekke'nin fetih plânlarını hazırlamakta idi

MEKKE'LİLER ise, tam bir korku ve bunalma içinde bulunuyorlardı. İçlerinde onları yönetecek kimse kalmamıştı. Ebû Cehil, çok evvel ölmüş, Velid oğlu Hz. Hâlid (R.A.) ve Âs oğlu Amr, Müslüman olmuşlardı. Ebû Süfyan ise, ortadan kaybolmuş bulunuyordu. Onun ortadan kaybolduşunu, karısı Hind'in herkesin önünde hakaret edip çekme atmasına verenler de vardı.

Bu sırada Resûlüllah (S.S.), Mekke'ye giriş plânını hazırlıyordu. Mekke, her tarafı dağlarla çevrilli bir vâdide kurulmuştu. Şehri kuzeyden güneye kesen bir tek ana yol vardı. Bu ana yol, iki tane ikinci derecede yola bağlanır. Bunlardan biri Kedâ, öbürü Hacûn yoludur. Ana yol, Mekke'nin güneyinden Yemen istikametine doğru uzanır. İki dağ arasından tam doğu-batı yönünde bulunan Kedâ geçidinin kuzeyinden, doğudan gelen Tâif yolu Mekke vâdisine dahil olur. Kedâ geçidinin güneyindeki tepenin güneyinden ise, batıya doğru Cidde yolu başlar...

İslâm ordusunun büyük kısmı, başlarında Resûlüllah (S.S.) bulunduğu halde kuzeyden vâdiye girecek, ikinci bir kısım da Velid oğlu Hz. Hâlid (R.A.) kumandasında olarak güney Yemen yolundan şehre dahil olacaktı.

Kuzeyden gelen kuvvetler Tâif yolunu tabii olarak kapatacakları gibi Avvam oğlu Hz. Zübeyr (R.A.) kumandasındaki bir birlik de Kedâ yolundan ilerleyip şehrin batıya giden yollarını tutacak, böylece Mekke'den hiç kimse kaçıp kurtulamıyacaktı. Birlikler piyade, yalnız güney yolunu bir an evvel tutabilmek için Velid oğlu Hz. Hâlid (R.A.) kumandasındaki kuvvetler süvari idi.

Resûlüllah (S.S.), ordu saflarını, kademelerini, birliklerin yerlerini Vâzi denilen özel memuru vasıtasiyle tertipliyor, her şeye nezaret ediyor, hatâları düzeltiyordu.

Hz. Ebû Bekir (R.A.) in babası Ebû Kuhâfe, bu sırada Mekke'de yaşamaktaydı. Pek ihtiyar ve âmâ idi. Mekke'nin hücuma uğradığını duyunca kız torununun elinden tutarak yüksek bir tepeye çıkmış ve ondan, gördüğü her şeyi kendisine anlatmasını tenbih etmişti. Küçük kız, ordunun nasıl tertiplendiğini bütün teferruatiyle kendisine anlattı. Nihayet; askerin ilerlemeğe başladığını haber verince Ebû Kuhâfe:

— Haydi çabuk eve gidelim. Hareket halindeki bir ordunun eline geçmek tehlikelidir, dedi.

Ordu birlikleri, tabii bünyelerine göre ayrılmıştı. Yani Muhacirler, Ensâr, yolda katılan kabileler, ayrı birlikler halindeydiler. Resûlüllah (S.S.) büyük askeri dehâsiyla onların hepsini bir makinenin aynı gaye için çalışan ayrı dişlileri gibi tertiplemiş bulunuyordu.

Peygamber Efendimizin, Ebû Süfyan'a hâlâ tam itimadı yoktu. Bunun için onu orduda tutmuş, Mekke'ye geri yollamamıştı. Ebû Süfyan, Mekke'lilerin lideriydi. Duygularına veya mukavemet taraftarlarının telkinine kapılabilir ve bir facia'ya sebeb olabilirdi. Bu yüzden, her şeyden evvel kendisinin İslâm ordusu ve onun karşı gelinmez bir güc olduğu hakkında fikir edinmesini istedi.

Hz. Abbas (R.A.) a:

— Ebû Süfyan'ı ovanın boğazındaki buruna götür de oradan Allahın ordusunun geçtiğini görsün, emrini verdi.

Hz. Abbas (R.A.) diyor ki:

— Bu emri alınca Resûlüllaha:

— Ebû Süfyan, kavminin ulusudur. Ona, bir nevi şeref teşkil edecek bir şey bahşet, diye ricada bulundum.

Resûlüllah (S.S.) bunun üzerine:

— Ebû Süfyan'ın avlusuna girene aman verilmiştir. Mescide girenlere aman verilmiştir. Evine kapanana aman verilmiştir. Silâhını terkedene aman verilmiştir. Hizâm oğlu Hakim'in evine sığı-

nana aman verilmiştir, diye ilân etti.

Ben, Ebû Süfyan'ı ovanın boğazındaki buruna götürdüm. Birlikler, geçmeğe başladı. Bir birlik geçerken Ebû Süfyan:

— Bunlar kimlerdir? diye sordu.

Ben:

— Süleym'ler, dedim.

— Onlar beni alâkadar etmez, karşılığını verdi.

Diğer birlikler geçtikçe ben:

— Cüheyne'ler, Gıfar'lar, Müzeyne'ler, Eslem'ler geçiyorlar, diyordum. Ebû Süfyan bunları aynı kayıtsızlıkla seyretmekteydi. Nihayet, bir çok kabilelerin süvarilerinden mürekkep bir birliğin başında, sür'atle güneye doğru yol alan Velid oğlu Hz. Hâlid (R.A.) göründü. Tulgası, yüzünü örtmüştü. Ebû Süfyan alâka ile:

— Bu kimdir? diye sordu.

Ben.

— Velid'in oğlu Hâlid! dedim.

— Şu bizim Velid'in oğlu mu?

— Evet... Resûlüllah ona Allahın Kılıcı ünvanını verdi. Şimdi Müslümanlar onu Seyfullah diye anıyorlar.

Ebû Süfyan, sesini çıkarmadı.

Arkasından Muhacirlerin bayrağını taşıyan Zübeyr göründü. Muhacirlerden dört yüz yiğit etrafını almışlardı ve tekbir getirerek ilerlemekteydiler.

Ebû Süfyan:

— Peki, bu gelen kimdir? dedi.

— Bu, Avvam oğlu Zübeyr'dir, karşılığını verdim.

Gıfar'ların başında Ebû Zerr geçerken Ebû Süfyan:

— Bunlarla aramızda bir şey yok... Neden gelmişler? diye sordu.

— Bunlar Müslümanlardır ve İslâma yardım için geldiler, dedim.

Ebû Süfyan, Huzâe'lerin bir kolu olan Kâab oğullarının, Müzeyne'li okçuların, Leys ve Damra oğullarının geçişini ses çıkarmadan seyretti. Eşca kabilesi geçerken ise:

— Ya bunlar kim? dedi.

— Eşcâ kabilesi... diye cevap verdim.

Hayretini saklayamadı:

— Tuhaf şey... Onlar Muhammed'in en büyük düşmanlarıydı.

— Evet, lâkin İslâm ile aydınlandılar. Müslümanların kardeşi ve Resûlüllahın dostu oldular.

Diğer kabileler ve birlikler, onları takip etti Ebû Süfyan, hayretten yelse düşmüştü:

— Hakikaten kısa zamanda bu kadar kabiley toplayıp bizim haberimiz bile olmadan Mekke'yi sevketmek büyük bir kudret!

— Bu, Cenab-ı Hakkın kudretidir.

Birden, Resûlüllah (S.S.) göründü. Muhacirler ve Ensâr tarafından sarılmış bulunuyordu. Hepsi süvari ve zırhlı idiler. Tulgaları, yüzlerini kapatmıştı. Ebû Süfyan:

— Ey Abbas, ya bunlar kimlerdir? diye sordu

— Bu, Muhacirler ve Ensâr ile gelen Resûlüllahtır. Kusvâ adlı devesine binmiş... Önünde, Ensârın beyaz bayrağını taşıyan Ubâde oğlu Saad'dır. Sağındaki zat, Ebû Bekir; solundaki Hudeyr oğlu Üseyd, yanındaki ise Ebû Tâlib oğlu Ali'dir.

Ebû Süfyan, şaştı:

— Ey Abbas... Kardeşinin oğlunun devleti bu kadar büyümüş...

Ben kendisine:

— Yazıklar olsun sana ey Ebû Süfyan, dedim. Bu gördüğün devlet ve saltanat değil, Peygamberliktir.

— Evet, her halde Peygamberliktir, diye tasdik etti.

Resûlüllahın verdiği talimat üzerine o zaman kendisine şunları söyledim:

— Gelen orduyu gördün. Onun karşı durulmaz bir kuvvet olduğunu anladın. Şimdi Mekke'ye, Kureyş'in yanına git ve onlara karşı gelmemelerini söyle.

Sonra, kendisini serbest bıraktım.

Mescid'e girene, Ebû Süfya'nın evine girene, kendi evine girene, Hizâm oğlu Hakim'in evine sığınana ve silâhını atana man verilmişti.

EBU SÜFYAN, sersem ve perişan bir halde Mekke'ye vardı. Hemen Mescide gidip ne yapacağını bilmez bir halde bulunan halkı yüksek sesle hitap etti:

— Ey Kureyş!.. İşe Muhammed karşı koymanız mümkün olamıyacak bir kuvvetle geliyor. Sakın ona kavemet etmeğe kalkışmayınız. Yoksa, hepiniz ve hepimiz mahvoluruz.

Ahali:

— O halde ne yapalım, bize ne tavsiye edersin? diye sordular.

Ebû Süfyan, kendilerine şu cevabı verdi:

— Mescide, benim evime, Hizâm oğlu Hakim'in evine sığınanlar, evine kapananlar ve silâhlarını bırakanlar emniyette olacaklardır. Böyle yapınız.

Sonra, yüksek sesle ilâve etti:

— Ey Ahali... Canınızı kurtarmak istiyorsanız, Müslüman olunuz.

Bu sözleri duyan karısı Hind, Ebû Süfyan'ın sakalına yapışarak:

— Bu bunağı öldürünüz! diye haykırdı.

Ebû Süfyan, onu şiddetle itti:

— Ey Hind... Sakalımı bırak ve kaçıp evine gir ten! Çünkü, sen de kelleni kurtaramazsın.

Hind, ancak o zaman durumun ciddiyetini anlayarak savuşup ortadan kayboldu.

Tekbir sesleri yaklaştıkça, halk heyecan ve paniğe kapılmağa başlamıştı. Bir kısmı Mescide, Ebû

Süfyan'ın veya Hizâm oğlunun evine koşuyor, bazıları evlerine kapanıyor, hemen herkes silâhını elinden atıyordu. Bu arada birlikte bulunmak için topluluklara katılanlar veya herkesten kaçıp bir tarafa gizlenmek isteyenler görülmekteydi.

Beliren genel eğilim ise, İslâm ordusu şehri işgal etmeden hep birden Müslümanlığı kabul ederek bu işe kesin bir son vermekti.

Ancak, Ebû Cehil oğlu İkrime, Amr oğlu Süheyl ve Safvân oğlu Ümeyye böyle düşünmüyorlardı. Hemen Ehâbiş ile Bekir oğullarından, Hâris oğullarında nve Hüzeyl oğullarından topladıkları bir kısım silâhlı savaşçılarla Mekke'nin güneyinde bulunan Hendeme mevkiine seğirttiler ve burada savaş tertibatı aldılar.

Ordu şehre yaklaşıyordu. Resûlüllah (S.S.) şehre üç ayrı yönden girecek üç kumandana, yani Hz. Hâlid (R.A.) e, Hz. Zübeyr (R.A.) ve Hz. Saad (R.A.) a mecbur olmadıkça katiyen savaşmamalarını, askerlerinin kimseye tecavüz etmemesini ve hiç bir şey yağmalamamalarını tenbih etmişti. Lâkin Ubâde oğlu Hz. Saad (R.A.) ın:

— Bugün büyük bir savaş günüdür ve haram şeyler helâl sayılacaktır, dediğini duydu.

Bunun üzerine Hz. Ali (K.V.) yi yanına çağırıp:

— Saad'ın söylediklerini duydun mu? Onun arkasından yetiş, sancağı ve kumandayı elinden al, dedi.

Diğer taraftan Hz. Hâlid (R.A.), dörtnala ilerleyip güney yoluna varmıştı. Şehre girmek üzere iken Hendeme mevkiinde İkrime ile arkadaşlarına rastladı. Onların düşmanca niyetlerini sezince:

— Aklınızı başınıza toplayın. Karşı koyarsanız hepiniz öldürülürsünüz. Biz bugün, mukavemet edemiyeceğiniz bir kuvvetle geldik, diye kendilerine nasihat etmek istediyse de müşrikler onu dinlemeyip hücuma geçtiler.

Allahın Kılıcı, bunun üzerine derhal buna karşılık verdi. Müşriklerden on üç kişi maktul düştü. Müslümanlardan ise Câbir oğlu Hz. Kürz (R.A.) ile Hâlid oğlu Hz. Humeyş (R.A.) şehid oldular.

Hz. Kurz (R.A.) ü, sayın okuyucular hatırlayacaklardır. Kendisi Bedir savaşından evvel müşrik bulunduğu halde Medine mer'alarına saldırıp Müslümanların hayvanlarını süren kimsedir. Daha sonra İslâmla aydınlanmış, İslâma mühim hizmetlerde bulunmuş, sonunda ise İslâm uğruna şehid düşmüştür.

Bir rivayete göre de bu iki zat Hz. Zübeyr (R.A.) in kumandasındaki birlikte bulunuyorlardı ve Mekke'ye bir an evvel girmek için birliklerinden ayrılıp kestirme bir yola sapmışlar, bu sırada müşriklerin hücumuna uğrayıp şehid edilmişlerdir. Bununla beraber, ilk rivayet daha kuvvetlidir.

Ey Ebû Süfyân! Uhud'da iftihar ettiğin Hubel'in halini görüyor musun?

RESÛLÜLLAH (S.S.), çarpışmayı duyunca çok müteessir oldu ve emrine rağmen neden savaşıldığını sordu. O zaman, İslâm birliğinin hücuma uğradığını ve karşılık verdiğini kendisine bildirdiler. Bu ise, emirlerine aykırı değildi.

Bundan sonra İslâm birlikleri tasarlanan plâna uygun olarak tasarlanan noktalardan vâdiyi inleten tekbir sesleriyle Mekke'ye girmeğe başladılar... Resûlüllah (S.S.), şehre, Ezâhir tarafından, yani kuzey istikametinden girdi. Tâif yolunu solunda bırakarak bahçeler arasından ilerledi ve kendi doğduğu evin sağından geçerek şehrin merkezine vardı. Devesini Cerrah oğlu Hz. Ebû Ubeyde (R.A.) yediyordu. Kendisi, Kusvâ'nın sırtında Cenab-ı Hakka hamdederek ikide birde secde etmekteydi.

Mekke, sekiz yıl evvel Allahın emriyle İslâmı yaymak için terkettiği şehirdi. Sekiz yıl sonra, Allahın evi olan Kutsal Kâ'be'yi sinesinde barındıran bu şehre, bu sefer onu müşriklerden ebediyen temizlemek üzere girmekteydi.

Resûlüllah (S.S.) Efendimiz, doğru Kâ'be'ye yöneldi. Onu görünce yüksek sesle tekbir aldı. Müslümanlar da bunu tekrarladılar. Yerler ve gökler tekbir sesleriyle inleyip arşın etrafında Melekler, Allahı tesbih ederek Resûlüne duâlarda bulundular.

Böylece Hicretin sekizinci yılı Ramazan ayının yirminci Cuma günü (1 Ocak 631) Mekke, başında Peygamber Efendimizin bulunduğu İslâm ordusu tarafından fetholundu.

Kur'an-ı Kerim, FETİH Sûresinde bu olaydan bahseder.

O sırada Kâ'be'nin üstünde üç yüz altmış put ve içinde resimler vardı. Resûlüllah (S.S.), Allah'ın evinin bunlardan temizlenmesini emretti. Hz. Ömer (R.A.), Hz. Zübeyr (R.A.), Hz. Ali (K.V.) hemen bu işe girişip putları indirerek kırdılar ve parçaladılar. Resimleri mahvettiler. En büyük sayılan Hubel putu kırılırken Hz. Zübeyr (R.A.), Ebû Süfyan'a:

— Ey Ebû Süfyan... Uhud gününde iftihar ettiğin Hubel'in halini görüyor musun? dedi.

Ebû Süfyan, utançla başını eğdi:

— Ey Zübeyr, artık kınamayı bırak. Muhammed'in Allahından başka Allah olsaydı, elbette işler başka türlü olurdu.

Resûlüllah (S.S.), bundan sonra yanında Hz. Bilâl Habeşî (R.A.) ile Ubeydullah oğlu Hz. Talha (R.A.) bulunduğu halde Kâ'be'nin içine girip namaz kıldı. Sonra bir müddet burada yalnız kalarak duâ ve tekbir ile meşgul oldu. Dışarıya çıkınca Kâ'be'nin anahtarını, bu hizmetin yine onun ailesinde

kalacağına alâmet olmak üzere Abdidâr oğullarından Talha oğlu Hz. Osman (R.A.) a verdi.

Onun vefatında bu vazife amcazâdesi Hz. Şeybe (R.A.) ye geçmiş ve onun ailesinde kalmıştır.

Mekke halkının büyük kısmı Kâ'be'nin etrafında toplanmıştı. Resûlüllah (S.S.), onlara bir hitabede bulundu. Bu hitabe ise, yalnız bu halka değil, bütün insanlara karşı idi.

Peygamber Efendimiz söze başlıyarak şöyle konuştu:

— Allahtan başka Tanrı yoktur. Yalnız O vardır ve ortağı mevcut değildir. O, vaadini yerine getirdi. Kuluna yardımda bulundu. Aleyhimizde toplananları tek başına bozguna uğrattı. Bencil bütün kibirler, bütün kan ve mal dâvaları ayaklarımın altında bulunuyor. Yalnız Kâ'be'nin açılıp kapanma ve hacılara su dağıtma hizmetleri bundan müstesnadır. Ey Kureyş topluluğu... Allah sizden câhiliye devrinin bencil gururunu, geçmişlerle kibirlenmeyi gidermiştir. Bütün insanlar, Âdem'den, Âdem ise topraktan gelmiştir. Cenab-ı Hak, şöyle buyuruyor:

— Ey insanlar, Biz sizi, bir erkekle bir dişiden yarattık. Sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Tâ ki tanışıp bilişesiniz. Allah nazarında en keriminiz, en sakınan olanınızdır. Allah, her şeyi en iyi bilen, en iyi haber alandır.

Sonra, şu emri bildirdi:

— Allah ve Peygamberi, sarhoş edici şeyleri satmayı haram etmişlerdir.

Artık İslâm'ın sosyal bir idareye kavuşma zamanı gelmişti

BÖYLECE, Resûlüllah (S.S.), İslâm arasında kan dâvalarını yasaklıyor, soy sop ve aile imtiyazlarını kaldırıyor, insanların eşitliğini ilân, gururu ve kibiri ve kötülüklerin başı olan ve kullanılması evvelce yasak edilmiş bulunan sarhoş edici içkilerin satışını men'ediyordu.

İslâmın bütün inanış ve davranışlarının ve İslâmiyeti yaymanın hedefi, Allahın birliğini, yaymaktı. Resûlüllah (S.S.), hutbesine bununla başlamıştı.

Arab Yarımadasında kan dâvaları pek yaygın bir halde idi. İslâm dini ise, insanların haklarını bizzat kendilerinin şahsan yerine getirmelerini men etmişti. Bu hak, devletindi. Şu halde, suçluları cezalandırmak devlete ait olacaktı.

Arab Yarımadasında sosyal sınıflar arasında büyük farklar, hak ve imtiyaz ayrılıkları vardı. Bunlar ise, babadan oğula geçerdi. İnsan eşitliğini fiilen ve hukuken tanıyan İslâm, bunu da ortadan kaldırıyor, sosyal sınıf farkı tanımıyordu. Bundan sonra herkes her hususta birbirine müsavi olacaktı. İslâm, insanları millet ve ırk farkı gözetmeden tek bir inanış altında birbiriyle kardeş haline getirerek toplamak, böylece her çeşit kavgaların, çekişmelerin ve savaşların önüne geçmek gayesini taşıyordu. Her insana aynı hakkı, aynı şansı tanıyor ve memleket, ırk, dil, renk, sosyal sınıf ayrılığına son veriyordu.

Sosyal eşitlik, İslâmın insanlığa sağladığı en büyük nimetlerden biridir.

Resûlüllah (S.S.), konuşmasını bitirdikten sonra, toplanmış olanlara göz gezdirdi. Bunların arasında İslâmı mahvetmek için yıllarca her vasıtaya başvurarak mücadele etmiş olan kimseleri, Kureyş'in mağrur başkanlarını gördü. Bunlar, dilleriyle kendisine en çirkin ve en haksız şekilde tecavüzde bulunmuş, onu taşlamış, silâhla üzerine saldırmış, kanına susamış kimselerdi. Onlar, ele geçirdikleri Müslümanları ağır işkencelere uğratmış, dövmüş, dağlamış ve öldürmüşlerdi. Sonra, İslâmı yeryüzünden kaldırmak, bütün Müslümanları öldürmek için onların sığındığı Medine'ye saldırmışlardı. Bu kuduz saldırı başarıya uğrasaydı, İslâm Peygamberini ve sahâbelerini diri diri yakmayı kurmuşlardı. Lâkin, Cenab-ı Hak, onların düzenlerini bozmuş, hilelerini kafalarına geçirmiş, kuvvetlerini mahv ve kendilerini rezil ederek İslâmın ayakları altına sermişti.

İşte inandıkları, taptıkları ve bir kudret vehmettikleri putları, o mânasız boyalı tahta ve taş parçaları da aynı şekilde rezil olarak parçalanmış halde yerlerde yatıyorlardı. O pek öğündükleri putlarının kendilerine hiç bir faydası olmamıştı.

Resûlüllah (S.S.), onlara göz gezdirince utançla başlarını önlerine eğdiler. O zaman, kendilerine sordu:

— Size nasıl muamele edeceğimi sanıyorsunuz? Benden ne umarsınız?

Kureyşlilerin yalvaran sesleri yükseldi:

— Ey kerem sahibi kardeşimiz ve ey kerem sahibi oğlumuz... Bize hayırla muamele edeceğini sanıyor ve senden yalnız hayır umuyoruz.

Resûlüllah (S.S.), onlara tekrar uzun uzun baktı ve:

— Yapmış olduğunuz şeylerin hesabı, bugün sizden sorulmıyacaktır. Hepiniz serbestsiniz, gidiniz! dedi.

Bu sözler, Mekke'lileri evvelâ büyük bir hayrete, sonra hayretten sevince ve sevinçten sersemliğe düşürdü. Onlar, affedilmeyi pek ummuyorlardı. Hattâ affedilseler bile uzun uzun yalvartılacaklarını, günlerce bekletileceklerini ve bir çok ağır şartları kabule mecbur bırakılacaklarını sanıyorlardı.

Bununla beraber, bazı kimseler bu genel affın dışında bırakılmışlardı. Bunlar, rastlandıkları yerde derhal öldürüleceklerdi. Onlar da şu kimselerdi:

Hicretten evvel Müslüman olup tekrar kâfirliğe

dönen ve Medine'den Mekke'ye kaçan Saad oğlu Abdullah. Kendisi, Mekke'nin fethi gününde süt kardeşi Hz. Osman (R.A.) ın evine iltica etmiş bulunuyordu. Ortalık yatıştıktan sonra Hz. Osman (R.A.) onu elinden tutup Resûlûllah (S.S.) ın huzuruna götürdü ve:

— Ey Resûlûllah... Abdullah tevbe etti. Onu baba bağışla ve affet... dedi.

Peygamber Efendimiz bir müddet cevap vermediyse de nihayet Hz. Osman (R.A.) ın hatırını kıramıyarak yaptığına çok pişman olmuş bulunan Abdullah'ı affetmeyi kabul etti.

Resûlûllah (S.S.), İslâm olduktan sonra dininden dönenlere çok kızardı. Bu yüzden, onlar huzurundan çıkınca orada bulunanlara şunları söyledi:

— Abdullah'a aman verilmemişti. Ben, bekledim ki içinizden biri fırlayıp kafasını kessin.

— Bize bir işarette bulunsaydınız... dediler.

— Peygamber işaretle adam öldürtmez, karşılığını verdi.

Hatal oğlu Abdüluzzâ da Müslümanlığı kabul etmiş ve Abdullah adını almıştı. Bir keresinde Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, yanına Ensârdan birisini katıp onları birlikte zekât toplamağa gönderdi. Hatal oğlu, yolda Müslüman kölesini öldürüp tekrar kâfir olarak Mekke'ye kaçtı. Kendisinin iki cariyesi vardı. Bunlara Peygamber Efendimiz ve İslâm aleyhinde şiirler okutur, şarkılar söyletir ve bununla gönül eğlendirirdi. Kendisi gibi, cariyeler de ölüme mahkûm edilmişlerdi.

Abdüluzzâ, Mekke'nin fethi günü saklanıp gizlenmişti. Çünkü o da, cariyeleri de affedilmiyenler arasında bulunuyorlardı. Hureys oğlu Hz. Said (R.A.) ile Ebû Berze (R.A.), ona ve bir cariyesine rastlayıp katlettiler. Öbür cariye meydana çıkmadı. Sonra Müslüman olarak affedilmiş ve Hz. Osman (R.A.) devrine kadar yaşamıştır.

Aman verilmiyenlerden biri olan Suhabe oğlu Makıs, Müslüman olduktan sonra yanlışlıkla kardeşini öldüren Ensârdan birisini öldürüp Mekke'ye kaçmış ve yine kâfir olmuştu.

Bunların birisi de, Ebû Cehil oğlu İkrime idi. Kendisinin İslâm aleyhinde olan faaliyetleri malûmdur. Lâkin, aman verilmemesinin asıl sebebi, Mekke'nin fethi günü mukavemet edip kan dökenler ve böylece umumî aman şartlarını ihlâl edenler arasında bulunmasıydı. Canını kurtarıp Yemen'e kaçmıştı.

Karısı Ümmi Hakim, Müslüman olduktan sonra kendisi için aman diledi ve Resûlûllah (S.S.) bunu kabul ettiğinden kocasını araştırıp bulduarak onun huzuruna götürdü. İkrime, bu sırada Müslümanlığı kabul etmiş bulunuyordu. Başına gelenleri ise, şöyle nakletmiştir:

— Mekke fetholununca kaçtım ve deniz kıyısına vardım. Maksadım Yemen'e kapağı atmaktı. Çünkü buralarda yakalanırsam öldürüleceğimi biliyordum. Kıyıda bir gemiye rastlayarak sahibine:

— Sana para vereyim, beni Yemen'e götür, dedim.

Beni tepeden tırnağa kadar süzerek:

— Müslüman mısın? diye sordu.

— Hayır! dedim.

Bunun üzerine şunları söyledi:

— Ey Allahın kulu... Senin kim olduğunu bilmiyorum. Ama, bir tek Allahtan başka tapacak bulunmadığına şahadet ve putlara tapmağa tevbe etmeden bu gemiye binemezsin. Aksi halde geminin de, içinde bulunanların da felâkete uğramasından korkarım.

— Peki, Allahın birliğine şahadet etmiyen ve putlara tapmayı bırakmıyan hiç kimse bu gemiye binemez mi?

— Hayır, binemez.

O zaman, şöyle düşündüm:

— O halde bizler Muhammed'den neden ve ne ile ayrılıyoruz? Esasen onun da bizi dâvet ettiği şey, bu değil mi?

Bunun üzerine îmân nûru kalbimde doğdu ve hemen Müslüman oldum.

Aman verilmiyenlerden biri, İslâmı ve Resûlûllah (S.S.) aleyhinde şiirler ve şarkılar söyliyerek müşrikleri eğlendirdiği halde sonra aç kalıp Resûlûllah (S.S.) Efendimize iltica ettiği zaman affedilen ve bir deve yükü erzak ihsan alan, buna karşılık ise hemen nankörlük edip Beltaa oğlunun mektubunu müşriklere ulaştırmay ıkabul eden Sâre idi. Kendisi kaçıp gizlenmiş, daha sonra Müslüman olduğu için aman verilmiş ve Hz. Ömer (R.A.) devrine kadar yaşadıktan sonra Ebtah mevkiinde birisi tarafından atla çiğnenip öldürülmüştür.

HİNT de affediliyor

ÖLÜME mahkûm olanlardan birisi de Mekke'de bulunduğu sırada İslâm Peygamberine ağır şekilde eziyetlerde bulunan Nakıyz oğlu Huveyris idi. Hz. Ali (K.V.) tarafından bulunarak idam edilmiştir.

Uhud savaşında Hz. Hamza (R.A.) yı kölesi Vahşi'ye kahpece öldürten, sonra mübarek şehidin vücudunu yarıp ciğerlerini sökerek ağzında çiğneyen Hind, aman verilmeyenlerden birisiydi.

Kendisi, aynı savaşta attığı taşla Peygamber Efendimizin dişlerini kıran Ebû Süfyan'ın karısı ve Muaviye'ni nannesiydi. Muaviye ise daha sonra Resûlûllah (S.S.) ın sevgili torunu Cenab-ı İmam Hasan (R.A.) Efendimizi zehirleyip öldürmüş, onun oğlu Yezid ise, Resûlûllah (S.S.) ın öbür sevgili torunu Cenab-ı Imam Hüseyin (R.A.) Efendimizi Ehl-i Beyt'i, yani Peygamber ailesine mensup kimselerle birlikte Kerbelâ'da şehid ettirmiştir.

İşte onlar, böyle bir aile idi!.

Rebia oğlu Utbe kızı Hind, aynı zamanda edepsizliği ve şirretliğiyle tanınmıştı.

Aman verilmeyenlerden birisi de onun kölesi ve

Hz. Hamza (R.A.) yı öldürmüş olan Habeşli Vahşî idi.

Zuhurundan beri İslâmla ve Resûlüllah (S.S.) Efendimizle şiddetle mücadele eden Ümeyye oğlu Safvan, Mekke'nin fethi günü amanı kabul etmiyerek silâhla mukavemette bulunduğu ve Müslüman kanı dökülmesine sebeb olduğu için idama mahkûm olmuştu.

Yine Mekke fethi sırasında Hendeme mevkiinde Velid oğlu Hz. Hâlid (R.A.) in kuvvetlerine hücum eden Zeb'ari oğlu Abdullah da kendisine aman verilmeyenler arasında bulunuyordu.

Bunların dışında kalan bütün Mekke halkı, gönül huzuruna kavuşmuş, üstelik şehir savaşla alındığından, esir sayılmaları gerektiği halde bu hususta da affa uğramışlardı.

Kendisine aman verilmeyenler hakkında bu rivayet, İbni İshak'dan gelmiştir. Allâme Şiblî ise, bunu kesinlikle reddeder ve bu rivayetin senedden mahrum olduğunu ileri sürer. Kendisi, başta Buhari olmak üzere altı namlı Hadis kitabına, bunlar da Mekke'nin fethi günü hazır bulunanların rivayetlerine dayanarak Resûlüllah (S.S.) Efendimizin yalnız üç kişiye aman vermediğini kesin şekilde belirtmektedir. Bu üç kişi ise yukarıda adı geçen Hatal oğlu Abdüluzzâ ile Suhabe oğlu Makis ve Hatal oğlunun bir cariyesidir.

Gerçi, Mekke'nin fethi günü ileri gelen bir kısım müşrikler kaçmış veya gizlenmişlerse de bu, haklarında verilmiş böyle bir kararı duyduklarından değil, sadece korkularından ileri gelmiştir.

Meselâ, Ümeyye oğlu Safvân, Hendeme olayından sonra Habeşistan'a kaçmak niyetiyle Mekke'yi terketmiş ve Cidde'ye kadar gelmiş bulunuyordu. Vehb oğlu Hz. Ümeyye (R.A.), bunu haber alarak, Resûlüllah (S.S.) Efendimize:

— Ümeyye oğlunun Kureyş'in ileri gelenlerinden olduğunu bilirsin. Suçu büyükse de, senin keremin daha büyüktür. Korkusundan kaçmış bulunuyor. Kendisine aman ver, demiş, Peygamber Efendimiz de:

— Safvân amandadır, karşılığını vermişti.

Hz. Ümeyr (R.A.) bu sefer:

— Kendisi bu kadar büyük bir lûtfu ummaz ve bana inanmaz. Ey Resûlüllah, Safvan'ı tatmin edecek bir nişan ver ki kendisini inandırabileyim, dedi.

Peygamber Efendimiz de, sarığını verdi. Vehb oğlu hemen acele yola çıkarak henüz bir gemiye binmemiş olan Safvân'a yetişti. Eski dosttular. Ona:

— Ey Safvân, sakın sonunda sana zararı dokunacak bir şey yapma. Resûlüllah sana aman vermiştir, dedi.

Ancak, Ümeyye oğlu buna inanmadı:

— Ne yanıma yaklaş ve ne de bu hususta bana bir şey söyleme...

— Yanlış düşünüyor ve yanlış konuşuyorsun... Resûlüllah, insanların en yumuşak huylusu ve en hayırlı olanıdır. Hem, amcazâdendir. Neden korkuyorsun?

— Hayatımdan korkuyorum.

— Boşuna korkuyorsun. Çünkü Resûlüllah sandığından çok daha merhametli ve âlicenâbdır. İşte bak bu, onun sarığıdır. Aman işareti olmak üzere başından çözdü ve benimle sana gönderdi.

Safvân, biraz düşündü. Vehb oğlu, sözüne güvenilir bir kimse idi. Esasen vatanını terketmek de kendisine güç geldiğinden ne olursa olsun ona itimad etmeğe karar verdi. Böylece Mekke'ye dönüp ler ve Resûlüllah (S.S.) ın huzuruna vardılar.

O zaman Ümeyye oğlu Peygamber Efendimiz:

— Ümeyr, bana aman verdiğini söyledi. Bu doğru mudur? diye sordu. Çünkü, içinde hâlâ şüphe vardı.

Resûlüllah (S.S.):

— Evet ey Safvân, herkes gibi sana da aman verilmiştir, cevabını verdi.

Safvân:

— Şu halde, bir ricam var.

— Nedir?

— Bana İslâmı kabul hususunda iki ay mühler, düşüneyim... Çünkü bu işin kesin şekilde vicdanımla birleşmesini istiyorum. Dilimle ikrar etti ğim şeyi, kalbimin de tasdik etmesi arzusundayım.

— Sana, dört ay mühlet verdim.

Safvân, serbest bırakıldı ve Mekke'de, ileride nakledeceğimiz Huneyn olayına kadar müşrik olarak yaşadı.

Adı geçenlerden Zeb'ari oğlu Abdullah da Necrân'a kadar kaçmıştı. Bir müddet sonra kendiliğinden İslâmı kabul edip geri dönmüştür.

İslâm'da zor yoktu. Ancak kalben iyman edenler, İslâm'a giriyorlardı. Ebû Süfyan'da henüz kalben iymn etmediği için kötü düşünenlerin etkisi altındaydı. Fakat:

BURADA mühim olan, affedilenlerin mutlaka Müslüman olmağa zorlanmamalarıdır. Bunlar, bir müddet daha müşrik olarak yaşamışlar, hattâ Huneyn savaşına Müslümanların yanına müşrik olarak katılmışlardır. Ancak, kalblerinde İslâm nûru bulunmadığı için bu savaşta yeteri kadar cesaret gösteremediklerinden İslâm ordusu bir ara güç duruma da düşmüştür.

Resûlüllah (S.S.) ise, yukarıda andığımız hitabeyi yaptıktan sonra, yanında Sahâbeleri bulunduğu halde putlardan arınmış Kâ'be'yi yedi kere tavâf etti. Ebû Süfyan ise, bu manzarayı seyrediyordu. Aslında Mekke'nin Müslümanlar eline geçmiş ve müşrikliğin sukut etmiş olmasını hâlâ içine sin-

irememişti. Bu yüzden, bu ulvî manzarayı seyre-erken:

— Ne olurdu yeniden bir ordu kuyabilseydim ş şu adamla yeniden savaşabilseydim, diye dü-ndü.

Resûlûllah (S.S.), bu sırada yanından geçmekte ğ. Onun gözlerinin içine bakarak:

— Bunun sana faydası olmazdı. Çünkü, o adam ni yine yener ve rezil ederdi, dedi.

Ebû Süfyan, birden şaşırıp kaldı ve zihninden çen şeylerin yüzüne vurulması onu büyük bir anca düşürdüğünden dudaklarından:

— İşte, senin Hak Peygamber olduğunu şimdi adım. Evet, zihnimden böyle bir kuruntunun ştiğini itiraf ederim. Ancak, artık o da silindi, ke-celeri döküldü.

Ümeyr oğlu Hz. Fudala (R.A.) diyor ki:

— Mekke'nin fethi üzerine hâsıl olan durumu der istemez kabul etmiştik. Ancak, benim kalbim lâma ve Resûlûllaha düşmanlıkla dolu idi. O ta-if sırasında birdenbire kendisini vurup öldürmeğe yet ettim. Bu maksatla yavaş yavaş Resûlûllaha kuluyordum. Yanına vardığım sırada birdenbire ana dönüp:

— Sen misin ey Fudala? dedi.

— Evet, benim, karşılığını verdim.

— Böyle ne düşünüyorsun?

Tabii, inkâr ettim:

— Hiç bir şey düşündüğüm yok... Sadece Allahı anıyordum.

Resûlûllah, elini göğsüme koydu ve gözlerimin ine bakarak:

— Zihninden geçirdiğin o şeye tevbe et. Allah ette tevbeleri kabul edicidir, dedi.

O zaman kalbimin bir anda iman ile dolduğunu isedererek bütün kötü düşünce ve niyetlerden arındı.

Kadınlar içinde İslâmı ilk kabul edenlerden bi-i de, Hz. Ebû Bekir (R.A.) in annesi Hz. Selmâ R.A.) idi. Babası Ebû Kuhafe ise, hâlâ Müslüman amıştı. Bu sırada, yukarıda söylemiş olduğumuz bi, pek ihtiyardı ve gözleri görmüyordu. Hz. Ebû kir (R.A.), onu elinden tutup yederek Resûlûllah S.S.) in huzuruna getirdi ve o da İslâmla aydın-adı.

Gerçi, Mekke'liler Müslüman olmağa zorlanma-ılarsa da geçen olaylar onların zihninde ve vicda-nda büyük değişiklikler yaptığı için, az istisnalar-İslâmı kitle halinde benimsemişlerdi. Hudeybiye ş andlaşmasından sonra sıklaşan temaslar, İs-ın birbirini izleyen başarıları ve nihayet Mekke-n fethi gününde yere serilen putların hiç bir kud-t ve kuvvete sahip olmadıklarının anlaşılması, nda büyük âmil olmuştu.

Sıra biat'a gelmişti. Kadınların arasına karışmış olan Hind, Peygamber Efendimizin tavsiylerine cevap vermek suretiyle kendisini ele verdi

ŞİMDİ onların Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimize Müslüman olarak biatte bulunmaları kalıyordu. Peygamber Efendimiz, bunun üzerine Safâ mevkiinde oturdu ve halkın biatlerini kabule başladı. Evvelâ, erkekler birer birer gelip biat ederek İslâmla şereflendiler. Sonra, kadınlar biatte bulundu. Onlara, Hz. Ali (K.V.) nin kız kardeşi Hz. Ümmi Hâni (R.A.) delâlet ediyordu. Resûlûllah (S.S.) onu pek severdi. Çünkü büyük Mi'râc olayı, kendisi, onun evinde misafir bulunduğu sırada vâki olmuştu.

İlkönce Kureyş'in tanınmış ailelerine mensup kadınlar geldiler. Ümeyye oğlu Âs'ın kızı Ümmi Habibe başta idi. Onu Üseyd oğlu Atlab'ın iki halası olan Fervâ ve Âtike, Ebû Cehil oğlu İkrime'nin karısı ve Hişâm oğlu Hâris'in kızı Ümmi Hakim, Velid oğlu Hz. Hâlid (R.A.) in kız kardeşi Fahita ve diğerleri takip ettiler. Bu esnada Ebû Süfyan'ın karısı ve Muaviye'nin annesi Hind de aralarına karışmış bulunuyordu. Maksadı, kendisini tanıtmadan biat edip herhangi bir cezaya uğramaktan kurtulmaktı.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), kadınlara ilkönce:

— Allaha hiç bir şeyi ortak koşmamak şartiyle biatte bulununuz, dedi.

Hind, son derece sabırsız ve geveze idi. Dayanamıyarak:

— Sen, erkeklere teklif etmediğin şartı bize teklif ediyorsun. Ama, biz bunu kabul ediyoruz, dedi.

Resûlûllah (S.S.) devam etti:

— Hırsızlık etmemek üzere biat ediniz.

Hind, yine dayanamadı:

— Ben, arasıra Ebû Süfyan'ın parasından az bir şeyler alırdım. Lâkin, bunun hırsızlık sayılıp sayılmadığını bilmiyorum.

Hazır bulunan Ebû Süfyan da dayanamayıp söze karıştı:

— Ben, hepsini sana helâl ediyorum. Bunlar geçip gitmiş şeylerdir.

Ancak bu sözlerden, konuşan kadının kim olduğu anlaşılmış bulunuyordu. Ortalığı, hemen bir sessizlik kapladı. Hind de gevezelikle kendisini ele verdiği için korkup sustu. Herkes, Resûlûllah (S.S.) ın şimdi ne yapacağına bakıyordu.

Peygamber Efendimiz, ona döndü ve gayet sâkin bir sesle:

— Sen Utbe'nin kızı Hind değil misin? diye sordu.

Hind, yavaşça:

— Evet... dedi. Senden geçmişi affetmeni rica ederim.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), hiç bir şey olmamış gibi yine bütün kadınlara birden hitab etti:

— Zinâ etmemek üzere biat ediniz.

Hind:

— Hür ve şerefli kadınlar hiç zinâ ederler mi? Bu teklifi elbette kabul ediyoruz, dedi.

— Evlâtlarınızı öldürmemek üzere biat ediniz.

O zaman Arab Yarımadasında daha ziyade iktisadi güçlükler yüzünden yerleşmiş kötü bir âdet vardı. Bu da, kız çocuklarının öldürülmesiydi. Çok zaman ilk doğan evlât kız olursa veya ilk doğan evlât erkek de olsa, ondan sonra birden fazla kız doğarsa, diri diri gömülmek suretiyle öldürülürdü. Annesi o gün çocuğu yıkar, süsler, en iyi elbiselerini giydirir, babası gezmeğe götüreceğini söyliyerek alıp evden yarım günlük yola kadar uzaklaştırır, sonra, bir gün evvel hazırladığı çukura itip üzerine kumları yığarak arkasına bakmadan geri döner ve akşam üstü evine varırdı. Tabii, bu, çok vahşice bir âdetti. Lâkin müşrikler arasında tatbik edilmekte idi. İslâm ise, bunu şiddetle yasaklamış, Peygamber Efendimiz ise, bir Hadislerinde kız evlâtların eve bereket getirdiğini buyurmuştur.

Hind bu sefer:

— Vallahi biz evlâtlarımızı küçük iken büyütüp ve onlar büyüdükten sonra sen Bedir'de öldürdün! demekten kendisini alamadı.

Resûlüllah (S.S.), son derece vekar sahibi idi. Bununla beraber, Hind'in bu sözleri karşısında dayanamıyarak güldü. Arkasından da:

— Ey Hind... Onları, Mekke'yi Müslümanlara teslim eden Allah öldürdü, dedi.

Sonra, devam etti:

— Yalan söylememek ve iftirada bulunmamak üzere biat ediniz.

Hind:

— Bunlar pek çirkin şeyler... Sen ise bize güzel ahlâkı emrediyorsun. Elbette kabul ederiz, dedi.

— İyi ve hayırlı işlerde bana karşı gelmemek üzere biat eder misiniz?

— Şüphesiz ki ederiz. Esasen burada niçin toplanmış bulunuyoruz?

Resûlüllah (S.S.), bunun üzerine Hz. Ebû Bekir (R.A.) e döndü:

— Ey Ebû Bekir... Onlardan benim adıma bu şartlarla biat al.

O da, isteneni yaptı.

Bu iş sona erince, Ebû Süfyan'ın karısı Hind, evine döndü ve orada sakladığı ne kadar put varsa:

— Yazık ki bugüne kadar sizlere boş yere ibadet etmiş ve bir şeyler ummuşuz! diyerek hepsini kaldırıp sokağa attı.

O gün, Mekke halkından Resûlüllah (S.S.) Efendimize biat eden kim varsa aynı şeyi yapmış ve evlerinde sakladıkları gülünç ve mânasız putları kırıp sokaklara atmışlardı.

Böylece, Kâ'be'den sonra Mekke'nin evleri de putlardan arınmış oluyordu.

Artık Mekke fethedilmiş, en azgın müşrikler bile affedimiş, Muhacirler vatanlarına kavuştukları için sevinç içinde. Lâkin Medine'lileri derin bir hüzün sarmıştı.

BÜTÜN bu olaylardan, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin şahsî endişelerden tamamen uzak bulunduğu, asla şahsî kin ve düşmanlık gütmediği ve yalnız Allahın dinini yaymak ve yüceltmek gayesiyle hareket ettiği anlaşılmış oluyordu. İslâm birlik ve beraberliğinin ve Müslüman kardeşliğinin kurulup yerleşmesi dâvasında vaktiyle kendisine ve yakınlarına en ağır şekilde düşmanlık edenleri toptan affetmişti. Bunlara, hattâ Hz. Hamza (R.A.) nın kaatili Vahşi bile dahildi.

Vahşi, bir müddet ötede beride gizlenip dolaştıktan sonra yapacak hiç bir şey, sığınacak hiç bir yer bulamadığından, yine gelip Resûlüllah (S.S.) Efendimize iltica ile af diledi. Cenab-ı Peygamber de bu aftı kendisinden esirgemedi ve yalnız:

— Gözüme görünme! demekle yetindi.

Mekke'den vaktiyle Medine'ye hicret etmiş olan Müslümanların evlerini kalanlar zaptetmişler ve yerleşmişlerdi. Resûlüllah (S.S.), arada yeni çatışmaların çıkmasını önlemek için Muhacirlerden bu gibi hareketlere karşılık vermemelerini istedi. Onlar da, bunu kabul ettiler.

Muhacirler, vatanlarına kavuşmuş olmanın sevinci ve heyecanı içinde bulunuyorlardı. Bu günleri ne zamandan beri beklemişlerdi. Hattâ vakit vakit yurdlarına bir daha dönüp dönemiyeceklerini düşünmüşler, her vesile ile ona olan hasretlerini belli etmişlerdi.

Onlar, memnundular ;lâkin Ensâr düşünceliydi. Çünkü, vatanına dönmüş olanlardan biri de, Resûlüllah (S.S.) dı. Vatanına dönmüş, kabilesi olan Kureyş'e kavuşmuş, onlarla barışmış, arada hiç bir düşmanlık kalmamıştı.

Hiç artık Medine'ye döner miydi?
Ya onlar, onun hasretine nasıl dayanabilirlerdi
Onu bırakıp nasıl giderlerdi?
Ondan nasıl ayrılırlardı?

İşte, bütün bu düşünceler, kendilerini üzmekte ve perişan etmekteydi. Lâkin Cenab-ı Hak, bunları hemen Peygamberine bildirdi. O da ,onların daha fazla üzülmelerini istemediğinden Ensârı çağırıp:

— Sizler, benim artık vatanımda kalacağımı ve

Medine'ye dönmeyeceğimi düşünüyorsunuz değil mi? diye sordu.

Onlar:

—Evet ey Resûlûllah... Bunu düşünüp duruyor ve üzülüyoruz. Ama, burada kalırsan haklısın. Çünkü, Mekke senin vatanın, Kureyş ise aşiretindir.

İşte o zaman Resûlûllah (S.S.) onlara hiç ummadıkları bir müjdede bulundu:

— Ey Ensâr... Ben, Allahın Kulu ve Peygamberiyim. Sizin yurdunuza hicret ettim ve hayatım da, ölümüm de sizin yanınızda olacaktır.

Bu büyük müjde Ensârı sevinçlerinden hüngür hüngür ağlattı.

Tam bu sırada güneş en yüksek noktayı geçmiş ve Öğle Namazı vakti gelmişti. Resûlûllah (S.S.):

— Ey Bilâl, Kâ'be'nin üzerine çık ve ezan oku! diye emretti.

Hz. Bilâl Habeşî (R.A.), hemen fırladı. Bu, kendisi için büyük ve tarihî bir ândı. Çünkü vaktiyle sadece Müslüman olduğunu söylediği için en ağır işkencelere katlanmış olduğu bu şehirde, şimdi Allahın adını yücelten ezanı okuyacaktı.

Biraz sonra onun son derece güzel, son derece tesirli, hem yakınlardan hem uzaklardan aynı letafetle duyulan Dâvûdî sesi Mekke ufuklarını inletti:

— Allahu Ekber... Allahu Ekber...

Kâbe'nin üzerine çıkan Bilâl, Ezan-ı Muhammedî'yi okumya başlayınca iymân dolu göğüslerden çıkan Tekbir sesleri bütün Mekke dağlarını inletiyor, müşriklerin kalplerini titretiyordu

HALBUKİ aynı gün güneş doğduğu zaman ilk ışıkları Kâ'be'nin üzerindeki çirkin görünüşlü, kaba saba pulara aksetmişti. Mekke ise müşriklerle dolu idi. Şimdi, o putlar yoktu. Kâ'be tertemizdi ve üzerinde Ezan-ı Muhammedî okunmakta, etrafında toplanan mü'min göğüslerden taşan tekbir sesleri şehri doldurmakta, vâdiyi inletmekteydi.

Buna rağmen Mekke'de hâlâ bir kısım müşrikler mevcuttu. Lâkin, bu muhteşem olay karşısında hepsi birer tarafa savuşmuş, gizlenmiş bulunuyorlardı. Hattâ, bazıları şehirden çıkmış, civar dağların yamaçlarına tırmanmış, olanları oradan seyretmeğe koyulmuşlardı. Bazıları ise, hâlâ başkanları saydıkları için Kâ'be'nin avlusunda bir tarafta duran Ebû Süfyan'a sokulmuş, şaşkın ve sersem halde bakınıyorlardı.

Bunlar arasında bulunan Ebû Cehil'in kızı Cüveyre gayrî ihtiyarî:

— İyi ki babam vaktiyle öldü de Bilâl'in Kâ'be'nin üzerinde böyle bağırdığını görmedi, dedi.

Hâlâ müşrik kalmış olanlardan Üseyd oğlu Utab da şu sözleri ilâve etti:

— Çok şükür ki benim de babam ölmüş ve bu sesi duymaktan kurtulmuş bulunuyor.

Üzüntüsü son dereceyi bulmuş olan Hişâm oğlu Hâris ise:

— Keşke ben de daha evvel ölseydim ve bu günleri görmeseydim; dedi.

Diğer ileri gelen bazı müşrikler ise:

— Artık yaşayıp da sanki ne olacak? diye homurdanıyorlardı.

Böyle söyleyenler, sonunda Ebû Süfyan'a döndüler ve onun da bu sözlere katılmasını beklediler.

O zaman, Ebû Süfyan konuştu:

— Ben, Muhammed hakkında hiç bir şey söyleyemem. Çünkü, kendisine gökten haber gelmektedir.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) buyuruyorlarki

İnsanların en hayırlısı, insanlara en faydalı olandır.

İyilik ettiğin kimsenin şerrinden sakın.

Din ve akıl, ikisi birdir. Aklı olmayanın dini de olamaz.

Yalanla iman bağdaşamaz.

Şahidlik için mahkemeye çağırılıp da bildiğini söylemiyen, yalancı şâhid gibi büyük bir günah işlemiş olur.

Altın'a ve gümüş'e tapanlar mel'ûndur.

Bildiğinizi herkese öğretiniz.

Bir şeyin borç olarak verilmesi, sadaka olarak verilmesinden hayırlıdır.

Allah yolunda yürüyen ayaklara Allah cehennem ateşini haram eder.

Aldatan bizden değildir.

Benden Hadis nakleden isteyerek yalan söylerse, cehennemde kendisine oturacak yer hazırlasın.

Tavla oynayan kimse, Allaha ve Peygamberine isyan etmiş olur.

Ölümü temenni etmeyiniz.

Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyiniz. Karşılaştığınız vakit ise sabrediniz.

Allah, kullarından ancak merhametli olanlarına merhamet eder.

Çalınmış malı bilerek satın alan kimse, o hırsızlığın aybına ve günahına katılmış olur.

Halktan utanmıyan, Allahtan da utanmaz.

İşte bu sırada Resûlüllah (S.S.) onların topluluğuna yaklaştı ve evvelâ Cüveyre'ye hitap ederek:

— Ey Ebû Cehil'in kızı, dedi. Yanlış düşünüyorsun. Eğer baban sağ olmuş olsaydı, belki bugün o da müşriklikten kurtulmuş olurdu. Sen asıl, onun Allaha ve Peygamberine inanmadan öldüğüne üzül.

Sonra, Utab'a döndü:

— Ey Üseyd oğlu, sen de yanlış düşünüyorsun. Çünkü şimdi baban Kâ'be üzerinde ezan okunduğunu duymadan öldüğüne acınmaktadır.

Nihayet, Hâris'e:

— Ey Hişâm oğlu, dedi. Bu günleri görmeden ölseydin, asıl o zaman talihsiz sayılırdın.

En sonra da öbür müşriklere şunları söyledi:

— Sizler, bundan sonra yaşayarak tevbe edip îmâna gelir ve günahlarınızdan arınabilirsiniz. İşte sizin için nihayetin mânası budur.

Peygamber Efendimizin onların aralarında konuşmuş olduklarını bu şekilde kendilerine haber vermeleri üzerine Hâris'in iradesi elinden gitti ve:

— Senin Hak Peygamber olduğuna şahadet ederim. Çünkü, şu aramızda konuştuklarımızı bizden başka bilen yoktu, diyerek hemen Müslümanlığı kabul etti.

Resûlüllah (S.S.) Efendimizin sağlığında İslâmı kabul edenler, bu suretle iki kısma ayrılmışlardır. Bunların bir kısmı, Mekke'nin fethinden evvel, bir kısmı ise Mekke'nin fethinden sonra Müslüman olanlardır ve Mekke'nin fethinden evvel Müslüman olanlar, öbürlerine daima üstün sayılmışlardır.

Ayrıca İslâm âlimleri bunları, Müslümanlığı kabul sıraları ve İslâma hizmet derecelerine göre bazı tabakalara ayırmışlardır.

Ehl-i Sünnet ve Cemâat denilen ve İslâmın ilk esas ve hedeflerinden, onun getirdiği hakikî inançtan hiç ayrılıp sapmamış, akidelerine İslâm dışı hiç bir akide karışmamış olan büyük İslâm bilginleri, bu tabakalarda anlaşmazlığa düşmemiş ve hepsi müşterek olarak kabul etmişlerdir.

İşte buna göre sahâbenin birinci tabakasını, ilk önce Müslüman olanlar teşkil eder. Bunlar ise, şu kimselerdir:

1 — Kadınlardan Hz. Hadice (R.A.) Validemiz,
2 — Erkeklerden Hz. Kuhafe oğlu Hz. Ebû Bekir (R.A.),
3 — Çocuklardan Ebû Tâlib oğlu Hz. Ali (K.V.),
4 — Kölelerden Hârise oğlu Hz. Zeyd (R.A.).

Onlardan sonra ise, Hz. Ebû Bekir (R.A.) tarafından vâki davetî kabul ederek Resûlüllah (S.S.)ın huzuruna gelip İslâmı kabul eden şu beş kişi gelir:

5 — Affân oğlu Hz. Osman (R.A.)
6 — Avf oğlu Hz. Abdürrahman (R.A.),
7 — Ebû Vakkas oğlu Hz. Saad (R.A.),
8 — Avvâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.),
9 — Ubeydullah oğlu Hz. Talha (R.A.).

Bundan sonrakilere ise, şu zatlar dahildir:

10 — Cerrah oğlu Abdullah oğlu Hz. Ebû Ubeyde (R.A.)
11 — Erette oğlu Hz. Habbab (R.A.),
12 — Zeyd oğlu Hz. Said (R.A.),
13 — Hattab oğlu Hz. Fâtıma (R.A.),
14 — Abdülesed oğlu Hz. Ebû Seleme (R.A.),
15 — Ebû Erkam oğlu Hz. Erkam (R.A.),
16 — Maz'un oğlu Hz. Osman (R.A.),
17 — Maz'un oğlu Hz. Kudâme (R.A.),
18 — Maz'un oğlu Hz. Abdullah (R.A.),
19 — Hâris oğlu Hz. Ubeyde (R.A.),
20 — Mes'ud oğlu Hz. Abdullah (R.A.),
21 — Hz. Bilâl Habeşî (R.A.),
22 —Hz. Suheyb Rûmî (R.A.),
24 — Abdülmuttalib oğlu Hz. Hamza (R.A.),
25 — Hattab oğlu Hz. Ömer (R.A.).
23 — Yâsir oğlu Hz. Ammâr (R.A.),

Böylece, İslâmın birinci tabakasını bunlar teşkil eder. Hepsinin sayısı 140 olup yirmi beşi tesbit edilebilmiştir.

İslâmın ikinci tabakası Akabe biatine kadar Müslüman olanlardır.

İslâmın üçüncü tabakası Akabe'de biat etmiş olan Ensârdır.

İslâmın dördüncü tabakası, İkinci Akabe biatinde bulunmuş olan Ensârdır.

İslâmın beşinci tabakası, Resûlüllah (S.S.) Efendimizin Hicreti sırasında kendisi henüz Kâ'be'de bulunurken gelip katılan Muhacirlerdir.

İslâmın altıncı tabakası, Bedir savaşında bulunan Gazilerdir.

İslâmın yedinci tabakası, Bedir savaşı ile Hudeybiye barışı arasında hicret etmiş olan Muhacirlerdir.

İslâmın sekizinci tabakası, Rıdvân biatinde bulunan Müslümanlardır.

İslâmın dokuzuncu tabakası, Hudeybiye barışı ile Mekke'nin fethi arasında İslâm olanlar ve hicret edenlerdir.

İslâmın onuncu tabakası, Mekke'nin fethinden sonra Müslüman olanlardır.

İslâmın on birinci tabakası, Sahâbeleri görmüş olan Tâbiîn'dir. Bunlardan bir kısmı Resûlüllah (S.S.) zamanında yaşamış ve Müslüman olmuş, ancak onun mübârek yüzünü görüp kendisiyle konuşamamıştır. Bir kısmı Resûlüllah (S.S.) Efendimizi görmüş olmakla beraber, İslâma onun vefatından sonra girmiş olanlardır.

İslâmın on ikinci tabakası, Tâbiîn'e yetişmiş olan Tebea-i Tâbiîn'dir.

İslâmın on üçüncü tabakası, onlara yetişmiş olan Tebea-i Tebea-i Tâbiîn'dir.

Bundan sonra şu kimseler önde tutulmuştur:

1 — Şühedâ, yani din uğruna şehid olanlar,
2 — Evliyâullah, yani hak dostları,
3 — Ulema-i âmilin, yani bilgileriyle amel ede âlimler. Dört mezheb imamı bunların başında gelir.
4 — Kurra-i Kâmilin, yani Kur'an-ı Kerîm'i en mükemmel şekilde okumasını bilenler.
5 — Huffâz, yani Hafızlar.
6 — Hademe-i din, din işleri hizmetinde çalışanlar.
7 — Geri kalan öbür Müslümanlardan îmân ve amelde önde olanlar.

Bunlardan başka:

Âl-i Abâ'yı, Ehl-i Beyt'i, Resûlüllah (S.S.) Efendimizin zevceleri Validelerimizi ve Aşere-i Mübeşşere'yi, yani hayatta iken Cennetle müjdelenmiş on zatı bunlardan ayrı olarak mütalâa etmek lâzımdır.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) bir gün Hz. Fâtıma (R.A.) Validemizi, Hz. Ali (K.V.) yi, Hz. Hasan (R.A.) ı ve Hz. Hüseyn (R.A.) i abasının altına alarak:

— Bunlar benim Âl-i Abâmdır (Abâ hanedanımdır) demiş olduğu için kendisi dahil, bu beş kişi Âl-i Abâ diye anılmış ve en muhterem tutulmuştur.

Ehl-i Beyt, Peygamber Efendimizin ev halkı ve soyundan gelen mübarek kimselerdir. İslâmın on iki imamı ve onların evlâtları on dört masum, bunlara dahildir.

Zevceler Valide lerimizden daha sonra bahsedeceğiz.

Aşere-i Mübeşşere ise, şu zatlardır:

1 — Ebû Kuhâfe oğlu Hz. Ebû Bekir (R.A.)
2 — Hattab oğlu Hz. Ömer (R.A.)
3 — Affân oğlu Hz. Osman (R.A.)
3 — Ebû Tâlib oğlu Hz. Ali (K.V.)
5 — Ubeydullah oğlu Hz. Talha (R.A.)
6 — Avvâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.)
8 — Zeyd oğlu Hz. Said (R.A.)
9 — Avf oğlu Hz. Abdurrahman (R.A.)
10 — Cerrah oğlu Hz. Ubeydullah (R.A.)

Bunların ilk dördünü, Peygamber Efendimizin vefatından sonra Halife oluşları sırasiyle kaydettik. Kendileri Hülefâ-i Raşidin diye anılır ve sahâbelerin en ileri gelenleri addolunurlar.

Bir gün Resûlüllah (S.S.), bir Yahudiden borç almış ve karşılığında sened vermişti. Yahudi tam yanından ayrılırken:

— Peki, sen ölürsen bu borcu kim ödeyecek? diye sordu.

Resûlüllah (S.S.):

— Ebû Bekir öder, dedi.
— Ya o da ölürse?...
— Ömer öder.
— Ya Ömer ölürse?
— Ali öder.
— Ya Ali de ölürse?..

Resûlüllah (S.S.), şom ağızlı Yahudiye kızarak nihayet:

— Ali ölürse, sen de öl! demiştir.

Hz. Ali (K.V.) bu konuşmayı duymuş ve Peygamber Efendimizden sonra kimlerin sıra ile Halife olacağını anlamıştı.

Hz. Ali (K.V.) Hiç putlara tapmamış, daha çocukluktan kurtulmadan İslâm'ı kabul ederek, Erkek ve çocuklardan ilk önce Peygamber Efendimizle namaz kılmışlardır.

RESÛLÜLLH (S.S.), bir yerde oturduğu zaman Hz. Ali (K.V.) yanında, Hz. Ebû Bekir (R.A. sağında, Hz. Ömer (R.A.) solunda, Hz. Osman (R.A.) karşısında otururlardı.

Şimdi, Aşere-i Mübeşşere hakkında biraz daha tafsilât verelim:

Hz. Ali (K.V.), Peygamber Efendimizin ilk zevcesi Hz. Hadice (R.A.) Validemizden sonra ikinci Müslüman olarak imâna gelmiş olup çocuklar arasında İslâmla şereflenen ilk kimsedir. Kendisi, Resûlüllah (S.S.) ın evinde büyümüş ve yetişmiştir. Peygamber Efendimizin Vahiy kâtibi, sır kâtibi ve bütün sırlarının mahremi idi. İlmi ve yiğitliği bakımından sahâbelerin birincisiydi. Resûlüllah (S.S.)ın evinde büyüdüğü için hiç putlara tapmamış, ergînlik çağından evvel İslâm ile şereflenmiş, Peygamber Efendimizin en sevgili kızı Hz. Fâtıma (R.A.) ile evlenmiş, Hz. Hasan (R.A.) ve Hz. Hüseyn (R.A.) bu izdivaçtan doğmuş ve Resûlüllah (S.S.) ın mübarek ve temiz soyu onlardan devam etmiştir.

Kendisi, Hâşım oğlu Ebû Tâlib'in oğludur. Anne tarafından da Hâşimi'dir. Orta boylu ve esmer bir zattı. Sakalı, omuzlarının arasını dolduracak kadar büyüktü. Saçının ön tarafı dökülmüştü. Omuzları geniş, pazıları kalın, bilekleri sağlam, elleri kuvvetliydi. Son derece yiğit ve kahraman, pek usta bir silâhşordu. Savaşlarda kiminle karşılaşmışsa üstün gelmiştir.

İyi huylu, güler yüzlüydü. Alçak gönüllü olmakla tanınmıştı. Âlim, âdil, cömerd, güzel konuşan, İslâmın ve Kur'an'ın bütün esrarına vâkıf, ibâdete düşkün bir zattı.

Peygamber Efendimize:

— Ali'yi neden çok seversin? diye sorulmasında:

— Çok namaz kıldığı için... demiş ve kendisini bir çok Hâdislerle öğmüştür. Bunların bazıları şudur:

Ben kimin efendisi isem, Ali de onun efendisidir.

Ali benden ve ben Ali'denim.

Ben ilmin şehriyim ve Ali kapısıo.

Ben ve Ali, kullarının üzerinde Allahın hüccetiyiz.

Ali'ye eziyet eden, bana eziyet etmiş olur.

Ali, benim dünya ve âhiret kardeşimdir.

Benim sırrımın sahibi, Ebû Tâlib oğlu Ali'dir.

Ben ve Ali, bir ağaçtanız.

Ateşin odunu mahvetmesi gibi, Ali sevgisi de günahı mahveder.

Ali'ye düşman olanlara Allah düşman olsun.

Ey Ali, muhakkak ki senin hoşnut olduğundan Allah da hoşnut olur ve senin gazab ettiğine Allah da gazab eder.

Benimle ilk namaz kılan Ali'dir.

Ümmetin üstünde Ali'nin hakkı, çocuğun üstünde babanın hakkı gibidir.

Ali'yı anmak ibâdettir.

Yârabbi, sen Ali'ye yardım edene yardım et.

Benden sonra ümmetimin en âlimi, Ebû Tâlib oğlu Ali'dir.

Hz Ali (K.V.), Hicretin kırkıncı yılında ve 63 yaşında bulunduğu halde Sabah Namazını kıldırırken Mülcem oğlu adlı habis tarafından şehid edilmiştir.

Hz. Ebû Bekir, Müslümanların dördüncüsü ve hür erkeklerin birincisi olarak imâna gelmiştir. Resûlüllah (S.S.) ın hicret yoldaşı, mağara dostu, veziri ve müsteşarıydı. Peygamber Efendimizin vefatında nevvel onun emriyle mescidde imam olup 17 vakit namaz kıldırmış ve vefatından sonra Halife seçilmiştir. Müslümanlara ve Müslümanlığa büyük hizmetleri geçen pek mübarek bir zattı. Kendisi Mürre oğlu, Teym oğlu, Saad oğlu, Kâab oğlu, Ömer oğlu, Âmir oğlu Ebû Kuhâfe'nin oğludur. Zayıf, uzunca, yumru alınlı, çukuz gözlü ve güzel yüzlüydü. Meşhur bir hatipti. Fil olayından iki yıl sonra doğmuş olduğuna göre, Peygamber Efendimizden iki yaş küçüktü.

Son derece doğru, afif, vakur, âdil, sakıngan, Kur'an-ı Kerim hükümlerine vâkıf, yüksek ahlâklı, insaflı ve kahramandı.

Hz. Ali (K.V.), bir gün:

— Halkın en kahramanı kimdir? diye sordu.

— Sensin! dediler.

O zaman, şunları söyledi:

— Evet, savaşlarda kiminle çarpıştımsa üstün geldim. Ama, halkın en kahramanı Bedir savaşı gününde Resûlüllah için bir gölgelik yapıldığı zaman müşrikler birden hücum etmesin diye elinde kılıçla onun başı ucunda bekleyen ve bütün hücumları def'eden Ebû Bekir'dir.

İşere-i mübeşşereden olan Hz. Ebû Bekir (R.A.) Peygamber Efendimizin en yakın dostu, mağara arkadaşı ve Kaimpederi idi.

HZ. EBÛ BEKİR (R.A.) de müşrikler devrinde yetiştiği halde putlara hiç tapmamış olanlardandır. Çok kimsenin İslâma gelmesine sebe bolmuş, müşriklerin zulmüne uğrayan pek çok Müslüman köleyi satın alarak âzad etmiştir. Servetini sevo seve İslâm uğruna sarfetmiştir.

Resûlüllah (S.S.):

— Ben hiç kimsenin parasını Ebû Bekir'in parası kadar rahat harcamadım, buyurmuştur.

Hz. Ebû Bekir (R.A.), kendisinden Kur'an-ı Kerîm'de bahsolunmak şerefine ermiştir. Kur'an-ı Kerîm, Hicret olayını anlatırken mağarada Resûlüllah (S.S.) Efendimizle birlikte bulunduğunu ve düşmanların Peygamber Efendimizi bulup yakalamaları tehlikesi belirince Resûlüllah (S.S.) ın kendisine:

— Mahzun olma... Muhakkak ki Allah bizimle beraberdir, dediğini haber verir.

Resûlüllah (S.S.), barışta ve savaşta onu yanından ayırmazdı. Kızı Hz. Ayşe (R.A.) Validemizle evlenmek suretiyle kendisine kayınpederlik şerefini vermiştir.

Bir gün Âs oğlu Amr:

— Ey Resûlüllah, en çok kimi seversin? diye sormuş ve Peygamber Efendimiz:

— Ayşe'yi... demiştir.

Âs oğlu:

— Ya erkeklerden? deyince de:

— Ayşe'nin babasını, cevabını almıştır.

Hz. Ebû Bekir (R.A.), Hicretin 13 üncü yılında 63 yaşında bulunduğu halde vefat etmiştir. Kendisi Sıddîk, yani çok sadakatli, çok doğru lâkabiyle anılmıştır.

Aşere-i mübeşşereden olan Hz. Ömer (R.A.) İslâm olur olmaz ilk defa kâbede namaz kılındı. Bu yüzden Küreyş ikiye ayrılmış ve Hz. Ömer (R.A.) da Fanuk Lâkabını almıştır.

HZ ÖMER (R.A.), imâna gelmesiyle İslâmın meydana çıkmasına ve Kâ'be karşısında ilk defa alenen namaz kılınmasına sebeb olmuş bir zattır. O da, Hz. Ebû Bekir (R.A.) gibi, Peygamber Efendimizin müsteşarlarındandı. Hz. Ebû Bekir (R.A.) den sonra Halife olmuş, zamanında pek çok memleketler fethedilip, İslâmın satveti ortalığı tutmuş, devlet geliri artmıştı. Lâkin, kendisi son derece zâhid ve sakıngan bir kimse olduğundan bu gelirden faydalanmıyarak yarı aç, yarı tok yaşar ve bir kaç yerinden yamalı elbise ile gezerdi. Onun kadar âdil bir hükümdar gelmemiştir. Kendisi Kâab oğlu Adiy oğlu, Zirâ oğlu, Riyah oğlu, Nüfeyl oğlu Hattab'ın oğludur.

Hz. Ömer (R.A.) in İslâma geçmesini Resûlüllah (S.S.) Efendimiz çok arzu ederdi. Müslüman olduğu gün ömür Müslümanları alıp Kâ'be'nin önüne götürerek namaz kıldırdığı zaman müşrikler:

— İşte, Kureyş bugün ikiye ayrıldı, demişlerdir...

Bir rivayete göre kendisine Fârûk, yani ayırıcı lâkabı bu yüzden verilmiştir. Başka bir rivayete göre de, çok zaman meseleler hakkında ileri sürdüğü fikirlere uygun âyetler indiği için Resûlüllah (S. S.), doğruyu yanlıştan ayırıcı mânasına olarak kendisine Fârûk ünvanını bahş buyurmuştur. Hicret sırasında Müslümanlar Mekke'yi gizlice terkederlerken ,o, kılıcını kuşanıp yayını omuzuna almış, doğru müşriklerin toplandığı Kâ'be'ye varıp yedi kere tavâf etmiş, arkasından iki rekât namaz kılmış ve onlara:

— Hepinizin yüzü kara olsun. İçinizde anasını ağlatmak, karısını dul ve çocuklarını yetim bırakmak isteyen varsa, vâdinin öbür ucunda bana yetişsin, diyerek Mekke'den çıkıp gitmiş, ancak kimse buna cesaret edememiştir.

Uhud savaşında Resûlüllah (S.S.) ın yanından bir an ayrılmamış olanlardandır. Gayet cesur olduğu gibi, aynı derecede akıl ve tedbir sahibi idi.

Hz. Ömer (R.A.), Fil olayından üç yıl sonra doğmuş, Hicretin 24 üncü yılında Ebû Lü'lü' adlı bir köle tarafından şehid edilmiştir. O da, Resûlüllah (S.S.) tarafından kendisine kayınpederlik şerefi verilenlerdendir.

Hz. Ömer (R.A.) in sakınganlığı ve adaleti hakkında sayısız misaller vardır. Kendisinin bulunduğu yerde geceleri iki mum bulunurdu. Biri devlete, öbürü ise kendisine aitti. Devlet işlerini görürken devlete ait mumu kullanırdı. Kendisiyle özel şekilde görüşmeğe gelen olursa, hemen onu söndürür ve şahsına ait mumu yakardı.

Halifeliği zamanında Âs oğlu Amr, Mısır valisi olarak bulunuyordu. Şehri imâr etmek ve genişletmek için istimlâkler yapılmaktaydı. Bu sırada bir Yahudi evinin istimlâkine razı olmadı. Amr, kendisini çağırttı ve:

— Evin bedeline itirazın var mı? diye sordu.

Yahudi:

— Hayır, dedi.

— O halde neden istimlâke razı olmuyorsun?

— Tedirgin olmak istemiyorum.

— Peki, buna karşılık da sana bir miktar para verelim.

— Hayır, razı değilim.

Âs oğlu Amr, Yahudinin şadece bu işi baltalamak için böyle davrandığını bilmekteydi:

— Bana bak, dedi. Evinin bedelini fazlasıyla veriyorum. İster kabul et, ister etme... Onu yıkacağım.

— Böyle bir şey yaparsan seni Halifeye şikâyet ederim.

— Halife, beni haklı bulacaktır.

Yahudinin inadı tutmuştu. Mısır'dan kalkıp Medine'ye geldi. Mısır valisinin yaşayış tarzını gördükten sonra, Halifenin muhteşem bir sarayda, debdebe içinde yaşadığını tahayyül ediyordu. Evvelâ:

— Saray nerede? diye sordu.

Herkes kendisine tuhaf tuhaf bakarak:

— Burada saray yoktur, dediler.

— Peki, Halife nerede oturur?

— Evinde...

Yahudi, arayıp Halifenin evini buldu ve bunun pek basit bir ikametgâh olduğunu görerek şaşıp kaldı. Yalnız, Halife evinde değildi. Belki mescidde olabileceğini söylediler. Oraya gitti:

— Biraz evvel çıktı, şu tarafa doğru gitti, diye haber verdiler.

Yahudi, o yana doğru gitti. Mevsim yazdı. Hz. Ömer (R.A.), bir duvarın gölgesine uzanmış, başının altına bir tuğla parçası koymuş kestiriyordu. Yahudi tabii onun Halife olduğuna ihtimal vermedi. Ortalarda da başkasını göremediğinden halifçe dürtüp uyandırdı. Hz. Ömer (R.A.) gözlerini açarak:

— Ne istiyorsun? diye sordu.

— Halifeyi arıyorum. Bu tarafa doğru gittiğini söylediler. Kendisini gördün mü?

Hz. Ömer (R.A.), doğrulup oturdu:

— Halife benim... Ne istiyorsun? Bir işin mi var?

Yahudi, buna evvelâ inanmadı. Lâkin o sırada yanlarından geçen bir kaç kişi:

— Sana selâm olsun ey Resûlüllahın Halifesi, ey mü'minler emiri... diye kendisini selâmlayınca durumu anladı ve hikâyesini anlattı:

Hz. Ömer (R.A.):

— Bu işde sen haklısın. Âs oğlu Amr rızan olmadıkça evini yıkamaz, diyerek kestirip attı.

Yahudi:

— Öyle ama, yıkıyor işte... Senden bir emir almadıkça da bundan vazgeçmiyecektir, dedi.

— Sen, evinin her ne olursa olsun yıkılmasına razı değil misin?

— Değilim.

— Pekâlâ...

Hz. Ömer (R.A.), etrafına bakındı. Az ileride bir kemik parçasını gördü. Onu aldı ve üzerine şu kelimeleri yazarak Yahudiye verdi:

(Nûşirevân bizden daha mı âdil idi?)

Sonra:

— Bunu al ve Mısır valisine götür, diyerek tekrar uzanıp tuğla parçasını başının altına koydu ve gözlerini kapadı.

Yahudi, bir kere daha şaşıp kalmıştı. Atlatıldığını sanıyordu. Çaresiz geri döndü. Lâkin, valinin yanına uğramadı. Âs oğlu Amr ise, onun geri döndüğünü haber alarak yanına getirtti ve:

— Ee.. dedi. Beni gidip Halifeye şikâyet ettin mi?..

Yahudi:

— Halifeye sadece olanları olduğu gibi anlattım cevabını verdi.

— Peki, Ömer ne dedi?

— Beni haklı buldu.

— Öyle mi?..

— Evet!

— Sonra?

— Sonra, şunları yazıp sana gönderdi.

Yahudi, böyle söyleyip kemiği uzattı. Âs oğlu Amr buna bir göz atar atmaz sapsarı kesilip:

— Peki, sen haklısın. Evini yıkmayacağım, dedi.

Yahudi, bu sefer şaşkınlığından serseme döndü:

— Ama neden? Altında ne imza, ne mühür bulunmayan bu üç dört kelime, bu kadar direndiğin bir işten seni nasıl oldu da vazgeçirdi?

Âs oğlu Amr bağırdı:

— Ey Yahudi... Defol git. İşte, dilediğin oldu. Daha ne istiyorsun?

Ancak, Yahudi de bu işin aslını mutlaka öğrenmeyi kafasına koymuştu:

— Eğer sorduğuma cevap verirsen, evimi bedelsiz olarak devlete terkederim, dedi.

Âs oğlu Amr, bunun üzerine sâkinleşti:

— Şimdi mesele değişti. Çünkü teklifinde devlete ait bir menfaat var. O halde, otur da anlatayım...

Ve, anlattı:

— Cahiliye devrinde, Ömer'le ben ticaret yapardık. Ticaretimiz, küçük çapta idi. Bir gün ortaklaşa bir deve yükü mal aldık ve bir kervana katılıp o zamanlar İran'ın başkenti olan Medâin'e gittik. Bu sırada adaleti ile meşhur Nûşirevân, İran Kisrâsı, yâni hükümdarıydı. Mallarımızı hemen Medâin pazarında sattık ve yurdumuzda para edecek bazı şeyler aldıktan sonra ertesi günü Mekke'ye doğru tekrar yola çıkmak üzere dinlenmeğe ve uyumağa karar verdik. Bir han bulduk ve oda kiraladık. Hancı bize:

— Deveniz için ayrı para almam. Lâkin, çalınırsa karışmam. Ayrı bir ücret öderseniz onu ve mallarınızı muhafaza ederim. Yanınızda para varsa bana emanet olarak bırakabilirsiniz. Bunun için ücret istemem. Ama, aksi halde çalınırsa mes'uliyet kabul etmem.

Biz ise:

— Bize böyle şeylerin lüzumu yok! dedik.

Çünkü devemiz yabancıları yanına yaklaştırmazdı. Artan paramızı ise yastığımızın altına koyar, uyurduk.

Ve, öyle yaptık.

Ancak, ertesi sabah uyandığımız zaman gördük ki, ortada ne deve var, ne eşya... Hattâ ne de yastığımızın altındaki paralar... Hepsi uçup gitmiş.

Hemen hancıyı bulup durumu anlattık:

— Ben size evvelce yol gösterdim ve mes'uliyet kabul etmiyeceğimi de söyledim, dedi.

— Peki, şimdi ne yapalım?

— Şehrin Şahnesine (Polis Müdürüne) başvurun...

Gidip Şahneyi bularak meseleyi anlattık. Samimî şekilde üzüldü ve:

— Peki, hırsızı veya hırsızları gördünüz mü? Kim olduklarını biliyor musunuz? diye sordu.

— Hayır, dedik.

— O halde, kendinizi benim yerime koyunuz... Onları nasıl bulayım?

— Bu işi hancı tertiplemiş olamaz mı?

— Olamaz. Çünkü o, bizce bilinen namuslu ve itimad olunur bir kimsedir.

— Demek bir şey yapamazsınız?.

— Araştırırım. Lâkin, bulacağımdan ümidim yok.

— Peki, biz beş parasız yabancı bir memlekette, ortada kaldık. Ne yapalım?

— Bu, beni ilgilendirmez.

— O halde Kisrâ'ya başvurmak isteriz.

— Hay hay... Size delâlet ederim. Hem de yabancı olduğunuz için tercihan kabul edilirsiniz.

Ertesi günü bizi Kisrâ'nın muhteşem sarayına iletiler ve huzuruna çıkardılar. Dâvamızı anlattık. Kisrâ bizi dikkatle dinledi. Sonunda:

— Hatâlı hareket etmişsiniz. Hancıyı dinlemeniz lâzımdı, dedi.

— Memleketin âdetlerini bilmiyorduk, cevabını verdik.

Nûşirevân, biraz düşündü. Sonra, şunları söyledi:

— Haydi, diyelim ki dışarıdaki devenizi çaldılar ve farkında olmadınız... Ama, yastığınızın altındaki parayı nasıl almışlar? Uyuyor mu idiniz?

O zamana kadar sabreden Ömer, birden sinirlenerek sesini yükseltti:

— Evet uyuyorduk ey Kisrâ... Çünkü sanıyorduk ki sen uyumuyorsun?

Kisrâ gibi muhteşem bir hükümdara söylenen bu sözlerin hayatımıza mal olabileceğini düşünerek korku ile ürperdim. Lâkin, böyle olmadı. Adaletiyle mâruf Nûşirevân sükûnetle karşılık verdi:

— Doğru söyledin... Mademki siz bana itimad ederek uyudunuz, benim uyumayıp sizlere göz kulak olmam lâzımdı. Bana, hırsızları bulmak için üç gün mühlet verin. Bu müddet içindeki masraflarınız devlet hazinesinden ödenecek ve hırsızlar bulunmazsa uğradığınız zarar ayrıca tazmin olunacaktır.

Bundan sonra hana döndük. Üç güne kalmadan da saraya çağırılıp Kisrâ'nın huzuruna alındık. Devemiz, bütün mallarımızla orada idi. Üstelik paramız da bulunmuştu. Nûşirevân:

— Memleketimde uğradığınız üzüntü yüzünden size şahsan bir de tazminat vereceğim. Güle güle gidiniz, dedi.

Yerlere kadar eğilerek teşekkür ederek onu ve adaletini övdük. Saraydan ayrılırken arkamızdan biri yetişip:

— Kisrâ sizden, birinizin şehrin doğu kapısından, birinizin batı kapısından çıkmanızı istiyor, dedi.

Bunun üzerine, birbirimizden ayrıldık. Ben doğu kapısından çıkarken, bir sehpada muhteşem elbisesiyle bir adamın asılı olduğunu görerek:

— Bu kimdir? diye sordum.

— Bu, Kisrâ'nın veziridir. Ne zamandır şehre gelip giden yabancıları soyan bir hırsız çetesiyle ortak olduğu anlaşıldığı için onun emriyle asıldı, dediler.

Şehrin dışında Ömer'le buluştuk. Gördüklerimi anlattım. Bana şunları söyledi:

— Ben de batı kapısında muhteşem elbiseler içinde asılı bir genç gördüm. Kim olduğunu sordum.

— Kisrâ'nın oğludur. Bir nırsız çetesiyle ortak olduğu anlaşılan vezirt, menfaat karşılığında himaye ettiği için onun emriyle asıldı, dediler.

Şimdi, Ömer bana şunları söylemek istiyor:

— Ey Âs oğlu... Nûşirevân bir Mecûsi iken adalette bu kadar şiddetli idi. Ya, biz Müslüman olduğumuz halde, adalette ondan daha mı az şiddetliyiz sanıyorsun? Benden sakın!..

Bu üç dört kelime, işte bana bunları anlattı. İmzaya, mühüre ne hacet?.. Olayı ikimizden başka kimse bilmediği için bunları Ömer'den başkası yazmış olamaz.

Yahudi, bunları hayranlıkla dinledikten sonra, hemen Âs oğlu Amr'ın huzurunda İslâmla şereflendi.

Peygamber Efendimiz Hz. Osman (R.A) için; Osman Cennette benim arkadaşımdır. Buyurmuşlardır.

HZ. OSMAN (R.A.), Peygamber Efendimize iki kere damad olmak şerefine eriştiği için iki nûr sahibi mânasına olarak Zinnûreyn diye anılmıştır. Kendisi, Hz. Ebû Bekir (R.A.) in teşvikiyle ondan sonra Müslüman olan beş kişinin birincisidir. Son derece terbiyeli, utangaç, yumuşak huylu ve şefkatli bir zattı. İslâm için malı ve bedeni büyük fedakârlıklara katlanmış, vahy kâtipliği etmiştir. Resûlüllah (S.S.) onu çok sever ve:

— Osman, benim Cennette arkadaşımdır, derdi.

Kendisi, Fil olayından altı yıl sonra doğmuştur. Orta boylu, büyük sakalları, hafif çiçek bozuğu, esmer ve güzel bir zattı. Kur'an-ı Kerim'in hükümlerine olan vukufu, İslâma bağlılığı ve Allahın ve Peygamberinin emirlerine son derece riayeti ile tanınmıştı.

Hz. Osman (R.A.), Kusay oğlu Abdimenâf oğlu, Abdişems oğlu, Affân oğludur. Hz. Ömer (R.A.) den sonra Halife olmuş, devrinde İslâm fetihleri devam etmiş, lâkin vâlilerin uygunsuz hareketleri yüzünden ihtilâl çıkmış ve bu müzaret zat, Medine'ye kadar gelen Mısır'lı ihtilâlciler tarafından feci şekilde şehid edilmiştir. Bu sırada yaşı seksenî aşmış bulunuyordu.

Şehid edildiği zaman, Kur'an-ı Kerim okumakla meşguldü. Kanı (Hem, onlara karşı Allah sana yeter. O, her şeyi en iyi duyan ve bilendir) âyetinin üzerine akmıştır.

Aşere-i Mübeşşereye dahil zatların her birinin sayılamıyacak kadar fedakârlıkları, sadakatları ve iyman kudreti vardı. Peygamber Efendimiz her biri için türlü hayır dualarda bulunmuşlardır.

AVF OĞLP Hz. Abdurrahman (R.A.), Hz. Ebû Bekir (R.A.) in teşvikiyle Müslüman olan beş kişinin ikincisidir. Cidden mübarek, İslâm uğrunda ve Peygamber yolunda sınırsız derecede fedakâr bir zattı. Uhud savaşında tam yirmi bir yerinden yaralanmış ve bir ayağı aksak kalmıştı.

Kendisi Kusay oğlu, Zühre oğlu Hâris oğlu, Avf oğludur Fil olayından on yıl sonra doğmuştur.

Hz. Abdurrahman (R.A.), kırmızıyla karışık beyaz renkli, güzel yüzlü, iri gözlü, sık kirpikli, çekme burunlu, büyük elli ve kalın parmaklı idi. Savaşta sert ve amansız, barışta yumuşak ve mâkuldü.

Kendisi Hicretin 31 inci yılında 75 yaşında bulunduğu halde vefat etmiştir.

Hz. Ebû Bekir (R.A.) in teşvikiyle Müslüman olan beş kişinin üçüncüsü Ebû Vakkas oğlu Hz. Saad (R.A.) da Aşere-i Mübeşşeredendir. Yiğit ve fedakâr bir zattı. İslâm uğrunda katlanmıyacağı güçlük yoktu. Kendisi Allah yolunda ilk müşrik kanı döken kimsedir. Bunun nasıl olduğunu evvelce anlatmıştık. Uhud savaşında, en tehlikeli anda Resûlüllah (S.S.) Efendimizin yanında durmuş ve düşmana yüzlerce ok atmıştı. İslâm okçularının başı ve İslâm uğrunda düşmana ilk ok atandır

Peygamber Efendimiz onun hakkında:

— Yârabbi... Saad'ın duasını kabul et, diye duada bulunduğu için kimin hakkında dua etse kabul olunurdu.

Kendisi, İran üzerine yürüyen ordunun kumandanı olarak bu memleketi başkentine kadar fethetmiştir. Vefat ettiği zaman 55 yaşında bulunuyordu.

Avvâm oğlu Hz. Zübeyr (R.A.) de yine Hz. Ebû Bekir (R.A.) in teşviki ile Müslüman olan beş kişinin dördüncüsüdür. Babası Avvâm, Resûlüllah (S. S.) ın ilk zevcesi Hz. Hatice (R.A.) Validemizin kardeşi, yâni kendisi Peygamber Efendimizin kayınbiraderiydi. Annesi Safiye ise, Resûlüllah (S.S.) ın halasıydı. Kendisi de, Hz. Ebû Bekir (R.A.) in damadıydı.

Hz. Zübeyr, son derece yiğit ve cesur bir adamdı. Allah yolunda ilk kılıç çekendir. Hendek savaşı sırasında bir kılıç darbesiyle müşriklerden birisini ikiye bölmüştür. Uhud gününde sebat etmiş olan-

lardandır. İslâm için her fedakârlığa severek katlanırdı.

Peygamber Efendimiz onun hakkında:

— Her Peygamberin havârisi vardır. Benim havârim ise Zübeyr'dir, demiştir.

Kendisi Kusay oğlu Abdüluzzâ oğlu Esed oğlu Huveylid oğlu Avvâm'ın oğludur.

Hz. Zübeyr (R.A.), orta boylu, şişmanca esmer, sakalı az bir zattı. Hicretin 36 ıncı yılında Cürmüz oğlu adlı bir melûn tarafından şehid edilmiştir.

Ubeydullah oğlu Hz. Talha (R.A.), Hz. Ebû Bekir (R.A.) in dâvet ve teşvikiyle Müslüman olan beş kişinin beşincisidir. İslâm için büyük zorluk ve fedakârlıklara katlanmış bir kahramandır. Peygamber Efendimize büyük saygı ve muhabbetle bağlıydı. Uhud gününde onun yanından ayrılmayıp sebat etmiş ve ona havale edilen bir kılıç darbesine eliyle siper olduğundan eli kesilip çolak kalmıştır.

Hz. Talha (R.A.), iri göğüslü, kırmızı yüzlü, kısaya yakın orta boylu, iri ve kalın ayaklıydı. Kendisi, Hicretin 36 ıncı yılında Hakem oğlu Mervân tarafından şehid edilmiştir. Amr oğlu Osman oğlu Ubeydullah'ın oğluydu.

Hz. Ebû Ubeyde (R.A.), bu beş kişiden sonra ili Müslüman olandır. Kendisi Fihr oğlu Rabba oğlu Kâab oğlu Cerrah oğlu Abdullah'ın oğludur. Sahâbelerin fedakârlıkla şöhret alanlarındandı. Uhud savaşında Peygamber Efendimizin hiç yanından ayrılmamış ve mübarek yüzüne batıp kemiklerine gömüldüğü için kendisine çok ıztırap veren zırh halkalarını dişleriyle tutarak çıkarmış, bu sırada iki ön dişi kırılmıştı. Son derece doğru ve emin bir zat idi. Resûlüllah (S.S.) Efendimiz bu yüzden onun hakkında:

— Ebû Ubeyde bu ümmetin eminidir, demiştir.

Hz. Ezû Ubeyde (R.A.), zayıf, sakalı az, uzun boylu ve kuru yüzlüydü. İslâm uğrunda her şeye katlanmağa hazır olmakla ve ileri derecede sakınganlıkla tanınmıştır. Hz. Ömer (R.A.) in Halifeliği zamanında Süriye ordusuna Başkumandan olarak Bizans ordularını yenmiş ve bir çok memleketler almıştır. Kendisi, Hicretin 18 inci yılında salgın bir hastalıktan vefat etmiştir.

Zeyd oğlu Hz. Said (R.A.), İslâmın birinci tabakasından olup Hz. Ömer (R.A.) in hem enistesi, hem de amcazâdesidir. Hz. Ömer (R.A.) de onun kız kardeşi Zeyd kızı Hz. Âtike (R.A.) yi almış ve o da onun enistesi olmuştur.

Kendisi, Nufeyl oğlu Amr oğlu Zeyd'in oğludur. Hz. Ebû Ubeyde (R.A.) ile birlikte Müslüman olmuştur.

Hz. Said (R.A.), tam bir Allah ve âhiret adamı olduğundan dünya işlerine hiç karışmamış ve Hicretin 51 inci yılında 70 yaşını geçkin bulunduğu halde vefat etmiştir.

Mekke'nin fethinden sonra civarda bulunan Uzzâ, Suvaa, Menât gibi ünlü putlar da birer birer kırıldı.

MEKKE, putlardan arınmıştı. Lâkin civarda, bir çok uzak ve yakın yerlerde namlı puthaneler ve putlar mevcuttu. Bunlardan bir tanesi de Nahle mevkiindeki Uzzâ putu ve puthanesiydi. Resûl-ü Ekrem (S.S.), Mekke'yi fethinden beş gün sonra Velid oğlu Hz. Hâlid (R.A.) e bunu yıkma emrini verdi. Bu yer, Mekke'den tam bir konak uzaklıktaydı. Put ve puthane, Süleym oğulları kabilesi bovlarından Şeybân oğulları tarafından muhafaza olunmaktaydı.

Hz. Hâlid (R.A.), yola çıktı. Puthanenin kapıcısı onun geldiğini görünce kılıcını putun boynuna asarak:

— Ey Uzzâ... İşte Hâlid geliyor. Kendini ona karşı koru. Sen bugün onu öldürmezsen bunun cezasını çekersin, diyerek puthaneyi terketti.

Hz. Hâlid (R.A.), tepeye çıkarak puthaneyi yıktı ve putu da kırıp geri döndü. Evvelce Hicaz bölgesinde yaşayan bütün kabileler, yılda birer kere bu putu ziyaret ederek hediyelerini sunarlardı.

Resûlüllah (S.S.), bundan sonra Âs oğlu Amr (R.A.) yı Rühat mevkiindeki Huzeyl boyuna ait Suvaa putunu kırmağa memur etti. Bu put, bir taş parçasından ibaretti.

Âs oğlu Amr, yanına varında putun muhafızı:

— Ne istiyorsun? diye sordu.

Amr:

— Bu putu kıracağım, dedi.

Herif güldü:

— Ne sen ve ne de başkası, dünyada hiç kimse onu kırmak kudretine sahip değildir.

— Bu, sadece senin bâtıl inanışındır.

— Ama bu, atalarımızdan gelen bir inançtır. Suvaa'ye kimse el süremez.

— El sürerse ne olur?

— Dokunanı mahveder.

— Ben onu kırmağa kalkışırsam sen bu işe karışacak mısın?

— Hayır, Suvaa kendisini korur.

— Gör öyleyse...

Âs oğlu, böyle söyleyerek puta yaklaştı ve onu kırıp parçaladı. Sonra muhafıza döndü:

— Bu işe ne dersin?

Adam, başını salladı:

— Haklı imişsin... Bu putun hiç bir kudret ve değeri yokmuş. Ben de Müslüman olıyorum.

Mekke'den yedi mil mesafede Müşellel mevkiinde Arabların yine yontulmuş bir taştan ibaret olan Menât adlı pek meşhur bir putları vardı. Evs, Hazrec, Ezd ve Gassan'lılar buna tanırlardı. Resûlül-

lah (S.S.), Zeyd oğlu Hz. Saad (R.A.) ı gönderip bunu yıktırdı.

Resûlûllah (S.S.), Fetihden sonra Mekke'de kaldığı on beş gün içinde civarda bulunan kabilelere sahâbelerinden seçtiği kimseleri gönderip kendilerini İslâma dâvet etti.

Bu arada Velid oğlu Hz. Hâlid (R.A.) i, bir kuvvetin başında olarak Cezime oğullarına yolladı. Bu kabile, Câhiliye devrinde Hz. Hâlid (R.A.) in amcası Mugire oğlu Fakih'i ve Avf oğlu Hz. Abdurrahman (R.A.) ın babasını soymak için öldürmüş bulunduklarından aralarında düşmanlık vardı. Hz. Hâlid (R. A.), onlara Cümeyze suyunun başında rastladı ve silâhlarına davrandıklarını görünce:

— Silâhlarınızı bırakın. Çünkü bütün kabileler Müslüman oldular, dedi.

Cezime'liler, bunu kabul ettiler. Ancak, içlerinden Cahdem:

— Bu gelen, Velid oğlu Hâlid'dir. Silâhlarınızı bırakırsanız vallahi sizi esir eder ve öldürür, dedi.

Lâkin onlar kendisini dinlemediler ve:

— Boş yere bir çarpışmaya sebeb olacaksın, diyerek silâhını zorla elinden aldılar.

İşte, Velid oğlu, bu sırada büyük bir hatâ işleyerek silâhlarını bırakmış olan Cezime'lileri esir etti ve hepsinin ellerini arkalarına bağladı. Sonra askerlerine dağıtarak herkesin esirini öldürmesini söyledi. Orduda bulunan Süleym'liler bu emre itaat ettilerse de Muhacirler ve Ensâr böyle çirkin bir hareketi reddettiler ve esirleri serbest bıraktılar.

Pygamber Efendimiz, olayı duyunca son derece üzülmüş ve:

— Yârabbi, Hâlid'in yapmış olduğundan sana sığınırım, demişti.

Hz. Hâlid (R.A.), yaptığı hatâyı anlayarak pişman oldu. Ancak, iş işten geçmiş bulunuyordu. Kendisini mazur göstermek için Hz. Abdurrahman (R. A.) a:

— Ey Abdurrahman. Baban Avf'ın intikamını aldık, dedi.

Ancak, ondan şu cevabı aldı:

— Hiç de değil. Sen, kendi amcanın intikamını almak için Câhiliye devrine yakışır bir işi, İslâm devrinde işledin... Üstelik verdiğin amanı bozdun.. Bundan sonra verdiğin amana kim inanır. Sen oraya Resûlûllah (S.S.) adına gitmiştin .Ancak onun emirlerini yerine getirmen lâzımdı. Halbuki, onun asla razı olamıyacağı bir iş yaptın.

Diğer taraftan Resûlûllah (S.S.), hemen Hz. Ali (K.V.) yi çağırttı ve şu emri verdi:

— Ey Ali. Hemen Cezime kabilesinin yanına var. Ölenlerin diyetlerini öde ve bu suretle Câhiliye âdetlerini yok et.

O da hemen yola çıktı. Kabileyi matem içinde buldu. Kendilerine:

— Ey Cezime'liler, dedi. Mateminizi görüyorum. Ama, Mekke'ye varsanız vallahi Resûlûllahı da aynı derecede matem içinde bulursunuz. Sakın bunu onun emrettiğini sanmayın. O, ne böyle bir şeyi emreder ve ne de böyle bir seye razı olur.

Sonra, ölenlerin diyetini ödedi ve ellerinden alınan eşyanın bedelini tazmin etti. Kendilerinden özür diledi. Nihayet:

— Hiçbir hakkınız kaldı mı? diye sordu.

Onlar:

— Hayır, dediler.

— Buna rağmen, yanımdaki para artı. Resûlûllahın emriyle bunu da size veriyorum. Belki bilinmeyen veya şu anda hatırlamadığınız bir zararınız vardır. Bununla onu karşılarsınız.

Sonra, geri döndü. Olanları Peygamber Efendimize anlattı. Resûlûllah (S.S.):

— Çok iyi etmişsin, diyerek ondan hoşnud kaldı.

Velid oğlu:

— Resûlûllah, Müslüman olmayanlarla savaşmayı emretmişti. Onlar, Müslüman değillerdi. İslâmı kabul ettiklerini ikrar etmemişlerdi. Buna da niyetleri yoktu... diye kendisini savunmak istemişse de, bu müdafaa yeterli görülmemiştir.

Bundan sonra geçen en mühim olay Huneyn savaşıdır.

Havâzin ve Sakif kabileleri İslâm'ı yoketmek için bir yıldır hazırlanmışlar ve 20 bin kişilik bir kuvvet toplamağa muvaffak olmuşlardı.

EVVELCE söylemiş olduğumuz gibi, Arab kabilelerinin hemen hepsi Kureyş ile İslâmın mücadelesini dikkatle takip etmekteydiler. Hangi taraf üstün çıkarsa, o tarafa katılacaklardı. Nihayet, Mekke'nin fethi üzerine kabileler birer birer baş eğdiler.

Ancak Hevâzin ile Sakif kabileleri bunlar arasında bulunmuyorlardı. Bunlar, esasen eskidenberi İslâma düşmandılar. Hattâ, İslâmın başarısı ilerledikçe, bunların düşmanlıkları da artmıştı. Tabii, Mekke'nin fethiyle onların öbür kabileler gibi baş eğmelerine imkân yoktu.

Hevâzin ve Sakif, son derece savaşçı boylardan kurulu idi. Bunun için kendilerine güvenmekteydiler. Esasen Kureyş'in zayıf düştüğünü ve Mekke'nin kendisini savunamıyacak hale geldiğini hissettikleri için bir yıldanberi faaliyete geçmişlerdi. Kabileler arasında dolaşıyor, taraftar ve savaşçı tedarikine çalışıyorlardı. Sonunda Müslümanlara karşı genel bir hareket hazırlamağa muvaffak oldularsa da, kendileri harekete geçmeden Mekke, Resûlûllah (S. S.) tarafından fetholunduğu için buna engel olacak bir teşebbüste bulunamadılar. Onların bu hazırlığı bilinmiyor değildi. Hattâ, Peygamber Efendimizin Mekke üzerine bir an evvel yürümesinin se-

beplerinden birisi de bu idi. Nitekim, aynı sebepten dolayı Mekke'ye karşı harekete geçileceği büyük bir itina ile gizlenmiş, hattâ bu hareket başlangıçta Hevâzin üzerine gibi gösterilmişti. Böylece Mekke, aynı zamanda stratejik bir baskına uğramış bulunuyordu.

Hevâzin ve Sakif kabileleri ise, bir yıl süren kesif bir faaliyet sonunda yirmi bin kişilik bir ordu hazırlamışlardı. Yalnız Kâab ve Kilâb boyları bu harekete katılmamışlardı. Buna rağmen toplanan kuvvet, Müslümanlar üzerine harekete karar vermişti. Bunun için ise, takip edilecek iki yol vardı. Bunlardan birincisi, yirmi bin kişilik ordu ile Mekke üzerine yuruverek burasını geri almak, ikincisi, Muslumanlarla bir meydan savaşında karşılaşıp onları kesin şekilde mağlûp ve imha ettikten sonra Mekke ve hattâ Medine'yi zaptederek İslâmı tamamen ortadan kaldırmak.

Birinci hareket tarzının bazı mahzurları vardı. Onlar Mekke üzerine yürüdükleri zaman İslâm ordusu büyük ihtimal ile buradan ayrılmış olabilirdi. O zaman kendileri Mekke'yi işgal edebilirlerse de, İslâm ordusunu yenmiş olmazlardı. Üstelik bu ordu üzerlerine yürüyebilir ve onları kendileri için uygun olmayan Mekke vâdisinde bir savaşa zorlayabilirdi. Hattâ, geçitleri tutulacak olan bu vâdide muhasaraya bile düşebilirlerdi. İslâm ordusunu Mekke'de bulsalar bile, onların Medine'den ve diğer kabilelerden yardım görmeleri ve kendilerini iki cephede dövüşmeğe mecbur bırakmaları da mümkündü. Sonunda, bir muhasara veya müdafaa savaşına girişmektense, bir meydan muharebesini kabul etmeyi daha uygun buldular. Kuvvetlerini kendileri için uygun bir yerde topladıkları takdirde, Müslümanların her zaman olduğu gibi üzerlerine yürüyeceklerini biliyorlardı. O zaman stratejik avantajdan ve sayı üstünlüğünden faydalanarak onları kolaylıkla imha edebileceklerini umuyorlardı.

Çünkü, Müslümanların nihayet altı - yedi bin kişilik bir kuvvet hazırlayabileceklerini hesaplamaktaydılar. Kendileri ise, en az üç misli sayı üstünlüğüne sahip olacaklardı. Üstelik Arab kabileleri arasında ok atmakta en usta onlardı ve buna çok güveniyor, kendilerine taarruz edecek İslâm ordusunu daha başlangıçta bu suretle hırpalamayı ümid ediyorlardı.

Bunu nüzerine Hevâzin ve Sakif kabileleri Avf oğlu Mâlik kumandasında Huneyn mevkiine doğru yola çıktılar. Cüşem boyunun başkanı olup bu sırada yüz yaşını aşmış bulunan Simme oğlu Dineyd de, kapalı bir sedyede taşındığı halde, düşüncelerinden faydalanılmak üzere orduya refakat etmekte idi.

Böylece, kendileri için pek uygun buldukları Huneyn mevkiine vardılar. Burası Tâif'in 35 mil kadar doğusunda bir vâdinin adıdır. Yanında Evtas tepesi vardır. Bunun eteğindeki Zülmecaz mevkii ise, Arabların meşhur panayırlarından olan Arfe'den üç mil mesafededir.

Orduya katılmış olan Sakif kabilelerinin başında Esved oğlu Karib, Mâlik oğulları boyunun başında Hâris oğlu Süheyl, Helâl oğullarının başında ise Hâris oğlu Ahmer bulunmakta olup hepsi de o devrin namlı silâhşorlarından ve savaşçılarından idiler. Yalnız, yukarıda söylemiş olduğumuz gibi, Kâab ve Kilâb boyları sefere katılmamış, ancak buna karşılık Resûlüllah (S.S.) Efendimizin çocukluğunu aralarında geçirmiş olduğu ve süt annesinin mensup bulunduğu Saad oğulları beraber gelmişlerdi.

Avf oğlu Mâlik, sefere gelen herkesin karısını ve çocuklarını da birlikte getirmelerini emretmişti. Evvelce görmüş olduğumuz gibi bu, Arabların eski bir âdetiydi. Böylece karılarıyla çocuklarının düşman eline geçmemesi için savaşçılar olanca güçleri ile dövüşürlerdi. Çünkü aksi hal, onlar için yenilgiden büyük bir şerefsizlik ve ölümden beter bir durum sayılırdı.

Müşrik ordusunun komutanı Avf oğlu, Mâlik'ti Genç komutan Dureyd'in tenkitlerine dayanamıyarak bağırmağa başladı.

MÜŞRİKLER ordusu Evtas dağının Huneyn vâdisine uzanan eteklerinde kondu ve mevzi aldı. Böylece vâdiye ve İslâm ordusunun gelebileceği tek yöne hâkim bir duruma geçti.

Ordu konunca Düreyd:

— Nerede kondunuz? diye sordu.

— Evtas eteklerinde... dediler, beğendi:

— Çok güzel. Burası hem süvarilerin rahatça manevra yapabilecekleri bir yer, hem de vâdiye hâkim bir noktadır. Üstlik, ne taşlık ve ne de bataklıktır.

Sonra yine sordu:

— Bu duyduğum deve böğürmeleri, koyun melemeleri ve çocuk ağlamaları nedir?

— Askerler, Avf oğlu Mâlik'in emriyle karılarını, çocuklarını ve mallarını birlikte getirdiler, dediler.

— Bana, onu çağırın.

Avf oğlu Mâlik gelince, Düreyd kendisine şunları söyledi:

— Ey Mâlik, savaş için güzel bir yer seçmişsin. Buradan hem düşmanın saldırmasına karşı koymak, hem de düşmana saldırmak kolaydır. Ancak, duyduğuma göre askerlere karılarını, çocuklarını ve mallarını birlikte getirmek için emir vermişsin. Bu, eski bir âdettir ama yanlıştır. Çünkü ben, bir çok tecrübelerimle biliyorum ki, bozgun askeri hiç bir şey durduramaz. Vallahi galip gelecek olursan onlar sayesinde galip gelecek değilsin. Ama, mağlûp olursan onları da kaybedersin.

Herkesin yanında yapılan bu tenkid, Mâlik'in hoşuna gitmedi. Bununla beraber, sabredip cevap da vermedi. Bunun üzerine Düreyd sordu:

— Bütün boylar sefere katıldı mı?

Avf oğlu

— Evet... Sadece Kâab ve Kilâb oğulları gelmediler, dedi.

— Niçin?

— Bu savaşa katılmak istemiyorlar.

Düreyd:

— Mademki Kâab ve Kilâb oğulları katılmıyorlar, o halde bu savaştan hayır yoktur. Çünkü onlar, çok tecrübeli ve savaşçı boylardır. Bu işten bir hayır veya şeref umsalar dı. Sizinle birlik olurlardı. Ey Mâlik, bence tasarın hatâlıdır. Sen, askerlerin aileleriyle mallarını, daha gerilerdeki müstahkem yerlere yerleştirmeli idin. Burada, bir müdafaa savaşı tertibatı almışsın, halbuki hücum etmelisin. Çünkü, sayı üstünlüğü sendedir. Müdafaada kalırsan, sayı üstünlüğünün faydasını göremezsin. Unutma ki savunma çöktüğü anda herkes dağılıp gider. Halbuki, hücum muvaffak olursa, herkes seninle beraber olur. Hiç bir düşman yalnız müdafaa savaşı ile kesin bir şekilde mağlûp ve imha olunamaz. Bu yüzden, okçularından çok süvarilerinden yararlanmağa çalış. Bulunduğun yer, hem müdafaaya, hem hücuma elverişlidir. Sen, evvelâ hücumu tercih et ve düşman görünür görünmez süvarilerinle saldır. Bu vâdide hepsini mahvedersin. Bu hücumun muvaffak olamazsa, o zaman müdafaaya çekili. Yenilirsen de hiç olmazsa çoluk çocuk kurtulur.

Henüz otuz beş yaşında, tecrübesiz ve ateşli bir delikanlı olan Avf oğlu Mâlik, nihayet hiddetine hâkim olamıyarak sesini yükseltti:

— Sen, iyice bunamışsın. Bu yüzden ne söylediğini bilmiyorsun. Söylediğin tedbirler işe yaramaz şeylerdir.

Sonra, askerlerine döndü. Lâkin, onlarda bir tereddüd hali gördü. Çünkü Düreyd'e herkes itimad ederdi.

Mâlik, durumu sezince, onlara şöyle hitap etti:

— Siz, benim emrimdesiniz. Sizin kumandanınız benim. Bana itaat etmeniz gerekir. Eğer itaat etmezseniz kendi kılıcımla kendimi öldürürüm. Çünkü, böyle şerefsiz bir duruma düşmeğe razı olamam. Ama, bana itaat ederseniz, size zafer vaad ediyorum.

Askerleri, bunun üzerine kendisine itaate karar verdiler.

Diğer taraftan Resûlûllah (S.S.), olanları habei almış ve o da sür'atle hazırlığa başlamıştı. Kısa zamanda on bin kişilik bir orduyu harekete hazır hale getirdi. Buna, Mekke'li iki bin asker de katıldı. Çoğunu Mekke gençlerinin teşkil ettiği bu iki bin kişinin bir kısmı yeni Müslüman, bir kısmı ise henüz müşrikti. Meselâ Ümette oğlu Safvân ile ana bir kardeşi Kelede oğlu Hanbel, bunlar arasında bulunuyorlardı.

Sefer masrafları için paraya ihtiyaç vardı. Resûlûllah (S.S.) Efendimiz, Ebû Cehil'in üvey kardeşi Rebia oğlu Abdullah'dan otuz bin dirhem borç aldı. Ümeyye oğlu Safvân'a başvurup ilâde şartiyle yüz zırh ile kılıç ve mızrak istedi. Ümeyye oğlu, bu isteği yerine getirmekle beraber, Resûlûllah (S.S.), kendisine:

— Bana bunları gönül rızasiyle mi veriyorsun? diye sorunuş ve:

— Evet, gönül rızasiyle veriyorum, cevabını alınca kabul etmişti.

Böylece, Şevval ayında 12000 kişilik bir ordu ile, yani düşmanın umduğundan daha kuvvetli olarak Mekke'den hareket etti. Yerine vekil olarak Mekke'nin fethi günü Müslüman olanlardan Esid oğlu Hz. Attab (R.A.)ı bırakmıştı. Aynı zamanda İslâmı yeni Müslümanlara öğretmek için Cebel oğlu Hz. Muaz (R.A.) da onun emriyle Mekke'de kalmıştı. Daha evvel gönderilen bir casus, düşman ordusu ve ordunun durumu hakkında yeteri kadar bilgi göndermiş, Avf oğlu Mâlik de aynı şeyi yaparak Müslümanların 12000 kişilik bir ordu ile gelmekte olduklarını haber almıştı. Bunun üzerine vâdinin bütün stratejik yerlerini işgal edip buralara maharetleriyle öğünen okçularını yerleştirdi. Süvari kuvvetlerini ise, Evtas dağının eteklerinde ve vâdiye hâkim bir noktada topladı.

Huneyn Savaşı

RESÛLÛLLAH (S.S.), 8 inci Hicret Yılının Şevval ayının 7 inci günü (29 Ocak 630) Düldül adlı katırına binmiş olduğu halde ordusunun başında Mekke'den Huneyn seferi niyeti ile hareket etti. Bu ordu mevcudu şöyle idi:

Muhacirler: 1000 kişi

Ensâr: 4000 kişi

Cüheyne, Süleym ve Müzeyne oğulları 5000 kişi
Mekke'liler 2000 kişi (80 kadarı müşrik)
Toplam: 12.000 kişi.

Süvari kuvvetleri kumandanlığına, yine Velid oğlu Hz. Hâlid (R.A.) tayin olunmuştu. Süleym oğulları ile bir kısım Mekke'li gençler onun yanında bulunuyorlardı.

İslâm ordusu Şevvalin on birinci günü (31 Ocak 630) Huneyn mevkiine vardı. Müslümanlardan bazıları ordunun kalabalığına bakıp:

— Bu asker asla mağlûp olmaz, diyorlardı.

Bu, yanlış bir düşünceydi. Çünkü sayı üstünlüğü ve kuvvet, galip gelmenin sebeplerinden ise de, zaferi veren Cenab-ı Hakdır. Yoksa yalnız kendisine güvenen aldanır ve kendini beğenen sonunda daima mahçup olur.

Âni ok yağmuru islâm süvarilerini bir anda dağıttı. Ve umulmayan bir bozgun başladı.

VELİD OĞLU Hz. HÂLD (R.A.), süvari kuvvetiyle öncü olarak ileriden gidiyordu. Yanındaki Mekke'lilerin çoğu gençlik gururu ile zırh bile giymemişlerdi. Pusuda bekleyen düşman ise, emniyet kademelerinin geçişine aldırmadı. Lâkin, asıl kuvvet menzil içine girince, onları müthiş bir ok sağanağına yakaladı. Bu, o kadar şiddetli idi ki süvariler mecburen durumsadılar, lâkin sığınacak hiç bir yer olmadığından çaresiz sağa sola kaçmağa başladılar. Bozgun, bir anda arkadan gelen piyadeye de sirayet etti. İslâm ordusu, okçuların ortasına kadar ilerlemiş olduğu için her tarafından ok yemekteydi. Aynı zamanda Avf oğlunun süvarileri, İslâm askerini çenber içine alıp hücuma başladılar. Bu hal, büyük bir panik yarattı. Kumanda zinciri kırılmış, herkes başının çaresini aramağa başlamıştı.

Bütün bu karışıklık arasında cesaretini ve soğukkanlılığını kaybetmeyen ise, Resûlûllah (S.S.) Efendimizdi. Durumu dikkatle gözden geçirip anlayacağını anladıktan sonra hemen yeni bir savaş planı hazırladı. İlk olarak sağ tarafa, Evtas dağının eteklerine doğru çekilerek ok menzilinden çıktı. Lâkin, bu sırada yanında bulunanlar umumî panik havasına kapılarak dağılmış bulunuyorlardı. Onu terketmeyenler ise, şunlardı:

1 — Hz. Ebû Bekir (R.A.)
2 — Hz. Ali (K.V.)
3 — Hz. Ömer (R.A.)
4 — Hz. Abbas (R.A.)
5 — Zeyd oğlu Hz. Üsame (R.A.)
6 — Abbas oğlu Hz. Fazl (R.A.)
7 — Hâris oğlu Hz. Rebia (R.A.)
8 — Eymn oğlu Hz. Ubeyd (R.A.)
9 — Abdülmuttalib oğlu Hâris oğlu Hz. Ebû Süfyan (R.A.)

Resûlûllah (S.S.), Mekke fethine giderken yolda gelip orduya katılmış ve İslâmla şereflenmiş olan bu zatı, Harb oğlu Ebû Süfyan ile karıştırmamak lâzımdır.

Düşmanın ilk hücumunda korkup kaçanlar, orduya müşrik olarak katılmış bulunan Mekke'lilerdi. Bozguna, onların bu davranışı büyük ölçüde tesir etmişti. Arkasından yeni Müslümanların imânı sarsılmış ve onlar da savaştan el çekip başlarının çaresini aramağa koyulmuşlardı.

İşte bu hal, Mekke'nin fethi günü ölüm korkusundan İslâmı kabul etmiş göründükleri halde kalbleri buna yatmamış olanları ve orduda bulunan bazı münafıkları pek sevindirdi. Ebû Süfyan, İslâm yasakladığı halde Mekke'den yola çıktığındanberi kumar oklariyle fal atıp duruyordu. Durumu görünce:

— Bu bozgunun artık denize kadar arkası alınmaz, dedi.

Kelede oğlu Hanbel de sevinçle:

— Bugün büyü bozuldu, diye haykırdı.

Lâkin, anne bir kardeşi ve İslâmı henüz kabul etmemiş olan Ümeyye oğlu Safvân, onu:

— Sus, Allah ağzını yırtsın! diye payladı. Her ne olursa olsun bize Hevâzin'den birisinin hâkim olmasından ise, Kureyş'den birisinin hâkim olması daha iyidir.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) ise, Düldül'ü her taraftan hücum eden düşmanın üzerine sürerek kahramanca savaşıyor, hattâ daha ileri gitmesin, diye Hz. Abbas (R.A.), katırının dizginini tutuyor, Hâris oğlu Ebû Süfyan da bu hususta ona yardımcı oluyordu. Bir taraftan da düşmanla savaşmakta idi. Hâris oğlu bu savaşta pek büyük kahramanlıklar gösterip ne cevherli bir zat olduğunu ortaya koymuş ve bu yüzden Peygamber Efendimizin iltifatlarına nâil olmuştur.

Bu hal, onun İslâmı bütün kalbi ve vicdanıyla benimsemiş olduğunu ortaya koymaktaydı.

Düşman bayrağını taşıyan Zülhimar, kırmızı bir deveye binmiş olduğu halde kaçanların arkasından yetişiyor ve ucunda bayrak bulunan mızrağıyla arkalarından mızraklayıp öldürüyor, sonra bayrağı havaya kaldırarak müşriklere ne tarafa hücum edeceklerini işaret ediyordu.

Resûlûllah (S.S.):

— Ey Müslümanlar, geliniz... Ben Allahın Peygamberiyim. Nereye gidiyorsunuz? Ben buradayım. Ben, Abdullah oğlu Muhammed'im! diye sesleniyor, lâkin sesi savaş gürültüsü arasında kayboluyordu.

O zaman, kendisi iriyarı ve sesi gayet dik ve yüksek olan Hz. Abbas (R.A.), onun emriyle:

— Ey Ensâr!.. diye seslendi.

Onlar:

— Buradayız! diye cevap verdiler.

— Ey Muhacirler... Ey Ensâr... Ey Akabe'de biat edenler!.. Ey Hudeybiye'de bir daha geri dönmemek üzere Rıdvan Biatinde bulunan Resûlûllah sahâbeleri... Neredesiniz? Koşun. Peygamber buradadır.. Yanına gelin...

Bu sesi duyan Müslümanlar, hemen o tarafa doğru seğirttiler. Hattâ, devesini geri döndüremiyen üzerinden inip onu serbest bırakıyor ve bu sese doğru gidiyordu.

Bir anda kapıldıkları panikten kurtulmuşlar, Resûlûllah (S.S.) ın dâvetiyle kalbleri ümid ve cesaretle dolarak ona doğru koşmağa başlamışlardı.

Neticede, Resûlûllah (S.S.) ın etrafında kısa zamanda bir çok Müslüman toplandı. Bunlar, derhal düşmanla savaşmağa başladılar. Böylece, ordu birlikleri dağılmış, kumanda kaybolmuş, hezimet baş göstermişken, Peygamber Efendimizin kahramanca sebat etmesi, bir mukavemet noktasının teşekkülüne sebep olmuştu. Koşup gelenler arasında bulunanlardan ve Ensârdan Hudayr oğlu Hz. Useyd (R.A.):

— Ey Evsliler:

Ubâde oğlu Hz. Saad (R.A.) da:

— Ey Hazrecliler.. diye seslenince bu iki kabile mensupları akın akın üşüştüler.

Bunun üzerine, savaş yeniden bütün şiddetiyle başladı. Resûlüllah (S.S.):

— İşte, fırın şimdi kızıştı, buyurdu.

Bu sırada ise kırmızı devesinin üzerinde Zülhimar göründü. Hz. Ali (K.V.), hemen üzerine yürüyerek devesinden yere yıktı. Ensârdan birisi de canını cehenneme yolladı. Düşman bayrağını Zülhimar'ın mensup bulunduğu Mâlik oğullarından Osman oğlu Abdullah aldı. O da hemen öldürüldü. O gün bu bayrağın altında yetmiş müşrik katlolundu ki, bunların yirmisini Hazrecililerden Hz. Ebû Talha (R.A.) öldürmüştür.

Resûlüllah (S.S.), hayvanından inmiş ve savaşa piyade olarak katılmıştı.

Hz. Ali (K.V.) diyor ki:

— O gün içimizde en şiddetli çarpışan Resûlüllah idi.

Peygamber Efendimiz yerden bir avuç toprak aldı, ve bu toprağı müşriklerin üzerine savurdu. O anda Allah'ın Melekleri de yardıma koştular. Dağılanlar toplandı. Neticede düşman perişan oldu.

RESÛLÜLLAH (S.S.), yerden bir avuç toprak alıp fırlatmış, bunun üzerine Cenab-ı Hak Meleklerini yollamış, onların İslâm asker şeklinde geri dönüp Peygamber Efendimizin bulunduğu tarafa doğru koştuğunu gören bozgun asker de geri dönerek düşmanla savaşmağa ve aynı noktada toplanmağa başlamıştı.

Şimdi durmak ve hattâ gerilemek sırası düşmana gelmişti. İslâm askeri, her noktada şiddetle çarpışıyor ve adım adım ilerliyordu. Bir çok İslâm kadınları da erkekler gibi elde silâh savaşmaktaydılar. Resûlüllah (S.S.) bu sırada Milkan kızı Hz. Ümmi Süleym (R.A.) in, kocası Hz. Ebû Talha (R.A.) yanında, abasını beline dolamış, kılıcını eline almış olduğu halde savaştığını gördü. Üstelik bu kahraman kadın bu sırada oğlu Talha'ya hâmile bulunuyordu.

Böylece, Müslümanlar evvelâ gurura kapılmışlar ve bunun hemen şeâmeti belirip bozguna uğramışlardı. Sonra Cenab-ı Hak, Rahmetini indirmiş, Melekleriyle yardım etmiş ve zaferi İslâma vermişti.

Kur'an-ı Kerim diyor ki:

— Huneyn günü, kalabalık oluşunuz sizi böbürlendirmiş, fakat bir işe yaramamış, dünya bütün genişliğine rağmen size dar gelmiş, nihayet düşmana arka dönmüştünüz. Bozgundan sonra ise Allah, Peygamberine ve Mü'minlere güvenlik verdi ve görmediğiniz askerler indirdi. Kâfirleri azâba uğrattı. Kâfirlerin cezası budur.

Müşriklerden ölenler ölmüş, kaçanlar kaçıp kurtulmuş, esir düşenler ise zincire vurulmuştu. Bundan başka kadınları, çocukları ve malları da Müslümanların eline geçmiş bulunuyordu.

Müslümanların ilk ânda uğradıkları mağlûbiyet haberi Mekke'ye varınca, bazı kimseler ve zoraki Müslümanlar:

— Ordu yenilmiş, Muhammed ölmüş, ona tâbi olanlar da dağılıp gitmiş.. Elbette Arablar artık yine babalarının dinlerine dönerler, diye sevinmeğe başlamışlardı.

Lâkin Resûlüllah (S.S.)'ın Mekke'de vekil bıraktığı yeni Müslümanlardan Esid oğlu Hz. Attab (R.A.), henüz yirmi yaşında bir delikanlı olduğu halde onlara:

— Muhammed ölebilir. Çünkü o da bizim gibi bir insandır. Lâkin, kendisi ölse de şeriatı bâkidir, Alla'ı diridir.. diye çıkışıp hepsini susturmuştu.

Tam bu esnada ise, İslâm ordusunun galip gelerek müşrikleri mahvettiği haberi ulaşınca, münafıklar dillerini yutup sustular. Hz. Attab (R.A.) ile Cebel oğlu Hz. Muaz (R.A.) ve diğer hakiki Mü'minler ise son derece sevindiler ve âdeta yeniden doğmuş gibi oldular.

Zaferin kazanılması üzerine Resûlüllah (S.S.) bir miktar dinlendi. Savaş, gün doğarken başlamış, öğleye doğru sona ermiş ve kendisi durmadan savaşmış bulunduğundan yorulmuştu. Biraz istirahat ettikten sonra kalkıp öğle namazını kıldı. Namazı sona erdiği sırada Gatafan'ların Fezâre boyu başkanı Uyeyne gelerek Azbat oğlu Âmir'in kanını, Cüsâme oğlu Muhallim'den dâva etti.

Mesele, şu idi:

İslâm ordusu Medine'den Mekke fethi için hareket ettiği sırada, evvelce söylemiş olduğumuz gibi, düşmanı şaşırtmak için Hz. Ebû Katade (R.A.) yi bir askeri birlikle kuzey yöne, yâni Hevâzin bölgesine doğru göndermişti.

Bu birlik, idam denilen yere vardığı zaman Azbat oğlu Âmir'e rastladı. Âmir, kendilerine selâm vererek Müslüman olduğunu bildirdi. Resûlüllah (S.S.) daha evvel ve bir çok kereler Müslüman olduğunu bildiren hiç kimseye dokunulmamasını emir buyurmuşlardı. Böyleleri, aynı zamanda esir edilmiyecek ve malları da alınmıyacaktı. Lâkin, İslâm birliğinde bulunan Cüsâme oğlu Muhallim, aralarında eski bir düşmanlık bulunduğu için Âmir'i öldürdü ve devesiyle eşyalarını aldı.

Hz. Ebû Katâde (R.A.) kumandasındaki bu birlik, şaşırtma hareketini tamamladıktan sonra geri dönüp İslâm ordusuna katılarak Mekke fethinde bulundu. Sonra da Huneyn seferine katıldı.

Şimdi de, Âmir'in mensup bulunduğu Fezâre boyunun başkanı, onun kanını dâva ediyordu.

Haksız yere kan döken ve adam öldürenin cesedini toprak dahi kabul etmiyor

RESÛL-Ü EKREM (S.S.), bir ağacın gölgesinde oturmuş olduğu halde dâvayı dinledi. Bundan sonra Temim oğlu kabilesinin başkanı Akraa da Muhallim'i müdafaa ederek Âmir'in Müslüman olup olmadığının bilinmediğini, halbuki Cüsâme oğlunun İslâma hizmet etmiş, nice gazâlarda bulunmuş birisi olduğunu ileri sürdü. Bununla beraber, Muhallim kabahatli bulunarak Fezâre boyu razı olduğundan diyete karar verildi.

Dâva böyle bağlanınca:

— Muhallim gelsin de Resûlûllah onun için Cenab-ı Hak'dan af ve bağışlanma dilesin, denildi.

Bunun üzerine Cüsâm oğlu çağırtıldı. O da gelerek oturdu.

Resûlûllah:

— Adın nedir? diye sordu.

Öbürü:

— Cüsâme oğlu Muhallim, dedi.

— Peki, Azbat oğlu Âmir, Müslüman olduğunu söylediği halde sen onu öldürdün mü?

— O, sadece canını kurtarmak için Müslüman olduğunu söyledi.

— Peki, sen onun kalbini yarıp bakarak mı doğru söylemediğini anladın?

— Kalb, sadece bir et parçasıdır. Yarılırsa ne anlaşılabilir?

— Sözüne inanmazsın, kalbini bilmezsin... Peki ya ne yapmalı?

Muhallim, verecek cevap bulamadı. Kabahatli olduğunu itiraftan başka çare yoktu. Başını önüne eğerek:

— Ey Resûlûllah... Dua et de Allah beni affetsin, diye ricâda bulundu.

Resûlûllah (S.S.) ise, bunu kabul etmeyip:

— Allah seni affetmesin! dedi.

Muhallim, Resûlûllah (S.S.) ın huzurundan ağlayarak ayrıldı. O kadar kederlenmişti ki sonunda bu yüzden hastalandı ve bir hafta içinde ölüp gitti. Gömülen cesedini ise, toprak kabul etmiyerek dışarıya attı. Yine gömdüler. Tekrar aynı şey oldu. Resûlûllah (S.S.), bunu duyunca:

— Toprak, ondan çok fenalarını kabul etmiştir. Lâkin, Cenab-ı Hak sizlere bununla bir ibret dersi vermek istiyor, dedi.

Muhallim'i tekrar gömdüler ve bu sefer üzerine ağır taşlar koyup gittiler.

Bu olay, bundan sonra kimsenin bu cins bir suç işlemeğe cesaret edememesine sebep olmuştur.

Huneyn meydan savaşını kaybetmiş olan müşriklerden ölmekten veya esir olmaktan kurtulanlar, savaş alanını sür'atle terkedebilenlerdi. Bunlar, bundan sonra üç kısma ayrıldılar. Bir kısmı Tâif'e döndü, bir kısmı Nahle tarafına gitti ve bir kısmı da Evtas dağının kuzey tarafında toplandı. Bunların başlarında Düreyd vardı. Avf oğlu Mâlik ise, Tâif'e dönmüş bulunuyordu. Çünkü, cesaret ve atakiği bir zaman alevi gibi sönmüştü. Zaferi kazandığını sanırken uğradığı bozgun moralini çökertmişti. Halbuki Düreyd öyle değildi. Mağlûbiyeti hemen kabul etmiyerek şansını bir daha denemeğe karar vermişti. Çünkü uğramlan yenilginin sadece Avf oğlunun acemiliğinden doğduğuna inanıyordu.

Resûlûllah (S.S.) ise, evvelâ Nahle'ye doğru kaçanların arkasından süvari kuvvetleri gönderdi. Lâkin onlar, sarp kayalara tırmandıkları için süvariler buralara çıkamadılar. Böylece kaçanlar canlarını kurtarabildiler.

Resûlûllah (S.S.), diğer taraftan Düreyd üzerine Hz. Ebû Âmir Eş'arî (R.A.) yi göndermişti. O da yanında bir askeri birlik bulunduğu halde düşmanın kalabalık olarak toplandığı yere vardı ve hemen hücuma geçti. Müşrikler, evvelâ biraz dayandılarsa da, muntazam ve disiplinli İslâm birliği karşısında yenilip dağıldılar. Pek çoğu kılıçtan geçti.

Düreyd de öldürülenler arasındaydı. Onu Rüfeyi oğlu Hz. Rabia (R.A.) öldürmüştü. Düreyd, bir fıçının içinde bulunduğu halde kendisini deveye yükletmiş, kaçmaktaydı. Hz. Rabia (R.A.), yetişip yakaladı. Kendisini tanımıyordu. Düreyd:

— Benden ne istiyorsun? diye sordu.

Hz. Rabia (R.A.):

— Seni öldüreceğim. Çünkü düşmanlarımızdan birisin, dedi.

— Peki, sen kimsin?

— Ben, İmriül-Kays oğlu Avf oğlu, Semmal oğlu, Zerbi oğlu, Rabia oğlu, Sa'lebe oğlu, Ehban oğlu, Rüfeyi oğlu Rabia'yım.

Böyle dedi ve kılıcıyla vurduysa da fıçı engel olduğundan kılıç kesmedi. O zaman Düreyd:

— Anan sana iyi bir silâh vermemiş. Eğerimin arka tarafında bulunan kılıcı al ve onunla vur. Vurduğun zaman kemiklerimin yukarı tarafına ve ensemin biraz aşağısına isabet ettir. Ben, düşmanlarımı böyle öldürürüm. Sonra ananın yanına dön ve kendisine Simme oğlu Düreyd'i öldürdüğünü söyle, dedi.

Hz. Rabia (R.A.), onun kim olduğunu anlayınca kılıcı alıp bir vuruşta canını cehenneme yolladı.

Düşman bozulduğu sırada Düreyd'in oğlu Seleme bir ok atarak Hz. Ebû Âmir Eş'arî (R.A.) yi dizinden ağır şekilde yaralamıştı. Hz. Ebû Mûsâ Eş'arî (R.A.), diyor ki:

— Yaralandığımı görünce amcamın yanına koştum ve:

— Ey amca, seni kim vurdu? diye sordum.

Seleme'yi gösterip:

— İşte bu vurdu, dedi.

Hemen peşine düştüm. Seleme kaçıyordu. Arkasından yetiştim, daha da hızlandı. Ben:

— Neden kaçıyorsun?.. Sen Arab değil misin? dedim.

Bunu duyunca durdu ve geri dönerek üzerime

hücum etti. İki kere çarpıştık. İkincide kendisini öldürdüm. Sonra amcamın yanına dönerek:

— Seni vuranı Allah öldürdü, diye haber verdim.

Amcam:

— Dizimdeki oku çek! dedi.

Çekince kan boşandı. Ok, ayağının büyük damarını parçalamış bulunuyordu. Ebû Âmir bundan kurtulamıyacağını anlayarak bana:

— Ey kardeşimin oğlu, dedi. Resûlûllahın yanına var ve kendisinden benim için Allahtan mağfiret dilemesini iste, dedi. Biraz sonra da öldü.

Avf oğlu Mâlik ise, yanında kalan askerle Tâif'o can atmıştı. Velid oğlu Hz. Hâlid (R.A.), süvarileri ile kendisini takip etmişse de, Mâlik o yetişemeden kaleye kapanmıştı.

Getirilen esirler arasında Peygamber Efendimizin süt kardeşi de bulunuyordu.

RESÛLÛLLAH (S.S.) bunu haber alınca, Tâif'i fethetmeğe karar verdi. Bu esnada ise, Evtâs'da yenilen düşmanlardan esir alınmış olanlar getirildi. Peygamber Efendimizin süt kız kardeşi Seymâ da bunlar arasında bulunuyordu. Şeymâ, kendisine bir kötülük etmemeleri için:

— Benim kim olduğumu biliyor musunuz? diye sordu.

Kendisini esir alanlar:

— Saad oğulları boyundan elimize düşmüş bir esirsin, dediler.

O zaman Şeymâ:

— Vallahi ben başkanınızın süt kardeşiyim, diye kim olduğunu haber verdi.

Onlar, buna inanmamakla beraber, kendisini her ihtimale karşı Peygamber Efendimize götürdüler ve:

— Ey Resûlûllah... Bu kadın senin süt kardeşin olduğunu söylüyor, dediler.

Resûlûllah (S.S.), ona dikkatle baktı:

— Evet, Saad oğulları boyunda bir süt kız kardeşim vardır. Fakat senin o olduğunu nereden bileyim?

Şeymâ:

— Sana yalnız ikimizin bildiği bir şey anlatayım mı? diye sordu.

Peygamber Efendimiz:

— Anlat! deyince de şunları söyledi:

— Ben seni bir gün sırtımda taşıyordum. Bu sırada sen dişinle arkamı ısırmıştın.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), olayı hatırladı ve:

— Sen misin ey Şeymâ! diyerek hırkasını yere yayıp onu yanına oturttu. Kendisine gerekli saygıyı gösterdi. Nihayet:

— Ey kız kardeşim, istersen benim yanımda kal. Benden daima saygı ve sevgi görürsün. İstersen seni kabilene göndereyim, dedi.

Şeymâ:

— Beni yurduma ve kabileme gönder, diye ricada bulundu.

Resûlûllah (S.S.), onun bu isteğini yerine getirdi. Giderken de kendisine bir köle ile bir cariye ve bir çok hediyeler bağışladı.

Resûlûllah (S.S.), bundan sonra Tâif üzerine yürüdü. Ele geçen esirler ve malları Cairrânne kalesine gönderdi. Böylece, hareketlerinde daha serbest kalmak istiyordu.

Hicaz'ın sayfiye yeri olan Tâif, denizden 900 metre yükseklikte, Vadi Vac üzerinde kurulu olup yağmurlu zamanlarda içinde su bulunan bir nehir ile ve sürlarla çevriliydi. Burasını Mekke'ye üç yol

RESÛLÛLLAH (S.S.) BUYURUYOR Kİ:

Münafığın alâmeti üçtür: Söylediği zaman yalan söyler, vaad ettiği zaman tutmaz, kendisine emniyet edildiği zaman ihanet eder.

Dâvet edildiğiniz zaman gidiniz.

Allahın en sevmediği kimse, düşmanlıkta şiddetli olandır.

Mescidlerinizi sade yapınız, şehirlerinizi süsleyiniz.

Koyunculuk ediniz. Çünkü bereketlidir.

Allahtan korkunuz ve evlâtlarınız arasında adaletli davranınız.

Haksızlığa uğrayanın bedduasından sakınınız. Çünkü onunla Allah arasında engel yoktur.

Kendin için neyi seviyorsan, halk için de onu sev.

İyilik görmek niyetinde iseniz, bunu güzel yüzlülerde arayınız.

Bir fenalık yaparsan, arkasından bir iyilik işle.

Ölüm gelmeden evvel, ölüme hazırlanınız.

Ahmaktan uzak durunuz.

Kıyâmette en şiddetli şekilde azâb görecek olan, dünyada insanlara şiddetle azâb edenlerdir.

Kadınların en uğurlu ve bereketlisi, kocasına en az yük olandır.

Allaha imândan sonra en iyi şey, halkın birbirini sevmesidir.

Allah güzeldir, her güzelliği sever.

Allah, sıkılanların imdadına koşanları sever.

Ahdini güzellikle yerine getirmek, imândandır.

bağlardı. Bunların en kestirmesi Arafat'dan geçer. Kerâ dağına tırmanır ve ancak, katır veya merkeb sırtında aşılabilirdi. Uzunluğu 50—60 mil kadardı ve yirmi saat sürerdi. İkindi vakti, Mekke'den ayrılan bir yolcu, durmadan yol alırsa gece yarısı Kerâ dağına varır. Sabahleyin tekrar yola çıkıp öğleden sonra Tâif'e ulaşırdı. Öbürü Cairrânne üzerinden giden deve yoludur. Üçüncüsü de Vadi Nûman'dan Mesil yoluyla Tâif'e ulaşan 70—75 millik yoldur.

Eski Arabistan'ın bütün şehirleri gibi, Tâif bir çok kasabalardan mürekkepti. Nitekim, evvelce görmüş olduğumuz gibi, Hayber de böyle idi. Tâif'i teşkil eden kasabalar, 200—1500 metre aralıkla kurulmuştu. Hepsi ayrı bir kabileye mensuptu. Hepsinin bağı, bahçesi, tarlaları, gözetleme kuleleri vardı. Bir kısmının harâbeleri hâlâ durmaktadır. Bunlar, yağmur zamanı suyu çoğalan nehirden, nehir kuruduğu zaman ise yeraltı suları çok zengin olduğu için bir nevi borulu kuyulardan sulanırdı. Bu usul, bugün bile tatbik edilmektedir. Bu borulu kuyulardan sular arklara ve arklardan tarlalara ve bahçelere akıtılır.

Tâif'in muhasarası da Hayber de olduğu zorluklar içinde başladı. Zira Tâif Hayberden daha sağlam ve erzakı da daha boldu

ÇOK eski zamanlarda buranın başkanlarından biri İran hükümdarlarından birisiyle dost olarak kendisinden bir mimar istemiş ve bu sayede sûrları yaptırıp Tâif'i tahkim etmişti. Burası bundan sonra Tâif, yani (etrafı duvarla çevrili yer) diye anılmıştır. İkliminin mütedil ve topraklarının münbit olması, buraya çeşitli bölgelerden bir çok kimsenin gelip yerleşmesine yol açmıştır. Lâkin buranın yerlileri, sonradan gelenleri kendilerinden daima ayırmışlardı. Kendileri Mâlik oğullarıydı; onlara ise müttefikler mânasına olan Ahlâf derlerdi.

Tâif'de Lât ve Uzzâ putları adına iki namlı puthane vardı. Yerleri bugün bilinmekte ise de, kendileri mevcut değildir. Bulundukları mevkilere başka binalar yapılmıştır.

Tâif'i bugün çevirmekte olan sûrlar, eski temelleri üzerinde Osmanlı İmparatorluğu zamanında Türkler tarafından yapılmıştır. Tâif'in İslâm ordusu tarafından muhasarası sırasında şehid düşenlerin mezarları hâlen büyük İbni Abbas camiinin yakınında ve sûrların yanındadır.

Resûlûllah (S.S.) ın vahiy kâtiplerinden Sâbit oğlu Hz. Zeyd (R.A.) da, vefatından sonra bu mezarlığa gömülmüştür. Peygamber Efendimiz de ordugâhını İbni Abbas camiinin bulunduğu yerde kurmuştu.

Resûlûllah (S.S.), Tâif müstahkem şehrini İslâm için daimi bir tehlike olarak görmekteydi. Bu yüzden Huneyn savaşında Havâzin'leri yendikten sonra onların düşmanla tekrar birleşmelerine engel olmak için sür'atle hareketo geçmiştir. Bunun için Nahle ve Kirm istikametini takip ederek bir yarım daire çizip Tâif'in güney doğusunda, Mekke'nin tam aksi yönünde bulunan Liyye mevkiine vardı. Burası, bugün de olduğu gibi, Tâif'in bir dış mahallesiydi. Resûlûllah (S.S.), arkasında bir tehlike bırakmamak için burada bulunan ve Hısn oğlu Mâlik'e ait olan kaleyi tahrip ettirdi. Bahçe ve bostanlar içinde bulunan Liyye, büyük bir iktisadi önem taşıyordu. Bu yüzden kaybedilmesi Tâif için acı sonuçlar doğurmuştur. Resûlûllah (S.S.) bundan sonra ilerleyip demin söylediğimiz gibi bugün İbni Abbas camiinin bulunduğu yerde ordugâhını kurdu ve muhasaraya bu noktadan başladı.

Arab Yarımadasında sûrlarla çevrili sadece birkaç yer vardı. Bu yüzden ilk İslâm orduları için muhasara savaşı olağanüstü bir şeydi. Hayber'de de aynı güçlükler çekilmiş, Yahudilerin mancınıklarla attıkları taşlar, Müslümanlara oldukça zahmet vermişti. Tâif ise, çok daha müstahkem, sûrları çok daha sağlam, erzakı bol, müdafaası mükemmel şekilde tertiplenmiş bir yer olduğundan uzun müddet dayanabilirdi.

Elde Hayber'de Yahudilerden alınmış bir mancınık vardı. Kale muhasaralarının pek yabancısı olmayan Hz. Selmân Farisi (R.A.), buna bakarak bir mancınık daha yapmıştı. Bu sırada Tâif'in güneyinde müstahkem bir yer olan ve devrin savaş sanayii merkezlerinden biri bulunan Cüreş şehrinden Debbâbe veya Arrâde denilen üstü ok işlemez şekilde örtülü el ile itilir savaş arabaları tedarik edilmişti. Bunlarla kaleye sokulmak daha kolay oluyordu.

Bununla beraber, bu mahdut muhasara âletlerinin kalenin düşmesinde büyük rolü olamazdı. Düşman ise ok ve kızgın çivi atarak İslâm ordusunda zayiata sebeb oluyordu. Hattâ, bu kızgın çiviler, Debbâbe'lerin sert ve ok işlemez örtülerini yakarak delmekteydi. Bu yüzden, bunlar da fazla işe yaramamaktaydılar. Sûrları yıkmak veya gedikler açmak ise, imkânsızdı.

İşte, muhasara bu sebebler dolayısiyle uzayıp gitti. Kesin sonuç, göğüs göğüse bir savaşla alınabilirdi. Lâkin, düşman böyle bir şeye niyetli olmadığından dışarı çıkmıyordu. Kaleden büyük yaylarla atılan oklar, gittikçe daha tehlikeli olmaktaydı. Bunların atılışına geceleri bile ara verilmediğinden, Resûlûllah (S.S.) Efendimizin çadırını tahta bir yarım paravanla çevirmek mecburiyeti hasıl olmuştu.

Sonunda kalenin bu şekilde alınamıyacağı anlaşılınca, Resûlûllah (S.S.), iktisadi baskı çarelerine başvurmağa karar vererek Tâif'in etrafını çeviren ve pek yüksek kalitede üzüm mahsulü veren bağların tahrip edileceğini ilân etti. Bu haber, düşman arasında büyük heyecan ve endişe yarattı. Çünkü bağlar, Tâif halkı için en mühim geçim vasıtası

idi. Bunun üzerine bunların tahrip edilmektense, Müslümanlar tarafından harb ganimeti olarak alınması teklif edildi. Resûlûllah (S.S.) esasen bağları tahrib niyetinde değildi. Bunu düşmanı korkutmak için ileri sürmüştü.

Bu sırada Ebû Süfyan kaleye yaklaşarak görüşme isteğinde bulundu. Tâif'liler bunu kabul ettiler. Ebû Süfyan kendilerinden şehirde bulunan Kureyş ve Kinâne'ye mensup kadınların dışarıya çıkmasına müsaade edilmesini istemişlerdi. Bunlar, vaktiyle gelin olarak Tâif'e gelmişlerdi. Hattâ, kendi kızı Âmine de bunlar arasında bulunuyordu. Tâif zorla alınırsa hepsi savaş esiri sayılırdı. Halbuki kendileri kabillerinin ileri ailelerine mensup hanımlardı. Buna rağmen onların Tâif'i sonuna kadar terketmiyeceklerini bildirmeleri bu teklifin reddine sebeb oldu.

Muhasara kırk günü bulduğu halde hiç bir sonuç hasıl olamamıştı. Resûlûllah (S.S.), bu sırada gördüğü bir rüyayı Hz. Ebû Bekir (R.A.) e anlattı. Kendisine bir çanak kaymak hediye ediliyor, lâkin bir horoz bunu gagasıyla delerek akıp gitmesine sebeb oluyordu. Hz. Ebû Bekir (R.A.):

— Öyle sanıyorum ki bu rüya, Tâif'in bu muhasara sonunda alınmıyacağına alâmettir, dedi.

Resûlûllah (S.S.) bunun üzerine maddi silâhlar yerine siyasi silâhlarla savaşmağa karar verdi. Tâif muhasarasını kaldırıp geri döndü.

Resûlûllah (S.S.), savaş ganimeti ve esirlerinin bulunduğu Cairrâne'ye vardığı zaman bir sayım yaptı. O zaman altı bin esir, yirmi dört bin deve ve kırk bin keçi elde edilmiş bulunduğunu ve ayrıca dört bin okka altın ve gümüş alınmış olduğunu gördü. Kendisini en çok düşündüren esirlerdi. Çünkü, Resûlûllah (S.S.), ne esir almayı sever, ne de esirlerin çoğalmasını arzu ederdi. En hoşuna giden ve herkesi yapmağa teşvik ettiği şeylerden biri: esir âzad etmekti.

Peygamber Efendimiz yeni Müslüman olmuş Mekkelilere bol bol ganimet verince Ensar düşünmeğe başladı.

İŞTE bu yüzden kabileleri onları kurtarır ümidiyle esirlerin bölüştürülmesini sonraya bıraktı. Buna karşılık ganimet mallarını pay etti. Bunun için hepsi beşe bölündü. Beşte biri evvelâ Devlet hazinesine alındı. Öbürleri askerler arasında taksim olundu.

Mekke'lilerden çoğu İslâmı kabul etmekle beraber, vicdanlarında hâlâ tereddüd vardı. Kur'an-ı Kerim bunları Müellifetül-Kulûb diye anar. İslâma ısındırmak için Resûlûllah (S.S.) bunların payını daha geniş tuttu. Kendilerine hediyeler verdi. Meselâ Ebû Süfyan ile oğlu Muaviye ve Yezid'e üç bin deve ve yüz yirmi okka gümüş, Hâris oğlu Nadr Sakafi'ye yüz deve, Hizâm oğlu Hakim'e iki yüz deve, Adiy oğlu Kays'a yüz deve, Ümeyye oğlu Safvân'a yüz deve, Abdülüzzâ oğlu Huveytab'a yüz deve, Câlis oğlu Akra'a yüz deve, Husayn oğlu Uyeyne'ye yüz deve, ve bir çoklarına ellişer deve vermişti. Genel taksimde ise adam başına düşen dörder deve ve kırkar keçi, süvarilere on ikişer deve ve yüz yirmişer keçi idi.

Bunun, büyük tesiri olmuştu. Meselâ ganimetler ayrılırken en alâ cinsten yüz deve bir araya gelmiş, henüz müşrik bulunan Ümeyye oğlu Safvân, bunları görünce:

— Ne güzel develer! demiş, Resûlûllah (S.S.):

— Mademki beğendin, senin olsun... diyerek bunları kendisine ihsan etmişti.

Safvân bunun üzerine:

— Cömertliğin bu kadarı ancak Peygamberlerde olabilir.. diyerek hemen İslâmla aydınlanmıştı.

Böylece, ganimetlerden Mekke'li yeni Müslümanların daha büyük pay alması Ensârın bir kısmına tuhaf gelmişti. Bazıları ise:

— Bu ihsanların bize değil de, kanları hâlâ kılıçlarımızdan damlayan Kureyş'lilere verilmesi reva mı? Güçlük ve bunalım zamanlarında her zahmete biz göğüs germişken, refah zamanında nimetlerden başkaları faydalanıyorlar... demişlerdi.

Nihayet, bu sözleri Resûlûllah (S.S.) duydu ve Ensârı toplayarak:

— Sizlerin bunları söylemiş olduğunuz doğru mu? diye sordu.

Kimse cevap vermedi. Çünkü, ileri gelenlerin bunlardan haberi yoktu. Söyleyenler ise, gençlerdi. Onlar da mahçup olduklarından cevap veremediler. Peygamber Efendimize duydukları sonsuz sayğı esasen kendisiyle tartışmalarına engeldi. Resûlûllah (S.S.), bunu gayet iyi bildiği için kendisi devam etti:

— Ey Ensâr, siz evvelce sapıklıkta olduğunuz halde, Cenab-ı Hakkın sizi benim vasıtamla doğru yola iletti değil mi?

Ensâr:

— Doğru, ey Resûlûllah... dediler.

— Siz, birbirinize düşmüş iken Cenab-ı Hak sizi benim vasıtamla birleştirmedi mi?

— Birleştirdi.

— Siz fakir ve darda iken Cenab-ı Hak sizi benim vasıtamla refaha kavuşturmadı mı?

— Evet... Kavuşturdu ey Resûlûllah... Allahın ihsanı ve Resûlünün lûtfu sayesinde her şeye eriştik...

— Hayır, siz bana şöyle cevap verecek ve diyecektiniz ki: Ey Muhammed!.. Herkes seni yalancı diye reddettiği zaman biz sana inandık ve arka çıktık. Kimse yüzüne bakmadığı zaman biz seni himaye ettik. Bize fakir olarak geldiğin zaman sana yardımda bulunduk.

Eğer, bana böyle söylerseniz size:

— Evet, derim. Doğru söylüyorsunuz. Fakat ey Ensâr, ben de size şunu sorarım:

— Başkaları develer ve keçiler alıp yurdlarına götürürken, siz Muhammed'i alıp yurdunuza götürmek istemez misiniz?

Büyük bir heyecana kapılmış olan Ensâr, gözlerinden yaşlar boşanarak:

— Biz, yalnız Muhammed'i istiriz!. diyo haykırdılar. Hıçkırıyor, hüngür hüngür ağlıyorlardı. Göz yaşları yüzlerini ve sakallarını ıslatmıştı.

Resûlüllah (S.S.) devam etti:

— Eğer ganimetlerden onlara daha çok pay verilmiso, bu sadece kalblerini İslâma ısındırmak içindir. Ama, vallahi sizin böyle bir şeye ihtiyacınız yok. Çünkü sizin kalbleriniz İslâm ateşiyle doludur. Allah muhabbeti ve Peygamber muhabbeti ile doludur. Siz onlara gıpta etmeyin. Lâkin, onlar size gıpta etsinler...

Bu sözler, Ensârı sonsuz bir sevinç ve huzura kavuşturdu ve mesele kapandı.

Peygamber Efendimiz bazen kuvvetle bazen siyasetle ve genel olarak kalbleri iyilikle kazanmak suretile islâmiyeti hergün biraz daha kuvvetlendiriyordu.

RESÛL-Ü EKREM (S.S.) in süt annesinin mensup bulunduğu ve kendisinin de çocukluğunu geçirdiği Saad oğulları, Hevâzin'lilerin bir boyu idi. Son yenilgilerden sonra Hevâzin artık başka çare kalmadığını anlayıp düşmanlıktan vazgeçmeğe ve İslâma baş eğip Müslüman olmağa karar vermişti. Böylece aynı zamanda mallarını ve esirlerini kurtarmayı umuyorlardı. Bunu sağlamak için de Peygamber Efendimize yakınlıkları dolayısiyle Saad oğulları boyundan bir heyeti, Cairrânneye gelerek Peygamber Efendimizin huzurunda İslâm olduklarını ikrar ettikten sonra:

— Ey Resûlüllah, dediler. Sen bilirsin ki bizler şeref ve asalet sahibi bir kabileyiz. Şimdi ise bir belâya uğramış bulunuyoruz. Bize, bir ihsanda bulun. Allah da sana olan ihsanlarını arttırır.

Böylece, mallarının ve kadınlariyle çocuklarının kendilerine iadesini istiyorlardı. Halbuki mallar paylaşılmış, esirlerden ise kimin ne alacağı belli olmuştu. Resûlüllah (S.S.) bu yüzden tereddüd ediyordu. Bunu hisseden Saad oğullarından Surad oğlu Zübeyr, ayağa kalktı:

— Ey Resûlüllah... Esir olan ve mahpus bulunan kadınlarımız, senin teyzelerin, halaların, sana ve kabilene süt vermiş olan annelerinizdir. Onlar, Arab kabilelerinden bize en uzak olanlara ve insafsız bulunanlara süt vermiş olsalardı, böyle bir felâkete uğradıkları zaman onlar bile merhametlerini esirgemezlerdi. Halbuki sen, bizim aramızda büyümüş olanların en hayırlısısın. Bize lûtfet ve ihsanda bulun. Çünkü sen, ihsanına muhtaç olacağımız günler için sakladığımız birisisin.

Resûlüllah (S.S.), onlara şu karşılığı verdi:

— Uzun bir müddet, haftalar boyu tek siz pişman olup tevbe edersiniz diye ganimetleri paylaştırmayı geciktirip durdum. Bundan gayem, size ailelerinizi ve mallarınızı iade edebilmekti. Şimdi ise, artık çok geç... Paylaşılmış olmaları dolayısiyle bir zamanlar size ait olan bu şeyleri, tekrar size iade etmem mümkün değildir. Bununla beraber, ailelerinizle sürüleriniz arasında hemen bir seçim yapın. Yapabileceğim tek şeyi bundan sonra söylerim.

Onlar, bunun üzerine kadınlarla çocukları seçtiler. Peygamber Efendimiz bunun üzerine:

— Evvelâ kadın ve çocuklarımızdan hazineye, bana, benim aile halkıma ve Abdülmuttalib oğullarına düşenleri size iade ediyorum. Şimdi, öğle vaktidir. Namazdan sonra meseleyi yeniden ele alacağım.

Resûlüllah (S.S.), bundan sonra imam olup Müslümanlara namaz kıldırdı. Namaz tamamlanınca:

— Ey Müslümanlar, dedi. Ben hazinenin payına, benim payıma, ailem payına ve Abdülmuttalib oğullarının payına düşen esirleri âzad ediyor ve kabilelerine geri veriyorum. Çünkü onlar, İslâm olmuşlardır.

Muhacirler bunun üzerine hemen:

— Biz de payımıza düşenleri Resûlüllaha bağışladık, dediler.

Ensâr, derhal:

— Biz de öyle... diyerek Muhacirlere katıldılar.

Lâkin, yeni Müslümanlardan Câlis oğlu Akra'a:

— Ben ve kabilem olan Temim oğulları payımızdan vazgeçmiyoruz, dedi.

Husayn oğlu Üyeyne de ona katıldı:

— Ben ve kabilem olan Fezâre oğulları da öyle... dedi.

Nihayet, Mirdas oğlu Abbas:

— Biz Süleym oğulları da vazgeçmiyoruz, diye ortaya çıktı. Lâkin, onun kabilesi olan Süleym oğulları, Abbas'ın bu kararına itiraz ettiler:

— Hayır, biz hakkımızı Resûlüllaha bağışlıyoruz...

Abbas, mahcup olarak çekildi.

Resûlüllah (S.S.) tekrar konuştu:

— Bu sefer payına düşen esirlerden vazgeçene, ilk alınacak ganimetten beşer pay fazla verilecektir...

Bunun üzerine, hemen herkes payından vazgeçti. Buna katılmayan bir azınlığın payı ise, Devlet hazinesinden satın alınarak esirlerin hepsi iade olundu.

Bu iş sona erdikten sonra Resûlüllah (S.S.) neticeden son derece memnun kalarak kendisine dua ve teşekkürde bulunan Hevâzin elçilerine sordu:

— Avf oğlu Mâlik nrede?

Onlar:

— Tâif'dedir. Sakif oğullarıyla birleşti, dediler.

— Kendisine söyleyiniz. Eğer Müslüman olup yanıma gelirse, kendisine hem aile halkını iade eder, hem de yüz deve veririm.

Avf oğlu Mâlik'in de esasen kalbi İslâm tarafına dönmüştü. Bu haberi alır almaz gizlice Tâif'den çıkıp geldi ve Resûlüllah (S.S.) ın huzurunda can ve gönülden Müslüman oldu. Böylece, hem ailesi halkına kavuştu, hem de yüz deveyi aldı.

Peygamber Efendimiz bundan sonra onu Tâif etrafında yaşayan Fehim, Seleme ve Sürnak boyları arasında İslâmı kabul edenlere kumandan olarak gonderdi. O da, onlarla beraber Sakif oğullarına karşı savaşmağa başladı.

Böylece, Tâif en kuvvetli müttefiki olan Hevâzin'i kaybetmiş olduğu gibi, etrafındaki İslâm nüfuz ve kudreti de son derece artmış oldu. Tâif'de elde edilen ürünler için en tabii ve hattâ biricik pazar yeri olan Mekke ise, Müslümanların elindeydi. Tâif kervanları için artık gidecek yol yoktu. Çunkü, Ukâz pazarı da kendilerine kapanmış bulunuyordu. Bütün bunların sonunda, aradan bir yıl geçmeden Tâif'liler o sırada Medine'de bulunan Peygamber Efendimize bir heyet gönderip artık kendi elleriyle yapmış oldukları Lât ve Uzzâ gibi putlara tapmayı bıraktıklarını, Allahın bir tek olduğu hakikatine inandıklarını, mânen ve gerekirse siyasî olarak İslâm Devletine tâbi olmağa hazır bulunduklarını bildirdiler.

Böylece, Tâif meselesi hallolundu. Buna ait tafsilâtı ise daha ileride vereceğiz.

Peygamber Efendimizin bu yıl İbrahim adında bir oğulları doğmuş, fakat yaşamıyarak onsekiz aylıkken vefat etmişlerdi

GANİMETLERİN paylaşılmasından sonra Resûlüllah (S.S.) Mekke'ye giderek Umreyi ifa etti. Sonra da Medine'ye döndü. Mekke'de vâli olarak yine Hz. Attab (R.A.) ı bırakmış, Cebel oğlu Hz. Muaz (R.A.) da halkın dinî meselelerini halletmek, onları bu hususta gerektiğinde aydınlatmak için beraber kalmıştı. Hz. Attab (R.A.), asil bir aileye mensuptu. Affan oğlu Hz. Osman (R.A.) ın amcazâdesi olup Ümeyye oğlu Ebû Âs oğlu, Esîd'in oğluydu. Gayet dürüst, iyiler hakkında şefkatli ve kötüler hakkında şiddetliydi. Adaletini herkes takdir ederdi. Mükemmel bir idare adamıydı. Lâkin, yaşının henüz çok genç olması, eskidenberi Mekke Başkanlığına alışmış olan bazı kimseleri tedirgin ediyordu. Kendileri Kureyş'in ileri gelenlerinden oldukları için onun idaresinde yaşamağa tahammül edemediler ve başta Ebû Süfyan olmak üzere çoğu Medine'ye göçtüler. Bunun üzerine Resûlüllah (S.S.), itibarını kırmamak için Ebû Süfyan'ı Necrân Valiliğine tayin etti. Kendisi de Mekke'den ayrılmadan evvel henüz on altı yaşında bulunan sesi çok güzel bir gence ezan okumayı öğreterek müezzinlik vazifesiyle Mekke'de bıraktı. Hz. Ebû Mahzure (R.A.) adlı bu zat, Hicretin 59 uncu yılında, Hakkın rahmetine kavuşuncaya kadar Mekke'de müezzinlik etmiştir.

Resûlüllah (S.S.), Medine'ye döndükten sonra, İslâmı yayma faaliyetlerine devam etti. İlk iş olarak Bahreyn bölgesine hâkim bulunan Savi oğlu Münzir'e bir mektup gönderip kendisini İslâma dâvet etti. Hz. Münzir (R.A.) bunu hemen kabul ile Müslüman olduğu gibi, kendisine tâbi Arab boylarını da İslâma dahil etti. Ancak, tebaasından olan Yahudilerle İranlı Mecûsiler Müslüman olmayı red ettiler. O da, Resûlüllah (S.S.) dan aldığı talimat üzerine kendilerini cizyeye, yâni baş vergisine bağladı.

Resûlüllah (S.S.) bundan sonra Umman tarafına hâkim bulunan Ceyfer ve Abed kardeşlere de mektup yollıyarak İslâma dâvet etti. Ceyfer, biraz tereddüd ettikten sonra bunu kabul ile Müslüman oldu. Abed de ağabeysine uydu. Mektubu götüren Âs oğlu Amr, evvelâ o bölge zenginlerinden zekât toplıyarak fakirlere dağıttı. Burada yaşayan ve İslâma girmeyi reddeden Mecûsiler, cizyeye bağlandılar.

Resûlüllah (S.S.) bu şekildeki üçüncü mektubu Gassan oğullarının Beka bölgesinde vali olarak bulundurdukları Eyhem oğlu Cebele'ye yolladı. O da İslâmı kabul edip bunu bildiren mektubunu bir çok hediyelerle birlikte Peygamber Efendimize yolladı.

Cüzam kabilesinin başkanı Amr oğlu Ferve, Bizansların Maan bölgesi valisiydi. Resûlüllah (S.S.) ın İslâma dâvet eden mektubunu o da almış ve hemen bunu kabul etmişti. Lâkin Bizanslılar bunu haber alınca Hz. Ferve (R.A.) yi azil ve hapis ve bir müddet sonra da şehid ettiler.

Sekizinci Hicret yılının son olayları ise şunlardır:

Resûlüllah (S.S.) Efendimizin Hz. Mâriye (R.A.) Validemizden doğan ve büyük ceddinin adını taşıyan İbrahim adlı oğlu, henüz on sekiz aylık bulunduğu halde vefat etti. O gün, aynı zamanda güneş tutulmuştu. Bazı kimseler bu iki olay arasında bir bağ aradılar ve güneşin bu ölüm münasebetiyle tutulduğunu söylediler.

Peygamber Efendimiz, halkı toplayıp bu yanlış inancı silmek için:

— Güneş ve ay, Allahın birer âyetidir. Bunlar hiçbir fâninin ölümü için tutulmazlar, dedi.

Sonra, halka cemaatle Küsûf = Güneş tutulması namazı kıldırdı.

Resûlüllah (S.S.) Efendimizin kızı Hz. Zeyneb (R.A.) in de bu yıl öldüğü rivayet olunmuştur.

HİCRETİN DOKUZUNCU YILI

Ben şair değilim. Cenab-ı Hak bana böyle bir vazife vermiş değildir.

RESÛLÛLLAH (S.S.), bu yılın başında fakirlere dağıtmak üzere zenginlerin zekâtını toplamak için kabilelere memurlar gönderdi Temim kabilesinin buna engel olduğu duyulunca Hz. Uyeyne (R.A.), Peygamber Efendimizin emriyle onların üzerine yürüdü ve gafil avlayıp bastırarak bir çok esir ve ganimetle geri döndü. Kabilenin ileri gelenleri bu esirler arasında bulunuyorlardı. Bir müddet sonra bunları kurtarmak için Temim oğullarından bir heyet Medine'ye geldi. Namlı şâir ve hatiplerini de beraberlerinde getirmişlerdi. Resûlûllah (S.S.) Efendimize:

— Seninle şiir söylemek ve manzum olarak öğünmek hususunda yarışalım, teklifinde bulundular.

Peygamber Efendimiz:

— Ben şair değilim. Cenab-ı Hak bana böyle bir vazife vermiş değildir. Bununla beraber söyliyeceğinizi söyleyin, dinleyelim, dedi.

Bunun üzerine Temim oğullarının namlı hatibi Hacile oğlu Utarid ortaya çıkarak pek güzel bir hutbe okuyup kendi kabilesini övdü. Bunun üzerine, Resûlûllah (S.S.) ın emriyle Ensârdan Kafs oğlu Hz. Sâbit (R.A.) ayağa kalktı ve Peygamber Efendimiz hakkında daha güzel bir hutbe okuyarak onu mağlûp etti.

Sonra Temim oğullarından Habis oğlu Akraa, kabilesini öven bir şiir okudu. Resûlûllah (S.S.) ın işaretiyle Sâbit oğlu Hz. Hassân ortaya çıkarak İslâmın yüceliğini anlatan daha güzel bir şiir okuyup onu mat etti.

Hz. Akraa (R.A.):

— Bu zatın hatibi bizim hatibimizden, şairi bizim şairimizden üstün... Üstelik biz hazırlanıp geldik, onlar ortaya hazırlıksız çıktılar! diyerek İslâmı kabul etti. Birlikte gelenler de ona uydular.

Bu sırada Uzre kabilesinden on iki kişi geldi. Bunlar, Resûlûllah (S.S.) ın huzurunda İslâm ile şereflendiler. Kendi kabileleri adına da biatte bulunup zekâtlarını verdiler.

Sonra, şunu sordular:

— Ey Resûlûllah... Bizim ticaretimiz Şam iledir. Orası ise Rum Kayseri Heraklliyus'un hükmündedir. Sana onun hakkında bir şey vahyolunmadı mı?

Resûlûllah (S.S.), kendilerine şu cevabı verdi:

— Size, Şam'ın fethedileceğini müjdelerim.

Yemen bölgesinde oturan Himyer'lerden de bir heyet gelip Resûlûllah (S.S.) ile görüşerek İslâmın esasların ve Müslüman olmanın şartlarını öğrendiler ve yurdlarına döndüler. Son derece kibar ve nazik kimseler oldukları için Peygamber Efendimiz onlardan pek hoşlanmıştı.

Böylece İslâm, artık silâh gücüne ihtiyaç kalmadan uzak ve yakın kabileler arasında sür'atle yayılıyordu. Bunların bir kısmı İslâma dâvet olunarak bunu kabul ediyor, bir kısmı ise elçilerini Medine'ye gönderiyor ve kendilliklerinden İslâma giriyorlardı. Bazıları da hâlâ hatip ve şairlerini ortaya atarak İslâmla bunlar vasıtasiyle yarışmak ve üstün gelmek dâvasındaydılar.

Bu sırada Arab Yarımadasının meşhur iki şairi, Büceyr ile Kâab idiler. İkisi de namlı şair Selmâ oğlu Zübeyr'in oğullarıydı. Kâab, kardeşinden daha üstün bir şairdi. Bu yüzden babasının san'at tahtına ölümünden sonra o oturmuştur. Büceyr ise, Medine'ye yıldıp Müslüman olmuş bulunuyordu. Kâab, buna çok kızmış ve onu azarlayıp İslâm dinini de tahkir eden bir kaside yazarak kendisine göndermişti. Hz. Büceyr (R.A.), bunu hemen Peygamber Efendimize götürüp okudu. Kaside cidden çok ağır ve haksız hakaretleri kapsadığı için Resûlûllah (S. S.), bundan mütecessir olup:

— Kâab'a kim rastlarsa öldürsün! emrini verdi.

Hz. Büceyr (R.A.), bunun üzerine kardeşine bir kaside yazarak bununla durumu bildirdi. Üstelik, İslâmın yüceliğini anlatıp kendisini tevbeye ve doğru yola çağırdı.

Kâab, yapmış olduğu hatâyı anladı. Bu yüzden hem pişman oldu, hem de telâşa kapıldı. Hemen Medine'ye geldi ve Hz. Ebû Bekir (R.A.) i ziyaret ederek samimi pişmanlığını bildirdi. O da, kendisini şahsen tanımayan Resûlûllah (S.S.) ın huzuruna götürdü:

— Ey Resûlûllah, bu adam sana biat edecek.

Kâab, Peygamber Efendimizin elini tutup kendisine Müslüman olarak biat ettikten sonra:

— Ey Resûlûllah, dedi. Sana her biat etmek isteyeni kabul ediyor musun?

Peygamber Efendimiz:

— Elbette, karşılığını verdi. Müslüman olmak isteyen reddolunur mu?

— Müslüman olanın suçları affedilir mi?

— Müslüman olmadan evvel İslâm dinine aykırı bütün suçları affolunur. Yalnız üzerinde baykalarının hakkı varsa, bunu onların affetmesi lâzımdır.

— Sen, kendi hakkını affeder misin?

— Ederim.

— Meselâ, Züheyr oğlu Kâab huzuruna gelerek tevbe edip İslâmı kabul etse, onu da affeder misin?

Resûlûllah (S.S.) onun kim olduğunu anlamıştı!

— Böyle bir şey istiyor mu?

— Evet, senin huzuruna gelmek, tevbe etmek ve İslâmla şereflenmek istiyor...

— Kabul ederim.

— Ey Resûlûllah, Züheyr oğlu Kâab benim!

Ensârdan biri hemen yerinden sıçradı ve kılıcına davranıp:

— Ey Resûlûllah... Sen, Kâab'a rastlayan onu öldürsün, diye buyurmuştun. Müsaade et, şunun kafasını keseyim.

Lâkin Resûlûllah (S.S.), şu karşılığı verdi:

— Bunu söylediğim zaman Kâab henüz müşrikti. Şimdi ise tevbe ederek Müslüman olmuştur. Ondan elini çek...

Ensârlı, yerine oturdu. Bu sefer Hz. Kâab (R. A.) ayağa kalktı ve Resûlûllah (S.S.) Efendimizi öven pek parlak bir kaside okudu.

Bu, çok can ve gönülden söylenmiş, hem çok samimi, hem çok muhteşem bir şiirdi. Herkes veced içinde dinliyordu. Resûlûllah (S.S.) da o kadar duygulanmıştı ki daha kasidenin okunuşu tamamlanmadan Bürde adlı çubuklu kumaştan hırkasını çıkarıp kendisine giydirdi. Bu kaside bu yüzden Kaside-i Bürde, yâni Bürde kasidesi diye anılmıştır.

Muaviye hükümdar olduktan sonra bu hırkayı on bin dirheme satın almak istedi. Hakiki maksadı ise, Peygamber Efendimizin hırkasına on bin dirhem verildiğinin her yerde duyulmasıydı. Ancak Hz. Kâab (R.A.):

— Vallahi, Resûlûllahın hırkasını giymek hususunda kimseyi kendime tercih edemem, diyerek bu teklifi reddetti. Muaviye ise bekledi ve hırkayı onun ölümünden sonra varislerinden yirmi bin dirheme satın aldı.

Yavuz Sultan Selim Han, Mısır'ı fethettikten sonra, Mekke Emiri, Osmanlı Devletine tâbi olacağını bildirmiş ve aralarında bu mübarek hırkanın bulunduğu diğer Mukaddes Emanetleri Padişaha yollamıştı. Resûlûllahın hırkası, Topkapı Sarayında Hırka-i Saadet Dairesi denilen özel bir dairede, öbür Kutsal emanetlerle birlikte muhafaza edilmiştir ve hâlâ edilmektedir.

İyilik, iyilik... İyilikle sulanan ağaç tez meyva verir. Peygamberimiz Efendimiz de af ve iyilikle kalpleri fethediyordu.

CAHİLİYE devrinde Arab Yarımadasının en cömert insanı olarak tanınmış olan Tayy kabilesinin başkanı Hâtem Tâi, Hicretin sekizinci yılında yefat etmiş ve yerine oğlu Adiyy kabile başkanı olmuştu. Kendisi, Hıristiyanlık ile putperestliğin karışmasından doğmuş bir dine mensuptu. Yurdunda ise, meşhur bir puthane vardı. Resûlûllah (S.S.) bunu yıkmağa Hz. Ali (K.V.) yi memur etmişti. O da, yanında bir kısım kuvvetlerle varıp burasını yıktı ve putu da kırdı. Hâtem oğlu Adiyy, onun geldiğini duyunca kaçmış, lâkin kız kardeşi esir düşmüştü. Hz. Ali (K.V.) onu Medine'ye getirdi. Resûlûllah (S.S.) ise bir kabile başkanının kızı ve bir kabile başkanının kız kardeşi olduğu için onu derhal azad edip hakkında saygı ve riayet gösterdi. Adiyy, bu muameleyi duyunca Medine'ye gelip Peygamber Efendimizin huzuruna çıktı ve Müslüman oldu.

Yine bu yıl Esed oğulları elçilerini yollayarak, Müslüman olmak istediklerini bildirdiler. İstekleri hemen kabul edildi. Arkasından Beliy ve kabileleri de İslâma geçti.

Sakıf kabilesi İslâma geçmemişti. Üstelik İslâmla en sert şekilde mücadele etmekle meşhurdu. Başkanları Mes'ud oğlu Hz. Urfe Sakafi (R.A.) ise, Resûlûllah (S.S.) Efendimiz Tâif seferinden dönerken yolda kendisine ulaşıp İslâmla şereflenmişti. Bu sefer Peygamber Efendimize başvurup:

— Ey Resûlûllah, beni memur et, gidip kavmimi İslâma sokayım, diye ricada bulundu.

Resûlûllah (S.S.):

— Ey Urve, sana kötülük etmezler mi? diye sordu.

Hz. Urve (R.A.):

— Etmezler... Çünkü beni severler, dedi.

— Pekâlc, öyle ise git.

O da sevinerek gitti. Böylece pek büyük bir sevaba erişmeyi umuyordu. Lâkin, umduğu gibi olmadı. Tâif'e vardığı zaman İslâma dâvet ettiği kabilesi, kendisini taşa ve oka tutarak şehid ettiler. Ölmeden evvel son isteği sorulduğu zaman:

— Allah beni şehadet derecesiyle şereflendirdi. Ben, Resûlûllah ile birlikte sizinle savaşırken şehid olanlar gibi mükâfatlandırılacağım. Bunun için, beni onun yanına gömün.

Kabilesi, bunun üzerine Hz. Urve (R.A.)yi, Tâif şehidlerinin mezarlığına gömdüler.

Yunus Emre diyor ki

Bana bu ten gerekmez can gerektir
O bâki cennete imân gerektir

Eğer Muhammed'e ümmet olursam
Dilimde zikr ile Kur'an gerektir.

O mürşid kim beni hakka iletir
Benim canım ona kurbân gerektir

Namaz kılmağa zikretmeye dâim
İnâyet, kılına hakdan gerektir

Nideyim cenneti yahut da hûri
Bana dergâhına seyran gerektir

Hakikat şerbetin içen kişiler
Başı açık teni uryan gerektir

YUNUS EMRE bu sırrı anlayanın
Ciğer buryan gözü giryan gerektir.

Tâif halkı, bundan sonra bir kaç ay daha İslâma mukavemet etti. Ancak bütün etraf kabileler Müslüman olmuşlardı. Bunun için hepsiyle birlikte savaşmak imkânı yoktu. Üstelik, yukarıda söylemiş olduğumuz gibi, Mekke ve Ukâz pazarları kendilerine kapatılmış olduğundan büyük iktisadi güçlüklere düşmüş bulunuyorlardı. Bütün bunlar yüzünden İslâma baş eğmekten başka çareleri yoktu. Bunun üzerine aralarında bir toplantı yaptılar ve uzun görüşme ve tartışmalardan sonra buna karar verdiler.

Lâkin, kendilerini düşündüren bir mesele vardı. Bir müddet evvel Hz. Urve (R.A.) yi şehid etmişlerdi. Kendileri bu yüzden kötü ve misilleme bir muamele ile karşılaşmaktan korkmaktaydılar. Hattâ bu yüzden, delege seçilmiş olan Umeyr oğlu Amr, bu vazifeyi kabul etmedi. Sonunda her boydan bir kişi seçilerek bir heyet kuruldu. Amr, kendi boyunun temsilcisi olarak bu heyete katıldı. Başkanları ise Sakif kabilesinin en ileri gelenlerinden ve en itibarlılarından Amr oğlu Abdiyâlil idi.

Heyet, Medine'ye gelerek Resûlûllah (S.S.) in huzuruna çıktı. Abdiyâlil:

— Bizler, sizin inandığınız bir tek Allaha inanıp ona ibadeti ve İslâm hâkimiyetini kabul edeceğiz, dedi.

Resûlûllah (S.S.):

— O halde, kendiniz ve kabileniz adına bir tek Allahdan başka Tanrı bulunmadığına ve benim Onun kulu ve Resûlü olduğuma inanmak, Allahdan başkasına ibadet etmemek, namaz kılmak, oruç tutmak, zekât vermek, içki ile zina ve hırsızlıktan uzak durmak, adam öldürmemek ve kimsenin hakkına tecavüz etmemek üzere bana biat ediniz, teklifinde bulundu.

Abdiyâlil, kısa bir tereddütten sonra şu karşılığı verdi:

— Hepsini kabul ederiz. Esasen akla ve vicdana uygun şeylerdir. Yalnız bir ricamız var.

— Nedir?

— Lât adlı putumuzun üç yıl kırılmadan kalmasına müsaade ediniz...

Resûlûllah (S.S.):

— Buna imkân yoktur. Böyle bir şey istemeyin, diye kestirip attı.

Abdiyâlil bu sefer:

— O halde, bir yıl olsun... dedi.

— Olamaz!

— Ya bir ay...

— Bu hususta bir gün bile müsaade edemem. Âdem, bunu neden istiyorsunuz? Mademki bir tek olan Allaha inanmayı kabul ediyorsunuz, bu putla işiniz ne?..

O zaman izah ettiler:

— Ey Resûlûllah. Biz, sana tâbi olmağa ve İslâma girmeğe geldik. Elbette artık Lât'a inanmıyoruz. Ancak, milletimiz içinde bir çok cahil kimseler, kadınlar ve çocuklar var. İslâma birdenbire akılları ve vicdanları yatmaz. Maksadımız, onları ürkütmeden bu işe yavaş yavaş alıştırmaktı. Ama, sen bunu kabul etmediğin için biz de vazgeçiyor ve bu hususta sana itaat ediyoruz. Ancak, diğer iki isteğimiz var. Hiç olmazsa bunları kabul etmeni rica ederiz.

— Söleyin, eğer İslâma aykırı bir şey değilse kabul ederim.

— Bunlardan birisi Lât'ı kendi elimizle kırmamaklığımızdır. Bu işi, başkasına verin. İkincisi, bizi hiç olmazsa namaz kılmaktan affedin.

Bütün bunlardan, iddialarına rağmen, Sakif kabilesinin İslâmı gönüllerine henüz iyice sindiremiş oldukları anlaşılıyordu. Kendilerini İslâma zorlayan ise, evvelce izah etmiş olduğumuz gibi, sadece iktisadi sebeplerdi.

Resûlûllah (S.S.), kendilerine şu karşılığı verdi:

— Evvelâ şunu söyliyeyim ki Lât muhakkak ve derhal kırılacaktır. Ancak, bunu sizin kırmanız gibi bir şart mevcut değildir. Bu işi, biz yaparız. Öbür teklifinizi ise, hemen geri alınız. Çünkü, namaz dinin direği, mü'minin mi'râcı, yâni Allah'a yükseliştir. Namazı olmayanın dininden de hayır yoktur. Bütün Müslümanlar gibi, siz de bunu kabul etmeğe ve doğru ve devamlı olarak kılmaya mecbur sunuz.

Abdiyâlil, din hususunda Resûlûllah (S.S.) in hiç bir tâvize yanaşmıyacağını anlayarak:

— Ey Resûlûllah, hepsini kabul ediyoruz, dedi ve bunun üzerine başta kendisi olmak üzere heyete dahil bulunanlar Peygamber Efendimizin ileri sürdüğü şartlarla kendi adlarına ve kabileleri adlarına biatte bulunup İslâma geçtiler. Bundan sonra bir andlaşma yazılıp imzalandı. Bu suretle Tâif, iktisadi ablukadan kurtuluyor, her yerde serbestçe ticaret yapmak imkânına kavuşuyordu. Hattâ, Ukâz pazarında kendilerinin imtiyazlı bir duruma sahip olmaları bu andlaşmanın 9 uncu maddesiyle kabul edilmişti.

Andlaşmanın imzasından sonra Resûlûllah (S.S.), içlerinden en yaşlı olanı, yâni Ebû Âs oğlu Osman'ı kendilerine vali tayin etti. Onu seçmesine sebep, kendisini İslâma ve bunu öğrenmeğe en hevesli bulmasıydı. Çünkü bu vali, İslâm Devletinin valisi olacaktı.

Heyet Tâif'e dönerken kendilerine Ebû Süfyan ile Mugire oğlu Hz. Şûbe refakat ettiler. Bunlar, Lât putunu kırmakla görevliydiler. Nihayet Tâif'e vardılar. O zaman, Hz. Şûbe (R.A.), elinde bir balyoz bulunduğu halde putun bulunduğu yere çıktı. Bütün halk toplanmış merakla neticeyi bekliyordu. İçlerinde samimi şekilde Müslüman olmuş bulunanlarla beraber, henüz bu mânasız puta inananlar da vardı ve onun, kendisine el süreckleri mahvedeceğini sanıyorlardı.

Hz. Şûbe (R.A.), balyozu kaldırıp taştan puta vurdu. Herkes, nefesini tutmuş, bakıyordu. Ama, hiç bir şey olmadı. Balyoz darbeleri birbirini takip etti ve put parça parça kırılmağa başladı. O zaman, halk arasında homurtular ve hattâ tehditler yükseldi. Lâkin Hz. Şûbe (R.A.), bunlara hiç aldırmadan yine işine devam etmekteydi. Sâkif kadınları bu sırada çırılçıplak sokaklara fırlamışlar, ağlayın

dönerek Lât'ı öven kasideler okumağa başlamışlardı. İşin tuhafı, bu manzaradan müteessir olanlardan birisi de Ebû Süfyan idi. Hattâ:

— Ey Lât, sana ve sana tapanlara hasret çekiyorum, demekten kendisini alamamıştı.

Bu da, Mekke'nin fethi günü kılıç korkusuyla kabul ettiği Müslümanlığı, vicdanına ne kadar sindirebilmiş olduğunu anlatan parlak bir misaldir.

İylâ ve Tahyir olayı

HİCRETİN dokuzuncu yılında cereyan eden mühim olaylardan birisi de İylâ ve Tahyir vak'ası, yani Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimizin, zevceleri Validelerimizden bir süre uzaklaşması ve sonra onları istediklerini yapmakta serbest bırakmasıdır.

Resûlüllah (S.S.), bütün Doğu ve Batı kaynaklarının naklettiği, dost ve düşman herkesin kabul etmek zorunda kaldığı gibi, son derece sade ve her türlü israftan, en küçük lüksden uzak ve sakınganlığın tam timsali olan bir hayat yaşardı. Evinin ocağı, bazan aylarca tütmezdi. Bütün ömrü boyunca bir günde iki kere yemek yediği vâki olmamıştı. Çok zaman yiyecek bir şey bulamaz, bunun üzerine oruca niyet ederdi. Yediği zaman ise, gayet az yerdi. Ekseriya biraz un bulamacı veya bir parça arpa ekmeği, bir kaç hurma yahut da sulandırılmış sütle yetinirdi. Bu sonsuz sadelik yalnız yiyeceğinde değil, giyeceğinde ve bütün yaşantısında hâkim unsurdu. Eti, pek seyrek olarak yer, iyice acıkmadan yemeğe oturmaz ve tamamen doymadan yemekten elini çekerdi.

Sahâbelerinin bir kısmı da bu hususta onu takîd ettiklerinden, yiyecek ve giyecek ile öbür ihtiyaçlar hususunda en azla, ancak yetebilecek olanla iktifa edenlerin yaşantısı İslâmda Sahâbe Hayatı diye anılmıştır.

Resûlüllah (S.S.) ın şiârı, dünya hayatına iltifat etmemekti. Çünkü, Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerim'in bir çok yerlerinde dünya hayatına bağlılığı yermiş ve âhiret nimetlerini övmüştür. Peygamber Efendimiz ise, bunların her ikisinin üstünde olarak, her ne yaparsa Allahın rızasını kazanmak için yapardı ve istediği, sadece bu idi.

İslâm yayıldıkça genel refah ve servet artmaktaydı. Medine, artık zengin bir şehirdi. Halkı, gayet rahat yaşıyordu. İşte Zevceler Validelerimiz, bu genel refahtan faydalanmak istiyorlardı. Gerçi, Peygamber Efendimizin zevcesi olmak gibi en büyük bir şerefe ermişlerdi ve bunun değerini de takdir etmekteydiler; lâkin kadınlık zaafından tamamen kurtulmuş değillerdi. Bu zaaf ise kadınların yaradılışında mevcuttu. Savaşlarda elde edilen ganimetler ve gelişen ticaret, Medine'lilerin hayat seviyesini yükselttiği halde, Resûlüllah (S.S.) ailesinin yaşantısı eskisi gibi kalmıştı. İşte, hep yüksek ve asil ailelere mensup bulunan zevceler validelerimiz, bu duruma daha fazla dayanamıyarak bütün Müslümanlar derecesinde paylarına düşmesi gerekli refahtan faydalanmak istediler.

Bunlardan meselâ Hz. Ümmi Habibe (R.A.) Validemiz, Kureyş başkanlarından olan Ebû Süfyan'ın Hz. Cüveyriye (R.A.) Validemiz Mustalık boyunun başkanı Dırar oğlu Hâris'in kızıydı. Hz. Reyhane (R.A.) Validemiz, Nazir oğullarının en asil bir ailesindendi. Hz. Zeyneb (R.A.) Validemiz, Abdülmuttalib'in kızının kızıydı. Hz' Safiye (R.A.) Validemiz, Hayber başkanının kızı, Hz. Hafsa (R.A.) Validemiz, Hz. Ömer (R.A.) in kızıydı.

Zevceler Valideleriniz in her biri Resûlüllah (S.S.) Efendimizi, gölgelerinden kıskanacak derecede severlerdi. Meselâ, Peygamber Efendimiz, her zevcesinin yanında aynı müddette kalır, sıra Hz. Ayşe (R.A.) Validemizin yanında oturmağa gelince sevincini belli ederdi. Çünkü, onu hepsinden çok severdi. Bu hal, öbürlerinde ne de olsa bir kıskançlık duygusu uyandırırdı. Buna karşı, Zevceler Valideleriniz içinde en güzeli olan Hz. Zeyneb (R.A.) Validemiz, kendisine bir yerden hediye gelen balı ikram ederek Resûlüllah (S.S.) ı yanında bir kaç gün fazla oyalardı. Çünkü Peygamber Efendimiz, balı severlerdi. Hazreti Ayşe (R.A.) ve Hz. Hafsa (R.A.) Valideleriniz bunu kıskanarak aralarında sözleşmişler ve kendisine:

— Mugaafir kokusu her tarafımıza sinmiş! demişlerdi.

Mugaafir, Hicaz bölgesinde arıların bal topladığı sert kokulu bir çiçekti. Resûlüllah (S.S.) bu sözlerdeki sitemi anlamış ve bir daha bal yememeğe yemin etmişti. Bunun üzerine, şu âyet indi:

(Ey Peygamber, zevcelerini hoşnud etmek için Allahın sana helâl ettiği şeyleri neden haram ediyorsun?)

Olay, böylece kapanıp gitmekle beraber, iki Hz. Ayşe (R.A.) ve Hz. Hafsâ (R.A.) Valideleriniz in ittifakı devam etti. Bir gün Resûlüllah (S.S.) Efendimiz Hz. Hafsâ (R.A.) Validemize bir şey söyleyerek bunu kimseye duyurmamasını tenbih etti. Lâkin, tenbihe rağmen Hz. Hafsâ (R.A.) Validemiz bunu Hz. Ayşe (R.A.) Validemize haber verdi. Cenab-ı Hak da onun yaptığını vahiy yoluyla Peygamber Efendimize bildirdi. Resûlüllah (S.S.), bunun üzerine bir gün:

— Ey Hafsâ, dedi. Sana kimseye söylememekliğini tenbih ettiğim şeyi, Ayşe'ye neden söyledin?

Hz. Hafsâ (R.A.) Validemiz şaşaladı:

— Bilmem... Her halde meseleyi onun da bildiğini sanıyordum.

— Hayır, sanmıyordun.

— Peki, bunu sana kim haber verdi ey Resûlüllah?

— Bunu bana her şeyi hakkiyle bilen ve her şeyden haberdar olan Allah haber verdi.

Sonra, iki zevceye hitaben şu âyet indi:

(Siz ikiniz tevbe ederseniz kalbleriniz safa bulur. Peygambere karşı birbirinize arka çıkarsanız,

onun yardımcısı Allah'tır, Cebrâil'dir ve mü'minlerin salihleridir. Bundan sonra da ona Melekler arkadır.)

Kisrâ'larla Kayserler varsınlar dünyanın geçici olan safasını sürsünler, bize ebedî olan âhiretin nimetleri yeter

ONLARIN ikisini birbirini tutmağa sevkeden sebebler vardı. Lâkin, genel sebeb, yukarıda izah etmiş olduğumuz gibi geçim ve yaşayışlarıydı ve bu sebeb zaman zaman bütün zevceler tarafından sırası düştükçe ileri sürülmekteydi. Bu hal, Resûlûllah (S.S.) Efendimizi üzüp duruyordu. Huzuru o kadar kaçmıştı ki, sonunda hepsinden bir ay müddetle ayrı yaşamağa karar vermişti. O günlerde de tesadüfen attan düşmüş ve ayağı incinmişti. Bunun üzerine Hz. Hafsâ (R.A.) Validemizin odasıyla Mescid arasındaki bir hücreye çekildi ve orada tek başına yaşamağa başladı.

Hz. Ömer (R.A.) diyor ki:

— Ensârdan biri ile (bu zâtın Havli oğlu Hz. Evs (R.A.) veya Mâlik oğlu Hz. Utban (R.A.) olduğu rivayet edilmiştir) komşu idik. Bu sırada ikimiz birer gün ara ile Resûlûllahı ziyaret ediyorduk. Mekke'de Kureyş erkekleri kadınlarına hâkimdiler. Onlara sözlerini geçirirler, hareketlerini görüp gözetirlerdi. Lâkin, Medine'de durum böyle değildi. Kadınların mevkii pek yüksekti. Erkeklerin kadınlara değil, kadınların erkeklere sözü geçerdi. Medine'ye göçtükten sonra bizim zevcelerimiz de Ensârın zevcelerinden görerek yavaş yavaş böyle davranmağa başladılar. Bir gün bir meseleden dolayı zevcemle aram açılmıştı. Kendisini azarladım, bana hemen karşılık verdi. Ben:

— Bana karşılık vermeğe nasıl cesaret ediyorsun? dedim.

Bu sefer, şu cevabı aldım:

— Sen, Resûlûllahın yanında ne olabilirsin? Halbuki zevceleri ona darılıyor, hattâ bütün gün kendisiyle barışmıyorlar.

Bu durumdan canım sıkıldı ve Resûlûllahın zevcelerinden kızım Hafsâ'nın yanına vardım. Kendisi hakikaten Peygambere darılıp onunla bütün gün, veya gece dargın kalıp kalmadığını sordum.

— Evet, bazan böyle oluyor... diye itiraf etti.

Kendisine çıkıştım:

— Sen, Resûlûllahı darıltmanın, Cenab-ı Hakkı hoşnutsuz ettiğini bilmiyor musun? Vallahi Peygamber seni benim hatırım için boşamamaktadır. Yoksa, muhakkak ki senin bu halinden memnun değildir.

Sonra, oradan ayrılıp Ümmi Seleme'nin yanına vardım ve aynı şeyi sordum. Ümmi Seleme, bana daha sert bir karşılık verdi:

— Ey Ömer... Sen artık çok ileri gitmeğe başladın. Çünkü, Resûlûllah ile zevcelerinin ilişkilerine bile karışıyorsun.

Haklı idi. Sustum ve kalkıp gittim.

O gece yarısına yakın kapım şiddetle çalındı. Gidip baktım, Ensârdan olan komşum gelmiş.

— Ne var, ne oldu? diye sordum.

— Sorma, dedi. Büyük bir felâket oldu.

— Nasıl felâket? Yoksa Gassan'lılar tasarlamış oldukları gibi Medine'ye mi saldırdılar?

— Hayır, bundan da beter bir şey...

— Allah göstermesin. Bundan mühim ne olabilir?

— Şu oldu ey Ömer... Resûlûllah (S.S.), bütün zevcelerini boşadı.

Benim için yapacak bir şey yoktu. Resûlûllahın her hangi bir hareketine karışamazdık. Lâkin, çok müteessir olduğum için o gece doğru dürüst uyuyamadım. Sabahleyin erkenden Mescide vardım. Resûlûllah orada idi. Kendisine bir şey söylemedim. O da bir şey açmadı. Sabah namazını kıldıktan sonra onun ayrı bir hücreye çekildiğini gördüm. Bunun üzerine kızım Hafsâ'nın yanına vardım ve kendisini ağlar halde bularak:

— Ben sana olacakları evvelden söylemedim mi? dedim.

Sonra, Mescide döndüm. Olay duyulmuş, Sahâbelerin bir kısmı minberin etrafında toplanmışlardı. Hepsi ağlıyorlardı. Bir müddet yanlarında oturdum. Ancak, yerimde duramıyordum. Kalkıp Resûlûllahın hücresine vardım ve özel hizmetlerine bakana kendisini görmek istediğimi söyledim. Hiç bir cevap çıkmadı. Bunun üzerine tekrar Mescide döndüm. Fakat ne yapsam canımın sıkıntısı geçmiyordu. Yine Peygamberin hücresine vardım ve hizmetkârıyla tekrar haber gönderdim. Bu sefer de bir cevap çıkmayınca dayanamıyarak:

— Resûlûllahtan kendisini görmem için bir daha izin iste. Eğer kendisi benim Hafsâ için aracı olacağımı sanıyorsa, böyle bir niyetim yok. Vallahi Resûlûllah emrederse onun boynunu vururum, diye bağırdım.

Bunun üzerine izin çıktı. Hücreye girdiğim zaman Resûlûllah bir hasıra uzanmış yatmaktaydı. Hasırın izleri, cildine çıkmıştı. Bir yanında bir avuç yulaf, öbür yanında asılı bir post vardı. Selâm verdim ve göz yaşlarımı zaptedemedim. Resûlûllah, selâmımı aldıktan sonra:

— Ey Ömer, neden ağlıyorsun? diye sordu.

— Nasıl ağlamam ki, Kisrâ'lar ve Kayser'ler dünyanın safasını sürdükleri halde, sen bu şartlar içinde yaşıyorsun, dedim.

Bana:

— Kisrâ'larla Kayser'ler varsınlar geçici dünyanın safasını sürsünler... Bize âhiretin ebedî olan nimetleri yetmez mi? karşılığını verdi.

Bunun üzerine dayanamıyarak:

— Ey Resûlûllah, zevcelerinizi boşadınız mı? diye sordum.

— Hayır! dedi.

Bu cevap karşısında gayrî ihtiyarî yüksek sesle fekbir getirdim. Sonra:

— Bütün ashâb kederler içinde bulunuyorlar.. Kendilerine gidip bunu haber vereyim mi? diye sordum.

— Evet, diye karşılık verdi.

İylâ olayı, yâni Resûlüllah (S.S.) ın zevcelerinden geçici olarak uzak durup inzivaya çekilmesi, 29 gün sürmüştür. Bu hususta rivayetler arasında ittifak vardır. Bu müddet içinde kendisi yalnız başına yaşamış, süre sona erince Sahâbeleri kabul ederek onlarla görüşmüştür. İşte, bu sırada Tahyir âyetleri indi. Tahyir, bir kimseyi istediğini seçmek ve yapmakta serbest bırakmak demektir.

Tahyir âyetleri şunlardı:

(Ey Peygamber, sen zevcelerine değme, siz dünya hayatını ve onun debdebesini istiyorsanız, gelin, size boşanma hakkınızı vereyim ve sizi güzellikle göndereyim. Yok, eğer Allahı, Peygamberi ve âhiret yurdunu diliyorsanız, Allah içinizden iyi davranan kadınlara büyük mükâfatlar hazırlamıştır.)

Bu âyetlere göre, Zevceler Validelerimize iki şıkdan biri teklif edilmekteydi. Eğer dünya hayatını ve onun safa ve nimetlerini istiyorlarsa Resûlüllah (S.S.) dan ayrılmakta ve bu hayatı yaşamakta serbest olacaklardı. Buna karşılık Peygamber Efendimizin yanında eskisi gibi yaşamayı tercih ederlerse Cenab-ı Hak da bunun mükâfatını onlara ihsan edecekti.

Resûlüllah (S.S.) bunun üzerine inzivasından çıkarak evvelâ Hz. Ayşe (R.A.) Validemizin odasına vardı ve kendisine bu âyetleri okudu.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz:

— Ey Resûlüllah, ben senin rızândan ve Allahın mükâfatından başka bir şey istemiyorum, dedi. Öbür Zevceler Validelerimiz de aynı şeyi istediklerinden böylece mesele kapanıp gitti.

Yine bu yıl geçen önemli bir olay da Tebûk seferidir.

Hıristiyanlar Yahudi tehlikesini bertaraf etmişlerdi. Fakat, şimdi İslâm Dininin meydana çıkarak süratle yayılması onları derin derin düşündürmeğe başlamıştı.

TEBÛK, Şam ile Medine arasında, yarı yolda ve Medine'den 14 konaklık mesafededir. Mûte savaşından beri Bizanslılar, Arab Yarımadası işini kesin bir şekilde halletmek istiyorlardı. Yahudiliğin Hıristiyanlık için bir önemi kalmamıştı. Bu din, büyük darbeler yemiş, Yahudiler, Romalılar tarafından kutsal topraklardan koğulmuş büyük bir kısmı öldürülmüş, kalanları sağa sola dağılmışlardı. Hıristiyanlığın sür'atli yayılışı ise onu bu bakımdan da ehemmiyetten düşürmüştü. Çünkü Yahudiler, kendi dinlerini İsrail oğullarının dışında yaymak dâvasında değillerdi. Yâni onu, sadece kendilerine mahsus bir din olarak kabul ediyor ve bunun üstünde kıskançlıkla duruyorlardı. Hıristiyanlık ise Yahudilerden başka ve hattâ onlardan çok fazla putperestler arasında yayılıp kuvvetlenmişti. Hele Doğu ve Batı parçalariyle Roma İmparatorluğunun resmi dini haline girişi, Hıristiyanlığı Avrupa'da ve Orta Doğu'da birinci derecede bir din haline getirmiş bulunuyordu.

Ancak, İslâmın çıkışı ve sür'atle ilerleyişi, Hıristiyan dininin resmi hâmisi olan Roma İmparatorluğunu ve bu arada bilhassa Doğu Roma'yı, yâni Bizans'ı fena halde düşündürmeğe başlamıştı. Çünkü İslâm; Yahudi, Hıristiyan, Putperest, Mecûsi, velhasıl bütün dinlere mensup insanları doğru yola çağırıyor, onları tek bir Allah'a inanmağa ve ibâdet etmeğe dâvet ve en yüksek bir ahlâk ve fazileti telkin ediyordu.

İslâmiyet, aklın ve vicdanın tereddütsüzce kabul edeceği bir dindi. Ona en çok karşı duranlar, ya cahil veya mütaassıp olan kimselerdi. Bunlar da yavaş yavaş ortadan silindiği ve Arab Yarımadasında İslâm dinine mukavemet edecek merkezler kalmadığı için artık bu dinin Yarımadanın dışına taşması zamanı yaklaşmaktaydı. O vakit, Hıristiyanlıkla büyük ölçüde temasa gelecekti.

Kitap ehlinden olan Hıristiyanlar ise, ne zamandır fikir ve inanç buhranı içinde bulunuyorlardı. Bu yüzden, birbirini reddeden bir çok mezhepler çıkmıştı. Üstelik İncil'in asıl nüshası elde değildi. Elde olanlar, ilk Hıristiyanlık çağına yetişmiş olanların Hz. İsâ (A.S.) hakkında kaleme aldıkları hâtıralardan ibaretti. Bunlarda bile Hz. İsâ (A.S.)nın:

— Ben eski şeriati değiştirmeğe değil, onu yenilemeğe geldim! dediği açıkça kayıtlı bulunduğu halde, sonradan iş çığırından çıkmış ve tamamen uydurmalara ve bir kısım putperest inanışlara dayanan bir Hıristiyan şeriati meydana gelmişti. Bunun ise çok zayıf ve bir dokunuşta yıkılacak noktaları vardı. Bu yüzden İslâmın Hıristiyanlığa üstün gelmesi ve onun yayıldığı alanları ele geçirmesi ihtimali kuvvetliydi.

Nitekim, kitap ehli arasında İslâma daha çok geçen Hıristiyanlar olmuştu. Esasen İncil, yeni bir Peygamberin geleceğini ve bunun son Peygamber olacağını söylüyordu. Bu Peygamber ise, Resûlüllah (S.S.) Efendimizdi. Bu haber, Tevrât'ta da vardı. Bu yüzden kitap ehli, Peygamber Efendimizin zuhurundan sonra büyük tereddütlere düşmüşler ve bir kısmı hakikati görerek ona inanmış ve tâbi olmuşlardı.

İşte Bizans'ın İslâma düşman olmasının sebebi bu idi ve onu, Yarımada dışına çıkmadan bastırmak ve ortadan kaldırmak düşüncesine kapılmışlardı. Hıristiyanların Mûte savaşında uğradıkları başarısızlık, onlar için bir ders olmuştu. Bizanslılar bu yüzden icabında kendi prestijlerini korumak maksadiyle bu işi ırk itibariyle Arab, din itibariyle Hıristiyan olan ve kendilerine tâbi bulunan Gassân, Cüzâm, Ââhm gibi kabileler vasıtasiyle yaptırmayı tasarlıyorlardı.

Bu kabileler, ne zamandır Medine'ye saldırma hazırlığı içindeydiler. Müslümanların ise bütün bunlardan haberi vardı. Hattâ İylâ olayı sırasında, yukarıda naklettiğimiz gibi, gece uyandırılan Hz. Ömer (R.A.) ilkönce Gassân'lıların saldırıya geçmiş olduklarını sanmıştı. Bir keresinde de Medine'ye zeytinyağı satmak için gelen Nabat'lı tüccarlar, Bizanslıların Medine'ye saldırmak için büyük çapta hazırlıklara giriştiklerini haber vermişler ve Hıristiyan Arabların bu işin öncüsü olarak vazife aldıklarını, hattâ Belka mevkiine kadar ilerlediklerini söylemişlerdi.

Bizanslıların bu maksatla askerlere bir yıllık ödeneklerini peşin olarak ödedikleri ve Yarımadayı bir anda istilâ edecek güçte bir ordu hazırladıkları hakkındaki haberlerde mübalâğa mevcut idiyse de İslâm aleyhine harekete geçmeğe niyetli oldukları muhakkaktı.

Ancak, Müslümanlarla savaşmak hususunda çekingen olan Herakliyus idi. Resûlullah (S.S.) hakkında aldığı haberler, kendisinde onun hakikaten Peygamber olduğuna dâir tereddütten çok ileri bir kanaat hâsil etmişti.

Hıristiyan Arab kabileleri ise, İslâm fetihleri sırasında Medine'ye yığılan servete göz dikmiş bulunduklarından bunu mutlaka elde etmek ve Hicaz ticaretine de tamamen sahip olmak istiyorlardı. Bunun üzerine Bizans İmparatoru Herakliyus'a haber gönderip Peygamber Efendimizin öldüğünü, bu yüzden Hicaz, Yemen, Umman, Tâif, Necd ve Bahreyn'de büyük karışıklıklar çıktığını, bir iç savaş durumu hâsil olduğundan kabilelerin birbiriyle muharebe ettiklerini, ayrıca hüküm süren ağır bir kıtlığın bu düzensizlik yüzünden tedbirler alınamadığından yayılıp binlerce kişinin açlıktan öldüğünü ve binlercesinin de buna namzed bulunduğunu bildirerek müdahalede bulunmasını istemişlerdi. Kendileri, mümkün olduğu kadar hazırlanmışlardı. Herakliyus da bütün bunlara inandığından bir kısım yardımcı asker gönderdi.

Onların çıkardığı bu haberler Herakliyus'a ulaşmakla kalmamış, bütün Arab Yarımadasına yayılmış, üstelik bunlara bir çok değişik rivayetler eklenmiş ve doğru olup olmadıklarının tahkikine de imkân kalmamıştı. Münafıklar ise, ortalığı büsbütün karıştırıyor ve birbirini tutmaz çeşitli haberlerin yayılarak Yarımadada bir panik hâsil olmasına gayret ediyorlardı.

Münafıklara yeni bir gün, yeni bir fırsat doğmuştu. Onlar bu önemli savaşı ellerinden geldiği kadar sabote etme kararında idiler.

HAKİKATEN, Yarımadada sıcak, kuraklık ve kıtlık hüküm sürmekteydi. Ancak, Resûlullah (S.S.) ın aldığı çok yerinde tedbirler sayesinde Müslümanlar bundan en az şekilde zarar görmüşlerdi. Hattâ, bu yüzden, İslâm Devletinin savaş gücü bile sarsılmamış bulunuyordu. Nitekim, düşman tehlikesi artınca ve saldırı ihtimali belirince, Peygamber Efendimiz hemen ordunun hazırlanmasını emretmiş ve mükemmel savaş gücüne sahip olan bu ordu, hazırlanmıştır.

Resûlullah (S.S.), evvelce görmüş olduğumuz gibi, bir sefere çıkacağı zaman bunun hedefini çok zaman açıklamazdı. Orduyu hazırlar, hareket eder ve tasarladığı yere götürür, bu suretle de hareketlerini bir baskın şeklinde yapardı. Hattâ, Mekke'nin fethi de böyle olmuştu.

Lâkin bu sefer, Rumların (Romalı mânasına), üzerine yürüyeceğini, yâni Bizans'la savaşacağını evvelden açıkladı. Bunun sebebi ise, bu sefer ve savaş sırasında ağır güçlüklere katlanılacağını tahmin etmesiydi. Bunu, önceden herkesin bilmesini ve sefere o şartla gelmesini arzu etmekteydi. Böylece, güç ve sıkıntılı durumlarda münafıklar için menfi propaganda unsuru bulunmamasını istiyordu. Çünkü böyle durumlarda onlar:

— Bize nereye gideceğimiz, ne yapacağımız söylenmedi. İşlerin böyle gideceğini bilmiyorduk. Bilseydik, ona göre karar verirdik. Bize durum daha evvel söylenmeliydi, teraneleriyle askerin zihnini bulandırmağa çalışıyorlardı.

Bu sefer, hedef ve bu hedefe ulaşabilmek için katlanılması kaçınılmaz güçlükler belliydi. Bu güçlükler de şu dört problem etrafında toplanabilirdi:

1 — Hava, çok sıcaktı.
2 — Erzak azdı.
3 — Gidilecek yol uzundu.
4 — Çarpışılacak düşman kuvvetliydi.

Bütün bunlara rağmen, Resûlullah (S.S.) Efendimizin bu sefere karar vermesine sebeb ise, tehlikenin mutlaka bir ân evvel bertaraf edilmesinin gerekli hale gelmiş olmasıydı. Vakit kaybedilemezdi.

Resûlullah (S.S.), Medine halkına bunları izah ettiği gibi, asker yardımı istemek için haber gönderdiği kabilelere de izah etmişti. Ayrıca, kıtlıktan doğan yiyecek azlığını telâfi için, hâli vakti yerinde olanları para olarak veya aynen yardımda bulunmalarını istedi. Müslümanlar bu yardıma, birbirleriyle yarışırcasına giriştiler. Meselâ Hz. Ebû Bekir (R.A.) nesi varsa verdi. Esasen evvelce görmüş ol-

duğumuz gibi, İslâmın başından beri maddi feda kârlıklara seve seve katlanmış bulunuyordu. Bu yüzden serveti hemen tamamen erimişti. Şimdi de, geri kalanı veriyordu.

Hz. Osman (R.A.) ise, bin altınla üç yüz deve yükü erzak verdi.

Gaziler için pek çok kimse binek hayvanı bağışında bulundu. Bir kısım pek fakir Müslümanlar, Peygamber Efendimizden binecek ve eşyalarını yükleyecek hayvan istediler. Çünkü, bunu şahsan temin edecek durumda değillerdi. Lâkin, kendilerine verilecek hayvan kalmadığı cevabını aldılar ve üzüntülerinden ağladılar.

Lâkin, bazı kimseler bu sefere katılmayı arzu etmiyorlardı. Bunların bir kısmı samimi Müslümanlar olmakla beraber, ya bedeni ve mali güçleri kifayetsizdi veyahut böyle sıcak bir mevsimde bu kadar uzun yola katlanmayı göze alamıyorlardı. Bunlar, Resûlüllah (S.S.) Efendimize başvurup seferden affedilmelerini istediler. Lâkin, Peygamber Efendimiz bir kısmının mâzeretlerini yerinde bulmıyarak mutlaka sefere katılmaları gerektiğini söylediler. Bunun üzerine içlerinden çoğu emre itâat etti. Bazıları ise gitmemekte ayak diredi.

Sefere katılmak istemiyenlerin bir kısmını da münafıklar teşkil ediyordu. Bunlar ayrıca başkalarını da buna teşvik etmekteydiler. Münafıklar, başlarında Übeyye oğlu Abdullah bulunduğu halde Süveylem adlı Yahudi bir dostlarının evinde toplantılar yapıyor ve seferi sabote edecek tedbirleri görüşüyor, kararlaştırıyorlardı. Bütün korkuları, Müslümanların Bizanslıları yenmesiydi. Çünkü o zaman, İslâm için hiç bir tehlike, hiç bir korku ve hiç bir engel kalmamış olacaktı. Her yerde:

— Böyle sıcak havada sefere gidilir mi? demekteydiler.

Bu sözler, Resûlüllah (S.S.) Efendimizin kulağına gelince:

— Cehennem sıcağı bundan beterdir, dedi.

Übeyye oğlu ise, Roma devletinin oyuncak olmadığını, yenilmesine imkân bulunmadığını ve savaşa katılan herkesin ya öleceğini veya esir düşeceğini ileri sürerek zihinleri bulandırmağa çalışıyordu.

Bu menfî propagandaların mühim bir tesiri görülmedi. Çünkü, gitmeğe karar veren, bu hususta kararlıydı. Kalmak istiyen de kararını vermiş bulunuyordu. Bunun için ordu harıl harıl hazırlanıyor, diğer taraftan ise kabilelerden durmadan mücahitler geliyordu. Bu arada başkanları Übeyye oğlu Abdullah olan bir kısım münafıklar da, sadece fırsat bulurlarsa orduda bir karışıklık çıkarmak için ve onun emriyle sefere katılmamağa karar vermişlerdi. Büyük çoğunluğu ise, kalanlar arasındaydılar.

Hz. Ali (K.V.), bu sefere katılmağa şevk ile hazırlanırken Resûlüllah (S.S.), kendisine, Peygamber ailesine bakmak üzere Medine'de kalmasını emretti. Bu hal onu üzdüyse de, Peygamber Efendimizin bu kesin emrine karşı gelemedi. Lâkin münafıklar bu fırsatı da kaçırmadılar ve Hz. Ali (K.V.) ye:

— Sen, kendisine önem verilmeyen ve küçük görülen biri olduğun için geride bırakıldın, dediler.

O da, bunun üzerine hemen silâhlarını kuşanarak yola çıktı ve daha evvel hareket etmiş olan orduya Cüref mevkiinde yetişti.

Resûlüllah (S.S.), onun çıkageldiğini görünce:

— Bu ne hal ey Ali? dedi. Ben sana Medine'de kalmanı söylemiştim. Neden geldin?

Ondan ise, şu cevabı aldı:

— Ey Resûlüllah... Münafıklar senin bana önem vermediğini ve Medine'de bu yüzden bıraktığını söylüyorlar.

— Yalan söylüyorlar!.. Benim seni Medine'de bırakmamın sebebi, arkamda bıraktıklarıma bakmandır. Geri dön ey Ali ve âilemde benim halefim ol. Çünkü Hârûn, Mûsâ için ne idiyse, sen de benim için işte O'sun. Yalnız, benden sonra Peygamber gelmiyeceği için, Peygamberlik bunun dışındadır.

İslâm arasındaki büyük mevkii bu sözlerle kesin şekilde belli olmuş olan Hz. Ali (K.V.), bunun üzerine hiç itirazsız geri döndü.

Münafıklar bütün gayretlerile orduda bozgun çıkarmağa çalışıyorar, fakat Allah, Peygamberini bırakmıyordu

İSLÂM ordusu, Hicr mevkiinde mola verdi. Burası evvelce Semûd milletinin yaşamış olduğu yerdi ve hayalıklarda oyulmuş olan evleri hâlâ durmaktaydı. Peygamber Efendimiz, şehirlerine girilmemesini, kuyularından faydalanılmamasını, yâni su içilip abdest alınmamasını tenbih etti. Bu sırada Resûlüllah (S.S.) in devesi kaybolmuştu. Münafıklar bu fırsatı kaçırmak istemiyerek:

— Muhammed, Peygamber olduğunu ve kendisine gökten haber verildiğini iddia ediyor... Halbuki, devesinin bile nerede bulunduğunu bilmiyor! demeğe başladılar.

Resûlüllah (S.S.), askeri toplayarak kendilerine şunları söyledi:

— Benim hakkımda Peygamber olduğunu iddia ettiği halde devesinin nerede olduğunu bilmiyor, diyenler varmış... Vallahi ben, kendiliğimden hiç bir şeyi bilemem ve ancak Allah'ın bildirdiklerini bilebilirim. Şimdi bana Rabbim haber verdi ki, kaybolan devem şu vâdinin şu noktasında ve yuları bir ağaca takılmış halde bulunmaktadır. Gidin, alın ve getirin!..

Münafıklarla birlikte bir kısım Müslümanlar hemen tarif edilen yere gittiler ve deveyi orada tarif edilen şekilde buldular.

İslâm ordusu bu savaşın cereyan etmiş olduğu Tebük mevkiine varmadan evvel, sefere katılmamış

ve bundan pişman olmuş bulunan bir kısım Müslümanlar da gelip yetiştiler. Savaş yerine varılıncaya kadar sıcaktan ve bilhassa susuzluktan asker hayli ıztırap çekmiş, lâkin şikâyet etmeden buna katlanmıştı.

Ordugâh kurulunca ise, mevcut suyun kâfi gelmiyeceği anlaşıldı. Resûlûllah (S.S.), bunun üzerine o sudan abdest alıp dua etti. Su, hemen bereketlenip bütün orduya bol bol yetecek hale geldi. Arkasından hafif ve tatlı bir yağmur yağarak ortalık serinledi ve sıcağın verdiği zahmet sona erdi. Bütün bunlar, Müslümanlara büyük ferahlık ve kalb kuvveti vermekteydi.

Münafıklar ise, mezbûhane gayretlerine devam etmekteydiler. Bunlardan biri olan Sâbit oğlu Vedia:

— Rumlarla savaşmanın, şimdiye kadar savaştığınız düşmanlarla savaşmak gibi kolay olacağını sanıyorsanız, aldanıyorsunuz. Vallahi onlar hepinizi esir edecek ve zincirlere vuracaklardır, dedi.

Cenab-ı Hak tarafından bu sözler kendisine haber verilen Resûlûllah (S.S.) ise, Yâsir oğlu Hz. Ammâr (R.A.) a şu emri verdi:

— Hemen şunların yanına git. İçlerinden birinin şöyle sözler söylemiş olduğunu onlara haber ver.

Yâsir oğlu vakit geçirmeden onların yanına vardı ve Vedia'nın sözlerini tekrarlıyarak:

— Resûlûllah (S.S.), içinizden birisinin bunları söylediğini haber verdi, dedi.

Vedia, bunun üzerine Peygamber Efendimizin yanına varıp özür diledi. Ayni zamanda TEVBE Sûresinin bu olayı bildiren âyetleri indi.

Esasen münafıkların Tebûk seferi sırasındaki hallerini bu Sûre uzun uzun anlatır. Bunun üzerine onlardan biri olan Humeyr oğlu Nahşly, yaptıklarına pişman olarak:

— Hakkımızda bu âyetlerin inmesinden ise, yüz kamçı yemeyi tercih ederim, dedi.

Pişmanlığı o kadar samimi idi ki hemen Peygamber Efendimize varıp huzurunda tevbe ettikten sonra:

— Ey Resûlûllah, ben, bütün ruhum ve vicdanımla değiştim. Onun için adımı da değiştirmek istiyorum. Bana bir isim veriniz, dedi.

Resûlûllah (S.S.):

— Pekâlâ, adın bundan sonra Abdurrahmân olsun, karşılığını verdi.

Hz. Abdurrahman (R.A.), bunun üzerine:

— Yârabbi, Sen bana İslâm uğruna şehid olmayı nasib et... Öyle ki, hattâ mezarım yeri belli olmasın, diye dua etti.

Kendisinin bu duası kabul olunmuş ve Yemâme savaşında şehid olarak nâşı bile bulunamamıştır.

Bu sırada daha evvel çıkan rivayetlerin kısmen asılsız ve kısmen çok mübalâğalı olduğu öğrenildi. Çünkü, aslında Gassân'lıların savaş hazırlığı tamam değildi. Üstelik Bizans'ın yardımı bir miktar derme çatma askerden ibaretti. İslâm ordusu birdenbire çıkageince, Gassân'lılar dahil, bütün Arab Hıristiyan kabileleri korkup sindiler. Bu, aynı zamanda, Bizans'a da bir meydan okuma idi. Çünkü bu kabileler, Bizans'a tâbi idiler. İslâm ordusunun gelişi büyük tesir uyandırmıştı.

Bunun ilk neticesi olarak Akabe körfezinde Eyle mevkiinin hâkimi Rube oğlu Yuhannâ, Resûlûllah (S.S.) ın yanına gelip aman diledi ve üç yüz altın cizye verdi. Cizyesi ve aman talebi kabul olundu. Aynı müracaatı Güney Sûriye'nin Cerbâ ve Azrûh halkı da yaparak yüzer altın cizye teklif ettiler. Onların müracaatı da aynı şekilde kabul olundu.

Hıristiyan Arablardan Kinde boyunun başkanı Abdülmelik oğlu Ekeydir, İslâmın namlı düşmanlarındandı. Resûlûllah (S.S.), Velid oğlu Hz. Hâlid (R. A.) e onu yakalaması için emir verdi. O da hemen bir süvari birliğinin başında bulunduğu halde yola çıktı. Bir gece av için kabilesinden ayrılmış olan Ekeydir, onların pususuna düşerek yakalandı ve Resûlûllah (S.S.) ın huzuruna götürüldü. Ekeydir, bunun üzerine cizye vermeyi kabul etmek zorunda kalarak serbest bırakıldı.

Müslümanlar, yirmi gün kadar beklediler. Düşman görünmüyordu. Nihayet, Resûlûllah (S.S.) Efendimiz, Sahâbelerini toplayıp ne yapılması hususunda akıl danıştı. Bir mesele hakkında vahiy gelmezse daima böyle yapardı. Meclisteki olan Hz. Ömer (R.A.), söz alarak:

— Ey Resûlûllah, dedi. Cenab-ı Hak'dan emir ıldınsa, daha da ilerliyelim.

Peygamber Efendimiz, şu cevabı verdi:

— Böyle bir şey olsaydı, esasen Allah'ın emrine uymak hususunda size akıl danışmazdım.

— O halde, düşüncemi serbestçe söyleyebilirim. Şam'da kuvvet çoktur. Buna karşılık ise, Müslüman mevcut değil. Buna rağmen ordumuz onlara büyük bir korku salmış bulunuyor. Şu halde siz de uygun görürseniz bu yıl bu kadarla yetinerek dönelim ve ilerisi için Allah'ın emrini bekliyelim.

Aynı zamanda Şam'da veba salgını çıktığı haberi geldi. Resûlûllah:

— Salgın hastalık bulunan yere girmeyiniz ve oradan çıkmayınız.. diyerek otuz bin kişilik İslâm ordusuna dönüş emri verdi. Bu, aynı zamanda dünya yüzünde konulan ilk karantina kaldesidir.

Dönüş yolunda sıcak ve kuraklık orduya daha fazla ıztırap vermeğe başladı. Muşakkak ovasında sızıntı halinde bir dere mevcuttu. Resûlûllah (S.S.) buna kendisinden evvel kimsenin yaklaşmamasını emretmişti. Ancak, daha evvel varanlar bu sudan içmişler ve hayvanlarını da suvarmışlardı. Peygamber Efendimiz dereye varınca bu durumu gördü:

— Ben gelmeden suya kimsenin yaklaşmamasını tenbih etmemiş miydim? dedi.

Sonra, elini suyun kaynağına daldırdı. Su, hemen bereketlenip fışkırmağa başladı. Bu sayede herkes bol bol içti, hayvanlarına içirdi ve kırbalarını da doldurdu.

Münafıklar, bütün gayretlerinin boşa çıktığını görünce, bu sefer Resûlûllah (S.S.) Efendimize bir suikast düzenleyip kendisini öldürmeğe karar ver-

diler ve bu maksatla aralarından on iki kişi seçtiler. Bunlar, Akabe mevkiinde bir pusu kurmayı ve Peygamber Efendimiz geçerken hücum etmeyi düşünüyorlardı.

Münafıklar, İslâm'ı yıkmağa muvaffak olamayınca, Peygamber Efendimize suikast hazırlığına giriştiler... Fakat.....

CENAB-I HAK, Resûlüllah (S.S.) Efendimize durumu hemen vahiy yoluyla bildirdi. O da Yemân oğlu Hz. Huzeyfe (R.A.) ye bunu haber verdi. Hz. Huzeyfe (R.A.), daha evvel pusu yerine sağırtıp henüz hazırlıklarını tamamlamamış olan suikastçıları dağıttı. Durum orduda duyuldu ve Müslümanları son derece kızdırdı. Hattâ ertesi günü Rudeyr oğlu Hz. Useyd (R.A.), Peygamber Efendimize başvurup:

— Ey Resûlüllah... Müsaade edin, orduda bulunan bütün münafıkların boynunu vuralım, dedi.

Ancak, ondan şu cevabı aldı:

— Mademki Müslüman olduklarını dilleri ile ikrar ediyorlar, onlara dokunamayız!

Münafıkların bazılarının kimler olduğunu herkes bilirdi. Tamamı, yalnız Resulüllah (S.S.) ın malûmuydu. Bunların kimliklerini ise sadece Hz. Huzeyfe (R.A.) ye söylerdi.

Münafıklar, hiç boş durmuyorlardı. Bu sefer, yeni bir oyuna kalktılar. Bu da, Peygamber Mescidine karşılık başka bir Mescid yapmak, Müslümanları burada toplamağa çalışarak ikilik yaratmak, aynı zamanda bundan düşmanca gayeler için de faydalanmaktı. Çünkü burada bir gözetleme kulesi de yapmayı ve İslâm düşmanlarıyla haberleşmeyi kuruyorlardı.

Medine halkından olup Müslüman olmaktansa Hıristiyanlığı tercih eden Ebû Âmir oğlu Fâsık, bu hususta münafıkları teşvik ediyor, Hıristiyanları, Müslümanları ortadan kaldırmağa ve Hicaz'ı fethe çağıracağını, onlarla gizlice haberleştiğini iddia ediyordu. Kendisi bu maksatla San'a'ya doğru hareket ederken münafıklara yapacakları mescide silâh yığmalarını ve Hıristiyan ordusu gelince onların da Müslümanları içeriden vurmağa hazır bulunmalarını bildirmişti.

Münafıklar, daha İslâm ordusu Tebûk'e hareket etmeden evvel mescidi yapmışlar ve Peygamber Efendimize başvurup içlerinden ihtiyar ve hasta olanların Peygamber Mescidine kadar gelemediklerini söyliyerek onların burada namaz kılmalarına müsaade edilmesini istemişler ve kendisinden de bu mescidde bir namaz kılmasını rica etmişlerdi. Aslında ise, burada ona bir suikast hazırlamayı tasarlıyorlardı.

Resûlüllah (S.S.), bu sırada Tebûk seferi hazırlıklarıyla meşgul bulunduğu için onların bu isteğini yerine getiremedi. Sefer dönüşü ise Mescid-i Zırâr diye anılmış olan bu yerin kuruluş maksadını Cenab-ı Hak, Peygamber Efendimize şu âyetle bildirdi:

— Mü'minlere zarar vermek, küfrü kuvvetlendirmek, mü'minleri ayrılığa düşürmek ve evvelce Allah'a ve Peygamberine karşı savaşanları beklemek maksadiyle mescid inşa edenlerin «Biz, iyilikten başka bir şey istemedik» diyerek yalan söylediklerine Allah şahadet eder. Orada asla durma. Senin ilk günündenberi temeli sağlamlık üzerine kurulan mescidde durman daha lâyıktır. Orada (maddî ve mânevî) temizliği sevenler vardır. Hem, Allah da temizlenenleri sever.

Resûlüllah (S.S.), bunun üzerine Zırâr mescidinin tahribini emretti. Kendilerine bu görev verilen Adiy oğlu Hz. Maan (R.A.) ile Duhşum oğlu Hz. Mâlik (R.A.) bu eşkiyalık yuvasına vardılar. Evvelâ ateşe verip tamamen yaktılar. Kalan kısmını da yer ile bir ederek ortadan kaldırdılar.

Medine'ye dönüldüğü zaman Ramazan ayının başlarıydı (Aralık 630). Samimi Müslümanlardan olup sadece çok ağır ve çok zahmetli bir yolculuğa katılanmayı göze alamadıkları için bu sefere katılmamış olanlar, o zaman büyük bir pişmanlığa kapıldılar. Bunların bazıları kendilerini Mescidin direklerine bağlatarak gece gündüz ağlıyor ve Allah'ın affını dua ediyorlardı. Bir kısmı Resûlüllah (S.S.) ın huzuruna varıp af dileyerek özürlerinin kabul edilmesi ricasında bulundular.

Peygamber Efendimiz:

— Sizi affediyorum. Lâkin, özürlerinizi kabul etmiyorum. Çünkü, Cenab-ı Hakkın da sizi affedip etmediğini bilmiyorum, dedi. Öbür Müslümanları da kendileriyle görüşmekten men'etti.

Bu gibiler, mahzun ve perişan halde birer tarafa çekildiler. Nihayet aradan elli gün geçtikten sonra inen âyetler, onları Cenab-ı Hakkın affettiğini ve tevbelerinin kabul olunduğunu bildirdi. Böylece, mesele kapandı.

Peygamber Efendimizin çocukluk devrini geçirdiği Saad Oğulları da İslâm ile şereflenyorlar

BU YIL, Resûlüllah (S.S.) Efendimizi, en memnun eden bir olay da, ilk çocukluğunu aralarında geçirmiş olduğu Saad oğulları boyunun İslâma girmesidir.

İçlerinden evvelâ Sabbe oğlu Zımam'ın aklı ve vicdanı bu işe yatarak Medine'ye geldi ve Peygamber Efendimizin huzurunda İslâmla şereflendi. Hz. Zımam (R.A.), bundan sonra Saad oğullarının yurduna döndü. Onları toplayarak:

— Ey Saad oğulları, dedi. Dünyada Lût ve Uz-

â putlarından daha kötü bir şey yoktur.

Onlar, hayret içinde kalmışlardı.

— Aman Zımam, sus... Böyle şeyler söylersen, delirmenden ve cüzzam illetine yakalanmandan korkarız.

Hz. Zımam (R.A.) devam etti:

— Ey Saad oğulları, siz beni dinleyiniz ve kendinize daha fazla yazık etmeyiniz. Lât ve Uzzâ'dan size ne fayda ve ne de zarar gelir. Her şeye kudreti olan ise, bir tek Allah'dır. O, size Peygamber gönderdi ve kitap indirdi. Peygamberine tâbi olanlar ise her türlü sapıklık ve kötülükten kurtuldu. Siz de geliniz, Muhammed'e tâbi olunuz. Bütün Arab kabileleri akın akın İslâma girdiği halde biz, onu aramızda büyüten kabile iken niçin onlardan geri kalalım?

Saad oğulları, bunun üzerine İslâma geçtiler.

Bu sırada Resûlûllah (S.S.), Habeşistan Necâşisi Asham'ın vefat ettiğini haber verdi ve sahâbeleriyle onun cenaze namazını kıldı. Bir müddet sonra da bunu doğrulayan haberler geldi. Böylece Peygamber Efendimiz açık mûcizelerinden birisini daha göstermiş oluyordu.

Yine bu yıl Resûlûllah (S.S.) in zevcelerinden Hz. Osman (R.A.) ın kızı Hz. Ümmi Külsûm (R.A.) Validemiz, Rahmânın Rahmetine kavuştu. Aynı yılın Şevval ayında (Ocak 631), münafıkların başkanı meşhur Übeyye oğlu Abdullah dünyadan göçtü. Oğlu Peygamber Efendimize başvurup:

— Ey Resûlûllah, babamı sarmak için bir gömleğini ver. Böylece cehennem ateşi onu yakmasın, dedi.

Münafıklar başının oğlu Abdullah oğlu Hz. Abdullah (R.A.), Resûlûllah (S.S.) Efendimize son derece bağlı, tam ve hakikî bir Müslümandı. Peygamber Efendimiz, onun hatırını kırmayarak gömleği verdi. O da, babasını buna sararak gömdü. Resûlûllah (S.S.) da dua etmek ve bağışlanma dilemek için mezarına vardı. Hz. Ömer (R.A.) de yanında idi. Übeyye oğlunun yaptığı bütün kötülükleri birer birer sayıp döktükten sonra:

— Bütün bunlara rağmen onun için dua edecek misin? dedi.

Aynı anda Cenab-ı Hak tarafından:

(Böyle kâfir olarak ölenlerden birisi için dua etme, bağışlanma dileme, hem mezarına da gitme.) şeklinde bir âyet indiği için Peygamber Efendimiz, bundan vazgeçti.

Benim adıma ancak Ehl-i Beytimden birisinin konuşması daha doğrudur.

MEKKE, İslâm tarafından fethedildikten sonra yapılan ilk hac, Kâ'be ziyaretine gelen kabilelerden çoğu henüz müşrik bulunduğu için Mekke müşriklerinin kontrolu altında olmuştu. Yalnız şehrin Müslüman Valisi Hz. Attab (R.A.), gelen Müslümanların hac işlerine nezaretle yetinmişti.

Bu yıl ise, İslâmı her tarafa hâkim duruma geçtiğinden böyle bir şeye imkân yoktu. Bu yüzden Resûlûllah (S.S.), Mekke'yi her türlü müşriklik kalıntılarından temizlemeğe karar vermişti. Medine'den üç yüz kişilik bir hac kafilesi hazırlanmış bulunuyordu. Peygamber Efendimiz buna Hz. Ebû Bekir (R.A.)i başkan seçti ve kendisine baş tarafı yeni inmiş bulunan BERAAT Sûresini tevdi ederek bütün halka okumasını söyledi.

Bu kafilede Avf oğlu Hz. Abdurrahman (R.A.), Hz. Ebû Hüreyre (R.A.), Ebû Vakkas oğlu Hz. Saad (R.A.), Hz. Câbir (R.A.) gibi, Peygamber sahâbelerinin ileri gelenleri de mevcuttu. Yola çıkan kafile, Zil-Huleyfe mevkiinde mola verdi. Bu sırada Hz. Ali (K.V.) gelip yetişti ve Sûreyi halka kendisinin okuması emrini aldığını söyledi. Hz. Ebû Bekir (R.A.), derhal sûreyi ona tevdi ederek geri döndü ve Resûlûllah (S.S.) ın yanına varıp:

— Ey Resûlûllah, hakkımda yoksa bir sûre mi indi? diye sordu.

Ondan ise, şu cevabı aldı:

— Hayır Ey Ebû Bekir... Böyle bir şey olmuş değildir. Yalnız şu var ki, benim adıma ancak Ehl-i Beytimden birisinin konuşması daha doğrudur. Sana gelince, Hicret yolunda mağarada bana arkadaşlık etmek ve cennet havuzunun başında benimle birlikte bulunmakla yetinmez misin?

— Yetinirim, Ey Resûlûllah! Bunu sen de bilirsin...

— Şu halde, vazifenin başına dön.

Hz. Ebû Bekir (R.A.), hemen geri döndü ve hac emirliği görevine devam etti.

Kafile Mekke'ye vardıktan sonra Hz. Ali (K.V.) Bayramın birinci günü halkı toplayıp kendilerine BERAAT Sûresinin şu dört âyetini okudu:

(Bu; müşrikler içinde kendileriyle andlaşmalar yaptığınız kimselere karşı Allah ile Peygamberinin ilişkilerini kesmeleridir. Siz müşrikler, dünyada dört ay emin olarak dolaşabilirsiniz. Allah'ı (hiç bir hususta) âciz kılamıyacağınızı biliniz. Allah, kâfirleri rezil eder. Bu, Allah'ın ve Peygamberinin Hacc-ı Ekber — en büyük hac — günü halka ilânıdır. Allah ile Peygamber kâfirlerle bütün ilişkilerini kesmişlerdir. Bunun için tevbe ederseniz hakkınızda hayırlı olur. Eğer yüz çevirirseniz, biliniz ki Allah'ı âciz kılamazsınız. (Ey Muhammed), acı azâbı kâfirlere hatırlat. Yalnız kendileriyle andlaşma yapıp bunun şartlarını bozmayan ve aleyhinizde olarak başkalarıyla anlaşmayan müşriklerle, andlaşma süresi sona erene kadar onun şartlarına uyun. Cenab-ı Hak, ahdi bozmaktan sakınanları sever. Ey inanmazlar... Müşrikler pislikten ibarettir. Artık bu yıldan sonra Kâ'be Mescidine yaklaşmasınlar.)

Bunlar, çok açık emirlerdi. Hz. Ali (K.V.) bunun üzerine şöyle ilân etti:

— Müşrikler bu yıldan sonra hac etmesinler ve kimse de Kâ'be'yi çıplak olarak tavaf etmesin. Per-

gamberle ahdi olanların ise andlaşma sürelerinin sonuna kadar ahitlerine riayet olunacaktır.

Bundan sonra, Hz. Ebû Bekir (R.A.), bir hutbe okuyup haccın nasıl yerine getirilmesi gerektiğini halka yarıntılariyle açıkladı.

Bu durumdan canları fena halde sıkılan ve hiddetlenen müşrikler ise, Hz. Ali (K.V.) ye, başvurdular ve şunları söylediler:

— Ey Ali... Biz sana ve senin amcanın oğluna olan ahitlerimizden artık bıkıp usandık. Savaşı ise, bu hale tercih ederiz.

Hz. Ali (K.V.):

— Ahitlerinize uyup uymamakta serbestsiniz.. Ancak, her hareketinizin âkıbetine katlanmağa da hazır olunuz! dedi.

Lâkin, onların hiç bir şey yapamıyacaklarını ve bu sözleri sadece hiddetle söylediklerini biliyordu. Nitekim müşrikler aralarında toplanarak meseleyi tartıştılar. Bu tartışma oldukça uzun sürdü. Sonunda bütün Kureyş'in Müslüman oluşu karşısında artık kendileri için de başka çare kalmadığına karar vererek İslâma geçmek mecburiyetinde kaldılar.

HİCRETİN ONUNCU YILI

Artık İslâm'ın kudreti belli olmuştu. Hiçbir müşrikte direnme gücü kalmamıştı. Halk akın akın Medine'ye koşuyor, Peygamber Efendimizin mübarek eline elini koyarak iyman'a geliyordu

BU YILIN başlarında Resûlûllah (S.S.), Velid oğlu Hz. Hâlid (R.A.) i çağırıp kendisine şu emri verdi:

— Yanına dört yüz süvari al ve Kâab oğlu Hâris oğullarının yanına var. Kendilerini üç gün müddetle İslâma dâvet et. Kabul ederlerse ne âlâ. Etmezlerse onlarla savaş.

Hz. Hâlid (R.A.), hemen yola çıktı. Hâris oğullarının yurduna varınca kendilerine Resûlûllah (S. S.) dan aldığı emri bildirdi. Hâris oğulları, üç gün geçmeden İslâmı kabul ettiler.

Bahreyn tarafında oturan Abdülkays kabilesinin elçileri, aralarında Cârûd isimli tanınmış bir Hıristiyan papazı bulunduğu halde Medine'ye gelerek Resûlûllah (S.S.) ile görüştüler ve İslâma geçip kabileleri adına da biatte bulundular. Müntefik oğulları da bir elçilik heyeti gönderip aynı şeyi yaptılar.

Bundan sonra Resûlûllah (S.S.), Hz. Ebû Mûsâ Eş'ari (R.A.) yi Aden ve Zübeyd taraflarına ve Cebel oğlu Hz. Muaz (R.A.) ı da Yemen'n Cened bölgesine yolları. Onlar, buralarda yaşayan halka İslâmı öğretip aralarında yaydılar. Lübeyd oğlu Hz. Ziyad Ensârî (R.A.) de Peygamber Efendimiz tarafından Hadremut Valiliğine tayin edildi. Ezd kabilesinin elçileri gelerek İslâma girdiler. Kâab oğlu Hz. Übeyye (R.A.), onlara vâli olarak gönderildi. Abdullah oğlu Surud da gelerek başkanı bulunduğu kabile adına biat etti ve kabilesinin yaşadığı bölgeye vâli tayin olundu. Resûlûllah (S.S.) ona aynı zamanda civarındaki müşrik kabillere İslâmı tekllf etmesini ve kabul etmedikleri takdirde kendileriyle savaşmasını emretti. Hz. Surud (R.A.) geri dönünce kendi kabilesi olan Ezdişenua'ları toplayıp müşrik kalmakta direnen Curuş'lularla savaştı ve onları yendi. Curuş'lulardan iki kişi bu sırada Medine'de bulunuyotlardı. Resûlûllah (S.S.) onlara Ezdişenuaların kendilerini mağlûp ettiğini haber verdi. Onlar geri dönünce, durumun hakikaten böyle olduğunu görüp halka bunun Resûlûllah (S.S.) tarafından daha evvel haber verilmiş olduğunu anlattılar. Bunun üzerine Curuş'luların pek çoğu İslâmı kabul etti.

Necran Hıristiyanları, İslâm satvetine daha fazla karşı koyamıyacaklarını anlayarak cizye vermeğe razı oldular. Becile kabilesinin başkanı Abdullah oğlu Cürcyr, yanında yüz elli kişi bulunduğu halde gelip İslâmla şereflendi. Kendisi, Melek yüzlü bir kimseydi. Hattâ daha huzuruna gelmeden Peygamber Efendimiz:

— Melek yüzlü ve hayırlı birisi geliyor, demiş ve İslâmla şereflendikten sonra Hz. Cüreyr (R.A.)i, meşhur Zül-Halâse puthanesini tahribe memur etmişti.

Burası aslında Becile kabilesine ait olmakla beraber Hasâm kabilesi ve civardaki diğer kabileler tarafından da ziyaret olunurdu. Hz. Cüreyr (R.A.), yanındaki taze yüz elli Müslümanla hemen varıp, puthaneyi yerle bir ederek ortadan kaldırdı.

Medine'ye döndükten sonra Resûlûllah (S.S.) tarafından Yemen'in namlı başkanlarından Zü Amr ve Zül-Kilâ'yı İslâma dâvete memur edildi. Onlar da bunu hemen kabul [illegible] ne kadar işlediği günahların kefareti olmak üzere dört bin köle azad etti. Yemen'in [illegible] rından Esved Ansi de gelerek İslâmla şereflendi ve yurduna dönünce kabilesi olan Ans'ları İslâma soktu. Bu arada Yemâme ve Necd kabilelerinden [illegible] üst üste elçiler gelerek kendileri ve kabileleri adına Müslüman olarak biatte bulundular.

Resûlûllah (S.S.) Efendimiz, cizye vermeyi kabul etmiş olan Necran Hıris[illegible] V.) yi gönderip kendilerini İslâma dâvet etti. Bunların çoğunluğu dâveti kabul ile [illegible] ları gibi, civar kabileler de akın akın gelerek kendi arzulariyle İslâma girdiler.

Neticede, Tebûk seferinden sonra geçen bir yıl içinde Arab Yarımadasında Müslümanlığı kabul etmemiş kabile kalmamış gibiydi.

Böylece, İslâm dini kurulmuş ve yerleşmiş bulunuyordu. Esasen, Resûlüllah (S.S.) ın vazifesi de bu idi. Böylece, kendine düşen vazifeyi tamamlamıştı. Bundan sonra olacak şey, Cenab-ı Hakkın Peygamberini artık kendi yanına alması ve onu, kendisine duyduğu hasret ve iştiyakı sona erdirmek suretiyle mükâfatlandırmasıydı.

İşte, bu sırada İzâ Câe Sûresi indi. Bu, kısa, lâkin pek çok mânalı bir sûre olup şu âyetleri kapsıyordu:

(Allah'ın yardımı ve fetih eriştiği zaman, halkın akın akın Allah'ın dinine girdiğini görürsün. Hamd ile Rabbini tesbih ve istiğfar et. Doğrusu O, tevbeleri kabul edicidir.)

Bu sûre'de adı geçen olay hakikaten meydana gelmiş ve halk akın akın İslâm dinine girmişti. Lâkin, buradaki istiğfar, yâni bağışlanma dileme emri neye delâlet ediyordu? İslâmın zaferinden sonra bundan neden bahsolunuyordu?

İşte, bu sorular sahâbeleri de düşündürmekte idi. Lâkin kimse bir cevap bulamıyordu. Meseleyi şiddetle merak edenlerin başına bulunan Hz. Ömer (R.A.), sahâbelerin bir toplantısı sırasında meseleyi ortaya atarak bunun hakkında hazır bulunanların düşüncelerini sordu ise de tatmin edici bir cevap alamadı.

Hz. Abbas (R.A.) ın oğlu ise, çok genç olduğu için söze karışmağa cesaret edemiyor, bir kenarda sessizce oturmuş, konuşulanları dinliyordu.

Hz. Ömer (R.A.) ise, onun dirayetini tecrübeleriyle anlamış olduğu için düşüncelerini söylemeğe teşvik etti. O zaman, şu cevabı aldı:

— Benim anladığıma göre bu, Resûlüllahın vefatının yakın olduğuna alâmettir.

Herkes sustu ve taş kesilip kaldı. Çünkü çok kimse bunu sezinliyorsa da dile getirmeğe kendisinde takat bulamıyordu.

Şüphesiz ki sûrenin bu mânasını ilk anlayan Resûlüllah (S.S.) ın bizzat kendisi idi. Bu sûreyi ilk okuduğu zaman yanında bulunan Hz. Abbas (R.A.) kendisini tutamıyarak ağlamış, Peygamber Efendimiz, bunun üzerine:

— Ey Abbas, nede ağlıyorsun? diye sormuş, o da:

— Ey Resûlüllah, bu âyetler sizin geçici dünyaya vedâ etmenize işarettir! demişti.

Resûlüllah (S.S.) da dalgın dalgın:

— Evet ey Abbas, öyledir, karşılığını vermiştİ.

Müslümanların en ziyade toplu halde bulundukları yer, hac zamanında Mekke idi. Dünyayı terk edip artık Rahmânın Rahmetine kavuşmayı ümid eden Resûlüllah (S.S.) da Müslümanlara onların böylece en toplu bulundukları hacde vedâ etmeğe karar verdi. Burada hem onlarla toplu en kere görüşecek, son söyleyeceklerini söyleyecek, vasiyet ve nasihatlerde bulunacak, kendileriyle helâlla-şacaktı. Bunun üzerine kendisinin Kâ'be ziyaretinde bulunacağı ilân edildi.

Şimdi, yüzbin kalb İslâm'ın iyman nûru ile dolu olarak, nefes bile almadan Büyük Hutbeyi, Veda Haccı Hutbesini dinliyordu

RESÛL-Ü EKREM (S.S.) Efendimiz, Hicretin onuncu yılında Zilkaade ayının 26 ncı Cumaitesi günü (24 Şubat 632) yıkandı. Öğle namazını kıldı ve sonra yanında Ehl-i Beyti ve sahâbeleri bulunduğu halde Medine'den hareket etti. Hac, daha evvel ilân edilmiş olduğu için beraber gitmek üzere Medine'ye her taraftan pek çok Müslüman gelmiş bulunduğundan, kırk bin kişilik bir kafile hâsıl olmuştu.

Resûlüllah (S.S.) Efendimiz Zül-Huleyfe'de mola verdi. Orada geceledi. Ertesi günü İhrama girip Öğle namazını kıldıktan sonra yola koyuldu. Mekke'nin fethinden sonra Umre ziyaretinde bulunmuş ise de, haccı ilk defa yapıyordu.

Kendisinin sahâbelerine ve geçici dünyaya vedâ ettiği bu hac, sonradan vedâ haccı (Hacc-ı Vedâ) diye anılacaktı.

Resûlüllah (S.S.) Efendimiz, Zül-Hüleyfe mevkiinden ayrılmadan evvel tekrar yıkanmış, Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz kendisine güzel kokular sürmüştü. Böylece, Medine'den ayrılışından bir ay ve bir hafta sonra, yâni Zilhicce ayının dördüncü Pazar günü (18 Mart 631) Mekke'ye varıp sabah vakti büyük bir kalabalıkla Şeybe oğulları kapısından Harem'e dâhil oldu. Kâ'be'yi görünce:

— Yârabbi... Sen bu kutsal evin şan ve şerefini artır, mehâbetini çoğalt! diyo dua edip hemen tavâfta bulundu. Sonra İbrâhim makamında iki rekât namaz kıldı ve Safâ tepesine çıkarak şu suretle duada bulundu:

— Allah'dan başka Tanrı yoktur. Birdir, ortağı mevcut değildir. Mülk O'nundur ve hamd O'na mahsustur. Yaşatan, öldüren, her şeye kaadir olan O'dur. Allah'dan başka Tanrı yoktur. O, sözünü yerine getirdi. Kuluna yardımda bulundu. O'nun aleyhinde birleşenleri tek başına hezimete uğrattı.

Sonra, Merve'ye vardı ve sa'yetti. Yâni, bu iki yer arasında sür'atlice gidip geldi.

Yüz yıllar evvel Hz. Hâcer (R.A.) de oğlu Hz. İsmâil (A.S.) ile yalnız kaldığı bu yerde, bir yardım

bulmak ümidiyle Safâ ile Merve arasında koşup durmuştu.

Resûlüllah (S.S.) Efendimiz, Zilhicce ayının sekizinci Perşembe günü (22 Mart 632), yâni arefeden bir gün evvel Minâ mevkiine gelerek günü ve geceyi orada geçirdi. Ertesi Cuma günü Sabah namazından sonra buradan hareket etti.

Evvelce söylemiş olduğumuz gibi, Câhiliye devrinde Kureyş'liler Arafat'a çıkmaz ve bunu, kabilelerine âit bir imtiyaz sayarlardı. Hac mevsiminde, Harem sınırının dışına çıkmalarının bu imtiyazlarını ihlâl edeceği düşüncesindeydiler. İslâm, bu saçma âdeti kaldırmış olduğundan Resûlüllah (S.S.), yanında sahâbeleri bulunduğu halde Arafat'a çıktı ve onlara:

— Burası, size babanız İbrâhim'den miras kalan bir yerdir. Burada durunuz! dedi.

Resûlüllah (S.S.), o gün bir gölgeliğin altında dinlendi. Güneş batmağa yaklaşırken devesine bindi ve Arafat meydanına geldi ve devesinin üzerinde bulunduğu halde meşhur Vedâ Hutbesini okudu.

Mart ayı ve günün geceye eşit olduğu zamanlardı. Cuma ve arefe günüydü. Arafatta yüz binden fazla hacı toplanmıştı. Kalabalık yüzünden her kes Resûlüllah (S.S.) ın sesini duyamıyordu. Bunun için, Halef oğlu Ümeyye oğlu Hz. Rebia (R.A.), hutbeyi yüksek sesle cümle cümle tekrarlamaktaydı.

Peygamber Efendimiz bu hutbesinde evvelâ Câhiliye devrinden kalma kan dâvalarını kaldırdı. Bu karanlık çağın bütün kötü âdetlerini ilga etti. Sonra ribâyı, yâni tefeciliği, faizle para işletmeyi yasaklayan âyetleri okuyup Müslümanlara bildirdi. Böylece, işlemiş faiz dâvaları da sukut etmiş oluyordu.

Resûlüllah (S.S.), bütün Müslümanların eşit ve kardeş olduğunu, İslâm dininin sınıf farkını kaldırdığını, dil, renk, ve ırk farkı gözetmeksizin insanları bir tek gaye etrafında topladığını, kölelere giydirdikleri gibi sahiplerinin onları kendileri gibi yedirip giydirmek zorunda bulunduklarını izah etti. Câhiliye devrinde kadınlar erkeklerin malı sayılırdı. Herhangi bir mal gibi satılır, erkekten erkeğe devrolunur, kumarda kazanılıp kaybedilirdi. İslâm, bütün bunları kaldırıyordu. Resûlüllah, kadınların haklarını tebliğ etti:

— Kadınlar hakkında Allah'dan korkun. Sizin kadınlarınız üzerinde haklarınız vardır, ama onların da sizin üzerinizde hakları vardır. Onlar, sizin haklarınıza riayet etmelidirler. Siz de, onlara iyi muamelede bulunmalısınız.

Câhiliye devrinde insan hayatının hiç bir değeri yoktu. Yalnız düşmanlık için değil, keyif için bile insan öldürülürdü. Bu öldürüşler ise, hemen daima vahşice olurdu. Meselâ, insanlar diri diri yakılırdı. Kardeşi Temim oğulları tarafından öldürülen Arab başkanlarından Hind oğlu Amr, onlardan bir kadını yakalamış ve diri diri yakmıştı. Bu sırada Ammar adlı birisi bu sahneyi görmüş, Amr kendisine:

— Buralarda ne geziyorsun? diye sormuş, o da:

— Bir kaç gündür açım. Burada bir duman yük seldiğini görünce ylyecek bir şey bulma ümidiyle geldim, cevabını vermişti.

Amr, bunun üzerine:

— Seni ebediyen açlıktan kurtarayım bari! diyerek onu da ateşe attırıp diri diri yaktırdı.

Düşmandan alınan çocuklar, ok nişanı olarak kullanılmak suretiyle öldürülürlerdi. En hafif ölüm, eller ve ayaklar kesilip ölmeğe terkedilmekti. Bu arada bazan gözler oyulur ve diller de kesilirdi. Hâmile kadınların ise, mızrakla karınları deşilip öldürülürlerdi. İslâm, bütün bunları men'etmişti. Arab Yarımadasının en tabii âdetlerinden biri olan yağmacılık da bu şekilde yasak edilmişti.

Resûlüllah (S.S.) bunlardan bahsederek:

— Bugün nasıl mukaddes bir gün ise, bu ay nasıl mukaddes bir ay ise, bu şehir nasıl mukaddes bir şehir ise, Allahınıza kavuştuğunuz zaman canlarınız ve mallarınız da böyle mukaddestir, dedi.

Kur'an-ı Kerim'den bahsetti:

— Size, sımsıkı sarıldıkça asla sapıklığa düşmeyeceğiniz bir şey bırakıyorum. Bu ise, Allah'ın kitabıdır.

İslâm dininin mühim hükümlerini anlattı:

— Cenab-ı Hak, her hak sahibinin hakkını vermiştir. Bu yüzden vârisler için ayrıca vasiyete lüzum yoktur. Çocuklar doğdukları babaya âittirler. Zinâ edenlerin hakkı, taştır. Hesapları ise, Allah'a aittir. Asıl babasından başkasına ait olduğunu iddia edenlerle, sahiplerinden başkasına intisap eden köleler, Allah'ın lânetini kazanırlar. Bir kadının, kocasının rızası olmadan onun malından başkasına vermesi caiz değildir. Borç ödenmeli, iğreti olarak alınan şey iade olunmalıdır. Hediyelere, hediyelerle karşılık verilmelidir. Başkasına kefil olan, kefâletin mes'uliyetini yüklenir.

Sonra, halka sordu:

— Beni, sizden soracaklar... Ne diyeceksiniz?

Müslümanlar, bir ağızdan cevap verdiler:

— Allah'ın risâletini tebliğ etti, vazifesini yaptı, diyeceğiz...

Resûlüllah (SS..), parmağını gökyüzüne kaldırdı:

— Şâhid ol, Yarabbi!..

Ve bunu, üç kere tekrarladı.

Bu, aynı zamanda Peygamberlik vazifesinin sona erdiğini ilân etmesiydi. İşte bu sırada bir âyet inerek bunu açıkça anlattı:

(Ben, bugün dininizi ikmâl ettim ve size olan nimetimi tamamladım. İslâmı da dininiz olarak kabul ettim.)

Onbinlerce insan tek bir kalb hâlinde heyecan ve vecd içinde sevgili peygamberlerini görebilmek için akın akın ilerliyorlardı

HUTBE sona erince, Resûlûllah (S.S.) ın emriyle Hz. Bilâl Habeşî (R.A.) ezan okudu ve vakit ilerlemiş olduğu için, iki vaktin namazı, yâni öğle ve ikindi birden kılındı. Sonra Peygamber Efendimiz devesine binerek Arafat mevkiine çıkı ve yüzü Kıbleye dönük bulunduğu halde dua etti.

Son inen âyetler, Peygamberlik vazifesinin sona ermiş olduğunu kesin şekilde belirttiği için sahâbeler mahzun olmuşlar, Hz. Ebû Bekir (R.A.) ise ağlamıştı.

Güneş batarken Resûlûllah (S.S.) devesine binip terkesine de Zeyd oğlu Hz. Usâme (R.A.) yi aldı ve Arafattan inmeğe başladı. On binlerce insan toplanmış ve hepsinin heyecanı zaptedilmez dereceye ulaşmıştı. Peygamber Efendimiz aralarından geçerken kendilerine:

— Sâkin olunuz, sâkin olunuz... diyordu.

Müzdelife'ye vardığı zaman akşam namazını ve hemen yatsı vakti geldiği için de arkasından yatsı namazını kıldırdı. Nihayet istirahate çekilip, âdetine aykırı olarak teheccüd namazına kalkmadan sabaha kadar uyudu. Sabah erkenden kalkarak sabah namazını kıldırdı. Sonra, güneş doğmadan bu yeri terketti. Çünkü müşrikler, Müzdelife mevkiini daima güneş doğduktan sonra terkederdi. Resûlûllah (S.S.), böylece bu âdeti de yıkmış oldu. Bu sefer terkesine bir başkasını, Hz. Abbas (R.A.) ın oğlu Hz. Fazl (R.A.) ı almıştı.

Zilhicce ayının onuncu günüydü. Müslümanlar, sendisini iyice görebilmek için akın akın beraber ilerliyorlardı. Herkes bir şey sormakta, o da her sorana cevap vermekteydi. Cemre yerine vardığı zaman kendisine taş toplanmasını bildirdi. Cemreleri atarken bir taraftan halka şu şekilde nasihat ediyordu:

— Her şeyde ifrattan kaçınınız. Sizden evvelkilerin mahvolmasına sebep, dinde ifrata gitmeleriydi. Haccın bütün menâsikini, yâni hac sırasında yapılması gerekenleri benden öğreniniz. Belki, bundan sonra hac edemem.

Sonra, Minâ mevkiine gitti. Yanında en az yüz bin kişi vardı. Muhacirler sağ tarafından, Ensâr sol tarafında, öbür Müslümanlar onların gerilerinde duruyorlardı. Peygamber Efendimizin devesinin yularını ise Hz. Bilâl Habeşî (R.A.) tutmaktaydı.

Tekrar söze başladı:

— Nice kereler devrettikten sonra, zaman yine Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı ilk günkü hâline döndü. Yıl, on iki aydır. Bunların dördü haram aylardır. Bunlar, birbirini takib eden Zilkaade, Zilhicce ve Muharrem ayları, bir de Cemâziyelâhir ve Şâban arasındaki Receb ayıdır.

Sonra, kurban kesip tıraş oldu. Kesilen saçlarını hâtıra olarak sahâbelere dağıttı. Bu da bir vedâ alâmetiydi.

Bundan sonra da şunları söyledi:

— Herbirinizin kanı ve malı öbürüne haramdır. Kıyamet gününde Rabbinizin huzuruna geleceksiniz. O da işlediklerinizi soracak ve size ona göre muamele edecek. Sakın benden sonra kâfirler gibi bölük bölük birbirinizi öldürmeyin.

Sonra, yine sordu:

— Tebliğ ettim mi?

Herkes:

— Ettin, ey Resûlûllah... karşılığını verdi.

Resûlûllah (S.S.) yine:

— Şâhid ol Yârabbi... dedi ve ilâve etti:

— Burada hazır bulunanlar, bulunmıyanlara tebliğ etsinler.

İslâmdan evvel babalarının suçlarından çocukları da mes'ul tutulurlar ve cezalandırılırlardı.

Kur'an-ı Kerim ise:

— Kimsenin vebâlini başkasına yüklemeyin demekteydi.

Resûlûllah (S.S.), Müslümanlara bunu da hatırlattı:

— Herkes, kendi suçundan mes'uldür. Hiç kimse senin suçu evlâdına yüklenemez. Nitekim, hiç bir evlâdın suçundan babası mes'ul değildir.

Sonra, şunları söyledi:

— Sizi doğru yola ileten kesik burunlu bir zenci bile olsa kendisine itaat etmelisiniz.

Bunu söylemesine sebeb, Câhiliye devrinde kabilenin ileri gelenlerinin, kendilerini herkesten üstün görmeleriydi. Nitekim, Kureyş'li müşriklerin bir kısmı Resûlûllah (S.S.) Efendimize bu yüzden tâbi olmak istememişlerdi.

Peygamber Efendimiz devam etti:

— Rabbinize ibâdet ediniz. Beş vakit namaz kılınız. Ramazanda oruç tutunuz. Benim emirlerime itaat ediniz. Eğer böyle yapacak olursanız, Allah'ın Cennetine girersiniz.

Ve sordu:

— Tebliğ ettim mi?

— Ettin ey Resûlûllah..

— Şâhid ol Yârabbi!..

Bundan sonra Zemzem kuyusuna vardı ve orada hacılara su dağıtmakta olan Abdülmuttalib oğullarına şunları söyledi:

— Bu kuyudan kendim su çekmek ve içmek isterdim. Ama, böyle yaparsam sonra halkın da bana alkışması ve sizi bu şereften mahrum etmesi mümkündür. Bundan korktuğum için böyle yapmıyorum.

Bunun üzerine Hz. Abbas (R.A.), kuyudan su çekip Resûlullah (S.S.) Efendimize takdim etti. O da bunu Kıbleye dönerek içti. Sonra yine Minâ'ya vardı ve orada Öğle namazını kıldı.

Kendisi, Zilhicce ayının onikinci günü halka yeniden bir hutbe okudu ve eski söylediklerini bir daha tekrarladı, Sonra, bütün hac boyunca yanından ayrılmamış olan Hz. Ali (K.V.) için şunları söyledi:

— Ben kimin efendisi isem, Ali de onun efendisidir.

Böylece, Hz. Ali (K.V.) hakkında duygu ve kararını bildirmiş ve onu ümmetine ismarlamış oluyordu.

Ertesi günü ise, yanında Muhacirler ve Ensâr bulunduğu halde Medine'ye dönmek üzere yola çıktı.

O gün uzun bir yolcuuk yapan Peygamber Efendimiz gün doğarken Medine'ye varmşı, fakat şehre girmeden önce Uhud şehidlerini ziyarette bulunmuştu.

MEDİNE'YE üç mil kala Resûlullah (S.S.) uzunca bir mola vererek istirahat etti. Sonra kafile halkını toplayarak kendilerine şu şekilde hitapta bulundu:

— Bilmiş olun ki, ben sadece bir insanım. Yakınlarda Allahın Elçisi beni dâvete gelecek. Ben de buna icabet edeceğim. Ancak, size iki büyük şey bırakmaktayım. Bunlardan birisi, Hidâyetin ve Nûrun kendisinde bulunduğu Allahın Kitabıdır. Öbürü ise Ehl-i Beytim (yân ev halkım, ailem) dir. Ehl-i Beytim hak'kında her zaman Allahı hatırlayınız.

Sonra, yola çıkıldı. Medine'ye varıldığı zaman gün doğuyordu. Resûlullah (S.S.) şehri görünce:

— En Ulu olan Allah'dır. Allah'dan başka Tanrı yoktur. O, bir tektir. Ortağı yoktur. Mülk O'nundur, Hamd O'nundur. O, her şeye kaadir olandır. Geri dönüyoruz. Tevbe ettik, ibâdet ettik. Secde ettik. Şükür ettik... Allah, vaadini yerine getirdi. Kuluna yardımda bulundu. Bir araya gelen düşmanları tek başına yendi, dedi.

Resûlullah (S.S.), Medine'ye girmeden evvel varıp Uhud şehitlerini ziyaret etti. Evvelce burada şehid düşenlerin cenaze namazları bile kılınamamıştı. O gün Allah yolunda ve kendi uğrunda en ağır fedakârlıklara katlanıp canlarını seve seve vermiş olan Müslümanların hâtırası kalbinde daima mevcuttu. Onları hiç unutmaz, her zaman hayırla yâd ederdi. O gün, yanında bulunan muazzam kalabalıkla namazlarını kıldı. Kendilerine dua etti.

Bu iş tamamlanınca, hazır bulunan Müslümanlara şunları söyledi:

— Eyle ve Hacfe arası kadar geniş olan havuza, ben sizden evvel varacağım. Bana, dünya hazinelerinin anahtarları verildi. Ben, sizin bir daha putlara tapacağınızdan asla endişe etmiyorum. Endişem, dünyaya tapar hale gelmenizdir. Dünyaya, dünyanın servet ve refahına dalarak birbirinize düşmanızdır. Unutmayınız ki, işte o zaman mahvolursunuz. Nitekim sizden evvel gelen bir çok milletler de bu yüzden mahvolmuşlardır.

HİCRETİN HİCRETİN ONBİRİNCİ YILI

Hicretin onbirinci yılında evvelâ iymân edip İslâm olanlar arasında yalancı peygamberler zuhur etmeye başladı

HİCRETİN onbirinci yılında bir sahte Peygamberin türediği haber alındı. Bunun adı Müseylime olup kendisi veda hacından evvel Yemâme'deki Hanîfe oğullarıyla birlikte Medine'ye gelmiş ve Islâm dinine girmişti. Sonra peygamberlik iddiasına başladı. Bu yüzden de tarihe adı Kezzâb, yâni çok yalancı olarak geçmiştir. Arkasından daha evvel kendisinden bahsetmiş olduğumuz Esved Ansî'nin de aynı iddiaya kalkıştığı haberi geldi. Bu kimsenin asıl adı Kâab oğlu Ebhele'dir. Esved lâkabı ile anılmış olup Ans kabilesinin başkanıydı. Medine'ye gelerek Müslüma nolduktan sonra kabilesinin yanına dönmüş ve onları İslâma dâvet etmişti. Ans'lılar, bunu hemen kabul edince Ebhele kendisi de peygamberlik iddiasında bulunursa aynı şekilde kolaylıkla kabul edilebileceği düşüncesine kapıldı.

Esasen çenesi gayet kuvvetli, lâfazan bir herifti. Bu sayede bazı aklı ve imânı zayıf kimseleri kandırabildi. Biraz sonra tamamı İslâma geçmemiş olan Necrân halkının kendisine tâbi olduğu duyuldu. Esved Ansî, bunun üzerine San'a'ya gitti ve orada iyi kabul gördü. Bir çok kimseler gelip kendisine biatte bulunuyorlardı. Sahip olduğu büyük ikna kabiliyeti, başarısının temelini teşkil etmekteydi. Yemen'deki Müslüman memurlar, halkın ona tâbi olmasıyla güç durumda kalmışlardı. Sonunda Cebel oğlu Hz. Muaz (R.A.), bu yüzden memuriyetini bırakıp Me'rib'e gelerek orada bulunan Hz. Ebû Mûsâ Eş'arî (R.A.) ile görüştü. Beraberce Hadramut'a gitmeğe karar verdiler. Peygamber Efendimiz ise olayı haber alır almaz, Yemen'e özel bir memur gönderdi ve:

— Her ne yaparsanız yapın, lâkin mutlaka Ebhele'nin hakkından gelin! diye emretti.

Necid halkına da Müseylimetül-Kezzâb'ın tenkil olunması için haber yolladı. Ancak, bu meselede fazla bir telâşt yoktu. Çünkü her iki sahte peygamberin yakında tenelenecekleri kendisine vahiy olur

muştu. Bunu eshâbına haber verdi. Aynı zamanda, yine peygamberlik dâvasıyla ortaya çıkan Esed oğulları başkanı Hüveylid oğlu Tuleyha'nın üzerine kuvvetler gönderildi.

İlk dört Müslümandan biri olup Resûlüllah (S. S.) tarafından pek sevilen Hârise oğlu Hz. Zeyd (R. A.), evvelce görmüş olduğumuz gibi, Mûte savaşında şehid düşmüş bulunuyordu. Peygamber Efendimiz onun intikamının alınması için bir ordu hazırlanmasını emretti. Bu ordunun kumandanlığını ise, Hz. Zeyd (R.A.) in olu Hz. Usâme (R.A.) ye verdi ve kendisine:

— Ey Usâme, dedi, Babanın şehid olduğu yere var ve düşmanları atların ayaklarına çiğnet!

Hz. Usâme (R.A.), o sırada gayet genç olduğundan bir kısım münafıklar onun ordunun kumandanlığına tayin edilmesi hakkında ileri geri konuştular.

İşte, Resûl-ü Ekrem (S.S.) Efendimiz, bundan sonra hastalandı.

Hastalığın başlangıcı hakkında çeşitli rivayetler vardır. İslâm Hadis âlimleri tarafından ise, Hz. Abbas (R.A.) ın bu hususdaki rivayeti doğru olarak kabul olunmuştur Buna göre eygamber Efendimiz:

(Ben, bugün dininizi ikmâl ettim. Size olan nimetlerimi tamamladım ve İslâmı dininiz olarak kabul ettim.)

Âyetinin gelişinden tam seksen bir gün sonra, Rahmânın Rahmetine kavuşmuştur. Bu, esas alınınca, ve fanî dünyadan ebedî âleme intikali Hicretin onbirinci yılının Rebiulevvel ayının birinci gününe (27 Haziran 632) rastlamaktadır.

Azatlılardan Hz. Ebû Müveyhibe (R.A.) diyor ki:

— Resûlüllah, gece yarısı bana:

— Ey Ebû Müveyhibe, Ben Baki mezarlığına varıp orada gömülü olanlar hakkında dua ederek Allah'dan mağfiret dilemeğe memur edildim. Haydi beraber gidelim, dedi.

Birlikte oraya vardık. Kendisi bu mezarlıkta gömülü bulunanların arka tarafında durarak şunları söyledi:

— Ey burada gömülü bulunan kimseler. Allahın Rahmeti ve Selâmı sizlere olsun ve herkesin katlanacağı haliniz hoş olsun. Fitneler, kargaşalıklar ve gecenin karanlıkları durmadan gelmektedir. Bu kargaşalıkların sonda gelenleri, önce gelenlerden daha kötüdür.

Sonra, bana döndü:

— Ey Ebû Müveyhibe... Dünya hazinelerinin anahtarlarına malik olduğum halde bu dünyada ebedî olarak yaşamakla Allaha ve Cennete kavuşmaktan birini seçmek bana verildi. Ben ise ikincisini seçtim.

Ben:

— Ey Resûlüllah, dedim. Anam babam sana feda olsun. Sen, dünyada ebedî olarak kalmayı ve sonra da Cenneti seç.

Lâkin bana şu karşılığı verdi:

— Ben Allah'a kavuşmayı ve Cenneti seçmiş bulunuyorum.

Sonra:

— Yârabbi, diye dua etti. Bu mezarlıkta gömülü bulunan Müslümanlara Rahmet ve Mağfiret eyle!

Dua bitince, mezarlıktan ayrıldık.

Sevgili zevcesi Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz, olayın bundan sonrasını şöyle nakleder:

— Resûlüllah, Baki merazlığından döndüğü zaman ben pek şiddetli bir baş ağrısına tutulmuştum. Benim «Vay başım» dediğimi duyunca:

— Ey Ayşe, benim de başım ağrıyor... Vay başım! dedi.

Biraz sonra da şunları ilâve etti:

— Ey Ayşe, sen benden evvel vefat etseydin fena olmazdı. Ben seni hazırlar, kefenler ve elimle mezarına indirirdim.

Ben de, şu karşılığı verdim:

— Beni mezarıma indirdikten sonra geri dönüp öbür zevcelerinin yanına gittiğini görür gibi oluyorum.

Bu lâtifeme güldü. Lâkin, bundan sonra hastalığı durmadan ilerledi ve bu hal, hastalık onu takatsiz düşürünceye kadar devam etti. Kendisi bu sırada Meymûne'nin evinde bulunuyordu. Öbür zevcelerini çağırdı ve kendilerinden hastalığı boyunca benim evimde kalma müsaadesini istedi. Bundan sonra Abbâs oğlu Fazl ile bir başkası kollarına girerek benim evime gelmesine yardım ettiler. Bu sırada yere basamıyor ve ayakları sürükleniyordu. Ağrıyan başını ise bir sargı ile sarmıştı.

Koluna girmiş olan ikinci kimse ise Hz. Ali (K. V.) idi.

Peygamber Efendimiz hastalanmışlardı. Bir müddet sonra Hz. Ayşe (R.A) validemizin evine geçtiler

RESULÛLLAH (S.S.), Çarşamba günü rahatsızlanmış, ve beş gün süre ile öbür zevcelerimizin yanında kalmıştı. Pazar günü, Hz. Meymûne (R.A.) Validemizin evinde bulunduğu sırada hastalığı ağırlaştı. O zaman, kalan günlerini Hz. Ayşe (R.A.) Validemizin evinde geçirmek arzusunu izhar etti. Ancak, kimsenin hatırının kırılmasını istemediğinden bunu birden söylemeyip:

— Yarın nerede kalacağım? diye sordu.

— Nerede isterseniz ey Resûlüllah! karşılığını verdiler.

Bunun üzerine Hz. Ayşe (R.A.) Validemizin evinde kalmak arzusunu ifade edip öbür zevceleri validelerimizden müsaade istedi ve Hz. Fazl (R.A) ile Hz. Ali (K.V.) kollarına girip onu buraya götürdüler.

Resûlüllah (S.S.), burada bulunduğu müddetçe

hastalığı müsaade ettiği kadar Mescide devam ederek cemaate namaz kıldırmıştır. Son defa ise, bir akşam namazını kıldırabildi. Bu namazda Mürselât sûresini okumuştu. Ağrıyan mübarek başını bir mendil ile bağlamış bulunuyordu. Bundan sonra kendisi kıldıramıyarak namazlara katılabildiği kadar katılmıştır. Bu şekilde katıldığı son namaz da bir Öğle namazıdır.

Resûl-ü Ekrem (S.S.), son akşam namazını kıldırdıktan sonra istirahate çekilmiş ve halsizliği artmıştı. Bu arada biraz dalmış gibiydi. Yatsı namazı zamanı gelince:

— Namaz kılındı mı? diye sordu.

— Ey Resûlûllah, cemaat sizi beklemektedir... karşılığını verdiler.

Bunun üzerine yıkanıp ayağa kalkmağa çalıştıysa da baygın düştü. Baygınlık, kısa sürmüştü. Kendisine gelince yine:

— Namaz kılındı mı? diye sordu.

— Hayır Ey Resûlûllah! dediler.

Tekrar kalkmağa davrandıysa da, yine baygın düştü. Bu hal, bir daha tekrar etti. Bu sefer ayılışında:

— Ebû Bekir'e söyleyin, cemaate namazı o kıldırsın! emrini verdi.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz:

— Ey Resûlûllah, dedi. Bilirsin ki babam çok yufka yüreklidir. Kur'an-ı Kerim okurken bile göz yaşlarını zaptedemezken, minberde sizin yerinizi nasıl alır?

Ancak, Resûlûllah (S.S.) aynı sözleri tekrarladı:

— Ebû Bekir'e söyleyin, cemaate namazı o kıldırsın!..

Hz. Ebû Bekir (R.A.), bu emri aldığı zaman sarsıldı. Ancak, onu büyük bir metanetle yerine getirdi ve bundan sonra Müslümanlara, Peygamber Efendimiz, Rahmânın Rahmetine kavuşuncaya kadar, yâni on yedi vakit namaz kıldırdı.

Resûlûllah (S.S.) ın bir endişesi de, vefatından sonra Müslümanlar arasında her hangi bir anlaşmazlığın çıkması idi. İşte, bunu önlemek için ıztırabından dört gün evvelki Çarşamba günü vasiyetini yazdırmak istiyerek kâğıt ve kalem getirilmesini emretti ve:

— Böylece, hiç bir zaman doğru yoldan sapmazsınız.. dedi.

Lâkin, başlarında Hz. Ömer (R.A.) in bulunduğu bir kısım sahâbeler bunu doğru bulmadılar. Meselâ Hz. Ömer (R.A.) şöyle diyordu:

— Resûlûllah, hastalığının ıztırabına mağlûp olmuş durumdadır. Hem, elimizde Kur'an-ı Kerim var ve o bize kâfidir. Çünkü, Allahın Kitabıdır.

Onu destekliyenler de:

— Üstelik, Resûlûllah acaba tamamen kendisinde mi? Yoksa, baygın halde mi konuşuyor? Evvelâ bunu anlamak lâzım... düşüncesindeydiler.

Bu yüzden, mesele büyüdü. Çünkü, sahâbelerin bir kısmı Peygamber Efendimizin bu isteğinin yerine getirilmesinde ısrar etmekteydiler. Sonunda, Resûlûllah (S.S.) durumu haber alıp müteessir olarak:

— Beni kendi halime bırakınız, diye kesip attı Çünkü şimdi bulunduğum hal, beni çağırdığınız halden iyidir.

Bu olay, sonradan İslâm arasında büyük münakaşaların ve sürüp giden anlaşmazlıkların çıkmasına sebeb olmuştur.

Neticede iki içtihad meydana gelmiştir:

I — Resûlûllah (S.S.) ın bu isteğinin her ne olursa olsun yerine getirilmesi gerekmekteydi. Üstelik hiç kimsenin buna karşı durmak haddi değildi. Bu suretle, pek büyük ve telâfisi mümkün olmıyan bir hatâ işlenmiştir. Peygamber Efendimiz bu vasiyeti ile kendisinden sonra Hz. Ali (K.V.) yi Halife ve imam tayin etmek istiyordu. Bu makama Hz. Ebû Bekir (R.A.) in geçmesini isteyen Hz. Ömer (R. A.) bunu sezdiği için vasiyetin yazılmasına engel olmuş ve bu suretle hakkı olmayan bir müdahalede bulunmuştur.

II — Resûlûllah (S.S.) bu sırada artan hastalığının tesiri ile büyük bir ıztırap içinde ve hattâ yarı baygın idi. Cenab-ı Hak ise daha evvel (Bugün dininizi ikmal ettim) diye buyurduğundan artık indirilecek bir âyet kalmamış bulunuyordu. Bundan sonra ise, dört gün daha yaşamıştır. Şu halde mutlaka söylemek istediği bir şey kalsa veya bulunsa, bunları rahatça söyleyebilirdi. Demek ki, kendisi de böyle bir şey arzu etmemiştir.

Üstelik, Hz. Ali (K.V.) yi kendisinden sonra Halife ve imam tayin etmek isteseydi, sahâbelerini yanına çağırıp bunu kendilerine sözlü olarak bildirirdi. Mutlaka yazdırması şart değildi. Çünkü, şifahî de olsa onun vasiyetlerinin tereddütsüzce yerine getirileceği şüphesizdi. Peygamber Efendimiz, esasen namazı Hz. Ebû Bekir (R.A.) in kıldırmasını emretmek suretiyle kimin Halife olacağını belli etmiş oluyordu. Hattâ kendisi, bu iş için olan Hz. Ebû Bekir (R.A.) in oğlu Hz. Abdullah (R.A.) ı düşündüğünü, ancak Cenab-ı Hak ile Müslümanların bu iş için onun babasından başkasının seçilmesine razı olmıyacağını bildiğinden böyle yaptığını da söylemiştir.

Bu iki içtihaddan birincisine itiraz etmek güçtür. İkincisi için ise, şu itirazlar ileri sürülmüştür:

1 — Allahın Peygamberi olan bir kimsenin hastalık haliyle de olsa, aykırı bir vasiyette bulunabileceği, derhal ve şiddetle reddi gerkli bir iddiadır.

2 — Cenab-ı Hak, Kur'an-ı Kerîm'i indirmiş olmakla beraber, Allah Kelâmının ilk tefsircisi Resûlûllah (S.S.) idi. Hattâ bazan bir âyet iner inmez onun izahını yapardı. Bunun için onun sözlerinden müstağni kalmak gibi bir durum asla mevcut olamaz. Eğer böyle olsa, adı geçen âyet indikten sonra kendisinin hiç bir sözünün dinlenmemesi gerekirdi ki Hz. Ebû Bekir (R.A.) e namaz kıldırmasını emir etmesi de bunlar arasındadır.

3 — Bu vasiyyet ise, üstelik din değil, dünya işlerine ait idi ve daha sonra söylemiş olduklarının,

yazdırmak istedikleriyle aynı şeyler olduğunun isbatı da mümkün değildir. Çünkü, ne yazdırmak istediğini ancak kendisi biliyordu. Şifahi olarak açıkladıklarından başka, bazı şeyleri yazdırmak istemesi, bu arzularının rivayetlere değil, bir belgeye dayanmasını arzu ettiğini anlatmaktadır.

4 — Kesin olarak bilinen, daha sonra şifahi olarak bildirdiklerinin üç noktada toplandığıdır. Bunlardan birincisi, Arab Yarımadasında Müslüman olmayan hiç kimsenin kalmaması, ikincisi kabileler tarafından gönderilecek elçilerin kendi zamanında olduğu gibi iyi karşılanmasıdır. Üçüncüsü ise, unutulmuş bulunmaktadır.

5 — Vedâ haccı sırasında Resûlüllah (S.S.), yüz bini aşkın Müslümanın huzurunda:

— Ben kimin efendisi ise, Ali de onun efendisidir demek suretiyle Müslümanların kendisinden sonra kime tâbi olmaları lâzım geldiğini açıkça belli etmiştir.

Namazı Hz. Ebû Bekir (R.A.) e kıldırmasını söylemesine sebeb ise, sadece onun yaşça daha büyük olmasıdır. Bu olay, onu kendisinden sonra Halife tayin ettiğine delâlet etmez. Çünkü böyle bir şey olsaydı kendi vefatından sonra öbür Müslümanlar ona hiç tereddüt etmeden biat ederler ve kime biat olunacağı meselesi ve mücadelesi ortaya çıkmazdı. Bilhassa Hz. Ali (K.V.), Resûlüllah (S.S.) ın böyle bir arzusu olduğunu bilse değil, hattâ sezse ve bundan biraz şüphelense Hz. Ebû Bekir (R.A.) e ilkönce ve hiç tereddütsüz kendisi biat ederdi. Çünkü, her zaman onun en küçük bir isteğini yerine getirmek için elinden geleni yapmış bir zat olarak tanınmıştır. Bu yüzden Resûlüllah (S.S.) ın Hz. Ebû Bekir (R.A.) den başkasının seçilmesine Allahın ve Peygamberinin razı olmıyacağını söylemiş olması imkânsızdır. Esasen, bu rivayet kesin senetlere dayanmamaktadır ve sonradan ortaya atılmıştır.

Resûlüllah (S.S.) ogün biraz açılmış iki kişinin koluna yaslanarak Mescide gelmişti

BU OLAYLARIN cereyan ettiği gün Resûlüllah (S.S.) Efendimizde biraz iyilik eseri görüldü. Bunun üzerine:

— Üzerime ayrı kuyulardan alınmış yedi tulum su dökün. Biraz kendime gelmek ve Müslümanlarla konuşmak istiyorum, dedi. İstediği yapıldı ve kendisi:

— Yeter! diyene kadar üstüne su dökûldü. Sonra Hz. Ali (K.V.) ve Hz. Abbas (R.A.) ın yardımiyle Mescide geldi. Namaz kıldırmakta bulunan Hz. Ebû Bekir (R.A.), bunu görünce yerini ona bırakmak istediyse de, Peygamber Efendimizin işaretiyle namazı kıldırdı. Resûlüllah (S.S.) onun yanında oturmuş, Hz. Ebû Bekir (R.A.) de ona uymuştu. Namaz sona erdi. Resûlüllah (S.S.) ın ağırsan mübarek başı yine sarılıydı. Bu halde söze başladı. Evvelâ Uhud şehitlerini andı. Onlar için Cenab-ı Hakdan rahmet ve mağfiret dileyerek duada bulundu. Sonra da cemaate hitaben şunları söyledi:

— Cenab-ı Hak, kullarından birini istediği kadar dünya nimetleriyle kendi nezdindeki nimetleri seçmek hususunda serbest bırakti. Kulu da Allahın nezdindeki nimetleri seçti.

Hz. Ebû Bekir (R.A.) göz yaşlarını tutamadı. Çünkü bu kulun bizzat Resûlüllah (S.S.) olduğunu anlamış bulunuyordu. Demek ki, kendilerinden ayrılıp Cenab-ı Hakka kavuşma zamanı yaklaşmıştı:

— Ey Resûlüllah, dedi. Senin uğrunda kendimizi ve evlâtlarımızı fedaya hazırız.

Mescidde bulunanların bir kısmı ise, Peygamber Efendimizin ne demek istediğini anlayamamış olduklarından onun ağlamasına ve böyle sözler söylemesine bir mâna veremediler. Resûlüllah (S.S.) ise ona döndü:

— Acele etme ey Ebû Bekir...

Sonra, herkese hitaben şu sözleri söyledi:

— Beni arkadaşlığı, malı ve serveti ile en fazla minnettar bırakan Ebû Bekir'dir. Ben, Cenab-ı Hakdan başkasını dost edinseydim, onu edinirdim. Lâkin, Allah bizi huzurunda toplayıncaya kadar arkadaşlık, samimiyet ve îmân kardeşliği bunun yerini tutacaktır. Mescide bütün kapıları kapatınız. Yalnız onun kapısı açık kalsın.

İşte, bu sözler de Hz. Ebû Bekir (R.A.) in onun nazarında ve İslâmdaki mevkiini anlatıyordu.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) sözlerine devam etti:

— Sizden evvelki milletler, Peygamberleriyle Velilerinin mezarlarını ibadet yeri haline getirmişlerdi. Ben, sizi böyle şeylerden men'edirim. Duyduğuma göre ordu kumandanlığına pek genç olan azatlım Zeyd'in oğlu Usâme'yi tayin ettiğim için ileri geri söyleyenler olmuş... Size, onun babasının kumandanlığına da vaktiyle itiraz edilmiş olduğunu hatırlatırım. Halbuki vallahi o bu mevkie lâyıktı. En çok onu severdim. Onun ölümünden sonra ise, en çok Usâme'yi sevdim.

Sonra, Ensâra hitap etti:

— Ey Ensâr... Benim ölümümü düşünerek telâş ediyormuşsunuz. Hangi Peygamber ebedî olarak ümmeti içinde kaldı ki ben kalayım? Şunu da bilin ki ben Cenab-ı Hakka ulaşacağım ve bu şerefe, hepinizden fazla hak kazandım. Size nasihatim, ilk muhacirlere hürmet ve riayet etmenizdir.

Sonra da, Muhacirlere döndü:

— Ey Muhacirler. Size de şunu vasiyet ederim. Ensâra daima iyi muamele ediniz. Çünkü, onlar size iyilikte bulundular. Sizi, kendi yurtlarına kabul ettiler. Evlerine aldılar. Geçimleri darken sirleri kendilerine tercih ile mallarına ortak ettiler. Ben, onların yurtlarına ve yanlarına göçtüm. Onlar benim hususi cemaatim ve sırdaşlarımdır. Müslümanların sayısı gittikçe artacak, onların sayısı ise eksilecektir. Bu yüzden halka her kim hâkim olursa

Ensâra saygı gösterin ve aralarında kusur işleyen bulunursa affetsin.

Sonra da herkese hitaben sözlerine devam etti:

— Dünyada olan bütün işler, Allahın kazâ ve kaderine bağlıdır. Belli bir zamanda olacak işler için acele etmek, bunun için faydasızdır. Cenab-ı Hak, kimsenin acelesi yüzünden acele etmez. Kim Allahın kazâ ve kaderine üstün gelmek isterse, mağlûp olur ve eli boş kalır. Ben, sizler için şefkatli ve merhametliyim. Sizler, yine bana kavuşacaksınız. Hevser havuzunun yanında buluşacağız. Bu havuzun yanında benimle buluşmak isteyen, elini ve dilini mânasız şeylerden tutsun. Sakın helâl ve haramı bana atfetmeyiniz. Çünkü ben, ancak Allahın Kitabında helâl ettiğini helâl ve haram ettiğini haram etmişimdir. Aranızda bazı kimselerin benim üzerimde hakkı olabilir. Birisine borçlu isem, söylesin ödeyeyim. Birisinin sırtına vurdumsa, işte sırtım, gelip vursun. Birisinin şerefine dokunacak bir şey yaptımsa, benden intikamını alsın. Bilmenizi isterim ki, benim gözümde en sevgili olanınız, hakkı varsa bunu benden isteyen veya ben Rabbime kavuşmadan helâl edendir. Ben Rabbime, anaak bu suretle gönül huzuru ile kavuşabileceğim.

Resûl-ü Ekrem (S.S.) bu son sözü üç kere tekrarlayınca hazır bulunanlardan biri ayağa kalktı:

— Ey Resûlûllah, senin bana üç dirhem borcun var...

Resûlûllah (S.S.), bunun üzerine Abbas oğlu Hz. Fazl (R.A.) a döndü:

— Bu kimsenin hakkını öde...

O da hemen bunu yaptı:

Peygamber Efendimiz, sözlerine devam etti:

— Ey ahali... Sizlerden de birinizin üzerinde herhangi bir hak varsa ödesin.

Bu sefer, cemaatten bir başkası ayağa kalktı ve:

— Ey Resûlûllah, dedi. Ben, Allah yolunda harcanması gereken bir paradan üç dirhem almıştım.

— Bu hıyaneti neden yaptın?

— Çünkü, çok muhtaç durumda idim.

Resûlûllah (S.S.), tekrar Hz. Fazl (R.A.) a hitap etti:

— Bu kimseden üç dirhemi al.

Abbas oğlu, bu emri de hemen yerine getirdi.

Resûlûllah (S.S.) bu sefer:

— Aranızda nefsinin kendisini çektiği kötülüklere kapılmaktan korkan varsa ayağa kalksın, dedi

Cemaatten biri ayağa kalktı:

— Ey Resûlûllah... Ben hem yalancı, hem de kötü bir kimseyim. Üstelik uykuya müptelâyım.

Resûlûllah (S.S.), onun hakkında:

— Yârabbi... ona doğruluk, sadakat ve îmân ihsan et. Fazla uykuyu ondan gider, diye dua etti.

Biri daha ayağa kalktı:

— Ey Resûlûllah... Ben de hem yalancı ve hem de münafıkım... Her türlü suçlar bende vardır.

Bunun üzerine Hz. Ömer (R.A.):

— Ey adam, dedi. Kendini rezil etmişsin...

Peygamber Efendimiz, hemen müdahalede bulundu:

— Ey Ömer, unutma ki âhirette rezil olmak, dünyada rezil olmaktan beterdir.

Sonra onun için de dua etti:

— Yârabbi, bu kuluna doğruluk, sadakat, îmân nasib eyle... İşlerini hayra döndür.

Arkasından:

— Ömer benimledir. Ben de onunlayım. Ömer nerede ise, doğruluk oradadır, dedi.

Bu sözleriyle de Hz. Ömer (R.A.) in de kendi gözünde ve İslâmdaki mevkiini belli etmişti.

Artık hastalık artmış. Resûlûllah (S.S) Efendimiz koma hâline girmiş bulunuyorlardı

BÖYLECE Resûlûllah (S.S.) Efendimiz Müslümanlarla topluca vedâlaşmış bulunuyordu. Bundan sonra Hz. Ayşe (R.A.) Valdemizin odasına döndü. Aynı gün, hastalığı ağırlaştı. Ertesi günü sahâbeleri takım takım kendisini ziyarete geldiler. Onları gördükçe mübarek gözleri yaşarıyor ve şöyle diyordu:

— Hoş geldiniz. Cenab-ı Hak sizlerden razı olsun ve hepinizi esirgesin. Cennetine yerleştirsin. Korusun, yardım etsin, faydalandırsın, huzuruna kabul etsin. Size vasiyetim, Allahdan sakınmanızdır. Sizi, O'na ısmarlıyor, Allahın rahmeti ile müjdeliyor ve azâbiyle uyarıyorum. O'na karşı kibirlenip dünyada bozgunculukla meşgul olmayın. Kullarına karşı haksızlık etmeyin. Çünkü Cenab-ı Hak, Kitabında:

— Biz âhiret yurdunu yer yüzünde gurur ve kibir göstermiyenlere, haksızlık ve bozgunculukta bulunmak istemiyenlere ayıracağız... Kibir ve gurur sahiplerinin yeri cehennem değil midir? diye buyurmaktadır.

Mes'ud oğlu Hz. Abdullah (R.A.) diyor ki:

— Biz, bunun üzerine Resûlûllaha ne zaman vefat edeceğini sorduk. Şu karşılığı verdi:

— Ayrılık, Allahın yanına dönüş ve Allahdan sakınanların meskenine yakın olan Sidre-i Müntehâ'ya ulaşış zamanı yaklaşmıştır.

— Vefatınızdan sonra sizi kim yıkasın?

— Ailemden en yakın olanlar sırasiyle...

— Sizi ne ile kefenleyelim?

— Ya üstümdeki elbiselerimle, veya beyaz Mısır bezi, yahut da Yemen dokumasıyla...

— Cenaze namazını kim kıldırsın ey Resûlûllah?..

Resûlûllah (S.S.) bunun üzerine:

— Acele etmeyin, Allah sizi de Peygamberini de hayırla mükâfatlandırsın, dedi.

Bu sözler üzerine hazır bulunanlar ağlamağa başladılar. Resûlûllah ise, konuşmaya devam etti:

— Beni yıkayıp kefenledikten sonra evimdeki

kabrimin yanına, sedrin üstüne koyun ve hepiniz dışarıya çıkın. İlkönce dostum ve sohbet arkadaşım Cebrâil ve sonra da sırasiyle Mikaâil ve İsrâfil kalabalık Melekleriie Azrâil cenaze namazımı kılacaklardır. Bundan sonra siz de takım takım girer, salâvat okur ve selâm verirsiniz. Sakın tezkiye etmek, haykırmak ve yüksek sesle ağlamak gibi şeylerle bana eziyet etmeyiniz. Namazımı ilkönce ailemden olan erkekler, sonra ailemden olan kadınlar, sonra da sizler kılar, bana selâm verirsiniz. Ben, sizleri şâhid gösteriyorum ki, dinimi kabul ederek bana biat etmiş olanlara bugünden kıyamet gününe kadar onun korunmasını teslim ediyorum.

Bu sefer:

— Ey Resûlûllah... Seni kabrine kim yerleştirsin? diye sorduk. Çünkü, bütün bu teferruatın onun arzu edeceği şekilde olmasını istiyorduk.

Şu karşılığı verdi:

— Bir çok Melekler ve ailem halkından olanlar... Siz Melekleri göremezsiniz, lâkin onlar sizleri görürler.

Resûlûllah (S.S.) ın hastalığı gittikçe ağırlaşmaktaydı. Zevceleri Validelerimizden bir kısmı yanında idiler:

— Bana Ayşe'yi çağırınız! dedi.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz hemen yanına gelip:

— Ey Resûlûllah... Ebû Bekir'i de ister misiniz? diye sordu.

Bunu, Hz. Hafsa (R.A.) Validemizin suali takip etti:

— Ey Resûlûllah... Ömer'i de ister misiniz?

Başıyla:

— Evet! diye işarette bulundu.

Bunlara haber yollandı ve geldiler. Resûlûllah (S.S.), onlara ayrı ayrı baktıktan sonra yerlerine dönmelerini istedi. Rahatsızlığı sırasında erkekler içinden yanında en çok bulunan ise Hz. Ali (K.V.) idi.

Bundan sonra en sevgili kızı Hz. Fâtıma (R.A.) Validemizi yanına çağırttı. Daha yaklaşmasını işaret ettikten sonra kulağına bir şey söyledi. Hz. Fâtıma (R.A.) Validemiz ağlamağa başladı. Bunun üzerine bir şey daha söyledi, bu sefer güldü.

Sonradan Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz bunun ne olduğunu sormuş ve Hz. Fâtıma (R.A.) Validemizden şu cevabı almıştır:

— Bana evvelâ:

— Ben, bu hastalık sonunda pek yakında öleceğim, dedi; üzülüp ağladım. Sonra:

— Ama, Ehl-i Beyt'imden bana evvelâ sen kavuşacaksın, diye ilâve etti; sevinerek güldüm.

Rahmânın rahmetine kavuşmadan bir gün evvel kendisine ilâç vermek istedilerse de kabul etmedi. Bunu, bir baygınlık takip etti. Yanında bu sırada Zevceleri Validelerimizden Hz. Ayşe (R.A.) ile Hz. Ümmi Seleme (R.A.) ve Hz. Meymûne (R.A.), ayrıca da Ümeys kızı Hz. Esmâ (R.A.) ve Hz. Abbas (R.A.) bulunuyorlardı. Hastalık, bir nevi koma halini alınca, hemen Hz. Ali (K.V.) ile Hz. Fâtıma (R. A.) Validemizi çağırdılar.

Hz. Esmâ (R.A.) Validemiz ise:

— Resûlûllahın rahatsızlığı zatülcenbdir. Burnuna burun otu ilâcı damlatsak... dedi. Müsaade etiler.

Resûlûllah (S.S.) kendisine gelip:

— Bu ilâcı burnuma damlatan kimdir? diye sordu.

— Ümeys kızı Esmâ senin zatülcenbe tutulmuş olduğunu sanıp böyle yaptı, dediler.

— Allah, bana bu hastalığı göndermez. Bundan O'na sığınırım, dedi.

Son sabahında biraz iyice idi. Rahat ve sâkin görünüyor, kendisini de böyle hissediyordu. Kaldığı hücre, Mescide bitişikti. Penceresinin perdesini kaldırarak Mescide baktı. Müslümanlar, sabah namazını kılmaktaydılar. Memnun olarak gülümsedi. Namaz sona erinceye kadar öyle durdu. Sonra perdeyi indirdi.

Peygamber Efendimiz hastalığının en şiddetli ânında bile Namazı ve insan ruhunun yüceliğini unutmuyordu

BU, cemaatin kendisini son görüşüydü. Yüzü beyaz ve kansızdı. Namazda nsonra Hz. Ali (K.V.) kendisini ziyaret etti. Bir müddet görüştüler. Yanından çıktığı zaman:

— Ey Ali, Resûlûllah bu sabah nasıldır? diye sordular.

— Allaha hamd olsun, bu sabah iyidir, dedi.

Lâkin, Abbas oğlu Hz. Abdullah (R.A.) onu bir tarafa çekerek şunları söyledi:

— Resûlûllah, bu hastalığından iyileşemiyecek ve vefat edecektir. Çünkü ben, Abdülmuttalib oğullarının yüzlerinden öleceklerini anlarım. Bu alâmetler, kendisinde mevcuttur. Sen, tekrar onun yanına gir ve kendisinden sonra başkanlığın kime ait olacağını sor. Bu, eğer bize ait ise, öğrenmiş oluruz. Değilse, başa geçecek olanlara bizi hoş tutmaları ve gözetmeleri için gerekli emri verir.

Lâkin, Hz. Ali (K.V.), bu teklifi reddetti:

— Ben eğer Resûlûllaha bu dediğini sorar, o da başkanlığın bize ait olmadığını söylerse, o zaman halk bir daha hiç bir zaman bizleri o mevkie geçirmez. Vallahi ben kendisinden bunu asla soracak değilim.

Cumartesi günü Cebrâil (A.S.), Cenab-ı Hak tarafından gelerek Resûlûllah (S.S.) ın hatırını sormuş bulunuyordu. Pazartesi günü tekrar gelip aynı şeyi yaptı. Aynı zamanda sahte peygamber Esven Ensi'nin San'â'da Müslümanlar tarafından yatağında öldürülmüş olduğunu, başına toplananların tenkil edildiğini, Müslüman memurların idareyi yeniden ele aldıklarını ve Cebele oğlu Hz. Muaz (R.A.)ın bölgeye yeniden hâkim durumu geçtiğini haber ver-

dı. O da, bunu sahâbelerine müjdeledi. Nitekim, daha sonra bunu doğrulayan haberler gelmiştir.

İslâm ordusunun başında bulunduğu halde Medine'den ayrılmak üzere bulunan Hz. Usâme (R.A.), başka bir emri bulunup bulunmadığını anlamak için yanına girdiği zaman Resûlüllah (S.S.) yarı yarıya dalgın gibiydi. Ellerini evvelâ göğe doğru kaldırdı, sonra ona uzattı. Bundan ise, başarısı için dua ettiği anlaşılıyordu.

O çıktıktan sonra Hz. Ebû Bekir (R.A.) in oğlu Hz. Abdurrahman (R.A.) yanına girdi. Resûlüllah (S.S.) bu sırada Hz. Ayşe (R.A.) Validemizin göğsünde yatıyordu. Hz. Abdurrahman (R.A.) ın elinde bulunan misvâke baktı. Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz, bundan onun dişlerini temizlemek istediğini anlayarak misvâki aldı ve ucunu ısırıp yumuşatarak kendisine verdi. Peygamber Efendimiz bununla dişlerini kuvvetle oğdu.

Rahatsızlık, öğleden sonra daha da ağırlaştı. Başı hep Hz. Ayşe (R.A.) Validemizin göğsünde idi. Yanında ise, bir su kabı vardı. Parmaklarını arada bir buna daldırarak yüzünü ıslatıyor, yüzünü bazan örtüyor, bazan açıyordu.

— Yârabbi... Ölüm serhoşluğu zamanında bana yardım et! demekteydi.

Bir keresinde de:

— Namaza ve elinizde bulunan kölelere itina ediniz, dedi.

Sonra, dalgınlaşan bakışları bir noktaya dikildi.

— Cennette en kutlu olanla buluşmak üzere... sözlerini bir kaç kere tekrarladı.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz, bir ara eğilip:

— Ey Resûlüllah... Sen dünya nimetleriyle Allahın nimetine kavuşmak hususunda serbest bırakılmış ve Allahın nimetini tercih etmiştin, dedi.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz:

— Resûlüllahın benim bu sözlerimi duyup duymadığını bilmiyorum, demiştir.

İşte, bu sırada Cebrâil (A.S.), odaya girip kendisine Cenab-ı Hakkın selâmını getirdi ve:

— Ey Resûlüllah, dedi. Azrâil kapıda bekliyor ve yanınıza girmek için izninizi istiyor.

Peygamber Efendimiz.

— Gelsin... diye izin verince Azrâil (A.S.) içeriye girdi ve onu selâmlıyarak:

— Ey Resûlüllah, Cenab-ı Hak tarafından ruhunuzu kabza memurum, sözlerini söyledi.

Resûlüllah (S.S.), Cebrâil (A.S.) in yüzüne baktı. O ise:

— Ey Resûlüllah... Peygamberlerin ruhları ve bütün Melekler sizi bekliyorlar, dedi.

Resûlüllah (S.S.), müsaade etti ve Azrâil (A.S.) yaklaşarak mübarek ruhunu kabzedip İlliyyin makamına ulaştırdı. Burası, Cenab-ı Hakka en yakın olan yerdi.

Ölüm ânını Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz şöyle anlatmıştır:

— Resûlüllah, benim göğsümde ve benim nöbetimde vefat etmiştir. Bu hususta kimsenin hakkına tecavüzde bulunmadım. Rahmânın rahmetine kavuştuktan sonra başını göğsümden indirip bir yastığa koydum. Sonra akılsızlık ve gençlik sâikasiyle göğsümü ve yüzümü yumruklamağa başladım.

Peygamber Efendimiz yaradılışta insanların en mükemmeli, Peygamberlerin en güzeli idi.

RESULÛLLH (S.S.), Hicretin on birinci yılında, Rebiulevvel ayının birinde ve Pazartesi günü vefat etmiştir ki Milâdi tarihle 632 yılının Mayıs ayının yirmi beşine rastlar.

Resûlüllah (S.S.) Efendimizi görüp yıllarca O'nunla birlikte yaşayanlar, onu, hiç bir hususta anlaşmazlığa ve ayrılığa düşmeden şu şekilde tarif etmişlerdir:

Kendisi yaradılışta insanların her hususta en mükemmeli olup bütün kusurlardan uzaktı. Peygamberlerin hepsinin âzası tam ve güzel olup Resûlüllah (S.S.) hepsinden güzeldi.

Mübarek yüzü güzeldi. Bütün âzası mütenasipti. Boyu ne fazla uzun, ne fazla kısa, tam itidal halindeydi. Alnı, göğsü, iki omuzlarının arası geniş, pazuları ve baldırları iri ve kalın, bilekleri uzun, parmakları uzunca, elleri ve parmakları kalınca idi. Mübarek karnı göğsüyle bir hizada olup şişman değildi. Ayaklarının altı düz olmayıp çukurca idi. Uzuna yakın boylu, iri kemikli, iri gövdeli, güçlü ve kuvvetliydi. Ne şişman ve ne de zayıf, belki ikisinin arası ve sıkı etliydi. Mübarek cildi ince ve ipekten yumuşaktı. İtidal derecesinde büyücek başlı, hilâl kaşlı, çekme burunlu, yuvarlakça yüzlüydü. Yanakları yumru değildi. Gözleri irice, çok siyah ve çok güzeldi. Kaşları birbirine yakındı; lâkin çatık kaşlı değildi. İki kaşının arasında bir damar vardı ki hiddet zamanlarında kabarırdı.

Yüzü ne kireç gibi bembeyaz, ne de karayazı, belki ikisinin ortası ve gül gibi kırmızıya bakar beyaz, ışıklı ve berraktı. Mübarek yüzünden nûr saçılırdı. Gözlerinin akında ise pek az kırmızılık vardı. Dişleri inci gibi beyaz ve parlak olup konuşurken ön dişlerinden nûr saçılır, gülerken ağzı lâtif bir şimşek gibi ışıklar saçarak açılırdı.

Saçları ne pek kıvırcık, ne pek düzdü. Saçlarını uzattığı zaman kulak memelerini geçerdi. Sakalı sık ve tamdı. Uzun değildi, bir tutamdan fazlasını kesip alırdı.

Rahmânın rahmetine kavuştuğu zaman saçı, sakalı henüz ağarmağa başlamış olup saçlarında ve sakalında yirmi kadar beyaz kıl vardı.

Cismi temiz, kokusu pek güzeldi. Koku sürünse de sürünmese de teni ve teri en güzel kokulardan âlâ kokardı. Bir kimse kendisiyle kucaklaşsa, bütün onun güzel kokusunu duyar ve mübarek eliyle bir çocuğun başını okşasa güzel kokusundan o çocuk öbürleri arasında bilinirdi.

Doğduğu zaman da temiz, sünnetli ve göbeği kesikti. Sırtında, iki küreğinin arasında biraz solda ve kalbinin hizasında bir çok benlerden mürekkep güvercin yumurtası büyüklüğünde Peygamberlik mührü vardı.

Duyguları olağanüstü derecede kuvvetliydi. Pek uzaktan duyar ve kimsenin göremiyeceği mesafeden görürdü.

Yüzündeki mehabet, herkesi etkilerdi.

Sellam oğlu Hz. Abdullah (R.A.), onu ilk gördüğü vakit Yahudi idi. Yüzüne bakmış ve:

— Vallahi bu yüz Yalancı olamaz! diyerek hemen Müslüman olmuştu.

Hz. Câbir (R.A.), mehtaplı bir gecede Resûlüllah (S.S.) ın yüzüne, sonra da aya bakmış ve:

— Vallahi, Resûlüllahın yüzü daha cazipti, demiştir.

Bütün hareketleri mütedildi. Bir yere giderken acele ve saga sola sallanmadan vekarla dosdoğru gider, fakat çabuk ve kolay yürürdü. Şöyle ki, normal şekilde yürüyor gibi görünür, lâkin yanında gidenler hızlı yürüdükleri halde kendisine yetişemezlerdi.

Güler yüzlü, tatlı sözlüydü. Kimseye fena bir şey söylemez, kimseye kötü muamelede bulunmaz ve kimsenin sözünü kesmezdi. Yumuşak huylu ve alçak gönüllü idi. Sert ve kaba değildi.

Yüzünde bir aydınlık ve tatlılık, sözlerinde bir güzellik ve akıcılık, anlatışlarında bir incelik ve açıklık vardı. Sözleri hikmet ve nasihat doluydu. Herkesin derecesine göre konuşur, bu yüzden söylediklerini herkes anlardı.

Onu birdenbire göreni bir mehabet alırdı. Kendisiyle sohbet eden ona, can ve gönülden bağlanırdı. Fazilet sahiplerine saygı gösterir, akrabalarına ikram ve riayette bulunur, lâkin onları daha faziletli olanlara üstün tutmazdı. Kendisine hizmet edenlere tatlı muamelede bulunur, yediğinden yedirir ve giydiğinden giydirir, kölelerini ise hemen azad ederdi.

Cömerd, kerim, şefkatli, merhametli, cesur ve yumuşak huylu idi. Ahdinde vefa eder, sözünde durur, daima doğruyu söylerdi. Kim isterse elinde olanı verir, kimseyi boş döndürmez ve kimsenin hatırını kırmazdı. Kahraman bir savaşçı, usta bir silâhşor mükemmel bir süvariydi. Düşüncesi sağlam ve sâlim, zekâsı ince ve parlak, hâfızası çok kuvvetliydi. Az konuşur, daha çok susar ve çok zaman da düşünürdü. Lüzum olmadıkça bir şey söylemez, lâkin söylediği zaman her kelimeyi açık ve mükemmel şekilde söyler, sözleri hikmet yüklü bulunurdu. Eliyle işaret edeceği zaman bütün elini kaldırırdı. Bir şeye şaşarsa, elinin içini döndürürdü. Bazan bir şey söylerken iki elini birbirine vururdu. Mühim şeyleri tekrarlar, sözleri akılda kalırdı. Sesi bol, derin ve fevkalâde ahenkliydi. Konuştuğu zaman bazan lâfife eder, gözlerini indirir ve gülümserdi. Çok zaman onu gören, gülümser olarak görmüştür; lâkin, kah kaha ile güldüğünü duyan olmamıştır.

Yemede ve giyinmede en zorunlu ve en az olanla kanaat eder, fazlasından daima kaçınırdı. Tam acıkmadan yemez ve iyice doymadan elini sofradan çekerdi. İçi hurma lifi doldurulmuş deriden bir yatakta yatardı. Dünya malına iltifat etmez, ganimetten payına düşeni başkalarına verir, geçimi için pek az şey alakoyar, bu yüzden çok zaman borç almağa mecbur kalırdı. Kendisinin ve Ehl-i Beyti ile zevceleri validelerimizin yedikleri çok zaman arpa ekmeği ile hurmadan ibaretti. Vefat ettiği zaman bulunduğu yerde, bir parçacık arpadan başka bir şey bulunmamıştı. Zırhı, bir Yahudide rehindeydi. Buna karşılık ev halkının yiyeceği için otuz sağ (ortalama doksan kilo) arpa almış bulunuyordu.

Güzel yiyeceklere, lezzetli yemeklere rağbet etmezdi. Bütün ömrünce yalnız buğday unundan yapılmış ekmek yememişti. Ekmeği ya arpa veya arpa ve buğday karmasıydı. Vefatından çok sonra bir gün torunu İmâm Hasan (R.A.) ile Abbas oğlu Hz. Abdullah (R.A.), gidip Hz. Ümmi Seleme (R.A.) Valîdemize Peygamber Efendimizin yediği yemekten hazırlamasını rica ettiler. O da, yulaf unundan ta'lîle bulamaç pişirdi. Buna biraz zeytinyağı, tuz ve biber kattı. Hz. Hafsa (R.A.) Validemizle evlendiği zaman verdiği ziyafette misafirlerine ikramı, biraz kavrulmuş un ve hurmadan ibaretti. Soğuk suyu severdi, süte çok zaman su katıp içerdi. Sevmediği yemeği yemez, lâkin aleyhinde de bulunmazdı.

Kuru üzümü su ile ıslatır, sonra suyunu içer ve üzerine danelerini yerdi. Bazan yiyecek bulamaz, oruca niyet eder, açlığını bastırmak için midesinin üzerine taş bağlar, lâkin halini kimseye söylemezdi. Namazdan sonra en sevdiği ibadet, oruçtu. Oruç tutar ve bazan iftar etmeden yenisine başlardı. Bazı sahâbeler bunu duyarak aynı şeyi yapmışlarsa da, kendilerini bundan men'etmişti:

— Hanginiz benim gibi olabilirsiniz? Rabbim beni yedirir ve içirir, diye buyururlardı.

Peygamber Efendimizin üzerinde oturduğu ve uyuduğu bir sedir vardı ki vefatında mübarek cesedi bunun üzerine konularak cenaze namazı kılınmıştı.

VEFAT ettiği zaman altın ve gümüş para bırakmamıştır. Bıraktığı tereke giydiği elbiseler, iki tane kilim, bir çarşaf, bir kaç su kabı, tarak, makas, misvâk gibi en lüzumlu kullanma eşyası, ilk üç Halife devrinde kullanılmış yüzük şeklinde gümüş mühür, üzerinde oturduğu ve uyuduğu bir sedirden ibaretti. Bu sedîri, Hicretin ilk günlerinde Hz. Ebû Eyyûb Ensârî (R.A.) nin evinde bulunduğu zaman Hz. Zürâre (R.A.) kendisine hediye etmişti. Cenazesi bunun üzerine konularak mübarek namazı kılınmış, sonradan herkes ölülerini bunun üzerine koyar ve götürür olmuşlardı. Nitekim

HAZRETİ MUHAMMEDİN ÖLÜMÜ ÜZERİNE AĞLAŞAN YAKINLARI

Hz. Ebû Bekir (R.A.) ile Hz. Ömer (R.A.)'in cenazeleri de bunun üzerinde taşınmıştır.

Ayrıca, Medine etrafında otlayan yirmi sağmal devesi vardı. Bunlardan her gün iki kırba süt gelirdi. Bu sütten kendisi, zevceleri valideleriniz ve suffâ ashâbı faydalanırlardı. Bundan başka, silâhları ile beyaz bir katırı kalmıştı. Medine civarındaki biraz arazisi ile Fedek ve Hayber arazisinden olan hisselerini, hayatında vakfetmiş bulunuyordu. Bunların geliri gelip giden elçilerle yolcuların ve fakir Müslümanların ihtiyaçlarına harcanırdı. Ayrıca, Hayber'deki hissesinden zevceleri valideleriniz için bir miktar arpa ve hurma tahsisi yapılmıştı. Bunun kalası, Muhacirlerin fakirlerine dağıtılırdı.

Müslümanlar vefat ettikten sonra, geriye zevceleri kalınca, bunlar iddet denilen yüz otuz günden ibaret şer'î müddeti doldurduktan sonra tekrar evlenmekte serbesttir. Ancak, Resûlûllah (S.S.) ın zevceleri, bütün Müslümanların anneleri oldukları için kendisinden sonra evlenmeleri caiz olamazdı. Bundan dolayı Hz. Ebû Bekir (R.A.) Halife olunca, geçimleri için onların bu gelirlerini aynen muhafaza etmiş, oturdukları evler de ölümlerine kadar kendilerine bırakılmıştı.

Hz. Ömer (R.A.) ise, Halifeliği sırasında Hayber'deki hisseyi bölmüş ve kim isterse, arazi payını almış, kim isterse gelirden faydalanmakta devam etmiştir.

Resûlûllah (S.S.) vefat edince, kendisine vâris olarak zevceleri valideleriniz amcası Hz. Abbas (R.A.) kızı Hz. Fâtıma (R.A.) Validemiz kaldı. Halife olan Hz. Ebû Bekir (R.A.) ise, terekeyi taksim etmiyerek olduğu gibi bıraktı. Bunun üzerine Hz. Fâtıma (R.A.) Validemiz kendisine baş vurarak:

— Ey Ebû Bekir. Sana ölümünden sonra kim vâris olacaktır? diye sordu ve ondan:

— Evlâdım ve ailem... cevabını aldı.

— Peki, öyle ise ben babama neden vâris olamıyorum?

Hz. Ebû Bekir (R.A.), ona şunları söyledi:

— Ey Fâtıma!.. Ben, senin baban olan Resûlûllahdan duydum:

— Bana kimse vâris olamaz. Bizim terkettiklerimiz sadakadır, demişti. Vallahi ben, O'nun yapmış olduklarını değiştiremem. Çünkü yanlış bir şey yapmaktan korkarım. İşte sen, bu yüzden, babana vâris olamazsın. Ama, ben O'nun Halifesi olduğum için kendisinin hayatında nafakalandırdığı herkesi nafakalandırmakta devam edeceğim. Bu arada senin bütün masraflarını ve işlerini görmek, evvelâ benim vazifemdir.

Hz. Fâtıma (R.A.) Validemiz, buna cevap vermemiş, lâkin miras sözünü de bir daha ağzına almamıştır.

Resûlûllah (S.S) Efendimiz her çeşit elbiseleri giyer, fakat daha ziyade beyaz elbiseleri sever, süslü kumaşlara rağbet etmezlerdi.

RESÛLÛLLAH (S.S.) hayatında son derece sade, lâkin gayet temiz giyinirdi. Giyinişinde ise kendisini başkalarından ayıracak bir özellik mevcut değildi. Ekseriya üzerine bir ihram alır ve sarığının taylasan denilen ucunu arkasından sarkıtırdı. Müşrikler sarıklarını çıplak başlarına sardıklarından onlara benzememek için de altına bir başlık giyerdi. Çok zaman, siyah sarığı tercih ederdi. Kumaşlardan ise, Yemen dokumasını severdi.

Necâşî tarafından kendisine gönderilen hediyeler arasında bulunan çorapları sever ve giyerdi. Kolları dar bir Şam abası vardı. Abdest aldığı zaman kolları sıvanamadığı için o sırada bunu çıkarırdı. Bundan başka bazan kenarları ve cepleri işlemeli İran işi abasını giyerdi. Sarı, yeşil, siyah bir de kırmızı çizgili elbiseler giymiştir. Bununla beraber, en çok beyaz rengi severdi. Nisbeten süslü, kenarları, cepleri ipekle işli elbiseleri de vardı. Bunlar kendisine hükümdarlar veya büyük kabile başkanları tarafından hediye edilmişti. Bunları ilk geldikleri zaman veya mühim günlerde giyer, sonra bir tarafa bırakırdı. Böyle yapmasının sebebi ise, giyilmelerinin caiz olduğunu anlatmaktı. Böyle yapmasa, kendisi giymiyor diye Müslümanların da giymemeleri ihtimali vardı. Halbuki, böyle şeyler giymek caizdi. Yalnız Resûlûllah (S.S.), süslü elbiseleri sevmez, sade giyinmeyi tercih ederdi. Bununla beraber, sahâbelerini daima temiz giyinmeğe teşvik eder, onlara:

— Cenab-ı Hak, sizlere verdiği nimetlerin eserini üzerinizde görmek ister, derdi.

Vefatından sonra Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz, Resûlûllah (S.S.) Efendimizin son giymiş ve içinde bulunduğu sırada Hakkın Rahmetine kavuşmuş olduğu elbiseyi Müslümanlara göstermiştir. Bu, el ile dokunmuş bir bez entari ve yamalı bir örtüden ibaretti. Mübarek ayaklarına sandal giyer ve bağlarını bağlardı.

Yukarıda söylemiş olduğumuz gibi beyaz rengi çok sever ve bunun en güzel renk olduğunu söylerdi. Bundan sonra sevdiği renk, sarı idi. Bazan tamamen sarılar giydiği olurdu. Düz kırmızı rengi ise sevmezdi. Kırmızı çubuklu kumaş kullanır, lâkin kıpkırmızı elbiseler giymezdi.

Peygamber Efendimiz, temizliği son derece sever, buna çok itina eder ve herkesin etmesini isterdi. Sıcak bir gün, cemaat günlük çalışma elbiseleri ile Mescide gelmişlerdi. Bu yüzden ortalığı ağır bir koku kapladı. Resûlûllah (S.S.) bunun üzerine:

— Yıkanıp gelmiş olsaydınız daha iyi ederdiniz, dedi.

Müslümanlar, bundan sonra yıkanmadan Cuma namazına gelmediler. Yine bir gün:

— Soğan ve sarmısak yiyenler, Mescidimize gelmesinler, dedi.

Bu suretle cemaatin rahatsız olmamasını istiyordu. Bu emri de dikkatle yerine getirildi. Mescid, her gün silinip süpürülür, temizlenir, Cuma günleri ise güzel kokularla kokulandırılırdı. Yine Peygamber Efendimiz Mescide küçük çocuklarla delilerin getirilmesini, Mescidde alış veriş ve günlük iş sohbeti yapılmasını yasaklamıştı.

Araplar, Câhiliye devrinde çok pistiler. En tabii temizlik kurallarına uymazlar, yıkanmazlar, sokakları kirletirler, önlerine gelen yerde tabii ihtiyaçlarını giderirlerdi. İslâm, temizliği getirmiştir.

Resûlüllah (S.S.) Müslümanlara vücutlarını, elbiselerini, yaşadıkları evleri ve şehirleri temiz tutmayı emretmiş ve öğretmiştir. Daima:

— Temizlik imândandır, diyerek onlara bunu telkin ederdi.

Niteklm, üstü başı pis birisini görünce hemen temizlenmediğini sorar ve bunu yapmasını bildirirdi. Vücudunu terletmesin diye kendi yün elbiseler giymez ve her zaman güzel kokular sürünürdü. Her gün, bazan bir günde bir kaç kere yıkanırdı. İslâm ibadetleri için de esasen vücudun ve elbiselerin temiz olması şarttı.

Resûlüllah (S.S.), sabahları gayet erken kalkardı. Sabah namazını kıldıktan sonra seccadeye uzanıp biraz dinlenirdi. Güneş doğduktan sonra da kendisini ziyarete gelenleri kabul ederdi. Söylediklerini, sözlerini hiç kesmeden dinler, suallerine cevap verir, kendilerine vaaz ve nasihatte bulunurdu. Bu sırada bütün mühim mseleler de görüşülüp halledilirdi. Kuşluk zamanı gelince, kendisi dört veya sekiz rekât namaz kılardı. Sonra evine döner ve elbiselerini yamamak, ayakkabılarını tamir etmek gibi şahsî işleriyle uğraşır, bazan hayvanları sağardı. Öğle namazını Mescidde kılar, mühim bir işi olmazsa, istirahat eder, ikindi namazı için tekrar Mescide giderdi. Sonra zevcelerini ziyaretle hatırlarını ve ihtiyaçlarını sorar, yatsı namazından sonra geceyi geçireceği zevcesinin yanına giderdi. Yatsı namazını kılınca artık konuşmayı sevmez, Kur'anı Kerim okumakla meşgul olurdu. Yatmadan evvel dört rekât namaz kılar ve:

— Yârabbi, Senin adınla ölür, Senin adınla dirilirim, derdi. Sabah uyandığı zaman da:

— Bizi öldürdükten sonra diriltten Allaha hamd olsun. Hepimiz O'na döneceğiz, demek âdetindeydi.

Gece yarısı veya gecenin üçte ikisi geçtikten sonra kalkar, dişlerini oğar, sonra sekiz veya onikl rekât namaz kılardı. Dua edip tekrar yatar, ezan sesiyle uyanıp sekiz rekât namaz kıldıktan sonra farz namazını kılmak için Mescide giderdi. Yorgun veya rahatsız olup gece namazına kalkamazsa, bunu gündüz kılarak tamamlardı. Sabah namazları uzun sürer, her rekâtta altmış veya yüz âyet okurdu. Öğle namazının ilk rekâtında otuz, ikinci rekâtında on beş, ikindi namazlarının ilk iki rekâtında onbeşer âyet okurdu. Bazan daha uzun okuduğu da olurdu.

Herkesi hasta yoklamağa teşvik eder, bunu her Müslümanın yapması gerektiğini söyler, kendisi de yapardı. Birisinin hasta olduğunu duysa, hemen ziyaretine varmak âdetiydi. Hastayı teselli eder ve iyileşmesi için duada bulunurdu. Yanına müsaade ile girilir, o da birisini ziyarete gitse izin isterdi. Yanına geleni karşılayıp selâmlar, el verirdi. Daima sağ eliyle iş görmeyi sever, evvelâ sağ ayakkabısını giyer, Mescide girerken içeriye sağ adımını atar, bir şey pay ederken sağdan ve her işe besmele ile başlardı.

Sahâbelerini daima ilimle meşgul olmağa teşvik ederdi. Bir gün Mescide girmiş, bir kısım Müslümanların Kur'an, zikir ve dua ile meşgul olduklarını, bir kısmının ise ilmî bahislere daldıklarını görmüş ve:

— İki taraf da hayırla meşguldür. Allah ise beni öğretmen olarak gönderdi, diyerek ilim meclisine iştirâk etmişti.

İlk zevcesi, daha evvel söylemiş olduğumuz gibi, Hz. Hadice (R.A.) Validemizdi. Resûlüllah (S.S.) ona büyük bir hürmet ve muhabbetle bağlıydı. Onunla evli bulunduğu sırada başka kadın almamıştı. Bu sırada kendisi yirmi beş yaşında, Hz. Hadice (R.A.) Validemiz kırk yaşlarında bulunuyorlardı. Yirmibeş sene birlikte ömür sürmüşlerdir. Resûlüllah (S.S.), onu hiç bir zaman unutmamıştır. Ne zaman bir kurban kesse, etinden onun ahbabı olan kadınlara gönderir, hâtırasını daima muhafaza ederdi.

Hz. Âyşe (R.A.) Validemiz demiştir ki:

— Ben, hiç görmemiş bulunduğum halde, Hz Hadice'yi Resûlüllah'ın öbür zevcelerinden fazla kıskanırdım. Kendisi onu her zaman hatırlar ve bahsini ederdi. Hattâ, bu yüzden bir gün onu darıttım. Bana:

— Cenab-ı Hak, kalbime onun muhabbetini vermiştir, dedi.

Hz. Hadice (R.A.) Validemizin vefatından yıllar sonra bir gün kız kardeşi Hz. Hâle (R.A.), Resûlüllah (S.S.) Efendimizi ziyarete gelmiş ve huzuruna girmek için müsaade istemişti. Sesi, ablasının sesine benzerdi. Resûlüllah (S.S.), evvelâ birdenbire şaşmış, sonra kendisini toparlamış ve:

— Bu gelen mutlaka Hâle'dir, demişti.

Hz. Âyşe (R.A.) bundan müteessir olarak:

— Ölmüş yaşlı bir kadını böyle hatırlamanın mânası var mı? Cenab-ı Hak, ondan sonra sana iyi zevceler verdi, diye duygusunu belli etmişti.

Resûlüllah (S.S.) ise:

— Hayır, dedi. Hakikat senin dediğin gibi değildir. Kimse inanmadığı zaman bana o inandı. Herkes Müşrik iken o Müslümanlığı kabul etti. O, bana yardım ettiği sırada başka hiç bir yardımcım yoktu.

Hz. Hadice (R.A.) Validemiz, Hicretin onuncu yılında vefat etmiştir. Resûlüllah (S.S.) ın ondan Hz. Fâtıma (R.A.) Validemiz, Hz. Zeyneb (R.A.), Hz. Rukiye (R.A.), Hz. Ümmi Gülsüm (R.A.) ve Hz.

Kasım (R.A.) ın doğduğu hakkında rivayetler birleşmektedir.

Onun vefatından sonra Resûlûllah (S.S.), ilk Müslümanlardan Hz. Sevde (R.A.) Validemiz ile evlenmiştir. Kendisi ikinci kafile ile Habeşistan'a hicret etmiş ve kocası olup Hıristiyan dinindo bulunan Amr oğlu Seran orada öldükten sonra Mekkeye dönmüştür. İlk kocasından bir oğlu vardı. Müslüman olarak şehid düşmüştür. Resûlûllah (S.S.), araya girenler vasıtasiyle babasına başvurarak ondan kızı Hz. Sevde (R.A.) Validemizi istemiş, lâkin kendisinin muvafakatını şart koşmuş, bu da olunca nikâhlarını Hz. Sevde (R.A.) Validemizin babası bizzat kıymıştır.

Hz. Sevde (R.A.) Validemiz gayet uzun boylu, iri yapılı ve ağır hareketli idi. Son derece cömert ve zevcine itaatta öbür Zeveeler Validelerimizden ileri idi. Hicretin ikinci yılında vefat etmiştir.

Resûlûllah (S.S.), ondan sonra Hz. Ayşe (R.A.) Validemizle evlenmiştir. Kendisi, on dört yaşında iken Peygamber Efendimizle nişanlanmıştır. Daha evvel, Mût'im oğlu Cübeyr ile nişanlı bulunuyordu. Lâkin, Hz. Osman (R.A.) ın zevcesi Hz. Havle (R.A.) onun Resûlûllah (S.S.) arasında bir izdivaç düşünerek evvelâ Peygamber Efendimizin iznini aldı. Sonra Hz. Ebû Bekir (R.A.) in evine giderek meseleyi onun zevcesi Hz. Ümmi Ruman (R.A.) a açtı. O da:

— Şimdi Ebû Bekir gelir, bekle... Bakalım o ne diyecek... dedi.

Hz. Havle (R.A.) bekledi ve Hz. Ebû Bekir (R.A.) gelince, ona:

— Cenabı Hakkın size hayır ve bereket indirmiş olduğunu biliyor musunuz? diye sordu.

Hz. Ebû Bekir (R.A.):

— Hayır ey Havle, bundan haberim yok, dedi.

— Öyle ise söyliyeyim. Resûlûllah beni, Ayşe'yi istemek için gönderdi.

Hz. Ebû Bekir (R.A.), bir tek noktada tereddüt ediyordu ve onu açığa vurdu:

— Ayşe, onun kardeşinin kızıdır. Onunla evlenmesinin caiz olup olmadığını bilmiyorum.

— Bunu, kendisinden sorabilirim.

Hz. Havle (R.A.), bunun üzerine Resûlûllah (S.S.) ın yanına döndü, durumu anlattı ve ondan şu cevabı alarak getirdi:

— Ebû Bekir, benim İslâm kardeşimdir, Ben de onun İslâm kardeşiyim. Kızı, bana helâldır.

Hz. Ebû Bekir (R.A.) in tereddüdü bu sözlerle ortadan kalktı. Hz. Ümmi Ruman (R.A.) ise bir noktada daha tereddütte idi:

— Evvelce Adiy oğlu Mut'im kızımızı Cübeyr'e istemiş, biz de bunu kabul etmiştik. Ebû Bekir sözünü nasıl geri alsın?

Hz. Ebû Bekir (R.A.):

— Evvelâ, onların hâlâ sözlerinde durup durmadıklarını anlamamız lâzım, dedi ve bunu anlamak için de gidip bu işe tavassut eden kadınla görüşerek niyetlerini sordu. Kadın:

— Biz, bu işten vazgeçiyoruz. Çünkü durum değişmiştir. Biz, kızımızı oğlumuza alırsak, sen oğlumuzu kendi dinine döndürmeğe çalışacaksın, dedi.

Böylece mesele kalmadı ve Hz. Ebû Bekir (R.A.) kızını hemen Resûlûllah (S.S.) Efendimize nişanladı. Evlenme ise, Hicretin üçüncü yılında, yâni Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz on yedi yaşında bulunduğu sırada vâki olmuştur. Nişan sırasında altı ve evlenme sırasında dokuz yaşında bulunduğu hakkındaki rivayet ise doğru değildir ve tarihi hakikatlere uymamaktadır. Çünkü Mekke'de Kur'an-ı Kerim inmeğe başladığı zaman altı yaşlarında bulunduğunu bizzat söylemiştir. Kendisinden on yaş büyük olan ablası Hz. Esmâ (R.A.) nın Hicretin 73 üncü yılında vefat ettiği kesin olarak bilindiğine göre, Hicret sırasında 27 ve Hz. Ayşe (R.A.) Validemiz 17 yaşında bulunuyordu. Peygamber Efendimizle dokuz yıl beraber yaşamış, ve Hicretin 52 nci yılında 73 yaşında bulunduğu halde vefat etmiştir.

Hz. Ayşe (R.A.) Validemizin bilim cephesi de mühimdir. 2210 Hadis rivayet etmiştir. Dört bin kadar dini meselenin halli, onun bu rivayetlerine dayanır. İlk üç Halife devrinde fetvalar vermiştir. Bir çok ince meseleler kendisinden sorulur ve verdiği cevaplar kabul edilirdi.

Resûlûllah (S.S.) dördüncü defa olarak Hz. Ömer (R.A.) in kızı Hz. Hafsâ (R.A.) Validemizle evlenmiştir. İslâmın zuhurundan beş yıl evvel doğan Hz. Hafsâ (R.A.) Validemiz, kocası Hz. Huneys (R.A.) ile birlikte Medine'ye hicret etmiş ve onun Bedir gazasında şehid düşmesi üzerine dul kalmıştır. Resûlûllah (S.S.) bundan sonra kendisiyle evlenmiştir. Hz. Hafsâ (R.A.) Validemiz, Hicretin 45 inci yılında 63 yaşında bulunduğu halde vefat etmiştir.

Cahş oğlu Hz. Abdullah (R.A.), Uhud savaşında şehid düşünce, zevcesi Hz. Zeyneb (R.A.) Validemiz, ortada yalnız kalmış, Resûlûllah (S.S.) bunun üzerine kendisiyle evlenmiştir. Hz. Zeyneb (R.A.) Validemiz, o sırada otuz yaşlarında bulunuyordu. Üç yıl sonra vefat etmiştir. Yoksulları çok görüp gözetmekle tanınmış olduğu için Yoksullar Anası diye yâdedilmiştir.

Resûlûllah (S.S.) bundan sonra Hz. Mariye (R.A.) Validemizle evvelce tafsilâtını vermiş olduğumuz şekilde evlenmiştir. Resûlûllah (S.S.) ın oğlu İbrahim, bu zevcesinden doğmuştur. Kendisi, Hicretin 16 ncı yılında vefat etmiştir.

Resûlûllah (S.S.) bundan sonraki izdivacını Hz. Ümmi Seleme (R.A.) Validemizle yapmıştır. Kocası Uhud savaşında yaralanıp sonra öldüğü için dul, kimsesiz ve çaresiz kaldığından bir müddet sonra, Peygamber Efendimiz kendisiyle evlenmiştir. Hicretin 62 nci yılında 84 yaşında bulunduğu halde vefat etmiştir. Zeveeler Validelerimiz arasında en son vefat edendir.

Resûlûllah (S.S.) ondan sonra, kendi halazadesi Hz. Zeyneb (R.A.) Validemizle, tafsilâtını evvelce vermiş olduğumuz şekilde evlenmiştir. Zeveeler Validelerimiz arasında en güzel olanıydı. Son derece doğru, faziletli, sakıngan ve sofu idi. Çalışarak kazanır ve kazancını Allah yolunda harcardı. Hz. Ömer (R.A.), Halifeliği sırasında bir gün ona yıllık

tahsisatını göndermiş, o da bunu muhtaçlara dağıttıktan sonra:

— Yârabbi, beni artık Ömer'in vereceklerine muhtaç etme! demiş ve o yıl Hakkın Rahmetine kavuşmuştur. Vefatında 58 yaşındaydı. Resûlûllah (S. S.) ın fânî dünyaya vedâ edişinden sonra ilk vefat eden zevcesidir.

Peygamber Efendimizin Hz. Cüveyre (R.A.) Validemizle evlenişinin tafsilâtını da evvelce nakletmiştik. Kendisi, Hicretin 50 nci yılında, 65 yaşında bulunduğu halde vefat etmiştir.

Resûlûllah (S.S.) bundan sonra Ebû Süfyan'ın kızı Hz. Ümmi Habibe (R.A.) Validemizle evlenmiştir. Bunun da tafsilâtını evvelce naklettik. Kendisi, Hicretin 44 üncü yılında vefat etmiştir.

Resûlûllah (S.S.) Efendimiz, bundan sonraki izdivacını Hz. Meymûne (R.A.) Validemizle yapmıştır. Kendisi Peygamber Efendimize vardığı zaman dul idi. İslâm dinine ve zevcine son derece bağlıydı. Aslında dul kaldığı zaman, hayatını Resûlûllah (S.S.) ın hizmetine vakfetmek istemiş, lâkin Peygamber Efendimiz, onu nikâhlamayı daha doğru bulmuştur. Hicretin 51 inci yılında vefat etmiştir.

Resûlûllah (S.S.), bundan sonra, evvelce anlattığımız şekilde Hz. Reyhâne (R.A.) Validemizle ve sonra da yine evvelce anlattığımız şekilde Hz. Safiye (R.A.) Validemizle evlenmiştir.

Peygamber Efendimizin fazla kadınla evenmeleri şahsî isteklerile değil o zamanın siyasî ve toplumsal ihtiyacı, ayni zamanda dul kalan kadınların şereflerini korumak içindi.

BAZI İslâm düşmanları, Resûlûllah (S.S.) ın bu kadar izdivaç yapmasını, yalnız isteklerini tatmin meselesine bağlarlar. Halbuki, mesele incelenirse bu iddianın yerinde olmadığı görülür. Kendisi evvelâ hayatının gençlik çağında, 25 yıl müddetle yalnız Hz. Hadice (R.A.) Validemizle evli kalmıştır. Üstelik Hz. Ayşe (R.A.) ve Hz. Mariye (R.A.) Validelerimizden başka aldığı bütün kadınlar dul veya yaşlı idiler. İzdivaçlarının sebebi ise, mücadele arkadaşlarıyla daha sıkı bağlar kurmak, müşriklerle olan savaşlarda şehid düşenlerin eşlerini ve çocuklarını korumak ve siyasî faydalar sağlamaktan ibaretti.

Resûlûllah (S.S.), on iki defa evlenmiş olmakla beraber, bir arada bulunan zevcelerinin adedi dokuzu aşmamıştır. Huy ve mizaçları ayrı olan Zevceler Validelerimiz arasında bazan geçimsizlikler olurdu. Lâkin, kendisi bu hallerini hoş görürlükle karşılar, kendilerine kızmaz, duygularına hürmet eder, hepsinin gönlünü alır, aralarını bulurdu. Aile hayatında saadet hâkimdi.

Sahâbelerine sırası düştükçe izdivaç bahsinde:

— Bir kadın, zevce olarak dört şeyi için seçilir: Güzellik, asalet, servet ve dindarlık... Siz, sonuncusunu tercih ediniz, derdi.

Resûlûllah (S.S.) ın ailesi halkından sonra gelenler ve kendisine hizmet edenler

Resûlûllah (S.S.) Efendimiz köle ve cariyelerini daima azâdeder, onlara hürriyetlerini bağışlardı.

RESÛLÛLLAH (S.S.), kölelerini ve cariyelerini azad eder, sonra da hareketlerinde serbest bırakırdı. Bunlardan isteyenler hizmetinde kalırlardı. İlk azad ettiği, annesinden miras kalan Hz. Ümmi Eymen (R.A.) adlı Habeş cariye olup yine hizmetinde kalmıştı. Sonra, Hz. Hadice (R.A.) Validemiz kendisine Hârise oğlu Hz. Zeyd (R. A.) i bağışladı. Peygamber Efendimiz de onu azad ve evlâd edindi.

Bir gün:

— Cennetlik bir kadın almak isteyen Ümmi Eymân ile evlensin dediği için Hz. Zeyd (R.A.) onunla evlendi. Bu evlenmeden doğan Hz. Usâme (R.A.) yi de Peygamber Efendimiz oğlu gibi severdi.

Hz. Süheyb Rumi (R.A.) ise Musul bölgesinden olup oraları vuran Rumlar tarafından esir edilmiş ve Arablara satılmış, sonra Peygamber Efendimize gönderilmiş, onun tarafından azad edilmişti. İlk Müslümanlardandır.

Hz. Selmân Fârisî (R.A.), İranlı idi O da esir düşerek bir Yahudiye satılmış ve Resûlûllah (S.S.) tarafından esirlikten kurtarılmıştır.

Hz. Şukrân (R.A.),: köle iken Bedir savaşından sonra Resûlûllah (S.S.) tarafından azad edilmiştir.

Hz. Ebû Râfi (R.A.), Peygamber Efendimizin amcası Hz. Abbas (R.A.) tarafından kendisine bağışlanmış ve o da Resûlûllah (S.S.) tarafından azad edilmiş, ayrıca azadlı cariyelerden Hz. Selmâ (R.A.) ile evlendirilmiştir. Oğlu Hz. Abdullah (R.A.), Hilâfeti zamanında Hz. Ali (K.V.) ye kâtiplik etmiştir.

Hz. Sufeyne (R.A.) de Resûlûllah (S.S.) ın azadlı kölelerindendir.

Mâlik oğlu Hz. Enes (R.A.), Resûlûllah (S.S.) Efendimize on yıl hizmet etmiş, hayır duasını almış ve yüz yıldan fazla yaşamıştır.

Kâab oğlu Hz. Rabia Eslemi (R.A.), suffâ ehlinden olup Resûlûllah (S.S.) ın abdest alırken hizmetinde bulunur ve başka bir hizmeti olur ümidiyle sabaha kadar kapısında beklerdi.

Mes'ud oğlu Hz. Abdullah (R.A.), Peygamber

HZ. MUHAMMED'İN HASTA YATAĞINDA CEBRAİL'LE KONUŞMASI

Efendimizin misvâkini taşır, bir yere gideceği zaman sandallarını giydirir, çıkardığı zaman saklardı.

Âmir oğlu Hz. Ukbe Cüheni (R.A.), seferlerde hayvanını yederdi. Âlim ve şair bir zattır. Sonra Mısır valisi olmuştur.

Hz. Ebû Zerr Gıfari (R.A.) de sahâbenin ileri gelenlerinden olup Resûlûllah (S.S.) ın hizmetinde bulunurdu.

Saad oğlu Hz. Kays (R.A.) yanında bulunur ve Medine'nin âsâyişiyle ilgilenirdi.

Müezzinlik hizmetinde bulunanlar ise, başta Hz. Bilâl Habeşi (R.A.) olmak üzere Hz. Ümmi Mektum oğlu (R.A.), Hz. Ebû Mahzûre (R.A.) ve Hz. Saad Karaz (R.A.) idiler.

Allah hepsinden razı olsun ve hepsine rahmet etsin.

Resûlûllah (S.S.) ın vefat ederek Rahmânın rahmetine kavuştuğu haberi gelince, Mescidde bulunan sahâbeleri büyük heyecan ve telâşa düştüler.

Hz. Ali (K.V.) yerinde kalakaldı. Hz. Osman (R.A.) ın dili tutuldu. Hz. Ömer (R.A.) ise aklı başından giderek kılıcına davranıp:

— Kim Resûlûllah öldü derse boynunu vurugum, diye bağırdı.

Hz. Ebû Bekir (R.A.), kendi evindeydi. Olayı duyunca koşup geldi. Hemen mübarek nâşının bulunduğu odaya varıp yüzünü açtı. O zaman temiz ruhunun uçarak gitmiş olduğunu anladı. Lâkin, onda, öbür cenazelerdeki çirkin hal yoktu. Nâşı temiz ve lâtif olarak nûr içinde yatıyordu.

— Ah ölümün de hayatın gibi güzel! diyerek öptü, ağladı ve mübarek yüzünü yine örttü.

Sonra Mescide gelerek:

— Ey ahali, dedi. Muhammed'e tapan bilsin ki Muhammed ölmüştür. Allaha tapan bilsin ki, Allah bâkidir, ölmez.

Sonra, Uhud gazası sırasında Resûlûllah (S.S.) Efendimizin öldüğünün duyulması üzerine Müslümanların şaşkınlık ve perişanlığa düştükleri sırada gelen âyeti okudu:

(Muhammed, ancak bir Peygamberdir. Ondan evvel de nice Peygamberler gelip geçmiştir. Eğer ölür veya öldürülürse siz geri mi döneceksiniz? Geri dönenin Allaha bir zararı dokunmaz. Allah ise şabredenlerin mükâfatını verecektir.)

Sonra buna, şu âyeti ilâve etti:

— Ey Muhammed... Sen mutlaka öleceksin ve onlar da mutlaka öleceklerdir.

Böylece, onun soğukkanlılığı sayesinde ortalık yatıştı ve herkes ister istemez bu acı hakikati kabul etti.

Resûlûllah (S.S.) ın nereye gömüleceği bahis konusu olduğu zaman da Hz. Ebû Bekir (R.A.) şunları söyledi:

— Ben, Resûlûllahdan şunu duydum. Bir gün

— Cenab-ı Hak, her Peygamberin ruhunu, gömüleceği yerde kabzetmiştir, dedi. Şu halde, onu yatağının bulunduğu yerde gömün.

Bunun üzerine Hz. Ayşe (R.A.) Validemizin odasının zemini kazıldı ve bir lâhid hazırlandı. Bu Lâhid'i kazan Hz. Ebû Talha (R.A.) dır.

Gasl olunduğu zaman elbisesi üzerinden çıkarılmadı. Gasl ve defin hizmetinde Hz. Ali (K.V.) ile Hz. Abbas (R.A.), onun oğulları Hz. Fazl (R.A.) ve Hz. Kusem (R.A.), azadlısının oğlu Zeyd oğlu Hz. Usâme (R.A.) ve azadlısı Hz. Şukran (R.A.), ayrıca Ensârdan ve Bedir ahlinden Havli oğlu Hz. Evs (R.A.) bulundular.

O mübarek ve mes'ûd nâşı Hz. Ali (K.V.) yıkamış, Hz. Abbas (R.A.) ile oğulları çevirmiş, Hz. Üsâme (R.A.) ile Hz. Şukrân (R.A.) su dökmüşlerdir.

Namazı vasiyet ettiği şekilde kılındıktan sonra defnolundu. Mezarına başta Hz. Ali (K.V.) olmak üzere Hz. Abbas (R.A.) ın oğulları ve Hz. Şukran (R.A.) indiler. Hz. Evs (R.A.) ise:

— Ey Ali... Allah aşkına bizim de Resûlûllahtan haz ve nasibimizi gözet! dediği için ona da kabre inme müsaadesi verildi.

Gömülme sona erince akşam olmuş, ortalık kararmış, kalbleri istilâ eden hüzün ve keder ise son dereceyi bulmuştu.

Sevgili kızı Hz. Fâtıma (R.A.) Validemiz ise, mezarından bir avuç toprak alarak kokladı ve:

— Resûlûllahın toprağını koklayanın hali ne olur? Ömrünün sonuna kadar pişmiş aş kokusu almaması lâzım gelir. Benim üzerime öyle bir musibet döküldü ki, eğer gündüzlerin üzerine dökülse gece olurdu, diyerek ağladı ve odasına çekilerek artık kims ile görüşmedi.

Böylece, âlemlere rahmet olarak gönderilmiş olduğu Cenab-ı Hak tarafından Kur'an-ı Kerim'de bildirilen Resûlûllah (S.S.) Efendimiz, Cenab-ı Hakka kavuşmuş, kendisinden sonra kıyamet gününe kadar insanlara doğru yolu göstermek ve onları iki cihanda saadete ulaştırmak üzere ise, Allahın Kitabı ile Peygamberin Sünneti kalmıştır.

Cenab-ı Hak, Mü'minleri bu iki esastan ayırmasın...

— S O N —